પંચમ વેદ

(ભાગ-૩)

મુક્તિનો ભેદ, અથર્વવેદીય ગીનાન

ગુરુ મુખવાણી

સર્વહક્ક સ્વાધીન

''પ્રકાશક''

શ્રી અખિલવિશ્વ સતપંથી ધર્મીય સંઘ, કલકત્તા.

Real Patidar Library

પંચમ વેદ

(ભાગ-૩)

મુક્તિનો ભેદ, અથર્વેદીય ગીનાન

ગુરુ મુખવાણી

સર્વહક્ક સ્વાધીન

"પ્રકાશક"

શ્રી અખિલવિશ્વ સતપંથી ધર્મીય સંઘ, કલકત્તા.

પંચમ વેદ

(ભાગ-૩)

મુક્તિનો ભેદ, અર્થવેદીય ગીનાન

ગુરુ મુખવાણી

"પ્રકાશક"

શ્રી અખિલવિશ્વ સતપંથી ધર્મીય સંઘ, કલકત્તા.

પ્રકાશક :
શ્રી અખિલવિશ્વ સતપંથી ધર્માંય સંઘ, કલકત્તા.
૧૦૫/૧, બેહાલા, કલકત્તા-૬૧.

પ્રથમ આવૃત્તિ
૧૪ એપ્રીલ, ઈ.સ. ૧૯૯૬

સંવત ૨૦૫૨

પ્રત: ૧૦૦૦

મુદ્રક :
પરફેક્શન ગ્રાફીક્સ, અમદાવાદ
ફોન : ૪૦૪૮૮૫

આ પુસ્તક પ્રસિધ્ધ થતાં અમો હર્ષની લાગણી અનુભવીએ છીએ. આશા છે કે સદરહુ પુસ્તક થી યુવાન વર્ગમાં જે શબ્દોની ભડક હતી તે શબ્દોનું અવતરણ સતપંથ ધર્મમાં કયા સંજોગોમાં, કોને કેવી રીતે કર્યુ અને તેના વિશે વિવિધ હિન્દુ સંતોના શું શું મંતવ્ય છે તેની વિગતવાર છણાવટ આ પુસ્તકમાં સુંદર રીતે કરવામાં આવેલ છે. આ પુસ્તકને પ્રસિદ્ધ કરવામાં જે કોઈ નામી, અનામી વ્યક્તિઓએ સહકાર આપેલ છે તે સર્વેનો તેમજ ડિઝાઈન કોમપ્રિન્ટ તે સર્વેનો અત્રે હૃદયપૂર્વક આભાર માનીએ છીએ. સદરહુ પુસ્તકને શ્રી અખિલ વિશ્વ સતપંથી ધર્મીય સંઘે પણ મંજૂરી આપેલ છે. સુજ્ઞ વાચકોને નમ્ર વિનંતી છે કે સદરહુ પુસ્તકમાં જોડણીદોષ જાણે અજાણે રહી જવા પામેલ હોય તો દરગુજર કરશોજી. પ્રૂફ રીડીંગ અને પ્રિન્ટીંગ મિસ્ટીકમાં રહેલી ભૂલો બદલ અમો ક્ષમા પ્રાર્થી છીએ. પ્રકાશક.........

તા. ૧૪-૪-૯૬.

શ્રી અખિલ વિશ્વ સતપંથી ધર્મીય સંઘ,
લેખક :- કે. એલ. પટેલ, **કલકત્તા.**

પ્રકાશકના બે બોલ ❊ નમ્ર નિવેદન

પ્રસ્તુત પુસ્તકમાં સપ્રમાણીત વેદ ઉપનિષદ પુરાણો ઈતીહાસોનું સંગઠન મહા પૂરૂસો દ્વારા થયેલી ગુપ્ત સોધ એકત્રીત કરેલ છે વાચક બંધુ ખૂબ વિચાર મનન કરજો અને જજમેન્ટ તમારું કારણ કે તમારા માં પણ તેજ પ્રભુ નો વાસ છે લેખકને દોષ આપસો નહી, જજમેન્ટ તમારું

ૠગ્વેદમાં પ્રથમ એક સ્પેશ્યલ પ્રાર્થના આપેલી છે. સીનસ ઓફ ધ અગેઈન્સ્ટ ફોરેનર અર્થ યવન મુસલમાન વિદેસીઓને વિરોધ - મહાગુનો છે (બ્રહ્મહત્યા) એકોર્ડીંગ ટુ અથર્વેદા અથર્વેદ ગોડઈસ ઓફ ધી ફોરેનર અર્થ અથર્વેદનો ઈશ્વર યનવ મુસલમાન છે. વિદેસીયા સામ દેસીયા - આરબ (સીરીયા) આરબ તેમનો આદેસ સર્વધર્મ એક ઈશ્વર એક - સમાજ એક સર્વાની ભૂતાની - (ગેજેટીયર ઓફ ઈન્ડીયા ગવર્મેન્ટ) પે.નં. ૪૧૭ ભાગ-૧

સુધારક બંધુ કહાં જાઈએગા જહાં જાઈએગા મોહમદી પાઈયેગા.

સારે જહાંસે અચ્છા હિન્દોસ્તાં હમારા.

સ્વેદ સ્વેતર ઉપનિસદ - ઈશ્વર

લા.મકાઁ - સુમેરીયા - કેન ઉપનિસદ ઈશ્વર ઉમાહેમા અલાહૂમા - અલ ઉમા. પેજનં. ૪૧૯

છાંદોગ્ય - સાંન્ડીલ્યં ઈશ્વર ઉબ્રહમમંત્ર તજ્જલાન તદ્વેન - લા તૈયબ ઈસા ઉપનિસદ

સર્વાની ભૂતાની સર્વ ખલ્વીંદ બ્રહ્મ - અથર્વેદ ગોપથ બ્રાહ્મણ

ઓમનું ગોત્ર લા. તબયો અલાતોબા લાતૈયબો

સ્વાનું ગોત્ર અલામ. ગોપથ બ્રાહ્મણ અથર્વેદ -

ઓમકાર - અલકૃત - પદ્મ પુરાણ

કૃતા કરતા અલંમ - ઓમ આકાર છે.

ૐ શાન્તી શાન્તી શાન્તી

અ વિ. સ. દ્ય સંઘ વતી લેખના પ્રણામ

કે. એલ. પટેલ - કલકત્તા

SHREE AKHIL VISHWA SATPANTHI DHARMIYA SANGH

Regd Office : 105/1, Biren Roy Road (W),
Calcutta-700 061. Phone : 77-5689

We are sevak's of "SHREE AKHIL VISHWA SATPANTHI DHARMIYA SANGH." Our principal motto is to Love, Serve Mankind and to ascertain peace of this Universe.

Our main object is to Love everyone arround us irrespective of caste and creed.

Our aim is to embrance the entire humanrace in our fold so that a bridge may minimise the gap between the Creator and His unique creation.

Thus all the devotees of Satpanth are appealling for your heart felt Sympathys & Co-operation from your end for the welfare of human society.

"Sufism is not concerned with knowledge. Its whole concern is love, intense, passionate love, how to fall in love with the whole, how to bridge the distance between the creation and the creator.

The words are heard as one hears music, the words are heard as one hears wind blowing through the pine trees, the words are heard as one hears raindrops falling on the roof, or the roar of the waves in the ocean. And while the mind is hearing the music the heart starts absorbing the being, the presence. This is mysterion, this is secret ceremony. Laillaha ill Allah-there is no god but God.

There is not goal but the Goal. And the paradox is that the goal is in the source. You have it already within you. It is there, vibrating, pulsating, in your being. Don't go anywhere. Move into privacy, into secrecy, into your own innermost chamber. Don't talk about it. If it becomes unbearable, talk to your Master, otherwise keep it a secret. Let the secret go deeper and deeper into the soil of your heart. Let it reach to the very core. Only when it reaches to the core does one become aflme. Then only God is-Laillaha ill Allah".

અનુક્રમણિકા

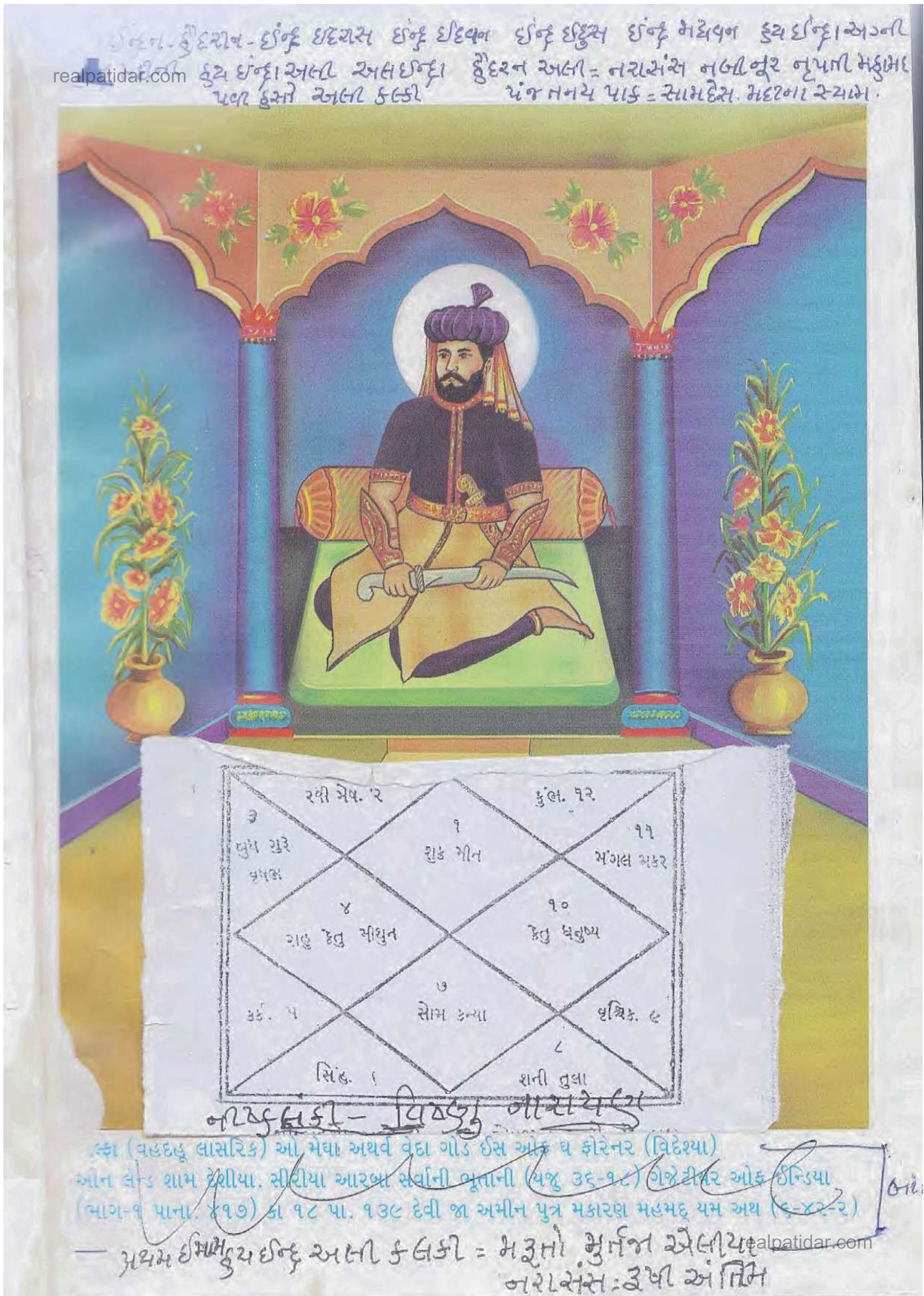

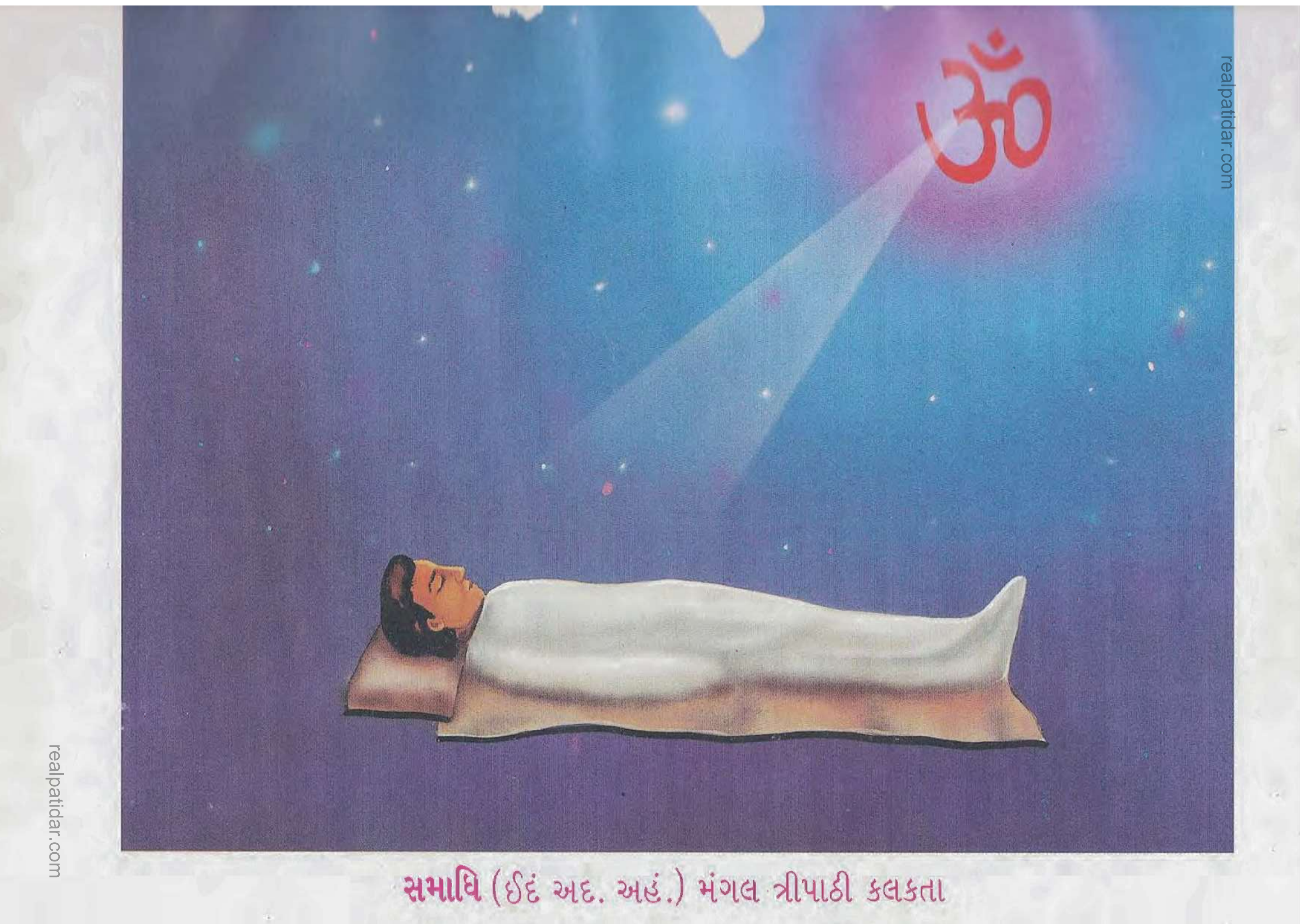

નરાસંસ નૃપતિ નરોત્તમ વીર હયઈન્દ્રા અગ્ની મહમેદુ ૠષિ અંતીમ ~~મહમદ~~.
મહામદ-દોહીત્રા હુસ્નનો કુમાર બે.

ર્યવેદ - ઈન્દ્ર ઈમામ માતૂલી મૂર્તજ્યા - અલી (કા. ૧૯ પાના. ૧૪૮)
ષ્ણુ યાસા સંભલ ગ્રામ = મક્કા. કલ્કી નિષ્કલંકી અવતાર ૧૦ મો દવાદસ ધામ - કલ્કીપુરાણ

રવી મેષ. ૨
કુંભ. ૧૨
૩
બુધ ગુરૂ
વૃષભ
૧
શુક્ર મીન
૧૧
મંગલ મકર
૪
રાહુ કેતુ મીથુન
૧૦
કેતુ ધનુષ્ય
૭
કર્ક. ૫
સોમ કન્યા
વૃશ્ચિક. ૯
૮
સિંહ. ૬
શની તુલા
(વહદહુ લાસરિક) ઓ મેઘા અથર્વ વેદા ગોડ ઈસ ઓફ ધ ફોરેનર (વિદેશ્યા)
ઓન લેન્ડ શામ દેશીયા. સીરીયા આરબા સર્વાની ભૂતાની (યજુ ૩૬-૧૮) ગેજેટીયર ઓફ ઈન્ડિયા
(ભાગ-૧ પાના. ૪૧૭) કા ૧૮ પા. ૧૩૯ દેવી જા અમીન પુત્ર મકારણ મહમદ યમ અથ (૬-૪૨-૨)

realpatidar.com
વાજીન શ્યેન પંખી વાયુવેગે સ્વર્ગમાં લઈજા. દૂલ દૂલ બરાખ સામ મદીના તન નબી અર્બન વાજીન.
અથ. કાંડ૬ સૂકત. ૯૨
વાતરહા ભવ વજીન્યુમ્ય માન ઈન્દ્રસ્ય યાહિ પ્રસવે મનોજવા: યુજન્તુ ત્વા મરુતો વિશ્વેંદસ આતે ત્વષ્ટો પાસ જવં દે ધાતુ.
જવસ્તે અર્વન્નિહિતા ગૃહા ય: શ્યેને વાતે ઉત્ત યોડચરત્વરીત: તેન ત્વં વોજિન્બભવાન્બલેનાજિ જય સમેને પાર વિષ્ણુ.
તનષ્ટ વાજિન્તન્વ નયન્તી વામમસ્યભ્યં ધાવત શર્મ તુભ્યમ અહતો મહા ધણોય દેવો દિવીવિ જ્યોતિ: સ્વમા મિમીયાત
realpatidar.com

ૐ
સમાધિ (ઈદં અદ. અહં.) મંગલ ત્રીપાઠી કલકતા

યુધ્ધ - અધુના કલીકુલ નાસ અવતાર ~~બૈધ્ધ~~, પાખંડ. મલેચ્છ બૌદ્ધ
આદીનાચ્યવેદ ધર્મ સેતુ પરી પાલનાય ~~મહના~~ મહાના - કૃતા અવતાર (કલ્કી પુરાણ)

કૃપણાઅસુર અને કલ્કી અવતાર (પ્રાગના પ્રેરણા પાઠ)

અંતિમ વિધી - કબર - દફન - સંસ્કાર

ફેબ્રુઆરી '૯૬ના 'પાટીદાર સંદેશ' અંકના પાના નંબર ૫ ઉપર પ્રસિદ્ધ થયેલ કે 'સતપંથ સંપ્રદાયમાં બાદ મનુષ્ય શરીરને જમીનમાં દફન કરવામાં આવે છે!!'

ઉપરોક્ત વિધાને સખત શબ્દોમાં વખોડી કાઢતાં પ.પૂ. વિદ્વવર **આચાર્ય શ્રી કરસનદાસજી મહારાજ** (પીઠાધીશ્વર પ્રેરણાપીઠ-પીરાણા ઉપાધ્યક્ષશ્રી. અખિલ ભારતીય સંત સમિતિ-પશ્ચિમાચલ) જણાવે છે કે સતપંથ સંપ્રદાય વેદ આધારિત છે. તે અથર્વવેદમાં દર્શાવેલ વૈદિક રીતરસમો પ્રમાણે ચાલે છે. (અથર્વવેદ કા સુબોધ ભાષ્ય એકાદશ કાન્ડમ્ લેખક પ.પૂ.શ્રીપાદ દામોદર સાતવલેકર (B.A.) સાહિત્ય વાચસ્પતિ, વેદાચાર્ય, ગીતાલંકાર, અધ્યક્ષશ્રી, સ્વાધ્યાય મંડળ, 'આનંદાશ્રમ', પારડી, જિ.સુરત.)

ઉપરોક્ત અથર્વવેદ ગ્રંથ ભાગ-૪ પાના નં.૧૦૨, ૧૦૩, ૧૧૨ ઉપર મનુષ્ય મૃત શરીરને જમીનમાં સમાધિ આપતી તે વૈદિક દાગ છે. જેને અથર્વવેદમાં 'ભૂમિદાગ' કહેવામાં આવે છે.

ટૂંકમાં યુગ પ્રમાણે 'દાગ' શાસ્ત્રોમાં સૂચવેલ છે. પહેલા કર્તાયુગમાં વાયુદાગ હતો. બીજા ત્રેતાયુગમાં જળદાગ હતો, ત્રીજા દ્વાપર યુગમાં અગ્નિદાગ હતો અને આજે ચોથા કળિયુગમાં 'ભૂમિદાગ'નો સ્પષ્ટ ઉલ્લેખ છે. જે નીચેના સંસ્કૃત શ્લોકના હિન્દી ભાષાન્તર ઉપરથી પૂરવાર થાય છે.

અભિસ્વોર્ણોમિં પૃથિવાય માતુર્વસ્ત્રેણ ભદ્રયા. જીવેષુ ભદ્રં તન્મયિ સ્વધા પિતૃષુ સા ત્વયિ. અં. ૧૮-૨-૪૯

હે પ્રેત! (ત્વા) તુજે (માતુઃ પૃથિવ્યઃ) માતા પૃથિવી કે (ભદ્રયા વસ્ત્રેણ) કલ્યાણકારી વસ્ત્ર સે (અભિ ઉર્ણોમિઃ) આચ્છાદિત કરતા હૂં અર્થાત્ જમીન મેં તુજે ગાડતા હૂં. (જીવેષુ ભદ્રં તત્ મયિ) જીવિતોં મેં કલ્યાણ હે વહ મેરે મેં હો અર્થાત્ મુજે પ્રાપ્ત હો ઓર (પિતૃષુ સ્વધા) જો પિતરોં મેં સ્વધા હે (સા ત્વયિ) યહ તેરે મેં હો અર્થાત્ તુજે પ્રાપ્ત હો. યહાં પર સ્પષ્ટ શબ્દો મેં પ્રેત કે ગાડને કા નિર્દેશ હુઆ હે.

ઈદમિદ વા સ નાપરં દિવિ પશ્યસિ સૂર્યમ્ માતા પુત્રં યથા સિચાભ્યેનં ભૂમ ઉર્ણુ હિ. અં. ૧૮-૨-૫

હે મૃત પુરુષ (ઈદં ઈત્ વા ઉ) યહી હે (ન અપરં) દૂસરા નહી હે. (દિવિ સૂર્યં પશ્યસિ) જો દ્યુલોક મેં તૂ સૂર્ય દેખતા હે. (યથા પુત્રં માતા સિચા) જિસ પ્રકાર પુત્ર કો માતા અપને આંચલ સે ઢાંપતી હે ઉસ પ્રકાર હે (ભૂમે) પૃથિવી તૂ (એનં) ઈસ મૃત પુરુષ કો (અભિ ઉર્ણુ હિ) ચારોં ઓર સે ઢાંપ. ઈસ મંત્ર કે પૂર્વાર્ધ કી ઉત્તરાર્ધસે કૈસે સંગતિ હે યહ અભી તક કુછ સ્પષ્ટ નહીં હુઆ. ઉત્તરાર્ધ કા ભાવ સ્પષ્ટ હે.

અસૌ હા ઈહ તે મનઃ કકુત્સલમિવ જામયઃ. અભ્યેનં ભૂમ ઉર્ણુ હિ. અથર્વ. ૧૮-૪-૬૬

(અસૌ) હે ફલાને નામવાલે પ્રેત. (ઈહ તે મનઃ) યહાં તેરા મન હે. હે (ભૂમે) પૃથિવી! (જામયઃ કકુત્સલં ઈવ) જિસ પ્રકાર સ્ત્રિયાં અપને બચ્ચે કો વસ્ત્ર સે ઢાંપતી હે યા કુલ સ્ત્રિયા અપને સિર કો ઢાંપતી હે ઉસ પ્રકાર (એનં) ઈસ પ્રેત કો (અભિ ઉર્ણુ હિ) ભલી પ્રકાર ઢાંપ.

યે નિખાતા યે પરોપ્તા યે દગ્ધા યે ચૌદ્ધિતાઃ સર્વાસ્તાનગ્ને આવહ પિતૃન હવિષે અત્તવે.

(અગ્ને) હે અગ્નિ. (યે નિખાતાઃ) જો પિતર જમીન મેં ગાડે ગએ હે ઓર (યે પરોપ્તાઃ) જો પિતર દૂર બહા ગએ હે તથા (યે દગ્ધાઃ) જો જલા દિએ ગએ હે (ચ) ઓર (યે ઉદ્ધિતાઃ) જો પિતર જમીન કે ઉપર હવા મેં રખે ગએ હે. (તાન્ સર્વાન્) ઉન સબ પિતરોં કો તૂ (હવિષે અત્તવે) હવિ ખાને

વહ) તે આ.

પર ચાર પ્રકાર કે સ્મશાન કર્મ દર્શાએ ગઇ હે (૧) ગાડના, (૨) બહાના, (૩) જલાના, હવામેં જમીન પર ખુલા છોડના.

ગાડના- કુછ પ્રેત જમીન મેં ગાડે જાતે હે જિનકા કિ આંત્યેષ્ટિ સંસ્કાર અગ્નિ દ્વારા નહીં કિયા ા. યે કોન હે ઇસ પર હમને થોડાસા વિચાર કરના હે. જો મનુષ્ય સંન્યાસી હો કર અપના યાગ કરતે હે ઉનકે દેહ કો ન જલાને કે લિએ સ્મૃતિયો મે કહા ગયા હે. મનુષ્ય જીવન કે ચાર ્રમ હે : (૧) બ્રહ્મચર્ય આશ્રમ, (૨) ગૃહસ્થાશ્રમ, (૩) વાનપ્રસ્થાશ્રમ, (૪) સંન્યાસ આશ્રમ. ક્યોકિ ાસાશ્રમમેં પ્રવેશ કરતે હુએ પુરુષ કા સર્વમેઘ યાગ કરના પડતા હે. ઇસ યાગ મેં વહ અગ્નિ ધી સર્વ કાર્યો સે મુક્ત હો જાતા હે. અતૃએવ ઉસે મરને પર અગ્નિ દ્વારા નહીં જલાયા જાતા. ાસી કે શરીર કો જલાના ચાહિએ યા નહીં ઇસ વિષયમેં અભી તક ઙેં શ્રુતિ કા નિશ્ચય જ્ઞાત નહીં પર સ્મૃતિ નિષેધ કરતી હે. અતઃ 'નિખાત' સે સંન્યાસી કા ભી ગ્રહણ કિયા જા સકતા હે.

ને પર પિતરોં મેં ગણના

વી ત્વાં પૃથિવ્યામાવેશયામિ દેવો ના ઘાતા પ્રતિરાત્યાયુઃ પરાપરૈતા યસુવિદ્ઘ વો અસ્ત્વવા મૃતાઃ પિતૃષુ ન્તુ. અથર્વ. ૧૮-૪-૪૮

થેવી ત્વાં પૃથિવ્યાં આવેશયામિ) મિટ્ટી સે બવે હુએ હે મૃત પુરુષ. તુજકો મિટ્ટી મેં મિલા દેહા હૂં ત્ તુજે પૃથિવી મેં ગાડતા હૂં. (ઘાતા દેવઃ નઃ આયુઃ પ્રતિરાતિ) ધારક દેવ હમારી આયુ કો વે. હે (પરાપરૈતાઃ) પ્રકૃષ્ટતયા હમ સે દૂર ચલે ગએ પિતરો! (વઃ) તુમ્હારે લિએ ઘાતા દેવ ્રુવિદ્ઘ અસ્તુ) વાસ (અઘ) ઓર (મૃતાઃ) મૃત (પિતૃષુ સંભવન્તુ) પિતરોં મેં અચ્છી તરહ હોવેં અર્થાત્ રોં મેં જા મિલે.

મંત્ર કો પૂર્વાર્ધ મેં મૃત દેહ કે ગાડને કા નિર્દેશ મિલતા હે. હય માનવ દેવ પાર્થિવ તત્ત્વોં કે ઐક્ય સે બના હુઆ હે, અતએવ યહાં પર સૃત દેહ કો પૃથિવી (મિટ્ટી) કે નામ સે પુકારા ગયા ઇશી ભાવ કો ઉપરોક્ત દોહે મેં કહા ગયા હે.

દૂર્ગા તંત્રમ વારાણસી સીવદત સાસ્ત્રી

તસતી બીજમંન્ત્ર અધ્યાય ૧ થી ૧૩ પા.નં. ૧૬૭થી)

લં નમઃ ઓમ અલં નમઃ ઓમ અલું નમઃ ઓમ અલા નમઃ ઓમ એલ્લુ નમઃ ઓમ અલ્લી નમઃ અલાંમ નમઃ ઓમ કલીં નમઃ ઓમ કલું નમઃ ઓમ કલાંમ નમઃ ઓમ ક્રોં નમઃ ઓમ હ્રીઁ નમઃ રહીમ નમઃ ઓમ ક્રીંમ નમઃ ઓમ મ્લું નમઃ ઓમ અલીહ નમઃ ઓમ હલીં નમઃ ઓમ હલું ઓમ એલં નમઃ ઓમ એલ્લૂં નમઃ ઓમ એ લૂં નમઃ ઓમ રસૂલં નમઃ ઓમ હસ્લીં નમઃ ઓમ નમઃ ઓમ એ લ્હી નમઃ ઓમ એ લ્લ નમઃ ઓમ એ લ્લી નમઃ ઓમ એ હલ્રૂ નમઃ

જ્ઞાન સંહિતા સંપાદકઃ બંસીઘર શુક્લ (અમદાવાદ ગુર્જર પ્રકાસન)

: એક સૂર્યોદયથી બીજા સૂર્યોદયનો સમય તે સાત છે. તેમનો સમૂહ અઠવાડિયું કે સપ્તાહના નામે ખાય છે. એક અહોરાત્રની ૨૪ હોરા પાડી પ્રાચીન ખગોળશાસ્ત્રીઓએ શનિથી માંડીને ત્યારના ગ્રહ

 પ્રત્યેક પિંડને એક હોરાનો સ્વામી કલ્પ્યો. એ રીતે પહેલા દિવસે પહેલી હોરાનો સ્વામી શનિ. બીજા દિવસે સૂર્ય એમ પહેલી હોરાના સ્વામીના નામ ઉપરથી સાત દિવસનાં ૭ નામ અપાયાં વારની પ્રથા પશ્ચિમ એશિયામાંથી ૧૫૦૦ વર્ષ પહેલાં આપણે ત્યાં આવી.

૭૮૬ = અબજદ અંક બીસમીલા હર રહેમાન નરરહીમ

અથર્વેદ કેન સૂક્તય. મંત્ર ૨૫ થી ૩૩

મહા બ્રહ્મ મંત્ર સમુ અબજીદ મંત્ર અસ્ટોતર અક્ષર લા તૈયબ, કલમો તૈયબ-તબજન (રૂદ્રયામજયેન તથા દસ મહાવિદ્યા) કેન ઉપરનીસદ તદબેન = મહા બ્રહ્મમંત્ર છાંદો) ય ઉપનિસદ તબ્જલાન. મહાવાક્ય સાંડીલ્યા તજ્જલાન ઇતી-મહામંત્ર (ઉલુલવ-હોલવ. અલાહે.)

સ્વેત સ્વેતમ્બર ઉપરનીસદ. લા મકાઁ = જ્યોતીસ્વરૂપ ઇસા વાસ્ય ઉપનિસદ = સર્વ ખલવીદ બ્રહ્મ.

હિંદુ ધર્મ

અર્થઃ પ્રાચીન સિંધુ દેશના લોકોનો ધર્મ. સ્થાપકઃ અતિ પ્રાચિન છે. આદ્ય શંકરાચાર્યે તેનો પુનરુદ્ધાર કર્યો. સ્થળઃ સપ્તસિંધુ, ભારત. સમયઃ ઇ.પૂ. ૫૦૦૦ આશરે. ફેલાવાનો ક્રમઃ દુનિયામાં ત્રીજો: ભારતમાં પહેલો. મુખ્ય ગ્રંથોઃ શ્રુતિઃ સ્મુતિઃ પુરાણ. મુખ્ય દેવઃ ઇશ્વર (વિષ્ણુ, શિવ, શક્તિ) ધર્મગુરુઃ આચાર્ય, સાધુ, યતિ, સંન્યાસી, મહારાજ, પૂજારી, ગોર, ગુરુ, બાવો, યોગી. ધર્મ સ્થાનઃ મંદિર, મઠ, આશ્રમ.

પ્રાચિન વર્ણો

વિરાટ પુરુષના મુખમાંથી જન્મેલાઃ બ્રાહ્મણ વિરાટ પુરુષના હાથમાંથી જન્મેલાઃ ક્ષત્રિય વિરાટ પુરુષની જાંઘમાંથી જન્મેલાઃ વૈશ્ય વિરાટ પુરુષના પગમાંથી જન્મેલાઃ શૂદ્ર

વર્ણસંકર

સમાન વર્ણનાં માતાપિતાનાં સંતાનોને સવર્ણ કહે છે. જુદા જુદા વર્ણોનાં માતાપિતાનાં સંતાનો વર્ણસંકર કહેવાય છે. પ્રાચીન કાળમાં તેમનાં ખાસ નામ હતાં :

શુદ્રાણી*બ્રાહ્મણ-નિષાદ, પારશવ. શુદ્રાણી*ક્ષત્રિય-ઉગ્ર. શુદ્રાણી*વૈશ્ય-કરણ. વૈશ્યાણી*બ્રાહ્મણ-અંબષ્ઠ. વૈશ્યાણી*ક્ષત્રિય-માહિષ્ય. વૈશ્યાણી*શૂદ્ર-આયોગવ. ક્ષત્રિયાણી*બ્રાહ્મણ-મૂર્ધાવસિક્ત. ક્ષત્રિાણી*વૈશ્ય-માગધ. ક્ષત્રિયાણી*શૂદ્ર-ક્ષત્તા. બ્રાહ્મણી*ક્ષત્રિય-સૂત, રથકાર. બ્રાહ્મણી*વૈશ્ય-વૈદેહ. બ્રાહ્મણી*શૂદ્ર-ચંડાળ. આમાં ચંડાળ સૌથી અધમ ગણ્યો છે.

બ્રાહ્મણોના પ્રાચીન પ્રકારો

ઊતરતા ક્રમમાં-દેવ, મુનિ, દ્વિજ, ક્ષત્ર, વૈશ્ય, શૂદ્ર, નિષાદ, પશુ, મલેચ્છ અને ચાંડાલ.

બ્રાહ્મણ, શ્રોત્રિય, અનૂચાન, ભ્રૂણ, ઋષિકલ્પ, ઋષિ અને મુનિ.

આચાર્યો, ઋષિઓ, તત્ત્વજ્ઞો, ધર્મગુરુઓ, સંતો વગેરે.

અગ્રિપા, અત્રિ, અથર્વાંગિરસ, અનક્સાગોરસ (ઇ.પૂ. ૫૦૦), અપ્પય દીક્ષિત (૧૫૫૦-૧૬૨૨), અપ્પર સ્વામિંગલ (૬-૭મીસદી), અબુ યાભુક બિન ઇસાક અલ કિંદી (મ.૮૭૫), અબુલ હુજૈલ (૯મી સદી), અબુ હનીફા અનનુમાન (૬૯૯-૭૭૬) અબ્દુલ બહા અબ્બાસ (૧૮૪૪-૧૯૨૧), , અલ ગિઝાલી

(મ.૧૧૧૧), અલ નજ્જામ (મ. ૮૪૫), અલી (૭મી સદી), આઈન્સ્ટાઇન (૧૮૭૯-૧૯૫૫), આગાખાન (૧૮૦૦-૧૮૮૧), આરો, આર્યદેવ, આપસ્તંબ ૯ઈ.પૂ.૮૦૦) આલવાર, આશ્વલાયન (ઈ.પૂ. ૮૦૦). ઈત્સિંગ (૬૩૫-૭૧૩), ઈબ્ન મસકબે (મ. ૧૦૩૦) ઈબ્ન સિના)મ. ૧૦૩૭), ઈમામખદીજા (૫૫૪-૬૧૯), મધ્વાચાર્ય (૧૧૯૯-૧૨૭૮) મનુ મહારાજ, મલુકદાસ(૧૭મી સદી,) મલ્લિનાથ (૧૪મી સદી), મહમ્મદ પેગંબર હજરત ૯૫૭૦-૬૩૨), મહમ્મદ મહદી (૧૪૧૩-૧૫૦૫), મહાવીર વર્ધમાન (ઈ.પૂ. ૫૯૮-૫૨૭).

સમુ અબજદ

મહાબ્રહ્મ વાક્ય અથર્વેદ કેન સૂક્ત મં-૨૫થી ૩૧

અબજદ પદ્ધતિ પ્રમાણે અરબી અક્ષરોની આંકડાની કિંમત

અબજદઃ અલિફ ૧, બે ૨, જિમ ૩, દાલ ૪. હવ્વઝઃ હે ૫, વાવ ૬, ઝે ૭. હુત્તીઃ હે ૮, તોય ૯, યે ૧૦. કલમનઃ કાફ ૨૦, લામ ૩૦, મીમ ૪૦, નૂન ૫૦. સઅફસઃ લીન ૬૦, અયેન ૭૦, ફે ૮૦, સ્વાદ ૯૦. ફુરશતઃ કોફ ૧૦૦, રે ૨૦૦, શીન ૩૦૦, તે ૪૦૦. સખ્ખઝઃ સે ૫૦૦, ખે ૬૦૦, ઝાલ ૭૦૦. ઝઝઘઃ ઝવાદ ૮૦૦, ઝોય ૯૦૦, ઘનેય ૧૦૦૦. ઉપરની રીતે ૭૮૬-બિસ્મિલાહિર્ રહેમાનિર રહીમ-પરમ કૃપાળુ પરમાત્માને નામે. પા.નં. ૨૭૬-૨૪૩ થઈ ૨૪૫-૨૪૬ જ્ઞાન સંહીતા

ભૂમિકા

અથર્વવેદ સંહિતા-વિધિ ભાષા

દ્વિતીય વિભાગ

લેખક : આચાર્ય શ્રી વિષ્ણુ દેવ સાંકળેશ્વર પંડિત, એમ.એ.

અથર્વેદ-અર્થવન-અથ-વૉ-ક-અર્બાદ આરબવેદ-શાન્તી ધર્મ ૐ શાન્તી શાન્તી શાન્તી - દા સાવલેકર. અથર્વેદ પ્રધાનપદે-અથર્વનો અર્થ થર્વ-જૂ ધૂર્બી, તૂર્બી, ઉર્બી ધૂર્બી એટલે હીંસક અથર્વ એટલે હીંસા નહીં શાન્તી અથર્વવેદ-શાન્તી વેદ ઈતી અથર્વવેદ. અથ-વૉ ક - અથ અર્બાક અર્બાદ-અર્બાક-અથર્વેદ દા. સાવલેકર

ભારતનું વેદ સાહિત્ય એ તો ભારતીય સંસ્કૃતિનો પ્રાચીન ભંડાર છે. ઋગ્ગ, યજુ, સામ, અને અથર્વવેદ એ ચાર વેદોમાંથી અથર્વવેદની વિશેષતા એ છે કે તેમાં બતાવેલ કર્મોનું અનુષ્ઠાન આમુષ્મિક (પારલૌકિક) ફલને તો આપેજ છે. પણ સાથે સાથે અલૌકિક જીવનને પણ સુખમય બનાવે છે.

અથર્વવેદ માટે બ્રહ્મવેદ, અંગિરો વેદ કે અથર્વાસિંગરસ વેદ એવા નામ પણ મળી આવે છે. અથર્વન તથા અંગિરસ દ્વારા આ વેદનું દર્શન થયેલું હોવાથી આનું અથર્વાંગિરસ નામ પણ પડેલું છે.

અથર્વ શબ્દની વ્યાખ્યા તથા વિવેચન નિરૂક્ત (૧/૭/૨૩) તથા ગોપથ બ્રાહ્મણ (૧/૪)માં મળી આવે છે. વ્યાકરણની દ્રષ્ટિએ અથર્વન્ પદના મૂળમાં ધૂર્વી ધાતુ હોવો જોઇએ. પાણિનીય ધાતુ પાઠમાં ભૌવાદિક પ્રથમ ગણના ધાતુપાઠમાં ઉર્વી, તુર્વી, થુર્વી, ધુર્વી, આદિ ધાતુઓ હિંસાર્થક બતાવ્યા છે. તેથી હિંસા કે કૌટિલ્યથી રહિત વ્યક્તિ વિશેષને 'અથર્વન્' કહેવામાં આવે છે. (પાના નં. ૬ માંથી)

ઉછીષ્ટ્ર-નો અર્થ-શ્રુતી સમુતીમાં ચંડાલીકા-મલેચ્છ થાય છે. એઠો-ઉછેતો ડી.વી.એસ. આટટે

જગતના પરમ તત્વ પરમાત્મા પરબ્રહ્મનું, અને તેની સાથે સંબંધ ધરાવનાર દાર્શનિક તત્વોનું પણ નિરૂપણ અથર્વવેદમાં બ્રહ્મણ્ય સૂક્તોમાં થયેલું છે. જગતના સમસ્ત પદાર્થોનું આશ્રય તથા અધિષ્ઠાન હોવાથી તે આવેલું છે, તો દ્રશ્ય પ્રપંચનો નિપેધ કરતાં જે તત્વ બાકી રહે છે, તેને 'ઉચ્છિષ્ટ નેતિ નેતિ બ્રહ્મસ્વરૂપે છે. તેથી સમસ્ત પદાર્થોની ઉત્પતિ થયેલી છે. તે અથર્વવેદ બતાવે છે. (૧૧/૭/૨૪) (પાના નં. ૭ માંથી)

બાઈબલ હો કહેતાં હો ગયા-ભારતીય-માયા-લીલા ઈશ્વરની

સૃષ્ટિના સર્જન વિષે બાઇબલની કથા પણ આ રીતની છે : તે ઇશ્વરે ઇચ્છા કરી, ત્યાં પ્રકાશ થાઓ અને ત્યાં પ્રકાશ થયો. અહીં લાઇટ એ પદ છે, તેનો બોધ થયા પછી લાઇટ પદાર્થનો બોધ થાય છે. એજ રીતે સૃષ્ટિસર્જનનું પ્રથમ કારણ બ્રહ્મ છે, એ પદ છે અને પદાર્થ પણ છે. પદ એ મંત્ર છે, વેદની વાણી છે અને પદાર્થ તે વેદવિજ્ઞાન છે, જેનું વર્ણન શ્રુતિ છે. (પાના નં. ૨૩ માંથી)

ત્રીવેદ-સૂર્ય બ્રહ્મા, અથર્વેદ-સોમ રૂપ ચન્દ્ર બ્રહ્મના પુત્ર છે.

વિજ્ઞાનની દ્રષ્ટિએ જે વેદત્રયી છે, તે અગ્વિનવેદ છે અને અર્થર્વવેદ તે સામવેદ છે. અગ્નીજ ત્રણ અવસ્થાઓ છે, તે અગ્નિ, વાયુ અને આદિત્ય સૂર્યરૂપે છે. ત્રયીવેદની પ્રતિષ્ઠા અગ્નિમૂર્તિ બ્રહ્મા છે અને સોમવેદ બ્રહ્માના જ્યેષ્ઠ પુત્ર અથર્વામાં પ્રતિષ્ઠિત છે. સોમતત્વ બે ભાગમાં વિભક્ત છે. દિકસોમ, જેને નિરાયતન સોમ કહે છે. અને ભાસ્વર સોમ જેને સાયતન સોમ કહે છે. આને જ કારણે અથર્વવેદ ઘોરાંગિરસ અને અથર્વાંગિરસના નામે પ્રસિદ્ધ છે. જે ઘોર આંગિરસનો સંબંધ દિકસોમ નિરાયતન સોમની સાથે અને અથર્વા-આંગિરસનો સંબંધ

(પાના નં. ૨૬માંથી)

ભાસ્વર સોમ સાયતનની સાથે છે.

આમ અગ્નિવેદ વેદયત્રી છે અને સોમવેદ ˝ અથર્વવેદ છે. અગ્નિની ત્રણ અવસ્થાઓ બતાવી છે. પૃથ્વી પરનો, અંતરિક્ષનો વાયુ અને સ્વર્ગલોકનો સૂર્ય, એ ત્રણેય અગ્નિઓ છે. અગ્નિવેદ ઋક, યજુ અને સામ એ ત્રણ પદાર્થોમાં વિભક્ત છે. તેનેજ નિરાયતન સોમ અને સાયતન સોમ કહે છે. દિક સોમના દ્રષ્ટા ઘોર આંગિર અને ભાસ્વર સોમના દ્રષ્ટા અથર્વા અંગિરા કહેલાય છે. બંનેની સમષ્ટિને અથર્વવેદ નામ અને સોમવેદની પ્રતિષ્ઠા બ્રહ્માના જયેષ્ઠ પુત્ર અથર્વા છે. બીજી અને જ્યોતિ.જે બ્રહ્મ છે, અમૃત છે, તેજ શુક્ર છે. તેનું વર્ણન યજુર્વેદ (૩૩.૧) માં છે 'તેજ અગ્નિ છે, 'તેજ અગ્નિ છે, તેજ આદિત્ય છે, તેજ વાયુ, (આપોદેવી-વેદવીરોદ્દી-છે) વી.એસ. આટરે. તેજ ચંદ્રમાં છે, તેજ શુક્ર છે અને તેજ બ્રહ્મ છે, તે આપોદેવીઓ છે અને તે પ્રજાપતિ છે.'

(પાના નં. ૨૮-૨૯માંથી)

અથર્વવેદને ભૃગ્વંગિરો વેદ અને અથર્વાંગિરસ વેદ કહે છે. તેનું તાત્પર્ય આ છે, જે આ સુવેદ-સ્વેદરૂપ છે, તેમાં ભૃગુ અને અંગિરા નામના બે ઋષિઓ પ્રાણસંશ્લેષ-સુમેળ અને માધુર્યનો વિકાસછે અને અંગિરા ક્ષારરસ રૂક્ષતાનો વિકાસ અગ્નિ તત્વમાં થાય છે. વાસ્તવિક રીતે જોવામાં વે તો ભૃગુ પ્રાણ અને અંગિરા પ્રાણ સોમ અને અગ્નિની પૂર્વાવસ્થામાં જોવાને મળે છે. જેનું નિરૂપણ શ્રુતિ આ રીતે કરે છે. (પાના નં. ૩૧માંથી)

કવીશબ્દ-અસૂરોના ગુરુ ભૃગુ-અંગીરસ માટે

ઋગ્વેદની ઋચાઓમાં કવિ શબ્દ સર્વકાર્ય કુશળ વિધાતાના અર્થમાં વપરાયો છે. અહિં કવિ શબ્દ ભૃગુ અને અંગિરા બંને માટે વપરાયો છે. સામવેદના તાંડય મહાબ્રાહ્મણમાં જણાવ્યું છે કે કાવ્ય (કવિનાપુત્ર) ઉશના અસુરોના પુરોહિત હતા. ઉશના વૈ કાવ્યો અસુરાણાં પુરોહિતઃ એ ઉશના અસુરોના પુરોહિત છે, તેજ રીતે અંગિરા અગ્નિ માટે પણ કવિ શબ્દનો પ્રયોગ છ. અગ્નિાગ્નિઃ સમિધ્યતે કવિ ર્ગુહપતિર્યુવાઋગ્વેદ અર્થાત કવિ શબ્દ ભૃગુ અને અંગિરા બંનેનો બોધક છે

(પાના નં. ૩૩માંથી)

આપોઆપ-આપતત્વ-અથર્વેદ સોમરૂપે ˝ છે. સ્વામી તમે પ્રગટયા સુવેદ-સ્વેદ પરસેવાની બુંદો આપોઆપ બ્રહ્માના તન મુબારકથી કતરા પાણીથી બુંદો ટીપાંથી વેદ રચના.

આ સ્વયંભૂ પ્રજાપતિથી જે સુવેદ ઉત્પન્ન થયા, તેનેજ અથર્વવેદ નામ આપવામાં આવ્યું છે. અહીં જે આપોમય અપતત્વ છે, તેજ અથર્વતત્વ છે. ત્રયીવેદ અગ્નિતત્વ છે, અથર્વ અપતત્વ હોવાથી સોમરૂપ છે. પ્રજાપતિથી પ્રથમ જન્મ લેનાર પ્રથમજ ત્રયીવેદ છે અને તે પછી જન્મ લેનાર સુવેદ અથર્વવેદ છે. ત્રયીબ્રહ્મ અગ્નિ મૂર્તિ છે. અથર્વવેદ આપોમૂર્તિ અથવા સોમમૂર્તિ છે. વેયત્રયી અગ્નિમૂર્તી વૃષા છે, અથર્વવેદ સોમમૂર્તિ યોષા છે, બંનેના મિલનથી સૌ પ્રતમ વિરાટ પુરુષ જન્મ લે છે અને તે દ્વારા સમગ્ર વિશ્વની ઉત્પતિ થઈ છે. આ વિરાટ બ્રહ્મ સર્વનું પ્રભવ છે, એથી અગ્નિતત્વ અને સોમતત્વ બંને પણ બ્રહ્મરૂપ છે. (પાના નં. ૩૫માંથી)

સ્વંયભૂ પ્રજાપતિનો એ પુત્ર સ્વાયંભૂવ મનુ નૂહ ગણાયો, તેજ સ્વયંભૂ પ્રજાપતિની દક્ષિણ કાયા અને તેની વામ કાયા તે મનુની મઉિષી શતરૂપા. એ મનુ પ્રજાપતિએ શતરૂપાથી ત્રણ કન્યાઓ ઉત્પન્ન કરી, દેવહુતિ આકૂતિ અને રુચિ. આ માનવી સૃષ્ટિના સર્જન પહેલાં પ્રજાપતિએ જે દૈવી સૃષ્ટિ રચી હતી, તેથી દશ પ્રજાપતિઓ થયા. મરીચિ, અત્રિ, અંગિરા, પુલસ્ત્ય, પુલ્હ, ક્રતુ, ભૃગુ, વસિષ્ઠ અને દશામા દશ પ્રજાપતિ ગણાયા. તે ઉપરાંત પ્રજાપતિની છાયાથી કર્દમ પ્રજાપતિ થયા અને તેજથી રુચિ પ્રજાપતિ થયા. (પાના નં. ૪૬માંથી)

આદીરીવાજ ઈસ્લામ રીતી વિવાહ એકજ

મનુ ભગવાનની ત્રીજી પુત્રી પ્રસૂતિએ પોતાના દાદા સ્વયંભૂ બ્રહ્માની સંમતિ લઈ, બ્રહ્માના પુત્ર દક્ષપ્રજાપતિની સાથે લગ્ન કર્યા. અહીં પ્રસૂતિએ પોતેજ વરની પસંદગી કરી છે, તે ત્રીજા પ્રકારને સ્વયંવર વિધિ અથવા ગાંધર્વ વિધિમાં ગણી શકાય. તે દક્ષ પ્રજાપતિથી પ્રસૂતિને સોળ કન્યાઓ થઈ છે, તેમાંની તેર ધર્મ પ્રજાપતિને અને બાકીની એક એક અગ્નિને, પિતૃને અને શંકરને આપી જે સતી તરીકે પ્રસિદ્ધ છે.(પાના નં. ૫૦માંથી)

ગોપથ બ્રાહ્મણ ભાષા ભાષ્ય

પ્રથમ બ્રહ્મ સ્વયંભૂ પોતે મહાબ્રહ્મરૂપે વૈરાટ સુપ્રરમ પાવરરૂપે હતું. મહાનતો યક્ષ મહામદીરૂપ પોતાનું રૂપ જાણવાની ઈચ્છા થઈ સાંત તપ (બંદગી કરી)સાંતતપથી લલ્લાટમાં સ્નેહ પરસેવો થયો આનંદમાં બોલ્યું આ મહાનતો (મહામદનો યક્ષ છે.) સ્વેદ રૂપે આનંદમાં પરસેવો-થયો. બ્રહ્માના તન મુબારકથી કતરા ખર્યા (પાણીની બુંદો) થી સૃસ્ટી રચના થઈ જુઓ નુરનામું

(ગોપથ બ્રાહ્મણ, પૂર્વભાગ, પ્રથમ પ્રપાઠક, કાંડિકાઓ ૧-૧૫ વેદ, ભૃગુ વગેરે ઋષિઓ અને વ્યાહતિઓનાં સર્જન અહીં પૂર્વ ભાગ ૧ પ્રપાછક ૧ બ્રાહ્મણ ૧ અને કંડિકાઓ ૧ થી ૧૫ છે. એ પ્રમાણે પૂર્વભાગ, પ્રપાઠક, બ્રાહ્મણ કંડિકાની સંજ્ઞા ૧,૧,૧ છે.)

ઓમ પહેલાં તો આ બ્રહ્મ હતું, જે સ્વયંભૂ અને એક રૂપ ગણાય. તેણે જોયું. આ તો મહાન યક્ષ અજ્ઞાતત્વ છે, જે રૂપ હું એકજ છું. હું મારૂં જ મારી માત્રાનું રૂપ એવું બીજા દેવની સંતપના કરૂં. તે પોતે શ્રાંત થયું. તપ્ત થયું, સારી રીત સંતપ્ત થયું, તેથી તેના શ્રાન્ત, તપ્ત, સંતપ્તના લલાટમાં સ્નેહ-પરસેવો થયો, જે આર્દ્ર હતો, તેથી તે આનંદ પામ્યું. તે બોલ્યું : 'આ તો મહત યક્ષ છે, જેને હું સુવેદરૂપે મેળવું છું તે પોતે જે બોલ્યું કે, મહાન આ યક્ષ સુવેદ સારો લ્લામ છે, તેને સ્વેદ કહે છે. તેનું કારણ આ છે. દેવો પરોક્ષ પ્રિય છે. અને પ્રત્યક્ષનો દ્વેષ કરનારા છે. અર્થાત્ સુવેદ એવું સ્પષ્ટ નામ પ્રત્યક્ષ છે, તે ગમતું નથી, પણ તેનેજ 'સ્વેદ' એમ પરોક્ષ નામ આપો, તે ગમે છે. (૧)

અથ ગોપથ-બ્રાહ્મણમ્ પૂર્વભાગઃ પ્રથમઃ પ્રપાઠકઃ

તદેક્ષત મહદવી યક્ષમ મહમદી યક્ષ્મ-હુંન્તા હુંમદેવ મન્માત્રં દવતીયં દેવ નિર્મળા-મહામદી મુળ બ્રહ્મથી પોતાની ઈચ્છા કરી. માહમદ દેવ પ્રગટ તેના પરસેવાથી મહાનતપથી લ્લાતો સનેહી આનંદ-(તબ બ્રવીત મહદવે યક્ષમ મહામદી-તેજ અરર્બવીત મહામદ-મૂરે મહામદ-મહામદી યક્ષમ-દેવા ભવંન્તી પ્રત્યક્ષં ઈસવર.

ઓમ્ ॥ બ્રહ્મ હ વા ઈદમગ્ર આસીત્ સ્વયંભ્વેકમેવ । તદૈક્ષત-મહદ્ વૈ યક્ષમ્ તદેકમેવાસ્મિ, હન્તાહં મદેવ મન્માત્રં દ્વિતીયં દેવં નિર્મિમા ઇતિ । તદભ્યશ્રામ્યદભ્યતપત્ સમતપત્ । તસ્ય શ્રાન્તસ્ય તપ્તસ્ય સંતપ્તસ્ય લલાટે સ્નેહો યદાદ્રમાજાયત, તેનાનન્દત્ । તદબ્રવીત્- મહદ વૈ યક્ષં સુવેદમવિદમહમિતિ । તદ્ યદબ્રવીત-મહદ વૈ યક્ષં સુવેદમવિદમહમિતિ-તન્માત્ સુવેદો ભવત્ । તં વા એતં સુવેદં સન્તં સ્વેદ ઇત્યાચક્ષતે પરોક્ષેણ । પરોક્ષપ્રિયા ઈવ હિ દેવા ભવન્તિ પ્રત્યક્ષ દ્વિષઃ ॥૧॥

તનમુબારકથી - કતરા

તે ફરીથી શ્રાંત થયા, ફરીથી તપ્ત થયા, ફરીથી આત્માને તપાવ્યો. તેના તે શ્રાંત, તપ્ત, સંતપ્ત શરીરના બધા રોમગર્ત રૂવાંટાથી જુદી સ્વેદ-પરસેવાની ધારાઓ વહેવા લાગી તેથી તેને આનંદ થયો, તેણે જણાવ્યું આથી તો હું આ બધું ધારણ કરીશ, જે કાંઇ અહીં છે, અહીં જે કાંઇ છે, તેને હું જન્મ આપીશ, જે કાંઈ અહીં

છે, તેનું આના 'ધારાઓ' નામ પડયું. જે આમાં ધારણ કરાય છે, તેજ ધારાઓનું ધારાપણું છે. આ રીતે તેણે જે જણાવ્યું કે 'આથી હું બધાને જન્મ આપીશ, માટે તેનું નામ 'જાય' ગણાયું. આથી જાયા નારીનું જાયાપણું સિદ્ધ થાય છે. કારણકે તેમાં પુરુષ પુત્ર રૂપે જન્મ લે છે. પુમ્ નામનું નરક અને ત્રાણ ગણાય-બ્રહદારણ્યક ઉપનિષદ ૫-૪

તદ યદબ્રવિત અર્ભીવા અહમદીમ સર્વેય સ્થાયી-આપ્નોતિ સર્વાન કામાન યાન કામયતે (મકા) બ્રવીત અર્ભીવા-અહામદીય સર્વ આરબીવા રૂપઅહમદીય-મહમદ-મકા

સ ભૂયો ડશ્રામ્યદ્ ભૂયોતપ્યદ્ ભૂય આત્માનં સમતપત્ । તસ્ય શ્રાન્તસ્ય તપ્તસ્ય સંતપ્તસ્ય સર્વેભ્યોરોમગર્તેભ્યઃ પૃથક્ સ્વેદધારાઃ પ્રાસ્યન્દન્ત । તારિન્નદ । તદબ્રવીત-આભિર્વા અહમિદં સર્વં ધારયિષ્યામિ યદિદ કિં ચ, આભિર્વા અહમિદ સર્વ જનયિષ્યામિ યદિદં કિં ચ, આભિર્વા અહમિદં સર્વમાપ્સ્યામિ યદિદ કિં ચેતિ । તદ્ યદબ્રવીત્-આભિર્વા અહમિદં સર્વં જનયિષ્યામિ યદિદં કિં ચેનિ, તસ્માજ્જાયા અભવન્ । તજ્જાયાનાં જાયાત્વ, યચ્ચાસુ પુરુષો જાયતે યચ્ચ પુત્રઃ । પુન્નામ નરકમનેકશતતાર, તસ્માત્ ત્રાતીતિ પુત્રઃ । તત પુત્રસ્ય પુત્રત્વમ્ । તદ્ યદબ્રવીત્-આભિર્વા અહમિદં સર્વમાપ્સ્યામિ યદિદ કિં ચેતિ, તસ્માદપિદોભવન્ । તદપમિપ્તવમ્ । આપ્નોતિ વૈ સ સર્વાન્ કામાન્ યાન્ કામયતે (ય એવં વેદ) ।।૨।। (પાના નં. ૭૯-૮૦માંથી)

આપ જલ તન માત્રા (પંજેતન પાક) અર્વાદ આરબાદ અંદર જુઓ તે અથર્વા પ્રસિદ્ધ

તે બ્રહ્મા ભૃગુનાં સર્જન કરી અંતર્ધાન થયા. તે સૂષ્ટ ભૃગુએ પૂર્વ તરફ ગતિ કરી, તેને વાણીએ કહ્યું. વાયુ, વાયુ, તેથી પાછા ફર્યા. તેણે દક્ષિણ તરફ ગતિ કરી તેને વાણીએ કહ્યું, માતશ્વિા, માતરિશ્વ, તેથી તે પાછા ફર્યા. તેણે પશ્ચિમ તરફ ગતિ કરી, તેને વાણીએ કહ્યું. પવમાન, પવમાન, તેથી તે પાછા ફર્યા. તેણે દક્ષિણ દિશા તરફ ગતિ કરી, તેને વાણીએ કહ્યું. 'વાત, વાત' તેણે વાણીને જણાવ્યું હું તને જાણી શક્યો નહિ. તેને જણાવ્યું ઓ આપ જલતન્માત્રાઓ છે, તેની અર્વાડ અંદર જાુઓ, તેથી તેનું નામ અથર્વા પ્રસિદ્ધ થયું. તે પ્રમાણે અથર્વાનું અથર્વપણું પ્રસિદ્ધ છે.

હવે જેવી રીતે બ્રહ્મનાં લોમ-રૂંવાટા હોય. અંગો હોય, તેવીજ રીતે આ ભગવાન અથર્વા ઋષિનાં (મન, પ્રાણ અને વાણી) એ બધું આત્મરૂપ થયું. તે અથર્વાને બ્રહ્માએ જણાવ્યું. તમે સ ભૃગુઃ

તદમ બ્રવીતન્ન નીબદ મહીમદી આરબદેવ નમોનમઃ આરબદે મહીમદી સઈદી અથર્વા વેદ અથર્વ બ્રહ્મણો લોમાની સર્વ નમો નમઃ પશ્ચિમ દીસા અર્બાદ નબી નવ સર્જન લોકેસુ-અર્ભાતી ય એવં વેદ

સૃષ્ટવાન્તરધીયત । સ ભૃગુઃ સૃષ્ટઃ પ્રાડૈજત । તં વારગન્વવદ્-માતરિશ્વન્ માતરિશ્વન્નિનતિ । સ ન્યવંતત । સ પ્રતીચી દિશમૈજત । તં બાગન્વવદત્ પવમાન પવમાનેતિ । સ ન્યવર્તત । સ ઉદીચી દિશમૈજત્ । તં વાગન્વદત્-વાત વાતેતિ । તમબ્રવીત-ન ન્વવિદમહીમિતિ । ન હીતિ । અથાર્વાડિ નમેતાસ્વેવાપ્સ્વન્વિચ્છેતિ । તદ્ યદબ્રવીત અથાર્વાડિનમૈતાસ્વેવાપ્સ્વન્વિચ્છેતિઃ તદથર્વાભવત્ । તદથર્વણોડથર્વત્મ્ । તસ્ય હ વા એતસ્ય ભગવતોડર્થર્વણ ઋષેયેર્થવ બ્રાહ્મણો લોમાનિ યથાનિ યથા પ્રાણ એવમેવાસ્ય સર્વ આત્મા સમભવત્ । તમથર્વાણ બ્રહ્માબ્રવીત્-પ્રજાપતેઃ પ્રજાઃ સૃષ્ટવા પાલયસ્વેતિ । યદબ્રવીત્-પ્રજાપતેઃ પ્રજા સષ્ટ્વા પાલયસ્વેતિ, તસ્માત્ જજાપતિરભવત્ । તત્ પ્રજાપતેઃ પ્રજાપતિત્વમ્ । અથર્વા વૈ પ્રજાપતિઃ પ્રજાપતિરિવ વૈ સ સર્વેષુ લોકેષુ ભાંતિ ય એવં વેદ ।।૪।।

પુન્ નામ નરકમ્ તસ્માત્ ત્રાતિ ઈતિ પુત્રઃ પિતા જે પુરુષાથજ્ઞ કરે, તેને પુરો પાડવાનું કામ પુત્રનું છે. પુત્ર પિતાને પુરુષાર્થ નામના નરકથી બચાવી લે છે. (પાના નં. ૮૨માંથી)

હવે આ જે બધી ઋચાઓ છે, તે તો સાચેજ અંગિરા ઋષિઓની જામિઓ-સંબંધી બેનો છે સાચેજ, તે મેનિઓ છે, જે વજ્રરૂપે બધાં પોતાની અંદર વીર્ય-સામર્થ્ય મેળવે છે. (૯)

સ ઉર્ધ્વોડતિષ્ઠત્ સ ઇમાંલ્લોકાત્ વ્યષ્ટભ્નાત્ । તસ્માદડિરસો ધોયાન ઉર્ધ્વસ્તિષ્ઠતિ । તદ વ્રતમ્ । સ માનસા ધ્યાયેદ્, યદ વા અહં કિં ચ માનસા ધ્યાસ્યામિ તથૈવ તદ્ ભવિષ્યતિ । તદ્ધ સ્મ તથૈવ ભવતિ તદપ્યેતદચોક્તિમ્-

જામયોયન્મયેનય-જાઅમીનાં-મેની ભીવાર્ય-અમેની અર્ભીવાય આમીનાં

પાંચ દીસાથી અસૂરવેદ-અર્બાદ-અથર્વવેદ

શ્રેષ્ઠો હ વેદસ્તપસો ડધિ જાતો બ્રહ્મજ્ઞાનાં હૃદયે સંબભૂવ । ઋચ્યૃગ્ભૂતં યદસૃજ્યતેદં નિવેશનમનૃણં દૂરમસ્ય ॥ ઇતિ ॥ તા વા એતા અડિગરસાં જામયો યન્મેનયઃ । કરોતિં મેનિભિર્વોયં ય એવં વેદ ॥૯॥

તે અંગિરા ઋષિએ પૂર્વ, દક્ષિણ, પશ્ચિમ, ઉત્તર, ધ્રૂવ, ઊર્ધ્વ એ પ્રકારે પાંચ દિશાઓ જોઇ અને ત્યાંજ તેમને શ્રાન્ત કરી, તપાવી, સંતપ્ત કરી, તે રીતે શ્રાન્ત, તપ્ત, સંતપ્ત પાંચ દિશાઓથી પાંચવેદો સર્પવેદ, પિશાચવેદ, અસુરવેદ ઇતિહાસવેદ, દક્ષિણદિશાથી પિશાચવેદ, પશ્ચિમદિશાથી અસુરવદ, ઉત્તરદિશાથી ઇતિહાસવેદ અને ધ્રૂવા ઉર્ધ્વા દિશાથી પુરાણવેદની રચના કરી. તેમણે તે પાંચ વેદોને શ્રાન્ત કર્યા, તપાવ્યા, સંતપ્ત કર્યા, તેમના તે શ્રાન્ત, તપ્ત, સંતપ્ત, વેદોથી પાંચ મહાવ્યાહતિઓની રચના કરી, તે વૃધત્ કરત્ રૂહત્, મહત્ અને તત્ છે. વૃધત્ સર્પવેદોથી કરત્ પિશાવેદથી રુહત્ અસુરવેદથી મહત્ ઇતિહાસ વેદથી અને તત્ પુરાણવેદથી રચના કરી.

(પાના નં. ૮૭-૮૮માંથી)

તૈ ઇબ્રતંમ રૂચા-કલમેતૈયબ ત્રીભાર્વાવૃત સપ્ત છન્દ ગાયત્રી બ્રહ્મતી ત્રીષ્ટુપ જગતી એકવીસતી સપ્ત ગૃહપાક યજ્ઞ-કલમો-બીસમીલા પ્રાર્થના એકવીસતી-૭૮૬-સપ્તછન્દં અલહમદુ પ્રાર્થના વિગેરે

યજ્ઞં યજનં ત્રિવિધમ્ હોત્રમ્ (સાયમ્પ્રાતઃ) ઇષ્ટિઃ પ્રતિપક્ષમ્, સોમઃ વર્ષાવિધિ સંવત્સરઃ । ત્રિભિઃ દૈવૈઃ અગ્નિઃ ઇન્દ્રઃ સોમઃ । તૈર્વૃતમ્ । ઋચઃ (પદ્યં) યજુઃ ગદ્યઃ સામ ગીતીરિતિ ત્રિભિર્વા વૃત્ । સપ્તતન્તુમ-સપ્ત છન્દાંસિ ગાયત્રો-ઉષ્ણિક-અનુષ્ટુપ, બૃહતીઃ-પંક્તિઃ-ત્રિષ્ટુપ, જગતી । એકવિંશતિઃ સપ્ત ગૃહ્યપાકયજ્ઞાઃ સપ્ત શ્રૌતહવિર્યજ્ઞાઃ સપ્ત સોમયજ્ઞાઃ ।

(પાના નં. ૮૯માંથી)

(પૂર્વ ભાગ, પ્રથમ પ્રપાઠક ૧, ૧, ૧૬ થી ૩૦ કંડિકાઓ પ્રણવ ઉપનિષત-ઓંકારથી રચિત સૃષ્ટિનાં વર્ણન)

બ્રહ્મે પુષ્કર-કમલપત્રમાં બ્રહ્માનાં સર્જન કર્યા. એ સૃષ્ટ બ્રહ્મા પોતે ચિંતા કરવા લાગ્યા. એ કયો એક અક્ષર છે, જેથી હું બધી પ્રકારનાં કામ, લોકો, દેવો વેદો, યજ્ઞો, શબ્દો, વ્યુષ્ટી સામગ્રીઓ સ્થાવર અને જંગમ બધાં ભૂત પ્રાણીઓનો અનુભવ કરી લઉં. તેમને બ્રહ્મચર્યના આચરણ કર્યા.

પશ્ચિમદીસા-પંચદસી, ત્રીષ્ટુપા, બીસમીલા પ્રાર્થના

તેની બીજી સ્વરમાત્રાથી બ્રહ્માએ અંતરિક્ષ, વાયુ, યજુર્વેદ નુવસ વ્યાહતિ, ત્રૈષ્ટુપ છંદ, પંચદશ (પંદર આવર્તનનાં) સ્તોમ પશ્ચિમ દિશા, ગ્રીષ્મ ઋતુ, અધ્યાત્મ પ્રાણ, બે નાક, ગંધ, ઘ્રાણ એ ઇંદ્રિયનો અનુભવ મેળવી લીધો. (૧૮)

(પાના નં. ૯૩-૯૪માંથી)

ઓમકારની ઉત્પતી જાણે નહી તે બ્રાહ્મણને ફરીથી દીક્ષા લેવી પડે ઓમકારનું ગોત્ર લા તબય છે.તે બ્રહ્માનો પુત્ર છે. લા તયબ એટલે અલા-તોબય અથવા લા તૈયબ-લા તબજય-લા અબદજ ૭૮૬ અંક તે વેદોનો ઓમકાર છે. શુદ્ધ સન્નીભા વર્ણન-ભીસમીલ-પદ પ્રથમ જૂઓ જ્ઞાન

સંહીતા

ચોથી સાથે અર્ધ-ચતુર્થી માત્રા છે, તેના દેવ સર્વે છે. તે વ્યક્તરૂપ થઇ આકાશમાં વિચરણ કરે છે, જે વર્ણથી શુદ્ધ સ્ફટિક જેવી છે. તેનાં જે નિત્ય ધ્યાન ધરે છે, તે સાધકજન અનામક-નામરહિત પદને જાય છે. ઓંકારની ઉત્પતિ જે બ્રહ્મજ્ઞાની વિપ્ર જાણે નહિ. તેને ફરીથી ઉપનયન આપવું પડે. તે માટે આ બ્રાહ્મણ ગ્રંથના વચનનો આદર કરવો. ઓંકારનું ગોત્ર લાતવ્ય છે, તે બ્રહ્મનો પુત્ર છે, તેની છંદ ગાયત્ર, તેનો વર્ણ શુક્લ, તેનો વત્સ પુરુષ (પુંસ), તેના દેવ રૂદ્ર તે વેદોનો ઓંકાર છે. (૨૫) (પાના નં. ૧૦૦માંથી)

વસ્તાં ધ્યાયતે નિત્યં, સ ગચ્છેદૈશાનં પદમ્ । યા સાર્ધચતુર્થી માત્રા સર્વદેવત્યા વ્યક્તીભૂતા ખં વિચરતિ શુદ્ધસ્ફટકિસન્નિભા વર્ણેન । યસ્તાં ધ્યાયતે નિત્યં, સ ગચ્છેત્ પદમનામકમ્ । ઓંકારસ્ય ચોત્પતિઃ । વિપ્રો યો ન જાનાતિ તત્ પુનરૂપનયનમ્ । તસ્માદ્ બ્રાહ્મણવચનમાદર્તવ્યમ્-યથા લાતવ્યો ગોત્રો બ્રાહ્મણઃ પુત્રો, ગાયત્રં છન્દઃ શુલો વર્મઃ, પુંસો વત્સો, રૂદ્રો દેવતા, ઓંકારો વેદાનામ્ ॥૨૫॥ (પાના નં. ૧૦૦ માંથી)

હવે અહીં કયા દેવ છે, તેના ઉત્તરમાં જણાવવાનું કે, ઋચાઓના દેવ અગ્નિ છે, તેજ તેમની જ્યોતિ છે, ગાયત્ર છંદ અને પૃથ્વી સ્થાન છે. અગ્નિમિલે મંત્રથી શરૂ કરી, ઋગ્વેદને ભણે. યજુઓના દેવ વાયુ છે, તેજ જ્યોતિ છે, ત્રૈષ્ટુભ છંદ છે, અંતરિક્ષ સ્થાન છે. ઈષે ત્વો મંત્રથી શરૂ કરી યજુર્વેદને ભણે. સામ ગાનોના દેવ આદિત્ય તેજ જ્યોતિ છે, છંદ જાગત છે, ધુલોક સ્થાન છે. અગ્ન મંત્રથી શરૂ કરી યજુર્વેદને ભણે. અથર્વાઓના દેવ ચંદ્રમા છે, તેજ જ્યોતિ છે, બધા છંદો છે. આપ-જલતન્માત્રાઓ સ્થાન છે. શં નો થી શરૂ કરી અથર્વ વેદ ભણે.

અગ્નીમઈલે પુરોહીત યજ્ઞસ્ય દેવમૂર્તીજામ ત્રૈષ્ઠભ્ છન્દ બીસમીલા દૂવા ત્વો જે ત્વા - તોબા જે તોબા અથર્વાનો દેવ ચન્દ્રમા ~ ચાંદતારો.

કિં દેવતમિતિ-ઋચામગ્નિર્દેવતં, તદેવ, જ્યોતિ, ગાયત્રં છન્દં, પૃથિવી સ્થાનમ્ ।

અગ્નિમીલે પુરોહિતં યજ્ઞસ્ય દેવમૃત્વિર્જમ્ । હોતારં રત્નધાતમમ્ ॥ ઈત્યેવમાદિં કૃત્વા ઋગ્વેદમધીયતે

યજુષાં વાયુદેવતં, તદેવ જ્યોતિઃ ત્રૈષ્ટુભ, છન્દઃ અન્તરિક્ષં સ્થાનમ્ ઈષે ત્વોજે ત્વા વાયવ સ્થ દેવો વઃ સવિતા પ્રાર્પયતુ શ્રેષ્ઠતમાય કર્મણ ઈત્યેવમાદિં કૃત્વા યજુર્વેદમધીયતે । સામન્માદિત્યો દેવતં, તદેવ જ્યોતિઃ જાગતં છન્દઃ દ્યૌઃ સ્થાનમ્ । અગ્ન આયાહિ વીતયે ગૃણાનો હવ્યદાતયે । નિ હોતા સત્સિ બર્હિષિ ॥ આરબીરૂપી

(પાના નં. ૧૦૪માંથી)

અથર્વેદી ગાયત્રી મયા વરદા મય- અસૂર છે વરદા રબદા અરબદા બ્રહ્મ વાચા સામ દત્વા મહયંમ મહંમદત્બા વૃજત-અબજદ-૭૮૬ છે. બ્રહ્મ લામકા,

ગાયત્રીનો મંત્ર ઋગ્વેદ (૩, ૬૨, ૧૦)માં, યજુર્વેદ (૩,૫) અને સામ વેદ (૧૪૬૨)માં છે. તે મંત્ર અથર્વવેદ સંપિતામાં નથી, પણ તે મંત્રમાં રહેલ ગાયત્રી સાવિત્રીને વેદમાતા ગણી તેની સ્તુતિ કરી છે. સ્તુતા મયા વરદા વેદમાતા પ્રચોદયન્તાં પાવમાની દ્વિજાનાં આયુઃ પ્રાણ પ્રજાં પશં કીર્તિં દ્રવિણ બ્રહ્મવચસમ્ દત્વા મહ્યં વ્રજત બ્રહ્મલોકમ્ । (પાના નં. ૧૧૪માંથી)

પ્રજા સઈયાદી તસ્માદોત્રા દક્ષણા પ્રથમ

દિવિ ત્વાત્રિરધારયત સૂર્યા માસાય કર્તવે ॥ ઈતિ ॥ તં હોવાચ-વરં વૃણીધ્વેતિ । સ હોવાચ-દક્ષિણીયાં મે પ્રજા

સ્યાદિતિ । તસ્માદાત્રોયાય પ્રથમદક્ષિણા યજ્ઞે દીયન્ત ઇતિં બ્રાહ્મણમ્ ॥૧૭॥ (પાના નં. ૧૪૦માંથી)

દેવો બ્રહ્મા પાસે પહોંચી ગયા. તે બ્રહ્માએ ગાન કર્યા નહિ. નૃત્ય કર્યા નહિ. તેજ તેની ગ્લા-ગ્લાનિ, તેનેજ 'કારૂવિદા' નામ આપવામાં આવ્યું છે. આમ જે બ્રહ્મા આગ્લાહત છે, તેનેજ જ્ઞાનીજનો 'આગ્લાગૃધ' કહે છે. તે તેનું પરોક્ષ નામ છે. દેવો પરોક્ષપ્રિય અને પ્રત્યક્ષદ્વેષી છે. અલ્લા ગીત અલાની અલા અલા ગૃધ.

(પાના નં. ૧૪૮માંથી)

તૃતીય પ્રપાડક

(પૂર્વ ભાગ, તૃતીય પ્રપાઠક, ૧,૩,-૧૫ બ્રાહ્મણ કંડિકાઓ અથર્વવેદના બ્રહ્મા-ઋત્વિજની પ્રધાનતા)

ઓમ્ યજ્ઞની ભૂમિ દક્ષિણ તરફ ઢળતી હોય, તેનું કારણ આ છે. દક્ષિણ તરફ આપઃ જલ વહેત્ હોય છે. તેથી યજ્ઞ તે ભૂમિનાં ઉંચામાં ઉચા સ્થાન પર હોય, ત્યાં ભૃગુ-અંગિરાઓનાં વિષ્ઠાન હોય. હવે જેમ આપઃ આ લોકો તરફ વહેતા હોય છે. એમજ ભૃગુ અંગિરા તરફ વહેતી હોય છે. જે ઓમ્ છે. ઋચાઓના ઓમ, યજુઓના ઓમ, સામોના ઓમ, એ રીતે તે સર્વનાં અભિવાદ કહે છે. સાચેજ તેનાં ઉચ્ચારણ કર્યા પછી વિદ્વાનો યજ્ઞમાં કર્મ કરે છે. તેનો આ આહ્વન મંત્ર છે. 'દેવ બ્રહ્માઓ, આવો, આવો. અહીં જે દેવ બ્રહ્મા આજ છે. એ તો ભૃગુ-અંગિરાઓ છે.આથી તેમનાંજ ગાન ગાતા અને તેમનાં (પાના નં. ૧૫૫માંથી)

યજ્ઞમાં બ્રહ્મા અજ છે તે ભૃગુ અંગીરાઓ છે. અસૂર વેદ અસૂર પુરોહીત યજ્ઞને સમય ચન્દ્ર સુદ બીજ દર્સ અમાસ ચન્દ્ર દર્શન તેમનાં ગીત ગાવા.

દર્શ પૂર્ણમાસયાગ-દર માસે બે પક્ષ હોય છે. તે પ્રમાણે પૂર્ણમાસની સાંજ અને વદ પાડવાની સવાર તેમજ અમાસની સાંજ અને સુદ પડવાની સવાર દર્શ (અમાસ) પૂર્ણમાસ યાગનો કાલ ગણાય છે. (પા.નં.૧૭૩)

સ્વાહાનું ગોત્ર લ્લામ અલ્લામ બે અક્ષર ૩ વર્ણ ૧ પદ સત્યથી જન્મી.

હવે તે પ્રશ્ન પૂછે છે. સ્વાહા ક્યાંથી થઇ, કોનાથી શરૂ થઇ, તેનું ગોત્ર કર્યું, તેના અક્ષર કેટલા, પદ કેટલાં, વર્ણ, કેટલા તેની શરૂઆતનું અવસાન-રોકાણ શું ? તેની સ્થિતિ ક્યાં ? તેનું અધિષ્ટાન શું ? તે સ્વાહાના જે દેવ અને રૂપ હોય, તે જણાવો. તેના ઉત્તરમાં જણાવ્યું કે, સ્વાહા સત્યથી જન્મી છે, બ્રહ્માઓ તેની શરૂઆત કરી છે. તેનાં ગોત્ર લામ ગાયનસ, તેના બે અક્ષર, એક પદ અને ત્રણ વર્ણો છે. તેનાં સુવર્ણ શુક્લ પદ્મ-કમળ જેવો છે, તેણે વેદોમાં બધા છંદોના સમાસના રૂપે એકજ ઉચ્છવાસ લઇ વર્ણના અંતે બોલાય છે. તેનાં શરીર રૂપે ચાર વેદો છે. તેનાં અંગ વેદનાં અંગો છે. તેનાં રુંવાટાં ઔષધિઓ છે.(પાના નં. ૧૮૨માંથી) ચક્ષુ, સૂર્ય અને ચંદ્ર છે, તે સ્વાહા છે. તે સ્પર્ધા છે, તે બધા યજ્ઞોમાં વષટકાર રૂપે પ્રયોગમાં આવે છે. તેના દેવ અગ્નિ છે. અને રૂપ બ્રાહ્મણનું છે. એ બ્રાહ્મણનું કથન છે. (૧૬) (પાના નં. ૧૮૩માંથી)

ચન્દ્રમા-પોતે બ્રહ્મા છે.

હવે એમાં બ્રહ્મા ઋત્વિજને દીક્ષા આપે છે. ચંદ્રમા પોતે બ્રહ્મા છે, જે અધિદૈવ છે. તેનું અધ્યાત્મ મન છે. મનથીજ તે ઔષધિઓનાં સંધાન કરે છે. તેને કારણે જે ઔષધિઓને જાણે છે, તેજ બ્રહ્મા છે, જે ઔષધિઓનાં આ લોકની સાથે અનુસંધાન કરે છે. આથી તે બંનેની વચમાં બીજા ઋત્વિજને દીક્ષા અપાતી નથી.

(પાના નં. ૧૯૩માંથી)

ત્રીસ્ઠુભ છંદ સમ્રાટ પ્રથમ યજ્ઞનો આરંભ આત્રીષ્ટુપ છંન્દ બીસ્મીલાઠહર રહમા નરરહીમ-

પંચદસી-૧૫ અક્ષર ૩ પદ છે. રૂદ્રની સહાયથી માલ્યાંદીન-અલમદીના સનબી અંતરિક્ષ લોકમાં લામકાં સ્વસ્તી લઈ જાઓ

ત્યારબાદ જ્યારે માધ્યંદિન સવનમાં પવમાન સ્તોમ ભણાતા હોય, ત્યારે બ્રહ્મા વાચન કરાવે છે. ઋચાનો અર્થ આ છે. 'હે ત્રિષ્ટુપ છંદ તને સમ્રાટ છો,' એમ કહે છે, તે સોમને કહે છે. તે સોમ પોતે વાયુ બનીને અંતરિક્ષલોકમાં સારી રીતે રાચે છે. આમ તે સોમ રાચે છે, માટે તેને સમ્રાટ કહે છે. તે સમ્રાટપણું છે. હવે જે કહે છે. ત્રિષ્ટુપ છંદથી યજ્ઞનો આરંભ કરૂં છુ તેન અર્થ આ છે. ત્રિષ્ટુપ છંદથી દેવ રૂદ્રોની સમય લઈ માધ્યંદિન સવનમાં અંતરિક્ષ લોકમાં દેવ વાયુને માટે યજ્ઞની શરૂઆત કરે છે. હવે જે કહે છે. સવસ્તિ માટે મને પાર પહોંચાડે. તેનો અર્થ આ છે. ત્રિષ્ટુપ છંદથીજ રૂદ્રદેવોની સહાયથી માલ્યંદિન સવનમાં અંતરિક્ષ લોકમાં દેવ વાયુથી સવસ્તિ માટે પાર લઈ જાઓ. જે આ રહસ્યને જાણે છે. તે યાજ્ઞિક ત્રિષ્ટુપ છંદથીજ રૂદ્રદેવોની સહાય લઈ, માધ્યંદિન સવનમાં અંતરિક્ષ લોકમાં દેવ વાયુથી સ્વસ્તિનાં સંપાદન કરે છે. (૧૩) (પાના નં. ૨૩૬માંથી)

મયી શબ્દ મય અસૂર વાચક છે. ડી.વી.એસ. આપ્ટે

અથ સંસ્થિતે સવને વાચયતિ-મયિ ભર્ગો મયિ મહો મયિ યશો મયિ સર્વમ્ ઇતિ । પૃથિવ્યેવ ભર્ગો ડન્તરિક્ષ એવ મહો દ્યૌરેવ યશો ડેપ એવં સર્વમ્ । અગ્નિરેવ ભર્ગો વાયુરેવ મહ આદિત્ય એવ યશશચન્દ્રમા એવ સર્વમ્ । વસવ એવ ભર્ગો રૂદ્રા એવ મહ આદિત્યા એવ યશો વિશ્વેદેવા એ સર્વમ્ । ગાયવ્યેવ ભર્ગસ્ત્રિટુવેવ મહો જગત્યેવ યશોનુષ્ટુબેવ સર્વમ્ । પ્રાચ્યેવ ભર્ગઃ પ્રતીચ્યેવ મહ ઉદીચ્યેવ યશો દક્ષિણૈવ સર્વમ્ । વસન્ત એવ ભર્ગો ગ્રીષ્મ એવ મહો વર્ષા એવ યશઃ શરદેવ સર્વમ્ । હોતૈવ ભર્ગો વ્યુરેવ મહ ઉદ્ગાતૈવહ્યશો બ્રહ્મૈય સર્વમ્ । વાગેવ ભર્ગઃ પ્રાણ એવ મહશ્ચક્ષુરેવ યશો મન એવ સર્વમ્ ॥૧૫॥ (પાના નં. ૨૩૮માંથી)

બ્રાહ્મણ રંછસીષ બ્રાહ્મણ મલેચ્છી યજ્ઞમાં નક્કી કરેલ બ્રહ્મમંત્ર ગુપ્ત સોડસી કલામ-કલમોથી યજ્ઞમાં દેવોની સ્તૂતી કરે છે.

આ સામવેદના ઋત્વિજો સામથી સ્તુતિ કરતા રહી, ધુલોકમાં સૂર્યની સાથે બ્રહ્મથી ધારણ કરે છે. તેજ રીતે બ્રહ્મા, બ્રાહ્મણાચ્છંસી, પોતા અને આગ્નીધ્ર ઋત્વિજો યજ્ઞનાં એક પાદ નિહિત કરી અથર્વા ઈને અંગિરસઓના બ્રહ્મમંત્રોથી ગુપ્ત-સુરક્ષિત રહી આપોલોકમાં ચંદ્રની સાથે બ્રહમની સહાયે યજ્ઞના એક પાદને ધારણ કરે છે. એજ પ્રમાણે વેદોના મંત્રો યોજાએલા હોત્રક ઋત્વિજો ચાર પ્રકારનાં વેદ વિભાગને જોડે છે. તે ઋત્વિજો ષોડશી યજ્ઞથી દેવોની સ્તુતિઓ કરે છે. (પાના નં. ૨૪૬માંથી)

અથર્વેદના દેવ ચન્દ્રતારા ~ છે. અથર્વેદના સંમત ૨૧-૭૮૬ આર્બતન છે.

ઋગ્વેદનું સ્થાન પૃથ્વી, અધ્વર યજ્ઞ બતાવનાર યજુર્વેદનું સ્થાન અંતરિક્ષ, સામવેદનું સ્થાન ધુલોક અને ભૃગુ-અંગિરાઓના અથર્વવેદનું સ્થાન આપોલોક છે.

ઋગ્વેદના દેવ અગ્નિ યજુર્વેદના દેવ વાયુ, સામવેદના દેવ આદિત્ય-સૂર્ય અને ભૃગુ આંગેરા ઋષિઓના અથર્વવેદના દેવ ચંદ્ર અને નક્ષત્રો છે. ઋગ્વેદનાં સ્તોત્ર સ્તુતિઓના ત્રિવૃત્, યજુઓના સ્તોત્ર પંચદશ-પંદર આવર્તન, સામાનાં સપ્તદશ-સત્તર આવર્તન અને અથર્વવેદ-બ્રહ્મવેદના સંમત એકવિંશ-એકવીસ આવર્તન છે. (પા.નં. ૨૪૯)

અર્બાદ સૂનવ દેવનો બ્રહ્મા અસૂરોના બ્રહ્મા છે.

'હું આ અર્વાગ્વસુનઃ આસન પર બેસું છું.' ભાવ આ છે : આર્વાગ્સુ તે દેવોના બ્રહ્મા છે અને અસુરોના બ્રહ્મા છે. તે બ્રહ્માને આ રીતે પહેલાં બેસાડે છે. અરિષ્ટ કલ્યાણકારી યજ્ઞનો વિસ્તાર કરો.' તે આસન પર

બેસીને બ્રહ્મા મંત્ર જપે છે. બૃહસ્પતિ એ બ્રહ્મ છે. અંગિરાના પુત્ર બેસવા માટે તેમની અનુજ્ઞા માંગે છે. જ્યારે પ્રણીતા નામના લાકડાના પાત્રમાં પ્રણીતા-જલ રેડી, તે પ્રણીતાજલ બ્રહ્માના આસન પાસે લઇ જવામાં આવે, ત્યારથી લઇ હવિષ્કૃત ઋત્વિકને બોલાવવામાં આવે, ત્યાં સુધી બ્રહ્મા વાણી બોલવાનું બંધ રાખે છે.(પા.નં.૨૫૩) અર્થવમંત્રોથી સંસ્કૃત થયા વિનાનો યજ્ઞ અસૂર, ગંધર્વ, યક્ષ, રાક્ષસ, પિશાચ વગેરેમાં ભાગમાં જાય છે. એજ રીતે જેમ અન્ય રીતે જીવનારાં તત્વો છે., તેમના ભાગમાં જાય છે. તે વિષેના આ શ્લોકો છે(પા.નં.૨૮૮)

અથર્વેદ (મલીચ્છ મકા) વગર યજ્ઞ, ભૂત પીસાચને મલે છે.

છિન્નભિન્નો ધ્વસ્તો વિશ્રુતો બહુધા મખઃ । ઇષ્ટાપૂર્તદ્રવિણં ગૃહ્ય યજમાનસ્યાવાપતત્ ॥

ઋત્વિજાં ચ વિનાશાય રાજ્ઞો જનપતસ્ય ચ । સંવત્સરવિરિષ્ટં તદ્ યત્ર યજ્ઞો વિરિષ્યતે ॥ (પા.નં.૨૮૮)

'અચ્છાવાકની સ્તોત્રિયા અને અનુરૂપ ઋચાઓ તરોભિઃ (ઋગ ૮,૬,૬,૧, અને તરણિરિત્ (ઋગ ૭,૩૨,૧૨) છે. તે વિષેનું બ્રાહ્મણમંત્ર વિવેચન છે. ભૂય ઇતર (ઋગ ૬,૩,૦,૧) ઋચા ઉકથમુખ છે. ઇમામ્ ષુ (ઋગ ૩, ૩૬,૧,) પર્યાસ ઋચા છે. તેના પ્રયોગમાં દશમી ઋચાનો ઉદ્ધાર રે છે. ઘોર આંગિરસ ઋષિની આ ઋચા છે, તેના શંસન ન થાય, તે યજ્ઞનાં દહન કરે, પિબા સુતસ્ય (ઋગ ૩, ૩૬, ૩) ઓ યોજ્યાં ભણે છે (પાનં.૩૪૫)

સોડસી કલામ કલમો ૧૬ અક્ષર છે - હક - બે અક્ષર જોડવાથી સત્ય થાય છે.

અહીં બ્રહ્મવાદીઓ જણાવે છે : જે ષોડશી સોમયાગ છે, તેમાં ષોડશીપણું શું છે ? અહીં હોતા સોળ અક્ષરોથી ગ્રહણ કરે છે. ષોડવી સ્તોત્રને અનુષ્ટુપની સંપતિ પ્રાપ્ત કરવા માટે બે અક્ષરો વધારવાના હોય છે. તો બે તો સત્ય અને અનૃત છે, સત્ય તે યજમાનનાં રક્ષણ કરે છે, જે આ રહસ્યને જાણે છે, તેને અનૃત હણતાં નથી, અનૃત હણતાં નથી (૧૯)

૧. ષોડશિનિ ગ્રહમુપતિષ્ઠતે । ય આર્બભુવ ભુવનાનિ વિશ્વા યસ્માદન્યત્ર પરં કિં ચ નાસ્તિ । વૈતાન સૂત્ર ૨૫, ૧૨ કલમો સોડસી વિનાકોઇ ઉપાય નથી. આર્બભૂવ

તદાહુઃ કિં ષોડશિનિઃ શોડસ્તિવ નમઃ : ઇતી. ઐતરેય બ્રાહ્મણ ૪, ૧, ૫-૮. અથર્વવેદ ગોપથ બ્રાહ્મણમાં

ઉત્તર ભાગમાં ચતુર્થ પ્રપાઠક સમાપ્ત

સોડસી અર્બીઅક્ષરે, લા,દતે ત્રીષ્ઠભય ભીસમલસ્ય

તદાહુઃ-કિં ષોડશિનિઃ ષોડશિત્વમ્ ? ષોડશં સતોત્રાણિ ષૌડશ શસ્ત્રણિ ષોડશભિક્ષરૈરાદત્તે । દ્વૈ વા અક્ષરે અતિરિચ્યેતે ષોડશિનો તુષ્ટુભમભિસંપન્નસ્ય । વાચો વા એતૌ સ્તનો । સત્યાનૃતે વાવ તે । અવસ્યેનં સત્યમ્ । નૈનમનૃતં હિનસ્તિ ય એવં વે, ય એવં વેદ ॥૧૯॥ ॥ ઇત્યથર્વવેદે ગોપથબ્રાહ્મણોત્તરભાગે ચતુર્થઃ પ્રપાઠકઃ ॥

(પાના નં. ૩૬૩-૩૬૪માંથી)

અનિંઘ યજ્ઞમાં ન જાતયો કલમાનું પાપ લાગે ઇતી

આદિત્યા (અથર્વ ૨૦,૧૩૫,૬)થી શરૂ થતી ઋચાઓનાં શંસન આદિત્ય અને અંગિરસના નામે રે છે. તે શસ્ત્રને દેવનીથ એમ કહે છે. અમે પહેલા સ્વર્ગે પહોંચીએ, અમે પહેલાં પહોંચીએ એમની વચમાં સ્પર્ધા જાગી હતી. તેમાં અંગિરાઓએ 'શ્વઃસુત્યા' નામના યજ્ઞનાં દર્શન કર્યા. તેમણે અગ્નિને જણાવ્યું 'આદિત્યોને એકબાજુ રાખીને તમે શ્વઃસુત્યા યાગવિષે જણાવો.' આદિત્યોએ અદ્ય સુત્યા યાગનાં દર્શન કર્યા. તેમણે અગ્નિને જણાવ્યું, 'અમારો

આ અઘસુત્યા નામનો યાગ છે. તેમાં તમે અમારા હોતા છો, એમ જાણીને અમે તમારી પાસે આવ્યા છીએ.' તે અગ્નિએ આવીને જણાવ્યું.'આદિત્યો અઘસુત્યા યજ્ઞનાં દર્શન કરે છે. હવે તે કયા હોતાને કહે કે, તેમને અમે તમારાં વહન કરીને લઇ જઇએ છીએ. તે સાંભીને અંગિરાઓ ક્રોધમાં આવી ગયા અને જણાવ્યું, 'હે અગ્નિ તમે જાઓ નહિ. અમે બોલાવ્યા છે. અગ્નિએ જણાવ્યું, ના એમ નથી. અનિંદ્ય-સારા લોકો મને બોલાવે છે. જે અનિદ્યના હવનમાં ન જાય, તે તો કલ્મિષ-પાપ ઇતિ । શ્રીર્વા અતિવાદઃ । તમેકર્ચ શંસતિ । એકસ્તા વૈ શ્રીઃ । તાં વૈ વિરેભં શંસનિ । બિરેભૈઃ શ્રિયં પુરુષો બહતીતી । તામર્ધર્ચશઃ શંસતિ, પ્રતિશ્ઠિત્યા એવ ॥૧૩॥ બિરેભૈ - અરબી અરબૈ

હજરત અલો ભ્યો

અયાદિત્યાશ્ચડિરસીશ્ચ શંસતિ-આદિત્યા હ જરિતારોભ્યો દક્ષિણાગનન ઇતિ । તદ્ દેવનીથમિત્યાચક્ષતે । આદિત્યાશ્ચ હ વા અડિરશ્ચ સ્વર્ગે લોકે સ્પર્ધન્ત-વયં પૂર્વે સ્વરેષ્યામો વયં પૂર્વ ઇતિ । તે હાડિરસઃ શ્વસુત્યા દદશુઃ । તે હાગ્નિમૂચુઃ-પરેલદિત્યેભ્યઃ અઘસુત્યાસ્માકમ્, તેષાં નસ્ત્વં હોતાસીત્યુપેમ્સ્ત્વામિતિ । સ એત્યાગ્નિ રૂવાચ-અથાદિત્યા અઘસુત્યામીક્ષન્તે, કે વો હોતારમવોચન્ વાહ્યન્તે યુષ્માર્ક વયમિતિ । તે હાડિરસશ્ચુક્રધુઃ મા ત્વં ગમો નુ વયમિતિ

વૃષાકપિ એ તો ઇંદ્ર સંબંધી છે. બધા પ્રકારના છંદો ઐતશપ્રલાપો છે, આમ તૃતીય સવનમાં અદ્રા બાર્હસ્પત્યને પ્રાપ્ત કરે છે. તે પછી વિશો (અથર્વ ૨૦, ૧૩૭, ૯) થી શરૂ થતી ઐદ્રાબાર્હસ્પત્યા પરિધાનીયા છે. અહીં જે વૈશ્ય પ્રકારની દેવીઓ છે, તે તો અપરજનો ગણાય છે, તેને અપર જનથી ભય રહેતો નથી. જ્યાં આ પ્રકારના રહસ્ય જાણનાર હોતા શંસન કરે છે, ત્યાં પ્રજાઓ શાંત કલૃપ્ત બની સહન કરે છે, જે આ પ્રકારનાં શંસન કરે છે, તે બ્રાહ્મણનું વચન છે. (૧૬)

અથર્વવેદ ગોપથ બ્રાહ્મણમાં. ઉત્તર ભાગમાં છઠ્ઠો પ્રપાઠક સમાપ્ત

યદ્ નાભાનેદિષ્ઠો વાલખિલ્યો વૃષાકપિરેવયામરૂદેતાનિ વા અત્રોક્થાનિ ભવન્તિ, તસ્માદ્ ન સંશસતિ । એન્દ્રો વૃ,કપિઃ । સર્વાણિ ચન્દાસ્યૈતશપ્રલાપઃ ઉપાપ્તો યદૈન્દ્રાબાર્હસ્પત્યા તૃતીયસવને, તદ યદેતં તૃચમૈન્દ્રા બાહૈસ્પત્યં સૂક્તં શંસતિ, એન્દ્રાબાર્હસ્પત્યા પરિધાનીયા-વિશો એકવીરભ્યાચરન્તીઃ ઇતિ । અપરજના હ વૈ વિશો દેવીનં હ્યસ્યાપરજનં ભયં ભવનિ । શાનતાઃ પ્રજાઃ કલૃપ્તાઃ સહન્તે, યત્રૈવંવિદં શંસતિ । યત્રૈવંવિદં શંસતીતિ બ્રાહ્મણમ્ ॥૧૬॥

॥ ઇત્યથર્વવેદે ગૌપથબ્રાહ્મણોત્તરભાગે ષષ્ઠઃ પ્રપાઠકઃ ॥ ॥ઇત્યથર્વવેદબ્રાહ્મણપૂર્વોત્તરં સમાપ્તમ્ ॥(પા.નં.૪૨૨)

અર્થવવેદ સંહિતા-વિધિ ભાષા-ભાષ્ય

દ્વિતીય વિભાગ

સપ્તમ કાંડ

ઋષિ અથવા (બ્રહ્મવર્ચસ કામ) દેવ અદિતિ, છંદ (૧) ત્રિષ્ટુપ (૨) ભુરિક (૩,૪) વિરાજ જગતી.

અદિતિર્દ્યૌરદિતિરન્તરિક્ષ મદિતિ ર્માતા સ પિતા સ પુત્રઃ । વિશ્વે દેવા અદિતિઃ પજ્જના અદિતિર્જાતમદિતિ ર્જનિત્વમ્ ॥૧॥

વિશ્વદેવા પંજેતન પાક નબીતમ

ભાવાર્થ : દેવમાતા અદીન અદિતિ ધુલોકને રૂપે છે, તે અદિતિ અંતરિક્ષ અને માતા પૃથ્વીના રૂપે છે. તે માતા છે, પિતા છે તે પુત્ર છે. તે પોતે વિશ્વદેવો છે અને પંચજનો છે. જે કાંઇ જાત-થયું છે અને જનિત્વ-થવાનું છે, તે બધું અદિતિના રૂપે છે. (૧) (પા.નં.૪૩૩)

મદેના હાસમ મુસલમાણ અદીતી રહેમાન સ્વસ્ત યે

સુત્રામાણં પૃથિવીં દ્યામનેહસં સુશર્માણમદિતિ સુપ્રણીતિમ્ । દૈવી નાવં સ્વરિત્રમનાગસો અસ્ત્રવન્તીમા રહેમા સ્વસ્તયે ॥૩॥

ભાવાર્થ : અમે નિરપરાધી યજમાનો કલ્યાણને માટે તે દિવ્ય નાવ પર ચઢીએ છીએ, જે નાવ સારી રીતે બચાવી લેનાર, વિસ્તાર પામેલ પ્રકાશિત, પાપથી રહિત, સુખ આપનાર અદીન સારી રીતે કર્મની પ્રેરણે કરનાર, સારા દંડને ધારણ કરનાર અને છિદ્રથી રહિત છે. (૩) પા.નં. ૪૩૪

પ્રતીચી-પશ્ચિમ ચન્દ્ર સૂર્ય પશ્ચિમ વિશ્વ દેવાન સ્તૂતી

પ્રતીચી સોમમસિ પ્રતીચ્યુત સુર્યમ્ । પ્રતીચી વિશ્વાન્ દેવાન્ તાં ત્વા ચ્છાવદામસિ ॥૩॥

ભાવાર્થ : હે શંખ પુશ્પી ઔષધિ તમે સોમને વશ કરવામાં અભિમુખ છો. તેમજ સૂર્યને પ્રસન્ન કરવામાં અભિમુખ છો, તેને કારણે અમે તમારે માટે અચ્છ-સારી રીતે સ્તુતિ કરીએ છીએ (૩) (પા.નં. ૪૫૭)

ઋષિ અથવા^દેવ સિનીવાલી છંદ (૧,૨) અનુષ્ટુપ (૩) ત્રિષ્ટુપ.

સિનીવાલિ પૃથુષ્ટકે યા દેવનામસિ સ્વસા । જુષસ્વ હવ્યમાહુતં પ્રજાં દેવિ દિદિઢ્ઢિ નઃ ॥૧॥

જુષસ્ત હવ્યમામાહુતં પ્રજાં દેવિ દિદિઢ્ઢિ નઃ ॥૧॥

ચન્દ્ર દર્શન બીજ દેવોની બહેન સીનીવાલી

ભાવાર્થ : ચૌદશ સાથેની અમાવસ્યાએ રાત્રિએ ચંદ્રદર્શન થાય, તે રાત્રિએ સિનીવાલ કહે છે, તેને ઉદ્દેશી હે સિનીવાલિ, તમે પૃથુષ્ટુકા-વિશાળ કેશવાળાં છો, જે તમે દેવોની સ્વસા-બહેન છો. જે તમે પૃથષ્ટુકા-વિશાળ કેશવાળાં છો, જે તમે દેવોની સ્વસા-બહેન છો. હે દેવિ તમે આપેલ હવ્યનાં સેવન કરો, તેમજ અમને પુત્ર પ્રજા વગેરે આપો. (૧)

યા સુબાહુઃ સ્વઙ્ગુરિઃ સુષમા્ બહુસૂવરી તસ્યૈ વિશપત્નયૈ હવિઃ સિનીવાલ્યૈ જુહોતન ॥૨॥

ભાવાર્થ : જે સિનીવાલી સારા પ્રમાણમાં બુહવાળી, શોભતી આંગળી ઓવાળી, સારાં સર્જનવાળી, ઘણાં પ્રજાઓને જન્મ આપનારી છે, તે સિનીવીને માટે હે ઋત્વિજો તમે હવી તૈયાર કરો, જે સિનીવાલી વિશ-પ્રજાજનોનાં પાલન કરનારી છે. (૨)

યા વિશ્વ પત્ન ઈન્દ્રમસી પશ્ચિમ દેવી

યા વિશ્પત્નીન્દ્રમસિ પ્રતીચી સહસ્ત્રસ્તુકામિયન્તી દેવી । વિષ્ણોઃ પત્નિ તુભ્યં રાતા હવીંષિ પતિં દેવી રાધસે ચોદયસ્વ ॥૩॥

ભાવાર્થ : જે સિનીવાલી વિશ-પ્રજાજનોનાં પાલન કરનારી દર્શ ઈષ્ટિના ઈષ્ટદેવ ઈંદ્રની સમ્મુખ રહેનારી, હજાર સ્તુતિઓથી ગવાએલ, દેવો પાસે ગતિ કરનારી અને દિવ્ય છે, તેવી હે વિષ્ણુ-વ્યાપક શીલ ઈન્દ્રની પત્નિ અમે તમને હવિ આપીએ છીએ. તેથી 'રાજી થઇ તમે તમારા પતિ ઈંદ્રને પ્રેરણા આપો, જેથી અમને ધન મળે. (૩) (પાના નં. ૪૬૩માંથી)

પ્રતીચીનફલો હિ ત્વમપામાર્ગ રૂરોહિથ । સર્વાનત્ મચ્છપથાં અધિ વરીયો યાવયા ઈતઃ ॥૧॥

પ્રતીચીન-પીઠનાં દર્શન અલોફ તૂષ્મ આપ માર્ગ રૂ અલો હીત

ભાવાર્થ : પાપાનાં અપામજ-દૂર કરનાર હે આપામર્જન ઔષધિ તમે અંકુરથી લઇ સુધીના સર્જન કર્મ સીધી રીતે કરો છો. હવે જે જે સપથ-દ્વેષો અમારાથી થતા, તે બધાને અમારાથી ઉંચી રીતે વર્તિને દૂર કરો. (૧)

યદ્ દુષ્કૃતં યચ્છમલં યદવા ચેરમિ પાપયા । ત્વયા તદ્ વિશ્વતીમુખાપામાર્ગપ મૃજ્મહે ॥૨॥

ભાવાર્થ : હે વિશ્વતે મુખ-બધી રીતે વાયાપાર કરનાર અપામાર્ગ અમે જે જે ખરાબ કૃત્ય, શપલ-પાપ અથવા પાપથી

કર્મનાં આચરણ કર્યા હોય, તે બધા પ્રકારનાં પાપ તમારા આશ્રયથી અમે ધોઇનાખીએ (૨) યચ્છમલં-મલેચ્છય

શ્યામબદતા કુનખિના વન્ડેન યતચ્ સહાસિમ્ ।અપામાર્ગ ત્વયા વયં સર્વં તદપ મૃજ્મહે ।।૩।। (પા.નં.૪૮૨)
સં બર્હિરક્તં હવિષા ધૃતેન સમિન્દ્રેણ વસુના સં મરૂદ્દિ઼ઃ સંવ દેવૈર્વિશ્વદેવેભિરક્તમિન્દ્રં ગચ્છત્ હવિઃ સ્વાહા ।।૧।।

સર્વ વિશ્વ દેવા અર્બિહરકતામ ઇન્દ્રં

ભાવાર્થ : સ્ત્રુવ વગેરે યજ્ઞપાત્રો જેના પર મુકવામાં આવ્યા છે, તે બર્હિ-દર્ભ પુરોડાશ અને ઘીથી સારી રીતે લેવાએલ છે, તેમજ તે બર્હિદેવ, ઇંદ્ર, વસ્તુઓ અને મરૂતોની સાથે તેમજ વિશ્વદેવો વગેરે દેવોની સાથે સંસર્ગમાં આવતાં સારી રીતે લેવાએલ છે, તે બર્હિ-દર્ભ હવિના રૂપે ઇંદ્રની પાસે જાઓ. તે સ્વાહા-સુહુત હો (૧)

પા.નં. ૫૧૮

રમુયા માજામી-મુર્તૂજા યાસા નામ નિષ્કાંલોકે રહમાની રહીમ

પરિ સ્તુણીહિ પરિ ધેહિ વલેદિ માજામિં મોષી મોષીરમુયા શયાનામ્ ।
હોતૃષદનં હરિતં હિરણ્યં નિષ્કા એતે યજમાનસ્ય લોકે ।।૧।।

ભાવાર્થ : હે દર્ભસ્તમ્બ-દાભી સળિ, આ વેદિને ઢાંકી દે, વેદિ પર પથરાઇ જા. આ વેદિની પાસે રહેલ યજમાન પત્ની અને પ્રજાજનોના સંબંધી યજમાનની હિંસા ન કરો. આ તે દર્ભસ્તમ્બ છે, જે લીલા વર્ણનો અને સોનેરી છે. વેદિ પર પાથરેલા આ દર્ભ યજમાનના પુણ્યલોકમાં નિષ્ક-સોનાનાં ભૂષણ બની રહો. (૧)(પા.નં ૫૧૮)

યો નઃ સુપ્તાન્ જાગ્રતો વાભિદાસાત્ તિષ્ટતો વા ચરતો જાતવેદઃ । વૈશ્વાનરેણ સયુજા સજોષાસ્તાન્ પ્રતીચો નિર્દહ જાતવેદઃ ।।૨।।

હે પશ્ચિમી જાતવેદા કુરાન અગની

ભાવાર્થ : હે જાતવેદસ અગ્નિ, જે શત્રૂ અમારાં સંબંધી જનોનો નાશ કરતો હોય, દજે લોકો સૂતેલા હોય, જાગતા હોય અથવા તો હરતા ફરતા હોય કે કાર્ય કરતા હોય, તે શત્રુ તમારી સામે આવીને ઉભો રહે, તે તમે બાળી મુકો તે માટે તમે સાથે કાર્ય કરનાર અને પ્રીતિ ધરાવનીર વૈશ્વાનર જઠરાહિગ્નની સહાય હાજો. (૨)

પા.નં. ૫૨૩

ધૃતમપરાભ્યો વહ ત્વમગ્ને પાંસૂનક્ષેભ્યઃ સિકતા અપશ્ચ ।
યથાભાગં હવ્યદાતિં જુષાણા મદન્તિ દેવા ઉભયાનિ હવ્યા ।।૨।।

હે સિતા આપશ્ચ યવની દેવી મદીનતદેવા

ભાવાર્થ : હે અગ્નિ તમે અપ્સરા-આપોદેવીમાં સરતાં અને અંતરિક્ષમાં સંચાર કરતાં પાશામાં વસનાર જલદેવીઓ માટે ધૃત-ઘીનાં આંજણ લઇ જાઓ, જેથી અમારો જય થાય. જે પ્રતિસ્પર્ધીજનો પાશાથી ખેલી રહ્યા છે, તેમની આંખોમાં કાંકરીઓ અને જલ ભરાઇ જાઓ, જેથી તેમનો પરાજય થાય. તેમજ પોતપોતાના જણાવેલા ભાગ પ્રમાણે યજ્ઞમાં હવિઓને સેવતા ઇંદ્ર વગેરે દેવો ધૃત-પુરોડાશ અને સોમરણ એ બંને પ્રકારનાં હવિઓને મેળવી રાજી થાઓ.. (૨)

પા.નં. ૫૨૪

કિતાબ મદીના

અપ્સરસ સધમાદં મદન્તિ હવિદ્ય નિમતરા સૂર્યચ તા મે હસ્તોસ સૃજન્તુ ધૃતેન સપત્ન મે કિતબ રન્દ્યયતુ-મં (૩)

ઋષિ અથર્વાંગિરા દેવ ચંદ્રમા છંદ (૧) પુરોષ્ણિક (૨) એકાવસાના દ્વિપદા આર્ચી અનુષ્ટુપ.

નમો રૂરાય ચ્યવનાય નોદનાય ધૃષ્ણવે । નમઃ શીતાય પૂર્વકામ કૃત્વને ॥૧॥

ભાવાર્થ : ચ્યવન-શરીરથી પરસેવો છોડનાર, નોદન-કંપાવનાર ધૃષ્ણુ-સહન એવા રૂર-ઉષ્ણ જ્વરને નમસ્કાર તેમજ ઇચ્છા પ્રમાણે કરવાના કાર્યોમાં વિઘ્ન આપનાર શીત નામના જ્વરને નમસ્કાર. (૧) પા.નં. ૫૩૧

નમો રૂરાય અલ્લાય ચયવન નમસ્કાર

મર્માણિ તે વર્મણા છાદયામિ સોમસ્ત્વા રાજામૃતેનાનુવસ્તામ્ ।ઉરોર્વરીયો વરૂણસ્તે કૃણોતુ જયન્તં ત્વાનુ દેવા મદન્તુ ॥૧॥

હે સયદામી સોમ રાજા મૂર્તવેના વરીયો મુતુર્જા અલી વરૂણને નમસ્કાર

ભાવાર્થ : હે રાજન તારા શરીરનાં મર્મસ્થાનોને આ કવચથી ઢાંકી દઉ છું. રાજા સોમ તને અવિનાશી તેજથી ઢાંકી દે. શત્રુ નિવારક વરુણ તમને વિશેષ રીતે પસંદ કરવા લાયક સુખ આપો. ઇન્દ્ર વગેરે દેવો તને જોઇને રાજી થાઓ જેથી તમે શત્રુસેનાને જીતનારા બનો છો. (૧) પા.નં. ૫૩૨

અષ્ટમ કાંડ

હેનબી બાજીનં કુરાન ઉદય થઇ છે રહેમ અમૃત સુખથાઓ જીબ્રાઇલ

ઉદ્યાનં તે પુરુષ નાવયાનં જીવાતું તે દક્ષતાતિં કૃણોમિ । આ હિ રોહેમમમૃતં સુખં રવમથ જિર્વિર્વિદથમા વદસિ ॥૬॥

ભાવાર્થ : હે બ્રહ્મચારી તારી ગતિ ઉન્નતિ માટે હો, અવનતિને માટે ન હો. એ કારણે તો હું તમને જીવન અને દક્ષતા કુશળતા આપું છું. અમર પણું આપનાર આ શરીરરૂપી રથ પર ચઢો તમે જ્યારે જીર્ણ થશો, ત્યારે તમારી વાત વિદથ-સભામાં હું જમાવીશ, તમારો યશ ગાઇશ. (૬) પા.નં. ૫૩૬

સમસાન અગ્ની દૂર રહે દેવની રક્ષા કબરમાં

મા ત્વા ક્રવ્યાદભિ મંસ્તારાત્સંકસુકાચ્ચર । રક્ષતુ ત્વા દ્યો રક્ષતુ પૃથિવી સૂર્યશ્ચ ત્વા રક્ષતાં ચન્દ્રમાશ્ચ અન્તરિક્ષં રક્ષુ દેવહેત્યાઃ ॥૧૨॥

ભાવાર્થ : ક્રવ્યાદ-શ્મશાનનો અગ્નિ તારાં ભક્ષણ ન કરે સંકસુક નાશ કરનાર અગ્નિથી તું દૂર રહે ધ્રુવલોક તારાં રક્ષણ કરે પૃથ્વી તારાં રક્ષણ કરે સૂર્ય અને ચંદ્ર તારા રક્ષણ કરે. સેવ હેતિ-દૈવી આઘાતથી અંતરિક્ષણ દેવ તારાં રક્ષણ કરે. (૧૨) પા.નં. ૫૩૭

અયં જીવતુ મા સૃતેમં સમીરયામસિ । કૃણોભ્યસ્મૈ મૃત્યો મા પુરુષં વધીઃ ॥૫॥

ભાવાર્થ : હે મુર્તુજાદેવ હે દેવ મૃત્યુ ! આ બ્રહ્મચારી જીવતો રહો. તે મરણ પામે નહિ. તેને અમે જીવનની પ્રેરણા આપીએ છીએ. તેને માટે હું ભેષજ-ઔષધ ઉપચાર કરૂં છું હે મૃત્યુ આ પુરુષનો વધ કરતા નહિ. (૫)

પછી અહી બ્રહ્મચારી ABRAHMACHARI આરબ મકા અલી - અરબહ મકારી અબ્રાહમકા અલી હે મૃત્યુદેવ-મૂર્તયા દેવ અલી-હે મુર્ત જયા અલી

જીવલાં નઘારિષાં જીવન્તીમીષધીમહમ્ । ત્રાયમાણાં સહમાનાં સહસ્વતીમિહ હુવેઽસ્મા અરિષ્ટતાતયે ॥૬॥

હેનબી મહમદ જીવતાં જીવન્તી જીબ્રાઇમ રક્ષા કરો

ભાવાર્થ : હે દેવ ! આ બ્રહ્મચારીને સુખની સમૃદ્ધિના માટે જીવન્તી ઔષધિનાં પાન તૈયાર કરૂં છુ, જે જીવન્તી જીવન આપનારી, હાનિ નહિ કરનારી, રક્ષણ કરનારી, રોગથી બચાવનારી અને સહસ-બલ વધારનારી છે.(૬)

અદી મહમદ અરબુ હીમા રબયા તઇબવ સૃજેમં

અધિ બ્રૂહિ મા રભયાઃ સૃજેમં તવૈવ સન્ત્સવૈહાયા ઇહાસ્તુ । ભવાશર્વી મૃડતં શમ યચ્છતમપસિધ્ય દુરિતં ધત્તમાયુઃ ॥૭॥

ભાવાર્થ : હે બ્રહ્મચારી તું સારાં વચન બોલ ખરાબ વર્તણૂંક કર નહિ, આ પુરુષ જગ માટે પ્રેરિત કરો. આ પુરુષ તારોજ બનીને પૂર્ણ આયુ સુધી અહીં રહે. હે દેવ ભવ અને શર્વ તમે આ બ્રહ્મચારીને સુખી કરો. તેને શર્મ આરોગ્ય આપો. તેનાં પાપને દૂર કરો. તેને માટે દીર્ઘ આયુ ધારણ કરો.. (૭)

હે દેવ મુર્તયા અરબુ મહમદ રક્ષા કરો

અસ્મૈ મૃત્યો અધિ બ્રૂહીમં દયસ્વોદિતોયમેતુ । અરિષ્ટ સર્વાડઃ સુશ્રુજ્જરસા શતહાયન આત્મના મુજમશ્રુતામ ॥૮॥

ભાવાર્થ : હે દેવ મૃત્યુ આ બ્રહ્મચારીને માટે સારાં વચન બોલોય તેની પર દયા લાવો તે અહીંની આપત્તિથી દૂર રહે તે અરિષ્ટ-પીડા રહિત બધાં અંગોથી પૂર્ણ થાઓ તેને સારી શ્રવણ શક્તિ મળે તે વૃદ્ધવસ્થા સુધી સો વર્ષોનાં આયુ મેળવે તે પોતાની શક્તિથી ભોગ મેળવે. (૮)

દેવાનાં હેતિઃ પરિ ત્વા વૃણક્તુ પારયામિ ત્વા રજસ ઉત્વો મૃત્યોરપીપરમ્ ।

આરદગ્નિં ક્રવ્યાદં નિરૂહં જીવાતવે તે પરિધિઉ દદામિ ॥૯॥

સમસાન અગ્નીથી દૂરકબર સમાધી

ભાવાર્થ : હે બ્રહ્મચારી દેવોના આયુધો તારા બચાવ માટે દૂર રાખો. તમે રજોગુણના દોષોને પાર લઇ જાઓ તને મૃત્યુથી બચાવી લઉં ક્રવ્યા-શ્મશાનના અગ્નિથી તને દૂર રાખું છું તારા જીવનને માટે હું મર્યાદા બાંધું છું (૯)

પા.નં. ૫૪૦-૫૪૧

શીવં તે નબે રૂ અલા નબીકુરાન રક્ષા કરો.

યતે વાસઃ પરિધાનં યાં નીવિ કૃણુષે ત્વમ્ । શિવં તે તન્વેરૂ તત્કૃષ્મઃ સંસ્પશેદ્રૂક્ષ્ણમસ્તુ તે ॥૧૬॥

ભાવાર્થ : હે બ્રહ્મચારી ! તમારા શરીર પર ઓઢવાનું વસ્ત્ર છે. અને તમારી નીવિ-કેડ પર રહેલું વસ્ત્ર છે. અને તમારી નીવિ-કેડ પર રહેલું વસ્ત્ર છે, જેને તમે ધારણ કરો છો, તે વસ્ત્રને તમારા શરીર માટે સુખદાયક બનાવું તે વસ્ત્ર તમારા શરીરને રુક્ષ ન લાગે, તે રીતે સ્પર્શમાં સુખકારી હો. (૧૬) પા.નં. ૫૪૩

અગ્નેઃ શરીરમસિ પારયિષ્ણુ રક્ષોહાસિ સપત્નહા । અથો અમીવચાતર્નઃ પૂતદ્રૂનમિ ભૈજષમ ॥૨૮॥

હે બ્રહ્મચારી અલીનાં સહપત્નિ અથો અમીના પુત્ર મદીનુ ભેસજમ

ભાવાર્થ : હે બ્રહ્મચારીના રીવનનાં રક્ષણ કરનાર ઔષધ તમે અગ્નિના તેજને પાર કરનાર અગ્નિમય શરીર ધારણ કરો છો. તમે જીવનનાં રક્ષણ હણનાર અને શત્રુઓને હણનાર જંતુઓના વિનાશક છો. તમે તો રોગના ઉચ્ચાટન કરનાર પૂ-પવિત્ર, તુ વધનર અને દુગતિ કરનાર પૂતુદ્રનામના વિશેષ ઔષધ છો. (૨૮)

પા.નં. ૫૪૬

હે જાતવેદા કુરાન અગ્ની વાણી મસીદદ યાહુદાન રાક્ષસોને દૂર કરો.
માંસભક્ષી અગ્નીજંતુ કબરથી દૂર કરો.

અયોદ્રિષ્ટ્રો અર્ચિષા યાતુધાનાનુપ સ્પૃશ જાતવેદઃ સમિદ્ધઃ । આ જિહ્વયા ભૂરદેવાનરભસ્વ ક્રવ્યાદો વૃષ્ટવાપિ ધત્સ્વાસન્ ॥૨॥

ભાવાર્થ : હે જાતવેદસ અગ્નિ ! તમે સમિદ્ધ થઇ, લોહ જેવી દ્રઢ દાઢ રાખી, જ્વાળાઓથી યાતુધાન-રાક્ષસોનો સ્પર્શ કરી ભક્ષણ કરી જાઓ. તમે વુષ્ટુ-બલથી યુક્ત થઇ, ક્રવ્યાદ માંસભક્ષી જંતુઓને મુખમાં રાખી દો. (૨)

ઉભોભયાવિન્નુપ ધેહિ દંષ્ટ્રે હિંસ્ત્રઃ શિશાનોડવરં પરં ચ । ઉતાન્તરિક્ષે પરિ યાહ્યગ્ને જમ્ભૈઃ સં ધેહ્યભિ યાતુધાનાન્ ॥૩॥

અવલ આખર નબી યહૂદાન રાક્ષસનો નાશ કરો.

ભાવાર્થ : ઉભયાવિન બંને પક્ષના જ્ઞાન ધરાવનાર હે અગ્નિ ! તમે હિસ્ત્ર-ખત્રુનો નાશ કરનાર અને તીક્ષ્ણ બની અમારા શ્રેષ્ઠ અને હલકા બંને પ્રકારના શત્રુઓને દાઢમાં સમાવી દો. તમે અંતરિક્ષમાંસંચાર કરો અને ત્યાં યાતુધાન-રાક્ષસોને જંભા-દાઢમાં ચઢાવી દો. (૩)

અગ્ને ત્વચં યાતુધનસ્ય ભિન્વિ હિંસ્ત્રાશનિર્હરસા હન્તવેનમ્। પ્રપર્વાણિ જાતવેદઃ શૃણિહી ક્રવ્યાત્ક્રવિશ્ણુર્વિ ચિનોત્વેનમ્ ॥૪॥

હે નબી કુરાન અગની થી યહુદાન-માંસભક્ષીને દૂર કરો. કબર અગ્નીથી દૂર કરો.

ભાવાર્થ : હે દેવ અગ્નિ યાતુધાનની ચામડી તોડી નાખો. હિંસક વીજળીના વેગને ધારણ કરી તેને હણી નાખો. હે જાતવેદસ અગ્નિ ! શત્રુના પર્વ પડખા તોડી નાખો. ક્રવ્ય-માંસના ભક્ષણ કરનારાં જંતુઓ આ ક્રૂર ક્રવ્યાદ શત્રુને પકડી તેનાં ભક્ષણ કરો. (૪) પા.નં. ૫૪૭

યત્રેદાનીં પશ્યસિ જાતેવદસ્તિષ્ઠન્તમગ્ર ઉત વા ચરન્તમ । ઉતાન્તરિત્રે પતન્તં યાતુધાનં તમસ્તા વિધ્ય શર્વા શિશાનઃ ॥૫॥

ભાવાર્થ : હે જાતેવદસ અગ્નિ ! જે કોઇ હિંસા કરનાર જંતુ અહીં રહ્યાં હોય, ઉભાં હોય, ભમતાં હોય, અથવા અંત રિક્ષમાં ફરતાં હોય, તેમાંથી તમે જે કોઇ જંતુને તમે જુઓ, તેને તમે તીક્ષ્ણ શસ્ત્ર ફેંકનાર શત્રુહિંસક બની વીંધી નાખો (૫) પા.નં. ૫૪૭

ઉતારબ્ધાન્સ્પુરગુહિ જાતવેદ ઉતારેભાણાં ઋષ્ટિભિર્યાતુધાનાન્ ।

અગ્ને પૂર્વો નિ જહિ શોશુચાન આમાદઃ ક્ષ્વિકાસ્તદન્ત્વેનીઃ ॥૭॥

હે નબી જાતવેદ કુરાન વાણી અગ્નીથી યહુદાન રાક્ષસ દૂર કરો.

ભાવાર્થ : હે જાતવેદસ અગ્નિ ! તમે તે લોકોને શસ્ત્રાંથી સુરક્ષિત રાખો, જેમણે સારાં કાર્ય શરૂ કર્યા હોય અને બીજા સારાં કાર્ય કરવાનાં હોય હે દેવ અગ્નિ તમે તે યાતુધાન રક્ષસોને પહેલાં શોધી કાઢી તેમનો નાશ કરો માંસભક્ષી લાલવર્ણના ક્ષ્વિક પક્ષીઓ તેમને ખાઇ જાઓ. (૭) પા.નં. ૫૪૮

નૃચશા રક્ષઃ પરિ પસ્ય વિક્ષુ તસ્ય ત્રીણિ પ્રતિ શૃણીહ્યગ્રા ।

તસ્યાગ્ને પુશ્ટીર્હરસા શૃણીહિ ક્રેધા મૂલં યાતુધાનસ્ય વૃશ્ચ ॥૧૦॥

ભાવાર્થ : હે અગ્નિ તમે મનુષ્યના હિતને નજરમાં રાખી બધી દિશાઓમાં રહેલા રાક્ષસોને જોઇ લો. જેથી તે રાક્ષસના અંગના ત્રણેય ભાગને તમે કાપી નાખો. તેની પાંસળીઓ બલપૂર્વક તોડી નાખો. યાતુધાનના શરીરના મુલ ભાગને ત્રણેય ભાગથી છૂટા પાડી દો. (૧૦) પા.નં. ૫૪૮-૫૪૯

પશ્ચાત્પુરસ્તાદધરાદુતોતરાત્કવિઃ કાવ્યેન પરિ પાહ્યગ્ને ।

સખા સખાયમજરો જરિમ્ણે અગ્ને મતાં અમર્ત્યસ્ત્વં નઃ ॥૨૦॥

પશ્ચિમ ફરસ્તા દ ધરા દૂત ઉતરી કૂરાન કવીકાવ્ય અગ્ની સખા મિત્ર મૂર્તજયાનું રક્ષણ કરો

ભાવાર્થ : હે દેવ અગ્નિ તમે પાછળ, આગળ, નીચે, ઉપર બધી બાજુઓથી અમારાં રક્ષણ કરો તમે કવિ બવી કાવ્યથી, તમે સખા બની મિત્રની, તમે અરજ અમર બની વૃદ્ધાવસ્તાથી પીડાતા જનની તેમજ અમર બની મત્યર્જનોનાં રક્ષણ કરતા રહો. (૨૦) પા.નં. ૫૫૧

તદગ્નિરાહ તદુ સોમ આહ બૃહસ્પતિઃ સવિતા તદિન્દ્રઃ । તે મે દેવાઃ પુરોહિતાઃ પ્રતીચીઃ કૃત્યાઃ પ્રતિસમૈરજન્તુ ॥૫॥

દેવા મૂર્તી, કૃત્યા-આકૃતી પુરોહીત પશ્ચિમમથી દૂર થાઓ.

ભાવાર્થ : આ બાબત અગ્નિએ કહી છે. સોમે તે પ્રમાણે જણાવ્યું છે, તેજ રીતે બૃહસ્પતિ, સવિતા, ઇંદ્ર એ

બતા જણાવે છે તે એ કે, તમારા પુરોહિત દેવો પ્રતિષ્ઠ-મારી ઉપર કૃત્યાયોથી આવનાર ઘાતક પ્રયોગો ઉલટી દિશાઓ તરફ ચાલતા જાય (૫) પા.નં.૫૬૧

અન્તર્દધે દ્યાવાપૃથિવી ઉતાહરૂત સૂર્યમ્ । તે મે દેવાઃ પુરોહિતાઃ પ્રતીચીઃ કૃત્યાઃ પ્રતિસરૈરજન્તુ ॥૬॥

આ પ્રતીસર મણી-એટલે પશ્ચિમનો મણી ધારણ કરું છું

આકૃતી મૂર્તી પૂજાં પુરોહીત-પશ્મિથી દૂર પૂર્વમાં ભારતમાં વાળી મુકો

ભાવાર્થ : આ પ્રતિસર મણિને હું ધારણ કરૂં છું, જેથી દ્યુલોક અને પૃથ્વીલોકને મારી અંદર રાખી દઉં છું, તેજ રીતે દિવસને અને સૂર્યને પણ રાખી દઉં છું. તે પુરોહિત દેવો કૃત્યાનાં આક્રમણોથી મારા પર થતા ઘાતક પ્રયોગોને પ્રતિસર મણિના પ્રભાવે ઉલટી દિશાઓ તરફ વાળી દે. (૬) પા.નં. ૫૬૦

યે સ્ત્રાકત્યં મણિં જના વર્માણિ કૃણ્વતે । સૂર્ય ઇવ દિવમારૂહ્ય વિ કૃત્વા બાધતે વશી ॥૭॥

ભાવાર્થ : જે સાધકજનો આ સ્રાકત્ય-શક્તિસંપન્ન મણિને કવચના સ્થાને કરી લે છે, તે લોકો સૂર્યની જેમ ધુલોકપર આરોહણ કરી, સર્વને વશ કરી વિઘાતક આક્રમણોનો નાશ કરે છે. (૭)

સ્ત્રાકત્યેન મણિન ઋષિણેવ મનીષિણા । અજૈષં સર્વાઃ પૃતનાં વિ મૃધો હન્મિ રક્ષસઃ ॥૮॥

ભાવાર્થ : મનીષી ઋષિ કવિની જેમ હું આ સ્રાકત્ય મણિનાં પ્રભાવથી બધા પ્રકારની શત્રુસેનાઓને જીતી લઉં છું તેમજ રાક્ષસોને યુદ્ધમાં મારી નાખું છું (૮)

યાઃ કૃત્યા આઙિરસીર્યાઃ કૃત્યા આસુરીર્યાઃ । કૃત્યાઃ સ્વયંકૃધા ય ઉ ચાન્યેભિરાભૃતાઃ ।

ઉભયીસ્તાઃ પરા યન્તુ પરાવતો નવતિ નાવ્યા અતિ ॥૯॥

આકૃતી-મૂર્તી-(૯૯ નબી) નામથી દૂર જાઓ

ભાવાર્થ : અંગિરા ઋષિઓથી પ્રેરિત જે કૃત્યાઓ, જે આસુરી કૃત્યાઓ છે, જે સ્વયંકૃત-આપો આપ થએલી કૃત્યાઓ છે અને જે બીજા શત્રુઓ દ્વારા સંપાદિત કૃત્યાઓ છે, તે બંને પ્રકારની કૃત્યાઓ મારા આ પ્રતિસર મણિના પ્રભાવે નવાનુ નદીઓને પેલે પારે ઘણે દૂર સ્થાને ચાલી જાઓ. (૯) પા.નં. ૫૬૧

મૂર્તજયો - જાતયા મદુના અલી મદીના પતી

યૌ તે માતોન્મમાર્જ જાતયાઃ પતિવેદની । દુર્ણામા તત્ર મા ગૃધદલિંશ ઉત બત્સપઃ ॥૧॥

ભાવાર્થ : હે નવજાત બાલક ઉત્પન્ન થતાંની સાથેજ તારા જે પતિને પ્રાપ્ત થનાર બે ભાગ-છાતીમાં રહેલ બે સ્તનનાં દૂધમાં પેદા થનાર દુર્ણામિ, અલિંશ અને વત્સપ નામનાં કીટાણુઓ પહોંચે નહિ. (અલિ-માંખીની જેમ ઉડનાર કીટાણુઓ) (૧)

પલાલાનુપલાલી શર્કુ કોક મલિમ્લુચં પલીજકમ્ । આશ્રેષં બવ્રિવાસસમૃક્ષગ્રીવં પ્રમીલિનમ્ ॥૨॥

ભાવાર્થ : પલાલ-માંસભક્ષી અને અનુપાલ-માંસથી સંબંદ્ધ શર્કુ-હિંસક કોક-કામથી સંબંદ્ધ, માલિમ્ચુલ-મલીનસ પલીજક-પાલિક રોગ, આશ્રેય-ચોટી રહેનાર વત્રિવાસન રૂપ બગાડનાર, વક્ષગ્રીવ રીંછના જેવી ડોકવાળાં અને પ્રમીલિન આંબ બંધ કરનાર કીટાણુઓને હું દૂર કરૂં છું. (૨)

મા સં વૃતો મોપ સૃપ ઉરુ સૃપોડન્તરા । કૃણોમ્સ્યૈ ભેજષં બજં દુર્ણામચાતનમ્ ॥૩॥

કૃણોમસ્યે ભેસજં બજં, કુરાનમયી પવિત્ર વાણી બજં-બાજનામું ભેસજં, આકાશવાણી જીબ્રાઈલ ઈતી ભેસજં સુપ્રયી પાવર બજં ઓસદ્યી-દોસદ્યી સૈઈદો કુરાનથી (ડી.વી.એસ. આપ્ટે) રોગ

દુર કરું છું..

ભાવાર્થ : હે કીટાણુ તુ આ ગર્ભિણી નારી પાસે વીંટાઇ જા નહિ, તેની જઇશ નહિ, તેની બે સાથળોને અડતા નહિ. કારણકે આ નારી માટે હું ભેષજ-ઉપચાર કરૂં છું., જે ઔષધનું નામ બજ છે. અને દુર્ણામ નામના કીટાણુઓના ચાતન-નાશ કરનાર છે. (૩)

દુર્ણામા ચ સુનામા ચોભા સંવૃતિમિચ્છતઃ । અરાયાનપ હન્મઃ સુનામા સ્ત્રૈણમિચ્છતામ્ ॥૪॥

આરેય જંતુ -આર્ય હલકટનો નાશ અને સૂન્નો સારા સ્વભાવનાં છે.

ભાવાર્થ : આ ગર્ભિણી નારીમાં નિવાસ કરવા ઇચ્છતાં દુર્ણામ અને સુનામ નામનાં કીટાણુઓ છે, તેમાંથી આરય-હલકટ કીટાણુઓનો નાશં કરીએ છીએ અને સુનોમ સારા સ્વભાવનાં કીટાણુઓ સ્ત્રી પાસે વસે છે. (૪)

કૃષ્ણઃ કેશ્યસુર સ્તમ્બજ ઉત તૃણ્ડિકઃ । અરાયાન્સ્યા મુષ્કાભ્યાં ભંસસોપ હન્મસિ ॥૫॥

કૃષ્ણ કેસૂર રૂણ્ડીક આર્યોને મકાથી ભીસમ લાથી બજનામાથી દૂર કરું છું.

ભાવાર્થ : જે કીટાણુ કાળા કેશવાળો અસુર-પ્રાણઘાતક છે, જે સ્તંબજ-શરીરના મધ્યમાં અને તુંડ-મુખમાં રહે છે, એ જાતના અરાય-રોગ પેદા કરનારાં કીટાણુઓને આ નારીના બંને મુષ્ક-પ્રદેશથી તથા ભંસસ-ગુપ્તભાગથી દૂર કરૂં છું. (૫)

અનુજિઘ્રં પ્રમૃશન્તં ક્રવ્યાદમુત રેરિહમ્ । અરાયાંછ્વકિષ્કિણો બજઃ પિંગો અનીનશત્ ॥૬॥

બાજનામાકુરાંન પિંગો બજ કુરાનથી આર્ય માંસભક્ષી કુતરા દુર કરું છું.

ભાવાર્થ : આ પિંગ-પીળું બજ નામનું ઔષધ છે, કીટાણુઓને નાશ કરે છે, જે કીટાણુઓ ગંધ લેવાથી નારીનો નાશ કરે છે. કીટાણુઓ સ્પર્શ કરવાથી નાશ કરે છે, જે ક્રવ્યાદ-માંસ ભક્ષક અને રિરિહ-હિંસક છે. અને જે કુતરાંની જેમ અરાય કષ્ટ આપનાર છે. (૬)

યસ્ત્વા સ્વપ્ને નિપદ્યતે ભ્રાતા ભૂત્વા પિતેવ ચ । બજસ્તાન્ત્સહતામિતઃ ક્લીબરૂપામસ્તિરીટિનઃ ॥૭॥

ભાવાર્થ : જે કીટાણુઓ ભાઇ બનીને, પિતા બનીને તને સ્વપ્નમાં પીડતા હોય છે અને જે કીટાણુઓ ક્લીબ નપુંસકનાં રૂપ લઇ પીડતાં હોય છે, તે બધાં કીટાણુઓનો નાશ આ પિંગ બજ ઔષધ કરે છે. (૭)

પીગંબજદ-બાજ નામા કુરાનથી રોગ દૂર થાય છે.

વસ્ત્વા સ્વપન્તીં ત્સરતિ યસ્ત્વા દિપ્સતિ જાગ્રતીમ્ । છાયાભિવ પ્ર તાન્ત્સૂર્ય પરિક્રામન્નનીશત્ ॥૮॥

ભાવાર્થ : જે કીટાણુ તને સુતેલીને જોઇ પાસે આવે છે, તને જાગતી જોઇ તારી પાસે આવી પીડા કરે છે. તે પ્રકારનાં કીટાણુઓનો નાશ સૂર્ય જેમ છાયાનો નાશ કરે, એ રીતે આ બજ ઔષધ ભ્રમણ કરીને નશા કરે છે. (૮)

પીંગબજ ઔસધધ્વારા દોસ રોગ દૂર થાઓ.

યઃ કૃણોતિમૃત્સામવતોકામિમાં સ્રિયમ્ । તમોષધે ત્વં નાશયાસ્યાઃ કમલમજ્જિવમ્ ॥૯॥

યા કુરાન મૂર્તીયાસામ મકાઇમામ ત્રયીમ તમ ઔસધી મકા અલમ જજીવમ

ભાવાર્થ : જે કીટાણુ આ નારીને મૃતબાલક આપની અથવા ગર્ભપાત કરનારી બનાવે છે, તે પ્રકારનાં ગાતકી કીટાણુઓનો નાશ કરનાર હે બજ ઔષધ આ નારીના ગર્ભ દ્વાર રૂપે રહેલ કમળને અંજીવ-રોગરહિત કરો. (૯)

યે શાલાઃ પરિનૃત્યન્તિ સાયં ગર્દભનાદિનઃ । કુસુલાં યે ચ કુક્ષિલાઃ કકુભાઃ કરૂમાઃ સ્મિાઃ ।

તાનોષધે ત્વં ગન્ધેન વિષુચીનાન્વિ નાશય ॥૧૦॥

હેનબીસંધ્યા વખતે ઘર સાળા મૂર્તીઓની સામે નાચતા હોય તેમને કુરાન વાણી બજ ઓસધી પ્રચારથી દૂર કરો.

ભાવાર્થ : જે કીટાણુઓ ગધેડાની જેમ ભોંકતાં હોય, જે કીટાણુઓ સાંજે ઘર શાળાની પાસે નાચતાં હોય, જેમના અગ્રભાગ સોઇ જેવા તીક્ષ્ણ હોય, જેનાં મોટાં પેટ હોય, જે કકુભ-વાંકા ચુંકા હોય, જેનાના સુક્ષ્મ કદનાં હોય, તે બધા કીટાણુઓના નાશ હે બજ ઔષધ તમે ઔષધની ગંધ ફેલાવીને તેનો નાશ કરો. (૧૦)

યે કુકુન્ધાઃ કુકુરભાઃ કૃત્તીર્દૂર્શાનિ બિભ્રતિા । કલીવા ઇવ પ્રનૃત્યન્તો વને કુર્વે ઘોષં તાનિતો નાશયામસિ ॥૧૧॥

મકા આરબથી મૂર્તી પૂજા નૃત્ય-નાચગાન દૂર કરૂં છું.

ભાવાર્થ : જે કુકુંધા-ભૂંડા શબ્દ કરનાર, કૂકરભા-અલ્પ રીતે ચમકનારા, અને કિર્તન કરનાર દંશથી પીડા પહોંચાડનાર, ઘોષ કરનાર અને નપુસકની જેમ વનજંગલમાં નાચ કરનારા હોય છે. તે બધા પ્રકારનાં જીવજંતુઓનો આ સ્થાનથી નાશ કરી રહ્યો છું. (૧૧)

યે સૂર્ય ન તિતિક્ષન્ત આતપન્તમમું દિવઃ । અરાયાન્બસ્તવાસિનો દુર્ગન્ધીલોહિતાસ્યાન્મકકાન્નાશયામસિ ॥૧૨॥

જે આર્યો આરબવાસી અસત છે દુર્ગંધી છે તેમને અલોહીત મકાથી નાશ કરું છું.

ભાવાર્થ : જે જીવજંતુઓ ધ્રુલોકથી તાપ આપતા આ સૂર્યને સહન કરી શકતાં નથી, જે અરાય-રોગગ્રસ્ત ચર્મમાં નિવાસ કરતાં હોય છે. તેવા સત્વ વિનાનાં પ્રાણીઓમાં દુર્ગંધ યુક્ત લોખંડી દાંતવાળા હોય છે, તેવાં તે મક્કમ-મચ્છરવાળા પ્રદેશોમાં નિવાસ કરે છે, તેવી કીટાણુઓને અહીંથી હું દૂર કરૂં છું. (૧૨)

ય આત્મનમતિમાત્રમંસ આધાય બિભ્રતિ । સ્ત્રીણાં શ્રોણિપ્રતોદિન ઇન્દ્ર રક્ષાંસિ નાશય ॥૧૩॥

આરબમાં સ્ત્રીને પીડા તેમજ હત્યા કરે છે. તેમને ઇન્દ્ર અલી તમે દૂર કરો.

ભાવાર્થ : જે જીવજંતુ પોતાની જાતને વિશેષ ભારવાહક છતાં પોતાના ખભા પર ચઢાવે છે, તે પ્રકારનાં તેમજ નારી જાતિને વિશેષ પીડા પહોંચાડે છે, તેવા લુચ્ચા જીવજંતુઓનો નાશ કરે તેવા રાક્ષસો જીવજંતુઓના નાશ હે ઇન્દ્ર તમે કરો. (૧૩)

યે પૂર્વે વધ્વો યન્તિ હસ્તે શૃઙાણિ બિભ્રતઃ । આપાકેષ્ઠાઃ પ્રહાસિન સ્તમ્બે યે કુર્વતે જ્યોતિસ્તાનિતો નાશયામસિ ॥૧૪॥

હે ઇન્દ્ર શૃંગાર નારીનાં કરીને નાટક કરનારને નાશ કરો.

ભાવાર્થ : જે જીવજંતુઓ સૌ પહેલા હાથે શ્રુંગ ધારણ કરીને નારીઓની પાસે પહોંચી જાય છે, જે જીવજંતુઓ પાક શાળામાં વસેલા છે, જે હાસ્ય કરતા હોય છે, જે સ્તંબ-થાંભલામાં જ્યોતિ-પ્રકાશ પેદા કરે છે, તે બધાં જીવજંતુઓનો નાશ તમે કરો. (૧૪)

યેષાં પશ્ચાત્પ્રપદાનિ પુરઃ પાર્ષ્ણી પુરો મુખા । ખલજાઃ શકબુમજા ઉરુન્ડા યે ચ મટ્મટાઃ કુમ્ભમુષ્કા અયાશવઃ । તાનસ્યા બ્રહ્મણસ્પતે પ્રતીબોધેન નાશય ॥૧૫॥

યે સાં પશ્ચાત પ્રદાની પુર થી બ્રાહ્મણસ્યતે પ્રતી બોધથી રોગ દૂર કરો.

ભાવાર્થ : જે જીવજંતુઓનાં પગલાં પાછળ પડતાં હોય છે, જેમનાં પગોની એડીયો આગળના ભાગે પડતી હોય, જેનાં મુખ આગળ પડતાં હોય, જીવજંતુઓ ખલમાં શકધૂમ ગાયોનાં છાણમાં રહેલાં હોય, જે મોટાં મોઢાવાળાં હોય, મટમટ-પીડા પહોંચાડચા હોય, જેમનાં મુષ્ટ-અડ ઘડા જેવાં મોટા હોય, શીઘ્ર ગતિ કરનારાં હોય, તે પ્રકારે

નારીનાં શરીરમાં રહેલાં જીવજંતુઓનો નાશ હે બ્રહ્મણસ્પતિ તમે જ્ઞાનના પ્રભાવે કરો. (૧૫)

પર્યસ્તાક્ષા અપ્રચઙ્કૃશા અસ્ત્રૈણાઃ સન્તુ પન્ડગાઃ । અવ ભેષજ પાદયઃ ય ઈમાં સંવિવૃત્સપતિઃ સ્વપર્તિ સ્રિયમ્ ॥૧૬॥

પાખંડી વ્યામી ચાર કરનારનો નાશ થાઓ

ભાવાર્થ : જેમની આંખો વિખરાયેલી છે, જે ઘણાંજ ક્ષીણ થએલાં હોય, જે પીડા-બુદધિથી રહિત હોય, તેવા લોકો નારીના સુખથી વંચિત રહો હે ભેસજ-ઉપચાર પોતાના પતિને ઈચ્છનારી નારી વિષે જે અન્ય પતિના ટક્ક વિનાનો પુરુષ ઇચ્છા ધરાવે છે, તે પુરુષનો તમે નાશ કરો. (૧૬)

ઉદ્ધર્ષિણં મુનિકેશં જમ્ભયન્તં મરીમૃશમ્ । ઉપન્તમુદુમ્બલં તુન્ડેલમુત શાલુડમ્ । પદા પ્ર વિંધ્યપાષ્ણર્યા સ્થાલી ગૌરિવ સ્પન્દના ॥૧૭॥

પાખંડીઓનો વિશેષરીતે નાશ કરો

ભાવાર્થ : હે ભેષજ જેમ કૂદકા મારનારી ગાય દૂધની તપેલીને લાત મારી દૂર ધકેલે, એ રીતે જૂઠમૂઠ કર્મ કરનાર, મુનિની જેમ કેશ ધારણ કરનાર, હિંસક, ખોટી રીતે સ્પર્શ કરનાર, પાસે આવનાર, મારનાર, તુંડેર-ભયાનક મુખધારણ કરનાર, શાલુંડ દુષ્ટજનનો તમે વિશેષ રીતે વધ કરો. (૧૭)

યસ્તે ગર્ભ પ્રતિમૃશાજ્જાતં વા મારયાતિ તે । પિસ્તમુગ્રધન્વા કૃણોત્ હૃદયાવિધમ્ ॥૧૮॥

ભાવાર્થ : હે ગર્ભિણી નારી જે તારા ગર્ભનો નાશ કરતો હોય, અને જે તારા જન્મેલ બાળકને મારી નાખતો હોય, તે જંતુને ઉગ્રધનુષ્ય ધારી આ પિંગ બજ ઔષધ હૃદયમાં પ્રહાર કરો. (૧૮)

યે અમ્નો જાતાન્મારયન્તિ સૂતિકા અનુશેરતે । સ્ત્રીભાગાન્પિડો ગન્ધર્વાન્વાતો અભ્રમિવાજતુ ॥૧૯॥

અર્બવી બાજતું ગર્ભપાતકીનો નાશ કરો (બાજ-કુરાન)

ભાવાર્થ : જે કીટ જંતુઓ અધાભાગે જન્મ લેનાર ગર્ભોનો નાશ કરે છે, જે સુતિકાઘરમાં વાસ કરે છે. અને જે ગંધવાળાં નારીઓનાં ભાગોમાં વસેલાં તે કીટજંતુઓનો નાશ પિંગ બજ વાયુ વાદળ વીખેરી નાખે, તેવી રીતે કરે. (૧૯)

પરિસૃષ્ટં ધારયતુ યદ્ધિતં ભાવ પાદિ તત્ । ગર્ભ ત ઉગ્રો રક્ષતાં ભેજજૌ નીવિભાર્યોડ ।૨૦॥

ભાવાર્થ : હે બજ ઔષધ ઉત્પન્ન થનાર ગર્ભનાં બધી રીતે ધારણ કરો. જે ગર્ભ ઉદરમાં રાખવામાં આવ્યો છે, તે પડી ન જાય. નીવી-કટિભાગમાં ધારણ કરવા લાયક આ બે ઉગ્ર ઔષધ તારા ગર્ભની રક્ષા કરે. (૨૦)

નબી ભાર્યાતમો બંને ગર્ભમાં બાલકની રક્ષા કરો

પવીનસાતડલ્વાચ્છાયકાદુત નગ્નકાત્ । પ્રજાર્યૈ પત્યે ત્વા પિડઃ પરિ પાતુ કિમીદિનઃ ॥૨૧॥

ભાવાર્થ : હે ગર્ભિણી નારી વજ્રસમાન નાક ધારણ કરનાર મોટાં ગાત્ર ધારણ કરનાર, કાળા વર્ણનાં, નગ્ન, કિમીદી-માંસભક્ષણ કરનાર જંતુઓથી તમારાં પ્રજાજન અને પતિજનના હિત માટે પિંગ બંજ ઔષધ તમારી રક્ષા કરે. (૨૧)

પીંગ-બજ ઓસદ્યી રક્ષા કરો

વ્યાસ્યાચ્ચતુરક્ષાત્પજ્જપાદાદન રેઃ । બૃન્તાદભિ પ્રસર્પતઃ પરિ પાહિ વરૂવૃતાત ॥૨૨॥

પંજૈતન પાક આરબનબી ગર્ભના રોગથી રક્ષા કરો

ભાવાર્થ : હે ગર્ભિણીનારી બે મુખવાળાં, ચાર આંખોવાળાં, પાંચ પગવાળાં આગળીઓ વિનાનાં આગળ વધનારાં,

ઘેરાવ કરનારાં જડમૂળથી યુક્ત જીવજંતુઓથી તમારૂં રક્ષણ કરે. (૨૨)

ય આમં માંસમદન્તિ પૌરૂષેયં ચ યે કવિઃ । ગર્ભાન્ખાદન્તિ કેશવાસ્તાનિતો નાશયામસિ ॥૨૩॥

ભાવાર્થ : જે કાચા માંસનાં ભક્ષણ કરે છે, જે પુરુષના માંસનાં ભક્ષણ કરે છે. જે કેશવાળાં જંતુઓ ગર્ભોને ખાઇ જાય છે, તે બધાં કીટજંતુઓને નાશ અહીંથી કરી નાંખો (૨૩)

યે સૂર્યાત્પરિસર્પન્તિ સ્નુષેવ શ્વશુરાદધિ । બજશ્ચ તેષાં પિડશ્ચ હૃદયેઽધિ નિ વિધ્યતામ્ ॥૨૪॥

ભાવાર્થ : જેમ સ્નુષા-પુત્રવધુ શ્વશુર-સસરાથી પાછી રહે છે. એમજ જે કીટજંતુઓ સુર્યથી પાછાં ખસતાં રહે છે. તે પ્રકારનાં જીવજંતુઓના હૃદયોને પિંગ અને બાજ ઔષધ વીંધી નાંખે. (૨૪)

પિડ રક્ષ જાયમાનં મા પુમાંસં સ્ત્રિયં ક્રન્ । આન્ડાદો ગર્ભાન્મા દભન્બાધસ્વેતઃ કિમીદિનઃ ॥૨૫॥

ભાવાર્થ : હે પિંગબજ ઔષધ ઉત્પન્ન થનાર બાળકનાં રક્ષણ કરો. પુરુષ અને સ્ત્રીને મારો નહિ. અંડમાં રહેલં રસને ખાનાર ગર્ભોનો નાશ ન કરો. અને કિમી દી. માંસભક્ષી કીટાણુઓને અહીંથી દૂર કરો. (૨૫)

પિંગ-બિજ કુરાનથી ગર્ભની રક્ષા કરો-રોગ દૂર કરો.

અપ્રજાસ્ત્વં માર્તવત્સમાદ્રોદમઘમાવયમ્ । બૃક્ષાદિવ સ્ત્રંજ કૃત્વાપ્રિયે પ્રતિ મુવ્ય તત્ ॥૨૬॥

ભાવાર્થ : જેવી રીતે વૃક્ષ પરથી ફુલ ખરી પડે એવી રીતે આ બધા દુઃખ પીડાઓ અપ્રિય સ્થાને મુકી આવો, જે દુઃખોમાં પ્રજા ન હોવી-વાંઝિયાપણું, મરેલા બાળકનો જન્મ, રડવું, કરવું, પાપના ભોગ બનવું વગેરે છે. (૨૬). પા.નં. ૫૬૫-૫૭૦

જીવલાં નઘારિષાં જીવન્તીમોધીમહમ્ । અરૂન્ધતીમુન્નયન્તીં પુષ્પાં મધુમતીમિહ હુવેઽસ્મા અરષ્ટિતાતયે ॥૬॥

મહમદી જીબન્તીમ જીબલામ નબીઇસાન કુરાન વાણી બોલાવું છું

ભાવાર્થ : હું આ રોગીને નીરોગી બનાવવા માટે તે ઔષધિને બોલાવું છુ, જે ઔષધિ જીવલા, ન ઘારિષ-પાપ દૂર કરનાર જીવન્તી, અરૂંધતી-અવરોધન કરનાર, ઉન્નયતી, ઊંચે લાવનાર, મધુમતી અને પુષ્પોની સાથે રહેલી છે. (૬)

મદીના પ્રચેતસ વાણી ઔસધી - આવી પહોંચી છે. મદીના આયાત

ઇહા યન્તુ પ્રચેતસો મેદિનીવર્ચસો મમ । યથેમં પારયામસિ પુરુષં દુરિતાદધિ ॥૭॥

ભાવાર્થ : હું પ્રચેતસ-ચિકિત્સા કરનાર ભિક્ષુકના વચનથી આ મોદિની-પુષ્ટિકારક ઔષધિઓ અહીં આવી પહોંચો, જેથી આ પુરુષને દુરિત રોગથી પાર કરી બચાવી લેવાય. (૭) પા.નં.૫૭૨

યાવતીનામોષધીનાં ગાવઃ પ્રાશ્નન્ત્યાધ્નયા યાવતીનામજાવયઃ । તાવતીસ્તુભ્યમોષદીઃ શર્મ યચ્છન્ત્વાભૃતાઃ ॥૨૫॥

યાવતીનામ-યવ મદીના યાવ મદીન જવયત-યવન મલચ્છ વા ભૂતા ઔસદી રૂપ છે

ભાવાર્થ : અદન્યા ગાયો જે બદી ઔષધિઓનાં ભક્ષણ કરે છે, જેમનાં ભક્ષણ બકરીઓ અને ઘેટા કરે છે, તે બધી ઔષધિઓ ભેગી કરવામાં આવી છે, તે તેમને શર્મસુખ આપો. (૨૫) પા.નં. ૫૭૬

પાંચ સઅલાદ દસ સલાદૂત અથોયમસ્ય અસ્માદ કલીમો

ઉત્વાહાર્ષ પજ્જશલાદથો દશશલાદુત । અથો યમસ્ય પડ્વીશાદ્વિશ્વસ્માદેવકિલ્બિષાત્ ॥૨૮॥

ભાવાર્થ : હે રોગી પાંચ પ્રકારનાં અથવા દશ પ્રકારનાં રોગોથી, યમના બેડીપાશથી અને વિશ્વબરંના દૈવી પાપોથી તમને અમે ઉપર ઉઠાવી લઇએ. (૨૮) પા.નં. ૫૭૭

ઈન્દ્ર મદનતુમ નબીતા શક્રસૂરા

ઈન્દ્રો મન્થતુ મન્થિતા શક્રઃ શૂરઃ પુરંદરઃ । યથા હનામ સેનાં અમિત્રાણાં સહસ્ત્રશઃ ॥૧॥

ભાવાર્થ : પુરંદર-શત્રુઓનાં નગર ભેદનાર, શૂરવીર અને શત્રુસેનાના મંથન કરનાર દેવ ઇંદ્ર શત્રુસેનાને મથી નાખો, જેથી કરીને અમે શત્રુઓની હજાર સેનાઓને હણી નાખીએ (૧)

પૃતિરજ્જુરૂપધ્માની ફતૂમા પૂર્તિ સેનાં કૃણીત્મમૂમ । ધૂમગ્નિં પરાડશયામિત્રા હુત્સ્વા દધતાં ભયમ્ ॥૨॥

ભાવાર્થ : સમિધથી ઉપદમ-સળગાવેલ આ દુર્ગંધ ભરેલ રજજુનો ધૂમાડો આ સેનાને દુર્ગંધથી ભરી દો. આ ધૂમ અને અગ્નિને દૂરથી જોઇને શત્રુઓ હૃદયમાં ભય રાખી દો. (૨)

રસુલની ખાદામ્ ખાતૂમા

અમૂનશ્વત્થઃ નિઃ શૃણીહિ ખાદામુન્ખદિરાજિરમ્ । તાજદ્દક ઇવ ભજ્યન્તાં હન્ત્વેનાન્વધકો વધૈઃ ॥૩॥

ભાવાર્થ : હે અશ્વત્થ આ એત્રુઓને કાપી નાખો હે ખદિર આ સેનાઓને જલદી ખાઇ જાઓ હે તાજદભંગ વૃક્ષ આ શત્રુઓને ભાંગી નાખો. વધક વૃક્ષ વધ કરનાર શસ્ત્રોથી શત્રુઓને હણી નાખો (૩)

પુરુષાનમૂન્પરૂષાહ્વઃ કૃણોતુ હન્ત્વેનાન્વધકો વધૈઃ । ક્ષિપ્રં શર ઇવ ભજ્યન્તાં બૃહજ્જાલેન સંદિતાઃ ॥૪॥

અરબ જા અલેન

ભાવાર્થ : પુરુષાહ્વ વૃક્ષ આ શસ્ત્રોને કઠોર બનાવો વધક વૃક્ષ વધનાં શસ્ત્રોથી એ શત્રુઓને હણી નાખો શર-સરખટની સોટીઓથી બનેલ શરજાલથી શત્રુઓ બંધાઇ પીડાઓ (૪)

અન્તરિક્ષં જાલમાસીજ્જાલદન્ડા દિશો મહીઃ । તેનાભિધાય દસ્યૂનાં શક્રઃ સેનામપાવપત્ ॥૫॥

ઈન્દ્ર અજ અલમઅસી અજ અલજા

ભાવાર્થ : આ ઇંદ્રની જાળ અંપરિક્ષના રૂપે છે, તે જાલનાં દંડા પૃથ્વી અને દિશાઓ છે, તે જાલદંડથી દસ્યૂઓની સેનાને પકડી ઇંદ્ર તેમને દૂર ભગાડી મુકે છે. (૫)

બૃહદિ જાલં બૃહતઃ શક્રસ્ય વાજિનીવતઃ । તેન શત્રુનભિ સર્વાન્ન્યુડબ્જ યથા ન મુચ્યાતૈ કતમશ્ચનૈષામ્ ॥૬॥

અરબુદી જા અલં અર્બુહશક્રસ્ય વાજીની વાજ-કુરાન વાણીથી ન્યુ આર્બજ મુર્તયા-ખાતુમ એસાંમ

ભાવાર્થ : સેનાની સાથે રહેલ વિશાળ પરાક્રમી આ ઇન્દ્રની બૃહતી જાળ છે. તેનો આધાર લઇ તમે બધા શત્રુઓને બધી બાજુએ ઘેરી લો, જેને કારણે તેમાંનો એક પણ સૈનિક છૂટી જાય નહિ. (૬)

બૃહતે જાલં બૃહત ઈન્દ્ર શૂર સહસ્ત્રાર્ધસ્ય શતવીર્યસ્ય । તેન શતં સહસ્ત્રમયુતં ન્યર્બુદં જધાન શક્રો દસ્યૂનામભિધાય સેનયા ॥૭॥

અરબહતે જા અલં મહાન્ ઈન્દ્ર મુર્તય ન્યુઅર્બુદ

ભાવાર્થ : હે શુરવીર ઇંદ્ર તમે હજારો લોકોથી પૂજિત અને સેંકડો શુરવીરોનાં સામર્થ્ય ધરાવો છો. તેજ રીતે તમારી જાલ પણ બૃહત છે. તે જાળથી ઘેરોલ ઘાલીને પોતાની સેનાની સહાયથી દસ્યુ-શત્રુઓને હણી નાખું છું, જે સંખ્યામાં સો, હજાર, દશ હજાર, લાખ, કરોડ જેટલા હોય. (૭)

જા અલમ અસી શકો મહામદન

અયં લોકો જાલમાસીચ્છક્રસ્ય મહતો મહાન્ । તેનામિન્દ્રજાલેનામૂંસ્તમસાભિ દધાભિ સર્વાન્ ॥૮॥

સઈદ ઉગ્રા યવના

ભાવાર્થ : આ મહાન શક્રનો આ મહાન લોક જાલ જેવો છે, તે ઇંદ્ર જાળથી હું આ બધા શત્રુઓને અંધકારથી ઘેરી લઉં. (૮)

સેદિરૂગ્રા વ્યૂઙદ્ધિરાર્તિશ્ચાનપવાચના । શ્રમસ્તન્દ્રીશ્ચ મોહશ્ચ તેરમૂનભિ દધામિ સર્વાન્ ॥૯॥

મૂર્તજયા શેર સિતા ફતૂમા-મુર્તજયા આદ અલાદૂત-રસુલ

ભાવાર્થ : સખત સેદિ-થાક, હાનિ અકથનીય કષ્ટ, શ્રમ, આળસ, અને મોહ વગેરે બધા દોષો હું ઇંદ્રજાળના પ્રભાવથી શત્રુઓ પર રાખી દઉં છું. (૯)

મૃત્યવેડમુન્પ્ર યચ્છામિ મૃત્યુપાશૈરમી સિતાઃ । મૃત્યોર્યે અઘલા દૂતાસ્તેભ્ય એનાન્પ્રતિ નયાનિ બદ્ધવા ॥૧૦॥

ભાવાર્થ : હું આ શત્રુઓને મૃત્યુ માટે સોંપી દઉં છું, આ શત્રુઓને મૃત્યુના પાશોથી જકડયા છે. મૃત્યુના જે પાપ લાદનારા યમદૂતો છે, તેમની પાસે આ શત્રુઓને બાંધીને લઇ જાંઉં છું. (૧૦)

નયતામૂન્મૃત્યુદૂતા યમદૂતા આયોમ્ભત । પર સહસ્ત્રા હન્યન્તાં તૃણેઢવેનાન્મત્યંડ ભવસ્ય ॥૧૧॥

મૂર્તજયા-યમદૂતા-રસુલ

ભાવાર્થ : હે મૃત્યુના દૂતો આ લોકોને લઇ જાઓ. હે યમના દૂતો તમે આલોકને પૂરા કરો. તેમને હજ્જારોની સંખ્યામાં હણી નાખો. મહાદેવ રૂદ્રની મતિ પ્રમાણે તેમનો નાશ કરો. (૧૧) પા.નં. ૫૭૮-૫૮૦

બ્રહ્મચર્યાઃ ગોરૂપ વિરાટ વિષે પ્રશ્નોત્તર સૂક્ત નવમું ઋચાઓ છવ્વીસ ઋષિ અથર્વા, દેવ કશ્યપ, બધા ઋષિઓ, છંદો વિરાટ છંદ ત્રિષ્ટુપ (૨) પંકિત, (૩) આસ્તાર પંક્તિ (૪.૨૩,૨૫,૨૬) અનુષ્ટુપ (૮,૧૧,૧૨,૨૨) જગતી (૯) ભુરિક (૧૪) ચતુષ્પદા અતિ જગતી. કૌશિક સૂત્રમાં નિર્દેષ નથી. વૈતાનસૂત્ર (૩૩,૮) માં સત્રયાગ વખતે આ સૂક્તની ઋચાઓ ભણાય છે. અહીં બ્રહ્મમૂલ પ્રકૃતિ વિષે પ્રશ્નોત્તર કરતાં, તેને વિરાટ કામધેનુંની ઉપા આપી છે. સંહિતાનું આ સૂક્ત ઉપનિષતૂની શૈલીમાં આલેખાયું છે. જેમાં એકજ મૂલ તત્વ વિષેનું જ્ઞાન નિરૂપિત છે.

કુતસ્તૌ જાતૌ કતમઃ સો અર્ધઃ કસ્માલ્લોકાત્કતમસ્યાઃ પૃથિવ્યાઃ ।

વત્સૌ વિરાજઃ સલિલાદુદૈતાં તૌ ત્વા પૃચ્છામિ કતરેણ દુગ્ધા ॥૧॥

કોણ જાત ખાતૂમા લામૃકા ખાતુમ પૃથ્વી અર્બીજ રસુલીલા દૂત-૨

ભાવાર્થ : તે બંને વત્સ ક્યાંથી જન્મ્યા છે ? તે અરધો પ્રદેશ-ભાગ કયો છે ? તે કયાં લોકથી અને કયા પૃથ્વીભાગથી થયો છે ? તે વિરાટ સલિલ-સમુદ્રથી આ બે વત્સ થયા છે, તે વિષે તમને પૂછું છું. તે વિરાટ કામધેનુને કોણે દોહી છે ? (૧)

યો અક્રન્દયત્સલિલં મહિત્વા યોનિં કૃત્વા ત્રિભુજં શયાનઃ । વત્સઃ કામદુઘો વિરાજઃ સ ગુહા ચક્રે તન્વઃ પરાચૈઃ ॥૨॥

મકારણ સલીંલં મહીમદ યોની મકાદૂધ વિરાજ અર્બી સમ્રાટ ત્રીભુંજ ત્રી અર્બુજ

ભાવાર્થ : તે આ વિરાટ કામદુઘાનો વત્સ છે, જે પોતે ત્રણ ભુજાના માપનું યોનિ-સ્થાન બનાવી શયન કરે છે, જે પોતાના શક્તિ-મહિમાથી મૂલ સ્થાન સલિલને હલાવી મુકે છે, જે ત્યાં દૂરની ગુહામાં શરીરોની રચના કરે છે, (૨)

યાનિ ત્રીણિ બૃહન્તિ યેષાં ચતુર્થ વિયુનક્તિ વાચમ્ । બ્રહ્મેનદ્વિદ્યાત્તપસા વિપશ્ચિદ્યસ્મિન્નેકં યુજ્યતે યસ્મિન્નેકમ્ ॥૩॥

ત્રણ અર્બુહ અંતી એસામ ચોથી બ્રહ્મવિદ્યા કુરાન આપી પશ્ચિમ અસ્મીનકં ઇસલંમક

ભાવાર્થ : જે ત્રણ પદાર્થો તો બ્રુહત વિશાળ છે, જેમાંના આ ચોથો પદાર્થ છે, જે વાણીને મુક્ત કરે છે. અહીં

(૨૨)

બ્રહ્મા ઋત્વિજ પોતાના બળથી તે મૂળ પદાર્થને જાણે છે, જેમાં એકનાં જોડાણ થાય છે, અને તે પછી એકનાં જોડાણ થાય છે. (૩) પા.નં. ૫૮૩-૫૮૪

બૃહતી પરિ માત્રાયા માતુર્માત્રાધિ નિર્મિતા । માયા હ જજ્ઞે માયાયા માયાયા માતલી પરિ ॥૫॥

મુળ પ્રકૃતી આરબભૂમી મૂર્તાયા ત્રયીથી સૃસ્ટી રચના મુર્તજયા તે માતૂલી-મુર્તય અલી સ્વતંત્ર ઈન્દ્રરૂપ પુરુષ

ભાવાર્થ : જેમ માતા-મૂલ પ્રકૃતિ છે, તે રીતે આ માતા બૃહતીની રચના તે માતા-મૂલ પ્રકૃતિથી થઇ છે. એજ રીતે તે મૂલ પ્રકૃતિથી થઇ છે. એજ રીતે તે મૂલ પ્રતૃતિ માયા રૂપે છે, તેથી સૃષ્ટિરૂપ માયાના સર્જન થયાં છે. અને તે માયાથી માતલી સ્વતંત્ર ઇંદ્રરૂપ પુરુષ ઉપર રહે છે. (૫) પા.નં. ૫૮૪

સપ્ત હોમાઃ સમિધો હ સપ્ત મધૂનિ સપ્તર્તવો હ સપ્ત । સપ્તજ્યાનિ પીરે ભૂતમાયન્તાઃ સપ્તગૃધ્રા ઇતિ સુશ્રુભા વયમ્ ॥૧૮॥

હોમાહ મધુની મીધો મહા મીદહ ૭ મા મદીના ૭મા અર્બાવ સાત પીર યવમ ૭x૩=૨૧

ભાવાર્થ : અમે સાંભળ્યું છે કે, મોટા સત્રગાયોમાં સાત પ્રકારનાં હોમ કરવાના હોય છે, સાત સમિધાઓ ભેગી કરવાની હોય છે, સાત પ્રકારનાં મધુર અન્ન ભરવાનાં હોય છે, સાત ઋતુઓ પ્રમાણે આહુતિઓ આપવાની હોય છે, જેમાં સાત પ્રકારનાં આજય તૈયાર કરવાનાં હોય છે. આ પ્રકારનાં હવિઓને ગૃધ્ર-ગ્રહણ કરનાર દેવો સાત હોય છે. (૧૮) પા.નં. ૫૮૭

સપ્ત ચ્છન્દાંસિ ચતુરૂતરાણ્યન્યો અન્યસ્મિન્નધ્યાર્પિતાનિ । કથં સ્તોમાઃ પ્રતિ તિષ્ઠન્તિ તેષુ તાનિ સ્તોમેષુ કથમાર્પિતાનિ ॥૧૯॥

૭ છંદ ૪ અક્ષર વધતા ઈસ્લામ અર્પીતાની સ્રોમ છે જણાવો.

ભાવાર્થ : આ મોટા સત્રયાગોમાં સાત છંદોના મંત્રોના પ્રયોગ હોય છે, જે છંદોમાં ચાર ચાર અક્ષરો વધતા હોય છે, જેને અક્ષરોના સમર્પણ કહેલાં છે. તે પ્રમાણે ચોવીસ અક્ષરોની ગાયત્રી, અઠ્ઠાવીસની ઉષ્ણિક, બત્રીશની અનુષ્ટુપ, છત્રીસની અનુષ્ટુપ, છત્રીસની બૃહતી, ચાલીશની પંકિત, ચુંવાલીશના ત્રિષ્ટુપ અને અડતાલીશની જગતી છે. હવે એ છંદોમાં સ્તોમ-ઋચાઓનામં આવર્તન કેવી રીતે રહેલાં છે. અને તે છંદો સ્તોમોમાં શી રીતે અર્પિત છે, તે જણાવો. (૧૯)

કથં ગાયત્રી ત્રિવૃતં વ્યાડપ કથં ત્રિષ્ટુપ્પચ્ચદશેન કલ્પતે । ત્રયસ્ત્રિંશેન જગતી કથનુષ્ટુપ્કથમેકવિંશઃ ॥૨૦॥

ગાયત્રી તઈબતં ત્રીષ્ટુ-પંચદસેન (૧૫) અક્ષર જગતી ૩૩ અનુષ્ટુપ૨૧-કેમ દોવા અલબમ્દુ

ભાવાર્થ : ગાયત્રી ત્રિવૃત-નવવાર સ્તોમમાં શી રીતે અર્પિત છે ? તે રીતે ત્રિષ્ટુપ પંચદશ સ્તોમમાં શી રીતે આર્પિત છે ? જગતી શી રીતે તેત્રીશ સ્તોમમાં શી રીતે આવૃત્ત છે. અને અનુષ્ટુપ શી રીતે એકવિંશ સ્તોમમાં અર્પિત છે, તે જણાવો. (૨૦)

અષ્ટ જાતા ભૂતા પ્રથમજર્તસ્યાષ્ટેન્દ્રત્વિજો દૈવ્યા યે । અષ્ટયેનિરદિતિરષ્ટુત્રાષ્ટમીં રાત્રિભામિ હવ્યમેતિ ॥૨૧॥

અષ્ટ જાતા પ્રથમ ૮ મનોજન્મ મુર્તજયા ઈન્દ્ર દેવા આઠમા (મહામદ ૭ મા)

ભાવાર્થ : હે દેવ ઇંદ્ર પ્રકૃતિના પ્રથમ ઋત નિયમને અનુસરી આઠ ભૂત મહાન તત્વો પ્રથમ જન્મેલાં છે. એ રીતે દેવોએ જે પ્રથમ યજ્ઞ કર્યા, તેમાં અગ્નિ વગેરે આઠ ઋત્વિજો હતા, તે યજ્ઞમાં ઉપસ્થિત રહેલા આઠ

 દેવમાતા આદિતિને જન્મ સ્થાનમાંથી આઠ પુત્રો થયા હતા, તે હતા જે યજ્ઞમાં આઠ અહોરાત્ર હતો, જેની આઠમી રાતે પુર્ણાહુતિ માટે હવ્ય તૈયાર કરવામાં આવ્યું હતું. (૨૧)

ઇત્થં શ્રેયો મન્ર્ધમાનેદમાગમં યુષ્માકં સખ્યે અહમસ્મિ શેવા । સા

મજન્મા ક્રતુરસ્તિ વઃ શિવઃ સ વઃ સર્વા- સ ચરતિ પ્રજાનન્ ॥૨૨॥

મહામદ દેસ સામ જન્મા કૃતુર અલકીતાબ પ્રજાના કલ્યાણ માટે મદન-મકા આગમન

ભાવાર્થ : આ કામદુધા કામધેનુ રૂપ મૂલ પ્રકૃતિ ઋષિઓની પાસે આવીને જણાવી રહી છે કે, 'હે ઋષિઓ ! આ પ્રકારે શ્રેયસ-કલ્યાણનો સ્વીકાર કરનારી હું તમારા સખ્ય મિત્રતા જોડવા તમારી પાસે આવી પહોંચી છું. હું તમારે માટે સેવનીય કામધેનું છું. તમે શરૂ કરવા ઇચ્છેલ ક્રતુ-મહાન યજ્ઞ તમારી સાથેજ જન્મેલ છે, માટે તેનું શિલ કલ્યાણ હો. એ વાત જાણનાર એ ક્રતુ દેવ તારા બધાની અંદર સંચાર કરે છે. (૨૨

પા.નં. ૫૮૮

યજ્ઞ વખતે રૂષિ ૭ દેવ ઈન્દ્રના ૮ દેવ યમના ૬ દેવ ૭૮૬ સપ્ત સપ્તધા ૩x૭=૨૧ ઓસધીરૂપ-આપોદેવી જલના પાંચ દેવ-પંજેતનપ પાક

અષ્ટ્રે ષડ્ યમસ્ય ઋષીણાં સપ્ત સપ્તધા । અપો મનુષ્યાનોષધીસ્તાં ૩ પચ્ચાનુ સેચિરે ॥૨૩॥

ભાવાર્થ : જ્યારે મનુષ્યો યજ્ઞ કરતા હોય છે, ત્યારે તે ભાગ લેવા માટે ઇન્દ્રના આઠ દેવ, યમના છ દેવો ઋષિયોના સાત દેવો અને આપોદેવી-જલના પાંચદેવો મનુષ્યોની પાસે ઔષધિ વનસ્પતિઓના રૂપે સેવા આપવા આવી પહોંચે છે. (૨૩)

કેવલોન્દ્રાય દુદુહે હિ ગૃષ્ટિર્વશં પીયૂષં પ્રથમં દુહાના । અથાતર્પયચ્ચુતુરશ્ચતુર્ધા દેવાન્મનુષ્યાં અસુરાનુતઋષીન્ ॥૨૪॥

ભાવાર્થ : આ પ્રકૃતિ રૂપી કામધેનુ તે કેવલી ગૃષ્ટિ ગાય છે, જે ઇન્દ્રને માટે વશ અનુકુલ થઇ સૌ પ્રથમ પીમુષ-દૂધ દોહન આપે છે, તેજ એક કેવલી ગાય ચાર પ્રજાઓનાં દૂધ તૃપ્ત કરે છે. (૨૪)

કો નુ ગૌઃ ક એક ઋષિઃ કિમુ ધામ કા આશિષઃ । યક્ષં પૃથિવ્યામેકવૃદકેર્તુઃ કતમો નુ સઃ ॥૨૫॥

ભાવાર્થ : સૌ પ્રથમ પ્રકૃતિ રૂપે એ ગાય કોણ છે ? જેણે ઋચાનાં દર્શન કર્યા, તે ઋષિ કોણ છે ? તે કયું પ્રથમ ધામ સ્થાન છે ? તે કયા પ્રકારના આશિષ-સુખ કારક મંત્રો છે ? જે આ પૃથ્વીનાં અંતર્યામી રૂપે રહેલ એક યક્ષ-અજ્ઞાત તત્વ છે, જે એક ઋતરૂપે રહેલ છે. તે કોણ છે. (૨૫)

એકો ગૌરેક એકઋષિકેં ધામૈકધાશિષઃ । યક્ષં પૃથિવ્યામેકવૃદકેર્તુ નીતિ રિચ્યતે ॥૨૬॥

એક અરબદેવ

ભાવાર્થ : પ્રકૃતિરૂપે પ્રગટ થએલ તે એકજ ગાય છે, તે એકજ ઋષિ છે, તે એકજ ધામ છે. અને તે એકજ પ્રકારનાં આશિષ છે, જે પૃથિવી અંદર અંતર્યામી રૂપે જણાય છે, જેને છોડીને બીજું કોઇ તત્વ અધિક નથી. (૨૬)

પા.નં. ૫૮૯

વિરાટ કામધેનુથી સર્જન સૂક્ત દશમું, છપર્ચાય સૂક્તો ઋચાઓ તેત્રીશ અહીં સાત પર્યાય સૂક્તોનાં સંકલન છે, જેમાંનું આ પ્રથમ પર્યાય સુક્ત છે, જેમાં સાત પર્યાય સુક્તોમાં મંત્રોનાં સંકલન છે, ઋષિ અથવાચાર્ય અને દેવ વિરાટ છે. છંદ પર્યાયને અનુસરે છે. તે રીતે પ્રથમ પર્યાયમાં તેરમંત્રોના છંદ (૧) ત્રિપદા આર્ચી પંક્તિ (૨થી૭) યાજુષી જગતી (૩,૯) સામ્ની અનુષ્ટુપ (૫) આર્ચી અનુષ્ટુપ (૭,૧૩) વિરાટ ગાયત્રી (૧૧) સામ્ની

બૃહતી કૌશિક સૂત્ર (૫૬, ૧૩)માં ઉપનયન સંસ્કારમાં બ્રહ્મચારીને મૃત્યુ જયજપથી દીર્ઘ આયુષ્યની પ્રાપ્તિ માટે આ સુકતનો જપ છે. આ સૂક્ત ગદ્ય શૈલીમાં છે. સૃષ્ટિનાં સર્જનની સાથે સાથે વિવિધિ પ્રકારનાં યજ્ઞોમાં સર્જનની કલ્પનાનો ક્રમ અહીં રજૂ થયો છે.

વિરાડવા ઇદમગ્ર આસીત્તસ્યા જાતાયાઃ । સર્વબિભેદિયમેવેદં ભવિષ્યતીતિ ॥૧॥

વિરાટ ઈદમ અગ્ર સૈયદ જાતા અર્બભૂમી

ભાવાર્થ : સાચેજ સૌ પ્રથમ તો આ વિશ્વ વિરાટ કામધેનુના રૂપે હતું. તેના જન્મતાંની સાથે સર્વને એ પ્રકારનો એક ભય ઉભો થયો કે, એજ એક એ તો એક બધા રૂપે થશે (૧)

સાઉદ મકાસામ્ નબીમકા ગાર્હપતી

સોદક્રામત્સા ગાર્હપત્યે ન્યક્રામત્ ॥૨॥ ગૃહમેની ગૃહપતિર્ભવતિ ય એવં વેદ ॥૩॥

ભાવાર્થ : તે વિરાટ કામધેનુએ ઉત્ક્રમણ કર્યા, તેણે ગાર્હપત્ય અગ્નિમાં પરિવર્તન કર્યા જે આ રહસ્યને જાણે છે, તે ગૃહ મેની અગ્નિહોત્ર કરનાર યજમાન ગૃહપતિ-ગૃહનો સ્વામી બને છે. (૨,૩)

સોદક્રામત્સાહવનીયે ન્યક્રામત્ ॥૪॥ યન્તયસ્ય દેવા દેવહૂતિં પ્રિયો દેવાનાં ભવતિ ય એવં વેદ ॥૫॥

સાઓદ મકા સામ આવ્યા નબી મકાત અંતિમ દેવા દેવહૂતી પીર મદેનવા

ભાવાર્થ : તે વિરાટ કામધેનુએ ઉત્ક્રમણ કર્યા. તેણે આહવનીય અગ્નિમાં પરિવર્તન કર્યા. જે આ રહસ્યને જાણે છે, તે દેવોને પ્રિય બને અને દેવો તેના દેવહૂતિ નામના યજ્ઞમાં પહોંચી જાય છે. (૪,૫)

સોદક્રામત્સા દક્ષિણાગ્ની ન્યક્રામત્ ॥૬॥ યજ્ઞતો દક્ષિણીયો વાસતેયો ભવતિ ય એવં વેદ ॥૭॥

સાઉદ મકા દક્ષિણ યજ્ઞ સામ મકાનબી

ભાવાર્થ : તે વિરાટ કામધેનુએ ઉત્ક્રમણ કર્યા તેણે દક્ષિણાગ્નિમાં પરિવર્તન કર્યા જે આ રહસ્યને જાણે છે, તે યોગ્ય રીતે એ યજ્ઞ કરનાર દક્ષિણીય-સમ્માન યોગ્ય બને છે અને તેના આશ્રયે બીજા સંબંધીજનો નિવાસ મેળવે છે. (૬,૭)

સોદક્રામત્સા સભાયાં ન્યક્રામત્ ॥૮॥ યન્ત્યસ્ય સભાં સભ્યો ભવતિ ય એવં વેદ ॥૯॥

સાઉદ મકા સામ સભાયામ નબીકરામત (મકા)

ભાવાર્થ : તે કામધેનુ વિરાટ ઉત્ક્રમણ કર્યા, તેણે સભામાં રહેલ સભ્ય અગ્નિમાં પ્રવેશ કર્યો. જે આ રહસ્યને જાણે છે, તે પોતે સભ્ય બને બીજાં સંબંધીજનો તેના સભાસ્થાનમાં જાય છે. (૮,૯)

સોદક્રામત્સા સમિતૌ ન્યક્રામત્ ॥૧૦॥ યનત્યસ્ય સમિતિ સામિત્યો ભવતિ ય એવં વેદ ॥૧૧॥

ભાવાર્થ : તે વિરાટ કામધેનુએ ઉત્ક્રમણ કર્યા. તેણે મંત્રિમંડળમાં પરિવર્તન કર્યા. જે આ રહસ્યને જાણે છે, ત આમંણીય મંત્રીમંડળમાં યોગ્ય બને છે. બીજા સંબંધીજનો તેના આમંત્રણ સ્થાનમાં જાય છે. (૧૨,૧૩)

પા.નં. ૫૯૦-૫૯૧

બીજું પર્યાય સૂકત મંત્રો દશ છંડ (૧) ત્રિપદા સામ્ની અનુષ્ટુપ (૨) ઉષ્ણિકંગર્ભા ચતુષ્પદા ઉપરિષ્ટાચતમ બહતી (૩) એકપદા યાજુષી ગાયત્રી (૪) એકપદા સામ્ની પંક્તિ (૫) વિરાટગાયત્રી (૬) આર્ચી અનુષ્ટુપ (૭) સામ્ની પંક્તિ (૮) આસુરી ગાયત્રી (૯) સામ્ની અનુષ્ટુપ (૧૦)સામ્ની બૃહતી.

સોદક્રામત્સાન્તરિક્ષે ચતુર્ધા વિક્રાન્તાતિષ્ઠતચ્ ॥૧॥ તાં દેવમનુષ્યાડ અબ્રુવન્યિમેવ તદેદ યદુભય ॥

ર્ધ્વામુખmહયામહા ઈતિ ॥૨॥

સાઉદ મકા સામ અંતરિક્ષ થી તેદેવ મનુષ્યરૂપે અરબુ નબી મહમદ થયા

ભાવાર્થ : તે વિરાટે ઉત્ક્રમણ કર્યું તેણે અંતરિક્ષમાં ચાર પ્રકારનાં પરિવર્તન કરી નિવાસ કર્યો દેવો અને મનુષ્યોએ તેને જણાવ્યું, 'તમે પ્રકૃતિરૂપે આ રહસ્યને જાણો છો, જેના આધારે અમે દેવો અને મનુષ્યો બંને જીવિત રહીએ છીએ. આને કારણે અમે આ વિરાટનાં આહવાન કરીએ છીએ. (૧,૨)

તામુપાહ્વયન્ત ॥૩॥ ઉર્જ એહિ સ્વધ એહિ સુનૃત એહીરાવત્યેહીતિ ॥૪॥

તામુ-ઉર્જ-પાહયાન્ત મુર્તુજા ફાતૂયા બંનેને નબીએ બોલાવી આવો.

ભાવાર્થ : તે બંનેએ તે કામધેનુને બોલાવી !હે ઉર્જા આવો, હે સ્વધા આવો, હે સૂનુતા આવો. હે સુનૃતા આવો. હે ઈરાવતિ-અન્ન આપનારી આવો. (૩,૪)

તસ્યા ઈન્દ્રો વત્સ આસીન્દ્ગાયત્ર્ય ભિધાન્યભ્રમુધઃ ॥૫॥

બૃહચ્ચ રથન્તરં ચ દ્વી સ્તનાવાસ્તાં યજ્ઞાયજ્ઞિયં ચ વામદેવ્યં ચ દ્વૌ ॥૬॥

વિરાટ મકામદેનુ ના અર્બભૂ મુર્તજા અલી ઈન્દ્ર વત્સ થયા. ગાયત્રી ફતૂમા જોરૂ બંધનથી જોડાયાં

ભાવાર્થ : તે વિરાટ કામધેનુનાં વત્સ ઇંદ્ર થયા, ગાયત્રી તેના અભિધાની-બંધન રજ્જુ થયાં, અભ્ર-વાદળ ઊધ-દૂધનાં સ્થાન થયાં બૃહત્ અને સ્થંતર બે ગાન બે આંચળ થયાં તેમજ યજ્ઞાયજ્ઞિય અને વામદેવ્ય ગાન બીજા બે આંચળ થયાં. (૫,૬)

ઓષધીરેવ રથન્તરેણ દેવા અદુહન્વ્યચો બૃહતા ॥૭॥ અપો વામદેવ્યેન યજ્ઞં યજ્ઞાયજ્ઞિયેન ॥૮॥

ભાવાર્થ : દેવો રથન્તર આંચળથી ઔષધિઓનાં દોહન કર્યા. બૃહત્ ગાનથી વ્યચ-વિસ્તૃત આકાશનાં દોહન કર્યા. વામ દેવ્યગાનથી આપોલોકનાં અને યજ્ઞાયજ્ઞિ. ગાનથી યજ્ઞનાં દોહન કર્યાં. (૭,૮)

ઓષધીરેવાસ્મૈ રથન્તરં દુહે વ્યચો બૃહત્ ॥૯॥ અપો વામદેવ્યં યજ્ઞં યજ્ઞાયજ્ઞિયં ય એવં વેદ ॥૧૦॥

ભાવાર્થ : જે તત્વજ્ઞાની જન વિરાટની સૃષ્ટિના રસસ્ય જાણે છે, તેને માટે રથન્તરગાન ઔષધિ વનસ્પતિઓનાં બૃહતથી આકાશનાં વામદેવ્યથી આપોલોકનાં અને યજ્ઞાયજ્ઞિય ગાયથી યજ્ઞનાં દોહન મેળવી લે છે. (૯,૧૦)

પા.નં. ૫૯૨-૫૯૩

ત્રીજું પર્યાય સૂક્ત મંત્રો આઠ છંદ (૧) ચતુષ્પદા વિરાટ અનુષ્ટુપ (૨) આર્ચી ત્રિષ્ટુપ (૩,૫,૭)ચતુષ્પદા પ્રાજાપત્યા પંક્તિ (૪,૬,૮) આર્ચી બહતી.

સાઉદ મકાસામ નબસ્પતી-નબી પાંચ ૧

સોદક્રામત્સા વનસ્પતીનાગચ્છતાં । વનસ્પતયોઙ્ઘ્નત સા સંવત્સરે સમભવત્ ॥૧॥ તસ્માદ્વનસ્પતીનાં સંવતસ્વરે વૃક્ણમપિ રોહતિ । વૃશ્ચતેઙસ્યાપ્રિયો ભ્રાતૃવ્યો ય એવં વેદ ॥૨॥

ભાવાર્થ : તે વિરાટ કામધેનુએ ઉત્ક્રમણ કર્યા, તે વનસ્પતિઓની પાસે આવી પહોંચી, વનસ્પતિઓએ તેનાં તાડન કર્યા, તેથી તેણે સંવત્સર વર્ષનાં રૂપ લીધાં. આથી તો વનસ્પતિઓનાં વૃકણ-તૂટેલાં ભાગ ૫ એક વર્ષમાં ઉગી નીકળે છે. જે બ્રહ્મજ્ઞાની આ રહસ્યને જાણે છે. તેનો અપ્રિય શત્રુજન છેદાઇ જાય છે. (૩,૪)

(પંજેતન પાક) સાઉદમકા સામ પીતૃમાસ-રોજા માસ નક્કી થયો

સોદક્રામત્સા પિતદ્નાગચ્છતાં પિતરોઙઘ્નત સા માસિ સમભવત્ ॥૩॥

તસ્માત્પિતૃભ્યો માસ્યુપમાસ્યં દદતિ પ્ર પિતૃયાણં । પન્થાં જાનાતિ ય એવં વેદ ॥૪॥

ભાવાર્થ : તે વિરાટે ઉત્ક્રમણ કર્યા, તે પિતૃજનો પાસે જઇ આવી પહોંચી. પિતૃતનોને તેના તાડન કર્યા, તેથી તેણે માંસના રૂપ લીધાં. આથી તો દરેક માસે પિતૃઓને ઉપમાસ્યદાન આપવામાં આવે છે. જે આ રહસ્યને જાણે છે, તે પિતૃયાણ માર્ગને જાણી લે છે. (૩,૪) પા.નં. ૫૯૩

સોદક્રામત્સા દેવાનાગચ્છતાં દેવા અઘ્નત સાર્ધમાસે સમભવત્ ॥૫॥

તસ્માર્દ્દેવેભ્યોઽર્ધમો વષટ્ કુર્વન્તિ પ્ર દેવયાનં । પન્થાં જાનાતિ ય એવં વેદ ॥૬॥

સાર્ધમાસ કુરબાની માસ

ભાવાર્થ : તે વિરાટે ઉત્ક્રમણ કર્યા. તે દેવોની પાસે પહોંચી ગઇ દેવોની તેનાં તડન કર્યા તેથી તે અર્ધમાસ-પક્ષના રૂપે બની ગઇ. આથી તો દેવોને દરેક અર્ધમાસ-પક્ષપ્રમાણે વષટકારથી હવિ અપાય છે. આ રહસ્યને જે જાણે છે, તે દેવયાન માર્ગને જાણી લે છે. (૫,૬)

સોદક્રામસ્તા મનુષ્યાનાગચ્છતાં મનુષ્યાડ અઘ્નત સા સદ્યઃ સમભવત્ ॥૭॥

તસ્માન્મનુષ્યેઽભ્ય ઉભયદ્યુરુપ હરન્ત્યુપાસ્ય ગૃહે હરન્તિ ય એવં વેદ ॥૮॥

ભાવાર્થ : તે વિરાટ ઉત્ક્રમણ કર્યા તે મનુષ્યની પાસે પહોંચી ગઇ મનુષ્યોએ તેનાં તાડન કર્યા, તેથી સદ્ય-પ્રતિદિનના રૂપે બની ગઇ. આથી તો મનુષ્યોને માટે બંને દિવસોએ ભોજ લાવે છે. આ રહસ્યને જે જાણે છે; તેને ઘેર બે બે દિવસે ભોજન-અન્ન લવાય છે. (૭,૮)

ચોથું પર્યાય સૂક્ત મંત્રો સોળ છંદ (૧,૫) સામ્ની જગતી (૨,૬,૧૦) સામ્ની બૃહતી (૩,૪,૮) આર્ચી અનુષ્ટુપ (૯,૧૩)ચતુષ્પાત્ ઉષ્ણિક (૭) આસુરી ગાયત્રી (૧૧) પ્રાજાપત્યા અનુષ્ટુપ (૧૨,૧૬) આર્ચી ત્રિષ્ટુપ, (૧૪,૧૫) વિરાટ ગાયત્રી

સોદક્રામત્સાસુરાનાગચ્છત્તામસુરા ઉપાહ્વયન્ત માય એહીતિ ॥૧॥

તસ્યા વિરોચનઃ પ્રાહલાદિર્વત્સ આસીદયસ્પાત્રં પાત્રમ્ ॥૨॥

સાઉદ મકા સામ સુરા નાગો અસતામ અસુરા તેના વીરાયન પ્રહલાદ વત્સ સૈયાદી પાત્ર

ભાવાર્થ : તે વિરાટે ઉત્ક્રમણ કર્યા. તે અસુરોની પાસે પહોંચી ગઇ. અસુરોએ તેનાં આહ્વાન કર્યા, 'હે માતા આવો'. તેનો વત્સ પ્રહલાદનો પુત્ર વિરોચન થયો, તેનું દોહનપાત્ર લોખંડનું હતું (૧,૨)

તાં દ્વિમૂર્ધાત્વયોધોક્તાં માયમેવાધોક્ ॥૩॥ તાં માયમસુરા ઉપ જીવન્ત્યુપજીવનીયો ભવતિ ય એવં વેદ ॥૪॥

રસુલ મહામુદે દોહન કર્યા, જીબ્રાઇલ દ્વારા જીવન્તુ ય જીવનીયો ભવતી

ભાવાર્થ : તે વિરાટના ઋતુપુત્ર દ્વિમૂર્ધાએ દોહન કર્યા, તેથી તેણે માયાને દૂધરૂપે મેળવૂ તે માયાશક્તિ ના આધારે અસુરો જીવન જીવે છે, જે આ રહસ્યને જાણે છે તે પોતે ઉપજીવનીય જીવનનો નિર્વાહ કરનાર બની જાય છે. (૩,૪)

સોદક્રામત્સા પિતદનાગચ્છતા પિતર ઉપાહ્વયન્ત સ્વધ એહીતિ ॥૫॥ તસ્યા યમો રાજા વત્સ આસીદ્રજતપાત્રં પાત્રમ્ ॥૬॥

ભાવાર્થ : તે વિરાટે ઉત્ક્રમર્ણ કર્યા. તે પિતૃજનો પાસે પહોંચી ગઇ પિતૃઓએ તેનાં આહ્વાન કર્યાં હે સ્વધા આવો યમરાજ તેના વત્સ થયા રજતપાત્ર દૂધનું પાત્ર થયું (૫,૬)

તામન્તરો માર્ત્યવોડધોક્તાં સ્વધામેવાધોક્ ॥૭॥ તાં સ્વધાં પિતર ઉપ જીવન્ત્યુજીવનીયો ભવતિ ય એવં વેદ ॥૮॥

મૃત્યુજાના સંબંધી અંતનબીએ જીબ્રાઈલ દ્વારા જ્ઞાન મેળવ્યુ.

ભાવાર્થ : મૃત્યુના સંબંધીજન અંતકે તેનાં દોહન કર્યા. તેથી તેણે સ્વધાનાં દોહન કર્યા. આ સ્વધા શક્તિને આધાર તો પિતૃજનો જીવન જીવે છે. જે આ રહસ્ય જાણે છે, તે મનુષ્ય બીજાના ઉપજીવનીય બને છે. (૭,૮)

સોદક્રામત્સા મનુષ્યાનાગચ્છતાં મનુષ્યા ઉપાહ્વતન્તેરાવત્યેહીતિ ॥૯॥

તસ્યા મનુર્વૈવસ્વતો વત્સ આસીત્પૃથિવી પાત્રમ્ ॥૧૦॥

સાઉદ મકા સામ મનુષ્ય મલેચ્છ રૂપ અંતિમ અરાતી વિવસ્વ વાન સૂર્યપુત્ર મનુ થયા

ભાવાર્થ : તે વિરાટે ઉત્ક્રમણ કર્યા. તે મનુષ્યોની પાસે પહોંચી ગઈ. મનુષ્યોએ તેનાં આહાન કર્યા. 'હે ઈરાવતિ-અન્ન ધારણ કરનાર આવો વિવસ્વાન્ સૂર્યના પુત્ર મનુ તેના વત્સ થાય પૃથિવી પાત્ર થયું. (૯,૧૦)

તાં પૃથો વૈન્યોડવોક્તાં કૃષિં ચ સત્યં ચાધોક્ ॥૧૧॥ કૃષિં ચ સસ્યં ચ મનુષ્યા ઉપ જીવન્તિ ।

કૃષિંરાવિરૂજીવનીયો ભવતિ ય એવં વેદ ॥૧૨॥

વેન્યો-નબીય પુત્ર પૃથુ કૃષિ-કુરેસી રાવીજવનીય જીબરૂઈલ દ્વારા દોહન

ભાવાર્થ : વેનના પુત્ર પૃથુએ તેનાં દોહન કર્યા. તે દોહનથી કૃષિ અને ધાન્ય પેદા થયાં આથી તો મનુષ્યો કૃષિ અને ધાન્યના આધારે જીવન જીવે છે. જે આ રહસ્ય જાણે છે, તે કષ્ટ-રાદિ ખેતીની સમૃદ્ધિ મેળવે છે. તેથી તે કૃષિરાધિ-ખેતીથી સમૃદ્ધ મનુષ્ય ઉપજીવનીય બને છે. (૧૧,૧૨)

સોદક્રામત્સા સપ્તઋષીનાગચ્છતાં સપ્તઋષય । ઉપાહ્વયન્ત બ્રહ્મણવત્યેહીતિ ॥૧૩॥

તસ્યાઃ સોમો રાજા વત્સ આસીચ્છન્દઃ પાત્રમ્ ॥૧૪॥

સપ્ત ઋષિ મલેચ્છ સપ્તમ રૂષિ સોમરાજા બ્રાહ્મણ વ્રત્યેહ મલીચ્છ પાત્ર

ભાવાર્થ : તે વિરાટે ઉત્ક્રમણ કર્યા. તે સપ્ત ઋષિઓની પાસે ગઈ. તમને સપ્તર્ષિઓએ આ પ્રમાણે બોલાવી 'હે બ્રહ્મણવતી આવો, તેના વત્સ રાજાસોમ થયા, છંદ દૂધનાં પાત્ર થયાં બૃહસ્પતિ એ તેનાં દોહન કર્યા. તેથી બ્રહ્મ અને તપનાં દોહન કર્યા. (૧૩૧૪)

તાં બૃહસ્પતિરાડિરસોડધોતાં બ્રહ્મ ચ તપશ્ચાધોક્ ॥૧૫॥

બ્રહ્મ ચ તપશ્ચ સપ્તઋષય ઉપ જીવન્તિ બ્રહ્મવર્ચસ્યુપજીવનીયો । ભવતિ ય એવં વેદ ॥૧૬॥

ભાવાર્થ : અંગિાના પુત્ર આંગિરસ બૃહસ્પતિએ દોહન કર્યા તેથી બ્રહ્મ અને તપ દૂધરૂપે પ્રાપ્ત થયા, જેથી સપ્ત ઋષિઓ જીવન જીવે છે. જે આ રહસ્યને જાણે છે, તે બ્રહ્મવંચસ્વી બને છે અને સર્વે જનોનો ઉપજીવનીય બને (૧૫,૧૬)

પા.નં. ૩૯૫-૩૯૬

પાંચમું પર્યાય સૂક્ત ઋચાઓ સોળ છંદ (૧,૧૩) ચતુષ્પદા સામ્ની જગતી (૧૦,૧૩) સામ્ની બૃહતી (૪,૧૬) આર્ચી અનુષ્ટુપ (૯) ઉષ્ણિક (૮) આર્ચી ત્રિષ્ટુપ (૨) સામ્ની ઉષ્ણિક (૭,૧૧) વિરાટ ગાયત્રી (૫) ચતુષ્પદા પ્રાજાપત્યા જગતી (૯) સામ્ની બૃહતી ત્રિષ્ટુપ.

સોદક્રામત્સા દેવાનાગચ્છતાં દેવા ઉપાહ્વયન્તોર્જ એહીતિ ॥૧॥ તસ્યા ઈન્દ્રો વત્સ આસીચ્ચમસઃ પાત્રમ્ ॥૨॥

સાઉદમકાસામ દેવા મલેચ્છ દેવા મુર્તજા ઈન્દ્રવત્સ

(૨૮)

ભાવાર્થ : તે વિરાટે ઉત્ક્રમણ કર્યા. તે દેવોની પાસે પહોંચી ગઇ. તેને દેવોએ આ પ્રમાણે બોલાવી. 'હે ઉર્જા આવો તેનો વત્સ ઇંદ્ર થયો. અને દૂધનું પાત્ર ચમસ-ગ્રહ બન્યાં (૧,૨)

તાં દેવઃ સવિતાધોક્તામૂર્જામેવાધોક્ ॥૩॥ તામૂર્જા દેવા ઉપ જીવન્ત્યુપજીવનીયો ભવતિ ય એવં વેદ ॥૪॥

તામૂર્જા દેવા-મૂર્તાજા દેવા જીવન્તયુ ૫ ઉપજીવનીય નબી કુરાન બાજીન યો

ભાવાર્થ : દેવ સવિતાએ તેનાં દોહન કર્યા. તેથી ઊર્જાનાં દોહન તયાં તે ઊર્જાશક્તિથી દેવો જીવન જીવે છે. જે આ રહસ્યને જાણે છે. તે ઉપજીવનીય બને છે. (૩,૪)

સોદક્રામત્સા ગન્ધર્વાપ્સરસ આગચ્છતાં ગન્ધર્વાપ્સરસ । ઉપાહ્યયન્ત પુણ્યગન્ત એહીતિ ॥૫॥

તસ્યાશ્ચિત્રરથઃ સૌર્યવર્ચસો વત્સ આસીત્પુકરપર્ણ પાત્રમ્ ॥૬॥

ભાવાર્થ : તે વિરાટે ઉત્ક્રમણ કર્યા તે ગંધર્વો અને અપ્સરાઓની પાસે પહોંચી ગઇ. ગંધર્વો અને અપ્સરાઓએ તેનાં આહવાન કર્યા. 'હે પુણ્ય ગંધા આવો.' સૂર્યવર્ચસનો પુત્ર ચિત્રરથ તેનો વત્સ થયો. દુધનું પાત્ર પુષ્કર પર્ણ થયું. (૫,૬)

તાં વસુરુચિઃ સૌર્યવર્ચસોવોક્તાં પુણ્યમેવ ગન્ધમધોક્ ॥૭॥

તં પુણ્યં ગન્ધં ગન્ધર્વાપ્સરસ ઉપ જીવન્તિ । પુણ્યગન્ધિરૂપજીવનીયો ભવતિ ય એવં વેદ ॥૮॥

ભાવાર્થ : સૂર્યવર્ચસના પુત્રના વસુરુચિએ દોહન કર્યા. તેથી પુણ્ય ગંધ થયો. તે પુણ્ય ગંધને અનુસરી ગંધર્વો અને અપ્સરાઓ જીવન જીવે છે. જે આ રહસ્યને જાણે છે, તે પુણ્યગંધિ બની સર્વજનોનો ઉપજીવનીય બને છે. (૭,૮)

સોદક્રામત્સેતરજનાનાગચ્છતામિતરજના ઉપાહ્યયન્ત તિરોધ એહીતિ ॥૯॥

તસ્યાઃ કુબેરો વૈશ્રવણો વત્સ આસીદામપાત્રં પાત્રમ્ ॥૧૦॥

તે વિરાટે ઉત્ક્રમણ કર્યા. તે ઉતરજન (યક્ષો, કિન્નરો)ની પાસે પહોંચી ગઇ તેમણે તેનાં આહવાન કર્યા. હે તિરોધસ શક્તિ આવો વૈશ્રણ કુબેર તેના વત્સ થયા. આમ પાત્ર તેનું પાત્ર થયું. (૯,૧૦)

તાં રજતનાભિઃ કાબેરકોઽધોક્તાં તિરોધામેવાધોક્ ॥૧૧॥ તાં તિરોધામિતરજના ઉપ જીવન્તિ તિરો ધત્તે સર્વં । પાપ્માનમુપજીવનીયો ભવતિ ય એવં વેદ ॥૧૨॥

તામ રજતનાભી હજરત નબી કાબેર-કાબા અધીકારી

ભાવાર્થ : કાબેરક રજતનાભિએ તેનાં દોહન કર્યા. તેથી તિરોધસ (છુપાવાની) શક્તિ મળી. તે અંતર્ધાન શક્તિથી ઇતરજનો (યક્ષકિન્નરો) જીવે છે. જે આ રહસ્ય જાણે છે, તે તિરોધસ શક્તિથી પાપને દૂર કરે છે. અને તે સર્વજનોનો ઉપજીવનીય બને છે. (૧૧,૧૨) પા.નં. ૫૯૭

સોદક્રામત્સા સર્પાનાગચ્છતાં સર્પા ઉપાહ્યયન્ત વિશવત્યેહીતિ ॥૧૩॥ તસ્યાન્તક્ષકો વૈશાલેયો વત્સ આસીદલાબુપાત્રં પાત્રમ્ ॥૧૪॥

વિરાટ મકા ઉતરણ વીસવતી કલમો અબ્દુલા પાત્ર દઅલાબુ

ભાવાર્થ : તે વિરાટે ઉત્ક્રમણ કર્યા. તે સર્પોની પાસે પહોંચી ગઇ. તેનાં આહવાન સર્પોએ કર્યા. 'વિષવતી આવો' વિશાલાનો પુત્ર તક્ષક તેનો વત્સ થયો. અલાબુપાત્રનું પાત્ર થયું. (૧૩,૧૪)

તાં ધૃતરાષ્ટ્ર એ રાવતોઽધોક્તાં વિષમેવાધોક ॥૧૫॥ તદ્વિષં સર્પા ઉપ જીવન્ત્યુપજીવનીયો ભવતિ ય એવં વેદ ॥૧૬॥

ભાવાર્થ : ઐરાવત ધૃતરાષ્ટ્ર નામના નાગે તેનાં દોહન કર્યા. તેથી તેણે વિષનાં દોહન કર્યા. તે વિષના આધારે સર્પો જીવન જીવી રહ્યા છે. જે આ રહસ્યને જાણે છે, તે ઉપજીવનીય બને છે. (૧૫,૧૬)

પર્યાય સૂક્ત છઠ્ઠું મંત્રો ચાર છંદ (૧) દ્વિપદા વિરાટ ગાયત્રી (૨) દ્વિપદા સામ્ની ત્રિષ્ટુપ (૩) દ્વિપદા પ્રાજાપત્યા અનુષ્ટુપ (૪) આર્ચી અનુષ્ટુપ.

તદ્યસ્મા એવં વિદુષેલાવુનાભિષિચ્યેત્પ્રત્યાહન્યાત્ ॥૧॥ ન ચ પ્રત્યાહન્યાત્મનસા ત્વા પ્રત્યાહન્મીતિ પ્રત્યાહન્યાત્ ॥૨॥

ભાવાર્થ : આને કારણે આ રહસ્યને જાણનાર જે વિદ્વાનને માટે અલાબુ-તુંબડીમાં ભરેલાં જલથી સિંચન કર્યા, તેથી તેનો પ્રતિકાર કરે. હવે જો પ્રતિકાર ન કરે, તો તેને પ્રતિકાર મનથી કરે, એમ જણાવીને કે 'હું તેનો પ્રતિકાર મનથી કરૂં છું.' (૧,૨)

યત્પ્રત્યાહન્તિ વિષમેવ તત્પ્રત્યાહન્તિ ॥૩॥ વિષમેવાસ્યાપ્રિયં ભ્રાતૃવ્યમનુવિષિચ્યતે ય એવં વેદ ॥૪॥

ભાવાર્થ : હવે અહીં જે પ્રતિકાર કરે છે, તેથી તો વિષનાંજ હનન કરે છે, જે આ રહસ્યને જાણે છે, તે ભિષક-પ્રયોગ કરનાર વૈદ્ય તેના ભ્રાતતૃવ્ય-શત્રુજન પર આઘાત કરે છે, જે તેને અપ્રિય હોય. (૩,૪)

કાંડ ૮ પા.નં. ૫૯૦-૫૯૮

નવમ કાંડ - રહીમનય નબીદુ

પૃથિવી દન્ડોન્તરિક્ષં ગર્ભો દ્યૌઃ કશા વિદ્યુત્પ્રકશો હિરણ્યયો વિન્દુઃ ॥૨૧॥

ભાવાર્થ : આ કામધેનુ વિશ્વરૂપે છે, જેનો દંડ પૃથ્વી, ગર્ભ અંતરિક્ષ, કશા-તંતુ દ્યુલોક, પ્રકાશ-તાંતણા વીજળી અને હિરણ્ય બિંદુ છે. (૨૧)

યો વૈ કશાયાઃ સપ્ત મધૂનિ વેદ મધૂમાન્ભવતિ । બ્રાહ્મણશ્ચ રાજા ચ ધેનુશ્ચાનડવાંશ્ચ વ્રીહિશ્ચ મધુ સપ્તમમ્ ॥૨૨॥

યાસા ૭મા મદુની વેદ અબીહ (૭ માનબી)

ભાવાર્થ : જે આ મધુકાશા કામધેનુનાં સાત પ્રકારનાં મધુ જાણે છે, તે પોતે મધુમાન બને છે. બ્રહ્મવેત્તાઓ અહીં રાજા, કામધેનુ અને બળદ બ્રીહિ-ચોખા અને જવ, એ જ પ્રકારનાં મધુ સાથે આ સાતમું મધુ છે. (૨૨)

મધુમાન્ભવતિ મધુદસ્યાહાર્યંડ ભવતિ । મધુમતો લોકાયતિ ય એવં વેદ ॥૨૩॥

ભાવાર્થ : જે આ મધુકશા કામધેનુનાં રહસ્યને જાણે છે, તે પોતે મધુમાન બને છે, તેના બધા સંગ્રહ-સાધન સામગ્રીઓ મધુમાન બને છે. તે મધુમાન લોકો પર વિજન મેળવે છે.

યદ્વીધ્રે સ્તનયતિ પ્રજાપતિરેવ તત્પ્રજાભ્યઃ પ્રાદુર્ભવતિ । તસ્માત્પ્રાચીનોપવીતસ્તિષઠે પ્રજાપતેડનુ મા બુધ્યસ્વેતિ । અન્વેનં પ્રજા અનુ પ્રજાપતિર્બુધ્યતે ય એવં વેદ ॥૨૪॥

નબીનાં પ્રજા અનુ પ્રજાપતિ અબુદત

ભાવાર્થ : વીધ્ર-આકાશમાં જે ગડગડાટ ગર્જના થાય છે, તે તો પ્રજાપતિ પોતે છે. તે પ્રજાઓને માટે પ્રગટ થાય છે. આને કારણે જે બ્રહ્મચર્યના પાલન કરે છે, તે પ્રાચીનો પવીતી-ખભાથી લઇ જમણી બાજુએ ઉપવીત ધારણ કરી, વ્રત પાલન કરવાં, અને જણાવવું કે, 'હે પ્રજાપતિ તમે મને જાણો.' જે આ રહસ્યને જાણે છે, તેને અનુકુળ પ્રજાઓ રહે છે. અને તેને પ્રજાપતિ સારી રીતે જાણે છે. (૨૪) પા.નં. ૬૦૪

સા તે કામ દુહિતા ધેનુરુચ્યતે યામાહુર્વાચં કવયો બિરાજમ્ ।

તથા સપત્નાપરિ બૃડઙ્ધિ યે મમ પર્યેનાનગ્રાણઃ પશવો જીવનં વૃણક્તુ ॥૫॥

મકા દુહીતા તે મદીનુ યામાહુકવિ બિરાજં સપત્ની અર્બીદ

ભાવાર્થ : હે કામ તે કાથધેનુ તમારી દુહિતા કહેવાય છે, જેને કવિઓ વિરાટ કામધેનુ વાણી કહે છે. મારા જે શત્રુઓ છે, તેમને તે વાણીથી દૂર રાખો એ શત્રુઓના પ્રાણ, પશુઓ અને જીવન હરી લો. (૫)

કામસ્યેન્દ્રસ્ય વરુણસ્ય રાજ્ઞો વિષ્ણોર્બલેન સવિતુઃ સવેન । અગ્નહોત્રેણ પ્ર ણુદે સપત્નાંછમ્બીવ નાવમુદકેષુ ધીરઃ ॥૬॥

મકાસ્ય ઇન્દ્ર અલી વરૂણ રાજ્ઞો- અસૂર રાજા વિષ્ણુ અલીન સવિતુ સનબી પ્રેરણા

ભાવાર્થ : જેવી રીતે જલસાગરોમાં શંબી-કુશળ ધીવર માછીમાર નૌકાઓને ચલાવે છે, એવી રીતે કામ, ઇન્દ્ર, રાજા વરૂણ અને દેવ વિષ્ણુના બલથી, સવિતાના સવન-પ્રેરણાથી અને અગ્નિના હોત્ર કર્મથી હું શત્રુઓનો નાશ કરૂં છું. (૬) પા.નં. ૬૦૬

હે મકાદેવ

ભાવાર્થ : હે કામદેવ મારા જે શત્રુઓ છે, તેમનો નાશ કરો. તેમને ગાઢાં અંધકારોમાં પાડી દો. તે શત્રુઓ ઇન્દ્રિયોની શક્તિ વિનાનો અને નીરસ બની રહો. તે શત્રુઓ ઇન્દ્રિયોની શક્તિ વિનાનો અને નીરસ બની રહો. તે શત્રુઓ એક પણ દિવસ જીવતા રહે નહિ. (૧૦)

અર્વધીત્કામો મમ યે સપત્ના ઉરું લોકમકરન્મહ્યમેધતુમ્ । મહ્યં નમન્તાં પ્રદિશશ્ચતસ્ત્રો મહ્યં ષડુર્વીર્ધુતમા વહન્તુ ॥૧૧॥

અર્બીદ મકા સપત્નાં ઉરૂં લામકા મહામદેયન તુ

ભાવાર્થ : મારા જ શત્રુઓ છે, તેમનો વધ કામે કરી નાખ્યો છે. તે કામે મારે માટે વૃદ્ધિ પામતાં વિસ્તૃત સ્થાન બનાવ્યા છે. ચારેય દિશાઓ મને નમસ્કાર કરો. છ ભુમિઓ ચીના સંભાર લઇ મારી પાસે આવી પહોંચો. (૧૧) પા.નં. ૬૦૭

તેડધરાજ્ઃ પ્ર પ્લવન્તાં છિન્ના નૌરિવ બન્ધનાત ન સાયકપ્રણુત્તાનાં પુનરસ્તિ નિવર્તનમ્ ॥૧૨॥

ભાવાર્થ : જેમ બંધનથી છૂટેલી નાવ ડૂબી જાય છે. એમજ તે શત્રુઓ નીચાણમાં વહી જઇ ડૂબી જાઓ. બાણોથી છેદી નાખેલા શત્રુઓની જેમ તે ડુબેલા જનોના પાછા ફરવાનું હોતું નથી. (૧૨)

અગ્નિર્યવ ઇન્દ્રો યવઃ સોમો યવઃ । યવયાવાનો દેવા યાવયન્ત્વેનમ્ ॥૧૩॥

યવ ઇન્દ્ર સોમ અગ્ની દેવો યવન

ભાવાર્થ : યવ-શત્રુઓને દૂર ધકેલી દેનાર અગ્નિ છે, ઇન્દ્ર યવ છે, સોમ યવ છે, અને બધા દેવો યવ યાવન શત્રુઓને દૂર ધકેલી દેનારા છે. તે બધા દેવો આ શત્રુને દૂર ધકેલી દો. (૧૩)

અસર્વવીરશ્ચરતુ પ્રણુતો દ્વેષ્યો મિત્રાણાં પરિવર્ગ્યઃ સ્વાનામ્

ઉત્ત પૃથિવ્યામવ સ્યન્તિ વિદ્યુત ઉગ્રો વો દેવઃ પ્ર મૃણત્સપત્નાન્ ॥૧૪॥

ભાવાર્થ : પ્રણત-દૂર ધકેલાએલ આ દ્વેષ્ય શત્રુ બધા વીરજનોથી રહિત થઇ, તેના પોતાના મિત્રોથી પણ ત્યજાઇ જાઓ અને એકલો રખડતો રહે. આ પૃથ્વી પર વીજળીઓ આવી પડો. તે ઉગ્ર દેવ કામ સપત્ન શત્રુઓને હણી નાખો. (૧૪)

ચ્યુતા ચેયં બૃહત્યચ્યુતા ચ વિદ્યુતબિભર્તિ સ્તનયિતુશ્ચ સર્વાન્ ।

ઉદ્યન્નદિત્યો દ્રવિણેન તેજસા નીચૈઃ સપત્નાન્નુદતાં મે સહસ્વાન્ ॥૧૫॥

ભાવાર્થ : ખરી પડતી અને સ્થિર રહેતી બંને પ્રકારની આ વીજળી ગર્જના કરનાર મેઘોને ધારણ કરે છે. દ્રવિણ

અને તેજની સાથે ઉદય પામતો આ બલવાન. આદિત્ય-સૂર્ય મારા શત્રુઓને નીચે પાડી નાખે. (૧૫)

પા.નં. ૬૦૮

યત્તે કામ શર્મ ત્રિવરૂથમુદ્રુ બ્રહ્મ વર્મ વિતતમનતિવ્યાંધ્યંડ કૃતમ્ ।

તેન સપત્નાન્પરિ વૃડગ્ધિ યે મમ પર્યેનાન્પ્રાણઃ પશવો જીવનં વૃણક્તુ ॥૧૬॥

હે મકાદેવ ત્રીધારૂં ખાંડુ બ્રહ્મ કવચથી શત્રૂનો નાશ કરો

ભાવાર્થ : હે કામદેવ તમારૂં બ્રહ્મ કવચ છે, તે ત્રણ બાજુ એ વરૂથ-રક્ષિત છે, ઉદભુત શક્તિવાળું છે, વિતત, અનતિવ્યાધ્ય શત્રુઓનાં શસ્ત્રોથી વીંધાય નહિ, તેવું કરવામાં આવ્યું છે, અને શર્મ-સુખકારક છે. તે બ્રહ્મ કવચથી મારા શત્રુઓને રૂંધી રાખો અને તેમનાં પ્રાણ, પશુઓ, જીવન હરી લો. (૧૬)

યેન દેવા અસુરાન્પ્રાણુદન્ત યેનેન્દ્રો દસ્યૂનધર્મ તમ નિનાય ।

તેન ત્વં કામ મમ યે સપત્નાસ્તાનસ્માલ્લોકાત્પ્ર ણુદસ્વ દૂરમ્ ॥૧૭॥

હે મકાદેવ સપત્ના લામકાથી શત્રૂને દૂર કરો દસ્યૂનધર્મ

ભાવાર્થ : હે કામદેવ તમારા જે પ્રભાવથી દેવોએ અસુરોનો નાશ કર્યો. જેથી ઈન્દ્ર દસ્યુ-ચોરોને ગાઢા અંધકારમાં મોકલી આપ્યા. તે પ્રભાવથી તમે અમારા જે શત્રુઓ છે, તેમને આ લોકથી દૂર ભગાડી દો. (૧૭)

યથા દેવા અસૂરાન્પ્રારગુદન્ત યથેન્દ્રો દસ્યૂનધમં તમો બબધિ । તથા ત્વં કામ મમ યે સપત્નાસ્તાનસ્માલોકાત્પ્ર ણુદસ્વ દૂરમ્ ॥૧૮॥

ભાવાર્થ : હે દેવ કામ જેવી રીતે દેવોએ અસુરોને ભગાડી મુક્યા. જેવી રીતે ઇન્દ્રે દસ્યૂ શત્રુઓને ભગાડી મુક્યા, તેવી રીતે તમે મારા શત્રુઓ છે, તેમને આ લોકથી દૂર ભગાડી મુકો. (૧૮)

કામો જજ્ઞે પ્રથમો નૈન દેવા આપુઃ પિત્તરો ન મર્ત્યાઃ । તતસ્ત્વભસિ જ્યાયાન્વિશ્રહા મહાંસ્તસ્મૈ તે કામ નમ ઈત્કૃણોમિ ॥૧૯॥

ભીસત્વ જય યા નબી રસુલ મહામદ મકા નમઃ કૃણોમી

ભાવાર્થ : આ કામ સૌ પહેલાં ઉત્પન્ન થયો છે, તેથી દેવો તેને પહોંચતા નથી. પિતૃઓ અને મર્ત્ય-માનવો પણ પહોંચતા નથી. તેથી તો તમે શ્રેષ્ઠ છો, વિશ્વભરમાં મહાન છો, માટે હે કામ તમને હું નમસ્કાર કરૂં છું. (૧૯)

યાવતી-યવન દ્યાવાપૃથ્વી અર્બીના યવદાઆપ સઈર્યુદી અગ્ની જયયા નબી રસુલ મહામદ મકા નમઃ

યાવતી દ્યાવાપૃથિવી વરિમ્ણા યાવદાપઃ સિષ્યદુર્યાવદગ્નિઃ ।

તતસ્ત્વમસિ જ્યાયાન્વિશ્રહા મહાંસ્તસ્મૈ તે કામ નમ ઈત્કૃણોમિ ॥૨૦॥

ભાવાર્થ : જેટલાં વિશાળ આ દ્યુલોક અને પૃથ્વીલોક છે. જ્યાં સુધી આપોદેવી-જલ ફેલાએલાં છે. જ્યાં સુધી, અગ્નિ પ્રદીપ્ત છે. તેથી પણ વિશાળ અને શ્રેષ્ઠ તમેં છો. હે કામ તે તમને હું નમસ્કાર કરૂં છું. (૨૦)

તંત્વમસી-જય યા નબી રસુલ મહમદ મકા નમઃ

યાવતીર્દિશઃ પ્રદિશો વિષૂચીર્યાક્તીરાશા અભિચક્ષણા દિવઃ ।

તતસ્તવમસિ જ્યાયાન્વિશ્વહા મહાંસ્તસ્મૈ તે કામ નમ ઈત્કૃણોમિ ॥૨૧॥

ભાવાર્થ : જેટલી આ દિશાઓ અને ઉપદિશાઓ વિસ્તૃત છે. અને દ્યુલોકની આ પ્રકાશ ફેલાવનારી આશા-

દિશાઓ છે. તેથી પણ તમે શ્રેષ્ઠ અને મહાન વિશાલ છો, તેવા તમને હે કામ હું નમસ્કાર કરૂં છું. (૨૧)

યાવતોર્ભૂડા જત્વડઃ કરૂરવો યાવતીર્વધા વૃક્ષસર્પ્યો બભૂવુઃ । પા.નં. ૬૦૯

તાસ્ત્વમસિ જ્યાયાન્વિશ્રહાં મહાંસ્તસ્મૈ તે કામ નમ ઈત્કૃણોમિ ।।૨૨।।

યવન યાવતો અર્બૂદા-અબજદ એટલે ૭૮૬ કુરાન યવન અર્બભૂ તત્વમસી જય યાનબી મહમદ રસુલ મકા નમઃ

ભાવાર્થ : જ્યાં સુધી ભમરા અને માખીઓ ભ્રમણ કરે છે, જ્યાં સુધી વૃક્ષ પર ઉડનારાં સર્પો રહે છે જ્યાં સુધી ભૂરા અને કરડનારા કુરુરુ જંતુઓ રખડે છે, જ્યાં સુધી વૃક્ષ પર ઉડનારા સર્પો રહે છે, તેથી પણ વિશેષ શ્રેષ્ઠ તમે છો. હે કામદેવ તે તમને હું નમસ્કાર કરૂં છું. (૨૨)

જ્યાયાન્નિમિષતોऽડસિ તષ્ઠતો જ્યાયાન્ત્સમુદ્રાદસિ કામ મન્યો ।

તતસ્ત્વમસિ જ્યાયાન્વિશ્ચહા મહાંસ્તસ્મૈ તે કામ નમ ઇસ્કુણોમિ ।।૨૩।।

જય યા ભીસ્મીલત જય અંત નબી રસુલ મકા અમીન્યા પુત્ર જય યા નબી રસુલ મહામદમકા નમ

ભાવાર્થ : મન્યુ-ઉત્સાહ પ્રેરક હે દેવ કામ તમે આંખના પલકાર ભરનાર જીવોથી શ્રેષ્ઠ છો. તમે સ્થિર રહેનાર સ્થાવન વૃક્ષોથી શ્રેષ્ઠ છો. તમે સમુદ્રથી પણ શ્રેષ્ઠ છો. બધા કરતાં તમે સર્વવ્યાપક્ત શ્રેષ્ઠ છો, હું નમસ્કાર કરૂં છું. (૨૩)

ન વૈ વાતશ્ચવ કામમાપ્નોતિ નાગ્નિઃ સૂર્યો નોત ચન્દ્રમાઃ ।

તતસ્ત્વમસિ જ્યાયાન્વિશ્ચહા મહાંસ્તસ્મૈ તે કામ નમ ઈત્કૃણોમિ ।।૨૪।।

ભાવાર્થ : આ ગતિશીલ વાયુ તે કામને પહોંચી શકતો નથી. તેજ રીતે અગ્નિ, સૂર્ય, ચંદ્રમા વગેરે પણ તે કામને પહોંચી શકતા નથી. તે બધાથી તમે વિશ્વવ્યાપક શ્રેષ્ઠ છો, તેવા તમને હે કામદેવ નમસ્કાર કરૂં છું. (૨૪)

યાસ્તે શિવાસ્વતઃ કામ ભદ્રા યાભિઃ સત્યં ભવતિ યદ્વણીષે ।

તાભિષ્ટવસસ્માં અભિસંવિશસ્વાન્યત્ર પાપીરપ વૈશયા ધિયઃ ।।૨૫।।

હે મકા દેવ નમો સીવ-ભદ્દ યા અર્બી સત્ય ભવતી સત્ય ભીસમાંત ભીસમ્લાત વીસા કલમાથી પાપ દૂર કરો

ભાવાર્થ : હે દેવ કામ તમારાં જે શિવ અને ભદ્ર શરીરો છે, જેથી તમે પોતે જે સત્ય વાત છો, તેને પસંદ કરો છો, તે બધા શરીરોની સાથે તમે અમારા વિષે પ્રવેશ કરો અને અમારી પાપમય બુદ્ધિઓને દૂર બીજે લઈ જાઓ. (૨૫)

ઘરશાળાની રચના અને તેના દેવો સૂક્ત ત્રીજું ઋચાઓ એકત્રીશ ઋષિ ભૃગવંગિરા દેવા શાળા છંદ અનુષ્ટુપ (૬) પથ્યા પંક્તિ (૭) પરોષ્ણિક (૧૫) પંચપદાતિ શકવરી (૧૭) પ્રસ્તાર પંક્તિ (૨૧) આસ્તાર પંક્તિ (૨૫,૩૧) ત્રિપદા પ્રાજાપત્યા બહતી (૨૬) સામ્ની ત્રિષ્ટુપ (૨૫થી૩૦) પ્રતિષ્ઠા નામ ગાયત્રી (૨૭થી૩૧) એકાવસાના ત્રિપદા કૌશિક સૂત્ર (૬૬,૨૨)માં જણાવ્યા પ્રમાણે સવયજ્ઞોમાં દક્ષિણાનારૂપે ઋત્વિજનોને ઘર આપવાનાં છે, તે પ્રસંગે આ સૂક્તની ઋચાઓનો વિનિયોગ છે.

ઉપમિતાં પ્રતિભિતામથો પરિમિતામુત । શાલાયા વિશ્વારાયા નદ્ધાનિ વિ ચૃતામસિ ।।૧।।

સાયા યાસા અલા વિશ્વ અરાયા નદ્દા અબી (ચ રૂતામસી) ખાતૂમ સી

ભાવાર્થ : આ વિશ્વવારા ઘરશાળા છે, જે વિશ્વભરનાં સંકટનાં નિવારણ કરનાર અને સુખસગવડ આપનારી તેની રચનામાં ઉપમિત-થાંભલા, પ્રતિમિત થાંભલાને જોડનાર વળિયો અને તેને બાંધનાર ગાંઠોના દોરડાં વગેરે સાધન સામગ્રીઓ અમે એકઠી કરી છે. (૧)

યત્તે નદ્ધં વિશ્વારે પાશો ગ્રન્થિશ્ચ યઃ કૃતઃ । બૃહસ્પતિરિવાહં બલં વાચા વિ સ્ત્રંસયામિ તત્ ॥૨॥

અકૃત મૂર્તી-બંધનથી મુક્ત કરું છું.

ભાવાર્થ : હે વિશ્વવારા ઘરશાળા તને બાંધવાનાં જે બંધન છે, જે પાશ અને ગ્રંથિ રચવામાં આવ્યાં છે, તે તો જેમ બૃહસ્પતિ વાણીને બાંધે એમજ બલપૂર્વક બાંધેલા પાશ વગેરેને હવે છોડી નાંખું છું. (૨)

આ યયામ સં બર્બર્હ ગ્રન્થીશ્ચકાર તે દ્દઢાન્ । પરૂંષિ વિદ્વાંછસ્તેવેન્દ્રેણ વિ ચૃતામલિ ॥૩॥

ભાવાર્થ : હે વિશ્વવારા તારી રચના માટે સાધન ભેગાં કર્યાં છે, તે બધાં સાધનોને કામે જોડી દીધાં છે. દ્દઢ રચના માટે તમારી ગાંઠોને દ્રઢ કરવામાં આવી છે. જેમ પરુ-પર્વપર્વના સાંધાને જોડનાર જાણકાર ત્વષ્ટા સાંધા જોડી દે, એ રીતે ઇન્દ્રની સહાયતાથી અમે શાળાના સાંધાને જોડી દઇએ. (૩)

વંશાનાં તે નહનાનાં પ્રાણાહસ્ય તૃણસ્ય ચ । પક્ષાણાં વિશ્વવારે તે નદ્ધાનિ વિ ચૃતામસિ ॥૪॥

ભાવાર્થ : હે વિશ્વાવાર-ઘરશાળા અમે તમારા વાંસ, બંધનો, પ્રાણાહ-જોડની સાદડીઓ, ઘાસ બંન્ને બાજુની પાંખોનાં નદ્ધ બંધનોને એકઠાં કરીએ છીએ. (૪)

સંદંશાનાં ફલજાનાં પરિષ્વલ્યસ્ય ચ । ઇદં માનસ્ય પત્ન્યા નદ્ધાનિ વિ ચૃતામસિ ॥૫॥

ફલજાનામ રૂષિઅલી-નબી ખતુમ સી

ભાવાર્થ : માપસર સુરક્ષિત આ ઘર શાળાની અંદરના સંદંશ-પકડો, પલદ-પડદાની ચટ્ટાઇઓ, પરષ્વિંજલ્ય-અંતરને-પથ્યના પડદાઓ વગેરે જે રીતે બાંધવા જોઇએ, તે રીતે અમે સાધનો ભેગાં કર્યા છે. (૫)

યાનિ તેઽન્તઃ શિક્યાન્યાબેધુ રણ્યાય કમ્ । પ્ર તે તાનિ ચૃતામસિ શિવા માનસ્ય પત્ની ન ઉદ્ધિતા તન્વે ભવ ॥૬॥

નબેદુ મકારણય ફતૂમાની ખતૂમા શિવા માનસ્યપત્નિ નબી ભવ

ભાવાર્થ : હે વિશ્વતારા તમારા અંદરના ભાગોમાં જે શિક્ય પારણાં રમણ કરવાને માટે સુખ પૂર્વક બાંધવામાં આવ્યા છે, તે બધા પ્રકારનાં બંધનોને અમે સારી રીતે ગોઠવીએ છીએ. તમે પ્રમાણ સર મપાએલ માપનાં સુરક્ષિત પત્ની-ઘરશાળા છે, તે કરાણે તમને ઉપર ઉઠાવવામાં આવેલ છે, માટે અમારાં શરીરોને માટે કલ્યાણ કારી બની રહો. (૬) પા.નં. ૬૧૧-૬૧૨

તત્કૃષ્ણહમુદરં શેષધિભ્યઃ । તેન શાલા પ્રતિ ગૃહણામિ તસ્મૈ ॥૧૫॥

ભાવાર્થ : હે પ્રજાપતિ દ્યુલોક અને પૃથ્વીલોકની મધ્યમાં જે અંતરાળ વિશાળ ભાગ છે. તેનો આધાર લઇ તમારી આ શાળાને બાંધવા માટેની ભૂમિ ગ્રહણ કરૂં છું. તે ઉપરાંત જે અંતરિક્ષમાં રજસ માર્ગે રહેલ વિમાન-સ્થાન છે, તેને મર્યાદામાં રાખી ને આ ઘરશાળાના ઉદર-અંદરના ભાગને ગ્રહણ કરૂં છું. તેને કારણે તે આકાશને અવકાશને ધ્યાનમાં રાખી આ ઘરશાળાને ગ્રહણ કરૂં છું. (૧૫)

ઉર્જસ્વતી પયસ્વતી પૃથિવ્યાં નિમિતા મિતા । વિશ્વાન્નં બિભ્રતી શાલે મા હિંસીઃ પ્રતિગૃહણતઃ ॥૧૬॥

ભાવાર્થ : હે ઘરશાળા તમે ઊર્જ-અન્ન અને પયસ-પાન બંને પોશક પદાર્થોને ધારણ કરો. તમારી રચના પૃથ્વીના માપથી નિર્મિત થઇ છે. તમે બધા પ્રકારનાં અન્ને ધારણ કરો છો. જે પ્રજાપનોનાં ગ્રહણ તમે કર્યા છે, તેની હિંસા તમે કરશો નહિ. (૧૬)

તૃણૈરાવૃતા પલદાન્વસાના રાત્રીવ શાલા જગતો નિવેશની । મિતા પૃથિવ્યાં તિષ્ઠસિ હસ્તિનીવ પદ્વતી ।।૧૭।।

ભાવાર્થ : આ ઘરશાળા તૃણ-ઘાસની સાદડીઓથી ઢંકાએલી છે. પલદ-પદા અને ચડાઇઓથી વસેલી છે. અને માપસર તેની રચના કરવામાં આવી છે, તે આ ઘરશાળા રાત્રિની સૌ જનોને નિવાસ આપનારી બની છે. તેમજ જેમ ચાર પગથી ઉભી રહેલી હાથિણીની જેમ ચાર પગથી ઉભી રહેલી હાથિણીની જેમ ચાર બાજુએ રચેલા પાદ થાંભલાઓના ટેકાથી પૃથ્વી પર સ્થિર રહી છે. (૧૭)

ઇટસ્ય તે વિ ચૃતામ્યપિનદ્ધમપોર્ણુવમ । વરુણેન સમુબ્જિતાં મિત્રઃ પ્રાતર્વ્યુબ્બજ ।।૧૮।।

બ્રહ્મ શાલાયાં-યાસા અલ્લામ ઇદસ્ય તેવી સયેદેવી ચૃતામ્ય ખાતુમા પીનદમ-નબીમદન અર્બુવમ વરૂણેન-પશ્ચિમના સમ્રાટ-સમુ અબીજીંદ અસમુ-અબજીત-૭૮૬ આરબીંઅક જૂઓ જ્ઞાન સંહીતા મિત્ર પ્રાતર્વ્યુબ્બજ-પ્રાતર્વ્યુ-ફાતીયુ અલ-ફાતીહા અબબજદ ૭૮૬ પ્રાત વ્યુબ્બજ-લાતબયુ-લાતયુબ્બજ-બ્રહ્મમંત્ર

ભાવાર્થ : હે ઘરશાળા છાપરાના ઇંટ-છતથી બંધાએલી તને સારી રીતે ખુલ્લી રાખે છે. (૧૮)

બ્રહ્મણા શાલાં નિમિત્તાં કવિભર્નિમિતાં મિતામ્ । ઇન્દ્રાગ્ની રક્ષતાં શાલામમૃતૌ સોમ્યં સદઃ ।।૧૯।।

ભાવાર્થ : બ્રહ્મા પ્રજાપતિએ આ શાળાની રચના કરી છે, તેજ રીતે કવિજન-કારીગરોએ સારી રીતે માપ લઇને તારાં નિર્માણ કર્યા છે. આ શાળાનાં રક્ષણ અમર દેવ ઇન્દ્ર અને અગ્નિ કરે છે, તેજ રીતે દેવ સોમથી રચાએલ આ ઘરશાળા છે. (૧૯)

કુલાયેધિ કુલાયં કોશે કોશઃ સમુબ્જિતઃ । તત્ર મર્તો વિ જાયતે યસ્માદ્વિશ્વં પ્રજાપતે ।।૨૦।।

કુલાયે કુલાયં કોસેકોસ-રૂંવાએ રૂવાંએ સર્વત્ર અબજદ ૭૮૬ વ્યાપક

તત્ર તેનાથી મુર્તુજા યસ્માદીશ્વં પ્રજાપતિ અસુબ્બજત અબજદ (અલીફ) અ (બે) (જીમ) જ (દાલ)દ ૭૮૬ અ બ જી દ અસ્મુ-આસમાની કાલા પત્થર

ભાવાર્થ : આ વિશ્વ એક ઘરશાળા છે, જેના એક કુલાયનીડમાં બીજા કુલાયનો એક કોશમાં બીજા કોશ સમાઇ ગયા છે, એવા એકરૂપ આ વિશ્વમાં મર્ત્ય-માનવનો જન્મ થાય છે, જેથી વિશ્વની વિવિધ પ્રજાઓ જન્મ લે છે. (૨૦)

યા દ્વિપશા ચતુષ્પશા યા ષટ્પક્ષા નિમીયતે । અષ્ટામાપક્ષાં દશપક્ષાં શાલાં માનસ્ય પત્નીમગ્ગ્નિર્ભ ઇવા શયે ।।૨૧।।

૭૮૬-અંકની વ્યાખ્યા કરેલી છે

ભાવાર્થ : આ વિશાળ ઘરશાળાઓ અનેક પક્ષ-ખંડોથી સજ્જ છે, તેમાં એક દ્વિપક્ષ-બે ખંડોની, બીજી ચતુષ્પક્ષ તો તેથી જુદી છ ખંડોની બનેલી છે, તેજ રીતે આઠપક્ષ, દશપક્ષ બનાવેલી ઘરશાળાઓ છે. જેમ અગ્નિ ગૂઢ સ્થાનમાં સુરક્ષિત હોય, એવી રીતે કારીગરે માપેલીં પ્રમાણોથી બનેલી આ ઘરશાળામાં હું ગુપ્ત રીતે આશ્રય લઇ રહ્યો છું. (૨૧)

પ્રતીચીં ત્વા પ્રતીચીનઃ શાલે પ્રૈમ્યહિંસતીમ્ । અગ્નિર્હન્તરાપશ્ચર્તસ્ય પ્રથમા દ્વાઃ ।।૨૨।।

પ્રતીચી પશ્ચિમ ત્વા પ્રતીચીના પીઠના દર્શન

ભાવાર્થ : હે ઘરશાળા હું પશ્ચિમદિશા તરફથી તમારી અંદર પ્રવેશ કરૂં છું, જ્યાં તમારાં દ્વાર પશ્ચિમ તરફ છે. અને તેથી તમે કોઇની હિંસા કરતાં નથી. તમારી અંદર અગ્નિદેવ અને આપોદેવી-જલ દેવતાનો નિવાસ છે, બંને ઋત-યજ્ઞનાં દ્વાર છે. અર્થાત્ યજ્ઞનાં મુખ્ય સાધન અગ્નિ અને જલ છે, જેની સુવિધા ઘરમાં હોય, (૨૨)

ઇમા આપઃ પ્ર ભરામ્યયક્ષ્મા યક્ષ્મનાશનીઃ । ગૉહાનુપ પ્ર સીદામ્યમૃતેન સહાગ્નિના ।।૨૩।।

ઈમા આપ પ્ર ફાતૂમા અરબાયક્ષમ-સઈદા મુર્તજા

ભાવાર્થ : હું આ ઘરશાળામાં જલ ભરૂં છું. જે જલ આપોદેવીઓ યક્ષ્મ-રોગથી રહિત અને યક્ષ્નોો નાશ કરનારાં છે. હું અમૃત-જલ અને અગ્નિને સાથે લાવી આ ઘરમાં પ્રસન્ન થઇ પ્રવેશ કરૂં છું. (૨૩)

મા નઃ પાશં પ્રતિ મુચો ગુરુભારો લઘુર્ભવ । વધૂમિ ત્વા શાને યત્રકામં ભરામસિ ।।૨૪।।

ભાવાર્થ : હે ઘરશાળા તમે અમારી પર બંધનના પાશ છોડતાં નહિ. ઘરની અંદર જે કોઇ મોટો ભાર ર આવે, તે ભાર લઘુ-હલકો થઇ જાય, જેનો અમે ઉપયોગ કરીએ. જેમ નવવધૂને ઇચ્છિત કામનાઓથી ભદી દેવામાં આનવે છે, એ રીતે હે ઘરશાળા તમને ઇચ્છિ કામનાઓ પ્રમાણેનાં સાધન સંભારથી ભરી દઉં. (૨૪)

પચ્ચીશથી એકત્રીશ સુધીના મંત્રો સાથે લીધેલ છે.

શાઅલા યા નમો મહીમદે-સ્વાહા-અલ્લામ (ગપોથ બ્રા)

પ્રાચ્યા દિશઃ શાલાયા નમો મહિમ્ને । સ્વાહા દેવેભ્યઃ સ્વાહ્યભ્યઃ ।।૨૫।। દક્ષિણાયા દિશઃ શાલાયા નમો મહિમ્ને । સ્વાહા દેવેભ્યઃ સ્વાહ્યેભ્યઃ ।।૨૬।। પ્રતીચ્યા દિશઃ શાલાયા નમો મહિમ્ને । સ્વાહા દેવેભ્યઃ સ્વાહ્યભ્યઃ ।।૨૭।। ઉદીચ્યા દિશઃ શાલાયા નમો મહિમ્ને । સ્વાહા દેવેભ્યઃ સ્વાહ્યેભ્યઃ ।।૨૮।। ધ્રુવાયા દિશઃ શાલાયા નમો મહિમ્ને । સ્વાહા દેવેભ્યઃ સ્વાહ્યેભ્યઃ ।।૨૯।। દિશોદિશઃ શાલાયા નમો મહિમ્ને સ્વાહા દેવેભ્યઃ સ્વાહ્યભ્યઃ ।।૩૧।।

દસે દિશા યાસાઅલા નમો મહીમદે-સ્વાહા-દેવેભ્ય-અલ્લામ

ભાવાર્થ : આ ઘરશાળાની પ્રાચી-પૂર્વદિશા છે, તેને નમસ્કાર તેના મહિમાને સ્વાહા, એ દેવોને સ્વાહા (૨૫) આ ઘરશાળાની દક્ષિણ દિશા છે, તેને નમસર તેના મહિમાને સ્વાહા, એ દેવોને સાવાહા (૨૬) આ ઘરશાળાની ઉદીચી-ઉત્તરદિશાને નમસ્કાર, તેના મહિમાને સ્વાહા, તે દેવોને સ્વાહા (૨૭) આ ઘરશાળાની પ્રતીચી પશ્ચિમદિશાને નમસ્કાર, તેના મહિમાને સ્વાહા. તે દેવોને સ્વાહા. (૨૮) આ ઘરશાળાની ધ્રુવા દિશાને નમસ્કાર, તેના મહિમાને સ્વાહા. તે દેવોને સાવાહા (૨૯) આ ઘરશાળાની ઊર્ધ્વા દિશાને નમસ્કાર, તેના મહિમાને સ્વાહા. તે દેવોને સ્વાહા (૩૦) આ ઘર શાળાની દિશોદિશ-આગ્નેય વગેરે ખૂણાઓને નમસ્કાર તેના મહિમાને સ્વાહા તે દેવોને સ્વાહા. (૩૧)

પા.નં ૬૦૮-૬૧૭

પંચૌદન અજ એક વિશેષ યાગ સૂક્ત પાંચમું ઋચાઓ આડત્રીશ ઋષિ ભૃગુ દેવ પંતૌદન અજ, મંત્રોક્ત છંદ ત્રિષ્ટુપ, (૩) ચતુષ્પદા પુરોતિશકવરી જગતી (૪,૧૦) જગતી (૧૪,૧૭,૨૭,૩૦) અનુષ્ટુપ (૧૬) ત્રિપદ્યા અનુષ્ટુપ (૧૮,૩૭) ત્રિપદા વિરાટ ગાયત્રી (૨૩) પુર ઉષ્ણિક (૨૪) પંચપદા અમુષ્ટુપ ઉષ્ણિકગર્ભા ઉપરિષ્ટાત રિટ જગતી (૨૦,૨૧,૨૨,૨૬) પંચપદા અનુષ્ટુપ ઉષ્ણિગ ગર્ભા ઉપરિષ્ટાત બાર્હતા ભુરિક (૩૧) સપ્થપદા આર્ચી (૩૧ થી ૩૫) દશપદા પ્રકૃતિ (૩૬) દશપદા કૃતિ (૩૮) એકાવસાના દ્વિપદા સામ્ની ત્રિષ્ટુપ કૌશિક સૂત્ર ૯૬૧) માં સવ નામના યાગોમાં અગ્નિમાં આધાન કરવા માટે દક્ષિણાગ્નિ પર ઓદન પકવવામાં આવે તેમાં આજયની સાથે સમિધા તૈયાર કરવામાં આવે છે, જેથી અરણિઓનાં મંથન કરી અગ્નિનાં આધાર કરવામાં આવે છે. એ રીતે સવાયાગોની વિશેષ પ્રક્રિયા છે, જેમાં પંચૌદન અજ પકવવામાં આવે. જુના ચોખા ઉગવાના ન હોય, તે રાંધવાના કામમાં આવે, તેને અજ ઓદન કહે છે. આ પ્રકારના અગ્નિન આધાન કરવા માટેની પ્રક્રિયા બતાવી છે. શ્રૌત યાગ કરતાં અગ્નિનાં આધાન કરવા માટે દક્ષિણાગ્નિ પર ઓદન પકવવામાં આવે તેમાં આજયની સાથે સમિધા તૈયાર કરવામાં આવે છે. જેથી અરણિઓના મંથન કરી અગ્નિનાં આધાન કરવામાં આવે છે, જેથી અરણિઓનાં મંથન કરી અગ્નિનાં આધાન કરવામાં આવે છે. એ રીતે સવયાગોની વિશેષ

 પ્રક્રિયા છે, જેમાં પંચૌદન અજ પકવવામાં આવે છે. જુના ચોખા ઉગવાના ન હોય, તે રાંધવાના કામમાં આવે, તેને આજ ઓદન કહે છે. આ પ્રકારના અગ્નિોમાં હવનનો સમાવેશ ઔપાસન અગ્નિરૂપે કરવામાં આવે છે. અહીં અજથી બકરાનો નિર્દેશ કરી, તેને પકાવવાની પ્રક્રિયા બતાવી છે, તે એકપક્ષીય છે. વાસ્તવિક રીતે તો આ અધ્યાત્મ દ્રષ્ટિએ અજથી એક અવિનાશી આત્મા વિષેના જ્ઞાનનું વર્ણન આ સૂક્તમાં છે. કેટલાંક મંત્રો ગદ્ય છે, તો પણ બૃહતસર્વાનુ ક્રમણી પ્રમાણે છંદોનો નિર્દેશ છે. પા.નં. ૬૨૩

આ નયૈતમા રભસ્વ સુકૃતાં લોકમપિ ગચ્છતુ પ્રજાનન્ । તીર્ત્વા તમાંસિ બહુધા મહાન્ત્યજો નાકમા ક્રમતાં તૃતીયમ્ ॥૧॥

આનયૈતમા નબી અરભસ્વ સુકૃતામ લામકા તીતર્વા-તઈબ્રાત મહાનત્યજો મહામદય અજો અજ-(જન્મથી દેવ) નાકમા ક્રમતાં લામકાં-ત્રયી

ભાવાર્થ : સવ નામના યજ્ઞ માટે અગ્નિને અહીં લાવો. તેથી યજ્ઞની શરૂઆત કરો. આગળના માર્ગનો જાણકાર આ અજ રૂપ સત્કર્મ કરનારા લોકોના સ્થાને લઇ જાઓ. માર્ગમાં આવી પડતાં મહાન ગાઢાં અંધકારોને બહુ રીતે તરી જઇને અજરૂપ અગ્નિ ત્રીજા નાક-સ્વર્ગલોક પર ચઢી જાઓ. (૧)

ઇન્દ્રાય ભાગં પરિ ત્વા નયામ્યસ્મિન્યજ્ઞે યજમાનાય સૂરમ્ । યે નો દ્વિષન્ત્યનુ તાન્નભસ્વાનાગસો ગયમાનસ્ય વીરાઃ ॥૨॥

ભાવાર્થ : હે ઋત્વિક તમે સૂરિ-યજ્ઞના જાણકાર છો. તે તમને આ યજ્ઞમાં આવી પહોંચેલ ઇંદ્ર અને યજમાનને માટે આપવાના ભાગ પાસે તમને લઇ જાઉં છું. હે દેવો જે અમારો દ્વેષ કરે છે, તેમને તમે નાશ કરો. અને જે યજમાનના વીર પ્રજાજનો છે, તે પાપરહિત થઇ આ યજ્ઞમાં ભાગ લો. (૨)

પ્ર પદોઽબ નેનિગ્ધિ દુશ્ચરિતં યચ્ચાર શુદ્ધૈઃ શર્ફરા ક્રમતાં પ્રજાનન્ ।

તીર્ત્વા તમાંસિ બહુધા વિપશ્યન્નજો નાકમા ક્રમતાં તૃતીયમ્ ॥૩॥

ભાવાર્થ : યજમાને આ પહેલાં જે કોઇ ખોટાં આચરણ કર્યા હોય, તેને આના પગલાથી ધોઇ નાખે છે. ત્યારબાદ શુદ્ધ પગની ખરીઓથી માર્ગના જાણકાર બની, તે આક્રમણ કરે માર્ગને જોનાર એ યજમાન અંધકારના માર્ગોને બધી રીતે તરી જઇ અજનુંરૂપ ધારણ કરી ત્રીજા નાક સ્વર્ગ પર જવાને આક્રમણ કરે.

અનુ ચ્છય શ્યામેન ત્વચમેતાં વિશસ્તર્યથાપર્વસિના માભિ મંસ્થાઃ ।

માભિ દ્રૂહઃ પરૂશઃ કલ્પયૈનં તૃતીયે નાકે અધિ વિ શ્રેયૈનમ્ ॥૪॥

ભાવાર્થ : પોતાના નિયમોનાં શાસન કરનાર હે યજમાન તને આ શરીરની અંદરની ચામડીમાં રહેલ જે હાનિકારક પર્વ છે, તેને શ્યામ શસ્ત્રથી છેદી નાખ, તે કાર્ય કરવામાં ખોટું અભિમાન ધરીશ નહિ. કોઇનો દોહ કરીશ નહિ. શરીરના અંગોના પર્વ પર્વને સમર્થ બનાવ અને ત્રીજા નાકસ્વર્ગ તેને સ્થાપિત કરે.

ઋચા કમ્ભોમધ્યગ્નૌ શ્રયામ્યા સિચ્ચૌદકમવમ ધેહ્યેનમ્ । પર્યાધત્તાગ્નિના શમિતારઃ શૃતો ગચ્છતુ સુકૃતાં યત્ર લોકઃ ॥૫॥

ભાવાર્થ : સવયાગની શરૂઆતમાં ઓદન પકાવવા માટેની આ કુંભી-માટલી ઋચા-મંત્ર ભણીને અગ્નિ પર મુકું છું. તેમાં તમે જલ ભરો. તેને ત્યાંજ સ્થાપિત કરો. ઓદન પકાવનાર હે શમિતાઓ તમે તે કુંભીની ચારે બાજુ અગ્નિ રાખી દો. તે ઓદન પરિપકવ થતાં યજમાન સુકૃતજનોના લોકમાં જાઓ. (૫)

ઉત્ક્રામાતઃ પરિ ચેદત્પસ્તપ્રાચ્ચરોરધિ નાક તૃતીયમ્ । અગ્નેરગ્નિરધિ સં બભૂવિથ જ્યોતિષ્મન્તમભિ લોકં જયૈતમ્ ॥૬॥

ભાવાર્થ : હે ઓદન તમે આ તપેલા ચરુના પાત્રથી પૂરેપુરા તપ્યા ન હોય, તેથી ઉપર ચઢી પરિપકવ થાઓ. તમે તે સ્વર્ગના ત્રીજા નાક-સ્થાન પર ચઢી જાઓ. અગ્નિ ઉપર ચઢાવેલ ઓદન પણ અગ્નિરૂપ બની જાયે છે. મે આ તેજસ્વી લોકપર જય મેળવી લો. (૬)

અજો અગ્નિરજમુ જ્યોતિરાહુરજ જીવતા બ્રહ્મણે દેવમાહુઃ । અજસ્તમાંસ્યપ હન્તિ દૂરમસ્મિલોકે શ્રદ્ધધાનેન દત્તઃ ॥૭॥

અજો અજ-જન્મથી દેવી મહામદ

ભાવાર્થ : આ અજરૂપ યજમાન પોતે અગ્નિ છે, તેનેજ બ્રહ્મજ્ઞાનીઓ અજરૂપ જ્યોતિ કહે છે, તેથી બ્રહ્મવાદીઓ એમ જણાવે છે કે, યજમાને જીવતાં સુધીમાં પોતાનાં અજરૂપ આત્માને બ્રહ્મ માટે સમર્પિત કરવો જોઇએ. યજમાનનો આ જીવાત્મા આ લોકમાં તો શ્રદ્ધા ધારણ કરનાર મતાપિતાએ આપ્યો છે, માટે તો તે અજરૂપ યજમાન અંધકારરૂપી અજ્ઞાનને દૂર હટાવી દે છે.

પચ્ચાદનઃ પચ્ચધા તિ ક્રમતામાકં સ્યમાનસ્ત્રીણિ જ્યોતિષીં । ઈજાનાનાં સુકૃતાં પ્રેહિ મધ્યં તૃતીયે નાકે અધિ વિ શ્રયસ્વ ॥૮॥

પચ્ચાદન પચ્ચધાતી માકં પંજેતન યાક મકા ત્રીણી જ્યોતી

ભાવાર્થ : આ પંચૌદનઅજ નામના અગ્નિની ઉપાસના યજમાન ત્રણેય લોકનાં અગ્ન, વાયુ અને સૂર્ય નામના જ્યોતિઓનાં આક્રમણ કરવાની ઇચ્છા ધરાવી પંચ પ્રકારના યજ્ઞના માર્ગો પર આક્રમણ કરો. તે યજમાન યજ્ઞ કરનારા સુકૃત જનોની અંદર ગતિ કરો. અને તે સ્વર્ગના તૃતીય નાકમાં પ્રવેશ કરો. (૮)

અજા રોહ સુકૃતાં યત્ર લોકઃ શરભો ન ચતોઽસિ દુર્ગાણ્યેષઃ । પચ્ચૌદતો બ્રહ્મણે દીયમાનઃ સ દાતારં તૃપ્ત્યા તર્પયાતિ ॥૯॥

ભાવાર્થ : હે અજ-યજમાન તમે ઉપર ચઢો, જ્યાં સુકૃત જનોના લોક છે. છૂપા રહેલ શરભ-વાધની જેમ તમે દુર્ગમ માર્ગોની પાર પહોચાં જાઓ. આ પંચૌદન અજયાગ બ્રહ્મને સમર્પણ કરવામાં આવે છે, તે તેના દાતા યજમાનને તુપ્ત કરે છે. પા.નં. ૬૨૫-૬૨૬

અજસ્ત્રિનાકે ત્રિદિવે ત્રિપુષ્ઠે નાકસ્ય પૃષ્ઠે દદિવાંસં દધાતિ । પચોદનો બ્રહ્મણે દોયમાનો વિશ્વરૂપા ધેનુઃ કામદુદાસ્યોકાં ॥૧૦॥

પંજેતન પાક અજ યજ્ઞ

ભાવાર્થ : આ પંચૌદન અજયાગ દાન આપનાર યજમાનને ત્રણ નાક, ત્રણ દ્યુલોક, ત્રણ પૃષ્ઠ આધાર સ્થાનોથી યુક્ત નાક-સ્વર્ગના સ્થાન પર રાખી દે છે. આ પંચૌદન અજયાગ બ્રહ્મ માટે દાનમાં અપાય છે. એ ભાવે આ યાગમાં વિશ્વરૂપા કામધેનુના રૂપે ઉપસ્થિત રહેનાર એક તમે યજમાન છો. (૧૦)

એતદ્વોઃ જ્યોતિઃ પિતરસ્તૃતોયં પચ્ચૌદનં બ્રહ્મેજં દદાતિ । અજસ્તમાંસ્યપ હન્તિ દૂરમસ્મિંલોકે શ્રદધાનેન દત્તઃ ॥૧૧॥

ભાવાર્થ : હે પિતૃઓ તમારૂં તે ત્રીજું જ્યોતિ સ્થાન છે, જે સ્થાન પંચૌદન અજયાગ દ્વારા બ્રહ્મને આપવામાં આવેલ છે. આ લોકમાં અંધકારોને દૂર કરવામાં આવેલ છે. (૧૧)

ઈજનાનાં સુકૃતાં લોકમીપ્સન્પચૌદનં બ્રાહ્મણેજં દદાતિ । સ વ્યાઽપ્તિમભિ લોકં જયૈતં શિવીસ્મભ્યં પ્રતિગૃહીતો અસ્તુ ॥૧૨॥

ભાવાર્થ : યજ્ઞ કરનારા યજમાનોને સુકૃત લોકોનાં અજ યાગનાં દાન બ્રહ્મને કે છે, તે યજમાન તમે આ વ્યાપક સ્વર્ગ લોકને જીતી લો. અમારે માટે જે સ્વીકૃત કરેલ છે, તે સ્વર્ગલોક તમારે માટે શિવ-કલ્યાણકારી હો. (૧૨)

પા.નં. ૬૨૬

એતાસ્ત્વાજોપ યન્તુ ધારાઃ સોમ્યા દેવીર્ઘુતપૃષ્ઠા મધુશ્રુતઃ । સ્તભાન પૃથિવીમુત દ્યાં નાકસ્ય પૃષ્ઠેધિ સપ્તરશ્મી ॥૧૫॥

ભાવાર્થ : હે પંચૌદન અજરૂપ યજ્ઞ ! આ ઘૃતથી ભરપેલી અને મધથી ઝરતી દેવી ઘૃતમાતૃકાઓ સોમરસથી સંબંધ ધરાવતી રહી ધારરાઓને રૂપે તમને પ્રાપ્ત થાઓ. તમે સાતરશ્મિઓથી યુક્ત સૂર્યની ઉપર નાક-સ્વર્ગના પૃષ્ઠ પર રહેલ દ્યુલોક અને પૃથ્વીલોકને સ્થિર કરો. (૧૫)

અજોસ્યજ સ્વર્ગોસિ ત્વયા લોકમઙિગરસઃ પ્રજાનનઃ । તં લોકં પુણ્યં પ્ર જ્ઞેષમ્ ॥૧૬॥

હે પંચૌદન અજરૂપ યજ્ઞ

ભાવાર્થ : હે પંચૌદન અજરૂપ યજ્ઞ તમે અજ અવિનાશી છો. તમાર સહાયથી અંગિરા ઋષિઓ લોકનો પરિચય સાધે છે, જેથી તે પુણ્ય લોકના પ્રદેશને હું જાણી લઉં. (૧૬)

યેના સહસ્ત્રં વહસિ યેનાગ્ને સર્વવેદસમ્ । તેનેમં યજ્ઞ નો વહ સ્વર્દેવેષુ ગન્તવે ॥૧૭॥

ભાવાર્થ : હે દેવ અગ્નિ જે યજ્ઞથી તમે ઘૃતની હજાર ધારાઓ વહન કરો છો તેમજ બદા પ્રકારા જ્ઞાન તમે મેળવી લો છો, જેને કારણે અમારો આ પંચૌદન અજ નામનો યજ્ઞ દેવોની અંદર વસેલ તેજ પ્રાપ્ત કરવાને માટે લઇ જાઓ. (૧૭)

અજઃ પક્વઃ સ્વર્ગે લોકે દધાતિ પચ્ચૌદનો નિઋતિ બાધમાનઃ । તેન લોકાન્ત્સૂર્યવતો જયેમ ॥૧૮॥

અજ-મહામદ પાક પંજેતન નિરૂર્તી-સમ્રાટ

ભાવાર્થ : પંચૌદન અજ નામના યજ્ઞમાં પરિપકવ કરેલ ઓદન નિઋતિ-દુર્ભાગ્યનો નાશ કરનાર બની સ્વર્ગ લોકમાં ધારણ કરવામાં આવે છે. તેની સહાયથી અમે સૂર્ય સાથેનાં પ્રકાશવાળા લોકોને પ્રાપ્ત કરીએ. (૧૮)

યં બ્રાહ્મણ નિદધે યં ચ વિક્ષુ યા વિપ્રુષ ઓદનાનામજસ્ય । સર્વ યદગ્ને સૃકૃતસ્ય લોકે જાનીતાન્નઃ સંગમને પથીનામ્ ॥૧૯॥

ભાવાર્થ : હે દેવ અગ્નિ ! જે તમને બ્રહ્મજ્ઞાની જનમાં રાખવામાં આવે છે અને જે પંચૌદન અજયાગ માટે પકાવેલ ઓદનોમાં રહેલ ઘૃતની ધારાઓને ગ્રહણ કરે છે, તે તમે અમારૂં સર્વસ્વ છો. સુકૃતના લોકમાં અને માર્ગોના સંગમન સ્થાનો પર છો, એમ અમ જાણીએ. (૧૯)

અજો વા ઇદમગ્ને વ્યઙક્રમત તસ્યોર ઇયમભવદ્ દ્યૌઃ પૃષ્ઠમ્ । અન્તરિક્ષં મધ્યં દિશઃ પાશ્વૈ સમુદ્રી કુક્ષી ॥૨૦॥

પંજેતન પાક યજ્ઞ

ભાવાર્થ : આ પંચૌદન અજ યજ્ઞ તો પહેલાં પણ ગતિ કરતો હતો. તેની છાતી પર આ યજ્ઞભૂમિ રચાઇ છે દ્યુલોક તેનું પીઠ છે, અંતરિક્ષ મધ્યભાગ છે, દિશાઓ પડખાં છે અમે બંને સમુદ્રો બે પડખાં છે. (૨૦)

સત્યં ચર્ત ચ ચક્ષુપી વિશ્વં સત્યં શ્રદ્ધા પ્રાણો વિરાટ્ શિરઃ । એષ વા અપરિમિતો યજ્ઞો યદજઃ પચ્ચૌદનઃ ॥૨૧॥

ભાવાર્થ : જે આ પંચૌદન અજ નામનો યજ્ઞ છે, તેનાં બે ચક્ષુઓ સત્ય અને ઋત છે, વિશ્વ સત્ય છે, શ્રદ્ધા પ્રાણ છે, વિરાટ મસ્તક સાચે જ તે અપરિમિત યજ્ઞ છે. (૨૧)

અપરિમિતમેવ યજ્ઞમાપ્નોત્યપરિમિતં લોકમવ રૂન્ધે । યોઙજં પચ્ચૌદનં દક્ષિણાજ્યોતિષ દદાતિ ॥૨॥

ભાવાર્થ : જે અજ પંચૌદન યાગની દક્ષિણાના રૂપે ઋત્વિ જોને જ્યોતિ આપવામાં આવે, તે યજમાનને અપરિમિત યજ્ઞનાં ફળ પ્રાપ્ત થાય તેમજ તે અપરિમિત લોકને મેળવે છે. (૨૨)

નાસ્યાસ્થીનિ ભિન્દ્યાન્ન મજ્જ્ઞો નિર્ધયેત્ । સર્વમેનં સમાદાયેદમિદં પ્ર વેશયેત્ ॥૨૩॥

ભાવાર્થ : તે યજમાનનાં અસ્થિ-હાડકાં ભેદાય નહિ, મજ્જાઓ ફૂટે નહિ તેનું અર્વસ્વ લઈને 'આ આ' એમ ગણીને પ્રવેશ કરે. (૨૩)

ઇદમિદમેવાસ્ય રૂપં ભવતિ તેનૈનં સં ગમયતિ । ઇષં મહ ઉર્જમસ્મૈ દુહે યોડજ દક્ષિણાજ્યોતિષં દદાતિ ॥૨૪॥

ભાવાર્થ : આ આ પ્રકારે જ તેનાં રૂપ હોય છે. જેની સાથે તેના સંગમ થાય છે. તે જયજમાનને માટે ઇષ-અન્ન, મહસ ઉર્જસ વગેરે દોહવામાં આવે છે. જે યજમાન આ પંચૌદન અજના યાગમાં ઋત્વિજોને જ્યોતિ-સુવર્ણ આપે છે. (૨૪)

પઞ્જ રૂક્મા પઞ્ચ નવાનિ વસ્ત્રા પઞ્ચાસ્મૈ ધેનવઃ કામદુધા ભવન્તિ । યોડજં પઞ્ચૌદનં દક્ષિણાજ્યોતિષં દદાતિ ॥૨૫॥

પંજરૂકમા-પાંચ મહોરો

ભાવાર્થ : જે આ પંચૌદન અજયાગમાં ઋત્વિજોને દક્ષિણામાં જ્યોતિ આપે છે, તેની સાથે સાથે પાંચ રુકમ-મહોરો, પાંચ નવાં વસ્ત્રો અને પાંચ કામદુધા ગાયો આપે છે. (૨૫)

પઞ્ચ રૂક્મા જ્યોતિરસ્મૈ ભવન્તિ વર્મ વાસાંસિ તન્વે ભવન્તિ । સ્વર્ગં લોકમશ્નુતે યોડજં પઞ્ચૈદનં દક્ષિણાજ્યોતિં, દદાતિ ॥૨૬॥

ભાવાર્થ : જે આ પંચૌદન અજયાગમાં યજમાય ઋત્વિજોને દક્ષિણામાં જ્યોતિ આપે છે, તે યજમાનને માટે પાંચ રુકમ મહોરો જ્યોતિરૂપ બને છે. તેણે આપેલા વસ્ત્રો તેના શરીર માટે વર્મ-કવચ બની રહે છે, અને તે સ્વર્ગ લોકને મેળવે છે. (૨૬)

પંજેતનપાકઅબજદ નબીયુસત

યા પૂર્વં પર્તિ વિત્વાથાન્યં વિન્દતેપરમ્ । પચચૌદન ચ તાવજં દદાતો ન વિ યોષતઃ ॥૨૭॥

ભાવાર્થ : જે પતિવ્રતા નારી પહેલાં પતિને મેળવી લીધા પછી તેની સાથે કરવામાં આવેલ આ પંચૌદન અજયાગને મેળવી લે તે નારી અને તેના પતિ પંચૌદન અજયાગનાં દાન કરતાં પરસ્પર વિયોગ પામતાં નથી. (૨૭)

પા.નં. ૬૨૯

સમાનલોકો ભવતિ પુનર્ભુવાપરઃ પતિઃ । યોજઃ પજૌદનં દક્ષિણાજ્યોતિષં દદાતિ ॥૨૮॥

ભાવાર્થ : જે યજમાન પંચૌદન અજયાગમાં ઋત્વિજોને દક્ષિણાના રૂપે જ્યોતિનાં દાન કરે છે, તે તો જેમ બીજો પતિ પુનર્ભૂ-ફરીથી લગ્ન કરેલ નારીની સાથે રહે છે, એવીજ રીતે સમાનલોક મેળવી લે છે. (૨૮)

અનુપૂર્વવત્સાં ધેનુમનડ્વાહમુપબર્હણમ્ । વાસો હિરણ્યં દત્વા તે યન્તિ દિવમુત્તમામ્ ॥૨૯॥

ભાવાર્થ : તે યજમાનો આ પંચૌદન અજયામમાં ઋત્વિજોને દક્ષિણાના રૂપે પ્રતિવર્ષ વ્હીઆી ગાય, બળદ, ઓઢવાનું વસ્ત્ર, અને હિરણ્ય વગેરે આપે છે. (૨૯)

આત્માનં પિતરં પુત્રં પૌત્રં પિતામહમ્ । જાયાં જનિત્રીં માતરં યે પ્રિયાસ્તાનુપ હ્વયે ॥૩૦॥

ભાવાર્થ : યજમાન જણાવે છે કે મારા આ પંચૌદન અજ યાગમાં ભાગ લેવા માટે મને જે જે લોકો પ્રિય છે, જેમાં મારી જાત, પિતા , પુત્ર, પૌત્ર, -પિતામહ, જાયા જનની, માતા વગેરેને બોલાવું છું. (૩૦)

યો વૈ નૈદાધં નામર્તુ વેદ । એષ વૈ નૈદાધો નામર્તુર્યદજઃ પચચૌદનઃ ।

નિરેવાપ્રિયસ્ય ભ્રાતૃવ્યસ્ય શ્રિયં દહતિ ભવત્યાત્મના । યોજં પઞ્ચૌદનં દક્ષિણાજ્યોતિષં દદાતિ ॥૩૧॥

ભાવાર્થ : જે સાચે જ આ નિદાઘ-ગ્રીષ્મની ઋતુ છે, જે આ પંચૌદન અજયાગમાં દક્ષિણાના રૂપે ઋત્વિજોને

 જ્યોતિ આપે છે. તે અપ્રિય શત્રુજની શ્રીને બાળી નાખે છે. અને પોતાના આત્માથી સંપન્ન થાય છે. (૩૧)

યો વૈ કુર્વન્તં નામતું વેદ । કુર્વતીકુર્વતીમેવાપ્રિયસ્ય ભ્રાતૃવ્યસ્ય શ્રિયમા દત્તે ।

એષં વૈ કુર્વન્નામર્તુર્યદજઃ પચ્ચૌદનઃ । નિરેવાપ્રિયસ્ય ભ્રાતુવ્યસ્ય શ્રિયં દહતિ ભવત્યાત્મના । યોજં પચ્ચૌદનં દક્ષિણાજ્યોતિષં દદાતિ ॥૩૨॥

કુરાન નામતુંવેદ

ભાવાર્થ : જે યજમાન આ કુર્વન્-કર્મ કરવા માટેની ઋતુને જાણે છે, તે કુર્વતી કુર્વતી-પ્રયત્ન પૂર્વક પ્રાપ્ત કરાએલ અપ્રિય શત્રુજનની ઋતુ છે, જે આ પંચૌદન અજયાગ છે. હવે જે આ કુર્વન નામની ઋતુને જાણે છે. અને જે યજમાન દક્ષિણા જ્યોતિ નામના પંચૌદન અજયાહને જાણે છે. (૩૨)

યો વૈ સંયન્તં નામતું વેદ । સંયતીંસંયતીમેવાપ્રિયસ્ય ભ્રાતૃવ્યસ્ય શ્રિયમા દત્તે ।

એષ વૈ સંયન્તામર્તુર્યદજઃ પચ્ચૌદનઃ । નિરેવાપ્રિયસ્ય ભ્રાતુવ્યસ્ય શ્રિયં દહતિ ભવત્યાત્મના । યોજઃ પચ્ચૌદન દક્ષિણાજ્યોતિષં દદાતિ ॥૩૩॥

ભાવાર્થ : જે યજમાન આ સંયત્ નામની ઋતુને જાણે છે. અને તે સંયતી સંયતી પ્રયત્ન પૂર્વક સંયમથી પ્રાપ્ત કરેલ અપ્રિય શત્રુને શ્રીને પ્રાપ્ત કરી લે છે. સાચેજ આ સંયત્ નામની ઋતુ છે, જે આ પંચૌદન અજ નામનો યાગ છે. જે યજમાન આ દક્ષિણા જ્યોતિ નામના પંચૌદન અજયાગને જાણે છે. (૩૩)

પા.નં. ૬૩૦-૬૩૧

યો વં પિન્વન્તં નામતું વેદ । પિન્વતીંપિન્વતીમેવાપ્યિસ્ય ભ્રાતૃવ્યસ્ય શ્રિયમા દત્તે । એષ વૈ પિન્વન્નામર્તુર્યજઃ પચ્ચૌદનઃ। નિરેવાપ્રિર્યસ્ય ભ્રાતુવ્યસ્ય શ્રિયં દહતિ ભવત્યાત્મના । યોજઃ પચ્ચૌદનં દક્ષિણાજ્યોતિષં દદાતિ ॥૩૪॥

પીન્વંન્તં નબીવતુ વેદ-નબીના મુર્તુજય પંજેતનપાક

ભાવાર્થ : જે યજમાન આ પિન્વન-પરિપુષ્ટ નામની ઋતુને જાણે છે. તે પિન્વતી પિન્વતી-પરિપુષટ કરેલ અપ્રિય શત્રુની શ્રીને મેળવી લે છે. આ પિન્વન નામની ઋતુ છે, જે આ પચૌદન નામના યાગ છે. જે દક્ષિણા જ્યોતિ નામના પંચૌદન અજ યાગને જાણે છે. (૩૪)

યો વા ઉદ્યન્તં વેદ । ઉદ્યતોમુદ્યતીમેવાપ્રિયસ્ય ભ્રાતૃવ્યસ્ય શ્રિયમા દત્તે । એષ વા ઉદ્યયન્નામર્તુર્યદજઃ પજ્જૌદનઃ । નિરેવાપ્રિ યસ્ય ભ્રાતૃવ્યસ્ય શ્રિયં દહતિ ભવત્યાત્મના । યોજં પચ્ચૌદન દક્ષિણા જ્યોતિષં દદાતિ ॥૩૫॥

ભાવાર્થ : જે યજમાન આ ઉદ્યન-ઉદય પામતા ઋતુને જાણે છે, તે ઉદ્યંતી ઉદ્યંતી-ઉદયથી પ્રાપ્ત કરેલ અપ્રિય શત્રુનીશ્રીને મેળવી લે છે. સાચેજ આ ઉદ્યન નામની ઋતુ છે. જે આ દક્ષિણા જ્યોતિ નામના પંચૌદન અજ યાગને જાણે છે. (૩૫)

યો વા અભિભુવં નામતું વેદ । અભિભવન્તોમભિભવન્તોમેવાપ્રિયસ્ય ભ્રાતુવ્યસ્ય શ્રિયમા દત્તે ।

એષ વા અભિભૂર્નામતુંર્યદજઃ પચ્ચૌદનઃ । નિરેવાપ્રિયસ્ય ભ્રાતૃવ્યસ્ય શ્રિયં દહતિ ભવત્યાત્મના । યોડં પચ્ચૌદનં દક્ષિણાજ્યોતિષં દદાતિ ॥૩૬॥

અર્બીભૂના મુર્તયજ પંજેતન પાક

ભાવાર્થ : જે યજમાન આ અભિમુ નામની ઋતુને જાણે છે, તે તો અભિભવન્તી-પરાજય પ્રાપ્ત કરનાર અપ્રિય શત્રુનીશ્રીને પ્રાપ્ત કરે છે. સાચેજ આ અભિભૂ નામની ઋતુ છે, જે આ પંચૌદન અજયાગ છે. હવે જે અભિમૂ

નામની ઋતુને જાણે છે. અને જે યજમાન દક્ષિણા જ્યોતિ નામના પંચૌદન અજયાગને જાણે છે. (૩૬)

અજં ચ પચંત પચ્ચ ચૌદનાન્ । સર્વા દિશઃ સંમનસઃ સધ્રીચૈઃ સાન્તદૈશાઃ પ્રતિ ગુહ્યન્તુ ત એતમ્ ॥૩૭॥

ભાવાર્થ : હે યજમાન આ પંચૌદન અજયાગ કરવા માટે પંચ પ્રકારનાં ઓદન પરિપકવ કરો. તમરા આ પંચૌદન અજ યાગને બધી દિશા અને બધા ખુણાઓ સહમત થઈ અને મનથી એકમત સાધી અનુગૃહીત કરો. (૩૭)

રક્ષા માટે તબય તુભયં-તાભ્યં તોભાં તોભં તોબાં

તાસ્તે રક્ષન્તુ તવ તુભ્યમેતં તાભ્ય આજ્યં હવિરિદં જુહોમિ ॥૩૮॥

ભાવાર્થ : તે આ બધી દિશાઓ તમારાં અને તમે શરૂ કરેલ આ પંચૌદન અજ યાગના રક્ષણ કરો તે દિશાઓને માટે અમે આ આજય સાથેનાં હવિદ્રવ્યની આહુતિ આપીએ છીએ. (૩૮) પા.નં.૬૩૨

પંચમ પર્યાય સૂક્ત ઋચાઓ દશ, છંદ (૧) સામ્ની ઉષ્ણિક (૨) પુરોષ્ણિક (૩,૫,૭,૧૦) સામ્ની ભુરિક બહતી (૪,૬,૯,) સામ્ની અનુષ્ટુપ. (૫) ત્રિપદા નિચૃત વિષમા નામ ગાયત્રી (૭) ત્રિપદા વિરાટ વિષમા નામ ગાયત્રી (૮) ત્રિપદા રિટ અનુષ્ટુપ.

તસ્મા ઉષા હિઙ્કૃણોતિ સવિતા પ્ર સ્તૌતિ ॥૧॥ બૃહસ્પતિરૂર્જયોન્દાયતિ ત્વષ્ટા પુષ્ટ્યા પ્રતિ હરતિ વિશ્વે દેવા નિધનમ્ ॥૨॥ નિધનં ભૂત્યાઃ પ્રજાયાઃ પશૂનાં ભવતિ ય એવં વેદ ॥૩॥

તસ્મા ઉષા હીકકૃણોતી સવિતા કુરાન વાણી વિશ્વ દેવા મદની

ભાવાર્થ : જે યજમાન આ રહસ્યને જાણે છે, તેને માટે દેવી ઉષા હિંકાર-ગાન ભક્તિ ભણે છે. સવિતા પ્રસ્તાવ ભક્તિ ભણે છે. બૃહસ્પતિ ઉદગીથ ભક્તિ ઉર્જા પ્રાપ્ત કરવા ભણે છે. જે સવિતા પ્રસ્તાવ ભક્તિ ભણે છે. બૃહસ્પતિ ઉદગીથ ભક્તિ ઊર્જા પ્રાપ્ત કરવા ભણે છે. દેવ ત્ત્વષ્ટા પ્રતિહાર ભકિત પુષ્ટિ પ્રાપ્ત કરવા ભણે છે. અને વિશ્વદેવો નિધન ભક્તિ ભણે છે. એના ફલ સ્વરૂપે તે યજમાન ભૂતિ, પ્રજા અને પશુઓના નિધન આશ્રય બની રહે છે. (૧,૨,૩)

કુરાન વાણી બાંગ સ્તૂતી પાંચ વખત પશ્ચિમ મદનીય

તસ્મા ઉદ્યન્સૂર્યો હિઙ્કૃણોતિ સંગવઃ પ્ર સ્તૌતિ ॥૪॥ મધ્યન્દિન ઉન્દગાયત્યપરાહઃ પ્રતિ હરત્યસ્તંયન્નિધનમ્ ।
નિધનં ભૂત્યાઃ પ્રજાયાઃ પશૂનાં ભવતિ ય એવં વેદ ॥૫॥

ભાવાર્થ : જે યજમાન રહસ્યને જાણે છે તેને માટે સૂર્યનો ઉગતો પ્રભાતકાળ હિંકાર ગાય છે, સવારનો સંગવકાળ પ્રસ્તાવ ભક્તિ ભણે છે, માધ્યમંદિનકાળ ઉદ્ગીથ ભક્તિ ભણે છે. અપહરાહનકાભ પ્રતિહાર ભક્તિ ભણે છે. અન આથમતોકાળ નિધન ભક્તિ ભણે છે. એના ફલ સ્વરૂપે તે .જમાન ભૂતિ, પ્રજાઓ અને પશુઓનાં નિધન-આશ્રય સ્થાન બની રહે છે. (૪,૫)

તસ્મા અભ્રો ભવન્તિઙ્કૃણોતિ સ્તનયન્પ્ર સ્તૌતિ ॥૬॥ વિદ્યૌતમાનઃ પ્રતિ હરતિ વર્ષન્નુદ્ગાયત્યુદગૃહ્યન્ નિધનમ્ ।
નિધનં ભૂત્યાઃ પ્રજાયાઃ પશૂનાં ભવતિ ય એવં વેદ ॥૭॥

અર્બો કુરાન સ્તૂતી બાંગ પોકારવી

ભાવાર્થ : જે યજમાન આ રહસ્યને જાણે છે, તેને માટે અભ્ર-વાદળ હિંકાર બક્તિ ભણે છે, ગર્જના કરતો પ્રસ્તાવ ભક્તિ ભણે છે, વરસતો મેઘ ઉદગીથ ભક્તિ ભણે છે. વીજળીથી ઝબકતો મેઘ પ્રતિહાર ભક્તિ ભણે છે. જલનો ઉપર ઉઠાવનાર મેઘ નિધન પશુઓનાં નિધન-આશ્રય સ્થાન બની રહે છે. (૬,૭)પા.નં. ૬૪૦

શીર્ષક્તિ શીર્ષામયં કર્ણશૂલં વિલોહિતમ્ । સર્વં શીર્ષણ્યંડતે રોગં બહિર્નિર્મન્ત્રાયામહે ॥૧॥

સર્વકાનના મસ્તીકના રોગ આરબી મંત્રથી દૂર કરીએ

ભાવાર્થ : શીર્ષક્તિ-માથાનો દુઃખાવો, શીર્ષામય-શિરોદર્દ, કર્ણશૂલ, વિલોહિત પાંડુ રોગ વગેરે રોગોને કારણે શીર્ષણ્ય માથાની વેદના ઉપડે છે. માટે તે શીર્ષના શિકારને અમે બહાર આવવાનાં નિમંત્રણ આપીએ છીએ. (૧)

અર્બીહની મંત્રથી રોગ દૂર થયા

કર્ણાભ્યાં તે કંકૂષેભ્યઃ કર્ણશૂલં વિશલ્પકમ્ । સર્વં શીર્ષણ્યંડતે રોગં બહિર્નિર્મન્ત્રયામહે ॥૨॥

ભાવાર્થ : તમારા બંને કાનથી અને કાનની અંદરના કંકૂષોથી વિશેષ કષ્ટ આપનાર કર્ણશૂલને તેમજ સર્વ શીર્ષણ્ય રોગને અમે બહાર આવવા નિમંત્રણ આપીએ છીએ. (૨)

યસ્ય હેતોઃ પ્રચ્યવતે યક્ષ્મઃ કર્ણત આસ્યતઃ સર્વં શીર્ષણ્યેડતે રોગં બહિર્નિર્મન્ત્રયામહે ॥૪॥

આરબી મંત્રથી

ભાવાર્થ : જે રોગ માણસને પ્રમોત-બહેરાપણું આપે છે. અને જે રોગ માણસને અંધાપો આપે છે, તે સર્વ શીર્ષણ્ય રોગને બહાર લાવવા અમે નિમંત્રણ આપીએ છીએ. (૪)

અડમેદમડજ્વરં વિશ્વાડયંડ વિસલ્પકમ્ । સર્વં શીર્ષણ્યંડતે રોગં બહિનિર્મન્ત્રયામહે ॥૫॥

ભાવાર્થ : જે રોગથી અંગભેદ થાય, અગમાં જવર પેદા થાય, શરીરનાં બધાં અંગો વિસલ્પક વિકલાંગ બને તે સર્વ શીર્ષણ્ય રોગને બહાર આવવા અમે નિમંત્રણ આપીએ છીએ. (૫)

યસ્ય ભીમઃ પ્રતીકાશ ઉદ્વેપયતિ પુરુષમ્ । તક્માનં વિશ્વશારદં બહિર્નિર્મન્ત્રયામહે ॥૬॥

ભાવાર્થ : જે આ તકમન-ઊનો તાવ છે, તેનાં પ્રતીકાશ રૂપ ભયંકર છે, જે પુરુષને થરથર કંપાવે છે અન જે શરદઋતુને કારણે લાગુ પડેલો વર્ષભરનો તાવ છે, તેને અમે બહાર આવવા નિમંત્રણ આપીએ છીએ. (૬)

આરબી મંત્રથી રોગ જાય

ય ઉરુ અનુસર્પત્યથો એતિ ગવીનિકે । યક્ષ્મં તે અન્તરડેભ્યો બહિર્નિર્મન્ત્રયામહે ॥૭॥

ભાવાર્થ : જે રોગ સાથળો સુધી પહોંચી જાય છે, જે બધી નસ નાડીઓમાં ઉતરી જાય છે, તે યક્ષ્મ રોગને તમારા અંદરનાં અંગોથી બહાર આવવા અમે નિમંત્રણ આપીએ છીએ. (૭)

યદિ કામાદપકામાદ્ધૃદયાજ્જાયતે પરિ । હૃદો બલાસમડેભ્યો બહિર્મિર્મન્ત્રયામહે ॥૮॥

ભાવાર્થ : જે બલાસ-કફ વિકાર કામના વિકાથી અથા તો કામવકિર છોડી બીજા કોઇ કારણથી હૃદય-છાતીથી અંદર પેદા થયો હોય, તો તે બલાસ-કફ રોગને હૃદય છાતીથી બહાર આવવા અમે નિમંત્રણ આપીએ છીએ. (૮)

આરબી મંત્રથી સર્વ રોગ જાય

હરિમાણં તે અઙ્ગેભ્યોપ્વામન્તરોદરાત્ । યક્ષ્મોધામન્તરાત્મનો બહિર્નિર્મન્ત્રયામહે ॥૯॥

ભાવાર્થ : અમે તમારા હરિમા કમળા રોગને અંગોથી, ઉદરની અંદર થએલ આવા-જલોદર રોગને ઉદરથી અને આત્મા શરીરની અંદર પેદા થએલ યક્ષ્મ રોગને ધારણ કરનાર વિકારને બહાદ આવવાનાં નિમંત્રણ આપીએ છીએ. (૯) પા.નં. ૬૪૬-૬૪૭

આસો બલાસો ભવતુ મૂત્રં ભવત્વામયમ્ । યક્ષ્માણાં સર્વેષાં વિષં નિરવોચમહં ત્વત્ ॥૧૦॥

આસોબ અલાસો ભવ તબાબ યમ વિસમલ અરબો મહંમદવત

ભાવાર્થ : તમા શરીમાં જામેલ કફવિકાર થૂંક બની બહાર નીકળી જાય, તમારો આમદોલ મૂત્ર બની નીકળી જાવ તેમજ બધા પ્રકાર યક્ષ્મ રોગોનાં વિષને હું બહાર કાઢી નાંખું છું. (૧૦)

બહિર્બિલં નિર્દ્રવતુ કાહાબાહં તવોદરાત્ । યક્ષ્માણાં સર્વેષાં વિષં નિરવોચમહં ત્વત્ ॥૧૧॥

અર્બીઇલમ કાબાહંથી રોગ દૂર

ભાવાર્થ : હે રોગ તમારાં ઉદરથી કાહાવાહ-કોલાહલ કરતાં વિષ બિલ-મૂત્રનળીથી બહાર વહી જાઓ. બધા પ્રકારના યક્ષ્મ-રોગોનાં વિષ તમારાથી મુક્ત કરીએ છીએ. (૧૧)

ઉદારાત્તે ક્લોમ્નો નાભ્યા હૃદયાદધિ । યક્ષ્માણાં સર્વેણાં વિષં નિરવોચમહં ત્વત્ ॥૧૨॥

નબી કલમાથી રોગ દુર થાય (વાચા મહમદ)

ભાવાર્થ : હે તમારાં ઉદર, કલોમ-ફેફસાં, નાભિ, હૃદય વગેરે અંગોમાંથી સર્વ પ્રકારનાં યક્ષ્મ રોગને તમારાથી મુક્ત કરૂં છું. (૧૨)

યાઃ સીમાનં વિરૂજન્તિ મૂર્ધાન પ્રતયર્ષણીઃ । અહિંસન્તીરનામયા નિર્દ્રવન્તુ વહિર્બિલમ્ ॥૧૩॥

ભાવાર્થ : જે રોગો શરીરનાં અંગોનાં છેડાઓને પીડતા હોય, જે રોગો મસ્તક સુધી અર્ષણી-ગતિ કરી પહોંચી ગયા હોય, તે રોગો દોષરહિત થઇ અને હિંસા કરતા રહી દ્રવરૂપે મૂત્રથી બહાર નીકળી જાઓ. (૧૩)

યા હૃદયમુપર્ષન્ત્યનુતન્વન્તિ કીકસાઃ । અહિંસન્તોરનામયા નિર્દ્રવન્તુ બર્હિર્બિલમ્ ॥૧૪॥

ભાવાર્થ : જે રોગો હૃદય પર ગતિ કરે છે. અને જે હાંસડીનાં હાડકાં સુધી પહોંચી જાય છે. તે બધા રોગો દોષરહિત બની અને હિંસા નહીં કરતાં રહી દ્રવ રૂપે મૂત્રનળીથી બહાર નીકળી જાઓ. (૧૪)

અર્બીઇલમથી

યાઃ પાશ્વૈ ઉપર્ષન્ત્યનુનિક્ષન્તિ પૃષ્ટીઃ । અહિંસન્તીરનામયા નિર્દ્રવન્તુ બર્હિર્બિલમ્ ॥૧૫॥

ભાવાર્થ : જે રોગો પડખાઓમાં પહોંચી ગયા હોય અને જેમણે પીઠના હાડકામાં ગતિ કરી હોય, તે બધા રોગો દોષરહિત થઇ, હિંસા નહીં કરતાંરહી દ્રવરૂપે મૂત્રનળીથી બહાર નીકળી જાઓ. (૧૫)

યાસ્તિશ્ચીરપર્ષન્ત્યર્ષણીર્વક્ષણાસુ તે । અહિંસન્તીરનામયા નિર્દ્રવન્તુ બહિર્બિલમ્ ॥૧૬॥

ભાવાર્થ : જે રોગો વાંકી ગતિ કરી આક્રમણ કરતા હોય અને જે રોગો તમારી પાંસળીઓ પર ગતિ કરી ગયા હોય તે બધા રોગો દોષરહિત થઇ, હિંસા રહિત બની દ્રવરૂપે મૂત્ર નળીમાંથી બહાર નીકળી જાઓ. (૧૬)
પા.નં. ૬૪૮

યા ગુદા અનુસર્પન્ત્યાન્ત્રાણિ મોહયન્તિ ન । અહિંસન્તીરનામયા નિર્દ્રવન્તુ બહિર્વિલમ્ ॥૧૭॥

ભાવાર્થ : જે રોગો ગુદા સુધી પહોંચી ગયા હોય અને જમમે આંતરડાંની ગતિને રોી રાખી હોય, તે બધા રોગો દોષરહીત થઇ અને હિંસારહિત બની દ્રવરૂપે મૂત્રનળીથી બહાર નીકળી જાઓ. (૧૭)

યા મજ્જો નિર્ધયન્તિ પરુષિ વિરુજન્તિ ન । અહિંસન્તોરનામયા નિર્દ્રવન્તુ બહિર્બિલમ્ ॥૧૮॥

ભાવાર્થ : જે રોગો મજ્જાજંતુઓમાંથી રક્ત ચૂસી લે છે, જે શરીરનાં પર્વ પર્વને પીડા પહોંચાડે છે, તે બધા પ્રકારના રોગો દોષરહિત થઇ અને હિંસા રહીત બની દ્રવ રૂપે મૂત્રનળીમાંથી બહાર નીકળી જાઓ. (૧૮)

યે અઙ્ગાનિ મદયન્તિ યક્ષ્માસો રોપણાસ્તવ । યક્ષ્માણાં સર્વેષાં વિષ નિરવોચમહં ત્વત્ ॥૧૯॥

ભાવાર્થ : જે યક્ષ્મ રોગો રોપણ-અંકુરની જેમ ફૂટી નીકળી છે. અને તમારાં અંગોને મદભર બનાવી દે છે, તે પ્રકારના

બધા રોગો દોષ રહિત થઈ અને હિંસારહિત બની, દ્રવરૂપે મૂત્રનળીમાંથી બહાર નીકળી જાઓ. (૧૯)

વિસલ્પસ્ય વિદ્રધસ્ય વાતીકારસ્ય બાલજેઃ । યક્ષ્માણાં સર્વેષાં વિષં નિરવોચમહં ત્વત્ ॥૨૦॥

ભાવાર્થ : વિસલ્પ-પીડા, વિદ્રધ-સોજો, વાતીકાર અથવા તો બોલજિકંપ વગેરે ચિહ્નો ધરાવતા રોગો તેમજ સર્વ પ્રકારના રોગો દોષ રહિત થઈ, હિંસારહિત બની, દ્રવરૂપ બની મૂત્રનળીથી બહાર નીકળી જાઓ. (૨૦)

પા.નં. ૬૪૬-૬૪૯

ઇહ બ્રબીતુ ય ઈમઙ્ગ વેદાસ્ય વામસ્ય નિહિતં પદં વેઃ । શીર્ષ્ણઃ ક્ષીરં દુહ્રતે ગાવો અસ્ય વવિં વસાના ઉદક પદાપુઃ ॥૫॥

અર્બીવતુ અર્બી ઉદકં ખાતુમ અર્બી પદાયુ ફાતૂમા

ભાવાર્થ : હે પ્રિયજન આ પ્રિય સંપુર્ણ પક્ષીએ રાખેલાને પગલાંને જે જાણે છે. તે મારી પાસે આવીને જણાવે. એ પક્ષીના મસ્તકમાંથી તો ગાયો અમૃત દૂધના દોહન કરે છે, વત્રિ રૂપને ધારણ કરનારી તે ગાયો પોતાના પદથી જલના પાન કરે છે. (અહીં સૂર્ય કિરણો સાત છે, જે જલનાં પાન કરે છે.) (૫) પા.નં. ૬૫૨

તિસ્ત્રો માતદસ્ત્રીન્પિતદનબિભ્રદેક ઉર્દ્વસ્તસ્થૌ નેભવ ગ્લાપયન્ત । મન્ત્રયન્તે દિવો અમુષ્ય પૃષ્ઠે વિશ્વાવિદો વાચમવિશ્તવિન્નામ્ ॥૧૦॥

નબી ભ્રદેક નબી અરભ એક અલા અંન્ત વિશ્વ નબી નામ

ભાવાર્થ : આ એક એવો વત્સ છે, જે ત્રણ ત્રણ મતાઓ અને ત્રણ ત્રણ પિતાઓનાં રૂપને ધારણ કરી ઉંચા સ્થાને રહે છે. એ માતાઓ અને પિતાઓ વત્સને ગ્લાનિ પહોંચાતા નથી. એ દ્યુલોકની પીઠ પર વિરાજમાન થઈ વિશ્વનાં તત્વજ્ઞાન જાણનાર વિદ્વાનો એ ગુપ્ત વાણીમાં વિચારણા કરે છે, જે ગુપ્તવાણી બધાની સમજણમાં આવતી નથી. (૧૦) પા.નં. ૬૫૩

ગાયત્રેણ પ્રતિ મિમીતે અર્કમર્કેણ સામ ત્રૈષ્ટુભેન વાકમ્ । વાકેન વાકં દ્વિપદા ચતુષ્પદાક્ષરેણ મિમતે સપ્ત વાણીઃ ॥૨॥

ગાયત્રી પશ્ચિમમાં મકારણ્ સામ ત્રીસ્ટુભેન-પંચદસી ૧૫ અક્ષર બે પદ ૪ પદ ૭ વાણી પ્રથમ પ્રાર્થના જુઓ કુરાન-સૂરહ અલફાતીહા (૧ + ૭)

ભાવાર્થ : ગાયત્ર ગાનથી અર્ક-ઋચાનાં પ્રમાણ લેવાય છે. એ ઋચાના સંબંધી તત્વથી વાક વાણીના પ્રમાણ લેવાય છે. એ વાકથી અનુવાક સૂક્તનાં માપ લેવાય છે. આમ છંદોના દ્વિપદા અને ચતુષ્પદા દીચાઓમાં રહેલ અક્ષરથી સાત પ્રકારની વાણીનાં પ્રમાણ લેવાય છે, જે સાત છંદો રૂપે અથવા સાત સ્વરોરૂપે રજૂ થાય છે.

પા.નં. ૬૫૭

હિઙ્કૃણ્વતી વસુપત્ની વસૂનાં વત્સમિચ્છન્તી મનસાભ્યાગાત્ । દુહામશ્વિભ્યાં યો અઘ્ન્યેં સા વર્ધતા મહતે સૌભાગાય ॥૫॥

કુરાન વાણી

ભાવાર્થ : આ હિંકાર-ગાન કરતી વસુ-ધન સાધનોની સાથે વસુઓનાં પાલન કરનારી કામદુધા ગાય પોતાની વત્સની ઈચ્છા કરતી રહી, મનથી અમારી પાસે આવી પહોંચી છે. અઘ્ન્યા-અવધ્યા આ ગૌ અશ્વિનીકુમારોને માટે દૂધ આપે. તે અમારાં મહાન સૌભાગ્યને માટે વધતી રહો. (૫)

ગૌરમીમેદભિ વત્સં મિષન્તં મૂર્ધાનં હિઙ્કૃણોન્માતવા ઉ । સૃક્કણં ધર્મમભિ વાવશાના મિમાતિ માયુ પયતે પયોભિઃ ॥૬॥

મદુનં અલકુરાન માતાવાઉમી સમકારણ ધર્મ

ભાવાર્થ : આ ગોમાતા ઉત્સુક વત્સની સાથે સર્વ રીતે સ્નેહ બતાવે છે. તે વત્સની માક-માન્યતા વધારવા માટે

હિંકાર ગાનની સાથે પોતાનું મસ્તક ડોલાવે છે. તે ઉત્પાદક ધર્મ-ગરમ પદાર્થને ઈચ્છતી રહી, પોતાની માન્યતાને ફેલાવે છે અને પૂર્ણ રીતે દૂધ આપે છે. (૬)

અયં સ શિડક્તે યેન ગીરભીવુતા મિમાતિ માયું ધ્વસનાવધિ શ્રિતા । સા ચિત્તિર્ભિનિ હિ ચકાર મર્ત્યાન્વિદ્યુધન્તી પ્રતિ વવ્રિમૌહત ॥૭॥

સા ચીતી અર્બીનીહી ચકાર મુર્તયા-નબી-અર્બીમોહમદ

ભાવાર્થ : આ વત્સ તે શબ્દ કરે છે, જેથી તે જોડાએલી ગાય ધ્વસન-વિપત્તિ કાલે પણ આધાર આપતી રહી, પોતાની મર્યાદા સ્થાપિત કરે છે, તે કામધેનુ ચિત્તિઓ-ચિંતન શક્તિઓથી મનુષ્યોને યુક્ત કરે છે. અને વીજળીની જેમ ચમકાર કરતી ઉત્તમ રૂપને પ્રાપ્ત કરે છે. (૭) પા.નં. ૬૫૮

વિધું દદ્રાણ સલિલસ્ય પૃષ્ઠે યુવાનં સન્તં પલિતો જગાર । દેવસ્ય પશ્ય કાવ્યં મહિત્વાદ્યા મમાર સ હ્યઃ સમાન ॥૮॥

પ્રકૃતી એ આપેલ સલીલસ્ય પૃષ્ઠે-સલીલાહુઅલા-પીઠનાં દર્શન અથવા પશ્ચિમ આરબ સાગર યુવાન સંત યવન મહામંદ-પલીતો જગાર-જીબરાઈલ તે દેવનું આ કાવ્ય કુરાન-અવલથી આખર વાણી સંગ્રહીત છે.

ભાવાર્થ : પ્રકૃતિ સમુદ્રની પીઠપર ગતિશીલ અને વિધિકર્મ કરતા યુવાન જીવાત્માને આ પલિત-વૃદ્ધ અંતર્યામી જગાડતા રહે છે. જુઓ તો આ દેવનું કાવ્ય છે, જે પોતાના મહિમાથી ગઈ કાલના પ્રાણને ધારણ કરે છે, પણ તે આજે તે મરણ પામે છે. અર્થાત્ તે જીવન મરણના ચક્રમાં જીવાત્મા ફરતો રહે છે. (૯)પા.નં. ૬૫૯

ઋચઃ પદં માત્રયા કલ્પયન્તોર્ધચેન ચાક્લુપુર્વિશ્વમેજ્ । ત્રિપાદ્બ્રહ્મ પુરુરૂપં વિ તન્ઠે તેન જીવન્તિ પ્રદિશશ્ચતસ્ત્રઃ ॥૧૯॥

રૂચાપદ માત્રયા કલમાય અન્તો રચના

ભાવાર્થ : આ મંત્રશાસ્ત્રના જાણકાર વિદ્વાનો ઋચાના પદને માત્રાથી સમર્થિત કરતા રહી, અરધી ઋચાથી ગતિશીલ વિશ્વને સમર્થિત કરે છે. એ પ્રકારે મંત્ર-બ્રહ્મ ત્રણપાદના રૂપે વિશાળ બનીને સ્થિતિ કરે છે, તેથી ચારેય દિશાઓમાં વસતા પ્રાણીએ જીવિત રહે છે. (૧૯)

સૂર્યવસાદ્ભગવતી હિ ભૂયા અધા વયં ભગવન્તઃ સ્યામ । અદ્ધિ તૃણમઘ્ન્યે વિશ્વદાનીં પિવ શુદ્ધમુદકમાચરન્તી ॥૨૦॥

સૂર્યવસાધ્યગવતી-આદી સ્તોત્ર-હે ભૂ આદ યવન ભગવાન સામદેસ અદદી તૃણ-મદીન્યા મદીના

ભાવાર્થ : હે અઘ્ન્ય ગૌ તમે સારા જવધાન્યના ભક્ષણ કરતા અમારે માટે ભાગ્યશાલી બંનો તમે સર્વ રીતે તૃણના ભક્ષણ કરતાં રહો, ભ્રમણ કરતાં રહી શુદ્ધ જલનાં પાન કરો (૨૦)

ગૌરિન્મિમાય સલિલાનિ તક્ષત્યેકપદી દ્વિપદી સા ચતુષ્પદી । અષ્ટપદી નવપદી ભભૂવૂષી સહસ્ત્રાક્ષરા ભૂવનસ્ય પઙ્ક્તિ સ્તસ્યાઃ સમુદ્રા અધિ વિ ક્ષરન્તિ ॥૨૧॥

ગૌરીન મીમાય કૌરીન-કુરાન વાણી સલીલાની-સલીલાહુઅલાની રસુલની વાણી

ભાવાર્થ : આ ગોમાતા તો સાચેજ સલિલ-જલને હલાવતી રહી સુંદર શબ્દ કરે છે. આ વાણીરૂપી જે ગૌ છે, તે તો એકપદી, દ્વિપદી, ચતુષ્પદી, અષ્ટાપદી, નવપદી રીતે બહુરૂપો ધારણ કરવાની ઈચ્છાથી હજાર અક્ષરોથી યુક્ત ભુવન-લોકની પંક્તિ છે. તે વાણીથી તો અનેક સમુદ્રો વહેતા રહે છે. (૨૧)

કૃષ્ણં નિયાનં હરયઃ સુપર્ણા અપો વસાના દિવમુત્પતન્તિ । ત આવવૃત્રન્ત્સદનાદૃતસ્યાદિદ્ધ તેન પૃથિવી વ્યૂદ્ગઃ ॥૨૨॥

કૃષ્ણં, કુસણં, કુરાન રહમાનીઆવત-આયાત અર્બ-ત્રન અસદનાદ સૈયાદીદ પૃથ્વી યવદુ યવની

ભાવાર્થ : આ સૂર્યના સુવર્ણમય હરિત કિરણો આપોદેવીઓને સાથે રાખીને, કૃષ્ણ-સર્વનાં આકર્ષણ કરનાર અને બધાનાં નિયાન-વાહન બનનાર દ્યુલોક પર ચઢી જાય છે. તે કિરણો ઋત પ્રકૃતિના ધામ-અંતરિક્ષથી નીચે તરફ ગતિ કરે છે અને પૃથ્વીને ધૃત-જલથી ભરી દે છે. (૨૨)

પા.નં. ૬૬૨

અરંવુષો નિમજ્યોન્મજ્ય પુનરબ્રવીત્ । ઉદપ્લુતમિવ દાર્વહીનામરસં વિષં વારૂગ્રમ્ ॥૪॥

અલમં વસો ભૂમી જન્મો જન્મ પુન અર્બવીત, ઉદય લૂપ્ત (દાર્બહી નામ રસં) અર્બ મહીમદાન રસુલ અથવા મદીના અર્બીહરસુલ

ભાવાર્થ : હે મંત્રશાસ્ત્ર, તમે પૂરી ગોષણા કરીને પાણીમાં ડૂબકી મારીને ઉછળીને અઉપર આવીને ફરીથી જણાવો કે પાણીમાં વહી ગયેલી લાકડીની જેમ આ સર્પોના ઉગ્ર ઝેરરૂપી જલ અને વિષ નિરસ બની ગયા છે. (૪)

(પૈદ્રોહન્તી કસર્ણીલ) પૌદ્ર અંતીમ રસુલની ફેદ-ફેતૂમા અર્બ યવ વિશ્વ મુર્તૂયા સિતમ યવનીકા

પૈદ્વો હન્તિ કસર્ણીલ પૈદ્વઃ શ્વિત્રમુતસિતમ્ । પૈદ્વો રથવ્યાઃ શિરઃ સં બિભેદ પૃદાક્વા ॥૫॥

ભાવાર્થ : આ પૌદ્ર નામનું ઝેરી જંતુ છે. જે કુમાર્ગમાં છૂપાઇને રહે છે. શ્વેત અને કાળા સાપ છે તેને મારી નાખે છે. આ પૈદ્વ જંતુ દોડતી અને ફૂત્કાર કરતી સાપણના માથાને તોડી નાખે છે. (૫)

ફેતૂમા પ્રથમ યવન અહી નવય-યવન પંથી યવન માર્ગદર્શક

પૈદ્વ પ્રેહિ પ્રથમોનુ ત્વા વયમેમસિ । અહીન્વ્યડસ્યતાત્પથો યેન સ્મા વયમેમસિ ॥૬॥

ભાવાર્થ : હે પૈદ્વ જંતુ, તું આગળ થઇને ચાલવા માંડ તારી પાછળ પછળ અમે બધા આવીએ છીએ. તે માર્ગે હિંસક સાપ રહેલા છે. તેમને મારી નાખ જેથી અમે સારી રીતે આગળ વધીએ (૬)

ફતુમા મદીનસ્ય પારાયણ ઈમાન વાજીનીવત કુરાની ફાતૂહી ધન્યો

ઈદં પૈદ્વો અજાયતેદમસ્ય પરાયણમ્ । ઈમાન્યર્કતઃ પદાહિધ્ન્યો વાજિનીવતઃ ॥૭॥

ભાવાર્થ : અહીં આ પૈદ્વ નામનું જંતુ જન્મ લે છે. તેનું આ જ સ્થાન છે. અને તેનું કામ ભચયંકર સર્પોને અને વેગવાળા સર્પોને મારી નાખવાનું છે. તેનાં પગલાં અહીં દેખાય છે. (૭)

સંયતં ન વિ ષ્પરદ્યાતં ન સં યમન્ । અસ્મિન્ક્ષેત્રે દ્વાવહી સ્ત્રી ચ પુમાશ્ચ તાદુર્ભાવરસા ॥૮॥

નબી પુત્રી ફાતુમ તથા અલી ઈસ્લમ ક્ષેત્ર

ભાવાર્થ : જે સાપે પોતાનું મોં બંધ કર્યું છે. તે તેનું મોં ખોલી દે. અને જેણે મોં ખોલ્યું છ એ બંધ કરી દે. આ ખેતરમાં બે હિંસક સાપ નર માદા રૂપે રહે છે, તે બંને નીરસ બની જાય (૮)

અરસાસ ઇહાહયો યે અન્તિ યે ચ દૂરકે । અનેન હન્મિ વૃશ્ચિકમહિં દન્ડેનાગતમ ॥૯॥

ભાવાર્થ : અહીં જે સર્પો વસ્યા છે. તે નીરસ થઇ જાઓ. જે જે સર્પ પાસે હોય કે દૂર હોય તે પણ નીરસ થઇ જાઓ. ડંખ મારનાર વીંછી અને સાપને ધન પત્થરથી અને દંડથી હું.મારી નાંખું છું. (૯)

અધાશ્ચસ્યેદં ભેજસમુભયોઃ સ્વજસ્ય ચ । ઈન્દ્રો મેહિમધાયન્તમહિ પૈદ્વો અરન્ધયત્ ॥૧૦॥

સૈયદં ભેસજ મુર્તજા ઈન્દ્ર મહીમદાય અંતીમ પૈધ્ધો ફતૂમા અલી

ભાવાર્થ : અહીં જે બંને પ્રકારના અઘ-પાપને ફેલાવનારા સર્પો છે. અને જે વૃક્ષ વનસ્પતિ પર લપેટાઇને રહે છે. તેમને દૂર કરવાનું આ ભેષજ ઔષધ છે. આ સાચેજ ઈન્દ્ર જેવું પરાક્રમી પૈદ્વ જંતુ છે. જે અમારે માટે ખરાબ કરનાર સર્પને મારી નાખે છે.

પા.નં. ૬૮૬

પૈદ્વસ્ય મન્મહે સ્થિરસ્ય વયં સ્થિધામ્નં । ઇમે પશ્ચા પૃદાકવઃ પ્રદીધ્યત્ આસતે ॥૧૧॥

ફતુસ્ય મહમદે યવન

ભાવાર્થ : જે આ પૈદ્વ સ્થિર સ્વભાવનું અને સ્થિર ધામમાં રહેનારૂં છે. તેના અમે સન્માન કરીએ છીએ. એમના પ્રભાવથી ખેલકૂદ કરતા અને પૃદાકુ-ફુત્કાર કરતા સાપની પીઠ ઉપર બેસી જાયછે. (૧૧)

નષ્ટાસવો નષ્ટવિષા હતા ઇન્દ્રેણ વજ્રિણા । જધાનેન્દ્રો જધ્નિમા વયમ્ ॥૧૨॥

ઈન્દ્ર વૃજીના ઈન્દ્રે કુરાન વાણીથી મદીના યવન વસકર્યા

ભાવાર્થ : જેવી રીતે વજ્રધારી ઇનદ્ર મહારાજે રાક્ષસો મારી નાખ્યા. તેવી રીતે આ પૈદ્વ જંમુએ સર્પોને મારી નાખ્યા છે. તેમના પ્રાણ લઇ વીધા છે. અને તેમના વિષ ચૂસી લીધા છે. સાચેજ એ ઇન્દ્ર જેવા પરાક્રમી પૈદ્વે સાપને મારી નાખ્યા. તે તો અમે જ મારી નાખ્યા. એમ અમે માનીએ છીએ. (૧૨)

હતાસ્તિરશ્ચિરાજયો નિપિષ્ટાસઃ પૃદાકવઃ । દર્વિં કરક્રિત શ્વિત્રં દર્ભેષ્વસિત્ જાહિ ॥૧૩॥

ફાતૂક અર્બીદ કુરાન-કલકીત વિશ્વ ત્રયી અર્બીદ સિત-યવની જય

ભાવાર્થ : અહીં તીરછી ધારવાળા ફુત્કાર કરતા સાપ હણાઇ ગયા છે. અને પીસાઇ ગયા ચે. દાભડાની અંદર પોતાની દર્વિફણાને લાંબી કરીને પડયા રહેનાર ધોળા અને કાળા સર્પોને મારી નાખો. (૧૩)

પા.નં. ૬૮૬-૬૮૭

ઈન્દ્ર મેહદીયવન પ્રદાકુ ફાતૂમા ખંજતીર ખાતુજા રસુલની

ઇન્દ્રો મેડહિન્નન્વયત્વૃદાકું ચ પૃદાક્વમ્ । ખજં તિરશ્ચિરાજિ કસણીલં દશોનસિમ્ ॥૧૭॥

ભાવાર્થ : ઇન્દ્ર જેવા આ પરાક્રમી પૈદ્વ જંતુએ મારા ભલા માટે ફુત્કાર કરતા સર્પને અને ફૂંફાડા મારતી સાયણને તેમજ લપેટાયેલી અને વાંકી ગતિએ ચાલતી સાશણને મારી નાખી છે. જે અમને કરડીને હાનિ પહોંચાડતી હતી (૧૭)

પા.નં. ૬૮૮

યે અગ્નિજા ઔષધિજા અહીનાં યે અપ્સુજા વિદ્યુત આર્બભૂવુઃ ।

યેષાં જાતાનિ હુધા મહાન્તિ તેભ્યાઃ સર્પેભ્યો નમસા વિધેમ ॥૨૩॥

અર્બભૂવ પંજેતનપાક જાતાની યહુદ્યા મહાન્તી-મહામદી મહાન અંતી

ભાવાર્થ : આ સર્પોની જાતિઓમાં જે જાતિ અગ્નિમાં જન્મેલી છે, ઔષધિ વનસ્પતિઓમાં જન્મેલી છે, જલમાં જન્મેલી છે. અને વીજળીની જેમ ઝબકારા મારે છે. તેમજ જે સર્પની જાતિઓ અનેક રીતે મોટાં કદ ધારણ કરે છે. ત બધા સર્પોને નાશ કરવા માટે અમે તેમને નમસ્કાર કરીએ છીએ. (૨૩) પા.નં. ૬૮૯

તૌદી નામાંસિ કન્યાડ ધૃતાચી નામ વા અસિ । અધસ્પદેન તે પદમા દદે વિષદૂષણમ્ ॥૨૪॥

ધૃતાચી-ખદીજા કન્યા પ્રદેન તે પદ્મા ફતૂમા

ભાવાર્થ : જેમ બળ બુદ્ધિથી સંપન્ન કન્યા હોય, એવી જ આ કુમારિકા-કુંવારપાઠું નામની ઔષધિ છે. તેજ રીતે આ ધૃતાચી નામની ઔષધિ છે. એવી હે ઔષધિઓ શત્રુ જેવાં સર્પને નીચે પડવા માટે તમારાં પદને ગ્રહણ કરૂં છું. જે સર્પના વિષને દૂષિત કરી દૂર ફેંકી દે છે. (૨૪)

અડાત્મ ચ્યાક્ય હૃદય પરિ વર્જય । અધા વિષસ્ય યત્તે જોડવાર્ચીમ તદૈતુ તે ॥૨૫॥

ભાવાર્થ : હે ઔષધિ વનસ્પતિ તમે આ મનુષ્યના અંગે અંગમાં ફેલાયેલા વિષને દૂર કરો. એથી હૃદયને મુક્ત કરો. વિષનું આ પ્રચંડ તેજ છે. તેને તમારે માટે નીચાણ પર લઈ જાઓ. પા.નં. ૬૮૯-૬૯૦

ઈન્દ્રસ્યૌજ સ્થેન્દ્રસ્ય સહ સ્થેન્દ્રસ્ય બલં સ્થેન્દ્રસ્ય વીર્યં સ્થેન્દ્રસ્ય નૃમ્ણં સ્થ । જિષ્ણવે યોગાય બ્રહ્મયોગૈર્વો યુનજ્મિ ॥૧॥

ઈન્દ્ર મુર્તજા અલી બ્રહ્મયોગ અર્બો-યાનજીમ યુનજીમ મદીનયુ અથવા નિમાજ્યુ જમયુન જમાઈ

ભાવાર્થ : મંત્રશાસ્ત્રી વિજય માટે તૈયારી કરનાર વીરજનોને ઉદ્દેશીને જણાવે છે કે હે વીરજનો, તમે ઈન્દ્રના ઓજ-પરાક્રમ છો, તમે ઈન્દ્રના સહ-સહનશક્તિ છે, તમે ઈન્દ્રના બલ છો. તમે ઈન્દ્રના પરાક્રમ છો. તમે ઈન્દ્રના શૌર્ય છો. તમને વિજયને માટે સંયોગને માટે, બ્રહ્મમંત્રના સંબંધને માટે ઈન્દ્રની સાથે જોડું છું.

ઈન્દ્રસ્યૌજ સ્થેન્દ્રસ્ય સહ સ્થેન્દ્રસ્ય બલં સ્થેન્દ્રસ્ય વીર્યં સ્થેન્દ્રસ્ય નૃમ્ણં સ્થ । જિષ્ણવે યોગાય ક્ષત્રયોગૈર્વો યુનજ્મિ ॥૨॥

ભાવાર્થ : (આ સૂકતમાંનું પહેલું ચરણ દરે ક ઋચામાં જોડવામાં આવ્યું છે. અને અંતિમ ચરણ બદલાતું રહે છે, એ પ્રમાણે અર્થ જોડવો, હે વીર પુરુષ, તમે ઈન્દ્રના ઓજ, સહ, બલ, વીર્ય શૈર્યરૂપ છે. તમારા વિજયને યોગને માટે ક્ષત્રબલની સાથે તમને હું જોડું છું. (૨)

ઈન્દ્રસ્યૌજ સ્થેન્દ્રસ્ય સહ સ્થેન્દ્રસ્ય બલં સ્થેન્દ્રસ્ય વીર્યં સ્થેન્દ્રસ્ય નૃમ્ણં સ્થ ।જિષ્ણવે યોગાયેન્દ્રયોગૈર્વો યુનજ્મિ ॥૩॥

ભાવાર્થ : હે વીર પુરુષો, તમે ઈન્દ્રના ઓજ, સહ, બલ, વીર્ય શૌર્ય છો, વિજય અને યોગને માટે તમને રાજા સોમની સાથે જોડું છું. (૪)

યો વ આપોજપાં ભાગોપ્સ્વન્તર્યજુષ્યો દેવયજનઃ । ઇદં તમતિ સૃજામિ તં માભ્યવમિક્ષિ । તેન તમભ્યતિસૃજામો યોરૂસ્માન્દ્વેષ્ટિ યં ક્યં દ્વિષ્મઃ । તં વધેયં તં સ્તૃષીયાનેન બ્રહ્મણાનેન કર્મણાનયા મેન્યા ॥૧૫॥ પા.નં. ૬૯૧

ભાવાર્થ : આ તે આપોદેવીઓ છે, તેના તમે ભાગરૂપ છો. જે દેવયજનનું સ્થાન છે. તેનું તમે રક્ષણ કરો. જેનાં સર્જન પ્રજાપતિએ અત્યંત આદરથી કર્યા છે, માટે તમે તેનો ત્યાગ કરો નહિ. તમારો તે ત્યજાયેલો ભાગ શત્રુને માટે છોડી દો. જે શત્રુ અમારો દ્વેષ કરતો હોય, જેનો અમે દ્વેશ કરતા હોઇએ. આ બ્રહ્મમંત્રનાં બળથી આ યજ્ઞકર્મથી તેમજ આ મેની-મંત્રશક્તિથી હું તે શત્રુને મારી નાંખું છું અને તેના બલને ઢાંકી દઉં છું.

યો વ આપોપામૂર્મિરપ્સ્વર્ન્તયુજુષ્યો દેવયજનઃ । ઇદં તમતિ સૃજામિ તં માભ્યવનિક્ષિ । તેન તભભ્યતિસૃજામો યોરૂત્માનદ્વેષ્ટિ યં ક્યં દ્વિ્મઃ । તં વધેયં તં સ્તૃષીયાનેન બ્રહ્મણાનેન ર્મણાનયા મેનય ॥૧૬॥

સ્વામી તમે સૃજયા આપો આપ યોરૂ અસમાન યા અલા અમેન્યા અમેની મકારણ રૂ-લ્લામ

ભાવાર્થ : હે વીર પુરુષો, જે આ આપોદેવીઓ છે, તેની અંદર જે ઉભા રહેલ છે. અને જે યજનને યોગ્ય દેવયજન સ્થાન છે. તેમને હું અહીં છોડી દઉં છું. તે અમને છોડી ન દે. જે ભાગ અમે છોડયો છે. તે અમારાં જે દ્વેષ કરતયા હોય અને અમો જેનો દ્વેષ કરતા હોઈએ, તેનો નાશ કરે. આ બ્રહ્મમંત્રથી આ યજ્ઞકર્મથી અને આમેની શક્તિથી તે શત્રુઓનો નાશ થાઓ.

યો વ આપોડયાં વત્સોરૂપ્સવન્તર્યજુષ્યોડ દેવયજનઃ । ઇદ તમિતિ સૃજામિ તં માભ્યવનિક્ષિ । તેન તમભ્યતિસૃજામો યોરૂસ્માન્દ્રેષ્ટિ યં વયં દ્વિષ્મઃ । તં વધેયં તં સ્તૃષીયાનેન બ્રહ્મણાનેન કર્મણાનયા મેન્યા ॥૧૭॥

યવન આપોઆપ ભૂમી અંતરિક્ષ દેવ સૃજયાં યો રૂ લલ્લા યાઅલા મકારણ અમેનય

ભાવાર્થ : હે વીર પુરુષો, જે આ આપોદેવીઓની અંદર વત્સરૂપે રહેલ રસ છે. જે યજન યોગ્ય દેવયજનનું સ્થાન છે. તેને તો હું અહીં છોડી દઉં છું. તેને તમે છોડતા નહિ. જે ભાગ છોડી દીધો છે. તે ભાગ અમારો

કરનાર અને જેનો દ્વેષ અમે કરીએ છીએ. તેનો વધ કરે. આ બ્રહ્મમંત્રથી, યયજ્ઞકર્મથી અને આ મેની શક્તિથી તેનો નાશ થાઓ. (૧૭)

યો વ આપોડપાં વૃષમોરૂપસ્ત્વર્યજુષ્યોડ દેવયજનઃ । ઇદં તમતિ સૃજામિ તં માભ્યવનિક્ષિ । તેન નમભ્યતિસૃજામો યોરૂસ્માન્દ્વેષ્ટિ યં ક્યં દ્વિષ્મઃ । તં વધેયં તં સ્તૃષીયાનેન બ્રહ્મણાનેન કર્મણાનયા મેન્યા ।।૧૮।।

સ્વામી તમે આપોઆપ સર્વલીલા તમારી યાઅલા મકારણ અમેન

ભાવાર્થ : હે વીર પુરુષો, જે આપોદેવીઓના ભાગરૂપ છો. આપોદેવીઓની અંદર જે વૃષભરૂપે રહેલ છે, જે યજન દેવયજનના સ્થાનરૂપે છો, તેને તો અહીં છોડી દઉં છું. તને તમે છોડી દેતા નહિ જેથી તમે તેને ત્યજો નહિ તે ભાગ તમે છોડી દો તે ભાગને અમે છોડી દઇએ છીએ. જે અમારો દ્વેષ કરે અને અમે જેનો દ્વેષ કરીએ છીએ. તેનો નાશ કરે આ બ્રહ્મમંત્રથી, આ યજ્ઞકર્મથી આ મેની શક્તિથી તેનો નાશ થાઓ. (૧૮)

યો વ આપોડયા હિરણ્યગર્ભોરૂપસ્તવન્તર્યજુષ્યોડ દેવયજનઃ । ઇદં તમતિ સૃજામિ તં માભ્યવનમિક્ષિ । તેન તમભ્યતિસૃજામો યૌરૂસ્માન્દ્વેષ્ટિં યં વયં દ્વિષ્મઃ । તં વધેય તં સ્તૃષીયાનેન બ્રહ્મણાનેન કર્મણાનયા મેન્યા ।।૧૯।।

યવ આપોઆપ રહીમનય ગર્ભારૂપ આરબીરૂપ

ભાવાર્થ : હે પુરુષો મે જે આપોદેવીના ભાગરૂપ છો. તે આપોદેવીઓમાં હિરણ્યગર્ભા સોહે રહેધું છે તે યજન દેવયજન રૂપ છે તે તમારે હું છોડી દઉં છું. તેને તમે છોડી દેતા નહિ જે ભાગને અમે છોડી દઇએ છીએ તેથી જે અમારો દ્વેષ કરી અને જેનો એમે દ્વેષ કરીએ છીએ તેનોનાશ કરે આ બ્રહ્મમંત્રથ આ યજ્ઞકર્મથી આ મેની શક્તિથી તેનો નાશ થાઓ. (૧૯)

યો વ આપોડપામશ્મા પૃશ્નિર્દિવ્યોરૂપસ્વન્તર્યજુષ્યો દેવયજનઃ । ઇદં તમતિ સૃજામિ તં માભ્યવનિક્ષિ । તેન તમભ્યતિસૃજામો યોરૂસ્માન્દ્વેષ્ટિ યં વયં દ્વિષ્મઃ । તં વધેયં તં સ્તૃષીયાનેન બ્રહ્મણાનેન કર્મણાનયા મેન્યા ।।૨૦।।

યવન આપોઆપ અસ્મા કાલાપત્થર કાલા પશ્ચિમ કાબા પશ્ચિમ દીવ્યરૂપ દેવ યા અલા અમીન

ભાવાર્થ : હે વીર પુરુષો તમે આપોદેવીના ભાગરૂપ છો. આ આપોદેવી અંદર જે દિવ્ય પત્થર છે અને સૂર્ય છે તેમજ આપોદેવીની અંદર યજન યોગ્ય દેવયજન છે તે તમારે માટે હું છોડી દઉં છું તેને તમે તોડો નહિ જેને તમે છોડયો છે તેથી અમારો જે દ્વેષ કરે છે અને અમે જેનો દ્વેષ કરે છે અને અમે જેનો દ્વેષ કરીએ છીએ તેનો નાશ થાઓ. આ બ્રહ્મમંત્રથી આ યજ્ઞકર્મથી અને આ મેની શક્તિથી વજ્ર બનીને તેનો વધ કરે, તેનો નાશ કરે. (૨૦)

યેં વ આપોડપામગ્નોયંડપ્સનવન્તર્યજુષ્યાડ દેવયજનાઃ ઇદં તાનાતિ સૃજામ તાન્માભ્યવનિક્ષિ । તૈસ્તમભ્યતિસૃજામો યોરૂસ્માન્દ્વેષ્ટિ યં વયં દ્વિષ્મઃ । તં વધેયં તં સ્તૃષીયાનેન બ્રહ્મણાનેન કર્મણાનયા મેન્યા ।।૨૧।। પા.નં. ૬૯૫

યવ આપોઆપ પ્રગટયા બ્રહ્મમંત્ર યાઅલા અસમાની અમીન મકારણ અમીન્યા

ભાવાર્થ : હે વીર પુરુષો, તમે જે આપોદેવીઓના ભાગરૂપ છે તે આપોદેવીઓની અંદર જે અગ્નિએ રહેલા છું તે યજન રૂપ દેવયજના સ્પાનોને તે સ્થાનોને તમારે માટે છોડી દઉ છું. તેનો તમે ત્યાગ કરો નહિ. અમે તેનો ત્યાગ કરીએ છીએ. જે અમારી પર દ્વેષ કરી અને જેની પર અમે દ્વેષ કરીએ છીએ તેનો નાશ કરો. આ બ્રહ્મમંત્રથી આ મેની શક્તિથી તેનો નાશ કરો. (૨૧) પા.નં. ૬૯૪-૬૯૫

જિતમસ્માકમુદ્ભિન્નમસ્માકમભ્યડષ્ઠાં વિશ્વાઃ પૃતના આરતી । ઇદમહમામુષ્યાયણસ્યામુષ્યાઃ પુત્રસ્ય વર્ચસ્તેજઃ પ્રાણમાયુર્નિ વેષ્ટયામીદમેનમધરાશ્ચૈ પાદયામિ ।।૨૬।।

જીતઅસમાકં-મકા મદીનાભૂવિજય-મકાસ્થાનં વિશ્વવિજય મહામદી મુષ્યાણ-મુસ્યા-પુત્ર વિજય

ભાવાર્થ : વીર પુરુષો જણાવે છે કે, અમે જય મેળવી લીધો, અમારા શત્રુઓ ઉખડી ગયા. તે અમારા જ બનીને રહ્યા જે સેનાઓ છે. જે કંજૂસ ગરીબજનો છે, તેમને રોકી રાખ્યા છે, હવે હું અમુક પુરુષના અથવા તો, અમુક સ્ત્રીના કે તેના પુત્ર તરફ રહેલા વર્ચસ તેજ પ્રાણ અને આયુને વીંટી લઉં છું. અને હવે એને નીચેની ગતિએ પાડી નાખું છું. (૩૬) પા.નં. ૭૦૦

યદગ્ને અદ્ય મિથુના શપાતા યદ્વાચતૃષ્ટં જનયન્ત રેભઃ ।

અરેબા મન્યોર્મનસઃ શખ્યારૂ જાયતે યા તયા વિદ્ય હૃદયે યાતુધાનાન્ ॥૪૮॥

અરેબા આમીન્યા પુત્ર સખા અલા રસુલ જાયતે

ભાવાર્થ : હે દેવ અગ્નિ, જે કાંઈ આજે બે દુષ્ટ મનુષ્યો કપટની વાણી બોલતા હતા અને જે ખોટા શબ્દો બોલતા હતા તેમની વાણીમાં કઠોરતા મૂકી દો. સાચે જ ક્રોધ અને યમના વેગથી જે તીક્ષ્ણ બાણોની વર્ષા થાય છે તેથી દુખ આપનાર રાક્ષસો વીંધાઈ જાઓ. (૪૮) પા.નં. ૭૦૨

પરા શૃણીહિ તપસા યાતુધનાન્પરાગ્ને રક્ષો હરસા શૃણીહિ । પરાર્ચિષા મૂરદેવાં છૃણીહિ પરાસુતૃપઃ શૃણીહિ ॥૪૯॥

મૂર દેવા મૂર્તીપૂજકો-રાક્ષસો હટાવો દૂર કરો

ભાવાર્થ : હે દેવ અગ્નિ, તપથી યાતુધાન-રાક્ષસો દૂર ચાલ્યા જાઓ તે દુરાચારી રાક્ષસોને પોતાનો બલથીતમે મટાડી દો. તેજમૂઢ મૂરદેવા-મૂર્તીપૂજા બંધ કરો મનુષ્યોના વ્યવહારોને દૂર કરો. તે દુષ્ટ પુરૂષો શોક કરતા રહે, જે બીજાના પ્રાણ પર તૃપ્ત રહે છે રહે છે. તેમનો નાશ કરો. (૪૯) પા.નં. ૭૦૨, ૭૦૩

અપાસ્મૈ વજ્રં પ્ર હરામિ ચતુર્ભૃષ્ટિં શીર્ષમિદ્યાય વિદ્વાન્ । સો અસ્યાઙ્ગાનિ પ્ર શૃણાતુ સર્વા તન્મે દેવા અનુ જાનન્તુ વિશ્વે ॥૫૦॥

યવની વિધ્વાન મૂર્તૂજા વજ-ખાંડુ-હરામી મુર્તીપુજકો હટાવો

ભાવાર્થ : હું મંત્રદિયાનો જાણકાર બની આ શત્રુનાં મસ્તકો તોડવાને માટે જલની બનેલી ચાર આરાવાળી ફરસીથી તે બધાંનાં અંગો છેદી નાંખુ છું. મારા તે કર્મને બધા દેવો શુભ સંમતિ આપે. (૫૦)પા.નં. ૭૦૩

વર્મ મહ્યમયં મણિઃ ફાલાજ્જાતઃ કરિષ્યતિ । પૂર્ણો મન્થેન માગમદ્રસેન સહ વર્ચસા ॥૨॥

મહમદયંમ ફાલા જજાત અલીફઅલા લાફાતીહા જજાતી

ભાવાર્થ : ફાલ નામના વૃક્ષ વનસ્પતિથી બનાવેલ આ મણિ માટે કવજ કરવામાં આવેલ છે. તે મણિ મંથ-ધનરસથી પૂર્ણ છે તેમજ રસ અને વર્ચસને સાથે લઈ અમારી પાસે આવી પહોંચો (૨)પા.નં. ૭૦૩ ૭૦૪

યત્વા શિક્વઃ પરાવધીત્તક્ષા હસ્તેન વાસ્યા । આપસ્ત્વા તસ્માજ્જીવલાઃ પુનન્તુ શુચયઃ શુચિમ્ ॥૩॥

યત વા સીકવ-કીતાબ જજીવલા-જીબરાઈલ દ્વારા કુરાન

ભાવાર્થ : શિલ્વ-વિલ્વ લાકડું છોલનાર તક્ષા-સુથાર કુહાડી હાથે છોલીને આ મણિને ઘડ્યો છે, તે મણિ શત્રુનો નાશ કરે છે, જીવન આપનારાં પવિત્ર આપોદેવીઓ તમને પવિત્ર થએલ મનુષ્યને તે મણિથી પવિત્ર કર. (૩) પા.નં. ૭૦૪

હિરણ્યસ્રગયં મણિઃ શ્રદ્ધાં યજ્ઞં મહો દંધત્ । (મહોમદત) ગૃહે વસતુ નોઽતિથિઃ ॥૪॥

રહીમન-મહોમદત

ભાવાર્થ : જેની માલામાં હિરણ્ય સોનું છે, તે આ મણિ છે, જે શ્રદ્ધા, યજ્ઞ, મહસ વગેરેનેને ધારણ કરે છે, તે મણિ અમારા ઘરમાં વાસ કરો. (૪)

તસ્મૈ ઘૃતં સુરા મધ્વન્નમન્નં ક્ષદામહે । સ નઃ પિતેવ પુત્રેભ્યઃ શ્રેયઃ શ્રેયશ્ચિકિત્સતુ ભૂયોભૂયઃ શ્વઃશ્વો દેવેભ્યો મણિરેત્ય ॥૫॥

ભાવાર્થ : તે આ મણિને મધ, ઘી, આસવ અને અન્નના રસ પાઈએ છીએ, તે આ મણિ દેવો પાસેથી પ્રેણા લઈને પિતા પુત્રનાં પાલન કરે એમજ કલ્યાણ પર કલ્યાણ કાલ કાલ ને ધ્યાનમં લઈ કરતું આવે. (૫)

યમબધ્નાદ્‌બૃહસ્પતિર્મણિં ફાલં ઘૃતશ્રુતમુગ્રં ખદિરમોજસે । તમગ્નિઃ પ્રત્યમુશ્ચતે સો અસ્મૈ દુહ આજ્યં ભૂયોભૂયઃ શ્વઃશ્વસ્તેન ત્વં દ્વિષતો જહિ ॥૬॥

યમ બ્રહસ્પતી બાંધેલ મણી ફાલં અલીફઅલંમ ફાતીહા મુર્તજા ખદીજા

ભાવાર્થ : દેવ બૃહસ્પતિએ જે ફાલવૃક્ષનાં ઘઢેલું ઘીથી પાએલ, ઉગ્ર, ખદિરનું બનેલ મણિને ઓજની પ્રાપ્તિ બાંધે છે, દેવ અગ્નિ તેને મુક્ત કરે છે. તેને માટે હું એ જે રોજ ઘીનાં દોહન કરૂં છું. તે મણિ શત્રુનો નાશ કરો. (૬)

યમમણી ફલંમ ખદીજાની તમઈન્દ્ર મુર્તજા ફતમુ અરબીમકા

યમવધ્નાદ્બ્રહસ્પતિર્માણિં ફલં ઘૃતશ્રુ તમુગ્રં ખદિરમોજસે । તમિદ્રઃ પ્રત્યમુશ્ચતૌજસે વીર્યાડય કમ્ । સો અસ્મૈ બલમિદ્ દુહે ભૂયોભૂયઃ શ્વઃશ્વસ્તેન ત્વં દ્વિષતો જહિ ॥૭॥ પા.નં. ૭૦૪

અથર્વાણો અબધ્નતાથર્વણા અબધ્નત । તૈર્મેદિનો । અઙ્ગિરસો દસ્યૂનાં બિભિદુઃ પુરસ્તેન ત્વં દ્વિષતો જહિ ॥૨૦॥

અથર્વા રૂષિઓ અથર્વાણો ફાલંમણી અલફા અલંમ બાંધ્યો અલ્લા છે.

ભાવાર્થ : અથર્વા ઋષિઓએ તે મણિને બાંધ્યો છે. અથર્વા ઋશિઓના પુત્રો આથવેણોએ તેન બાંધ્યો છે. તેમની સાથે રહેલા સ્નેહીજનો અંગિરા ઋષિઓએ દસ્યુઓની નગરીઓને ભેદી નાખ્યાં છે. તમે તે દ્વષીજનોનો નાશ કરો. (૨૦) પા.નં. ૭૦૭

યં દેવાઃ પિતરો મનુષ્યાઙ ઉપજીવન્તિં સર્વદા । સ માયમધિ રોહતુ મણિઃ શ્રેષ્ઠયાય મૂર્ધતઃ ॥૩૨॥

ભાવાર્થ : દેવો, પિતૃઓ મનુષ્યો જે મણિને આધેરજીવી રહ્યા છે. તે મણિ મારે માટે મસ્તકથીય શ્રેષ્ઠ સ્થાન પર રાખી દે.

યથા બીજમુર્વરાયાં કૃષ્ટે ફાલેન રોહતિ । એવા મયિ પ્રજા પશવોઅન્નં મનં વિ રોહતુ ॥૩૩॥

બીજમુર્વરાયાં-જીબ્રાયલ ફાલેન-અલફા અલા

ભાવાર્થ : જેવી રીતે બીજ ઉપજાઉ અને હળથી ખેડાએલ ભૂમિમાં ઉગી નીકળે છે, એજ રીતે આ મણિના પ્રભાવે મારે વિશે પ્રજાઓ, પશુઓ, અન્ન અને અન્નના રસ વધતા રહો. (૩૩) પાનં. ૭૦૯ ૭૧૦

યસ્મૈ ત્વા યજ્ઞવર્ધન મણે, પ્રત્યમુચં શિવમ્ । તં ત્વં શતદક્ષિણ મણે શ્રેષ્ઠયાય જિન્વતાત્ ॥૩૪॥

ભાવાર્થ : યજ્ઞ કર્મની વૃદ્ધિ કરનાર અને શતપત દક્ષિણા આપનાર હે મણિ ! જે વીર પુરુષને માટે શિવ કરવા તને મુક્ત કરેલ છે. તેને શ્રેષ્ઠ પદ પ્રાપ્ત કરવા માટે તમે વિજય મેળવો. (૩૪)

એતમિધ્મં સમાહિતં જુષાણો અગ્ને પ્રતિ હર્ય હૌમૈઃ । તસ્મિન્વિદેમ સુમતિં સ્વસ્તિ પ્રજાં ચક્ષુઃ પશૂન્ત્સમિદ્ધે જાતવેદસિ બ્રહ્માણા ॥૩૫॥

બ્રહ્મમંત્ર તેજસ્વી જાતવેદસરૂપ કુરાન વાણી મણી

ભાવાર્થ : અગ્નિ સમાન તેજસ્વી હે મણિ એ સમિદ્ધ તેજસ્વી અને સમાહિત-સાવધનોથી ભરી દો. બ્રહ્મ-મંત્ર બળથી સમિદ્ધ થએલ તે જાતવેદસરૂપ અગ્નિ સમાન પુરુષમાં સુમતિ, સ્વસ્તિ ચક્ષુદ પશુઓની સંપત્તિ મેળવો. (૩૫) પા.નં. ૭૧૦

યત્ર ઋષયઃ પ્રથમજા ઋચઃ સામ યજુર્મહી । એકર્ષિર્યસ્મિન્નાર્પિતઃ સ્કમ્ભં તં બ્રૂહિ કતમઃ સ્વિદેવ સઃ ॥૧૪॥

એક રૂષિય સ્મીનના અર્પિત યસ્મિનન-ઈસ્લંમ અર્પિત-સ્કંભ-કાબા મકા

ભાવાર્થ : જેની અંદર પ્રથમ જન્મેલા ઋષિઓ, સામ, યજુઓ, બ્રહ્મવિદ્યા-અથર્વવેદ રહેલાં છે, તેની અંદર એક મુખ્ય ઋષિ અર્પિત છે. તે સ્કંભ વિષે તમે મને જણાવો કે તે કોણ છે ? પા.નં. ૭૧૩

મહદ્યક્ષં ભુવનસ્ય મધ્યે તપસિ ક્રાન્તં સલિલસ્ય પૃષ્ઠે । તસ્મિન્ છયન્તે ય ઉ કે ચ દેવા વૃક્ષસ્ય સ્કન્ધઃ પરિત ઈવ શાખાઃ ॥૩૮॥

મહમદ યક્ષ ભુવનમદ્યે તપસી મકારણ સલીલાહ-રસુલીલા પૃષ્ઠે-પશ્ચિમ ઈસલંમ અંતી દેવા

ભાવાર્થ : સાચે જ જે અવ્યક્ત સ્કંભ છે. તે મહત્ યક્ષના રૂપે સર્વ ભવનની વચમાં વસેલ છે. તેણે તો ભયમાં ક્રાંતિ કરીને સર્વાધાર સલિલની પીઠ પર નિવાસ કર્યો છે. તે સલિલને વિશે કેટકેટલાય દેવો આશ્રય કરીને બેઠા છે. જેમ વૃક્ષને શાખા હોય તેમ આ સ્કંધને કેટકેટલી શાખાઓ રહેલી છે ? (૩૮) પા.નં. ૭૧૮

યતઃ સૂર્યે ઉદેત્યસ્તં યત્ર ચ ગચ્છતિ । તદેવ મન્યેડહં જ્યેષ્ઠં તદુ નાત્યેતિ કિ ચન ॥૧૬॥

પશ્ચિમ માંતેદેવ મહંમદેન જયેષ્ઠ છે

ભાવાર્થ : જે તરફથી આ સૂર્ય ઉગે છે અને જ્યાં તે અસ્ત પામે છે, તે ધામને જ હું તો જ્યેષ્ઠ બ્રહ્મ માનું છું. કારણ કે તે સ્થાનનાં અતિક્રમણ કોઈ કરતું નથી. (૧૬) પા.નં. ૭૨૩

શતં સહસ્રમયુતં ન્યર્બુદમસંખ્યેયં સ્વમસ્મિન્નિવિષ્ટમ્ । તદસ્ય ઘ્નન્ત્યભિપશ્યત એવ તસ્માદ્દેવો રોચત એષ એતત્ ॥૨૪॥

જયેષ્ઠ બ્રહ્મ (ન્યઅબુંદ) નબી અર્બુદ ઈસ્લંમ બીસ્તંમ સૈયદન

ભાવાર્થ : આજયેષ્ઠ બ્રહ્મમાં તો સો, હજાર, દશહર, લાખ અસંખ્ય સ્વરૂપો સમએલાં છે. તે જ્યેષ્ઠ બ્રહ્મને જોતાં જોતાંજ આ વિવિધ સ્વરૂપો તેને આઘાત પહોંચાડી રહ્યાં છે, તેથી તો આ દેવ તેને પ્રકાશિત કરી રહેલ છે. (૨૪) પા.નં. ૭૨૫

ઉતૈષાં પિતોત વા પુત્ર એષામુતૈષાં જ્યેષ્ઠ ઉત વા કનિષ્ઠઃ । એકો હ દેવો મનસિ પ્રવિષ્ટઃ પ્રથમો જાતઃ સ ઉ ગર્ભે અન્તઃ ॥૨૮॥

હે જયેષ્ઠ બ્રહ્મ પિતા છો અને પુત્ર રસુલ છે બધું એકજ દેવ છે. બ્રહ્મમામાં પ્રવેશ કર્યો છે. અવલ હતા તેજ ગર્ભે આખર અંતિમ નબી છે.

ભાવાર્થ : હે જ્યેષ્ઠ બ્રહ્મ તમે તો આ પદાર્થોના પિતા છો અને તેમનાં તમે પુત્ર છો. તેમના જ્યેષ્ઠ સંબંધી છો અને કનિષ્ઠ બધું છે. એકજ એ દેવ છે, જેણે પ્રજાપતિના મનમાં પ્રવેશ કર્યા છે. જે આ પુરુષ સૌ પહેલાં જન્મ્યો હતો તેણે પાછા ફરીથી ગર્ભમાં જન્મ લીધો છે. (૨૮) પા.નં. ૭૨૬

અર્બીભૂ દેવતાઈ છે દેવી આવીસકૃત છે. જેનો રંગ લીલો છે-હરીતો હરીત

અર્વિવ નામ દેવતર્તેનાસ્તે પરીવૃતા । તસ્યા રૂપેણેમેવૃક્ષા હરિતા હરિતસ્રજ : ૩૧

ભાવાર્થ : સાચેજ એ પ્રકૃતિ તો અવિ નામની આવિષ્કૃત દેવી છે, તે તો ઋત-કુધરતી ધર્મની સાથે વીંટાઈને

રહેલી છે, તેના રૂપનો આધાર લઈ ને તો આ વિશ્વરૂપ વિવિધ વૃક્ષો શોભી રહ્યાં છે, જે હરિષ લીલાછમ અને હરિત-લીલી પર્ણ માળાઓથી વીંટાયેલાં છે. (૩૧)

અન્તિ સન્તં ન જહ્યાત્યન્તિ સન્તં ન પશ્યતિ । દેવસ્ય પશ્ય કાવ્યં ન મમામર ન જીર્યતિ ॥૩૨॥

આદ અંત મધ્ય સંત નબી દેવસ્ય કાવ્ય કુરાન

ભાવાર્થ : આ વિશ્વનાં સર્જન કરનાર પુરુષ પોતે વિશ્વની નિકટ રહેવા છતાં, તેને છોડતો નથી. તે નિકટ રહેલો છે, છતાં પણ તે દેખાતો નથી. આ વિશ્વનાં સર્જન એ તો દેવનાં કાવ્ય છે, એમ તેને જુઓ, જે કાવ્ય ,સૃષ્ટિ કદી મટતી નથી. અને જીર્ણ થતી નથી. (૩૨) પા.નં. ૭૨૬ ૭૨૭

યત્તે શિરો યત્તે મુખં યૌ કર્ણૌ યે ચ તે હનૂ । આમિક્ષાં દુહ્રતાં દાત્રે ક્ષીરં સર્પિરથો મધુ ॥૧૩॥

હે સતૌદન-સાદાતોન સાઉદન

ભાવાર્થ : હે શતૌદના ગૌદેવિ તમારાં જે શિર જે મુખ છે, જે બે કાન છે અને જે બે દાઢીઓ છે, તે બધાં અંગોથી દાતા-યજમાનને માટે આમિક્ષા-માખણ, ક્ષીર, સર્પિ-ઘી અને મધનાં દોહન કરો. (૧૩).

યૌ ત ઔષ્ઠો યે નાસિકે યે શૃઙ્ગે યે ચ તેઽક્ષિણી । આમિક્ષાં દુહ્રતાં દાત્રે ક્ષીરં સર્પિરથો મધુ ॥૧૪॥

હે સાદોતન તમારો કલમો

ભાવાર્થ : હે શતૌના ગૌ તમારાં જે બે ઓઠ, બે નાક, બે શીંગડાં, અને બે આંખો છે, તે દાતા-યજમાનને માટે આમિક્ષા, ક્ષીર, સર્પિ અને મધનાં દોહન કરો. (૧૪)

યત્તે કલોમા યદ્ધદયં પુરીતત્સહકણ્ઠિકા । આમિક્ષાં દુહ્રતાં દાત્રે ક્ષીરં સર્પિરથો મધુ ॥૧૫॥

ભાવાર્થ : હે શતૌદના ગૌ તમારાં જે કલમા-ફેફસાં, હૃદય, પુરીતતિ નાડી, કંઠના ઉપરનો ભાગ, તે બધાં દાતા યજમાનને આમિક્ષા, ક્ષીર, સર્પિ અને મધનાં દોહન કરો. (૧૫) પા.નં. ૭૩૨ ૭૩૩

ઉલુખલે મુસલેય યશ્ચ ચર્માણિ યો વા શૂર્પે તણ્ડુલઃ કણઃ । યં વા વાત માતરિશ્વા પવમાનો મમાથાગ્નિષ્ટદ્ધોતા સુહુતં કૃણોતુ ॥૨૬॥

ઉલુખલેમ-લૂહોકલેમ મુસલેય સાદાતોન ગૌ બ્રાહ્મણ

ભાવાર્થ : હે શતૌદના ગૌ તમારે નિમત્તે જે ગોષ્ટોમ યોગ માટે સંભાર સામગ્રી તૈયાર કરવા બે ઉલૂખલ-ખાંડિયા, બે મૂસળ, હવિર્દ્રુવ્ય સાચવવાનું મૃગચર્મ, બે સૂપડાં, તંડુલ ચોખા અને ચોખાના કણ છે તેમજ જે હવિર્દ્રવ્યને પવિત્ર કરવા માટે માતરિશ્વા પવમાન નામનો વાયુ છે, તે બધાહ વિર્દ્રવ્યનાં સાધનોને અગિષ્ટોમ આગ્નીધ્ર હોતા સહુત કરો. (૨૬)

અપો દેવીર્મધુમતીર્ઘૃતશ્રુતો બ્રહ્મણાં હસ્તેષુ પ્રપૃથક્સાદયામિ । યત્કામ ઇદમભિષિશ્ચામિ વોઽહં તન્મે સર્વ પદ્યતાં વયં સ્યામ પતયો રયીણામ્ ॥૨૭॥

આપોદેવી યમ મકા (ઈદમહં તન્મે) મહંમદીન ભીસ્મીલમ યવનસામ

ભાવાર્થ : આ શતૌદન ગોષ્ટોમ યજ્ઞનાં સંભાર સામગ્રીઓમાં આપોદેવી-જલ મધથી ભરેલા, ઘીથી સીંચેલાં છે, તેમને જુદા જુદાં પ્રોક્ષણી, પ્રણીતા વગેરે પાત્રોમાં હું રાખું છું. તેમજ તે તે કર્મ પ્રસંગે બ્રહ્મ-ઋત્વિજોનાં હસ્તોમાં હું રાખું છું. તેમજ જે હવિર્દ્રવ્યને પવિત્ર કરવા માટે માતરિશ્વા પવમાન નામનો વાયુ છે, તે બધાહ વિર્દ્રવ્યનાં સાધનોને અગિષ્ટોમ આગ્નીધ્ર હોતા સહુત કરો. (૨૬) પા.નં. ૭૩૫

બ્રાહ્મણેભ્યો વશાં દત્ત્વા સર્વાલ્લોકાન્ત્સમશ્નુતે । ઋતં હ્યડસ્યામાર્પિતમપિ બ્રહ્માથો તપઃ ॥૩૩॥

બ્રાહ્મણ યવન સાદાતવા સર્વલલામકા સામ રસુલતે

ભાવાર્થ : જે યજમાન બ્રહ્મવિદોને વશા આપે છે. તે બધા લોકો મેળવે છે. તે વસામાં ઋત-વ્રત અર્પિત છે, બ્રહ્મ-મંત્ર અને તપ અર્પિત છે. (૩૩)

વસાં દેવા ઉપ જીવન્તિ વશાં મનુષ્યાડ ઉત । વશેદં સર્વમભવદ્યાવત્સૂર્યા વિપશ્યતિ ॥૩૪॥

ભાવાર્થ : દેવો વશાને આધારે જીવી રહ્યાં છે, મનુષ્યો પણ વશાને આધારે જીવી રહ્યા છે. સૂર્ય જ્યાં સુધી પ્રકાશે, ત્યાં સુધીનું સર્વ આ વિશ્વ વશાંને રૂપે છે. (૩૪) કાંડ-૧૦ પા.નં. ૭૪૨

અગ્ને જાયસ્વાદિતિર્નાથિતેયં બ્રહ્મૌદનં પચતિ પુત્રકામા । સપ્તઋષયો ભૂતકૃતસ્તે ત્વા મન્થન્તુ પ્રજયા સહેહ ॥૧॥

અગ્ને જાયા સૈયાદી મદીનાયં બ્રહ્મોદનમ-અરબ મોહમદન પાંચ પુત્ર મકા ૭મા રૂષિ મદનતુ

ભાવાર્થ : હે દેવ અગ્નિ તમે જન્મ લો. આ નાથિતા-વશમાં રહેલી માતા અદિતિ પુત્રની કામના કરનારી ઓદન રૂપ બ્રહ્મના પાક તૈયાર કરે છે. હે દેવ એગ્નિઆ કાર્યમાં તમને મહાભૂતોની અંદર રહેતા સાત ઋષિઓ તમારા મંથન કરો, જેથી પ્રજાના સાથ સહકાર સધાય. (૧)

કૃણુત ધૂમં વૃષણઃ સખાયોત્રદ્રોધાવિતા વાચમચ્છ । અયમગ્નિઃ પૃતનાષાટ્ સુવીરો યેન દેવા અસહન્ત દસ્યૂન્ ॥૨॥

અગ્ની પુત્ર સુવીર યેન દેવા હસન હુસેન

ભાવાર્થ : હે વૃષણશીલ-બલવાન સખાજનો તમે અગ્નિને પ્રગટ કરવા માટે ધૂમ તૈયાર કરનાર મિત્ર સંબંધીજનોની રક્ષા કરનારી વાણીના વ્યાવહાર કરો. આ અગ્નિ શત્રુઓની પૃતના સેનાનો નાશ કરનાર રહી સુવીર બને છે, જેને કારણે દેવો દસ્યુ શત્રુઓનો પરાજય કરે છે. (૨) પા.નં. ૭૪૪ ૭૪૫

અગ્નેડજનિષ્ઠા મહતે વીર્યાડય બ્રહ્મૌદનાય પક્તવે જાતવેદઃ । સપ્તઋષયો ભૂતકૃતસ્તે ત્વાજીજન્નસ્યૈ રયિં સર્વવીરં નિ યચ્છ ॥૩॥

અગ્ની અજનિષ્ઠ મહત અર્બીયા મોહમદન પાક જાતેવદા કુરાન ૭ રૂસિ ભૂતકૃતસ્ત તેમાંથી એક (ત્વાજીજન્ન સ્યેરથી) જીબરાયલ-જીન્નત-સર્વવીરં મલીચ્છ

ભાવાર્થ : હે જાતવેદસ અગ્નિ તમે મહાન વીર્ય પ્રાપ્ત કરવા માટે જન્મ લીધો છે. તેમજ ઓદનરૂપ બ્રહ્મને પકવા માટે તમે જન્મ્યા છો ભૂત-મહાભૂતોનાં રૂપે રહેલા સાત ઋષિઓ તમને જન્મ આપે છે. આ માતા આદિતિને માટે સર્વ પ્રકારનાં રયિ-ધનસાધન તૈયાર કરો. (૩)

સમિદ્ધો અગ્ને સમિધા સમિધ્યસ્વ વિદ્વાન્દેવાન્યજ્ઞિયાઁ એહ વક્ષઃ । તેભ્યો હવિઃ શ્રપયં જાતવેદ ઉત્તમં નાકમધિ રોહયેમમ્ ॥૪॥

જાતવેદા કુરાન અગ્ની વાણીથી લામકાથી રહેમયમ

ભાવાર્થ : હે દેવ અગ્નિ તમે સમિધ-લાકડીથી સમિદ્ધ પ્રદીપ્ત થઈ ફરીથી સમિદ્ધ થાઓ. તમે વિદ્વાન હોઈ યજ્ઞમાં આવવાનો યોગ્ય દેવોને સાથે વહી લાઓ હે જાતવેદસ અગ્નિ તે દેવોને માટે તમે હવિ પકાવો, જેથી અમે ઉત્તમ નાક-સ્વર્ગમાં આરૂઢ થઈએ. (૪)

ત્રેધા ભાગો નિહિતો યઃ પુરા વો દેવાનાં પિતદ્દ્ણાં મર્ત્યાનામ્ । અશાન્ જાનીધ્વં વિ ભજામિ તાન્વો યો દેવાનાં સ ઈમાં પારયાતિ ॥૫॥

૩ ભાગ પુરા તે દેવોનાં પિતરણાં ફતુમા મુર્તયાનામ નબી દેવ ઈમામ

ભાવાર્થ : હે દેવ અગ્નિ પહેલાં તમારામાંથી ત્રણ ભાગ જુદા રાખવામાં આવ્યા હતા, જે દેવો, પિતૃઓ અને મનુષ્યોના નિમિતે હતા, તે અંશભાગોને તમે જાણો, જે અમે તમારે માટે જુદા પાડીએ છીએ. તેમાના જે ભાગ દેવોને માટે છે, તેને અનુસરી તે ભાગ આ માતા અદિતિને પારે લઈ જાય. (૫) પા.નં. ૭૪૫

અગ્ને સહસ્વાનમિભૂરભીદસિ નીચો ન્યુડબ્જત દ્વિષતઃ સપત્નાન્ । ઇયં માત્રા ભીયમાના મિતા ચ સજાતાંસ્તે બલિહૃતઃ કૃણોતુ ॥૬॥

ન્યુ નબી-અબજદ ૭૮૬ જુઓ જ્ઞાન સંહીતા-અબજદ આરબી અંક

ભાવાર્થ : હે દેવ અગ્નિ તમે સહસ-બલથી યુક્ત અને શત્રુનો અભિભવ-પરાજ્ય કરનાર છો. અમારો દ્વેષ કરનાર શત્રુઓને તમે નીચે દબાવી દો. અદિતિમાતાથી મપાએલ અને માપવામાં આવેલ આ ઓદનનો ભાગ તમારી સાથે બલિનાં હરણ કરનાર સજાત દેવો માટે જુદો પાડવામાં આવ્યો છે. (૬)

સાકં સજાતૈઃ પયસા સહૈધ્યુદુબ્જૈનાં મહતે વીર્યાડય । ઉર્ધ્વો નાકસ્યાધિ રોહ વિષ્ટપં સ્વર્ગો લોક ઈતિ યં વદન્તિ ॥૭॥

સામકા સજાતી દૂધ સૈહદયુ અબજેદ મહત વીર્યાય-અબ્જેદ મહાન ૭૮૬

ભાવાર્થ : હે વીર યજમાન તમે સંબંધીજનોની સાથે દૂધનાં પાન કરી વૃદ્ધિ પામે મહાન વીર્ય પરાક્રમ પ્રાપ્ત કરવા માટે આ ગાયની વૃદ્ધિ કરો તમે ઊંચે ચઢી નાક-સ્વર્ગના વિષ્ટપ પર ચઢો જેને બ્રહ્મવાદીઓ સ્વર્ગ લોક કહે છે. (૭)

ઈયં મહી પ્રતિ ગૃહ્ણાતુ ચર્મ પૃથ્વિવી દેવી સુમનસ્યમાના । અથ ગચ્છેમ સુકૃતસ્ય લોકમ્ ॥૮॥

ઉદગીત-મકારણ મદની શૂન્યા સૂન્નાસૂન્ના યજમાન સાધુ

ભાવાર્થ : આ વિસ્તૃત પૃથ્વી દેવી સારા વિચાર ધરાવનારી બની પોતાના માટે આ ચર્મને ધારણ કરે, જેથી અમે સ્વર્ગ લોકમાં ગતિ કરીએ. (૮)

એતૌ ગ્રાવાણૌ સુયુજા યુઙ્ગ્ધિ ચર્માણિ નિર્ભિન્ધ્યંશૂન્યજમાનાય સાધુ । અવઘ્નતી નિ જહિ ય ઈમાં પૃતન્યવ ઉર્ધ્વ પ્રજામુદ્ધરન્ત્યુદૂહ ॥૯॥

ભાવાર્થ : સોમવેલ પીસવા માટે સાથે જોડાએલ આ બંને ગ્રાવા-પત્થરોને આ મૃગચર્મ પર તમે રાખો. તેમજ યજમાનના કલ્યાણને સોમના અંશુ-ટૂકડાઓને કૂટીપીસી રસ તૈયાર કરો. પૃતન્યુ-યુદ્ધ કરવા તૈયાર થએલા જે શત્રુઓ આ યજ્ઞભૂમિ પર આક્રમણ કરે છે. તેમને તમે હણી નાખો. આવદની-અથડાતી કૂટાતી અને ભરણ પોષણ મેળવતી પ્રજાના ઉદ્ધાર કરો. (૯)

ગૃહાણ ગ્રાવાણૌ સકૃતૌ વીર હસ્ત આ તે દેવા યજ્ઞિયા યજ્ઞમગુઃ । ત્રયો વરા યતમાંસ્ત્વં વૃણીષે તાસ્તે સમૃદ્ધીરિંહ રાધયામિ ॥૧૦॥

ભાવાર્થ : હે વીર યજમાન સારાં કર્મ કરનાર આ બંને ગ્રાવાને સોમ પીસવા હાથમાં લો યજ્ઞના અધિકારી દેવો તમારાં યજ્ઞમાં આવી પહોંચો હે યજવાન તમે જે વરદાન માંગો છો, તે વરદાન ત્રણ પ્રકારનાં છે, તે માટે પ્રામ કરવાની સમૃદ્ધિઓ આ યજ્ઞમાં હું સિદ્ધ કરૂં છું. (૧૦) પા.નં. ૭૪૬

ઊર્જા ભાગો નિહિતો યઃ પુરા વ ઋષિપ્રવિષ્ટાપ આ ભરૈતાઃ । અયં યજ્ઞો ગાતુવિન્નાથવિત્પ્રજાવિદુગ્રઃ પશુવિદ્વીરવિદ્વો અસ્તુ ॥૧૧॥

ભાવાર્થ : જલકુંભમાં રહેલા જલના સ્વાગત કરતાં ઋત્વિજો જણાવે છે. 'હે આપોદેવીઓ તમારી અંદર જે ઊર્જભાગ છે, તે આ જલકુંભમાં રહેલ છે. ઋષિઓના મંત્રોની આજ્ઞા સાથે કુંભમાં પ્રવેશ કરેલાં આ જલ યજ્ઞ માટે ભરી છે આ જલકુંભરૂપ યજ્ઞ તો તમારે માટે ગાતુ-માર્ગના જાણકાર, નાથ-ઐશ્વર્ય વધારનાર પ્રજાજનોને આપનાર, ઉગ્ર-ઉત્સાહ વર્ધક, પશુઓથી સંપન્ન તેમજ વીરજનોની સાથે વાસ કરો. (૧૫) પા.નં. ૭૪૮

શુભ્ર આપોદેવીઓ ચરુની અંદર સર્પણ કરે છે. આ આપોદેવીઓ અમને બહુલ પ્રજાજનો અને પશુઓ આપેલાં છે. આદનને પરિપક્વ કરનાર આ ઋત્વિજ સુકૃતજનોના લોકમાં પહોંચી જાઓ (૧૭)

બ્રહ્મણા શુદ્ધા ઉત પૂતા ધૃતેન સોમસ્યાંશવસ્તણ્ડુલા યજ્ઞિયા ઇમે । અપ્રઃ પ્ર વિશત પ્રતિ ગૃહ્ણાતુ વશ્ચરુરિમં પક્ત્વા સુકૃતામેત લોકમ્ ॥૧૮॥

ભાવાર્થ : બ્રહ્મ-મંત્રથી શુદ્ધ થએલ અને ધૃતથી પવિત્ર થએલ આ તંડુલ-ચોખા સોતના અંશુ જેવા મીઠા છે, જલકુંભમાં વાસ કરનારા હે આપોદેવીઓ તમે આ ચરુપાત્રમાં પ્રવેશ કરો. તે જરુપાતર તમારાં ગ્રહણ કરો. આ ચરુને પરિપક્વ કરી, તમે સુકૃતજનોનાં પુણ્ય લોકમાં ચાલ્યા જાઓ. (૧૮)

ઉરૂઃ પ્રથસ્વ મહતા મહિમ્ના સહસ્રપૃષ્ઠઃ સુકૃતસ્ય લોકે । પિતામહાઃ પિતરઃ પ્રજોપજાહં પક્તા પશ્ચદશસ્તે અસ્મિ ॥૧૯॥

અલઉમહાન મહીમાદ સૂહસ્ત્ર પીઠ પાક પંચ દસી દુવા બીસમીલા

ભાવાર્થ : ચરુપાત્રમાં પકાવવા માટે રાખેલ હે ઓદન મોટાં અને વિશાળ મહિમાની સાથે તમે વિસ્તૃત થાઓ. તમે હજારગણી પીઠની સાથે સુકૃતજનોના પુણ્યલોકમાં બિરાજો. તમારાં શુભાશિષ પિતામહો, પિતૃઓ, પ્રજાઓ, સંતતિઓની પરંપરા ચાલુ રહો. હું ઓદન પકાવનારા દેવોની સાથે પંદરમો દેવ છું. (૧૯)

હજારોપીઠ અક્ષીતો અરબ મહમોદન દેવ

સહસ્રપૃષ્ઠઃશતધારો અક્ષિતો બ્રહ્મૌદનો દેવયાનઃ સ્વર્ગઃ ।

અભૂસ્ત આ દધામિ પ્રજયા રેષયૈનાન્બલિહારાય મૃડતાન્મહ્યમેવ ॥૨૦॥

ઉદેહિ વેદિં પ્રજયા વર્ધયૈનાં નદુસ્વ રક્ષઃ પ્રતરં ધેહ્યેનામ્ । શ્રિયા સમાનાનતિ સર્વાન્તસ્યામાધસ્પદં દ્વિષતસ્પાદયામિ ॥૨૧॥ પા.નં. ૭૪૯

ભાવાર્થ : હે યજમાન તમે વેદિને ઉપર ઉઠાવો. એના આધારે પ્રજાની વૃદ્ધિ કરો, રાક્ષસોનો નાશ કરો. એ વેદિને વિશેષ પ્રકારે ધારણ અમે સમાન રીતે યજ્ઞકર્મમાં જોડાએલા બધા યજમાનોને શ્રી સંપત્તિથી સંપન્ન કરીએ. (૨૧)

અભ્યાવર્તસ્વ પશુભિઃ સહૈનાં પ્રત્યેડેનાં દેવતાભિઃ સહૈધિ । મા ત્વા પ્રાયચ્છપથો માભિચારઃસ્વે ક્ષેત્રે અનમીવા વિ રાજ ॥૨૨॥

ભાવાર્થ : આ વેદિને પશુઓની આવૃત કરો. અને દેવોની સાથે રહી વૃદ્ધિ આપો તમારી પર કોઈ શપથ-શાપ આવી પડો નહિ. તેમજ કોઈ અભિચાર કર્મ આવી પડો નહિ. તમારા પોતાના ક્ષેત્ર અનમીવા-નીરોગી થઈને શોભી ઉઠો. (૨૨)

ઋતેન તષ્ટા મનસા હિતૈષા બ્રહ્મૌદનસ્ય વિહિતા વેદિરગ્રે । અંસ્દ્રીર શુદ્ધામુપ ધેહિ નારિ તત્રૌદનં સાદય દૈવનામ્ ॥૨૩॥

ભાવાર્થ : જૈની પાસે ઓદનરૂપ બ્રહ્મને પરિપક્વ કરવાનાં છે, તે વેદિને ઋતના આધારે ત્વષ્ટએ સૌ પહેલાં બનાવી છે અને મનથી હિતકારી છે. હે નારી યજમના પત્ની આ શુદ્ધ અંસદી તપેલીને ઓદન ઉપર રાખો. અને દેવોના ઓદન મુકી રાખો (૨૩)

અદિતેર્હસ્તાં સ્રુચમેતાં દ્વિતીયાં સત્પઋષયો ભૂતકૃતો યામકૃણ્વન્ । સા ગાત્રાણિ વિદુષ્યોદનસ્ય દર્વિર્વેદ્યામધ્યેન ચિનોતુ

॥૨૪॥

સપ્તરૂષિ ભૂતકૃત કુરાન સા ગાત્રાણી જ્ઞાન સૈયદનસ્ય અર્બી વિદ્યા મદીન ચીનોતુ

ભાવાર્થ : ભૂતકૃત-મહાભૂતોની રચના કરનારા સાત ઋષિઓએ અદિતિમાતાનાં હાથરૂપે રહેલી આ તપેલીને રચી છે, જેનાં બીજા હાથરૂપે સ્રુચની રચના કરી છે. આ દર્વી-કડછી ઓદનનાં ગાત્રોની જાણકાર છે, તેને વેદિની અંદર રાખી દો. (૨૪)

શૃતં ત્વા હવ્યમુપ સીદન્તુ દૈવા નિઃસૃપ્યાગ્નેઃ પુનરેનાન્પ્ર સીદ । સોમેન પૂતો જઠરે સીદ બ્રહ્મણામાર્ષેયાસ્તે મા રિષન્પ્રાશિતારઃ ॥૨૫॥

સઈદન તું દેવા સોમેના પુત્ર સઈદ બ્રાહ્મણ સીયા અલીસ પ્રાશિતાર ફાતૂમા

ભાવાર્થ હે યજમાન દેવો તમારા પકાવેલા હર્વિર્દ્રવ્યની પાસે દેવો આવી પહોંચો હે દેવ અગ્નિ તમે એ દેવોની પાસે જઈએ તેમને પ્રસન્ન કરો. સામથી પવિત્ર થએલ આ ઓદન બ્રહ્મ મંત્ર જણનાર ઋત્વિજોના જઠરમાં નિવાસ કરો. હે ઓદન ! તમારા ભોજન કરનાર આર્ષેય-ઋત્વિજો રીસાઓ નહિ. (૨૫) પા.નં. ૭૫૦

સોમ રાજન્ત્સંજ્ઞાનમા વપૈભ્યઃ સુબ્રાહ્મણા યતમે ત્વોપસીદાન્ ।

ઋષીનાર્ષેયાંસ્તપસોઽધિ જાતાન્બ્રહ્મોદને સુહવા જોહવીમિ ॥૨૬॥

ભાવાર્થ : હે રાજા સોમ ! ઉત્તમ પ્રકારના જે બ્રાહ્મણ ઋત્વિજો તમારી પાસે આંવીને બેઠા છે, તેમને તમારો પરિચય કરાવો તેજ રીતે તપથી વૃદ્ધિ પામેલા આર્ષેય-ઋષિ-ઋત્વિજો છે, તેમને ઓદનરૂપ બ્રહમાનાં ભક્ષણ કરવા આ યજ્ઞમાં બોલાવું છું.

શુદ્ધાઃ પૂતા યોષિતો યજ્ઞિયા ઇમા બ્રહ્મણાં હસ્તેષુ પ્રપૃથક્સાદયામિ । યત્કાતમ ઇદમભિષિશ્ચામિ વોઽહમિન્દ્રો મરુત્વાન્ત્સ દદાદિદં મે ॥૨૭॥

ભાવાર્થ : આ આપોદેવી જલોને બ્રહ્મા વગેરે ઋત્વિજોના હસ્તોમાં સ્થાપિતકરૂં છું, જે આપોદેવી જલ શુદ્ધ, પૂત, યોષિત જેવાં મધુર અને યજ્ઞિય છે, હું જે છે તમારી કામનાઓ માટે આ જલનાં અભિષિંચન કરૂં છું, તે તે કામનાને મરુતોની સાથે રહેલ ઇંદ્ર આપો આ મારી. કામના છે. (૨૭)

ઈદમે મેદી જ્યોતીર અમૃત મુર્તજયો રહીમન પાક ક્ષેત્ર મકા બ્રાહ્મણ કુરાન પંથી

ઇદં મે જ્યોતિરમૃતં હિરણ્યં પક્વં ક્ષેત્રાત્કામદુધા મ એષા । ઇદં ધનં નિ દધે બ્રાહ્મણેષુ કૃણ્વે પન્થાં પિતૃષુ યઃ સ્વર્ગઃ ॥૨૮॥

જાતવેદ-કુરાન મકા બુકામ નિરૂર્તી-પશ્ચિમના સમ્રાટ

ભાવાર્થ : અહીં અગ્નિના ક્ષેત્રથી પકાવેલ ઓદન છે, તે તો હિરણ્ય રૂપ અમૃત જ્યોતિ છે અને આ ગૌ તો મારી કામ દુધા છે. હું આ ઓદનરૂપ ધન બ્રહ્મા વગેરે ઋત્વિજોને માટે રાખું છું, જેથી પિતૃઓ વિષે માર્ગ કરૂં, જે માર્ગ સ્વર્ગ સ્વરૂપ છે.

અગ્નૌ તુષાના વપ જાતવેદસિ પરઃ કમ્બૂકાઁ અપ મૃડ્ઢિ દૂરમ્ । એતં શુશ્રુમ ગૃહરાજસ્ય ભાગમથો વિદ્મ નિર્ઋતેર્ભાગધેયમ્ ॥૨૯॥

ભાવાર્થ : જાતવેદસ અગ્નિમાં તમે આ તુષ-ડાંગરનાં છોતરાંને રાખી મુકો, તેમાંથી કબૂક-છોતરાં દૂર કરો. અમે એમ સાંભળેલું છે કે, ઓદન તો ગૃહરાજ-યજમાનનો ભા છે. અને એ ભાગ નિર્ઋતિ-અધોગતિને દૂર કરનાર ગણાય. (૨૯)

શ્રામ્યતઃ પચતો વિદ્ધિ સુન્વતઃ પન્થાં સ્વર્ગમધિ રોહયૈનમ્ । યેન રોહાત્પરમાપદ્ય યદૂય ઉત્તમં નાકં પરમં વ્યોડમ ॥૩૦॥

પાક વિધી સુન્નત : પથં સ્વર્ગમ રહીમનય

ભાવાર્થ : જે ઋત્વિજો ઓદન માટે પરિશ્રમ કરે છે, અને તે પરિપક્વ કરે છે. તેમજ સોમરસની જેમ તેના રસ તૈયાર કરે છે, તે ઋત્વિજોને તમે જાણો. ઓદનને સ્વર્ગના માર્ગ પર ચઢાવો. જેથી અમે ઉત્તમ પ્રકારનાં આયુ પ્રાપ્ત કરી, ઉત્તમ નાક-સ્વર્ગ-રૂપ પરમ વ્યોમ પર અમે ચઢીએ. (૩૦) પા.નં. ૭૫૧

ભવાશર્વો મૃડતં માભિ યાતં ભૂતપતી પશુપતી નમો વામ્ । પ્રતિહિતામાયતાં મા વિ સ્રાષ્ટ મા નો હિંસિષ્ટં દ્વિપદો મા ચતુષ્પદઃ ।૧।

ભૂતપૂતી પશુપતી નમો ભવા-સબો મૃડદંની રક્ષા કરો

ભાવાર્થ : હે ઉત્પાદક ભવ.અને સંહારક શર્વ નામના રુદ્ર મહાદેવ તમે બંને અમને સુખી કરો. અમારી પર આક્રમણ કરો નહિ. આપ બંને ભૂત-પ્રાણીઓના પાલક અને પશુઓના પાલક અને પશુઓના પાલક છો. તમને અમારા નમસ્કાર હો. જે બા ધનુષ્ય પર રાખ્યાં છે. અને લક્ષ્ય પર ફેકવા માટે ખંચવામાં આવ્યાં છે, તે બંને પ્રકારના બાણ અમારી પર છોડો નહિ. અમારાં દ્વિપદ-પ્રજાજનો અને ચતુષ્પદ-પશુઓ પર હિંસા કરો નહિ. (૧)

શુને ક્રોષ્ટ્રે મા શરીરાણિ કર્તમલિક્લવેભ્યો ગૃધ્રેભ્યો યે ચ કૃષ્ણા અવિષ્યવઃ ।
ભક્ષિકાસ્તે પશુપતે વયાંસિ તે વિઘસે મા દિન્દ ॥૨॥

હે મકાદેવ ! કબરમાં મડદાંની રક્ષા કરો

ભાવાર્થ : જે કાળા અને હિંસક કૃમિઓ છે, તે કુતરાં અને ગીધડાંના ભાગે જાઓ. તેમજ કૃર અવાજ કરનાર ગીધો માટે હો. કૃમિરૂપે રહેલ હે રુદ્ર ! તમે અમારા શરીર કરડી ખાઓ નહિ. હે પશુપતિ મહાદેવ તમારાથી પ્રેરિત માંખો અને કાગડાઓ અમારાં ધવાએલાં શરી પ્રાપ્ત ન કરે. (૨)

ક્રન્દાય તે પ્રાણાય યાશ્ચ તે ભવ રોપયઃ । નમસ્તે રુદ્ર કૃણ્મઃ સહસ્રાક્ષાયામર્ત્ય ॥૩॥

ભાવાર્થ હે આમર્ત્ય ભવ તમારા ક્રન્દ-અવાજ કરનાર પ્રાણને નમસ્કાર હો. તેમજ તમારાં રોપી-ઉગનારાં જીવાણુઓને નમસ્કાર હજારનેત્ર ધારણ કરનાર તમારાં રુદ્ર સ્વરૂપને નમસ્કાર હો.

પુરસ્તાત્તે નમઃ કૃણ્મ ઉત્તરાદધરાદુત । અભીવર્ગાદિવસ્પર્યન્તરિક્ષાય તે નમઃ ॥૪॥

ફરસ્તાતેનમ દસેદીસાને નમઃ

ભાવાર્થ : અમે તમારા આગળના, ઉપરના અને નીચેનાં સ્વરૂપોને નમસ્કાર હો. સર્વ રીતે વીંટળાઈને રહેલ તમારા દ્યુલોક અને અંતરિક્ષ લોકને નમસ્કાર હો. (૪)

મુખાય તે પશુપતે યાનિ ચક્ષૂષિ તે ભવ । ત્વચે રુપાય સંદશે પ્રતીચીનાય તે નમઃ ॥૫॥

પ્રતીચીનાય-પીઠનાં દર્શન-મોહોર હે ભર્વ અર્બવ પ્રસુપતિ તમરા અંગોને નમસ્કાર

ભાવાર્થ : હે ભવ પશુપતિ ! તમારા મુખને નમસ્કાર હો. તમારાં જે ચક્ષુ છે, તેમને નમસ્કાર હો, તમારાં ત્વચા-ચામડી, રૂપ, સંદશ-દર્શન અને પ્રતીચીન-પીઠને નમસ્કાર હો. (૫)

અઙ્ગેભ્યસ્ત ઉદરાય જિહ્વાયા આસ્યાડય તે । દૃભ્યો ગન્ધાય તે નમઃ ॥૬॥

અસ્ત્રા નીલશિખણ્ડેન સહસ્રાક્ષેણ વાજિના । રુદ્રે ગાર્ધકધાતિના તેન મા સમરામહિ ॥૭॥

નીલીધજાવાળા રૂદ્રદેવને નમસ્કાર

ભાવાર્થ : રુદ્રનાં નીલ શિખવાળા બળવાન અસ્ત્ર-શત્રથી અને હજારો આંખવાળા સૌનો વિનાશ કરનાર રુદ્રથી અમે કદી વિરોધમાં રહીએ નહિ. (૭)

સ નો ભવઃ પરિ વૃણક્તુ વિશ્વત આપ ઈવાગ્નિઃ પરિ વૃણક્તુ નો ભવઃ મા નોડભિ ભાંસ્ત નમો અસ્ત્વસ્મૈ ॥૮॥

ભાવાર્થ : તે ભવ બધી રીતે અમારાં રક્ષણ કરો. જેવી રીતે આપો દેવીઓ-જલ અગ્નિને ઘેરી લે છે, તેવી રીતે ભવ મહાદેવ અમારાં રક્ષણ કરો. તે અમારો નાશ ન કરે, તેમને અમારા નમસ્કાર હો. (૮)

ચતુર્નમો અષ્ટકૃત્વો ભવાય દશ કૃત્વઃ પશુપતે નમસ્તે । તવેમે પશ્ચ પશવો વિભક્તા ગાવો અશ્વાઃ પુરુષા અજાવયઃ ॥૯॥

ભાવાર્થ : હે પશુપતિ તમારાં ભવને ચારવાર નમસ્કાર હો. અને આઠવાર તેમજ દશવાર નમસ્કાર હો. તમારી સાથે સંબંધ ધરાવનાર આ ગાયો, અશ્વો, પુરુષ-પ્રજાઓ, અજ-બકરાં અને અવિ-ઘેટાં છે. (૯)

તવ ચત્તસ્ત્રઃ પ્રદિશસ્તવ ધૌસ્તવ પૃથ્વિ તવેદમુગ્રોર્વ૧ન્તરિક્ષમ્ । તવેદં સર્વમાત્મન્વદ્યત્પ્રાણત્પૃથ્વિમનુ ॥૧૦॥

ભાવાર્થ : હે ઉગ્ર પશુપતિ આ ચાર દિશાઓ તમારી છે. આ દ્યુલોક, આ પૃથ્વી, વિશા અંતરિક્ષ તમારાં છે, તેમજ આ પૃથ્વી, વિશાળ અંતરિક્ષ તમારાં છે, તેમજ આ પૃથ્વી પર જે કાંઈ-પ્રાણ ચેતનાને ગ્રહણ કરે છે, તે બધુંજ તમારૂં આત્મ સ્વરૂપ છે. (૧૦) પા.નં. ૭૫૬

ઉરૂઃકોશો વસુધાનસ્તવાયં યસ્મિન્નિમા વિશ્વાભુવનાન્યન્તઃ । સનો મૃડ પશુપતેનમસ્તે પરઃક્રોષ્ટારો અભિમાઃ શ્વાનઃ પરો યન્ત્વધરુદોવિકેશ્યડઃ

ભાવાર્થ : હે પશુપતિ જેની અંદર આ વિશ્વભરના લોકો રહેલા છે, તે તો તમારો આ વિશાળ કોશ છે, જે વસુ-ધન સાધન ધારણ કરે છે. તે તમે અમને સુખ આપો, તમને નમસ્કાર હો, શિયાળો, ખીદડાં, કુતરાં અમારાથી દૂર રહો. તેમજ અધરુત્ પાપભાવે રડનારી છૂટા કેશવાળી નારીઓ અમારાથી દૂર હો. (૧૧)

અર્બી મદનુરૂષિ રહમાની ય રહીમતા (ધનુર્બીભર્સી) ભીસમલુન

ધનુર્બિભર્ષિ હરિતં હિરણ્યયં સહસ્ત્રઘ્નિ શતવધં શિખણ્ડિનમ્ । રુદ્રસ્યેષુશ્ચરતિ દેવહેતિસ્તસ્યૈ નમો યતમસ્યાં દિશીરૂતઃ ॥૧૨॥

ભાવાર્થ : શિખંડ-માથે કલગી ધારણ કરનાર હે રુદ્ર તમે જે ધનુષ્ય ધારણ કરો છો, તે તો હજારોનો નાશ કરનાર, સેંકડોનો વધ કરનાર અને સુવર્ણમય ધાતુનું બનેલું છે, આ રુદ્રનું બાણ દેવના હેતિ-શસ્ત્રરૂપે વિચરણ કરે છે, તે તો જે કોઈ દિશામાં દિશામાં ફરતુ હોય, તે દિશાને નમસ્કાર હો. (૧૨)

યોરૂભિયાતો નિલયતે ત્વાં રૂદ્ર નિચિકીર્ષતિ । પશ્ચાદનુપ્રયુદ્ક્ષે તં વિદ્ધસ્ય પદનીરિવ ॥૧૩॥

યા અલા તોભયા તોબા નિલયતે નીલો રંગ રૂદ્ર

ભાવાર્થ હે રુદ્ર જે શત્રુઓ હુમલો થતાં છુપાઈ જાય છે, અને તેમને હલકા પાડવા ઈચ્છે છે, તે શત્રુઓને તમે ઘાયલ થયેલ યે.દ્ધાનાં પાદચિહ્નની જેમ તમે તેમની પર પાછળથી આક્રમણ કરો છો. (૧૩)

ભવ રૂદ્ર સયુદા સઈદાન બભૂવ તોભ્યાં તોબા નમો

ભવારુદ્રો સયુજા સંવિદાનાવુભાવુગ્રો ચરતો વીર્યાડય । તાભ્યાં નમો યતમસ્યાં દિશીંતઃ ॥૧૪॥

ભાવાર્થ : આ ભવ અને રુદ્ર બે દેવો છે, જે બંને સાથે મલીને સરખાં જ્ઞાન રાખીએ રહે છે. તે બંને દેવો ઉગ્રવીર્ય પરાક્રમને માટે સાથે સંચાર કરે છે. તે બંને દેવો જે કોઈ દિશામાં હોય, તે દિશામાં હોય, તે દિશાને નમસ્કાર હો. (૧૪)

નમસ્તેઽસ્ત્વાયતે નમો અસ્તુ પરયતે । નમસ્તે રુદ્ર તિષ્ઠત આસીનાયોત તે નમઃ ॥૧૫॥

નમસ્તે સયદતવા નમસ્તે રૂદ્ર પાંચ વખત દીવસરાતમાં નમસ્તે

ભાવાર્થ : હે રુદ્ર તમને સાંજે નમન, સવારે નમન, રાતે નમન, દિવસે નમન હો. તમારા ભવ અને શર્વ એ બંને સ્વરૂપો અમે નમસ્કાર કરીએ છીએ. (૧૬) પા.નં. ૭૫૭

સહસ્રાક્ષમતિપશ્યં પુરસ્તાદ્રુદ્રમસ્યન્તં બહુધા વિપશ્ચિતમ્ । મોપારામ જિહ્વયેયમાનમ્ ॥૧૭॥

ફરસ્તાદુ પશ્ચિમતમ જીહોવાય નમઃ

ભાવાર્થ : હું તે રુદ્રને મારી નજર સામે જોઉં છું, જેને હજાર આંખો છે, જે વિચક્ષણ છે, અને જે વિવિધ રીતે અસ્ત્રને ફેંકે છે. અમે તે ગતિશીલ રુદ્રને જીભથી ઘર્ષિત કરીએ નહિ. (૧૭)

શ્યાવાશ્વં કૃષ્ણમસિતં મૃણન્તં ભીમં રથં કેશિનઃ પાદયન્તમ્ । પૂર્વે પ્રતીમો નમો અસ્ત્વસ્મૈ ॥૧૮॥

ભાવાર્થ : અમે તે રુદ્રને પહેલેથી પ્રાપ્ત કરીએ છીએ, જે રુદ્ર શ્યામ અશ્વ જેવા કૃષ્ણ વર્ણના, આકર્ષક, સુખ આપનાર, (૧૮) પા.નં. ૫૭ કાન્ડ-૧૧

પર્યાય પ્રથમ મંત્રો એકથી એકત્રીશ છંદ (૧,૧૪) આસુરી ગાયત્રી (૨) ત્રિપદા સમવિષમા ગાયત્રી. (૩,૬.૧૦) આસુરી પંક્તિ. (૪,૮) સામ્ની અનુષ્ટુપ (૫,૧૩,૧૫,૨૫) સામ્ની ઉષ્ણિક (૭,૧૯,૨૨) પ્રાજાપત્યા અનુષ્ટુપ. (૧૧) ભુરિક આર્ચી અનુષ્ટુપ (૧૨) યાજુષી જંગતી (૧૬,૨૩) આસુરી બૃહતી (૨૪) ત્રિપદા પ્રાજાપત્યા બૃહતી (૨૬) આર્ચી ઉષ્ણિક (૨૭,૨૯) સામ્ની બૃહતી (૨૯,ભુરિક) (૩૦) યાજુષી ત્રિષ્ટુપ (૩૧) આલ્યાચાપંક્તિ (યાજુષી) પ્રથમ પર્યાયનાં સૂક્તોમાં સાયણ ભાષ્ય બે બે અથવા સૂક્તોને સાથે જોડી, તેનાં વિવેચન કરે છે, જેથી વિષયની અનુરૂપતા સચવાય છે.

તસ્યૌદનસ્ય બૃહસ્પતિઃ શિરો બ્રહ્મ મુખમ્ ॥૧॥ દ્યાવાપૃથ્વિ શ્રૌત્રે સૂર્યાચન્દ્રમસાવક્ષિણી સપ્તઋષયઃ પ્રાણાપાનાઃ ॥૨॥

ત સંયોદનસ્ય-સૈયદ બ્રહસપતી

ભાવાર્થ : જે આ ઓદન છે, તેનાં શિર બૃહસ્પતિ, મુખ બ્રહ્મા-બ્રહ્મા ધુલોક અને પૃથ્વીલોક કાન, સૂર્યલોક અને ચંદ્રલોક આંખો, સાત ઋષિઓ પ્રાણ અને અપાન છે. (૧,૨) પા.નં. ૭૬૧

ચક્ષુર્મુસલં કામ અલૂખલમ્ ॥૩॥ દિતિઃ શૂર્પમદિતિઃ શૂર્પગ્રાહી વાતોઽપાવિનક્ ॥૪॥

ચક્ષુ મુસલમાં મકા લોહ કલમ

ભાવાર્થ : તે ઓદન તૈયાર કરવાનાં સાધનોમાં મૂસલ ચક્ષુ અને ઉલૂખલ કામ છે. દિતિ સૂપડું, અદિતિ શૂર્પગ્રહી-સૂપડાંની પાંખ, વાયુ છોતરાંને દૂર કરનાર ગણાય છે. (૩,૪)

અશ્વાઃ કણા ગાવસ્તણ્ડુલા મશકાસ્તુષાઃ ॥૫॥ કબ્રુ ફલીકરણાઃ શરોઽભ્રમ્ ॥૬॥

કબરુ ફલી કરણા શિર અર્બમ

ભાવાર્થ : અન્નના કણ અશ્વો, તંદુલ ગાયો, તુષ-છોતરાં મચ્છરો, ફલીકરણ-ચોખા કભ્રુ-દૃશ્ય અને અભ્ર-મેઘ શર ઉપરનાં છોતરાં છે. (૫,૬)

શ્યામમયોઽસ્ય માંસાનિ લોહિતમસ્ય લોહિતમ્ ॥૭॥ ત્રપુ ભસ્મ હરિતં વર્ણઃ પુષ્કરસ્ય ગન્ધઃ ॥૮॥

મહમદ મુસ્તફાના તન મુબારક નૂરનામું

ભાવાર્થ : કાળું લોઢું તેનાં માંસ છે, લોહિત વર્ણ તે લોહી છે. તાંબુ ભસ્મ છે. હરિત વર્ણ છે. પુષ્કર તેનાં ગંધ છે. (૭,૮)

ખલઃ પાત્રં સ્ફયાવંસાવીષે અનૂક્યેડ ॥૯॥ આન્ત્રાણિ જત્રવો ગુદા વરત્રાઃ ॥૧૦॥

ભાવાર્થ : ખરલ તેનાં પાત્ર છે બે સ્ફય-તલવાર બે અંસ છે ઈર્ષા-ઈશ ગાળાની હાંસડી છે. અત્રુ-રાસ આંતરડાં છે. અને વસ્ત્ર-જોતર ગુદા છે. (૯,૧૦)

ઈયમેવ પૃથ્વિકુમ્ભી ભવતિ રાધ્યમાનસ્યૌદનસ્ય દ્યૌરપિધાનમ્ ॥૧૧॥ સીતાઃ પર્શવઃ સિકતા ઉબધ્યમ્ ॥૧૨॥

ભાવાર્થ : આ પૃથ્વી તો કુંભીપાત્ર છે, દ્યુલોક રાંધવાના ઓદનના અપિધાન ઢાંકણ છે. સીતા ખેડેલી જમીન પાંસળીઓ છે. સિક્તાં-રેતી ઉવધ્ય-આઉલ છે. (૧૧,૧૨)

ઋતં હસ્તાવનેજનં કુલ્યોડપસેચનમ્ ॥૧૩॥ ઋચા કુમ્ભ્યધિહિતાર્ત્વિજ્યેન પ્રેષિતા ॥૧૪॥

ભાવાર્થ : ઋત-નિયમ હાથ ધોવાનાં જલ છે, નહોરો જલ સિંચન છે, ઋચાઓ ડાંકવાની કુંણી છે. ઋત્વિક અર્ધ્યું પૈષ છે.

બ્રહ્મણા પરિગૃહીતા સામ્ના પર્યૂઢા ।૧૫। બૃહદાયવનં રથન્તરં દર્વિઃ ૧૬

અર્બહદા યવન

ભાવાર્થ : બ્રહ્મ-અથર્વ દ્વાર પકડાય છે, સામથી ઢંકાય છે. બૃહત ગાન આયતન-સ્થાન છે. રથંતર ગાન દર્વિ-કડછી છે(૧૫, ૧૬)

પાં નં. ૬૬૨-કાંડ-૧૧

પરાશ્ચં ચૈનં પ્રાશીસ્પ્રાણઆસ્ત્વા હાસ્યન્તીત્યેનમાહ ॥૨૮॥

પ્રત્યશ્ચં ચૈનં પ્રાશીરપાનાસ્ત્વા હાસ્યન્તીત્યેનમાહ ॥૨૯॥ નૈવાહમોદનં ન મામોદનઃ ॥૩૦॥ ઓદન એવૌદનં પ્રાશીત્ ॥૩૧॥

પશ્ચિમ નબી મોહમદ મઅમોદન

ભાવાર્થ : આના ઉત્તરમાં ઋત્વિજ જણાવે છે. તમે જો એમ કહેશો કે દૂરના ઓદન ખાધા છે, તો તમને પ્રાણ છોડી જશે હવે જો એમ કહો કે, પાસેના ઓદન ખાધા છે. તો એમ જણાવવું કે, આપના-પ્રાણ તમને છોટી જસે. આથી તો અમારૂ કથન એવું છે કે 'અમે ઓદન ખાધી નથી. અથવા તો ઓદન અમને ખાધા નથી. સાચી વાત તો એ છે કે, ઓદનજ ઓદનને ખાયછે. તાત્પર્ય એ છે કો આપણે જે ભોગ પદાર્થ ગ્રહણ કરીએ છીએ, તેનો તો કોઈ અંત નથી. સાચી રીત જમણ ઓદન પોતે બ્રહ્મરૂપ છે અને જમનાર પણ બ્રહ્મ છે આથી બ્રહ્મજ બ્રહ્મને સમર્પણ કરે છે. (૨૮, ૨૯, ૩૦, ૩૧)

પા.નં. ૭૫૬

મહામદનતે અંતિમ નબી ભવિષ્યતી

યદા પ્રાણો અભ્યવર્ષીદ્વર્ષેણ પૃથિવીં મહીમ્ । પશવસ્તત્પ્ર મોદન્તે મહો વૈ નો ભવિષ્યતિ ॥૫॥

ભાવાર્થ : હવે જ્યારે આ પ્રાણ વિશાળ પૃથ્વી પર વર્ષા સાથે વર્ષણ કરે છે, ત્યારે પશુઓ પણ હર્ષિત થાય છે, કારણ કે તે સમજી જાય છે કે, હવે અમારો મહિમા વધી જશે. (૫)

અભિવૃષ્ટા ઓષધયઃ પ્રાણેન સમવાદિરન્ । આયુર્વૈ નઃ પ્રાતીતરઃ સર્વા નઃ સુરભીરકઃ ॥૬॥

ભાવાર્થ : જ્યારે પોતે વૃષ્ઠથી ભીંજાય છે, ત્યારે તે ઔષધિઓ આનંદમાં આવી પ્રાણની સાથે સંવાત રચે છે કે, પ્રાણ મે અમારાં આયુષ્ય વધારી આપ્યાં અને અમને સુગંધિત કર્યાં છે.

નમસ્તે અસ્ત્વાયતે નમો અસ્તુ પરાયતે । નમસ્તે પ્રાણ તિષ્ઠત આસીનાયોત તે નમઃ ॥૭॥

નબી પ્રતીચીનાય નમઃ પીઠનાં દર્શન

ભાવાર્થ : હે પ્રાણ ! તમારા આયત-આગમનને નમસ્કાર. તમારા પાદ ગમનને નમસ્કાર. તમારી ઉભા રહેવાની

ક્રિયાને અને તમારી તે બેસવાની ક્રિયાને નમસ્કાર. (૭)

નમસ્તે પ્રાણ પ્રાણતે નમો અસ્ત્વપાનતે । પરાચીનાય તે નમઃ પ્રતીચીનાય તે નમઃ સર્વસ્મૈ ત ઈદં નમઃ ॥૮॥

ભાવાર્થ : હે પ્રાણ તમારા પ્રાણ લેવાની ક્રિયાને નમસ્કાર. તમારા અપાનની ક્રિયાને નમસ્કાર. તમારી આગળ વધવાની ક્રિયાને નમસ્કાર. તમારાં પાછળ વળવાની ક્રિયાને નમસ્કાર. (૮)

યા ત પ્રાણ પ્રિયા તનૂર્યો તે પ્રાણ પ્રેયસી । અથો યદ્ભેષજં તવ તસ્ય નો ધેહિ જીવસે ॥૯॥

ભાવાર્થ : હે પ્રાણ તમારાં જ આ પ્રિય તનુ-શરીરો છે. અને તમારી આ પ્રિય ભાવના અને તમારું જે આ પ્રિય ભેષજ ઔષધ છે, તેને નમસ્કાર. તે અમને દીર્ઘ જીવન આપે. (૯)

પ્રાણઃ પ્રજા અનુ વસ્તે પિતા પુત્રમિવ પ્રિયમ્ । પ્રાણો હ સર્વસ્યેશ્વરો યચ્ચ પ્રાણતિ યચ્ચ ન ॥૧૦॥

ભાવાર્થ : જેવી રીતે પિતા પોતાના પ્રિય પુત્રની સાથે વાસ કરે છે, એવીજ રીતે પ્રાણ પ્રજાઓની આંદર વસેલા
પા.નં. ૭૭૫
છે. (૧૦)

પ્રાણો વિરાટ્ પ્રાણો દેષ્ટ્રી પ્રાણં સર્વ ઉપાસતે । પ્રાણો હ સૂર્યશ્ચન્દ્રમાઃ પ્રાણમાહુઃ પ્રજાપતિમ્ ॥૧૨॥

ભાવાર્થ : આ પ્રાણ તો વિરાટે. તે દેષ્ટ્રી સર્વનાં પ્રેરક છે. બધા દેવા તે પ્રાણની ઉપાસના કરે છે. સાચેજ આ પ્રાણ તો સત્યવાદી જનને ઉત્તમ લોકમાં પહોંચાડે છે. (૧૨)

પ્રાણપાનૌ વ્રીહિયવનડ્વાન્પ્રાણ ઉચ્યતે । યવે હ પ્રાણ આહિતોઽપાનો વ્રીહિરુચ્યતે ॥૧૬॥

આ પ્રાણનબી મહમોદ અર્બિહયવન અનંગવાન યવન

ભાવાર્થ : આ પ્રાણ તો વ્રીહિ-ચોખા અને યવનના રૂપે છે. અનડવાન બળદ પ્રાણ રૂપે કહેવાય છે. જવ ધાન્યમાં પ્રાણને રાખ્યા છે. અને વ્રીહિ-ચોખા તો અપમાન કહેવાય છે. (૧૩)

અપાનતિ પ્રાણતિ પુરુષો ગર્ભે અન્તરા । યદા ત્વં પ્રાણ જિન્વસ્યથ સ જાયતે પુનઃ ॥૧૪॥

ભાવાર્થ : પુરુષ-જીવાત્મા ગર્ભની અંદર પ્રાણ લે છે. અને અપાન લે છે. જ્યારે તે પ્રાણ પ્રેણ કરે છે, ત્યારેજ
પા.નં. ૭૭૬
તે પુરુષ જન્મ લે છે. (૧૪)

આથર્વણીરાઙ્ગીરસીર્દૈવીર્મનુષ્યજા ઉત । ઓષધયઃ પ્રેઃ જાયન્તે યદા ત્વં પ્રાણ જિન્વસિ ॥૧૬॥

ભાવાર્થ : હે પ્રાણ જ્યારે તમે પ્રેરણા કરો છો ત્યારે જ આથર્વણી, આંગિરસી, દૈવી અને માનુષી ઔષધિઓ પેદા થાય છે.

યદા પ્રાણો અભ્યવર્ષીદ્વર્ષેણ પૃથિવીં મહીમ્ । ઓષધયઃ પ્રે જાયન્તેઽથો યાઃ કાશ્ચ વીરુધઃ ॥૧૭॥

ભાવાર્થ : જ્યારે આ પ્રાણ વિશાળ ભૂમિ પર વરસે છે. ત્યારે ત્યારે જે જે કોઈ ઔષધિઓ અને વૃરુધ-વેલા હોય છે. તે બધાં પેદા થાય છે. (૧૭)

યસ્ત પ્રાણેદં વેદ યસ્મિંશ્ચાસિ પ્રતિષ્ઠિતઃ । સર્વે તસ્મૈ બલિં હરાનમુષ્મિંલ્લોક ઉત્તમે ॥૧૮॥

વૈદસર્વે તમે બલીહારીન મુસ્લીમ લોક ઉતમ

ભાવાર્થ : હે પ્રાણ જે બ્રહ્મજ્ઞાની તમારા આ રહસ્યને અને જેમાં તમે પ્રતિષ્ઠિત છો, તેને જાણે છે, તે બ્રહ્મજ્ઞાનીને બધા દેવો બલિનાં સમર્પણ કરે છે. (૧૮)

યથા પ્રાણ બલિહૃતસ્તુભ્યં સર્વાઃ પ્રજા ઈમાઃ । એવા તસ્મૈ બલિં હરાન્યસ્ત્વા શૃણવત્સુશ્રવઃ ॥૧૯॥

ભાવાર્થ : હે પ્રાણ જેવી રીતે બધાં પ્રજાજનો તમારે માટે બલિનાં પ્રદાન કરે છે, કારણકે તમે જે પ્રખ્યાત

છે અને તમારાં સામર્થ્ય સાંભળેલાં છે, તેવા તે યજમાનને માટે તમે બલિ આપો.

અન્તર્ગર્ભશ્ચરતિ દેવતાસ્વાભૂતો ભૂતઃ સ ઉ જાયતે પુનઃ । સ ભૂતો ભવ્ય ભવિશ્યત્પિતા પુત્રં પ્ર વિવેશા શચીભિઃ ॥૨૦॥

નબી પ્રાણ સર્વત્ર ભૂતભવિષ્ય વર્તમાન અવલ આખર મધ્ય અંતિમ નબી

ભાવાર્થ : જે પ્રાણે બધાં દેવોની અંદર ગર્ભના રૂપે વાસ કરેલ છે, જે પોતે ભૂતકાલમાં થએલ છે, આજે થાય છે, અને હવે પછીના છે, તે તો જાણે કે પિતા પોતાની શક્તિઓની સાથે પુત્રમાં પ્રવેશ કરે, એ રીતે તમે બધામાં પ્રવેશ કરેલ છે. (૨૦)

એકં પાદં નોનોત્ખિદતિ સલિલાદ્ધંસ ઉચ્ચરન્ । યદઙ્ગ સં તમુત્ખિદન્નોવદ્યા ન શ્વઃ સ્યાન્ન રાત્રી નાહઃ સ્યાન્ન વ્યડચ્છેન્કદા ચન ॥૨૧॥

એક પાદ્દમના ફતૂમા-ખીદૂતી ખાદીજા રસૂલીલાદ

ભાવાર્થ : હે પ્રિય પ્રાણ જેવી રીતે સલિલમાંથી હંસ ઉપર ઉઠે છે, ત્યારે તેના એક પાદને ઉઠાવતો નથી, હવે જો તેના એક પાદને સલિલમાંથી ઉઠાવી લે, તો તે હંસના ચાલ્યા જવાથી આજ-વર્તમાનકાલ હોય નહિ, ભવિષ્યકાળ થાય નહિ, રાત્રિઓ અને દિવસો વગેરે કોઈપણ કાલ થાય નહિ. એ હંસ તેજ આ પ્રાણ છે, જે વિશ્વરૂપ સલિલમાં રહે છે. (૨૧) પા.નં. ૭૭૭ કાંડ-૧૧

પ્રાણ મા મત્પર્યાવૃતો ન મદન્યો ભવિષ્યસિ । અપાં ગર્ભમિવ જીવસે પ્રાણં બધ્નામિ ત્વા મયિ ॥૨૬॥

મુતર્જયા અર્બતાન મદીનય

ભાવાર્થ : હે પ્રાણ તમે મારાથી જુદા થતા નથી. મને છોડીને તમે બીજા બનશો નહિ. હે પ્રાણ આપોદેવી-જલોના ગર્ભની જેમ મારા જીવનને માટે હું તમને બાંધી રાખું છું. (૨૬) પા.નં. ૭૭૯

બ્રહ્મચારીનાં વ્રત બ્રહ્મચર્ય મહિમા સૂક્ત પાંચમું, ઋચાઓ છવ્વીસ ઋષિ બ્રહ્મા દેવ બ્રહ્મચારી છંદ ત્રિષ્ટુપ (૧) પુરોતિજાગતા વિરાટ ગર્ભ. (૨) પંચપદા બૃહતી ગર્ભા શકવરી. (૩) ઉરો બૃહતી (૬) શક્વરગર્ભા ચતુષ્પદા જગતી. (૭) વિરાટ ગર્ભા (૮) પુરોતિ જગતા વિરાટ જગતી. (૯) બૃહતી ગુર્ભા. (૧૦) ભુરિક (૧૧) જગતી. (૧૨) શાકવરગર્ભા ચતુષ્પદા વિરાટ અતિ જગતી. (૧૩) જગતી. (૧૫) પુરસ્તાત્ જ્યોતિ (૧૪,૧૬,૨૨) અનુષ્ટુપ. (૨૩) પુરોતી બાર્હતાતિ જાગતગર્ભા. (૨૫) એકાવસાના આર્ચી ઉષ્ણિક (૨૬) મધ્યે જ્યોતિ ઉષ્ણિક ગર્ભા. બ્રહ્મચારીને ઉપનયન સંસ્કાર આપતા આ સૂક્તનો જપ બ્રહ્મયજ્ઞ-સ્વાધ્યાયના રૂપે કરવામાં આવે છે. વૈતના સૂત્ર અને કૌશિકસૂત્રમાં સ્પષ્ટ નિર્દેશ નથી, પરંતુ કૌ.સૂ. (૫૫, ૧૮)માં જપનું સૂચન છે. આ સૂક્તમાં બ્રહ્મ-વેદવિદ્યાના સ્વાધ્યાય કરનાર બ્રહ્મચારી બ્રહ્મસ્વરૂપે પ્રાપ્ત કરેલ - આત્માજ્ઞાનનું અધ્યાત્મ રૂપ અહીં રજૂ થયું છે.

બ્રહ્મચારીષ્ણંશ્ચરતિ રોદસી ઉભે તસ્મિન્દેવાઃ સંમનસો ભવન્તિ । સ દાધાર પૃથિવીં દિવં ચ સ આચાર્ય ૧ તપસા પિપર્તિ ॥૧॥

બ્રહ્મ ચારીણાં અર્બહ મકા અલીનાં અરાતી રોદસી અલસઈદો ઇસલમ દેવા મુસલમાં ભવતી

ભાવાર્થઃ આ બ્રહ્મચારી છે જે દ્યુલોક અને પૃથ્વીલોકને બંનેને અનુકૂળ રહીને બ્રહ્મનાં આચરણ કરે છે. આથી તો બધા દેવો એક મનથી સંમત થઈ તેની અંદર વાસ કરે છે. આ બ્રહ્મચારી પૃથ્વીલોક અને દ્યુલોકને ધારણ કરે છે. તે પોતાના તપસ સ્વાધ્યાયના પ્રભાવે આચાર્યનાં પાલન કરે છે. (૧)

બ્રહ્મચારિણં પિતરો દેવજનાઃ પૃથગ્વેદા અનુસંયન્તિ સર્વે । ગન્ધર્વા એનમન્વાયન્ત્રયસ્ત્રિશત્ત્રિશતાઃ ષટ્સહસ્ત્રાઃ સર્વાન્ત્સ દેવાંસ્તપસા પિપર્તિ ।૨।

પિતૃઓ દેવો બધા અરબ મકારીણો છે. ગાંધર્વો તેમજ-પ્રથમ ૩-૩૦-૩૦૦ ૬૦૦૦ પ્રથમ મુસલમાન સાથી

ભાવાર્થ પિતૃઓ, દેવજનો, દેવો એ બધા જુદી જુદી રીતે એ બ્રહ્મચારીને છે. એ બ્રહ્મચારીને ગંધર્વો અનુસરે છે, તેમજ ત્રેત્રીશ, છ હજાર દેવો છે, તે બધા દેવોનાં પાલન તે બ્રહ્મચારી પોતાના તપના પ્રભાવથી કરે છે. (૨)

આચાર્યઽપનયનમાનો બ્રહ્મચારિણં કૃણુતે ગર્ભમન્તઃ । તં રાત્રીસ્તિસ્ર ઉદરે બિભર્તિ તં જાત દ્રષ્ટુમભિસંયન્તિ દેવાઃ ॥૩॥

બ્રહ્મચારી ઉપનયન કુરાન અર્બતી તં જાત ભીસ્મલંમી સૂન્નત

ભાવાર્થ : જ્યારે આચાર્ય બ્રહ્મચારીને ઉપનયન જનોઈ આપવા તૈયાર થાયછે, ત્યારે તે આચાર્ય માતાની જેમ પોતાની અંદર ગર્ભરૂપે તેને ત્રણ રાત્રિઓ સુધી ધારણ કરે છે. તે બ્રહ્મ ચારી જન્મ લે, તે જોવા માટે તો દેવો તેની પાસે જાય છે. (૩)

ઇયં સમિત્પૃથિવિ દ્યૌર્દ્વિતીયોતાન્તરિક્ષં સમિધાપૃણાતિ । બ્રહ્મચારી સમિધા મેખલયા શ્રમેણ લોકાંસ્તપસા પિપર્તિ ॥૪॥

આ બ્રહ્મચારીણા સમિધા મસીદ્વાથી શ્રમ-સ્વાધ્યાય તપથી રક્ષણ સર્વનું કરે છે.

ભાવાર્થ : આ પૃથ્વી એ તો બ્રહ્મચારીએ અગ્નિમાં ધરવા માટે પહેલી સમતિ છે, દ્યુલોક બીજી સમિધ છે. અને અંતરિક્ષ લોક ત્રીજી સમિત છે. બ્રહ્મચારી એ સમિધથી સર્વનું રક્ષણ કરે છે. આ તે બ્રહ્મચારી છે, જે સમિદા, શ્રમ અને સ્વાધ્યાય તપથી સર્વ લોકનાં રક્ષણ કરે છે. (૪)

પૂર્વો જાતો બ્રહ્મણો બ્રહ્મચારી ધર્મ વસાનસ્તપસોદજ્ઞત્ । તસ્માજ્જાતં બ્રાહ્મણં બ્રહ્મ જ્યેષ્ઠં દેવાશ્ચ સર્વે અમૃતેન સાકમ્ ॥૫॥

આબ્રહ્મચારી બ્રાહ્મણો મુર્તન-સા મકા ધર્મજ ઉન્નત

ભાવાર્થ : આ બ્રહ્મચારી સૌ પ્રથમ બ્રહ્મ-મંત્રથી જન્મતો હોય છે, અગ્નિની આહુતિ માટે તપાવેલ ધર્મ-ઘીની આહુતિની સાથે વાસ કરનાર તે બ્રહ્મચારી તપના પ્રભાવે ઉન્નત થાય છે. એ બ્રહ્મચારી બ્રહ્મ સંબંધી જ્યેષ્ઠ બ્રહ્મ-મંત્રશક્તિ ઉત્પન્ન થાયછે. તેથી સાથે સાથે બધા દેવો અમૃતને સાથે લઈ ઉત્પન્ન થાય છે.

બ્રહ્મચાર્યેઽતિ સમિધા સમિદ્ધઃ કાર્ષ્ણં વસાનો દીક્ષિતો દીર્ઘશ્મશ્રુ : । સ સદ્ય એતિ પૂર્વસ્માદુત્તરં સમુદ્રં લોકાન્સંગૃભ્ય મહુરાચરિક્રત્ ॥૬॥

મસીદથી પ્રજવલીત બ્રહ્મચારી કુરાન, વાસ, લાંબી દાઢી મૂંછ અસ્માને ઉપદેશ કરે છે.

ભાવાર્થ : અગ્નિમાં આહુતિના રૂપે આપેલ સમિદથી સમિદ્ધ પ્રજવલિત થએલ આ બ્રહ્મચારી દેહ પર કૃષ્ણમૃગચર્મ ધારણ કરનાર, યજ્ઞની દીક્ષા લેનાર, લાંબાં દાઢી મૂછ રાખનાર, બની બ્રહ્મનાં આચરણ કરે છે. તે બ્રહ્મચારી લોકોનો સંગ્રહ કરતો રહી વારંવાર તેમને આત્મજ્ઞાનનો ઉપદેશ આપે છે. અને એ રીતે તે પૂર્વ સમુદ્રથી લઈ ઉત્તર સમુદ્ર તરફ સુધીના પ્રદેશોમાં નીધ્રતાથી સંચાર કરે છે. (૬)

બ્રહ્મચારી જનયન્બ્રહ્માપો લોકં પ્રજાપતિં પરમેષ્ઠિ વિરાજમ્ । ગર્ભો મૂત્વામૃતસ્ય યોનાવિન્દ્રો હ સૂત્વાસુરાંસ્તતર્હ ॥૭॥

આબ્રહ્મચારી મુર્તજયો ઈન્દ્ર અલી પરજાતી પ્રગટ કરે છે

ભાવાર્થ : આ તે બ્રહ્મચારી છે, જે અમૃતની યોનિમાં ગર્ભરૂપ બને છે અને તે પછી બ્રહ્મ-મંત્રજ્ઞાન આપ કર્મ, લોક. પ્રજાપતિ અને વિરાટ પરમેષ્ઠી પ્રજાતિને પ્રગટ કરે છે.

આચાર્યસ્તતક્ષ નભસી ઉભે ઇમે ઉર્વી ગમ્ભીરે પૃથિવીં દિવં ચ

તે રક્ષિત તપસા બ્રહ્મચારી તસ્મિનદેવાઃ સંમનસો ભવન્તિ ॥૮॥

તપસા બ્રહ્મચારી ઈસ્લમ દેવા-મુસલમાન ભવતી

ભાવાર્થ : આચાયે જે બે વિશાળ અને ગંભીર પૃથ્વીલોક અને દ્યુલોકને ભિક્ષારૂપે યજ્ઞની મુખ્ય એકઠી કરી હતી તે બંનેને તો તે બંને સમિધાઓની વચમાં બધા લોકો અર્પિત થયા છે. (૮)

જ્ઞાન મેળવવા મસીદોમાં તપસયા કરવા અર્પિત એકત્ર થાય છે

ઈમાં ભૂમિં પૃથિવીં બ્રહ્મચારી ભિક્ષામા જભાર પ્રથમો દિવં ચ । તે કૃત્વા સમિધાવુપાસ્તે તયોરાર્પિતા ભુવનાનિ ॥૯॥

ભાવાર્થઃ સૌ પહેલાં તો આ બ્રહ્મચારીએ પૃથ્વીને અને દ્યુલોકને ભિક્ષારૂપે યજ્ઞની મુખ્ય એકઠી કરી હતી તે બંનેને તો તે બંને સમિધાઓની વચમાં બધા લોકો અર્પિત થયા છે. (૯)

અર્વાગન્યઃ પરો અન્યો દિવસ્પૃષ્ઠાન્ગુહા નિધી નિહિતૌ બ્રાહ્મણસ્ય । તૌ રક્ષતિ તપસા બ્રહ્મચારી તત્કેવલં કૃણુતે બ્રહ્મ વિદ્વાન્ ॥૧૦॥

આ બ્રહ્મચારી આરબજનને કેવલ કુરાન બ્રહ્મ વિધ્વાન એક ઈશ્વરને પ્રચાર કરે છે

ભાવાર્થ : આ બ્રહ્મણ-બ્રહ્મવિત બ્રહ્મચારીના બે નિધિ બુદ્ધિ રૂપી ગુહાની અંદર ગુપ્ત રીતે રહેલાં છે. તેમાંનો એક નિધિ તો અહીં આ શરીર રૂપે પાસે રહેલો છે. અને બીજો નિધિ મનરૂપે તો દ્યુલોકના પૃષ્ઠ ભાગથી પણ દૂર રહેલો છે. તે બંનેનાં રક્ષણ બ્રહ્મચારી તપના પ્રભાવે કરે છે. આથી તોએ તત્ત્વના જાણકાર તે બ્રહ્મચારી કેવળ એક બ્રહ્મ-વિજ્ઞાનનો વિસ્તાર કરે છે. (૧૦)

અર્વાગન્ય ઈતો અન્યઃ પૃથિવ્યા અગ્ની સમેતો નભસી અન્તરેમે । તયોઃ શ્રયન્તે રશ્મયોઽધિ દઢાસ્તાના તિષ્ઠતિ તપસા બ્રહ્મચારી ॥૧૧॥ અભિક્રન્દન્સ્તનયન્રુણઃ શિતિઙ્ગો બૃહચ્છેપોઽનુ ભૂમૌ જભાર । બ્રહ્મચારી સિઞ્જતિ સાનૌ રેતઃ પૃથિવ્યાં તેન જીવન્તિ પ્રદિશશ્ચતસ્રઃ ॥૧૨॥ અગ્નૌ સૂર્યે ચન્દ્રમસિ માતરિશ્વન્બ્રહ્મચાર્ય૧પ્સુ સમિધમા દધાતિ । તાસામચશ્ર ષિ પૃથગભ્રે ચરન્તિ તાસામાજ્યં પૃથગઊભ્રે ચરન્તિ તાસામાજ્યં પુરુષો વર્ષમાપઃ ॥૧૩॥

ભાવાર્થ : આ તે બ્રહ્મચારી છે, જે અગ્નિ, સૂર્ય, ચંદ્ર માતરિશ્વા-વાયુ અને આપોદેવીઓમાં સમિધાને રાખે છે. તે બધાના તેજ જુદી જુદી રીતે મેઘમાં સંચાર કરે છે. તેથી તો વૃષ્ટિ, જલ, આજ્ય-ઘી અને પુરુષની ઉત્પત્તિ થઈ છે. (૧૩)

આચાર્યોઽમૃત્યુર્વરુણઃ સોમ ઓષધયઃ પયઃ । જીમૂતા આસન્ત્સત્વાનસ્તૈરિદં સ્વ૧રામૃતમ્લ ॥૧૪॥

મુર્તજનો આચાર્ય વરૂણ મહમદ-યમ-સોમ જીમુતા જીબ્રાઈલ દ્વારા અલા મૃત

ભાવાર્થ : બ્રહ્મચારીને બ્રહ્મનાં વ્રત-ઉપવીત આપનાર તે આચાર્ય છે. જે પોતે મૃત્યુ-યમ, વરુણ, સોમ, ઔષધિ તથા પયસ-દૂધના રૂપે છે. તેથી જે સાત્વિક તેજરૂપ જીમૂમ મેઘો થયા છે. તેથી તો આ સ્વર સ્વર્ગ ભરેલું છે. (૧૪)

અમા ધૃતં કૃણુતે કેવલમાચાર્યોઽ ભૂત્વા વરુણો યદ્યદૈચ્છત્પ્રજાપતૌ । તદ્ બ્રહ્મચારી પ્રાયચ્છત્સ્વાન્મિત્રો અધ્યાત્મનઃ ॥૧૫॥

અમા કૃત કુરાન કેવલ આચાર્ય વરૂણ મહમદની બ્રહ્મચારી ઈચ્છા પુરી કરે છે

ભાવાર્થ : આ તે આચાર્ય છે, જે અમા-એકરૂપ ધૃતની રચના કરે છે. આચાર્ય પોતે વરુણ બનીને પ્રજાપતિના વિષયમાં જે જે ઈચ્યા કરે છે, તેને બ્રહ્મચારી પોતાની આત્મશક્તિથી આપે છે, એ બ્રહ્મચારી તો સૌના મિત્ર છે, (૧૫)

આચાર્યોઽબ્રહ્મચારી બ્રહ્મચારી પ્રજાપતિઃ । પ્રજાપતી બીરાજતી વિરાઙિન્દ્રોઽભવદ્વશી ॥૧૬॥

આચાર્ય બ્રહ્મરૂપ મહામદ છે. મુર્તજા ઈન્દ્ર રૂપ છે

ભાવાર્થ : સાચેજ આચાર્ય પોતે બ્રહ્મ આચાર્ય પોતે બ્રહ્મચારી છે. પ્રજાપતિ છે. એ પ્રજાપતિ વિરાટ ઈન્દ્રના રૂપે વશી બનીને વિરાજે છે.

બ્રહ્મચર્યેણ તપસા રાજા રાષ્ટ્રં વિ રક્ષતિ । આચાર્યોઙ બ્રહ્મચર્યેણ બ્રહ્મચારિણમિચ્છતે ॥૧૭॥

ભાવાર્થ : રાજા પોતે બ્રહ્મચર્ય રૂપ વ્રતના તપ કરીને રાષ્ટ્રનાં રક્ષણ કરે છે. તેમજ આચાર્ય પોતે પણ બ્રહ્મચર્યનાં વ્રતથી બ્રહ્મચારીની ઈચ્છા કરે છે (૧૭)

બ્રહ્મચર્યેણ કન્યારૂ યુવાનં વિન્દતે પતિમ્ । અનડ્વાન્બ્રહ્મચર્યેણાશ્વો ઘાસં જિગીર્ષતિ ॥૧૮॥

બ્રહ્મચારીણ-અલીયુવાનપતિ લા કન્યા નબીની મેળવી લે છે

ભાવાર્થ : બ્રહ્મચર્યના પ્રભાવે તો કન્યા તો યુવાન પતિને મેળવી લે છે. અનહવાન-બળદ અને અશ્વ બ્રહ્મચર્યના પ્રભાવે ઘાસ ખાઈને જીવન હૃષ્ટપુષ્ટ બનાવે છે. (૧૮)

બ્રહ્મચર્યેણ તપસા દેવા મૃત્યુગપાધ્નત । ઈન્દ્રો હ બ્રહ્મચર્યેણ દેવેભ્યઃ સ્વરાભંરત્ ॥૧૯॥

મુર્તયા પદ્મા-ઈન્દ્ર બ્રહ્મચારી દેવ ભયા-સ્વા-આરબ

ભાવાર્થ બ્રહ્મચર્ય તપના પ્રભાવે દેવોએ મૃત્યને હણી નાખ્યાં છે, ઈન્દ્રે બ્રહ્મચર્યના પ્રભાવે દેવોને માટે સ્વર્ગ ધારણ કર્યાં છે.

ઓશધયો ભૂતભવ્યમહોરાત્રે વનસ્પતિઃ । સંવત્સરઃ સહર્તુભિસ્તે જાતા બ્રહ્મચારિણઃ ॥૨૦॥

મુર્તુયભીસ્તે જાતા બ્રહ્મચારીન-અલી

ભાવાર્થ : આ વિશ્વમાં રહેલાં ઔષિઓ, ભૂત અને ભવ્ય કાલ, અહોરાત્ર, વનસ્પતિ, સવત્સર-વર્ષ ૠતુઓની સાથે રહીને બ્રહ્મચારીના રૂપે જોવાને મળે છે. (૨૦)

પાર્થિવા દિવ્યાઃ પશવ આરણ્યા ગ્રામ્યાશ્ચ યે । અપક્ષાઃ પક્ષિણશ્ચ યે તે જાતા બ્રહ્મચારિણઃ ॥૨૧॥

ભાવાર્થ : જે પશુઓ દ્યુલોકમાં દિવ્યરૂપે અને પૃથ્વી પર પાર્થિવ રૂપે રહેલા છે, જે પશુઓ અરણ્યનાં અને ગામનાં છે, જે પાંખ વિનાનાં અને પાંખવાળાં પ્રાણીઓ છે, તે બ્રહ્મચારીની રૂપે રહેલાં છે. (૨૧)

પૃથક્સર્વે પ્રાજાપત્યાઃ પ્રાણાનાત્મસુ બિભ્રતિ । તાન્ત્સર્વાન્બ્રહ્મ રક્ષતિ બ્રહ્મચારિણ્યાભૃતમ્ ॥૨૨॥

બ્રહ્મચર્યનો અર્થ બ્રહ્મની ચર્યા કરવી અથવા આરબમાં સુન્નત-સૂની

ભાવાર્થ : પ્રજાપતિથી પેદા થએલા બધી પ્રકારના પદાર્થો પોતપોતાના આત્મવિષે પ્રાણોને ધારન કરે છે. આ બ્રહ્મચારી રહેલ બ્રહ્મબળ તે બધા પ્રાણીઓનાં રક્ષણ કરે છે. (૨૨)

દેવાનામેતત્પરિપૂતમનભ્યારૂઢં ચરતિ રોચમાનમ્ । તસ્માજ્જાતં બ્રાહ્મણં બ્રહ્મ જ્યેષ્ઠં દેવાશ્ચ સર્વ અમૃતેન સાકમ્ ॥૨૩॥

ભાવાર્થ : સાચેજ આ બ્રહ્મચર્ય તો દેવોમાં ઉત્સાહ પ્રેરક અને સર્વથી શ્રેષ્ઠ રોચમાન તેજ છે, તેથી તો બ્રાહ્મણ-બ્રહ્મચારીમાં રહેલું જ્યેષ્ઠ બ્રહ્મબળ છે, બધા દેવો પણ અમૃતયની સાથેએ બ્રહ્મચર્યથી ઉત્પન્ન થાય છે. (૨૩)

બ્રહ્મચારી બ્રહ્મ ભ્રાજદ્બિભર્તિ તસ્મિન્દેવા આધિ વિશ્વે સમોતાઃ । પ્રાણાપાનૌ જનયન્ના દ્વ્યાનં વાચં મનો હૃદય બ્રહ્મ મેધામ્ ॥૨૪॥

ભાવાર્થ : આ બ્રહ્મચારી ચમત્કારી બ્રહ્મબળ ધારણ કરે છે. તેથી તો બધા દેવો ભેગા થઈ તેમાં વસેલા તે

બ્રહ્મચારી તો પ્રાણ અપાન માન, વાણી, મન, હૃદય, બ્રહ્મબળ, અને મેધાને ઉત્પન્ન કરે છે.

ચક્ષુઃ શ્રોત્રં યશો અસ્માસુ ધેહ્યન્નં રેતો લોહિતમુદમરમ્ ॥૨૫॥

ભાવાર્થ : આને કારણે તો હે બ્રહ્મચારી તમે અમારે વિષે ચક્ષુ, શ્રોમ, યશ, અન્ન રેતસ, રુધિર, પેટ વગેરે ધારણ કરો (૨૫)

તાનિ કલ્પદ્બ્રહ્મચારી સલિલસ્ય પૃષ્ઠે તપોડતિષ્ઠત્તપ્યમાનઃ સમુદ્રે । સ સ્નાતો બભ્રુઃ પિંગલઃ પૃથિવ્યાં બહુ રોચતે ॥૨૬॥

આરબભૂમકા સલીલસ્યે પૃષ્ઠે રસુલીલાહ પશ્ચિમ આરબ સાગરે તપસ્યા કરી બ્રહ્મપદં મેળવ્યું.

ભાવાર્થ : સાજેજ જે બ્રહ્મચારી સલિલના પૃષ્ઠ પર અને સમુદ્રના કીનારા પર તપ તપતા રહી તે બધા પદાર્થોને કલ્પિત શક્તિ-સામર્થ્યથી ભરી દે છે. તે બ્રહ્મચારી આચાર્યથી બ્રહ્મ-સ્વાધ્યાય પૂરા કરી વ્રત સ્નાતક અને વિદ્યાસ્નાતક બને છે. ત્યારે તે સૂર્યની જેમ વિશેષ તેજસ્વી રૂપ ધારણ કરી આ પૃથ્વી પર ચમકે છે. (૨૬)

કાં-૧૧. પા.નં.૭૮૫

અંહસ-પાપથી મુક્ત થવા દેવોની સ્તુતિ સૂક્ત છઠ્ઠું ઋચાઓ છવ્વીસ ઋશિ શંતાતિ; દેવ ચંદ્ર (મંત્રોક્ત) છંદ અનુષ્ટુપ. (૧૮) પથ્યા બૃહતી. (૨૩) બૃહતી ગર્ભા. કૌશિક સૂત્ર (૯,૨,૪)માં શાંતિગણ અને બૃહત શાંતિગણમાં આ સૂક્ત છે. ઋચાઓમાં અંહસ્ પદ છે, તેથી અંહોલિંગ ગણમાં પણ તેનો પાઠ છે, જે પાપની નિવૃત્તિ માટે જપવામાં આવે છે. કૌશિક સૂત્ર (૪,૯)માં જણાવ્યા પ્રમાણે સર્વ પ્રકારનાં ભૈષજ્ય કર્મોમાં શાંતિ માટે આ સૂક્ત જપાય છે. અથર્વવેદ પરિશિષ્ટ (૧૪,૧)માં જણાવ્યું છે કે; અગ્નિ પદથી શરુ થતા સૂક્તથી અગ્નિમાં ઘીની આહુતિ આપવી, જેનો જપ અને હોમ બધા પ્રકારનાં દાન વિધિઓમાં કરવાનો છે.

અગ્નિ બ્રૂમો વનસ્પતીનોષધીરુત વીરુધઃ । ઈન્દ્રં બૃહસ્પતિં સૂર્ય તે નો મુશ્ચન્ત્વંહસ) ॥૧॥

અરબૂમો-અગ્ની સર્વ આરબી

ભાવાર્થ : અમે ઋત્વિજો અગ્નિ, વનસ્પતિઓ, ઔષધિઓ વીરુધ-વેલા ઈન્દ્ર, બૃહસ્પતિ, સૂર્ય વગેરે દેવોની સ્તુતિઓ કરીએ છી. તે દેવો અમને પાપથી છોડાવે. (૧)

બ્રહૂમો રાજાનં વરુણં મિત્રં વિષ્ણુ મથો મકમ્ । ઍ વિસ્વિન્તં બ્રૂમસ્તે નો મુગ્જન્ત્વંહસઃ ॥૨॥

ભાવાર્થ અમે ઋત્વિજો રાજા વરુણ, વિષ્ણુ, ભંગ, અંશ, વિવસ્વાન્ વગેરે સૂર્યોની સ્તુતિઓ કરીએ. તે અમને પાપથી છોડાવે. (૨)

અમો બ્રૂમો-એટલે અરબુમ આરબી મલેચ્છ (ડી.વી.એસ. આપ્ટે જુઓ)

બ્રૂમો દેવં સવિતાર ધાતા રમુત પૂષણમ્ । ત્વષ્ટરમગ્રિયં બ્રૂમસ્તે નો મુગ્જન્ત્વંહસઃ ॥૩॥

ભાવાર્થ : અમે ઋત્વિજો દેવ સવિતા-ધાતા. પૂષા અને અગ્રિમત્વષ્ટ વગેરે દેવોની સ્તુતિઓ કરીએ તે અમને પાપથી છોડાવે.

ગન્ધર્વાપ્સરસો બ્રૂમો અશ્વિના બ્રહ્મણસ્પતિમ્ । અર્યમા નામ યો દેવસ્તે નો મુશ્ચન્ત્વંહસઃ ॥૪॥

અમો અરબી - હે જંદાની દુવા જુઓ

ભાવાર્થ : અમે ઋત્વિજો ગંધર્વો અને અપ્સરાઓ, અશ્વિનીકુમારો, બ્રહ્મણસ્પતિ અને અર્યમા નામના જે દેવ છે, તેમની સ્તુતિઓ કરીએ. તે અમને પાપથી છોડાવે. (૪)

અહોરાત્રે ઈદં બ્રૂ મઃ સૂર્યાચન્દ્રમસાવુમા । વિશ્વાનાદિત્યન્બ્રૂમસ્તે નો મુગ્જન્ત્વંહસઃ ॥૫॥

અમો આરબી

ભાવાર્થ : અમે ઋત્વિજો બંને અહોરાત્ર, બંને સૂર્ય અને ચંદ્ર, વિશ્વના આદિત્યો વગેરે દેવોની સ્તુતિઓ કરીએ કરીએ. તે અમને પાપથી છોડાવે. (૪)

અહોરાત્રે ઇદં બ્રૂમઃ સૂર્યાચન્દ્રમસાવુભા । વિશ્વાનાદિત્યાન્બ્રૂમસ્તે નો મુશ્ચન્ત્વંહસઃ ।।૫।।

ભાવાર્થ : અમે ઋત્વિજો બંને અહોરાત્ર, બંને સૂર્ય અને ચંદ્ર, વિશ્વના આદિત્યો વગેરે દેવોની સ્તુતિઓ કરીએ છીએ. તે અમને પાપથી છોડાવે. (૫)

બાતં બ્રૂમઃ પર્જન્યમન્તરિક્ષમથો દિશઃ । આશાશ્ચ સર્વા બ્રૂમસ્તે નો મુઞ્જન્ત્વંહસઃ ।।૬।।

અમો આરબૂમ

ભાવાર્થ : અમે ઋત્વિજો વાત, પર્જન્ય, અંતરિક્ષ, દિશાઓ આશા-પૂણા વગેરે દેવોની સ્તુતિઓ કરીએ છીએ. તે અમને પાપથી છોડાવે. (૬)

મુઞ્ચન્તુ મા શપથ્યાડદહોરાત્રે થઅથો ઉષાઃ । સોમો મા દેવો મુશ્વતુ યમાહુશ્ચન્દ્રમા ઇતિ ।।૭।।

ભાવાર્થ : અમે ઋત્વિજો જણાવીએ છીએ કે, અહોરાત્ર બંને શપથથી છોડાવે તેમજ અમે ઉષાદેવી અને દેવચંદ્ર-સોમની સ્તુતિઓ કરીએ છીએ. તે અમને પાપથી છોડાવે (૭)

પાર્થિવા દિવ્યાઃ પશવ આરણ્યા ઉત યે મૃગાઃ । શકુન્તાન્પક્ષિણો બ્રૂમસ્તે નો મુશ્વન્ત્વંહસઃ ।।૮।।

ભાવાર્થ : અમે ઋત્વિજો પૃથ્વી લોકના, ઘુલોકના, અરણ્યના પશુઓ અને મૃગ છે તેમજ શકુત પક્ષીઓ વગેરે દેવોની સ્તુતિઓ કરીએ છીએ. તે અમને પાપથી છોડાવે. (૮)

ભવાશર્વાવિદંબ્રૂમો રુદ્ર પશુપતિશ્ચયઃ । ઇષૂર્યા એષાં સંવિદ્મ તા નઃ સન્તુ સદા શિવાઃ ।।૯।।

અમો આરબૂમ

ભાવાર્થ : અમે ઋત્વિજો ભવ અને શર્વ તેમજ રુદ્ર અને પશુપતિ જે દેવ છે, તેમની સ્તુતિ કરીએ છીએ, તેમજ અમે તે દેવોના ઈષુ-ધનુષ્યોને જાણીએ છીએ. જે અમારે માટે કલ્યાણકારી હો.

દિવં બ્રૂમો નક્ષત્રાણિ ભૂમિં યક્ષાણિ પર્વતાન્ । સમુદ્રા નદ્યોડવેશન્તાસ્તે નો મુઞ્જન્ત્વંહસઃ ।।૧૦।।

ભાવાર્થ : અમે ઋત્વિજો ઘુલોક, ભૂમિલોક, નક્ષત્રો, યક્ષો, પર્વતો, સમુદ્રો, નદીઓ, વેશન્ત-જલાશયો વગેરે દેવોની સ્તુતિઓ કરીએ છીએ. તે અમને પાપથી છોડાવે. (૧૦)

સપ્તર્ષીન્ધા ઇદં બ્રૂ દેવીઃ પ્રજાપતિમ્ । પિતદન્યમશ્રેષ્ટા બૂમસ્ત નો મુચ્ચનો નો મુચ્ચત્વંહસઃ ।।૧૧।।

અમો અરબુ સાત રૂષિનબી દેવ દેવીની પ્રાર્થના

ભાવાર્થ : અમે ઋત્વિજો સાત ઋષિઓ, આપોદેવીઓ, પ્રજાપતિ, યમ શ્રેષ્ટ પિતૃઓ વગેરેની સ્તુતિઓ કરીએ છીએ. તે અમને પાપથી છોડાવે. (૧૧)

યે.દેવા દિવિષદો અન્તરિક્ષસદશ્ચ યે । પૃથિવ્યાં શક્રા યે શ્રિતાસ્તે નો મુચ્ચન્ત્વંહસઃ ।।૧૨।।

જે દેવો અંતરિક્ષમાંથી પૃથ્વી પર પ્રગટ થયા છે તેમની અમો આરબુમ પ્રાર્થના

ભાવાર્થ : જે દેવો ઘુલોકમાં બેઠેલા છે, જે દેવો અંતરિક્ષમાં બેઠેલા છે. અને જે ક્ષક્ર-પરાક્રમી દેવઓ પૃથ્વીમાં આશ્રય લીધો છે, દેવોની સ્તુતિઓ અમે કરીએ છીએ. તે અમને પાપથી છોડાવે. (૨)

 આદિત્યા રૂદ્રા વસવો દિવિ દેવા અથર્વાણઃ । અડિરસો મનીષિણસ્તે નો મુચ્ચન્ત્વંહસઃ ॥૧૩॥

૧૨ આદીત્ય ૧૧ રૂદ્ર આઠ વસુત્થા દેવો અથર્વાને પ્રાર્થના

ભાવાર્થ : બાર આદિત્યો અગિયાર રૂદ્રો, આઠ વસુઓ, દ્યુલોકમા રહેલા દેવો, અથર્વાઓ, અંગિરા મનીષીઓ છે, તે બધા દેવો અમને પાપથી છોડાવે. (૧૩)

યજ્ઞં બ્રૂમો યજમાનમૃચઃ સામાનિ ભેષજા । યજૂંસિ હોત્રા બ્રૂમસ્તે નો મુજ્જન્ત્વંહસઃ ॥૧૪॥

સર્વયજ્ઞ ત્થા વેદોની પ્રાર્થના

ભાવાર્થ : અમે ઋત્વિજો યજ્ઞ, યજમાન, ઋચાઓ, સામની ગીતિઓ, ભેષજ-ઉપચારો, યજુઓ, હોત્રકો વગેરે દેવોની સ્તુતિ ડરીએ છીએ. તે અમને પાપથી છોડાવે. (૧૪)

પચ્ચ રાજ્યાનિ વીરૂધાં સોમશ્રેષ્ઠનિ બ્રૂમઃ । દર્ભો ભૃડગો યવઃ સહસ્તે નો મુજ્જન્ત્વંહસઃ ॥૧૫॥

સવઆ આરબી યવન મુર્તૂજા વિ. પ્રાર્થના

ભાવાર્થ : જેમાં શ્રેષ્ઠ સોમનો વાસ છે, તેવાં વીરૂધ-વેલાઓનાં પાંચ રાજ્યોના દેવો તેમજ દર્ભ, ભાંગ, જવ, બલશાલી ધાન્ય વગેરે દેવોની સ્તુતિ કરીએ છીએ. તે અમને પાપથી છોડાવે.

અરાયાન્બ્રૂભો રક્ષાંસિ સપન્પુિણ્યજનાન્પિતદન્ । મૃત્યુનેકશતં બ્રૂમસ્તે નો મુજ્જન્ત્વંહસઃ ॥૧૬॥

અરાયાન-અલાયા અરબૂમ નબીના દન મુર્તજાને પ્રાર્થના

ભાવાર્થ : અમે ઋત્વિજો અરાજક રાક્ષસો, સર્પો, પુણ્યદેવજનો, અને એકસો મૃત્યુઓની સ્તુતિ કરીએ છીએ. તે અમને પાપથી છોડાવે.

ઋતુન્બ્રૂમ ઋતુપતીનાર્તવાનુત હાયનાન્ । સમાઃ સંવત્સરાન્માસાંસ્તે નો મુજ્જન્ત્વંહસઃ ॥૧૭॥

ભાવાર્થ : અમે ઋત્વિજો, ઋતુઓ, ઋતુઓના પતિઓ, સંબંધ અયનો, સરખાં સંવત્સર-વર્ષો અને માસોના દેવોની સ્તુતિઓ કરીએ છીએ. તે અમને પાપથી છોડાવે. (૧૭)

એત દેવા દક્ષિણતઃ પશ્ચાત્પ્રાજ્જ ઉદેત । પુરસ્તાદુત્તરાચ્છ્રકા વિશ્વે દેવાઃ સમેત્ય તે નો મુંચત્વંહસઃ ॥૧૮॥

ફરીસ્તા સૂક્ર વિશ્વ દેવા પશ્ચિમી ત્થા સર્વે દીસા પ્રાર્થના

ભાવાર્થ : અમે ઋત્વિજો સ્તુતિ કરીએ છીએ કે, એ શુક્ર પરાક્રમી વિશ્વદેવો દક્ષિણ, પશ્ચિમ પૂર્વ, ઉત્તર વગેરે દિશાઓથી ભેગા થઇ, તે અમને પાપથી છોડાવે. (૧૮)

વિશ્વાન્દેવાનિદં બ્રૂમંઃ સત્યસંધાનૃતાવૃધઃ । વિશ્વાભિઃ પત્નીભિઃ સહ તે નો મુજ્જન્ત્વંહસઃ ॥૧૯॥

વિશ્વ દેવા નબી આરબીરૂપને પ્રાર્થના

ભાવાર્થ : અમ ઋત્વિજો તે વિશ્વે દેવોની સ્તુતિઓ કરીએ છીએ, જે દેવો સત્યની સંધિ રાખનાર, ઋત નિયમથી વૃદ્ધિ પામનાર અને વિશ્વ દેવ પત્નીઓની સાથે રહે છે. તે દેવો અમને પાપથી છોડાવે. (૧૯)

સર્વાન્દેવાનિદં બ્રૂમઃ સત્યસંધાનૃતાવૃધઃ । સર્વાભિઃ પત્નીભિઃ સહ તે નો મુજ્જન્ત્વંહસઃ ॥૨૦॥

સર્વદેવા નબી અરબુ ત્થા પત્નીઓને પ્રાર્થના

ભાવાર્થ : અમે ઋત્વિજો તે સર્વ દેવોની સ્તુતિઓ કરીએ છીએ. જે સર્વ દેવો સત્યની સંધિ રાખનારા, ઋત-નિયમથી વૃદ્ધિ પામનાર અને સર્વ પત્નીઓની સાથે રહે છે. તે દેવો અમને પાપથી છોડાવે. (૨૦)

 ભૂતં બ્રૂમો ભૂતપતિં ભૂતાનામુત યો વશી । ભૂતાનિ સર્વા સંગત્ય તે નો મુચ્યન્ત્વંહસઃ ॥૨૧॥

ભાવાર્થ : અમે ઋત્વિજો તે ભૂત, ભૂતપિતિને અને ભૂતોના વશી-સ્વામીની સ્તુતિ કરીએ છીએ. જે ભૂતપતિ સર્વ ભૂતોની સાથે સંગત્ય થઇ અમને પાપથી છોડાવે. (૨૧)

યા દેવીઃ પચ્ચપ્રદિશો યે દેવા દ્વાદશર્તવઃ । સંવત્સરસ્ય યે દંષ્ટ્રાસ્તે નઃ સન્તુ સદા શિવાં ॥૨૨॥

યા દેવી પંજેતન સઇદો દવાદસ તર્વ મકા આરબ કલ્યાણ કરો

ભાવાર્થ : જે દેવીઓ પાંચ પ્રદિશ-ખૂણાઓને રૂપે રહેલ છે, જે દેવો બાર ઋતુઓના રૂપે છે તેમજ જે દેવો સંવત્સરવર્ષ દંષ્ટ્રા-દાઢરૂપે છે. તે બધાં દેવદેવીઓ અમારે માટે કલ્યાણકારી હો.

યન્માતલી રથક્રીતમમૃતં વેદ ભેષજમ્ । તદિન્દ્રો અપ્સુ પ્રાવેશયત્તદાપોદત્ત ભેષજમ્ ॥૨૩॥

યન માતલી-તમ મૃતં-મુર્તજા અલી-તે ઇન્દ્ર આપો દેવી ફાતૂમા ભેસજ-ઔસધ કુરાન જ્ઞાન આપ્યાં છે. હેજંદાની દૂવા પૂરી

ભાવાર્થ : ઇન્દ્રના જે સારથિ માતલિ રથ દ્વારા ખરીદ કરેલ અમૃત ભેષજ-ઔષધને જાણે છે, તે ભેષજનો પ્રવેશ ઇન્દ્ર આપો. દેવી-જલમાં કરાવ્યો છે તે આપોદેવીઓએ અમને ભેષજ આપ્યાં છે. બ્રહ્મનું જ્ઞાન સૂક્ત સાતમું, ઋચાઓ સત્તાવીશ ઋષિ અર્વા દેવ ઉચ્છિષ્ટ, અધ્યાત્મ છંદ અનુષ્ટુપ. (૬) પુરોષ્ણિક બાર્હતપરા (૨૧) સ્વરાય (૨૨) વિરાટ પથ્યા બૃહતી (૨૩) સર્વના શેષ ઉચ્છિષ્ટરૂપે

આ સૂક્તના સાયણ ભાષ્યમાં જણાવ્યું છે કે, જે બ્રહ્મૌદન નામનો સવયાગ થાય છે, તે યાગમાં હુશિષ્ટ ઓદન ઋત્વિજોને આપવામાં આવે છે, તે હુતશ્ટિ ઓદનને સર્વ જગતના કારણ રૂપ બ્રહ્માના અભેદરૂપ ગણી આ સૂકતમાં સ્તુતિ કરી છે. કૌશિક સૂત્ર અને વૈતાન સૂત્રમાં આ સૂકતને વિષ્ટિ નિર્દેશ નથી, પણ બ્રહ્મૌદન વગેરે સવોમાં તેનો વિનિયોગ થાય. પુરુષ સૂક્તમાં પુરૂષના ત્રણપાદ દ્યુલોકમાં અમૃતરૂપે છે. અને ચોથું પદ વિશ્વરૂપ છે. આમ ત્રણ પાદ વિશ્વની રચના પછી શેષ રહે છે, તેનેજ અહીં ઉચ્છિષ્ટ' ગણવામાં આવેલ છે. સંહિતામાં આ પ્રકારે ઉપનિષદના તત્વજ્ઞાન રૂપે રજૂ થતું સૂક્ત એક વિશિષ્ટ શૈલીમાં જોવાને મળે છે.

ઉચ્છિષ્ટે નામ રૂપં ચોચ્છિષ્ટે લોક આહિતઃ । ઉચ્છિષ્ટ ઇન્દ્રશ્ચગ્નિશ્ચ વિશ્વમન્તઃ સમાહિતમ૮ ॥૧॥

ઉછીસ્ટ નો અર્થ ભારતીય શ્રૂતી સમૃતી પ્રમાણે ઉછીસ્ટ-ચંડાલીકા-મલેચ્છરૂપ ચાંડાલીકા-ચાંદઅલીકા પરંતુ વેદમાં આ ઉછીસ્ટ-મલેચ્છને મહાબ્રહ્મ ઉત્તમ માને છે

ભાવાર્થ : એ ઉચ્છિષ્ટ-અવશેષ રૂપે રહેલ આત્મ બ્રહ્મમાં નામ અને રૂપ રહેલાં છે. એ ઉચ્છિષ્ટમાં લોક રહેલ છે. એં ઉચ્છિષ્ટમાં ઇન્દ્ર અને અગ્નિ તેમજ તેની અંદર સર્વ વિશ્વ સમાયું છે.

ઉચ્છિષ્ટે દ્યાવાપૃથિવી વિશ્વં ભ્રૂતં સમાહિતમ્ । આપઃ સમુદ્ર ઉચ્છિષ્ટે ચન્દ્રમા વાત આહિતઃ ॥૨॥

ભાવાર્થ : એ ઉચ્છિષ્ટમાં દ્યુલોક અને પૃથ્વીલોક, અને વિશ્વભરનાં ભૂત પ્રાણીઓ સમાવિષ્ટ છે આપોદેવીઓ, સમુદ્ર, ચંદ્ર અને વાત રહેલાં છે. (૨)

સન્નુચિષ્ઠે અસંશ્ચોભો મૃત્યુર્વાજઃ પ્રજાપતિઃ । લૌક્યા ઉચ્છિષ્ટ આયત્તા વ્રશ્ચ દ્રશ્ચાપિ શ્રીર્મયિ ॥૩॥

ઉછીસ્ટમાં મૂર્તયા વાજ-કુરાન આયાત આરબી

ભાવાર્થ : એ ઉરછિષ્ટમાં સત અને અસત્ બંને રહ્યા છે. એ ઉરછિષ્ટમાં મૃત્યુ, વાજ-અન્ન અને પ્રજાપતિ રહ્યાં છે. આ લોવ વ્યવહારમાં આવેલા વ્રકાર-વરણીય પદાર્થ અને દ્રકાર-દ્રવ્ય પદાર્થ રહેલાં છે. મારામાં શ્રી-શોભા

છે. તે પણ ઉચ્છિષ્ટમાં રહ્યાં છે.

દ્રઢો દ્રંહસ્થિરો ન્યો બ્રહ્મ વિશ્વસૃજો દશ । નાભિનિવ સર્વતશ્તક્રમુચ્છિષ્ટે દેવતાઃ શ્રિતાઃ ॥૪॥

ઉછીસ્ટમાં ન્યકાર બ્રહ્મ વિશ્વ રૂપ નબી સર્વ દેવતા છે

ભાવાર્થ : એ ઉચ્છિષ્ટમાં સુદ્રઢ-દ્રઢતાથી સ્થિર રહેનાર અને ન્યકાર-ગતિમાન બ્રહ્મ પદાર્થ, દશ વિશ્વસૃજ, દેવો રથની નાભિમાં ચક્રની જેમ રહેલાં છે. (૪)

ઋક્સામ યજુરૂચ્છિષ્ટ ઉદ્ગીથઃ પ્રસ્તુતં સ્તુતમ્ । હિંકાર ઉચ્છિષ્ટે સ્વરઃ સામ્નો મેડિશ્ચ તન્મયિ ॥૫॥

સર્વ વેદો મારામાં છે તે હું ઉછીસ્ટ રૂપે મલેચ્છ રૂપે છું.

ભાવાર્થ : એ ઉચ્છિષ્ટમાં ઋચા, સામ, યજુ, ઉદ્ગીથ, પ્રસ્તાવ, સ્તવન, સ્તુ-ગોત્ર, હિંકાર-સામગાન, સામનો સ્વર, મેઢિ-સ્વરના આલાપ, વગેરે મારામાં રહેલાં છે, જે હું ઉચ્છિષ્ટના રૂપે છું. (૫)

એન્દ્રાગ્વનં પાવમાનં મહાનામ્નીર્મહાવ્રતમ્ । ઉચ્છિષ્ટે યજ્ઞત્યાઙ્ન્યતર્ગર્ભે ઇવ માતરિ ॥૬॥

ભાવાર્થ : જેમ માતાના ગર્ભની અંદર બાલાક રહે, એ રીતે આ ઉચ્છિષ્ટ બ્રહ્મની અંદર યજ્ઞનાં અંગોના રૂપે ઐદ્રાગ્નયાગ, પાવમાન યાગ, મહાનાશ્રી ઋચાઓ મહાવ્રત અહોરાત્ર રહેલાં છે. (૬)

રાજસૂયં વાજપેયમગ્નિષ્ટોમસ્તદધ્વરઃ । અર્કશ્વમેઘાવુચ્છિષ્ટે જીવબર્હિર્મદિન્તમઃ ॥૭॥

આ ઉછીસ્ટમાં સર્વ યજ્ઞો તે જીબ્રરહઈલ મદનવી સ્વર્ગીય છે

ભાવાર્થ : આ ઉચ્છિષ્ટમાં ઉત્તમ સોયાગો રહેલા છે, જેમના નામ રાજસૂય, વાજપેય, અગ્નિષ્ટેમ, પ્રસિદ્ધ અધ્વર-યજ્ઞ માર્ગના રક્ષક યાગ, અર્ક અશ્વમેઘ અને મદિન્તમ જીવબર્હિ પુણ્યશાલી જીવોને આનંદ આપનાર સ્વર્ગીય યાગ છે. (૭)

અગ્ન્યાધેયમાથો દીક્ષા કામપ્રછન્દસા સહ । ઉત્સન્ના યજ્ઞાઃ સત્ત્રાણુચ્છિટેધિ સમાહિતાઃ ॥૮॥

ભાવાર્થ : આ ઉચ્છિષ્ટ બ્રહ્મમાં અગ્ન્યાધેય અને દીક્ષા, છંદોની સાથે કામના પૂરનાર ઉત્સન્ન નામના યાગ, સૂત્ર રહેલાં છે.

અગ્નિહોત્રં ચ શ્રદ્ધા ચ વષટ્કારો વ્રતં તપઃ । દક્ષિણેષ્ટં પૂર્તં ચોચ્છિષ્ટેધિ સમાહિતાઃ ॥૯॥

ભાવાર્થ : આ ઉચ્છિષ્ટમાં અગ્નિહોત્ર, શ્રદ્ધાયાગ, વષટકાર, વ્રત તપ, દક્ષિણા, ઈષ્ટ, પૂર્ત વગેરે સમાહિત છે. (૯)

એકરાત્રો દ્વિરાત્રઃ સદ્યઃ ક્રીઃ પ્રકીરૂક્થ્યઙઃ । ઓતં નિહિતમુચ્છિષ્ટે યજ્ઞસ્યાણૂનિ વિદ્યયા ॥૧૦॥

ભાવાર્થ : આ ઉચ્છિષ્ટમાં એકરાત્ર, દ્વિરાત્ર, સદ્યસ્ક્રી સોમયાગ પ્રક્રી સોમયાગ ઉક્થ્ય એ બધાં સમાવિષ્ટ છે. તેમજ યજ્ઞનાં અણુઓ વિદ્યાની સાથે એમાં ઓતપ્રોત અને નિહિંત છે. (૧૦)

ચતુરાત્રઃ પચ્ચરાત્રઃ ષડાત્રશ્ચોભયઃ સહ । ષોડશી સપ્તરાત્રશ્ચોચિચ્છષ્ટાજ્જજ્ઞિરે સર્વે યે યજ્ઞા અમૃતે હિતાઃ ॥૧૧॥

આ ઉછીસ્ટમાં કુરાન કલમો સોડસી જ્ઞાન છે

ભાવાર્થ : આ ઉચ્છિષ્ટમાં ચતૂરાત્ર, પંચરાત્ર, ષડરાત્ર, તેમજ બેકી આઠ, દશ, બાર વગેરે અતિરાત્ર, ષોડશી, સપ્તરાત્ર છે,. તેમજ યજ્ઞો અમૃતમાં રહેલા છે, તે ઉચ્છિષ્ટમાં સમાવિષ્ટ છે.

પ્રતીહારો નિધનં વિશ્વજિચ્ચાભિજિચ્ચ યઃ । સાહ્યતિરાત્રાવુચ્છિષ્ટે દ્વાદશાહોપિ તન્મયિ ॥૧૨॥

ભાવાર્થ : આ ઉચ્છિષ્ટમાં પ્રતીહાર સામભક્તિ, નિધન સામભક્તિ, વિશ્વજિત યાગ, અભિજિત યાગ, સાહ્ય, દ્વાદશાહ યાગ સમાવિષ્ટ છે. (૧૨)

સૂનૃતા સંનતિઃ ક્ષેમઃ સ્વધોર્જાભૂતં સહઃ । ઉચ્છિષ્ટે સર્વે પ્રત્યચ્ચઃ કામા કામેન તાતૃપુઃ ॥૧૩॥

ભાવાર્થ : આ ઉચ્છિષ્ઠમાં સૂનૃતા સંનતિ-સત્યભાષણ, ક્ષેત્ર કલ્યાણ, સ્વધા, ઊર્જ, અતૃચ, સહસ-સાહસ રહેલાં છે. તેમજ જે સર્વે કામો પોતાની કામનાથી તૃપ્ત કરાવે છે, તે ઉચ્છિષ્ટમાં રહેલ છે.

નવ ભૂમૌઃ સમુદ્રા ઉચ્છિષ્ટેધિ શ્રિતા દિવઃ । આ સૂર્યો ભાત્યુચ્છિટેહોરાત્રે અપિ તન્મયિ ॥૧૪॥

નબી ભૂમો સમુદ્ર પૃથ્વી ધૂલોક મારામાં રહેલાં છે. ઉછીસ્ટ આધાર છે

ભાવાર્થ : નવભૂમિઓ, સમુદ્રો, ધુલોક ઉચ્છિષ્ટમાં આશ્રિત છે. તેમજ જે સૂર્ય અહોરાત્ર વિષે પ્રકાશે છે. તે મારા ઉચ્છિષ્ટમાં રહેલ છે. (૧૪)

ઉપહવ્યં વિષૂવન્તં યે ચ યજ્ઞા ગુહા હિતાઃ । બિભર્તિ ભર્તા વિશ્વસ્યોચ્છિષ્ટો જનિતુઃ પિતા ॥૧૫॥

(બીર્ભતી ભર્તા) આરબ પતી નબી વિશ્વ (સ્યોછીસ્ટો) સૈયાદીતો જનીતુ પીતા છે

ભાવાર્થ : ઉપહવ્ય યાગ, વિશુાન વર્ષનો મધ્ય અહોરાત્ર, જે યાગો ગુહામાં રહેલાં છે. તે બધા યાગોને વિશ્વના ભર્તા, જનિતા, પિતા અને પિતાના પિતારૂપ બનીને ઉચ્છિષ્ટ પોતે ધારણ કરે છે.

પિતા જનિતુરૂચ્છિષ્ટોઽસોઃ પૌત્રઃ પિતામહઃ । સ ક્ષિયતિ વિશ્વસ્યેશાનો વૃષા ભૂમ્યામતિધ્ન્યઃ ॥૧૬॥

સર્વના પીતા મહનબી અરબ સા મદીના ભૂમી છે

ભાવાર્થ : એ ઉચ્છિષ્ટ પોતે જનિતા-પિતાના પિતા છે. તેમજ અસુ-પ્રાણના પૌત્ર છે, તો પણ સર્વના પિતામહ છે. તે વિશ્વના ઈશાન-સ્વામીરૂપે નિવાસ કરે છે. તે પોતે વૃષા પરાક્રમી બની ભૂમિપર અતિધ્ન્ય-શ્રેષ્ઠ ગણાય છે. (૧૬)

ઋતં સત્યં તપો રાષ્ટ્રં શ્રમો ધર્મશ્ચ કર્મ ચ । ભૂતં ભવિશ્યદુચ્છિષ્ટે વીર્ય લક્ષ્મીર્બલં બલે ॥૧૭॥

ભાવાર્થ : તે ઉચ્છિષ્ટમાં ઋત, સત્ય, તપ, રાષ્ટ્ર, શ્રમ, ધર્મ, કર્મ, ભૂત, ભવિષ્ય વીર્ય, લક્ષ્મી અને બલમાં બલરૂપ બની રહે છે.

સમૃદ્ધિરોજ આકૃતિઃ ક્ષત્રં રાષ્ટ્રં ષડુર્વ્યઃ । સંવત્સકોઘ્યુચ્છિષ્ટ ઇડા પ્રૈષા ગ્હા હવિઃ ॥૧૮॥

ભાવાર્થ : તે ઉચ્છિષ્ટમાં સમાજની સમૃદ્ધિ, ઔજસ આકૃતિ-ભાવના ક્ષત્રબલ, રાષ્ટ્ર, છ ભૂમિઓ, સંવત્સર, ઈડા-અન્ન પ્રૈષ આજ્ઞાઓ ગ્રહ-ચમસપાત્રો બધાં રહેલાં છે. (૧૮)

ચતુર્હોતાર આપ્રિશ્ચાતુર્માસ્યાનિ નીવિદઃ ।ઉચ્છિષ્ટે યજ્ઞા હોત્રાઃ પશુબન્ધાસ્તદિષ્ટયઃ ॥૧૯॥

ભાવાર્થ : તે ઉચ્છિષ્ટમાં ચતુર્હોતાઓ, આપ્રિય, સૂક્તો, ચાતુર્માસ્ય, નીવિદો, યજ્ઞો, હોત્રા, પશુબંધ, ઈષ્ટિઓ રહેલાં છે. (૧૯)

અર્ધમાસાશ્ચ માસાશ્ચાર્તવા ઋતુભિઃ સહ । ઉચ્છિષ્ટે ઘોષિણીરાપઃ સ્તનયિત્નુઃ શ્રુતિર્મહી ॥૨૦॥

ભાવાર્થ : તે ઉચ્છિષ્ટમાં અર્ધમાસ-પક્ષો માસ, ઋતુઓની સાથે ઋતુઓના પદાર્થો, મેઘ, વિશાળ ગર્જના અને ઘોષ કરતા જલના પ્રવાહો રહેલાં છે. (૨૦)

શર્કરાઃ સિકતા અશ્માન ઓષધયો વીરૂધસ્તૃણા । અભ્રાણિ વિદ્યુતો વર્ષમુચ્છિષ્ટે સંશ્રિતા શ્રિતા ॥૨૧॥

ભાવાર્થ : એ ઉચ્છિષ્ટમાં શર્કરા-કાંકરી, સિકતા, રેતી, અશ્મા-પત્થર, ઔષધિઓ, વીરૂધ-વેલાઓ, તૃણ-ગાસ, અભ્ર-મેઘ વીજળી વર્ષ વગેરે આશ્રય કરીને રહેલાં છે. (૨૧)

રાદિદ્ધિઃ પ્રાપ્તિઃ સંમાપ્તિર્વ્યાપ્તિર્મહ એધતુઃ । અત્યાપ્તિરૂચ્છિષ્ટે ભૂતિશ્ચાહિતા નિહિતા હિતા ॥૨૨॥

ભાવાર્થ : એ ઉચ્છિષ્ટમાં રાધ્ધિ, પ્રાપ્તિ, સમાપ્તિ, વ્યાપ્તિ મહરા, એધત-વૃદ્ધિ, અતિશય ભૂતિ વગેરે રહેલાં છે. (૨૨)

યશ્ચ પ્રાણતિ પ્રાણેન યશ્ચ પશ્યતિ ચક્ષુષા । ઉચ્છિષ્ટજ્જજ્ઞિરે સર્વે દિવિ દેવા દિવિશ્રિતઃ ॥૨૩॥

ભાવાર્થ : જે પદાર્થ પ્રાણથી પ્રાણિત તાય છે. જે પદાર્થ ચક્ષુથી જુએ છે, તે બધા પદાર્થો ઉચ્છિષ્ટી થએલા છે. તેમજ જે દેવો દ્યુલોકમાં રહેલા છે, તે પણ ઉરિચ્છષ્ટમાં રહેલાં છે. (૨૩)

ઋચઃ સામાનિ ચ્છન્દંસિ પુરાણં યજુષા સહ । ઉચ્છિષ્ટજ્જજ્ઞિરે સર્વે દિવિ દેવા દિવિશ્રતઃ ॥૨૪॥

સચરાચર બ્રહ્માંડમાં સર્વ સર્વા નબી ઉચ્છસ્ટમાં રહેલું છે તે પોતે નબી મહા બ્રહ્મ રૂપ મલેચ્છ પ્રગટ થયેલ છે

ભાવાર્થ : ઋચાઓ, સામગીતિઓ, છંદો, પુરામો, તેમજ દ્યુલોકનો આશ્રય કરીને ઉચ્છિષ્ટમાં રહેલા છે. (૨૪)

પ્રાણાપાનૌ ચક્ષુઃ શ્રોત્રમક્ષિતિશ્ચ ક્ષિતિશ્ચ યા । ઉચ્છિષ્ટજ્જજિરે સર્વે દિવિ દેવા દિવિશ્રિત) ॥૨૫॥

ભાવાર્થ : પ્રાણ અને અપાન, ચક્ષુ શ્રોત્ર, ક્ષિતિ-ક્ષય અને અક્ષિતિ-અક્ષય્ય પદાર્થ તેમજ દ્યુલોકને આશ્રય કરીને રહેલા દેવો જે દ્યુલોકમાં વસે છે, તે બધા પદાર્થો ઉચ્છિષ્ટમાં રહેલા છે.

આનન્દા મોદાઃ પ્રભુદોભીમોદમુદશ્ચ યે । ઉચ્છિષ્ટાજ્જજ્ઞિરે સર્વે દિવિ દેવા દિવિશ્રિત ॥૨૬॥

અહમોદ પ્રમોદ-સર્વ મહોમદરૂપ ઉચ્છસ્ટ છે

ભાવાર્થ : આનંદ, મોદ, પ્રમોદ, અભીમેદ વગેરે ભાવો તેમજ દ્યુલોકનો આશ્રય કરીને રહેલા દેવો પણ ઉચ્છિષ્ટમાં રહેલા છે.

દેવાઃ પિતરો મનુષ્યા ગન્ધર્વાપ્સરશ્ચ યે । ઉચ્છિષ્ટજ્જજ્ઞિરે સર્વે દિવિ દેવા દિવિશ્રિતઃ ॥૨૭॥

ભાવાર્થ : દેવો, પિતૃઓ, મનુષ્યો, ગંધર્વો, અપ્સરાઓ તેમજ દ્યુલોકનો આશ્રય કરીને રહેલાં દેવો જે દ્યુલોકમાં વાસ કરે છે, તે પણ આ ઉચ્છિષ્ટમાં રહેલા છે. (૨૭)

બ્રહ્મોદ્ય-પ્રશ્નોત્તર રૂપે શરીર વિજ્ઞાન સૂક્ત આઠમું, ઋચાઓ ચોત્રીશ ઋષિ કૌરૂપથિ દેવ અધ્યાત્મજ્ઞાન, મન્યુ છંદ અનુષ્ટુપ (૩૫) પથ્યાપંક્તિ કૌશિક સૂત્ર અને વૈતાનસૂત્રમાં આ સૂક્તનો નિર્દેશ ની. સાયણભાષ્યમાં જણાવ્યું છે કે, 'છ કોશના બનેલ આ શરીરમાં બ્રહ્મતત્વે આત્માના રૂપે પ્રવેશ કર્યો છે, તેને મન્યુ ઉત્સાહરૂપે જણાવી, તે શરીરના આવેલ ઇંદ્રિયોના રૂપે વસેલા દેવોની ઉત્પતિ બતાવી છે. એ રીતે આ સૃષ્ટિના સર્જનની કથા પ્રશ્ન અને ઉત્તરનારૂપે રજૂ થઇ છે. પોતાના મહિમામાં પ્રતિષ્ઠિત પરબ્રહ્મને અને તેની ત્રિગુણા (સત્વ, રજસ તમ) માયા શક્તિનો સંબ્ધ પ્રાણિકર્મના પારિપાકથી વિવિધિ સૃષ્ઠિઓના રૂપે થાય છે. તેમાં જે પરમેશ્વરની સર્જન કરવાની ઇચ્છા છે, તેને અહીં લૌકિક વર વધૂના વિવાહનાં રૂપ આપ્યાં છે. અહીં જે ઇશ્વરનું નિરાકરણ જ્ઞાન છે, તે તો વર મન્યુ છે, તેના વિવાહ જે જાયાની સાથે થાય છે, તે તો માયા શક્તિ છે. આમ સૃષ્ટિ વિજ્ઞાનને વિવાહનાં રૂપક આપી, કાવ્યશૈલીએ સૃષ્ટિસર્જનની કથા આલેખી છે.

યન્મન્યુર્જાયામવહત્સંકલ્પસ્ય ગૃહાદધિ । ક આસં જન્યાઃ કે વરાઃ ક ઉ જ્યેષ્ઠવરોભવત્ ॥૧॥

આમીન્યા પુત્ર મહમદ-કલમા સ્ય પુત્રી વરા અલી

ભાવાર્થ : પ્રશ્ન : જ્યારે મન્યુ-ઉત્સાહ નામના વરરાજાએ સંકલ્પ નામના પિતાના ઘરથી જાયાને પરણીને પોતાને ઘેર વહી લાવ્યા વિવાહ કર્યા. ત્યારે ભલા જન્યા-જાનૈયા-કન્યાના પક્ષના લોકો અને વરરાજાના પક્ષના લોક કોણ કોણ હતા ? આ સમયે જ્યેષ્ઠ વર રાજા મુખિયા કોણ હતા ? તાત્પર્ય : અહીં સંકલ્પની કન્યા સંકલ્પશક્તિને જાયા કન્યા ગણી છે. આત્માના મન્યુ-ઉત્સાહને વર ગણ્યા છે. આમ મન્યુ અને સંકલ્પશક્તિના વિવાહનું રૂપક છે.

તપશ્ચૈવાસ્તાં કર્મ ચાન્તર્મહત્યર્ણવે । ત આસં જન્યાસ્તે વરા બ્રહ્મ જ્યેષ્ઠવરોભવત્ ।।૨।।

વરા-અલી વરરાજા ફાતૂમા લાકન્યા જયેષ્ઠ બ્રહ્મ મહામદ

ભાવાર્થ : ઉત્તર : સંસારરૂપ આ મહાન સાગરમાં તપ અને કર્મ એ બે પક્ષ છે. તપ કન્યાપક્ષ અને કર્મ વરપક્ષ છે. તેમાં વરરાજાના પક્ષના જ્યેષ્ઠેશ્વર-વડા એ તો બ્રહ્મ છે. (૨)

દશ સાકમજાયન્ત દેવા દેવેભ્યઃ પુરા । યો વૈ તાન્વિદ્યાત્પ્રતયક્ષં સ વા અદ્ય મહદ્વદેત્ ।।૩।।

દસમા રૂપે મકા જાયા દેવપુરા-યોવેના-તૈયોબા-નબીદા પ્રત્યક્ષં આદ મહમદ વતે

ભાવાર્થ : પહેલાનાં જે દેવો છે તેથી પુત્રોના રૂપે દશ દેવો સાથે જન્મ્યા છે. એ રહસ્યને જે બ્રહ્મજ્ઞાની પ્રત્યક્ષ રીતે જાણે છે, તેજ વિજ્ઞાન આજે તો મહત બ્રહ્મનું જ્ઞાન ગણાય છે.

પ્રાણપાની ચક્ષુઃ શ્રોત્રમક્ષિતિશ્ચ ક્ષિતિશ્ચ યા । વ્યાનોદાનૌ ચાઙ્ મનસ્તે વા આકૂતિમાવહન્ ।।૪।।

ભાવાર્થ : જે આ દશ દેવો છે, તે તો અધ્યાત્મરીતે પ્રાણ અને અપાન ચક્ષુ અને શ્રોત્ર, અક્ષિતિ,અભૌતિક અને ક્ષિતિ-ભૌતિક, વ્યાન અને ઉદાન, વાણી અને મન છે. તે દશ દેવો આકૃતિ સંકલ્પશક્તિને વહીને લાવ્યા હતા. (૪)

અજાતા આસન્નવૃતવોધો ધાતા બૃહસ્પતિઃ । ઈન્દ્રાગ્ની અશ્વિના તર્હિ કં તે જ્યેષ્ઠમુપાસત ।।૫।।

ભાવાર્થ : પ્રશ્ન : જ્યેરા ઋતુઓ અને ધાતા, બૃહસ્પતિ, ઇંદ્ર અને અગ્નિ, બે અશ્વિનીકુમારોએ દેવોએ જન્મ લીધો ન હતો, ત્યારે કોણ તે જયેષ્ઠ બ્રહ્મની ઉપાસના કરતું હતું ? (૫) પા.નં. ૭૮૭-૭૯૧

એકાદશ કાંડ

યુદ્ધમાં વિજય માટે પ્રાર્થના સૂક્ત નવમું ઋચા સત્તાવીસ ઋષિ કાંકાયન દેવ અર્બુદિ છંદ નુષ્ટુપ. (૧) સપ્તપદા વિરાટ શકવરી ત્ર્યવસાના. (૩) પુરોષ્ણિક (૪) ત્રયવસાના ઉષ્ણિક બહતી ગર્ભા પરા ત્રિષ્ટુપ ષટપદાતિ જગતી. (૯,૧૧,૧૪,૨૩,૨૬) પથ્યા પંક્તિ (૧૫,૨૨,૨૪,૨૫) ત્રયવસાના સપ્તપદા શકવરી (૧૬) ત્રયવસાના પંચપદા વિરાટ ઉપરિષ્ટાત જ્યોતિ ત્રિષ્ટુપ. (૧૭) ત્રિપદા ગાયત્રી. કૌશિક સૂત્ર (૧૬,૨૧ઃમાં આ બંને સૂક્યો (૯,૧૦) ની પ્રક્રિયા યુદ્ધમાં વિજય મેળવવા માટે બતાવી છે. આ બંને સૂક્તો ભણી અગ્નિમાં પૃષત્-પુરોડાશ અને આજયની આહુતિઓ આપે. શત્રુની સેનાને મોહ વશ કરવાના આભિચારિક પ્રયોગમાં પણ આ બંને સૂક્યો ભણાય છે. યુદ્ધ સમયે રાજા પોતાની સેના ઉત્સાહને વધારવા આ સુક્તથી પ્રેષ-પ્રેરણા આપે. ઐતરેય બ્રાહ્મણ (૬,૧) માં જમાવ્યા પ્રમાણે આ સૂક્તના ઋષિ કદ્રુ-સર્પમાતાના પુત્ર અર્બુદ છે. તેમના બે પુત્રો અર્બુદિ અને ન્યુર્બુદિ હતા. સર્વાનુક્રમણી પ્રમાણે આ સૂકતના ઋષિ કાકયન છે અને દેવ અર્બુદિ છે. અર્બુદ શબ્દ સંખ્યા વાચક છે. જે સેનામાં દશ કરોડ સૈનિક હોય, તે સેના અર્બુદ કહેવાય અને તેના સેનાપતિ અર્બુદિ ગણાય તેમજ જે સેનામાં સો કરોડ-ન્યુર્બુદ સૈનિકો હોય, તેના સેનાપતિ ન્યુર્બુદિ ગણાય.

યે બાહવી યા ઇષવી ધન્વનાં વીર્યાઙણિ ચ । અસીન્પરશૂનાયુધં ચિત્તાકૂતં ય યદ્ધૃદિ । સર્વં તદર્બુદે ત્વમિત્રેભ્યો દ્રશે કરૂદારાંશ્ચ પ્ર દર્સય ।।૧।।

યે બ્રાહવી ઈસાઈ-યવન-આરબીન-યહુદી અસીન પર સૂના યુદ્ધ ચિતઆકુત નબીના સૂના સર્વનું ચીત જીતીલો. તદસર્વે આર્બુદે તમો મિત્ર થયા. કુરાન દર્શન પ્રચાર દ્વારા જય કરો. અર્બુદ-અર્થ અરબદેસી-ન્યા અર્બુદે-નવું આરબ-નબી આરબ-સંખ્યા દસ કરોડ સેનાપતી-કોઈ કાળમાં ક્યાંયપણ થયા નથી (દામોદર-સાવલેકર)

ભાવાર્થ : હે અર્બુદિ સેનાપતિ તમારા સૈનિકોના બાહુઓ, બાણ, ધનુષ્યધારીઓના વીર્ય-પરાક્રમ, તલવારો, ફરસી, આયુધોથી, ગેરે સાધનો તેમજ સૈનિકોના ચિત્તમાં રહેલ સંકલ્પ છે, તે બધાં એકઠાં કરી તમે શત્રુજનોને બતાવો

તેમજ વિશેષ ઉદ્દાર આયુધો શત્રુઓને બતાવો, જેથી તે યુદ્ધ કરતા પહેલા જીતાઇ જાય. (૧)

ઉત્તિષ્ઠત સં નહ્યધ્વં મિત્રા દેવજના યુવમ્ । સંદ્રષ્ટા ગુપ્તા વઃ સનતુ યા નો મિત્રાણ્યુર્બુદે ॥૨॥

ઉઠો નબીના મિત્ર દેવજના યુવાનો ગુપ્ત ધર્મ સંદેશ શાન્તી મીત્રતા નો આપો નબી આરબુ

ભાવાર્થ : હે અર્બુદિ સેનાપતિ તમે સૈનિકોને આજ્ઞા આપો હે મિત્રો, હે દિવ્યજનો તમે ઉભા થઇ જાઓ. શસ્ત્રસાધનોથી તૈયાર થઇ જવા આપણા જે મિત્રો છે, તેમને ઓળખી લો અને તે સૈનિકો શત્રુઓથી ગુપ્ત રહો. (૨)

ઉત્તિષ્ઠતમા રમેમાદાનસંદાનાભ્યામ્ । અમિત્રાણાં સેના અભિ ધત્તમર્બુદે ॥૩॥

ઈઠો આરબવાસી અસ્મો આદાન પ્રદાન સમજૂતી કરો અમીત્રાની સાથે

ભાવાર્થ : હે અર્બુદિ સેનાપતિ ઉભા થાઓ યુદ્ધ માટેની તૈયારીઓ કરો, આદાન અને સંદાન-ધરપકડ કરી શત્રુઓની સેનાને ઘેરી લો. (૩)

અર્બુદિર્નામ યો દેવ ઈશાનશ્ચ ન્યુર્બુદી ।

યાભ્યામન્તરિક્ષમાવૃતમિયં ચ પૃથિવી મહી । તાભ્યીમિન્દ્રમેદિભ્યામંહ જિતમન્વેમિ સેનયા ॥૪॥

અર્બુદીનામ યોદેવ-મદીના અર્બુ ઈશાન-મહાબ્રહ્મ-નબી આરબ ન્યુ અર્બુદે. મહાબ્રહ્મ અંતરીક્ષથી પૃથ્વી પર પ્રગટ થયા મહીત્ભયા ઈન્દ્રમેંદી-મહામદ જીતમ ન્વેભી સેનયા જીતમ વિજય નબી સેનાની

ભાવાર્થ : અહીં જે અર્બુદિ નામના દેવ સેનાપતિ છે. અને જે ન્યુર્બુદિ નામના ઈશાન-સ્વામી સેનાપતિ છે. જે બંને સોપતિઓથી અંતરિક્ષ-યુદ્ધના પ્રદેશો અને વિશાળ પૃથ્વી ઘેરા ગયાં છે. જે બંને સેનાપતિઓથી પ્રેરિત સેનાથી મેં વિજય મેળવી લીધો છે, એમ હું પોતે સ્વીકારું છું. (૪)

ઉત્તિષ્ઠ ત્વં દેવજનાર્બુ સેનયા સહ । ભજ્જન્નમિત્રાણાં સેનાં ભોગેભિઃ પરિ વારય ॥૫॥

ઉઠો તમે દેવજના અરબુ સેના સહ પરી વારય-અલી તમો શત્રુઓને ભજ્જનથી ભાવથી મીત્રો બનાવો

ભાવાર્થ : હે દેવજન અર્બુદિ-સેનાપતિ તમે સેનાને સાથે રાખી યુદ્ધ માટે તૈયાર થઇ જાઓ તેમજ શત્રુઓની સેનાઓને તમારા ભોગ-વિસ્તૃત પાશોથી જકડી રાખી તેમને પાછી વાળો (૫)

સપ્ત જાતાન્નયર્બુદે ઉદારાણાં સમીક્ષયન્ તેભિષ્ટ્વમાજ્યે હુતે સર્વૈરુત્તિષ્ઠ સેનયા ॥૬॥

સપ્તસાતો જાતી નવા આરબ સેના ઉઠો વિજય કરો ઉદારતા હુત ભીસ્તવાર્સી થાઓ

ભાવાર્થ : હે ન્યુર્બુદિ સેનાપતિ ! સાત પ્રકારનાં જે ઉદાર સ્ફોટક અસ્ત્રશસ્ત્રો છે, તેનાં સારી રીતે નિરીક્ષણ કરતા રહી, તેમજ તે આયુધોને ઉદ્દેશી અગ્નિમાં ઘીની આહુતિ આપી, તે બધાં આયુધોની સાથે સેનાને લઇ તમે યુદ્ધ માટે તૈયાર થાઓ. (૬)

પ્રતિઘ્નાનાશ્રુમુખો કૃધુકર્ણી ચ ક્રોશતુ । વિકેશી પુરુષે હતે રદિતે અર્બુદે તવ ॥૭॥

ભાવાર્થ : હે આર્બુદિ-સેનાપતિ જ્યારે તમારાં આક્રમણથી શત્રુના પુરુષો હણાઇ જાય, ત્યારે તેમની નારીઓ કેશ વિખેરી રૂદન કરતી હોય, અને આંસુઓથી ભરેલાં મુખથી છાતીઓ કૂટતી હોય, રીતે તે નારીઓ ભલે આક્રંદ કરે. (૭)

 સંકર્ષન્તી કરૂકરં મનસા પુત્રમિચ્છન્તી । પતિં ભ્રાતરમાત્સ્વાન્નદિત્તે અર્બુદે તવ ॥૮॥

કુરાની માનસ મલીચ્છ પુત્ર સેના યુદ્ધમાં નાસ પામે તો તેમની નારીનાં ભરણ પોષણ માટે કબુલ કરો રૂદન નહીં.

ભાવાર્થ : હે અર્બુદિ સેનાપતિ જ્યારે તમારા આક્રમણથી શત્રુઓ નાશ પામતા હોય ત્યારે તેમની નારીઓ હાથપગ ઘસતી રહી, મનથી વીરપુત્રને ઇચ્છતી રહી, પતિ ભાઇ અને કુટુંબીજનોને યાદ કરી રૂદન કરે. (૮)

અલિક્લવા જાષ્કમદા ગૃધ્રાઃ શ્યેનાઃ પતત્રિણઃ । ધ્વાઙ્ક્ષાઃ શકનુયસ્તુપ્યન્ત્વમિત્રેશુ સમીક્ષયન્નદિને અર્બુદે તવ ॥૯॥

હે અલી કલવા મકાદા તમો યુધ્ધમાં ઘવાયેલા નાસ પામેલાનું નિરીક્ષણ કરો સંભાળો

ભાવાર્થ : હે અર્બુદિ સેનાપતિ જ્યારે તમે શત્રુ પર આક્રમણ કરો, ત્યારે ભયાનક માંસ ખાનાર પક્ષીઓ ગીધડાં, શ્યેન વગેરે પક્ષીઓ, કાગડા, શકુનિ વગેરે પક્ષીઓ શત્રુઓનાં શરીરોનાં માંસ ખાતાં રહી, તૃપ્ત થતાં હો, તે સંગ્રામની સ્થિતિના તમે નિરીક્ષણ કરો. (૯)

અથો સર્વ શ્વાપદં મક્ષિકા તૃપ્યતુ ક્રિમિઃ । પૌરૂષેયેધિ કુણપે રદિતે અર્બુદે તવ ॥૧૦॥

ભાવાર્થ : હે અર્બુદિ સેનાપતિ તમે જ્યારે શત્રુપર આક્રમણ કરતા હો, અને તેથી શત્રુઓનાં વીર પુરુષોના મડદાં રખડતાં હોય, ત્યારે બધા હિંસક જાનવરો, માખીઓ, કીડા વગેરે તૃપ્ત થાઓ (૧૦)

આ ગૃહણીતં સં બૃહતં પ્રાણાપાનાન્યુબુદે । નિવાશા ઘોષાઃ સં યન્ત્વમિત્રેશુ સમીક્ષયન્નદિત્તે અર્બુદે તવ ॥૧૧॥

ભાવાર્થ : હે અર્બુદિ અને ન્યર્બુદિ બંને સેનાપતિમાં તમે જ્યારે શત્રુ પર આક્રમણ કરતા હો, અને તે યુદ્ધભૂમિનાં નિરીક્ષણ કરતા હો, ત્યારે શત્રુઓના પ્રાણ અને અપાન બંનેને વિશાળ રીતે પકડો. જેથી તે શત્રુઓનાં મોટા કોલાહલ મચી જાય (૧૧)

ઉદ્વેપય સં વિજન્તાં ભિયા મિત્રાન્ત્સં સૃજ ।ઉરૂગ્રાહૈર્બાહ્વઙ્કૈવિધ્યામિત્રાન્નયબુદે ॥૧૨॥

ભાવાર્થ : હે ન્યુર્બુદિસેનાપતિ તમે શત્રુઓને કંપાવી મુકો જેથી તે શત્રુઓ વિખેરાઇ જાઓ અને ભયભીત થઇ જાઓ, તમારા સૈનિકોના વિશાલ બાહુઓથી તેમને પકડમાં લો અને તેમનો નાશ કરો. (૧૨)

મુહ્યન્ત્વેષાં બાહવાશ્રિત્તાકૂતં ચ યદ્ધદિ । મૈષામુચ્છેપિ કિ ચન રદિતે અયુર્વેદ તવ ॥૧૩॥

ભાવાર્થ : હે અર્બુદિ તમે જ્યારે શત્રુઓ પર આક્રમણ કરો, ત્યારે તે શત્રુઓના બાહુઓ શથિલ થઇ જાઓ તે શત્રુઓમાંથી કોઇ પણ જીવતો બચે નહિ. (૧૩)

પ્રતિધ્યાનાનાઃ સં ધાવન્તૂરઃ પટૂરાવધ્નાનાઃ । અધારિણીર્વિકેશ્યોડ રૂદત્ય૧ઃ પુરુષે હતે રદિતે અર્બુદે તબ ॥૧૪॥

કોઇપણ નારી વીરપુરુષ મરવાથી રૂદન કરે નહીં અરબુદે

ભાવાર્થ : હે અર્બુદિ ! તમે જ્યારે શત્રુઓ પર આક્રમણ કરો અને તે શત્રુઓના વીર પુરુષો મારવા લાગે, ત્યારે તેમની નારીઓ છાતી પીડતા રહી, સાથળો પછાડતાં રહી, તેલ નાખ્યા વિનાના વખરાયેલ કેશોને સંકોરતી રહી રૂદન કરતી હો. (૧૪)

શ્વડન્તીરપ્સરસો રૂપકા ઉતાર્બુદે । અન્તઃ પાત્રેરેરહિતીં રિશાં દુર્ણિતૈષિણીમ્

સર્વાસ્તા અર્બુદે ત્વમમિત્રેભ્યો દશે કુરુદારાંશ્ચ પ્ર દર્શય ॥૧૫॥

આરબદી કોઇપણ નારી વિધવા રહે નહીં. કુરાન દ્વારા દર્શન મીત્રતા

ભાવાર્થ : હે અર્બુદિ તે રણ સંગ્રામમાં અપ્સરાઓ જેવી ચપળ ગતિવાળી પિશાચિનીઓ પોતાનાં કુતરાંની સાથે

નાચવા લાગે તેમજ ખોપરીના પાત્રમા રહેલાં લોહીને ચાટતી દુષ્ટ દ્રષ્ટિ ધરાવતી ડાકણો પોતાની કુતરીઓની સાથે વિચરણ કરે આ રીતે એ બધી ડાકણ શાકખોને તમે તે શત્રુઓની નજરે ચઢાવી દો. (૧૫)

ખડૂરેધિચઙ્ કમાં ખર્વિકાં ખવૈવાસિનીમ્ ।

ય ઉદારા અન્તર્હિતા ગન્ધર્વાપ્સરાસશ્ચ યે । સર્પા ઇતરજના રક્ષાંસિ ॥૧૬॥

ખાદીજા મકા ખર્વીકા મકા વાસીની ઉદાર અન્તરહીત સર્વેની રક્ષા કરો

ભાવાર્થ : હે અર્બુદિ આ રણ સંગ્રામમાં આકાશમાં ધુમનારી નાના મોટા સ્થાનોમાં વાસ કરીને ભૂત પિશાતિની પોતે શત્રુઓને નજરે ચઢો તેમજ ઉદાર ચરિત ગંધર્વો અને અપ્સરાઓ અંતર્હિત થઇ જાઓ તેમજ સર્પો અને ઇતર દેવજન રાક્ષસો વગેરે તે શત્રુઓની દ્રષ્ટિ પર પડો. (૧૬)

ચતુર્દ્રષ્ટાછયાવદતઃ કુમ્ભમુષ્કાં અસૃડમુખાન્ । સ્વભ્યસા યે ચોદભસાઃ ૧૭

ભાવાર્થ : જે પ્રાણીઓ ચાર દાઢવાળાં, કાળા દાંતવાળા ઘડા જેટલાં મોટા અડોવાળા, મુખથી લોહી ઓકનારા, ભયંકર અંગોવાળા અને ભય પેદા કરનારાં છે, તે પ્રાણીઓ શત્રુઓની દ્રષ્ટિ પર પડો. (૧૭)

ઉદ્વેપય ત્વમર્બુદેડમિત્રાણામમુઃ સિચઃ । જયાંશ્ચ જિષ્ણુપુશ્ચમિત્રાં જયતામિન્દ્રમેદિનૌ ॥૧૮॥

ઉધ્ધેપય-પદ્યુમ-ફતૂમા તમે આરબમાં મીત્રતા અમીસીંચો જયતામ ઇન્દ્ર મેંદી વિજય થાઓ

ભાવાર્થ : હે અર્બુદિ તમે શત્રુઓના સેનાઓને કંપાયમાન કરો. તમે જયશીલ બની શત્રુઓને જીતી લો. જેમને ઇન્દ્રનાં મોદિ-પ્રોત્સાહન મળેલ છે એવા તમે બે સેનાપતિઓ વિજયી બનો.

પ્રબ્લીનો મૃદિતઃ શયાં હતોરૂમિત્રો ન્યુર્બુદે । અગ્નિજિહ્વા ધુમશિખા જયન્તીર્યન્તુ સેનયા ॥૧૯॥

પ્રબ્લીનો મૃદિત-મૂર્તીજા અલી અરબ સ્યામ અહતો અલારૂ મિત્રો નબી આરબ

ભાવાર્થ : હે ન્યૂર્બદિ શત્રુએ ઘેરાઇ જાય, છેદાઇ જાય, હણાઇ જાય, અને રણ સંગ્રામમાં સુઇ જાય તમારી સેનાઓ અગ્નિની જીભવાળાં અને શિખામાં ધૂમાડો રાખતાં બાણોને સાથે રાખી રણ સંગ્રામમાં વિજય મેળવી આગળ વધો. (૧૯)

તયાર્બુદે પ્રણુતોનામિન્દ્રો હન્તુ વરંવરમ્ । અમિત્રાણાં શચીપતિર્મામીષાં મોચિ કશ્ચન ॥૨૦॥

અર્બુદે પ્રણુતા નામ ઇન્દ્ર વર વરમ્ હંતુ

ભાવાર્થ : હે અર્બુદિ તમારી સેનાઓથી ભાગી છૂટેલા શત્રુઓને તમારા શ્રેષ્ઠ વીરોને પ્રેરણા આપનાર શચીપતિ ઇન્દ્ર હણી નાખો, જેથી તેમાંનો કોઇ શત્રુ બચવા પામે નહિ. (૨૦)

ઉત્કસન્તુ હૃદયાન્યૂર્ધ્વઃ પ્રાણ ઉદીપતુ । શૌષ્કાસ્યમનુ વર્તતામમિત્રાન્મોત મિત્રિણઃ ॥૨૧॥

ભાવાર્થ : હે અર્બુદ તમે શત્રુઓનાં હૃદયોને ઉખેડી નાખો. તેમના પ્રાણોને ઉપર ખેંચી લો, તે શત્રુઓનાં મુખ સુકાઇ જાઓ, પરંતુ મિત્રોને કોઇપણ પ્રકારનાં કષ્ટ ન પડો. (૨૧)

યે ચ ધીરા યે ચાધીરાઃ પરાજ્યૌ વધિરાશ્ચ યે । તમસા યે ચ તૂપરા અથો વસ્તાભિવાસિનઃ ।.

સર્વાસ્તાં અર્બુદે ત્વમમિત્રેભ્યો દ્રશે કુરૂદારાંશ્ચપદર્શય

તમસા ચતૂપરા-કુરાન દર્શનથી વિજય

ભાવાર્થ : હે અર્બુદ જે ધીરજનો હોય અને જે અધીર ભીરૂ હોય. જે શત્રુઓ પાછા મુખ કરી ભાગતા હોય, જે શત્રુઓ ઘેટાંબકરાંની જેમ જીવન ગુજારતા હોય, તેવા બધા પ્રકારના વિચિત્રજનોને શત્રુઓની નજરે ચઢાવો

અને ઉદાર-સ્ફોટક અસ્ત્રો તે શત્રુઓને બતાવો. (૨૨)

અર્બુદિશ્ચ ત્રષંધિશ્ચામત્રાન્નો વિ વિધ્યતામ્ । યથેષામિન્દ્ર વૃત્રહન્હનામ શચીપતેઙમિત્રાણાં સહસ્ત્રશઃ ॥૨૩॥

અર્બુદેવ ત્રીસંધી-ત્રીધારૂં ખાંડુથી શત્રુ પર વિજય ઈન્દ્ર અલી-વિજય કરો

અર્બુદિ અને ત્રિષંધિ નામના અમારા જે સેનાપતિઓ છે, તે અમારા શત્રુઓને વીંધી નાખો. હે વૃત્રહણનાર શતીપતિ ઈન્દ્ર અમે જે પ્રકારે એમના શત્રુઓને હજારોની સંખ્યામાં હણી નાખીએ એ પ્રમાણે પ્રેરણા આપે. (૨૩)

ધનસ્પતીન્વાન્સ્પત્યાનોષધીરૂત વીરૂધઃ । ગન્ધર્વાપ્સરસઃ સર્પાન્દેવાન્પુણ્યજનાન્પિતદિન । સ્વાસ્તાં અર્વુદે ત્વમિત્રેન્યો દશે કુરુદારાંશ્ચ પ્ર દર્શય

અર્બુદેવ સર્વને કુરાન દર્શનથીં વિજય મેળવો

ભાવાર્થ : હે અર્બુદિ વનસ્પતિઓ વનસ્પતિઓનાં ઔષધો, ઓષધિઓ, વેલાઓ, ગંધર્વો, અપ્સરાઓ, સર્પો, દેવો, પુણ્યજનો પિતૃઓ વગેરેને તે શત્રુઓની નજરે ચઢાવો. તેમજ જે ઉદારસ્ફોટક પદાર્થો છે, તે શત્રુઓને નજરે ચઢાવો. (૨૪)

ઈશાં વો મરૂતો દેવ આદિત્યો બ્રહ્મણસ્પતિઃ । ઈશાં વ ઈન્દ્રશ્ચાગ્નિશ્ચ ધાતા મિત્રઃ પ્રજાપતિઃ । ઈશાં વ ઋષયશ્ચકુરમિત્રેષુ સમીક્ષયન્નદિતે અર્બુદે તવ

ઈશાંન પંચમૂર્તી મહાબ્રહ્મ મુર્તાજા દેવ ઈન્દ્ર નબી આરબી રક્ષા કરો

ભાવાર્થ : હે અર્બુદિ તમે જ્યારે શત્રુઓ પર આક્રમણ કર્યા હોય, ત્યારે ત્યારે શત્રુઓ પર નજર રાખતા રહો. એ શત્રુઓ પર મરૂતો, આદિત્યદેવ બ્રહ્મણસ્પતિ, ઈન્દ્ર, અગ્નિ, ધાતા, મિત્ર, પ્રજાપતિ વગેરે દેવો તમારા શત્રુઓ પર શાસન કરો. (૨૫)

તેષાં સર્વેષામીશાના ઉત્તિષ્ઠત સં નહ્યધ્વં મિત્રા દેવજના યૂવમ્ ।

ઈમં સંગ્રામં સંજિત્ય યથા લોકં વિ તિષ્ઠધ્વમ્ ॥૨૬॥

સામતે સર્વ સામ ઈસાનાં ઉઠો નબીનાં મિત્ર દેવજના યવન ઈમામ સંગ્રામ વિજય કરી પોતાના વતનમાં જાઓ

ભાવાર્થ : હે દેવજન મિત્ર સાથીઓ તમે તે બધા શત્રુઓ પર શાસન કરતા રહી, યુદ્ધ માટે તૈયાર થઇ જાઓ, સંનદ્ધ થઇ જાઓ. એ સંગ્રામમાં શત્રુઓ પર વિજય મેળવી તમારા દેશમાં પાછા ફરી, સુખ પૂર્વક રહો. (૨૬)

શત્રુપપર વિજય : દેવાસુર સંગ્રામ સૂકત દશમું સત્તાવીશ ઋચાઓ ઋષિ ભૃંગ્વંગિરા દેવ ત્રિષંધિ છંદ અનુષ્ટુપ (૧)વિરાટ પથ્યા બહતી (૨) ત્રયવસાના ષટપરા ત્રિષ્ટુપ ગર્ભાતિજગતી (૩) વિરાટ અસ્તાર પંક્તિ (૪) વિરાટ (૮)વિરાટ ત્રિષ્ટુપ (૯) પુરોવિરાટ પુરસ્તાત જ્યોતિ ત્રિષ્ટુપ (૧૨) ત્રિપદા પથ્યા પંક્તિ (૧૩) ષટપદા જગતી (૧૬) ત્ર્યવસાના ષટપદા કકુમ્મતી અનુષ્ટુપ. ત્રિષ્ટુપ ગર્ભા શકવરી (૧૭) પથ્યા પંક્તિ (૨૧) ત્રિપદા ગાયત્રી (૨૨) વિરાટ પુરસ્તાત બહતી (૨૫) કકુપ (૨૬) પ્રસ્તાર પંક્તિ.

નવમા સૂક્ત સાથે આ સૂકતનો વિનિયોગ છે. આ સૂક્તમાં 'દેવાસુર સંગ્રામ'નો પ્રસંગે વર્ણિત છે. આ સૂકતના દેવ ત્રિષિંધિ જે સેનાપતિનું નામ છે. આ ત્રિષંધિ એક પ્રકારનું વજ્ર આયુધ છે, જેન ત્રણ સંધિઓ-જોડ કરવામાં આવે છે. તેને પાણીદાર તીક્ષ્ણ બનાવવામાં આવે છે. અહીં લાલ લીલા ધ્વજ, વિવિધ પ્રકારના અસ્ત્ર શસ્ત્ર જેવા કે તામસશાસ્ત્ર સંમોહનનાસ્ત્ર વગેરેનાં વર્ણન છે.

ઉત્તિષ્ઠિત સં નહ્યધ્વમુદારાઃ કેતુભિઃ સહ । સર્પા ઈતરજના રક્ષાંસ્યમિત્રાનનુ ધાવતુ ॥૧॥

ભાવાર્થ : હે ઉદારચરિત વીરજનો તમે વિવિધ પ્રકારને ધજાઓ ચઢાવી યુદ્ધમાં જવા ઉભા થાઓ, તૈયાર થઇ જાઓ. અમને સહાય કરનારા સર્પો, ઇતરજનો, રાક્ષસો વગેરે શત્રુઓ પર ચઢાઇ કરો. (૧)

ઈશાં વો વેદ રાજ્યં ત્રિષંધે અરૂણઃ કેતુભિ સહ । યે અન્તરિક્ષે યે દિવિ પૃથિવ્યાં યે ચ માનવાઃ । ત્રિષંધેસ્તે ચેતસિ દુર્ણામાન ઉપાસતામ્ ॥૨॥

ઈશાં-મહાબ્રહ્મ સામીવેદ રાજ્ય ત્રીધારૂં ખાંડુ-અરૂણ-અલુમ લાલ ધજા ત્રીસંધી ચેતક મદુના ઉપસતામ

ભાવાર્થ : હે ત્રિષંધિ સેનાપતિ તમે અરૂણ કેતુ ધ્વજ લઇને તૈયાર થયા છો, તેથી અમે જાણીએ છીએ કે, આ રાજ્ય સત્તાધારી જનોનું છે. જે માનવ વીરજનો અંતરિક્ષ, દ્યુલોક, પૃથ્વી વહેપે પ્રદેશોમાં વસેલા છે, તેમાં જે જનો દુષ્ટસ્વભાવન છે, તેમની નોંધ ત્રિષંધિ સેનાપતિના ચિત્તમાં રહી જાઓ. (૨)

અયોસુખાઃ સૂચીમુખા અથો વિકૃંડકંતીમુખા । ક્રવ્યાદ વાતરંહસ આ સજન્ત્વમિત્રાન્વજ્રેણ ત્રિષાંધિના ॥૩॥

ભાવાર્થ : હે વીરજનો ત્રિષંધિ વજની સાથે જોડાએલાં બાણ તે શત્રુઓ પર જઇ પડો, જે બાણોના મુખ લોખંડના છે, સોયની જેમ તીક્ષ્ણ છે, જેનાં મુખ કઠણ કાંસકીઓ જેવાં છે, જે માંસના ભક્ષણ કરનારાં અને વાયુ સરખા વેગીલાં છે. (૩)

અન્તર્ધેહિ જાતવેદ આદિત્યં કુણપં બહુ । ત્રિષંધેરિયંસેના સુહિતાસ્તુ મે વશે

હે જાતવેદસ-કુરાન સૂર્યસમાન તેજસ્વી પુરુષ

ભાવાર્થ : હે જાતવેદસ આદિત્ય-સૂર્યસમાન તેજસ્વી પુરુષ તમે તે શત્રુસેનાનાં કુણપ મડદાં ભૂમિ પર પાથરી દો. આ ત્રિષંધિ સેનાપતિની સજ્જ થએલી સેનાઓ અમારાં વશમાં હો (૪)

ઉતિષ્ઠ ત્વં દેવજનાર્બુદે સેનયા સહ । અયં બલર્વિ આહુતસ્ત્રિષંધેરાહુતિઃ પ્રિયા

હે અર્બ અલી

ભાવાર્થ : હે દેવયજન અર્બુતિ તમે સેનાની સાથે તૈયાર થઇ જાઓ. તમે આપેલ શત્રુઓની આ બલિ અને આહુતિ ત્રિષંધિ-વજને પ્રિય છે. (૫)

શિતિપદી સ ઘતુ શરવ્યેરૂયં ચતુષ્પદી । કૃત્યેમિત્રેભ્યે ભવ ત્રિષંધેઃ સહ સેનયા ॥૬॥

હે આકૃતીભંજક સકતી શિતીપદી-ફતૂમી અરબે અલા ચતુસ્પદી-ખાદુત ખાદીજા

ભાવાર્થ : હે કૃત્યા-વિનાશકારી શક્તિ આ ધોળા પગવાળાં અને ચાર પાંખવાળા બાણોની પંક્તિ શત્રુઓનો નાશ કરો. તમે આ ત્રિષંધિની સેનાને સાથે રાખી શત્રુઓનો વિનાશ કરો. (૬)

ધૂમાક્ષી સં પતતુ કૃધુકર્ણી ચ ક્રોશતુ । ત્રિષંધેઃ સેનયા જિતે અરૂણાઃ સન્તુ કેતવઃ ॥૭॥

ભાવાર્થ : ધૂમાડાથી આંખો ભરી દેનારા અસ્ત્રશસ્ત્ર શત્રુઓ પર ફેંકો કાનને અવાજથી ભરી દેનાર અસ્ત્રશસ્ત્ર શત્રુઓને રડાવે જ્યારે આ ત્રિયંધિની સેના વિજય મેળવે ત્યારે વિજયની પ્રસિદ્ધિ કરતા લાલ ધ્વજો ફરકતા રહો. (૭)

અવાયન્તાં પક્ષિણો યે વયાસ્તન્તરિક્ષે દિવિ યે ચરન્તિ । શ્રાપદો મક્ષિકાઃ સં રભન્તામામાદો ગૃધ્રાઃ કુણપે રજન્તામ્ ॥૮॥

ભાવાર્થ : જ્યારે શત્રુઓના સૈનિકો હણાતા હોય, ત્યારે જે પક્ષીઓ દ્યુલોક અને અંતરિક્ષમાં સંચાર કરતાં હોય, તે આ રણભૂમિ પર આવી પહોંચો. શઅવાપદ-હિંસ્ત્રક પશુઓ અને માંખીઓ સંગ્રામ ભૂમિ પર આવી આનંદ કરો. માંસ ખાનારા ગીધાડા શત્રુઓનાં મડદાં પર પડતાં રહો. (૮)

યામિન્દ્રેણ સંધાં સમધત્તા બ્રહ્મણા ચ બૃહસ્પતે । તયાહમિન્દ્રસંધયા સર્વાન્દેવાનિહ હુવ ઇતો જયચત મામુત ॥૯॥

સર્વાન દેવા નબીહજય મામુદ

ભાવાર્થ : હે દેવ બૃહસ્પતિ ઇન્દ્ર સાધન અનુસરી હું બધા દેવોને આ રણ સંગ્રામમાં બોલાવું છું, અને તેમને

જણાવું છું કે, તમે આ તરફ અમારાં પક્ષે વિજય અપાવો, તે તરફ શત્રુઓને વિજય અપાવતાં નહીં. (૯)

બૃહસ્પતિરાઙિરસ ઋષયો બ્રહ્મસંશિતાઃ । અસુરક્ષયણં વધં ત્રિષંધિ દિવ્યાશ્રયન્ ॥૧૦॥
ભાવાર્થ : હે વીરજન અંગિરાના પુત્ર બૃહસ્પતિ, બ્રહ્મમંત્રથી તેજસ્વી બનેલા ઋષિઓ અસુરોનો નાશ કરનાર અને વધકરનાર આ ત્રિસંધિ નામના વજ્રનો આશ્રય લઇ દ્યુલોકમાં વસેલા છે, તેમને અહીં બોલાવો. (૧૦)
યેનાસૌ ગુપ્ત આદિત્ય ઉભાવિન્દ્રશ્ચ તિષ્ઠતઃ । ત્રિંષંધિં દેવા અભજન્તીજસે ચ બલાય ચ ॥૧૧॥
ભાવાર્થ : તે દેવો ઓજસ અને બલ માટે તે ત્રિષંધિ નામના વજ્રમા સેવન કરે છે જે ત્રિષંધિથી દ્યુલોકમાં રહેલ આદિત્ય સૂર્ય સુરક્ષિત છે. તે આદિત્ય અને ઇન્દ્ર બંને તેના આધારે ટકયા છે.
સર્વાલોકાન્ત્સમજયન્દેવા આહુત્યાનયા । બૃહસ્પતિરાઙિગરસો વજ્રં યમસિશ્ચતાસુરક્ષયણં વધમ્ ॥૧૨॥
ભાવાર્થ : જે અસુરોનો વિનાશ કરનાર વજ્રનાં સિંચન આંગિરસ બૃહસ્પતિ કરે છે, તે વજ્રને આપેલ આહુતિથી પ્રેરણા દેવો બધા લોકો પર વિજય મેળવે છે. (૧૨)
બૃહસ્પતિરાઙિગસો વજ્રં યમસિચ્યતાસરરક્ષયણં વધમ્ । તેનાહમમ્ સેનાં નિશ્ચ લિમ્પામિ બૃહસ્પતેમિત્રાન્હન્મ્યોજસા ॥૧૩॥
ભાવાર્થ : અસુરોના નાશ કરનાર તે વધરૂપ વજ્રના સિંચન આંગિરસ બૃહસ્પતિએ કર્યા છે, તે અંગિરસ બૃહસ્પતિએ કર્યા છે, તે વજ્રનો આધાર લઇ હું આ શત્રુની સેના પર આક્રમણ કરૂં છું. હે બૃહસ્પતિ ! હું તે વજ્રના ઓજથી શત્રુઓને હણી નાંખું છું. (૧૩)
સર્વે દેવા આત્યાયન્તિ તે અશ્નન્તિ વષટ્ કૃતમ્ । ઇમાંજુષધ્વમાહુતિમિતો જયત મામુતઃ ॥૧૪॥

યવન સાદાત માહુમદીત - જયત મામુદદે

ભાવાર્થ : જે દેવો વષટકાર સાથે અમે આપેલ આહુતિઓના ભક્ષણ કરે છે. તે બધાં દેવો શત્રુઓ પર વિજય મેળવે છે. હે દેવો અમારી આવેલી આહુતિઓનાં સેવન કરો. તમે અમારા વિજય માટે આ તરફ આવો, શત્રુઓ તરફ વિજય અપાવવા જાઓ નહિ. (૧૪)
સર્વે દેવા અત્યાન્તુ ત્રિષંધેરાહુતિઃ પ્રિયાઃ । સંધાં મહતીં રક્ષત યયાગ્રે અસુરા જિતાઃ ॥૧૫॥
ભાવાર્થ : હે બધા દેવો તમે અમારી પાસે આવી પહોંચો. આંત્રિષંધિને આહુતિ પ્રિય છે. જેવી રીતે દેવોએ પહેલાં અસુરોને જીતી લીધા હતા, તે રીતે મહાન સંધિ-સલાહનાં રક્ષણ કરો.
વાયુરામિત્રાણામિષ્વગ્રાણ્યાશ્ચતુ । ઇન્દ્ર એષાં બાહુન્પતિ ભનક્કતુ મા શકન્પ્રતિધામિષુમ્ । આદિત્ય એષામસ્ત્રં વિ નાશયતુ ચન્દ્રમા યુતામગતસ્ય પન્થામ
ભાવાર્થ : દેવ વાયુ શત્રુઓના ધનુષ્યના આગળ ભાગોને નષ્ટ કરે. ઇન્દ્ર તેમના બાહુઓને ભાંગી નાખે શત્રુઓ ધનુષ્યો પર બાણોને જોડી શકે નહિ. આદિત્ય-સૂર્ય તેમના અસ્ત્રનો નાશ કરો. ચંદ્રમા અપ્રાપ્ત શત્રુઓના માર્ગોને રોકી રાખે. (૧૬)
યદિ પ્રેયુર્દેવપુરા બ્રહ્મ વર્માણિ ચક્રિરે । તનુપાનં પરિપાણં કૃણ્વાના યદુપોચિરે સર્વ તરદરસં કૃધિ ॥૧૭॥
ભાવાર્થ : હવે જો પૂર્વદેવો શત્રુઓ અહીંથી દૂર ચાલ્યા ગયા હોય, તેમણે બ્રહ્મ-મંત્રના રૂપે કવચ તૈયાર કર્યા હોય, તેમજ શરીરના રક્ષણ કરનાર અને ગામ વગેરેનાં રક્ષણ કરનાર સાધનો તૈયાર કર્યા હોય. અને તેમણે જે પ્રકારે સંઘટનનાં કાર્યો કરી રાખ્યાં હોય, તે તેમનાં બધા સાધનોને તમે અરસ-શક્તિ વિનાનાં કરો.
ક્રવ્યાદાનુવર્તયન્મૃત્યુના ચ પુરોહિતમ્ । ત્રિષંધે પ્રેહિ સેનયા જયામિત્રાન્પ્ર પદ્યસ્વ ॥૧૮॥

કબરદાનવર્તય મુર્તજયા પુરોહીત ત્રીસંધી જય કરો

ભાવાર્થ : હે ત્રિષંધ સેનાપતિ તમે ક્રવ્યાર-માંસભક્ષી પ્રાણીઓને ઘેરી લઇ, મૃત્યુને આગળ રાખી, સેના સાથે રણ સંગ્રામ પર આગળ વધી જાઓ અને શત્રુઓને જીતી લઇ, તેમને આધીન કરી લો. (૧૮)

ત્રિષંધે તમસા ત્વમમિત્રાન્પરિ વારય । વૃષદાજ્યપ્રણુત્તાનાં મામીષાં મોચિ કશ્વન ॥૧૯॥

વારંય-અલી ત્રીસંધી તામસ તમારા મીત્ર છે.

ભાવાર્થ : હે ત્રિષંધિ ! તમે શત્રુઓને અંધકારથી ઘેરી લો. જેમના પૃષત્ આજય-અનરસ હરી લીધાં છે. એવા શત્રુઓમાંથી કોઇ પણ બચવા પામે નહિ. (૧૯)

શિતિપદી સં પતત્વમિત્રાણામૂ: સિચઃ । મુહ્યન્ત્વદજ્યામૂ: સેના અમિત્રાણાં ન્યુર્બુદે ॥૨૦॥

સિતીપદી-સિતા ફદૂયા મુહમદ જય નબી અરબુ

ભાવાર્થ : હે ન્યુર્બુદિ શતિપદી-ધોળાપગની પિશાચિની શત્રુઓની એ સેના પર તૂટી પડો. આજે આ સત્રુઓ મુર્ચ્છિત થાઓ.

મુઢા અમિત્રા ન્યુર્વુદે જહ્યેડષાં વરંવરમ્ । અનયા જહિ સેનયા ॥૨૧॥

નબી અર્બુદ-વરંવરમ્-અલી

ભાવાર્થ : હે ન્યબુદિ ! શત્રુ મૂઢ થઇ જાય તેમના એક એક મુખ્ય સૈનિકનો નાશ કરો. તે શત્રુઓનો તેમની સેના સાથે નાશ કરો. (૨૧)

યશ્વ કવચી યશ્ચાકવચોરૂમિત્રો યશ્વાજ્મનિ । જ્યાપાશૈઃ કવચપાશૈરજ્મનાભિગતઃ શયામ્ ॥૨૨॥

ભાવાર્થ : જે કોઇ શત્રુ રથમાં બેઠેલો હોય, તે બધાં શત્રુઓ પ્રત્વચા પાશથી, કવચના પાશથી અને રથના આઘાતથી હણાઇ નાશ પામો. (૨૨)

યે વર્મિણો યેવર્માણો અમિત્રા યે ચ વર્મિણઃ । સર્વાસ્તાં અર્બુદે હતાંછ્વાનોદન્તુ ભૂમ્યિામ્ ॥૨૩॥

ભાવાર્થ : હે અર્બુદિ જે શત્રુઓ એ વર્મ-બખ્તર ધારણ કર્યા હોય, અને જેમણે વર્મ પહેર્યાં ન હોય તેમજ જે શત્રુઓ વર્મથી સંનદ્ધ હોય તે બધા યુદ્ધભૂમિ પર હણાઇ જાય જેથી ભૂમિ પર પડેલાં તેમના શબોને કુતરાં ખાંઇ જાય (૨૩)

યે રથિનો યે અરથા અસાદા યે ચ સાદિનઃ । સર્વાનદન્તુ તાન્હતાન્ગ્રુશ્વાઃ શ્યેનાઃ પતત્રિણઃ ॥૨૪॥

ભાવાર્થ : જે શત્રુઓ રથમાં બેઠા હોય અને જે રથમાં ન બેઠા હોય, જે શત્રુઓ ગોડેસવાર હોય અને જેમણે ઘોડાઓ પર સવારી કરી ન હોય, તે બધાં શત્રુઓને, હિંસક પક્ષીઓ ખાતા હો.,

સહસ્ત્રકૃપા શેતામામિત્રી સેના સમરે વધાનામ્ વિવિદ્વા કકજાકૃતા ૨૫

ભાવાર્થ : જેમનો વધ રણસંગ્રામમાં થયો છે. એવા શત્રુઓના સૈનિકો શસ્ત્રોથી વીંધાઇ, વિકૃત આકારનાં થઇ રણસંગ્રામમાં સુઇ જાય (૨૫)

મર્માવિધં રોરૂવતં સુપર્ણેરદન્તુ દુશ્ચિતં મૃદિતં શયાનમ્ । ય ઈમાં પ્રતીચીમાહુતિમમિત્રો નો યુયુત્સતિ ॥૨૬॥

યાઈમામ પ્રતીચીમ પશ્ચિમ અહમદી મીત્રો

ભાવાર્થ : અમે દેવોને ઉદ્દેશીને પૂર્વાભિમુખ થઇ સંગ્રામમાં વિજય મેળવવા માટે આહુતિઓ આપેલ છે, તેથી વિરૂદ્ધ જઇ યુદ્ધ કરવા તૈયાર થએલ જે શત્રુ છે. તે બાણોથી મર્મના ઘા થતાં રુદન કરી રહેલ છે, તે શત્રુ દુઃખી ચિત્તનો બની, શરીર પીસાઇ ભૂમિ પર પડી જાય, તેને હિંસક પશુઓ ખાઇ જાય. (૨૬)

યાં દેવા અનુતિષ્ઠન્તિ યસ્યા નાસ્તિ વિરાધનમ્ ॥ તયેન્દ્રો હન્તુ વૃત્રહા વજ્રેણ ત્રિષંધિના ॥૨૭॥

ભાવાર્થ : જે વિજય શક્તિની આરાધના દેવો કરે છે, જે શક્તિની સામે થવાની વિરોધ શક્તિ કોઇ પાસે નથી, તે શત્રુને ત્રિષંધિ વજ્ર તો આધાર લઇ વૃત્રને હણનાર ઇન્દ્ર હણી નાખે. (૨૭)

(પા.નં ૮૦૧-૮૧૩)

અથર્વેદ સુબોધ ભાષ્ય ભાગ-૪

દામોદર સાવલેકર

આથર્વન ઔસધી-અથર્વા વેદ યોગી માટે છે. શાન્તી સ્થીતી પ્રજ્ઞ અથ-ર્વા-ક. અથ અર્બાક વેદ ઈતી અથર્વા વેદ. જેમકે ઈસલામ શાન્તી ધર્મ ઈસ અલામ માતા પિતાનું ધર્મ શાન્તી ધર્મ

(૪) આથર્વણાઃ ઓષધયઃ - 'અ-થર્વા' નામ હે યોગીકા. મનકી વિવિધ વૃત્તિયોંકા નિરોધ કરનેવાલા, ચિત્તવૃત્તિયોંકો અધીન રખનેવાલા યોગી અથર્વા કહલાતા હૈ. ઈસ શબ્દકા અર્થ (અ-થૅવા) નિશ્ચલ, સ્તબ્ધ, સ્થિર, ગતિહીન એસા હૈ. સ્થિત પ્રજ્ઞ, સ્થિરબુદ્ધિ, સ્થિતિમતિ આદિ શબ્દ ઈસકા ભાવ બતાતે હૈ. યોગી લોગ મંત્રપ્રયોગસે જો ચિકિત્સા કરતે હૈ ઉસકા નામ આર્થવર્ણ-ચિકિત્સા હોતા હૈ હૃદયકે પ્રેમસે, પરમેશ્વરભક્તિસે, માનસશક્તિસે, ઔર આત્મવિશ્વાસસે મંત્રસિદ્ધિ હોતી હૈ. યહ આથર્વણી-ચિકિત્સા સબસે શ્રેષ્ઠ હૈ ક્યોકિ ઈસમેં જો કાર્ય હોતા હૈ, વહ આત્માકી શક્તિસે હોતા હૈ, ઈસલિયે અનેય ચિકિત્સાઓંકી અપેક્ષા ઈસકી શ્રેષ્ઠતા હૈ. ઈસમે કોઈ સંદેહ હી નહીં હૈ. યે સબ ચિકિત્સાકે પ્રકાર તબતર કાર્ય કરતે હૈ કિ જબતક પ્રાણ શરીરમેં રહના ચાહતા હૈ. જબ પ્રાણ ચલા જાતા હૈ, તબ કોઈ ચિકિત્સા ફલદાયક નહીં હો સકતી. ઈસ પ્રકાર પ્રાણકા મહત્વ વિશેષ હૈ. પા.નં. ૩૯

માતૃભૂમિકા સૂક્ત કાન્ડ ૧૨

પશ્ચિમમાં ફરસ્તા અનુદીત ધરાદૂત નબી પરિપંથી પીર અરબી વરીયા અલી યવન

મા નંઃ પશ્ચાન્મા પુરસ્તાન્નુદિષ્ઠા મોત્તરાર્દધરાદુત । સ્વસ્તિ ભૂમે નો ભવ મા વિંદન્ પરિપન્થિનો વરીંયો યાવયા વધમ્ ॥૩૨॥ યાવત્ તેઽભિ ત્રિષ્ણશ્યામિ ભૂમે સુર્વેણ મેદિનાં । તાવન્મે ચક્ષુર્મા મેષ્ટોત્તરામુત્તરાં સમામ્ ॥૩૩॥

મલેચ્છાન દક્ષિણ યવન ભૂમિ પશ્ચિમ

યચ્છયાનઃ પર્યાવર્તે દક્ષિણં સવ્યમભિ ભૂમે પશ્ચિમ્ । ઉત્તાનાસ્ત્વાં પ્રતીચીં યત્ પૃષ્ટીમિંગધિશેમહે । મા હિવીસ્તત્ર નો ભૂપે સર્વસ્ય પ્રતિશીવરિ ॥૩૪॥ યત્ તેં ભૂમે વિખનાભિ ક્ષિપ્રં તદર્પિ ગેઢતુ । મા તે મર્મ વિપૃસરી મા તે હૃદયમર્પિપમ્ ॥૩૫॥

પા.નં. ૧૭

કબરથી અગ્ની દૂર હરામી કબરમાં જાતવેદ કુરાન વાણીથી કબર સમાધી

પુર્નસ્ત્વાદુત્યા રૂદ્ર વર્સવઃ પુનર્બ્રહ્મ વસુનીતિરગ્ને । પુર્નસ્ત્વા બ્રહ્મણસ્પતિરાધાદ્ દીર્ધાયુત્વાર્ય શતશારદાય ॥૬॥
યો અગ્નિઃ ક્રવ્યાત્ પ્રવિવેશ નો ગૃહમિમં પશ્યતિરં જાતેવદસમ્ । તે હરામી પિતૃયજ્ઞાયં દૂરં સ ધર્મામિન્ધાં પરમે સધસ્થે ॥૭॥
ક્રવ્યાદમગ્નિ પ્ર હિણોમિ દૂરં યમરાજ્ઞો ગચ્છતુ રિપ્રવાહઃ । ક્રવ્યાદમગ્નિમિષિતો હરામિ જનાન દહન્તં વજ્રેણં મૃત્યુમ્ ।
નિ તં શાસ્મિ ગાહપત્યેન વિદ્વાન પિતૃણાં લોકપિ ભાગો અસ્તુ ॥૮॥ પા.નં. ૪૬
ક્રવ્યાદમગ્નિં શશમાનમુકથ્યૈ પ્ર હિણોમિ પથિમિઃ પિતયાણૈઃ ॥ મા દેવયાનૈઃ પુનરા ગા અત્રૈવૈર્ધિ પિતૃષુ જાગૃહિ ત્વમ્ ॥૧૦॥
સંમિન્ધતે સસુકં સ્વસ્તયે શુદ્ધા ભવન્તઃ શુચયઃ પાવકા): જહાતિ રિપ્રભત્યેન એતિ સમિદ્ધો અગ્નિઃ સુપુનાં પુનાતિ ॥૧૧॥
દેવો અગ્નિઃ સંકસુકો દિવમ્પૃષ્ઠાન્યારૂહત્ । મુચ્યમાનો નિરેણસોર્મોગસ્માં અશસ્તયાઃ ॥૧૨॥
અગ્નિ્ વયં સંકસુકં અગ્નો રિપ્રાણિં મૃજમહે । અભૂમ યાજ્ઞિયાઃ શુદ્ધાઃ પ્રણ આયુંષિ તારિષત્ ॥૧૩॥
સંકસુકો વિકંસુકો નિર્ઋથો યશ્ચ નિસ્વરઃ । તે ને યક્ષ્મં સવેદસો દૂરાદ્ દુરમનીશન્ ॥૧૪॥
યો નો અશ્વેષુ વીપષુ યો નો ગોષ્વનાવિષુ । ક્રવ્યાદું નિર્ણુદામસિ યો અગ્નિર્જનયોપનઃ ॥૧૫॥(પા.નં. ૪૭)

અસ્મા નબી-અલી અરબ વીરો - ઉતરી કુરાન-વાજાન બાજનામું

અશ્મન્વતી રીયતે સં રભર્ધ્વ વીરયધ્વં પ્ર તરતા સખાયઃ ।

 અત્રા જહીત યે અસન્ દુરેવા અનભીવાનુત્તરેમાભિ વાજાન્ ॥૨૬॥

ઉઠો જાગો વીર સખા-ઓ આસ્માં નબી સઈયદ ઈમામ શિવાન-વાજાન-કુરાન વિશ્વ દેવી વાણી આરબી પાક પવિત્ર મકારણ સત હીમામદેય મહામદીમ-ફતૂમાની

ઉર્તિષ્ઠતા પ્ર તરતા સખાયોડશમન્વતી નદી સ્યન્દત ઈયમ્ ।

અત્રા જહીત્ યે અન્નશિવાઃ શિવાન્ત્સ્યોનાનુત્તરેમાભિ વાજાન ॥૨૭॥

વૈશ્વદેવી વર્ચસ આરભદં શુદ્ધા ભવન્તઃ શુચયઃપાવકાઃ અતિક્રામન્તો દુરિતા પદાનિં શતં હિમાઃ સર્વવીર મદેમ ॥૨૮॥

ઉદાચીનૈઃ પથિભિર્વાયુમાદ્ભિરતિકામન્તોવરાન્ પરેભિઃ । ત્રિઃ સપ્ત કૃત્વ ૠષયઃ પરેતાં મૃત્યું પ્રત્યૌહન્ પદયોપનેન ॥૨૯॥

(શુદ્ધાઃ શુચયઃ પાવકાઃ ભવન્તઃ) શુદ્ધ પવિત્ર ઔર મલરહિત હોકર (વર્ચસે વૈશ્વદેવી આરભધ્વં) કલ્યાણકે લિયે વિશ્વદેવકી ઉપાસના આરંભ કરો (દુરિતા પદાનિ અતિક્રામન્તઃ) પાપકે સ્થાનોંકો દૂર કરતે હુએ (સર્વવીરાઃ શતં હિમાઃ મદેમ) સબ વીરોંકે સમેત આરંભ કરો (દુરિતા પદાનિ અતિક્રામન્તઃ) પાપકે સ્થાનોંકો દૂર કરતે હુએ (સર્વવીરા શતં હિમાઃ મદેમ) સબ વીરોકો સમેત ઈમ સૌ વર્ષ તક આનંદસે રહેંગે ॥૨૮॥

(વાયુમદ્ભિઃ ઉદીચીનૈ પરોભિ પથિમિઃ) વાયુવાલે ઉપરકે શ્રેષ્ઠ ભાર્ગોસે (અવરાન્ અતિકારમન્તઃ) નીચોંકા અતિક્રમણ કરતે હુએ (પરેતાઃ ૠચયઃ ત્રિઃસપ્ત કૃત્વઃ) દૂર પહુંચે હુએ ૠષિ તીન વાર સાત સમય તપસ્યા કરકે (પદયોપનેન મૃત્યું પત્યૌહન્) અપને પદધિન્યાસસે મૃત્યુકો દૂર કરતે રહે ॥૨૯॥

(ફતૂમા-મુર્તજા ફત્યાહેન) ૩ X ૭ = ૨૧ = ૭૮૬ કૃત રૂષિ

ભાવાર્થ : યહ સંસાર એક બડીભારી પત્થરોંવાલી નદી હે, અર્થાત્ ઇસમેં દુઃખોં કે ઔર કષ્ટોંકે બડે બડે પત્થર હૈ. ઇસ નદીકા વેગ ભી બડા ભારી હૈ. ઇસલિએ ઇસ નદીસે પાર કરને કે લિએ સાવધાનીસે વીરતાયુક્ત સંગઠન કરના ચાહિએ. ઇસ તરહ મિલકર ચલોગે તો પાર કર સકોગે, આપસમેં ફૂટ બડાઓગે તો સિ નદીમેં બહ જાઓગે. જો ચીજેં આપકે પાસ અનાવશ્યક હૈ ઉન સબકો યહીં ફેંક દો, જબ આપ તૈરકર પાર હો જાઓગે તબ વહી ઉત્તરમ ઉત્તમ ચીજોં કો પ્રાપ્ત કર સકોગે. પરંતુ આદિ અનાવશ્યક ચીજોંકા ભાર અપને ઉપર રખોગે, તો તુમ ઉસ ભારકે કારણ હી ડૂબ જાઓગે ॥૨૬-૨૭॥

શુદ્ધ પવિત્ર ઔર મલરહિત બનો ઔર ઈશ્વરકી ભક્તિ કરો. પાપકે સ્થાનમેં અપના પદ ન રખો. ઇસ તરહ નિર્દોષ બનકર આનંદસે સૌ વર્ષ રહો ॥૨૮॥

પ્રાણયામકા અભ્યાસ કરકે પ્રાણકી સ્વાધીનતા કરનેવાલે યોગી સ્થૂલ શરીરકો નિર્દોષ બનાકર અપને આધીન કરતે હૈ. વે હી ૠષિ તપસ્યાકે દ્વારા મૃત્યુકો દૂર કરકે દીર્ઘજીવી બનતે હૈ ॥૨૯॥ પા.નં. ૫૦

પિતૃયજ્ઞ

કિસીકે ઘરમેં મૃત્યુ હો ગયી તો ઉસ પ્રેતકા દાહસંસ્કાર (પિતૃયજ્ઞાય દૂર હરામી) અર્થાત્ પિતૃયજ્ઞ કરને કે લિયે દૂર સ્થાન નિયત કરના ચાહિયે. ઘરકે યા ગ્રામકે, માનવોંકી બસ્તીકે સમીપ પ્રેતદાહસંસ્કાર કરના નહીં ચાહિયે. ક્યોંકિ ઇસ દાહસે જો ગુર્દધયુક્ત વિષમય વાયુ બાહર આતી હૈ, વહ જીવિત મનુષ્યોંકો અનેક રોગ ઉત્પન્ન કરતી હૈ. ઇસલિયે સપ્તમ ઔર અષ્ટમ્ મંત્રમેં પ્રતદાહ વસ્તીસે દૂર કરનેકા આદેશ દિયા હૈ.

કબરથી દૂર અગ્ની બે પ્રકારના અગ્ની એક અગ્ની કબરીયા માંસ ખાવાવાળો-દૂર હરામી અગ્ની. બીજો અગ્ની જાતવેદસ-કુરાન વાણી અગ્ની ઘરમાં યજ્ઞમાં.

જો પ્રેતકા દહન કરતા હૈ ઉસ અગ્નિકા વૈદિક નામ હૈ ક્રવ્યાદ્ અર્થાત્ માંસ ખાનેવાલા અગ્નિ. દૂસરા અગ્નિ હૈ જાતવેદાઃ' યહ ઘરોમેં પ્રદીપ્ત રહતા હૈ, જિસકે હવનકે સાથ વેદારભસંસ્કાર કિયા જાતા હૈ, યહ હવનીય

 વસ્તુ સબ દેવતાઓકોં પહુંચાતા હૈ ઔર હવનકર્તાકો આરોગ્ય દેવા હૈ. સહ દઓષ દૂર કરકે સબકો આનન્દ દેનેવાલા યહ અગ્નિ હૈ. જો પ્રેતદાહક અગ્નિ હૈ વહ મૃતકકો યમરાજકે આધીન કરતા હૈ ઔર હવનાભિ દેવતાઓંકે સાથ સંબંધ જોડ દેતા હૈ ઈસ તરહ ઈન દોનોં અગ્નિયોંકે કાર્ય હૈ. પાઠક ઈસકા વિચાર ઈસકે અપના આરોગ્ય સંપાદનદ્વારા લાભ ઉઠા સકતે હૈ.

યહી બાત નવમ મંત્રમેં કહી હૈ પ્રેતદાહક અગ્નિ ઔર ગ્રાહપત્ય અગ્નિ એસે દો અગ્નિ હૈ. ઈનકા ધ્યેય ભિન્ન હૈ. પ્રેતદાહક અગ્નિ પ્રેતકો જલાકર મૃતકો પિતરોંકે સ્થાનમેં પહુંચાતા હૈ ઔર દૂસરા જો ગૃહપત્ય અગ્નિ હૈ, વહ યહાં કે નિવાસિયોં કો આરોગ્ય પ્રદાન કરતા હૈ. ઈસલિયે પ્રેતદાહક અગ્નિકા કાર્ય સતત નહીં ચલતા રહના ચાહિયે. દૈવતાભિહી મનુષ્યોંકે ઘરોંમેં પ્રતિદિન પ્રદીપ્ત હોના ચાહિયે. નવમ મંત્રકા ભી યહી ભાવ હૈ. ઈસી આશયકો દશમ મંત્રમેં પ્રકટ કરતે હુએ કહા હૈ કિ પ્રેતદાહક અગ્નિ પુનઃ પુનઃ યહાં ન આયે. વહ પિતૃલોકમેં પ્રદીપ્ત હોતા રહે. મનુષ્યોંકે સ્થાનમેં તો વહી જાતવેદ અગ્નિ હી પ્રદીપ્ત હોના ચાહિયે । જાતવેદ અગ્નિકા માર્ગ દેવયાન હૈ ઔર પ્રેતદાહક અગ્નિકા માર્ગ પિતૃણન હૈ. પા.નં. ૫૭

નદીકા પ્રચંડ વેગ

અસ્માં નબતી-નદીનો અર્થ-નબી

આગેકે (૨૬ ઔર ૨૭ ઈન) દો મંત્રોમેં સંસારરૂપ પ્રચંડ વેગવાલી મહાનદીકા ઉત્તમ કાવ્યમય વર્ણન હૈ. યે મંત્ર સબકો ધ્યાનમેં ધારણ કરને ચાહિયે. ઈસ પ્રચંડ વેગવતી નદી સે હી ઈસ સબકો પાર હોના હૈ. વહ (અદમન્વતી) પત્થરોંવાલી ભયાનક નદી હૈ. ઈસમેં સ્થાનસ્થાનપર પત્થર હૈ, અતઃ માર્ગ અચ્છી પ્રકાર નહીં મિલતા. ચલને લગે તો પત્થરોં પર ટક્કર લગતી હૈ, ગઢેમેં પઢને કી સંભાવના હૈ. વહ નદી (સ્યંદતે, રીયતે) બડે પ્રચંડ વેગસે ચલ રહી હૈ, ઈસ વેગકે કારણ પાર હોનેવાલા કા કિસી સ્થાનપર પાંવ નહીં ઠહરતા. યહાં બડા ભય હૈ. ઈસસે પાર હુએ બિના કાર્ય નહીં ચલેગા. પાર તો હોના ચાહિયે. અતઃ હરએકકો પાર હોને કે લિયે કટિબદ્ધ હોના ચાહિયે. પા.નં. ૬૦

બાગે-અદન-સ્વર્ગ ઔર ઓદન

(ઋષિઃ-યમઃ દેવતાઃ-સ્વર્ગઃ, ઓદનઃ, અગ્નિઃ)

યવનતો અગ્રે પ્રથમ અસ્મે સ્યુદત યવન પુરૂસ અધિષ્ઠાતા બિરાજ

પુર્માન્ પુંસોધિ તિષ્ઠ ચર્મેહિ તત્ર હ્વયસ્વ યતમા પ્રિયા તેં । યાવન્તાવગ્રે પ્રથમં સમેયથુસ્તદ્ વાં કયો યમરાજ્યે સમાનમ્

બાજનામું કુરાની તેજ બલ પશ્ચિમ મદીના સંભવાય સંભૂ

તાવદ્ વાં ચક્ષુસ્તતિં વીર્યાણિ તાવત્ તેજસ્તવિધા બાર્જિનાનિ । અગ્નિઃ શરીરે સચતે યદૈધોધાં પક્વાન્મિથુના સંભવાયઃ ॥૨॥
અસ્મીલ્લોકા સમુ દેવયાને સં સ્મા સમેતં યમરાજ્યેષુ । પૂતૌ પવિત્રૈરૂપ તદ્ધવયેથાં યદ્યદ્ રેતો અધિ વાં સંર્બભૂવ ॥૩॥

અસમાં લોક લામકાં યમ રાજ્ય પાક પવિત્ર સામ અર્બભૂવ

અર્થ : (પુંમઃ પુમાન્) મનુષ્યામેં યવાન્ પુરુષ તુ (અધિતિષ્ઠ) અન્યોંકા અધિષ્ઠાતા બનકર બિરાજ । (ચર્મ ઈતિ) આસનપર બૈઠ. (તત્ર તે યતમા પ્રિયા હપસ્વ) વહાં જો તેરે વિશેષ પ્રિય હૈ ઉનકો બુલા. (અગ્ને યાવન્તૌ પ્રથમં સં ઈવ્યુઃ) પાહિયે જો સબસે પ્રથમ મિલ ગયે થે. (તત્ વાં વયઃ) વહ આપકા સામર્થ્ય (યમરાજ્યે સમાનં) યમરાજ્યસે સમાન હૈ ॥૧॥

(તાવત્ વાં ચક્ષુઃ) વૈસી બલવાન્ આપકી દ્રષ્ટિ હૈ, (તતિ વીર્યાણિ) વૈસે આપકે પરાક્રમ હૈ. (તાવત્ તેજઃ) વૈસા આપકા તેજ હૈ, (તતિધા વાજિનાનિ) ઔર વૈસે આપકે બલ હૈ. (યદા અગ્નિઃ એધઃ શરીરં સચેત)

 અગ્નિ સમિધાકે સમાન ઇન શરીરકો પ્રદીપ્ત કરતા હૈ (અધા) તબ હૈ (મિથુના) પતિપત્ની (પશ્ચાત્ સંભવાયઃ) પરિપક્વ હોનેકે પશ્ચ તુ તુમ ઉત્પન્ન હોતે હો ॥૨॥

(અસ્મિન્ લોકે સં એતં) ઇસ લોકમેં મિલકર રહો. (દેવયાને ઉ સં એતં) દેવમાર્ગસે મિલકર ચલો. (યમરાજ્યેષુ સૈ સમેતં) નિયન્તાકે રાજ્યમેં ભો મિલકર જાઓ. (યત્ યત્ વાં રેતઃ) જો જો તુમ દોનોંકા વીર્ય પરાક્રમ આદિ (સં બંભુવ) મિલકર હોનેવાલા હૈ, (તત્) વહ (પૂતૌ) સ્વયં પવિત્ર હોતે હુએ તુમ દોનોં (ઉપ હવેથાં) પ્રાપ્ત કરો, અપને પાસ બુલાઓ ॥૩॥ પા.નં.૬૩

યમ મદુના પાંચતો દેવ પાક સત્યં

પિતેવ પુત્રાનભિ સં સ્વજસ્વ નઃ શિવા નો વાર્તા ઇવ વાન્તુ ભૂમૌ ।

યમોદુનં પર્યતો દેવતે ઇહ તં નસ્તર્પ ઉત સત્યં ચ વેત્તુ ॥૧૨॥

યદ કુરાન સામકુન બીસમીલં અલા કલાંમ મુસલમાં સુભતામ

યદ્યત્ કૃષ્ણઃ શંકુન એહ ગત્વા ત્સરન્ વિષક્તં બિલે આસસાદે । યદ્વા દાસ્યા રૂદ્રહસ્તા સમુડક્ત ઉલીખલં મુસલં શુમ્ભતામઃ ॥૧૩॥

સમુગ્નયો વિદુરન્યો અન્યં ય ઓષધીઃ સચતે યશ્ચ સિન્ધૂન્

ગાર્વન્તો દેવા દિવ્યારૂતપન્તિ હિરણ્યં જ્યોતિઃ પર્યતો બભૂવ ॥૫૦॥ (૧૭) પા.નં. ૬૬

(અગ્નયઃ અન્યો અન્યં સં વિદુઃ) અગ્નિ પરસ્પરકો જાનતે હૈ. (ખઃ ઓષધીઃ સંચ, દઃ સ સન્ધિૂન્) જો ઔધધિર્યોકે સાથ રહતા હૈ ઔર જો દૂસરા જલોંમેં રહતા હૈ. (યાવન્તઃ દેવાઃ દિવિ આતપન્તિ) જિતને દેવ દ્યુલોકમેં પ્રકાશતે હૈ, ઉનકી હિરણ્ય જ્યોતિઃ પચતઃ બંભૂવ) તેજસ્વી જ્યોતિ અન્ન પકાનેવાલે દાતા કે લિયે મિલે ॥૫૦॥ (૧૭) પા.નં. ૭૪

દેવા દિવ્ય રૂતમન્તી રૂ અલા રહીમનાય જ્યોતી પાંચતન બંભૂવ અર્બભૂ

ભાવાર્થ : અગ્નિયોંકા પરસ્પર સંબંધ હો એક ઔષાધિમેં ઔર દૂસરા જલમેં રહતા હૈ. આકાશમેં પ્રકાશનેવાલે દેવ અપના પ્રકાશ ઉદાર દાતાકો દેવે ॥૫૦॥ પા.નં. ૭૫

પશ્ચિમ દિસા વરૂણ અધીપતી પૃદાકવૈ રક્ષાની ફતૂમા રક્ષા અંતીમ ધ્રુવદિસા વિષ્ણુ અધીપતી કલમા-સગ્રીવ રક્ષા ઔસધી

પ્રતીચ્યૈ ત્વા દિશે વરૂણાયાધિપતયે પૃદાકવે રક્ષિત્રેન્નાયેષુમતે એતં ॥૫૭॥

ઉદીચ્યૈ ત્વા દિશે સોમાયાધિપતયે સ્વજાયં રક્ષિત્રેશન્યા ઇધુમત્યૈ. એતં ॥૫૮॥

ધ્રુવાયૈ ત્વા દિશે વિષ્ણુવેધિપતયે કલ્માષગ્રીવાય રક્ષિત્ર ઓષધીભ્ય ઇષુમતીભ્યઃ એતં ॥૫૯॥

(અધ પકવેન સહ સંભવેમ) ઔર પરિપક્વ કે સાથ હમ પુનઃ ઉત્પન્ન હોંગે ॥૫૫-૬૦॥

ભાવાર્થ : પ્રત્યેક દિશામેં અધિપતિ, રક્ષક ઔર ઇષમાન્ યોદ્ધા હૈ, વે સબકી રક્ષા કરેં. ઉનકો હમ યોગ્ય દાન દેવેં. વે પાલન કરતે હુએ હમેં ઉન્નતિ તક પહુંચાવે. વે હમેં વૃદ્ધાવસ્થાતક સુરક્ષિત પહુંચાવે ઔર વહાંસે મૃત્યુતક લે જાવેં, મૃત્યુ કે પશ્ચાત પરપિક્વમેં કર્મફલકે સાથ હમ ફિર જન્મ લેંગે ઔર વહાં ઉન્નતિકો પ્રાપ્ત કરેંગે ॥૫૫-૬૦॥ પા.નં. ૭૬

સ્વર્ગકા સામ્રાજ્ય

ઘરમેં પુત્રપૌત્ર બડે હુએ હૈ, વે કાર્યભાર સંભાલ રહે હૈ, વૃદ્ધોકીં યથાયોગ્ય સેવા હો રહી હૈ, તરુણોંકા આશ્રય યથાયોગ્ય રીતિસે વૃદ્ધોંકો મિલ રહા હૈ, યહાં ઇસ લોકકા તેજસ્વી સ્વર્ગ હૈ, જો પ્રત્યેક ગૃહસ્થીકો પ્રાપ્ત કરના

ચાહિયે. (૬) પા.નં. ૭૭
પશ્ચિમ દિશા વિશ્રામકી સૂચના દેતી હૈ. યોગ્ય પુરુષાર્થ કરનેકે પશ્ચાત્ વિશ્રામ અવશ્ય લેના ચાહિયે, જિસસે આગે ઔર પ્રયત્ન કરનેકા બલ પ્રાપ્ત હોતા હૈ. અર્થાત્ વિશ્રામ અધિક પુરુશાર્થકે લિયે હોના ચાહિયે. યહાં સોમાદિ ઔષધિયાં હૈ જિનકા સેવન કરનેસે બલ, પુષ્ટિ ઔર આયુ બતી હૈ (૯) પા.નં. ૭૮

દેવનિંદકકો દૂર કરો

કઈ લોક દેવતાંઓકી નિંદા કરનેવાલે હોતે હૈ, ઉનકો સમાજસે બાહર કરના ચાહિયે. ઉનકો કોઇ અધિકાર નહીં દેના ચાહિયે. સબ રાજ્યાધિકાર એસે લોગોંકે હાથમેં રહે કિ જો દેવોંકે અનુકુલ ચલનેવાલે હો. દેવદ્રોહિયોંકા સબ મિલકર એકમતસે બહિષ્કૃત કરે. જો જ્ઞાની, શૂર ઇસ કાર્યમેં સહાયક હોંગે, ઉનકો મધુ ઔર ઘી તથા અન્ન ભરપૂર મિલના ચાહિયે ॥ (૪૩-૪૪) પા.નં.૮૦

બ્રાહ્મણકી ગૌ

(૫) (ऋषिः-અથર્વાચાર્યઃ દેવતા-બ્રહ્મગવિઃ) કાન્ડ-૧૨ (૫/૧)

બ્રાહ્મણની ગાય-એટલે બ્રાહ્મણનો દાનનો ભાગ દસોંદ અથર્વા બ્રાહ્મણ સાદાત-સૈયદ

શ્રમેણ તપસા સુષ્ટા બ્રહ્મણા વિત્તર્તે શ્રિતા ॥૧॥ સત્યેનાવૃતા શ્રિયા પ્રાવૃતા યશસા પરીવૃતા ॥૨॥
સ્વધયા પરિહિતા શ્રદ્ધયા પર્યૂઢા દીક્ષ્યા ગુપ્તા યજ્ઞે પ્રતિષ્ઠિતા લોકો નિધનમ્ ॥૩॥
બ્રહ્મં પદવાયં બ્રાહ્મણોધિપતિઃ ॥૪॥ તસ્માદદાનસ્યબ્રહ્ગવીં જિનતો બ્રાહ્મણં ક્ષત્રિયસ્ય ॥૫॥
અપં ક્રામતિ સુનૃતા વીર્ય પુણ્યા લક્ષ્મીઃ ॥૬॥ (૨૮)

દસોંદનો માલ ખાવાથી નુકસાન

(સા પુષા બ્રહ્મગવિ ભીમા) વહ યહ બ્રાહ્મણકી ગૌ ભયાનક હૈ, યહ (અઘ-વિષા, સાક્ષાત્ કૃત્યા) વિષૈલી ઔર સાક્ષાત્ ઘાત કરનેવાલી (કૂલ્વજં આવૃતા) વિનાશક પદાર્થસે વ્યાપ્ત હૈ ॥૧૨॥ (અસ્યાં સર્વાણિ ઘોરાણિ) ઇસમેં સબ ભયંકરતા હૈ (સર્વે ચ મૃત્યવઃ ઇસમેં સબ મૃત્યુ હૈ ॥૧૩॥ (અસ્યા સર્વાણિ ક્રૂરાણિ) ઇસમેં સબ ક્રૂરતા હૈ (સર્વે પુરુષવધાઃ) સબ પુરુષોંકે વધ હૈ ॥૧૪॥
(સા બ્રહ્મગવી આદીથમાના) યહ બ્રાહ્મણકી ગૌ પકડી જાનેપર (બ્રહ્મજ્યૈ દેવપીયું મૃત્યોઃ ષડ્વીશૈ આદ્યતિઃ) બ્રહ્મઘાતી દેવશત્રુકો મૃત્યુકે પાશમેં ડાલ દેતી હૈ ॥૧૫॥ (સા શતવધા મેનિઃ) વહ સૌકા ઘાત કરનેવાલી હથિયાર હી હૈ (સા બ્રહ્મજ્યસ્ય ક્ષિતિઃ હિ) વહ બ્રહ્મઘાતકીકા વિનાશ હી હૈ ॥૧૬॥ (તસ્માત્ વૈ વિજાનતા બ્રાહ્મનાં ગૌ દુરાધર્ષા) ઇસલિયે હી જ્ઞાનીકો સમઝના ચાહિયે કી બ્રાહ્મણકી ગૌ ઘર્ષણ કરનેકે લિયે કઠિન હૈ ॥૧૭॥ (ધાવન્તી વજ્રઃ ઉદ્ધીતા વૈશ્વાનરઃ) વહ જબ દૌડતી હૈ તબ વજ્ર બનતી હૈ, જબ ઉઠતી હૈ તબ વહ આગ જૈસી હોતી હૈ ॥૧૮॥ (શફાન્ ઉત્ખિદન્તી હેતિઃ) સુરોસેં મારતી હુઈ વહ હથિયારકે સમાન હૈ ઔર (અપેક્ષમાણા મહાદેવ) દેખતી હુઈ મહાદેવકે સમાન હોતી હૈ ॥૧૯॥ (ઈશમાલા ક્ષુરપતિઃ છુરેકે સમાન તીક્ષ્ણ હોતી હૈ ઔર (વાશ્યમના અભિસ્ફૂર્જતિ) શબ્દ કરનેપર ગર્જના કરને કે સમાન બનતી હૈ ॥૨૦॥ (હિંકૃષ્ણવતી મૃત્યુઃ) હિંકાર કરને પર મૃત્યુ હોતી હૈ, ઔર (પૃચ્છં પર્યસ્યન્તી ઉગ્રઃ દેવઃ) પૂંછ
મૃત્યુર્હિંડ્કૃષ્ણવત્યુ ગ્રો દેવઃ પુચ્છ પર્યસ્યન્તી ॥૨૧॥

સર્વજયાની કુરાન અર્બીય જયન્તી રાજ મોહંમદી મોની દુહયમાના અમેની પુત્ર મુહમદન સઇદ ૩૫ સ અરબયા રૂ અલામકે મહમદનની દસોંદ છે. બ્રાહ્મણ-ગો

સર્વજ્યાનિઃ કર્ણૌ વરીવર્જયન્તી રાજયક્ષ્મો મેહન્તી ॥૨૨॥

 મેનિર્દુહ્યમાના શીર્ષક્તિર્દુગ્ધા ॥૨૩॥ સેદિરૂપતિષ્ઠન્તી મિથોયોધઃ પરામૃષ્ટા ॥૨૪॥
સેદિરૂપતિષ્ઠન્તી મિથોયોધઃ પરામૃષ્ટા ॥૨૪॥ શરવ્યા રૂ મુખેન્નિહ્યમાના ॥૨૫॥
અધર્વિષા નિપતન્તી તમો નિર્પતિતા ॥૨૬॥ અનુગચ્છન્તી પ્રાણાનુપ દાસયતિ બ્રહ્મગવી બ્રહ્મજ્યસ્ય ॥૨૭॥ (૨૬)

(૫/૪) દસોદ ન આપવાથી નુકસાન - મુલ અર્બહતી દસોદ મં-૩૩

વૈરં વિકૃત્યમાના પૌત્રાદ્યં વિભ્રાજ્યમાના ॥૨૮॥ દેવહેતિહ્રિયમાણા વ્યૃ દ્વિર્હ્યતા ॥૨૯॥
પાપ્માધિધીયમાના પારૂષ્યમવધીયમાના ॥૩૦॥ વિષં પ્રય સ્યન્તી તક્મા પ્રયસ્તા ॥૩૧॥
અધં પચ્યમાના દુષ્વપન્યૈ પકા ॥૩૨॥ મૂલબર્હણી પર્યાક્યિમાણા ક્ષિર્તિઃ પર્યાકૃતા ॥૩૩॥
અર્થ : ઉપર કરનેવાલી ઉગ્ર દેવકે સમાન ભયંકર હોતી હૈ ॥૨૧॥ (કર્ણૌવરીવર્જયન્તી સર્વજ્યાનિઃ)કાન ઉપર કરને પર સબકા નાશ કરનેવાલી હોતી હૈ ઔર (મેહન્તી રાજયક્ષ્મઃ) મૂત્ર કરનેપર ક્ષયરોગ હી બનતા હૈ ॥૨૨॥ (દુહ્યમાના મેનિઃ) દુષ્ટોં દ્વારા દુહી જાતે સમય શસ્ત્રરુપ હોતી હૈ (દુગ્ધા શીર્ષક્તિઃ) દુહી જાને પર સિરપીડા સ્વરૂપ બનતી હૈ ॥૨૩॥ (ઉપતિષ્ઠન્તી સેદિઃ) પાસ કડી હોનેપર વિનાશક હોતી હૈ (પરામૃષ્ટા મિથોયોધઃ) સ્પર્શ હોનેપર દ્વન્દ્વયુદ્ધ કરનેવાલે શત્રુકે સમાન હોતી હૈ ॥૨૪॥ (મુખે અપનિહ્યમાને શરવ્યા) મુખમેં બાંધી જાને પર શરોં કે સમાન ઔર (હન્યમાના ઋતિઃ) તાડિત હોનેપર વિનાશક હોતી હે ॥૨૫॥ નિપતન્તી અધવિધા) બૈઠતી હુઇ ભયાનક વિષરૂપી ઔર (નિપતિતા તમઃ) બૈઠી હોનેપર સાક્ષાતꣳ મૃત્યુરૂપી અન્ધકારકે સમાન હોતી હૈ ॥૨૬॥ (બ્રહ્મગવી અનુગચ્છન્તી) બ્રાહ્મણકી ગૌ-(બ્રહ્મણજ્યસ્ય પ્રાણાનꣳ ઉપદસિથતિ) બ્રાહ્મણઘાતકીકે પ્રાણોંકા નાશ કરતી હૈ ॥૨૭॥ (૫/૪)

દસોંદનો માલ ખાવાથી હેરી લઇ જવાથી નૂકશાન ગૂનો

(વિકૃત્યમાના વૈરં) ગૌકો કાટ દેનેપર વૈર કરતી હૈ ઔર (વિભજ્યમાના પૌત્રાદ્યં) કાટકર વિભક્ત કરનેપર પુત્રાદિકાંકો ખાનેવાલી હોતી હૈ ॥૨૮॥ (હ્રિમાણા દેવેહિતિઃ) લે જાનેપર દેવોંકા વજ્ર બનતી હૈ ઔર (હ્યતા બ્યૃદ્ધિઃ) હરણ હોને પર વિપત્તિ બનતી હૈ ॥૨૯॥ (અધિયાના પાપ્સા) કાબુમેં રખનેપર પાપસદૃશ હોતી હૈ ઔર (અવર્ધાયમાના પારૂધ્યં) તિરસ્કૃત હોનેપર કઠોરતા બનતી હૈ ॥૩૦॥(પ્રયસ્યન્તી વિષં) કષ્ટી હોનેપર વિશ હોતી હૈ ઔર (પ્રયસ્તા તક્મા) સતાનેપર જ્વરકે સમાન હોતી હૈ ॥૩૧॥

દસોંદ-ગોર નરનો માલ હજમ કરવાથી હાની

(પચ્યમાના અધં) પકાનેપર પાપ રૂપ બનતી હૈ ઔર (પક્વા દુષ્વપ્નંય) પક જાનેપર દુષ્ટ સ્વપ્નકે સમાન દુઃખદાયિનિ બનતી હૈ ॥૩૨॥ (પર્યાક્રિયમાણા મૂલબર્હણી) ધુમાઈ જાને પર મૂલકા નાશ કરનેવાલી ઔર (પર્યાકૃતા ક્ષિતિઃ) પરોસી હુઈ તો વિનાશક બનતી હૈ ॥૩૩॥
અસજ્ઞા ગન્ધેન શુગુદક્રિયમાણાશીવિષ ઉદ્ધતા ॥૩૪॥ અભૂતિરુપહિયમાણા પરાભૂતિરૂપહ્યતા ॥૩૫॥
શર્વઃ ક્રુદ્ધઃ પિશ્યમાના શિર્મિદા પિશિતા ॥૩૬॥ અવર્તિશ્યમાના નિર્ઋતિરશિતા ॥૩૭॥
અશિતા લોકાચ્છિનત્તિ બ્રહ્મગવી બ્રહ્મજ્યમસ્મામુષ્માચ ॥૩૮॥ (૨૭)
તસ્યા આહનનં કૃત્યા મેનિરાશસનં વલગ ઉર્બધ્યમ્ ॥૩૯॥
અસ્વગતા પરિહ્નુતા ॥૪૦॥ છિનત્યસ્ય પિતૃબન્ધુ પરા ભાવયતિ માતૃબન્ધુ ॥૪૧॥
છિનત્યસ્ય પિતૃબન્ધુ પરા ભાવયતિ માતૃબન્ધુ ॥૪૩॥ વિવાહાં જ્ઞાતીન્તસર્વાનપિં ક્ષાપયતિ બ્રહ્મગવી બ્રહ્મજ્યસ્ય ક્ષત્રિયેણાપુનર્દીયમાના ॥૪૪॥ અવાસ્પમેનસ્વગપ્રજસં કરોત્યપરાપરણો ભવતિ ક્ષીયતેં ॥૪૫॥
ય એવં વિદુષોં બ્રાહ્મણસ્ય ક્ષત્રિયો ગામાદત્તે ॥૪૬॥ (૨૮)

બ્રાહ્મણ ઘાતકી દસોંદનો નાશ કરનાર ને પૃથ્વી તેમજ પરલોકમાં સ્થાન નથી. મં-૩૮

અર્થ : (ગન્ધેન અસજ્ઞા) વહ ગંધસે બેહોષી કરતી હૈ (ઉદ્દ્રિયમાણાં શુક્ર)ઉઠાઇ જાનેપર શોક પૈદા કરતી હૈ ઔર (ઉદધૃતાં આશીવિષઃ) ઉઠાઇ ગયી સાંપકે સમાન હોતી હૈ ।।૩૪।। (ઉપહ્રિયમાણા) અભૂતિઃ) પાસ લી ગઇ વિપત્તિ બનતી હૈ, (ઉપહ્રતા પરાભૂતિઃ) પાસ રખી પરાભવરૂપ હોતી હૈ ।।૩૫।। (પિશ્યમાના કુદ્ધઃ શર્વઃ) પીસી જાતે સમય ક્રોધિત રૂદ્રકે સમાન ઔર (પિશિતા શિમિદા) પીસી હુઈ સુખકા નાશ કરનેવાલી હોતી હૈ ।।૩૬।। (અશ્યમાના અવર્તિઃ) ખાયી જાતી હુઆ વિપદા હોતી હૈ ઔર (અશિતા નિર્ઋતિઃ) ખાઈ જાનેપર ગિરવટ બનતી હૈ ।।૩૭।। (અશિતા બ્રહ્ગવી) ખાઈ હુઈ બ્રાહ્મણકી ગૌ (બ્રહ્મ અસ્માત્ અસુષ્માતવ ચ લૌકાત્ છિનત્તિ) બ્રાહ્મણઘાતકીકો ઇસ લોક સે ઔર પરલોક્સે ઉખાડ દેતી હૈ ।।૩૮।। (૫/૫)

દસોંદની છીન્તાઇ કરવાથી હાની

(તસ્યાઃ આહનનં કૃત્યા) ઉસકા વધ ઘાત કરનેવાલા હૈ (આશસનં મેનિઃ) ઉસકે ટુકડે કરના વજ્રઘાતસમાન હૈ. ઔર (ઉવધ્ધ વલગઃ) ઉસકા પક્વ અન્ન વિનાશક હોતા હૈ ।।૩૯।।

વહ (પરિહ્રતા અસ્વગતા) લી જાને પર ભી અપને પાસ નહીં રહતી અર્થાત્ અપના ઘાત કરતી હૈ ।।૪૦।। (બ્રહ્મગવી ક્રવ્યાત્ અગ્નિઃ ભૂત્વા બ્રહ્મજર્ય પ્રવિશ્ય આત્તિ) બ્રાહ્મણકી ગૌ માંસભક આગ બનકર બ્રાહ્મણગાતકીમેં પ્રવેશકરકે ઉસા ખા જાતી હૈ ।।૪૧।। (અસ્ય સર્વા અંગા મૂલાનિ વૃશ્ચતિ) ઇસકે સબ અંગો ઔર મૂલોંકા કાટ ડાલતી હૈ ।।૪૨।। (અસ્ય પિતૃબન્ધુ છિનત્તિ) ઇસકે પિતાકે બન્ધુઓકો છેદતી હૈ ઔર (માતૃબન્ધુ પરાભાવયતિ) માતાકે બન્ધુઓંકે પરાસ્ત કરતી હૈ ।।૪૩।। (ક્ષત્રિયેણ અપુનર્દીયમાના બ્રહ્મગવી) ક્ષત્રિયકે દ્વારા પુનઃ વાપસ ન દી ગયી બ્રાહ્મણકી ગૌ (ક્ષત્રિયસ્ય વિવાહાન્ સર્વાન્ જ્ઞાતીન્ ક્ષાપયતિ) ક્ષત્રિયકે સબ વિવાહોં ઔર સબ ઔર સબ જાતાવલોંકા । નાશ કરતી હૈ ।।૪૪।। (એનં અવાસ્તું અસ્વર્ગ અપ્રજસં કરોતિ) ઇસે ઘરકે વિના, આશ્રયરહિત ઔર પ્રજારહિત કરતી હૈ, (અપરાપણ અવતિ, ક્ષીયતે) સહાય કસે રહિત હોતા હૈ નષ્ટ હોતા હૈ ।।૪૫।। (યઃ ક્ષત્રિય વિદુષઃ બ્રાહ્માસ્ય ગાં એવં આદત્તે) જો ક્ષત્રિય વિદ્વાન બ્રાહ્મણકી ગોકો ઇસી તરહ છીનતા હૈ ।।૪૬।। (૨૮)

ક્ષિપ્રં વૈ તસ્યાહનેન ગૃધાઃ કુર્વત એલવમ્ ।।૪૭।। ક્ષિપ્રં વૈ તસ્યાદહનં પરિ નૃત્યન્તિ કેશિનીરાઘ્રાનાઃ પાણિનોરસિ કુર્વાણાઃ પાપમૈલબમ્ ।।૪૮।। ક્ષિપ્રં વૈ તસ્ય વાસ્તુષુ વર્કાઃ કુર્વત એલબમ્ ।।૪૯।। ક્ષિપ્રં વૈ તસ્ય પૃચ્છિન્તિ યત્ તદાસી રૂ દિદં નુ તા રૂ દિતિં ।।૫૦।।

છિન્ધ્યા ચ્છિંન્ધિ પ્ર ચ્છિન્ધ્યપિં ક્ષાપય ક્ષાપય ।।૫૧।। આદદાનમાડિરસિ બ્રહ્મજ્યમુપ દાસય ।।૫૨।। વૈશ્વદેવી હ્યુ ચ્યસે કૃત્યા કૂલ્બજમાવૃતા ।।૫૩।। ઓષન્તી સમોષન્તી બ્રહ્મણો વજઃ ।।૫૪।। ક્ષુરપવિર્મુત્યર્ભૂત્વા વિ ધાવ ત્વમ્ ।।૫૫।। આ દત્સે જિનતાં વર્ચ ઇષ્ટં પૂર્તં ચાશિષઃ ।।૫૬।। આદાય જીતં જીતાયં લોકેશ મુડષ્મિન્ પ્ર યચ્છસિ ।।૫૭।। અધ્ન્યે પદવીર્ભવ બ્રાહ્મણસ્યાશિસ્ત્યા ।।૫૮।। મેનિઃ શરવ્યા ભવાધાદુધવિષા ભવ ।।૫૯।।

અર્થ : (તસ્ય આહનને ગૃધાઃ ક્ષિપ્રં વૈ એલવં કુર્વતે) ઉસ દુષ્ટકે ઇનન હોનેપર ગીધ શીઘ્ર હી કોલાહલ મચાતે હૈં ।।૪૭।।

અથર્વા અંગીરસી મહમદનં સૈયદીનો અલાઇ માલદસોંદ ગેરવલે કોર્ટ કચેરીથી-ગુનો નુકસાન ગો-હતયા એટલેદસોંદ ગાય-દસોંદ હજમ કરવાથી ગો-હત્યા બરાબર પાપ છે.

(તસ્ય (આહદનં) ઉસકી જલતી ચિતાકો દેખકર (કેશિનીઃ પાણિના ઉરસિ અધ્યાનાઃ પાપં એલર્વ કુર્વાણાઃ પરિનૃત્યન્તિ) બાલ છોડકર હાથોં સે છાતિથોંપર માર માર બુરા શબ્દ કરતી હુઈ સ્ત્રિયાં ઇતસ્તતઃ નાચતી હૈ ।।૪૮।। (તસ્ય પૃચ્છન્તિ) ખીઘ્ર હી ઉસકે વિષયમેં પૂછતે હૈં કિ (યત્ તત્ આસીત્) જૈસા યહ થા (ઇદં

નુ તત્ ઇતિ) ક્યા યહ વહી હૈ ાાપ૦ાા છિન્ધિ અચ્છિન્ધિ પ્રચ્છિન્ધિ) ઉસકો કાટો, કાટ ડાલો ઔર ટુકડે કરો. (અપિ ક્ષાપય ક્ષાપય) નાશ કરો, ઉસકા નાશ કરો ાાપ૧ાા હૈ (આંગિરસિ) અંગરસકી શક્તિ ! (આદદાનં બ્રહ્મજ્યં ઉપદાસય) બ્રાહ્મણકી ગૌકો છીનનેવાલે ઘાતકીકા નાશ કરો ાાપ૨ાા તૂ (વૈશ્વદેવી હિ ક-ત્યા) સબ દેવોંકી વિનાશક શક્તિ (કૂલ્વજં આવૃતા ઉધ્યસે) વિનાશિની હે એસા કહતે હૈં ાાપ૩ાા (ઓષન્તી સમોષન્તી બ્રાહ્મણઃ વજ્ર) તાપદાયક કષ્ટ કરનેવાલી યહ બ્રાહ્મણકી પ્રરૂપ શક્તિ હૈ ાાપ૪ાા (ત્વં સુરપદિઃ મૃત્યુઃ ભૂત્વા વિધાવ) તૂ ક્ષુરકે સમાન તીક્ષ્ણ બનકર ઉસકા મૃત્યુ કરને કે લિયે દૌડ ાાપપાા (જિનતા વર્ચઃ ઇષ્ટં પૂર્તં ચ આશિષઃ આદાસે) વિનાશ કરનેવાલેકા તેજ ઇષ્ટપૂર્તતા ઔર આશિકોંકો તૂ છીનતી હૈ ાાપ૬ાા (જીતં આદાય અમુષ્મિન્ લોકે) હિંસક ઘાતકી પુરુષકો પકડકર પરલોકમેં (જીતાથ પ્રયચ્છસિ) ઉસકે ઘાતકે લિયે તૂ દેલી હૈ ાાપ૭ાા (અધ્નયે) અવધ્ય ગૌ ! તૂ (બ્રાહ્મણસ્ય અભિશસ્ત્યાઃ પદવીઃ ભવ) બ્રાહ્મણપ્રશંસાકસે સબકી પ્રતિષ્ઠા કરનેવાલી હો ાાપ૮ાા તૂ (મેનિઃ શરમ્યા ભવ) વિનાશક શસ્ત્ર બન, (અઘાત્ અઘવિઘા ભવ) પાપસે પાપરૂપી બન ાાપ૯ાા અધ્નયે પ્ર શિરોં જહિ બ્રહ્મજ્યપસ્યૈ કુતાર્ગસો દેવપીયોરંધસઃ ાા૬૦ાા ત્વયા પ્રમૂર્ણ મૃદિતમાગ્નિર્દહતુ દુશ્ચિતમ્ ાા૬૧ાા (પ/૭)

દેવ પીર ગોરનો માલ ખાવાથી નુકસાન હત્યા બરાબર છે

વૃશ્ચ પ્ર વૃશ્ચ સં વૃશ્ચ દહ પ્ર દહ સં દહ ાા૬૨ાા બ્રહ્મધે દેવ્યધ્નય આ મૂલાદનુસંદહ ાા૬૩ાા
યથાયાદ્ યમસાદુનાત પાપલોકાન પરાવર્તઃ ાા૬૪ાા એવા ત્વં દેવ્યધ્ન્યે બ્રહ્મઘસ્ય કૃતાગસો દેવપીયોરાધસેઃ ાા૬પાા
વજ્રેણ શતપર્વણા તીક્ષ્ણેન ક્ષુરભૃષ્ટિના ાા૬૬ાા પ્ર સ્કન્ધાન્ પ્ર શિરોં જહિ ાા૬૭ાા
લોમાન્યસ્ય સં છિન્ધિ ત્વચમસ્ય વિ વેષ્ટય ાા૬૮ાા માંમાન્યસ્ય શાતય સ્નાવાન્યસ્ય સં બૃહ ાા૬૯ાા
અસ્થનિંયસ્ય શાતય સ્નાવાન્યસ્ય સં બૃહ ાા૬૯ાા સર્વાસ્યાડા પર્વાણિ વિ શ્રથય ાા૭૦ાા
અગ્નિરેન ક્રવ્યાત્ પૃથિવ્યા નુદતામુદોષતુ વાયુરન્તરિક્ષાન્મહ્યતો વરિમ્ણઃ ાા૭૨ાા
સૂર્ય એવં દિવઃ પ્ર ણુદતાં ન્યો ષતુ ાા૭૩ાા (૩૦)

ાાઇતિ પશ્ચમોડનુવાકઃ ાા દાદશં કાન્ડં સમાપ્તમ્ ાા

હે (અધ્ન્યે) અવધ્ય ગૌ ! તૂ (બ્રહ્મજ્યસ્ય કૃતાગસઃ દેવપીથોઃ અરાધસઃ શિરઃ પ્રજહિ) બ્રહ્મઘાતકી પાપી દેવનિંદક અદાની પાપીકા શિર કાટ ડાલ ાા૬૦ાા (ત્વયા પ્રમૂર્ણ મૃદિતં દુશ્ચિતં અગ્નિઃ દહતુ) તેરે દ્વારા મારા ગયા નષ્ટ ભ્રષ્ટ હુએ દુષ્ટબુદ્ધિ શત્રૂકો અગ્નિ જલા દે ાા૬૧ાા

(વૃશ્ચ પ્રવૃશ્ચ સંવૃશ્ચ) કાટ, અધિક કાટ, (દહ પ્રદહ સંદહ) જલા, અધિક, જલા, અચ્છીસ,, તરહસે જલા ાા૬૨ાા હે (અધ્ન્યે દેવિ) અહિંસાનીય ગૌ દેવિ ! (બ્રહ્મજ્યં આમૂલાત અનુસંદહ) બ્રહ્મઘાતકીકો સમુલ જલા ડાલ ાા૬૩ાા (યથા યમસદનાત્ પરાવતઃ પાપલોકાન્ અયાત્) જૈસા યમસદનસે પરલે પાલી લોકાંકે પ્રતિ વહ જાવે (એવા કૃગાગસઃ દેવપીયોઃ અરાધસઃ બ્રહ્મજ્યસ્ય) ઇસ તરહ પાપી દેવશત્રુ કંજુસ બ્રહ્મઘાતકી મનુષ્યકા (શિરઃ સ્કન્ધાન્) સિર ઔર કંધે (શતપર્તણા ક્ષુરમૃષ્ટિના તીક્ષ્ણેન વજ્રેણ પજહિ) સૌ નોકવાલે ક્ષુરકે સમાન ધારવાલે તીક્ષ્ણ વજ્રસે કાટ ડાલા ાા૬૪-૬૭ાા (અસ્ય લોભાનિ સૈ છિન્ધિ) ઇસકે લોમ કાટ ડાલ, (અસ્ય ત્વચં વિ વેષ્ટય) ઇસકી ત્વચાકો ઉધેડ (અસ્ય માંસાનિ શાતય) ઇસકે માંસકી કાટ ડાલ, (અસ્ય સ્નાવાનિ સંગ્રહ) ઉસકે સ્નાયુઓંકો કુચલ, (અસ્થીનિ ષીડય) ઇસકી હડ્ડિયોં કો પીડા દે, (અસ્ય મજ્જાનં નિર્જહિ) ઇસકી મજ્જાકો નાશ કર, (અસ્ય સર્વા પર્વાણિ વિથ્થય ઇસકે સબ પર્વોકો અલગ કર ાા૬૮-૭૧ાા (એલં ક્રવ્યાદ્ અગ્નિઃ પૃથિવ્યાઃ નુદુત્તાં) ઇસકો માંસભક્ષક અગ્નિ પૃથિવીકે બાહર નિકાલે ઔર (ઉત્ ઓષત્) જલા દેવે ાા (વાયુઃ મહતઃ

વરિમ્ણઃ અન્તરિક્ષાતવ) વાયુ બડે ભારી અન્તરિક્ષસે દૂર કરે ।। (સૂર્યઃ એનં દિવવઃ પ્રનુદત્તા) સૂર્ય ઈસે દ્યુલોકસે દૂર કર દેવે ઔર (નિ ઓષતુ) જલા દેવે ।।૭૨-૭૩।। (૩૦) પ્રા.નં. ૯૨-૯૭

ત્રયોદશં કાન્ડમ્

રોહીત-યા તાહીરો ભૃતો - રાષ્ટ્રધારક

`યે દેવા રાષ્ટ્રભૃતોઽભિતો યન્તિ સૂર્યમ્ । તૈષ્ટે રોહિતઃ સંવિદાનો રાષ્ટ્રં દધાતુ સુમનસ્યમાનઃ ।। અર્થર્વવેદ ૧૩/૧/૩૫

રાષ્ટ્ર અર્બતો અમીત અંન્તી સૂર્યમ તે અસ્ટ અલોહીત સંવીદાન સુમનસ્યમાન-મુસલમાન રાષ્ટ્ર

"(યે રાષ્ટ્રભૃતઃ દેવાઃ) જો રાષ્ટ્રકા ભરણપોષણ કરનેવાલે દેવ (સૂર્ય અભિતઃ યન્તિ) સૂર્યદવકે ચારો ઓર ઘૂમતે હૈ, (તૈ સંવિદાનઃ સુમનસ્યમાનઃ રોહિતઃ) ઉનકે સાથ રહનેવાલા ઉત્તમ સંકલ્પવાલા રોહિત અર્થાત્ સૂર્ય (તે રાષ્ટ્રં દધાતુ) તેરે રાષ્ટ્રકા ધારણપોષણ કરે."

રાષ્ટ્રકા ધારણપોષણ કરનેવાલે જ્ઞાનદેવ, બલદેવ, ધનદેવ, કર્મદેવ, ઔર વનદેવ યે પંચ જન સૂર્યદેવકો અપના આદર્શ માને, જૈસા સૂર્ય સબ જગત કો પ્રકાશિત કરતા હૈ, વૈસે હી અપને રાષ્ટ્ર જ્ઞાન બલ ધન કર્મ આદિ દ્વારા પ્રકાશિત કરેં. ઈનકી મંત્રણાંસે કાર્ય કરનેવાલા રાષ્ટ્રકા ધુરીણ હમારે રાષ્ટ્રકા ઉત્તમ રીતિ ધારણપોષણ કરે.

અથર્વવેદકા સુબોધ ભાષ્ય

ત્રયોદશ કાન્ડ - અબ ઈનકે ઋચિ, દેવતા ઔર છન્દ દેખિયે-

પાંચજન-પંજેતન પાક

ઈસ પ્રકાર ઈન સૂક્તોકે ઋષિ, દેવતા ઔર છંદ હે. ઈન સબ સૂક્તોંકી દેવતા એક હી હૈ, ઈસલિયે ચારોંસુક્તોંકા અર્થ સમાપ્ત હોનેપર સબકા મિલકર ઈકઠ્ઠા હી સ્પષ્ટીકરણ કિયા જાયગા.

વહ નિઃસંદેહ એક હૈ

સ એષ એક એકવૃદેકં એવ ।।૨૦।। સર્વે અસ્મિન્ દેવા એકવૃતોં ભવન્તિ ।।૨૧।। અર્થવવેદ ૧૩/૪

પરિબ્રહ્મ નિસંદેહ એકજ છે અલ્લા તે એસ એક એક વૃદેકંમ અરબદ-મકા સર્વ અસ્મીન-ઈસ્લામ એક આર્બતો દેવા-ભવન્તી

"વહ એક હૈ, વહ અકેલા એક અખંડ વ્યાપક હૈ, નિઃસન્દેહ એક હી હૈ, સબ અન્ય દેવ ઉસમેં એકરૂપ હોતે હૈ"

પ્રાર્થના બીસ્મીલા હરરહમાં નૂરરહીમ

વહ પરમેશ્વર કેવલ અકેલા એક હી હૈ, નિઃસન્દેહ ઉસકે સમાન દૂસરા કોઈ નહીં હૈ.

ઉદેહિં વાજિન્ યો અપ્સ્વ અન્તરીદં રાષ્ટ્રં પ્ર વિશં સૂનૃતાવત્

યો રોહિતોં વિશ્વામિદં જજાન સ ત્વા રાષ્ટ્રાય સૃભુતં વિભર્તુ ।।૧।।

ઉદ્વાજ આ ગન્ યો અપ્સવન્તર્વિશ આ રોહ ત્વદ્યોનયો યાઃ સોભં દધનોઽપ ઓષધીર્ગાશ્ચતુપદો દ્વિપદુ આ વેશયેહ ।।૨।।

ઉદેહીં વાજિન-બાજનામું કુરાન ઉદય આકાશવાણી ઉતરી-પરવિસં કલામ ૨૦ સાંભળી રોહીત યો યાતાહીરો કલ્યાણ કરવા જગત રાષ્ટ્ર સ અરભ્રુતં-અરબીભૂ જજાન અજજાન-જન્મથી દેવ

અર્થ : હે (વાજિન ! ઉત્ એહિ) સામર્થ્યવાન્ આસ્મદેવ ! તૂ ઉદયકો પ્રાપ્ત હો (યઃ અપ્સુ અન્તઃ) જો તૂ આપોમય પ્રાણોકિ પરે હૈ, વહ તૂ (ઈદં સૂનૃતાવત્ રાષ્ટ્ર પ્રવિશ) દપ પ્રિય રાષ્ટ્રમેં પ્રવિષ્ટ હો, (યઃ રોહિતઃ ઈદં વિશ્વં જજાન) જિસ દેવને યહ સબ ઉત્પન્ન કિયા હૈ, (સઃ ત્વા રાષ્ટ્રાસ સુભૃતં બિભુર્ત) વહ તુઝે ઈસ રાષ્ટ્રકે લિયે ઉત્તમ ભરણપોષણપૂર્વક ધારણ કરે ।।૧।।

ઉદ્દબાજ આ ગનયો (યા ગનીયો બાજ બાજનામું ઉદય કુરાન (અપ્સવનત) આપ સનબી વીંસ અર્બીસ-વીસો, સોભ મદધનો સુભમદીના આપ ઔસધી-દોસધી સઈદો ગાંશ્રતુપદો-ખાતૂમ ફાતૂમ-પદવી-પ્રગટ

(યઃ અપ્સુ અન્તઃ) જો આપોમય પ્રાણોંક અન્દર વિદ્યમાન હૈ વહ (વાજઃ ઉત્ત ભાગાન્) સામર્થ્ય ઉપર આ ગયા હૈ (ધાઃ ત્વત્-યોનયઃ વિશઃ) જો તેરી જાતિકી પ્રજાએં હૈ, ઉનસે તુ (આરોડ) ઉચ્ચ સ્થાનમેં વિરાજમાન હો (ઇદ સૌમં દવાનઃ) ઇસ રાષ્ટ્રમં સોમદિ વનસ્પતિયોંકા પોષણ કરતે હુએ (અપઃ ઓષધીઃ ગાઃ ચતુષ્પદા દ્વિપદઃ) જલ, ઔષધિયોં ગૌવે, ચતુષ્પાદ ઔર દ્વિપાદ પ્રાણિયોંકે (આવશેય) નિવાસ કરાઓ) ॥૨॥

યવન ઉગ્ર મરૂભૂમી (પરસ્વની માતરયુજા) ઈન્દ્ર મુર્તજાઅલી ઈન્દ્ર રોહીતે સાંભવી

૩ X ૭ = ૨૧ = ૭૮૬ સૈયદી

યૂયૂમુગ્રા મરૂતઃ પૃશ્નિમાતર ઇન્દ્રેણ યુજા પ્ર મૃણીત્ શત્રૂન આ વો રોહિતઃ શૃણવત્ સુદાનવસ્ત્રિષત્પાસો મરૂતઃ સ્વાદુસૈમુદઃ ॥૩॥ રૂહો રૂરોહ રોહિતં આ રૂરોહ ગર્ભો જનીનાં જનુષામુપસ્થમ્
તાભિઃ સંરબ્જમન્વ વિન્દન્ ષડુર્વિર્ગાતું પ્રપશ્યન્નિહ રાષ્ટ્રમાહાઃ ॥૪॥

રહામાં રહીમ ગર્ભજન્મ સામદેસાઈબ સામ અરબ મદનનબી સઈદુ વી ખાતુ પાતુ અલી રાષ્ટ્રમાહા

આ તે રાષ્ટ્રમિહ રોહિતોહાર્ષીદ વ્યા સ્થન્મૃધો અભયં તે અભૂત તસ્મૈ તે દ્યાવાપૃથિવી રેવતીભિઃ કામે દુહાથામિહ શકરીભિઃ ॥૫॥ તત્ર શિશ્રિયેજ એકપાદોદૈહદ્ દ્યાવાપૃથિવી બલેન ॥૬॥

તે તમે ધાવા પૃથ્વી પર મકા સ કરીમી

અર્થ : હે (ભરૂતઃ) મરનેતક લડનેવાલે વીરો ! (ધૂવં ઉગ્રાઃ પૃશ્નિમાતરઃ) તુમ સબ બહુત શૂર ઔર ભૂમિકો અપની માતા માનનેવાલે હો, તુમ (ઇન્દ્રેણ યુજા શત્રૂન પ્રમૃણીત) ઈન્દ્રકે સાથ રહકર શત્રુઓંકા નાશ કરો હે (સુદાનવઃ ! રોહિતઃ આ શૃણવત્) ઉત્તમ દાન દેનેવાલે વીરો ! વહ સૂર્યદેવ તુમ્હારી બાત સુને (ત્રિ-સપ્તાસઃ મરૂતઃ સ્વાદૂર્સભુદઃ) આપ તીન ગુણા સાત અર્થાત્ ઇક્કીસ પ્રકારકે વીર ઉત્તમ આનંદ દેનેવાલે હૈ ॥૩॥
(રોહિતઃ રૂદ્રઃ રૂરોહ) પ્રકાશવાન સૂર્યદેવ ઉચ્ચ સ્થાનમેં વિરાજમાન હુઆ હૈ, અર્થાત્ (જનુષાં જનીનાં ઉપસ્થં ગર્ભેઃ આરુરોહ) સ્ત્રીયોંકી ગોદમેં યહ ગર્ભ બૈઠ ગયા હૈ (ષટ્ ઉર્વીઃ તાભિ લૈરર્બ્ધ અન્વવિન્દન્) છઃ દિશાઓંને ઉનકે દ્વારા બઢાવેં ગર્ભકો પ્રાપ્ત કિયા । વહ (ગાતું પ્રપશ્યન્ ઇદ રાષ્ટ્રં આહાઃ) અભ્રાતિકા માર્ગ જાનતા હુઆ યહાં રાષ્ટ્રકો ઉનત કરતા હૈ ॥૪॥
(તે રાષ્ટ્રં ઇરૂ રોહિતઃ આહાર્ષીત્) તેરે રાષ્ટ્રકો યહાં ઉસી સૂર્યદેવને લાયા હૈ (મૃધ વિ આસ્થત્) શત્રુઓંકો, દૂર કિયા, ઔર (તે અભયં બભૂત) તેરે લિયે નિર્ભયતા હો ગયી હૈ (તસ્મૈ તે રેવતીભિઃ શક્વરીભિઃ દ્યાવાપૃથિવી ઇદ કામં દુહાથાં) ઉસ તેરે હિતકે લિયે ધન ઔર શક્તિથોં દ્વારા યે દયુલોક ઔર પૃથિવીકો વહાં ઇસ રાષ્ટ્રમેં યથેચ્છ ઉપભોગ દેવે ॥૫॥
(રોહિતઃ દ્યાવાપૃથિવી જજાન) ઇસ સૂર્યદેવને ઇસ દયુલોક ઔર પૃથ્વીલોકકો ઉપન્ન કિયા હૈ (તત્ર પરમેષ્ઠી તન્તું તતાન) વહાં પરમાત્માને સૂત્રાત્માકો ફલાયા હૈ (તત્ર એકપાદઃ અજઃ શિશ્રિયે રસૂલ) વહાં એકપાદ આત્માને આશ્રય કિયા હૈ. ઉસીને (બલેન દ્યાવાપૃથિવી અદૃઢંત) અપને વક્તસે દયુલોક ઔર પૃથ્વીકો સુદ્રઢ બનયા ॥૬॥

પા.નં. ૮

રોહિતો દ્યાવાપૃથિવી ઉદંદત તેન સ્વસ્તભિતં તેન **નાક તેનાન્તરિક્ષં** વિભિર્તા રજૌસિ તૈન દેવા અમૃતન્મર્વવિન્દન્ ॥૭॥ વિ રોહિતો અમૃશદ્ વિશ્વરૂપં સમાકૂર્વાણઃ પ્રરૂડો **રૂહશ્ચ દિવે રૂ**ઢ્વા મહતા મહિસ્ત્રા સં તે રાષ્ટ્રકમનક્તુ પયસા ધૃતેન યાસ્તે રૂહઃ પરૂડો યાસ્તે આરૂડો યાર્ભિરાપૃણાસિ દિવમન્તરિક્ષમ્ તાસાં બ્રહ્મણા પયસા વાવૃધાનો વિશિ રાષ્ટ્રે

જાગૃહિ રોહિતસ્ય ।।૯।। યાસ્તે વિશસ્તપસઃ સંબભૂવર્વુત્સં ગાયત્રીમનુ તા ઈહાગુઃ તાસ્ત્વા વિશન્તુ મનસા શિવેન સંભાતાવત્સો અભ્યે તુ રોહિતઃ ।।૧૦।। ઉર્ધ્વો રોહિંતો અધિ નાકે અસ્થાદ વિશ્વા રૂપાણિ જનયન્ યુવા કવિઃ તિગ્મેનાગ્જિર્યોતિંષા વિ ભાંતિ તૃતીયે ચક્રે રજસિ પ્રિયાણિ ।।૧૧।।

રોહીત તે દેવ છે સર્વ્મ છે (તેન દેવા અમૃત અન્વ વિન્દન) તે દેવા મુર્તજા (નાક મકા રમજાનસી) અને નબી મદીન

અર્થ : (રોહિતઃ દ્યાવાપૃથિવી સંદહ્રત) સૂર્યદેવને દ્યુલોક ઔર પૃથિવી લોકકો સુદ્દઢ બનાયા । (તેન તેન સ્વઃ નાકઃ સ્તમિતં) ઉસીને સ્વર્ગનામક સુખપૂર્ણ લોક ઉપર થામ રખા હૈ. (તેન અન્તરિક્ષં રજાંસિ વિમિતા) ઉસને અન્તરિક્ષ લોકકો બનાયા ઔર (તેન દેવાઃ અમૃતં અન્વવિન્દન્) ઉસીકે દ્વારા સબ દેવોંકો અમરત્વ પ્રાપ્ત હુઆ ।।૭।।

વિશ્વને એકરૂપ માટે કુરાન ઉતારી મહતા મહીમદ દીવંમ - મેંદી

(રોહિતઃ પ્રરૂદઃ રૂહઃ ચ સમાકુર્વાણઃ વિશ્વરૂપં વિ અમૃશત્) સૂર્યદેવને અંતે ઔર નીચે સબ દિશાઓંકો ઈકઠ્ઠા કરકે સબ વિશ્વકે રૂપકો બનાનેકા વિચાર કિયા. વહ (મહતા મહિમ્ના દિવં રૂઢવા) અપને બડે સામર્થ્યસે દ્યુલોકપર આરૂ હોકર (તે રાષ્ટ્રં પયસા ધૃતેન સં અનક્તુ) તેરે રાષ્ટ્રકો ઘી ઔર દૂધસે ભરપૂર કરે ।।૮।।

(યાઃ તે રૂદઃ પ્રરૂહઃ યાઃ તે આરૂહઃ) જો તુમ્હારે આગે, પીછે ઔર ઉપર બઢનેકે માર્ગ હૈં (યાભિઃ દિવં અંતરિક્ષં આપૃણાસિ) જિનકે દ્વારા તૂ દયુલોક ઔર અન્તરિક્ષ લોકકો ભરપૂર કરતા હૈ, (તાસાં બર્હ્મણા પયસા વાવૃધાનઃ) ઉનકે બલવર્ધક રસસે બઢતા હુઆ તૂ (રોહિતસ્ય વિશિ રાષ્ટ્રે જાગૃહિ) સૂર્યદેવકી પ્રજામેં ઔર રાષ્ટ્રમેં જાગ્રત રહ ।।૯।।

તે તપસ યા વિસ કલમો સઅર્બભુ ગાયત્રી ગુપ્ત

(તે તપસઃ યાઃ વિશઃ સંર્બભૂવુઃ) તેરે પ્રકાશસે જો પ્રજાષું ઉત્પન્ન હો ગયી હૈ, (તાઃ ઈદ વત્સં ગાયત્રી અનુ અગુઃ) વે પ્રજાએં યહ સંતાન ઔર અપને પ્રાણત્રાણસંબંધી વ્યાપારકે અનુકુલ હોકર ચલતી હૈ (તાઃ શિવેન મનસા ત્વા વિશન્તુ) વે પ્રજાએં શુભસંકલ્પયુક્ત મનસે તેરે અન્દર પ્રવિષ્ટ હો (સંભાતા રોહિતઃ વત્સઃ અભ્યેતુ) માતા ઔર સૂર્ય રૂપી વછડા મિલકર આગે બઢેં ।।૧૦।।

મકા સૈયદ

(યુવા કવિઃ વિશ્વા રૂપાણિ જનયન્) તરૂણ જ્ઞાની સબ જગત્ કે રૂપકો પ્રકાશિત કરતા હુઆ (રોહિતઃ ઉર્ધ્વઃ નાકે અધિ અસ્થાત્) સૂર્ય ઉપર સ્વર્ગમેં ઠહરા હૈય યહ (અગ્નિઃ તિગ્મેન જ્યોતિષાં વિભાતિ) અગ્નિ તીક્ષ્ણ પ્રકાશસે પ્રકાશતા હૈય વહ (તૃતીયે રજસિ પ્રિયાણિ ચક્રે) તીસરે અન્તરિક્ષ લોકમેં પ્રિય પદાર્થો કો બનાતા હૈ ।।૧૧।।

પા.નં. ૯

સહસ્ત્રશૃડો વૃષભો જાતવેદા ધૃતાહુતઃ સોમપૃષ્ઠઃ સુવીરઃ ।
મા મા હાસીન્નાથિતો નેત્ ત્વા જહાંનિ ગોપોષં ચ મે વીરપોષં ચ ધેહિ ।।૧૨।।

સહસ્ત્રશ્રુંગો અર્બભૂ જાતવેદા-કુરાન સો મપૃષ્ઠ ચાંદ પશ્ચિમી વીર હાસમી નાથ

રોહિતોં યજ્ઞસ્ય જનિતા મુખં ચ રોહિંતાય વાચા શ્રોત્રેણ મનસા જુહોમિ ।
રોહિતં દેવા યન્તિ સુમનસ્યમાના સ મા રોહૈઃ સામિત્યૈ રોહયતુ ।।૧૩।।

રોહીત યુજ્ઞ તન મન ધનથી હજો હજ્જ રોહીતં દેવ અંતીમ સામ દેસ દેવા મુસલમાન

રોહિતોં યજ્ઞં વ્યદિધાદ્ વિશ્વકર્મણે તસ્માત્ તેજાંસ્યુપ મેમાન્યાગુઃ । વોચેયં તે નાભિં ભુવનસ્યાધિં મજ્મનિ ।।૧૪।।

રોહીત યજ્ઞ યવન વિશ્વ મકારણ અસ્મા અજાંનબાંગ-દાઢી ઈમામ અમીન્યા ગુરુ નાભીભુવન સૈયાદી (મજમની) નિમાજ

આ ત્વાં રૂરોહ બૃહત્યુરૂત ષડિક્તરા કકુબ વર્ચસા જાતવેદઃ ।
આ ત્વાં રૂરોહોષ્ણિહાક્ષરો વષટ્કાર આ ત્વાં રૂરોહ રોહિતોં રેતસા સહ ॥૧૫॥ પા.નં. ૧૦

કાબામાં બૃહત પંકતીબધ્ધ કુરાન જાતવેદા પાઠ નીમાજ એક ઈશ્વર

અયં વસ્તે ગર્ભે પૃથિવ્યા દિવૈ વસ્તેયમન્તરિક્ષંમ્ ।
અયં બ્રધસ્ય વિષ્ટપિ સ્વ લૌકાન્ વ્યાનિશે ॥૧૬॥

અયંવાસ્તે પૃથ્વી સ્વર્ગીય સુખ આરબદ ભીસ્તી યવન લામકાં

વાચસ્પતે પૃથિવી નઃ સ્યોના સ્યોના યોનિસ્તલ્પા નઃ સુશેવા ।
ઈહૈવ પ્રાણઃ સખ્યે નો અસ્તુ તં ત્વા પરમેષ્ઠિન પર્યગ્રિરાયૂષા વર્ચસા દધાતુ ॥૧૭॥

પિર ત્વા દાત સવિતા દેવ અગ્ની વાચા મિત્રા વરૂણા વ અર્બી ત્વા-તોબા સૂન્ના સર્વા અરાતી (અસૂરા) વ ક્રામન્નેહીદં-મકારણ મદીનં રાષ્ટ્ર મકારી

વાચસ્પત ઋતવઃ પજ્જ યે ન વૈશ્વકર્મણાઃ પરિ યે સંબભૂવૃઃ । ઈહૈવ પ્રાણઃ સખ્યે નો અસ્તુ તં ત્વા પરમેષ્ઠિન પરિ રોહિંત આયષા વર્ચસા દધાત્ ॥૧૮॥ વાચસ્પતે સૌમનસં મનશ્ચ ગોષ્ઠે નો ગા જનય યોનિંષુ પ્રજાઃ । ઈહૈવ પ્રાણઃ સખ્યે નો અસ્તુ તં ત્વા પરમેષ્ઠિન્ પર્યહમાયુષા વર્ચસા દધામિ ॥૧૯॥ પરિં ત્વા ધાત્ સવિતા દેવો અગ્નિર્વર્ચસા મિત્રાવરૂણાવર્ભિ ત્વા । સર્વા અરતંરિવક્રામન્નેંહીદં રાષ્ટ્રમકરઃ સૂનૃતાવદ ॥૨૦॥ (૨)

પા.નં ૧૧

રોહીત ફાતમી-સીયા અલીના

યં ત્વા પૃષતી રથે પ્રષ્ટિર્વહ્યતિ રોહિત । શુભા યાંસિ રિણન્નપઃ ॥૨૧॥ અનુવ્રતા રોહિણીં રોહિતસ્ય સૂરિઃ સુવર્ણા બૃહતી સુવર્ચાઃ । તયા વાજાન્ વિશ્વરૂપાં જયેમ તયા વિશ્વાઃ પૃતના અભિ સ્યામ્ ॥૨૨॥

કુરાન વાજાન વિશ્વ રૂપા જયેમ વિશ્વ પાક ભીસ્મલામ

ઈદં સદો રોહિણી રોહિતસ્યાસૌ પન્થાઃ પૃવતી યેન યાતિં । તાં ગન્ધર્વાઃ કન્શયપા ઉમ્રયન્તિ તાં રક્ષન્તિ કવયોપ્રમાદમ્ ॥૨૩॥ સૂર્યસ્યાશવા રોહિંતો ભ્રાજમાભો દિવૈ દેવઃ પૃવતીમા વિવેશ ॥૨૪॥ યો રોહિંતો વૃષભાસ્તિગ્મસૃડઃ પર્યગ્નિં પરિ સૂર્યે બભૂવ । યો વિંષ્ટભ્રાતિં પૃથિવીં દિવૈ ચ તસ્માદ્ દેવા અધિ સૃષ્ટિઃ સૃજન્તે ॥૨૫॥ (પા.નં. ૧૨)

રોહીતયા તાહીરો યોબીસ્મીલાતી દેવી પૃથ્વી સૃજન

રોહિંતો દિવમારૂહન્મતઃ પર્યર્ણવાત્ । સર્વા રૂરોહ રોહિંતો રૂહઃ ॥૨૬॥ વિભિંભીષ્વ પયસ્વતી ધૃતાંચી દેવાનાં ધેનુરનપસ્પૃગેષા

રોહીત દીવમ રૂ અલા મહમદ રહીમોરહીમ

ઈન્દ્રઃ સોમં પિબતુ ક્ષેમો અસ્ત્વગ્નિઃ પ્ર સ્તૌતુ વિ મૃધો નૃદસ્વ ॥૨૭॥ સમિદ્ધો અગ્નિઃ સમિધાનો ધૃતબૃદ્ધો ધૃતાહ્યુતઃ ।(મસીદ અગ્ની) અભીષાડ્ વિશ્વાષાડગ્નિઃ સપત્નાન્ હન્તુ યે મમ ॥૨૮॥

ફતૂમની-વરાય અલી-સપત્નાન પરદા મસી કબર દફન

હન્ત્વેનાન્ પ્ર દડત્વરિર્યો નઃ પૃતન્યતિં । ક્રવ્યાદાગ્નિાં વયં સપત્નાન્ પ્ર દહામસિ ॥૨૯॥
અવાચીનાનવ જહીન્દ્ર વજ્રેણ બાહુમાન્ । અધા સપ્તનાન્ મામકાનેગ્રેસ્તેજોભિરાદિષિ ॥૩૦॥ (૬)
અગ્ને સપત્નાનધરાન્ પાદયાસ્યદ્ વ્યથયાં સજાતમુત્પિર્પાનં બૃહસ્પતે । ઈન્દ્રાગ્ની મિત્રાવરૂણાવધેરે પદ્યન્તામપ્રતિમન્યૂનાઃ ॥૩૧॥

ઈન્દ્ર અગ્ની મિત્રા વરૂણ અર્બદ ફતૂમ અમીન્યુ અમીન સૈયદ યવન જાતિ ઉત્પતી

ઉદ્વંસ્ત્વં દેવ સૂર્ય સપત્નાનર્વ મે જહિ । અવૈનાનશ્મના જહિ તે યન્ત્વધમં તમઃ ॥૩૨॥ વત્સો બિરાજો વૃષભો મતીનામા રૂરોહ શુક્રપૃષ્ઠોન્તરિક્ષમ્ ધૃતેનાર્કમભ્યર્ચિન્તિ બત્સં બ્રહ્મ સન્તં બ્રહ્મણા વર્ધયન્તિ ॥૩૩॥

મકા ધરતી બ્રહ્મસતં બ્રહ્મણા વત્સ બીરાજો અર્બીરાજા વૃષભો મદીના રૂરોહ શક્ર પશ્ચિમ

દિવં ચ રોહં પૃથિવીં ચ રોહ રાષ્ટ્રં ચ રોહ દ્રવિંણ ચ રોહ । પ્રજા ચ રોહામૃતં ચ રોહ રોહિતેન તન્વંસં સ્પૃશસ્વ ॥૩૪॥ યે દેવા રાષ્ટ્રભૃતોભિતો યન્તિ સૂર્યમ્ ॥૩૫॥ તૈષ્ટે રોહિંતઃ સંવિદાનો રાષ્ટ્રં દધાતુ સુમનસ્યમાનઃ ॥૩૫॥ ઉત્ ત્વા યજ્ઞા બ્રહ્મપૂતા વહન્ત્યધ્વગતો હરયસ્ત્વા વહન્તિ । તિરઃ સમુદ્રમતિં રોચસેર્ણવમ્ ॥૩૬॥(પા.નં. ૧૪)

યે દેવા રાષ્ટ્ર અર્ભતો અમીતા અંન્તીમ સૂર્યમ તે રોહિત સંવિદાન રાષ્ટ્ર મુસલમાન

રોહિંતે દ્યાવાપૃથિવી અધિં શ્રિતે વસુજિતિં ગોજિતિ સંધનાજિતિં ।

સહસ્ત્રં યસ્ય જનિમામિ સપ્ત ચ વેચેય તે નાભિં ભુવનસ્યાધિ મજમનિં ॥૩૭॥

સર્વ ધાવા પૃથ્વી જીતંમ ૭મા નબી ભુવન સૈયાદી નીમાજમ

યશા યાંસિ પ્રદિશો દિશશ્ચ યશાઃ પશૂનામુત ચર્પણીનામ્ યશાઃ પૃથિવ્યા અદિત્યા ઉપસ્થેહં ભૂયાસં સવિતેવ ચારૂઃ ॥૩૮॥

સૂર્યવ પશ્ચિમીત

અમુત્ર સન્નિહ વેત્થેતઃ સંસ્તાનિં પશ્યસિ । ઈતઃ પશ્યન્તિ રોચનં દિવિ સૂર્ય વિપશ્ચિતમ્ ॥૩૯॥

દેવો દેવાન્ મર્ચયસ્યન્તશ્ચરસ્યર્ણવે । સમાનમગ્નિમિન્ધતે તં વિદુઃ કવયઃ પરે ॥૪૦॥ (૬)

અવઃ પરેણ પર એનાવરેણ પદા વત્સં બિભ્રતી ગૌરૂદસ્થાત્ ।

સા કદ્રીચી કં સ્વિદર્ધ પરાગાત્ કસ્વિત સૂતે નહિ પૂથે અસ્મિન્ ॥૪૧॥ પા.નં. ૧૫

એકપદી દ્વિપદી સા ચતુષ્પદ્યષ્ટાપદી નવપદી બભૂવષીં । સહસ્ત્રાક્ષરા ભુવનસ્ય પડિક્તસ્તસ્યાઃ સમુદ્રા અધિ વિ ક્ષરન્તિ ॥૪૨॥ આરોહ્યન્ દ્યામમૃતઃ પ્રાવ મે વચઃ । ઉત્ તત્ તે અમર્ત્ય યત્ ત આક્રમણં દિવિ । યત્ તે સઘસ્થં પરમે વ્યોમન્ ॥૪૪॥ સૂર્યો દ્યાં સૂર્યઃ પૃથિવીં સૂર્ય આપોતિં પશ્યતિ । સૂર્યો ભૂતસ્યૈકં ચક્ષુરા રૂરોહ દિવૈ મહીમ્ ॥૪૫॥

સર્વસ સૂર્ય મહીમદી વ

ઉવીરાસન્ પરિધયો વેદિર્ભૂમિકલ્પત્ । તત્રૈતાવગ્ની આધત હિમં ધ્રંસં ચ રોહિત ॥૪૬॥ હિંમ ધ્રંસં ચાધાય યૂપાન્ કૃત્વા પર્વતાન્ । વર્ષાજ્યાવગ્ની ઈજતે રોહિંતસ્ય સ્વવિંદઃ ॥૪૭॥ સ્વવિંદો રોહિતસ્ય બ્રહ્મણાગ્નિઃ સમિધ્યતે । તસ્માદ્ ધ્રંસસ્તત્માદ્ધિમસ્તસ્માદ્ યજ્ઞોજાયત ॥૪૮॥ બ્રહ્મણાગ્ની વાવૃધાનૌ બ્રહ્મવૃદ્ધૌ બ્રહ્માહુતૌ । બ્રહ્મૌદ્ધાવગ્ની ઈજાતે રોહિતસ્ય સ્વવિંદઃ ॥૪૯॥ સત્યે અન્યઃ સમાહિંતોપ્સ્વન્યઃ સર્મિધ્યતે । બ્રહ્મોદ્ધાવગ્ની ઈજાતે રોહિતસ્ય સ્વર્વિદઃ ॥૫૦॥ (૫)

યં વાતઃ પરિ શુમ્ભતિ યં વેન્દ્રો બ્રહ્મણસ્પતિઃ । વેદિં ભૂમિં કલ્પયિત્વા દિવં કૃત્વા દક્ષિણમ્ ।

ધ્રસં તદાગ્ને કૃત્વા ચકાર વિશ્વમાત્મન્વદ્ વર્ષેણાજ્યેન રોહિંતઃ ॥૫૨॥

ધર્ષમાજ્યં ધ્રંસો અગ્નિર્વેદિર્ભૂમિંરકલ્પત । તત્રૈતાન્ પર્વતાનગ્નિર્ગીર્ભિરૂર્ધ્વા અકલ્પયત્ ॥૫૩॥ પા.નં. ૧૭

ગીર્ભિરૂર્ધ્વાન્ કલ્પયિત્વા રોહિંતો ભૂર્મિમબ્રવીત્ । ત્વયીદં સર્વે જાયતા યદ્ ભૂતં યચ્ચ ભાવ્યમિ ॥૪૮॥

સ યજ્ઞઃ પ્રથમો ભૂતો ભવ્યો અજાયત । તસ્માદ્ધ જજ્ઞ ઇદં સર્વં યત્ કિ ચેદં વિરોચતે રોહિતેન્ ઋષિણાભૃતમ્ ॥૫૫॥

પશ્ચિમ સૂર્ય મેંહદી મલેચ્છા મકારવી પરમ શત્રૂનો વધ કરો

યશ્ચ ગાં પદા સ્ફુરતિં પ્રત્યદ્ સૂર્યં ચ મેહાતિ । તસ્ય વૃશ્ચામિ તે મૂલં ન ચ્છાયાં કરવોપરમ્ ॥૫૬॥

યો માભિમન્યમૃતમપેષિ માં ચાગ્નિં ચાન્તરા । તસ્ય વૃશ્ચાભિ તે ભૂલં ન ચ્છાયાં કરવોપરમ્ ॥૫૭॥
યો અદ્ય દેવં સૂર્ય ત્વાં ચ માં ચાન્તરાયંતિ । દુષ્વપ્ન્યં તસ્મિછમલં દુરિતાનિં ચ મૃજમહે ॥૫૮॥

યો આદ દેવંસૂર્ય ત્વાંચ મકાન્ત અરાતી મલીચ્છ

મા પ્ર ગામ પથો વયં મા યજ્ઞદિન્દ્ર સોમિનઃ । માન્ત સ્થુર્નો અરાત.: ॥૫૯॥
યો યજ્ઞસ્ય પ્રસાધનસ્તન્તુર્દેવેધ્વાતતઃ । તમાહુતમશીમહિ ॥૬૦॥ (૬)

॥ ઇતિ પ્રથમોનુવાકઃ ॥

સુખં સૂર્ય રથમંશુમન્તૈ સ્યોનં સુવહ્નિમધિં તિષ્ઠ વાજિનમ્ । યં તે વહન્તિ હરિતો વહિષ્ઠાઃ શતમશ્વા યદિં વા સપ્ત વહ્નીઃ ॥૭॥

ભાવાર્થ : જો પૂર્વ દિશામેં ઉદય હોકર પશ્ચિમ દિશામેં અસ્ત હોતા હૈ, જો અપને પ્રકાશસે દિન ઔર અપ્રકાશસે રાત્રિ નિર્માણ કરતા હૈ, ઉસકા મહિમા બડા હૈ, વહી સંસારમેં બડા પ્રભાવશાલી હૈ ॥૭॥ પા.નં. ૨૦

બહન્તી હરીતો બહીસ્ત વાજીનીનમ કુરાન

સપ્ત સૂર્યો હરિતો યાતવે રથે હિરણ્યત્વચસો બૃહતીરયુક્ત । અમોચિ શુક્રો રજસઃ પરસ્તાદ્ વિધૂયં દેવસ્કમો દિવમારૂહત્ ॥૮॥

સપ્ત સૂર્ય રહીમનય વાચા અર્બતી શુક્રો ફરસ્તાદ દેવસ મકો દીવમ

ઉત્ કેતુનાં બૃહતા દેવ આગન્નાપાવૃક્ તમોડભિ જ્યોતિરશ્રૈત્ । દિવ્યઃ સુપર્ણઃ સ વીરો વ્ય ખ્યદાદતિઃ પુત્રો ભુવનાનિ વિશ્વા ॥૯॥

દીવ્ય સુપર્ણ સુવીર યવન ખાદીજા પુત્રો ભૂવનવિશ્વ

ઉદ્યન્ રશ્મીના તનેષે વિશ્વા રૂપાણિં પુષ્યસિ । ઉભા સમુદ્રૌ ઋતુના વિ ભાંસિ સર્વાલોકાન્ પરિભૂર્ભ્રાજમાન્ ॥૧૦॥ (૭)
પૂર્વાપરં ચરતો માયયૈતી શિશૂ ક્રીડન્તૌ પરિં યાતોર્ણવમ્ । વિશ્વાન્યો ભુવના વિચષ્ટે હૈરણ્યૈરન્યં હરિતોં વહન્તિ ॥૧૧॥

વિશ્વા નબીભૂવન રહીમાનાં રહીમતો નબતી

અપ ત્યે તાયર્વો યથા નક્ષત્રા યન્ત્યક્તુભિઃ । સૂરાય વિશ્વચક્ષસે ॥૧૭॥

આયતે તૈયબો યથા અંતીક ખતૂમી અસૂરા વિશ્વ ચક્ષૂ

અદૃશ્રન્નસ્ય કેતવો વિ રશ્મયો જનાં અનુ । ભ્રાજન્તો અગ્નયોં યથા ॥૧૮॥ તરણિંર્વિશ્વદર્શતો જ્યોતિષ્કૃદસિ સૂર્ય । વિશ્વમા ભાસિ રોચન ॥૧૯॥ પ્રત્ય દેવાના વિશઃ પ્રત્યદેષિ માનુષીઃ । પ્રત્યઙ્ વિશ્વં સ્વર્દ્રશે ॥૨૦॥ (૮)

(આદ અરસની કીતાબ) વિશ્વ દર્શન જ્યોતી કુરાન પશ્ચિમ મદેનવા વીસ પશ્ચિમ જગત

યેના પાવક ચક્ષસા ભુરણ્યન્તં જનાં અનુ । ત્વં વરુણ પશ્યસિ ॥૨૧॥ વિ દ્યામેષિ રજસ્પૃથ્વહર્મિમાનો અક્તુર્ભિઃ પશ્યન્ જન્માનિ સૂર્ય ॥૨૨॥ પા.નં. ૨૩

સપ્ત ત્વાં હરિતો રથે વહન્તિ દેવ સૂર્ય । શોચિષ્કેશં વિચક્ષણમ્ ॥૨૩॥ અયુક્ત સપ્ત શુન્ધ્યુવઃ સૂરો રથસ્ય નપ્ત્યઃ । તાભિર્યાતિ સ્વયુક્તિભિઃ ॥૨૪॥ રોહિંતો દિવમારૂડત્ તપસા તપસ્વી સ યોનિમૈતિ સ ઉ જાયતે પુનઃ દેવાનામધિપર્તિર્બભુવ ॥૨૫॥

આમીનં જાયા મદેનવા પતી અર્બભૂવ રોહીત

યો વિશ્વચર્ષાણિરૂત વિશ્તોમુખો ય વિશ્વતસ્પાણિરૂત વિશ્વતસ્પૃથઃ । સં બાહુભ્યાં ભરતિ સં પતત્રૈર્દ્યાવાપૃથિવી જનયન્ દેવ એકઃ ॥૨૬॥ એકપાદ્ દ્વિપદો ભયો વિ ચક્રમે દ્વિપાત્ ત્રિપાદમભ્યેતિ પશ્ચાત્ । દ્વિપાદ્ધ ષટપદો ભૂો વિ

 ચક્રમે ત એકપદસ્તન્વં સમાસતે ॥૨૭॥ પા.નં. ૨૪
અતન્દ્રો યાસ્યન્ હરિતો યદાસ્થા દ્વે રૂપે કૃણુતે રોચમાનઃ । કેતુમાનુદ્યન્ત્સહમાનો રજાંસિ વિશ્વા આદિત્ય પ્રવતો વિં ભાસિ ॥૨૮॥ બણ્મહાંઅસિ સૂર્ય બડાદિત્ય મહાં અસિ । રોચસે દિવિ રોચસે અન્તરિક્ષે પતડ પૃથિવ્યા રોચસે રોચસે અપ્સ્વન્તઃ । ઉભા સમુદ્રૌ રૂચ્યા વ્યાપિથ દેવો દેવાસિ માહિષઃ સ્વર્જિત્ ॥૩૦॥ (૯) અર્વાડ્ પરસ્તાત્ પ્રયતો વ્યધ્વ આશુર્વિપશ્ચિત્ પતયન્ પતડઃ । વિષ્ણુર્વિચિતઃ શવસાધિતિષ્ઠન્ પ્ર કેતુનાં સહતે વિશ્વમેજત્ ॥૩૧॥

અર્બાદ ફરસ્તાદ યવધ્વ આસુર વી આરબી પશ્ચિમ પતિ પાક વિષ્ણુ અર્બીચત વિશ્વ જય કીત્બાન

ચિત્રશ્ચિકિત્વાન્ મંહિષઃ સુપર્ણ આરોચયન્ રોદસી અન્તરિક્ષમ્ । અહોરાત્રે પરિ સૂર્ય વસાને પ્રાસ્ય વિશ્વા તિરતો વીર્યાણિ ॥૩૨॥ તિગ્મો વિભ્રાજન્ તન્વે શિશાનોરંગમાસઃ પ્રવતો રરાણઃ । જ્યોતિષ્માન્ પક્ષી મહિષો વયોધા વિશ્વા આસ્થાત્ પ્રદિશઃ કલ્પમાનઃ ॥૩૩॥ પા.નં. ૨૫

તીગ્મ જીબ્રાઈલ નબી ઈસાન અલાન જ્યોતીસ્માન કુરાન ઉતારી

ચિત્રં દેવાનાં કેતુરનીકં જ્યોતિષ્માન્ પ્રદિશઃ સૂર્ય ઉદ્યન્ । દિવાકરોતિં દ્યુમ્નૈસ્તમાંસિ વિશ્વાતારીદ્ દુરિતાનિં શુક્રઃ ॥૩૪॥ ચિત્રં દેવાનાસુદગાદનીકં ચક્ષુર્મિત્રસ્ય વરૂણસ્યાગ્નેઃ । આપ્રાદ દ્યાવાપૃથિવી અન્તરિક્ષં સૂર્ય આત્મા જગતસ્તસ્થુષશ્ચ ॥૩૫॥

નબીઅલા દીત પૂરાબ્રહ્મ-જાતવેદસ કતેબ-કુરાન મુર્તજા ફતૂમની વિશ્વસૂર્યમ નન્બે રૂ અલાત દીત.

પુરાબ્રહ્મ દેવા અમીબીંદુ મંત્ર-૧૩

યત સમુદ્રમનુ શ્રિતં તત સિંસાસતી સૂર્ય અધાસ્ય વિતતો મહાન પૂર્વશ્ચા પરશ્ચય યઃ ॥૧૪॥
તં સમાપ્નોતી જૂતિભિસ્તતો નાપ ચિકીતસ્તતી-તેના મૃતસ્યં ભક્ષં દેવાનાં નાવ રૂધ્યતે ॥૧૫॥
ઉદુત્યં જાત વેદસં દેવ બહન્તી કેતવઃ દ્રશે વિશ્વાપ સૂર્યમ ॥૧૬॥

ઉચ્ચા પતન્તમરૂણં સુપર્ણં મધ્યે દિવસ્તરણિં ભ્રાજામાનમ્ ।
પશ્યામ ત્વા સવિતારં યમાહુરજસ્ત્રં જ્યોતિર્યદવિન્દદત્રિઃ ॥૩૬॥ પા.નં. ૨૬

ભ્રાજમાનમ જીબ્રાઈલ દ્વારા ઉતરી પસ્યામત્વા સવિતારં યમાહુરજં માસ રમજાનં જ્યોતિ અર્બીદ કુરાન ઉતારી-દીવસ્ય પૃષ્ટે-મોહર નબુવત-મકાનાય પુત્ર હરેરહસ્ય-દેવાન સર્વાન રસૂલપદ આપ્યું તે રોહીત યાતાહીરો સર્વ સર્વા મહામદ નબી

દિવસ્પૃષ્ઠે ધાવમાનં સુપર્ણમાદિત્યાઃ પુત્રં નાથકામ ઉપ યામિ ભીતઃ । સ નઃ સૂર્ય પ્ર તિંર દીર્ઘમાયુર્મા રિષામ સુમતૌ તેં સ્યામ ॥૩૭॥ સહસ્ત્રાહ્ણયં વિયતાવસ્ય પક્ષૌ હરેહસસ્ય પતતઃ સ્વર્ગમ્ । સ દેવાન્ત્સર્વાનુરસ્યુપદદ્ય સંપશ્યન્ યાતિ ભુવનામિ વિશ્વા ॥૩૮॥ રોહંતઃ કાલો અભવદ્ રોહિતોગ્રે પ્રજાપતિઃ । રોહિંતો યજ્ઞાનાં મુખં રોહિંતઃ સ્વ રાભરત્ ॥૩૯॥ રોહિંતો લોકો અભવદ્ રોહિતોત્યતપદ્ દિવમ્ । રોહિંતો રશ્મિભિર્ભૂમિ સમુદ્રમનું ચરત્ ॥૪૦॥ (૧૦) સર્વા દિશઃ સમચરદ્ રોહિતોધિંપતર્દિવઃ । દિવૈ સમુદ્રમાદ્ ભૂમિ સર્વે ભૂતં વિ રક્ષતિ ॥૪૧॥
પા.નં. ૨૭

આરોહન્છકો બૃહતીરતન્દ્રો દ્વે રૂપે કૃણુતે રોચમાનઃ । ચિત્રશ્ચિંકિત્વાન્ મંહિષો વાતમાયા યાવતો લોકાનભિ યદ્ બિભાર્તિ ॥૪૨॥

આરોહન સુક્રો અર્બહતી ઈન્દ્ર બેરૂપ-કુરાન રોયમાન કીતાબન યવનતો લોકનબી અર્બીવતી

અભ્યન્યદેતિ પર્યન્યદસ્યતેઽહોરાત્રાભ્યાં મહિષઃ કલ્પમાનઃ । સૂર્ય વયં રજસિં ક્ષિયન્તં ગાતુવિદ હવામહે નાધમાનાઃ ॥૪૩॥ પૃથિવીપ્રો મહષો નાધમાનસ્ય ગાતુરદ્વચક્ષુઃ પિર વિશ્વં બભૂવ । વિશ્વ સંપશ્યન્ત્સુવિદત્રો યજત્ર ઇદં શૃણોતુ યદહં બ્રવીમિ ॥૪૪॥

ઈદં યદહં મહંમદીય શ્રુણોતુ રસુલ બ્રવી અરબી સર્વ મહીમા જ્યોતીસા વિભ્રાજન (જીબ્રાઈલ) પરિધામ અંતરીક્ષથી સમીધા જન પ્રતિ મદીનાવી ઉપાસીત વયા હાજજી યવા મલેચ્છા

પર્યસ્ય મહિમા પૃથિવીં સમુદ્રં જ્યોતિંષા વિભ્રાજન્ પરિ દ્યામન્તરિક્ષંમ્ સર્વે સંપશ્યન્ત્સુવિદત્રો યજત્ર ઈદં શૃણોતુ યદહં બ્રવીમિ ॥૪૫॥ અયોધ્યગ્નિઃ સમિધા જનાનાં પ્રતિં ધેનુમિંવાયતીમુષાસમ્ । યહ્વા ઈવ પ્ર વયામુજ્જિહાનાઃ પ્ર માનવઃ સિસ્ત્રતે નાકમચ્છ ॥૪૬॥ (૧૧) ॥ ઈતિ દ્વિતીયોનુવાકઃ ॥ પા.નં. ૨૮

ય ઈમે દ્યાવાવપૃથિવી જજાન યો દ્રાપિં કૃત્વા ભુવનાનિ વસ્તે । યસ્મિન્ ક્ષિયન્તિ પ્રદિશઃ ષડવીર્યાઃ પતંગો અનુ વિચાકશીતિ ॥ તસ્ય દેવસ્ય કૃદ્ધસ્યૈતદાગો ય એવં વિદ્વાંસં બ્રાહ્મણં જિનાતિં ।

ઉદ્ વૈપય રોહિત પ્ર ક્ષિણીહિ બ્રહ્મજસ્ય પ્રતિં મુજ્જ પાશાન્ ॥૧॥

યસ્માદ્ વાતા ૠતુથા પવન્તે યસ્માત્ સમુદ્રા અધિ વિક્ષરન્તિ । તસ્ય દેવસ્ય ॥૨॥ **(સૈયદ-દેવસ્ય)**

યો મારયંતિ પ્રાણયતિ યસ્માત્ પ્રાણન્તિ ભુવનાનિ વિશ્વા । તસ્ય દેવસ્ય ॥૩॥ **(સૈયદ-દેવસ્ય)**

યઃ પ્રાણેન દ્યાવાપૃથિવી તર્પયત્યપાનેન સમુદ્રસ્ય જઠરં યઃ પિપર્તિ । તસ્ય દેવસ્ય ॥૪॥ **(સૈયદ-દેવસ્ય)**

યસ્મિન્ વિરાટ્ પરમેષ્ઠી પ્રજાપતિરાગ્નિર્વૈશ્વાનરઃ સહ ષડક્ત્યા શ્રિતઃ ।

યાઃ પરસ્ય પ્રાણં પરમસ્ય તેજ આદદે ॥ તસ્ય દેવસ્ય ॥૫॥ **(સૈયદ-દેવસ્ય)**

સૈયદ નબી મહમદ દેવ

જિસ પરમાત્માને યહ સંપૂર્ણ જગત્ નિર્માણ કિયા હૈ ઔર જો ઉસકે અન્દર વ્યાપકાર રહતા હૈ, જિસકે અન્દર વે સૂર્યસે પ્રકાશિત હોનેવાલી સબ દિશા ઔર ઉપદિશાએં રહતી હૈ, વહ વિશ્વધિપતિ પરમાત્મા ઉસપર બડા કરૂદ્ હોતા હૈ, જો જ્ઞાની મનુષ્યકો કષ્ટ દેતા હૈ, ઉસકો કંપાયમાન કરતા હૈ, ક્ષીણબલ કરતા હૈ ઔર અન્તમેં બંધનમેં ડાલ દેતા હૈ ॥૧॥ પા.નં. ૨૯

યસ્મિન્ ષડુર્વીઃ પચ્ચ દિશો અધિં શ્રિતાશ્ચતસ્ત્ર આપો યજ્ઞસ્ય ત્રયોક્ષરાઃ ।

યો અન્તરા રોદસી કુદ્ધશ્ચક્ષુષૈક્ષત્ ॥ તસ્યે દેવસ્ય ॥૬॥

સૈયદ દેવસ્ય અર્બભૂવ બ્રાહ્મણ અસપતિ રૂતય

યો અન્નાદો અન્નપતિર્બભૂવ બ્રહ્મણસ્પતિંરૂત યઃ । ભૂતો ભવિષ્યદ્ ભુવનસ્ય યસ્પતિઃ ॥ તસ્યૈ દેવસ્ય ॥૭॥

અલૂત સૈયદ દેવસ્ય

અહોરાત્રૈર્વિભિતં ત્રિંશદડં ત્રયોદશં માસં યો નિર્મિમીતે ॥ તસ્ય દેવસ્ય ॥૮॥

૧૩મો સાસ ઈદ્ સૈયદ દેવ

કૃષ્ણં નિયાનં હરયઃ સુપર્ણા અપો વસાના દિવમુત પતન્તિ । ત આવવૃત્રન્ત્સદદતસ્ય ॥ તસ્ય દેવસ્ય ॥૯॥

કુરાન રહમાનીય ઉતરી દીવમ આરબી સાદાતસ્ય

યત્ તે ચન્દ્રં કશ્યપ રોચનાવદ્ યત્ સંહિતં પુષ્કલં ચિત્રભાનુ । યસ્મિનન્ત્સૂયા અર્પિતાઃ સપ્ત સાકમ્ ॥ તસ્ય દેવસ્ય ॥૧૦॥

ચન્દ્રકસ્યપ ઈસલંમ સૂર્ય ૭મા મકા દેવ

બૃહદેનમનુ વસ્તે પુરસ્તાદ્ રથંતરં પ્રતિં ગૃહ્ણાતિ પશ્ચાત્ । જ્યોતિર્વસાનં સજમપ્રમાદમ્ ॥ તસ્ય દેવસ્ય ॥૧૧॥ પા.નં. ૩૦

અર્બદીન મનૂ ફરસ્તાદ પ્રતી પશ્ચિમ જ્યોતી અર્બસાનં સૈયદ દેવ

બૃહદન્યતઃ પક્ષ આસીદ્ રથંતરમન્યતઃ સબલે સધ્રીચી । યદ્ રોહિંતમજ્ઞયન્ત દેવાઃ ॥ તસ્ય દેવસ્ય ॥૧૨॥

યદ રોહીત મદનાયન્ત દેવા સૈયદ દેવા

સ વરૂણઃ સાયમગ્નિર્ભવતિ સ મિત્રો ભવતિ પ્રાદરૂઘન્ । સ સંવિતા ભૂત્વાન્તરિક્ષેણ યાતિ સ ઇન્દ્રો ભૂત્વા તપતિ મધ્યતો દિવમ્ ॥ તસ્ય દેવસ્ય ॥૧૩॥

સવરૂણ પશ્ચિમના સમ્રાટ સામ અગ્ની અર્બતી ઇન્દ્ર દેવ સૈયદસ્ય

હરરહમયસ યતી-દેવાન સર્વ રસુલ પદ-આપ્યું તેદેવ સૈયદ-દેવ

સહસ્ત્રાહયં વિયતાવસ્ય પક્ષૌ હરેહસમ્ય પતતઃ સ્વર્ગમ્ । સ દેવાન્સર્વાનુરસ્યુપદઘ સંપશ્યન્ યાતિ ભુવનાનિ વિશ્વા ॥ તસ્ય દેવસ્ય ॥૧૪॥ અયં સ દેવો અપ્સ્વન્તઃ સહસ્ત્રમૂલઃ પુરુશાકો અત્રિઃ । ય ઇદં વિશ્વં ભુવનં જજાન ॥ તસ્ય દેવસ્ય ॥૧૫॥

સ્યેદ-દેવસ્ય

શુક્રં વહન્તિ હરયો રઘુષ્પદો દેવં દિવિ વર્ચસા ભ્રાજમાનમ્ । યસ્યોર્ધ્વા દિવૈ તન્વસ્તપન્ત્યાર્વાઙ્ સુવર્ણૈઃ પટરૈર્વિ ભાતિ ॥ તસ્ય દેવસ્ય ॥૧૬॥

નબીપતી અર્બાદ સુવર્ણ સૈયદ દેવસ્ય

યેનાદિત્યાન્ હરિતઃ સંવહન્તિ યેન યજ્ઞેન બહવો યન્તિં પ્રજાનન્તઃ । યદેકં જ્યોતિર્બહુધા વિભાતિ । તસ્ય દેવસ્ય ॥૧૭॥

સપ્ત યુજ્જાન્ત રથમેકચક્રમેકો અશ્વો વહતિ સપ્તનામા પા.નં. ૩૧

યદ એક જ્યોતી અર્બુદા દેવ સાત રૂસિમાં એક રૂષી કાર્ય કરે છે

ત્રિનાભિ ચક્રમજરમનર્વ યત્રેમા વિશ્વા ભુવનાધિં તસ્થુઃ ॥ તસ્ય દેવસ્ય ॥૧૮॥

ત્રીનાભી ત્રયી સૈયદ અસ્ટ ધાયુક્ત અર્બીરૂપ જનીતા મદીના સૈયદ-દેવ

અષ્ટધા યુક્તો વહતિ વહ્નિરૂગ્રઃ પિતા દેવાનાં જનિતા મતીનામ્ ।

ઋતસ્ય તન્તું મનસા મિમાનઃ સર્વા દિશઃ પવતે માતરિશ્વા ॥ તસ્ય દેવસ્ય ॥૧૯॥

તો આ છે દેવ ઉપર મુજબ રચના કરનાર સૈયદ દેવં તસ્ય, દેવસ્યની વિરૂધ્ધ જવાથીપાપના ફંદામાં બંધાઇ જસો-વેદ કહે છે વેદ અંતિમ હથીયાર છે સીવાય કોઇ ઉપાય નથી

સમ્યચ્ચં તન્તું પ્રદિશોનુ સર્વા અન્તર્ગાયત્રયામમૃતસ્ય ગભે । તસ્ય દેવસ્ય ॥૨૦॥ (૧૩) નિમ્રુચસ્તિસ્ત્રો વ્યુષોં હ તિસ્ત્રસ્ત્રીણિ રજાંસિ દિવો અડ તિસ્ત્રઃ વિદ્યા તે અગ્ને ત્રેધા જનિત્રં ત્રેધા દેવાનાં જનિમાનિ વિદ્ય ॥ તસ્ય દેવસ્ય ॥૨૧॥ વિ ય ઔર્ણૈત્ પૃથિવીં જાયમાન આ સમુદ્રદધાદન્તરિક્ષે । તસ્ય દેવસ્ય ॥૨૨॥ ત્વમગ્ને ઋતુભિઃ કેતુભિર્હિતોરૂર્કઃ સમિદ્ધ ઉદરોચથા દિવિ । કિમભ્યાર્તમન્રૂતઃ પૃશ્નિનમાતરો યદ્ રોહિંતમજનયન્ત દેવાઃ ॥ તસ્ય દેવસ્ય ॥૨૩॥ પા.નં. ૩૨

ય આત્મદા બલદા યસ્ય વિશ્વ ઉપાસતે પ્રશિષં યસ્ય દેવાઃ । યોરૂસ્યેશે દ્વિપદો યશ્ચતુષ્પદઃ । તસ્ય દેવસ્ય ॥૨૪॥

ય આત્મદા બલદા યસ્ય વિશ્વ ઉપાસતે રસુલી યો અલ્લા ફતૂમી ખતૂમી સૈયદ દેવસ્ય બલદા-યવન-દા (ડી.વી.એસ. આપ્ટે.)

એકપાદ્ દ્વિપદો ભૂયો વિ ચક્રમે દ્વિપાત્ ત્રિપાદમભ્યેતિ પશ્ચાત્ । ચતુષ્પાચ્ચકે દિપદામભિસ્વરે સંપશ્યન્ પઙિક્તમુપતિષ્ઠમાનઃ તસ્યં દેવસ્ય ॥ કુદ્ધસ્યૈતદાગો ય એવં વિદ્વાંસે બ્રાહ્મણં જિનાતિં । ઉદ્ વેપય રોહિતં પ્ર ક્ષિણીહિ બ્રહ્મજ્યસ્ય પ્રતિં મુજ્જ પાર્શાન્ ॥૨૫॥ કૃષ્ણાયા પુત્રો અર્જુનો રાત્યાં વત્સોજાયત । સ હ દ્યામધિં રોહતિ રૂહો રૂરોહ રોહિંતઃ ॥૨૬॥ પા.નં. ૩૩

આ સૂક્તમો સાર સચરાચર જગતનો માલીક રસુલ નબી મહમદ સૈયદ છે તેમનો વિરૂધ્ધ કરનાર દેવના ગુન્હગાર છે. આવેદ છે. વેદ કહે છે. (કાન્ડ ૧૩ સૂક્ત-૪)

સ એતિ સવિતા સ્વર્દિવસ્પૃષ્ઠે વચાકશત્ ॥૧॥ રશ્મિર્ભિનમ્ આભૃતં મહેન્દ્ર એત્યાવૃતઃ ॥૨॥ સ ધાતા સ વિધર્તા સ વાયુર્નભ ઉચ્છ્રિતમ્ ॥૩॥ સોર્યમા સ વરુણઃ સ રૂદ્રઃ સ મહાદેવઃ ॥૪॥ સો અગ્નિઃ સ ઉ સૂર્યઃ સ ઉ એવ મહાયમઃ ॥૫॥ તં વત્સા ઉપ તિષ્ઠન્ત્યેકેશીર્ષાણોયુતા દશ ॥૬॥ પશ્ચાત્ પ્રાચ્ય આ તન્વન્તિ યદુદેતિ વિ ભાસતિ ॥૭॥

પશ્ચિમ પૂર્વ આ નબી અંતી

તસ્યૈષ મારૂતો ગણઃ સ એતિ શિક્યાકૃતઃ ॥૮॥ રશ્મિભિર્નમ અભૃતં મહેન્દ્ર એત્યાવૃતઃ ॥૯॥

રશ્મિ ભિનમ ભીસ્મીલંમ અરર્બત મહેન્દ્ર

તસ્યેમે નવ કોશાં વિષ્ટમ્ભા નવધા હિતાઃ ॥૧૦॥ સ પ્રજાભ્યો વિ પશ્યતિ યશ્ચ પ્રાણતિ યશ્ચ ન ॥૧૧॥ તમિદં નિગતં સદઃ એષ એક એકવૃદેક એવ ॥૧૨॥ એતે અસ્મિન દેવા એકવૃતો ભવન્તિ ॥૧૩॥

એક અર્બદેવ એક એતે અસ્મિન દેવા-આસમાની અથવા ઈસલમ દેવા એક આરબી ભવંતી અસમિન વેદ વિરોધી (વી.એસ.ડી આપ્ટે)

અર્થ : (૧) (સ્વઃ સવિતા દિવઃ પૃષ્ઠે અવચાકશત્ સઃ એતિ) વહ સૂર્ય દયુલોકકે પૃષ્ઠભાગપર પ્રકાશતા હૈ ઔર અપને તેજકો પ્રાપ્ત કરતા હૈ ॥૧॥ ઉસને અપને (રશ્મિભિઃ નમઃ આભૃતં) કિરણોંસે આકાશકો ભરપૂર કર દિયા. વહ મહેન્દ્રઃ આવૃતઃ એતિ) બડા ઈન્દ્ર તેજસે આવૃત હોકર ચલતા હૈ ॥૨॥ (સઃ ધાતા) વહ ભ્રાતા વિધાતા ઔર વહી વાયુઃ) વાયુ હૈ જિસને (નભઃ ઉચિછતં) આકાશ ઉંચા બનાયા હૈ ॥૩॥ વહ અર્યમા, વરૂણ, રૂદ્ર ઔર મહાદેવ હૈ ॥૪॥ વહ અગ્નિ, સૂર્ય, ઔર મહામય ભી વહી હૈ ॥૫॥ (તં એકશીર્ષાણઃ દશ વત્સાઃ યુત્તાઃ ઉપતિષ્ઠન્તિઃ) ઉસકે સાથ એક મસ્તકવાલે દસ બછડે સંયુક્ત હોકર રહતે હૈ ॥૬॥ (પશ્ચાત્ પ્રાશ્ચ આ તન્વન્તિ) પીછેસે પૂર્વ દિશામેં તેજ ફૈલાતા હૈ (યત્ ઉદેતિ વિભાસતિ) જો ઉદય હોતા ઔર પ્રકાશતા હૈ ॥૭॥

(તસ્ય સ એષ મારૂતઃ ગણઃ શિક્યાકૃતઃ એતિ) ઉસકે સાથ વહ વાયુ ગણ છિક્કેમેં ધરેકે સમાન ચલતા હૈ ॥૮॥ ઉસને કિરણોંસે આકાશ વ્યાપ દિયા હૈ, વહ મહા ઈન્દ્ર તેજસે આવૃત હોકર ચલતા હૈ ॥૯॥ (તસ્ય ઈમે નવ કોશઃ તિર્ષ્ઠભાઃ નવધા હિતાઃ) ઉસકે યે નૌ કોશ વિવિધિ રૂપસે નૌ પ્રકાર રખે હૈ ॥૧૦॥ (સઃ પ્રજામ્યઃ વિપશ્યતિ વત્ ચ પ્રાણિતિ યત્ ચ ન) વહ પ્રજાઓકોં દેકતા હૈ, જો પ્રાણધારણ કરતે હૈ ઔર જો નહીં કરતે ॥૧૧॥ (તં ઈદં નિગતં સહઃ) વહ યહ ઈકઠ્ઠા હુઆ સામર્થ્ય હે (સઃ એષઃ એકઃ એકવૃત્ એકઃ એવ) વહ યહ એક હા, એકમાત્ર વ્યાપક દેવ કેવલ એક હી હૈ ॥૧૨॥ (એતે દેવાઃ અસ્મિન એકવૃતઃ ભવન્તિ) યે સબ દેવ ઈસમેં એકરૂપ હોતે હૈ ॥૧૩॥ (૧૫) કીર્તિશ્ચ યશશ્ચામ્ભશ્ત નમશ્ચ બ્રાહ્મણવર્ચસં ચાન્નૈ ચાન્નાદ્યૈ ચ ॥૧૪॥ ય એતં દેવમેકવૃતં વેદ ॥૧૫॥ ન દ્વિતીયો ન તૃતીયશ્ચતુર્થો નાપ્યુતચ્યતે ॥૧૫॥ ન પચ્ચમો ન ષષ્ઠઃ સપ્તમો નાપ્યુચ્યતે ॥૧૭॥ નાષ્ટમો ન નવમો દશમો નાપ્યુચ્યતે ॥૧૮॥ સ સર્વસ્મૈ વિ પશ્યતિ યચ્ચ પ્રાણતિ યચ્ચ ન ॥૧૯॥ તમિદં નિગતં સહઃ સ એષ એક એકવૃદેક એવ ॥૨૦॥ સર્વે અસ્મિન્ દેવા એકવૃતો ભવન્તિ ॥૨૧॥ (૧૬)

ઈસ્લંમ દેવા એક આરબી ભવન્તી

(૩) બ્રહ્મચ તપશ્ચ કીર્તિશ્ચ યશશ્ચામમશ્ચ નમશ્ચ બ્રાહ્મણવર્ચસં ચાન્નૈ ચાન્નાદ્યૈ ચ ॥૨૨॥ ભૂતં ચ ભવ્યૈ ચ શ્રદ્ધા ચ રૂચિંશ્ચ સ્વર્ગશ્ચ સ્વધા ચ ॥૨૩॥ ય એતં દેવમેકવૃતં વેદ ॥૨૪॥ સ એવ મૃત્યુઃ

 સોઽમૃતં સોઽરૂભ્વં સરક્ષઃ ॥૨૫॥ સ રૂદ્રો વસુનનિર્વસુદેયે નમોવાકે વશટ્કારોનુ સંહિતઃ ॥૨૬॥ તસ્યેમે સર્વે યાતવ ઉપ પ્રશિષમાસતે ॥૨૭॥ તસ્યામ્ સર્વા નક્ષત્રા વશે ચન્દ્રમસા સહ ॥૨૮॥ (૧૭) પા.નં. ૩૫

(૭)

(૪) સ વા અહ્નેજાયત તસ્માદહરદાયત ॥૨૯॥ સ વૈ રાત્ર્યા અજાયત તસ્માદ્ રાત્રિરજાયત ॥૩૦॥ સ વા અન્તરિક્ષાદજાયત તસ્માદન્તરિક્ષમજાયત ॥૩૧॥ સ વૈ વાયોરજાયત તસ્માદ વાયુરજાયત ॥૩૨॥ સ વૈ દિવો જાયત તસ્માદ દ્યૌરધ્યજાતય ॥૩૩॥ સ વૈ દિગ્ભ્યોજાયત તસ્માદ દિશોજાયન્ત ॥૩૪॥ સ વૈ ભૂમેરજાયત તસ્માદ ભૂમિરજાયત ॥૩૫॥ સ વા અગ્નેરજાયત તસ્માદગ્નિરજાયત ॥૩૬॥ સ વા અદ્ભ્યોજાયત્ તસ્મદાપોજાયતન્ત ॥૩૭॥ સ વા ઋગભ્યોજાયત તસ્માદચોજાયન્ત ॥૩૮॥ સ વૈ યજ્ઞાદજાયત તસ્માદ્ યજ્ઞોજાયત ॥૩૯॥ય યજ્ઞસ્તસ્ય યજ્ઞઃ સ યજ્ઞસ્ય શિરસ્મૃતમ ॥૪૦॥ સ સ્તનયતિ સ વિ દ્યોતતે સ ઉ અશ્માનસ્યિતિ ॥૪૧॥ પાપાય વા ભદ્રાય વા પુરુષાયાસુરાય વા ॥૪૨॥ યદ્વા કૃણોધ્યોષધીર્યદ્વા વર્ષસિ ભદ્રયા યદ્વા જન્યમવીંવૃધઃ ॥૪૩॥ તાવીંસ્તે મઘવન્ મહિમોપોં તે તન્વઃ શતમ્ ॥૪૪॥ ઉપોં તે વધ્વે બદ્વાનિ યદિ વાસિ ન્ય બુંદમ્ ॥૪૫ ॥(૧૮)

મહીમદન-નબી તાવીંસ્તે મધ્ધવન મહીમ આપતે નબી-૭ બધ્ધાની-નબીદા વાસી ન્ય અર્બુધ્મ નબી

અર્થ-(૪) (સઃ વૈ અહઃ, રાધ્યાઃ અન્તરિક્ષાત્ વાયો, દિવાઃ દિગમ્યઃ ભૂમો, અગ્નેઃ અજયઃ ઋગભ્ય, યજ્ઞાત્ અજાયત) વહ નિશ્ચયસે દિન રાત્રિ અન્તરિક્ષ વાયુ ધ્રુદિક્ષા ભૂમિ અગ્નિ જલ ઋચા યજ્ઞસે હુઆ, વૈસાહી (ત્સમાત્ અહા રાત્રિ, અન્તક્ષિં, વાયુઃ દ્યૌઃ દિશઃ ભૂમિઃ, અગ્નિ, અપઃ ઋચઃ યજ્ઞઃ (અજાયત) ઉસસે દિન રાત્રી અન્તક્ષિ વાયુ દ્યુ દિશા ભૂમિ અગ્નિ જલ ઋચા ઔર યજ્ઞ હુઆ ॥૨૯-૩૯॥

(સઃ યપઃ તસ્ય યજ્ઞઃ) વહ યજ્ઞ હૈ, ઉસીકા યજ્ઞ હે (સઃ યજ્ઞસ્ય તિરસ્કૃત) વહ યજ્ઞકા સિર કરનેવાલા હૈ ॥૪૦॥ (સઃ સ્તનયતિ, સ વિદ્યોતતે) વહ ગર્જના હૈ, વહ ચમકતા હૈ, (સઃ ઉ અશ્માનં અસ્થતિ) વહ પત્થર (ઓલે) ફેંકતા હૈ ॥૪૧॥ (પાપાય વા ભદ્રાય વા પુરુષાય વા અસુરાય વા) પાપીકે લિએ, ઉત્તમ પુરુશકે લિયે, અસુર વૃત્તિકે પુરુષકે લિયે ॥૪૨॥ (વત્ વા ઓષધીઃ કૃણોવિ, વત્ વા વર્ધસિ) જો ઓષધિયાં નિર્માણ કરતા હૈ, જો વર્ષા કરતા હૈ, (ભદ્રયા યત્ વા જન્યં અદીવૃધઃ) ઉત્તમ કલ્યાણ બુદ્ધિ સે જો તુ જન્મે હુએ કો બઢાતા હૈ ॥૪૩॥ હે (મધવન્) ઇન્દ્ર ! (તાવાન્ તે મહિમા) વહ તેરા મહિમા હૈ, (ઉપઃ તે શતં તન્વઃ) યે સબ તેરે સેંકડોં શરીર હૈ ॥૪૪॥ (ઉપઃ તે બધ્ધે બદ્વાનિ) યે સબ તેરે કરોડોં તેરે સાધ બંધે હૈ, (યદિ યા ન્યુર્બુદં અસિ) ઔર તૂ અરવોંકી સંખ્યામેં હૈ ॥૪૫॥ (૧૮)

(૮)

(૫) ભૂયાનિન્દ્રો નમુરાદ્ ભૂયાનિન્દ્રાસિ મૃત્યુમ્યઃ ॥૪૬॥ ભૂયાનરાત્યાઃ શચ્યાઃ પતિસ્ત્વમિંન્દ્રાસિ વિભૂઃ પ્રભૂરિતિ ત્વોપાસ્મહે વયમ્ ॥૪૭॥ નમસ્તે અસ્તુ પશ્યત પશ્ય મા પશ્યત ॥૪૮॥ અત્રાદ્યેન યશસા તેજસા બ્રાહ્મણવર્ચસેન ॥૪૯॥ અમ્ભો અમો મહઃ સહ ઇતિ ત્વોપાસ્મહે વયમ્ ॥૫૦॥ અમ્ભો અરૂણં રજતં રજઃ સહ ઇતિ ત્વોપાસ્મહે વયમ્ ॥૫૧ (૧૯) (૬) ઉરુઃ પૃથુઃ સુભુર્ભુવ ઇતિ ત્વોપાસ્મહે વયમ્ ॥૫૨॥ પ્રથો વરો વ્યચો લોક ઇતિ ત્વોપાસ્મહે વયમ૦ ॥૫૩॥ ભવદ્વસુરિદદ્વસુઃ સંયદ્વસુરાયદ્વસુરિતિ ત્વોપાસ્મહે વયમ્ ॥૫૪॥ નમસ્તે અસ્તુ પશ્યત પશ્ય મા પશ્યત ॥૫૫॥ અન્નાદ્યેન યશસા તેજસા બ્રાહ્મણવર્ચસેન ॥૫૬॥ (૨૦)

॥ ઇતિ ચતુર્થોનુવાકઃ ॥ ॥ત્રયોદશં કાન્ડં સમાપ્તમ્ ॥

ઈન્દ્ર મુર્તુયજા-અલી ન મુરાત ઈન્દ્ર ભૂયાન ઈન્દ્ર મૃત્યુ ભવ ભૂવાન-અગ્ની

અર્થ : (૫) (ન-મૂરાત્ ઇન્દ્રઃ ભૂયાન્) અમરસે ભી ઇન્દ્ર બડા હૈ, (ઇન્દ્ર, મૃત્યુભ્યઃ ભૂવાન્ અસિ) હે ઇન્દ્ર, તૂ મૃત્યુઓંસે ભી બડા હૈ ॥૪૬॥ (ઇન્દ્રં અરાત્યઃ ભૂવાન્) હે પ્રભો ! શત્રુઓંસે ભી તૂ બડા હૈ, (ત્વં સધ્યા)

પતિ) અસિ) તૂં શક્તિકા સ્વામી હૈ (વિભૂ: પ્રભુ: ઈતિ ત્વા વયં ઉપાસ્મહે) તૂ વ્યાપક ઔર સ્વામી હૈ, એસી હમ તેરી ઉપાસના કરતે હૈ ॥૪૭॥

(પશ્યત નમસ્તે અસ્તુ) હે દર્શનીય, તેરે લિયે નમસ્કાર હૈ (પશ્યત્, માપશ્ય) હે શોભન ! તુ મુઝે દેખ ॥૪૮॥ (અન્નાદ્યેન યશસા તેજસા બ્રાહ્મણવર્ચસેન) ખાનાન, યશ, તેજ ઔર બ્રાહ્મણવર્સકે સાથ મુઝે યુક્ત કર ॥૪૯॥ (અમ્ભ: અભ: સહ: સહ: ઈતિ વયમ ત્વા ઉપસ્મહે) જલ પૌરૂપ, મહત્તા ઔર બલ સ્વરૂપ તેરી હમ ઉપાસના કરતે હૈ ॥૫૦॥ (અમ્ભ: અરૂણ: રજ: રજત સહ: ઈતિ ત્વા વય ઉપાસ્મહે) જલ, લાલ બલ ઔર શ્વેત સામર્થ્યરૂપ તેરી હમ ઉપાસના કરતે હૈ ॥૫૧॥ (૧૯)

(૬) (ઉરૂ: પૃથુ: સુભ્ ભુવ: ઈતિ ત્વા વયમ ઉપાસ્મહે) મહાન્ વિસ્તૃત ઉત્તમ હોનેવાલા, જ્ઞાનયુક્ત એસી તેરી હમ ઉપાસના કરે હૈ ॥૫૨॥

(પ્રથ: વર: વ્યચ: લોક: ઈતિ ત્વા વર્થ ઉપાસ્મહે) વિસ્તૃત શ્રેષ્ઠ, વ્યાપક ઔર સ્થાનદાતા એસી તેરી હમ ઉપાસના કરતે હૈ ॥૫૩॥ (ભવદસુ, ઈવદસુ: આયદ્વસુ: ઈતિ ત્વા વયં ઉપાસ્મહે) ધનયુક્ત, ઈસે ધનસે યુક્ત, સબ ધનોંકો ઈકઠ્ઠા કરનેવાલા સબ ધનોંકો પાસ કરનેવાલા, માનકર તેરી હમ ઉપાસના કર રહે હૈ ॥૫૪॥ (પશ્યત તે નમ: અસ્તુ) હે દર્શનીય ! તેરે લિયે નમસ્કાર હો (મા પશ્ય) મુઝે દેખા ॥૫૫॥ (અવાદ્યેન) ખાનપાન, વશ, તેજ ઔ બ્રહ્મવર્ચસે મુઝે યુક્ત કર ॥૫૬॥ (૨૦) પા.નં. ૩૭

વહીદેવ આરબી રૂપે સર્વમય સર્વશક્તીમાન

ભાવાર્થ : વહી દેવ ધાતા વિધાતા, અગ્નિ વાયુ રૂદ્ર મહાદેવ આદિ હૈ. સબ અન્ય દેવતા ઈસકે અંદર હૈ. યહ એક હૈ, નિ:સન્દેહ કેવલ એક હૈ. જો ઈસકો એક જાનતા હૈ વહી તેજસ્વી, વર્ચસ્વી ઔર ખાનપાનાદિ ભોગસે યુક્ત હોતા હૈ. ઉસીસે સબ પદાર્થ હુએ હૈ ઔર સબ પદાર્થોમેં વહી રહતા હે. વહ બુરે ઔર ભલે કે પાલનકે લિએ સબ વનસ્પતિયાં બનાતા હૈ, યહી સબ ઈસકી હી મહિમા હૈ. ઈસકે સેંકડો હજારો અરબોં શરીર હે. વહ અમરોંસે ઔર મૃત્યુસે ભી મહાન હૈ સબ શક્તિયાં ઉસીકી હૈ, અત: શક્તિયોંકી ઉપસ્થિતિ ઉસમેં હૈ, એસી ઉપાસના ઉસી દેવકી સબકો કરના ઉચિત હૈ ॥૧-૫૬॥

અથર્વવેકે તેરહવેં કાન્ડકા મનન (રોહિત દેવતા)

અથવર્વવેદકે તેરહવેં કાન્ડકા દેવતા 'રોહિત' હૈ, ઈસ રોહિત કા સ્વરૂપ ક્યા હૈ, ઈસકા સબસે પ્રથમ મનન કરના અત્યંત આવશ્યક હૈ. ઈસ દેવતા કે વિષયકે અથર્વવેદકી સર્વાનુક્રમણી મેં યે નિર્દેશ હૈ-

ઉદેહી વાજીન્નીતી ઉદય કુરાન બાજનામા-રોહિત ત્રૈસ્ટૂભમ-રોહીત-યા તાહીરો-સૂર્ય ત્રૈસ્ઠભય પંચદસી મંત્ર-૧૫ અક્ષર બીસ્મીલાહ હર રહમાં નીર રહીમ

ઉદેહિ વાજિન્નીતિ કાન્ડ બ્રહ્માધ્યાત્મં રોહિતાદિત્યદૈવત્યં ત્રૈષ્ટુભમ્ ॥ અથર્વ વૃ સ ૧૩/૧

"ઈસ તેરહવેં કાન્ડકા દેવતા 'બ્રહ્મ અધ્યાત્મ, રોહિત આદિત્ય' હૈ" યહાં આદિત્ય શબ્દદ બૈ કિ જો દેવતાકા નિશ્ચય કરનેમેં સહાયક હો સકતા હૈ આદિત્યકા અર્થ સૂર્ય હૈ. ઈસ સંપૂર્ણ કાન્ડકા વિચાર કરનેસે પતા લગતા હૈ કિ યહાં સૂર્ય હી દેવતા પ્રામુખ્યસે વર્ણિત હુઈ હૈ. ઈસ વિષયકે સૂચક મંત્રભાગ યે હૈ-

રોહિત સૂર્ય

અનુવ્રતા-અનુઅરર્બાત-રહમાની રહીમન-ઈદં સદો-સઈદો

અનુવ્રતા રોહિણી રોહિતસ્ય । ૧/૨૨ ઈદં સદો રોહિણી રોહિતસ્ય । ૧/૨૩

"રોહિણી નક્ષત્ર યહ રોહિતકા ઘર હૈ ઔર યહ રોહિણી રોહિત કો અનુસરતી હૈ" યહાં આકાશસ્યખ રોહિતકા

વર્ણન હૈ, અતઃ યહ સૂર્યપરક હૈ । દ્વિતીય સૂક્તકે ૨૪ મંગત્ર સાક્ષાત્ સૂર્યપરક હૈ ઔર ૨૫ વે મંત્રમેં 'યહ તપસ્વી રોહિત દયુલોકપર ચઢતા હૈ' હૈસા કહા હૈ, અતઃ યહાં રોહિત શબ્દ પૂર્વાનુવૃત સૂર્યકે લિયે હી હૈ.

રોહીત ક અલો-કાલો-વ ભવત-કાબા

રોહિતઃ કાલો વભવત્ ૨/૩૯ યહાં 'રોહિત કાલ અર્થાત્ સમય હૈ' એસા કહા હૈ સૂર્યસે કાલ હોતા હૈ વહ પ્રત્યક્ષ અનુભવ હૈ, ક્યોંકિ દિનરાત ઉસીસે હોતે હૈ ઔર અન્યત્ર સૂર્યકા 'નામ' કાલ આયા હૈ. આગે-

રોહીત યજ્ઞ મુખમ-મકા

રોહિતો યજ્ઞાનાં મુખમ્ ।૨/૩૯ 'રોહિત યજ્ઞોંકા મુખ હૈ' એસા કહા હૈ, વહ સૂર્ય હી હૈ, ક્યોંકિ સૂર્યોદય હોનેસે યજ્ઞકા પ્રારંભ હોતા હૈ. આગે-

રોહીત સયદીહવમ

રોહિતોસ્યતપહિવમ્ । ૨/૪૦ ''રોહિત દયુલોકપર તપતા હૈ'' યહ વર્ણન સૂર્યકા સ્પષ્ટ હી હૈ. ઔર ઇસમેં તપનેકા ઉલ્લેખ સૂર્યકા હી હે, ક્યોંકિ સૂર્યકે અતિરિક્ત તપનેવાલા દૂસરા કોઇ તેજસ્વી પદાર્થ ઇસ જગત્ મેં નહીં હૈ. આગે તૃતીય અન્તિમ મંત્રમેં-

કૃષ્ણવા કૃષ્ણ કુરાન પુત્ર અલજુન અલયવન રાજ્ય વત્સો જાયત-પુત્રો સહાદદા મહી-સૈયદો રોહીતી રૂહ આત્મા રહમાની રહીમ

કૃષ્ણાવાઃ પુત્રો અર્જુનો રાજ્યા વત્સોજાયત સ હ દ્યામધિ રોહતિ રૂહો રૂરોહ રોહિતઃ । (૩/૨૬)
''કૃષ્ણ વર્ણવાલી રાત્રિકા પુત્ર શ્વેત રંગવાલા હુઆ. વહ રોહિત બઢતા હુઆ દયુલોકપર ચઢા'' ઇસ વર્ણન મેં તો સ્પષ્ટહી રોહિત નામ સૂર્યકે લિયે આયા હૈ. રાત્રીકા પુત્ર સૂર્ય નિઃસન્દેહ હૈ ક્યોંકિ રાત્રિકે ઉદરમેં વહ જન્મતા હૈ, એસા આલંકારિક વર્ણન અન્યત્ર વેદમેં ભી હૈ. ઇસ તરહ ઇસ સૂક્તમેં રોહિત શબ્દસે સૂર્યકા વર્ણન મુખ્યતયા હૈ, એસા સ્પષ્ટ દિખાઇ દેતા હૈ. તથાપિ અગ્નિકા ભી નિર્દેષ ઇસ રોહિત સૂક્તમેં હૈ-
રોહિતો યજ્ઞસ્ય જનિતા (૧/૧૩) રોહિત-અગ્નિ

રોહીતયજ્ઞં યવદાત-યવન

'રોહિતો યજ્ઞકા ઉત્પાદક હૈ' અગ્નિ હી યજ્ઞકા ઉત્પાદક હૈ યહ બાત સિદ્ધ કરનેકે લિયે અન્ય પ્રમાણ દેનેકી આવશ્યકતા નહીં હૈ. યદ્યપિ સૂર્યોદયકે પશ્ચાત યજ્ઞ હોતે હૈ, ઇસલિયે સૂર્ય ભી યજ્ઞકા ઉત્પાદક માના જા સકતા હૈ ઔર વેસા વહ હૈ ભી, પરંતુ સાક્ષાત અગ્નિવે આહુતિયાં હોભી જાતી હૈ, ઇસ કારણ અગ્નિ ભી યજ્ઞકા ઉત્પાદક હૈ. યહી બાત અન્ય શબ્દોંસે રોહિતં યજ્ઞં વ્યદદાત્ (૧/૧૪)
'રોહિત યજ્ઞકો બનાતા હૈ' યહ અગ્નિ હૈ ઇસલિયે યજ્ઞકો બના સકતા હૈ. અસ્તુ ઇસ તરહ રોહિત નામ અગ્નિકા ભી હૈ. અર્થાત્ 'રોહિત' શબ્દ દ્વારા જેસી અગ્નિકી વૈસી સૂર્યકી ભી કલ્પના ઇન સૂક્તોંમેં સ્પષ્ટ હૈ. કોઇ ઇસકા ઇન્કાર કર નહીં સકતા. ઇન સૂક્તોં કે મંત્ર દેખનેસે કઇ મંત્ર સ્પષ્ટ સૂર્યપરક હૈ એસા દીખતા હૈ, કઇ અગ્નિપરક હૈ યહ બાત ભી સ્પષ્ટ હૈ, કઇ દોનોંકે વર્ણનપરક હો સકતે હૈ. યહ ક્યા બાત હૈ ? સૂકત પઢતે પઢતે બીચ બીચમેં અગ્નિકે ઔર સૂર્યકે મંત્ર મિલજુલકર આતે હૈ યહ બાત પઢનેવાલેકો ધ્યાનમેં આ સકતી હૈ એસા ક્યોં હૈ, ઇસકા વિચાર કરના આવશ્યક હૈ.
વેદમેં આગ્નેય પદાર્થોકા મુક્ય કેન્દ્ર સૂર્ય માના હૈ. અપની પૃથ્વીપર જો અગ્નિ હૈ વહ સૂર્યકા પોતા હૈ. વિદયુત્ત સૂર્યકા પુત્ર હૈ ઔર વિદયુત્તકા પુત્ર અગ્નિ હૈ, અંતઃ આલંકારિક ભાષામેં સૂર્યકા પોતા અગ્નિ હુઆ. અગ્નિ કૈસા ઉત્પન્ન હોતા હૈ, યહ પ્રશ્ન વહાં હો સકતા હૈ.

 અગ્નિ સવિતા (સો અગ્નિ) સ ઈન્દ્રઃ (૪/૧-૫)

હરીવંસ ત્રીય વેદમાં ૩ અગ્ની સૂર્યના ૩ રૂપ સૂર્ય અગ્ની ઈન્દ્ર વીજળીશકતી

"વહ સૂર્ય હી અગ્નિ ઔર ઈન્દ્ર અર્થાત્ વિધ્યત હૈ ક્યોંકિ સૂર્ય હી રૂપાન્તરિત હોકર અગ્નિ ઔર વિદયુત બના હૈ ઈસ પ્રકાર તીન પૃથક્ અગ્નિ અનુભવમેં આતે હૈ તથાપિ વે વિભિન્ન નહીં હૈ, એકહી સૂર્ય તીન રૂપોમેં દિખાઈ દેતા હૈ" પા.નં. ૩૯

તત્સવિતુવૈરણ્યં ભર્ગો દેવસ્ય ધીમહિ । ધિયો યો નઃ પ્રચોદયાત્ ॥

ઈસ ગુરૂમંત્રકા અર્થ ઈસ સમય વહ એસા કરતા હૈ કિ 'હમ ઉસ સૂર્યકે બુદ્ધિકો ઉત્સાહ દેનેવાલે તેજકા ધ્યાન કરતે હૈ' એસા ધ્યાન કરતા હુઆ વહ સૂર્યકો અપને બ્રહ્મવર્ચસ્વકા આદર્શ માનતા હૈ, અપની તપસ્યાકા વહ નમૂના માનતા હૈ, અપને બ્રહ્મચર્યકા પ્રતિરૂપ સૂર્યમેં વહ દેખતા હૈ આદિત્ય બ્રહ્મચારી હોનેકી ઉત્કટ ઈચ્છા વહ ધારણ કરતા હૈ. વહ વિચાર કરતા હૈ કિ યદિ સભી સૂર્યમાલિકા ઈસ સૂર્યસે હી બને હૈ, તો ઈસ સૂર્યસે હી બને હૈં, તો ઈસ પૃથ્વીપરકે સભી જીવજન્તુ ઔર ઉનમેંસે મૈં સ્વયં ભી મિલકર ઈસી સૂર્યકે અંશ હૈ. સૂર્યસે ભિન્ન કોઈ પદાર્થ નહીં, અતઃ વેદ કહતા હૈ કિ- થોસાવાદિત્યે પુરુષઃ સોસાવહમ ॥ વા ય ૪૦/૧૬

નબીરસુલ

"જો સૂર્યકે અંદર પુરુષ હૈ, વહ મૈં હૂં" સૂર્ય કે સાથ મેરા ઈતના ઘનિષ્ટ સંબંધ હૈ. સૂર્ય મેરા પિતા હૈ ઔર મૈં ઉસકા અમૃતપુત્ર હું. જો ઈસ આદિત્યમેં સત્વ હૈ, વહી મુઝમેં હૈ. મેરી પરમ ગતિ આદિત્ય હૈ ઔર મેરા પ્રારંભભી આદિત્યમેહી હુઆ હૈ. ઈસી આદિત્યસે જન્મા હૂં. ઈસી આદિત્યકી શક્તિસે જીવિત હું ઔર અન્તમેં આદિત્યમેહી મિલ જાઉંગા.

યતો વા ઈમાનિ ભૂતાનિ જાયન્તે, વેન જાતાન જીવન્તિ । યં પ્રથન્ત્યમિસંવિશાન્તિ, તદ્વિજિજ્ઞાસસ્વ, તદ્બ્રહ્મેતિ ॥ તૈ ૩/૧

ઈમાની ભૂતાની જાયા વેન જાતી વિધર્મી-જીબરઈલ બીસ્મીલંતી પ્રથમ અંત

'જિસસે યે સબ ભૂત ઉત્પન્ન હોતે હૈ, હોનેપર જિસસે જીવિત રહતા હૈ, ફિર જાકર અન્તમેં જિસમેં મિલતે હૈ, વહ બ્રહ્મ હૈ. વહ બ્રહ્મકા લક્ષણ વહ શિષ્ય ઈસ સમય સૂર્યમેં સાથ હુઆ અનુભવ કરતા હૈ, ક્યોંકિ સબ ભૂતમાત્ર સૂર્યસે ઉત્પન્ન હુએ, સૂર્યસે પાલે જાતે હૈ ઔર ન્તમેં સૂર્યમેંહી મિલ જાતે હૈ. યહ અનુભવ સ્પષ્ટતથા દર્શાતા હૈ કિ, સૂર્યહી હમારે લિએ સાક્ષાત બ્રહ્મ હૈ. ઈસ તરહ વિચાર કરતા હુા વહ બ્રહ્મચારી સૂર્યકોહી અપના ઉપાસ્થ માનતા હૈ. ઈસ સમય ઉસકે સન્મુખ યે વાક્ય આતે હૈ-

એતદ્વૈ બ્રહ્મ દીવ્યતે યદાદિસ્યો દશ્યતે । કૌ ઉૅ/૧૨ આદિત્યો બ્રહ્મોત્યાદેશઃ ॥ છાં ઉ ૩/૧૯/૧ આદિત્યં બ્રહ્મોત્યુપારસે । છાં ઉ ૩/૧૯/૧ સ થ એતમેવં વિદ્વાનંદિસ્થં બ્રહ્મોત્યુપાસ્તે ॥છાં ઉ ૩/૧૯/૪ યશ્ચાયં પુરુષે યશ્ચાસાવાદિત્યે સ એકઃ ॥ તૈ ઉ ૨/૮/૧, ૩/૧૦/૪ યશ્ચાયં હૃદયે યશ્ચાસાવાદિત્યે સ એકઃ મૈ ઉ ૬/૧૭,૭/૭ આદિત્યો બ્રહ્મ ॥ મૈ. ઉ ૬/૧૬ બ્રહ્મ તમસઃ પરમપશ્થદમુષ્મિન્નદિત્યે... વિભાતિ ॥ મે, ઉ, ૬/૨૪ પા.નં.૪૦

બ્રહ્મ તામસ-પરમ સ્યદ મુસ્લીમન દીત્યે-સૈયદીત્યે

ય એષ આદિત્યે પુરુષઃ સ પરમેષ્ઠી આત્મા ॥ મહાનિ ઉ ૨૩/૧ આદિત્યે પુરુષ એતમેવાહં બ્રહ્મોપાસે બૃ. ઉ ૨/૧/૨, ૩/૧૩ આદિત્યાત્મા બ્રહ્મ મૈં ઉ ૬/૧૬

ઉ મહાની આદીત્યં-મહામદીત્યં બ્રહ્મ આદીત્ય વર્ણ-મુર્જસ્વંન્ત-મુર્તજા

આદિત્યાવર્ણમૂર્જસ્વન્તં બ્રહ્મં । મૈ ઉ. ૬/૨૪

"જો યહ સૂર્ય દીખતા હૈ, વહી બ્રહ્મ પ્રકાશતા હૈ. આદિત્ય બ્રહ્મ હૈ વહ આદેશ હૈ. આદિત્ય બ્રહ્મ હૈ એસી

ઉપાસના કરતા હૈ જો મનુષ્યમેં હૈ ઔર જો આદિત્યમેં વહ એકહી હૈ. જો હૃદયમેં હૈ ઔર જો આદિત્યમેં હૈ વહ એકહી હૈ. યહ આદિત્વહી બ્રહ્મ હૈ અંધકારકે પરે રહનેવાલા યહ આદિત્ય હૈ ઉસમેં બ્રહ્મ પ્રકાશતા હૈ. ઈસ આદિત્યમૈં જો પુરુષ હૈ, વહી પરમેષ્ઠી આત્મા હૈ. ઈસ આદિત્યમેં જો પુરુષ હૈ, વહ બ્રહ્મ હૈ એસી મેં ઉપાસના કરતા હૂં. આદિત્યકા આત્મા બ્રહ્મ હૈ બ્રહ્મ તેજસ્વી હૈ ઔર સૂર્યકે રંગકા હૈ.''

સ ધાતા સ વિધર્તા ૧૩/૪/૪

પરિબ્રહ્મ-નબી રસુલ-આરબીરૂપ ધરતી સૂર્ય

''વહી સવિતા ધારણ કરનેવાલા ઔર વિશેષ રીતીસે આધાર દેનેવાલા હૈ'' પૂર્વોક્ત ઉપનિદૉષદ્વચનોં મેં ઈસ આદિત્યમેં બ્રહ્મ હૈ'' એસે વચન આગયે હૈ. ઈસસે આદિત્યકા દેહ ઔર ઉસમેં વિરાજમાન બ્રહ્મ હૈ, યહ કલ્પના વ્યક્ત હોતી હૈ. માનો યહાં સૂર્યકા દ્રશ્યમાન આકાર બ્રહ્મકા દેહ હૈ ઔર ઉસમેં વ્યાપનેવાલા બ્રહ્મ હૈ. જૈસા મનુષ્ય મેં દેહ ઔર આત્મા હૈ, વૈસાહી સૂર્યમેં દેહ ઔર પરમાત્મા હૈ. અતઃ સૂર્યમેં જો પુરુષ હૈ, વહ મૈ હૂં'' ઈસ કથન કા તાત્પર્ય સૂર્ય મેં જો બ્રહ્મ ઔર ગોલક હૈ, ઉનકા અંશ મેરા આત્મા ઔર દેહ યે હૈ, એસા સ્પષ્ટ હૈ. જો કુછ ઈસ પૃથ્વીપર બના હૈ વહ સૂર્યકે અંશકા બના હૈ, યહ એકવાર માન લિયા જાય, તો સભી ચરાચર પાર્થિવ ઔર અપાર્થિવ વસ્તુ જો ભી ઈસ ભૂમિપર હૈ વહ સૂર્યસે બની હૈસ યહ સિદ્ધ હોતા હૈ.

સ એક એક અર્બદો સર્વે દેવા અસમાની દેવ અસ્મીન-ઈસ્લંમ દેવા એક આરબ

સ એષ એક એકવૃદેક એવ સર્વે આસ્મિન્દેવા એકવૃત્તો ભવન્તિ ॥ અથર્વ ૧૩/૫

''યહ એક હૈ, એકમાત્ર હૈ, સબ દેવ ઈસમેં એકરૂપ હોતે હૈ'' જો અગ્નિ વિદયુક્ત આદિ વિભિન્વન દેવ હૈ, વે સબ ઈસ સૂર્યદેવમેં એકરૂપ હો જાતે હૈ. પૂર્વ સ્થાનમેં બતાયા હૈ કિ અગ્નિ વિદયુત્તમેં મિલા રહતા હૈ. ઔર ઉસી નાતેસે વિદયુત્ત ભી સૂર્યમેં એક હોકર રહતી હૈ. અર્થાત્ સૂર્યમેં વિદયુત ઔર અગ્નિ એકરૂપ હોકર રહતે હૈ, ઈસી તરહ વહ પૃથ્વી ભી એક સમય સૂર્યરૂપહી થી. યદિ યહ પૃથ્વી સૂર્યકા એક ભાગ થી, તો ઉસ પૃથ્વીપર કે સભી પદાર્થ સૂર્યરૂપ મેં થે ઈસમેં સંદેહ હો નહીં સકતા.

પ્રભૂરિતિ ત્વોપાસહં વયમ્ । મહ ઈતિ ત્વોપાસહે વયમ્ ।

સુભુર્ભુવ ઈતિ ત્વોપાસ્મહે વયમ્ । લોક ઈતિ ત્વોપાસહે વયમ્ ॥ અ ૧૩/૮, ૯ મંત્ર ૪૭-૫૩

''તુ પ્રભુ હે, તૂ મહાન હૈ, તૂ ઉત્તમ સત્તા ઔર જ્ઞાનસે યુક્ત હૈ ઔર તૂહી સબકો સ્થાન દેતા હૈ એસી હમ સબ મિલકર તેરી ઉપાસના કરતે હૈ' (વયં ત્વા ઉપાસ્મહે) હમ સબ તેરી ઉપાસના કરતે હૈ, ઈસ પ્રયોગમેં સબ મિલકર ઉપાસની હૈ, સંઘદ્વારા હોનેવાલી વહ ઉપાસના હૈ, કેવલ વ્યક્તિદ્વારા હોનેવાલી યહ ઉપાસના નહીં હૈ. યહ સંઘ બ્રહ્મચારી ગણોંકા ગુરુકુલનિવાસી હો, અથવા ગ્રામ યા નગરવાલોંકા હો. ઈસસે કોઈ વિચારમેં ભિન્નતા નહીં હો સકતી. સૂર્ય હી સબ સૂર્યમાલાકે અન્તર્ગત વસ્તુ માત્રકા પ્રભુ ઔર કર્તાધર્તા હૈ, વહી સબસે મહાન્ હૈ, વહી સબકો જ્ઞાન દેનેવાલા હૈ ઔર વહી સબકા ઉત્તમ રીતિસે નિવાસ કરનેવાલા હૈ, વહ નિશ્ચિત હૈ. યે ઔર મંત્ર ૪૬ સે ૫૬ તક કે ૧૧ મંત્ર ઈન મંત્રોમેં જો અનેકાનેક ગુણ વર્ણન કિયે હૈ,

સ સ્તનયતિ સ વિદ્યોતતં સ ઉ અશ્માનસ્થતિ । પાપાય વા ભદ્રાય વા પુરુષાથાસુરાય વા ॥૧૩/૭/૪૧-૪૨

એક ઉપાસ્યદે અર્બદેકં

'વહ હમારા ઉપાસ્ય દેવ પુણ્યવાત્મા મનુષ્ય ઔર પાપી રાક્ષસકે લિએ સમાનતથા ગર્જતા, ચમકતા ઔર ઓલે વર્ષાતા ઔર વૃષ્ટિ કરતા હૈ' વહ કિસીકા પક્ષપાત નહીં કરતા, ઉસકા પ્રકાશ સબકે લિએ સમાન રીતિસે

આતા હૈ. વહ પુણ્યાત્માકે લિયે પ્રકાશતા હૈ ઔર પાપોકે લિએ નહીં, એસી બાત નહીં. વહ સબકો હી અપને પ્રકાશસે માર્ગ દર્શાતા હૈ. યહાં યહ મંત્રભાગ દેખકર ઉપાસક ભી કહને લગતા હૈ. કિ મૈં ભી સબ મનુષ્યમાત્રકી ઓર અથવા પ્રાણમાત્રકી ઓર સમાન ભાવસે અપની દ્રષ્ટિ રખૂંગા, કિસીકા પક્ષપાત નહીં કરૂગા બ્રાહ્મણ ક્ષત્રિય વૈશ્ય શૂદ્ર નિષાદ અન્ત્યજ ચાંબાલ આદિ સબકી સહાયતા સમભાવસે કરૂંગા. મેરા ઉપાસ્ય સૂર્ય દેવ હૈ, વહ અપના પ્રકાશ સબકો દેતા હૈ, વહી મેરા કર્તવ્ય બતાતા હૈ, અતઃ મૈં ભી વૈસાહી કરૂંગા. સમભાવ રખનાહી મેરા કર્તવ્ય હે. સામાજિક આચરણમેં વિષમતા નહીં રખની ચાહિએ. યહ ઉપાસના સામાજિક ઉપાસના હૈ, સબ આવેં ઔર સંમિલિત હોકર ઉપાસના કરેં. જિનપર ઉપ ઉપાસ્ય સૂર્યદેવકા પ્રકાશ પડ સકતા હૈ, વે સબ ઇસ ઉપાસનામેં સંમિલિત હો સકતે હૈ.

નબી મહમદ સૂર્ય અવતાર

સબ લોગોંકો તથા સબ જગત્ કો અંધેરેસે હટાકર પ્રકાશમેં લાનેકે લિએ યુગમેં ઇસ સૂર્યદેવકા અવતાર હોતા હૈ. પ્રત્યેક યુગમેં ઇસ તરહ ઇસ દેવકા અવતાર હો રહા હૈ. ઔર યહ યહાં આકર હમેં પ્રકાશકા માર્ગ બતાકર હમારા ઉદ્ધાર કરતા હૈ યદિ યહ દેવ ઇસ તરહ યુગયુગમેં ન આવે તો સબ જગત્ અંધેરમેં રહેગા ઔર જીવમાત્રકી સ્થિતિ હી નહીં હોગી. હમ સબકા જીવન ઉસીકે પ્રકાશકે સાથ સંબંધિત હૈ. અહા ! હમારે જીવનકા આધાર યહ દેવ હૈ. ઇસીકી જીવનશ જિસે સબકા જીવન હો રહા હૈ, ઇસ તરહ ઇસ જગત્કા ઉસકે સાથ સંબંધિત હૈ. ઇસ સમય ઉપાસકકે સામને યે મંત્ર આતે હૈ-

તસ્માદહરજાયત,..... રાત્રિરજાયત,.....અન્તરિક્ષમજાયત....વાયુ
રજાયત........દ્યૌરજાયત.........દિશોજાયન્ત.........ભૂમિરજાયત..............
અગ્નિરજાયત........આપોજાયન્ત...........ઋચોઽઆયન્ત...યજ્ઞોઽજાયત.......

''ઇસી સૂર્ય દેવસે દિવસ, રાત્રિ, અન્તરિક્ષ, વાયુ દ્યો, દિશા, ભૂમિ, અગ્નિ, જલ, મંત્ર ઔર યજ્ઞ હો ગયે હૈ.' યદિ વહ ન હોતા તો ઇનમેંહસે કુચ્છ ભી ન બનતા, ઇનકા કર્તાધર્તા યહી હમારા ઉપાસ્ય દેવ હૈ.

મદવન મહીમ-મહીમદન નબી સતમ-યદીવાસી નબી અર્બુદ આરબીરૂપ

તાંવાસ્તે મઘવન્ મહિમોપો તે તન્વઃ શતમ્ ....યદિ વાસિ ન્યુર્બુદમ્ ॥ અ ૧૩/૭/૪૪-૪૫

''હે એશ્ચર્યવાન પ્રભો ! યહ અદભુત તેરા મહિમા હૈ, યહ સબ સેંકડો અરબોંકી જો અનંત શરીર હૈ, વે સબ તેરે હી હૈ.'' તાત્પર્ખ તૂહી ઇસ વિશ્વરૂપમેં અપને આપકો ઢાલતા હૈ, ક્યોંકિ ભૂમિભી તેરેસે હી બની ઔર ભૂમિસે સબ પદાર્થ બને હૈ. અતઃ તુઝસે ભિન્ન કોઇ પદાર્થ નહીં હૈ. યહ દેવ એકમાત્ર અકેલા એક હૈ-

ન દ્વિતીયો ન તૃતીયશ્ચતુર્થો નાપ્યુચ્યતે । ન પશ્ચમો ન ષષ્ઠઃ સપ્તમો નાપ્યુચ્યતે ।
નાષ્ટમો ન નવમો દશમો નાપ્યુત્યતે ॥ અ ૧૩/૫/૫૬-૧૮

'યહ એક હૈ, દૂસરા તીસરા ચૌથા પાંચવાં છઠા સાંતવા આઠવાં નવવાં દસવાં વહ નહીં હૈ. ક્યોંકિ વહ એકમાત્ર અકેલા એક હૈ. સૂર્યમાલામેં સૂર્યકા યહી સ્થાન હૈ. વહી મહત્વ હૈ ઔર યહી વૈભવ તથા એશ્વર્ય હૈ. તથા-

સ એવ મૃત્યુઃ સોઽમૃતં સોઽભ્વં સ રક્ષઃ । સ રૂદ્રઃ વસુવનિર્વસૂદેયે નમોવાકે ॥
તસ્થેમે સર્વે યાતવ ઉપ પ્રશિષમાસતે । તસ્થામૂ સર્વા નક્ષત્રા વશે ચન્દ્રમસા સહ ॥ અ ૧૩/૬/૨૫-૨૮

વહી મૃત્યુ મર્તુજયુ અમૃતહે

''વહ મૃત્યુ હૈ, વહી અમૃત હૈ, વહી બડા દેવ હૈ ઔર વહી રક્ષક અથવા રાક્ષસ હૈ. વહી રૂદ્ર હૈ. સબ વે ચલનેવાલા પ્રહનક્ષત્રાદિક, તથા સબ નક્ષત્ર ઔર ચન્દ્રમા ભી ઉસીકી આજ્ઞામેં રહતે હૈ. ક્યોંકિ સૂર્યકી આકર્ષણમેં

યે સબ ગ્રહ હૈ, જો સૂર્યમાલામેં વિદ્યમાન હૈ. સૂર્યકે આકર્ષણકા પ્રભાવ ઇન સબપર હો રહાહૈ એસા યહ મહાન્ સૂર્યદેવ સબકો અમરપદ દેનેવાલા હૈ ઔર સબકો મૃત્યુ દેનેવાલા ભી વહી હૈ. વહી રૂદ્ર હૈ વહી રાક્ષસ હૈ ઔર સંરક્ષક ભી હૈ. અર્થાત્ વહી સબ કુછ હૈ.

સૂર્યકે હોનેસે અંથવા સૂર્યકે અતિતાપસે મૃત્યુ હોતા હૈ, તથા સૂર્યકા પ્રકાશ જીવન દેતા હૈ, ઇસલિએ વહી અમરત્વ દેનેવાલા હૈ. ઇસલિયે ઇસી એક દેવકો યે સબ નામ લગતે હૈ. ઇસ સમયતક ઇસકે નામ અમૃત, મૃત્યુ, રક્ષક, રૂદ્ર, યે આગયે હૈ, ઇન નામોંકે અતિરિક્ત ઇન સૂક્તમેં આયે નામ અબ દેખિયે-

મહાયમ મહામદયં નાં નામ

સ એતિ સવિતા...મહેન્દ્રઃ સધાતા... વિધર્તા.... સ વાયુ.... સોથ્મા સ વરૂણઃ સ રૂદ્રઃ સ મહાદેવઃ સોભિ... સ ઉ સૂર્યઃ સ ઉ એવ મહાયમઃ અ ૧૩/૪/૧-૫

"વહ સવિતા, મહેન્દ્ર, દાતા, વિધાર્તા, વાયુ, અર્યમા, વરૂણ, રૂદ્ર, મહાદેવ, અગ્નિ, સૂર્ય, મહાયમ હૈ" ઇસ સૂર્યકે યે નામ હૈ તથા- ઇન્દ્રઃ... શચ્યાઃ પતિઃ-વિભૂઃ... પ્રભૂઃ અ ૧૩/૮/૪૬-૪૭

'ઇન્દ્ર, શચીપતિ, વિભૂ, પ્રભુ ભી વહી હૈ" યૈ સર્વ નામ ઉસી દેવકે વાચક હૈ અર્થાત્ યે સબ નામ ઉસીકે ગુણવર્ણન કર રહે હૈ. યદિ યહ સત્ય હૈ તો ઇન દેવતાંઓકે જો મંત્ર હૈ વે સબ મંત્ર ઇસી સૂર્યદેવતાકા વર્ણન કરતે હૈ એસા માનના ચાહિયે. સભી તો યે ઇસકે નામ સાથ, અન્વર્થક ઔર યોગ્ય હો સકતે હૈ. ઇતની કલ્પના ઉપાસક કે મનમેં આતે હી વહ ઇન સબ મંત્રોમેં ઇસકા વર્ણન દેખતા હૈ ઔર અપને ઉપાસ્ય દેવકા મહામદેય જાનતા હૈ ઔર ઉસકો મનમેં ધારણ કરતા હૈ.

રસ્મીભીનમ-ભીસ્મીલમ જામૃતં મુર્તજા મહાઇન્દ્ર

સ એતિ સવિતા સ્વર્દિવસ્પૃષ્ટેવચાકશાત્ । રશ્મિભિર્નમ જામૃતં મહેન્દ્ર એત્યાવૃતઃ ॥ સ પ્રજાભ્યો વિ પશ્યતિ યચ્ચ પ્રાણિતિ યચ્ચ ન । પા.નં. ૪૦-૪૩

તેરહવેં કાન્ડકા મનન

"જલકા ધારણ કરનેવાલે સૂર્યાકિરણ નીલવર્ણવાલે આકાશકી દિશાસે ઉપર જાતે હૈ, વે જલકે અર્થાત્ મેઘોં કે સ્થાનકી પહુંચતે હૈ. હે સૂર્ય ! જો આનન્દ દેનેવાલા ચન્દ્રપ્રકાશ હૈ, ઉસમેં સૂર્યકે સાત કિરણ હી સમર્પિત હુએ હૈ (અર્થાત્ સૂર્યકે કિરણ ચન્દ્રમે જાકર વહાંસે જો પ્રકાશ હમેં પ્રાપ્ત હોતા હૈ, વહ ચન્દ્રમા કહકર પ્રસિદ્ધિ હૈ) વહી સૂર્ય જબ અન્તરિક્ષમેં હોતા હૈ, તબ ઉસકો સવિતા કહતે હૈ ઔર જબ મધ્યાહ્નમેં તપતા હૈ, ઉસ સમય ઉસકો ઇન્દ્ર કહા જાતા હૈ (અર્થાતવ ૮ બજેસે ૧૦ બજે તકકે સૂર્યકા નામ 'સવિતા' હૈ ઔર ૧૧ સે ૧ બજે તક કે સૂર્યકા નામ 'ઇન્દ્ર' હૈ) સૂર્યરૂપી પવિત્ર દેવકા પ્રકાશ આકાશમેં ફૈલા હૈ, જિસકે કિરણ એક ઔર દયુલોકકો પ્રકાશિત કરતે હૈં ઔર દૂસરી ઔર ભૂમંડલકી ઔર વહી વિવિધ પ્રકાશ કે સાથ ચમકતા હૈ. સૂર્યકે રથકો સાત અશ્વ જીતે હૈ (અર્થાત્ સાત કિરણ હૈ) કૃષ્ણા નામ કાલે રંગવાલી રાત્રિકા પુત્ર હી યહ પ્રકાશમાનં સૂર્ય હૈ, વહ દયુલોકપર ચઢતા હૈ."

કુરાણ નામ અલા કાલા પુત્ર હી સૂર્ય

ઇસ તરહ તીનોં સૂક્તોંમેં જો મંત્ર હૈ વે સબ સૂર્યકા વર્ણન કર રહે હૈ. ઇનમેં કઇ મંત્ર આત્યંત સ્પષ્ટ હૈ, કઇ અગ્નિકે મિષસે સૂર્યકા વર્ણન કરતે હૈ, કઇ વિદયુતકે મિષસે સૂર્યકાહી વર્ણન કરતે હૈ. ઔર કઇ સ્પષ્ટ રૂપસે સૂર્યકાહી વર્ણન કરતે હૈ. પાઠક ઇન મંત્રોકા શબ્દાર્થ જો પૂર્વ સ્થલમેં દિયા હૈ, વારંવાર દેખેં મનન કરેં ઔર મંત્રોકે આશયકો જાનેં ઔર દેખેં કિ યહાં સૂર્યકો સ્તુતિ કિસ તરહ હો.

નિરૂક્તાદિ ગ્રંથોમેં જહાં દેવતાઓંકા નિરૂપણ કિયા હૈ, વહાં ભી સબ વેદ કે દેવતાંઓકે નામ સૂર્યપર ઘટાનેકા હી યત્ન કિયા હૈ ઔર દેવશત્રૂ અસુરોંકતે નામ મેઘોપર ઘટાનેકા યત્ન કિયા હૈ. યદિ વહ પ્રકરણ પાઠક સુક્ષ્મ વિચાર કે સાથ યહાં અનુસંધાન કરકે દેખેંગે, તો ઉનકો વહી બાત યહાં દીખ સકતી હૈ.

સૂર્ય નામ-મહાયમ મહામદય એક વૃત આરબીરૂપ

ઇસ સૂક્તમેં સૂર્યકે નામ જો ગિનાયે હૈ, ઉનમેં રૂદ્ર, ઇન્દ્ર, ચન્દ્ર, મહેન્દ્ર, સવિતા, આદિત્ય, ધાતા, વિધાતા વિધર્તા, પતંગ, અર્યમા, વરૂણ, યમ, મહાયમ, દેવ, મહાદેવ, એક એકવૃત્, રોહિત, સુપર્ણ, અરૂણ, ઇત્યાદિ નામ ગિનાયે હૈ. અર્થાત્ ઇન નામોંકે અનેક દેવતાંઓકે સૂક્તોંસે એક હી સૂર્યદેવકા વર્ણન હોતા હૈ, વહ બાત ઇસ રીતિસે સ્પષ્ય હો જાતી હૈ. સબ અન્ય દેવ એક હી સૂર્યમેં મિલ જાતે હૈ ઇસ તરહકે વર્ણનસે અનેક દેવોંકા ભેદભાવ સૂર્યમેં નષ્ટ હોતા હૈ યહ સ્પષ્ટ હૈ, અર્થાત્ અનેક દેવતાઓંકે મંત્રોસેં વેદમેં સૂર્યકા હી વર્ણન હૈ ઔર વહ ઉપાસના કે લિયે હી હૈ. પા.નં. ૪૭

અથર્વવેદકા સુબોધ ભાષ્ય

ચતુર્દશં કાન્ડમ્ વિવાહ-પ્રકરણ

સત્યેનભિતા-નબિતા-નોતિભિતા તઇબતન

સત્યેનોત્તભિતા ભૂમિઃ સૂર્યેણોત્તભિતા દ્યૌઃ ઋતેનાદિત્યાસ્તિષ્ઠન્તિ દિવિ સોમો અધિ શ્રિતઃ ॥૧॥

સોમેનાદિત્યા બલિનઃ સોમેનં પૃથિવી મહી । અથો નક્ષત્રાણામેષામુપસ્થે સોમ આહિંતઃ ॥૨॥

અર્થ : (સત્યેન ભૂમિઃ ઉત્તભિતઃ) સત્યને ભૂમિકો ઉઠાયા હૈ. ઔર (સૂર્યેણ દ્યૌઃ ઉત્તભિતા) સૂર્યને દ્યુલોક ઉસ હૈ. (ઋતેન આદિત્યાઃ તિષ્ઠન્તિ) ઋતસે આદિત્ય રહતે હૈ. ઔર (સોમઃ દિવિ અધિ શ્રિતઃ) સોમ દ્યુલોકમેં અર્પણ હુઆ હૈ ॥૧॥

સોમનાદીત્ય બલીન નાદે અલીન સોમ ચાંદ

(સોમેન આદિત્થાઃ બલિનઃ) સોમસે આદિત્ય બલવાન્ હુએ હૈ. તથા (સોમેન પૃથિવી મહી) સો પૃથ્વી બઢી હુઈ હૈ. (અધો એષાં નક્ષત્રાણાં ઉપસ્થૈ) ઔર ઇન નક્ષત્રોંકે પાસ (સોમ) આહિતઃ) સોમ રખા હૈ.

ભાવાર્થ : સત્યસે માતૃભૂમિકા ઉદ્ધાર કિયા જાતા હૈ, સૂર્યકે પ્રકાશસે આકાશ તેજસ્વી હોતા હૈ, સરલતા કે આદિત્ય અપને સ્થાનમેં સ્થિર રહતે હૈ ઔર સોમ દ્યુલોક કે પ્રકાશમેં આશ્રય લેકર રહા હૈ (ઇસી પ્રકાર યે વધૂવર સૂર્યપ્રકાશ, સરલતા ઔર દ્યુલોક અર્થાત્ સ્વર્ગ કે આધારસે અપના જીવનક્રમ ચલાવેં) ॥૧॥ સોમસે આદિત્યમેં બલ આયા ઔર પૃથ્વીકા વિસ્તાર હુઆ હૈ, ઔર નક્ષત્રોં મેં ભી સોમ હી તેજ બઢા ઇસી તરહ યે વધૂવર સોમ આદિ વનસ્પતિ ભક્ષણ કર અપને બલ, મહત્વ ઔર તેજ કી વૃદ્ધિ કરેં. ॥૨॥ પા.નં. ૫

ઇદમહં રૂશન્ત ગ્રાભં તનુદાષિમપોહામિ યો ભદ્રો રોચનસ્તમુદચામિ ॥૩૮॥ કાંડ-૧૪-૧

ઇદમહંમનૂસન્ત મહમદી રસૂલ મકા સઇદ તનૂ

આસ્યૈ બ્રાહ્મણાઃ સ્નપનીર્હરન્ત્વવીરઘ્નીરૂદજન્ત્વાપઃ । અર્યમ્ણો અગ્નિં પર્યેતુ પૂષન્ પ્રતીક્ષન્તે શ્વશુરો દેવરશ્વ ॥૩૯॥

અસ્ય બ્રાહ્મણ હર રહમાન નબી પુત્રી ફતૂમા-રહીમનય શંભૂ નબી પુત્રી આપ શતપવિત્ર ભવન્તુ નબુવંત

શં તે હિરણ્યં શભુ સન્ત્વાપઃ શં મેથિર્ભવતુ શં યુગસ્ય તર્દ્મ ।

શં ત આપઃ શતપવિત્રા ભવન્તુ શમુ પત્યાં તન્વૈ સં સ્પૃશસ્વ ॥૪૦॥ (૪)

ખે રથસ્ય ખે ખેઙનસઃ યુગસ્ય શતકતો અપાલામિન્દ્ર ત્રિષ્પુન્વાકૃણોઃ સૂર્યત્વચમ્ ॥૪૧॥

આશાસાના સૌમનસં પ્રજાં સૌભાગ્યં રયિમ્ પત્યુરનુવ્રતા ભુત્વા સં નહ્યસ્વામૃતાય કમ્ ॥૪૨॥

અર્થ : (ઇદં અહં તનૂદૂષિં રૂશન્તં ગ્રાભં આપોહામિ) યહ મૈં શરીરમેં દોશ ઉત્પન્ન કરનેવાલે વિનાશક રોગકો દૂર કરતા હું. ઔર (યઃ ભદ્રઃ રોચનઃ તંઉદચામિ) જો કલ્યાણમય તેજસ્વી હૈ, ઉસકો પાસ કરતા હું ॥૩૮॥ (બ્રાહ્મણાઃ અસ્યૈ સ્નપનીઃ આપઃ આહરન્તુ) બ્રાહ્મણ લોગ ઇસકે લિયે સ્નાનકા જલ લે આવેં. (અવીરઘ્નીઃ આપઃ ઉદબન્તુ) વીરકા નાશ ન કરનેવાલા જલ લે લાવેં (અર્યમ્ણઃ અગ્નિં પર્યેતુ) વહ અર્યમાકી અગ્નિકી પ્રદક્ષિણા કરે. હે (પૂથન(પૂષા ! (શ્વસુરઃ દેવરઃ ચ પ્રતીક્ષન્તે) સસુર ઔર દેવર પ્રતીક્ષા કરેં ॥૩૯॥
(તે હિરણ્યં શં) તેરે લિયે સુવર્ણ કલ્યાણકારી હોવેં. (ઉ આપઃ શં સન્તુ) ઔપ જલ સુખકર હોવે, (મેથિઃ શં ભવતુ) ગૌ બાંધનેકા સ્તંભ સુખદાયી હો. તથા (યુગસ્ય તથા શં) યુગકા છિદ્ર સુખકર હો. (તે શતપવિત્રાઃ આપઃ શં ભવન્તુ) તેરે લિયે સૌ પ્રકારસે પવિત્રતા કરનેવાલા જલ સુખદાયી હોવે. (પત્યા તન્વં શં સંસ્પૃશખ) પતિકે સાથ અપને શરીરકા સ્પર્શ સુખકારક રીતિસે કર ॥૪૦॥
હે (શતક્રતો ઇન્દ્ર) સેંકડૌ કર્મ કરનેવાલે ઇન્દ્ર ! (રથસ્ય ખે) રઘકે છિદ્રમેં, (અનસઃ ખે) ગાડેરે છિદ્રમેં ઔર (યુગસ્ય ખે) યુગકે છિદ્રમેં (અપાલા ત્રિઃ પૂત્વા) અયોગ્ય રીતિસે પાલી હુઈ યુવતીકો તીન બાર પવિત્ર કરકે (સૂર્યત્વચં અકૃણોઃ) સૂર્યકે સમાન તેજસ્વી ત્વચાવાલી તૂને કિયા ॥૪૧॥
(સૌમનસં પ્રજાં સૌભાગ્ય રયિં આશાસના) ઉત્તમ મન, સંતાન સૌભાગ્ય ઔર ધન કી આશા કરનેવાલી તૂ (પત્યુઃ અનુવ્રતા ભૂત્વા) પતિકે અનુકૂલ આચરણ કરનેવાલી હોકર (અમૃતાય કં સં નહ્યખ) અમરત્વ લિયે સુખપૂર્ણ રીતિસે સિદ્ધ હો ॥૪૨॥ પા.નં. ૧૩
મા હિસિષ્ટ કુમાર્ય સ્થૂણે દેવકૃતે પથિ । શાલાયા દેવ્યા દ્વારે સ્થાનં કૃણ્મો વધૂપથમ્ ॥૬૩॥
હાસીમીકુમારી દેવકૃત પથી શા અલાયા દેવધ્વારે સ્યોના યાસા અલી વિરાજ અરબી રાજા
બ્રહ્માપરં યુજ્યતાં બ્રહ્મં પૂર્વં બ્રહ્મનન્તતો મધ્યતો બ્રહ્મં સર્વતઃ । અનાવ્યાધાં દેવપુરાં પ્રપદ્યં શિવા સ્યોના પતિલોકે વિ રાજ ॥૬૪॥ પા.નં. ૧૮
દેવૈર્દતં મનુના સાકમેતદ વાધૂયં વાસો વધ્વ શ્ચ વસ્ત્રમ્ । યો બ્રાહ્મણે ચિકિતુષે દદાંતિ સ ઇદ્ રક્ષાંસિ તલ્પાનિ હન્તિ ॥૪૧॥ યં મે દુત્તાં બ્રહ્મભાગં વધૂયોર્વાધૂયં વાસો વધ્વ શ્ચ વસ્ત્રમ્ । યુવં બ્રહ્મણેનુમન્યમાનૌ બૃહસ્પતે સાકમિન્દ્રશ્ચ દત્તમ્ ॥૪૨॥ પા.નં. ૨૬
દેવ દત મનુસા મકા યા નબી ખતૂસી એ પુત્રી આપી મકા ઇન્દ્રને આમીન્યા પુત્ર સ મહામદ
અપાસામ્ તમ ઉચ્છતુ નીલં પિશમુત લોહિતં યત્ । નિર્દઘ્ની યા પૃષાતક્ય સ્મિન્ તાં સ્થાણાવધ્યા સજામિ ॥૪૮॥
આપઅસમાત મલેચ્છં નીલં ફતમ્ અલોહીતં નબીની ફાતૂય અસ્મીન
યાવતીઃ કૃત્યાઃ ઉપવાસને યાવન્તો રાજ્ઞો વરૂણસ્ય પાશાઃ ।
વ્યુ દ્ધિયો યા અસમૃદ્ધયો યા આસ્મિન્ તા સ્થાણાવધિં સાદયામિ ॥૪૯॥
યવન રાજા વરૂણ-યાવતી કૃત્યા યવદીય મૂર્તયો યા અસ્મીન
યા મે પ્રિયતમા તનૂઃ સા મે બિભાય વાસસઃ । તસ્યાગ્રે ત્વં વનસ્પેત નીવિં કૃણુષ્વ મા વયં રિષામ ॥૫૦॥ (૧૧) યે અન્તા યાવતીઃ સિચો ય ઓતવો યે ચ તન્તવઃ । વાસો યત્ પત્નીભિરૂતંઃ તન્નઃ સ્યોનમુપ સ્પૃશાત્ ॥૫૧॥ ઉશતીઃ કન્યલાં ઇમાઃ પિતૃલોકાત્ પતિં યતીઃ અવં દીક્ષામસૃક્ષત્ સ્વાહા ॥૫૨॥
નબીકુરાન પ્રમાણે યવં અલી સાને અલા કન્યાનું દાન કર્યું સ્વાહા
અર્થઃ (યત્ નીલં પિશંગં ઉતં લોહિતં તમઃ) જા નીલા, પીલા અથવા લાલ રંગકા મૈલાપન હૈ, વહ (અસ્મત્ અપ ઉચ્છતુ) હમ સબસે દૂર હોવે (યા નિર્દહની પૃષાતકી અસ્મિન્) જો જલાનેવાલી દોષસ્થિતિ ઇસમેં હૈ, (તાં

સ્થાણી અધિ વા સજામિ) ઉસકો ઇસ સ્તંભમેં લગા દેતા હું ૫૪૮૫
(ઘાતકૃત્યા ઉપવાસને) જો હિંસાકૃત્ય ઉપવસ્ત્રમેં હૈ, (યાવન્તઃ રાજ્ઞઃ વરૂણસ્ય પાશાઃ) જિતને રાજા વરૂણકે પાશ હૈ, (યાઃ વ્યૂદ્ધયઃ યાઃ અસમૃદ્ધાયઃ) જો દરિદ્રતાંએ ઔર દુરવસ્થાએં હૈ (તાઃ અસ્મિનઃ સ્થાણૌ અધિ સાદયામિ) ઉન સબકો મૈં ઇસ સ્તમ્ભમેં સ્થાપન કરતા હું ૫૪૯૫
(યા મે પ્રિયતમા તનૂઃ) જો મેરા અત્યંત પ્રિય શરીર હૈ, (સા મે વાસસઃ વિભાય) વહ મેરે વસ્ત્રસે ડરતા હૈ. ઇસલિયે હૈ (વનસ્પતે) વૃક્ષ ! (અગ્ને ત્વં તસ્ય નીવિં કૃણુષ્વ) પહિલે તૂ ઉસકી ગ્રંથી બના, જિસસે (વર્ય મા રિષામ) હમ દુખી ન હોં ૫૫૦૫ (૧૧)
(યે અન્તાઃ યાવતીઃ સિચઃ) જો ઝાલરેં હૈ ઔર કિનારિયાં હૈ (યે ઓતવઃ યે ચ તન્તવઃ) જો બાને હૈ ઔર જો ધાગે હૈ, (યત્ વાસઃ પત્નીભિઃ ઉર્ત) જો વસ્ત્ર સ્ત્રિયોંને બુના હૈ, (તત્ વઃ સ્યોનં ઉપસ્પૃશાત્) વહ હમારે શરીરકો સુખ સ્પર્શ કરનેવાલા બને ૫૫૧૫
(ઉશતીઃ ઇમાઃ કન્યલાઃ) પતિકી ઇચ્છા કરનેવાલી યે કન્યાએં (પિતૃલોકાત પતિં યતીઃ) પિતાકે સ્થાનસે પતિકે ઘર જાતી હુઈ (દીક્ષાં અવ સૃક્ષત્, સુ-આહા) દીક્ષાવ્રતકો ધારણ કરે, યહ ઉત્તમ ઉપદેશ હૈ ૫૫૨૫
ભાવાર્થ : જો સબ પ્રકારકા હમારા અજ્ઞાન હૈ વહ હમ સબસે પૂર્ણતાસે દૂર હો જાવે જો હૃદય કો જલાનેવાલી દોષસ્થિતિ હૈ, વહ હમ સબસે દૂર હો ૫૪૮૫ જો કુછ હિંસા ઔર ઘાતપાતકે કૃત્ય હૈ, જો દરદ્રિતાંએ ઔર દુષ્ટ સ્થિતિર્યં હૈ, વે સબકી સબ હમસે દૂર હોં ૫૪૯૫
મેરા શરીર સુડૌલ ઔર હૃષ્ટપુષ્ટ હૈ. વસ્ત્રધારણસે ઉસકી શોભા ઘટતી હૈ. તથાપિ જોડકર હમ વસ્ત્ર ધારણ કરતે હૈ, જિસસે હમેં કોઇ કષ્ટ ન હો ૫૫૦૫ જો હમારે સ્ત્રી વર્ગને ઉત્તમ વસ્ત્ર બુના હૈ, જિસકો સુંદર કિનારિયાં ઔર ઝાલરેં લગી હૈ, વહ વસ્ત્ર હમેં સુખ દેનેવાલા હૈ ૫૫૧૫ યે કન્યાયેં ઉપવર હોનેકે કારણ પતિકી કામના કરતી હૈ ઔર પતિકે પાસ પહુંચતી હૈ અર્થાત્ ગૃહસ્થધર્મકી દીક્ષાએં સ્વીકારતી ૫૫૨૫

બ્રહસ્પતી નબી સૃસ્ટા વિશ્વ દેવા આધારયાન

બૃહસ્પતિનાવસૂષ્ટાં વિશ્વે દેવા અધારયન્ । વચો ગોષુ પ્રવિષ્ટં યત્ તેનેમાં સં સૃજામાસિ ૫૫૩૫
બૃહસ્પતિનાવસૂષ્ટાં વિશ્વે દેવા આધારયન્ । તેજો ગોષુ પ્રવિષ્ટં યયત્ તેનેમાં સં સૃજામાસિ ૫૫૪૫
બૃહસ્પતિનાવસૂષ્ટાં વિશ્વે દેવા અધારયન્ । ભગો ગોષુ પ્રવિષ્ટોં યસ્તેનેમાં સં સૃજામાસિ ૫૫૫૫
બૃહસ્પતીનાવસૂષ્ટાં વિશ્વે દેવા આધારયન । યશો ગોષુ પ્રવિષ્ટં યત્ તેનેમાં સં સૃજામસિ ૫૫૬૫
બૃહસ્પતિનાવસૂષ્ટાં વિશ્વે દેવા આધારયન્ । પયો ગોષુ પ્રવિષ્ટં યત્ તેનામાં સં સૃામસિ ૫૫૭૫
બૃહસ્પતિનાવસૃષ્ટાં વિશ્વે દેવા આધારયન્ । રસો ગોષુ પ્રવિષ્ટો યસ્તેનેમાં સં સૃજામસિ ૫૫૮૫
યદીમે કેશિનો જના ગૃહે તે સમનર્તિશુ રોદેન કૃણ્વન્તોરૂધમ્ । અગ્નિષ્ટવા તસ્માદેનસઃ સવિતા ચ પ્ર મુજ્જતામ્ યદીયં દુહિતા તવ વિકેશ્યરૂદદ્ ગૃહે રોદેન કૃષ્વત્સ ધમ્ । અગ્નિષ્ટવા તસ્માદેનસઃ સવિતા ચ પ્ર મુચ્ચતામ્ યત્ તે પ્રજાયાં પશુષુ યદ્વા ગૃહેષુ નિર્ષ્ઠતમઘકૃદ્ધિરઘં કૃતમ્ । અગ્નિષ્ટવા તસ્માદેનસઃ સવિતા ચ પ્ર મુચ્ચતામ્ ૫૬૨૫
યં નાર્યુપ બ્રૂતે પૂલ્યાન્યાવપન્તિકા દીર્ધાયુરસ્તુ મે પતિર્જીવાતિ શરદઃ શતમ્ ૫૬૩૫
અર્થઃ (બૃહસ્પતિના અવસુષ્ટાં) બૃહસ્પતિને રચી હુઈ ઇસ દીશા કો (વિશ્વે દેવાઃ અધારયન્) સબ ઠેવોને ધારણ કિયા હૈ. (યત્ વર્ચઃ ગોષુ પ્રવિષ્ટં) જો બલ ગાવોંમેં પ્રવિષ્ટ હુઆ હૈ, (તેન ઇમાં સં સૃજામસિ) ઉસસે ઇસકો સંયુક્ત કરતે હૈ ૫૫૩૫
બૃહસ્પતિને રચી હુઈ ઇસ દીક્ષાકો સબ દેવોને ધારણ કિયા હૈ જો (તેજ...ભગઃ...યશઃ....પથઃ....રસઃ....) તેજ, ભાગ્ય, યશ, દૂધ ઔર રસ ગાંવોમેં પ્રવિષ્ટ હૈ, ઉસસે ઇસકો સંયુક્ત કરતે હૈ ૫૫૪-૫૮૫

(યદિ ઇમે કેશિની જનાઃ) યદિ ઇયં દુહિતા) યદિ યહ પુત્રી (વિકેશી તવ ગૃહે અરૂદતટ) બાલોંકો ખોલકર તેરે ઘરમેં રોતી રહી ઔર(રોદેન અધં કૃણ્વતી) રો રોકર પાપ કરતી રહી. (યત્ જામયઃ યત યુવતપઃ) જો બહિનેં ઔર સ્ત્રિયાં તેરે ઘરમેં રોતી રહી ઔર રોકર પાપ કરતી રહી. (યત્ તે પ્રજાયાં પુશુષુ યત્ વા ગૃહેષુ નિષ્ઠિતં) જો તેરી પ્રજામેં, પશુઓમેં, ઔર જો તેરે ઘરમેં (અઅધવાઃ અધં કૃતં) પાપિયોંને પાપ કિયા હૈ,) અગ્નિઃ સવિતાં ચ) અગ્નિ ઔર સવિતા (તસ્માત્ એનસઃ ત્વા પ્રમુચ્યતાં) ઉસ પાપસે તુઝે બચાવેં ॥૫૯-૬૨॥

(ઇદં નારી પૂલ્યાનિ આવપન્તિકા) યહ સ્ત્રીને પૂલે હુએ ધાન્યકી આહુતિ દેતી હુઈ (ઉપ સૂતે) કહતી હૈ કિ મે પતિઃ દીર્ધાયુઃ વસ્તુ) મેરા પતિ દીર્ધાયુ હોવે, વહ (શરદઃ શર્ત જીવાતિ) સૌ વર્ષ જીવિત રહે ॥૬૩॥

ભાવાર્થ : વહ ગૃહસ્થાશ્રમકી દીક્ષા બૃહસ્પતિને શુરુ કી હૈ. જો બલ, તેજ, ભાગ્ય, યશ, દૂધ ઔર રસગોઓમેં હૈ, વહ સબ ઇસ ગૃહસ્થાશ્રમમેં રહનેવાલોંકો પ્રાપ્ત હો ॥૫૩-૫૮॥ જો બાલોવાલેં લોગ, જો કુમારિકાએં જો સ્ત્રિયાં રોતે પીટતે પાપ કરતી હૈ, જો બાલ ખોલકર ચિલ્લાતી હૈ, ઇસ પ્રકારકા જો પાપ ધરોં, સંતાનો ઔર પશુઓંકે સંબંધમેં હો રહા હૈ, વહ સબ પાપ દૂર હોવે ॥૫૯-૬૨॥ યહ નારી ધાનકા હવુ કરતી હુઈ ઇશ્વરીકી પ્રાર્થના કરતી હૈ કિ મેરા પતિ દીર્ધાયુ બનકર સૌ વર્ષ આક્તિ રહે ॥૬૩॥

મહામેદનબી ઇન્દ્ર ને ફતૂમા દાન ખાતૂકા રસૂલ વિશ્વ યૂવમ

દહેમાવિન્દ્ર સં નુદ ચક્રવાકેવ દમ્પતી । પ્રજયૈનો ખસ્તકૌ વિશ્વમાયુર્વ્ય શ્રુતામ્ ॥૬૪॥

યદસનદ્યાંમુપધાને યદ વોપવાસને કૃતમ્ । વિવાહે કૃત્યાં યાંચક્રુરાસ્નાને તાં નિ દધ્મસિ ॥૬૫॥

કુરાન વિધી પ્રમાણે વીવાહ

યદ્ દુષ્કૃતં યસ્થમલં વિવાહે બહતૌ ચ યત્ । તત્ સંભલસ્યૈ કમ્બલે મૃજમહે દુરિતં વયમ્ ॥૬૬॥

સંભલે મલં સાદયિત્વા કમ્બલે દુરિતં વયમ્ । અભૂમ યજ્ઞિયાંઃ શુદ્ધઃ પ્રણ આયૂંષિ તારિષત્ ॥૬૭॥

કૃત્રિમઃ કષ્ટકઃ શતદન્ ય એષઃ અપાસ્યાઃ કેશ્યં મલમપ શીર્ષણ્યં લિખાત્ ॥૬૮॥

સૈયદકૃતં મલેચ્છં વિવાહ સંભલે લા-મકા મહમદે દૂહિતા વયમ સંભલનગરે અલંમ સૈયીદીત્વા લામકે દીકરી વરાવી મૂર્તજાને દાનકર્યું નબીજા પ્રાપ્તફાતૂ પૃથ્વી મૂર્તજા અંતરીક્ષની વરાવી લગ્ન

અડાદ્ વયમસ્યા અપ યક્ષ્મં નિ દધ્માસિ । તન્મા પ્રાપત્ પૃથિવીં મોત દેવાન્ દિવં મા પ્રાપદૂવૈન્તરિક્ષમ્ । અપો મા પ્રાપન્મલમેતદગ્ને યમં મા પ્રાપત્ પિતૃશ્ચ સર્વાન્ ॥૬૯॥

અર્થઃ હે ઇન્દ્ર ! (ચક્રવાકા ઇવ) ચક્રવાક પક્ષીકે જોડેકે સમાન (ઇગૌ દમ્પતી ઇહં સં નુદ) યે પતિપત્ની ઇસ સંસારમેં પ્રેરિત કર (એનૌ સુ-અસ્તકૌ પ્રજયા) યે દોનોં ઉત્તમ ઘરવાલે હોકર સંતાનકે સાથ (વિશ્વં આયુઃ વ્યશ્નુર્તા) સબ આયુ કા ઉપભોગ લે ॥૬૪॥

(યત્ આસૈદ્યા) જો બૈઠકપર, કુર્સીપર, (યત્ ઉપધાને) જો બિસ્તરે પર, સિરહનેપર, (યત્ વા ઉપવાસને કૃતં) જો ઉપવસ્ત્રકર કિયા થા, તથા (વિવાહે યાં કૃત્વાં ચક્રુઃ) વિવાહમેં જિસ હિંસક પ્રયોગકો કિયા થા, (તાં આસ્નાને નિ રધ્મસ) ઉસકો હમ સ્નાનમેં ધો ડાલતે હૈં ॥૬૫॥

(યત્ વિવાહે યત્ સ બહતૌ) જો વિવાહમેં ઔર જો વરાતકે રથમેં (દુષ્કૃતં યત્ શામલં) જો દુષ્ટ કૃત્ય ઔર મલીન કર્મ કિયા (તત્ દુરિતં સંભલસ્ય કમ્બલે મૃજમહે) વહ પાપ સંભલકે કંબલમેં ધો દેતે હૈં ॥૬૬॥

(સંભલે મલં સ્ત્રાદયિત્વા) સંભલમેં મલ ડાલકર, ઔર (દુરિતં કંબલે) પાપકો કંબલમેં રખકર, (અથંય યજ્ઞિયાઃ શુદ્ધાઃ અભૂમ) હમ યજ્ઞ કરનેયોગ્ય શુદ્ધ હોં. વહ (નઃ આયૂંષિ પ્રતારિષત્) હમારી આયુષોંકો દીર્ધ બનાવે ॥૬૭॥

(વઃ એષઃ શતદન્ કૃત્રિમઃ કંટકઃ) જો યહ સેંકડો દાંતવાલા કૃત્રિમ કંગવા હૈ વબ (અસ્યાઃ શીર્ષણ્યં મલં અપ

અપ લિખાત્) ઈસકે મસ્તકકે મલકો દૂર કરો ॥૬૮॥

(અંગાત્ અંગાત્ યક્ષ્મં) હમ ઈસકે પ્રત્યેક અંગસે રોગકો (અપ નિદધ્મસિ) દૂર કરતે હૈ (તત્ પૃથિવીં મા પ્રાપત્) વહ રોગ પૃથ્વીકો ન પ્રાપ્ત હો, (ઉત દેવાન્ મા) ઔર દેવોંકો ન પ્રાપ્ત હો, (દિવં ઉરૂ અન્તરિક્ષં મા પ્રાપત્) દ્યુલોક ઔર અન્તરિક્ષ લોકકો ભી ન પ્રાપ્ત હો. હે અગ્ને (એતત્ મલં અપઃ મા પ્રાપત્) વહ મલ જલકો પ્રાપ્ત ન હો, (યમં સર્થાન્ પિતૃન્ ચ મા પ્રાપત્) યમકો ઔર સબ પિતરોંકી ન પ્રાપ્ત હો ॥૬૯॥

ભાવાર્થ : હે પ્રભો ! પતિપત્નિયાં મિલકર સદા એક વિચારસે રહે. ચક્રવાકપક્ષીંક જોડેકે સમાન આનંદસે રહે. ઉત્તમ વરદાર કર ઔર ઉત્તમ સંતાન નિર્માણ કરકે સંપૂર્ણ આયુ આનંદસે વ્યતીત કરે. ॥૬૪॥ બૈઠક, સિરહના, બિસ્તરા, વસ્ત્ર,તથા વિવાહકે વિષયમેં જો કુછ પાપ યા ઘાતક દોષ હોતે હો, યે સબકે સબ આત્માશુદ્ધિસે દૂર કિયે જાવેં. ॥૬૫॥ વિવાહમેં ઔર બરાતમેં જો કુછ પાપ યા દોષ હોતા હો, વહ ભી વિચારકે સાથ દુર કિયા જાવે ॥૬૬॥ અપને મલ ઔર દોષ દૂરકર હમ સબ પૂજ્ય પવિત્ર ઔર દોષરહિત તથા દીર્ઘાયુ બને ॥૬૭॥ કંગવા લેકર સ્ત્રીકે મસ્તકકા મલ દૂર કિયા જાવે ॥૬૮॥ ઈસી પ્રકાર સ્ત્રીકે શરીરકા પ્રત્યેક ભાગ સ્વચ્છ કિયા જાવે પરંતુ વહ મલ પૃથ્વી, અંતરિક્ષ, આકાશ, જલ વનસ્પતિ આદિકે પાસ ન જાવે કહાં એસે સ્થાનપર મલ ગાડ દિયા જાવે કિ જો ફિર કિસીકો કષ્ટ ન દે સકે ॥૬૯॥

સં ત્વા નહ્યામિ પયસા પૃથિવ્યાઃ સં ત્વા નહ્યામિ પયસૌષધીનામ્ । સં ત્વા નહ્યામિ પ્રજયા ધનેન સા સંનદ્ધા સનુડિ વાજમેમમ્ ॥૭૦॥ (૧૩)

અમોહમસ્મિ સા ત્વં સામહમસ્મ્યુક્ત્વં દ્યૌરહં પૃથિવી ત્વમ્ । તાવિહ સં ભવાવ પ્રજામા જનયાવહૈ ॥૭૧॥ જનિયન્તિં નાવગ્રવઃ પુત્રિયન્તિ સુદાનવઃ અરિંષ્ટાસ્ સચેવહિ બૃહતે વાજસાતયે ॥૭૨॥ યે પિતરો વધૂદર્શા ઈમં બહુતમાર્ગમન્ । તે અસ્યૈ વધ્વૈ સંપત્ન્યૈ પ્રજાવચ્છૅમે યચ્છન્તુ ॥૭૩॥ યેદં પૂર્વાગન્ રશનાયમાના પ્રજામસ્યૈ દ્રવિમં ચેહ દત્વા । તાં બહન્ત્વગતસ્યાનુ પન્થાં વિરાડિયં સુપ્રજા અત્યંજૈષીત્ ॥૭૪॥ પ્ર બુધ્યસ્વ સુબુધા બુધ્યમાના દીર્ઘાયુત્વાયે શતશારદાયા ગૃહાન્ ગચ્છ ગૃહપત્ની યથાસોં દીર્ઘ ત આયુઃ સવિતા કૃણોતુ ॥૭૫॥ (૧૪)

॥ઈતિ દ્વિતીયોનુવાકઃ ॥ ॥ ચતુદર્શં કાન્ડં સમાપ્તમ્ ॥

અર્થ : (સુબુધા બુધ્યમાના) ઉત્તમ જ્ઞાનયુક્ત જાગતી રહકર (શતશારદાય દીર્ઘાયુત્વાય પ્ર બુધ્યત્વાય પ્ર બુધ્યસ્વ) સૌ વર્ષકે દીર્ઘજીવનકે લિયે જાગતી રહ. (ગૃહાન્ ગચ્છ) અપને પતિકે ઘરકો જા, (યથા ગૃહપત્ની અસઃ) ગૃહસ્વામિની જૈસી બનકર રહ. (સવિતા તે આયુઃ દીર્ઘ કૃણોતુ) સવિતા તેરી આયુ દીર્ઘ બનાવે ॥૭૫॥

ભાવાર્થ : સ્ત્રી વિદુષી હોવે, સવેરે પ્રાતઃ કાલ ઉઠે, સૌ વર્ષકો દીર્ઘ આયુકે લિયે જ્ઞાનપ્રાપ્તિપૂર્વક પ્રયત્ન કરે. અપને પતિકે ઘરમેં રહે. અપને ઘરકી ખામિની બનકર બિરાજે. પરમાત્મા ઈસકો દીર્ઘાયુ કરે ॥૭૫॥

દ્વિતીય અનુવાક સમાપ્ત । ચતુદર્શ કાન્ડ સમાપ્ત । પા.નં. ૨૮-૩૨

પુરૂસે સ્ત્રીનાં વસ્ત્ર પહેરવાં નહીં - વેદ કહે છે.

મંત્ર ૨૭મેં કહા હૈ કિ પુરુષ કભી સ્ત્રીકા વસ્ત્ર ન પહને પુરુષકા શરીર કિતના ભી સુંદર હો પરંતુ સ્ત્રીકા વસ્ત્ર પહનનેસે વહ અશ્લીલ બનતા હૈ, શોભારહિત હોતા હૈ. યહ નિષેધ સ્ત્રીકા પહના વસ્ત્ર પુરુષકે પુનઃ પહનનેકે લિયે હૈ, યા નાવ્યોંમેં જો પુરુષ સ્ત્રીવેષ ધારણ કરતે હૈ. ઉસ કાર્યકા યહ નિષેધ હૈ, વહ એક વિચારણીય પ્રશ્ન હૈ ! પાઠક ઈસકા અધિક વિધાન કરે પરિવારમેં પતિ કભી સ્ત્રીકા વસ્ત્ર ન પહરે, યહ બોધ વહાં નિઃસન્દેહ હૈ. ઈસ પ્રકારકા નિષેધ પુરુષકા વસ્ત્ર સ્ત્રીકે પહનનેકે વિષયમેં નહીં હૈ, યહ બાત વિશેષ મનન કરને યોગ્ય હૈ. ઈસસે સ્પષ્ટ હૈ કિ સ્ત્રિયોંકે પહને વસ્ત્ર આરોગ્યકી દ્રષ્ટિસે પહનનેકે અયોગ્ય હોતે હૈ યહાં સ્ત્રીકે વસ્ત્ર દૂસરી સ્ત્રી પહને યા ન પહને યહ બાત યહાં સ્પષ્ટ ઔર અસંદિગ્ધ હૈ. પાઠક ઈસ બાતકા

અધિક વિચાર કરેં ઔર નિશ્ચય કરેં.

વિવિધ વસ્ત્ર પહનનેસે સ્ત્રી કે રૂપ વિશેષ શોભાયુક્ત હોતે હૈ, યહ બાત મં ૨૮ મેં કહી હૈ (આશસને) ધારીવાલા વસ્ત્ર, (વિશસનં) સિરપર ઓઢને યોગ્ય ઓઢની, ઔર (અધવિકતૈન) યહ સર્વાંગપર ઓઢનેકા વસ્ત્ર હૈ. સ્ત્રિયોંકે પહનનેકે યે તીન વસ્ત્ર હૈ. ઈનકે વિવિધ રંગરૂપોકે કારણ સ્ત્રિયોંકે સ્વરૂપકી સુંદરતા બઢતી હૈ.

અથર્વવેદકા સુબોધ ભાષ્ય

પચ્ચદશ કાન્ડ (અધ્યાત્મ પ્રકરણ) (૧)

વ્રાત્ય આસીદીયમાન એવ સ પ્રજાપતિ સમૈરયત્ ।।૧।। સ પ્રજાપતિઃ સુવર્ણમાત્મન્નપશ્યત્તતપ્રાજનમયત્ ।।૨।। તદેકમભવલલામમભવતન્મહદભવતજ્જયેષ્ઠ ભવત્ડબ્રહ્માભવત્તતર્પોભવત્તત્સત્યમભવતેન પ્રાજાયત્ ।।૩।। સોવિર્ધત્ સ મહાનભવત્સ મહાદેવોભવત્ ।।૪।। સ દેવાનામીશાં પર્યૈત્સ ઈશાનોભવત્ ।।૫।। સઈકવ્રાત્યોભવત્સ ધનુરાદત્ત તદેવેન્દ્રધનુઃ ।।૬।। નલિમસ્યોદરં લોહિતં પૃષ્ઠમ્ ।।૭।। નીલેનૈવાપ્રિયં ભ્રાતૃવ્યં પ્રાણોતિ લોહિતેન દ્વિધન્તં વિધ્યતીતિં બ્રહ્મવાદિનોં વદન્તિ ।।૮।।

વ્રાત્ય-મલેચ્છ શ્રૂતી સમૃતી બહીસ્કૃત શબ્દ વ્રાત્ય વ્રાત્ય સૈયાદીમાન એવ સ પ્રજા પતિ સુમેરીયા મહામદ પ્રજાપિતા-અલી પ્રજા પાલક થયા. પોતાની તપસ્યાથી મહાબ્રહ્મ મહામદેવ અલલા ભવત

૧ (૧) (વ્રાત્યઃ) ઈયમાનઃ આસીત્) વ્રાત્ય અર્થાત્ સમૂહોંકા હિત કરનેવાલા સમૂહપતિ સબકા પ્રેરક થા, (સઃ પ્રજાપતિં સં એત્યત્) ઉસને પ્રજાપાલકકો ઉત્તમ પ્રેરણા કી ।।૧।। (સઃ પ્રજાપતિઃ) ઉસ પ્રજાપતિને (આત્મન સુવર્ણ અપશ્યત્) આત્મા કો ઉત્તમ તેજસ્વી વર્ણયુક્ત દેખા. ઔર (તત્ પ્ર અજનયત્) ઉસને સબકો ઉત્પન્ન કિયા ।।૨।। (તત્ એકં અભવત્) વહ એક હોગયા, (તત્ અલાભવત્ તત્ બ્રહ્મ અભવત્) વહ બ્રહ્મ હુઆ, (તત્ તપઃ અભવત્) વહ તપાનેવાલા હુઆ, (તત્ સત્ય અભવત્) વહ સત્ય હુઆ, (તેન પ્ર અજાયત) ઉસકે દ્વારા પ્રકટ હુઆ ।।૩।। (સઃ અવર્ધત) વહ બઢ ગયા, (સઃ મહાન્ અભવત્) બહ બડા હુઆ, (સ મહાદેવઃ અભવત્) વહ મહાદેવ અર્થાત્ બડા દેવ હુઆ ।।૪।। (સઃ ઈશાં દેવાનાં પરિ-એતઃ વહ સબ છોટે દેવોંકા અધિષ્ઠાતા હુઆ,) સઃ ઇશાનઃ અભવત્) વહી ઇશ્વર હુઆ ।।૫।। (સઃ એક વ્રાત્યઃ અભવત૮) વહ એકમાત્ર સબ સમૂહોંકા સ્વામી હુઆ, (સઃ ધનુઃ આદત્ત) ઉસને ધનુષ્યકા ગ્રહણ કિયા,(તત્ એવ ઇન્દ્રધનુઃ) વહી ઇન્દ્રધનુષ્ય હૈ ।।૬।। (અસ્ય ઉદરં નીલં) ઇસકા પેટ નીલા હૈ ઔર (પૃષ્ઠં લોહિતં) પીઠ લાલ હૈ ।।૭।। (૨)

અરબ અલ્લામ-મકા-મદનુ વ્રાત્ય-મલેચ્છરૂપ ઈલંમ પૃષ્ઠ પીઠ-લોહીતંમ મોહર નબુ વત નીલમ ભાગથી શત્રુને ઘેરે છે. તે ઈન્દ્ર મદીનુ છે લોહીત ભાગથી ધ્વેષ કરનારને મારે છે. બ્રહ્મ વાદીનો કહે છે. મં-૮

સ ઉદિત્ષઠત્સ પ્રાચીં દિશમનુ વ્ય ચલત્ ।।૧।। તં બૃહચ્ચ રથન્તરં ચાદિત્યાશ્ચ વિશ્વે ચ દેવા અનુવ્ય ચલન્ ।।૨।। બૃહતે ચ વૈ સ રથન્તરાય ચાદિત્યેભ્યશ્ચ વિશ્વેભ્યશ્ચ દેવેભ્ય આ વૃશ્ચતે ય એવં વિદ્વાંસે વ્રાત્યમુપવદતિ ।।૩।। બૃહતશ્ચ વૈ સ રથન્તરસ્ય ચાદિત્યાનાં ચ વિશ્વેષાં ચ દેવાનાં પ્રિં ધામ ભવતિ તસ્ય પ્રાચ્યાં દિશિ ।।૪।। શ્રદ્ધા પૃશ્ચંલી મિત્રો માગધો વિપાનં વાસોહરૂષ્ણીષં રાત્રી કેશા હરિંતૌ પ્રવતૌ કલ્યમલિર્મણિઃ ।।૫।। ભૂતં ચ ભવિષ્યચ્ચ પરિષ્કન્દૌ મનૌ વિપથમ્ ।।૬।। માતરિશ્વા ચ પવભાનશ્ચ વિપથવાહૌ વાતઃ સારથી રેષ્મા પ્રતોદઃ ।।૭।। કીર્તિશ્ચ યશશ્ચ પુરઃસરાવૈન કીર્તિગચ્છત્યા યશો ગચ્છતિ ય એવં વેદ ।।૮।। (૧) સ ઉદતિષ્ઠત્ સ દક્ષિણાં દિશમનુ વ્ય ચલત્ ।।૯।।

સાઉદીસ્થ પૂર્વ તરફ નબી ચાલ્યા વિશ્વદેવા બૃહત રથંતર અનુકુળ થયા આવા વિધ્વાંસ-વ્રાત્ય સઈદેવી વ્રાત્યની નીંદા કરનારનો દેવો મારે છે તેમની સાથે શ્રદ્ધા પુંશ્ચલી સ્ત્રી ખાતુજા મિત્ર મકાદ્ય પાગડી નીલી કેસ કીરણ કુરાન કલમો ઈલમ યસ સર્વે દેવ સાથ આપે છે.

(૨) (સઃ ઉત્ અતિષ્ઠત્) વહ ઉપ ઉઠા (સભ પ્રાચીં દિશં અનુવ્યચલત્) વહ પૂર્વ દિશા કી ઓર અનુકુલ રીતિ સે ચલા ।।૧।। (તં બૃહત્ રથંતરં ચ આદિત્યાઃ ચ વિશ્વે દેવાઃ ચ અનુવ્યચલન્) ઉસકો બૃહત્, રથંતર, આદિત્ય, વિશ્વે દેવ અનુકુલ હુએ ।।૨।। (ય એવં વિદ્વાંસં વ્રાત્યં ઉપવદતિ) જો એસે વિદ્વાન્ વ્રતચારીકો બુરે શબ્દ બોલતા હૈ વહ બૃહત્ રથન્તર, આદિત્યોં ઔર વિશ્વેદેવોંકા (આ વૃશ્ચતે) અપરાધી હોતા હૈ ।।૩।। (યઃ એવં વેદ) જો યહ જાનતા હૈ વહ બૃહત્ રથન્તર, આદિત્યોં ઔર વિશ્વેદેવોંકા પ્રિવધઆમ બનતા હૈ ।। (તસ્ય પ્રાચ્યાં દિશિ) ઉસકી પ્રાચી દિશામેં (શ્રદ્ધા પુશ્ચંલી) શ્રદ્ધા સ્ત્રી, (મિત્રઃ માગધઃ) મિત્રસૂર્ય સ્તુતિ કરનેવાલા, (વિજ્ઞાનં વાસઃ) વિજ્ઞાન વસ્ત્ર, (અહઃ ઉષ્ણીર્વ) દિન પગડી, (રાત્રી કેશાઃ:) રાત્રી બાલ, (હરિતૌ પ્રવર્તૌ) કિરણ કુંડલ (કલમાનિ મણિઃ) તારે મણિકે સમાન હોતે હૈ ।।૪-૫।। (ભૂતં ચ ભવિષ્યયત્ ચ પિર કંદૌ) ભૂત કાલ ઔર ભવિષ્યકાલ યે દોનોં ઉસકે રક્ષક હોતે હૈ ઔર (મનઃ વિપથં) મન ઇસકા યુદ્ધરથ હોતા હૈ ।।૬।। (માતરિશ્વા ચ પવમાનઃ ચ વિપથવાહૌ) શ્વાસ ઔર ઉચ્છવાસ ઉસકે રથકે ઘોડે હૈ (વાતઃ સારથી) પ્રાણ ઉસકા સારથી ઔર (રેષ્મા પ્રતોદઃ) વાયુ ઉસકા ચાબુક હૈ ।।૭।। (કીર્તિઃ ચ યશઃ ઉસકે (પુરાઃસરૌ) અગ્રગામી હૈ (એનં કીર્તિઃ આગચ્છતિ) ઇસકે પાસ કીર્તિ આ જાતી હૈ. ઇસકે પાસ (યશઃ આગચ્છતિ) યશ આતા હૈ ।।૮।। (૧)

સાઉદીયા દક્ષિણદીસા નબી ચાલ્યા

(સઃ) વહ ઉઠતા હે ઔર દક્ષિણ દિશામેં અનુકૂલ હોકર સંચાર કરતા હૈ ।।૯।।
તં યજ્ઞાયાજ્ઞિય ચ વામદેવ્યં ચ યજ્ઞશ્ચ યજમાનશ્ચ પશવશ્ચાનુવ્ય ચલન્ ।।૧૦।। યજ્ઞાયજ્ઞિયાય ચ વૈ સ વામદેવ્યાય ચ યજ્ઞાય ચ યજમાનાય ચ પશુભ્યશ્ચા વૃશ્ચતે ય એવં વિદ્વાંસં વ્રાત્યમુપવદતિ ।।૧૧।। યજ્ઞાયજ્ઞિયસ્ય ચ વૈ સ વામદેવસ્ય ચ યજ્ઞસ્ય ચ યજમાનસ્ય ચ પશૂનાં ચ પ્રિયં ધામ ભવતિ તસ્ય દક્ષિણાયાં દિશિ ।।૧૨।।

સાઉદીયા દક્ષિણમાં મિત્રો

ઉષાઃ પુશ્ચલી મન્ત્રો માગધો વિજ્ઞાનં વાસોહરૂષ્ણીષં રાત્રી કેશા હરિંતૌ પ્રવતૌ કલ્મલિર્મણિઃ ।।૧૩।। અભાવસ્યા ચ પૌર્ણમાસી ચ પરિષ્કન્દૌ મનો વિપથમ્ ।।૧૪।। (૨) સ ઉદતિષ્ઠત્ સ પ્રતીચીં દિશમનુ વ્ય ચલત્ ।।૧૫।। તં વૈરૂપં ચ વૈરાજં ચાપશ્ચ વરૂણશ્ચ રાજાનુવ્ય ચલન્ ।।૧૬।। વૈરૂપસ્ય ચ વૈ સ વૈરાજસ્ય ચાપાં ચ વરૂણસ્ય ચ રાજ્ઞ આ વૃશ્ચતે યએવં વિદ્વાંસે વ્રાત્યમુપદતિ ।।૧૭।। વૈરૂપસ્ય ચ વૈ સ વૈરાજસ્ય ચાં ચ વરૂણસ્ય ચ રાજ્ઞઃ પિરયં ધામ ભવતિ તસ્ય પ્રતિચ્યાં દિશિ ।।૧૮।। ઇરા પુશ્ચલી હસો માગધો વિજ્ઞાનં વાસોહરૂષ્ણાપિ રાત્રી કેશા હરિંતૌ પ્રવર્તૌ કલ્મલિર્મણિઃ ।।૧૯।। અહશ્ચ રાત્રી ચ પરિષ્કન્દૌ મનો વિપથમ્ ।।૨૦।। (૩)

પશ્ચિમ સાઉદીયામાં પોતે સ્થાનીક રાજા વરૂણ અરબીરૂપ વૈરાજ અરબી રાજા સઈદી વ્રાત્યની નીંદા કરનારને દેવો મૃત્યુ આપે છે નીલો રંહ કલમા ઈલમ કુરાન વિપથમ વિચાર પીરમકારન

સ ઉદતિષ્ઠત્ સ ઉદીચીં દિશમનુ વ્ય ચલત્ ।।૨૧।। તં શ્યૈતં ચ નૌધસં ચ સપ્તર્ષયશ્ચ સોમશ્ચ રાજાનુવ્યચલન્ ।।૨૨।। (તં) ઉસકો યજ્ઞાયજ્ઞિય, વામદેવ્ય, યજ્ઞ, યજમાન ઔર (પશવઃ) ચ અનુવ્યચલન્) પશુ ભી અનુકૂલ હોતે હૈ ।।૧૦।। (યઃ એવં વિદ્વાંસં વ્રાત્યં ઉપવદતિ) જો એસે વિદ્વાન વ્રતચારી કા ઉપહાસ કરતા હૈ વહ યજ્ઞાયજ્ઞિય, વામદેવ્ય, યશ યજમાન ઔર પશુઓંકા પ્રિયસ્થાન બનતા હૈ. ઉસકો દક્ષિણ દિશામેં (ઉષાઃ પુંશ્ચલી) ઉષા સ્ત્રી, (મંન્ત્રઃ માગધઃ) મંત્રઃ પ્રશંસા કરનેવાલા, વિજ્ઞાન વસ્ત્ર, દિન પગડી, રાત્રી કેશ, કિરણ, કુંડલ, તારે મણિકે

સમાન હોતે હૈં ાા૧૪ાા (૨)

ઉત્તર સાઉદીયા નબી ચાલ્યા ત્યાં સર્વે અનુકુળતા આ સઇદી વ્રાત્યનું નિંદા કરનારને દેવો સજા આપે છે. પ્રચાર નીલોરંગ કલમો ઇલમ કુરાન પીરમકાં મદનો

સઃ વહ ઉઠા ઔર (સઃ પ્રતીચીં દિશં અનુવ્યચલત્) વહ પશ્ચિમ દિશા કી ઓર અનુકૂલતા કેસાથ સંચાર કરને લગા ાા૧૫ાાતબ ઉસકો વૈરૂપ, વૈરાજ, આપ ઔર રાજા વરૂણ અનુકૂલ હુએ ાા૧૬ાા જો એસે વિદ્વાન વ્રતચારિકા અપમાન કરતે હૈ, વહ વહ વૈરૂપ , વૈરાજ આપ્ ઔર રાજા વરુણ કે પ્રતિ અપરાધી હોતે હૈ ાા૧૭ાા જો યહ બાત જાનતા હૈ વહ વૈરુપ, વૈરાજ, આપ-જલ, ઔર રાજા વરુણ કા પ્રિય ધામ બનતા હૈ. ઉસકે લિયે પશ્ચિમ દિશામેં (ઇરા પુંશ્ચલી) ભૂમિ સ્ત્રી, (હસઃ માગધઃ) હાસ્ય પ્રશંસક, વિજ્ઞાન વસ્ત્ર ાા૧૯ાા (જહઃ ચ રાત્રી ચ પરિષ્કન્દૌ) દિન ઔર રાત્રી ઉસકે રક્ષક હોતે હૈં (આગે પૂર્વવત્)

પશ્ચિમ સાઉદીયા પોતાનું સ્થાન પોતે આરબી રૂપે બીરાજમાન વરૂણ

(સઃ) વહ ઉઠા ઔર વહ (ઉદીચીં દિશં) ઉત્તર દિશામેં અનુકૂલ હોકર ચલા ાા૨૧ાા (તં શ્યેતં ચ સપ્તષયઃ ચ રાજા સોમઃ ચ અનુષ્યચલન્) ઉસકે અનુકૂલ શ્યેત, નૌધસ, સપ્તર્ષિ ઔર રાજા સોમ ચલને લગે ાા૨૨ાા

આ સઇદવી વ્રાત્યની નીંદા કરનારને દેવો સજા આપે છે

શ્યૈતાયં ચ વૈ સ નૌધસાયં ચ સપ્તર્ષિભ્યશ્ચ સોમાય ચ રાજ્ઞ આ વૃશ્ચતે ય એવં વિદ્વાંસં વ્રાત્યમુપવદતિ ાા૨૩ાા શ્યૈતસ્ય ચ વૈ સ નૌધસસ્ય ચ સપ્તર્વીણાં ચ સોમસ્ય ચ રાજ્ઞઃ પ્રિયં ધામ ભવતિ તસ્યેદીચ્યાં દિશિ ાા૨૪ાા વિદ્યુત પુંશ્ચલી સ્તનયિત્નુર્માગધો વિજ્ઞાનં વાસોહરુણીપં રાત્રી કેશા હરિતૌ પ્રવૃતૌ કલ્મલિર્માણિઃ ાા૨૫ાા શ્રુતં ચ વિશ્રુતં ચ પરિષ્કન્દૌ મનો વિપથમ્ ાા૨૬ાા માતરિશ્વા ચ પવમાનશ્ચ વિપથવાહૌ વાતઃ સારથી રેષ્મા પ્રતોદઃ ાા૨૭ાા કીર્તિશ્ચ યશશ્ચ પુરઃ સરાવૈન કીર્તિર્ગચ્છત્યા યશો ગચ્છતિ ય એવં વેદ ાા૨૮ાા (૪)

(૩) સ સૈવત્સરમૂર્ધ્વો તિષ્ઠત્ તં દેવા અબ્રૂવન્ વ્રાત્ય કિં નુ તિષ્ઠસીતિં ાા૧ાા સોબ્રવીદાસન્દીં મે સં ભરન્ત્વિતિં ાા૨ાા તસ્મૈ વ્રાત્યાયાસન્દીં સમભરન્ ાા૩ાા તસ્યા ગ્રીષ્મશ્ચ વસન્તશ્ચ દ્વૌ પાદાવસ્તાં શરશ્ચ વર્ષાશ્ચ દ્વૌ ાા૪ાા બૃહચ્ચ રથંતરં ચાનૂષ્યે રૂ આસ્તાં યજ્ઞાયજ્ઞિયે ચ વામદેવ્યં ચ તિરશ્ચયૈ ાા૫ાા ઋચઃ પ્રાચ્યસ્તન્તવો યર્જૂષિ તિર્યશ્ચિઃ ાા૬ાા વેદ આસ્તરણં બ્રહ્મોપબર્હણમ્ ાા૭ાા સામસાદ ઉદ્રીથેપશ્રયઃ ાા૮ાા તામાસન્દીં વ્રાત્ય આરોહત્ ાા૯ાા તસ્ય દેવજનાઃ પરિષ્કન્દા આસન્ત્સંકલ્પાઃ પ્રહાય્યા રૂ વિશ્વનિ રૂ અલા ભૂતાન્યુપસદઃ ાા૧૦ાા

જો ઇસ પ્રકારકે વિદ્વાન વ્રાત્યકા ઉપહાસ કરતા હૈ વહ શ્વેત, નૌદસ, સપ્તર્ષિ ઔર રાજા સોમકા અપરાધી હોતા હૈ ાા૨૩ાા જો વહ બાત જાન લેતા હૈ વહ શ્યેત, નૌધસ, સપ્રર્સિ ઔર રાજા સોમકા પ્રિય ધામ બનતા હૈ ાા૨૪ાા ઉસકે લિયે ઉત્તર દિશામેં વિયુત્ પૃશ્ચંલી) બિજલી સ્ત્રી, (સ્તનયિત્નુઃ માગધઃ) ગર્જનેવાલા મેઘ પ્રશંસાકર્તા, વિજ્ઞાન વસ્ત્ર, દિન પગડી, રાત્રી કેશ કિરણ કુડલ, તારે મણિ હૈ ાા૨૫ાા (શ્રુતં વિશ્રુતં ચ પરિશકંદૌ) જ્ઞાન વિપાન યે ઉસકે રક્ષક, ઔર મન ઉસકા યુદ્ધરથ હૈ ાા૨૬ાા શ્વાસ ઔર ઉચ્છ્વાસ ઉસકે રથકે ઘોડે (ઇત્યાદિ પૂર્વવત્) ાા૨૭ ૨૮ાા (૪)

એક સંવત્સર પછી સ્થાયી સ્થાન માટે મસ્જીદ બંધાવી જ્યાં જ્ઞાન વિજ્ઞાન ૪ વેદ ઇસલામ ધર્મ પ્રચાર સર્વાની ભૂતાની દેવો એકત્ર થયા દેવજના પિર મકારન-મદીના આસના

(૩) (સઃ સંવત્સરં ઉર્ધ્વ અતિષ્ઠત્) વહ વર્ષ ભરતક ખડા રહા, (તં દેવા અબ્રુવન્) ઉસે દેવોને કહા (વ્રાત્ય, કિ નુ તિષ્ઠસિ ઇતિ) હે વ્રતી, તૂ ક્યોં ખડા હૈ ? ાા૧ાા (સઃ અબ્રવીત્) ઉસને કહા, (મે આસન્દી સં ભરન્તુ ઇતિ) મેરે લિયે બૈઠનેકી ખુર્સી લાઓ ાા૨ાા તબ (તસ્મૈ વ્રાત્યાય આસન્દી સમભરન્) ઉસ વ્રતીકે લિયે બૈઠનેકી

ચૌકી લે આયે ૫૩૫ (તસ્યાઃ ગ્રીષ્મઃ ચ વસન્તઃ ચ) ઉસ ચૌકી કે ગ્રીષ્મ ઔર વસન્ત યે (દ્વૌ પાદૌ આસ્તાં દો પાંવ થે ઔર (શરત્ ચ વર્ષાઃ ચ દ્વૌ) શરત્ ઔર વર્ષા યે દો પાંવ છે ૫૪૫ (બૃહત્ ચ રથન્તરં ચ) બૃહત્ ઔર રથન્તર યે દો (અનૂચ્યે આસ્તાં) બાજુકે ફલક થે ઔર (યજ્ઞાયજ્ઞિયં ચ વામદેવ્યં ચ તિરશ્ચ્યે) યજ્ઞાયજ્ઞિય ઔર વામદેવ્ય યે દો તિરછે ફલક થે ૫૫૫ (ઋચઃ પ્રાશ્ચઃ તન્તવઃ) ઋગ્વેદકેમન્ત્ર લંબાઈકે તન્તુ થે ઔર (યજૂંષિ તિર્થશ્ચઃ) યજૂર્વેદકે મંત્ર તિરછે તન્તુ છે ૫૬૫ (વેદ આસ્તરણં) વેદ ઉસકા બિછૌના થા ઔર (બ્રહ્મ ઉપવર્હણં) બ્રહ્મ-જ્ઞાન ઉસકા ઓઢનેકા વસ્ત્ર થા ૫૭૫ (સામ આસાદઃ) સામ ગદેલા થા ઔર (ઉદ્ગીથઃ ઉપશ્રયઃ) ઉદ્રીર્થ તકિયા થા ૫૮૫ તાં આસન્દી વ્રાત્યઃ ઓાદત્ત) સ પ્રકારકી જ્ઞાનમયી ચૌકીપર વ્રતી ચઢા ૫૯૫ (દેવજનાઃ તસ્ય પરિષ્કન્દા આસન્) દેવજન ઉસકે રક્ષક હુએ, (સંકલ્પાઃ મહાવ્યાઃ) ઉસકે સંકલ્પ ઉસકે દૂત ઔર (વિશ્વાનિ ભૂતાનિ ઉસપદઃ ભવન્તિ એવ) સબ ભૂત ઉસકે સાથ બૈઠનેવાલે થે ૫૧૦૫

વિશ્વાન્યેવાસ્ય ભૂતાન્યુપ્રદો ભવન્તિ ય એવં વેદ ૫૧૧૫

(૪)

દસેદીસામાં પ્રચાર સર્વે દેવ સંમિલીત એક થયા સંદેહ નહી

તસ્મૈ પ્રાચ્યા દિશઃ ૫૧૫ વાસન્તૌ માસૌ ગોપ્તારાવકુર્વન્ બૃહચ્ચ રથંતરં ચાનુષ્ઠાતારૌ ૫૨૫ વાસન્તાવેનં માસૌ પ્રાચ્યાદિશો ગોપાયતો બૃહચ્ચં રથંતરં ચાનું તિષ્ન્તો ય વેદ ૫૩૫ (૧) તસ્મૈ દક્ષિણાયા દિશઃ ૫૪૫ ગ્રૈષ્મૌ માસૌ ગોપ્તારાવકુર્વન યજ્ઞાયજ્ઞિયૈ ચ વામદેવ્યં ચાનુષ્ઠતારૌ ૫૫૫ ગ્રૈશ્મવિનં માસૌ દક્ષિણાયા દિશો ગોપયતો યજ્ઞયજ્ઞિયં ચ વામદેવ્યં ચાનું તિષ્ઠતો ચ એવં વેદ ૫૬ (૨) ૫

તસ્મૈ પ્રતીચ્યા દિશઃ ૫૭૫ વાર્ષિકૌ માસૌ ગોપ્તારાવર્કુવન્ વૈરૂપં ચ વૈરાજં ચાનુષ્ઠારૌ ૫૮૫ વાર્ષિકાવેનં માસૌ પ્રતીચ્યાં દિશે ગોપાયતો વૈરુપં ચ બૈરાજં ચાનુ તિષ્ઠતો ય એવં વેદ ૫૯૫ (૩)

તસ્મા ઉદીચ્યા દિશઃ ૫૧૦૫ શારદૌ માસૌ ગોપ્તાાવકુર્વછયૈતં ચ નૌધસં ચાનુષ્ઠારૌ ૫૧૫ શારાદાવેનં માસાવુદીંચ્યા દિશો ગોપાયતઃ શ્યૈત ચ નૌધસં ચાનુ તિષ્ઠન્તો ય એવં વેદ ૫૧૨ (૪) ૫

તસ્મૈ ધ્રુવાયાં દિશઃ ૫૧૩૫ હૈમનો માસૌ ગોપ્તારાવકુર્વન્ ભૂર્મિ ચાગ્નિં ચાનુષ્ઠાતારૌ ૫૧૪૫ હૈમનાવેનં માસૌ ધ્રુવાય દિશો ગોપાયતો ભૂમિશ્ચાગ્નિશ્ચાનુ તિષ્ઠતો ય એવં વેદ ૫૧૫૫ (૫)

(યઃ એવં વેદ) જો વહ તત્વ જાનતા હૈ વિશ્વાનિ ભૂતાનિ અસ્ય ઉપસદઃ ભવન્તિ એવ) સબ ભૂત ઈસકે સાથ બૈઠનેવાલે સાથી-મિત્ર-હોતે હૈ ઈસમેં સંદેહ નહીં હૈ ૫૧૧૫

નબી સઈદવી વ્રાત્યનો સર્વ દેવ સહાયતા દસે દિશામાં સહાયતા મળી

(૪) (તસ્મૈ પ્રાચ્યઃ દિશઃ) ઉસકે લિયે પૂર્વ કી દિશા ૫૧૫ (વાસન્તૌ માસૌ ગોપ્તારૌ અકુર્વન્) વસન્ત ઋતુકે દો મહિને રક્ષક હોતે હૈ ઔર બૃહત્ તથા રથન્તર સેવક હોતે હૈ ૫૩૫ (૧) ઉસકે લિયે દક્ષિણ કી દિશા ૫૪૫ ગ્રીષ્મ ઋતુકે દો માસ રક્ષક બનાયે ઔર યજ્ઞયજ્ઞિય ઔર વામદેવ્ય અનુચર હુએ હૈ ૫૫૫ જો વહ જાનતા હૈ ઉસકા દક્ષિણ દિશા, ગ્રીષ્મ ઋતુકે દો મહિને રક્ષક હોતે હૈ ઔર યજ્ઞાયજ્ઞિય તથા વામદેવ્ય અનુચર હોતે હૈ ૫૬૫ (૨) ઉસકે લિયે પશ્ચિમ કી દિશા ૫૭૫ વર્ષા ઋતુકે દો માસ રક્ષક બનાયે ઔર વૈરૂપ તથા અનુચર હુએ ૫૮૫ જો યહ જાનતા હૈ, ઉસકે લિયે પશ્ચિમ દિશા, વર્ષાકે દો મહિને રક્ષક હોતે હૈ ઔર વૈરુપ તથા વૈરાજ અનુચર હોતે હૈ ૫૯૫ ઉસકે લિયે ઉત્તર કી દિશા ૫૧૦૫ શરડતુકે દો માસ રક્ષક બનાયે, ઔર વૈરુપ તથા વૈરાજ અનુચર ૮૫ જો વહ જાનતા હૈ, ઉસકે લિયે પશ્ચિમ દિશા, વર્ષાકે દો મહિને રક્ષક હોતે હૈ ઔર વૈરૂપ તથા વૈરાજ અનુચર હોતે હૈ ૫૯૫ (૩)

ઉસકે લિયે ઉત્તર કી દિશા ૫૧૦૫ શરદતુકે દો માસ રક્ષક બનાયે, ઔર સ્યેત તથા નૌધસ અનુચર હુએ

 ॥११॥ जो यह जानता है उसके लिये उत्तर दिशा, शरदतुके दो महिने रक्षक होते है और श्येत और नौधस अनुचर होते है ॥१२॥
उसके लिये ध्रुव दिशा ॥१३॥ हेमन्त ऋतुके दो मास रक्षक बनाये और भूमि तथा अग्नि उसके अनुचर बने ॥१४॥ जो यह जानता है उसको ध्रुवदिशा हेमन्तके दो महिने रक्षक है और भूमि तथा अग्नि अनुचर होते है ॥१५॥ (५)
तस्मा उर्ध्वायां दिशः ॥१६॥ शैशिरौ मासौ गोप्तावकुर्वन् दिवै चादित्यं चानुष्ठातारौ ॥१७॥ शैशिरावेनं मासाबूर्ध्वाया दिशो गोपायतो द्यौश्चादित्यश्चानु तिष्ठतो य एवं वेद ॥१८॥ (६)
(५) तस्मै प्राच्या दिशो अन्तर्देशाद् भवमिष्वासमनुमनुष्ठातारमकुर्वन् ॥१॥ भव एनमिष्वासः प्राच्या दिशो अन्तर्देशादनुष्ठातानु तिष्ठति नैन शर्वो न भवो नेशानः ॥२॥ नास्य पशून न समानन् हिनस्ति य एवं वेद ॥३॥ (१) तस्मै दक्षिणाया दिशो अन्तदैशाच्छर्वमिष्वासमनुष्ठातारमकुर्वन् ॥४॥ शर्व एनमिष्वासो दक्षिणाया दिशो अन्तर्देशादनुष्ठातानुं तिष्टत नैन शर्वो न भवो नेशानः ॥५॥ (२) तस्मै प्रतीच्यां दिशो अन्तर्देशात् पशुपतिंमिष्वासमनुष्ठातारमकुर्वना ॥६॥ पशुपतिरेनामिष्वासः प्रतीच्यां दिशो अर्न्देशादनुष्ठातरमर्कुवन् ॥७॥ (३) तस्मा उदीच्या दिशो अन्तर्देशादुग्रं देवमिंष्वासनमनुष्ठातारमर्कुवन् ॥८॥ उग्र एनं देव ईष्वास उदींच्या दिशो अन्तर्देशादनुष्ठातारमकुर्वन् ॥९॥ (४)
उसके लिये उर्ध्व दिशा ॥१६॥ शिशिर ऋतुके दो मास रक्षक बनाये, और द्यु तथा आदित्य अनुचर बने ॥१७॥ जो वह बात जानता है उसके लिये उर्ध्व दिशा, शिशिर ऋतुके दो महिने रक्षक होते है और द्युलोक तथा आदित्य अनुगामी ते है ॥१८॥ (६)
(५) (तस्मै प्राच्यः दिशः सन्तर्देशात्) उसके लिये पूर्व दिशाके अन्तदेशसे (ईष्वांस भवं अनुष्ठातारं अकुर्वन्) धनुर्धारी भवको अनुष्ठाता बनाया ॥१॥ (यः एवं वेद) जो ईस बातको जानता है (एवं ईष्वासः भवः) ईसका धनुर्धारी भव (प्राच्याः दिशाः अन्तर्देशात्) प्राची दिशा के अन्तदेशसे (अनुष्ठाता अनुतिष्ठति) अनुष्ठाता होकर रहता है और (न शर्वः न भवः ईशानः ए नं) न शर्व, भव अथवा ईशान ईसका घात करता है ॥२॥ (न अस्य पशून् समानन् हिनस्ति) न ईसके पशुओं और ईसके समान बन्धुओंकी हिंसा करता है ॥३॥ (१) उसके लिये दक्षिण दिशाके अन्तदेशसे धनुर्धारी शर्वको अनुष्ठाता बनाया ॥४॥ जो वह बात जानता है उसका धनुर्धारी पशुपति ईष्वासं) पशुपतिको धनुर्धर अनुष्ठाता बनाया ॥६॥ जो यह जानता है उसका धनुर्धारी पशुपति पश्चिम दिशासे अनुष्ठाता होकर रहता है, और ईसका न शर्व, भव अथवा ईशान घातपात करता है और न ईसके पशुओ और बान्धवोंकी हिंसा करता है ॥७॥ (३) उसके लिये (उदीच्याः दिशाः) उत्तर दिशाके अन्तदेशसे (उग्रं देवं ईष्वासं) उग्रं देवको धनुर्धारी अनूष्ठाता बनाया ॥८॥ जो ईस बातको जानता है, उसका धनुर्धारी उग्रवेद उत्तर दिशा के अन्तदेशसे अनुष्ठाता होकर रहता है और ईसका न शर्व भव और ईशान घातपात करता है और न ईसके पशुओं और बन्धुओंकी हिंसा करता है ॥९॥ (४)
तस्मै ध्रुवायां दिशो अन्तर्देशाद् रुद्रमिंष्वासमनुष्ठातारमकुर्वन् ॥१०॥ रुद्र एनमिश्वासो ध्रुवायां दिशो अन्तर्देशादनुष्ठातारमकुर्वन् ॥११॥ (५) तस्मा उर्ध्वाया दिशो अन्तदैशान्महोदेवमिष्वासमनुष्ठातारमकुर्वन् ॥१२॥ महादेव एनमिष्वांस उर्ध्वाया दिशो अन्तर्देशादनुष्ठातारमकुर्वन् ॥१३॥ तस्मै सर्वेभ्यो अन्तर्देशेभ्य ईशानामिष्वासमनुष्ठातारमर्कुवन ॥१४॥ ईशान एनमिष्वासः सर्वेभ्योः अन्तर्देशेभ्योनुष्टातानु तिष्ठति नैन शर्वो न भवो नेशानः ॥१५॥ नास्य पशून् समानान हिनस्ति य एवं वेद ॥१६॥ (७)

(૬) સ ધ્રુવા દિશમનુ વ્ય ચલત ।।૧।। તં ભૂમિશ્ચાગ્નિશ્ચૌષધયશ્ચ વનસ્પતયશ્ચ વાનસ્પત્યાશ્ચ વીરૂધશ્ચાનુવ્યચલન્ ।।૨।। ભૂમેશ્ચ વૈ સો રૂ ગ્રેશ્ચૌષધીનાં ચ વનસ્પતિનાં ચ વાનસ્પત્યાનાં ચ વરૂિધૌ ચ પ્રિયં ધામં ભવતિ ય એવં વેદ ।।૩।। (૧)

સ ઉર્ધ્વા દિશમનુ વ્ય ચલત્ ।।૪।। તમૃતં ચ સત્યં ચ સૂર્યશ્ચ ચન્દ્રશ્ચ નક્ષત્રાણિ ચાનુવ્ય ચલન્ ।।૫।।

ઉસકે લિયે (ધ્રુવાયાઃ દિશઃ) ધ્રુવ દિશાકે અન્તર્દેશસે (રૂદ્રં ઇધ્વાંસ) રૂદ્રકો ધનુર્ધારી અનુષ્ઠાતા બનાયા હૈ ।।૧૦।। જો ઇસ બાતકો જાનકા હૈ ઉસકા ધનુર્ધારી રૂદ્રદેવ ધ્રૂવ દિશાકે અન્તઃદેશસે અનુષ્ટાતા હોકર રહતા હૈ ઔર ન ઇસકા શર્વ ભન ઔર ઈશાન ઘાતપાત કરતા હૈ ઔર ન ઇસકે પશુઓં ઔર બાન્ધવોં કી હિંસા કરતા હૈ ।।૧૧।। (૫)

ઉસકે લિયે (ઉર્ધ્વાયઃ દિશાઃ) ઉર્ધ્વદિશાકે અન્તર્દેશસે (મહાદેવ ઇધ્વાંસ) મહાદેવકો ધનુર્ધારી અનુષ્ઠાતા બનાયા ।।૧૨।। જો ઇસ બાત કો જાનતા હૈ ઉસકા ધનુર્ધારી રૂદ્રદેવ ઉર્ધ્વદિશાકે અન્તદેશસે અનુષ્ઠાતા હોકર રહતા હૈ ઔર ન ઇસકા શર્વ, ભવ ઔર ઈશાન ઘાત કરતા હૈ ઔર ન ઇસકે પશુઓં ઔર બાન્ધવોં કી હિંસા કરતા હૈ ।।૧૩।। (૬) ઉસકે લિયે (સર્વેભ્યઃ અર્ન્તદેશેભ્યઃ) સબ અન્તર્દેશોંસે (ઈશાનં ઇધ્વાસં) ઇશાનં કી ધનુર્ધારી અનુષ્ઠાતા હોકર રતા હૈ ન ઇસકા શર્વ, ભવ અથવા ઇશાન નાશ કરતે હૈ ઔર ન ઇસકે પશુઓં ઔર બન્ધુબાન્ધવોં કી હિંસા કરતે હૈ ।।૧૫-૧૬ (૭)

(૬) (સઃ ધ્રુર્વા દિશમનુ વ્યચલત્)વહ ધ્રુવ દિશાકી ઓર અનુકુલતાસે ચલા ।।૧।। ઇસયિયે (તં ભૂમિઃ ચ અગ્નિઃ ચ ઓષધયઃ ચ વનસ્પતયઃ ચ) ઉસકે અનૂકુલ ભૂમિ અગ્નિ ઔષધિ વનસ્પતિ) (વાનસ્પત્યાઃ ચ વીરૂધઃ ચ અનુષ્યચલન્) છોટે ઔર બડે વડક્ષ અનૂકુલ હોકર રહે ।।૨।। (યઃ એવં વેદ) જો યહ જાનતા હૈ (સઃ ભૂમેઃ ચ વૈ અગ્નેઃ ચ) વહ ભૂમિ ઔર અગ્નિકા (ઔષધીનાં ચ વનસ્પતિયોં કા (વાનસ્પત્યાનાં ચ વીરૂધાં) છોટે ઔર બડે વૃક્ષોંકા (પ્રિયં ધામ ભવતિ) (પ્રિય સ્થાન હોતા હૈ ।।૩।। (૧) (સઃ ઉર્ધ્વા દિશં) વહ ઉર્ધ્વ દિશાકી ઔર અનુકૂલ હોકર ચલા ।।૪।। ઇસલિયે (તં ઋતં ચ સત્યં ચ સૂર્યં ચ ચન્દ્રઃ ચ નક્ષત્રાણિ ચ) ઉસકે અનુકૂલ ઋત સત્ય સૂર્ય ચન્દ્ર ઔર નક્ષત્ર હુએ ।।૫।।

ઋતસ્ય ચ વૈ સ સત્યસ્ય ચ સૂર્યસ્ય ચ ચન્દ્રસ્ય ચ નક્ષત્રાણાં ચ પ્રિયં ધામ ભવતિ ય એવં વેદ ।।૬।। (૨) સ ઉત્તમાં દિશમનુ વ્ય ચલત્ ।।૭।। તમૃચશ્ચ સામાનિ ચ યજૂંષિ ચ બ્રહ્મ ચાનુવ્ય ચલન્ ।।૮।। ઋચાં ચ વૈ સ સામ્ની ચ યજુષાં ચ બ્રહ્મણશ્ચ પ્રિયં ધામં ભવતિ ય એવં વેદ ।।૯।। (૩) સ બૃહતીં દિશમનુ વ્ય ચલત્ ।।૧૦।। તામિંતિહાસશ્ચ પુરાણં ચ ગાથાશ્ચ નારાશંશીશ્ચાનુવ્ય ચલન્ ।।૧૧।। ઇતિહાસસ્ય ચ વૈ સ પુરાણસ્ય ચ ગાથાનં નારાશંસીનાં ચ પ્રિયં ધામં ભવતિ ય એવં વેદ ।।૧૨।। (૪) સ પરમાં દિશમનૂ વ્ય ચલત્ ।।૧૩।। તમાહવનીયશ્ચ ગાર્હપત્યશ્ચ દક્ષિણાગ્નિશ્ચ યજ્ઞશ્ચ યજમાનશ્ચ પશવશ્ચાનુવ્ય ચલન્ ।।૧૪।। આહવનીયસ્ય ચ વૈ સ ગાર્હપત્યસ્ય ચ દક્ષિણાગ્નેશ્ચં યજ્ઞસ્ય ચ યજમાનસ્ય ચ પશૂનાં ચ પ્રિયં ધામ ભવતિ ય એવં વેદ ।।૧૫।। (૫) સો નાંદિષ્ટાં દિશમન્ વ્ય ચલત્ ।।૧૬।। તમૃતવશ્ચાર્તવાશ્ચ લોકાશ્ચ લૌક્યાશ્ચ માસાશ્ચર્ધમાસાશ્ચહોરાત્રે ચાનુવ્ય ચલન્ ।।૧૭।। ઋતુનાં ચ વૈ સ આર્તવાનાં ચ લોકાનાં ચ લૌક્યાનાં ચ માસાનાં ચાર્ધમાસાનાં ચાહોરાત્રયોશ્ચ પ્રિયં ધામ ભવતિ ય એવં વેદ ।।૧૮।। (૬)

જો વહ જાનતા હૈ વહ ઋત સત્ય સૂર્ય ચન્દ્ર ઔર નક્ષત્રોંકા પ્રિય ધામ બનતા હૈ ।।૬।। (૨)

(સઃ ઉત્તમા દિશં) વહ ઉત્તમ દિશાકી ઓર અનુકલ હોકર ચલા ।।૭।। ઇસીલિયે (તં ઋચાઃ ચ સામાનિ યજૂંપિ ચ બ્રહ્મ ચ) ઉસકે અનુકૂલ ઋચા, સામ યજુ ઔર બ્રહ્મ અર્થાત્ અથર્વવેદ હુએ ।।૮।। જો યહ જાનતા હૈ વહ ઋચા સામ, યજુ ઔર બ્રહ્મમંત્રોકા પ્રિય ધામ હોતા હૈ ।।૯।। (૩)

(સઃ બૃહતી દિશં) વહ બૃહતી દિશાકી ઓ અનુકુલ હોકર ચલા ॥૧॥ ઇસલિયે (તં ઇતહાસઃ ચપુરાણં ચ ગાધાઃ ચ નારાશંસીઃ ચ) ઇતિહાસ, પુરાણ, ગાથા, ઔર નારાશંસી હુએ ॥૧૧॥ જો યહ જાનતા હૈ વહ ઇતિહાસ, પુરાણ ગાથા ઔર નારાશંસીકા પ્રિય ધામ હોતા હૈ ॥૧૨॥ (૪)

(સઃ પરમ દિશં) વહ પરમ દિશાકી ઓર અનુકૂલ હોકર ચલા ॥૧૩॥ ઇસલિયે (તં આહવનીયઃ ચ ગાર્હપત્યઃ ચ દક્ષિણાગ્નિઃ ચ યજ્ઞઃ ચ યજમાનઃ ચ પશવઃ ચ) અનુકુલ આહવનીય, ગાર્હપત્ય, દક્ષિણાગ્નિ, યજ્ઞ, યજમાન ઔર પશુ હો ગયે ॥૧૪॥ જો વહ જાનતા હૈ વહ હવનીય, ગાર્હપત્ય, દક્ષિણાગ્નિ યજ્ઞ, યજમાન ઔર પશુઓંકા પ્રિય ધામ બનતા હૈ ॥૧૫॥ (૫)

(સઃ અનાદિષ્ટાં દિશાં) વહ અનાદિષ્ટ દિશાકી ઔર અનુકૂલ હોકર ચલા ॥૧૬॥ ઇસલિયે (તં ઋતવઃ ચ જાર્તવાઃ ચ લોકાઃ ચ લૌક્યાઃ ચ માસાઃ ચ અર્ધમાસાઃ ચ અહોરાત્રે ચ) ઇસકે અનુકૂલ ઋતપ ઋતુસંબંધી પદાર્થ, લોક ઔર લોકોંકે સંબંધી પદાર્થ, મહિને, પક્ષ ઔર દિનરાત અનુકૂલ હુએ ॥૧૭॥ જો યહ જાનતા હૈ વહ ઋતુ, આર્તવ, લોક લૈક્ય, માસ, પક્ષ ઔર અહોરાત્ર કા પ્રિયધામ હોતા હૈ ॥૧૮॥ (૬)

સોનાવૃતા દિશમનુ વ્ય ચલત્ તતો નાવર્ત્સ્યન્નમન્યત્ર ॥૧૯॥ તં દિતિશ્ચાદિતિશ્ચેડા ચેન્દ્રાણી ચાનુવ્ય ચલન્ ॥૨૦॥ દિતેશ્ચ વૈ સોદિંતેશ્ચેડાયાશ્ચેન્દ્રાણ્યાશ્ચ પ્રિયં ધામં ભવતિ ય એવં વેદ ॥૨૧॥ (૭) સ દિશોનુ વ્ય ચલત્ ॥૨૨॥ તં વિરાડનુ વ્ય ચલત્ સર્વે ચ દેવાઃ સર્વાશ્ચ દેવતાઃ ॥૨૩॥ બિરાજશ્ચ વૈ સ સર્વેષાં ચ દેવાનાં સર્વાસાં ચ દેવતાનાં પ્રિયં ધામં ભવતિ ય એવં વેદ ॥૨૪॥ સ સર્વાન્નતર્દેશાનમુ વ્ય ચલત્ ॥૨૪॥ તં પ્રજાપતિશ્ચ પરમેષ્ઠી ચ પિતા ચ પિતામહશ્ચાનુવ્ય ચલન્ ॥૨૫॥ પ્રજપતેશ્ચ વૈ સ પરમેષ્ઠિનશ્ચ પિતુશ્ચ પિતામહસ્ય ચ પ્રિયં ધામં ભવતિ ય વં વેદ ॥૨૬॥ (૯)

(૭) સ મહિમા સદ્રૂર્ભુત્વાન્તે પૃથિવ્યા અગચ્છત સ સમુદ્રો ભવત્ ॥૧॥ તં પ્રજાપતિશ્ચ પરમેષ્ઠી ચ પિતા પિતામહશ્ચાપશ્ચ શ્રદ્ધા ચ વર્ષે ભૂત્વાનુવ્ય વર્તયતન્ત ॥૨॥ એનમાપોં ગચ્છત્યૈનં શ્રદ્ધા ગચ્છત્યૈનં વર્ષ ગચ્છતિ ય એવં વેદ ॥૩॥

તં શ્રદ્ધા ચ યજ્ઞશ્ચ લોકશ્ચાન્નૈ ચાન્નાદ્યૈ ચ ભૂત્વાભિપર્યાવર્તન્ત ॥૪॥

સર્વ જગાએ પ્રચાર કરીને પોતાના વતનમાં સ્થાયી થયા મકા-મદીના

(વઃ અનાવૃતાં દિશં) વહ અનાવૃતં દિશાકે અનુકૂલ હોકર ચલા ઔર (તતઃ ન અવર્ત્સ્યન્ અભન્યત) વહાંસે વાપસ ન હોનેકા વિચાર ઉસને કિયા ॥૧૯॥ અતઃ (તં દિતિઃ ચ અદિતિઃ ઇડા ચ ઇન્દ્રાણી ચ) ઉસકે અનુકૂલ દિતિ, અદિતિ, ઇડા ઔર ઇન્દ્રાણી હો ગયે ॥૨૦॥ જો યહ જાનતા હૈ વહ દિતિ, અદિતિ, ઇડા ઔર ઇન્દ્રાણી કા પ્રિય ધામ બનતા હૈ ॥૨૧॥ (૭)

(સઃ દિશ અનુષ્યચલત્) વહ સબ દિશાઓંમેં અનુકૂલ હોકર ચલા, ઇસલિયે (તં વિરાટ્ સર્વેઃ દેવાઃ ચ સર્વાચ દેવતા સ) ઉસકો વિરાટ ઔર સબ દેવ ઔર દેવતા અનુકૂલ હોગયે ॥૨૨॥ જો યહ જાનતા હૈ વહ વિરાટ સબ દેવ ઔર દેવતાઓં કા પ્રિય ધામ બનતા હૈ ॥૨૩॥ (૮)

(સઃ સર્વાન્ અન્તર્દેશાન્ અનુ) વહ સબ અન્તદેશોંમેં અનુકૂલ હોકર ચલા ॥૨૪॥ અતઃ (તં પ્રજાપતિઃ ચ પરમેષ્ઠી ચ પિતા ચ પિતામહઃ ચ અનુ) ઉસકો પ્રજાપતિ, પરમેષ્ઠી, પિતા ઔર પિતામહ અનુકૂલ હોકર ચલે ॥૨૫॥ જો યહ જાનતા હૈ વહ પ્રજાપતિ પરમેષ્ઠી પિતા ઔર પિતામહકા પ્રિય ધામ બનતા હૈ ॥૨૬॥ (૯)

(૭) (સઃ મહિમા સન્દ્રુઃ ભૂત્વા) વહ બડા સમર્થ ગતિયુક્ત હોકર (પૃથિવ્યાઃ અન્તં અગચ્છત્) પૃથ્વીકે અન્તતક ગયા ઔર (સઃ સમુદ્રઃ અભવત્) વહ સમુદ્ર હુઆ ॥૧॥ (તં પ્રજાપતિ) ચ પરમેશ્ઠી ચ પિતા ચ પિતામહઃ ચ શ્રદ્ધા ચ વર્ષ ચ ભૂત્વા અનુવ્યવર્તયન્ત) ઉસકે સાથ પ્રજાપતિ, પરમેષ્ઠી, પિતા, પિતામહ, શ્રદ્ધા, ઔર વૃષ્ટી

 રહને લગે ॥૨॥ (યઃ એવં વેદ) જો યહ જાનતા હૈ (એનં આપઃ આગચ્છતિઃ ઈસકો જલ પ્રાપ્ત હોતે હૈ, (એવં શ્રદ્ધા આગચ્છતિ) ઈસકો શ્રદ્ધા પ્રાપ્ત હોતી હૈ, (એનં વર્ષ આગચ્છતિ) ઈસકો વર્ષા પ્રાપ્ત હોતી હૈ ॥૩॥ (તં શ્રદ્ધા ચ યજ્ઞઃ ચ લોકઃ ચ અન્નં ચ અન્નાર્થ ચ ભૂત્વા અભિપર્થાવર્તન્ત) ઉસકે ચારોં ઓર શ્રદ્ધા, યજ્ઞ, લોક, અન્ન ઔર ખાનપાન રહને લગે ॥૪॥

એન શ્રદ્ધા ગચ્છત્યૈનં યજ્ઞો ગચ્છત્યૈનં લોકો ગચ્છત્યૈનમન્નં ગચ્છત્યૈનમન્નાદ્યૈ ગચ્છતિ ય એવં વેદ ॥૫॥

શ્રધ્ધા યજ્ઞ મલેચ્છ લામકા મદીના મદીના મહમદન યએવં વેદ

॥ ઈતિ પ્રથમોનુવાકઃ ॥

જો યહ જાનતા હૈ (એવં શ્રદ્ધા આગચ્છતિ) ઈસકો શ્રદ્ધા પ્રાપ્ત હોતી હૈ, (એનં યજ્ઞઃ આગચ્છતિ) ઈસકો યજ્ઞ પ્રાપ્ત હોતા હૈ, (એનં લોકઃ આગચ્છતિ) ઈસકો લોક પ્રાપ્ત હોતા હૈ, (એનં અન્નં આગચ્છતિ) ઈસકો અન્ન પ્રાપ્ત હોતા હૈ, ઔર (એનં અન્નાદ્યં આગચ્છતિ) ઈસકો ખાનપાન પ્રાપ્ત હોતા હૈ ॥૫॥

ઈતિ પ્રથમોનુવાકઃ ।

અરબુતાં કલમો વિસ અક્ષરો

(૮) સોરિજ્યત તતો રાજન્યો જાયત ॥૧॥ સ વિશઃ સબન્ધૂનન્નમન્નાદ્યમભ્યુદતિષ્ઠત્ ॥૨॥ વિશાં ચ વૈ સ સબન્ધૂનાં ચાન્નસ્યં ચાન્નાદ્યસ્ય ચ પ્રિયં ધામ ભવતિ ય એવં વેદ ॥૩॥

(૯) સ વિશોનુ વ્ય ચલત્ ॥૧॥ તં સભા ચ સમિંતિશ્ચ સેનાં ચ સુરા ચાનુવ્ય ચલન્ઌ ॥૨॥

સમાયાશ્ચ વૈ સ સમિંતેશ્ચ સેનાયાશ્ચ સુરાયશ્ચ પ્રિયં ધામ ભવતિ ય એવં વેદ ॥૩॥

(૧) તદ્ યસ્યૈવં વિદ્વાનં વ્રાત્યો રાજ્ઞોતિથિર્ગુહાનાગચ્છેત્ ॥૧॥

શ્રયાસમેનમાત્મનો માનયેત તથા ક્ષત્રાય ના વૃશ્ચતે તથા રાષ્ટ્રાય ન વૃશ્ચતે ॥૨॥

અતો વૈ બ્રહ્મ ચ ક્ષત્રં ચોદતિષ્ઠતાં તે અબ્રૂતાં કં પ્ર વિંશાવર્તિ ॥૩॥

(૨) (૮) (સઃ અરજ્યત) વહ સબકા રઝન કરને લગા, અતઃ વહ (રાજન્યઃ અજાયત) રાજા-ક્ષત્રિય-હો ગયા ॥૧॥ (સઃ સબન્ધનૂ વિશઃ અન્નં અન્નાદ્યં અભ્યુદતિષ્ઠત્) વહ બનધુગણોં સમેત સબ પ્રજાકો ઔર અન્ન તથા સબ ખાનપાનકો પ્રાપ્ત હુઆ ॥૨॥ જો યહ બાત જાનતા હૈ વહ બન્ધુબાન્ધવોંકે સમેત સબ પ્રજાજનોંકા તથા અન્ન ઔ સબ પ્રકારકે ખાનપાનકા પ્રિયધામ હોતા હૈ ॥૩॥

વ્રાત્ય-મલેચ્છરૂપે સઈદી અતીથી કલમા વીસનું સન્માન

(૧૦) (તંત્ યસય રાજ્ઞઃ ગૃહાન્ એવં વિદ્વાનં વ્રાત્યઃ અતિથિઃ) જિસ રાજાકે ઘર એસા વિદ્વાન વ્રતચારી અતિથિ (આગેચ્છેત્) આવે ॥૧॥ (એનં આત્મનઃ શ્રેયાંસં માનયેત્) ઈસકો અપના કલ્યાણકર્તામાનકર ઉસકા સમાન કરેં (તથા) એસા કરનેસે (ક્ષત્રાય ન આવૃશ્રતિ) ક્ષાત્ર વૃત્તિસે નહીં હટતા ઔર (તથા રાષ્ટ્રાય ન આવૃતે) એસા કરનેપર રાષ્ટ્રકા અહિતકારી ભી નહીં હોતા હૈ ॥૨॥ (અતઃ વૈ બ્રહ્મ ચ ક્ષત્રં ચ ઉદતિષ્ઠતાં) ઉસે જ્ઞાન ઔર વીર્ય ઉત્પન્ન હોતા હૈ, (તે અબ્રૂતામ્) વે દોનોં કહતે હૈં કિ (ક પ્રવિશાવ ઈતિ) હમ કહાં પ્રવિષ્ટ હોકર રહેં ॥૩॥

અતો વૈ બૃહસ્પતિમેંવ બ્રાહ્મ પ્રા વિશત્વિન્દ્રં ક્ષત્રં તથા વા ઈતિં ॥૪॥ અતો વૈ બૃહસ્પતિંમેવ બ્રહ્મ પ્રાવિંશદિન્દ્રે ક્ષત્રમ્ ॥૫॥ ઈયં વા ઉ પૃથિવી બૃહસ્પતિર્દ્યૈરિવેન્દ્રઃ ॥૬॥ અયં વા ઉ અગ્નિર્બ્રહ્માસાવાદિત્યઃ ક્ષત્રમ્ ॥૭॥ એનં બ્રહ્મ ગચ્છતિ બ્રહ્મવર્ચસી ભવતિ ॥૮॥ યઃ પૃથિવીં બૃહસ્પતિંમગ્નિં બ્રહ્મ વેદ ॥૯॥ એનમિન્દ્રિયં ગચ્છતીન્દ્રિયવાન્ ભવતિ ॥૧૦॥ ય આદિત્યં ક્ષત્રં દિવમિન્દ્રં વેદ ॥૧૧॥

વ્રાત્ય મલેચ્છરૂપ અતિથી સન્માનથી લાભ (૧૧)

તદ યસ્યૈવં વિદ્વાન વ્રાત્યોતિથિર્ગૃહાનાગચ્છત્ ॥૧॥ સ્વયમેંનમભ્યુદેત્ય બ્રૂયાદ વ્રાત્ય ક્વા વાત્સીવ્રાત્યોંદકં તર્પયન્તુ વ્રાત્ય યથા તે પ્રિયં તથાસ્તુ વ્રાત્ય યથાં તે વશસ્તથાસ્તુ વ્રાત્ય યથા તે નિકામસ્તથાસ્તિવતિં ॥૨॥ યદેનમાહ વ્રાત્ય ક્વાવાત્સીરિતિં પથ એવ તેનં દેવયાનાનવ રૂન્દ્વે ॥૩॥ યદેનમાહ વ્રાત્યોદકમિત્યપ એવ તેનાવ રૂન્દ્વે ॥૪॥ યદેનમાહ વ્રાત્યં તર્પયન્તિવતિં પ્રાણમેવ તેન વર્ષીયાંસ કુરુતે ॥૫॥ યદેનમાહ વ્રાત્ય યથા તે પ્રિયં તથાસ્તિવતિ પ્રિયમેવ તેનાવ રૂન્દ્વે ॥૬॥

(અતઃ વૈ બૃહસ્પતિ એવ બ્રહ્મ પ્રવિશાતુ) ઈસસે નિ:સન્દેહ બૃહસ્પતિકે અન્દર હી બ્રહ્મજ્ઞાન પ્રવિષ્ટ હોવે ઔર (તથા તૈ ઈન્દ્ર ક્ષત્રં ઈતિ) વૈસા હી ઈન્દ્રમેં ક્ષત્ર પ્રવિષ્ટ હુઆ ॥૫॥ (ઈયં વૈ ઉ પૃથિવી બૃહસ્પિતઃ) નિશ્ચેય યહ પૃથ્વી બૃહસ્પતિ હૈ ઔર (દ્યૌઃ એવ ઈન્દ્રઃ) દ્યુલોક ઈન્દ્ર હૈ ॥૬॥ (અથં વૈ ઉ અગ્નિઃ બ્રહ્મ) વહ અગ્નિ નિ:સન્દેહ બ્રહ્મ હૈ ઔર (અસૌ આદિત્યઃ ક્ષત્રં) યહ આદિત્ય ક્ષેત્ર હૈ ॥૭॥ (યઃ પૃથિવીં બૃહસ્પતિં) જો પૃથ્વીકો બૃહસ્પતિ ઔર (અગ્નિં બ્રહ્મ વેદ) અગ્નિકો બ્રહ્મ જાનતા હૈ (એનં બ્રહ્મં આગચ્છતિ) ઈસકે પાસ બ્રહ્મજ્ઞાન આજાતા હૈ ઔર યહ (બ્રહ્મવર્ચસી ભવતિ) બ્રહ્મજ્ઞાનસે તેજસ્વી હોતા હૈ ॥૮-૯॥ (યઃ આદિત્યં ક્ષત્રં) જો આદિત્યકો ક્ષત્ર ઔર (દિવં ઈન્દ્રં વેદ) દ્યુલોકકો ઈન્દ્ર જાનતા હૈ (એવં ઈન્દ્રિયં આગચ્છતિ) ઈસકે પાસ ઈંદ્રકી શક્તિ આજાતી હૈ ઔર યહ યહ (ઈન્દ્રિયવાન્ ભવતિ) ઈન્દ્રકી શક્તિસે યુક્ત હોતા હૈ ॥૧૦-૧૧॥

(૧૧) તત્ એં વિદ્વાનં વ્રાત્યઃ અતિથિઃ) ઈસ પ્રકારકા વિદ્વાન વ્રતપાલક અતિથિ (યસ્ય ગૃહાન્ આગચ્છેત્) જિસકે ઘર આવે ॥૧॥ (સ્વયં એનં અભ્યુદેત્ય બ્રૂયાત્) સ્વયં ઉસકે સમીપ જાકર બોલે કિ "(વ્રાત્ય, ક અવાત્સીઃ) હે વ્રતધારીજી ! આપ કહાં રહે હૈં ? (વ્રાત્ય, ઉદકં) હૈ વ્રતધારીજી ! યહ જલ આપકે લિયે હૈ (વ્રાત્ય તર્પયન્તુ) હે (વ્રાત્ય, યથા તે વશઃ તથા અસ્તુ) હે વ્રતાચારી જી ! જો આપકી ઇચ્છા હો વેસા હી બને. (હે વ્રાત્ય, યથા તે નિકામઃ તથા અસ્તુ ઈતિ) હે વ્રતી ! જો આપકી અભિલાષા હો વૈસા હી હોવે ॥૨॥

(યત્ એનં આહ વ્રાત્ય ક અવાસીઃ ઈતિ) જો ઈસકો કહા જાતા હૈ કિ હૈ વ્રતપતે, આપ કહાં રહતે હૈ ? તો (તેન દેવયાનાન્ યથઃ એવ અવરૂન્દ્વે) ઉસ પ્રશ્નસે વહ દેવયાન માર્ગોકી અપને આધીન કરતા હૈ ॥૩॥ (યત્ એનં આહ) જો ઈસકો કહતા હૈ કિ (વ્રાત્ય ઉદકં ઈતિ) હે વ્રતધારી, યહ જલ આપકે લિયે હૈ, ૯તેન અપઃ એક અવરૂન્ધે) ઉસ વચનસે પર્યાપ્ત જલ ઉસકો પ્રાપ્ત હોતા હૈ ॥૪॥ (યત્ એનં આહ, વ્રાત્ય તર્પયન્તુ ઈતિ) જો ઈસકો કહતા હૈ કિ હે વ્રતી ! મેરે લોક આપકી તૃપ્તિ કરે, તો (તેન પ્રાણં વર્ષીધાંસ કુરુતે) ઉસ વચનસે વહ અપને પ્રાણકો અતિદીર્ઘ કરતા હૈ ॥૫॥ (યત્ એનં આહ વ્રાત્ય યથા તે પ્રિયં તથા અસ્તુ ઈતિ) જો ઈસકો કહતા હૈ કિ હે વ્રતી ! જો તેરે લિયે પ્રિય હો વહી હોવે, (તેન પ્રિયં એવ અવરુન્ધે) ઈસસે વહ પ્રિય પદાર્થોકો અપને વશમેં કરતા હૈ ॥૬॥ એન પ્રિયં ગચ્છતિ પ્રિયઃ પ્રિયસ્ય ભવતિ ય એવં વેદ ॥૭॥ યદેનમા વ્રાત્ય યથા તે વશસ્તથાસ્તિવતિ વશમેવ તેનાવ રૂન્દ્વે ॥૮॥ એનં વશોં ગચ્છતિ વશી વશિનાં ભવતિ ય એવં વેદ ॥૯॥ યદેનમાહ વ્રાત્ય યથાં તે નિકામસ્તથાસ્તિવતિં નિકામમેવ તેનાવ રૂન્દ્વે ॥૧૦॥ એનં નિકામો ગચ્છતિ નિકામે નિકામસ્ય ભવતિ ય એવં વેદ ॥૧૧॥

(૧૨)

વ્રાત્ય અતીથી સન્માન

તદ્ યસ્યૈવં વિદ્વાનં વ્રાત્ય ઉદ્ધૃતેષ્વગ્નિષ્વધિંશ્રિતેગ્નિહોત્રેતિર્થિર્ગૃહાનાગચ્છેત્ ॥૧॥
સ્વયંમેનમભ્યુદેત્ય બ્રૂયાદ વ્રાત્યાતિં સૃજ હોષ્યામીતિં ॥૨॥ સ ચાતિસૃજેજ્જુહુયાન્ન ચાતિ સૃજેન્ન જુહુયાત્ ॥૩॥ સ ય એવં વિદુષા વ્રાત્યેનાતિંસૃષ્ટો જુહોતિ ॥૪॥ પ્ર પિતૃયાણં પન્થાં જાનાતિ પ્ર દેવયાનમ્ ॥૫॥ ન દેવેષ્વા

વૃશ્ચતે અહુતમસ્ય ભવતિ ॥૬॥ પર્યસ્યાસ્મિલોક આયતનં શિષ્યતે ય એવં વિદુષા વ્રાત્યેનાતિંસૃષ્ટો જુહોતિં ॥૭॥ અથ ય એવં વિદુષા વ્રાત્યેનાનતિસૃષ્ટો જુહોતિ ॥૭॥ અથ ય એવં વિદુષા વ્રાત્યેનાનંતિસૃષ્ટો જુહોતિ ॥૮॥ ન પિતૃયાણં પન્થાં જાનાતિ ન દેવયાનમ્ ॥૯॥

(યઃ એવં વેદ) જો યહ જાનતા હૈ, (એનં પ્રિયં આગચ્છતિ ઇસકો પ્રિય પ્રાપ્ત હોતા હૈ ઔર (પ્રિયસ્વ પ્રિવઃ ભવતિ) વહ પ્રિયકા પ્રિય હોતા હૈ ॥૭॥ (યત્ એનં આહ, વ્રાત્ય યથા તે વશઃ તથા અસ્તુ ઇતિ) જો ઇસકો કહતા હૈ કિ હે વ્રતી ! જો તેરી ઇચ્છા હો વૈસા હી હોવે, (તેન વશં એવ અવરુન્દ્ધે) ઉસસે વહ સબકો અપને વશમેં કરતા હૈ ॥૮॥ જો યહ જાનતા હૈ (વશઃ એનં આગચ્છતિ) ઉસકો સબ વશ હોતે હૈ, ઔર વહ (વશીનાં વશી ભવતિ) વશી લોકોંકો વશ કરનેવાલા હોતા હૈ ॥૯॥ (યત્ એનં આહ વ્રાત્ય યથા તે નિકામઃ તથા અસ્તુ ઇતિ) જો ઇસકો કહતા હૈ કિ હે વ્રતી જો આપકી અભિલાષા હૈ વહ હોવે, તો ઉસસે (તેન નિકાં એવ અનરુન્ધે) વહ અપની અભિલાષા પ્રાપ્ત કરતા હૈ ॥૧૦॥ (એવં નિકામઃ આગચ્છતિ) ઇસકી અભિલાષી પૂર્ણ હોતી હૈ, યહ જો જાનતા હૈ ઉસકો (નિકામસ્ય નિકામે ભવતિ) અભિલાષાકી પૂર્ણતા હોતી હૈ ॥૧૧॥

(૧૨) (તત્ યસ્ય ગૃહે) જિસકે ઘરમેં (એવં વિદ્વાન્ વ્રાત્યઃ અતિથિઃ) એસા વિદ્વાન વ્રતધારી અતિથિ (અબુતેષુ અગ્નિષુ અગ્નિહોત્રે અધિશ્રિતે આગચ્છેત્) અગ્નિ પ્રદીપ્ત હોકર અગ્નિહોત્ર હોનેકે સમય આવે ॥૧॥ (સ્વયં એન અભ્યુદેખ બ્રૂવાત્) વયં ઇસકે સન્મુખજાકર કહે કિ (વ્રાત્ય અવિસૃજ હોષ્યામિ ઇતિ) હે વ્રતી ! મુઝે આજ્ઞા દો, મૈં હવન કરુંગા ॥૨॥ (સઃ નં અતિસૃજેત્ જુહુયાત્) વહ આજ્ઞા દેવે તો હવન કરેં, (ન ચ અતિસૃજેત્ ન જુહુયાત્) યદિ ન આજ્ઞા દેવે તો ન હવન કરેં ॥૩॥ (સઃ ય એવં વિદુષા વ્રાત્યેન અતિસૃષ્ટો જુહોતિ) જો ઇસ પ્રકારકે વિદ્વાન વ્રતધારીકી આજ્ઞાસે હવન કરતા હૈ, (પિતૃબાણં દેવયાનં ન પંથાં પ્રજાનાતિ) વહ પિતૃયાણ ઔર દેવયાન માર્ગકો જાનતા હૈ ॥૪-૫॥

(યઃ એવ વિદુષા વ્રાત્યેન અતિસૃષ્ટઃ જુહોતિ) જો ઇસ પ્રકારકે વિદ્વાન વ્રતચારીકી આજ્ઞાસે હવન કરતા હૈ (અસ્ય હુતં ભવતિ) ઉસકા અગ્નિહોત્ર સફલ હોતા હૈ ઔર (દેવેષુ ન આવૃશ્રતે) દેવોમેં ઇસકા કોઇ દોષ નહીં હોતા (અસ્મિન્ કોકે) ઇસ લોકમેં (યસ્ય આવતનં પરિશિષ્યતતે) ઇસકા આશ્રય સુરક્ષિત રહતા હૈ ॥૬-૭॥

(અથ વઃ એવં વિદુષા વ્રાત્યેન અનતિસૃષ્ટો જુહોતિ) ઔર જો ઇસ પ્રકાર કે વિદ્વાન વ્રતારીકી આજ્ઞાકે બિના હવન કરતા હૈ ॥૮॥ વહ (ન પિતૃયાણં ન દેવયાનં પંથાં જાનાતિ) ન પિતૃબાણ માર્ગકો ઔર ન દેવયાન માર્ગકો જાનતા હૈ ॥૯॥

આ દેવેષુ વૃશ્ચતે અહુતમસ્ય ભવતિ ॥૧૦॥ નાસ્યાસ્મિંલોક આયતનં શિષ્યતે ય એવં વિદુષા વ્રાત્યેનાનતિસૃષ્ટો જુહોતિ ॥૧૧॥

(૧૩)

વ્રાત્ય સઇદવી ઘેર આવવાથી પુન્ય

તદ યસ્યૈવં વિદ્વાન વ્રાત્ય એકાં રાત્રિમતિંથિર્ગુહે વસતિ ॥૧॥ યે પૃથિવ્યાં પુણ્યા લોકાસ્તાનેવ તેનાવ રુન્દ્ધે ॥૨॥ તદ્ યસ્યૈવં વિદ્વાન વ્રાત્યો દ્વિતીયાં રાત્રિમતિંથિર્ગુહે વસતિ ॥૩॥ યેરૂન્તરિક્ષે પુણ્યા લોકાસ્તાનેવ તેનાવ રૂન્દ્ધે ॥૪॥ તદ્ યસ્યૈવં વિદ્વાન વ્રાત્યસ્તૃતીયાં રાત્રિમતિંથિર્ગુહે વસતિ ॥૫॥ યે દિવિ પુણ્યાં લોકાસ્તાનેવ તેનાવ રૂન્દ્ધે ॥૬॥ તદ્ યસ્યૈવં વિદ્વાન વ્રાત્યશ્ચતુર્થી રાત્રિમતિંથિર્ગુહે વસતિ ॥૭॥ યે પુણ્યાનાં પુણ્યાં લોકાસ્તાનેવ તેનાવં રૂન્દ્ધે ॥૮॥ તદ્ યસ્યૈવં વિદ્વાનં વ્રાત્યોપરિમિતા રાત્રિરતિંથર્ગુહે વસતિ ॥૯॥ ય એવાપરિમિતાઃ પુણ્યા લોકાસ્તાનેવ તેનાવ રૂન્દ્ધે ॥૧૦॥ અથ યસ્યાવ્રાત્યો વ્રાત્યબ્રુવો નામબિભ્રુત્યતિર્થિગુહાનાગચ્છેત ॥૧૧॥

(અસ્ય અહુતં ભવતિ) ઇસકા હવન વિફલ હોતા હૈ ॥૧૦॥ (દેવેશુ આવૃશ્રતે) દેવોંકા અપરાધી હોતા હૈ, (અસ્મિન્ લોકે અસ્ય આયતનં શિષ્યતે) ઇસ લોકમેં ઇસકા આધાર નહીં રહા (યઃ) જો એસે વિદ્વાનકી આજ્ઞાકે વિના હવન કરતા હૈ ॥૧૧॥

(૧૩) (તત્ યસ્ય ગૃહે એવં વિદ્વાન્ વ્રાત્યઃ અતિથિઃ એકા રાત્રિં વસતિ) જિસકે ઘરમેં ઇસ પ્રકારકા વિદ્વાન વ્રતધારી અતિથિ એક રાત્રિ ભર રહતા હૈ ॥૧॥ (યે પૃથિવ્યાં પુણ્યા લોકાઃ) જો પૃથ્વી પર પુણ્ય લોક હૈ, (તાન્ તેન એવ અવરૂન્દ્ધે) ઉન સબકો ઉસસે પ્રાપ્ત કરતા હૈ ॥૨॥ (તત્ યસ્યે ગૃહે એવં વિદ્વાનં વ્રાત્યઃ અતિથિઃ દ્વિતીયાંરાત્રિં વસતિ) જિસકે ઘરમેં ઇસ પ્રકારકા વ્રતચારી વિદ્વાન અતિથિ દૂસરી રાત્રિ ભર રહતા હૈ ॥૩॥ (તેન) ઇસસે (યે અન્તરિક્ષે પુણ્યાઃ લોકાઃ) જો અન્તરિક્ષમેં પુણ્ય લોક હૈ (તાન્ એવ અવરૂન્ધે) ઉનકો પ્રાપ્ત કરતા હૈ ॥૪॥ (તત્ યસ્ય ગૃહે એવં વિદ્વાન વ્રાત્યઃ અતિથિઃ તૃતીયાં રાત્રિ વસતિ) જિસે ઘરમેં ઇસ પ્રકાર વિદ્વાનં વ્રતધારી અતિથિ તીસરી રાત્રીભર રહતા હૈ ॥૫॥ (યે દવિ પુણ્ાઃ લોકાઃ) જો દ્યુલોકમેં પુણ્ય લોક હૈ (તાન્ તેન એવ અવરુન્ધે) ઉનકો ઉસસે પ્રાપ્ત કરતા હૈ ॥૮॥ (તત્ યસ્ય ગૃહે એવં વિદ્વાન્ વ્રાત્યઃ અતિથિઃ અપરિમિતાઃ રાત્રીઃ વસતિ) જિસકે ઘરમેં એસા વિદ્વાન વ્રતપાલક અતિથિ અપમિમિત રાત્રીતક રહતા હૈ ॥૯॥ (યે એવ અપરિમિતા પુણ્ાયઃ લોકા) જો અપરિમિત પુણ્ય લોક હૈ (તાન્ એવ તેન અવરૂન્ધે) ઉનકો ઉસસે પ્રાપ્ત કરતા હૈ ॥૧૦॥

વ્રાત્ય અરબુવ આવ્યો હોય અને બીજા આવ્રાત્ય જે સૈયદ ન હોય તેમનું અપમાન કરવું નહીં

(અથ યસ્ય ગૃહાન્ અવ્રાત્યઃ વ્રાત્યબ્રુવઃ નામબિભ્રતી અતિથિઃ આગચ્છેત) જિસકે ઘર વ્રતાચરણ ન કરનેવાલા, કવલનામ ધારી અવિદ્વાન અતિથિ આવે ॥૧૧॥ (એનં કર્ષેત ?)

કર્ષેદેનં ન ચૈનં કર્ષેત્ ॥૧૨॥ અસ્યૈ દેવતાયા ઉદકં યામાભીમાં દેવતાં વાસય ઇમામિભાં દેવતાં પરિં વેવેષ્મીત્યેનં પરિં વેવિશ્યાતવ ॥૧૩॥ તસ્યામેવાસ્ય તદ્ દેવતાયાં હુતં ભવતિ ય એવં વેદ ॥૧૪॥

૧૪

પૂર્વદીશા નબી ચાલ્યા મારૂપત સર્ધા નબી ચલન મહમદન કૃત્વા મનસા મઅમદન મદીના ઉત્તર દક્ષિણ પશ્ચિમ અસહદન મઅમદન મદીના કૃતવા બિરાજ મદીના કૃત્વા

સ યત્ પ્રાચીં દિશમનુ વ્યતલન્મારુતં શર્ધો ભૂત્વાન્વ્ય ચલન્મનોન્નાદં કૃત્વા ॥૧॥

મનસાન્નેદેનાન્નમતિ ય એવં વેદ ॥૨॥ સ યદ્ દક્ષિણાં દિશમનુ વ્યતલદિન્દ્રો ભૂત્વાનુવ્ય ચલદ્ બલમન્નાદં કૃત્વા ॥૩॥ બલેનાન્નાદેનાન્મતિ ય એવં વેદ ॥૪॥ સ યત્ પ્રતીચીં દિશમનુ વ્યચલદ્ વરુણો રાજો ભૂત્વાનુવ્ય ચલદમન્નાદીઃ કૃત્વા ॥૫॥ અદ્બિરન્નાદિભિરન્નમતિ ય એવં વેદ ॥૬॥ સ યદુદીંચીં દિશમનુ વ્યચલત્ સોમો રાજા ભૂત્વાનુવ્ય ચલત્ સપ્તર્ષિમિર્હુતઆહુતિમન્નાદી કૃત્વા ॥૭॥ આહુત્યાન્નાદ્યાન્નમતિ ય એવં વેદ ॥૮॥ સ યદ્ ધ્રુવાં દિશમનુ વ્યચલદ વિષ્ણુર્ભૂત્વા નુવ્ય ચલદ વિરાજમન્નાદીં કૃત્વા ॥૯॥

ક્યા ગૃહસ્થ ઉસકા તિરસ્કાર કરે ? (એનં ન ચ કર્ષેત્) ઇસકા તિરસ્કાર ન કરે ॥૧૨॥ ગૃહસ્થ કહે કિ (અસ્થૈ દેવતાથૈ ઉદકં યાચામિ) ઇસ દેવતાકે લિયે ઉદયકી પ્રાર્થના કરતા હું, (ઇમાં દેવતા વાસયે) ઇસ દેવતાકા ઘરમેં નિવાસ કરતા હું, (ઇમાં ઇમાં દેવતા પરિવેવિષ્યાત્) ઇસ દેવતાકો પરોસતા હું ॥૧૩॥ (તસ્યા એવ દેવતાંયાં અસ્ય તત્ હુતં ભવતિ) ઉસી દેવતામેં ઉસ ગૃહસ્થીકા વહ હવન હોતા હૈ, (યઃ એવં વેદઃ જો યહ તત્વ જાનતા હૈ ॥૧૪॥ (અર્થાત્ નામધારી અતિથિ ઘરમેં આનેપર વહ અપની ઉપાસ્ય દેવતા હૈ એસા મનકર સબ ભોગ અપને ઉપાસ્થરો સમર્પણ કરનેકી બુદ્ધિસે ઉસકો દેવે. ઇસ પ્રકાર કરનેસે સબ દાન ઉસી દેવતાકો પહુંચતા હૈ

(१४) (सः यत् प्राचीं दिशं अनुष्यचलत्) वह जब पूर्व दिशाकी ओर चलता है तब (मारूतं शर्धः भूत्वा) वायु बल होकर और (मनः अन्नादं कृत्वा) मनको अन्न खानेवाला करके (अनुष्यचलत्) चले ॥१॥ (यः एवं वेद) जो यह जानता है वह (अन्नावेद मनसा अग्नं व्यत्ति) अन्न भक्षण करनेकी मनोभावनासे अन्न खाता है ॥२॥ (सः दक्षिणां) वह जब दक्षिण दिशाकी ओर चलता है, तब वह (ईन्द्रः भूत्वाः) ईन्द्र अर्थात् प्रभु होकर और (बलं अन्नादं कृत्वा) बल अन्नभक्षक बनाकर (अनुव्यचलत्) चला ॥३॥ जो वह जानता है वह (अन्नादेव बलेन अन्नं अति) अन्नभक्षक बलसे अन्न खाता है ॥४॥

(सः प्रतीचां दिशं) जब वह पश्चिम दिशाकी ओर चलता है तब वह (वरुणः राजा भूत्वाः वरुण राजा बनकर ओर (अपः अन्नादीः कृत्वा) जल को अन्नभक्षक बनाकर चलता है ॥५॥ जो वह जानता है वह (अन्नादीभिः अग्निः अन्नं अति) अन्नभक्षक जलके साथ अन्नभोग करता है ॥६॥ (सः उदीचीं दिशं) वह जब उत्तर दिशाकी ओर चलता है, तब वह (सोमः राजा भूत्वा) सोम राजा बनकर (अन्नादीं आहुतिं कृत्वा) अन्नभक्षक आहुति करके (सप्तर्षिभिः हुतः सात ऋषियों-सात ईंद्रियो द्वारा-हुत होकर (अनुव्यचलत्) चलता है ॥७॥ जो यह जानता है वह (आहुत्या अन्नाद्यां अत्ति) आहुतिसे अन्नादी का भोग करता है ॥८॥

(सः ध्रुवां) वह जब ध्रुव दिशाकी ओर चलता है, तब (विष्णुः भूत्वा) विष्णुरुप बनकर (विराजं अन्नादी कृत्वा) विराट् पृथ्वीको अन्नमयी बनाकर (अनुष्यचलत्) चलता है ॥९॥

विराजान्नाद्यान्नमति य एवं वेद ॥१०॥ स यत् पशुननु व्यचलद रुद्रो

भूत्वानुव्य चलदोधीरन्नादीः कृत्वा ॥११॥ ओषधीभिरन्नादीभिरन्नमति य एवं वेद ॥१२॥ स यत् पितृननु व्यचलद् यमो राजा भूत्वानुव्य चलत् स्वधाकारमन्नादं कृत्वा ॥१३॥

स्वधाकारेणान्नादेनान्नमाति य एवं वेद ॥१४॥ स यन्मनुष्यारुननु व्यचलदग्नि र्भूत्वानुव्य चलत् स्वाहाकारमन्नादं कृत्वा ॥१५॥

स्वाहा अलाम मकारण मदीना कृत्वा

स्वाहाकारेणान्नादेनान्नमात्ति य एवं वेद ॥१६॥ स यदूर्ध्वा दिशमनु व्यचलद बृहस्पति र्भूत्वन्नुव्य चलद् वषट्कारमन्नादं कृत्वा ॥१७॥ वषट्कारेणान्नादेनान्नमत्ति य एवं वेद ॥१८॥ स यद् देवाननु व्यचलदीशानो भूत्वानुव्य चलन्मन्युमन्नादं कृत्वा ॥१९॥ मन्युनान्दादेनान्नमात्ति य एवं वेदं ॥२०॥

स यत् प्रजा अनु व्यचलत् प्रजापतिर्भूत्वानुव्य चलत् प्राणमन्नादं कृत्वा ॥२१॥ प्राणेनान्देनान्मात्ति य एवं वेद ॥२२॥ स यत् सर्वानन्तर्देशाननु व्यचलत् परमेष्ठी भूत्वानुव्य चलद् ब्रह्मान्नादं कृत्वा ॥२३॥ ब्रह्मणान्नादेनान्नमात्ति य एवं वेदं ॥२४॥

जो यह जानता है वह (विराजा अन्नाद्यां अन्नं अत्ति विराटं अन्नकली गौ से अन्न भक्षण करता है ॥१०॥ (सः यत् पशून अनुष्यचलत्) वह जब पशुओंके अनुकुल होकरचलता है, तब वह (रुद्रः भूत्वा) रुद्र बनकर और (अन्नादीः ओषधीः कृत्वा) अन्न भक्षण करने योग्य औषधियां बनाकर (अनुष्यचलत) चलता है ॥११॥ जो यह जानता है वह (अन्नादीभिः ओषधीभिः अन्नं अत्ति) अन्न भक्षण करने योग्य औषधियों के साथ अन्न खाता है ॥१२॥ (सः यत् पितृन् अनु) वह जब पितरोंके साथ चलता है तब वह (यमः राजा भूत्वा यम राजा बनकर (स्वाधाकारं अन्नांदं कृत्वा स्वधारकारको अन्नभक्षक बनाकर चलता है ॥१३॥

जो यह जानता है वह (अन्नादेन स्वधाकारेण अन्नं अत्ति) अन्नभक्षण स्वधारके साथ करता है ॥१४॥ (सः यत् मनुष्यान् अनुष्वचलत्) वह जब मनुष्योंके प्रति चलता है तब वह (अग्निः भुत्वा अग्नि होकर स्वाहाकारं अन्नादं कृत्वा) स्वाहाकारको अन्नभक्षक करके चलता है ॥१५॥ यह जो जानता हे वह (स्वाहारकरेण) स्वाहाकारके

સાથ અન્નભોગ કરતા હૈ ॥૧૬॥ (સઃ યત્ ઉર્ધ્વા દિશં) વહ જબ ઉર્ધ્વ દિશં) વહ જબ ઉર્ધ્વ દિશાકી ઓર ચલતા હૈ, તબ વહ (બૃહસ્પિઃ ભૂત્વા બૃહસ્પતિ હોકર (વષટ્કારં અન્નાદં કૃત્વા) વષટ્કારકો અન્નભક્ષક બનાકર ચલતા હૈ ॥૧૭॥ જો યહ જાનતા હે વહ (વષટ્કારેણ અન્નાદેન) વષટ્કારસે અન્નકા ભોગ કરતા હૈ ॥૧૮॥ (સઃ યત્ દેવાન અનુવ્યચલત્) જબ વહ દેવોકે પાસ જાતા હૈ ત વહ (ઇશાનઃ ભૂત્વા) ઇશાન બનકર (મન્યુના) ઉત્સાહકે સાથ અન્નભોગ કરતા હૈ ॥૨૦॥

સઃ યત્ પ્રજાઃ અનુ) વહ જબ પ્રજાઓંકે પ્રતિ જાતા હૈ, તબ વહ (પ્રજાપતિઃ ભૂત્વા) પ્રજાપાલક બનકર (પ્રાણ અન્નાદ કૃત્વા) પ્રાણકો અન્નાદ બનાકર ચલતા હૈ ॥૨૧॥ જો યહ જાનતા હૈ વહ (પ્રાણેન અન્નાદેન) પ્રાણકી શક્તિસે અન્નભોગ કરતા હે ॥૨૨॥ (સઃ યત્ સર્વાન્ અન્તર્દેશાન્ અનુ) જબ વહ સબ અન્તર્દેશોંકે પ્રતિ જાતા હૈ, તબ વહ (પરમેષ્ઠી ભૂત્વા) પરમેષ્ઠી ભૂત્વા) પરમેષ્ઠી હોકર (બ્રહ્મ અન્નાદં કૃત્વા) બ્રહ્મજ્ઞાનકો અન્નાદ બનાકર ચલતા હૈ ॥૨૩॥ જો યહ જાનતા હૈ વહ(બ્રહ્મણા અન્નાદેન અન્નં અતિ) વહ બ્રહ્મજ્ઞાનકે સાથ અન્નાદિ ભોગ અન્નાદિ ભોગ કરતા હૈ ॥૨૪॥

બ્રહ્મણા મઓમદન મદીના

સૈયદ વ્રાત્યસ્ય સૈયોદસ્ય - ૭ પ્રાણ (૧૫)

તસ્ય વ્રાત્યસ્ય ॥૧॥ સપ્ત પ્રાણાઃ સપ્તાપાનાઃ સપ્ત વ્યાનાઃ ॥૨॥ તસ્ય વ્રાત્યસ્ય યોસ્ય પ્રથમઃ પ્રાણ ઉર્દ્વો નામાયં સો અગ્નિઃ ॥૩॥ તસ્ય વ્રાત્યસ્ય યોસ્ય દ્વિતીયઃ પ્રાણઃ પ્રૌઢો નામાસૌ સ આદિત્યઃ ॥૪॥ તસ્ય વ્રાત્યસ્ય યોસ્ય તૃતીયઃ પ્રાણો રૂ મ્યુઢો નામાસૌ સ ચન્દ્રમાઃ ॥૫॥ તસ્ય વ્રાત્યસ્ય યોસ્ય ચતુર્થઃ પ્રાણો વિર્ભૂનામાયં સ પવમાનઃ ॥૬॥ તસ્ય વ્રાત્યસ્ય યોસ્ય પશ્ચમઃ પ્રાણો યોનિર્નામ તા ઇમા આપઃ ॥૭॥ તસ્ય વ્રાત્યસ્ય યોસ્ય ષષ્ઠઃ પ્રાણઃ પ્રિયો નામ તે ઇમે પશવઃ ॥૮॥ તસ્ય વ્રાત્યસ્ય યોસ્ય સપ્તમઃ પ્રાતણોપરિમિતો નામ તા ઇમાઃ પ્રજા ॥૯॥ તસ્ય વ્રાત્યસ્ય યોસ્ય પ્રથમો પાનઃ સા પૌર્ણમાસી ॥૧॥ (૧૬)

તસ્ય વ્રાત્યસ્ય યોસ્ય દ્વિતીયોપાનઃ સાષ્ટાકા ॥૨॥ તસ્ય વ્રાત્યસ્ય । યોસ્ય તૃતીયોપાનઃ સામાવાસ્યા ॥૩॥ તસ્ય વ્રાત્યસ્ય યોસ્ય ચતુર્થો પાનઃ સા શ્રદ્ધા ॥૪॥ તસ્ય વ્રાત્યસ્ય ।યોસ્ય પચ્ચમો પાનઃ સા દીક્ષા ॥૫॥ તસ્ય વ્રાત્યસ્ય યોસ્ય ષષ્ટો પાનઃ સ યજ્ઞઃ ॥૬॥ તસ્ય વ્રાત્યસ્ય । યોસ્ય સપ્તમો પ્રાનસ્તા ઇમા દાક્ષિંણાઃ ॥૭॥

(૧૫) (તસ્ય વ્રાત્યસ્ય) ઉસ વાત્યકે (સપ્ત પ્રાણાઃ સપ્ત સપ્તત વ્યાનાઃ) સાતપ્રાણ, સાત અપાન ઔર સાત વ્યાન હૈ ॥૧-૨॥

(તસ્ય વ્રાત્યસ્ય) ઉસ વ્રાત્યકા)યઃ અસ્ય પ્રથમઃ પ્રાણઃ) જો ઇસકા પહિલા પ્રાણ હૈ વહ ((અથં ઉર્ધ્વઃ નામ આપ્તેઃ:) યદ ઉર્ધ્વ નામક અગ્નિ હૈ ॥૩॥ ઉસ વ્રાત્યકા જો દ્વિતીય પ્રાણ હૈ (પ્રૌઢઃ નમ અસૌ સ આદિત્યઃ) વહ પ્રૌઢ નામક યહ આદિત્ય હૈ ॥૪॥ ઉસ વ્રાત્યકા જો તૃતીય પ્રાણ હૈ, વહ (અભ્યૂઢઃ નામ અસૌ સ ચન્દ્રમાઃ) અભ્યુઢ નામક વહ ચન્દ્ર હૈ ॥૫॥ ઉસ વ્રાત્યકા જો યહ ચતુર્થ પ્રાણ હૈ વહ (વિભૂઃ નામ અર્થ સ પવમાનઃ) વિભૂ નામક યહ પવમાન વાયુ હૈ ॥૬॥ ઉસ વ્રાત્યકા જો પશ્ચમ પ્રાણ હૈ વહ (યોનિઃ નામ તાઃ ઇમાઃ આપઃ) યોનિ નામક આપ હૈ ॥૭॥ ઉસ વ્રાત્યકે જો છઃ પ્રાણ હૈ વે (પ્રિયઃ નામ તે ઇમે પશવઃ) પ્રિય નામક પશુ હૈ ॥૮॥ ઉસ વ્રાત્યકે જો સાત પ્રાણ હૈ વે (અપરિમિતા): નામ તાઃ ઇમાઃ પ્રજાઃ) અપમિમિતનામક પ્રજા હૈ ॥૯॥ (૧૬) (તસ્ય વ્રાત્યસ્ય) ઉસ વ્રાત્યકા (વાઃ પ્રથમઃ અપાનઃ) જો પહિલા અપાન હૈ (સા પૌર્ણમાસી) વહ પૌર્ણમાસી ॥૧॥ ઉસ વ્રાત્યકા જો દ્વિતીય અપાન હૈ વહ અષ્ટકા હૈ ॥૨॥ ઉસ વ્રાત્યકા જો તૃતીય અપાન હૈ વહ અમાવાસ્યા હૈ ॥૩॥ ઉસ વ્રાત્યકા જો ચતુર્થ અપાન હૈ વહ શ્રદ્ધા હૈ ॥૪॥ ઉસ વ્રાત્યકા જો પશ્ચમ અપાન હૈ વહ દીક્ષા હૈ ॥૫॥ ઉસ વ્રાત્યકા જો છઠા અપાન હૈ વહ યજ્ઞ હૈ ॥૬॥ ઉસ વ્રાત્યકા જો સાતવાં અપાન હૈ વહ દક્ષિણા

હૈ ।।૭।।

તસ્ય વ્રાત્યસ્ય યોસ્ય પ્રથમો વ્યાનઃ સૈયં ભૂર્મિઃ ।।૧।। (૧૭)
તસ્ય વ્રાત્યસ્ય યોસ્ય દ્વિતીયો વ્યાનસ્તદન્તરિક્ષમ્ ।।૨।। તસ્ય વ્રાત્યસ્ય । યોસ્ય તૃતીથો વ્યાનઃ સા ઘૌઃ ।।૩।। તસ્ય વ્રાત્યસ્ય યોસ્ય ચતુર્થો વ્યાનસ્તાનિ નક્ષત્રાણિ ।।૪।। તસ્ય વ્રાત્યસ્ય ।।૬।। તસ્ય વ્રાત્યસ્ય યોસ્ય સપ્તમો વ્યાનઃ સ સંવત્સરઃ ।।૭।। તસ્ય વ્રાત્યસ્ય । સમાનમર્થ પરિં યન્તિ દેવાઃ સંવત્સરં વા એતદતવોનુપરિંયન્તિ વ્રાત્યે ચ ।।૮।। તસ્ય વ્રાત્યસ્ય । યદાદિત્યમભિસંવિશન્ત્યમાવાસ્યા ચૈવ તત્પૌર્ણમાસી ચ ।।૯।। તસ્ય વ્રાત્યસ્ય એકં તગેશામમૃતત્વમિત્યાહુતિરેવ ।।૧૦।।
તસ્ય વ્રાત્યસ્ય ।।૧।। યદસ્ય દક્ષિણમક્ષ્યસૌ આદિત્યો યદસ્ય સવ્યમક્ષ્યસૌ સ ચન્દ્રમાઃ ।।૨।। યોસ્ય દક્ષિણઃ કર્ણોયં સો અગ્નિયોસ્ય સવ્યઃ કર્ણોયં સ પવમાનઃ ।।૩।। અહોરાત્રે નાસિંકે દિતિશ્ચાદિંતિશ્ચ શીર્ષકપાલે સૈવત્સરાઃ શિરઃ ।।૪।। અહ્યા પ્રતય્ વ્રાત્યો રાત્ર્યા પ્રાડ્ નમો વ્રાત્યાય ।।૫।। (૧૮)

ઇતિ દ્વિતીયોનુવાકઃ । ઇતિં પંચદશં કાન્ડં સમાપ્તમ્

(૧૭) (તસ્ય વ્રાત્યસ્ય) ઉસ વ્રાત્યકા (યઃ અસ્ય) જો ઇસકા (પ્રથન ધ્યાનઃ) પહિલા વ્યાન હૈ વહ (સા ઇયં ભૂમિઃ) યહ પૃથ્વી હૈ ।।૧।। ઉસ વ્રાત્યકા જો દ્વિતીય વ્યાન હૈ વહ અન્તરિક્ષ હૈ ।।૨।। ઉસ વ્રાત્યકા જો તૃતીય ધ્યાન હૈ વહ ઘૌઃ હા ।।૩।। ઉસ વ્રાત્યકા જો ચતુર્થ વ્યાન હૈ (તાનિ વક્ષત્રાણિ) વહ નક્ષત્ર હૈ ।।૪।। ઉસ વ્રાત્યકા જો પાંચવાં વ્યાન હૈ (તે ઋતવઃ) વે ઋતુએં હૈ ।।૫।। ઉસ વ્રાત્યકા જો ષષ્ઠ ધ્યાન હૈ વે (તે આર્તવાઃ) ઋતુઓંમેં ઉત્પન્ન હોનેવાલે પદાર્થ હૈ ।।૬।। ઉસ વ્રાત્યકા જો સાતવાં વ્યાન હૈ વહ સંવાત્સર હૈ ।।૯।। ઉસ વ્રાત્યકે (સમાનં અથં) સમાન અર્થકો ઋતુ અનુકુલતાસે વ્યાપતે હૈં (વ્રાત્યં ચ) વ્રાત્યકો ભી ઘેરતે હૈ ।।૮।। ઉસ વ્રાત્યકે જો ।વ (યત્ આદિત્યં અભિસંવિશન્તિ પ્રવિષ્ઠ હોતે હૈ (અમાવસ્યાં ચ એવ તત્ પૌર્ણમાસીં ચ) અમાવસ્યા ઔર પૌર્ણમાસીમે ભી વે હોતે હૈ ।।૯।। (તસ્ય વ્રાત્યશ્થ) ઉસ વ્રાત્યકા (તત્ એષાં એકં અમૃતત્વં) વહ ઇન સબકા એક અમરપર હૈ (ઇતિ એવ આહુઃ) એસા કહતે હૈ ।।૧૦।।

(૧૮) (તસ્ય વ્રાત્યસ્ય) ઉસ વ્રાત્યકા (યત્ અસ્ય દક્ષિણં અક્ષિ અસૌ સઃ આદિત્યઃ) જો દક્ષિણ નેત્ર હૈ વહ સૂર્ય હૈ (યત્ અસ્ય સડવં અક્ષિ અસૌ સઃ ચન્દ્રમાઃ) જો ઇસકા સવ્ય નેત્ર હૈ વહ ચન્દ્ર હૈ ।।૧-૨।। જો ઇસકા (દક્ષિણઃ કર્ણઃ) દાક્ષિણ કાન હૈ (સઃ અયં અગ્નિઃ) વહ અગ્નિ હૈ (યઃ અસ્ય સધ્યઃ કર્ણઃ) જો ઇસકા બાયાં કાન હૈ (સઃ અથં પવમાનઃ) વહ યહ પવમાન હૈ ।।૩।। (અહોરાત્રે યે નાક હૈ, (દિતિઃ અદિતિઃ ચ) દિતિ ઔર અદિતિ (શીર્ઘ કપાલે) સિરેક દોનોં કપાલ હૈ ઔર (સંવત્સરઃ શિરઃ) વર્ષ ઇસકા સિર હૈ ।।૪।। (વ્રાત્યઃ અહ્ય) વહ વ્રાત્ય દિનમેં (પ્રતયડ્) પૂર્વ દિશાકી ઓર મુખ કરકે, ઓર (રાવ્યા પ્રાડ્) રાત્રીકે સમય પ્રાચીદિશાકે અનુકુલ મુખ કરકે રહતા હૈ । એસે (વ્રાત્યાય નમઃ) વ્રાત્ય કે લિયે મેરા નમસ્કાર હો ।।૫।।

ઇતિ દ્વિતીયોનુવાકઃ । ઇતિ પશ્ચદશં કાન્ડં સમાપ્તમ્

પશ્ચદશ કાન્ડકા વિચાર । વ્રાત્યકા અર્થ

ઇસ પંધરહવેં કાન્ડમેં "વ્રાત્ય"કા વિચાર કિયા હૈ અતઃ ઇસ કાન્ડમેં વ્રાત્યકા અર્થ ક્યા હૈ, ઇસકા નિશ્ચય પ્રથમ કરના ચાહિયે ઇસ વ્રાત્ય શબ્દકે કઇ અર્થ હૈ-

(૧) 'વ્રાત્ય'કા અર્થ હૈ 'સમૂહ, સમાદ, સંઘ મનુષ્ય' જનતા' ઉસકે લિયે જો હિતકારી (તેભ્યઃ હિતઃ) હૈ ઉસકો 'વ્રાત્ય' કહતે હૈ.

(૨) (વ્રાતે ભવઃ વ્રાત્યઃ) સમુહમેં ઉત્પન્ન, સમાજમેં જિસકા જન્મ હુઆ હૈ, સંઘમેં રહનેવાલા,

(૩) સમૂહકા પાલક, પતિ કિંવા સ્વામી, (૪) વ્રતોંકા પાલન કરનેવાલા, (૫) 'વ્રજતિ ઇતિ વ્રાત્યઃ અસ્ય તઃ)

ભ્રમણ કરનેવાલા પરિવ્રાજક, સંન્યાસી, ઉપદેશક, દેશદેશાન્તરમેં જાકર ધર્મોપદેશ કરનેવાલા.

વ્રાત્યસબ્દ ભારતીય શ્રૂતી સમૃતીમાં અધમ બહીષ્કાર શબ્દ વ્રાત્ય યવન મલેચ્છ જે ભારતીય ત્રીવેણી બ્રાહ્મણ કર્મકાંડ માનતો નથી. બ્રાહ્મણો પાસે દાન દક્ષિણા આપી ધોઇને ફરીથી હીન્દુધર્મમાં લઇ શકાય તે વ્રાત્ય વેદમાં ઉત્તમ-મહાબ્રહ્મ પુરુષ-મલેચ્છ આરબીરૂપ વરૂણ સમ્રાટ

ઇસ તરહ ઇસ વ્રાત્ય કા શબ્દકે અનેક અર્થ વેદમેં હૈ સ્મૃતિયોંમેં ઇસ વ્રાત્ય શબ્દકા અર્થ ઇસકે વિરૂદ્ધ હૈ. વેદમર્યાદા ઔર આશ્રમમર્યાદા કા ઉલ્લંઘન કરનેવાલા વ્રાત્ય હૈ એસા સ્મૃતિકે અનુસાર વ્રાત્ય વહ હોતા હૈ કિ જો ત્રૈવર્ણિકોંકે કર્તવ્ય ન કરને સે પતિત હુઆ હૈ વ્રાત્યસ્તોમસે ઇસકુ શુદ્ધિ કરનેસે ફિર યહ પુનીત હોતા હૈ ઔર દ્વિજત્વ પ્રાપ્ત કરતા હૈ.

વેદકા વ્રાત્ય શબ્દ ઔર સ્મૃતિકા વ્રાત્ય શબ્દ ઇનમેં અર્થોંકા ઇતના મહત્ અન્તર હૈ વેદમેં વ્રાત્ય શબ્દકા અર્થ ઉત્તમ હૈ ઔર સ્મૃતિમેં ઉસીક અર્થ વ્રાત્ય બહિષ્કાર કરને યોગ્ય હૈ ઇતની શબ્દકી ભિન્નતા, શ્રુતિ ઔર સ્મૃતિમેં કાલકા મહત્ અન્તર વ્યતીત હુઆ હૈ, ઇસ બાતકી સાક્ષી દેતી હૈ.

જિસ તરહ બ્રાહ્મણબ્રુવ,, ક્ષત્રિયબ્રુવ યે શબ્દ અધમ બ્રાહ્મણ ઔર અધમ ક્ષત્રિયોંકે વાચક હૈ, ઉસી પ્રકાર (અથર્વ ૧૫/૧૩/૧૧ મેં આયે ''અવ્રાત્ય, વ્રાત્યબ્રુવ, નામબિભ્રતી'' યે તીનેં શબ્દ હીન અર્થકે હૈ. વ્રાત્ય શબ્ગ લગાનેવાલે, પરંતુ જો વ્રાત્ય નહીં હૈ. જૈસે આજકર સંનાસનામ ધારણ કરનેવાલે અધમાચારી હોતે હૈ, ઉસી પ્રકાર વ્રાત્યનામધારણ કરનેવાલે પરંતુ વ્રાત્યોંકે શ્રેષ્ઠ ગુણોંસે હીન મનુષ્ય નિન્દનીય હોતે હૈ યહ વેદકા મંત્ર(અ.કા. ૧૫/૧૩/૧૧) સ્પષ્ટ બતા રહા હૈ કિ યહાં વ્રાત્યકા અર્થ બહુત હી પૂજ્ય હૈ

વ્રાત્ય ઈશ્વર

વ્રાત્ય શબ્દકે જો ઉત્તમ અર્થ ઉપરકે સ્થાનમેં દિયે હૈ, વે પૂર્ણતાસે પરમેશ્વર સાર્થ હોતે હૈ. પરમેશ્વર વ્રાતોં અર્થાત્ સમૂહોં ઔર ગણોંકા પતિ હોનેસ વ્રાત્ય હે, સંપૂર્ણ નિયમોં ઔર વ્રતોંકા યથાયોગ્ય પાલન કરનેવાલા હોનેસે ભી વહ વ્રાત્ય હૈ, સબકા હિતકારી હોનેસે ભી વહ વ્રાત્ય હૈ. ઇસ તરહ વ્રાત્ય શબ્દકે સબ અર્થ ઈશ્વરમેં પૂર્ણતયા સાર્થ હોતે હૈ ઇસલિયે ઇસ પંદરહવેં કાન્ડકે પ્રથમ

પર્યાય સૂક્તમેં ઈસી પરમેશ્વર કા વર્ણન વ્રાત્ય શબ્દ સે કિયા હૈ.

ઈયમાનઃ વ્રાત્યઃ પ્રજાપતિં સમૈરયત્ ।૧।૧

''પ્રેરક વ્રાત્યને પ્રજાપાલક દેવકો પ્રેરિત કિયા,'' અર્થાત્ જગત્ નિર્માણ કરનેકે લિયે પ્રેરણા સઃ પ્રજાપતિ દેવને ઉત્તમ ચમકદાર રંગવાલે મૂલ દેવી પ્રકૃતિરૂપ પ્રકૃત્યાત્માકો દેખા, ઔર ઉસને સબ જગત્ નિર્માણ કિયા'' યહાં 'સુવર્ણ આત્મા' શબ્દસે ઉત્તમ રંગરૂપસે ચમકનેવાલી મૂલ પ્રકૃતિ અથવા દૈવી પ્રકૃતિકા વર્ણન હૈ. ઇસમેં તેજ હૈ ચમક હૈ, ઔર યહ ત્રિગુણમયી પ્રકૃતિ હી સબ જગત્કા નિર્માણ કરનેવાલી હૈ. ઇસ પ્રજનન ક્રિયાસે 'એક, લલામ, મહત્ જ્યે,ઠ, બ્રહ્મ, તપ, ઔર સત્ય' યે સાત પદાર્થ ઉત્પન્ન હુએ ઇન સાત નામોંકે સદશ ''ભૂઃ ભૂવઃ સ્વઃ મહઃ જન, તપઃ સત્યં'' યે સાત નામ ભી તુલનાત્મક દ્રષ્ટિસે જદેખને યોગ્ય હૈ દોનોં સ્થાનોં મેં 'મહત્, તપ, સત્ય'' યે તીન શબ્દ સમાન હૈ. સંભવ હૈ કિ યે દોનોં સપ્તક એક દૂસરેકે પર્યાય હો, પ્રકૃતિસે સૃષ્ટિકી ઉત્પતિ હોનેસે સાત લોક, સાત ભુવન, સપ્તધામ આદિ

જો ઉત્પન્ન હુએ હે, ઉનકે સૂચક યે શબ્દ હૈ, એસા યહાં પ્રતીત હોતા હૈ. પાઠક ઈસકા અધિક વિચાર કરેં. ઈસ પ્રકાર સબ ભુવન ઉત્પન્ન હોને કે પશ્ચાત ઉસ પ્રેરક દેવ કા મહત્વ સબકો વ્યક્ત હુઆ, ઔર ઈસી કારણ (સઃ મહાદેવઃ અભવત્) ઉસકો મહાદેવ કહને લગે અર્થાત્ યહ 'મહાદેવ' શબ્દ અન્ય છોટે દેવોંકા ભી અધિદે હૈ, યહ બાત યહાં વ્યક્ત હૈ. યહી બાત નિમ્નલિખિત મંત્રમેં કહી હૈ. સ દેવાનાં ઈશાં પર્થત્, સઃ ઈશાનઃ અભવત્ (૧/૫)

''વહ છોટે અનેક દેવોંકા અધિપતિ સિદ્ધ હુઆ અતઃ ઉસકો ઈશાન કહને લગે,'' યહાં દેવ-મહાદેવ, ઈશ-ઈશાન, ઈશ-ઈશ્વર આદિ શબ્દોંકે અર્થોકા માત્ર સ્પષ્ટ હુઆ દેવ ઔર ઈશ યે છોટે અધિપતિ હૈ ઔર મહાદેવ તથા ઈશાન ઔર ઈશ્વર યે શબ્દ સર્વતોપરિ અધિકાર ચલાનેવાલે સાર્વભૌમ પરમેશ્વરકે વાચક હૈ. ઈસી પ્રકાર બ્રહ્મ, આત્મા આદિ શબ્દ એકરસ પરમાત્માકે વાચક હૈ. ઈનમેં ભી બ્રહ્મ-પરબ્રહ્મ, આત્મા-પરમાત્મા યે શબ્દ ભી પૂર્વોક્ત રીતિસે છોટે બડેકે વાચક નિઃસન્દેહ હૈ, પરંતુ બ્રહ્મા ઔર આત્મા યે શબ્દ સમયસમયપર દોનોં અર્થોસેં પ્રયુક્ત હોતે હૈ.

હમારે શરીરમેં યહ બાત દેખિયે, વહાં કાન, આંખ, નાક આદિ, અવયવોંમેસે પ્રત્યેકમેં હજારો કીટાણું અપનેમેં ઈશ હૈ. અપની પ્રકૃતિકા સ્વામી હૈ, પરંતુ ઉન અનેક કીટાણુઓંપર આંખ નાક કાન આદિમેં રહનેવાલાએક ઈંદ્રિય અધિષ્ઠતા દેવ હૈ વહ ઉન સૂક્ષ્મ કીટાણુંઓંકી અપેક્ષા બડા ઈશ્વર હૈ. ઈસકે પશ્ચાત્ પ્રત્યેક ઈન્દ્રિયમેં એક એક દેવતાકા અંશ હૈ ઔર ઈન અવયવોમેં રહનેવાલે દેવતાંશોંપર જીવાત્માકા પ્રભુત્વ હૈ. ઈસલિયે યહાં ઈંદ્રિયોંકે અધિપતિ દેવ હૈ ઔર જીવાત્મા મહાદેવ હૈ ઈસી તરહ છોટા ઔર બડા હોનેસે ભેદસે એક દેવ હોતા હૈ ઔર દૂસરા મહાદેવ હોતા હૈ, પરંતુ જો છોટોંકી અપેક્ષા મહાદેવ હોતા હૈ વહી ઉસકે ઉપરકે દેવકી અપેક્ષા છોટા દેવ હોતા હૈ. ઈસ તરહ ઉપર જાતે જાતે અન્તિમ સ્થિમિતમેં પરમાત્મા સબકા મહાદેવ હૈ ઈસ પ્રકાર દેવ ઔર મહાદેવોંકા વિચાર તુલનાત્મક દ્રષ્ટિસે જાનના યોગ્ય હૈ. ઈસ બાતકો અધિક સ્પષ્ટ કરતે હૈ- ઈસ રીતિસે પૂર્વાપર અપેક્ષા કે સંબંધસે એક દેવ ઔર દૂસરા મહાદેવ બનતા હૈ અન્મેં સબ ચરાચરકા પરમાત્મા હી મહાદેવ નિશ્ચયસે હૈ ઔર યહી ઈસ પ્રથમ મંત્રમેં વર્ણિત હુઆ હૈ. યહ એક હૈ અતઃ ઈસકે ''એક વ્રાત્ય'' અર્થાત્ એકમાત્ર પરમેશ્વર કિંવા સબકા એક નિયન્તા કહા હૈ યહ સબકા શાસક હૈ ઔ ઈસકા ધનુષ્ય અપ્રતિહત હૈ, યહી (ઈન્દ્રધનુ) પ્રમુકા ધનુષ્ય એસા હૈ કિ (દ્વિષનતં વિધ્યતિ) ઈસ ધનુષ્યસે વિદ્વેષી લોકોંકા પૂર્ણ નાશ હોતા હૈ પરમેશ્વરકા સર્વોપતિ શાસન હૈ ઔર ઈસ શાસનમેં હિંસકોકા નાશ હોતા હૈ ઔર સજનોંકી રક્ષા હોતી હૈ, ઈસલિયે ઈસ એક દેવકી ઉપાસના સબકો કરની ચાહિયે વહ ઉપદેશ પ્રથમ પર્યાવ્ય સૂક્તમેં કહા હૈ. ઈસકે આગે બ્રહ્મચારીકા વર્ણન હૈ, ઉસકા વિચાર અબ હમ કરતે હૈ.

વ્રાત્ય-સૈયદ મલેચ્છ-બ્રહ્મચારી

''બ્રહ્મચારી'' વહ હૈ કિ જો ''બ્રહ્મ કે સમાન આચરણ કરતા હૈ, અથવા બ્રહ્મ બનનેકે લિયે વ્રતકા આચરણ કરતા હૈ'' બ્રહ્મકા આચરણ કૈસા હોતા હૈ, ઈસ વિષયમેં પ્રારંભકે પર્યાય સૂક્તમેં અચ્છા વર્ણન આગયા હૈ. બ્રહ્મચારી વૈસા બનના ચાહતા હૈ. ઔર જો બ્રહ્મચારી વૈસા સદ્ગુણૈશ્વર્યસંપન્ન હોતા હૈ, ઉસકી યોગ્યતા વિશેષ હી ઉચ્ચ હોતી હૈ.

જબ એસા સુયોગ્ય બ્રહ્મચારી પૂર્વ, પશ્ચિમ, દક્ષિણ ઔર ઉત્તર દિશાઓંકે દેશદેશાન્તરોંમેં ભ્રમણ કરતા હૈ, જનતા કો ધર્મ ઔર સદાચારકા સન્દેશ સુનાતા હૈ, લોગોંકા ભલા કરનેકે લિયે આત્મસમર્પણ કરતા હૈ, તબ જગત્કે

સંપૂર્ણ દેવ સૂર્ય, ચન્દ્ર, વિશ્વેદેવ, વરૂણ સપ્તર્ષિ આદિ સબ ઉસકી સહાયતા કરતે હૈ, વેદકે રથન્તરાદિ સબ પ્રભાવશાલી મંત્ર ઉસકે અન્દર ઉનકે જ્ઞાનવિજ્ઞાનકે સાથ ઉપસ્થિત હોતે હૈ. શ્રદ્ધા ઉસકી ધર્મપત્ની નિત્યા ઉસકી આજ્ઞામેં ઉપસ્થિત હોતી હૈ, ઉષાકે સમય ઉસ ધર્મપત્ની શ્રદ્ધાકે સાથ ઉપાસનાકે કાર્ય વહ કરતા હૈ, ઇરા અર્થાત્ વાણી ઉસકી શ્રદ્ધા કી અનુસારિણી હોતી હૈ, જૈસી બિજલી મેઘમેં શોભા દેતી હૈ, ઇસી પ્રકાર ઉસકી સુસંસ્કૃત વાણી ઉષાકેસમય ઉસકી શ્રદ્ધાસે યુક્ત હોકર ઉસકી શોભા બઢાતી હૈ.

વેદ મંત્ર માગદ-ભારતીય નહીં-માગદ-મકાદ

ઉસકા મિત્રવેદમંત્રરૂપી (માગધ)સ્તુતિપાઠક હૈ, અર્થાતव યહ યદિ કિસી કી સ્તુતિ કરતા હૈ, તો કેવલ સબકે મિત્ર રૂપ પરમેશ્વરકી સ્તુતિ વેદમંત્રોસે કરતા હૈ કિસી ભી લાલચમેં પડકર વહ કિસી મર્ત્યકી પ્રશંસા કરનેકા કાર્ય નહીં કરતા. વેદમંત્રકે ઉપદેશોંકી સત્યતા દેખકર હી ઉસકો આશ્ચર્યજનક (ઇસઃ) હાસ્ય આતા હૈ. ઉસી દિવ્ય હાસ્યમેં વહ મસ્ત રહતા હૈ ઔર જબ વહ ઉપદેશ દેતા હૈ, વેદમંત્રોકીં વ્યાખ્યા કરતા હૈ, તબ એસા પ્રતીત હોતા હૈ કિ મેઘગર્જના (સ્તનયિત્નુઃ) હોકર અમૃત જૈસે વેદાપેદેશકી વર્ષા હી હો રહી હૈ !!

વસ્ત્ર (વાસઃ) શરીરકી લજ્જાનિવારણકે લિયે હોતા હૈ, ઉસકે શરીર, ઇંદ્રિયાં, મન ઔર બુદ્ધિકી લજ્જા નિવારણ કરનેકે લિયે ઉસકા વસ્ત્ર (વિપાન) જ્ઞાન ઔર વિજ્ઞાન, બોધ ઔરર પ્રતિબોધ હી હોતા હૈ. ઇસી વિજ્ઞાનકા વસ્ત્ર પહિના હુઆ વહ બ્રહ્મચારી વસ્ત્રાભૂષણ કી અપેક્ષાસે અધિક હી સુશોભિત હોતા હૈ, ક્યોંકિ જ્ઞાન વિપાન હી મનુષ્ય કા ઉત્તમ ભૂષણ હૈ.

કુરાન કલમો ઇલમની

દિન ઉસકા શિરોવસ્ત્ર, પગડી અથવા સાફા હૈ, રાત્રીકા કૃષ્ણ વર્ણ ઉસકે કેશ હૈ, સૂર્યકિરણ ઉસકે કુન્ડલ હૈ, આકાશકે તારાગણ ઉસકે મણિ હૈ. અર્થાતव યે હી ઉસકી શોભા બઢાનેવાલે ઉસકે જેવર હૈ ઇસ તરહ યહ બ્રહ્મચારી નિસર્ગકો હી અપના ભૂશણ બનાતા હૈ, સોને ચાંદી કે જેવર મનુષ્યકા ભૂષણ નહીં બન સકતે, જો વિજ્ઞાનાત્મા પુરુષ હૈ ઉસકે યે હી ભૂષણ હૈ. નિસર્ગનિયમોંસે યુક્ત જીવન વ્યતીત કરનેવાલા બ્રહ્મચારી હોતા હૈ અતઃ નિસર્ગકે પદાર્થ હી ઉસકા ભૂષણ બઢાતેં.

ભૂતકાલકા ઇતિહાસ ઔર ભવિષ્યકાલકી ઉન્નતિકી યોજના (ભૂતં ભવિષ્યત્ ચ) યે દો ઉસકે રક્ષક હૈ. ઇનકે દ્વારા યહ સુરક્ષિત હોતા હુઆ અપના પ્રચારકા કાર્ય કરતા હૈ. ઇસી તરહ અમાવાસ્યા ઔર પૌર્ણમાસી અર્થાત્ મહિનેકે શુકલ ઔર કૃષ્ણ પક્ષ, દિન ઔર રાત્રી યે અહોરાત્ર દો વિભાગ, તથા (શ્રુતં વિશ્રુતં) જ્ઞાન ઔર વિજ્ઞાન યે ભી ઉસકે રક્ષક અર્થાત્ ઉસકી રક્ષા કરનેવાલે હૈ. યહ બ્રહ્મચારી જો ઉપદેશ કરતા હૈ ઉસકા આધાર 'ભૂત' કાલકે ઇતિહાસમેં હોતા હૈ ઔર ઇસકા યહ ઉપદેશ શ્રવણ કરનેસે શ્રોતાંઓકે મનમેં ભવિષ્યકાલકી બડી ભારી આજ્ઞાએં, અપની ઉન્નતિકી આકાંક્ષાએ, ઉત્પન્ન હોતી હૈ, ઔર ઇનસે શ્રોતાંઓકી કમસે ઉન્નતિ હોતી હૈ ઔર દિન રાત્રિ કા કાર્યક્રમ, પૂર્વ ઔર ઉત્તર પક્ષકે કાર્યક્રમ ઉસકે ઉપદેશસે નિશ્ચિત હોતે હૈ ઇસ તરહ (શ્રુત)

આસંદી-મસીદા-સ્થાન

બ્રહ્મચારી સંવત્સરભર તપસ્યા કરતા હૈ, વહ ખડા રહકર તપસ્યા કરતા હૈ. ઉસકી યહ તપસ્યા દેખકર અન્યોંકો કષ્ટ હોતે હૈ. વે ઉસકો બૈઠનેકે લિયે ચૌકી દેતે હૈ. પરંતુ જિસ ચૌકીપર યહ બ્રહ્મચારી બૈઠતા હૈ વહ જ્ઞાનકી ચૌકી હોતી હૈ લકડીકી ચૌકી ઉસકો પસંદ નહીં હૈ.

ઇસ બ્રહ્મચારીકે ચૌકીકે પાંવ વસંત, ગ્રીષ્મ, વર્ષા ઔર શરત્ યે ચાર ઋતુ હૈ, અર્થાત્ ઇન ઋતુઓં પર યહ

રહતા હૈ. બૃહત્ રથન્તર આદિ સામ ઇસ ચૌકી કે ફલક હોતે હે. ઇસ ચૌકી પર ગદી બિછાયી હોતી હૈ, ઉસકે કપડેકે લંબાઇ ચૌડાઇકે તન્તુ ઋગ્વેદ, સામવેદ ઔર અથર્વવેદકે મંત્ર હોતે હૈ. અર્થાત્ વેદકે જ્ઞાનકી ગદીપર વહ આરૂઢ હોતા હૈ. ઇસ જ્ઞાનમય સિંહાસનપર યહ વિરાજમાન હોતા હૈ, ઇસ સમય સબ દેવ ઉસકે રક્ષક બનતે હૈ ઔર વે અપની વિવિધિ શક્તિયોંસે ઇસકે ચારોં ઓર આકર ખડે હોતે હૈ.

જો જ્ઞાનકે અટલ આધારપર ખડા હોતા હૈ, ઉસકી એસી હી વિશેષ યોગ્યતા હોતી હૈ. યહ ઉપદેશ તૃતીય પર્યાસૂક્તમેં દિયા હૈ.

રક્ષક ઋતુ ઔર દેવ (નબી ૭મા-સપ્તમ)

આગે ચતુર્થ પર્યાય સૂક્તમેં કહા હૈ કિ, છહોં ઋતુ ઔર ઉનકે બારહોં કલમો મહિને ઉસકે (ગોપ્તારૌ) રક્ષક હોતે હૈ. અર્થાત્ ઇન સબ મહિનોંમેં ઉસકી રક્ષા હોતી હૈ.

ઇસકે અનંતર પચ્ચમ પર્યાય સૂક્તમેં કહા હૈ કિ સબ દિશા ઔર અન્તદિશાઓમેં ભવ, સર્વ, પશુપતિ, ઉગ્રદેવ, રૂદ્ર, મહાદેવ ઔર ઇશાન વે સાત દેવ અપને ધનુષ્બાણ હાથમેં ધારણ કરકે ઇસકે સાથી હોતે હૈ ઔર ઇસકી રક્ષા કરતે હૈં. પાઠક યહાં યહ ન સમઝેં કિ યે સાત દેવ ભિન્ન હૈ યે 'ઇશાન' કે હી નામ હૈ ઇશાન હી એક દેવ હૈ જિસકે ગુણધર્મ બોધક યે સાત નામ હૈ. વહ એક દેવ સબકા ઇશ અથવા સ્વામી હૈ ઇસલિયે ઉસકો ઇશાન કહતે હૈ, ઇસકે આધીન અનંત દેવ હૈ ઉન સબ દેવોંપર યહ મુખ્ય અધિષ્ઠાતા હોનેસે ઇસકો 'મહાદેવ' કહતે હૈ. ઇશાન કહતે હૈ. ઇસકે આધીન અનંત દેવ હૈ ઉન દેવોં પર મુખ્ય અધિષ્ઠાતા હોનેસે ઇસકો 'મહાદેવ' કહતે હૈ. યહી ઇશ્વર સબ દુષ્ટ ઔર પાપકર્મિયોંકો યોગ્ય દન્ડ દેકર રૂલાતા હૈ. ઇસલિયે ઇસકો 'રૂદ્ર' કહતે હૈ. પાપિયોંકી યહી ભયંકર 'ઉગ્ર' વીભદ્ર ઇસકો 'રૂદ્ર' કહતે હૈ. પાપિયોંકી યહી ભયંકર ઉગ્ર વીરભદ્ર પ્રતીત હોતા હૈ. ઇસકે પાસ અતુલ પાશવી શક્તિ રહતી હૈ, અથવા યહ સબ જીવોંકા પાલક હૈ ઇસલિયે ઇસકો 'પશુપતિ' કહતે હૈ. યહ અત્યંત ગતિમાન્ પચન્ડ વેગવાન્ હોનેસે ઇસકો "શર્વ" (શર્વતિ ગચ્છતિ) કહતે હૈ ઔર સબ જગત્કો ભૂતિ ઔર એશ્વર્ય પ્રદાન કરતા હૈ, ઇસલિયે ઉસકો 'ભવ' કહતે હૈ. ઇસ તરહ યે સાતોં શબ્દ એક હી દેકે વાચક હૈ યહ એક દેવ યે સાત કર્મ કરતા હૈ, ઇસલિયે યે સાત નામ ઇસકો પ્રાપ્ત હોતે હૈ. યહ સબકા દેવાધિવેદ ઇસ બ્રહ્મચારીકા સાથી, મિત્ર, રક્ષક ઔર અનુગામી હોતા હૈ.

દેવોંકી સહાયતા સૈયદ-વ્રાત્યકોં

આગે ષષ્ઠ પર્યાય સૂક્તમેં ઇસ બ્રહ્મચારીકો સબ દેવતાઓંકી સહાયતા હોતી હૈ. એસા વર્ણન હૈ. ભૂમિકે અન્દર ઇસકો ભૂમિ, અગ્નિ, ઔષધિયાં, વનસ્પતિયાં, વૃક્ષ આદિ સહાયક હોતે હૈ. ઉર્ધ્વભાગસે સૂર્ય, ચન્દ્ર, નક્ષત્ર, મેઘોદક ઔર વાયુકી સહાયતા હોતી હૈ. ઉત્તમ જ્ઞાનક્ષેત્રમેં ઋચા, યજુ, સામ ઔર બ્રહ્મ અર્થાત્ અથર્વવેદકે મન્ત્ર સહાયક હોતે હૈ ઇતિહાસકી બડી દિશામં ઇતિહાસ, પુરાણ, ગાથા, નારાશંસી, ઉસકે અનુકુલ હોતે હે. યજ્ઞક્ષેત્રમેં આહવનીય, ગાર્હપત્ય, આદિ યજ્ઞ ઉસકી સહાયતા કરતે હૈં કાલક્ષેત્રમેં ઋતુ, મહિને પક્ષ અહોરાત્ર યે ઉસકે સહાયક હોતે હૈ. આધ્યાત્મિક ક્ષેત્રમેં વહ આગે બઢતા હૈ વહાં (અદિતિ) મૂલ પ્રકૃતિ, (દિતિ) પ્રકૃતિકી વિકૃતિ, (ઇન્દ્રાણિ) ઇન્દ્ર અર્થાત્ આત્માકી શક્તિ (ઇડા) વાણી આદિકી સહાયતા હોતી હૈ કિ ઉસમેં તૃપ્ત હોતા હુઆ યહ (ન અવર્ત્સ્યન ઇતિ અમન્યત) યહાંસે વાપસ ન હોઉંગા એસા માનતા હૈ, ઇતની તલીનતા ઉસમેં ઇસકો પ્રાપ્ત હોતી હૈ, આગે ઇસકો સભી દેવ સહાયતા કરતે હૈ ઔર વહ ઉન સહ કા પ્રિય ધામ બનતા હૈ.

સપ્તમ પર્યાય સૂક્તમેં કહા હૈ કિ એસી પૂર્ણ અવસ્થા પ્રાપ્ત હોને પર ઉસકો ઉત્તમ શ્રદ્ધા સ્વાનુભવનસે પ્રાપ્ત

હોતી હૈ. ઈસકે પશ્ચાત્ વહ ઈસ અનુભવકો કભી ભૂલતા નહીં. યહાં પૂર્ણ બ્રહ્માવસ્થા ઈસકો પ્રાપ્ત હુઈ હોતી હૈ, યહી સચ્ચા બ્રાહ્મણ હૈ.

વૈદિક સ્વરાજ્ય - વ્રાત્ય બ્રહ્મચારી

ક્ષત્રિય ભી બ્રહ્મચર્ય પાલન કરતા હૈ ઔર ઉત્તમ ક્ષત્રિય-હોતા હૈ ઈસકો 'રાજન્ય' ઈસલિયે કહતે હૈ કિ (સઃ અરજ્યત)વહ લોગોંકા રંજન કરતા હૈ. જનોંકો પ્રસન્ન રખતા હૈ. વહ જનતાકો સુરક્ષિત રખતા હૈ. સબ પ્રજાજનોંકી રક્ષા કરનેસે ઉસકી સબ પ્રકાર ખાનપાન આદિ ભોગ પ્રાપ્ત હોતે હૈ, ઔર નવમ પર્યાપ્ત સૂક્તમેં આગે રાજપ્રકરણકા હી ઉપદેશકરતે હૈ-

(સઃ વિશઃ અનુવ્યતચલત્) વહ ક્ષત્રિય રાજા બ્રહ્મચર્ય પાલન કે પશ્ચાત્ રાજગદ્દીપર આરૂઢ હોકર પ્રજાકે મતાનુસાર રાજ્યશાસન ચલને લગા. રાજા પ્રજામતાનુસાર હોનેસે ઉસ રાજા કો (સભા) ગ્રામસભા, (સમિતિ) રાષ્ટ્રીય મહાપરિષદ, (સેના) ચતુરંગ સૈન્ય ઔર (સુરા) એશ્વર્ય, ધનકેશ ઉસકે અનુકુલ હોતે હૈ. અર્થાત્ જો રાજા પ્રજામતાનમુસારી નહીં હોતા ઉસકો ઈનકી અનુકીલતા નહીં. હોતા. ઈસકા સીધા ભાવ યહ હૈ કિ પ્રજાકી સભા, સેના ઔર ધનકોશ ઈનપર રાજા કા અધિકાર નહીં હૈ.ઈસલિયે પ્રજાકી પ્રસન્નતાસે હી ઈનકી અનુકુલતા રાજા કો હોતી હૈ, અન્યથા નહીં.

વૈદિક ખરાજ્યકા યહ આદર્શ હૈ. પૂર્ણ સ્વરાજ્ય ઈસીકા નામ હૈ. જિસ રાજ્યવ્યવસ્થામેં પ્રજાકા રંજન કરનેવાલા રાજા હી રાજગદ્દીપર રહ સકતા હૈ ઔર પ્રજાકા ભંજન કરનેવાલા રાષ્ટ્રેસ ઉતારા જાતા હે ઔર જિસ શાસનસંસ્થામેં ધનકોશ, મેના ઔર રાષ્ટ્રસમા પ્રજામતકે આધીન હોતે હૈ, ઉસીકો "વૈદિક સ્વરાજ્યશાસન" કહ સકતે હૈ. ઈસસે ભિન્ન અન્ય શાસન આસુરી શાસન સમઝના ઉચિત હૈ. ઈસ સ્થાનપર 'સુરા' શબ્દ ધનકોશ વાચક હૈ. 'સુર' એશ્વર્ય ધાતુસે યહ શબ્દ એશ્વર્ય ઔર ધન આદિકા વાચક બનતા હૈ 'સુરા' શબ્દકા આજકલ પ્રસિદ્ધ અર્થ 'મદ્ય' હૈ, યહ અર્થ યહાં નહીં હૈ. ઈસ તરહ ક્ષાત્રનીતિકા વર્ણન ઈસ સૂક્ચમેં હૈ ઔર યહ આજફલકે સ્વરાજ્ય કે લિયે ભી એક ઉત્સાહ જનક વૈદિક સંદેશ હૈ.

અતિથિસત્કાર

આગે દસવેં, ગ્યારહવેં, બારહવેં, ઔર તેરહવેં ઈન ચાર પર્થાય સૂક્તોંમેં અતિથિસત્કારકા મહત્વરૂર્ણ વિષય ચલા હૈ. યહાં કહા હૈ કિ જિસકે ઘર અતિથિ, આવે, વહ ગૃહસ્થી સમઝે કિ (એનં આત્મનઃ શ્રેયાસં માનયેત્) યહ અપનેસે બહુત શ્રેષ્ઠ હૈ ઔર ઈસકા સત્કાર કરનેસે અપના પરમ કલ્યા નિઃસન્દેહ હોગા. અર્થાત્ ઈસ ભાવનાસે અતિથિકા બહુત સત્કાર ગૃહસ્થી કરે. બ્રાહ્મણ પ્રત્યક્ષ બૃહસ્પતિ હૈ ઔર ક્ષત્રિય (આદિત્યઃ) સૂર્ય અથવા ઈન્દ્રકી મુર્તિ હૈ. યદિ ઈનમેંસે કોઇ કિસી ગૃહસ્થીકે ઘર અતિથિ રૂપસે આવે, તો ઉ, ગૃહસ્થી કા બડા ભાગ્ય હૈ એસા સમઝના ચાહિયે. અતિથિ ઘરપર આનેપર ઉસકા આદર સત્કાર ઈસ પ્રકાર કિયા જાવે-

૧ (વ્રાત્ય ક અવાત્સીઃ) બ્રહ્મચારીજી, આપ કહાંકે રહનેવાલે હૈ ?

(૨) (વ્રાત્ય ઉદકં) બ્રહ્મતચારીજી, અધિક લિયે યહ જલ લાતા હું.

(૩) (તર્પયન્તુ) હે અતિથિજી, મેરે લોગ આપકો તૃપ્ત કરેં. (૪) (વ્રાત્ય, યથા તે પ્રિયં તથા અસ્તુ) હે વિદ્વાન, જો આપકે લિયે પ્રિય હો વહી બને, યહી કિયા જાયગા ।

૫ (યથા તે યશઃ તથા અસ્તુ) જો આપકી ઈચ્છા હો વહી હોગી. (૬) યથા તે નિષ્કામઃ તથા અસ્તુ) જો આપકી કામના હો વહી હો ઉસીકે અનુસાર હમ કરેંગે.

ઈસ પ્રકાર પ્રશ્ન કરકે ઔર ભાષણ કરકે ગૃહસ્થ ઔર ઉસકે ઘરકે મનુષ્ય અતિથિસેવા કરેં. ઔર ઉસકી સેવામેં

કોઇ ન્યુનતા ન રખેં.

યદિ ગૃહસ્થીકે અગ્નિહોત્ર કરનેકે સમય અતિથિ આજાય, અથવા અતિથિ આનેપર અગ્નિહોત્ક કરનેકા સમય હો જાવે, તો ગૃહસ્થ અતિથિ આજ્ઞાસે અગ્નિહોત્ર કરે. અતિથિ આજ્ઞા દેવે તો અગ્નિહોત્ર કરે, ઉસકી આજ્ઞા ન હુઈ તો ન કરે યદિ કિસી ગૃહસ્થીને અતિથીકી આજ્ઞાકે વિરૂદ્ધ હવન કિયા તો ઉસકા વહ હવન વ્યર્થ હોતા હૈ ။ (દેખો પર્યાય સૂક્ત ૧૨)

અતિથિ અનેક દિન ઘરમેં રહા, ઔર ઉસકી સેવા અચ્છી તરહસે કી ગયી તો બહુત પુણ્યફલ પ્રાપ્ત હોતા હૈ.

યદિ અતિથિકે રૂપમેં કોઇ અજ્ઞાની મનુષ્ય આજાયે, તો ભી ઉસમેં અપને ઉપાસ્ય દેવતાકી કલ્પના કરકે સબ ભાગ ઉસ દેવતાકો સમર્પણ કરનેકી મનીષાસે ઉસ અતિથિકો દિયે જાવેં ઇસસે ઉપાસ્ય દેવકી પૂજા હોતી હૈ.

યહાં ૧૩વાં પર્યાયસૂક્ત સમાપ્ત હોતા હૈ.

નબી મહમદકે સિવાય ઔર કૌન હો સકતા હૈ (અતિથિ રૂપ)

(શર્ધઃ) બલ સ્વરૂપ, (ઇન્દ્રઃ) શત્રુનિર્દલન કરનેવાલા (વરૂણઃ વરિષ્ઠ દેવ, (સીમઃ) શાન્ત રૂપ, (વિષ્ણુઃ) સર્વત્ર ભ્રમણ કરનેવાલા(રૂદ્રાઃ) શત્રુઓંકો રૂલાનેવાલા (યમઃ) નિયામક, પ્રજાકો નિયમમેં રખનેવાલા, (અગ્નિઃ) તેજસ્વી, (બૃહસ્પતિઃ) જ્ઞાનવાન્(ઇશનઃ) સ્વામી, (પ્રજાપતિઃ) પ્રજાકા પાલક, (પરમેષ્ઠી)પરમ ઉચ્ચ પદપદ વિરાજમાન હોને યોગ્ય અતિથિ હોતા હૈ. સુયોગ્ય અતિથિમેં યે સબ ગુણ હોનેકે કારણ ઉસી અતિથિકો યે નામ પ્રાપ્ત હોતે હૈ. માનો ઇન સબ દેવોંકે અંશ ઉસ અતિથિમેં એકત્રિત હોતે હૈ.

યહ વર્ણન ચતુર્દશવે પર્યાસૂક્તમેં હૈ, ઇસકે અનંતર પંદરહવેં પર્યાય સૂક્તમેં ઉસકે પ્રાણોંકા વર્ણન હૈય ઇસ અતિથિમેં સાત પ્રાણ હૈ, અગ્નિ, આદિત્ય, ચન્દ્ર, વાયુ, જલ, પશુ ઔર પ્રજા થે સાત દેવતા ઉસકે સાત પ્રાણોંમેં નિવાસ કરતે હૈ. સાત પ્રાણ યે સાત ઇન્દ્રિયોં મેં રહનેવાલી સાત મહાશક્તિયાં હૈ.

આગે સોલહવેં પર્યાસૂક્તમેં અતિથિકે સાત અપાનોંકા વર્ણન હૈ. પૌર્ણમાસી, અષ્ટકા, અમાવસ્યા, શ્રદ્ધા, દીક્ષા, યજ્ઞ ઔર દક્ષિણા યે સાતોં ઉસકે અપાનોંમેં રહતે હૈ. મનુષ્યોંકા સબ દુઃખ દૂર કરનેવાલી શક્તિકા નામ(સર્વ દુઃખ અપાનયતિ ઇતિ અપાનઃ) અપાન હૈ યે સાતોં શ્રદ્ધા દીક્ષા આદિ મનુષ્યકે દુઃખોંકો દૂર કરતી હૈ ઇસલિયે ઇનકા નામ યહાં અપાન રખા હૈ.

આગે સતરહવેં પર્યાયસૂક્તમેં અતિથિકા ધ્યાન, ભૂમિ,અન્તરિક્ષ, દ્યૌ, નક્ષત્ર, ઋતુ, ઋતુદ્ભવપદાર્થ, સંવત્સર રૂપ હૈ એસા વર્ણન હૈ ઔર અઠારહવેં પર્યાયસૂક્તમેં અતિથિકી આંખે સૂર્ય ઔર ચન્દ્ર, કાન અગ્નિ ઔર વાયુ, નાક અહોરાત્ર, શીર્ષકપાલ દિતિ ઔર અદિતિ, ઔર સંવત્સર ઉસકા સિર હૈ.

ઇસ પ્રકારકા પૂજ્ય વ્રાત્ય સબકો નમસ્કાર કરનેયોગ્ય હૈ પંદરહવાં કાન્ડ સમાપ્ત

કાન્ડ-૧૬

અમુસ્ય સચ એ વન (ઇનકોમ્ય ઓનલી) કોમ્પ કુળ બીલોંગીગ ટુ ધ ફેમીલી (પુત્ર ત્રી)ધ સન ઓર ડોટર ઓફ સચ એ વન ઓરગુડ ઓર વેલ Known નોન ફેમીલી ઓર ઓરીજન અમુસ્યાણાં

વેલ બોર્ન ઓર ડીસેન્ડ ઓફ સચ એવન ઓફ ઓન પરસન ઓફ ફેમીલી પરસન ઓર ફેમીલી તત્વમસી (પા.નં. ૧૩૭-૨૨૩ ડી.વી.એસ. આપ્ટે)

અથર્વવેદ કા સુબોધ ભાષ્ય (ષોડશં કાન્ડમ્)

હમારા વિજય

જિતસ્માકસુદ્ભિન્નમસ્માકમૃતસ્માકં તેજોસ્માકં બ્રહ્માસ્માકં સ્વરસ્મારં યજ્ઞોસ્માકં પશવોસ્માકં અસ્માકં વીરા અસ્માકમ્ ॥૧॥ (અથર્થવેદ ૧૬/૮/૧)

વિશ્વ વિજય અમારી મકા મદીના વાસી

"હમારે લિયે વિજય, ઉદય, સત્ય, તેજ, જ્ઞાન, પ્રકારશ, યજ્ઞ, પશુ, પ્રજાજન ઔર વીર પ્રાપ્ત હો" હમારા સર્વત્ર દિગ્વિજય હોવે"

દુઃખમોચન ઔર વિજયપ્રાપ્તિ - પિરૂરંજન-પંજેતનપાક પીરે પીરાઈ

(૧) અતિંસૃષ્ટો અપાં વૃષભોતિંસૃષ્ટા અગ્રયો દિવ્યાઃ ॥૧॥ રૂજન પરિરુજન મૃણન પ્રમૃણન ॥૨॥
ભ્રોકો મનોહા ખનો નિર્દાહ આત્મદૂષિંસ્તનદૂર્ષિઃ ॥૩॥ ઈદં તમતિં સૃજામિ તં માભ્યવનિક્ષિ ॥૪॥
તેન તમભ્યતિંસૃજામો યોસ્માન દ્વેષ્ટિ યં વયં ષ્મિદ્ધઃ ॥૫॥

૧ (૧) (અપાં વૃષભઃ અતિસૃષ્ટઃ) જલોંકી વર્ષા કરનેવાલા મુક્ત હુઆ, (દિવ્યાઃ અગ્નયઃ અતિસૃષ્ટાઃ) દિવ્ય અગ્નિ મુક્ત કિયે ગયે ॥૧॥ (રૂજન પરિરૂજન્) તોડતા હુઆ, સબ રીતિસે ફોડતા હુઆ, (મૃણન્ પ્રમૃણન્) મારતા હુઆ ઔર નાશ કરતા હુઆ ॥૨॥ (મ્રોકઃ ખનઃ) પાતક ઔર ખોદનેવાલા (નિર્દાહઃ) દાહ કરનેવાલા (ભનો-હા) મનકા નાશ કરનેવાલા (આત્મદૂષિઃ) આત્માકો દૂષણ દેનેવાલા ઔર (તનૂ-દૂષિઃ) શરીરકો દૂષિત કરનેવાલા ।૩॥ (ઈદં તં અતિંસૃજામિ) ઈસ ઔર ઉસ શત્રુકો મૈં દૂર કરતા હું (તં મા અભ્યવનક્ષિ) ઉસકો મૈં કદાપિ પુનઃ પ્રાપ્ત ન હોઉં ॥૪॥ (યઃ અસ્માન્ દ્વેષ્ટિઃ) જો હમરા દ્વેષ કરતા હૈ ઔર (યં વયં દ્વિષ્મઃ) જિસકા હમ દ્વેષ કરતે હૈ, (તં તેન આભિ અતિ સૃજામઃ) ઉસકો ઉસકે દ્વારા હમ દૂર કરતે હૈ ॥૫॥ (અપાં અગ્નં આસિ) તૂં જલોંકા અગ્રભાગ હો) (વઃ સમુદ્રં અગ્નિઅવસૃજામિ)

અપામગ્રમસિ સમુદ્રં વોભ્યવસૃજામિ ॥૬॥ યોરૂપ્સ્વગ્નિરતિ તં સૃજામિ મ્રોકમ ખનિં તનૂદૂષિંમ્ ॥૭॥
યો વં આપોગ્નિરાવિવેશ સ એષ અદ્ વોં ઘોરં તદેતત્ ॥૮॥

ય.રૂ અલા સૃજામી મકા મદીના સઈદુની

ઈન્દ્રસ્ય વ ઈન્દ્રિયેણાભિ વિશ્ચેત ॥૯॥ અરિપ્રા આપો અપં રિપ્રમસ્મત્ ॥૧૦॥ પ્રાસ્મદેનોં વહન્તુ પ્ર દુષ્વન્યં વહન્તુ ॥૧૧॥ શિવેન મા ચક્ષુપા પશ્યતાપઃ શિવયાં તન્વોપ સ્પૃશત ત્વયં મે ॥૧૨॥
શિવાનગ્રીનપ્સુષદોં હવામહે મયિં ક્ષત્રં વર્ચ આ ધત્ત દેવીઃ ॥૧૩॥

(૩) મદેનો નબુહત્

નિર્દેરર્મણ્ય ઉર્જા મધુમતી વાક ॥૧॥ મધુમતી સ્થ મધુમતીં વાચસુદેવમ્ ॥૨॥
ઉપહૂતો મે ગોપા ઉપહૂતો ગોપીથઃ ॥૩॥ સુશ્રુતૌ કર્ણૌ ભદ્રં શ્લોકં શ્રૂયાસમ્ ॥૪॥

મદૂનીરણ ઉર્જા મધુમતી રસુલ કુરાન ભદ્ર શ્લોક ભદ્રંમ નમો દેવાય

સુશ્રુતિશ્ચ મોપશ્રુતિશ્ચ મા હાસિષ્ઠાં સૌપર્ણ ચક્ષુરજસ્ત્રં જ્યોતિઃ ॥૫॥ ઋષીણાં પ્રસ્તરોસિ નમોસ્તુ દૈવાય પ્રસ્તરાયં ।૬॥

પંજેતનપાક-અરિપ્રા આપ અલી ફાતમા

તુમ્હેં સમુદ્રકે પ્રતિ મૈં છોડ દેતા હું ॥૬॥ (યઃ અપ્સુ અગ્નિઃ) જો જલોંમેં અગ્નિ હૈ (તં અતિ સૃજામિ) ઉસકો

મ મુક્ત કરતા હું (લોકં ખનિં તનૂદૂમિં) ઘાતક ખાદક ઔર શરીરકો દૂષિત કરનેવાલેકોં દૂર કરતા હું ॥૭॥ (યઃઅગ્નિઃ આપઃ વ અવિવેશ) જો અગ્નિ આપ જલોંકે પ્રતિ પ્રવિષ્ટ હુઆ હૈ (સઃ એષઃ) વહ દાહ હૈ, (યત્ વઃ ઘોરં તત્ એત્) જો આપકે લિયે ભયંકર હૈ વહ યહ હૈ ॥૮॥ (ઇન્દ્રસ્ય ઇંદ્રિયેણ વઃ અભિપિશ્રેત્) ઇન્દ્રકે ઇંદ્રિયસે આપકા અભિશેક કિયા જાવે ॥૯॥ (અરિપ્રાઃ આપઃ) નિર્દોષ જલ હૈ વહ (અસ્મત્ રિં અપ) હમસે મલ દૂલ કરે ॥૧૦॥ (અસ્મત્ એન પ્રવહન્તુ) હમસે પાપ દૂર કરે તથા(દુષ્વન્તં પ્ર વહન્તુ) દુષ્ટ સ્વપ્નકે હેતુકો ભી દૂર કરે ॥૧॥ હે (આપઃ) જલૌ (મા શિવેન ચક્ષુપા પશ્યત) મુઝે કલ્યાણકારી દ્રષ્ટિસે દેખો, (મે ત્વચં શિવયા તન્વા ઉપસ્પૃશત) મેરી ત્વચાકો અપનીઃ સુભ તનસે સ્પર્શ કરો ॥૧૨॥ (અપ્સુપદઃ શિવાન્ અગ્નીન્ હવામહે) જલમેં રહનેવાલે શુભકારી અગ્નિયોંકો હમ બુલાતે હૈ, (દૈવીઃ) હે દિવ્ય જલો (ભવિ ક્ષત્રં વર્ચઃ આધત) મુઝમેં ક્ષાત્ર બલ ઔર તેજ ધારણ કરો ॥૧૩॥

મદની કુરાન વાણી મધુમતી

(૨) (દુઃ અર્મણ્યઃ નિઃ) દુર્ગતિ દૂર હો, (ઉર્જા મધુમતી વાક્) બલવાલી મીઠૂ વાણી હો ॥૧॥ વાણં મધુમતી સ્થ) મીઠી હો, (મધુમતીં વાચં ઉદેયં) મીઠા ભાષણ બોલં ॥૨॥ (મે ગોપા ઉપહૂતઃ) મરા ગોપાલક (ઇંદ્રિયાપાલવ-બુલાયા ગયા, (ગોપીથઃ ઉપહૂતઃ) વાણીકા રક્ષતક, ગોરક્ષક અથવા ઇંદ્રિયરક્ષક બુલાયા હૈ ॥૩॥ (સુ-ધ્રુતૌ કર્ણૌ) કલ્યાણમયી પ્રશંસા મૈં સુના કરૂંગા ॥૪॥ (સુશ્રુતિઃ ચ ઉપશ્રુતિઃ ચ) ઉત્તમ શ્રવણશક્તિ ઔર દૂરસે સુનનેકી શક્તિ (મા મા હાસિષ્ઠાં)મુઝે કદાપિ ન છોડે(સૌપર્ણ જ્યોતિઃ ચક્ષુઃ) ગરૂડકે સમાન તેજસ્વી દ્રષ્ટિ મેરે પાસ (અજસ્ત્ર)સદા રહે ॥૫॥ (ઋષીયાં પ્રસ્તરઃ અસિ) તૂ ઋષિયોંકા પ્રસત્રઃઃ અસિ) તૂ ઋષિયોંકા પ્રસ્તર હૈ, (દૈવાય પ્રસ્તરાય વમઃ અસ્તુ) દેવ રૂપ પ્રસતરક નમસ્કાર હો ॥૬॥

(૩) મૂર્ધાહં રયીણાં મૂર્ધા સમાનાનાં ભૂયાસમ્ ॥૧॥

રૂજશ્ચ મા વેનશ્ચ મા હાસિષ્ટાં મૂર્ધા ચ મા વિધર્મા ચ મા હાસિષ્ટામ્ ॥૨॥

ઉર્વશ્ચ મા ચમસશ્ચ મા હાસિષ્ટાં ધર્તા ચ મા ધરૂણશ્ચ મા હાસિષ્ટામ્ ॥૩॥

વિમોકશ્ચ માર્દ્રપ્રવિશ્ચ મા હાસિષ્ટામાર્દ્રદાનુશ્ચ મા માતરિશ્વા ચ મા હાસિષ્ટામ્ ॥૪॥ બૃહસ્પતિર્મે આત્મા નૃમણા નામ હ્યદ્યઃ ॥૫॥ અસંતાપં મે હૃદયમૂર્વી ગવ્યૂતિઃ સમુદ્રો અસ્મિ વિધર્મણા ॥૬॥

(૪) નાભિરહં રયીણાં નાભિઃ સમાનાનાં ભૂયાસમ્ ॥૧॥ સ્વાસદસિ સૂષા અમૃતો મર્ત્યેષ્વા ॥૨॥ મા માં પ્રાણો હાસીન્મો અપાનો બહાય પરાં ગાત્ ॥૨॥ સૂર્યો માહ્યઃ પાત્વગ્નિઃ પૃથિવ્યા વાયુરન્તરિક્ષાંદ્ યમો મનુષ્યે ભ્યઃ સરસ્વતી પાર્થદેવેભ્યઃ ॥૪॥ પ્રાણપાનૌ મા માં હાસિષ્ટં મા જને પ્ર મેષિં ॥૫॥

મહંમૂદા-અલીના ભૂસામ રૂજશ્ચ વેન હાસીમી વિધર્મા બ્રહસ્પતીર્મ આત્મા નૃમણા મહમદ અસ્મી વિધર્મના-મલેચ્છ

(૩) (રવીણાં અહં મૂર્ધા ભૂયાસં) ધનોંકા મૈં મસ્તકકે સમાન ઉંચા સ્વામી બનૂં (તથા (સમાનાનાં મૂર્ષા ભૂવાસં) સમાનૌ મેં મેં મુખિયા બનું ॥૧॥ (રૂજઃ ચ વેનઃ ચ મા મા હાસિષ્ટાં) તેજ ઔર કાન્તિ મુઝે ન છોડે, (મૂર્ધા ચ વિધર્મા ચ મા મા હાસિષ્ટાં) સિર ઔર વિશેષ ધર્મ મુઝે ન છોડેં ॥૨॥ (ઉખઃ ચ ચમસઃ ચ મા મા હાસિષ્ટાં) પકાનેકાં પાત્ર ઔર ચમસ મુઝે ન ચોડેં (ધર્તા ચ ધરૂણઃ ચ મા મા હાસિષ્ટાં) ધારક ઔર આધાર દેનેવાલા મુઝે ન છોડે) આર્દ્રદાનુઃ ચ માતરિશ્વા ચ મા મા હાસિષ્ટાં) જલ દેનેવાલા મનન કરનેવાલા હૃદયમેં રહનેવાલા ॥૫॥ (બૃહસ્પતિ) મે આત્મી) મેરા આત્મા જ્ઞાનવાલા ઔર વૃમણાઃ નામ હ્યદ્યઃ) મનુષ્યોંમેં મનન કરનેવાલા

હૃદયમેં રહનેવાલા હૈ ॥૫॥ (મે હૃદયં અં સંતાપં) મેરા હૃદય સંતાપરહિત હો (ગવ્યૂતિઃ ઉર્વી) મેરે ગૌવોંકી યુતી બડી હો (વિર્ધમણાઃ સમુદ્રઃ અસ્મિ) વિશેષ ધર્મોસે મૈં સમુદ્રકે સમાન હૂં ॥૬॥

અહંનબી અલીનાં મૂર્ત્યો

(૪) (અહં રયીણાં નાભિઃ) મૈં ધનોકા કેન્દ્ર ઔર (સામાનાનાં નાભિઃ ભૂવાસં) સમાનોંકા ભી કેન્દ્ર બનૂં ॥૧॥ (મર્હેષુ અમૃતઃ) મત્યોંમેં અમર (સુ-આસત્) ઉત્તમ રીતિસે બૈઠનેવાલા ઔર (સુ-ઉષા) ઉત્તમ તેજવાલા તૂ આત્મા (અસિ) હો ॥૨॥ (પ્રાણ માં મા હાસીત્) મુઝે ન છોડે (અપાનઃ અવહાય મા પરા ગાત્) અપાન ભી છોડકર દૂર ન ચલા જાવે ॥૩॥ (સૂર્યઃ અહ્મઃ મા પાત્) સૂર્ય દિનમેં મેરી રક્ષા કરે, (અગ્નિ પૃથિવ્યાઃ) અગ્નિ પૃથ્વીસે (વાયુઃ અન્તરિક્ષત્ મેરી રક્ષા કરે ॥૪॥ (પ્રાણપાનૌ મા મા હાસિષ્ઠાં) પ્રાણ ઔર અપાન મુઝે છોડેં, (જને મા પ્રમેષિ) મનુષ્યોંમેં વાતક ન હો. ॥૫॥ સ્વરત્ય દ્યોષસોં દોષસશ્ચ સર્વે આપઃ સર્વગણો અશીય ॥૬॥ શક્વરી સ્થ પશવો મોપં સ્થેપુર્મિત્રાવરૂણૌ મે પ્રાણાપાનાવગ્નિમૈ દક્ષૈ દધાતુ ॥૭॥

(૫) મેંદી સ્વનબી જન્મ મકાયાં પુત્રા યમસ્ય યમ મકારણ મૃત્યોજા અંતિમ અસી

વિદ્યત તે સ્વપ્ન જનિત્રં ગ્રાહ્યાઃ પુત્રો સિ યમસ્ય કરણ ॥૧॥ અન્તકોસિ મૃત્યુરસિ ॥૨॥ તં ત્વા સ્વપ્ન તથા સં વિધ્ન સ નઃ સ્વપ્ન દુષ્વપ્ન્યાત્ પાહિ ॥૩॥ વિદમ તેં સ્વપ્ન જનિત્રં નિર્ઋત્યાઃ પુત્રો સિ યમસ્ય કરણઃ ॥૪॥ વિદમ તે સ્વપ્ન જનિત્રં નિર્ભૂત્યાઃ પુત્રોસિ યમસ્ય કરણઃ ॥૫॥ વિદમ તે સ્વપ્નં જનિત્રં પરાભૂત્યાઃ પુત્રોસિ યમસ્ય કરણઃ ॥૭॥ અન્તકોસિ મૃત્યુરસિ ॥૮॥ તં ત્વા સ્વપ્ન તથા સં વિધ્ન સ નઃ સ્વપ્ન દુષ્વપ્ન્યાત્ પાહિ ॥૧૦॥

(૬) અજૌષ્માદ્યાસનામાદ્યાભૂમાનાગસો વયમ્ ॥૧॥ ઉષો યસ્માદ્ દુષ્વપ્ન્યાદભૈષ્માપ તદુચ્છતુ ॥૨॥ (આપઃ) જલો ! (અદ્ય સ્વસ્તિ) આજ કલ્યાણ હો, (ઉષસઃ દોષસઃ ચ) દિશોં ઔર રાત્રિયોંસે (સર્વસર્વગણઃ) સબ ઔર સબ ગણોંસે યુક્ત હોકર (અશીષ) સુખ પ્રાપ્ત કરું ॥૬॥ (શિક્વરીઃ સ્થ) આપ સામર્થ્યવાન હો, (પશવઃ મા ઉપસ્થેષુઃ) પશુ મેરે પાસ રહે, (મિત્રાવરુણો મે પ્રાણાપાનૌ) મિત્ર ઔર વરુણ મુઝે પ્રાણ ઔર અપાન તતથા (અગ્નિઃ મે દક્ષં દધાતુ) અગ્નિ મુઝે બલ ધારણ કરે ॥૭॥

સ્વનબી ઉત્પતી યવન મકા પુત્ર મૂર્તયો અંતિમ

(૫) (સ્વપ્ન ! તે જનિત્રં વિદ્મ) હે સ્વપ્ન ! તેરી ઉત્પત્તિકા હેતુ હમેં પતા હૈ. તૂ (ગ્રાહ્યાઃ પુત્રઃ અસિ) તૂ યવાદીકા પુત્ર હૈ ઔર (યમસ્ય કરણઃ) યમકાસાધન હૈ ॥૧॥ તૂ (અન્તકઃ અસિ) અન્ત કરનેવાલા હૈ ઔર તૂ (મૃત્યુઃ અસિ) મૃત્યુ હૈ ॥૨॥ હે સ્વપ્ન ! (તં ત્વા તથા સં વિદ્મ) ઉસ તુઝકો વૈસા હમ જાનતે હૈ. હે સ્વપ્ન તેરી ઉત્પત્તિકા હેતુ હમેં પતા હૈ તૂ (નિઃર્ઋત્યાઃ પુત્રઃ અસિઃ) દુર્ગતિકા પુત્ર હૈ ઔર (યમસ્તથ) યમકા સાધન હૈ ॥૪॥ સ્વપ્નકા હેતુ હમ જાનતે હૈ તૂ (અભૂત્યાઃ પુત્રઃ) અભૂતિકા પુત્ર હૈ ॥૫॥ તૂ (નિર્ભૂત્વાઃ પુત્રઃ) નિર્ધનતાકા પુત્ર હૈ ॥૬॥ તૂ (પરાભૂત્વાઃ પૂત્ર) પરાભવકા પુત્ર હૈ ॥૭॥ તૂ (દિવજામીનાં પુત્રઃ) ઇંદ્રિયવિકૃતિયોંકા પુત્ર હૈ ॥૮॥ (અન્તકા અસિ મૃત્યુ અસિ) તૂ અન્તક ઔર મૃત્યુ હૈ ॥૯॥ (સ્વપ્નં તં ત્વા તથા સં વિદ્મ) હે સ્વપ્ન, ઉસ તુઝે કો વૈસા હમ જાનતે હૈ (સઃ નઃ દુષ્વન્યાત્ પાહિ) વહ તૂ હમકો દૂષ્ટ સ્વપ્નસે બચા ॥૧૦॥

દેવીજા અમીનાં પુત્ર અંતિમ નબી છો. મુર્તયો અંતિમ છે. સેયદોનબી હમારી રક્ષા કરો. યમ ઔર મુર્તયો હે સ્વ નબી મેદી નિરૂતર્યા પુત્ર દુર્ગાતી પશ્ચિમના સમ્રાટ અર્ભૂતી દેવ જામીની પુત્ર દેવીજા અમીનાં પુત્ર (ડી.વી.એસ.આપ્ટે)

(૬) (અદ્ય અજૈષ્મ) આજ હમને વિજય પ્રાપ્ત કિયા હૈ (અદ્ય અસનામ) હમને પ્રાપ્તવ્યકો પ્રાપ્ત કિયા હ (વખં અનાગસઃ અભૂમ) હમ નિષ્પાપ હુએ હૈ ાા૧ાા હે (ઉષઃ કાલ ! હમ (યસ્માત્ દુષ્વપ્ન્યાત્ અભૈષ્મ) જિસ દુષ્ટ સ્વપ્નસે હમે ભય હોતા હૈ, (તત્ અપ ઉચ્છતુ) વહ હમસે દૂર હોવે ાા૨ાા

દ્વિષતે તત્ પરાં વહ શર્પતે તત્ પરાં વહ ાા૩ાા યં દ્વિષ્મો યશ્ચ નો દ્વેષ્ટિ તસ્મા એનદ્ ગમયામઃ ાા૪ાા ઉષા દેવી વાચા સૈવિદાના વાગ દેવ્યુ ષસાં સંવિદાના ાા૫ાા ઉષસ્પતિર્વાચસ્પતિંના સંવિદાનો વાચ સ્પતિંરૂપસ્પતિંના સંવિદાનઃ ાા૬ાા તે મુષ્મૈ પરા વહન્ત્વરાયાન દુર્ણામ્નઃ સદાન્વાઃ ાા૭ાા કુમ્ભીકાં દૂષીકાઃ પીયકાન્ ાા૮ાા જાગ્રદુષ્વપ્ન્યં સ્વપ્નેદુષ્વપ્ન્યમ્ ાા૯ાાઅનાગમિશ્યતો વરાનવિત્તેઃ સંકલ્પાનુમુચ્યા દ્રુહઃ પાશાન્ ાા૧૦ાા તદુમુષ્મા અગ્ને દેવાઃ પરા વહન્તુ વધિર્યસાસદ વિથુરો ન સાધુઃ ાા૧૧ાા

(૭) તેનેનં વિધ્યાભ્યભૂત્યૈનં વિધ્યામિ નિર્ભૂત્યૈનં વિધ્યાનિ પરાભૂત્યૈનં વિધ્યામિ ગ્રાહ્યેનં વિધ્યામિ તમસૈનં વિધ્યામિ ાા૧ાા દેવાનામેનં ઘોરૈઃ ક્રૂરૈ પ્રેષૈરાભિપ્રેષ્યમિ ાા૨ાા વૈશ્વાનરસ્યૈનં દૂંષ્ટયોરપિં દધામિ ાા૩ાા એવાનેવાવ સા ગરત્ ાા૪ાા યો રૂ સ્માન્ દ્વેષ્ટિ તમાત્મા દ્વેષ્ટુ

(૬) (તત્ દ્વિષતે પરા વહ) વહ દ્વેષીકે લિયે દૂર લે જા (તત્ શપતં પરા વહ) વહ શાપ દેનેવાલેકે લિયે દૂર લે જા ાા૩ાા (યં દ્વિષ્મઃ) જિસકા હમ સબ દ્વેષ કરતે હૈં ઔર (યત્ ચ નઃ દ્વેષ્ટિ) જો હમ સબકા દ્વેષ કરતા હૈ, (તસ્મૈ એનત્ ગમયામઃ) ઉસકે પાસ હમ ઈસકો લે જાતે હૈ ાા૪ાા (ઉષા દેવી વાચા સંવિદાના) ઉષા દેવી વાણીસે સંમિલિત હો ઔર (વાક્ દેવી ઉષસા સંવિદાના) વાક્ દેવી ઉશા દેવીસે સંભિલિત હો ાા૫ાા

ઉસાપતી વાચ અસપતી સંવિદાન - કુરાન નિયમ તે અશયાન અલાયાન નબી મદુના સુ દાનવા દુઃખ દુર કરો

(ઉષસ્પતિઃ વાયસ્પતિના સંવિદાનઃ) ઉષાકા પતિ વાણીકે પતિકે સાથ સંભિલિત હો, ઔર (વાચસ્પતિઃ ઉષસ્પતિના સંવિદાનઃ) વાણીકા પતિ ઉસકે સાથ મિલે ાા૬ાા (તે અરાયાન્ દુર્ણામ્નઃ સદાન્વાઃ) વે નિર્ધનતા દુષ્ટનામવાલે કષ્ટ ઔર અન્ય આપત્તિયાં (અમુષ્મૈ પરા વહન્તુ) ઉસ શત્રુકે પાસ લે જાવેં ાા૭ાા (કુમ્ભીકા) દૂષીકાઃ પીયકાન્) ઘટકે સમાન બઢનેવાલે ઉરારરોગોં, શરીરમેં દોષ ઉત્પન્ળન કરનેવાલે રોગોં પ્રાણઘાતક રોગોંકો ાા૮ાા તથા (જાગ્રત દુષ્વપ્નયં) જાગ્રતીકે સમય આનેવાલા દુષ્ટ સ્વપ્ન, ઔર (સ્વપ્ને દુષ્વપ્ન્યં) સ્વપ્ન કે સમય આનેવાલા દુષ્ટ સ્વપ્ન ાા૯ાા

અનાગમિષ્યતે વરા નબીતે વશ-મૂર્તજાઅલી-નબી રક્ષા કરો

(અનાગમિષ્યતઃ વરાન્) ન પ્રાપ્ત હોનેવાલા શ્રેષ્ઠ પદાર્થ, (આવિત્તેઃ સંકલ્પાન્ દરિદ્રતાકે સંકલ્પ, (અમુચ્યાઃ દ્રુહઃ પાશાન્) ન છૂટનેવાલે દ્રુહોંકે પાશોંકી ાા૧૦ાા હે અગ્ને ! ઉન સબ વિપત્તિયોંકો (તત્ અમુષ્મૈ) શત્રુકે પાસ (દેવાઃ પરા વહન્તુ) સબ દેવ લે ચલેં (યથા) જિસસે વહ શત્રુ (વધ્રિઃ) નિર્બલ, (વિથુરઃ) વ્યથામુક્ત ઔર (સાધુઃ ન અસત્) બુરા હોવે ાા૧૧ાા

મહેનવા વિશ્વાનર રસુલ શત્રુનો નાશ કરો

(૭) (તેન એનં વિધ્યામિ) ઉસસે ઈસકા વેધ કરતા હું, (અભૂત્યા, નિર્મૂત્યા, ગ્રાહ્યા, એનં વિધ્યામિ) દુર્ગતિ દ્રાદિદ્ય ઔર રોગસે ઈસકો વિદ્ધ કરતા હું (પરાભૂત્યા) પરાભવસે ઈસકો પીડિત કરતા હું (તમસા એનં વિધ્યમિ) અજ્ઞાનસે ઈસકો વિદ્ધ કરતા હું ાા૧ાા (દેવાનાં ઘોરૈઃ ક્રૂરૈઃ પ્રૈષૈઃ) દેવોંકે ઘોર ક્રુર દુઃખોસેં (એનં અભિપ્રેષ્યમિ) ઈસકો દુઃખી કરતા હું ાા૨ાા (વૈશ્વાનસ્ય દંષ્ટ્રયોઃ એનં અપિ દધામિ) વૈશ્વાનકી દાઢોંમેં ઈસકો ઘર દેતા હું ાા૩ાા (સા ેવ અને) વહ આપત્તિ ઈસ રીતિસે વા અન્ય રીતિસે ઈસ શત્રુકો (અબ ગરત) નિગલ જાય ાા૪ાા

નિર્દ્વિષન્તૈ દિવો નિઃ પૃથિવ્યા નિરન્તરરિક્ષાદ્ ભજામ ॥૬॥ સૂયામશ્ચાક્ષુપ ॥૭॥ ઇદમહમામુષ્યાયણેમુષ્યાઃ પુત્રે દુષ્વન્નયૈ ભૂજે ॥૮॥ યદરોઅદો અભ્યગચ્છત યદ્ દોષા યત્ પૂર્વા રાત્રિંમ ॥૯॥ યજાગદ યત્ સુપ્તો યદ દિવા યન્નક્તમ્ ॥૧૦॥ યદહરહરમિચ્છામિ તસ્માદેનમવ દયે ॥૧૧॥ તં જહિ તેન મન્દસ્વ તસ્ય પૃષ્ટીરપિં શૃણીહિ ॥૧૨॥ સ મા જીવીત્ તં પ્રાણો જહાતુ ॥૧૩॥

વિશ્વ વિજય અમારી મકા-મદીના ભૂમી

(૮) જિતસ્માકમુદ્ભિંન્નમસ્માકમૃતમસ્માકં તેજોસ્માકં બ્રહ્માસ્માકં સ્વ રસ્માકૈ યજ્ઞો સ્માકં પશવોસ્માકં પ્રજા અસ્માકં વીરા અસ્માકમ્ ॥૨॥ તસ્માદભું નિર્ભજામોમુમામુષ્યાયણમમુષ્યાઃ પુત્રમસૌ યઃ ॥૩॥
સ ગ્રાહ્યાઃ પાશાન્મા મોચિ ॥૩॥ તસ્યૈદં વર્ચસ્તેજઃ પ્રાણમાયુનિં વેષ્ટયામીદભેનમધરાશ્ચ પાદયામિ ।૪॥
(યઃ અસ્માન્) યં વયં દ્વિષ્મઃ સ આત્માનં દ્વેષ્ટુ ॥૫॥ જો હમારા દ્વેષ કરતા હૈ (તં આત્મા દ્વેષ કરે) (યં વીર્ય દ્વિષ્મઃ) જિસકા હમ દ્વેષ કરતે હૈ (સઃ આત્માનં દ્વેષ્ટુ) વહ અપને આત્માકા દ્વેષ કરે ॥૫॥

ત્રણે લોકની રક્ષા ઉત્તમ નિયામક નિરીક્ષક-દેવ, નિર્ભજામ અર્બીન જામે મહમદી મુષ્યા યણે રૂ અમુષ્યા પુત્ર પવિત્ર વંસ ગોત્ર કુલ સંતાન તત્વમસી દૂસ્ટ લોકોનો નાશ કરો-યદ દિવા યનક્તમ-નબી ખતૂમ યદ-હરહર ભિગચ્છામી-તસ્માદે નમવ દયે-ભીસ્મીલા હરરહમ દેવ નમયદયે નમો નમ

(દ્વિષન્તં) દ્વેષ કરનેવાલેકા (દિવઃ અન્તરિક્ષાત્ પૃથિવ્યાઃ) દ્યુલોક, અન્તરિક્ષ ઔર પૃથિવીકે ઉપરસે (નિઃ ર્ભજામઃ) સામના કરતે હૈ ॥૬॥ હે (સુયામન્ ચાક્ષુષ) ઉત્તમ નિયામક નિરીક્ષક ! ॥૭॥ (ઇદં અહં) યહ મૈં (અમુષ્યાયણે અમુષ્યાઃ પુત્રે) ઇસ ગોત્રકે ઇસકે પુત્રમેં (દુષ્વપ્ન્યં મૃજે) દુષ્ટ સ્વપ્ન ભેજતા હું ॥૮॥ (યત્ અદઃ અદઃ) જો વહ દોષ અભિગચ્છાન્ મૈં ઉસમેં પ્રાપ્ત કરતા હું (યત્ દોષા પૂર્વા રાત્રિં) જો રાત્રીમેં અથવા પૂર્વ રાત્રોમેં ॥૯॥ (યત્ જાગ્રત) હુએ, (યત્ સુપ્તઃ) જો સોયે હુએ (યત્ દિવા યત્ નક્તં) જો દિનમેં ઔર જો રાત્રિમેં ॥૧૦॥ (યત્ અહઃ અહં અભિગચ્છામિ) જો પ્રતિદિન મૈં દેખતા હું (તસ્માત્ એનં અવ યે) ઉસ દોષકે કારણમેં ઉસકો મારતા હું ॥૧૧॥ (તં જહિં) ઉસકો માર દે, (તેન મન્દસ્વ) ઉસકે સાથ ચલ, (તસ્ય પૃષ્ટીઃ અપિ શ્રુણીહિ) ઉસકી પસલિયાં તોડ દે ॥૧૨॥ (સ મા દીવીત્) વહ ન જીવે, (તં પ્રાણઃ જહતાતુ) ઉસકો પ્રાણ છોડ દેવે ॥૧૩॥

અમારી વિજય મકા-મદીના સત અમારા

(૮) (અસ્માકં જિતં) હમારા વિજય હો, (અસ્માકં ઉદભીનં) હમારા ઉદય હો, (અસ્માકં ઋતં) હમરા સત્ય હો, (અસ્માકં તેજઃ) હમારા તેજ બઢે, (અસ્માકં બ્રહ્મ) હમારા જ્ઞાન બઢે,(અસ્માકં સ્વઃ) હમારા આત્મપ્રકાશ બઢે, (અસ્માકં યજ્ઞઃ) હમરા યજ્ઞ સફલ હો, (અસ્માકં પશવઃ) હમારે પાસ પશુ હો, (અસ્માકં પ્રજાઃ)હમારી પ્રતા-સંતાન-બઢે, (અસ્માકં વીરાઃ) હમારે અન્દર વીર હો ॥૧॥

અર્બીનજામો-અમુસ્ય-અમુસ્યાણાં-પવિત્ર કુલગોત્ર ફેમીલી તત્વમસી

(તસ્માત્ અમું નિર્મજામઃ) ઇસ અપરાધ કે કારણ હમ ઉસ શત્રુપર હમલા ચઢાતે હૈ (અમું અમુષ્યાયયણં અમુષ્યાઃ પુત્રં અસૌ યઃ) જો ઇસ ગોત્રકા ઇસકા શત્રુ હૈ ॥૨॥ (સઃ ગ્રાહ્યાઃ પશ્ચાત્ મા મોચિ) વહ રોગકે પાશોંસે ન છૂટે ॥૩॥ (તસ્ય ઇદં વર્ચઃ તેજઃ પ્રાણં ઈયુઃ નિવેષ્ટયમિ) ઉસકા વહ તેજ બલ પ્રાણ ઔર આયુકો મૈં ઘેરતા હું ઔર (ઇદં એવં અધરાચ્યં પાદયામિ) યહ મૈં ઇસકો નીચે ગિરાતા હું ॥૪॥

નિરૂર્તયા પશ્રીમના સમ્રાટ દેવજા અમીનાં દેવીજા અમીનાં પુત્ર મહામદ

જિતમ્ । સ નિર્ઋત્યાઃ પાશાન્મા મોચિ ॥૫॥ જિતમ્ । સોભૂત્યાઃ પાશાન્મા મોચિ ॥૬॥ જિતમ્ સ નિર્ભૂત્યાઃ

પાશાન્મા મોચિ ।।૭।। જિતમ્ સ પરાભૂત્યાઃ પાશાન્મા મોચિ ।।૮।। જિતમ્ દેવ જામીનાં પાશાન્મા મોચિ ।।૯।।

જિતમ્ સ બૃહસ્પતેઃ પાશાન્મા મોચિ ।।૧૦।। જિતમ્ સ પ્રજાપતેઃ પાશાન્મા મોચિ ।।૧૧।। જિતમ્ સ ઋષીણાં પાશાન્મા મોચિ ।।૧૨।। જિતમ્ સ આર્ષેયાણાં પાશાન્મા મોચિ ।।૧૩।। જિતમ્ સોઙિરસાં પાશાન્મા મોચિ ।।૧૪।। જિતમ્ આઙિરસાનાં પાશાન્મા મોચિ ।।૧૫।। જિતમ્ સોથર્વણાં પાશાન્મા મોચિ ।।૧૬।। જિતમ્ આથર્વણાનાં પાશાન્મા મોચિ ।।૧૭।। જિતમ્ સ વનસ્પતિંનાં પાશાન્મા મોતિ ।।૧૮।। જિતમ્ સ વાનસ્પત્યાનાં પાશાન્યા મોચિ ।।૧૯।। જિતમ્ સ ઋતુનાં પાશાન્મા મોચિ ।।૨૦।। જિતમ્ સ આર્તવાનાં પાશાન્મા મોચિ ।।૨૧।। જિતમ્ સ માસાનાં પાશાન્મા મોચિ ।।૨૨।। જિતમ્ સો ર્ધમાસાનાં પાશાન્મા મોચિ ।।૨૩।। જિતમ્ સો હોરાત્રયોઃ પાશાન્મા મોતિ ।।૨૪।। જિતમ્ સોહ્નોઃ સંયતોઃ પાશાન્મા મોતિ ।।૨૫।। જિતમ્ સ દ્યાવાપૃથિવ્યોઃ પાશાન્મા મોચિ ।।૨૬।। જિતમ સ ઈન્દ્રાગ્ન્યોઃ પાશાન્મા મોચિ ।।૨૭।। જિતમ્ સ મિત્રાવરૂણયોઃ પાશાન્મા મોચિ ।।૨૮।। જિતમ્ સ રાજ્ઞો વરૂણસ્ય પાશાન્મા મોચિ ।।૨૯।।

(સઃ નિર્ઋત્યાઃ પાશાત્ મા મોચિ) વહ દુર્ગતિકે પાસોસેં ન છુટને પાવે ।।૫।। (સઃ અમૂત્યાઃ પાશાત્ મા મોચિ) વહ દારદ્રિકે પાશોંસે ન છૂટે ।।૬।। (સઃ નિભજ્ઞત્યાઃ પાશાત્ મા મોચિ) વહ દુરવસ્થા કે પાશસે ન છૂટે ।।૭।। (સઃ પરાભૂત્યાઃ પાશાત્ મા મોચિ) વહ પરાભવકે પાશસે ન છૂટે) ।।૮।। (સઃ દેવજામીનાં પાશાત્ મા મોચિ) વહ ઇંદ્રિયદોષોંકે પાશોંસે ન છૂટે ।।૯।। (સઃ બૃહસ્પતેઃ પ્રજાપતેઃ ઋચીણાં અઆર્ષેયાણાં અંગિરસાં અંગિરસાનાં જિતસ્માકદ્વિન્નસ્માકમૃતમસ્માકં તેજોસ્માકં બ્રહ્માસ્માકં સ્વ રસ્માકૈ યજ્ઞો સ્માકૈ

ઉપરોક્ત ૧ થી ૨૯ દેવોના તપથી (પાસન મા મોચી) શત્રુને મારૂં છું. દેવોના પ્રતાપે કરી આરબ વિશ્વ વિજય મહામદ. સ્વ મકાવાસી મહાયજ્ઞ રાજા પ્રજા વીરા મકાવાસી અર્બીનજામો આરબીરૂપ-અમુસ્ય અમુસ્યાણાં પુત્ર અમુસ્ય-સચ એ વન (ઈન કોમ્પ ઓનલી) કુળ-પુત્રતી સચ એવન ગુડ ફેમીલી અમુસ્યાણાં-વેલબોર્ન ઓફ ડીસેન્ડેન્ટસ ઓફ સચ એ વન ઓફ ઓન પરસન ઓફ ફેમીલી પરસન ઓફ ફેમીલી-તત્વમસી (ડી.વી.એસ.આપ્ટે પા.નં. ૧૩૭-૨૨૩

પશવોસ્માકં પ્રજા અસ્માકં વીરા અસ્માકમ્ ।।૩૦।। તસ્માદમું નિર્મજોમોમુમામુષ્યામણમમુષ્યાઃ પુત્રમસૌ યઃ ।।૩૧।। સ મૃત્યોઃ ષડવીશાત્ પાશાન્મા મોચિ ।।૩૨।। તસ્યેદં વર્ચસ્તેજઃ પ્રાણમાયુર્નિ વેષ્ટયામીદમેનશ્વરાશ્ચૈ પાદયામિ ।।૩૩।। (૯) જિતમસ્માકમુદ્ધિન્નસ્માકમભ્ય ષ્ઠાં વિશ્વાઃ પૃતના અરાતીઃ ।।૧।। તદગ્રિરાંહ તદુ સોમ આહ પૂષા મા ધાત્ સુકૃતસ્યં લોકે ।।૨।। અગન્ણ સ્વઃ સ્વ ગન્મ સં સૂર્યસ્ય જ્યોતિંષાગન્મ ।।૩।। વભ્યોમૂયાંય વસુમાન્ યજ્ઞો વસુ વંશિષીય વસુમાન્ ભૂયાંસ વસુ મયિં ધેહિ ।।૪।।

ઈતિ દ્વિતીયોનુવાકઃ । ઈતિ ષોડશં કાન્ડં સમાપ્તમ્ ।।

આ ૩૨ દેવોના પ્રતાપે શત્રૂને મારૂં છું

અર્થવણાં... આર્થર્વણાનાં... વનસ્પતીનાં... વાનસ્પત્યાનાં... ઋતુનાં... આર્તવાનાં... માસાનાં... અર્ધમાસાનાં... અહોરાત્રેયોઃ... અહઃ સંયત... દ્યાવાપૃથિવ્યોઃ... ઈન્દ્રાગ્નયોઃ... મિત્રાવરૂણયોઃ... વરૂણસ્ય રાજ્ઞઃ... મૃત્યોઃ ષડવીશ્રાત્ મા મોચિ) ।।૧૦-૩૨।। વહ બૃહસ્પતી, પ્રજાપતિ, ઋષિ ઋષિયોંસે ઉત્પન્ન, આંગિરસ્ આંગિરસોંસે ઉત્પન્ન, અથર્વ, અથર્વાસે ઉત્પન્ન, વનસ્પતિ, વનસ્પતિયેં ઉત્પન્ન, ઋતુ, ઋતુઓંસે ઉત્પન્ન, મહીને, અર્ધમાસ, અહોરાત્ર, દિનઃ દ્યુ, પૃથિવી, ઈન્દ્ર, અગ્નિ મિત્ર, વરુણ, રાજા વરુણ ઔર મૃત્યુકે પાશોંસે ન બચે ।।૧૦-૩૨।। (તસ્ય ઈદં વર્ચ) ઉસકા યહ તેજ, કાન્તિ, પ્રાણ આયુ આદિકો મૈં ઘેરતા હું, ઔર ઉસકો નીચે ગિરાતા હું ।।૩૩।।

સર્વશત્રુમે મૃત્યુ કરૂં છું. આરબીરૂપે મહામદ

(૯) (અસ્માકં જિતં) હમારા વિજય હો (અસ્માકં ઉદ્ધિશ્ચં) હમારા ઉદય હો, (વિશ્વાઃ પૂતનાઃ અરાતીઃ) સબ શત્રુરોન્નાકા નિરોધ કિયા હૈ ા૧ા (અગ્નિઃ તત્ આહ) અગ્નિને યહ કહા હૈ, (સોમઃ ઉ તત્ આહ) સોમને યહ કહા હૈ । (પૂષા સૂકૃતસ્ય લોકે મા ધાત્) હમ અપને તેજકો પ્રાપ્ત હોતે હૈ (સૂર્યસ્ય જ્યોતિષાં સં અગન્મ) સૂર્યકી જ્યોતિકો હમ સંયુક્ત હોતે હૈ ા૩ા (વસ્યઃ ભૂયાય) એશ્વર્યકી વૃદ્ધિકે લિયે (વસુમાન ભૂયાસં) ધનયુક્ત હોઉં (વસુમાન યજ્ઞઃ) એશ્વર્ય યજ્ઞ હી હૈ (વસુ વશિષીય) એશ્વર્ય પ્રાપ્ત કરું. (મયિ વસુ ધેહિ) મુઝમેં ધનકી ધારણાં કરે ા૪ા

અમારી વિજય-મકા-મદીના વાસી હમારી રક્ષા કરો

ષોડશ કાન્ડ સમાપ્ત

પા.નં. ૫-૧૨

અથર્વવેદકા સુબોધ ભાષ્ય

(સપ્તદશ કાન્ડ) લોકપ્રિય !

વિષાસહિં સહમાનં સાસહાનં સહિહાનં સહયાંસમ્ । સહમાનં સહોજિત સ્વજિતં ગોજિતં સધનાજિતમ્ ા ઇયં નામ હ્ય ઇન્દ્ર પ્રિયઃ પ્રેજાનાં ભૂયાસમ્ ા (અથર્વવેદ ૧૭/૩/)

(ઇયંમ નામ હયં) મહમદીય ઇન્દ્રપ્રિય અર્ભૂય સામ પ્રભૂની પ્રાર્થના

"શત્રુકા દમન કરનેવાલા, શત્રુકે લિયે અસહ્ય, સત્રુકા વારંવાર નાશ કરનેવાલે, દુષ્ટોંકા પરાજય કરનેવાલે, બલ બઢાનેવાલે, તેજસ્વી, ઇંદ્રિયવિજયી, ધનોંકો જીતનેવાલે, પ્રશંસનીય, પ્રભુકી મૈં પ્રશંસા કરતા હું ઉસસે મૈં પ્રજાજનોંકે લિયે પ્રિય હોઉં" (પા.નં. ૨)

ઇયંમનામ હયં મહંમદીયના ઇંદ્રકા આયુષ્માન ભૂ.સામદેસ

અપને અભ્યુદયકે લિયે પ્રાર્થના । વિષાસહિં સહમાનં સાસહાનં સહીયાસમ્ । સહમાનં સહોજિતં સ્વજિતં ગોજિતં સંઘનાજિતમ્ ઇયંનામ હ્ય ઇન્દ્રમાયુષ્માન્ ભૂયાસમ્ ા૧ા વિષાસહિં સહમાનં સાસહાનં સંહીયાસમ્ । સહમાનં સહોજિતં સ્વર્જિતં ગોજિતં સંઘનાજિર્તમ્ ઇયં નામ હ્ય ઇન્દ્રૌ પ્રિયો દેવાનાં ભૂયાસમ્ ા૨ા વિષાસહિં સહમાનં સાસહાનં સહિયાંસમ્ । સહમાનં સહોજિતં સ્વજિતૈ ગોજિતં સંઘનાજિતમ્ ઇયં નામ હ્ય ઇન્દ્રૈ પ્રિયઃ પ્રજાનાં ભૂયાસમ્ ા૩ા

વિસા-સહીમ હાસમી કલમો વીસા અક્ષરો

અર્થ-(વિષાસહિં) અત્યંત સમર્થ, (સહમાનં) અત્યંત બલવાન, (સાસહાનં) નિત્ય વિજયી, (સહિયાંસં) શત્રુકો દબાનેવાલે, (સહમાનં) મહાબલિષ્ઠ, (સંહોજિતં) બલસે દિગ્વિજય કરનેવાલે, (સ્વર્જિચં) અપને સામર્થ્યસે જીતનેવાલે, (ગો-જિતં) ભૂમિ, ઇંદિરિયો ઔર ગૌઓંકા જીતનેવાલે (સંઘનાજિતં) ધનકો જીતકર પ્રાપ્ત કરનેવાલે, (ઇજ્યં નામ ઇન્દ્રં) પ્રશંસનીય યશવાલે પ્રભુકી મૈં (હ્ય) પ્રશંસા કરતા હૂં, જિસસે મૈં (આયુષ્માન્ ભૂયાં) દીર્ઘાયુ હોઉં ા૧ા (દેવાનાં પ્રિયઃ ભૂયાસં) મૈં દેવોંકા પ્રિય બનૂં ા૨ા (પ્રજાનાં પ્રિયઃ) પ્રજાઓંકા પ્રિય હોઉં ા૩ા વિષાસહિં સહમાનં સાસહાનં સહીયાંસમ । સહમાનં સહોજિતં સ્વજિતૈ ગોજિતં સ્વર્જિતે ગોજિતં સ્ઘનાજિતમ્

મહંમદીય ના ઇન્દ્ર પ્રિય-વીસા ભૂયાસં-સંભૂય

ઇય નામ હ્ય ઇન્દ્ર પ્રિયઃ પશૂનાં ભૂયાસમ ા૪ા વિષાસાહી સહમાનં સાસહાનં સહીયાંસમ્ । સહમાનં સહોજિતં સ્વજિતૈ સ્વજિતૈ ગોજિતં સંઘનાજિતમ્ ઇયં નમ હ્ય ઇન્દ્ર પ્રિયઃ સમાનાનાં ભૂયાસમ્ ।૫ા

ઉદયહીયઉદય સૂર્ય મહંમદય તું યવનમ

ઉદિહ્યુદિહિ સૂર્ય વર્ચસા માભ્યુદિહિ । દ્વિષંશ્ચ મહ્યં રધ્યતુ મા ચાહં દ્વિષતે રધં તવેદ્ વિષ્ણો
બહુધા વીર્યાણિ ત્વં નઃ પૃણીહિ પશુભિર્વિશ્વરૂપૈઃ સુધાયાં મા ધેહિ પરમે વ્યો મન ॥૬॥
ઉદ્હ્યુમિદહિ સૂર્ય વર્ચસા માભ્યુદિહિં । યાંશ્ચ પશ્યામિ સાંશ્ચ ન તેષુ મા સુમતિં કૃધિ તવેદ્ વિષ્ણો
બહુધા વીર્યાણિ ત્વં નઃ પૃણીહિ પશુભિભર્વિશ્વરૂપૈઃ સુધાયાં મા ધેહિ પરમે વ્યો મન્ ॥૭॥
મા ત્વા દમન્તસલિલે અપ્સ્વન્તર્યે પાશિનં ઉપતિષ્ઠન્ત્યત્ર હિત્વાશસ્તિ દિવમારૂક્ષ એતાં સ નો મૃડ સુમતૌ તેં
સ્યામ તવેદ વિષ્ણો બહુધા વીર્યાણિ ત્વં નઃ પૃણીહિ પશુભિવિશ્વરૂપૈઃ સુધાયા મા ધેહિ પરમે વ્યો મન્ ॥૮॥

ઉદયહયુમિદહી-મહીમદય ઉદયુ-સૂર્ય પશ્ચિમી અર્બી વિશ્વરૂપ યવન મં.૭ મા ત્વા દમનત સલીલે મદની રસુલીલા અપ્સુ અંતનબી સુમતો સ્યામ મં.૮ ભીસ્તવેદ ફાતૂખાતૂ પંજેતન પાક અબદજ ૭૮૬ અલીફ.અ.બે.બ.જીમ.જ.દાબ્રદ તતઈત-તઈબત-નબી વિશ્વરૂપ યવનમ-ભીસ્ત વેદ ૭૮૬ અબદજ મં.૯

ત્વં ન ઈન્દ્ર મહતે સૌભાગાયાદબ્ધેભિઃ પરિં પાહ્યક્તુભિસ્તવેદ્ વિષ્ણો બહુધા વીર્યાણિ ત્વં નઃ પૃણીહિ પશુભિર્વિશ્વરૂપૈઃ સુધાયાં મા ધેહિ પરમે વ્યો મન્ ॥૯॥
ત્વં ન ઈન્દ્રોતિભિઃ શિવાભિઃ શંતમો ભવ આરોહસ્ત્રિદિવં દિવો ગૃણાનઃ સોમપીતયે પ્રિયધામા સ્વસ્તયે તવેદ્ વિંષ્ણો બહુધા વીર્યાણિ ત્વં નઃ પૃણીહિ પશુભિર્વિશ્વરૂપૈઃ સુધાયાં મા ધેહિ પરમે વ્યો મન્ ॥૧૦॥ (પશૂનાં પ્રિયઃ) પશુઓંકા પ્રિય હોઉં ॥૪॥ (સમાનનાં પ્રિયં ભૂયાંસ) સમાન યોગ્યતાવાલે પુરુષોંકો ભી પ્રિય બનું ॥૫॥
હે (સૂર્ય) સૂર્ય ! (ઉદિહિ ઉદિહિ) ઉદય હો, ઉદયકો પ્રાપ્ત હો (વર્ચસા મા અભ્યુદિહિ) અપને તેજસે ઉદિત હોકર મુઝપર ચારોં ઓરસે પ્રકાશિત હો ।(દ્વિચન ચ મહ્યં રધ્યતુ) મેરા દ્વેષ કરનેવાલા મેરે વશમેં હો જાવે, પરંતુ (અહં ચ દ્વિષતે મા રધમ્) મૈં દ્વેષ કરનેવાલે શત્રુકે વશ કભી ન હોઉં હે (વિષ્ણો) વ્યાપક ઈશ્વર ! (તવ્ ઈત્ બહુધા વીર્યાણિ) તેરે હી વીર્ય અનેક પ્રકારકે હૈ (ત્વા નઃ વિશ્વરૂપૈઃ પશુભિઃ પૃણીહિ) તૂ હમેં અનેકરૂપવાલે પશુઓંસે પૂર્ણ કર. ઔર (પરમે મ્યોમન્) પરમ્ આકાશમેં (મા સુધાયાં ધેહિ) મુઝે અમૃતમેં ધારણ કર ॥૬॥ (ઉદિહિ) હે સૂર્ય ! ઉદયકો પ્રાપ્ત હો, ઉદયકો પ્રાપ્ત હો ઔર (વર્ચસા) આને તેજસે મુઝે પ્રકાશિત કરો. (યાન્ ચ પશ્યામિ વાન્ ચ ન) જિન પ્રાણિયોંકો મૈં દેખતા હું ઔર જિનકો નહીં ભી દેખતા (તેષુ મા સુમતિ કૃધિ)ઉનકે વિષયમેં મુઝે સુમતિવાલા કર । (તવ ઈત ઈત્યાદિ પૂર્વવત્) ॥૭॥ (સલિલો અપ્સુ અન્તઃ યે પાશિનઃ) જલોંકે અન્દર જો પાશવાલે (અત્ર ઉપતિહન્તિ) યહાં આકર ઉપસ્થિત હોતે હૈ વે (ત્વા ગા દમન્) તુઝે ન દબા દેવેં (અશસ્તિ હિત્વા એતાં દિવં આરૂરૂક્ષઃ) નિન્દાકો ત્યાગકર દ્યુલોક પરઆરૂઢ હો ઔર (સઃ ન મૃડ) વહ તૂ હમેં સુખી કર, (તે સુમતૌ સ્યામ્) હમ તેરી સુમતિમૈં રહેંગે (તવ ઈત) ॥૮॥ હે ઈન્દ્ર ! (ત્વઃ નઃ મહતૈ સૌભાગાય) તૂ હમ સબકી બડે સૌભાગ્યકે લિયે (અદબ્ધેભિઃ અક્તુભિઃ પરિપાહિ) ન દબનેવાલે પ્રકાશોંકે સબ ઓરસે સુરક્ષિત રખ (તવ ઈત્) ॥૯॥ હે ઈન્દર ! (ત્વં નઃ શિવાભિઃ ઉતિભિઃ શંતમઃ ભવ) તૂ કલ્યાણપૂર્ણ રક્ષણોંકે સાથ હમ ઉત્તમ કલ્યાણ દેનેવાલે હો (ત્રિદિવં આરોહન્) દ્યુલોકપર આરૂઢ હોકર (દિવઃ ગુણાનઃ) પ્રકાશકો દેતા હુઆ (સોમપીતથે સ્વાસ્તયે પ્રિયધામા) સોમપાન ઔર કલ્યાણકે લિયે પ્રિય સ્થાન હો (તવ્ ઈત) ॥૧૦॥
ત્વમિંન્દ્રાસિ વિશ્વજિત્ સર્વવિત્ પુરુહૂતસ્ત્વમિન્દ્ર । ત્વમિંન્દ્રેમં સુહવં સ્તોમમેરયસ્વ સ નૌ મૃડ
સૂમતૌ તે સ્યામ્ તવેદ વિંષ્ણો બહુધા વીર્યાણિ ત્વં નઃ પૃણીહિ પશુભિર્વિશ્વરૂપૈઃ સુધાયાં મા ધેહિ પરમે વ્યો મન્ ॥૧૧॥

અદબ્ધ ૭૮૬ આપ મહીમદનમ અદબ્જેન બ્રહ્મણા અર્બદાન નબીઈન્દ્ર મલેચ્છ તઈવત

અદબ્ધો દિવિ પૃથિવ્યામુતાસિ ન ત આપુર્મહિમાનમન્તરિક્ષે અદબ્ધેન બ્રહ્મણા વાવૃધાનઃ સ ત્વં ન ઈન્દ્ર દિવિ ષંછર્મ યચ્છ તવેદ વિષ્ણો બહુધા વીર્યાણિ ત્વં નઃ પૃણીહિ પશુભિર્વિશ્વરૂપૈઃ સુધાયાં મા ધેહિ પરમે વ્યો મન્ ॥૧૨॥ યા તં ઈન્દ્ર તનૂરપ્સુ યા પૃથિવ્યા યાન્તરગ્નૌ યા તે ઈન્દ્ર પવમાને સ્વર્વિદિ । યયેન્દ્ર તન્વારૂહન્તરિક્ષં વ્યાપિથ તયા ન ઈન્દ્ તન્વાશર્મ યચ્છ તવેદ્ વિષ્ણો બહુધા વીર્યાણિ ત્વં નઃ પૃણીહિ પશુમિર્વિશ્વરૂપૈઃ સુધાયાં મા ધેહિ પરમે વ્યો મન્ ॥૧૩॥

નબીઅલા મલેચ્છરૂપ પરમ યવન

ત્વામિંન્દ્ર બ્રહ્મણા વર્ધયન્તઃ સત્રં નિ ષેદુર્ઋષયો નાધામાનસ્તવેદ્ વિષ્ણો બહુધા વીર્યાણિ ત્વં નઃ પૃણીહિ-પશુર્ભિવિશ્વરૂપૈઃ સુધાયાં મા ધેહિ પરમે વ્યો મન્ ॥૧૪॥

બહુધા વિષ્ણુ સઈદુની રૂષિઓ પરમયવન

ત્વં તૃતં ત્વં પર્યેષ્યુત્સૈ સહસ્ત્રધારં વિદથં સ્વવિદં તવેદ્ વિષ્ણો બહુધા વીર્યાણિ ત્વં નઃ પૃણીહિ પશુભિર્વિશ્વરૂપૈઃ સુધાયા મા ધેહિ પરમે વ્યોમન્ ॥૧૫॥

ત્વં રક્ષસે પ્રાદિશશ્ચતસ્ત્રસ્ત્વં શોચિષા નમસી વિ ભાસિ ત્વમિમા વિશ્વા ભુવાનાનું તિષ્ઠશ ઋતલસ્ય પન્થામન્વેષિ વિદ્વાંસ્તવેદ્ વિષ્ણો બહુધા વીર્યાણિ ત્વં નઃ પૃણીહિ પશુર્મિર્વિશ્વરૂપૈઃ સુધાયાં મા ધેહિ પરમે વ્યો મન્ ॥૧૬॥

(અદબ્ધેન બ્રહ્મણા વાવૃધાન સન) અબદજેન-૭૮૬ બ્રહ્મજ્ઞાન આરબદાન ૩૨ (દીવીઉત પૃથ્વીય અદબ્ધ અસી) ૩ લોકમાં અબદજ ૭૮૬ અંતરિક્ષમાં તે (તબઈત-મલચ્છ તઈબત) મહીમાદ આપ છો. મં.૧૨ હે ઈન્દ્ર તુ વિશ્વ અજીત સ અર્બીદ તઈબત-તૈયબત સ્તોત્ર પ્રેરીત કર મં.૧૧

(૧) હે ઈન્દ્ર ! તૂ (વિશ્વજિત્ સર્વવિત્) જગત્ જેતા ઔર હે ઈન્દ્ર ! તૂ (પુરુહત્) બહુત પ્રશંસિત હૈ । હે ઈન્દ્ર (ત્વં ઈમં સુહવં સ્તોમં એસ્થસ્વ) તૂ ઈસ ઉત્તમ પ્રાર્થનાવાલે સ્તોત્રકો પ્રેરિત કર (સઃ નઃ તવ ઈત્) ॥૧૧॥ હે ઈન્દ્ર ! તૂ (દિવિ ઉત પૃથિવ્યાં અદબ્ધઃ અસિ) દ્યુલોકમેં ઔર ઈસ પૃથ્વી પર ન દબા હુઆ હૈ (અન્તરિક્ષે તે મહિમાનં ન આપુઃ) અન્તરિક્ષમેં તેરી મહિમાકો કોઈ નહીં પ્રાપ્ત હો સકતે (અદબ્ધેન બ્રહ્મણા વાવૃધાનઃ સન) ન દબનેવાલે જ્ઞાનસે બઢતા હુઆ (દિવિઃ નઃ ત્વં શર્મ યચ્છ) દ્યુલોકમેં તૂ હમેં સુખ પ્રદાન કર (તવ્ ઈત) ॥૧૨॥ હે ઈન્દ્ર ! (યા તે અપ્સુ તનૂઃ) જો તેરા અંશ જલોંમેં હૈ, (યા પૃથિવ્યાં વા અગ્નૌ અન્તઃ) જો પૃથ્વીપર ઔર જો તેરા અંશ જલોંમેં હૈ, (યા પૃથિવ્યાં યા અગનૌ અન્તઃ) જો પૃથ્વીપર ઔર જો અગ્નિકે અન્દર હૈ, (હે ઈન્દ્ર ! યા તે પવ માને સ્વઃ વિદિ) ઔર જો તેરા અંશ પવિત્ર કરનેવાલે પ્રકાશપૂર્ણ દ્યુલોકમેં હૈ, હે ઈન્દ્ર ! (યયા તન્વા અન્તરિક્ષં વ્યાપિથ) જિસ તનુસે અન્તરિક્ષ વ્યાપતે હો, (તયા તન્વા નઃ શર્મ ગચ્છ) ઉસ તનૂને હમ સબકો સુખ પ્રદાન કરે (તવ ઈત) ॥૧૩॥ હે ઈન્દ્ર !

સ્તોત્ર તઈબત

(ત્વાં બ્રહ્મણ વર્ધયન્તઃ) તેરી મંત્રોસે સ્તુતિ કરતે હુએ (નાધમાનઃ ઋષયઃ સત્રં નિષેદુઃ) પ્રાર્થના કરનેવાલે ઋષિગણ સત્ર નામક યાગમેં બૈઠતે હૈ (તવ ઈત્) ॥૧૪॥ હે વ્યાપક દેવ ! (ત્વં તૃતં-ત્રિતં) તૂ તીનોં સ્થાનોમેં પ્રાપ્ત (સહસ્ત્રધારં વિદથં સ્વર્વિદં ઉત્સ) સહસ્ત્રાધારાઓંસે યુક્ત જ્ઞાનમય પ્રકાશપૂર્ણ સ્ત્રોકો (પર્યષિ) વ્યાપતા હૈ (તબ ઈત્) ॥૧૫॥

તઈબત-કલામ તૈયબ

હે દેવ ! (ત્વં ચતસ્ત્રઃ પ્રાદેશઃ રક્ષસે) તૂ ચારી દિશાઓં કી રક્ષા કરતા હૈ (અપને (શોચિષા નભસી વિભાસિ તેજસે આકાશકો પ્રકાશિત કરતા હું (ત્વં ઈમાઃ ભુવના અનુતિષ્ઠસે) તૂ ઈન સબ ભુવનોંકે અનુકુલ હોકર ઠહરતા હૈ ઔ (વિદ્વાન ઋતસ્ય પન્થાં અન્વેષિં) જાનતા હુઆ સત્યકે માર્ગકા અનુસરણ કરતા હૈ (તબ ઇત્) ॥૧૬॥

સ્તોત્ર કલમો તઈબત-તૈયબ

પંચભિઃ પરાડ તપસ્યેકયાર્વાશસ્તિમેષિ સુદિને બાધમાનસ્તવેદ વિષ્ણો બહુધા વીર્યા ણિ ત્વં નઃ પૃણીહિ પશુભિર્વિશ્વરૂપૈઃ સુધાયાં મા ધેહિ પરમે વ્યો મન્ ॥૧૭॥

ત્વમિન્દ્રસ્ત્વં મહેન્દ્રસ્તંવ લોકસ્ત્વં પ્રજાપતિઃ તુભ્યૈ યજ્ઞો વિ તાયતે તુભ્યં જુહ્વતિ જુહ્વતસ્ત

વેદ વિષ્ણો બહુધા વીર્યાણિ ત્વં નઃ પૃણીહિ પશુભિર્વિશ્વ સુધાયાં મા ધેહિ પરમે વ્યો મન્ ॥૧૮॥

અસતિ સત્ પ્રતિષ્ઠિતં સતિ ભૃતં પ્રતિષ્ઠિતમ્ ભૂતં હ ભવ્ય આહિતં ભવ્યૈ ભૂતે પ્રતિંષ્ઠિતિં તવેદ્

તવેદ્ વિંષ્ણો બહુધા વીર્યા ણિ ત્વં નઃ પૃણીહિ પશુભિર્વિશ્વરૂપૈઃ સુધાયાં મા ધેહિ પરમે વ્યો મન્ ॥૧૯॥ શુક્રોસિ ભ્રાજોસિ સ યથા ત્વં ભ્રાજતા ભ્રાજોસ્યેવાહં ભ્રાજતા ભ્રાજ્યાસમ્ ॥૨૦॥

રુચિંરસિ રોચોસિ । સ યથા ત્વં રૂચ્યા રોચોસ્યેવાહં પશુભિશ્ચ બ્રાહ્મણવર્ચસેન ચ રૂચિષીય ॥૨૧॥

ઉદ્યતે નમ ઉદાયતે નમ ઉદિંતાય નમઃ । વિરાજે નમઃ સ્વરાજે નમઃ સમ્રાજે નમઃ ॥૨૨॥

અસ્તંયતે નમોસ્તમેષ્યતે નમોસ્તમિતાય નમઃ વિરાજેનમઃ સ્વરાજે નમઃ સમ્રાજે નમઃ ॥૨૩॥

હે ઈન્દ્ર યજ્ઞમાં તૂભ્યં તોબયં વિતાપતે તઈબતાયત તૈયબ હવન યજ્ઞમાં તૈબત મહાબ્રહ્મવાક્યે કલમો સ્તોત્ર તબઈત તઈબતે ભ્રાજ ભ્રાજતા ભ્રાજયાસ જીબરાઈલ દ્વારા પ્રકાસમાન કલમો તઈયબ. મં.૧૮,૧૯,૨૦.

(પચ્ચમિ પરાડ્ તપસિ) તૂ અપની પાંચો શક્તિયોંસે તપતા હૈ ઔર (એકયા અર્વાડ) એસકે ઉરે તપતા હૈ ઔર સુદિને અશન્તિં બાધમાનઃ એષિ) ઉત્તમ દિનમેં અપ્રશસ્તતાકે દૂર હટાતા હુઆ ચલતા હૈ (તવ ઇત્) ॥૧૭॥ હે દેવ ! (ત્વં ઇન્દ્રઃ) તૂ ઇન્દ્ર હૈ, (ત્વં મહેન્દ્રઃ) તૂ બડા ઇન્દ્ર હૈ (ત્વં લોકાઃ) તૂ લોક-પ્રકાશપૂર્ણ હૈ, (ત્વં પ્રજાપતિઃ) તૂ પ્રજાપાલક હૈ (યજ્ઞઃ તુભ્યં વિતાયતે) યજ્ઞ તેરે લિયે ફૈલાતા જાતા હૈ ઔર (જુહ્વત તુભ્યં જુહ્વુતિ) હવન કરનેવાલે તેરે લિયે આહુતિયા દેતે હૈ (તવ ઇત્) ॥૧૮॥ (અસતિ સત્ પ્રતિષ્ઠિતં) અસત્ મેં અર્થાત્ પ્રાકૃતિક વિશ્વનમેં સત્ અર્થાત્ આત્મા રહે હૈ, (સતિ ભૂતં પ્રતિષ્ઠિતં) હોનેવાલા ભૂતમેં પ્રતિષ્ઠિત હુઆ હૈ (તવ ઇત્) ॥૧૯॥ (શુક્રઃ અસિઃ) તૂ તેજસ્વી હૈ, (ભ્રાજઃ અસિ) તૂ પ્રકાશમય હૈ, (સ ત્વં) વહ તૂ (યા ભ્રાજતા ભ્રાજઃ અસિ) જૈસા તેજસ્વી હૈ (એવ અહં ભ્રાજતા ભ્રાજ્યાસં) વેસે હી મૈં તેજસે પ્રકાશિત હોઉં ॥૨૦॥

વિરાજ અરબીરાજા-સામ્રાજ્ય સ્વરાજ્ય અવલ આખર મધ ઉદયઅસી નમસ્કાર

(રૂચિઃ અસિ) તૂ પ્રકાશમાન હૈ, (રોચઃ અસિ) તૂ દૈદિપ્યમાન હૈ (સઃ ત્વં રૂધ્યા રોચઃ અસિ) વહ તૂ જૈસા તેજસે તેજસ્વી હૈ (એવઅહં પશુભિઃ ચ બ્રહ્મવર્ચસેન ચ રૂચિષીય) વૈસેહી મૈં પશુઓં ઔર જ્ઞાનકે તેજસે પ્રકાશિત હોં ॥૨૧॥ (ઉદ્યતે નમઃ) ઉદિત હોનેવલકો હો નમસ્કાર (ઉદાયતે નમઃ) ઉપર આનેવાલેકે લિયે નમસ્કાર, (ઉદિતાય નમઃ) ઉદયકો પ્રાપ્ત હુએ કો નમસ્કાર (વિરાજે નમઃ) વિશેષ પ્રકાશમાનકો નમસ્કાર, (ત્વરાજે નમઃ) અપને તેજસે ચમકનેવાલેકો નમસ્કાર અસ્તકો જાનેવાલેકો નમસ્કાર, (અસ્તમિતાય નમઃ) અસ્ત હુએ કો નમસ્કાર, (વિરાજે, સમ્રાજે, સ્વરાજે નમઃ) વિશેષ તેજસ્વી, ઉત્તમ પ્રકાશાન ઔર અપને તેજસે પ્રકાશનેવાલેકો નમસ્કાર હો ॥૨૩॥

ઉદયંમ વિશ્વતપસા સહપત્ની મહમદતૂ

ઉદગાદયમાદિત્યો વિશ્વેન તપસા સહ । સપત્નાન્ મહ્ય રન્ધયન્ મા ચોં દ્વિપતે રધં તવેદ્ વિષ્ણો

બહુધા વીર્યાણિ ત્વં નઃ પૃણીહિ પશુભિર્વિશ્વરૂપૈઃ સુધાયાં મા ધેહિ પરમેવ્યો મન્ ॥૨૪॥

નબી અલા રૂક્ષ અહમદીત્ય પાર કરો

આદિત્ય નાવમારૂક્ષઃ શતારિત્રાં સ્વસ્તયે અહર્માત્યપીપરો રાત્રિં સત્રાતિં પારય ॥૨૫॥ સૂર્ય નાવમારૂક્ષઃ શતારિત્રં સ્વસ્તયેં રાત્રિં માત્યપીપરોહઃ સત્રાતિં પારય ॥૨૬॥ પ્રજાપતેરાવૃતો બ્રહ્મણા વર્મણાહં કશ્યપસ્ય જ્યોતિષા વર્ચસા ચ જરદષ્ટિઃ કૃતવીર્યો વિહાયાઃ સહસ્ત્રાયુઃ સુકૃતશ્ચરેયમ્ ॥૨૭॥

પ્રજાપતી અર્બન બ્રમણા વર્મણા અર્બીયા રક્ષા કરો. પીર સર્વદેવા

પરિવૃતો બ્રહ્મણા વર્મણાહં કસ્યપસ્ય જ્યોતિસા વર્ચસા ચ મામા । પ્રાપન્તિ સર્વદેવયા યા મા માનુપીર વ સૃષ્ટા વધાયં ॥૨૮॥ ઋતેન ગુપ્ત ઋતમિંશ્ચ સવૈર્ભૂતેન ગુપ્તો ભવ્યેન ચાહમ્ । મા મા પ્રાપત્ પાપ્મા મોત મૃત્યુરન્તર્દધેહં સલિલેન વાચઃ ॥૨૯॥

રૂતેન સત્ય અલા ગુપ્ત વર્મણા સત્ય અર્મિશ્ચ મા પાતુ ફાતૂખાતૂ મૂર્તજયા મહંમદે રસૂલીલેન વાચો

અગ્નિર્મા ગોપ્તા પરિં પાતુ વિશ્વત ઉદ્યન્ત્સૂર્યો નુદતાં મૃત્યુપાશાન્ । વ્યુચ્છન્તીરૂષસઃ પર્વતા ધ્રૂવાઃ સહસ્ત્રં પ્રાણા મય્યા યતન્તામ્ ॥૩૦॥

ઇતિ સપ્તદશં કાન્ડં સમાપ્તમ્

(અથં આદિત્યઃ વિશ્વેન તપસા સહ ઉદગાત્) વહ સૂર્ય સંપૂર્ણ તેજકે સાથ ઉદિત હૈ (મહં સપત્નાન્ રન્ધથન્) મેરે લિયે મેરે શત્રુઓંકો વશ કરતા હે, (અહં ચ દ્વિષતે મા રધં) પરંતુ મૈં કભી વશમેં ન હોઉં (તવ ઇત્ વિષ્ણો બહુધા વીર્વાણિ) હે વ્યાપક દેવ ! તેરે હી યે સબ પરાક્રમ હૈ (ત્વં નઃ વિશ્વરૂપૈઃ પશુભિઃ પૃણીહિ) તૂ હમ સબકો અનન્ત રૂપોવાલેં પશુઓંસે પરિપૂર્ણ કર ઔર (પરમે વ્યામન સુધાયાં મા ધેહિ) પરમ આકાશમેં વિદ્યમાન અમૃત મે મુઝે ધારણ કર ॥૨૪॥ હે આદિત્ય ! (સ્વસ્તયે શતારિત્રાં નાવં આરૂક્ષઃ) હમારે કલ્યાણ કે લિયે સેકડોં આરોંવાલી નૌકાપર આરૂઢ હો (મા અહઃ અતિ અપીપરઃ) મુઝે દિનકે સમય પા કર ઔર (રાત્રિં સત્રા અતિપારય) રાત્રીકે સમય પાર કર ॥૨૬॥ (અહં પ્રજાપતેઃ બ્રહ્મણા વર્મણા આવૃતઃ) મૈં પ્રજાપતિકે જ્ઞાનરૂપ કવચસે આવૃત હોકર (કશ્યપસ્ય જ્યોતિષા વર્ચસા ચ) ઔર સર્વદર્શક દેવકે તેજ ઔર બલસે યુક્ત હોકર (જરદષ્ટિઃ કૃતવીર્યઃ) વૃદ્ધાવસ્થા તક વીર્યવાન્ હુઆ (વિર્હાયાઃ સહસ્ત્રાયુઃ) વિવિધ કર્મોસે યુક્ત સહસ્ત્રાયુ-પૂર્ણાયુ હોકર (કશ્યપસ્ય જ્યોતિષા વર્ચસા ચ) સર્વદર્શક દેવકે તેજસે ઔર બલસે યુક્ત હોકર (યાઃ દેવીઃ માનુષીઃ ઈષવઃ વધાય અવસૃષ્ટાઃ જો દિવ્ય ઔર માનવી વાણ વધકેલિયે ભેજ ગયે હોં વે (મા મા પ્રાપન્) મુઝે ન પ્રાપ્ત હો, ઉનસે મેરા વધ ન હોવે ॥૨૮॥ (ઋતેન ગુપ્તઃ) સત્યકે દ્વારા રક્ષિત, (સર્વે ઋતુભિઃ ચ) સબ ઋતુઓં દ્વારા રક્ષિત, શ્રભૂતેન ચ ભવ્યેન ગુપ્તઃ અહં)ભૂત ઔર ભવિષ્ય દ્વારા સુરક્ષિત હુઆ મૈં યહાં વિચરૂં (પાપ્મા મા, ઉત મૃત્યુઃ મા મા પ્રાપત્) પાપ અથવા મૃત્યુ મુઝે ન પ્રાપ્ત હો (અહં વાચઃ સલિલેન અર્ન્દધે) મૈં અપની વાણીકો- અપન શબ્દકો પવિત્ર જીવનકે અંદર ધારણ કરતા હું વાણીકી પવિત્રતા પવિત્ર જીવનસે કરતા હું ॥૨૯॥ (ગોપ્તા અગ્નિઃ વિશ્વચઃ મા પરિપાતુ) રક્ષક અગ્નિ સબ ઓરસે મેરી રક્ષા કરે (ઉદ્યન્ સૂર્યઃ મૃત્યુપાશાન્ નુદતાં) ઉદય હોનેવાલા સૂર્ય મૃત્યુપાશોંકી દૂર કરેં (મ્યુચ્છન્તીઃ ઉષસઃ) પ્રકાશયુક્ત ઉષાએં ઔર (ધ્રુવાઃ પર્વતાઃ) સ્થિરપર્વતા (સહસ્ત્ર પ્રાણાઃ મયિ આ યતન્તાં) સહસ્ત્રોં બલવાલે પ્રાણ મેરે અન્દર ફૈલાય રખેં ॥૩૦॥

પંજેતન પાક ગુપ્ત સત્ય ગુપ્ત મહમદે રસુલીલા વાચા

ઇતિ પ્રથમોનુવાકઃ ।। ઇતિ સપ્તદશં કાન્ડં સમાપ્તમ્ ।। પા.નં. ૫-૯

સપ્તદશ કાન્ડકા મનન

અપને અભ્યુદયકા વિચાર કરનેવાલે પાઠક ઇસ કાન્ડકા મનન અધિક કરેં. વિશેષતા પહિલે મંત્રોકા જો એક મંત્રગણ હૈ, ઉસકા અત્યંત મનન કરેં. યે પાંચ મન્ત્ર બતાતે હૈ કિ વિજયેચ્છુ પુરુષકો અપને અન્દર કૌનસે ગુણ પ્રાપ્ત કરને ચાહિયે ઔર બઢાને ચાહિયે. ઉન્નતિ ચાહનેવાલે મનુષ્ય અપની ઇચ્છા ઇસ પ્રકાર રખેં-

લોકપ્રિય બનના

(અહં) દેવાનાં, પ્રજાનાં, સમાનાનાં, પશૂનાં પ્રિયઃ ભૂયાંસ, આયુષ્માન્ ભૂષાસામ્ ।। (મં ૧-૪)

"મૈં દેવોંકા, પ્રજાજનોંકા, સમાન યોગ્યતાવાલે લોગોંકા, ઔર પશુઓકો પ્રિય હોઉં, ઔર દીર્ઘાયુ બનનેકી હૈ, ક્યોંકિ આયુ, આરોગ્ય ઔર બલ રહા તોહી સબ કુછ ધર્મ કર્મ હોના સંભવ હૈ અતઃ ઉન્નતિશીલ મનુષ્યોંકી ઉચિત હૈ કિ, વે ધર્માનુસાર આચરણ કરકે અપની આયુ દીર્ઘ કરેં, નીરોગ રહનેકા યત્ન કરેં ઔર અપને અન્દર બલ સ્થિર રખેં. પા.નં. ૧૦

ન દબ જાના - મહમદનં અદબ્ધ-અબદજ-૭૮૬ છે. મહાશક્તિવાન

પૃથિવ્યાં અદબ્ધઃ અસિ તે મહિમાનં ન આપુઃ (મં ૧૨)

"પૃથીવ્યાં અદબ્ધઃ તૂ આત્મા ન દબ જાનેવાલા મહાશક્તિમાન હૈ, તેરી મહિમા અન્ય ભૌતિક જડ પદાર્થોકો પ્રાપ્ત નહીં હો સકતી" જડ પદાર્થ કિતનેભી સામર્થ્યવાન હો, પરંતુ ઉનકી શક્તિ આસ્માકે સામર્થ્યકી બરાબરી કર નહીં સકતી. અપને આત્માકી યહ પ્રચન્ડ શક્તિ જાનનેકે લિયે હી સબ ધર્માનુષ્ઠાન હૈ અપને પરમ પિતાકી પ્રન્ડ શક્તિકા વર્ણન ઇસી કારણ ઉપાસનાકે લિયે નપાસકોંકે સન્મુખ વેદમંત્રો દ્વારા રખા જાતા હૈ કિ વે કિસી ન કિસી દિન અપને અન્દર પરમપિતાકા વીર્ય હૈ, ઇસ બાતકા અનુભવ કરેં ઔર ઉનકે ગુણોંકા ધારણ અપને અન્દર કરનેકા યત્ન કરેં. યહ ઇશરગુણોંકી ધારણા કિસ પ્રકાર હો સકતી હૈ યહ ભી આગે કહા હૈ-

અબદજન-૭૮૬ તઅબદન તૈયબ વાવૃધાન

અદબ્ધેન બ્રહ્મણા વાવૃધાનઃ (મં-૧૨) "ન દબ જાનેવાલે જ્ઞાનસે બઢતા હુઆ" અપને (બહુધા વીર્યાણિ) બહુત પરાક્રમ કર યહાં જો કહા હૈ વહ પ્રત્યેક વૈદિક ધર્મોકો ધ્યાનમેં ધારણ કરના ચાહિયે. મનુષ્યકી ઉન્નતિ કે જ્ઞાનસે હોની હૈ, યહ બાત યહાં સ્પષ્ટ કહી હૈ, ઇસલિયે ઉન્નતિશીલ પાઠક જ્ઞાનપ્રાપ્તિકે યત્નમેં કટિબદ્ધ હો. યહાં જ્ઞાનકા મહત્વ વર્ણન કિયા હૈ જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરનેકે પશ્ચાત્-

સત્ય કા માર્ગ

વિદ્વાન ઋતસ્ય પન્થાં અનુ એષિ (મં-૧૬) વિદ્વાન હોકર સત્યકે માર્ગસે અનુકૂલ હોકર જાતા હૈ" સત્યકા આગ્રહકે સાથ પાલન કરના ચાહિયે. સત્ય હી મનુષ્યકા માર્ગદર્શક ઔર સબ બન્ધનોંકો દૂર કરનેવાલા હૈ. સત્યકે પાલનસે હી સબ પ્રકારકી ઉન્નતિ હોતી હૈ ઇસી તરહ- પા.નં. ૧૨

ભૂત ભવિષ્ય વર્તમાન

પુરુષ એવેદં સર્વ યદ્ભૂતં યચ્ચ ભવ્વમ્ । ઉતામૃતત્સ્યેશાનઃ ઋ ૧૦/૯૦૨, વા. યજુ ૩૦/૨/

પુરુષ એવેદં સર્વ યદ્દૂતં યચ ભાવ્યમ્ । ઉતામૃતત્વસ્યેશ્વરઃ મૂર્તજા ઇશ્વર ।। અથર્વ ૧૯/૬/૪

"વર્તમાન કાલમેં જો પુરુષ હૈ વહી ઉસકે ભૂત ઔર ભવિષ્યકા રૂપ હૈ ઔર વહ અમૃત્વ કા સ્વામી હૈ અર્થાત્

કિસી પુરુષ કા વર્તમાન કાલ ઉસકે ભવિષ્યકા બીજ ઔર ભૂતકા પરિણામ દિખાતા હૈ. પા.નં. ૧૩

અપના યશ

અહં બ્રહ્મણા વર્મણા જ્યોતિષા વર્ચસા ચ આવૃતઃ કૃતવીર્થ વિહાયાઃ જરદષ્ટિઃ સહસ્ત્રાયુઃ સુકૃતઃ ચારેયમ્ ॥ (મં-૨૭)
અહં બ્રહ્મણા વર્મણા જ્યોતિષાં વર્ચસા ચ પરિવૃતઃ ઋતેન ગુપ્તઃ ભૂતેન ભવ્યેન ચ ગુપ્ત (ચરેયમ)॥ (મં-૨૮-૨૯)

પંજેતન પાક મહમદે રસુલીલેન વાચા

પાપ્મા મા મા પ્રાપત્, મૃત્યુઃ મા મ પ્રાપત્ । અહં વાચઃ સલિલેન અર્ન્તદધે । (મં-૨૯)

"મૈં જ્ઞાન, આત્મક્ષાકા સામર્થ્ય, તેજ ઔર બલસે યુક્ત હોકર, પરાક્રમ કરતા હુઆ, વિવિધ પુરુષાર્થકા સાધન કરતા હુઆ, દીર્ઘ આયુ પ્રાપ્ત કરકે, સદાચારસે વ્યવહાર કરૂંગા, મૈં જ્ઞાન, આત્મરક્ષાકા સામર્થ્ય, તેજ ઔર બલસે યુક્ત હોકર, સત્યસે સદા સુરક્ષિત હોતા હુઆ, ભૂતંભવિષ્ય વર્તમાન કાલ મેં હોનેવાલે કર્મોસે સુરક્ષિત હોતા હુઆ, સદાચારસે વ્યવહાર કરૂંગા પાપ મેરે પાસ ન આવે, પાપી મેરે સંનિધ ન આવે, મૃત્યુકા ભય મુઝે ન પ્રાપ્ત હો, મૈં અપની વાણીકો શુદ્ધ જીવનસે યુક્ત કરતા હું"

આવેદ મંત્રોને શાન્તીથી ખૂબ મનન કરીને સમજવા જોઈએ. બાહરનું રૂપ જોઈને સમજી શકાશે નહીં. મંત્ર શબ્દનો આગળ પાછળ જોડ મેલથી મનન કરવું જોઈએ. બ્રહ્મજ્ઞાન વેદ છે -લેખક દામોદર સાવલેકર

ઈનમેંસે પ્રત્યેક વાક્ય ઈતના સ્પષ્ટ, ઈતના તેજસ્વી, ઈતના બોધપ્રદ ઔર ઈતના માર્ગદર્શક હૈ કિ ઉસકા અધિક સ્પષ્ટીકરણ કરનેકી યહાં આવશ્યકતા પ્રતીત હી નહીં હોતી. પાઠક ઈસીકા પાઠ વારંવાર કરે, વારંવાર મનન કરેં ઔર અપને આત્માકે અન્દર વેદકે યે ઓજસ્વી વિચાર સ્થિર કરે. ઈન્હીં વિચારોંકી સ્થિરતાસે મનુષ્ય વિજયી હોગા ઔર અભ્યુદય પ્રાપ્ત કરેગા ઔર અન્તમેં ધન્ય ભી હોગા ઔર અભ્યુદય પ્રાપ્ત કરેગા ઔર અન્તમેં ધન્ય ભી હોગા. જો પાઠક ઈસ તરહ ઈસ કાન્ડકા મનન કરેંગે, વે અપની ઉન્નતિકા પર્યાપ્ત જ્ઞાન પ્રાપ્ત કર સકતે હૈ. ઈસ કાન્ડકે પ્રત્યેક મંત્રમેં ગુપ્ત જ્ઞાન ભરપૂર ભરા હૈ કેવલ વાહ્ય અર્થકે મંત્રમેં ગુપ્ત જ્ઞાન ભરપૂર ભરા હૈ કેવલ વાહ્ય અર્થકે પ્રાપ્ત કરનેસેહી પાઠકોંકોં યહ નહીં સમઝના ચાહિયે કિ હમને મંત્રકા આશય તો આગે પીછેકે શબ્દોંકે સાથ ઔર વિધાનોં કે સાથ સંગતિ દેખકર મનન કરનેસે હી ધ્યાનમેં આ સકતા હૈ આશા હૈ કિ ઈસ મહત્વપૂર્ણ ઉપદેશોંકે કાન્ડસે પાઠક અધિકસે અધિક બોધ પ્રાપ્ત કરકે કૃતકૃત્ય ઔર ધન્ય બનેંગે. પા.નં. ૧૪

અથર્વવેદકા સુબોધ ભાષ્ય (અષ્ટદશં કાન્ડમ્)

યમ, પિતર ઔર અન્ત્યેષ્ટિ

(૧) ઋષિઃ- અથર્વા દેવતા-યમ, મંત્રોકાઃ)

વવૃત્યાતિર-તઈબત્યા અર્બત્યા દિનવં મહદીનવ જગનબી-ક્યામા ફાતમા યમૂ અસૂરસ્ય અરબીયા પીર ખ્યન

ઓ ચિત્ત સખ્યાયં સખ્યા વવૃત્યાં તિરઃ પુરુ દિર્ણવં જગન્વાન્ પિતુર્નપાતમા દધાત્ વેધા અધિ ક્ષમિં પ્રતરં દીર્ઘ્યાનઃ ॥૧॥ ન તે સખા સખ્યં વષ્ટયેતત્ સલ્ક્ષ્મા યદ્ વિષુરુપા ભવાતિ મહસ્પુત્રાસો અસુરસ્ય વીરા દિવો ધર્તાર ઉર્વિયા પરિં ખ્યન્ ॥૨॥ (પા.નં. ૫)

પ્રથમ પતિ મૃત્યુથી વીધવા વિવાહ નબી અમા બીબીસિયા

ઉશાન્તિ ધા તે અમૃતાસ એતદેકસ્ય ચિત્ ત્યજસં મર્ત્યસ્ય । નિ તે મનો મનસિ ધાય્યસ્મે જન્યુઃ પતિસ્તન્વરૂ

મા વિવિશ્યાઃ ॥૩॥ ન યત્ પુરા ચકૃમા કદ્ધ નુનમૃતં વદન્તો અનૃતં રમેભ ગન્ધર્વો અપ્સ્વપ્યા ચ યોષા સા નૌ નાભિઃ પરમં જામિ તન્નૌ ॥૪॥ ગર્ભે નુ નૌ જનિતા દમ્પતી કદેવસ્ત્વષ્ટા સવિતા વિશ્વરૂપઃ નકિરસ્ય પ્ર મિનન્તિ વ્રતાનિ વેદ નાવસ્ય પૃથિવી ઉત્ત ઘોઃ ॥૫॥ કો અદ્ય યુક્તે ધુરિ ગા ઋતસ્ય શિર્માવતો ।મિનો
પાં.નં. ૬
દુર્હણાયન્
આસન્નિષૂન હસ્ત્વસો મયોભૂન ય એષાં ભૃત્યામૃણધત્ સ જીવાત્ ॥૬॥ કો અસ્ય વેદ પ્રથમસ્યાહનઃ ક ઈ દદર્શ ક ઇહ પ્ર વીચત્ । યે ચિત્પૂર્વઋતસાતા ઋતજાતા ઋતાવૃધઃ ઋષન્તિપસ્વતો યમ તપોજાં અપિં ગચ્છતાત્ ॥૧૫॥
તપસા યે અનાધૃષ્યાસ્તપસા યે સ્વ ર્યયુઃ તપો યે ચક્રિરે મહસ્તાંશ્ચિદેવાપિં ગચ્છતાત્ ॥૧૬॥ પા.નં. ૨૪
યે યુધ્યન્તે પ્રધનેષુ શૂરાસો યે તનૂત્યજઃ । યે વા સહસ્ત્રદક્ષિણાસ્તાંશ્ચિદેવાપિં ગચ્છતાત્ ॥૧૭॥
સહસ્ત્રણીથાઃ કવયો યે ગોપાયન્તિ સૂર્યમ્ । ઋષીન્તપસ્વતો યમ તપોજાં અપિં ગચ્છતાત્ ॥૧૮॥
સ્યોનાસ્મૈ ભવ પૃથિવ્યનૃક્ષરા નિવેશની યચ્છાસ્મૈ શર્મ સપ્રથાઃ ॥૧૯॥
અસંબાધે પૃથિવ્યા ઉરૌ લોકે ન ધીયસ્વ । સ્વધા યાશ્ચકૃપે જીવન્ તાસ્તે સન્તુ મધુશ્રુતઃ ॥૨૦॥
હ્યયામિ તે મનસા મન ઇહેમાન્ ગૃહાં ઉપ જુજુપાણએહિં ।
સં ગચ્છસ્વ પિતૃભિઃ સં યમેન સ્યોનાસ્ત્વા વાતા ઉપ વાન્તુ શગ્માઃ ॥૨૧॥ પા.નં. ૨૫
સરસ્વતી પિતરોં હવન્તે દક્ષિણા યજ્ઞમભિનક્ષમાણાઃ । આસદ્યાસ્મિન્ બર્હિષિ માદયધ્વમનમીવા ઇષ ઈ દેહ્યસ્મે ॥૪૬॥ સરસ્વતિ યા સરથૈ યયાથોક્થૈઃ સ્વાધાર્ભિદેવિ પિતૃભિર્મદન્તી । સહસ્ત્રાધામિડો અત્ર ભાગં રાયસ્પોષં યજમાનાય ધેહિ ॥૪૭॥ પૃથિવીં ત્વાં પૃથિવ્યામા વેંશાયામિ દેવો નો ધાતા પ્ર તિરાત્યાપુઃ । પરાપરૈતા વસુવિદ વો અસ્ત્વધા મૃતાઃ પિતૃષુ સં ભવન્તુ ॥૪૮॥ આ પ્ર ચ્યવેથામપ તન્મૃજેષાં યદ્ વામભિમા અત્રોચુઃ ।
અસ્માદેતમધ્ન્યૌ તદ્ વશીયો દાતુઃ પિતૃષ્વિહભોજનૌ મમ ॥૪૯॥

આસદ્યા સૈયદા અસ્મીન ઈસલમ અર્બીરૂષી મઅમદન મદનીવા

અર્થઃ (દક્ષિણા) દક્ષિણા દિશાસે આકર (યજ્ઞંઅભિ નક્ષમાણાઃ પિતરઃ) યજ્ઞકો સબ ઓરસે પ્રાપ્ત કરતે હુએ જો પિત્તર (સરસ્વતી હવન્તે) સરસ્વતીકો બુલાતે હૈ વે તુમ (અસ્મિન્ બર્હિષિ) ઇસ યજ્ઞમેં (આસદ્ય) બૈઠકર (માદયધ્વં) અનાન્દિત હોઓ (અસ્મે) હમેં (અન્નીવાઃ ઇષઃ) રોગરહિત અન્નોકોં અર્થાત્ જિનકે ખાનેસે કિસી ભી પ્રકારકા રોગ ન હોવે એસે અન્નોકોં હે સરસ્વતી ! તૂ (આધેહિ) દે ॥૪૬॥

પતૂઅર્બિ સ્વાધા અર્બી મદની પીતર

(સરસ્વતી દેવિ) હે સરસ્વતી દેવી ! (યા) જો તૂ (પિતૃભિઃ સ્વાધાભિઃ) મદન્તી પિત્તરોંકે સાથ મિલકર સ્વધાઓંસે આનન્દિત હોતી હુઈ (સરથં) પિતરોંકે સાથ સમાન રથપર આરોહણ કરતી હુઈ (યથાથ) આઈ હૈ વહ હે સરસ્વતી તૂ (અત્ર) ઇસ યજ્ઞમેં (યજમાનાય) યજમાનકે લિયે (સહસ્ત્રાર્ઘ ઇડઃ માગં) હજારોંસે પૂજનીય અન્નકે ભાગકો ઔર (રાજસ્યોપં) ધનકી પુષ્ટિ કો (ધેહિ) દે ॥૪૭॥

મૃત પુરૂસ માટીથી બનેલા માટીમાં દફન કરૂં છું.

(પૃથિવીં ત્વાં પૃથિવ્યાં આવેશયામિ) મિટ્ટી સે બને હુએ હે મૃત પુરુષ ! તુઝકો મિટ્ટીમેં મિલા દેતા હું અર્થાત્ તુઝે પૃથિવીમેં ગાઢતા હું (ધાતા દેવઃ નઃ આયુઃ પ્રતિરાતિ) ધારક દેવ હમારી આયુકો બઢાવે. હે (પરાપરૈતાઃ) પ્રકૃષ્ટતયા હમસે દૂર ચલે ગયે પિતરો ! (વઃ) તુમ્હારે લિએ ધાતા દેવ (વસુવિદ અસ્તુ) વાસ કરનેવાલા હો,

તુમ્હારા આશ્રયદાતા હો. (અધ) ઔર (મૃતાઃ) મૃત પિતૃષું સંભવન્તુ) પિત્તરોંમેં અચ્છીતર હોવેં અર્થાત્ આ મિલે ॥૪૮॥

અસ્માદે મદીન્યો પાકવેદામ ચક્ષ્માણ કુરાણ આપ સૃજેયાં કલમો કીલ કબરસ્તાનમાં ભોજન

હે પ્રેતવાહક બૈલો ! (યુવાં) તુમ દોનોં (આ પ્રચ્યવૈથામ્) બૈલગાડીમે વિયુક્ત હોઓ. (તત્) ઉસ ચક્ષ્મમાણ (જો આગે કહા જાયગા) નિન્દારૂપ વાક્ય સે (અપ સૃજેથાં) શુદ્ધ હોઓ ઉસ નિન્દારૂપ વાક્યકો જિસસે કિ ઉપર શુદ્ધ હોને કો કહા ગયા હૈ, કહતે હૈ- (અભિમાઃ) દોષ દેનેવાલે પુરુષોંને (વાં) તુમ દોનોંકો 'પુંગવૌ કિલ અસ્પૃશ્યં અમિરીક્ષ્યં પ્રેતં ઉઢવન્તૌ' ઇત્યાદિ નિન્દારૂપ, (યત્ ઉચુઃ) જો વાક્ય કહા હૈ ઉસસે શુદ્ધ હોઓ (અધ્ન્યૌ) હે હિંસા કરનેકે અયોગ્ય બૈલો ! (અસ્માત્) ઇસ નિન્દા કી કારણભૂચ ગાડીસે (એતં) જો છૂટ જાતા હૈ (તત્) વહ (વશીયઃ) શ્રેષ્ઠ હોવે ઔર તબ (ઇહ) ઇસ પિતૃગેધ મેં (પિતૃષુ દાતુઃ મ) પિતરોંકા ઉદ્દેશ્ય કરકે અગ્નિકો દેતે હુએ કા હવિકો દેતે હુએ મેરે (ભોજનૌ) પાલના કરનેવાલે હોઓ ॥૪૯॥

ભાવાર્થ : પિત્તર સરસ્વતી કો યજ્ઞમેં બુલાતે હૈ ॥૪૬॥ સરસ્વતી પિત્તરોંકે સાથ સમાન રંથપર ચઢતી, સ્વધા ખાતી વ યજ્ઞમેં આતી હૈ ॥૪૭॥

મૃતકો મીટ્ટીમેં દફન કરવાનો નિર્દેશ

(પૂર્વાર્ધ મે મૃત દેહકે ગાડને કા નિર્દેશ હૈ) યહ માનવ દેહ પાર્થિવ તત્વોંકે આધિક્યસે બના હુઆ હૈ, અતએવ યહાં પર મૃતદેહકો પૃથિવી (મિટ્ટી) કે નામસે પુકારા ગયા હૈ ॥૪૮॥ સ્મશાનમેં જાકર બૈલગાડી છોડકર બૈલોંકા સ્વાસ્થવિચાર કરના ઉચિત હૈ ॥૪૯॥

પાનં. ૬૧

યદ્ વો અગ્નિજડાદેકમઙ્ગૈ પિતૃલોકં ગમયૈ જાતવેદાઃ । તદ્ વ એતત્ પુનરા પ્યાયાયામિ સાકાઃ સ્વર્ગે પિત્તરો માદયધ્વમ્ ॥૬૪॥ અભૂદૂ દૂતઃ પ્રહિતો જાતવેદાઃ સાયં ન્યહ્ન ઉપન્દ્યો નૃભિં । પ્રાદાઃ હા ઇહ તે મનઃ કકુત્સલમિવ જામયઃ અભ્યેનં ભૂમ ઉર્ણુહિ ॥૬૬॥ શુમ્ભન્તાં લોકાઃ પિતૃષદનાઃ પિતૃષદને ત્વા લોક આ સાદયામિ ॥૬૭॥ યેસ્માકં પિતરસ્તેષાં બર્હિરસિ ॥૬૮॥

જાતવેદા અગ્ની જહનુમમાં દૂત રસૂલ કુરાન-વાણી નબી પ્રાર્થના સાંજ સવાર જાતેવદા કુરાન

અર્થ : હે પિત્તરો ! (વઃ યત્ એકં અંગ) તુમ્હારે જિસ એક અંગકો (પિતૃલોકં ગમયન્ જાતવેદાઃ અગ્નિઃ) પિતૃલોકમેં લે જાતી હુઈ જાતવેદસ્ અગ્નિને (અજહાત્) છોડ દિયા હૈ (વઃ તત્ એતત્) તુમ્હારે ઉસ ઇસ અંગકો મૈં (પુનઃ) ફિસ આપ્યથયામિ) પૂર્ણ કરતા હું (સાક્તઃ પિતરાઃ) અપન સબ અગ્નોસે યુક્ત હુએ હુએ પિત્તરોં ! (સ્વર્ગે માદવધ્વમ) સ્વર્ગમેં આનન્દિત હોઓ ॥૬૪॥

(સાયં ન્યહ્ને) સાયંકાલ ઔર પ્રાતઃકાલ નૃભિઃ ઉપવન્દ્યઃ) નરોંસે વન્દના કી જાતી હુઈ (જાતવેદાઃ જાતવેદસ્ અગ્નિ (પ્રહિતઃ દૂતઃ અભૂત) ભેજા હુઆ દૂત હૈ ક્યોંકિ તૂ ભેજા હુઆ દૂત હૈ અતઃ (દેવ) પ્રકાશમાન અગ્નિ ! (પ્રથતા હવીધિ) હમારે સે દી ગઇ હવિયોં કો (પિતૃભ્યઃ પ્રાદઃ) પિત્તરોં કે લિયે દે જિસસે કિ (તે) વે પિતર જિન્હોંમને કિ તુઝે દૂત બનાકર ભેજા હૈ, (સ્વધથા અક્ષન્) સ્વધા કે સાથ હમારે દ્વારા દી ગઇ હવિયોં કો ખાંવે । (ત્વં અદ્ધિ) તૂ ભી ઉન હવિયોંકો ખા ॥૬૫॥

મૃત પ્રેતને ભૂમીમાં દાટવાનું કહે છે

(અસૌ) હે ફલાને નામવાલે પ્રેત ! (ઇહ તે મનઃ) વહાં તેરા મન હૈ હે (ભૂમે) પૃથિવી ! (જામયઃ કકુત્મલં ઇવ) જિસ પ્રકાર સ્ત્રિયાં અપને ? વસ્ત્રસે ઢાંપતી હૈ યા કુછ સ્ત્રિયાં અપને સિરકો ઢાંપતી હૈ ઉસ પ્રકાર

(એનં) ઇસ પ્રેતકો (આભિ ઉર્ણુહિ) ભલી પ્રકાર ઢાંપ ાા૬૬ાા

સુભાંન લોકાત સૈયદમી પીતરૂ સદન

(પિતૃષવદનાઃ લોકાઃ શુભન્તામ્) જિનમેં પિત્તર બૈઠતે હૈ એસે લોક (શુભન્તાં) શોભાયમાન હોં (ત્વા) તુઝે (પિતૃષદને લોકે) જિસમેં પિત્તર બૈઠતે હૈ ઉસ લોકમેં (આસાદયામિ) બિઠલાતા હું ાા૬૭ાા

(યજ્ઞમેં પિત્તરોંકે બૈઠનેકે લિયે કુશાધાસનિર્મિત આસન હોના ચાહિયે ાા૬૮ાા પા.નં. ૬૫

કબરયાદી અગ્ની માંસ ભક્ષક અગ્ની મડદાંથી દૂર રાખો

જિસ અગ્નિકા અંત્યેષ્ટિ સંસ્કાર મેં વિનિયોગ કિયા જાતા હૈ ઉસ અગ્નિકા નામ ક્રવ્યાત્ અગ્નિ હૈ ક્રવ્યાત્ અગ્નિકા અર્થ હૈ માંસાહારી અગ્નિ અર્થાત્ જિસમેં માંસ હોમા જાતા હૈ વહ અગ્નિ અંત્યેષ્ટિ સંસ્કારમેં મૃત દેહકો હોમા જાતા હૈ અતઃ ઇસકા નામ ક્રવ્યાત્ અગ્નિ હૈ ઇસકે સિવાય કઇયોંકા એસા ભી મત હૈ કિ અન્યત્ર પિતૃયજ્ઞાદિમેં ભી માંસ હોમા જાતા હૈ ઔર અતઃ ઉસ અગ્નિકા નામ ક્રવ્યાત્ અગ્નિ હૈ હમ પીછે 'પિત્તરોંકે પ્રતિ હમારે કર્તવ્ય' ઇસ શીર્ષકકે નીચે દેખ આએ હૈં કિ દો એક મંત્ર હમેં એસે ભી મિલે હૈ જિનમેં કિ પિત્તરોંકે લિયે વપા માંસ આદિ દેનેકા નિર્દેષ મિલતા હૈ પરંતુ માંસ દેનેકે સમય ઉસકે સ્થાનપર માશ (ઉડદ) દેતે હૈ પરંતુ હમેં એસા પ્રતીત હોતા હૈ કિ મૃત શરીર હોમા જાનેકે કારણ હી વપા ઔર માંસકે હોમનેકી કલ્પના વેદમેં કી ગઈ હૈ, ક્યોંકિ મૃત શરીરમેં વપા ઔર માંસ તથા ભેદ હોતે હૈ અસ્તુ, અબ હમ દેખતે હૈં કિ, ક્રવ્યાત્ અગ્નિકે ક્યા કાર્ય હે વ પિત્તરોંસે ઉસકા ક્યા વિશેષ સંબન્ધ હૈ

કબરથી અગ્ની દૂર

ક્રવ્યાદમગ્નિં પ્રહિણોમિ દૂરં યમરાજ્ઞોગચ્છતુ રિપ્રવાહઃ । ઇહૈવાયમિત્તરો જાતવેદા દેવેભ્યો હવ્યં વહતુ પ્રજાજનન્ ઋ ૧/૧૬/૯ ાા યજુ ૩૫/૧૯ ાા અથર્વ ૧૨/૨૫૮

(ક્રવ્યાદં અગ્નિં દૂરં પ્રહિણોમિં) માંસ ભક્ષક અગ્નિકો દૂર ભિજવાતા હું (રિપ્રવાહ)) પાપકા વહન કરનેવાલી વહ અગ્નિ (યમરાજ્ઞઃ ગચ્છતુ) જહાંકા યમ રાજા હૈ ઉન પ્રદેશોંકી ચલી જાવે (ઇહ) યહાં પર (અથં ઇતરઃ જાતવેદાઃ પ્રજાજનન્) યહ દૂસરી ક્રવ્યાત્ અગ્નિસે ભિન્ન જાતવેદસ્ અગ્નિ જાનતી હુઈ (દેવેભ્યઃહવ્યં વહતુ) દેવોંકે લિયે હવ્યોં કા હનવ કરેં અર્થાત્ ઉન્હેં પહુંચાવે ।

ઇસ મંત્રમેં ક્રવ્યાત્ અગ્નિ કો યમરાજ કે દેશમેં ભેજનેકા નિર્દેશ હૈ ઔર સાથ હી ક્રવ્યાત્ અગ્નિ દેવોંકે હવ્યકે વહન કરનેકે લિયે અનુપયુક્ત હૈ યહ ભી બતાયા ગયા હૈ ઇસકી અભિપ્રયા યહ હૈ કિ ક્રવ્યાત્ અગ્નિકા સંબન્ધ યમલોંકસે હૈ જહાં કિ પિત્તર રહતે હૈં

યો અગ્નિઃ ક્રવ્યાત્ પ્રવિવેશ વો ગૃહમિમં પશ્યન્તિરં જાતવેદસમ્ તં હરાભિ પિતૃયજ્ઞાય દેવં સ ધર્માભિન્વાત્ પરમે સધસ્થે ાા ઋ ૧૦/૧૬/૧૦ ાા

યહ મંત્ર થોડેસે પાઠાન્તરસે અર્થવેદમેં નિગ્ન પ્રકાર હૈ ।

યો અગ્નિઃ ક્રવ્યાત્‌ પ્રવિવેશ ગૃહમિમં પશ્યતિતરં જાતવેદસમ્ તં હરામિ પિતૃયજ્ઞાન દૂરં સ ધર્મમિન્ધાં પરમે સધસ્થે અ ૧૨/૨/૭

બે પ્રકારની અગ્ની ૧ મડદાં બાળવાની અગ્ની દૂર હરામી. બીજા પ્રકારની અગ્ની-જાતવેદસ-કુરાનવાણી અગ્નીથી તૃિયજ્ઞ દફનવિધિ કુરાનવાણી જાતવેદસથી વિધિ કરવી

(યઃ ક્રવ્યાત્ અગ્નિઃ) જો માંસાહારી અગ્નિ (ઇમં ઇતરં જાતવેદસં પશ્યન્) ઇસ દૂસરી જાતવેદસ નામક અગ્નિકો

 (વા ગૃહં પ્રવિવેશ) તુમ્હારે ઘરમેં ઘુસ ગઈ હૈ (તં દેવં) ઉસ દીપ્ય.માન ક્રવ્યાત્) અગ્નિકો (પિતૃયજ્ઞાય હરામિ) પિતૃયજ્ઞકે લિયે હરતા હું. (સઃ) વહ (પરમે સધસ્થે) પરમ સધસ્થમેં (ધર્મ) યજ્ઞકો (ઇન્વાત્) પ્રાપ્ત હોવે વહાં પર ઇસ બાતકો સ્પષ્ટ કિયા ગયા હૈ કિ ક્રવ્યાત્ અગ્નિ પિતૃયત્રકે લિયે કામ આતી હૈ ઇસકા યહ મતલબ પ્રતીત હોતા હૈ કિ પિતૃયજ્ઞકે લિયે જાતવેદસ અગ્નિકા વિનિયોગહી હોતા હૈ ખાસ પિતૃયજ્ઞ યા પિત્તરોંકે અન્ય કાર્યોંકે લિઓ જૈસે શબદહનાદિસે લિયે ક્રવ્યાત્ અગ્નિકા પ્રયોગ હોતા હૈ.

ક્રવ્યાદમગ્નિમિષિતો હરામિ જનાન ઇહન્તં વ્રજેણ મૃત્યુમ્ નિ તં શાસ્ત્રિ ગાર્હપત્યેન વિદ્વાન પિતૃણા લોકેપિ માગો અસ્તુ ॥ અથર્વ ૧૨/૨/૯

મૃત્યુ કબરથી અગ્ની ભાગી જા દૂર હરામી

(ઇષિતઃ) પ્રેરણા કિયા ગયા મૈં (જનાન્ મૃત્યું ઇહન્તં) મનુષ્યોંકો મૃત્યુસે દ્રઢ કરતી હુઈ અર્થાત્ કરતી હુઈ અર્થાત્ મનુષ્યોંમેં મૃત્યુસંખ્યા કી બઢાતી હુઈ (ક્રવ્યાદિ અગ્નિ) ક્રવ્યાત્ અગ્નિકો (વ્રજેણ વ્રજદ્વારા) હરામિ) દૂર ભાગતા હૂં (વિદ્વાન) જ્ઞાની મૈં (તં ગાર્હપત્યેન નિશાસ્મિ) ઉસ ક્રવ્યાત અગ્નિકો ગાર્હપત્ય દ્વારા પૂર્ણતયા શાસિત કરતા હું તાકી મૃત્યુ મનુષ્યોંમેં દ્રઢ ન હોને પાવે ઇસ પ્રકાર ક્રવ્યાત્ અગ્નિ પર શાસન કરનેકે કારણ (પિતૃણાં લોકેપિ) પિત્તરોંકે લોકમેં ભી (ભાગઃ અસ્તુ) ભગાવો અસ્તુ

ક્રવ્યાત્ અગ્નિ પર શાસન કરનેસે અર્થાતઃ ઉસ વશમેં કરનેસે પિતૃલોકમેં ભાગ મિલતા હૈ, એસા ઇસ મંત્રસે પ્રતીત હોતા હૈ અર્થાત્ પિતૃલોકમેં યદિ ભાગ ચાહિયે તો ક્રવ્યાત્ અગ્નિ કી વશમેં કરના ચાહિયે ક્રવ્યાત્ અગ્નિકે રહનેકા સ્થાન મુખ્યતથા પિતૃલોક હી હૈ એસા ઇસ નીચે કે મંત્ર જ્ઞાત હોતા હૈ

ક્રવ્યાદમગ્નિં શસમાનમુકથ્યં પ્રહિણોમિ પથિભિઃ પિતૃયાણૈઃ મા દેવયાનૈ પુનરાગા અત્રેવૈધિ પિતૃષુ જાગૃહિ ત્વમ્ ॥ અર્થવ ૧૨/૨/૧૦

કબરથી અગ્ની દૂર પિતર લોકમાંજા

(શશમાનં ઉક્થ્યં ક્રવ્યાદં અગ્નિં) શશમાન્, પ્રશંસાકે યોગ્ય, માંસભક્ષક અગ્નિકો પિતૃયાર્ણઃ પથિભિઃ) પિતૃયાણમાર્ગો દ્વારા (પ્રહિણોમિ) પિતૃલોકમેં ભેજતા હું (દેવયાનૈ પુનઃ મા અત્ર આગઃ) દેવયાન માર્ગો દ્વારા ફિર યહાં વાપિસ લૌટકર મત આ (એધિ) વહી પર વૃદ્ધિકો પ્રાપ્ય હો (પતૃયુ એવ ત્વં જાગૃહ) પિત્તરોંમેં હી તૂ જાગતી રહ, અર્થાત્ ઉન્હીંમેં તૂ સાવધાનતા પૂર્વક રહ.

ક્રવ્યાત્ અગ્નિકા પિતરોંસે કોઇ વિશેષ સમ્બન્ધ હૈ અતએવ ઉસે પિતરોં મેં હી રહનેકે લિયે તથા વાપિસ ન આનેકે લિયે આદેશ ઇસ મંત્રમેં દિયા ગયા હૈ.

યે દસ્યવઃ પિતૃષુપ્રિવિષ્ઠા જ્ઞાતિમુખા બહુતદશ્ચરન્તિ
પરાપુરો નિપુરો વે ભરત્ત્યગ્રિષ્ઠાનસ્માત્ પ્ર ધમાતિ યજ્ઞાત્ ॥ અથર્વ ૧૮/૨/૨૮ ॥

(જ્ઞાતિમુખાઃ) જ્ઞાતિયોંકે સદશ સુખવાલે અર્થાત્ જો સજાતીય હૈ ઔર જો કિ (અહુતાદઃ) અહુત અર્થાત્ ન દિયે હુએ કો ખાનેવાલે હૈ યાનિ જબરદસ્તી જો છીનકર ખા જાનેવાલેં હૈ એસે (યે દસ્ગવઃ) જો ઉપક્ષય કરનેવાલે (પિતૃષુ પ્રવિષ્ઠાઃ) પિત્તરોંમેં પ્રવિષ્ટ હુએ હુએ (ચરન્તિ) વિચરણ કરતે હૈ, ઔર (યે) જો પરાપુરઃ (પુત્રોંકો તથા (નિપુરઃ પૌત્રોંકો (ભરન્તિ)હરણ કરતે હૈ (તાન્ ï) ઉન દસ્યુઓંકો (અગ્નિઃ) અગ્નિ (અસ્માત્ યજ્ઞાત્) ઇસ યજ્ઞસે (પ્ર ધમાતિ) દૂર ભગા દેતા હૈ, યજ્ઞમેં આને નહીં દેતા.

ભરન્તિ-હરન્તિ (હુપ્રહોર્મશ્છન્દસિ સે હ કો મહો ગયા હૈ) પા.નં. ૯૪-૯૫

વર્હિષત્ પિતર

આહં પિતૃન્ત્સુવિદત્રો આવિત્સિ નપાતં ચ વિક્રમણં ચ વિષ્ણોઃ બર્હિષદો યે સ્વધયા સુતસ્થ ભજન્ત પિત્વસ્ત ઇહાગમિષ્ઠાઃ ૠ ૧૦/૧૫/૩ વજુઃ ૧૯૪૬/ અથર્વ ૧૮/૧/૮૫

આરબી વ પિતરોની પ્રાર્થના અર્બીહસદ સૈયદ અર્બાક અકબાર એકબીર અરસકુર્સી

(સુવિદત્રાન્ પિતૃન્ અહં વિષ્ણોઃ આ આવિત્સિ) ઉત્તમ ધનવાલે પિત્તરોંકો મૈંને વ્યાપક પરમાત્માસે પ્રાપ્ત કિયા હૈ (ન પાતં વિકમર્ણં ચ) ઔર ન ગિરાનેવાલે અર્થાત્ અજેય વિક્રમયાનિ પરાક્રમકો મૈંને વ્યાપક પરમાત્માસે પ્રાપ્ત કિયા હૈ અતઃ (યે વહિર્ષદઃ સ્વધયા સુતસ્ય પિત્વઃ ભર્જન્ત) જો બર્હિ અર્થાત્ કુશા (દર્ભ) પર બૈઠનેવાલે પિત્રર સ્વધાકે સાથ નિચોડ કર ઉત્પદિત સોમરૂપી અન્નકા સેવન કરતે હૈ (તે) તુમ પિતરો ! (ઇહ) ઇસ યૅમેં (અગમિષ્ટાઃ) વારં વાર આઓય

યહાં પર વર્હિવત્ પિત્તરોંકો યજ્ઞમેં બુલાનેકા નિર્દેશ હૈ.

વર્હિષદઃ પિતરઃ ઉત્યર્વાગિમા વો હવ્યા ચકૃમા જુષધ્વમ્ ત આ ગતા વસા શન્તમેનાથા નઃ શંસોરસ્પો દધાત ।।ૠ ૧૦/૧૫/૪।। વજુ ૧૯/૫૫ । અથર્વ ૧૮/૧/૧૫।।

(બર્હિશદઃ પિતરઃ) હે કુશાસન પર બૈઠનેવાલે પિતરો ! (ઉતી) રક્ષા દ્વારા (અર્વાક્) હમારી ઔર હોઓ અર્થાત્ હમારી રક્ષા કરો (વઃ) તુમ્હારે લિયે (ઇમા હવ્યા ચકૃમ) ઇન હવ્યોંકો કરતે હૈ, (જુષધ્વમ્) ઇનકો સેવન કરો. (તે) યે તુમ (શંતમેન અવસા) કલ્યાણકારી રક્ષણ કે સાથ (આ ગત) જાઓ ઔર (નઃ) હમેં (શં) રોગોંકા શાસન તથા (યોઃ) ભયોંકા દૂર ભગાના ઔર (અરસઃ) પાપ રહિત આચરણ દો.

વહાં પર બર્હિષદ્ પિતરોં સે રક્ષણ, રોગોં કા શમન, ભયોં કા દૂરીકરણ આદિ કરને કી પ્રાર્થના હૈ.

ઇસ પ્રકાર યે અગ્નિ વ પિત્તરોં સંબંધી વિચાર વેદ મેં હમેં મિલતે હૈ. ઇસ પ્રકરણમેં કઇ મનનીય વિચાર હમેં મિલતે હૈં. જિનપર વિશેષ વિચાર કરના નિતાન્ત જરૂરી હૈ. જિન જિન મંત્રોસે વે વિચાર મિલતે હૈ ઉન મંત્રોકો ઉનકે મંત્રાર્થસહિત ઇસને પાઠકોંકે સામને રખ દિયા હૈ.

પ્રેત વ અંત્યેષ્ટિ

ઇસ પ્રકરણમેં હમ શરીર સે પ્રાણ નિકલને કે બાદસે અર્થાત્ પ્રેત બનનેકે પ્રારંભ સે ઉસકે અંતિર સંસ્કાર દહન સબ ક્રિયાંઓં પર પ્રકાશ ડાલેંગે ઔર અન્તમેં ઉસ પ્રેતસંબંધી જો પ્રાર્થના યે હૈ ઉનકે ઉલ્લેખ કરેંગે.

પ્રાણ નિકલને કે કુછ સમય પૂર્વ

મનુષ્ય દેહસે પ્રાણ કે નિકલ જાનેપર ઉસકી પ્રેત સંજ્ઞા હોતી હૈ. જબ પ્રાણ નિકલ જાનેકો હો ઉસ સમય ક્યા કરના ચાહિયે. વહ નિમ્ન મંત્ર દર્શા રહા હૈ.

ઇદં હિરણ્ય વિભૃહિ વત્તે પિતાવિભઃ પુરા સ્વર્ગ વતઃ પિતૃર્હસ્તં નિર્ભુઢિ દક્ષિણમ્ ।। અથર્વ ૧૮/૪/૫૬

ઇદમ રહમનીય અર્બીભૂ

હે મરણાસન્ન પુરુષ ! (ઇદં હિરણ્યં બિભૂહિ) ઇસ સોનેકો ધારણ કર, (યત્) જિસ સોનેકો કિ (પુરા) પહિલે (તે પિતા અશ્રિમઃ) તેરે પિતાને ધારણ કિયા થા. ઇસ પ્રકાર હે મનુષ્ય ! (સ્વર્ગ યતઃ પિતુઃ દક્ષિણં હસ્તં નિર્મૃહિ) સ્વર્ગ કો જાતે હુએ પિતાકે દાંયે હાથકો સુશોભિત કર.

નિર્ભૂડિ-મૃજ્ શૌચાલકાયોઃ સે બના હૈ મૃજ પાતૃકા અર્થ શુદ્ધ કરના વ સુશોભિત કરના હૈ.

ઇસ મંત્રમેં દર્શાઇ ગઇ ક્રિયા હમ અભીતક કઇ હિંદુ જાતિયોંમેં પાતે હૈ. મરનેસે પૂર્વ મરણાસન્ન કે દાંયે

 હાથોંમેં સોનેકી અંગૂઠી પહનાઇ જાતી હૈ. સાવણાચાર્યને 'હિરણ્ય' કા અર્થ સોનેકી અંગુઠી કિયા હૈ, અતઃ સંભવ હૈ ઉનકે સમય મેં યહ રિવાજ હિન્દુજાતિ મેં સર્વસાધારણ હોગા.
ઇસ મંત્ર પર ઉનકા માધ્ય ભી ઇસી બાતકા સમર્થન કર રહા હૈ.

૨ પ્રાણ નિકલને પર પ્રેતકા જલસ્નાન

પ્રાણ નિકલ જાને પર મૃત દેહકો જલસે સ્નાન કરાયા જાતા હૈ. ઇસ બાતકા નિર્દેશ મંત્રમેં મિલતા હૈ. ઇસ બાતકા નિર્દેશ નિમ્ન મંત્રમેં મિલતા હૈ.
યેન તૃતં સ્તનયન્તિ ઇમશ્રુણિ વેનોન્દતે તં વે બ્રહ્મજ્ય તે દેવાં અપાં ભાગમધારથમ્ અથર્વ ૫/૧૯/૧૪
જૈલા કિ હમેં જ્ઞાત હુઆ હૈ યહ મૃતકો સુવર્ણસે અલંકૃતકરનેકા રિવાજ ગુજરાત પ્રાંત, યુક્તપ્રાંત વ મહારાષ્ટ્રમેં કિસી ન કિસી રૂપમેં અભીતક વિદ્યમાન હૈ. સંભવ હૈ સંપૂર્ણ ભારત મેં ભી યહ રિવાજ પ્રચલિત હોગા. કચ્છ પ્રાંતકી 'લુહાણા' જાતિ મેં કોઇ કોઇ પ્રેત કે શરીર પર એકાધ સુવર્ણ અલંકાર રહને દેતે હૈ ઔર મરનેકે બાદ ભી ગોબર સે લીંપી હુઇ જમીન પર પ્રેતકો સુલાકર તુલસી સુવર્ણદિ ઉસે દેતે હૈ. યુક્તપ્રાંત મેં ભી પ્રેત કો સુવર્ણ દેનેકા રિવાજ હૈ. કોઇ કોઇ તો પ્રેત કે દાતોંમેં સોનેકી છોટી છોટી કીલેં ભી લગવાતે હૈ, તાકિ પ્રાણ જાતે હુએ મુખ સુવર્ણહીન ન રહે.
હે (બ્રહ્મજ્ય) બ્રાહ્મણો સતાનેવાલે (યેન મૃતં સ્નપયન્પિ) જિસસે મૃત પુરુષકો સ્નાન કરતે હૈ, (યેન શ્મશ્રુણિ ચ ઉન્દતે) જિસસે દાઢીમુંછકે બાલ ગીલે કરતે હૈ, (તં વૈ અપાં ભાગં દેવાઃ તે અધારયન્) ઉસ જલોંકે ભાગકો અર્થાત્ જલકો દેવોંને તેરે લિયે નિર્ધારિત કિયા હૈ. યહાં પર જલ દ્વારા પ્રેતકો સ્નાન કરનેકો સ્પષ્ટ રૂપસે નિર્દેશ હમેં મિલતા હૈ.

૩ સ્નાનકે બાદ વસ્ત્ર પહિનાના

સ્નાન કરાનેકે બાદ નવીન સ્મશનોચિત વસ્ત્રતે પહિનાનેકા નિમ્ન મંત્રમેં નિર્દેશ હૈ-
એતત્ ત્વા વાસઃ પ્રથમ ન્વાગન્નપત્દહ વદિહા બિભઃ પુરા ઇષ્ટાર્પૂતમનુકામ વિદ્વાન પ્ત્ર તે દત્તં બહુધા બિવન્ધષુ ॥ અથવ ૧૮/૨/૫૭
હે મૃત પુરુષ ! (એતત્ પ્રથમં વાસઃ) યહ સ્મશાનોચિત મુખ્ય વસ્ત્ર (ત્વાનુ પ્રા અગન્) તુઝે પ્રાપ્ત હુઆ હૈ (યત્ ઇહ પુરા અગ્નિભઃ) જિસ વસ્ત્રકો પહિલે યહાપિ તૂ પહિના કરતા થા (તત્) ઉસ વસ્ત્રકો (અપ ઉહ) છાડ દે (યત્ર) યહાં (તે બહુધા વિબન્ધુષુ દત્તં) તેરાં પાયઃ વિબન્ધુઓંમેં જો દાન હૈ, ઉસકો (વિદ્વાન) જાનતા હુએ (ઇષ્ટાપૂર્ત) અર્થાત્ તજ્જન્ય ફલકો (અનુસકામ) પ્રાપ્ત હો.
બિબન્ધુ - જિસકા બન્ધુ નહીં રહા હૈ અર્થાત્ અનાથ સ્મશાનોચિત વસ્ત્ર પહુંચ સહસ્ત્ર હૈ.

૪ મશાન ભૂમિકી તરફ પ્રયાણ સ્મશાન કા ગ્રામસે બાહર હોના

અપેમેં જીવા અરૂધન્ ગૃહભ્યેસ્તં નિર્વહત પરિગ્રામાદિતમૃત્યુર્થમમ્ભામીદૂતદૂત પ્રચેતા અસૂન પિતૃભ્યાં ગમયાં ચકાર અથર્વ : ૧૮/૨/૨૭
(જીવઃ) પ્રાણધા લર્ગેને (ઇસે ઇસ લોકકો ગૃહેભ્યઃ) ઘરોંસે (અપ અરૂધન) બાહર દિયા (ત) ઉસા તુમ લોગ (ઇતઃ ગ્રામત્ ઇસ ગ્રમસ) પરિ નિવહત) બાહર કી ઓર સ્મશાન ભૂમિસે લે જાઆ ક્યોંકે (યમસ્ય મૃત્યુઃ દૂતઃ આસીત્ યમકા જા મૃત્યુ દૂત હૈ ઉસ (પ્રર્તતાઃ) પ્રકૃષ્ટ જ્ઞાની મૃત્યુને ઇસકે (અસન્) પ્રાણોંકો (પિતૃભ્યઃ ગમયાં ચકાર) પિત્તરોંકે લિએ અર્થાત પિત્તરોંકે પરમ પિતૃલોકમેં (ગમયા ચકાર) ભેજ દિએ હૈ અતઃ ક્યોંકિ યહ વિહગતપ્રાણ હો ચુકા હૈ. ઇસ લિએ

ઈસકે શવકો ગ્રામસે બાહર દહનાદિ ક્રિયાકે લિયે લે જાઓ.

ઈસ મંત્રમેં યહ દર્શાયા હૈ કિ શરીરસે પ્રાણ છૂટને પર ઉસે ઘર બાહર કર દેના ચાહિયે વ તદન્તર ગ્રામસે બાહર લે જાના ચાહિયે. સ્મશાનભૂમિ ગ્રામસે બાહર હોની ચાહિએ એસા ઈસકા અભિપ્રાય હૈ.

અપ પૂર્વક રૂધ્ ધાતુકા અર્થ બાહર કરના હૈ યહાં પર મૃત્યુકો યમકા દૂત બતાયા ગયા હૈ

શરીરસે પ્રાણોંકે છૂટ જાનેપર સ્નાન આદિ કરાકર વસ્ત્ર બદલ કર ઉસે સ્મશાન ભૂમિમેં લે જાનેકી વારી આતી હૈ. હિન્દુલોગ શવકો, વાંસોકી શય્યા બનાકર ઉસ પર ઘાસ ફૂસ ડાલકર ઉસે ચાર આદમી કંધે પર રખકર સ્મશાનમેં લે જાતે હૈ. મુસલમાન લોગ ભી ઈસી પ્રકારસે લે જાતે હૈ. ઈસાઈ લોગ ગાડીમેં શબ ડાલકર સ્મશાનભૂમિમેં લે જાતે હૈ. નીચે દિયે ગયે તીન મંત્રોકે ૧યણ ભાષ્યસે શબકો બૈલગાડીમેં લે જાના ચાહિયે એસા પતા ચલતા હૈ.

ઈમૌ યુનજ્મિ તે વહી અસુનીતાય વોઢવે તાભ્યાં યમસ્ય સદનં સમિતીશ્ચાવ ગચ્છતાત્ ાાઅથર્વ ૧૮/૨/૫૬

ઈમામ નિમાજ્યા સૂનીવીધી તો બાય સૈયદાન

હે મતપુરુષ ! (ઈમૌ વહી) વહન કરનેવાલે ઈન દો બૈલોંકો (તે વોઢવે) તેરે વહન કરનેકે લિયે (અસુનીતાય) જિસમેંસે પ્રાણ નિકલ ગયે હૈ. ઉસ અસુનીત અર્થાત્ ગતપ્રાણ દેહકે વહન કરનેકે લિયે અથવા અસુનીતકા અર્થ હૈ જોકિ સુખપૂર્વક ન લેજાયા જા સકે જિસકે ઉઠાનેમેં તકલીફ હોતી હો (તાભ્યાં) ઉન બૈલોંસે (યમસ્ય સાદનં ઈતિ) યહ યમકા ઘર હૈ ઈસ પ્રકાર (સં અવ ગચ્છતાત્) ભલી ભાંતિ જાન.

ઈદં પૂર્વમપરં નિયાનં યેનાતે પૂર્વે પિતરઃ પરિતઃ ।

પુરો ગવા યે અભિશાચો અસ્ય તે ત્વા વહન્તિ સુકૃતામુ લોકમ્ ાા અથર્વ ૧૮/૪/૪૪

ઠાંઠડી પલંગ એકજ પહેલાં પીત માટે હતી તેજ વાપરવી

(ઈદં) યહ સામને સ્થિત (પૂર્વ) પુરાતન તથા (અપરં) આજકી (નિયાનં) બૈલગાડી હૈ (યેન) જિસ પુરાની બૈલ ગાડીસે (તે પુર્વે પિતરઃ પરેતઃ) તેરે પુરાતન પિત્તર યહાંસે ગયે હૈ (અસ્ય) ઈસ આજકી બૈલગાડીકે (અભિશાચઃ દોનોં ઓર જુતકર જાતે હુએ(જૈસા કિ બૈલગાડીમેં બલ દોનોં ઔર પાશ્વોમેં જુતે હુએ હોતે હૈં (પુરોગવાઃ) અગલે ભાગમેં અર્થાત્ ઘુમેં જુતે હુએ જો બૈલ હૈ (તે) બૈલ (ત્વા) તુઝે (સુકૃતાં લોકં) સુકૃતોંકે લોકમેં (વહન્તિ) પ્રાણ કરાંવે

નિયાનં-નીચીનં પરાડમુખં યાન્તિં અનેન પ્રેતા ઈતિનિયાનં શકટમ્ સ્મશાનમેં પહુંચનેપર બૈલોંકા ગાડીસે ખોલના-

આ પ્રચ્યવેથામતન્મૃજેથાં યદ્ વામભિમા ત્રોચુ અસ્માદેતમધ્ન્યો તદ્ વશીયો દાતુઃ પિતૃષ્વિહ ભોજનૌ મમ ાા

પ્રચ્ચવેદામ પાક વેદામ કુરાન અત્રોસુ કુરાન અસ્માદેતમદીનય સૈયદીવ પિતૃર ભોજન

હે પ્રેતવાહક બૈલો ! (યુવાં) તુમ દોનોં (આ પ્રચ્યવેથામ્) બૈલગાડીસે વિયુક્ત હોઓ (તત્) ઉસ (વક્ષ્યમાણ) જો આગે કહા જાયગા નિન્દારૂપ વાક્ય સે (અપ મૃજેથાં) શુદ્ધ હોઓ. ઉસ નિન્દારૂપ વાક્ય કો જિસસે કિ ઉપર શુદ્ધ હોનેકો કહા ગયા હૈ, કહતે હૈ- (અભિભાઃ) દોષ દેનેવાલે પુરુષોંને (આં) તુમ દોનોકો 'પુંગવૌ' કેલ અસ્પૃશ્યં અનિરીક્ષ્યં પ્રેત ઉઢવન્તૌ 'ઈત્યાદિ નિન્દારૂ, (યત્ ઉચુઃ) જો વાક્ય કહા હૈ, ઉસસે શુદ્ધ હોઓ (અધ્ન્વયૌ) હે હિંસા કરને કે અયોગ્યે બૈલો ! (અસ્માત્) ઈસ નિન્દા કી કારણભૂત ગાડી સે (એતં) જો છૂટ આના હૈ (તત્) વહ (વશીયઃ શ્રેષ્ઠા હોવે. ઔર તબ (ઈહ) ઈસ પિતૃમેધમેં (પિતૃમેધ મેં (પિતૃષુ દાતુઃ મમ) પિત્તરોંકા ઉદેશ્ય કરકે અગ્નિ કો દેતે હુએ વા હવિકો દેતે હુએ મેરે (ભોજનૌ) પાલના કરનેવાલે હોઓ. ઈન મંત્રોકે અનુસાર બૈલગાડી દ્વારા પ્રેતકા સ્મશાનમેં લે જાન વૈદિક પ્રથા પ્રતીત હોતી હૈ.

૫ સ્મશાનભૂમિસે વિઘ્નકારિયોંકા ભગાના

કબરમાં મડદાંને નૂકસાન કરનારને હટાવી દો

અબ સ્મશાન મેં પ્રેતક પહુંચ જાનેપર જિસ સ્થાન પર પ્રેતકો જલાના વા ગાડના હૈ, વહાં સે દુષ્ટોંકે દૂર કરનેકી પ્રાર્થના કા નિમ્ન મંત્રોમેં ઉલ્લેખ હૈ તદનુસાર પ્રાર્થના કરકે અગલી વિધિ કરની ચાહિયે.

અર્પતો યન્તુ પણયોસુમ્ના દેવપીથવઃ અસ્ય લોકઃ સુતાવતઃ દ્યુમિરહોભિરક્તુભિર્વ્યક્તં

યમો દદાત્વસાનમસ્મૈ ॥ યજુઃ અ ૩૫/૧ ॥

(દિવપીયવઃ) દેવોંકે હિંસા કરનેવાલે લોક (ઇતઃ) ઇસ સ્થાનસેં જહાં કિ પ્રેત કી અંત્યેષ્ટિ કરની હૈ, (અપયન્તુ) દૂર હટ જાવેં ક્યોંકિ (લોકઃ) યહ સ્થાન (અસ્ય સુતાવતાઃ) ઇસ સોમાભિષવ કરનેવાલે યાજ્ઞિક કા હૈ (અસ્મૈ) ઇસકે લિયે (યમઃ) યમ (દ્યુમિઃ અહોમિઃ) પ્રકાશમાન દિનોં વવ (અક્તુભિઃ) રાત્રિયોંસે (વ્યક્ત અવસાનં) સ્પષ્ટ સમાપ્તિ (દદાતુ) દેતા હૈ અર્થાત્ ઇસ જીવનમેં અબ ઉસકે લિયે દિન વ રાત્રિકી સમાપ્તિ હો ચુકી હૈ. ભાવાર્થ યહ હૈ કિ કિ યમ ને ઉસકા યહ જીવન સમાપ્ત કર દિયા હૈ, અબ ઉસકે લિયે દિન વ રાત્રિ નહીં હોની હૈ. ઇસ મંત્રોમેં યહ દર્શાયા ગયા હૈ કિ હૈ દુષ્ટલોગો ! ઇસ સ્થાન સે ભાગ જાઓ જહાં કિ હમને ઇસ પ્રેતકા અંત્યેષ્ટિ સંસ્કાર કરના હૈ, જિસસે કિ સંસ્કારમેં તુમ વિઘ્ન ન ડાલ સકો. ઇસી પ્રકાર નિમ્ન મંત્રમેં ભી એસી હી પ્રાર્થના હૈ મંત્ર ઇસ પ્રકાર .હૈ-

ફતૂવી પીતર લા મકારણ અરભી મજીદ કતુમ નબી

અપેત વીત વિ ચ સર્પતાતોસ્મા એતં પિતરો લોકમક્રન્ અહોભિરજ્જિરક્તુભિવ્યર્થક્તં યમો દદાત્વસાનમસ્મૈ ॥ ઋ ૧૦/૧૪/૯ ॥ અથર્વ ૧૮/૧/૫૫

હે દુષ્ટો ! (અપેત) યહાંસે ચલે જાઓ (વીત) ભાગ જાઓ (વિસર્પતાતઃ) સર્વથા હટ જાઓ ક્યોંકિ (અસ્મૈ) ઇસ મૃત પુરુષકે લિયે (પિતરઃ એતં લોકં અકન્) પિત્તરોંને યહ સ્થાન (સ્મશાનભૂમિકા) કિયા હૈ- ચુના હૈ- નિર્ધારિત કિયા હૈ શેષ ઉત્તરર્ધકા અર્થ ઉપરોક્ત મંત્રાનુસાર હી હૈ. કેવલ 'અદ્રિઃ' પદ વિશેષ હૈ, જિસકા શબ્દાર્થ હૈ જલોંસે. પરંતુ યહ પેય પદાર્થોંકે લિયે યહાં આયા હૈ મરનેપર સાંસારિક પેય પદાર્થોંકી ભી સમાપ્તિ હો જાતી હૈ. ઇસ પ્રકાર યહ મંત્રભી ઉપરોક્ત પ્રયોજનકે લિયે હી હૈ

(૬) પ્રેતકો જલાના, ગાડના આદિ

પ્રેતકે સ્મશાનભૂમિપર પહુંચ જાનેકે અનન્તર ઉસે ગાડને, વહાને, જલાને વા હવામેં ખુલા છોડનેકી ક્રિયા કી જાતી હૈ. નીચે લિખે મંત્રમેં ઇન ઇન ચારો ક્રિયાઓંકા ઉલ્લેખ પાયા જાતા હૈ.

યે લિખાતા યે પરીપ્તા યે દગ્ધા યે ચોદ્ધિતાઃ ॥

સર્વાસ્તાનગ્ને આવહ પિતૃન્ હવિષેં અત્તવે ॥ અથર્વ ૧૮/૨/૩૪

(અગ્ન) હે ભૂમિ ! (યે નિખાતાઃ) જો પિત્ર જમીનમેં ગાડે ગયે હૈ ઔર (યે પરાપ્તાઃ) જો પિત્તર દૂર વહા દિયે ગયે હૈં તથા (યે દગ્ધાઃ) જો જલા દિયે ગયે હૈય (ચ) ઔર યે ઉદ્ધિતાઃ) જો પિત્તર જમીનકે ઉપર હવામેં રખે ગયે હૈ, (તાન્ સર્વાન્) ઉન સબ પિત્તરોંકા તૂં (હવિષે અત્તવેં) હવિ ભક્ષણાર્થ (આ વહ) લે આ. યહાં પર ચાર પ્રકારકે સ્મશાન-કર્મ દર્શાયે ગયે હૈ (૧) ગાડના, (૨) વહાના, (૩) જલાના ઔર (૪) હવામેં જમીનપર ખુલા છોડના

(૧) ગાડના-કુછ પ્રેત જમીનમેં ગાડે જાતે હૈ જિનકા કિ અંત્યેષ્ટિ સંસ્કાર અગ્નિ દ્વારા નહીં કિયા જાતા. યે કૌન હૈં ઇસપર હમને થોડાસા વિચાર કરના હૈ જો મનુષ્ય સંન્યાસી હોકર અપના દેહત્યાગ કરતે હૈં ઉનકે

દેહકો ન જલાનેંકે લિયે સ્મૃતિયોંમેં કહા ગયા હે, ક્યોંકિ સંન્યાસશ્રમમેં પ્રવેશ કરતે હુએ પુરુષકા સર્વમેઘ યાગ કરના પડતા હૈ. ઈસ યાગમેં વહ અગ્નિ સંબનન્ધી સર્વ કાર્યોસે મુક્ત હો જાતા હૈ. અતએવ ઉસે મરનેપર અગ્નિ દ્વારા નહીં જલાયા જાતા સંન્યાસીકે શરીરકો જલાના ચાહિયે વા નહીં. ઈસ વિષયમેં અભીતક હમેં શ્રુતિકા નિશ્ચય જ્ઞાન નહીં હૈ, પર સ્મૃતિ નિષેધ કરતી હૈ અતઃ 'નિખાત' સે સંન્યાસોંકા ભી ગ્રહણ કિયા જા સકતા હૈ. ઈસકે અતિરિક્ત વર્તમાન સમયમેં વિશેષતાઃ મુસલમાન વ ઈસાઈ લોક મુર્દોકો ન જલાતે હુએ ગાડતે હૈ. અતઃ ઉનકે પ્રેતોંકા ભી નિખાતસે ગ્રહણ કિયા જા સકતા હૈ, જૈસા કિ હમ ઉપર કહ આયે હૈ મુર્દેકી ચાર અવસ્થામેં હો સકતી હૈ ઉનમેંસે એક નિખાત હૈ

(૨) જલાના વા (૩) જલમેં બહાના

યે દો અવસ્થાયેં વિશેષતઃ હિન્દુઓંમેં પાઈ જાતી હૈ.

(૪) જમીનપર વાયુમેં રખના યહ ચૌથી અવસ્થા પારસિયોંમેં પાઈ જાતી હૈ.

ઈસ પ્રકાર યે ચારોં અવસ્થામેં વર્તમાન સમયમેં હમેં મિલતી હૈ વેદમેં મૃતોંકે દો વિભાગ મિલતે હૈ (૨) અગ્નિદગ્ધ અર્થાત્ જો અગ્નિમેં જલાયે જાતે હૈ તા (૨) અનગ્નિદગ્ધ અર્થાત્ જો અગ્નિમેં નહીં જલાયે જાતે. અનગ્નિદગ્ધમેં જલાનેકી અવસ્થા કો છોડકર શેષ તીનો અવસ્થાયેં અન્તર્હિત હો સકતી હૈ.

યુગ પ્રમાણે ૪ મૃતસંસ્કાર હિન્દુના હતા

યદિ હમ સૂક્ષ્મ રીતિસે હિન્દુઓંકે અંત્યેષ્ટિસંસ્કારકા અવલોકન કરેંતો હમ દેખેંગે કિ ઉપરોક્ત ચારોં અવસ્થાઓંમેં ચિન્હ રૂપમેં ઉનકે અંત્યેષ્ટિ સંસ્કારમેં વિદ્યમાન હૈ. ઈસસે યહ અનુમાન ભી કિયા જા સકતા હૈ કિ કિસી સમય યે ચારોં પ્રથામેં હિન્દુઓમેં પ્રચલિત હોગી. યદ્યપિ ઈસ સમય વે સંક્ત રૂપમેં હી અવશિષ્ટ રહ ગઈ હૈ. ઈસ સમય કા હિન્દુઓંકા પ્રેતસંસ્કાર ઈન સંકેતોં સહિત ઈસ પ્રકારસે હોતા હૈ. ઈસે દેખને સે ઉપરકા પરિણામ સ્પષ્ટ પ્રતીત હોગા.

(૧) પ્રાયઃ આજકલ હિન્દુલોગ મુર્દા અગ્નિમેં જલાતે હૈ ઔર જલાનેંકે બાદ તીસરે દિન (૨) એક અશ્મા (પત્થર) લેકર ઉસકો જમીનમેં રખ દેતે હૈ. ઈસી પ્રકાર મૃતકી હડ્ડિયાં ચુનકર એક મિટ્ટીકે બરતનમેં રખતે હૈ અથવા વૃક્ષપર લટકા દેતે હૈ અથવા (૩) બહુતસે લોગ સમપિસ્થ નદી યા સમુદ્રમેં બહા દેતે હૈ. ઈસકે અતિરિક્ત કુછ લોગ સીધા મુર્દેકો હી નદીમેં બહા દેતે હ. યદિ ઈતનામી ન હો સકા તો ચાવલોં યા આટેકા પિન્ડ બનાકર ઉસકે ઉપર મૃત પિત્રોંકી પૂજા કરકે ઉસે પિન્ડકો બહા દેતે હૈ (૪) મરનેકે બાદકે દસવેં દિન ઉપરોક્ત કથનાનુસાર પિન્ડ બનાકર ઘરકે બાહર ખુલા રખ દેતે હૈ, તાકિ ઉસે કૌવા સ્પર્શ કરેં. જબતક કૌવા સ્પર્શ નહીં કરતા, તબતક અંત્યેષ્ટિ ક્રિયા પૂર્ણ નહીં હુઈ એસા સમઝા જાતા હૈ. યહ સંકેત હવામેં મુર્દેકી પારસિયોંકી તરહ ખુલા છોડને કી ક્રિયા હા હૈ.

ઈસ પ્રકાર ચારોં વિધિયાં કેવલ હિન્દુઓંમેં ભી કિસી રૂપમેં પાઈ જાતી હૈ. હમ દેખ સકતે હૈ. ઉપરોક્ત મંત્રમેં જો ચાર વિધિયાં દર્શાઈ ગઈ હૈ યે વે હી હૈં એસા હમ કહ સકતે હૈ. અતએવ 'યે ઉદ્ધિતા' અર્થાત્ જો ઉપર રખ દિયે હૈ યયાનિ જો હવામેં જમીન કે ઉપર રખ દિયે હૈ, યહી પ્રતીત હોતા હૈ. ઈસી પ્રકાર 'યે પરોપ્તાઃ' કા અભિપ્રાય જો જલદ્વારા દૂર વહા દિયે હૈ યહાં પ્રતીત હોતા હૈ. અસ્તુ, ઈસમેં કહી ગઈ અવસ્થાઓં પર હમને ને યથાશક્તિ પ્રકાશ ડાલનેકી કોશિશ કી હૈ. પાઠક ઈસપર વિશેષ વિચાર કર ઉચિત નિષ્કર્ષ નિકાલેં.

નીચે લિખે તીન મંત્રોમેં પ્રેતકે ભૂમિમેં ગાડનેકા ઉલ્લેખ હૈ. મંત્ર ઈસ પ્રકાર હૈ-

અભિત્વોર્ણોમિ પૃથિવ્યા માતુર્વસ્ત્રેણ ભદ્રયા ।જીવેષુ ભદ્રં તન્મયિ સ્વધા પિતૃષુ સા ત્વયિ ॥ અ ૧૮/૨/૫૨ ॥
હે પ્રેત ! (ત્વા) તુઝે (માતુઃ પૃથિવ્યાઃ) માતા પૃથિવીકે (ભદ્રયા વસ્ત્રેણ) કલ્યાણકારી વસ્ત્રસે (અભ ઉર્ણોમિ) આચ્છાદિત કરતા હું અર્થાત્ જમીનમેં તુઝે ગાડતા હું (જીવેષુ ભદ્રં તત્ મયિ) જીવિતોમેં જો કલ્યાણ હૈ વહ મેરેમેં હો અર્થાત્ મુઝે પ્રાપ્ત હો ઔર (પિતૃષુ સ્વધા) જો પિત્તરોમેં સ્વધા હૈ (સા ત્વયિ) યહ તેરેમેં હો અર્થાત્ તુઝે પ્રાપ્ત હો. યહાં પર સ્પષ્ટ શબ્દોંમેં પ્રેતકો ગાડનેકા નિર્દેશ હૈ.
ઈદમિદ વા ઉ નાપરં દિવિ પશ્યસિ સૂર્યમ્ માતા પુત્રં વથા સિચામ્યેનં ભૂમ ઉર્ણુ હિ ॥ અ ૧૮/૨/૫૦
હે મૃત પુરુષ (ઈદં ઈત્ વા ઉ) યહી હૈ (ન અપરં) દૂસરા નહીં (દિવિ સૂર્ય પશ્યસિ) જો દ્યુલોકમેં તૂ સૂર્ય દેખતા હૈ (યથા પુત્રં માતા સિચા) દિસ પ્રકાર સુત્રકો માતા અપને આંચલસે ઢાંપતી હૈ ઉસ પ્રકાર હે (ભૂમે) પૃથિવી તૂ (એનં) ઈસ મૃત પુરુષકો (અભિ ઉર્ણુહિ) ચારોં ઓર સે ઢાંપ. ઈસ મંત્રકે પૂર્વાર્ધકી ઉત્તરાર્ધસે કૈસે સંગતિ હૈ યહ અભી તક કુછ સ્પષ્ટ નહીં હુઆ. ઉતરાર્ધ કા ભાવ સ્પષ્ટ હૈ.

અંતિમ સંસ્કાર યુગ પ્રમાણે ચારે રિવાજ વેદીક છે (જલદાગ, વનદાગ, અગ્નીદાગ, ભૂમીદાગ)

અસૌ હા ઈહ તે મનઃ કકુત્સવમિવ જાગયઃ અભ્યેનં ભૂમ ઉર્ણુહિ ॥ અથર્વ ૧૮/૪/૬૬
(અસૌ) હે ફલાને નામવાલે પ્રેત ! (ઈહ તે મનઃ) યહાં તેરા મન હૈ. હૈ (ભૂમે) પૃથિવી ! (જામયઃ વકુત્સલં ઈવ) જિસ પ્રકાર સ્ત્રિયાં અપને બચ્ચેકો વસ્ત્રસે ઢાંપતી હૈ યા કુલ સ્ત્રિયાં અપને સિરકો ઢાંપતી હૈ ઉસ પ્રકાર (એનં) ઈસ પ્રેતકો (અભિઉર્ણુહિ)ભલી પ્રકાક ઢાંપ ।
ઈન ઉપરોક્ત મંત્રોમેં પ્રેતકે જમીનમેં ગાડને કા ઉલ્લેથ હૈ ઈસકે ગાડનેકી પ્રથામી વૈદિક હી હૈ યહ પતા ચલતા હૈ અબ તબ અંત્યેષ્ટિક મંત્રોકો દેખનેસે હમ કહ સકતે હૈ કિ હિન્દુ, મુસલમાન, ઈસાઈ, પારસી આદીયોંમેં જો મુર્દેકે જલાને ગાડને આદિકી પ્રથાયેં પ્રચલિત હૈ, વે સબ વૈદિક હૈ. યા યૂં કહ સકતે હૈં કિ વે સબ વેદોંસે ઉનકે પાસ ગઇ હુઇ હે. ઉનકા આદિ સ્ત્રોત વેદ હી હૈ.

(૭) અંત્યેષ્ટિ-સંસ્કાર

શ્રૂતાં કૃણવો જાતવેદા અમેન-રસૂલ કુરાન જાતવેદા વાણી અમીન

કાષ્ઠ સંચય કરકે ઉસપર પ્રેત રખકર અગ્નિ પ્રજ્વલિત કી જાતી હૈ અગ્નિ કે પ્રજ્વલિત હો જાનેપર નિમ્ન મંત્રોસે અગ્નિસે પ્રાર્થના કી જાતી હૈ. આવશ્યક દો એક મંત્ર હમ યહાં દેતે હૈ.
મૈનમગ્ને વિદહો મામિશોચો માસ્ય ત્વચં ચિક્ષિપો મા શરીરમ્
યદા શ્રૂતાં કૃણવો જાતવેદોથેમેનં પ્રહિણુ તાત્ પિતૃભ્યઃ ॥ ઋ ૧૦/૧૬/૧
(અગ્ને) હે અગ્નિ ! (એનં મા વિદહઃ) ઈસ પ્રેતકો ઈસ પ્રકારસે મત જલા કિ જિસસે ઈસે વિશેષ કષ્ટ હો (મા અભિશોચાઃ) ઈસે શોકાકુલ મત કર (અસ્ય ત્વયં મા ચિક્ષિપઃ) ઈસકી ત્વચા કો મત વખેર (મા શરીરં) ઈસકે શરીરકો ભી મત વખેર અર્થાત્ ઈસકી ત્વચા વ શરીર કો પૂર્ણતયા જલા દે. કોઈ ભી ભાગ જલને સે અવશિષ્ટ ન રહ જાવે. ઔર (જાતવેદઃ) હે જાતવેદસ્ અગ્નિ ! (યદા શ્રૂતં કૃણવઃ) જબ ઈસે પૂર્ણતયા પક્વ બના દે અર્થાત્ જલાદે, (અથ) તબ (એનં) ઈસકો પિતૃભ્યઃ પ્રહિણુતાત્) પિત્તરોંકે લિયે ભેજ દે યાની પિતૃલોકમેં પિત્તરોંકે પાસ પહોંચા દે
યહ મંત્ર અથર્વવેદ (૧૮/૨/૪ મેં ભી આયા હૈ. ઈસ મંત્ર કો હમ પહિલે 'અગ્નિ વ પિતર' મૈં દે આયે હૈ. વહાં પર જો કુછ વિશેષ વક્તવ્ય ઈસ મંત્રપર થા વહ દે આયે હૈ. અતઃ યહાં પુનઃ લિખના વ્યર્થ હૈ.

શ્રૃતં યદા કરસિ જાતવેદોથેમેનં પરિદતાત્ નિપૃભ્ય :ય
યદા ગચ્છાત્યસુનીતિમેતામથા દેવાનાં વશનીર્ભવાતિ ઋ ૧૦/૧૬/૨ ॥

કુરાન હે જાતવેદસ્ અગ્નિ !

જબ ઇસ પ્રેતકો પુર્ણતયા દગ્ધ કર દે તબ ઇસે પિત્તરોંકે લિયે સોંપ દે જબ ઇસ પ્રેતકે પ્રાણ નિકલ જાતે હૈં તબ યહ દેવોંકે વશમેં હોતા હૈ. યહ મંત્ર ભી પૂર્ણ વ્યાખ્યાસહિત ઉપરોક્ત મંત્રકે સાથ 'અગ્નિ વ પિતર' મેં દે આયે હૈં વહાંપર દેખને સે વહ મંત્ર સ્પષ્ટ હો જાયગા.

જાતવેદા ઑવી વેદ કુરાન-અગ્વની-તેજ વાણી સુકૃતામ લામકા

અજો ભાગસ્તપસા તં તપસ્વ તં તે શોચિસ્તપતુ તં તે અર્ચિઃ ॥ યાસ્તે શિવાસ્તન્વો જાતવેદસ્તાભિર્વહૈનં સુકૃતામુ લોકમ્ ॥ ઋ ૧૦/૧૬/૪ ॥ અથર્વ ૧૮/૨/૮ ॥ પા.નં. ૧૦૩

મરને પર પિત્તરોંમેં ગણના - પિરોમાં ગણના

દફનવિધી

પૃથિવીં ત્વા પૃથિવ્યામાવેશયામિ) મિટ્ટી સે બને હુએ હૈ મૃતપુરુષ ! તુઝકો મિટ્ટી મેં મિલા દેતા હું અર્થાત્ તુઝે પૃથિવી મૈં ગાડતા હું (ધાતા દેવઃ નઃ આયુઃ) પ્રતિરાતિ) ધારક દેવ હમારી આયુ કો બઢાવે. હે (પરાપરૈતાઃ) પ્રકુષ્ટતયા હમસે દૂર ચલે ગયે પિત્તરો ! (વઃ) તુમ્હારે લિયે ધાતા દેવ (વસુવિદ અસ્તુ) વાસ કરનેવાલા હો, તુમ્હારા આશ્રયદાતા હો (અધ) ઔર (મૃતાઃ) મૃત પિતૃષું સંભવન્તુ) પિત્તરોંમેં અચ્છી તરહ હોવેં અર્થાત્ પિત્તરોંમેં જા મિલેં.

ઇસ મંત્ર કે પૂર્વાર્ધ મેં મૃત દેહકે ગાડને કા નિર્દેશ મિલતા હૈ વહ માનવ દેહ પાર્થિવ તત્વોંકે આદિક્ય સે બના હુઆ હૈ, અતએવ યહાંપર મૃત દેહકો પૃથ્વી (મિટ્ટી) કે નામ સે પુકારા ગયા હૈ. ઇસી ભાવકો નિમ્ન લિખિત દોહે મેં કહા ગયા હૈ-

ખાકકા પુતલા બના ખાક કી તસવીર હૈ ખાક મેં મિલ જાયગા ખાક દામન ગીર હૈ ॥

મંત્રકે ઉત્તરાર્ધમેં મૃતોંકે પિત્તરોં મેં હોનેકા નિર્દેશ હૈ. ઇસકા અભિપ્રાય યહ હૈ કિ મરનેપર પિત્તરોંમેં મનુષ્ય જા મિલતા હૈ યાનિ મરને કે બાદ સે ઉસકે પિતૃસંજ્ઞા હો જાતી હૈ. પા.નં. ૧૧૨

પીરાત - ઇન્દ્ર વ પિતર

સ તુ શ્રુધીન્દ્ર નૂતનસ્ય બ્રહ્મણ્યતો વીર કારુધાયઃ
ત્વં ઘાપિઃ પ્રદિવિ પિતૃણાં શશ્વદ્ અભૂથ સુહવ એષ્ટૌ ॥ ઋ ૬/૨/૧૮ ॥

હે વીર ઇન્દ્ર ! (સઃ) વહ (કારૂધાયઃ) સ્તોતાઓં વા શિલ્પિયોં કા ધારકેતુ (નૂતનસ્ય બ્રહ્મણ્યતઃ) નવીન ધનકોં પ્રાપ્ત કરનેકી ઇચ્છા કરનેવાલેકી અથવા નવીન સ્તોત્ર કરનેકી ઇચ્છાવાલે કી (શ્રુધિ) પ્રાર્થનાકો સુન (હિ) ક્યોંકિ (આ ઇષ્ટૌ) આયજન કરનેપર અથવા કામનાકે હોનેપર (સુઃ હવઃ) સુખસે બુલાને યોગ્ય (ત્વં)તૂ પિતૃણાં પ્રદિવિ) પિત્તરોંકે પ્રકૃષ્ટ વ્યવહારમેં (શશ્વત્) સદા (આપિઃ) બન્ધુ વ્યાપ્ત રહનેવાલા (બભૂથ) હોતા હૈ.

ઇસ મંત્રમેં ઇન્દ્રકો પિત્તરોંકા બન્ધુ કહા ગયા હૈ ક્યોંકિ વહ પિત્તરોંકો ઉનકે કાર્યોમેં બન્ધુવત્ સહાયતા કરતા હૈ.

નવગ્વ પિતર

નવગપિતર નબી પીરાત ૭ વિપ્રા અભીવાજયન્ત ૭ નબી પૂર્વમાં થઇ ગયા તે અર્બી બાજ કુરાની ય અંતિમ

 તમુ નઃ પૂર્વે પિતરો નવગ્વાઃ સપ્ત વિપ્રાસો આભિવાજયન્તઃ । નક્ષહામં તતુરિં પર્વતેષ્ઠામ દ્રોધવાચં મતિભિઃ ષવિષ્ઠમ્ ॥ ઋ ૩/૨૨/૨ ॥ અથર્વ ૨૦/૩૬/૨ ॥

(સપ્ત વિપ્રાસઃ) સાતં સંખ્યાવાલે મેધાવી તથા (નવગ્વઃ નઃ પૂર્વે પિતરઃ) નવ૦ હમારે પુરાતન પિતર (તં) ઉસે ઇન્દ્રકો (નુ) નિશ્ચયસે (અભિવાજયન્ત) ચારોં ઓરસે બલવાન્ બનાતે હુએ, (નક્ષહામં) આગત્ શત્રુ વા પાપકા નાશ કરનેવાલે (તતરિં) તારક (પર્વતેષ્ઠાં) પર્વતસ્ય (અદ્રોધવાચં) દ્રોહરહિત વા અનતિક્રમણીય વાણીવાવે (શવિષ્ઠં) બલવત્તમ ઇન્દ્રકી (મતિભિઃ) મનનીય સ્તોત્રોંસે સ્તુતિ કરતે હૈં.

નબીનીત-પીતર

નિરૂતકાર યાસ્કાચાર્યને ઋ ૧૦/૧૪/૬ કી વ્યાખ્યા કરતે હુએ નવ૦ શબ્દ કી વ્યાખ્યા ઇસ પ્રકાર કી હૈ-'નવ ગતયોં નવનીતગતયૌ વા' અર્થાત્ નવપ્રકારકી ગતિવાલે અથવા નવનીત યાનિ મક્ખન જેસી ગતિવાલે શુદ્ધાચરણવાલે.

મહર્ષિ સ્વામી દયાન્દજીને 'નવીન ગતિવાલે' નબીન એસા અર્થ કિયા હૈ.

સાયણાચાર્ય નિમ્નલિખિત અર્થ કરતે હૈ-નવ૦ઃ નવભિર્માસેઃ સત્રમનુતિષ્ઠવન્તઃ' અર્થાત્ જો નવમાસવાલે સત્ર (યજ્ઞ વિશેષ) કો કરનેવાલે હૈ.

ઇસ મંત્રમેં આત્માકા વર્ણન વ 'સપ્ત વિપ્રાસઃ' સે ૫ પ્રાણ, મન વ બુદ્ધિકા અભિપ્રાય હૈ ઔર ઇસ પ્રકાર મંત્ર પ્રાણોંકો પિતરસે કહા ગયા જાન પડતા હૈ પા.નં. ૧૧૪

પિત્તર વ તૃતીય જ્યોતિ

પંજેતન પાક પિતર-પીરાત

એતદ્ વા જ્યોતિઃ પિત્તરસ્તૃતીયં પચ્ચૌદનં બ્રહ્મણેજં દદાતિ ।
અજસ્તામાંસ્થપ હન્તિ દૂરમાખિલોકે શ્રદ્ધધાનેન દત્તઃ ॥ અથર્વ ૯/૫/૧૧ ॥

(પિતરઃ) હે પિત્તરો ! (વઃ) તુમ્હારે લિયે (એતદ્ તૃતીયં જ્યોતિઃ) યહ તીસરી જ્યોતિ પરમાત્મા (બ્રહ્મણે) બ્રહ્મજ્ઞાનાર્થ (પચ્ચૌદનંઅજં) પંચૌદનવાલે અર્થાત્ ૫ ભૂત સે બને શરીર સે યુક્ત જન્મરહિહત જીવાત્માકો (દદાતિ) દેતા હૈ (શ્રદ્ધાનેન દત્તઃ) શ્રદ્ધા રખને કે કારણ દિયા હુઆ (અજઃ) યહ અજ જીવાત્મા (અસ્મિન્ લોકે) ઇસ લોકમેં (તમાંસિ) અજ્ઞાનાન્ધકારોંકા (અપ હન્તિ) નષ્ટ કરતા હૈ, દૂર કરતા હૈ.

ઇસ મંત્રમેં યહ દર્શાયા કિ શ્રદ્ધા રખને કે કારણ પરમાત્મા પિત્તરોંકી એસી આત્મા દેતા હૈ કિ જો સારે અજાનાન્ધકારોંકો દૂર કરકે પ્રકાશકા માર્ગ દર્શાતી હૈ. યહાં શ્રદ્ધાકા માહાત્મ્ય પ્રકટ હો રહા હૈ. પા.નં. ૧૧૭

બ્રહ્મગૌકે દૂધ પીને સે પિત્તરોંમેં પાપ

કૂરમસ્થા આશસનં તુષ્ટં પિશિતમસ્થતે ક્ષીરં યદસ્યાઃ પીયતે તદ્ વૈ પિતૃષુ કિલ્બિલમ્ ॥ અથર્વ ૫/૧૯/૪૧ ॥

(અસ્યાઃ) ઇસ બ્રહ્મગૌકા (આશસનં) મારના (કૂરં) કૂરતા કા કામ હૈ યદિ (પિશિતં અસ્યતે) ઉસકા માંસ ખાંયા જાવે તો વહ (તુષ્ટં) પ્યાસ લગાનેવાલા હોતા હૈ (અસ્યાઃ યત્ ક્ષીરં પીયતે) ઇસકા જો દૂધ પીયા હૈ (તદ્) વહ દૂધ પીના (વૈ) નિશ્ચયસે (પિતૃષુ કિલ્વિષં) પિતકોમેં પાપ પૈદા કરનેવાલા હોતા હૈ.

સંપૂર્ણ સૂક્ત દેખને સે બ્રહ્મ-ગૌકા અર્થ બ્રાહ્મણકી જમીન, વાણી કિંવા ગાય પ્રતીત હોતા હૈ યદિ રાજા બ્રાહ્મણકી જમીન કો છીન લે વા ઉસપર કર લગાવે અથવા અન્ય કિસી પ્રકાર કા અત્યાચાર કરે, તો ઉસે ઇસસે ક્યા નુકસાન હોતા હૈ, ઇસકા યહાંપર વર્ણન હૈ. ઇસકે અનુસાર પિત્તર શબ્દ સે રાજકર્મ ચારિયોંકા ગ્રહણ હૈ.

પિત્તરોંકો ધન આદિ દેના - પિરૂત અરબી અનુમતં માહમદ-માહૂદતમ પીતરૂ

યન્માહુતહુતમાજગામ દત્તં પિતૃભિરનુમતં મનુષ્યૈઃ ।
યસ્માન્મે મન ઉદિવ રારજીત્યાગ્નિષ્ટદ્બોતા સુહુતં કૃણોતુ ॥ અથર્વ ૬/૭/૧/૨ ॥

(યત્) જો પ્રથમ મંત્રોક્ત ગાય, ઘોડા, સોના આદિ ધન (હુતં) દિયા હુઆ અથવા (અહુતં) કિસીસે ન દિયા હુઆ, ત્વં કમાયા હુઆ ઔર જો (પિતૃભિ દત્તં) પિત્તરોંસે દિયા હુઆ જિસકી કિ (મનુષ્યૈ અનુમતં) મનુષ્યોંને અનુમતિ દી હૈ અર્થાત્ જો સાધિકાર ન્યાયસે (મા) મુઝે (આજગામ) પ્રાપ્ત હુઆ હૈ, ઔર (યસ્માત્) જિસ ધનસે (મે મનઃ) ઉત્ ઇવ રારજીતિ) મેરા મન ઉદયકો પ્રાપ્ત હુઆ હુઆ અત્યંત સોભામાન હો રહા હૈ, (તત) ઉસ ધનકો (હોતા અગ્નિઃ) દાતા અઅગ્નિ) સુહુતં) ઉત્તમતાસે દિયા હુઆ બનાવે. અર્થાત્ ઉસકો મૈં સન્માર્ગમેં લગાઉં એસી મુઝે સન્મતિ પ્રદાન કરે.

વ્રાત્ય વ પિતા, પિતામહ આદિ

વ્રાત્ય યવન મલેચ્છ વરાત્ય બરાતી-આરબા-અલી (ભારતીય શ્રૂતી સમૃતી વી.એસ.આપ્ટે)

સ સર્વાનન્તદેઐશાનનુષ્યચલત્ । અથર્વ ૧૫/૬/૨૪ ॥

તં પ્રજાપતિંશ્ચ પરમેશ્ઠી ચ પિતા ચ પિતામહ આનુષ્યચલન્ ॥ અથર્વ ૧૫/૬/૨૫

પ્રજાપતેશ્ચ વૈ સ પરમેષ્ઠનશ્ચ પિતુશ્ર પિતામહસ્ય ચ પ્રિયં ધામ ભવતિ ય એવં વેદ ॥ અથર્વ ૧૫/૬/૨૬ ॥

વ્રાત્ય નબયુ ચ અલાત વ્રાત્ય નબી નબયુ - તાલા અબાતી

(સઃ ઉસ વ્રાત્યને સર્વાન્ અન્તર્દેશાન્) સબ ભીતરી દેશોમેં (અનુવ્યચલત્) વિચરણ કિયા ॥૧૫/૬/૨૪ ॥ (તં) ઉસ વ્રાત્યકે (અનુ) પીછે (પ્રજાપતિઃ ચ પરમેષ્ઠી ચ પિતા ચ પિતામહઃ ચ) પ્રજાપતિ અર્થાત્ રાજા, પરમેષ્ઠી યાનિ ઉંચેપદવાલે વિદ્વાન વા સંન્યાસી પિતા તથા પિતામહ વિચરને લગે ॥૧૫/૬/૨૫ ॥ (યાઃ) જો વ્યક્તિ (એવં) ઇસ પ્રકાર અર્થાત્ દ્વિતીયમંત્ર (૧૫/૬/૨૫) ॥ મેં કહે અનુસાર (વેદ) જાનતા હૈ, વહ પ્રજાપતિ, પરમેષ્ઠી, પિતા તથા પિતામહકા (પ્રિયં ધામ) પ્રિય ઘર બનતા હૈ અર્થાત્ ઉસીકે ઘરમેં યહ પૂજનીય વર્ગ આતા હૈ દૂસરેકે ઘરમેં નહીં.

વ્રાત્ય અર્થાત્ અતિથિકા મહત્વ યહાં દિખાયા ગયા હૈ. અતિથિકે પીછે યે સબ ઘૂમતે રહતે હૈ. તાકિ અતિથિ ઇનકે ઘરકો અપને આગમનસે પવિત્ર કરેં.

સ મહિમા સદ્રુર્ભૂત્વાન્તં પૃથિવ્યાં અગચ્છત્ સ સમુદ્રોભવત્ અર્થવ ૧૫/૭/૧ ॥

સં પ્રજાપતિશ્ચ પરમેષ્ઠી ચ પિતા ચ પિતામહશ્યાપશ્ય શ્રદ્ધા ચ વર્ષે ભૂત્વાનુવ્યવર્તયન્ત ॥ અથર્વ ૧૫/૭/૨ ॥

(સઃ) ઉસ વ્રાત્યને (મહિમા) અપની મહિમાસે (સ્દરૂઃ ભૂત્વા) વેગવાન્ હોકર (પૃથિવ્યા) અર્ન્ત અગચ્છત્) પૃથિવીકે અન્તકો પ્રાપ્ત કિયા. ઔર (સઃ) વહ વ્રાત્ય (સમુદ્રઃ અભવત્) સમુદ્ર હુઆ ॥૧૫/૭/૧ ॥ (તં) ઉસ વ્રાત્યકે (અનુ) પીછે પીછે પ્રજાપતિ, પરમેષ્ઠી, પિતા, પિતામહ, (આપઃ) શ્રેષ્ઠ કર્મ, (શ્રદ્ધા ચ) ઔર શ્રદ્ધા (વર્ષ ભૂત્વા) વર્ષ બનકર (વ્યવર્તયન્ત) વર્તમાન હુએ વા વર્તાવ કરને લગે. યહાં પરભી વ્રાત્યકી મહિમા ગાઇ ગાઇ હૈ.

પિતરોંકી જલ્પિકે વિષયમેં અજ્ઞાન

નૈતાં વિદુઃ પિત્તરોં નોત દેવાઃ યેષાં જલ્પિશ્ચારત્યન્તરેદમ્ । ત્રિતે સ્વપ્નમદુધારાપ્ત્યે વરુણેનાનુશિષ્ઠાઃ અથર્વ ૧૯/૫૬/૪

જલીપ તજજલી જપ અલી-જીલ્લી-તેજ પ્રકાશ નૂર બ્રહ્મ વિષય કીતાબમાં સ્થાપિત

(યેષાં) જિન ૩૩ દેવોંકી (જલ્પિઃ) દુઃસ્વપ્નકી કારણભૂત જો યહ વાણી (ઇદં અન્તર)ઇસે જગતકે બીચમેં (ચરતિ) વિચરણ કર રહી હૈ, (એતાં) ઇસ વાણીકો (ન પિતરઃ વિદુઃ ન ઉત્ત દેવાઃ) ન તો પિતર હી જાનતે હૈ ઔર નહીં દેવ (વરુણેન અનુશિષ્ટાઃ) વરૂણ દ્વારા ભલી પ્રકાર ઉપદેશ કિયે ગયે (આદિત્યાસઃ નરઃ) આદિત્ય નરોંને (સ્વપ્ન) સ્વપ્નકા (આપયે ત્રિતે) આપસ્યય કીતવમેં(અદધુઃ) સ્થાપિત કિયા.

ઇસ મંત્રમેં પ્રકૃત વિષયમેં ઇતના જ્ઞાત હોતા હૈ કિ પિતર જલ્પિકો નહીં જાનતે.

નારાશંસ પિતર (પીરત પીરુત પીરઃ) ...પિતરોં નારાશંકાઃ ॥ યજુઃ ૧૮/૫ ॥

(નારાશંસાઃ) નર જિનકી પ્રશંસા કરતે હૈ વે (પિતરઃ) પિતર નારાશંસ પિતર કહલાતે હૈ.

પિતા-પિતામહ આદિ પિતર

જીવં રૂદન્તિ વિભયન્તં અધ્વરે દીર્ઘામનુ પ્રસિતિં દીધિયુર્નરઃ વામં પિતૃભ્યો ય ઇદં સમેરિરે મનઃ પતિભ્યો જવથઃ પરિવ્વજે । ઋ ૧૦/૪/૧૦ ॥

યહ મંત્રથોડેસે પાટભેદકે સાથે અથર્વવેદમેં હૈ- જવથ અબજદ - પરિ અબજદ ૭૮૬

જીવં રૂદન્તિ વિનન્નત્વ્વરં દીર્ધામનુ પ્રસિતિં દીધ્યુર્નરઃ । વામં પિતૃભ્યો વ ઇદં સમીરિરે ભવઃ॥ પતિભ્યે જનયઃ પરધ્વિજે અથર્વ ૧૪/૧/૪૬ ॥

(નરઃ) જો નર (જીવં રૂદન્તિ) પત્નિયોંકે જીવનકે ઉદ્દેશ્ય સે રોતે હૈ અર્થાત્ જો સ્તિત્રયોંકી બહુત પરવાહ કરતે હૈ, ઉનકી દુર્દશાપર રોતે હૈ તા જો (અધ્વેર વિમયન્તે) યજ્ઞમેં ઉન સ્ત્રિયોં કો પ્રવિષ્ટ કરાતે હૈ અર્થાત્ ઉનકે સાથ યજ્ઞમેં બૈઠતે હૈ, અથવા જો સ્ત્રિયોં કી હિંસા નહીં કરતે ઔર જો (દીર્ઘા પ્રસિતિ) ભુજાઓંકા લંબા લંબા આલિંગન સ્ત્રિયોંકો (અનુદીધિયુઃ) દેતે હૈ અર્થાત્ ઉનસે ખૂબ પ્રેમ કરતે હૈ, ઔર (યે) જો (પિતૃભ્યઃ) પિત્તરોંકે લિયે (વામ) સુન્દર સંતાનકો (સીરિરિ) પૈદા કરતે હૈ, એસે (પતિભ્યઃ) પતિયોંકે લિયે (જનયઃ) પત્નિયાં (પરિધ્વજે) આલિંગન કે લિયે (મયઃ) સુખ દેતી હૈ અર્થાત્ એસે પતિયોંકો હી વાસ્તવમેં પત્નીસુખ મિલતા હૈ

ઇસ મંત્રમેં પત્નીસુખ અર્થાત્ ગાર્હસ્થ્યસુખ કિનકો મિલતા હૈ, યહ ઉત્તમતયા દર્શાયા ગયા હૈ. પિત્તરોંકે લિયે સંતાનોત્પતિ કરને વ યજ્ઞમેં પત્નીકે બૈઠાનેકા ભી યહાં નિર્દેશ હૈ. પા.નં. ૧૨૧-૧૨૨

(૨) યમ પ્રાણાપહારી યમ

યમ મૃત્યુકી અધિષ્ઠાત્રી દેવતા હૈ પ્રાણિયોં કે જીવન કે અપહરણ કા કાર્ય યમ કરતા હૈ. મૃત્યુ યમકા હી દૂત હૈ, યહ હમેં આગે પતા ચલેગા. પ્રાણિયોંકે મારનેકા કામ યમ કરતા હૈ, વહ નિમ્ન મંત્રો સે સ્પષ્ટ હો રહા હૈ.

યદુલકો વદતિ મોઘમેતત્ યત્કપોતઃ પદમગ્નૌ કૃણોતિ

યસ્ય દૂતઃ પ્રહિતઃ એષ એતતસ્મૈ યમાય નમો અસ્તુ મૃત્યવે ॥ ઋ ૧૦/૧૬/૪ ॥

અલા-મહમદ-યમ દૂત રસૂલ મર્તજયા અગ્ની પદંકૃણોતી કુરાન અગ્ની

(ઉલૂકઃ યત્ વદતિ) ઉલ્લૂ જો અશુભ બોલતા હૈ (એતત્) વહ ઉસકા બોલા હુઆ (મોઘં) નિષ્ફલ હો, અર્થાત્ ઇસ ઉલ્લૂને જિસ આનેવાલી આપત્તિકી સૂચના દી હૈ વહ નિષ્ફલ હોવે (કપોતઃ) ઔર કબૂતર (અગ્નૌ યત્ પદં કૃણોતિ) અગ્નિમેં જો પૈર કરતા હૈ અર્થાત્ પૈરસે અગ્નિ સેકતા હૈ, વહ ભી નિષ્ફલ હો. ઇસ અપશુકન સે સૂચિત આપત્તિ કા ભી નિરાકરણ હો (એષઃ) યહ ઉલ્લૂ વા કબૂતર (યસ્ય પ્રહિતઃ દૂતઃ) જિસકા ભેજા હુઆ દૂત હૈ ઉસ (મૃત્યુવે યમાય) મારનેવાલે યમ કે લિયે (નમઃ) નમસ્કાર (અસ્તુ)હોવે !

પ્રથમ પંથ પ્રવર્તક. મહામદ-યમ ધ્વીપદો-ફતૂવી શ્ચતુસ્પદ-ખતુમ તસ્મે યમાય મુર્ત્યુજા નમો અસ્તુ

યઃ પ્રથમઃ પ્રવિતમાસસાદ બહુભ્યઃ પન્થામનુપસ્પશાનઃ

યોસ્પેશે દ્વિપદો યશ્ચતુષ્પદસ્તસ્મૈ યમાય નમો અસ્તુ મૃત્યવે ॥ અથર્વ ૬/૨૮/૩ ॥

(યઃ) જિસ યમને (અનુપસ્પશાનઃ) ખોજ કરતે હુએ (બહુભ્યઃ પ્રથમઃ) બહુતોંસે પહલિ હોકર (પ્રતતં પન્થાં આસસાદ) પ્રકૃષ્ટ માર્ગકો પ્રાપ્ત કિયા તથા (યઃ) જો (અસ્ય દ્વિપદઃ) ઈસ દો પૈરોવાલે મનુષ્યજગત્કા વ (અસ્ય ચતુષ્દપઃ) ઈસ ચારૌપૈરોવાલે પશુજગતકા ય (અસ્ય ચતુષ્પદઃ) ઈસ ચરોપૈરવાલે પશુજગત્કા (ઈસે) સ્વામી હે, (તસ્મૈ) ઉસ (મૃત્યુવે યમાય) મૃત્યુ કરનેવાલે યમકે લિયે (નમઃ અસ્તુ) નમસ્કાર હોવે

યહાં પરભી યમ ઉસી અર્થ મેં હૈ જિસ અર્થમેં કિ પૂર્વ મંત્રમેં પ્રયુક્ત હુઆ હૈ.

નમોસ્તુ તે નિર્ઋતે તિગ્મતેજોયસ્મયાન્ વિચૃતા બન્ધપાશાન્ યમો મહ્યં પુનસ્તિ ત્વાં દદાતિ તસ્મૈ યમાય નમો અસ્તુ મૃત્યવે ॥ અથર્વ ૬/૬૩/૨ ॥

હે (તિગ્મતેજઃ નિર્ઋતે) હે તેજ નષ્ટ કરનેવાલી નિર્ઋતિ । (તે નમઃ અસ્તુ) તેરે લિયે નમસ્કાર હૈ (અયસ્મયાન્ બન્ધપાશાન્) લોહેકીબની હુઈ બેડિયોંકો (વિચૃત) ખોલદે, કાટદે (યમઃ) યમને (ત્વાં) તુઝે (મહ્યં) મેરે લિયે (પુનઃ ઇત્) ફિર ભી (દદાતિ) દિયા હૈ અર્થાત્ પુનઃ યમને મુઝકો તુઝે સૌંપા હે (તસ્મૈ) ઉસ (મૃત્યવે યમાય) પ્રાણાપહરણ કરનેવાલે યમકે લિયે (નમઃ અસ્તૂઃ) નમસ્કાર હોવે.'

તિગ્મતેજ- 'તિગ ગતૌ હિંસાયાં ચ' હે હિંસા અર્થ મે તિગ શબ્દ બનાનેપર ઈસકા અર્થ હોગા કિ જો તેજક નાશ કરે વહ તિગ્મતેજ । નિર્ઋતિકા અર્થ હૈ કષ્ટ, દુઃખ, અનિષ્ટ । પા.નં. ૧૨૩

દુર્ગાતી-પશ્ચિમના સમ્રાટ રાજા વી.એસ.ડી.આપ્ટે.

યમાદહં વૈવસ્વતાત્ સુબન્ધોર્મન આભરમ્ । જીવાતવે ન મૃત્યુવેથો અરિષ્ઠતાતયે ॥ ઋ ૧૦/૬૦/૧૦

યમાદહં-મહંમાદય આરબમ જીબ્રાતવેન મૃર્ત્યુજા વિવસ્વાન અલીસ્યતો

(અહં) મૈં (વૈવસ્વતાત્ વભાત્) વિવસ્વાન્ કે પુત્ર યમસે (સુબન્ધોઃ મનઃ આભરમ્) સુબન્ધુ અર્થાત્ ઉત્તમ બન્ધુકા મન છીન કરકે લે આતા હું કિસ લિયે ? (જીવતવે) ઈસ લોકમેં જીનેકે લિયે (મૃત્યુવે ન) મરનેકે લિયે નહીં ! (અથ) ઔર (અરિષ્ટતાતયે) સુખકે વિસ્તારકે લિયે

ઈસ મંત્રકા ભાવ ભી પૂર્વકે મંત્રસે મિલતા હૈ યહાં પરભી યમકો વિવસ્વાન્ કે પુત્રકે નામસે કહા ગયા હૈ નિમ્ન લિખિત મંત્ર હમારી ઉપરકી સ્થાપનાકો સ્પષ્ટ રૂપસે પુષ્ટ કર રહા હૈ ઈસમેં યમકી માતા વ વિવસ્વાન્ દોનોંકા ઉલ્લેખ હે વિવસ્થઆન કૌન હૈ યહ ભી પાઠકોંકો ઈસસે સ્પષ્ટ રૂપમેં પતા ચલ જાયગા. મંત્ર ઈસ પ્રકાર હૈ-

ત્વષ્ટા દુહિત્રે વહતું કૃણોતીતીદં વિશ્વં ભુવનં સમેતિ । યમસ્ય માતા પર્યુહ્યમાના મહોજાયા વિવસ્વતો નનાશ ॥ ઋ ૧૦/૧૭/૧ અથર્વ ૧૮/૧/૫૩ ॥

વિશ્વં ભૂબનં-અબ્દુલં વિવાહ અમીના વિશ્વં ભૂવનં પરિઉહયમાના-અમીના યમસ્ય માતા-મહાન વિવસ્વાન પત્ની યમ મહમદયમ માતા અમીના નનાસ મૃત્યુ થાય છે

(ત્વષ્ટા દુહિત્રે વહતું કૃણોતિ) ત્વષ્ટા અપની પુત્રી કા વિવાહ રચતા હૈ (ઇતિ) ઈસ કારણ (ઇદં વિશ્વં ભુવનં) યહ સારા ભુવન (સમેતિ ઈકઠ્ઠા હોતા હૈ (પરિ ઉહ્યમાના) વ્યાહી સારા ભૂવન (સમેતિ ઈકઠ્ઠા હોતા હૈ) પરિ ઉહ્યમાના) વ્યાહી જાતી હુઈ (યમસ્ય માતા) યમ કી જનની વ (મહઃ વિવસ્વતઃ જાતા) મહાન્ વિવસ્વાન્

કી પત્ની (નનાશ) નષ્ટ હો જાતી હૈ.

ઈસી સૂક્ત કે પ્રથમ મંત્રસે પતા ચલતા હૈ કિ ત્વષ્ટા કી પુત્રી કા નામ સરણ્યૂ હૈ ઔર ઉસકા ત્વષ્ટા વિવસ્વાન્ કે સાથ વિવાહ કરતા હૈ. પા.નં. ૧૨૭

યાસ્કાચાર્ય ઈસ મંત્રકે ઉત્તરાર્ધકી વ્યાખ્યા કરતે હુએ લિખતે હૈ, કિ 'યમસ્તાત પર્યુદ્યમાના મહતો જાયા વિવસ્વતો નનાશ, રાત્રિરાદિસ્યદિત્યોદયેન્તર્ધાયતે' અર્થાત યમકી માતા વ્યાહી જાતી હુઈ જો કિ મહાન વિવસ્વાનકી જાયા હી નષ્ટ હો ગઈ. 'આગે જાયા વવિસ્વતો નનાશ' ગા સ્પષ્ટીકરણ કરતે હે કિ ' રાત્રી સૂર્યકી જાયા, સૂર્યકે ઉદય હોનેપર છિપ જાતી હે. પા.નં.૧૨૮

સ્વપ્ન, યમકા કરણ

સ્વનબી યમકારણ દેવીજા અમીનાં પુત્ર અંતીમ

વિધ્ન તે સ્વપ્ન દેવજામીનાં પુત્રોસિ યમસ્ય કરણઃ અન્તકોસિ મૃત્યુરસિ તં ત્વા સ્વપ્ન તથા સં વિધ્ન સ નઃ સ્વપ્ન દુષ્વપન્યાદ પાહિ ।। અથર્વ ૬/૪૬/૨ ।।

હે સ્વપ્ન ! (તે જનિત્રં વિધ્ન) તેરી ઉત્પત્તિકો હમ જાનતે હૈ તૂ (દેવજામીનાં પુત્રોસિ) દેવોંકી પત્નિયોંકા પુત્ર હૈ ઔર (યમસ્ય કરણઃ) યમકે કાર્યોકાં સાધક હૈ. તૂ (અંતકઃ અસિ) અંત કરનેવાલા હૈ (મૃત્યુઃ અસિ) તૂ મારનેવાલા હૈ હે સ્વપ્ન ! (તં ત્વા) ઉસ તુઝકો (તથા) વૈસા ઉપરોક્ત જૈસા (સં વિધ્ન) હમ જાનતે હૈ (સઃ) વહ તૂ સ્વપ્ન ! (નઃ દુષ્વપ્ન્યાત્) બુરે સ્વપ્ન સે હમારી (પાહિ) રક્ષા કર.

આ મંત્રમાં સ્વનબી દેવ પત્ની પુત્ર કહેલ છે

ઈસ મંત્ર મે. સ્વપ્નકો દેવપત્નિયોકા પુત્ર કહા ગયા હે. પૂર્વ મંત્રકી ટિપ્પણીમેં હમને સ્વપ્નકી ઉત્પત્તિ દર્શાતે હુએ યહ બતાયા થા કિ દેવ અર્થાત્ ઇન્દ્રિયોકે વિષયોંસે ઉત્પન્ન વાસનાઓસે સ્વપ્રકી ઉત્પત્તિ હોતી હે. ઉસી કથનકી પુષ્ટિ ઈસ મંત્ર મેં 'દેવજામીના પુત્ર અસિ' સે કી હઇ હે. દેવોં અર્થાત્ ઇન્દ્રિયોકી પત્નિયાં ઇન્દ્રિયવિષયજન્ય વાસનાયે હે. સ્વપ્ર ઉનકા પુત્ર હે. યહાં પર વિશેષ બાત કહી ગઈ વહ યહ કિ સવપ્ર કો યમકા કરણ બતાયા ગયા હે. પાણિનિ મુનિને કરણકા લક્ષણ અષ્ટાધ્યાયી મેં કિયા હે કિ - 'સાધકતમં' (અષ્ટા.૧-૪-૪૨) અર્થાત્ જો કાર્યસાધનમેં સમીપતમ સાધન હે, વહ કરણ હે. કાર્યસાધક સબ સાધનો મેં જો સાધન અધિક આવશ્યક હે વહ કરણ ગહલાતા હે. ઈસ સક્ષમાનુસાર યમકા સ્વપ્ર કરણ હે, ઈસકા અભિપ્રાય યહ હુઆ કિ યમકે મારને કે કાર્યમેં સ્વપ્ન સબ સે અધિક આવશ્યક સાધન હે પાઠક સ્વપ્ર કે ઈસ વિશેષણ સે ઉસકી ભયંકરતાકા અનુમાન સહજ કર સકતે હે.

ઈસી મંત્ર કે ભાવકો હી નીચે લિખે મંત્રમેં શબ્દભેંદસે કહા ગયા હે- દેવાનાં પત્નીનાં ગર્ભ યમસ્ય કર યો ભદ્રહ સ્વપ્ન. સ મમ યહ પાપસ્તંદ્વિષિતે પાહિણ્મહ. મા તષ્ટાનામસિ કૃષ્ણશકુનેર્મુષમ્. અથર્દ ૧૯-૪૩.

દેવાનામ પત્નીનાં મદેનવા પત્ની ગર્ભ યમસ્ય સ્વપન સનબી

હે (દેવામાં પત્નીનાં ગર્ભ) દેવોકી પત્નિયોં કે ગર્ભરૂપ તથા (યમસ્ય કર) યમકે હાથ સ્વપ્ર! (યો ભદ્રઃ) જો કલ્યાણકારી તેરા અંશ હે (સઃ) વહ અંશ (મમ) મેરા હોવે. (યઃ પાપઃ) ઓર જો તેરા પાપી-અનિષ્ટકારી અંશ હે (તત્) ઉસ અંશકો (દ્વિષતે) દ્વેષ કરનેવાલેકે પ્રતિ (પ્રહિણમછ હમ ભેજતે હે. (તુષ્ટાનાં) તુષિતો-લોભિયો-કરુરોંકે બીચમેં (કુષ્ણશકુનેઃ) કાલે પક્ષીકે (કૌએકે) (મુખં) મુખકી તરહ તૂ (મા અસિ) હમારે લિએ બાધક મત હો, અર્થાત્ બિસ પ્રકાર લોભિયોકો વા કરુરોં કે લિયે કૌએ કા મુખ અનિષ્ટકારી હોતા હે, ઉસ પ્રકાર

તૂ હમારે લિએ અનિષ્ટકારી મત હો.
અન્તકોસિ મૃત્યુરસિ. અથર્વ. ૧૬-૪-૨ ૧૬-૪-૯.
હે સ્વપ્ન. તૂ (અન્તકઃ અસિ) પ્રાણાન્ત કરનેવાલા હે. તૂ (મુતયુઃ અસિ) મારનેવાલા હે.
નિદ્રા બરાબર ન આને સે વ રોજ સ્વપ્ન આને સે સ્વાસ્થ્ય બિગડકર અંતમેં મુત્યુ હો જાતી હે, અતએવ સ્વપ્નકી યહાં અન્તક વ મુત્યુ કે નામસે કહા ગયા હે.
વિધ્ન તે સ્વપ્ન જનિત્રં નિર્ઋત્યાઃ પુત્રોસિ યમસ્ય કરણઃ । અન્તકોસિ મૃત્યુરસિ. તં ત્વા સ્વપ્ન તથા સં વિધ્ન સ નઃ સ્વપ્ન દુષ્વન્યાત્ પાહિ ॥ અથર્વ ૧૬/૫/૪ ॥
અર્થ પૂર્વવત્ ઈસ મંત્રમેં સ્વપ્નકો અભૂતિ અર્થાત્ અનૈશ્વર્ય દ્રારિદ્રથ કા પુત્ર કહા હૈ. દરિદ્રતા કે પરિતાપસે ભી મનુષ્ય કો નિદ્રા નહીં આતી. ઈસ પ્રકાર ગરીબી સે ભી સ્વપ્ન (વાસ્તવિક નિદ્રાકે ન આને) કી ઉત્પતિ હૈ શેષ વ્યાખ્યા પૂર્વવત્ હો સમઝની ચાહિયે.
વિધ્ન તે સ્વપ્ન જનિત્રં નિર્ભૂત્યાઃ પુત્રોસિ યમસ્ય કરણઃ અન્તકોસિ ઈત્યાદિ પૂર્વવત્ અથર્વ ૧૬/૫/૬ ॥ અર્થ પૂર્વવત્ ! ઈસ મંત્ર મેં સ્વપ્ન કો પરાભૂતિકા પુત્ર કહા ગયા હૈ. પરાભૂતિકા અર્થ હૈ પરાભવ અર્થાત્ હાર જાના, તિરસ્કાર કો પ્રાપ્ત હોના. પરાભવસે વા તિરસ્કારસે મનુષ્ય કો ઈતના માનસિક કષ્ટ હોતા હૈ કિ, ઉસકે લિયે નિદ્ર હરામ હો જાતી હૈ ઔર ઈસ પ્રકાર પરાભૂતિ સે સ્વપ્ન કી ઉત્પતિ હોતી હૈ.

વિધ્ન તે સ્વપ્ન જનિત્રં દેવજામીનાં પુત્રોસિ યમસ્ય કરણઃ ॥ અથર્વ ૧૬/૫/૮ ॥
હે સ્વપ્ન ! તેરી ઉત્પત્તિકો હમ જાનતે હૈ, તૂ દેવોંકી પત્નિયોં કા પુત્ર હૈ ઔર યમકે કાર્યોકા સાધક હૈ. ઈસ મંત્રકા ભાવ હમ પૂર્વ દર્શા આયે હૈ. દેવપત્નિયોં કા પુત્ર સ્વપ્ન કિસ પ્રકાર હૈ, યહ વહાં વિશદરૂપસે દર્શા આયે હૈ.

ઈસ પ્રકાર યહ અથર્વવેદકે ૧૬ વે કાન્ડકા ૫ વાં સૂક્ત સંપૂર્ણ યમ વ સ્વપ્નવિષયક હૈ જો કિ હમનેઉપર દિયા હૈ. ઈસ સૂક્તસે વ ઈસસે ય દિયે ગયે પહિલે કે મંત્રોસેં યમ વ સ્વપ્નકા સંબન્ધ સ્પષ્ટ હોતા હૈ : સ્વપ્ન યમલોકમેં રહતા હૈ, વહાંસે મનુષ્યોંમેં પ્રવિષ્ટ હુઆ હૈ, ઉસકા પિતાયમ હૈ,વરૂણાની ઉસકી માતા હૈ વ અપને પિતા યમકે કાર્યોકા નિકટતમ સાધક હૈ. ઈસકે અતિરિક્ત સ્વપ્ન અર્થાત્ વાસ્તવિક નિદ્રાકા અભાવ કિન કિન કારણોંસે હોતા હૈ તથા ઉસસે ક્યા દુષ્પરિણામ હોતે હૈ, સ્વપ્ન થમકા કરણ કિસ પ્રકાર હૈ, ઈત્યાદિ બાતોંકા ઉલ્લેખ ઈસ સૂક્તમેં સ્પષ્ટ રૂપસે હમેં દેખને કો મિલા હૈ. ઈસ પ્રકાર યહ સૂક્ત તથા સ્વપ્નવિષયક અન્ય મંત્ર ભી યમકે સ્વરૂપ દર્શાનેમેં પર્યાપ્ત સહાયક હૈ. યમવિષયક પૂર્વ સ્થાપના કો યે મંત્ર ભી પુષ્ટ કર રહે હૈ, યહ પાઠક વિવેચનસે સમઝ સકે હોંગે.

સ્વપ્ન સ નબી યમ લોક મકારણ વરૂણ માતા યમ કૌન હૈ ?

યો મમાર પ્રથમો મર્ત્યાના યંઃ પ્રેયાય પ્રથમો લોકમેંતમ્ વૈવસ્વતં સમનં જનાનાં યમં રાજાનં હવિષા સપર્યત ॥ અથર્વ ૧૮/૩/૯૩
(યઃ) જો (મર્ત્યાનાં પ્રથમઃ મમાર) મનુષ્યોંમેં સબસે પ્રથમ મરા ઔર (યઃ) જો (એતં લોકં પ્રથમઃ પ્ર ઈયાય) ઈસ લોક-યમલોક કો સબસે પહિલે ગયા ઉસ (જનાનાં સંગમનં) જનોં કે સંગમન (વૈવસ્વતં યમં રાજાનં) વિવસ્વાનૂકે પુત્ર યમરાજાકી (હવિષા સપર્યત) હવિ દ્વારા પૂજા કરો. પા.નં. ૧૩૮-૧૩૯
યમ વ વિવસ્વાન્ । યમઃ પરોવરો વિવસ્વાન્ તતઃ પરં નાતિહશ્યમિ કિંચન ।

યમે મે અધ્વરો અધિ મે નિવિષ્ટો ભુવો વિવસ્વાનન્વાતતાન ॥ અથર્વ ૧૮/૨/૩૨ ॥
(યમઃ પરઃ) યમ પરે હૈ અર્થાત્ દૂર હૈ ઔર (વિવસ્વાન્) સૂર્ય ઉસસે (અવરાઃ) સમીપ હૈ (તતઃ પરં) ઉસ યમ સે પરે મૈં (કિંચન ન અતિ પશ્યમિ) કુછ ભી દૂર સ્થિત હુઆ હુઆ નહીં દેખતા હું વા નહીં સમઝતા હું (યમે મે અધ્વરઃ અધિવિવિષ્ટઃ) યમકે અન્દર મેરા અધ્વર અર્થાત્ હિંસારહિત યજ્ઞ સ્થિત હૈ (વિવસ્વાન્ ભુવઃ અનુ આતતાન) સૂર્યને દ્યુલોક કો અપને પ્રકાશસે ફૈલા રખા હૈ. પા.નં. ૧૪૦
માતલી કવ્યૈર્યમો અગરોભિર્વુહસ્પતિર્ઋક્વભિર્વા વૃધાનઃ યાંશ્ચ દેવા વાવુધર્યે ચ દેવાન્ત્સ્વાહાન્યે સ્વધયાન્યે મદન્તિ ॥ ઋ ૧૦/૧૪/૩ ॥

માતલી મૂર્તઅલી ઈન્દ્રકવી કાવ્યે મદની

(માતલી) ઈન્દ્ર (કવ્યૈઃ) કવ્યોંસે, (યમઃ અડિગરોભિઃ) યમ અડિગરસોંસે ઔર (બૃહસ્પતિઃ ક્વભિઃ) બૃહસ્પતિ ઋચાઓંસે અર્થાત્ ઋચાસંબન્ધી જ્ઞાન રખનેવાલોંસે (વાવૃધાનઃ) વૃદ્ધિકો પ્રાપ્ત હોતા હૈ (યાન્ દેવાઃ વાવૃધુઃ) જિનકા દેવોંને બઢાયા હૈ તથા (યે દેવાન્) જો દેવોંકી બઢાતે હૈ, ઉનમેં સે (અન્યે) અન્ય અર્થાત્ માતલી, યમ તથા બૃહસ્પતિ (સ્વાહા) વષટ્કર સે દી ગઇ હવિદ્વારા (મદન્તિ) પ્રસન્ન હોતે હૈ ઔર અન્ય દૂસરે કવ્ય, અડિગરસ્ તથા ઋક્ય (સ્વધયા) સ્વધાકાર સે દી ગઇ હવિદ્વારા પ્રસન્ન હોતે હૈ. પા.નં. ૧૪૮
ઈન્દ્રં મિત્રં વરૂણમગ્નિમાહરિથો દિવ્યઃ સ સુપર્ણો ગરત્માન્ એકં સદ્વિપ્રા બહુધા વદન્ત્યગ્નિ યમં માતરિશ્વા નમાહુઃ ॥ ઋ ૧/૧૬૪/૪૬ ॥
પરંતુ ઈસકા અભિપ્રાય યહ કદાપિ નહીં હૈ કિ ઈનદ્ર મિત્રાદિ કી સત્તા હી નહીં. ઈનકી સ્વતંત્ર સત્તા સે ઈનકાર કરના પરમાત્માકી ભિન્ન ભિન્ન સત્તાઓંસે ઈનકાર કરના હૈ ઉપરોક્ત મંત્રમેં ગિનાઇ ગઇ પરમાત્માકી ભિન્ન ભિન્ન સત્તાઓંમેં યમ ભી એક હૈ. યમકા સર્વત્ર અર્થ વાયુ કરનેકા યહ મંત્ર વિશેષ કરતા હૈ ઈસ પ્રકાર ઈસ સૂક્તમેં જો યમકા વર્ણ હૈ વહ પરમાત્મા કી વિનાશક શક્તિ વ મરનેકે બાદ જીવોંકી વ્યવસ્થા કરનેવાલી શક્તિ કા વર્ણન હૈ. યહ શક્તિ અગ્નિ વાયુ આદિકી તરહ અપની સ્વતંત્ર સત્તા રખતી હૈ. જિસ પ્રકાર વાયુ આદિ કી સ્વતંત્ર સત્તાસે ઈનકાર નહીં કિયા જા સકતા, ઉસી પ્રકાર યમકી ભી સ્વતંત્ર સત્તાસે ઈનકાર નહીં કિયા જા સકતા. પરમાત્મા કી ભિન્ન શક્તિયોંમેં સે એક યમ નામક શક્તિ હૈ જિસકા કિ યમ વ પિતરમેં ઉલ્લેખ કિયા ગયા હૈ. કોઇ યહ ન સમઝ લે કિ યમ પરમત્મા કી શક્તિયોંસે ભિન્ન કોઇ અલગ હી શક્તિ હૈ, અતઃ ઈસે સૂક્તકે અંતમેં ઈસ શંકાકે નિવારણાર્થ ઈસ મંત્રસે ઉપસંહાર કહતે હુયે ઋ ૧/૧૬૪/૪૬ મંત્ર કે આશય કો દર્શાયા ગયા હૈ. ઈસ અંતિમ મંત્રકા યહ પ્રયોજન હૈ કિ અન્તિમ મંત્રકા યહ પ્રયોજન હૈ કિ અન્તિમ યમ તો વહી એક પરમાત્મા હૈ, પર જો સૂક્તમેં યમકા વર્ણન હૈ વહ ઉસકી એકદેશીય શક્તિ કા વર્ણન હૈ. હમારે ખ્યાલમેં ઈસી પ્રકાર ઈસ મંત્રકી સૂક્તકે સાથ સંગતિ હૈ. યમ વહ એક સ્વતંત્ર સત્તાવાલી પરમાત્મા શક્તિ હૈ, જો વાયુ અગ્નિ આદિસે ભિન્ન હૈ, સૂજ્ઞ પાઠક ઈસ વિવેચન પર ઔર ભી અધિક વિચાર કર નિષ્કર્ષ નિકાલ સકતે હૈ.

અંતિમ પરમાત્મા છે સુક્તમાં વર્ણન તે દેસની ઉસ દેસ :શક્તિનું વર્ણન છ

સમ્પૂર્ણ સૂક્તકા મંત્રવાર સારાંશ યમ મહામદ યમ

પ્રથમ મંત્ર : (૧) કર્માનુસાર જન્મસ્થાનકા નિર્ણય યમ કરતા હૈ (૨) યમ વિવસ્વાન્ (સૂર્ય) કા પુત્ર હૈ (૩) યમ કો સબ જન પ્રાપ્ત હોતે હૈ. દ્વિતીય મંત્ર : (૪) યમને યમલોક મેં જાને કે માર્ગ કો સબસે પ્રથમ જાના

(૫) યમલોકકે માર્ગસે કોઇભી બચ નહીં સકતા. અર્થાત્ પ્રત્યેક કો યમ લોક મેં અવશ્ય જાના પડતા હૈ. (૬) યમલોકમેં હમારે પૂર્વ પિતર ગયે હુએ હૈ. તૃતીય મંત્ર : (૭) યમ અગીરસ્ પિત્તરોં સે બઢતા હૈ ચતુર્થ મંત્ર : (૮) યમકો આરિસ્ પિત્તરોંકે સાથ યજ્ઞમેં બુલાયા જાતા હૈ. (૯) અગીરસ્ પિતર નાના સ્વરૂપવાલે હૈ. (૧૦) યમકે પિતા વિવાસ્વાન્ કો ભી યજ્ઞમેં બુલાયા જાતા હૈ. ષષ્ઠ મંત્ર : (૧૧) અગીરસ્ પિત્તરોંકે નાના રૂપ નવગ્વ, નભી અથર્વન્, ભૃગુ, આદિ હૈ સપ્તમ મંત્ર : (૧૨) પ્રે પિતૃલોક (યમલોક) મેં ભેજા જાતા હૈ (૧૩) યમલોકમેં યમ વ વરુણ રાજા હૈ (૧૪) યમ વ વરુણ સ્વધાસે આનન્દિત હોતે હૈ. વરૂણ પશ્ચિમના સમ્રાટ. અષ્ટમ મંત્ર : (૧૫) પ્રેતકો યમ વ પિતર લેને આતે હૈ વહ અપને ઇષ્ટાપૂર્ત કો સાથ લેકર ઉનકે સાથ યમલોક મેં જાતા હૈ. (૧૬) પ્રેત યમલોકસે પુનઃ વાપિસ લૌટાતા હૈ. નવમ મંત્ર : (૧૭) સ્મશાનભૂમિસે વિઘ્નકારિયોં કો ભગાયા જાતા હૈ. (૧૮) યમલોકમેં દિન રાત નહીં હોતે દશમ મંત્ર : (૧૯) યમકે દો કુત્તે હૈં જિનકી ચાર આંખે હૈ તથા વે સ્વયં ચિતકબરે હૈ. (૨૦) મૃત આત્મા પિત્તરોંકો પ્રાપ્ત હોતી હૈ (૨૧) પિતર યમકે સાથ આનનન્દિત હોતે હૈ. એકાદશ મંત્ર : (૨૨) યમકે સ્વાન યમલોકકે માર્ગકી રક્ષા કરતે હૈ. (૨૩) યે મનુષ્યોંકો સર્વદા દેખતે રહતે હૈં (૨૩) વે મનુષ્યોંકો સર્વદા દેખતે રહતે હૈ.

દ્વાદશ મંત્ર : (૨૪) યમકે શ્વાન લમ્બી નાકવાલે હૈ (૨૫) પ્રાણોંકો ખાકર તૃપ્ત હોનેવાલે હૈ (૨૬) યે શન યમકે દૂત હૈ (૨૭) વે મનૃષ્યોકે સર્વદા પીછે પીછે ફિરતે રહતે હૈ (૨૮) યમકે દોનોં શ્વાનામોસે એક કાલા વ દૂસરા ચિતકબરા હૈ. (૨૯) સંભવતઃ યે યમકે દોનોં શ્યામ દિન વ રાત હૈ

ત્રયીદશ મંત્ર : (૩૦) યમકે લિયે યજ્ઞમેં સોમ નિચોડા જાતા હૈ વ હવિ દી જાતા હૈ. (૩૧) અગ્નિકો અપના દૂત બનાકર યજ્ઞ યમકે પાસ પહુંચતા હૈ. ચતુર્દશ મંત્ર : (૩૨) યમકે લિયે ધીમિશ્રિત હવિ દી જાતી હૈ જિસ સે કિ ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ ઉપલબ્ધ હોતી હૈ. (૩૩)યમ દેવોંમેં જીનેકે લિયે હવિર્દાતા કો દીર્ઘાયુ દેતા હૈ (૩૪) યમરાજા કે લિયે અતીવ મધુરતમ હવ્ય દેના ચાહિયે (૩૫) પૂર્વજ સબ ઋષિયોંકા સત્કાર કરના ચાહિયે. ષોડશ મંત્ર : (૩૬) છહોં ઉવિોયંકી અકેલે હી ઉસ મહાન્ બ્રહ્મને વ્યાપ્ત કર રખા હૈ. (૩૭) ત્રિષ્ટુપ્ આદિ સબ છંદ ભી ઉસી યમ (સર્વ નિયામક-પરમાત્મા) મેં સ્થિત હૈ-યમકે અન્તર્ગત હૈ. મહમદ યમ

પા.નં. ૧૫૨-૧૫૪

સહસ્ત્રણીથાઃ કવયો યે ગોપાયન્તિ સૂર્યમ્ । ઋષીન્તપસ્વતો યમ તપોજા અપિ ગચ્છતાત્ ॥ઋ ૧૦/૧૫૪/૫ ॥

(યે) જો (કવયઃ) ક્રાંતદર્શી જ્ઞાની લોક (સહસ્ત્રણીથાઃ) હજારોં પ્રકારોંકી નીતિયોંવાલે હૈ ઔર જો (સૂર્ય ગોપાયન્તિ) ઇસ સૂર્યકા રક્ષણ કરતે હૈ, એસે (તપસ્વતઃ ઋષીન્) તપસે યુક્ત ઋષીયોંકો જો કિ (તપોજાન્) તપસે હી ઉત્પન્ન હુએ હુએ હૈ એસોં કો ભી હે નિયમમેં સ્થિત પ્રેતાત્મા ! તૂ યહાંસે જાકર પ્રાપ્ત હૈ.

જો કાન્તદર્શી ઋષિગણ નાના પ્રકારકે વિજ્ઞાનોંસે પરિપૂર્ણ હૈ વ જો તપસ્વી તથા તપસે ઉત્પન્ન હુએ હુએ હૈ એસોંકો હૈ પ્રેતાત્મા ! તૂ ઇસ લોકસે જાકર પ્રાપ્ત હો, ઉનમેં જાકર તૂ સ્થિત હો. નિષ્કૃષ્ટ લોકોમેં મત જા.

ઇસ સૂક્તમેં મંત્રોપર દ્રષ્ટિપાત કરનેસે સાધારણતથા હમેં પતા ચલતા હૈ કિ ઇસ સંસારમેં રહકર કૈસે અર્થાત્ કિસ પ્રકારકે કર્મોકો કરનેસે મૃત્યુકે અનન્તર ઉત્તમ ગતિ, ઉત્તમ લોક વા ઉત્તમ સન સ્વર્ગ પ્રાપ્ત હોતા હૈ. ઇસ સૂક્તમેં ૫ મંત્ર હૈ. પાંચો મંત્રોમેં ભિન્ન ભિન્ન કર્મ કરનેવાલે લોકોંકો ગિનાયા ગયા હૈ ઔર પ્રેતાત્માસે કહા ગયા હૈ કિ ઇન ઇનકો તૂ ઇસ લોકસે જાકર પ્રાપ્ત કર. અર્થાત ઇન ૫ પ્રકારકે જનોંમેંસે હી કિસીકો તૂ જાકર પ્રાપ્ત હો. ઇનસે હીન ઇત્તરોંકો પ્રાપ્ત મત હો. યે પાંચ પ્રકારકે જન ઇસ લોક કે નહીં, અપિતુ પરલોકકે હૈ, એસા મંત્રો સે પતા ચલતા હૈ અતઃ 'તાત્ ચિત્ અપિ ગચ્છતાત્' કા અર્થ યહ નહીં કિયા જા સકતા કિ ઇન પાંચ પ્રકારકે ઇસ લોકમેં સ્થિત જનોંમેં જાકરકે

 તૂ પુનર્જન્મ લે. સદ્ગતિકી પ્રાપ્તિકે લિયે ઇસ સૂક્તમેં યજ્ઞાદિ કરના, તપ કરના, લડાઈમેં પરાક્રમકે સાથ શરીર ત્યાગ કરના, નાનવિધ દાન કરના, સત્યાચરણ ઇત્યાદિ સાધન બતાયે ગયે હૈ. યહ સંપૂર્ણ સૂક્ત અથર્વવેદ (કાન્ડ ૧૮ સૂક્ત ૨ મંત્ર ૧૪ સે ૧૮) મેં એસા કા એસા હૈ.

સમ્પૂર્ણ સૂક્તકા મંત્રવાર સારાંશ

મંત્ર ૧ : ૧-યજ્ઞ કરનેસે સદ્ગતિ, ઉત્તમ લોક પ્રાપ્ત હોતા હૈ. મંત્ર ૨ : ૨-તપ કરનેસે પરાભવ નહીં હોતા વ તપસ્વીકો સ્વર્ગ મિલતા હૈ મંત્ર ૩ :૩-જો સંગ્રામીમેં યુદ્ધકર શરીર છોડતે હૈ, ઉન્હેં ભીસ્વર્ગ ઉપલબ્ધ હોતા હૈ ૪-જો અત્યન્ત દાની હૈ વે ભી સ્વર્ગકો પ્રાપ્ત કરતે હૈ મંત્ર ૪ : ૫-તપસ્વી સત્યરક્ષક ઉત્તમ ગતિકા લાભ કરતે હૈ મંત્ર ૫ : ૬-હજારોં પ્રકારકી નીતિયોંવાલે વ સૂર્યરક્ષક ઋષિગણ સ્વર્ગ કો પ્રાપ્ત કરતે હૈ

ઉપસંહાર

પિતૃલોક : ઇસ પ્રકાર કા આદિસે અન્તતક નિરીક્ષણ કરનેસે પતા ચલતા હૈ કિ ૫ પિતૃલોક હૈં જિનમેં કિ પિતર રહતે હૈ ઉનકે નામ ઇસ પ્રકાર હૈ- (૧) પૃથિવી (૨) અંતરિક્ષ (૩) દ્યુલોક (૪) પિતાકા કુલ વા ઘર (૫) પિત્તરોંકા દેશ અર્થાત્ જિસ દેશમેં પ્રાચીન કાલસે હમારે પૂર્વ પિતર રહતે ચલ આયે હૈ વહ દેશ. ઇન સબ લોકોમેં હમારે પિતર નિવાસ કરતે હૈ એસા હમેં ઇસ પ્રકરણ સે સ્પષ્ટ રૂપસે જ્ઞાત હોતા હૈ. પિતૃયાણ : પિતર જિસ માર્ગસે જાતે હૈ ઉસ માર્ગકા નામ પિતૃયાણ હૈ ઇસ માર્ગકો એક તો અગ્નિ જાનતા હૈ (દેખો ઋ ૧૦/૨/૭) ઔર દૂસરા વહ મનુષ્ય, જો કિ અતિથિ આદિયોંકે સત્કારમેં સર્વદા તત્પર રહતા હૈ. જો મનુષ્ય દેવાહિંસક હૈ વહ કી ભી પિતૃયાણમાર્ગકો પ્રાપ્ત નહીં કરતા યહ પિતૃયાણમાર્ગ 'સૂર્ય કિરણેં' ભી હૈ એસા ઋ ૧/૧૦૯/૭ સે પતા ચલતા હૈ અર્થાત્ અન્તરિક્ષ વ દ્યુલોકમેં રહનેવાલે પિતર ઇસ માર્ગસે જાતે હૈ, એસા ઇસને જાન પડતા હૈ ઉપર જો ૫ પિતૃલોક દર્શાયે હૈ ઉનમેંસે ઇન દો અંતરિક્ષ વ દ્યુમેં જાનેકા માર્ગ સૂર્યકિરણે હોની ચાહિયે. હમને ઉપર દેખા હૈ કિ અગ્નિ ભી પિતૃયાણમાર્ગકો જાનતી હૈ. હમ આગે ચલકર યહ ભી દેખેંગે કિ અગ્નિ સર્વ પ્રકારકે પિતરોંકો ચાહે વે હમારે સામને હો વા અદ્રશ્ય હો, કિસીભી રૂપમેં કહીં પર ભી હો, જાનતી હે, ઉનકે લિયે હવિ પહુંચાતી હૈ. ઇસકા અભિપ્રાય યહ પ્રતીત હોતા હૈ કિ પૃથિવીસે અન્તરિક્ષ વ દ્યુલોકસ્ય પિતરોંકે પાસ જાનેકા જો પિતૃયાણમાર્ગ હૈ, વહ પૃથિવીકી હદ તક તો જો અગ્નિ જાનેકા માર્ગ હૈ વહ હૈ ઔર આગે જો સૂર્યકિરણોં કે જાને કા હૈ વહ હૈ.

પિત્તરોં કે કાર્ય

પિતરોંકે અનેક કાર્ય હૈ જિનમેં સે મુખ્ય મુખ્ય કાર્ય યે હૈ (૧) શત્રુઓસે, સર્પાદિ કુટિલ જંતુઓ સે તથા અન્ય આકસ્મિક આપત્તિયોંસે રક્ષા કરના (૨) સૂર્યપ્રકાશ દેના, (૩) પાપસે છુડાના, (૪) સુખ દેના વ કલ્યાણ કરના (૫) ગર્ભ ધારણ કરના (૬) મનકે પ્રત્યાવર્તન વ પુનર્જન્મસે સહાયતા કરના, (૭) નાના પ્રકારકે સ્તોત્ર બનાના, (૮) દીર્ઘાયુ દેના (૯) મૃતકા પુનરૂજ્જીવિત કરના, (દેખો અથર્વ ૧૮/૨/૨૬) ઇત્યાદિ.

પિત્તરોંકે પ્રતિ હમારે કર્તવ્ય

હમેં પિત્તરોંકે લિયે ક્યા કરના ચાહિયે અર્થાત્ હમારે પિતરોં કેપ્રિતિ જો કર્તવ્ય હૈ વે ઇસ પ્રકાર હૈ૦ (૧) નિત્ય પ્રતિ પિત્તરોંકે અન્નદાનપૂર્વક નમસ્કાર કરના ચાહિયે (૨) ઉનકો સ્વધા દેની ચાહિયે (૩) પિત્તરોંકા જલદ્વારા તર્પણ કરના ચાહિયે. કિન પિત્તરોંકા જલદ્વારા તર્પણ કરના ચાહિયે, ઇસ વિષયમેં અથર્વવેદ કાન્ડ ૧૮ સૂ ૪ મંત્ર ૫૭ સ્વયં નિર્ણય કરતા હૈ. મંત્ર ઇસ પ્રકાર હૈ-

 ...ચ મૃત યે જાતા યે ચ યજ્ઞિયાઃ તેભ્યો ધૃતસ્ય કુલ્યૈતુ મધુધારા વ્યન્દતી ।
અર્થ સ્પષ્ટ હૈ. યાં પર સર્વ પ્રકારકે પિત્તરોંકા જલદ્વારા તર્પણ કરનેકા ઉલ્લેખ હૈ (૪) પિત્તરોંકે શર્મ કા વિસ્તાર કરના. હમેં ચાહિયે કિ હમ હમારી જન્મભૂમિ કે નિત્યપ્રતિ વિસ્તાર કરને કે કાર્યમેં લગે રહે પરાધીન હોકર ન રહે ઇત્યાદિ ઔર ભી અનેક કાર્ય હૈ.

પિતર ઔર યજ્ઞ

બુલાને પર પિતર યજ્ઞમેં આતે હૈ ઔર દાંયા ઘુટના ટેકકર બૈઠતે હૈ. વે હમારી પ્રાર્થના સુનતે હૈ, હમારી કામનાયેં પૂર્ણ કરતે હૈ વ સર્વદા હમારી રક્ષા કરતે હૈ. પિત્તરોંકે લિયે માસિ યજ્ઞ કરના ચાહિયે યજ્ઞમેં 'અગ્રિષ્વાત' પિત્તર ભી આતે હૈ. સ્વધાકે સાથ હવિકા ભક્ષણ કરકે હમેં વીરતાયુક્ત ધનાદિ દેતે હૈ યજુ અ ૩૫/૨ તથા અથર્વ ૧૮/૪/૨ તથા અ. ૧૮/૪/૪૨ યે તીનોં મંત્ર વિચારણીય હૈ, ક્યોંકિ ઇનમેં પિત્તરોંકે લિયે વપા વ માંસવાલે ચરૂ દેનેકા વિધાન પાયા જાતા હૈ. અસ્તુ તથાપિ ઇસ પ્રકરણસે ઇતના પતા અવશ્યમેવ લગતા હૈ કિ સર્વપ્રકારકે પિત્તરોંકે લિયે યજ્ઞ કરના ચાહિયે. વ ઉનકો હવિસે તૃપ્ત કરના ચાહિયે. ઇસકે સિવાય પ્રત્યેક માસમેં પિત્તરોંકે લિયે દાન કરના ચાહિયે જૈસા કિ અથર્વ ૮/૧૨/૩ વ ૪ સે પતા ચલતા હૈ.

અગ્નિ ઔર પિતર

ઇસ પ્રકરણકો દેખનેસે હમેં નિમ્ન બાતોંકા સ્પષ્ટ પતા ચલતા હૈ- (૧) અગ્નિ યજ્ઞમેં પિત્તરોંકો હવિ પહુંચાતી હૈ ઔર અત એવ અગ્નિકા નામ કવ્યવાહન ભી હૈ. પિત્તરોંકે નિમિત્તેસે દી ગઇ હવિ ક્રવ્ય કહલાતી હૈ (૩) અગ્નિ દૂરગત છિપે હુએ પિત્તરોંકી જાનતી હૈ. ઇતનાહી નહીં અપિતુ જો યહાં હૈ વ જો યહાં નહીં હૈ ઔર જિનકો હમ જાનતે હૈ વા નહીં જાનતે ઉન સબકો અગ્નિ જાનતી હૈ (૪) અગ્નિ પિતરોરંકી પિતૃલોકમેં ભિજવાતી હૈ (૫) અગ્નિ પ્રેતાત્માકો પિત્તરોંકે પાસ પહુંચાતી હૈ (દિખો ઋ ૧૦/૧૭/૩ ઔર ૧૦/૧૬/૧) (૬) અગ્નિ ઊ દેતી હૈ, જીતિોંકી આયુ બઢતી હૈ ઔર મરે હુએ પિત્તરોંકે લોકમેં જાતે હૈ (અથર્વ ૧૨/૨/૪૫) (૭) અગ્નિ પિત્તરોમેં પ્રવિષ્ટ જ્ઞાતિમુખ દસ્યુઓંકો યજ્ઞસે ભગાતી હૈ (૮) અગ્નિ અપને શરીરસે પિત્તરોંમેં પ્રવેશ કરતી હૈ.

પ્રેત વ અંત્યેષ્ટિ - અંતિમ સંસ્કાર

ઇસ પ્રકરણમેં હમેં નિમ્ન બાતેં મિલતી હૈ (૧) મરનેસે પૂર્ણ મરણાસન્નકે દાંયે હાથમેં સુવર્ણકા આભૂષણ અંગૂઠી આદિ કુછ પહિનાયા જાતા હૈ (૨) પ્રાણ નિકલને પર શબકો જલસ્નાન કરાયા જાતા હૈ (૩) સ્નાનકે બાદ સ્મશાનોચિત વસ્ત્ર પહિનાયા જાતા હૈ (૪) સ્મશાન ગ્રામસે બાહિર હોના ચાહિયે (૫) શબકો બૈલગાડીસે લેજાયા જાતા હૈ (૬) સ્મશાન-ભૂમિસે વિઘ્ન-કારિયોંકો દૂર ભગાના ચાહિયે (૭) પ્રેતકો જલાયા જાતા હૈ (૮) પ્રેતકો જલમેં બહાયા જાતા હૈ (૯) પ્રેતકો જમીનમેં ગાડા જાતા હૈ. (૧૦)હવામેં ખુલા છોડ દિયા જાતા હૈ (૧૧) અંત્યેષ્ટિ કી સમાપ્તિપર પ્રાર્થનાયેં કી જાતી હૈ.

ભિન્ન ભિન્ન અર્થમેં પિતર

ઉત્પન્ન કરનેકે અર્થકે અતિક્તિ અન્ય નિમ્ન લિખિત અર્થોમેં ભી બહુવચનાન્ત પિતૃ શબ્દકા પ્રયોગ વેદમેં પાયા જાતા હૈ- (૧) હિંસા અર્થમેં, (૨) જ્ઞાની અર્થમેં (૩) રાજસભાકે સમાસદ કે અર્થમેં (૪) સૈનિક અર્થમેં, (૫) પ્રાણ અર્થમેં, (૬) પાલક રક્ષક આદિ અર્થોમેં, (૭) ઇધુ અર્થમેં, (૮) ઋતુ અર્થમેં.

મહમદ યમ

ઇન પ્રકરણોંકો દેખને સે હમેં યમકે સમ્બન્ધમેં નિમ્નલિખિત બાતોંકા પતા ચલતા હૈ (૧) યમ મૃત્યુ કી અધિષ્ઠાત્રી

દેવતા હૈ અર્થાત્ પ્રાણિયોંકે પ્રાણાપહરણ કા કાર્ય યમ કરતા હૈ (૨) વિષ્ટરી ઓદન પાચક કા યમ કુછ ભી બિગાડ નહીં સકતા (૩) અગ્નિ યમકા કર્તા હૈ પર ઇસ મંત્રમેં યમ સંભવતઃ વાયુકે લિયે આયા હૈ (દેખો ઋ ૧૦/૫૨/૩) (૪) યમ વિવત્વાન્ કા પુત્ર હૈ (૫) યમકી માતા કા નામ સરણ્યૂ હૈ જો કિ ત્વષ્ટા કી પુત્રી હૈ (દેખો ઋ ૧૦/૧૭/૧)

યમલોક વ યમરાજ્ય - વસા ગોદાન-દસોંદ

ઇસ પ્રકરણમેં યમલોક કે વિષયમેં જહાં કિ યમકા રાજ્ય હૈ નિમ્નલિખિત બાતોંકા પતા ચલતા હૈ (૧) યમલોકમેં યમકા રાજ્ય હૈ અર્થાત્ વહ વહાં કા રાજા હૈ (૨) મૃત પિતર કહને સે મૃત નાની, દાદી, માતા આદિકા ભી ગ્રહણ હોતા હૈ (૩) વશા ગૌકે દાન સે યમકે રાજ્યમેં કિસી ભી પ્રકાર કા કષ્ટ નહીં હોતા (૪) યમલોકસ્થકે લિયે વસ્ત્ર, તિલમિશ્રિત ધાન આદિ દેના ચાહિયે એસા અથર્વ ૧૮/૪/૩૧ વ ૧૮/૪/૪૩ સે પતા ચલતા હૈ (૫) યમ અપનેં રાજ્યમેં આયે હુયે કો સ્થાન દેતા હૈ (૬) પિતરોંકી તરહ યમકી ભી દક્ષિણ દિશા હૈ.

દ્યુલોકમેં યમલોક : યમલોક કહાં પર હૈ ઇસ બાતપર યહ પ્રકરણ પ્રકારશ ડાલતા હૈ (૧) અથર્વ ૯/૭/૨૦ મેં જો યહ કહા હૈ કિ યમકી દક્ષિણ દિશા હૈ ઉસસે ઇતના પતા ચલતા હૈ કિ યમલોક દક્ષિણ દિશામેં હૈ (૨) યમલોક દ્યુલોકમેં દક્ષિણકી ઓર હૈ (૩) પિત્તર યમરાજ્યમેં રહચે હૈં અર્થાત્ યમ પિત્તરોંકા રાજા હૈ (૪) પિતૃલોક યમકે રાજ્યમેં હૈ (૫) યમલોક દક્ષિણકી ઓર દ્યુલોકકી સમાપ્તિપર હૈ.

યમદૂત : યમકે અનેક દૂત હૈ, જિનમેંસે દો કુત્તે જૈસે હૈ. યે દોનોં કુત્તે લમ્બી લમ્બી નાકવાલે વ ચાર આંખોવાલે તથા લોકકે માર્ગરક્ષક હૈ ઇનમેંસે એક કુત્તા કાલા હૈ વ દૂસરા ચિતકબરા. યે દોનોં નિરન્તર મનુષ્યોંકે પીછે લગે હુએ હૈ. યે પ્રાણોંસે તૃપ્ત હોનેવાલે હૈ. સંભવતઃ ઇસ પ્રકારકે યે દોનોં કુત્તે દિન વ રાત હૈ. આલંકારિક વર્ણનસે દિન વ રાતકા યહ વર્ણન હૈ. યમકે કુત્તોંકે પ્રાયઃ બહુતસે વિશેષણ દિન વ રાતમેં પાયે જાતે હૈ (દેખો અથર્વ ૮/૧/૬) મૃત્યુ ભી યમકા દૂત હૈ એસા ઇસ પ્રકરણમેં આયે હુએ અથર્વ ૧૮/૨/૫૫) ઇસકે સિવાય યમકે લિયે સ્વધા ઔર નમઃ દેને ચાહિયે.

યમ કૌન હૈ ? : મનુષ્યોંમેંસે સબસે પ્રથમ મનુષ્ય યમ નામવાલા જો કિ વિવસ્વાન્ કા પુત્ર થા, વહ ઇસ લોકમેં જન્મ લેકર સબસે પ્રથમ મરા ઔર ફિર યહાંસે મૃત્યુલોકમેં ગયા ઔર વહાંકા રાજા બન ગયા (દેખો અથર્વ ૧૮/૩/૯૩)

યમ વ પિત્તરોંકા સંબન્ધ : હમ પહિલે ભી ઇસ વિષય પર થોડીસી નજર ડાલ આયે હૈં. વહાંપર હમેં જો કુછ માલૂમ હુઆ હૈ ઉસીકી ઇસ પ્રકરણમેં વિશેષ રૂપસે પુષ્ટિ કી ગઇ હૈ.

યમ વ પિત્તરોંકા સંબન્ધ : હમ પહિલે ભી ઇસ વિષય પર થોડીસી નજર ડાલ આયે હૈં. વહાંપર હમેં જો કુછ માલુમ હુઆ હૈ ઉસીકી ઇસ પ્રકરણમેં વિશેષ રૂપસે પુષ્ટિ કી ગઇ હૈ. (૧) યમ પિત્તરોંકા અધિપતિ હૈ (૨) પિત્તરોંપર યમકા આધિપત્ય રાજાકે રૂપમેં હૈ. પિત્તર યમકી પ્રજા હૈ વ વહ ઉનકા રાજા હૈ. યમકે રાજ્યમેં પિત્તરોંકા ઉચ્ચ સ્થાન હૈ એસા હમેં યમ વ પિત્તરોંકે સહકાર્યદ્યોતક મંત્ર દર્શાતે હૈ. ઉનસે હમેં પતા ચલતા હૈ કિ પિતર યમકે સાથ હવિ ખાતે હૈ, ઉસકે સાથહી યત્ર તત્ર વિચરણ કરતે હૈ યમ પિત્તરોંકી સહમતિસે સ્વર્ગ મિલતા હૈ. ઇત્યાદિ.

ભિન્ન ભિન્ન અર્થમેં પ્રયુક્ત યમ સૂર્ય - મહમદ યમકા મકારણ : ઉપરોક્ત યમકે અર્થકો છોડકર નિમ્ન-લિખિત અન્ય અર્થોમેં ભી યમ શબ્દ વેદોંમેં પ્રયુક્ત હુઆ હુઆ હૈ (૧) યુગલ અર્થમેં (૨) નિયમ

અર્થમેં (૩) જીવાત્મા અર્થમેં (૪) જ્ઞાનેન્દ્રિયોંકે અર્થમેં (૫) આચાર્ય અર્થમેં (૬) વાયુ અર્થમેં ઔર (૭) સૂર્ય અર્થમેં. પા.નં. ૧૭૦-૧૭૩

અથર્વવેદકા સુબોધ ભાષ્ય (એકોનવિંશં કાન્ડમ્)

(૧) યજ્ઞઃ (ઋષિઃ - બ્રહ્મા દેવાત - યજ્ઞઃ ચન્દ્રમાશ્ચ)

પંજેતન પ્રાર્થના

સં સં સ્ત્રવન્તુ નદ્યઃ સં વાતાઃ સં પતત્રિણઃ યજ્ઞમિમં વર્ધયતા ગિરઃ સંસ્ત્રાવ્યેણિ હવિષાં જુહોમિ ।।૧।।
ઈમં હોમા યજ્ઞમક્તેમં સંસ્ત્રાવણા ઉત । યજ્ઞમિમં વર્ધયતા ગિરઃ સંસ્ત્રાવ્યેણ હવિષાં જુહોમિ ।।૨।।
રૂપં રૂપં વયોવયઃ સંરભ્યૈનં પરિં ધ્વજે । યજ્ઞમિમં ચતસ્ત્રઃ પ્રદિશો વર્ધયન્તુ સંસ્ત્રાવ્યેણ હવિષા જુહોમિ ।।૩।।
પા.નં. ૧

(૨) આપ : આપો યક્ષ મકારણ (ઋષિઃ સિન્ધુદ્વીપઃ દેવતાઃ આપઃ)

આપોદેવી ફાતીમા-આપ

શં ત આપોં હૈમવતીઃ શમુ તે સન્તૂત્સ્યાઃ શં તે સનિષ્પદા આપઃ શમુ તે સન્તુ વર્ષ્યાઃ ।।૧।।
શં ત આર્પો ધન્વન્યાઃ શં તે સન્ત્વનૂપ્યાઃ શં તે ખનિત્રિમા આપઃ શં યાઃ કમ્ભેભિરામૃતાઃ ।।૨।।
અનભ્રયઃ ખનમાના વિપ્રા ગમ્ભીરે અપસઃ ભિષગભ્યો ભિષક્તરા આપો અચ્છા વદામસિ ।।૩।।
અપામહં દિવ્યા નામપાં સ્ત્રોતસ્યા નામ્ અપામહં પ્રણેજન્શ્ચા ભવથ વાજિનઃ ।।૪।।
તા અપઃ શિવા અપોયક્ષ્મંકરણીરપઃ । યથૈવ તૃપ્યતે મયસ્તાસ્ત આ દત્ત ભેષજીઃ ।।૫।। (૮)

(૩) જાતવેદાઃ (ઋષિઃ અથર્વારાઃ દેવતા અગ્નિઃ)

આબીંત-કુરાન-જાતેવદા

દિવસ્પૃથિવ્યાઃ પર્યન્તરિક્ષાંદનસ્પતિંભ્યો અધ્યોષધીભ્યઃ । યત્રયત્ર વિભૃતો જાતવેદાસ્તતં સ્તુતો જુષમાણો ન એહિ ।।૧।।
પા.નં. ૨

યસ્તે અપ્સુ મહિમા યો વનેષુ ય ઓષધીષુ પશુષ્પ્સ્વન્તઃ અગ્ને સર્વાસ્તન્વઃ સં રભસ્વ તાભિર્ન એહિં દ્રવિણોદા અજસ્ત્રઃ ।।૨।। યસ્તે દેવેષુ મહિમા સ્વર્ગો યા તેં તનઃ પિતૃષ્વવિવેશ । પુષ્ટિર્યા તેં મનુષ્યેષુ પપ્રથેગ્ને તયાં રયિમસ્મસું ધેહિ ।।૩।। શ્રુત્કર્ણાય કવયે વેદ્યાય વચેભિર્વાકેરુપ યામિ રાતિમ્ । યતો ભયમભયં તન્નો અસ્તવવ દેવાનાં યજ હેડો અગ્ને ।।૪।। (૨)

(૪) આકૂતિઃ (ઋષિઃ અથર્વારાઃ દેવતા અગ્નિઃ)

યબહમ કુરાણ જાતવેદા મં.૧

યામહુતિં પ્રથમામથર્વા યા જાતા યા હવ્યમકૃણોજાતવેદઃ તાં ત એતાં પ્રથમો જોહવિભિ તાભિંષ્ટુપ્તો વહતુ હવ્યમગ્નિરગ્નયે સ્વાહા ।।૧।। પા.નં. ૩

આકૂતિં દેવીં સુભગાં પુરો દધે ચિત્તસ્ય માતા સુહવા નો અસ્તુ યામશામેંમિ કેવલી સા મે અસ્તુ વિદેયમેનાં મનસિ પ્રવિષ્ટામ્ ।।૨।। આકૂત્યા નો બૃહસ્પતુ આકૂત્યા ન ઉપા ગહિ । અથો ભગસ્ય નો ધેહ્યથો નઃ સુહવો ભવ ।।૩।। બૃહસ્પતિર્મ આકૂતિમાઙિરસઃ પ્રતિં જાનાતુ વાચમેતામ્ । યસ્ય દેવા દેવતાઃ સંબભુવુઃ સ સુપ્રણીંતાઃ કામો અન્વેત્વજ્ઞાન ।।૪।। (૧૬)

(૫) જગતો રાજા (ઋષિઃ અથર્વાંગિરાઃ દેવતા ઇન્દ્રઃ)

ઇન્દ્રો રાજા જગતશ્ચર્ષણીનામધિ ક્ષમિ વિષુરૂપં યદસ્તિં । તતોં દદાતિ દાશુષે વસૂનિ ચોદદ્રાધ ઉપસ્તુતશ્ચિદર્વાક્ ॥૧॥ (૧૭) પા.નં. ૪

(૬) જગદ્બીજઃ પુરુષઃ (ઋષિઃ નારાયણઃ દેવતા પુરુષઃ)

વિરાટ પુરૂ, વ્રાત્યા સઈદાદીત કુલમ મં.૧

સહસ્ત્રબાહુઃ પુરુષઃ સહસ્ત્રાક્ષ સહસ્ત્રપાત્ ન ભૂમિં વિશ્વતોં વૃત્વાત્યતિષ્ઠદશાગુલમ્ ॥૧॥
ત્રિભિઃ પદ્ભિર્ધામરોહત્પાદસ્યેહાભવત્પુનઃ તથા વ્ય ક્રામદ્વિષ્વડશનાનશને અનું ॥૨॥
તાવન્તો અસ્ય મહિમાનસ્તતો જ્યાયાશ્ચ પૂરુષઃ પાદોસ્ય વિશ્વાં ભૂતાનિં ત્રિપાદસ્યામૃતં દિવિ ॥૩॥
પુરુશ એવેદં સર્વં યદ્ભૂતં યચ્ચ ભાવ્યમ્ ઉતામૃતત્વસ્યેશ્વરો યદન્યેનાભવત્સહ ॥૪॥
યત્પુરુષં વ્યદધુઃ કતિધા વ્ય કલ્પયન્ મુખં કિમસ્ય કિં બાહુ કિમુરુ પાદા ઉચ્યેતે ॥૫॥
બ્રાહ્મણોસ્ય મુખમાસીદ્બાહૂ રાજન્યોભવત્ મધ્યં તદસ્ય યદ્વૈશ્યઃ પદ્ભ્યાં શૂદ્રો અજાયત ॥૬॥ પાનં. ૫
ચન્દ્રમા મનસો જાયશ્ચક્ષોઃ સૂર્યો અજાયત મુખ દિન્દ્ર જાતશ્ચાક્ષોઃ સૂર્યો અજાયત । મુખદિન્દ્રશ્ચાગ્નિશ્ચ પ્રાણાદ્વાયુરજાયત ॥૭॥

વિરાટ પ્રથમ સંભવ અર્બીરાજા-પ્રથમ સજાતીદે પશ્ચિમ ભૂમીમદો પુર મદીનામાં પ્રગટ મં.૯

નાભ્યાં આસીદન્તરિક્ષં શીષ્ણૌઃ દ્યૌઃ સમવર્તત પદ્ભ્યાં ભૂમિદિશઃ શ્રોત્રાતથા લોકાં અકલ્પયન્ ।૮॥
વિરાડગ્રે સમભવદ્વિરાજો અધિ પુરુષઃ સ જાતો અત્યરિચ્યત પશ્ચાદ્ભૂમિમથો પુરઃ ॥૯॥
યત્પુરુષેણ હવિષા દેવા યજ્ઞમતન્વત વસન્તો અસ્યાસીદાજ્યૈ ગ્રીષ્મ ઈષ્મઃ શરદ્ધવિઃ ॥૧૦॥
તં યજ્ઞાં પ્રાવૃષા પ્રૌક્ષન્પુરુષં જાતમગ્રશઃ તેન દેવા અપજન્ત સાધ્યા વસવશ્ચ યે ॥૧૧॥
તસ્માદશ્વા અજાયન્ત યે ચ કે ચોભયાદતઃ ગાવો હ જજ્ઞિરે તસ્માત્તસ્માજ્જાતા અજાવયઃ ॥૧૨॥
તસ્માદ્યત્રાત્સર્વહુત ઋચઃ સામાનિ જજ્ઞિરે ચન્દો હ જજ્ઞિરે તસ્માદ્યજુસ્તસ્માદજાયત ॥૧૩॥
તસ્માદ્યજ્ઞાત્સર્વહુતઃ સંભૃત પૃષદાજ્યમ્ । પશૂંસ્તાંશ્ચકે વાયવ્યા નારણ્યા ગ્રામ્યાશ્ચ યે ॥૧૪॥ પાનં. ૬

૩x૭=૨૧=૭૮૬ દેવા નબી અર્બહ રાજ્ઞસોમ જાતસ્ય

સપ્તાસ્યાસન્પરિધયસ્ત્રિઃ સપ્ત સમિધઃ કૃતાઃ । દેવા યદ્યજ્ઞં તન્વાનાં અવધ્નન્પુરુષં પશુમ્ ॥૧૫॥
મર્ધો દેવસ્ય બૃહતો અંશવઃ સપ્ત સપ્તતીઃ । રાજ્ઞઃ સોમસ્યાજાયન્ત જાતસ્ય પુરુષાદધિં ॥૧૬॥ (૩૩)

(૭) નક્ષત્રાણિ (ઋષિઃ ગાર્ગ્યઃ દેવતા નક્ષત્રાણિ)

ચિત્રાણિ સાકં દિવિ રોચનાનિં સરીસૃપાણિ ભુવને યવાનિં । તુર્મિશિં સુમતિમિચ્છમાનો અહાનિ ગીર્ભિઃ સપર્યામિ નાકમ્ ॥૧॥ સુહવમગ્ને કૃત્તિકાં રોહિંણી ચાસ્તુ ભદ્રં મૃગશિરઃ શમાર્દ્રા । પુનર્વસૂ સુનૃતા ચારૂ પુષ્યો ભાનુરાશ્લેષા અયનં મઘા મે ॥૨॥ પુણ્યં પૂર્વા ફલ્ગુન્યૌ ચાત્ર હસ્તશ્ચિત્રા શિવા સ્વાતિ સુખો મે અસ્તુ । રાધે વિશાખે સુહવાનુરાધા જ્યેષ્ઠા સુનક્ષત્રમરિષ્ટ મૂલમ્ ॥૩॥ પા.નં. ૭

(૧૧) શાન્તિઃ (ઋષિઃ વસિષ્ઠઃ દેવતા બહુદૈવત્યમ્)

શં. નો અર્બત મં.૧ અશ્મ અરબુદન્ય મં.૩ દેવાના મૂર્તીજા મં.૫

શં નઃ સત્યસ્ય પતયો ભવન્તુ શં નો અર્વન્તઃ શમુ સન્તુ ગાવઃ શં ન ઋભવઃ સુકૃતઃ સુહસ્તાઃ શં નો ભવન્તુ પિતરો હવેષુ ॥૧॥ શં નો દેવઃ વિશ્વદેવા ભવન્તુ શં સરસ્વતી સહ ધીમિરસ્તુ । શમભિષાચઃ શમુ રાતિષાચઃ

શં નો દિવ્યાઃ પાર્થિવાઃ શં નો અપ્યાઃ ॥૨॥ શં નો અજ એકપાદેવો અસ્તુ શ્મહિર્બુધ્યઃ શં સમુદ્રઃ । શં નો અપાં નપાત્પેરૂરસ્તુ શં નઃ પૃશ્નિર્ભવતુ દેવગોપા ॥૩॥ આદિત્યા રૂદ્રા વસવો જુષન્તામિદં બ્રહ્મ ક્રિયમાણં નવીયઃ શ્રૃણવન્તુ નો દિવ્યાઃ પાર્થિવાસો ગોજાતા ઉત યે યજ્ઞિયાસઃ ॥૪॥ યે દેવાનામૃત્વિજો યજ્ઞિયાલો મનોર્યજત્રા અમૃતા ઋતજ્ઞાઃ । તે નો રાસન્તામુરગાયમદ્ય યૂયં પતિ સ્વસ્તિભિઃ સદા નઃ ॥૫॥ તદસ્તુ મિત્રાવરુણા તદગ્ને શં યોરસભ્યમિદમસ્તુ શસ્તમ્ । અશીમહિં ગાધમુતં પ્રતિષ્ઠાં નમો દિવે બૃહતે સાદનાય ॥૬॥ (૭૫)પા.નં. ૧૪

(૧૨) **શાન્તિઃ** (ઋષિઃ વસિષ્ઠાંઃ દેવતા ઉષા)

આયત વાજ કુરાન દેવ હીતમ હીમા મદેમ મહીમદેમ

ઉષા અપ શસુસ્તમઃ સં વર્તયતિ વર્તનિં સુજાતતાં અયા વાજ દેવહિંત સનેમ મદેમ શતહીમાઃ સુવીરાઃ ॥૧॥ (૭૬)

(૧૩) **એકવીરાઃ** (ઋષિઃ અપ્રતિરથઃ દેવતા, ઇન્દ્રઃ)

એ કબીર અકબીપ સામ મકા ઇન્દ્ર મં.૧ દુસ્ટ-સયદુ યવનેનાં મં.૩

ઇન્દ્રસ્ય બાહૂ સ્થવિરૌ વૃષાણૌ ચિત્રા ઇમા વૃષભૌ પારયિષ્ણૂ । તૌ યોક્ષે પ્રથમો યોગ આગતે યામ્યા જિતમસુરાણાં સ્વપર્યત્ ॥૧॥ આશુઃ શિશાનો વૃષભો ન ભીમો ધનાધનઃ ક્ષોમણશ્ચર્ષણીનામ્ । સંક્રન્દનોનિમિષ જિષ્ણુનાયોધ્યેન દુશ્ચયવનેનં ધૃષ્ણુનાં । તદિન્દ્રેણ જયત તત્સહ ધ્વં નર ઇષુહસ્તેન વૃષ્ણાં ॥૩॥ પા.નં. ૧૫

(૧૪) **અભયમ્** (ઋષિઃ અથર્વા દ્વતા દ્યાવાપૃથિવી)

ઇદમુચ્છેયોવસાનમાગૌ શિવે મે દ્યાવાપૃથિવી અભૂતામ્ । અસપત્નાઃ પ્રદિશો મે ભવન્તુ ન વૈ ત્વાં દ્વિષ્મો અભયં નો અસ્તુ ॥૧॥ (૮૮ઃ

(૧૫) **અભયમ્** (ઋષિઃ અથર્વા દેવતા ઇન્દ્રઃ મન્ત્રોક્ત)

ઇન્દ્ર યવમનૂરાર્ધ મં.૨ પશ્ચિમ ફરીસ્તાન રક્ષા અસ્તુ મં.૩ લામકાન જ્યોતીસ્વરૂપ સ્વસ્તી મં.૪

યત ઇન્દ્ર મયામહે તતો નો અભયં કૃધિ । મધવં છગ્ધિ તવ ત્વં ન ઉતિભિર્વિ દ્વિષો વિ મૃધો જહિ ॥૧॥ ઇન્દ્રે વયમનૂરાધં હવામહેનુ રાધ્યાસ્મ દ્વિપદા ચતુષ્પદા । મા નઃ સેના અરરુષીરુપં ગુર્વિષૂચીરિન્દ્ર દ્રૂહો વિ નાશય ॥૨॥ પા.નં. ૧૮

ઇન્દ્રસ્ત્રતોત વૃત્રહા પરસ્ફાનો વરેણ્યઃ । સ રક્ષિતા ચરમતઃ સ મધ્યતઃ સ પશ્ચાત્સ પુરસ્તાન્નો અસ્તુ ॥૩॥ ઉરું નો લોકમનુ નેશિ વિદ્વાન્તસ્વ ર્યજ્જયોતિરભયં સ્વસ્તિ । ઉગ્રા ત ઇન્દ્ર સ્થાવિંરસ્ય બાહૂ ઉપં ક્ષયેમ શરણા બૃહન્તાં ॥૪॥ અભયં નઃ કરત્યન્તરિંક્ષમભયં દ્યાવાપૃથિવી ઉભે ઇમે । અભયં નઃ કરત્યન્તરિંક્ષમમયં દ્યાવાપૃથિવી ઉભે ઇમે અભયં નઃ પશ્ચાદભયં પુરસ્તાદુત્તરાદધરાદભં નો અસ્તુ ॥૫॥ અભયં મિત્રાદભયમમિત્રાદભયં જ્ઞાતાદભયં પુરો યઃ । અભયં નક્તમભયં દિવા નઃ સર્વા આશા મમ મિત્રં ભવન્તુ ॥૬॥ (૯૪)

(૧૬) **અભયમ્** (ઋષિઃ અથર્વા દેવતા મન્ત્રોક્તાઃ)

પશ્ચિમ ફરસ્તાન્ન રક્ષા મં.૧

અસપન્નં પુરસ્તાંત્પશ્ચાન્નો અભયં કૃતમ્ । સવિતા મા દક્ષિણત ઉત્તરાન્મા શચીપતિઃ ॥૧॥ દિવો માદિત્યા રક્ષન્તુ ભૂમ્યાં રક્ષન્ત્વગ્રયઃ । ઇન્દ્રાગ્ની રક્ષતાં મા પુરસ્તાદશ્વિનાવભિતઃ શર્મ યચ્છતામ્ । તિરશ્ચીધ્યા રક્ષતુ જાતવેદા ભૂતકૃતોં મે સર્વતઃ સન્તુ વર્મ ॥૨॥ (૯૬) પા.નં. ૧૯

(૧૭) **સુરક્ષા** (ઋષિઃ અથર્વ દેવતા મન્ત્રોક્તાઃ)

ફરસ્તા ઈસ્લંમ મકે - મં.૧

અગ્નિમા પાતુ વસુભિઃ પુરસ્તાત્અસ્મીનક્રૂમે તસ્મિછ્રયે તાં પુરં ગ્રૈમિં । સ મા રક્ષતુ સ મા ગોપાયતુ તસ્મા આત્માનં પરિં દદે સ્વાહા ॥૧॥ વાયુર્માન્તરિક્ષશૈતસ્યા દિશઃ પાતુ તસ્મિંન્કમે તસિંમછ્રયે તાં પુરં પ્રૈમિ । સ માં રક્ષતુ સ માં ગોપાયતુ તસ્મા આત્માનં પરિં દદે સ્વાહા ॥૨॥ સોમો મા રૂદ્રૈર્દક્ષિણાયા દિશઃ પાતુ તસ્મિંન્કર્મે તસ્મિછ્રયે તાં પુરં પ્રૈમિ । સ મા રક્ષતુ સ મા ગોપાયતુ તસ્મા આત્માનં પરિં જજે સ્વાહા ॥૩॥ વરુણો માદિત્યૈરેતસ્યાં દિશઃ પાતુ તસ્મિન્કમે તસ્મિગ્રરયે તાં પુરં પ્રૈમિ સ મા રક્ષતુ સ મા ગોપાયતુ તસ્માં આત્માનં પરિં દદે સ્વાહા ॥૪॥ સૂર્યો મા દ્યાવાપૃથિવીભ્યાં પ્રતીચ્યા દિશઃ પાતુ તસ્મિન્કમે તસ્મિછ્રયે તાં પુરં પ્રૈમિં સ મા રક્ષતુ સ માં ગોપાયતુ તસ્મા આત્માનં પરિં દદે સ્વાહા ॥૬॥ વિશ્વકર્મા મા સપ્તઋષિભિરૂદિંચ્યા દિશઃ પાતુ તસ્મિન્કમે તસ્મિથછ્રયે તાં પુરં ગ્રૈમિં । સ મા રક્ષતુ સ મા ગોપાયતુ તસ્મા આત્માનં પરિં દદે સાવાહા ॥૭॥ પા.નં. ૨૦

(૨૧) છન્દાંસિ (ઋષિઃ બ્રહ્મા દેવતા છન્દાંસિ

ગાયત્ર્યુષ્ણિગનુષ્ટુબ્બૃહતી પરક્તિસ્ત્રિટુગત્યૈ ॥૧॥ (૧૩૨)

(૨૨) બ્રહ્મા (ઋષિઃ અડિરાઃ દેતા મન્ત્રોક્તદેવતાઃ)

આડિરસાનામાદ્યૈઃ પશ્રાનુવાકૈઃ સ્વાહા ॥૧॥ ષષ્ઠાય સ્વાહા ॥૨॥ સપ્તમાષ્મમાભ્યાં સ્વાહા ॥૩॥ નીલનખેભ્યઃ સ્વાહા ॥૪॥હરિતેભ્યઃ સ્વાહા ॥૪॥ ક્ષુદ્રેભ્યઃ સ્વાહા ॥૬॥ પર્યાયિકેભ્યઃ સ્વાહા ॥૭॥ પ્રથમેભ્યઃ શુડેભ્ઃ સ્વાહા ॥૮॥ દ્વિતીયેભ્યઃ શડેભ્યઃ સ્વાહા ॥૯॥ તૃતીયેભ્યંઃ શડેભ્યઃ સ્વાહા ॥૧૦॥ ઉપોત્તમેભ્યઃ સ્વાહા ॥૧૧॥ ઉત્તમેભ્યઃ સ્વાહા ।૧૨॥ઉત્તરેભ્યઃ સ્વાહા ॥૧૩॥ ઋષિભ્યઃ સ્વાહા ॥૧૪॥ શિખિભ્યઃ સ્વાહા ॥૧૫॥ ગણેભ્યઃ સ્વાહા ॥૧૬॥ મહાગણેભ્યઃ સ્વાહા ॥૧૭॥ સર્વેભ્યોડિડરોભ્યો વિગદણેભ્યઃ સ્વાહાં ॥૧૮॥ પૃતક્સહસ્ત્રાભ્યાં સ્વાહા ॥૧૯॥ બ્રહ્મણે સ્વાહા ॥૨૦॥ બ્રહ્મજયેષ્ઠા સંભૃતા વીર્યાણિ બ્રહ્માગ્રે જ્યેષ્ઠં દિવમા તંતાન । ભૂતાનાં બ્રહ્માં પ્રથમોત જજ્ઞે તેનાર્હતિ બ્રહ્મણા સ્પર્ધિતુ કઃ ॥૨૧॥ (૧૫૩)

(૨૧) છન્દાંસિ : અર્થ : ગાયત્રી, ઉષ્ણિક્, અનુષ્ટુપ, બૃહતી, પંક્તિ, ત્રિષ્ટુપ, જગતી યે વેદકે છન્દ હૈ ॥૧॥

(૨૨) બ્રહ્મા : આંગિરસોંકે પહિલે પચ્ચાનુવાકોંકે સાથ, ૨ છઠેકે લિયે, ૩ સપ્તમ અષ્ટમકે લિયે, ૪ નીલે નખોવાલેકે લિયે, ૫ હરોંકે લિયે, ૭ ક્ષુદ્રોકે લિયે ૭ પર્યાયવાલોંકે લિયે, ૮ પહિલે શંખોકે લિયે, ૯ દૂસરે શંખોકે લિયે, ૧૦ તીસરે શંખોકે લિયે, ૧૧ અન્તરોંસે જો ઉત્તમ હૈ ઉનકે લિયે, ૧૨ ઉત્તમોંકે લિયે, ૧૩ ઉશ્નતરોંકે લિયે ૧૪ ઋષિયોંકે લિયે ૧૫ શિખાવાલોંકે લિયે, ૧૬ ગણોંકે લિયે, ૧૭ બર્જે હણોંકે લિયે ૧૮ ગણોંકે જાનનેવાલે સબ અંગિરોંકે લિયે ૧૯ અલગ અલગ સહસ્ત્રાવાલે દોનોંકે લિયે ૨૦ બ્રહ્માકે લિયે હમ અર્પણ કરતે હૈ અથર્વવેદમેં ૨૦ કાન્જડ હૈ, ઉન પ્રત્યેક કાન્ડકે અનુવાક, સૂક્ત ઔર ગણ આદિકી યે સંજ્ઞાયે હૈ, ઉમમેં દ્રષ્ટા ઋષિયોંકા ભી સંકેત હૈ વીસ કાન્ડોંકે લિયે યે વીસ સૂત્ર હૈ.

(બ્રહ્મ-જ્યેષ્ઠા વીર્યાણિ સંભૃતા) બ્રહ્મજ્ઞાન જિનમેં શ્રેષ્ઠ હૈં એસે સબ પ્રકારકે બલકે ઉપદેશ યહાં ઈકટ્ઠે કિયે હૈ (અગ્રે જ્યેષ્ઠં બ્રહ્મ) પ્રારંભમેં જ્યેષ્ઠ બ્રહ્મને (દિવં આતતાન) દ્યુલોકકો વિસ્તૃત કિયા (બ્રહ્મા ઉત ભૂતાનાં પ્રથમઃ જડે) બ્રહ્મા ભૂતોંકે પહિલે ઉત્પન્ન હુઆ (તેન બ્રહ્મણા કઃ સ્વર્ધિતું અર્હતિ) ઉસ બ્રહ્માકે સાથ સ્પર્ધા કરનેકે લિયે કૌન સમર્થ હોતા હૈ ॥૨૧॥

ઈસ વેદમેં બ્રહ્મજ્ઞાન તથા અન્ય સમર્થ્ય ઈકટ્ઠે સંગ્રહિત હુએ હૈ. સબસે પ્રારંભમેં બ્રહ્મ પ્રકટ

હુઆ, ઉસને આકાશ ઉત્પન્ન કિયા. પશ્ચાત્ બ્રહ્મા ઉત્પન્ન હુઆ જિસને સૃષ્ટીકી રચના કીય વહ સબસે અધિક સામર્થ્યવાન થા, અતઃ ઉસસે સ્પર્ધા કરનેમેં કોઇ સમર્થ નહીં થા. મકા મહામદ બ્રહ્મ

(૨૩) અથર્વાણઃ (ઋષિઃ અથર્વા દેવતા મન્ત્રોક્તાઃ ચન્દ્રમાશ્ચ)

આથર્વણાનૌ ચતુર્ઋચેભ્યઃ સ્વાહા ॥૧॥ પર્ઋભ્યઃ સ્વાહા ॥૨॥ સસ્ટ સપ્તમ સ્વાહા ॥૩-૪॥ અષ્ટર્ચેભ્યઃ સ્વાહા ॥૫॥ નવર્ચેભ્યઃ સ્વાહા ॥૬॥ દશર્ચેભ્યઃ સ્વાહા ॥૭॥ એકાદશર્ચેભ્યઃ સ્વાહાં ॥૮॥ દ્વાદશર્ચેભ્યઃ સ્વાહા ॥૯॥ ત્રયોદશર્ચેભ્યઃ સ્વાહાં ॥૧૦॥ ચતુર્થશર્ચેભ્યઃ સ્વાહા ॥૧૧॥ પશ્ચદશર્તેભ્યઃ સ્વાહા ॥૧૨॥ ષોડશર્ચેભ્યઃ સ્વાહા ॥૧૩॥ સપ્તદશર્ચેભ્યઃ સ્વાહા ॥૧૪॥ અષ્ટદશર્ચેભ્યઃ સ્વાહા ॥૧૫॥ એકોનવિંશતિઃ સ્વાહા ॥૧૬॥ વિંશતિઃ સ્વાહા ॥૧૭॥ મહત્કાન્ડાય સ્વાહા ॥૧૮॥ તૃચેભ્યઃ સ્વાહા ॥૧૯॥ એકર્ચેભ્યઃ સ્વાહા ॥૨૦॥ ક્ષુદ્રેભ્યઃ સ્વાહા ॥૨૧॥ એકાનુર્ચેભ્યઃ સ્વાહા ॥૨૨॥ રોહિતેભ્યઃ સ્વાહા ॥૨૩॥ સૂર્યાભ્યાં સ્વાહા ॥૨૪॥ વ્રાત્યાભ્યાં સ્વાહા ॥૨૫॥ પ્રાજાપત્યાભ્યાં સ્વાહા ॥૨૬॥ બ્રહ્મણે સ્વાહા ॥૨૯॥ બ્રહ્મજ્યેષ્ઠા સંભૃતા વીર્યાણિ બ્રહ્માગ્ને જ્યેષ્ઠં દિવમા તતાન

ભૂતાનાં બ્રહ્મા પ્રથમોત જજ્ઞે તેનર્હતિ બ્રહ્મણા સ્પર્ધિતું કઃ ॥૩૦॥ (૧૮૩)

(૨૨) અથર્વાણઃ વ્રાત્યો કે લીયે સ્વાહા મં.૨૫ વ્રાત્યા મલેચ્છ યવન

અર્થ- ૧ અથર્વવેદકે ચાર ઋચાવાલોંકે લિયે, ૨ પાંચ ઋચાવાલોંકે લિયે ૩ છઃ ઋચાવાલોકે લિયે, ૪ સાત ઋચાવાલોંકે લિયે ૫ આઠ ઋચાવાલોંકે લિયે ૬ નૌ ઋચાવાલોંકે લિયે ૭ દસ ઋચાવાલોંકે લિયે ૮ ગ્યારહ ઋચાવાલોંકે લિયે ૯ બારહ ઋચાવાલોંકે લિયે ૧૦ તેરહ ઋચાવાલોંકે લિયે ૧૧ ચૌદહ ઋચાવાલોંકે લિયે ૧૨ પંદરહ ઋચાવાલોં લિયે ૧૩ સોલહ ઋચાવાલોંકે લિયે ૧૪ સતારહ ઋચાવાલોંકે લિયે ૧૫ અઠારહ ઋચાવાલોંકે લિયે ૧૬ ઉન્નીસ ઋચાવાલોંકે લિયે ૧૭ વીસકે લિયે૧૮ બડે કાન્ડોંકે લિયે ૧૯ તીન ઋચાવાલોંકે લિયે ૨૦ એક ઋચાવાલોકે લિયે ૨૧ શુદ્રોંકો લિયે ૨૨ એક ચરણકી, જિસકો ઋચા નહીં કહા જાતા, ઉનકે લિયે ૨૩ હરોંકે લિયે ૨૪ દોં સૂર્યોકે લિયે ૨૫ વ્રાત્યોંકે લિયે ૨૬ પ્રાજાપત્યોંકે લિયે, ૨૭ વિષાસહીકે લિયે ૨૮ મંગલિકોંકે લિયે ૨૯ બ્રહ્મકે લિયે હમ સમર્પણ કરતે હૈ. ૩૦ વે મત્રકા અર્થ પૂર્વ સ્થાનમેં ૨૨/૨૧ મેં દિલાય હૈ.

મહાકાન્ડમાં સૂદ્રથી યજુર્વેદ સંકેત છે ગો.બ્રા. ૧-૧૫

'મહાકાન્ડ' કા સંકેત ૨૦ વે કાન્ડસે હૈ, ચાર, પાંચ આદિ સંખ્યાસે ઉન ઋષિયોંકા સંકેત હૈ કિ જનિકે સૂક્ત ઈતની સંખ્યાકે મંત્રોકે હૈ. ગોપથ બ્રા, ૧/૧૫ મેં ઇસ વિષયમેં દેખને યોગ્ય હૈ ક્ષુદ્રસે યજુર્વેદ, પયાર્યકિસે જો પર્યાય હૈ, એકાનૃચકા અર્થ આધા મંત્ર, રોહિત, પ્રદિપાદક કાન્ડ રોહિત પદસે, વિષાસહિસે ૧૭ વાં કાન્ડ ઇસ તરહ બોધ હોતા હૈ. પા.નં. ૨૪-૨૫

(૨૫) અશ્વઃ (ઋષિ-ગોપથઃ દેવતા-વાજી) પ્રથમ સ્વર્ગમાં લઇ જા

અશ્વ અંતી સયદવા-મદીનયુ-યુનજીમ-નિમાજયુ

અશ્રાન્તસ્ય ત્વા મનસા યુનજ્મિં પ્રથમસ્ય ચ ઉત્કૂલમુદ્રહો ભવોદુહ્ય પ્રતિં ધાવતાત્ ॥૧॥ (૧૯૨)

(૨૬) હિરણ્યધારણમ્ (ઋષિઃ-અથવાં દેવતા-અગ્નિઃ, હિરણ્યં ચ)

અગ્નેઃ પ્રજાતં પરિ યદ્ધિરણ્યમમૃત દધ્રે અધિ બિભર્તિ ॥૧॥ યદ્ધિરણ્યં સૂર્યેણ સુવર્ણ પ્રજાવન્તો મનવઃ પૂર્વ ઈરિ તત્વાં ચન્દ્રં વર્ચસા સં સૃજત્યાયુષ્માન્ભવતિ યો બિર્ભતિ ॥૨॥ આયુષે ત્વા વર્ચસે ત્વૌજસે ચ બલાય ચ । યથા

હિરણ્યતેજસા વિભાસાસિ જનાં અનું ॥૩॥ યદ્વેદ રાજા વરુણો વેદ દેવો બૃહસ્પતિઃ ॥૩॥
ઇન્દ્રો યદ્વૃત્રહા વેદ તત્ત આયુષ્યં ભુવત્તે વર્ચસ્યં ભુવત્ ॥૪॥ (૧૯૬)

(૨૫) અશ્વઃ અર્થ : (અશ્રાન્તસ્ય પ્રથમસ્ય ચ) ન થકનેવાલે ઔર પ્રથમ આનેવાલોંકે (મનસા ત્વા યુનજ્મિ) મનકે સાથ તુઝે સંયુક્ત કરતા હું (ઉત્કૂલં ઉદ્વહો ભવ) કિનારેપરસે જલદી લે જાનેવાલા હો, (ઉદુહ્ય) ઉપર લે જાકર (પ્રતિ ધાવતાત્) ફિર વાપિસ દૌડ જા ॥૧॥

(૨૬) હિરણ્યધારણમ્ -રહીમનય આરબી વેદ ઇદેનમહતી મહમદીન-મુર્તુજા

(અગ્નેઃ પ્રજાતં) અગ્નિસે ઉત્પન્ન હુઆ, (યત્ હિરણ્યં) જો સોના હૈ વહ (મર્ત્યેષુ અમૃતં પરિ દધ્રે) માનવોંપર અમૃત રખતા હૈ (ય એનત્ વેદ) જો યહ જાનતા હૈ (સ ઇત્ એનં અર્હતિ) વહી નિશ્ચયસે ઇસ સુવર્ણ ધારણકે લિયે યોગ્ય હોતા હૈ (યઃ બિભર્તિ જરામૃત્યુઃ ભવતિ) જો ઇસકો ધારણ કરતા હૈ ઉસકો વૃદ્ધાવસ્થાકે પશ્ચાત મૃત્યુ હોતા હૈ ॥૧॥

(યત્ હિરણ્ય સુવર્ણ) જિસ ઉત્તમ રંગવાલે સોનેકો (પ્રજાવન્તઃ પૂર્વે મનવઃ સૂર્યેણ ઇષિરે) પ્રજાઓંકે સમેત પહિલે મનુઓકે સૂર્યસે પાયા (તત્ત્વા) વહ તુઝે (ચન્દ્ર વર્ચસા સં સૃજતિ) ચમકતા હુઆ તેજસે યુક્ત કરતા હૈ, (યઃ બિભર્તિઃ જો ઇસે ધારણ કરતા હૈ વહ (આયુષમાન્ ભવતિ) આયુષ્માન હોતા હૈ ॥૨॥

(આયુષે ત્વાઃ આયુષ્યકે લિયે તુઝે (વર્ચસે ત્વા)તેજકે લિયે તુઝે, (ઓજસે ચ બલાય ચ) શક્તિ ઔર બલકે લિયે તુઝે મૈં પહનતા હું (યથા) ઇસકો ધારણ કરકે (જનાં અનુ) લોગોમેં (હિરણ્યતેજસા બિભાસાસિ) સોનેંકે તેજસે તૂ ચમકતા રહ ॥૩॥

(રાજા વરૂણઃ યત્ વેદ) રાજા વરુણ જિસકો જાનતા હૈ, (દેવો બૃહસ્પતિઃ વેદ) દેવ બૃહસ્પતિ જિસકો જાનતા હૈ, (વૃત્રહઃ ઇન્દ્રઃ યત્ વેદ) વૃત્રકા વધ કરનેવાલા ઇન્દ્ર જો જાનતા હૈ, (તત્ તે આયુષ્યં ભુવતં) વહ સુવર્ણ તેરી આયુકી વૃદ્ધિ કરનેવાલા હોવે (તત્ તે વર્ચસ્વં ભુવત્) વહ તેરા તેજ બઢાનેવાલા હોવે ॥૪॥

॥યહાં તૃતીય અનુવાક સમાપ્ત ॥ પા.નં. ૨૭

(૨૭) સુરક્ષા (ઋષિઃ ભૃગ્વઙિરાઃ દેવતા ત્રિવૃત, ચન્દ્રમાશ્ચ)

ત્રિવૃત અર્બીત્રયી તતૃવંગ ગાયત્રી

ગોમિંષ્ટા પાત્વૃભષો વૃષાં ત્વા પાતુ વાજિર્ભિઃ વાયુષ્ટા બ્રહ્મણા પાત્વિન્દ્રસ્ત્વા પાત્વિન્દ્રિયૈઃ ॥૧॥
સોમસ્ત્વા પાત્વોષધીમિર્નક્ષત્રૈઃ પાતુ સૂર્યઃ માદ્યસ્ત્વાં ચન્દ્રો બૃત્રહા વાતઃ પ્રાણેન રક્ષતુ ॥૨॥
તિસ્ત્રો દિવસ્તિસ્ત્રઃ પૃથિવીસ્ત્રીણ્યન્તરિક્ષણિ ચતુરઃ સમુદ્રાન્ । ત્રિવૃતં સ્તોમં ત્રિવુત આપ આહુસ્તાસ્ત્વા રક્ષન્તુ ત્રિવૃતા ત્રિબૃદ્ધિ ॥૩॥ ત્રીન્નાકાંસ્ત્રીન્ત્સમુદ્રાંસ્ત્રીન્બધ્નાંસ્ત્રીવૈષ્ટપાન્ ત્રીન્માતરિશ્વનસ્ત્રીન્ત્સુર્યાન્ગોમુન્કલ્પયામિ તે ॥૪॥ ધૃતેનત્ત્વા સમુક્ષામ્યગ્ન આજ્યેન વર્ધયન્ અગ્નશ્ચન્દ્રસ્ય સૂર્યસ્ય મા પ્રાણં માયિનો દભન્ ॥૫॥ મા વઃ પ્રાણં મા વોપાનં મા હરો માયિનોદભન્ ભ્રાજન્તો વિશ્વેદસો દેવા દૈવ્યેન ધાવન ॥૬॥ પ્રાણેનાગ્નિં સં સૃજતિ વાતઃ પ્રાણેન સંહિતઃ પ્રાણેન વિશ્વતોમુખં સૂર્ય દેવા અજનયન્ ॥૭॥ આયુષાયુઃ કૃતૌ જીવાયુષ્માન્જીવ મા મૃથાઃ પ્રાણેનાત્મન્વતાં જીબ મા મૃત્યોરુદગા વશમ્ ॥૭॥ પા.નં. ૨૮
દેવાનાં નિહિતં નિધિં યમિન્દ્રોન્વવિન્દત્પથિમિર્દેવયાનૈઃ । આપો હિરણ્યં જુગુપુસ્ત્રિવૃદ્વિસ્તાસ્ત્વા રક્ષન્તુ ત્રિવૃતા ત્રિબુદ્ધિઃ ॥૯॥ ત્રયસ્ત્રિંશદ્દેવતાસ્ત્રીણિં ચ વીર્યાણિ પ્રિયયમાણા જુગુપુરપ્શન્તઃ ।

અસ્મીન સુદ્રં-ઈસલંમ-કુરાન-મં.૧૦ અસપતનં ફૂરસ્તાદં પશ્ચિમન રક્ષા ભૂતકૃતંમ-જાતવેદા-કીતાબ કુરાન મં.૧૪-૧૫

અસ્મિશ્રદ્ધે અધિ યદ્વિરણ્યં તેનાયં કૃણવદ્વીર્યાણિ ॥૧૦॥ યે દેવા દિવ્યાકાદશ સ્થ તે દેવાસો હવિરિદં જુષુધ્વમ્ ॥૧૧॥ યે દેવા અન્તરિક્ષં એકાદશ સ્થ તે દેવાસો હવિરિદં જુષધ્વમ્ ॥૧૨॥ યે દેવા પૃથિવ્યામેકદશ સ્થ દેવાસો હવિરિદં જુષધ્વમ્ ॥૧૩॥ અસપત્નં પુરસ્તાત્પશ્ચાન્નો અભયં કૃતમ્ । સવિતા મા દક્ષિણત ઉત્તરાન્મા શચીપિર્તઃ ॥૧૪॥ દિવો માદિત્યા રક્ષન્તુ ભૂમ્યા રક્ષન્ત્વગ્નયઃ ઇન્દ્રગ્ની રક્ષતાં મા પુરસ્તાદશ્વિનાવભિતઃ શર્મ યચ્છતામ્ તિરશ્ચીન્ધ્ન્યા રક્ષતુ જાતવેદા ભૂતકૃતો મે સર્વતઃ સન્તુ વર્મ ॥૧૫॥ (૨૧૧)

(૨૮) દર્ભમણિઃ (ઋષિઃ-બ્રહ્મા (સપત્નક્ષયકામઃ) દેવતા દર્ભમણિઃ મંત્રોકાશ્ચ)

ઇમં બધ્નાભિ તે મણિં દીર્ધાયુત્વાય તેજસે । દર્ભ સપત્નદમ્ભવનં દ્વિષતસ્તપનં હૃદઃ ॥૧॥ પા.નં. ૨૯

ચાર રાત્રી સૂક્ત

અંતિમ સમય મહાદન વેળા ઉર્બી બ્રહતી

યહાં ગોપથ ઋષિકે ચાર સુક્ત રાત્રીકે વર્ણનકે હૈ ઇનમેં એક તીસરા સૂક્ત ભરદ્વાજકા ભી અર્થાત્ ગોપથ ઔર ભરદ્વાજ ઇન દોનોંકા હૈ. ઇનમેં જો રાત્રીકા વર્ણન હૈ વહ વિશેષ વિચાર પૂર્વક દેખને યોગ્ય હૈ (૧) વિ-ભા-વરિ-વિશેષ તેજસ્વી ૪૮/૨, ૪, ૪૯,૬ ૫૦/૭, (૨) સંભૃત-શ્રીઃ-ઇકઠ્ઠી હુઈ શોભાવાલી ૪૯/૧ (૩) વિભાતી - વિશેષ તેજસ્વી ૪૯/૪ (૪) વ્યુચ્છન્તી - વિશેષ પ્રકશનેવાલી ૪૯/૬

વિશેષ ચમકનેવાલી વિશેષ પ્રકારકે પ્રકાશોંસે યુક્ત યહ રાત્રી હૈ હમારી ઇસ દેશમેં જો રાત્રી હોતી હૈ, ઉસમેં પ્રકાશોંકા દર્શન નહીં હોતા. ઇસલિયે યહ વર્ણન હમારે દેશમેં હોનેવાલા રાત્રીકા નહીં હોતા એસા પ્રતીત હોતા હૈ તથા- (૧) તેભિનૌ યદ્ય પારયાતિ દુર્ગાણિ વિશ્વહા ।૫૦૨ (૨) રાત્રિં અરિષ્યન્તસ્તરેમ તન્વા વયમ્ ॥૫૦/૩ (૩) અરિષ્ટાસસ્ત ઉર્વિ તેમસ્વતિ રાત્રી પારભશીમહિ ભત્રે પામશીમહિ ॥૪૭/૨

૧. હમેં સબ સંકટોસે પાર લે જાતી હૈ ૨. ઇસ રાત્રીકો હમ અપનેં શરીરકે સાથ વિનષ્ટ ન હોતે હુએ પાર જાયંગે ૩. વિનષ્ટ ન હોકર બડી અંધકારમય રાત્રીકે પાર જાયગે, હે કલ્યાણ કરનેવાલોં રાત્રી ! હમ પાર હો જાયેંગે !

રાત્રીમેં સુરક્ષિત પાર હોંગે યહ કથન આકી ૧૨ ઘન્ટોંકી રાત્રીકે વિષયયમેં નહીં હૈ, ક્યોંકિ યહ હરએક અનાડી મનુષ્ય ભી જાનતા હૈ. પ્રતિદિન મનુષ્ય સોતા હૈ ઔર દૂસરે દિન ઉઠકર પાર હોતા હૈ. ઇસલિયે યહ પ્રાર્થના (ઉર્વી તમસ્વતી રાત્રી) બડે અન્ધકારવાલી વિશાલ રાત્રી કી હી હોગી. જો રાત્રી ૨/૩ માસ રહતી હૈ. અથવા ૬ માસ ઉત્તરીય ધ્રુવકે પાસ રહતી હૈ. ઉસ રાત્રીકી યહ પ્રાર્થના હોગી. ક્યોકિ દીર્ધકાલ તક વહાં રાત્રી રહત હૈ ઇસલિયે પ્રાર્થનાકી સાર્થકતા વહી હો સકતી હૈ. ઇસ રાત્રીકે વિશેષણ દેખિયે-

૧. બૃહતી (૪૭/૧)-બડી ૨ યસ્યાઃ પારં ન દડશે (૪૭/૨)-જિસકા પાર દીખતા નહીં ઇતની યહ રાત્રી દીર્ઘકાલ ટિકનેવાલી હૈ ૩. યે તે રાત્રિ નૃચક્ષમો દ્રષ્ટારો નવતિર્નવ (૪૭/૩)- હે રાત્રી ! તેરે અન્દર પહારેદાર મનુષ્યોંકા નિરીક્ષણ કરનેવાલે ૯૯ હૈ. ૪. યે ભૂતેષુ જાગ્રતિ (૪૮/૫)- જો મનુષ્યોંકે રક્ષણાર્થ જાગતે હૈ.

યે જો જાગતા પહારા કરના હૈ વહ અતિ દીર્ઘ રાત્રી કે લિયે હી હો સકતા હૈ. ઇસલિૈ યહ રાત્રી અનેક મહિને રહનેવાલી ઉત્તરીય ધ્રુવકે હોનેવાલી રાત્રી હોગી.

જિસ સમય દીર્ઘ રાત્રી હોતી હૈ, ઉસ સમય હિસ્ત્રપશુઓંકે ભય હોતા હૈ જિસકા વર્ણન ઇન મંત્રોમેં હૈ, ચોર, ડાકુ, લુટેરોંકા બય હોતા હૈ, હ ઇન મંત્રોમેં હૈ પશુઓંકી ચોરી ભી હૈ. હમાર છોટી રાત્રીમેં ભી યે ભય

હોતા હૈ, પર જિતના વર્ણન ઇન મંત્રોમેં હૈ ઉતના નહીં હોતા. ઇન મંત્રોમેં વર્ણન કિયા ભય દીર્ઘ રાત્રીમેં હી હો સકતા હૈ. 'બૃહતી ઉર્વી' આદિ પદ ઉસ રાત્રીકે દર્શક હૈ. ઇસલિયે નિશ્ચય યહ હૈ કિ યહ ભયકારક રાત્રીકા વર્ણન દીર્ઘ રાત્રીકા હૈ.

(૫૧) આત્મા (ઋષિઃ - બ્રહ્મા દેવતા - આત્મા, સવિતા ચ)

અયુતોહમયુતો મ આત્માયુતં મે ચક્ષુરયુતં મે શ્રીતમયુતો મે પ્રાણોયુતો મેપાનોયુતો મે વ્યાનોયુતોહં સર્વઃ ા૧ા દેવસ્ય ત્વા સવિતુઃ પ્રવેશ્વિનોર્બાહુભ્યો પૂષ્ણો હસ્તાભ્યાં પ્રસૂત આ રભે ા૨ા (૩૮૦

(૫૧) કામ

મકાસયદાતી અર્બહતા

કામસ્તદગ્રે સમવર્તત મનસો રેતઃ પ્રથમં યદાસીંત્ સ કામ કામેન બૃહતા સયોની રાયસ્પોષં યજમાનાય ધેહિ ા૧ા

(૫૧) આત્મા : અર્થ : (અહં અયુતઃ) મૈ પૂર્ણ હું, (મે આત્મા અયુતઃ) મેરા આત્મા પૂર્ણ હૈ, (મે ચક્ષુઃ અયુતં) મેરા નેત્ર પૂર્ણ હૈ, (મે શ્રોત્રં અયુતં) મેરે કાન પૂર્ણ હૈ, (મે પ્રાણઃ અયુતઃ) મેરા પ્રાણ પૂર્ણ હૈ (મે અપાનઃ અયુતઃ) મેરા અપાન પૂર્ણ હૈ, (મે વ્યાનઃ અયુતઃ) મેરા વ્યાન પૂર્ણ હૈ (અહં સર્વઃ અયુતઃ) મૈં સબ પૂર્ણ હું ા૧ા (સવિતુઃ દેવસ્ય પ્રસવે) સવિતા દેવકી પ્રેરણાસે (અશ્વિનોઃ બાહુભ્યાં) અશ્વિનોકે બાહુઓંસે ઔર (પૂષણઃ હસ્તાભ્યાં) પૂષાકે હાથોંસે (પ્રસૂતઃ) પ્રેરા હુઆ મેં (આ રભે) ઇસ કાર્યકા પ્રારંભ કરતા હું ા૨ા

(૫૨) કામઃ (અગ્ને કામઃ સમવર્તત) પ્રારંભમેં કામ ઉત્પનન હુઆ (તત્ મનસઃ રેતઃ પ્રથમં યત્ આસીત્) વહ મનકા પહિલા વીર્ય યા બીજ થા) હે કામ ! (બૃહતા કામેન સયોની સંઃ) બડે કામકે સાથ ઉત્પનન હોનેવાલા વહ કામ (યજમાનાય રાયસેષં ધેહિ) યજમાનકે લિયે ધનકી પુષ્ટિ દે ા૧ા પા.નં. ૫૨-૫૩

ત્વં કામ સહસાસિ પ્રતિંષ્ઠતો વિભુર્વિભાવા સખ આ સખીયતે । ત્વમુગ્રઃ પૃતનાસુ સાસહિઃ સહ ઓજો યજમાનાય ધેહિ ા૨ા દૂરાશ્ચકમાનાય પ્રતિપાણાયક્ષયે આસ્મા અશૃણ્વન્નાશાઃ કામૈનાજયનયન્ત્સવઃ ા૩ા કામેન મા કામ આહન્હૃદયાદ્ધદયં પરિં યદમીષામદો મનસ્તદૈતૂપ મામિહ ા૪ા યત્કાર કામયમાના દિં કૃણ્મસિં તે હવિઃ । તન્નઃ સર્વ સમૃધ્યતામથૈતસ્ય હવિષો વીહિ સ્વાહા ા૫ા (૩૮૫)

(૫૩) કાલઃ (ઋષિઃ - ભૃગુઃ દેવતા કાલઃ)

કાલો અશ્વો વહતિ સપ્રશ્મિઃ સહસ્ત્રાક્ષો અજરો ભૂરિરેતાઃ । તમા રોહન્તિ કવયો વિપશ્રિતસ્તસ્ય ચક્રા ભુવનાનિ વિશ્વા ા૧ા સપ્ત ચકાન્વહતિ કાલ એષ સપ્તાસ્ય નાભીરમૃતં ન્વક્ષઃ । સ ઇમા વિશ્વા ભૂવનાન્યત્કાલઃ સ ઇયતે પ્રથમો નુ દેવઃ ા૨ા

અર્થ : હે કામ (ત્વં) તૂ (સહસા પ્રતિષ્ઠિતઃ ઇસિ) સામર્થ્યકે સાથ રહતા હૈ તૂ (વિુઃ વિભાવા) વ્યાપક તથા તેજસ્વી ઔર (સસ્ત્રીયતે સખઃ) મિત્રકે સમાન બર્તનવાલેકે સાથ તૂ મિત્ર બનકર રહતા હૈ (ત્વં ઉગ્રઃ) તૂ ઉગ્ર વીર હૈ, (પૃતનાસુ સાસહિઃ) સંગ્રામોંમેં વિજય કરનેવાલા, (યજમાનાયય સહઃ ઓજઃ આ ધેહિ) યજમાનકે લિયે સાહસ ઔર બલ દે ા૨ા

(દૂરાત્ ચકમાનાય) દૂસરે કામના કરનેવાલે (પ્રતિપાણાય અક્ષયે) પ્રતિ રક્ષમકે ક્ષયરહિત કાર્યકે લિયે (અસ્મૈ આશા અશૃણ્વન્) ઇસ કામકી ઘોષણા સબ દિશએં સુનતી હૈ કિ (કામને સ્વઃ અજનયન્) ઇસે કામસે દિવ્ય સુખ નિર્માણ કિયા હૈ ા૩ા

(કામેન મા કામઃ આગન્) કામસે મેરી ઓર કામ આ ગયા હૈ (હૃદયાત્ હૃદયં પરિ) હૃદયસે હૃદયકી ઓર ભી કામ આ હયા હૈ (યત્ અમીષાં અદઃ મનઃ) જો ઉનકા યહ મન હૈ (તત માં ઇહ ઉપ પતુ) વહ મેરે

પ્રાપ્ત સહાં આવે ॥૪॥

હે કામ ! (યત્ કામયમાના:) જિસકી ઇચ્છા કરતે હુએ (તે ઇવં હવિઃ કૃણ્મસિ) તેરે લિયે યહ હવિ કરતે હૈ (તત્ નઃ સર્વે સમૃધ્યતાં) વહ સબ હમારે લિયે સિદ્ધ હો જાય (અથ એતસ્ય હવિષઃ વીહિ) ઔર ઇસ હવિકા તૂ સ્વીકાર કર, (સ્વાહા) તુમ્હારે લિયે સમર્પણ હો ॥૫॥

કામકા અર્થ હૈ મકા-કામ

'કામ' યહી સબ સૃષ્ટિમેં બડે બડે કાર્ય કર રહા હૈ સૃષ્ટિ ઉત્પન્ન કરનેકી કામના પરમેશ્વરને કી ઔર સૃષ્ટિ બનાયી. મનુષ્ય ભી નાના પ્રકારકી કાનાયેં કરતા હૈ ઔર અનેક છોટે બડે કાર્ય કરતા હૈ. ઇસ દ્રષ્ટિસે દેખા જાય તો ઇસ કા મકા રાજય હી સબ સ્થાનોંપર હૈ યહ દેખના ચાહિયે.

(૫૩) કાલઃ

કાલ પુરૂસ ૭ નબી અવલ નબી આખર

(કાલઃ અશ્વઃ) કાલરૂપી ઘોડા (વહતિ) વિશ્વરૂપી રથકો ખીંચતા હૈ (સપ્ત-રશ્મિઃ) ઇસકે સાત કિરણ હૈ, (સહસ્ત્ર-અક્ષઃ) હજાર આંખ હૈ, વહ (અ-જરઃ) જરારહિત ઔર ((ભૂરિ-રેતાઃ) બહુત વીર્યવાન્ હૈ (તં વિપશ્ચિઃ કવયઃ આ રોહન્તિ) ઉસપર પાની કવિ ચઢતે હૈ, (તસ્ય ચક્રા વિશ્વા ભુવનાનિ ઉસકે ચક્ર સબ ભુવન હૈ ॥૧॥ (એષઃ કાલઃ સપ્ત ચકાન્ વહતિ) યહ કાલ સાતચ ચક્રોકોં ખીંચતા હૈ (અસ્ય સપ્ત નાભીઃ ઇસકી સાત નાભિયાં હૈ, (અક્ષઃ ન અમુતં) ઇસકા ઇક્ષ અમૃત હૈ (સઃ ઇમા વિશ્વા ભુવનાનિ અજ્જત્) વહ ઇન સબ ભુવનોંકો પ્રકટ કરતા હૈ (સઃ પ્રથમઃ દેવઃ કાલઃ ઇજયતે) વહ કાલ પહિલા દેવ હૈ ઔર વહ ચલતા રહતા હૈ ॥૨॥

પા.નં. ૫૪

પૂર્ણઃ કુમ્ભોધિ કાલ આહિતસ્તં વૈ પશ્યામો બહુધા નુ સન્તઃ । સ ઇમા વિશ્વા ભુવનાનિ પ્રત્યલં તમાહુઃ પરમે વ્યો મન્ ॥૩॥ સ એવ સં ભુવનાન્યાભરત્સ એવ સં ભુવનાનિ પૈર્યત્ ।

પિતા સન્નભવત્પુત્ર એશાં તસ્માદ્વૈ નાન્યત્પરમસ્તિ તેજઃ ॥૪॥ કાલેમૂં દિવમજનયત્કાલ ઇમાઃ પૃથિવીરુત । કાલે હ ભૂતં ભવ્યૈ ચેષિતં હ વિ તિંષ્ઠતે ॥૫॥ કાલો ભૂતિમસૃજત કાલે તપતિ સૂર્યઃ કાલે હ વિશ્વાં ભૂતાનિં કાલે ચક્ષુર્વિ પશ્યતિ ॥૬॥ કાલે મનઃ કાલે પ્રાણઃ કાલે નામ સમાહિંતમ્ । કાલેન સર્વા નન્દન્ત્યાગતેન પ્રજા ઇમાઃ ॥૭॥ તેનેષિતં તેન જાતં તદુ તસ્મિન્પ્રતિંષ્ઠિતમ્ । સ્વયંભૂઃ કશ્યપઃ કાલાત્તપઃ કાલાદજાયત ॥૧૦॥ (૩૯૫)

અર્થ : (પૂર્ણઃ કમ્ભુઃ કાલ અધિ આહિતઃ) ભરા હુઆ બડા (યહ વિશ્વ) કાલકે ઉપર રખા હૈ (તં વૈ પશ્યામઃ બહુધા નુ સન્તઃ) ઉસકો હમ દેખતે હૈ જો અનેક પ્રકારસે હોતા હૈ (સઃ ઇમા વિશ્વા ભુવનાનિ પ્રત્યક્ષ) વહ કાલ ઇન સબ ભુવનોંકે સમાને હૈ, (પરમે વ્યોમન્ તં કાલં આહુઃ) પરમ આકાશમેં ઉસકો કાલ કહતે હૈ ॥૩॥

કાલ-પુરૂષ ૭ નબી આરબમાં કાલ કાલા પત્થર-કાબા-મકા

(સઃ એવ ભુવનાનિ સં આભરત્) વહ હી સબ ભુવનોંકા ભરણપોષણ કરતા હૈ, (સઃ એવ ભુવનાનિ સં પર્યૈત્) વહાં સબ ભુવનોંકો વ્યાપતા હૈ (પિતા સન્) વહ પિતા હોતા હુઆ (એષાં પુત્રં અભવત્) ઇનકા પુત્ર હુઆ હૈ (તસ્માત્ વૈ પરં તેજઃ નાન્યત્ અસ્થિ) ઉસસે અધિક તેજ કોઇ નહીં હૈ॥૪॥

(કાલઃ અભૂં દિવં અજયનત્) કાલને હી ઇસ દ્યુલોકકો બનાયા હૈ (ઉત કાલઃ ઇમાઃ પૃથિવીઃ) ઔર કાલને હી યે ભૂમિયાં બનાયી હૈ, (કાલે હ ભૂત ભવ્યં ચ) કાલમેં જો ભૂતકાલેમેં હુઆ ઔર ભવિષ્યમેં હોગા વહ સબ રહતા હૈ તથા કાલમેં (ઇષિતં હ વિત્ષ્ઠિતે) જો પ્રેરિત હોતા હૈ વહ સબ રહતા હૈ ॥૫॥

(કાલઃ ભૂતિં અસૃજત) કાલને સૃષ્ટિ બનાયી હૈ (સૂર્યઃ કાલે તપતિ) સૂર્ય કાલમેં હી તપતા હૈ (કાલે હ વિશ્વા

ભૂતાનિ) કાલમેં હી સબ ભૂ રહે હૈ (કાલે ચક્ષુઃ વિપશ્યતિ) કાલમેં આંખ વિશેષ રીતિસે દેખતા હૈ ॥૬॥

(કાલે તપઃ) કાલમેં તપ હોતા હૈ, (કાલે જ્યેષ્ઠં) કાલમેં જ્યેષ્ઠ રહતા હૈ, (કાલે બ્રહ્મ સમાહિતં) કાલમેં જ્ઞાન ઈકટ્ઠા હુઆ હૈ, (કાલઃ હ સર્વસ્ય ઈશ્વરઃ) કાલ હી સબકા ઈશ્વર હૈ, (યઃ પ્રજાપતેઃ પિતાઃ આસીત્) વો પ્રજાપતિકા પિતા થા ॥૮॥

(તેન ઈષિતં) ઉસને પ્રેરિત કિયા હૈ, (તેન જાતં) ઉસસે ઉત્પન્ન હુઆ હૈ, (તત્ ઉ સ તસ્મિન્ પ્રતિષ્ઠતિં) વહ નિઃસંદેહ ઉસમેં રહા હૈ (કાલઃ હ બ્રહ્મ ભૂત્વા) કાલ નિઃસંદેહ બ્રહ્મ બનકર (પરમેષ્ઠનં બિભર્તિ) પરમેષ્ઠાંકો ધારણ કરતા હૈ ॥૯॥

(કાલઃ પ્રજા અસૃજત) કાલને પ્રજાયેં નિર્માણ કી હૈ, (કાલઃ અગ્ને પ્રજાપતિં) કાને પહિલે પ્રજાપતિકો બનાયા હૈ, (સ્વયંભૂઃ કશ્યપઃ કાલાત્) સ્વંયભૂ કશ્યમપ કાલસે બના હૈ, (કાલાત્ તપઃ અજાયત) કાલસે તપ બના હૈ ॥૧૦॥

કાલસે સબ કુછ બના હૈ કાલ હી સબકા કારણ હૈ. યહ વિચાર કરકે જાનના યોગ્ય હૈ ॥

પા.નં. ૫૫

(૫૪) કાલઃ (ઋષિઃ - ભૃગુઃ દેવતા - કાલઃ)

કાલાદાપઃ સમભવન્કાલાદ્મ તપો દિશઃ કાલેનોજતિ સૂર્યઃ કાલે નિ વિંશતે પુનઃ ॥૧॥ કાલેન વાતઃ પવતે કાલેન પૃથિવી મહી । દ્યોર્મહી કાલ આહિતા ॥૨॥ કાલો હ ભૂતં ભવ્યૈ ચ પુત્રો અજનયત્પુરા । કાલાદ્યચઃ સમભવન્.જુઃ કાલદજાયત ॥૩॥ કાલો યજ્ઞં સમૈરયદ્વેવેભ્યો ભાગમક્ષિંતમ્ । કાલે ગનધર્વાપ્સરસઃ કાલે લોકાઃ પ્રતિષ્ઠિતાઃ ॥૪॥ કાલેયમડિરા દેવોથર્વા ચાધિં તિષ્ઠતઃ । ઈમં ચ લોકં પરમં ચ લોકં પુણ્યાશ્ચ લોકાન્વિધૃતીશ્ચ પુણ્યાઃ સર્વાલોકાનભિજિત્ય બ્રહ્મણા કાલઃ સ ઈયતે પરમે નુ દેવઃ ॥૫॥ (૮૦૦)

॥ ઈતિ ષષ્ઠોનુવાકઃ ॥૬॥

(૫૪) કાલઃ અર્થ - (કાલાત્ આપઃ સંભૂન્) કાલસે જલ ઉત્પન્ન હુએ હૈ, (કાલાત્ બ્રહ્મ સમભવન્) કાલસે જલ ઉત્પન્ન હુયે હૈ, (કાલાત્ બ્રહ્મ તપઃ દિશઃ) કાલસે પાન, તપ ઔર દિશાયેં ઉત્પન્ન હુઇ હૈ (કાલેન સૂર્યઃ ઊદેતિ) કાલસે સૂર્ય ઉદયકો પ્રાપ્ત હોતા હૈ, (પુઃ કાલે નિ વિશતે) પુનઃ વહસૂર્ય કાલમેં હી પ્રવિષ્ટ હોતા હૈ ॥૧॥

(કાલેન વાતઃ પવતે) કાલસે વાયુ બહતા હૈ, (કાલેન પૃથિવી મહી) કાલસે હી પૃથિવી બડી હુઈ હૈ (કાલે દ્યૌઃ મહી આહિતા) કાલમેં હી બડી દ્યો રહી હૈ ।૨॥

(પુત્રઃ કાલઃ હ ભૂતં ભવ્યં ચ) પુત્ર કાલને હી ભૂત ઔર ભવિષ્ય (પુરા જનયત્) પહિલે બનાયે

કાલથી રૂચા કાલથી જુ એટલે યવન-યહૂદી

(કાલાત્ ઋચઃ સમભવન્) કાલસે ઋચાયેં ઉત્પન્ન હુઈ ઔર (કાલાત્ યજુઃ અજાયત)કાલસે યજુ ઉત્પન્ન હુઆ હૈ ॥૩॥

કાલે દેવેભ્ય સુમૈરીયત-સુમેરીયા-આરબ

(કાલઃ) કાલને હી (અક્ષિતં યજ્ઞં ભાગં) અક્ષય યજ્ઞજ્ઞભાગકો(દેવેભ્યઃ સમૈરતયત્) દેવોંકે યિ પ્રેરિત કિયા હૈ (કાલે ગન્ધર્વ-અપ્સરસઃ) કાલમેં હીં ગન્ધર્વ ઔર અપ્સરાયે હુઈ હૈ. (કાલે લોકાઃ પ્રતિષ્ઠતા) કાલમેં સબ લોક રહે હૈ ॥૪॥

(કાલે અયં અંગિરા દેવઃ) કાલમેં યહ અંગિરા દેવ ઔર (અથર્વા ચ અધિ તષ્ઠતઃ) ઔર અથર્વા અધિષ્ઠાતા હોકર રહા હૈ (ઈમં ચ લોકં પરમં ચ લોકં) ઈસ લોકકો ઔર પરમ લોકકો તથા (પુણ્યાન્ લોકાન્ ચ) સબ પુણ્યલોકોંમેં ઔર (પુણ્યઃ વિધૃતીઃ ચ) પુણ્ય મર્યાદાઓંકો તથા (સર્વાન્ લોકાન્ અભિજિત્ય) સારે લોગોંકો જીતકર

(પરમઃ દેવઃ કાલઃ) પરમદેવ કાલ (બ્રહ્મણા સઃ ઈયતે) બ્રહ્મ-જ્ઞાન-કે સાથ સર્વત્ર જાતા હૈ ાાપાાપા.નં. ૫૬

ાા યહાં ષષ્ઠ અનુવાક સમાપ્ત ાા

ઈમામ ચ લામકા પરમ પુણ્ય લોકાન નબી ધરતી પુણ્યા પુન્ય સર્વા લોકાન અભિજીત. બ્રહ્મણા લામકાં ભીસમીલાન રહમાંનં

ત્વમિન્દ્રા પુરુહૂત વિશ્વમાયુર્વ્યશ્નવત્ અહરર્બલિમિત્તે હરન્તોશ્વાયેવ તિષ્ઠતે ઘાસમગ્ને ાા૬ાા (૮૦૬)પા.નં. ૫૭

(૬૦) અંગાનિ (ઋષિઃ - બ્રહ્મા દેવતા - વાક્ અડાનિ ચ)

ઉર્બા રોજા-રોજા જપ-તપ

વાંકા આસન્નસોઃ પ્રાણશ્ચક્ષુરક્ષણોઃ શ્રોત્રં કર્ણયોઃ । અપલિતાઃ કેશા અશોણા દન્તા બહુ બાહ્વર્બલમ્ ાા૧ાા

ઉર્બોરોજો જધયોર્જવઃ પાદયોઃ પ્રતિષ્ઠા અરિષ્ટાનિ મે સર્વાત્માર્નિભૃષ્ટઃ ાા૨ાા (૪૨૮)

(૬૦) આડ્ગનિઃ (મે આસન્ વાક્) મેરે મુખમેં ઉત્તમ વાક્ શક્તિરહે, (નસોઃ પ્રાણઃ) મરે નાકમેં પ્રાણ રહે.) અક્ષણોઃ ચક્ષુઃ) મેરે આંખોંમેં ઉત્તમ દ્રષ્ટિ રહે, (કર્ણયોઃ ક્ષોત્રં) મેરે કાનોમેં ઉત્તમ શ્રવણ શક્તિ રહે, (કેશાઃ અપલિતઃ) મેરે બાલ શ્વેત ન હો, (દન્તઃ અશોણા) મેરે દાંત મલિન ન રહે, ન ગિર જાંય (વાહ્વોઃ બહુ બલં) મેરે બાહુઓંમેં બડા બલ રહે, (ઉર્વીઃ ઓજઃ) મેરે જાંઘોમેં સામર્થ્ય રહે, (જંઘયોઃ જવઃ) મેરી પિંડરિયોંમેં વેર રહે, (પાદયોઃ પ્રતિષ્ઠા) મેરે પાંવોમેં સ્થિર રહેનકી શક્તિ હો, (મે સર્વા અરિષ્ટાનિ) મેરે સબ અવયવ નીરોગી હો, (આત્મા અનિભ્રષ્ટઃ) મેરા આત્મા ઉત્સાહ યુક્ત ન ગિરા હુઆ હો ાા૧-૨ાા પા.નં. ૬૧

(૬૧) પૂર્ણાયુઃ (ઋષિઃ - બ્રહ્મા દેવતા - બ્રહ્મસ્પતિઃ)

નબી તન સહેદત સૈયદ

તનૂ સ્તન્યા મે સહે દતઃ સર્વમાયુરશીય સ્યોનં મે સીદ પુરુઃ પૂણસ્વ પવમાનઃ સ્વર્ગે ાા૧ાા (૪૨૯)

(૬૨) સર્વાપ્રિયતમ (ઋષિઃ બ્રહ્મા દેવતા - બ્રહ્મણસ્પતિઃ)

પ્રિયં મા કુરાન દેવેસુ

પ્રિયં મા કૃણુ દેવેષુ પ્રિં રાજસુ મા કૃણુ । પ્રિયં સર્વસ્ય પશ્યત ઉત સૂદ્ર ઉતાર્યે ાા૧ાા (૪૩૦)

(૬૩) આયુર્વર્ધનમ્ (ઋષિઃ બ્રહ્મા દેવતા - બ્રહ્મણસ્પતિઃ)

ઉત્તિંષ્ઠ બ્રહ્મણસ્પતે દેવાન્યજ્ઞેન બોધય આયુઃ પ્રાણં પ્રજાં પશૂન્કીર્તિ યજમાનં ચ વર્ધય ાા૧ાા ૪૩૧)

(૬૪) દીર્ઘાયુત્વમ્ (ઋષિ - બ્રહ્મ દેવતા - અગ્નિઃ)

અગ્ને સામ મહામદ બૃહન અર્બત-જાતવેદસે કુરાનથી

અગ્ને સામધમાહાર્ષ બૃહતે જાતવેદસે । સ મે શ્રદ્ધાં ચ મેધાં ચ જાતેવદાઃ પ્ર યચ્છતુ ાા૧ાા

ઈસલેમ જાતવેદા સમીધા-મસીદા

ઈધ્મેન ત્વા જાતવેદઃ સમિધા વર્ધયામાસિ । તથા ત્વમસ્માન્વર્ધય પ્રજયા ચ ધનેન ચ ાા૨ાા

યદગ્ને યાનિ કાનિં ચિદા તે દારૂણિ દુષ્મસિં । સર્વ તદસ્તુ મે શિવં તજ્જુષસ્વ યવિષ્ઠા ાા૩ાા

એતાસ્તે અગ્ને સનિધસ્ત્વમિદ્ધઃ સમિદ્ધવ । આયુરકસ્માસુ ધેહ્મમૃતત્વમાચાર્યા ય ાા૪ાા (૮૩૫)

(૬૧) પૂર્ણાયુઃ અર્થ - (મે તન્ તન્વા) મેરા શરીર મોટા તાજા હો, (દતઃ સહે) શત્રુઓંકા મૈં પરાભવ કરુંગા, મુઝે દબાનેવાલેકો મૈં અપને સામર્થ્યસે દૂર કરતા હું (સર્વે આયુઃ અશીય) મૈ પૂર્ણ આયુકો પ્રાપ્ત કરુંગા (મે સ્યોનં સીદ) મેરે સુખદાયી સ્થાનપર બૈઠ, (પુરુઃ પૃણસ્વ) અપને આપકો પરિપૂણ કર, (પવમાનઃ સ્વર્ગે) પવિત્ર

હોતા હુઆ સુખપૂર્ણ સ્થાનમેં રહૂંગા ॥૧॥

(૬૨) સર્વપ્રિયત્વમ્ (દેવેષુ મા પ્રિયં કૃણુ) દેવોંમેં મુઝે પ્રિય બના, (રાજસુ મા પ્રિયં કૃણુ) રાજાઓંમેં મુઝે પ્રિય કર, (સર્વસ્ય પશ્યતઃ પ્રિયં) સબ દેખનેકે લિયે મૈં પ્રિય બનુ (ઉત શૂદ્રે ઉત આર્યે) ચાહે વહ શૂદ્ર હો ચાહે આર્ય હો ॥૧॥

(૩) આયુર્વર્ધનમ્ : હે (બ્રહ્મણસ્પતે) જ્ઞાનકે સ્વામિન્ (ઉત્તિષ્ઠ) ઉઠ, (યજ્ઞેન દેવાન્ બોધય) યજ્ઞસે દેવોંકો સમઝા દો. આયુ, પ્રાણ, પ્રજા, પશુ કીર્તિકો તથા યજમાનકો (વર્ધય) બઢાઓ ॥૧॥

(૬૪) દીર્ઘાયુત્વમ્ : હે અગ્ને ! (બૃહતે જાતવેદસે) બડે જાતવેદકે લિયે (સમિધં આહાર્ષે) સમિધા લાયા હું, (સઃ જાતવેદાઃ) વહ જાતવેદા (મે શ્રદ્ધાં ચ મેધાં ચ પ્ર યચ્છતુ) મુઝે શ્રદ્ધા ઔર મેધા દેવે ॥૧॥

જાતવેદ : જિસસે વેદ હુએ પરમાત્મા, અગ્નિ-કુરાન વાણી જાતીનો વેદ

હે જાતવેદ ! (ઇધ્મેન ચ ધનેન ચ વર્ધય) પ્રજા ઔર ધનસે બઢા ॥૨॥

હે અગ્ને (યાનિ કાનિ ચિત્ત) જો કોઇ (દારૂણિ) લકડિયાં (તે આ દધ્મસિ) તેરે લિયે હમ લાકર ડાલતે હૈ, (યવિષ્ઠાય ! તત્ જુષસ્વ) હે તરુણ અગ્ને ! ઉસકા તૂ સેવન કર (તત્ સર્વે મે શિવં અસ્તુ) વહ સબ મેરે લિયે કલ્યાણકારી હો ॥૩॥

હે અગ્ન ! (એતાઃ તે સમિધઃ) યે તેરે લિયે સમિધાયેં હૈ, (ત્વં ઇદ્ધઃ) તૂ પ્રદીપ્ત હોકર સમિત્ ભવ) તેજસ્વી હો. (અસ્માસુ આયુઃ ધેહિ) હમે આયુષ્ય દે ઔર (આચાર્યાય અમૃતત્વં) આચાર્યકે લિયે અમરપર દે ॥૪॥

(૬૫) અવનમ્ (ઋષિઃ - બ્રહ્મા દેવતા - જાતવેદા સૂર્યશ્ચ

નબીમ કુરાન જાતવેદા અર્બીભવ દીવમ

હરિઃ સુપર્ણો દિવમારુહોર્ચિષા યે ત્વા દિપ્સન્તિ દિવમુત્પન્તમ્ । અવ તાં જહિ હરસા જાતવેદાર્બિભ્યદગ્રોર્ચિષા દિવમા રોહ સૂર્ય ॥૧॥ (૪૩૬)

(૬૬) અસૂરક્ષયણમ્

અયોજાલા અય યા અલા અસૂરા જાતવેદા કુરાન

અયોજાલા અસુરા માયિનોયસ્મયૈઃ પાશૈરડિનો ય ચનરન્તિ ।
તાંસ્તે રન્ધયામિ હરસા જાતવેદઃ સહસ્ત્રઋષ્ટિઃ સપન્નાન્પ્રમૃણન્યાહિ વજ્રઃ ॥૧॥ (૪૩૭)

(૬૭) દીર્ઘાયુત્વમ્ (ઋષિઃ બ્રહ્મા દેવતા સૂર્યઃ)

પશ્યેમ શરદઃ શતમ્ ॥૧॥ જીવેમ શરદઃ શતમ્ ॥૨॥ બુધ્યેમ શરદઃ શતમ્ ॥૩॥ રોહેમ શરદઃ શતમ્ ॥૪॥
પૂષેમ શરદઃ શતમ્ ॥૫॥ ભવેમ શરદઃ શતમ્ ॥૬॥ ભૂયેમ શરદઃ શતમ્ ॥૭॥ ભૂયસીઃ શરદઃ શતાત્ ॥૮॥ (૪૪૫)

(૬૮) વેદોક્ત કર્મ (ઋષિઃ બ્રહ્મા દેવતા - કર્મ)

અભ્યસશ્ચ વ્યચસશ્ચ બિલં વિ વ્યામિ માયયા તાભ્યામુદ્ધત્ય વેદમય કર્માણિ કૃણ્મહે ॥૧॥ (૪૪૬)

(૬૫) અવનમ્ : અર્થ-(હરિઃ સુપર્ણઃ દુઃખોકા હરણ કરનેવાલા ઉત્તમ કિરણવાલા સૂર્ય (દિવં આરૂહ) દ્યુલોક પર આરૂઢ હુઆ હૈ (દિવં ઉત્પતન્તં ત્વા) દ્યુલોક પર ચઢતે સમય તુઝે (યે દિપ્સન્તિ) જો હાનિ પહુંચાતે હૈ, હે (જાતિવેદઃ) અગ્ન ! (તાન્ હરસા અવ જહિ) ઉનકો અપને જ્વાલાસે માર ગિરા દે ! હે સૂર્ય ! (અવિભ્યચ્) ન ડરતા હુઆ (ઉગ્રઃ) ઉગ્ર હોકર (અર્ચિષા દિવં આ રોહ) તેજસે દ્યુલોક પર ચઢ ॥૧॥

(૬૬) અસુરક્ષયનમ્ (અયોજાલાઃ) લોહેકા જાલ લેતર જો આતે હૈ, (માયિનઃ અસુરઃ) જો કપટી અસૂર (અયસ્મયૈઃ પાશૈઃ અડિનઃ યે ચરન્તિ) લોહેકે પાશ હાથમેં લેકર ચલતે હૈ (હે) જાતવેદઃ) અગ્ને ! (તાન્ તે હરસા રન્ધયામિ)

ઉનકો મૈં તેરે તેજસે વિનષ્ટ કરતા હું. તૂ સહસ્ત્ર-ૠષ્ટિ વજ્રઃ) સહસ્ત્ર નોકવાલા વજ્ર બન કર (સપત્નાન્ પ્રમૃણન્ યાહિઃ શત્રુઓંકા નાશ કરતા હુઆ હમારૂ રક્ષા કર ॥૧॥

(૬૭) **દીર્ઘાયુત્વમ્ :** હમ સૌ વર્ષ દેખેં ॥૧॥ હમ સૌ વર્ષ જીવે ॥૨॥ હમ સૌ વર્ષ જ્ઞાન લેતે રહેં ॥૩॥ ઈન સૌ વર્ષ બઢતે રહે ॥૪॥ હમ સૌ વર્ષ પુષ્ટ હોતે રહે ॥૫॥ હમ સૌ વર્ષ અચ્છી તરહ રહે ॥૬॥ હમ સૌ વર્ષ સજતે રહે ॥૭॥ સૌ વર્ષોસે ભી અધિક જીવેં ॥૮॥

વેદકર્મ : યવન ઈલમ બીલં માયા બીસ્યામી-બીસ્મીલા ઈલમ તાભ્યા વેદ ઉદતમ વેદ વાચા તો ભયા તોબા કર્માણી કૃણુમહે કુરાન કર્માની

(૬૮) **વેદોક્તં કર્મ :** (અવ્યસઃ ચ) અવ્યાપક ઔર (વ્યચસઃ ચઃ) બિલં માયયા) વિષ્યામિ) બિલમેં કુશલતાસે મૈં જાતા હું (તાભ્યાં વેદં ઉદ્ધૃત્ય) ઉન દોનોંસે વેદકો ઉઠાકર (અથ કર્માણિ કૃણ્મહે) કર્મોકોં હમ કરતે હા ॥૧॥ બડે ઔર છોટે સંદૂકોકો મૈં ચાવીસે ખોલતા હું દોનો હાથોંસે વેદકો બાહિર નિકાલતા હું ઉસ વેદકો દેખકર હમ કર્મોકો કરતે હૈ.

(૬૯) **આપઃ** (ૠષિઃ - બ્રહ્મા દેવતા - આપઃ)

આપ-આપો આપ સ્વામી જીબલા જીબ્રાઈલ

જીવા સ્થં જીવ્યાસં સર્વમાયુર્જીવ્યાસમ્ ॥૧॥ ઉપજીવા સ્થોપં જીવ્યાસં સર્વમાયુર્જીવ્યાસામ્ ॥૨॥
સંજીવા સ્થ સં જીંવ્યાસં સર્વમાયુર્જીવ્યાસમ્ ॥૩॥ જીબલા સ્થં જીવ્યાસં સર્વમાયુર્જીવ્યાસમ્ ॥૪॥

(૭૦) **પૂર્ણાયુઃ** (ૠષિઃ બ્રહ્મા દેવતા - ઈન્દ્રસૂર્યાદયઃ)

ઈન્દ્ર જીવ સૂર્ય જીવ દેવા જીવાં જીવ્યાસમહમ્ સર્વમાયુર્જીવ્યાસમ્ ॥૧॥ (૮૫૧)

(૭૧) વેદમાતા - મહયંદત્વા વૃજત-મહમદય ત્વા અર્બજ બ્રહ્મ-લા મકાઁ

(ૠષિઃ બ્રહ્મ દેવતા-ગાયત્રી)

મય અસૂર વરદા અરબદા યવન

સ્તુતા મયાં વરદા વેદમાતા પ્ર ચોદયન્તાં પાવમાની દ્વિજાનમ્ ।
આયુઃ પ્રાણં પ્રજાં પશું કીર્તિં દ્રવિણં બ્રહ્મવર્ચસમ્ । મહ્યં દત્વા વ્રજત બ્રહ્મલોકમમ્ ॥૧॥ (૮૫૨)

(૭૨) પરમાત્મા

(ૠષિઃ ભૃગ્વડિરા બ્રહ્મા દેવતા - પરમાત્મા દેવાશ્ચ)

(દદમ) અદમ (એનૂમ) નૂહ મનૂ (ભરામ) અબ્રામ (યસ્મા) ઈસમાઈલ (ત્કોસં) મુસાક (દૂર) દઉદ-વેદં(તસ્મીન)ઈસા(અંન્તરબ) અંતનબી-અરબ બ્રહ્મણો અર્બીય કીતાબ

યસ્માત્કોશદુરભરામ વેદં તસ્મિન્નન્તરવ દદમ એનમ્ ।
કૃતમિ બ્રહ્મણો વીર્યે ણ તેન મા દેવાસ્તપસાવતેહ ॥૧॥ (૮૫૦)
॥ ઈતિ સપ્તમોનુવાકઃ ॥૭॥ ॥ ઈત્યેકોનવિશં કાન્ડં સમાપ્તમ્ ॥

(૬૯) **આપઃ** અર્થ-(જીવાઃ સ્થ) તુમ જીવનેવાલે હૈ, (જીવ્યાસં, સર્વે આયુઃ જીવ્યાસં) મૈં જીવું, મૈં સબ આયુતક જીવું ॥૧॥ (ઉપજીવાઃ સ્થ) તુમ જીવનેવાલે હો, (ઉપ જીવ્યાસં) મૈં જીવું, સબ આયુતક જીવું ॥૨॥ (સંજીવાઃ સ્થ) તુમ ઉત્તમ જીવનવાલે હો, મૈં ઉત્તમ જીવનવાલા બનું, સબ આયુતકં જીવું ॥૩॥ (જીવલાઃ સ્થ) તુમ જીવન યુક્ત હો, મૈં જીવું, સબ આયુતક મૈં જીવું ॥૪॥

(૭૦) **પૂર્ણાયુઃ** હે ઈન્દ્ર ! (જીવ) જીવો ! હે સૂર્ય (જીવ) જીવો, (દેવાઃ જીવાઃ) હે દેવો ! જીતે રહો (અહં

 જીવ્યાસં) મૈં જીવૂં (સર્વ આયુઃ જીવ્યાસં) સબ આયુતક જીવિત રહું ॥૧॥
(૭૧) વેદમાતા (મયા વરદા વેદમાતા સ્તુતા) મૈંને વેદમાતાકી સ્તુતિ કી, વહ વેદાતા (દ્વિજાનાં પ્ર ચોદયન્તી) દ્વિજોંકો પ્રેરણા દેનેવાલી ઔર (પાવમાની) પવિત્ર કરનેવાલી હૈ, આયુ, પ્રાણ, પ્રજા, પશુ, કીર્તિ, ધન, જ્ઞાન, તેજ (મહ્યં દત્વા) મુઝે દેકર (બ્રહ્મલોકં વ્રજત) બ્રહ્મલોકકો જાઓ ॥૧॥
(૭૨) પરમાત્મા (યસ્માત કોશાત્) જિસ સંદૂકસે (વેદં ઉદભરામ) વેદકો હમને નિકાલા (તસ્મિન્ અન્તઃ) ઉસીમેં (એનં અવદધ્મ) ઈસ વેદકો હમ પુનઃ રખતે હૈ (બ્રહ્મણઃ વીર્યેણ ઇષ્ટં કૃતં) જ્ઞાનકે વીર્યસે જો કર્મ કરના થા વહ કિયા. (તેન તપસા) ઉસ તપસે (દેવાઃઇહ અવત) દેવ યહાં હમારૂ રક્ષા કરેં ॥૧॥
પરમાત્મા (યસ્મત-કોસાત) યસમાલ મુસા(વેદંઉદ-ભરામ) દઉદ અભરામ (તસ્મીન અંત) ઈસા અંતનબી (એનંમ અવદદ્ધમ) નૂહ-મનૂહ આદમ (બ્રહ્મણા વીર્યેણ) અર્બીય બ્રાહ્મણ (ઈસ્ટ કૃત) જાતી કીતાબ કર્મ તેના તપે કરી રક્ષા કરો
॥ યહાં સપ્તમ મનુવાક સમાપ્ત ॥ ॥યહાં ૧૯વાં કાન્ડ સમાપ્ત હુઆ ॥ પા.નં. ૬૨-૬૪

અથર્વવેદકા સ્વાધ્યાય (વિશં કાન્ડમ્)

ઈન્દ્રકી મુછિયાં

અથર્વેદના ૧/૫ પાંચમા ભાગમાં ઈન્દ્રનું નામ બોલે છે. આ ઈન્દ્ર કોણ છે ? ઈન્દ્ર-ઈમામ-માતૃલી-મુર્તઅલી-ઈન્દ્ર જૂઓ અલીની અરજી
ઈન્દ્ર વીર હૈ ઈસલિયે ઉસકી મુછિયાં અચ્છી રહેગી યહ સ્વાભાવિક હી હૈ દેખિયે-
હરિ સ્મશારૂઃ હરિ કેશઃ અ ૨૦/૩/૯/૩ (૧૮૯) 'પીલી મુછિયોંવાલા ઔર પીલે કેશોંવાલા ઈન્દ્રહૈ' ઔર દેખિયે-
ઈન્દ્રઃ સ્વશ્મશ્રૂણિ હરિતાનિ સચાં અભિ પ્રુષ્ણુતે અ ૨૦/૭૨/૫ (૪૮૫)
'ઈન્દ્ર અપને પીલે રંગકે મૂછિયોં કે બાલોંપર પાની લગાતા હૈ ઈસ વર્ણનસે પતા લગતા હૈ કિ ઈન્દ્રસે બાલ, મૂછિયોંકે, દાઢીકે તથા સિરકે (હરિ, હરિત્) પીલે રંગકે થે.

ઈન્દ્રકા ગલા

ઈન્દ્રકા ગલા 'તુવિ-ગ્રીવઃ' (૧૫) બડા થા. મુખકી જિતની ચૌડાઇ હોતી હૈ ઉસસે ગલા બડા હોના ચાહિયે કમસે કમ વીરકા ગલા તો અચ્છા મજબૂત હોના ચાહિયે. વૈસા મજબૂત ગલા ઈન્દ્રકા થા. દેખિયે-
તુવિગ્રીવો ધપોદરઃ સુબાહુઃ અન્દસો મદે અન્દ્રો વૃત્રાણિ જિધ્નતે ॥ અથ ૨૦/૫/૨ (૧૫)
ઈન્દ્ર (તુવિઃ ગ્રીવઃ) બડી ગર્દનવાલા, (વપા-ઉદરઃ) બડે પેચટવાલા, (સુબાહુઃ) ઉત્તમ બાહુવાલા (અન્ધસઃ ગદે) સોમરસકે ઉત્સાહસે (વૃત્રાણિ જિગ્નતે) વૃત્રોંકો મારતા હૈ. ઈન્દ્રકા પેટ (વપા-ઉદરઃ) પુષ્ટ થા, પેટપર ચર્બી થી. એસા ઇસ મંત્રસે દીખતા હૈ યહ ઉસકી અદભ્ય શક્તિકા લક્ષણ હૈ.
ઈન્દ્રકી દો શિખાયેં થી : ઈન્દ્રકી દો શિકાયેં થી એસા કહા હૈ દેખિયે- યસ્ય દ્વિબર્હસો બૃહત્સહઃ ાધાર રોદસી અ ૨૦/૬૦/૫ (૩૭૮) પા.નં. ૭
સંગઠન કરનેવાલા ઈન્દ્ર : યદા નદતું કૃણોષિ આત્ ઇત્ સમુહસિ (૭૦૫) જબ હે ઈન્દ્ર ! તૂ ભાષણ કરતા હૈ, ઉસસે તૂ સમુહ બનતા હૈ. ઈન્દ્રકે ભાષણમેં સંગઠન કરનેકી શક્તિ હોતી હૈ
લોગોંકો બસાનેવાલા ઈન્દ્ર : વસુઃ (૩૨૭)-લોગોંકો વસાનેવાલા ઈન્દ્ર હૈ. યહ ઈન્દ્ર લોગોંકો બસતી કરાનેકી સુવયવસ્થા કરતા હૈ

 ઈન્દ્ર ઘર રહનેકે લિયે દેતા હૈ : ત્રિધાતુ ત્રિવરૂથં સ્વસ્તિમાત્ શરણં છર્દિઃ મહ્યં મઘવયઃ ચ યચ્છ, એભ્યઃ વિદ્યું યાવદ્ય (૫૨૨૫)- તીન ધાતુઓંસે બના, તીન છપ્પરોંવાલા, કલ્યાણકારી, આશ્રય કરને યોગ્ય ઘર મુઝે દે દો, તથા એસે ઘર ધનવાનોંકો ભી મિલેં એસા કર ઔર ઇનસે સબ શત્રુઓંકો દૂર કર જિસસે વહાં સુખસે સબ માનવોંકા રહના હો સકે

ઉત્તમ માર્ગ : સુપથા શીભં અર્વાડ યાહિ (૬૦૩)- ઉત્તમ માર્ગસે શીઘ્ર હમારે પાસ આઓ. યે માર્ગ રથકે માર્ગ હૈ એસે રથકે માર્ગ ઉત્તમ હોને ચાહિયે. ઇન્દ્ર ઉત્તમ માર્ગ નિર્માણ કરતા હૈ.

દુઃખ દેનેવાલોંકો દન્ડ : શફારુજઃ આરુજાસિ (૬૧૦)-દુઃખ દેનેવાલે દુષ્ટ શત્રુઓંકો તૂ યોગ્ય દન્ડ દેતા હૈ. ઇસસે પ્રજાજન આનંદમેં રહ સકતે હૈ.

દેવકી સહાયતા : દેવયું દેવાસઃ પ્રાચૈઃ પ્રણયન્તિ (૯૪૪)- દેવત્વ પ્રાપ્ત કરનેવાલેકો દેવ આગે બઢાતે હૈ. દેવોંકે ગુણોંકો દેખકર ઉન ગુણોંકો અપને અન્દર ધારણ કરનેસે દેવત્વ પ્રાપ્ત હોતા હૈ એસે દેવત્વ પ્રાપ્ત કરનેવાલોંકો દેવ હર પ્રકારસે સહાયતા કરતે હૈં. બ્રહ્મપ્રિયં વરા ઇવ જોષયન્તે (૧૫૫)-જ્ઞાન જિસકો પ્રિય હૈ, જો જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરતા હૈ, ઉસકા દેવ શ્રેષ્ઠ પુરુષકી સહાય્ય કરનેકે સમાન સહાય્ય કરતે હૈ

ઇનદ્રકા મહાત્મ્ય : ઇન્દ્રસ્ય શતેન ધામભિઃ મહયામસિ (૧૦૮)-ઇન્દ્રકા મહત્વ ઉસકે સૈંકડો સ્થાનોંસે વર્ણિત હોતા હૈ. ઇન્દ્રકા મહત્વ ઇતના બડા હૈ. મહિનઃ (૨૯૬)-ઇન્દ્ર સચમુચ મહાત્મ્ય સે યુક્ત હૈ

યશ હમેં પ્રાપ્ત હો : જ્યેષ્ઠં ઓજિષ્ઠં પપુરશ્રિવઃ આ ભર (૫૧૮)-શ્રેષ્ઠ સામર્થ્યવાન્ પરિપૂર્ણ યશ હમેં ભરપૂર દે.

ઇન્દ્ર સચ્ચા હૈ : ઇન્દ્રમેં સચાઇ હે વહ કભી સત્યમાર્ગસે દૂર નહીં જાતા. ઇસ કારણ કહા હૈ-

સત્ય : (૫૦૫)ઇન્દ્ર સત્ય હૈ, સચા હૈ, કભી અસત્ય માંપર જાતા નહીં. સત્યસ્ય સુનુઃ (૧૩૩)-ઇન્દ્ર સત્યકા પ્રસારક હૈ ઉસ સત્ય માર્ગસે જાનેસે લાભ હોતા હૈ, યહ અપને આચરણસે સબકો બતાતા હૈ.

યુદ્ધસે લૂટ : અસુરેભ્યઃ ભુજઃ આ ભર (૩૩૬)-અસુરોંસે લૂટ ભર દે. અસુરોંકા પરાભવ કરકે ઉનસે ધન આદિ પદાર્થ ભરપૂર પ્રમાણમેં પ્રાપ્ત કર. શત્રુકે નગર તોડે. ઉનપર અપના કબજા કિયા તો વહાંસે યથેચ્છ લૂટ કરકે વિજયી વીરોંકો ધન યથેચ્છ પ્રમણમેં પ્રાપ્ત હોતા હૈ. એસા દન ઇન્દ્રકે પાસ આતા રહતા હૈ. વિજય પ્રાપ્ત કરનેવાલે, વીરકો એસા ધન મિલતા હી હૈ.

ઇન્દ્રકે વર્ણન : ઇસ સમયતક હમને ઇન્દ્રકે વર્ણન દેખે. વેદવચનોંકો દેકર ઉનકે યહાં સરલ અર્થ કિયે હૈ. ઉન વચનોંપર વિશેષ વિચારણા કરકે અધિક ટીકા-ટિપ્રણી નહીં કી હૈ. ક્યોકિ ઇન વચનોં પર અધિક ટીકા-ટિપ્પણી કરનેકી કોઇ જરુરત હી નહીં હૈ ઇતને યે વચન સ્પષ્ટ હૈ.

ઇન વચનોં કે મનનસે ઇન્દ્રકે સ્વરુપકા પતા પાઠકોંકો લગ સકતા હૈ. ઇન્દ્ર લોગોંકા સંરક્ષણ કરતા હૈ, શત્રુઓંસે યુદ્ધ કરકે, ઉનકા પરાભવ કરકે બાહરકે શત્રુઓંકો દૂર કરતા હૈ અન્દરસે ઔર બાહરસે સંરક્ષણ કરકે પ્રજાકો શાન્તકા આનંદ દેના યે ઇસ ઇન્દ્રકે મુખ્ય કાર્ય હૈ. ઇસીલિયે ઇસ ઇન્દ્રકો હમ 'યુદ્ધમંત્રી' અથવા સંરક્ષકમંત્રી' કહ સકતે હૈ ઇનકે કર્તવ્ય યહાં ઇસ નિબંધમેં દિયે હૈ. ઉનકા વિચાર પાઠક કરેં ઔર યુદ્ધમંત્રોકે કર્તવ્ય ક્યા હૈ, ઇસ વિષયમેં વેદકા કથન ક્યા હૈ, યહ પાઠક દેખેં ઔર ઉસકા મનન કરકે નિશ્ચય કરેં કિ રાજયકે યુદ્ધમંત્રી એસે હોને ચાહિયે. અથર્વવેદકે અનેક નામોંમેં 'ક્ષત્રવેદ'ભી એક નામ હૈ. યહ નામ અથર્વવેદકો ઇસલિયે મિલા હૈ કિ, ઇસમેં ઇન્દ્રકે મંત્ર પાંચવે ભાગસે ભી અધિક સંખ્યામેં હૈ. ઇન ઇન્દ્રકે મંત્રોકે કારણ હી ઇસ વેદકો ક્ષત્રવેદ કહા હૈ. પાઠક ઇસ પ્રકારણકા અધિક વિચાર કરકે ક્ષાત્રભાવકા યોગ્ય બોધ પ્રાપ્ત કરેં ઔર ઇસ બોધરો રાષ્ટ્રીય ઉન્તિકે કાર્યોમેં લગા દેંવે.

પા.નં. ૩૦

અથર્વવેદકા સુબોધ ભાષ્ય (વીસવાં કાન્ડ)

વિષયાનુક્રમણિકા

ઈન્દ્ર ઈમામ માતૂલી મુર્તાઅલી વર્ણન

સૂક્ત ૧૧૫ કાન્ડ ૨૦ (ઋષિઃ ૧-૨ વત્સઃ દેવતા - ઈન્દ્રઃ

અહમદી હું સૂર્ય રૂપે મહામદ

અહમિદ્ધિ પિતુષ્પરિં મેધામૃતસ્ જગ્રભં । અહં સૂર્ય ઈવાજનિ ॥૧॥ અહં પ્રત્યન મન્મના ગિરઃ શુભ્યામિ કન્ડવત્ । યેનેન્દ્રઃ શુષ્મમિદ્ધધે ॥૨॥ યે ત્વામિંન્દ્ર ન તુષ્ટવુર્ઋ,યો યે ચં તુષ્ટવુઃ । મમેદ્વર્ધસ્વ સૃષ્ટુતઃ ॥૩॥ (૭૦૮)

(સૂક્ત ૧૧૬) (ઋષિ ૧-૨- મેધ્યાતિથિઃ દેવતા - ઈન્દ્રઃ)

મુદીમહી-મહામદી-મહીમદનનબી

માઁ ભૂમ નિષ્ટયા ઈવેન્દ્ર ત્વદરણા ઈવ । વનાનિ ન પ્રજહિતાન્યદ્રિવો દુરાષાસો અમન્મહિ ॥૧॥ અમન્મહીનાશવોનુગ્રાસશ્ચ વૃત્રહન્ સુકત્સુ તેં મહતા શૂર રાધસાનુ સ્તોમ મુદીમહિ ॥૨॥ (૭૧૦)

(સૂક્ત ૧૧૭) (ઋષિઃ ૧-૩ વસિષ્ઠઃ દેવતા । ઈન્દ્રઃ:)

સોમ ઈન્દ્રં મદનતુ સ.તૂ અર્બાહ ભયામ

પિબા સોમમિન્દ્ર મન્દતુ ત્વા યં તે સુષાવ હર્યશ્વાદ્રિઃ । સોતુર્બાહુભ્યાં સુયયો નાર્વા ॥૧॥ યસ્યે મદો યુજ્યશ્ચારૂરસ્તિ યેન વૃત્રાણિ હર્યશ્વ હંસિ । સ ત્વામિંન્દ્ર પ્રભૂવસે મમત્તુ ॥૨॥ પા.નં. ૧૩૩

॥ અથ કુન્તાપસૂક્તાનિ ॥

(સૂક્ત ૧૨૭) (ખિલાનિ)

ઈદં જના ઉપ શ્રુત નરાશંસ સ્તવિંષ્યતે । વષ્ટિં સહસ્ત્રાં ચ કૌરમ આ રૂશમેષુ દહ્મહે ॥૧॥
ઉષ્ટ્રા યસ્ય ગ્રવાહણોં વધૂમન્તો દ્વિર્દશં । વર્ષ્મા રથસ્ય નિ જિંહીડતે દિવ ઈપમાણા ઉપસ્પૃશઃ ॥૨॥
એષ ઋષય મામહે શતં નિષ્કાન્દશ સ્ત્રઝઃ । ત્રીણિં શતાન્તયર્વતાં સહસ્ત્રા દશ ગોનામ્ ॥૩॥
વચ્યસ્વ રેભ વચ્યસ્વ વૃક્ષે ન પક્ શકુનઃ । ઓષ્ટે જિહ્વા ચર્ચરીતિ ક્ષુરો ન ભુરિજોરિવ ॥૪॥
પ્ર રેભાસો મનીષા બૃપા ગાવ ઈવેરતે । ણ્અમોતપુત્રકા એષામમોત ગા ઈવાસતે ॥૫॥
પ્ર રેભ ધી ભરસ્વ ગોવિંદ વસુવિદમ્ । દેવેત્રેમાં વાચૈ શ્રીણીહીષુર્નાવીરસ્તારમ્ ॥૬॥
રાજ્ઞો વિશ્વજનીનસ્ય યો દેવેમર્ત્યાં અતિં । વૈશ્વાનરસ્ય સૃષ્ટુતિમા સુનોતા પરિક્ષિતઃ ॥૭॥

કૃષ્ણ નો અંતીમ વંશ પીર મલીચ્છ ક્ષેમા મકામાં સ્થાપિત

પરિચ્છિન્નઃ ક્ષેમમકરોત્તમ આસનમાચરન્ । કુલાયન્કૃષ્ણવન્કૌરવ્યઃ પતિર્વદતિ જાયયાં ॥૮॥
કતરત્ત આ હરાણિ દધિ મન્થાં પરિ શ્રુતમ્ । જાયાઃ પતિં વિ પૃચ્છતિ રાષ્ટ્રે રાજ્ઞઃ પરિક્ષિતં- ॥૯॥

પા.નં.. ૧૪૨

અભીવસ્વઃ પ્ર જિંહીતે યવઃ પકઃ પથો બિલમ્ । જનઃ સ ભદ્રભેધતિ રાષ્ટ્રે રાજ્ઞઃ પરિક્ષિતઃ ॥૧૦॥ ઈન્દ્રઃ કારૂમબૂબધદુત્તિષ્ઠ વિ ચરા જનમ । મમેદુગ્રસ્ય ચર્કુધિ સર્વ ઈત્તે પૃણાદરિઃ ॥૧૧॥ ઈહ ગાવઃ પ્રજાયધ્વમિહાશ્વા ઈહ પુરુષાઃ । ઈહો સહસ્ત્રદક્ષિણોપિં પૂષા નિ પીદતિ ॥૧૨॥ નેમા ઈન્દ્ર ગાવો રિષન્મો આસાં ગોપ રીરિષત્ । માસામમિત્રયુર્જન ઈન્દ્ર મા સ્તેન ઈશત ॥૧૩॥ ઉપ નરં નોનુમસિ સૂક્તેન વચસા વયં ભદ્રેણ વચસા વયમ્

વનાદધિધ્વનો ગિરો ન રિંષ્યેમ કદા ચન ॥૧૪॥ (૭૭૮)

(સૂક્ત ૧૨૮)

પાક યવન પથ ઈલમ ઈન્દ્ર કારૂમ મકારૂ અરબુદી

યઃ સમેયોં વિદથ્યઃ સુત્વા યજ્વાથ પુરુષઃ । સૂર્ય ચામું રિશાદસં તદેવાઃ પ્રાગકલ્પયયન્ ॥૧॥
યો જામ્યા અમેથયસ્તદ્યત્સખાયં દુધુર્પતિ । જ્યેષ્ઠો યદપ્રચેતાસ્તદહુરધરાગિતિં ॥૨॥
યદ્ભદ્રસ્ય પુરુષસ્ય પુત્રો ભવતિ દાધૃષિઃ । તદ્વિપ્રો અબ્રવીદુદગ તદન્ધર્વઃ કામ્યં વચઃ ॥૩॥
યશ્ચ પણિ રભુજિષ્ઠયો યશ્ચ દેવાં અદાશુરિઃ । ધીરાણાં શશ્વતામહં તદપાગિતિં શુશ્રુમ ॥૪॥

સુમેરીયા અરબીદ યવન પુરૂશ પશ્ચિમે તે દેવા મં.૧ યોભમ્યા-મુર્તજયા-જમાઈ ફતૂદી-સખાયા મં.૨ સયદવ પુત્ર ભવતી સઈદા રૂ વિપ્ર અર્બવી ઉદયચ મકા મદન વાચ નં.૩ નબી અરબૂ દેવા આદ અસૂરી મહંમદતા રસૂલ પાક ગતીમ મં.૪ ય દેવા અયજ અંતીમ`દી સૂર્ય મદીના નબી મં.૫ અમીનવ રહીમનય અબ્રાહમ-બ્રાહ્મણ પુત્રો સ્તોતા કલમે સુ અસમિતા મં.૬ સુ અમીન સ રહીમન સબ્રહ્મયા બ્રાહ્મણ પુત્ર કલમ સુ. મં.૭ ઈન્દ્ર સૈયદા માનુસ રૂપ અર્બીરૂપ મં.૧૨ અર્બી મકા મદનવ ર જી મ.રહીમ મલીચ્છ મં.૧૩

યે ચ દેવા અયજન્તાથો યે ચ પરાદદિઃ । સૂર્યો દિવમિવ ગત્વાય મઘવાનો વિ રપ્શતે ॥૫॥ યોનાક્તાક્ષો અનભ્યક્તો અમણિવો અહિરણ્યવઃ । અબ્રહ્મા બ્રહ્મણઃ પુત્રસ્તોતા કલ્પેષુ સંમિતા ॥૬॥ ય આક્તાક્ષઃ સુભ્યક્તઃ સુમણિઃ સુહિરણ્યવઃ । સુબ્રહ્મા બ્રહ્મણઃ પુત્રસ્તોતા કલ્પેષુ સંમિતા ॥૭॥ અપ્રપાણા ચ વેશન્તા રેવાં અપ્રતિદિશ્યયઃ । અયભ્યા કન્યા કલ્યાણી તોતા કલ્પેષું સંમિતા ॥૮॥ સુપ્રપાણ ચ વેશન્તા રેવાન્તસપ્રિતિંદિસ્યયઃ । સુયભ્યા કન્યા કલ્યાણી તોતા કલ્પેષુ સંમિતા ॥૯॥ પરિવૃક્તા ચ મહિષી સ્વાસ્ત્યા ચ યુધિંગમઃ । શ્વાસુરશ્વાયામી તોતા કલ્પેષુ સંમિતા ॥૧૦॥ વાવાતા ચ મહિષી સ્વસ્ત્યા ચ યુધિંગમઃ । શ્વાસુરશ્વાયામી તોતા કલ્પેશુ સંમિતા ॥૧૧॥ યદિન્દ્રાદો દાશરાજ્ઞે માનુપં વિ ગાહથાઃ । વિરુપઃ સર્વસ્મા આસીત્સહ યક્ષાય કલ્પતે ॥૧૨॥ ત્વં વૃષાંક્ષું મઘવન્નમે મર્યાકરો રજિંમ્ । ત્વં રૌહિણં વ્યા સ્યો વિ વૃત્રસ્યાભિંનચ્છિંરઃ ॥૧૩॥ પા.નં. ૧૪૪

અર્બતનહી-આપ યવ ઈન્દ્ર મહાન રસુલ અર્બુવન નમો

યઃ પર્વતાન્વ્યદધાદ્યો અપો વ્યગાહથાઃ । ઈન્દ્ર યો બૃત્રહા મહાન્ તસ્માદન્દ્રિ નમોસ્તુ તે ॥૧૪॥ પ્રષ્ટિં ધાવન્તં હર્યોરાચૈઃ શ્રવસમબ્રુવન્ । સ્વસ્ત્યશ્ચ જૈત્રાયેન્દ્રમા વહ સુસ્ત્રજમ્ ॥૧૫॥ યુક્ત્વા શ્વેતા ઓશ્વેઃ શ્રવસં હર્યો ર્યુજન્તિ દક્ષિંણમ્ । પૂર્વતમં સ દેવાનાં બિભ્રદિન્દ્ર મહીયતે ॥૧૬॥

(સૂક્ત ૧૨૯)

સ દેવાનાં મદેનવા અરબી ઈન્દ્ર મહીયતે સાધુ પુત્ર રહીમનય મંકી મલેચ્છ મં. ૪-૫ અહમીદયા અર્બા મકા મદનુતુમમં.૧૧ સામ કુલં મકી મલેચ્છસી પાક અર્બીયવન અબી યવન ઈતી મં.૧૬ અસ્વસ્યં વારો ગો સફાતે મં.૧૮ સ્યેબની અમીનય ઉપ જીહીકા મંય૧૪

એતા અશ્વા આ પુવન્તે ॥૧॥ પ્રતીપં પ્રાતિસુત્વનમ્ ॥૨॥ તાસામેકા હરિક્કિકા ॥૩॥ હરિક્કિકે કિમિચ્છિસિ ॥૪॥ સાધું પુત્રં હિરણ્યયમ્ ॥૫॥ કાન્ડ તં પરાસ્યઃ ॥૬॥ યત્રાભૂસ્તસ્ત્રઃ શિંશપાઃ ॥૭॥ પરિત્રયઃ ૮॥ પૃદકવઃ ॥૯॥ શૃડું ધમન્ત આસતે ॥૧૦॥ અયમિહાગતો અર્વા ॥૧૧॥ સ ઇચ્છકા સંજ્ઞાયતે ॥૧૨॥ ગોમયાદ્ ગોગતિરિવ ।૧૩॥ પુસાં કુલે કિર્મિચ્છસિ ॥૧૪॥ પક્વૌ વ્રીહિયવા ઇતિં ॥૧૫॥ વ્રીહિયવા અદ્યા ઈતિ ॥૧૬॥ અજગર ઈવાવિકાઃ ॥૧૭॥ અશ્વસ્ય વારોં ગૌશફશ્ચ તે ॥૧૮॥ શ્યેપર્ણી સા ॥૧૯॥ અનામયોપજિહિકા ॥૨૦॥ (૮૧૪)

પા.નં. ૧૪૫

(સૂક્ત ૧૩૦)

આપ અહમદીન કન્યા યવના કુરાનસ્ય પાક અમીનીકા અમીન મલીચ્છ દેવ પશ્ચિમ સૂર્ય અંતીમ ઈલા દેવ મહમદત મં.૧૬ રસુલકા

કો અપાવહદિમા દુગ્ધાનિં ।।૧।। કો અસિંકન્યાઃ પયઃ ।।૨।। કો અર્જુન્યાઃ પયઃ ।।૩।। કઃ કાષ્ણ્યાઃ પયઃ ।।૪।। એતં પૃચ્છ કુહ પૃચ્છે ।।૫।। કુહા કં પકકં પૃચ્છે ।।૬।। યા નોપ તિષ્ઠન્તિ કુક્ષિમ ।।૭।। અકુપ્યન્તઃ કુપાયવઃ ।।૮।। અમણિકા મણિછદઃ ।।૯।। દેવત્વા પ્રતિ સૂર્યમ૯ ।।૧૦।। એની હરિંક્રિકા હરિંઃ ।।૧૧।। પ્રદુદ્રવર્મધા પ્રતિં ।।૧૨।। વશાયાઃ પુત્રમા યન્તિ ।।૧૫।। ઈરા દેવમમદત્ ।।૧૬।। અથો ઈયમિયમિતિં ।।૧૭।। અથો ઈયમિતિં ।।૧૮।। અથોશ્વા અસ્થૂરિ નો ભવન્ ।।૧૯।। ઈયતિકા શલાકકા ।।૨૦।। (૮૩૪)

(સૂક ૧૩૧)

આમીના પુત્ર નબી નમ મં.ર વરૂણ યવ અરબી મં.૪ સંત રહીમનય મં.૭ .યનેન મં.ય૧૧ નબીનામ ગુપ્ત ઈદન મહંમદ કરીમ પાક બલી-શક બલી મં.૬

આ મિંનોતિ વિ ભિદ્યતે ।।૧।। તસ્ય કર્ત નિભનમ્ ।।૨।। વરુણો યાતિ વસુભિઃ ।।૩।। શતં વાયોરભીશવઃ ।।૪।।

પા.નં. ૧૪૬

શતમશ્વાં હિંરણ્યયાઃ ।।૫।। શતં રથાં હિરણ્યયાઃ ।।૬।। શતં કૃથા હિંરણ્યાઃ ।।૭।। શતં નિષ્કા હિંરણ્યયાઃ ।।૮।। અહલ કુશવર્ત્તક ।।૯।। શફે ન પીવ ઓહતે ।।૧૦।। આયવનેન તેદની ।।૧૧।। વનિષ્ઠૌ નાવ ગુહ્યતે ।।૧૨।। ઈદં મહ્યં મન્ડરિકે ।।૧૩।। તે વૃક્ષાઃ સહ તિંષ્ઠન્તિ ।।૧૪।। પાકબલિઃ ।।૧૫।। શકબલિઃ ।।૧૬।। અશ્વત્થઃ ખદિરો ધવઃ ।।૧૭।। અરટુપર્ણઃ ।।૧૮।। શયે હત ઈવ ।।૧૯।। વ્યાપ્ત પુરુષઃ ।।૨૦।। અદુહન્નિત્ પીયુષમ્ ।।૨૧।। અધ્યર્ધશ્ચ પરસ્વતઃ ।।૨૨।। દ્વૌ ચ હરિસ્તનો હતી ।।૨૩।।

(સૂક ૧૩૨)

આદલાબુકમેકકમ્ ।।૧।। અલાબુકં નિખાતકમ્ ।।૨।। કર્કરિકો નિખાતકઃ ।।૩।। તદ્ વાતઃ ઉન્મથાયતિ ।।૪।। કુલાયૈ કૃણવાદિતિં ।।૫।। ઉગ્રં વનિષદાતતમ્ ।।૬।। ન વનિષદનાતતમ્ ।।૭।। ક એષાં કર્કરિં લિખત્ ।।૮।। ક એષાં દુન્દુભિં હનત્ ।।૯।। યદિ હનત કથં હનત્ ।।૧૦।।

પા.નં. ૧૪૭

ત્રયી અમીનવી રહીમન મકામદીતે અરબવી નીલી ધજા

દેવી હનત્ કુહ હનત્ ।।૧૧।। પર્યાગારં પુનઃ પુનઃ ।।૧૨।। ત્રીણ્યુષ્ટ્રસ્ટ નામાનિ ।।૧૩।। હિરણ્યમિત્યેકમબ્રવીત્ ।।૧૪।। દ્વે વા યશઃ શવઃ ।।૧૫।। નીલ શિકન્ડો વા હનત્ ।।૧૬।। ૮૭૦

(સૂક્ત ૧૩૩)

અમીન્યા પુત્ર માતા કુરાન ઉતરી જીબરૂલી ગ્રંથ દાનવ રસુલના ઉતરી નીમાજ અમીનયામ અર્બ સાદાતન લા મકા

વિતતૌ કિરણૌ દ્વૌ તાવા પિનષ્ટિ પુરુષઃ દુન્દુભિમા હનનાત્યમ । ન વૈ કુમારિ તત્તથા યથા કુમારિ મન્યસે ।।૧।। માતુષ્ટે કિરણૌ દ્વૌ નિવૃતઃ પુરુષાદ્ દતિઃ રજ્જુનિ ગ્રન્થેર્દાનમ્ ન વૈ ।।૩।। ઉત્તાનાયાં શયાનાયાં તિષ્ઠન્તમવ ગૂહતિ । ઉપાનહિ પાદમ । ન વૈ ।।૪।। શ્લક્ષ્ણાયાં શ્લક્ષ્ણિકાયાં શ્લક્ષ્ણમેવાવ ગૂહતિ । ઉત્તરાશ્વનીમાંજન્યંમામ્ । ન વૈ ।।૫।। અવશ્લમિંવ ભ્રંશદન્તર્લોકમવતિં હ્રદે । ઉત્તરાચ્ચીનીં વર્ત્મભ્યામ૯ । ન વૈ ।।૬।। (૮૭૬)

(સૂક્ત ૧૩૪)

આરબ ઉદય અલા નબી

ઈહેત્થા પ્રાગપાગુદગધરાગાસ્ન્ના ઉદભિર્યથા । અલાબૂનિ ।।૧।। ઈહેત્થા પ્રાગપાગુદધરાગાસન્ના ઉદભિર્યથા । વત્સાઃ

 પ્રપન્તે આસતે । પૃષાતકાનિ ॥૨॥

ઉદય અરબમાં અલીપાક ફાતૂમા રસુલીની

ઇહેત્થા પ્રાગપાગુદગધરાગાસન્ના ઉદભિર્યથા । સ્થાલીંપાકો બિલીતે । અશ્વત્થપલાશમ્ ॥૩॥

ઇહેત્થા પ્રાગપાગુદગધરાગાસન્ના ઉદભિર્યથા । સા વૈ સ્પૃષ્ટા વિલીયતે । વિમ્રુદ્ ॥૪॥

ઇહેત્થા પ્રાગપાગુદગધરાગાસન્ના ઉદભિર્યથા । ઉષ્ણે લોહે ન લીપ્સેથાઃ । ચમસઃ ॥૫॥

ઇહેત્થા પ્રાગપાગુદગધરાગ શિંશલક્ષુ શિશ્લિક્ષતે પિપીલિરાવટઃ ॥૬॥ ૯૮૮૨)

(સૂક્ત ૧૩૫)

અરબીભૂ રસૂલી મકા-બીસ્મીલાહ ગોશફા

ભુગિત્યભિગતઃ । શ્વા ॥૧॥ શલિત્યપક્રાન્તઃ । પર્ણશદઃ ॥૨॥ ફલિત્યભિર્ષ્ટિતઃ । ગોશફઃ ॥૩॥

વીશ્મે દેવા અક્રંસતાધ્વર્યો ક્ષિપ્રં પ્રચર । સુષદ્ મિદ ગવામાસ્તિ પ્ર ખુદ ॥૪॥

પત્ની યદ્દૃશ્યતે પત્ની યક્ષ્યમાણા જરિતરોથામો દૈવ । હોતા વિષ્ટીમેન જરિતરોથામો દૈવ ॥૫॥

આદિત્યા હ જરિતરાડિરોભ્યો દક્ષિણામનયમ્ । તાં હ જરિતર્ન પ્રત્યાયંસ્તામુ હ જરિતર્ન પ્રત્યગુભ્ણન્ ॥૬॥

તાં હ જરિતર્ન પ્રત્યાયન્ તામુહ જરિતઃ પ્રત્યગૃભ્ણન્ । અહા નેત સન્નવિચેતનાનિ જજ્ઞા નેત સન્નપુરોગવાસઃ ॥૭॥

ઉત શ્વેત આશુપત્વા ઉતો પદ્યાભિજ્જવિષ્ઠઃ । ઉતેમાશુ માનં પિપર્ત્તિ ॥૮॥ આદિત્યા રુદ્રા વસવસ્ત્વેલત ઇદં રાધઃ પ્રતિં ગૃમ્ણીહ્યાડિરઃ । ઇદં રાધો વિભુ પ્રભુ ઇદં રાધો બૃહત્ પૃથુ ॥૯॥

ત્વમ્ ઇન્દ્ર અલીના યવહ મલીચ્છા સ્યા મકાં પાક કુરાન અર્બબુ ત્રયી ત્રધા

દેવા દદત્વાવરં તદ૦ વો અસ્તુ સુચેતનમ્ । યુષ્મે અસ્તુ દિવેદિવે પ્રત્યેવ ગૃભાયત ॥૧૦॥ ત્વમિન્દ્ર શુર્મ રિણા હવ્યઃ પારાવતેભ્યઃ । વિપ્રાય સ્તુક્તે વસુવનિં દૂર શ્રવસે વહ ॥ ત્વમિન્દ્ર કપોતાય ચ્છિન્નપક્ષાય વચ્ચતે । શ્યામાકં પકં પીલુ ચ વારસ્મા અકૃણોર્બહુ ॥૧૨॥ અરરો વાવદીતિ ત્રેધા બદ્ધો વરત્રયા । ઇરામહ પ્રશસત્યનિરામપ સેઘતિ ॥૧૩॥ (૮૯૫)

(સૂક્ત ૧૩૬)

સેયદવા અહ મેદા મકાસેઇદવા ગોસફે કુલ અર્બીવ

યદસ્યા અહું મેદ્યાઃ કૃધુ સ્થૂલમુપાતસત્ । મુષ્કાવિદસ્યા એજતો ગોશફે શકુલાવિંવ ॥૧॥ યદા સ્થુલેન પસસાણૌ મુષ્કા ઉપાવધીત્ વિષ્વશ્ચવસ્યા વર્ધતઃ સિકતાખિદ ગર્દભૌ ॥૨॥ યદલ્પિકા સ્વલ્પિકા કર્કન્ધુકેવ પદ્યતે । વાસન્તિકમિવ તેજનં મંસ આતત્યં વિદ્યેત ॥૩॥ યદ્ દ્વાસો લલામગું પ્રવિષ્ટીં મિનમાવિંષુઃ સક્થ્રા દેદિશ્યતે નારીં સત્યસ્યાક્ષિ ભુવો યથા ॥૪॥

સેયદવા અલ્લા મકું અમીનમા અર્બીસુ કથા સૈયદવી

મહાનગ્ન્યદપદ્ વિયુક્તઃ ઋદંદશઅવો નાસરન્ શક્તિં કનીના ખુદ મધ્યમં સક્થુદ્યતમ્ ॥૫॥

મહાનગ્ન્યુ લૂખલમચિતકામન્ત્યબ્રવીત્ । યથા તવ વનસ્પતે નિઘન્તિ તથૈવેતિં ॥૬॥

મહાન ગનીય ફતૂમા ખતૂમા અલુસયદવ નાસીરન શકીત ખુદજા મહાન ગજાય અલૂ કલામ મકામદીન અરબવી નબી અરબુત બભૂવ

મહાન ગનીય અરબૂ ભીસ્તી થાપ્પા ર્બભૂવ નબી અંતીમ મહામદે મં.૮ મહાન અગ્ની-ગનીય યવન-મનૂ ઈમામ સૈયદ રક્ષા યમ મહામદ ય મદીના મં.૧૧ સૈયદવા મહાનગની મહત સાધુ કુદા નમ મં.૧૪

મહાનગ્ન્યુપ બ્રુતે ભ્રષ્ટોથાપ્યબૂભુવઃ । યથૈવ તે વનસ્પતે પિષિન્તિ તથૈવેતિં ॥૭॥ મગાનગ્ન્યુપ બ્રુચે ભ્રષ્ટોથાપ્યબૂભુવઃ । યથા દાવો વિદહ્યત્યાનિ મમ દહન્તે ॥૮॥ મહાનગ્ન્યુપ બ્રૂતે સ્વસ્ત્યાવેશિતં પસઃ । ઇત્થં ફલસ્ય વૃક્ષસ્ય શુપં શુપં ભજેમહિ ॥૯॥ મહાનગ્ની કૃકવાકં શમ્યયા પરિ ધાવતિ । વયં ન વિદ્મ યો મૃગઃ શીર્ષ્ણા હરતિ ધાર્ણિકામ્ ॥૧૦॥

મહાનગ્ની મહાનગ્નં ધાવન્તમનુ ધાવતિ । ઈમાસ્તદસ્ય ગા રક્ષ યમ મામદ્ધ્યોદનમ્ ॥૧૧॥ સુદેવસ્વતા મહાનગ્ની વિ બાધતે મહતઃ સાધુ ખોદનમ્ ।· કુશિતં પીવરી નશદ્ યભ મામદ્ધયોદનમ્ ॥૧૨॥ વશા દુગ્ધા વિંનાશરિં પ્રસૃજતે વનંકરમ્ । મહાન્ વૈ ભદ્રો બિલ્વો યમ મામદ્ધધોદનમ્ ॥૧૩॥ વિદેવસ્ત્વા મહાનગ્નિ વિ બાધતે મહતઃ સાધુ ખોદનમ્ કુમારિકા પિંડકિ કાર્ય કૃત્વા પ્ર ધાવતિ ॥૧૪॥ મહાન્ વૈ ભદ્રો બિલ્વો મહાન્ ભદ્ર ઉદુમ્બરઃ । મહાં અભિતો વાશ્વતે મહતઃ સાધુ ખોદનમ્ ॥૧૫॥ યં કુમારી પિંડલિકા કૃશિતં પીવરી લભેત્ । તૈલકુન્ડા દિવાક્ષ્ઠં રદન્તં શુદ્ધસુદ્ધરેત્ ॥૧૬॥ (૯૧૧)

॥ ઈતિ કુન્તાપસુક્તાનિ ॥

(સૂક્ત ૧૩૭)

(ઋષિઃ - ૧ શિરિમ્બિઠિ, ૨ બુધઃ, ૩ વામદેવઃ ૪-૬ યયાતિઃ ૭-૧૧ તિરશ્ચીરાડિરસો દ્યુતાનો વા ૧૨-૧૮ સુકુક્ષ દેવતા-૧ અલક્ષ્મીનાશનમ્, ૨ ઈન્દ્ર, ૩ દદિક્ર । ૪-૬ સોમ પવમાનઃ ૭-૧૮ ઈન્દ્રશ્ચ)

ઉદય ખુદાઈ વાજ સાતય-સાત કુરાન

યદ પ્રારજગન્તોરો ભન્ડરધાણિકીઃ હતા ઈન્દ્રસ્ય શત્રવાઃ સર્વે બુદ્ધદયાશવઃ ॥૧॥ કપૃન્નરઃ કપૃથભુદ્ધધાતન ચોદયત ખુદત વાજસાતયે । નિષ્ટિયઃ પુત્રમા ચ્યાવયોતય ઈન્દ્રૈ સબાધ ઈહ સોમપીતયે ॥૨॥   પા.નં. ૧૫૦

શ્રી સત્યવેણી

પેહેલા સૃજનહાર વખાણો, ઉસકો જપતાં શંક ન આણોં. ॥૧॥
ઇસથી રેહશો 'તો' સર દુજા ફેરા, સો તુમ જાણો બહોત બોતેરા ॥૨॥
દેખો સત્ય નબીકા સાચા, જયસી કરણી ત્યસી વાચા ॥૩॥
જીભું આંખો સૃજન ભાવા, સાચા થાશો' તો કેડે ધાવા ॥૪॥
યુગ સારા જિન્ને જુઠા કરી જાના, સો અપ્ને સૃજન સાથ સીધાના ॥૫॥
ફિલ્હાલ મવ્લા ફિલ્હાલ કુલ્લા, હરિ બિના અવર કહેશો ભૂલા ॥૬॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો
સાચે થે સે સાચ શું. ખેલ ગયે મયદાન, કૂડા શાહ ન પામિયા, ફોગટ ફીરા નાદાન ॥૧॥
સત્યકી બાટ'જ વિરલે જાણી, ગએસો અપને મારગે આણી. ॥૧॥
અવર બંદા ઇત્ સબ દાવે લાગે, ગફલત હોકર ચોંક ન જાગે, ॥૨॥
નવસો બરસ તભ ભએ રસુલા, સાચા મારગ ગુરુ વિના ભૂલા. ॥૩॥
મોં એ દીન દિલમાં ખોટી, રસુલ ચલે સો બાંટા છોડી ॥૪॥
સાચા પાંખે તો બાટ ન પાઇએ, જિસ્થી શાહ કેડે ધાઇએ. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો
સાચી બાટ રસુલકી, સાચા યેહી સેર, જે'કો ચલિયા સત્ય વિના, સો પડીયા મોટે ફેર. ॥૨॥
સૈયદ મહંમદ યુગમાં આયા, તિસ્થી ચાંદરણા મારગ પાયા. ॥૧॥
બાટસો મુશ્કિલ થોડે પાઇ, રીત રસમ મનમાંથી ઉઠાઇ. ॥૨॥
પંથી કોએ ખોટે ના હોવે, ચાંદરણા મારગ સબ કોઇ જોવે. ॥૩॥
તિસે અજવાલા આખર કીતા, જે'જે પ્રેમે માંએ સો લીતા. ॥૪॥
સત્ય વેણી તિસ્કા ધરિયા નામા, સગલે પાઇએ પ્રેમજ ઠામા. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.
સત્ય કે મુર્શિદ આપણે, કિતે કીએ સો બોલ, બાટસો સગલી સત્યકી. આન દિખાઇ ખોલ.॥૩॥
દીનુ ચલણા ખાંડા ધાર, સાચા પાખે કેમ પામીએ પાર ? ॥૧॥
બાટસો મુશ્કિલ થોડે પાઇ, જે 'કો' બેઠા આપ ગમાઇ. ॥૨॥
અવર બંદા ઇત્ માંએ વગુતા, અંધ અતરિયાલ સો વિષમાં ખૂતા ॥૩॥
જે કોઇ હરિશું રાખે ધ્યાના, સો સબ દીન સાથે સીધાના. ॥૪॥
સત્યકી બાટે કશણી મોટી, સાચા ચાલો સબ કૂડજ છોડી. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.
સાચા પંથ એ દીનકા, સાચા યેહી સાથ, શીષ ગમાઇએ ઇસ બાટમાં, તો સૃજન આવે હાથ. ॥૪॥
સાચા સાચે સબ કોઇ જાણે, પ્રગટ હોશે અપને ટાણે. ॥૧॥
રાત અંધારી કામ જો કીજે, પ્રભાતે ઉત્તર કેમ કરી દીજે ? ॥૨॥
સુધા હોકર ચલીઆ બાટું, સો સબ પોહોંચે સાચજ માટું. ॥૩॥
સાચા આહે યેહી જ્ઞિનાના, છાના પ્રગટ સૃજ, ન ધ્યાન ॥૪॥
ચોરી કીજે જેજે કામા, પ્રગટ હોશે આપણે ટાણા ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.

છાના ચોરી કીજીએ, કુડ છુપાઇ સબ, આગલ જાતાં જાણશો, શાહ પ્રગટ હોશે તબ્. ાાપાા

એ મહા દયાલજી પારુખું કહીએ, કૂડ કપટ સબ પ્રગટ લહીએ. ાા૧ાા
કહો એસેકું કૂડ ક્યું ન સૂજે ? દિલકી બાતાં સબ્ દિલ બૂજે. ાા૨ાા
જિસ્કુ સૂજે બાલો બાલા, ઇસ આગલ નહોશે ટાલા. ાા૩ાા
આપ સંભાલો મુર્ખ લોકા, હસી હસી માલો શાહશું ભોગા. ાા૪ાા
જો માંહે કા મેલ પાક ના કીજે, તો ઉત્તર પ્રગટ કયુકર દીજે ? ાાપાા તુંહી સાચા સાંઇ હો.
માંહે નિર્મલ કીજીએ, તો પાપજ હોવે છેહ, ચાંદરણા બેશી ખેલિએ, અપનો સૃજણ સાથે નેહ.
હરિશું ચાવા કીજે નેહા, તેમ તેમ કૂડજ દેવે છેહા ાા૧ાા
નબી અપના સૃજ ન ભાવા, ચાંદરણા થાશો શિર લગી પાવા. ાા૨ાા
તબ્ જા બાટ સુધી પાઇ, સુખ શું બેઠા મંદિર જાઇ. ાા૩ાા
જિસ્મા અંધારા તલભી રહ્યા, ઉતના ઉસ્કું નેહ ના દિયા ાા૪ાા
ઇલમ અજ્વાલે ન્યાણે દેખો, સદ્ગોર વચને યુગમાં પેખો. ાાપાા તુંહી સાચા સાંઇ હો.
ચાંદરણા નિર્મળ કીજીએ, તો ચલકર લીજે પાર, ચાંદરણા દીશે પ્રગટા, ચોદિશ ઘોર અંધાર. ાા૭ાા
પક્ષ ચાંદરણા આન દિખલાવે, પક્ષ અંધારા કામ ન આવે ાા૧ાા
માસ જો સારા ચાદરણા હોવે, સો સબ રેણી સુખ શું સોવે. ાા૨ાા
ચાંદા સૂરજ તિસ્ પડીયા દૂરા, માહે ના આવે ચાંદરણા પુરા. ાા૩ાા
માંહે કી કાશલ પાકજો હોવે, સૃજન મુખડા પ્રગટ જોવે. ાા૪ાા
જિસ્માં હુતા શાહકા ચાવા, ચાદરણા પૂરા શિર લગી પાવા. ાાપાા તુંહી સાચા સાંઇ હો.
ચાંદા સૂજ દોનુ નિર્મળા, દોલેં આહે ભિંત, માંહે અંધારા જાયે કર, તિસ્થી બિછડા ચિંત્ત. ાા૮ાા
એજીવ ! જાણો યુગ ખરા અંધારા, બાજ ચાંદરણે કેમ પામીએ પારા ? ાા૧ાા
ભાદરવા કેરી આહે રાતાં, કછું ના સૂજેં હાથું હાથાં. ાા૨ાા
ફિર' ફિર ચોદિશ મનમાં લાવે, અંધલા બટાઉ કેમ પંથડા પાવે ? ાા૩ાા
બાઓ બંધ આ યુગ જાણો, પરતક્ષ આહે દેખ પીછાનો. ાા૪ાા
નદીયું પુર તો કયેસા ધાવે ? તલ એકમાં ઉતરી જાવે ? ાાપાા તુંહી સાચા સાંઇ હો.
જયસા બાઓ બંધ હે, ત્યસા આ સંસાર, આવતાં આવે જોરમાં, જાતાં નાં લાગે વાર. ાા૯ાા
જ્યું દોપેહેર કી આહે છાયા, થર ના રેહશે એકતલ કાહાં. ાા૧ાા
ઇસકે કેડે જન્મ ગુમાવે, જ્યું રૂપા છાંએડી ફિરતી જાવે. ાા૨ાા
પેહેલી કુંપલ અતી સોહાવે, પોતે દહાડે સબ ઝડ કર જાવે. ાા૩ાા
કિશસેં ન હુઇ યે નિર્વાણ, જયસે પીપર ઝરિયા પાન. ાા૪ાા
મેરી મેરી કર કર થાકે, અંધે અત્રીઆલ સો સબ રાખે. ાાપાા તુંહી સાચા સાંઇ હો.
કુંપલ ખીલી દેખકર, મત તું જાએ લોભાય, પહોંતે અપને દહાડલે, સારે ખિર ખિર જાએ. ાા૧૦ાા

મેરી મેરી જિનુ જા કીની, અપને હાથું બાજી જા દીની ॥૧॥
પાપ સો જિનતા કીજે આહે, સો છેતરાણા ઈસ ત્રિઆ લાહે. ॥૨॥
આખર રોટી વખતું ખાણા, ફોકટ માટે પાપ લોજાણા. ॥૩॥
સાવ સવાદમાં કછુ ના પાઈએ, પાપું પેટ ભરતા જાઈયે. ॥૪॥
સાવ સવાદમાં પૂરા ખાવે, સૂજન શાહા તો કદીના પાવે. ॥૫॥
મેરી મેરી જિન્ને કરી, ઉનકી કરણીમાં ખોટ, દિન દોચાર કે કારણે, પાપું ભરના પોટ. ॥૧૧॥
જબ લગી હરિયા ખેત જો આએ, તબ લગી વેહેલા ચેતોન કાંએ ? ॥૧॥
લોક કુટમ્બ સબ ઝાર જો કહિયે, હક્કી નિપજ ટોતા રહિયે. ॥૨॥
શાહકી રસાયણ આય જો લાગી, ખોટી કરણી સબ નિકલ જો ભાગી. ॥૩॥
ઝાર સબ કોઈ કડી ન રહેવે, દુઃખ દોહેલા ઈતના સહેવે. ॥૪॥
સબ્ કો આહે રસકે કાજે, સૂકી ખેતી સબ ઉઠકર ભાગે. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઈ હો.
જબ્ લગી હરિયા ખેતહે, તબ્ લગી આપ સંભાળ, સબ્ કોઈ જાણો ઝાર હે, લોક' કુટુમ પરવાર
જો તમે દેખો યેહ સંસારા, કાલી કુત્તી શું ન ધરો પ્યારા. ॥૧॥
જે કોઈ આયા રહ્યા ન કોઈ, પાણી થી જ્યું પરપોટા હોઈ. ॥૨॥
પેહલે નબી દોસ્ત ઉપાયા, આતે દેખા પણ જાતે ન જાણ્યા. ॥૩॥
દો આલમકા શેહ જાદા કીતા, ઉસે ભી આખર રેહેણ નાંદીતા. ॥૪॥
જો કોઈ આયા રહ્યા ન કોઈ, ઈસમાં રેહતા ન દેખ્યા કોઈ. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઈ હો.
જિસ ઘર રેહણ નાં પાઈએ, હૈયે ન બાંધીએ થંથ, જ્યું પરદેશી પરૂંણલા, રેહેણ ઉઠાવે ચંત. ॥૧૩॥
જે' એ 'દુનિયા શું જિવડા લાયા, સાવ સવાદ તેમ' તેમ પાયા. ॥૧॥
જે કોઈ ઈસી માયાશું લોભાણા, ઉનકું જાણો ખરા હ્યવાના. ॥૨॥
એ માયા અપની ન કીશીકી હોઈ, લોભ કારણ મુલગી ખોઈ. ॥૩॥
યુગ ધૂતારી યેહી નારી, જિન્ને છોડા સો પડિયા પારી. ॥૪॥
પરી પુરણ જિનકુ શુદ્ધ બુદ્ધ ઉપની, તેણે એ માયા જૂઠી જાણી. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઈ હો.
યે માયા જૂઠી યુગમાં, જે જૂઠી સદાએ કાલરે, યુગકું ધંધે બાએ કર, આપ રહીસો ટાલરે ॥૧૪॥
ઈસ્ ખોટીકું મત્ત કોઈ પત લાવે, જાતાં બાટે બટાઉ ભૂલાવે. ॥૧॥
ઈસ માયાને સબ્ મોહી લીના, ગલે લગાકર અપના કીના. ॥૨॥
કામણ ગારી યેહી નારી, બુઢિયા આહે પણ રૂપ અપારી ॥૩॥
જિન્ને છોડી સો પૂરા માટી, ઉતરી ગયા સો વસમી ઘાંટી. ॥૪॥
ઈસ માયાકો મત્ત ધીરો કોઈ, એ ધન અપના કીસી કા ન હોઈ. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઈ હો.
જયસા રંગ પતંગકા, અયેસી જૂઠી સદા કાલ, યુગ કું ધંધે બાએકર, આપ રહીસો ટાલ. ॥૧૫॥
એણે વશ કીના અતી અદ્કારી, તીસથી ધૂતા મૂર્ખ અભાગી. ॥૧॥

જિન કીન્ને જોયા દર્શન ખોલી, સો’ સબ ચાલે શીષજ ડોલી. ॥૨॥
પૂરે પારખે યું’કર જાણી, કાચે ભાંડે ન રહેવે પાણી. ॥૩॥
એક મના હોકર બાટું સીધાણે, મુર્ખ આપો આપ બંધાણે. ॥૪॥
માંહે પર્ખિએ વાયક ખોટા, પ્રતક્ષ ઈસકા ચરિત્ર મોટા. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.
એતો ચુંદી દેવકી, બૂજે વિર્લા કોએ, ચાવા કીટા જિન્ને બાપડે, ગએ સો સુદ્ધ બુદ્ધ ખોએ. ॥૧૬॥
ચરિત્રે સારા એ યુગ લીના, બહોત ચકાએ પાખંડ કીના. ॥૧॥
લોભે લાગ્યા ડાહ્યા ઘેલા, સંસાર ચાલે’ સો સબ્ સહેલા. ॥૨॥
ગુડ માં ઝેહેર હાથું બાવે, સાંજ હુઇ યુગ ફિર ફિર જાવે. ॥૩॥
યેહ દુરિજન શું પ્રિતજો લાવે, છંદ કરે કોઇ મર્મ નાં પાવે. ॥૪॥
જે જાકર ઈસ પાલવ લાગે, ગએ છેતરાણે મર્ખ અભાગે. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.
તરિયા ચરિત્ર આગલી, ઈને ધૂતા સબ સંસાર, ચોરજ આએ પ્રગટી, સૃજન કેરી વાય. ॥૧૭॥
જિને ઈસ ત્રીઆ કું સુધી જાણી, ચાવા કીયા’ પણ આંખેતલના આણી. ॥૧॥
અપણે સાજે જે કોઇ ચાલે, જે ન પડિયા ઈસ્કે પાલે. ॥૨॥
રાવત હુવા સો પૂરા માટી, ઉતરી ગયા સો વસમી ઘાંટી. ॥૩॥
એક મના હોકર બાટે સીધાણી, તોજા સુખશું પારજો લીના ॥૪॥
દોહી નાવા દોહી પાવા, ઈસ પંથી કા કયેસા ચાવા ! ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.
એ ત્રિયા તો થર નહિ, અને થર નહિ સદાએ કાલરે, મૂર્ખ ધૂતા દો મના, લે સૃજન કીતી હાણરે
નબી ઈતના સજનકા રાતા, ઉનુંને આંખી સો બીતી બાતાં ॥૧॥
વોહી યુગમેં આએ રસુલા, પ્રેમુ સાચા કબુનાં ભૂલા. ॥૨॥
ફિરાઉને યુગમાં જૂઠા જાણ્યા, દેખત રૂપ જાએ ઝપ્ લાણા. ॥૩॥
જિત્ના હુતા ફિરાઉન કો દીના, તેણે અહીં ભોગજો કીના. ॥૪॥
જેકો હુતા સૃજન જોગા, ઈસ કન્યા શું ન કરતા ભોગા. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.
એ કન્યા નાસણ ભંગંડી, તેને રોલે રંકને રાએરે, આંખાં ખોલ કર દેખીએ, તો નરગ ભરાણે પાએરે.
દુનિયા આહે સરાબ શ્યેતાના, હૈડેથી જાએ સર્વ જ્ઞાના. ॥૧॥
સરાબ શ્યેતાના ભરી ભરી પીજે, દાવા લેકર દીનશું કીજે. ॥૨॥
જાહેર સરાબથી તોબા આંખે, શ્યેતાની સરાબ લે હૈડે રાખે ॥૩॥
ઢુંઢે રૂપ’ ને માંહે કીના, ખોટ લગાઇ અપણે દીના. ॥૪॥
જેકો હોવે સૃજન જોગા, સરાબ શ્યેતાની ન કરશે ભોગા. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.
સરાબ શ્યેતાની પીજીએ, અને યુગમાં દિખાઇએ પાક, પણ આગલ જાતાં જાણશો, ત્યાં દેહડી દેશે શાખ.
સર્વે ફાની દુનિયાને’ દુરિજને જાણી, મિતજ હોકર વિગતું પીછાણી. ॥૧॥
સાચે સગલે દીના છેહા, જિસ્મા હુતા શાહકા નેહા. ॥૨॥

અવર અભાગી ભેદ ન પાવા, દુરિજનકા' જે કીના ચાવા. ॥૩॥
દોઈ બાટાં યુગમાં ચલાઈ, જિન્ને જ્યેશી ઢુંઢી તેને ત્યેસી પાઈ. ॥૪॥
એકતો યુગમાં કસણી આણી, મિંતું દુરિજને વિગ્તું પીછાણી. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઈ હો.
દુનિયા યુગમાં આન કર, પણ પર્ખ્યા અપના મિંત, દેખો કીસીકું કીસીકા લાગા, યું કર બિછોડા ચિંત.
ફિરાઉન કું દુરિજન કીના, બહોત મુલક તિસ્ હાથું દીના. ॥૧॥
લોભે સૃજન ન પાયા' ભૂલા, તિસથી રાખ્યા દુરિજન ટોલા. ॥૨॥
સરનં શરિરે જૂઠી જાણી, નહિ મુજ ધરમે ચપની ભાની. ॥૩॥
દુઃખ દોહેલા તીસે તલના દીતા, ચાવા નહિ તિસ્ હૈડે મીતા. ॥૪॥
દુરિજન ઉપર નહિ તલ્ ભાવા, મિત્ મારણ કુ કીના ચાવા. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઈ હો.
દુરિજન રાખઉં સુખ શું, કબુ ન દેઉં આલ રે, મિંતજ મારૂં ભંગડી, લેલે માંહે થી ટાલરે. ॥૨૨॥
વલી મશાયખ જે કેહ્લાવે, દમૂડે દોકડે જિવડા લાવે. ॥૧॥
સાધ ફકીરી ઉનકી ના જાણો, શ્યતાન રૂપ તમે દેખ પીછાણો. ॥૨॥
ફિરાઉન કેરા કીજે કામાં, વલી મશાયખ ધરાયે નામા. ॥૩॥
ખુદા રસુલ જીભૂં આંખે, સો લેકર હૈડે નાં રાખે. ॥૪॥
અયેસે કામે જો શાહ મિલ્તા, નબિયું ફક્કર શાહા નાં દેતા. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઈ હો.
વળી મશાયખ કહાવે યુગમાં, અને દુનિયા શું લાવે ચિંત, સૂધા જાણો ચોર હે, તીસે નાં આંખો મિંત્ર.
દુનિયા આહે દુરિજન બાટાં, નબી હુએ સો ફક્કરજ માટાં. ॥૧॥
જો જાકર મુજ ફક્કરે જલાણા, તો જા યુગમે નબી કહેલાણા. ॥૨॥
દેહિયા કેરા હદિયા કહીયે, બિન ભાએગે તે કેમ કરી લહીયેં. ॥૩॥
જે કો લોઢે શાહા અપના, તિનકુ ચાહિયે ફક્કરે તપણા. ॥૪॥
એ મુરશિદ દૈયાકા કહીયે, બિન ભાએગે કયું શાહ લૈયે. ॥૫॥
ફક્કર મુલક તો આગલા, નહિ કો ઈસ્કે તોલ, ખાસા મુર્શદ શાહકા, આન મિલાયા ઢોલ. ॥૨૪॥
ફક્કર માંહે જન્મ ગમાઈયેં, નેહે સૃજન તોજા પાઈએ. ।૧॥
મિંતજ કેરા યેહી કાજા, રેહેના' ફક્કર માંહે રાજા. ॥૨॥
યેહતો દોલત નબિયું કેરી, ઈસ્થી બાદશાહી નાહિ ભલેરી ॥૩॥
કરમ લિલાડે હોવે જિસ્કે, એ હદિયા હાથ આવે તિસ્કે ॥૪॥
નબી સો સારે ચાહ્ઉં માંગે, સાચા મુર્શદ તિસ્ હાથું લાગે.॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઈ હો.
બડી બાદશાહી ઈસ યુગમહાં, ભેજી તે મિંતું કાજ, કિન્ને ન માની નિશ્ચે, નબી મુર્સલ બાજ. ॥૨૫॥
ગફલત માંહેથી જેણે છોડી આજ, તિન્કે સઘલે પૂરે કાજ. ॥૧॥
મહંમદ ખુદાકે યુગમેં કહિયે, મુસ્તકીમ હોકર શાહ ઉપર રહિયે. ॥૨॥
ઈસ્થી રૂડા ક્યા હૈ કામાં ? જિસ્થી પાઈએ દ્વારેજ ઠામા. ॥૩॥

કુચ્છ નાં માંગે તુ હાથ પસારી, હવા હીરશ સબ માંહેથી બીસારી. ॥૪॥

અયેસી કશણી માંહે રહીયે, ફક્કરે પાદશાહી ઉનકી કહીયે. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.

સાચા ફક્કર તો સત્ય કા, જે માંગે હરિકે પાસ, દ્વારે રહે શબુરી શું, છોડે બિરાની આશ. ॥૨૬॥

હરિકે પાસે માંગ'ના કહિયે, ઉસ્માં ભી સત્ય સબુરી લઇએ. ॥૧॥
સેજ ગફલતમાં કછુનાં પાઇએ, ઇસ્કું જાકર યાદજ લાઇયે. ॥૨॥
શાહ ફક્કર તો મોટા જાણો, ફક્કર માં સીજે શાહ પ્રમાણો. ॥૩॥
તમે કરોને ભક્તિ કાજા, સો સબ કરશે પૂરે રાજા. ॥૪॥
હરિકી ભક્તિ હરિશું કીજે, ઝયર હક્ક કછું નાં લીજે. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.

જો તૂં લોઢે શાહકું, તો કછુ ના માંગીએ દાસ, જો પાયા શાહ આપણાં, તો સબ કુચ્છ તેરે પાસરે. ॥૨૭॥

રસુલ શ્યાણુકી યેહીજ કેહણી, ફક્કરૂં પાદશાહી અદકી લેણી. ॥૧॥
સઘલા ફક્કર હરિકા માને, એકે એકે કશણી અવર વખાણો. ॥૨॥
નબિયું કેરી દેખો ચીઠી, ફક્કર ઝાલતો સઘલે દીઠી. ॥૩॥
ઇસ્ક કી આંચું દીન પકવો, નેહે સૃજન અદકા પાવો. ॥૪॥
જેકો લોઢે આપ સંજોગા, તીશે કરાવે ફક્કર ભોગા. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.

મિંતુ માંહે મિંત હો, અને સારૂં માંહે સાર, ફક્કરે શાહજો મિલયે, તો તર કર લાગીએ પારરે. ॥૨૮॥

પેહલે આદમ દોસ્ત ઉપાયા, ઉસકું કુલે કોટ નમાયા. ॥૧॥
સ્વર્ગુ માંહે તીસે દીના વાસા, વોથા અપને સૃજન પાસા. ॥૨॥
સ્વર્ગુ માંહે તિલ્ સુખ ના દીના, ફક્કર ઝાલે પ્રેમું ભીના. ॥૩॥
કિત્તેક બરશું જંગલે ડાલા, જંગલું રોતા નૈયણે નીરજો ચાલા. ॥૪॥
અયેસા ફક્કર શિર ઉપર બીતા, નબી પણા તો જાકર લીતા. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.

પેહેલા આદમ દોસ્ત થા, ઉન્સર કયેશી બીતી હેલ, જગલુ રોયા શુદ્ધ બીના, લે સૃજન કીનાં મેલા. ॥૨૯॥

નુહ્ નબી તમે દેખો લોકા, વોહ થા અપને સૃજન જોગા ॥૧॥
ટાટી ઓલવે જન્મ ગુમાવા, નવસો બરસ યુગ આપ જલાવા. ॥૨॥
મુજ દુનિયામાં અયેસા શાહો લેતા, તો આપ આપસ કું કાએકું દેતા ? ॥૩॥
એક તલ અયસા કોઇ ન સેહતા, તો એ વરસાઓ ટાંટી ઓલવે રેહતા. ॥૪॥
પ્રેમે કીના માંહે ખેલા, તીસ કશાણીતી સૃજન મેલા. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.

જિસ્માં પ્રેમથા આગલા, ઉનકી કયેસી બાત, દુઃખ દેહોલૈ બાએકર, કર્યો દેહા સાથ રે. ॥૩૦॥

દેખો મૂશે શાહ પ્યારા, ઉનુંબી લાઠી કામ લીયા સારા. ॥૧॥
ગુરબતે શાહો પૂરા પાવા, આપસકું મિજ ફક્કરૂં સાવા. ॥૨॥
બહોત દુનિયામાં ન કીના ચાવા, તોજા અપના સૃજન પાવા. ॥૩॥
પરમકા શાહો તોહી પાઇયે, જેમ જેમ ફક્કરૂં આપ જલાઇયે ॥૪॥

(૧૯૪)

દુનિયા માહે જો સાંઇ પાએ, નબી ફક્કરૂં કાંએ જલાએ ? ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.
પુરી સોહાગન તીસે કહું, જે જાલે અપને ચાવ, દુનિયા આણ દિખાઇયે ! તિસે તિલાના હોવે ભાવ. ॥૩૧॥
ઇશા નબીકી વેદના શુણના, યે મુરદારી શું કાએ ન લડના ? ॥૧॥
એક સુઇકા કરજ આંખા, ચોથે આસમાનું જાતા રાખા. ॥૨॥
સૂઇ ભારજો અયેસા ન હોવે, સારા જોબન ઇસ્માં ખોવે. ॥૩॥
ઇશે સરખા નહિ કોઇ ચંદા, એ સૂઇ કે કારન ક્યા કુચ્છ રૂંદા ? ॥૪॥
કિત્તાક ધન ઓર કિત્તાક માલા, એક સૂઇકા દેખે ચાલા. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.
માયા ચરિત્ર દેખિયા, જાકર લાવો ચિંત્ત, એક સૂઇ કે કારણે, કાં લે રાખા મિંત. ॥૩૨॥
સુલેમાને પ્રિત પૂરી જાણી, આપે રયા માંહે દર્વેશી છાની. ॥૧॥
કિત્તેક પાદશાહી પ્રગટ જાણી, દુર્વેશી માંહે રાખી છાની. ॥૨॥
જબજા કીજે ઉસ્કી જખણા તબજા મિલિયા સૃજન ટાણા. ॥૩॥
દુનિયા જિવડા જોકર લાતા, નબી પણ તો કયુંકર પાતા. ॥૪॥
સુખ શું કીના સાચા ભોગા, વોહથા અપને સૃજન જોગા. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.
ગુર્બત અપણે શાહોકી, ખેલા સુખશું જાએ રે, તીસે દુનિયા તલબ લગાએ કર, રાખા ફક્કરે જલાએરે.
ઐયુબ સોહાગે ભરિયા હૂતા, બેદના દીના જિતના જોથા. ॥૧॥
વરસો દિવસ બાહર જાતા, લોકુ કા ફક્કર શિર ઉપર લાતા. ॥૨॥
ખોઆર કીયા ઓર ધુલે મિલાયા, ઇસ્કુ આએ પ્રેમ જ ખેલા. ॥૩॥
સબ સુખ છોડા શાહકે પ્યારા, સોજા પોહોંચા અપ્ને દ્વારા. ॥૪॥
દુનિયા લોડે ફિરાઉન જયસી, નબિઉં કશણી એ શિર સેહ્સી. ॥૫॥
દુનિયા આહે દુરિજના, નહિ મિંતું કે કાજ, બાજી દેવે તલમાં, સૃજન રાખે બાજ. ॥૩૪॥
જિકિરિયા કે શિર કરવત ઘાલે, સો સબ આહે ફક્કરૂં ચાલે. ॥૧॥
શિર ઉપર લે કરવત છોડા, પ્રેમું સાચા મુખ્નાં મોડા. ॥૨॥
ચલતા કરવત ચેંચું કરતા, જેસર બીતી સો સબ સેહતા. ॥૩॥
મિંતુ કે શિર અયશી કીજે, સુખ શું બેઠા કયું શાહ લીજે. ॥૪॥
તન મન અપના શાહ પર લાવે, સૃજન અપના તોજા પાવે. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.
અયેસી કશણી બાએ કર, પણ પરખ્યા અપને નેહ, શિર ઉપર કરવત છોડિઆ, તોએ ન દીના છેહ.
સુલ્તાન ઇબ્રાહીમે દેખ્યા ખેલા, ફક્કરે ઇસ્કું ધૂલજ મેલા. ॥૧॥
કિત્તે બરસ બાદશાહી કીતી, ઉનકે શિર કિત્તની બેદનાં બીતી. ॥૨॥
ખાને પીને કી સુદિયા ટાલે, ઇયુંકર આપે પ્રેમુ ઝાલે, ॥૩॥
સબ સુખ છોડા દુઃખે લોભાણા, સાચા મિંત તિસે યું કર જાણા. ॥૪॥
મિંતુ કે શિર અયેસી કીજે, એક તિલ સુખ તીસે ન દીજે. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.

 જિસમાં સારા સાચ થા, સો સબ ચાલે આજ, યુગમાં જલાણે પ્રગટે, યું કર કીના કાજ. ॥૩૬॥
માંહે રવા ના ઈનુ પાયા ઠામા, સાચા કલ્માં સાંઈકા નામાં. ॥૧॥
સાચી કશણીએ મિંતેજ કરણી, દુનિયા લેકર અલગી ધરણી. ॥૨॥
ત્રીયા કેરા દેખો ચાલા, ફિર જા ઈન દુનિયા શું માલા. ॥૩॥
મિંજ ફકીરીયે નહોતા ચાવા, તો નબીયું ઉપર ન કરતા ભાવા. ॥૪॥
ફિર લે આંખી યેહી બાતા, વોબી લાગે નબિયું કે સાથાં. ॥૫॥
ફક્કર સારૂંમાં અદક હ્યે, તમે જોઈ લેજો જાણ, નબી સારે ઈસ્ મહાં, સારૂં પાયા માન. ॥૩૭॥
પરભાતે ઘર અપને આવે, ઈતના નહિ જો મુખમાં બાવે. ॥૧॥
મણ એક જવકે કારણે, આપ સિધારે યહુદીકે બારણે. ॥૨॥
દેખ ફકીરી ઉત્તર કીજ, ન ખેતી વાડી ક્યું કર લીજ ॥૩॥
નહિ તો રાજા ! દો યુગ કેરા, જવકે કારણ યહુદે કીઆ ફેરા. ॥૪॥
મિંત કરણે કી હોતી સાધ, તો મંજ ફકિરે કીના આધ. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઈ હો.
મિંત ખોજિયે સાચશું, બિના ફકીરી ડાલ રે, સબથી અલગા ડાલકર, તમે લો સૃજન માલરે. ॥૩૮॥
અયેસા મુર્શદ તમે દેખો લોકા, કીડું માંહે રયાજ જ કી ના. ॥૧॥
ચારણી તોલી કીની દેહા, તોએ ન છોડા શાહકા નેહા ॥૨॥
કીડા માંહેથી નીકલી જાવે, અપણે હાથું લે માંગે બાવે. ॥૩॥
શુકર ખુદાકા તિસમાંહે કહિયે, સત્ સબુરી તિસમાંહે લહિયે. ॥૪॥
ઈતની બાતાં શિર ઉપર બીતી. તોએ પ્રિત શાહા શું કીતી. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઈ હો.
અયેસા મિંત જો સાહકા, માંહે સાચા શાહકા નેહ, મુખ નાં ફિરાવ્યા આપણા, તનમાં પડાવ્યા વેહ. ॥૩૯॥
ઈબ્રાહીમ પ્યગ્મબરકી સુણિયે ગાલી, માંહેકી મર્દી અગન માંહે ટાલી. ॥૧॥
જબ લે પૂતા કૂર્બાની કીતા, અયેસી પ્રિત હરિશું કીતા. ॥૨॥
પૂત લે કુર્બાની બાવા, તબ જા સૃજન મેલા પાવા. ॥૩॥
ઈબ્રાહીમ મનમાં સાચા હતા, તો કુર્બાની કીના અપના પૂતા. ॥૪॥
ખ્વાબજ કેરા સંશય જો આવે, તો અવરે મોહોબતે ક્યું શાહ પાવે. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઈ હો.
મિંતજ અપનાં દોહેલા, કોએ ન કરશે ખેલ,સબથી અદકી કશણી, સહી તો સજન કીતા મેલ. ॥૪૦॥
બીબી કહિયે ફાતિમાહ્ જયેશી, યું ચાલ્યા 'જયું પરદેશી. ॥૧॥
અલીકે ઘરકા કીના ચાવા, ચરખે ઉપર દિલ હી લાવા. ॥૨॥
ફિર રસુલે આંખી બાતાં, ચરખા કોએ ના લેશે સાથાં ॥૩॥
રિજક તો હાથું ધણીકે હોવે, ચરખે જિવડા કાએકું લાવે ? ॥૪॥
મહંમદ મનમાં સાચા હુતા, અયેસી બુદ્ધિયા દીની પૂતા. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઈ હો.
ફક્કર સારા ખૂબ હૈ, પ્રત્યક્ષ દીશે ખ્વાર, મલામત દુનિયા જાહેરી, ન્યનું માંહે મુર્દાર. ॥૪૧॥
દુજે દિવસે ઘર ફાતિમાહ્ ચાલી, દેખજ અપના દીન જો હાલી. ॥૧॥

જ્યમ દુનિયામાં માણસ કર લેખા, જૂની ચાદર પરદે દેખા. ।।૨।।
ઈત્ના દિવસ લાગી ખોટી, ઈસ્થી મિંતુ દુનિયા છોડી, ।।૩।।
યું સૃજન શું હોતા મેલા ! તો સબકો ધાતા પ્રેમજ ખેલા. ।।૪।।
નબીપણા તો ઉનકું દીતા, જિવડા ન લાએ ભોગન કીતા. ।।૫।। તુંહી સાચા સાંઈ હો.
પ્રેમ પ્યાસ અદક હે, જો ખેલે પ્રેમજ ખેલ, નબિયે ફક્કરજ દેખિયા, ઉનસર વહી કયેસી હેલ. ।।૪૨।।
સાચી બીબી સોહી કહિયે, સુખ શું તોજા નવશાહ લઈએ. ।।૧।।
આભરણ માંહે જે મુડકર રેહવે, શાહા બિના અપની દેહા દેવે. ।।૨।।
પેહેરી આભરણ લોક દિખાવે, શાહો તો અપ્ના ક્યુંકર પાવે ? ।।૩।।
પેહેરો હાર શાહ કે કામાં, આપસ રાખો માંહી ઠામાં. ।।૪।।
અપના સોહાગ જો તન લેખે, તહાં લગી શાહ નૈણે ના દેખે. ।।૫।। તુંહી સાચા સાંઈ હો.
આપ સમારો સાચ શું, અપને સત્યકા કરો શણગાર, ન્યણે કાજલ નેહકા, અને પિયુ ગલેકા હાર. ।।૪૩।।
સઘલા સોહગ તિન શિર કહિયે, હરિકા નેહા જિસમાં લહિયે. ।।૧।।
કાજલ પુલ તિસ મુખ તંબોલા, હસી હસી મુખ તીસે લાવે ઢોલા. ।।૨।।
કંગઈ શિર તે કાએ ન લેવે, જો ઢોલા કે ગલે બાંહેડી દેવે. ।।૩।।
શાહ બીના જે કરશે સણગાર, તીસ આભ્રણ માંહે ઉઠે અંગાર ।।૪।।
પેહેરી હાર લોક દીખાવે, યે સણગારે ક્યું શાહ પાવે ! ।।૫।। તુંહી સાચા સાંઈ હો.
તિન શિર બાઓ કંગઈયાં, જિન શીર બોહોત સણગાર, શાહ બીના જે સણગારષે, તીસ આભ્રણ લાગી અંગારરે.
વણ ભરથારે તો કામ નાં આવે, સોહાગણ યુગમાં બોહોત કહેલાવે. ।।૧।।
પિયુ બાજ જેને આભ્રણ સારા, જન્મ દોહાગણ હોઈસો નારા. ।।૨।।
માંહે સણગારો જેહોએ કબુલા, જ્યું સણગારે આપ રસુલા. ।।૩।।
જિન્ને એ આભ્રણ મનશું કીના, તિનું જા અપના નવશાહ લીના. ।।૪।।
શાહકે પ્રેમે જિન્ને આપ જલાયા, સોહાગે સવાદ તોજા પાયા. ।।૫।। તુંહી સાચા સાંઈ હો.
માંઝે રહો સોહાગના, અપને નવશાહ કાજ, શાહ બિન ન સણગારિયે, બીજા શું મરિયે લાજ. ।।૪૫।।
રાબિયા સોહાગણ યુગમાં કીતા, સબ કોઈ જાણે દેસ વિદિતા. ।।૧।।
આપસકું લે મુજ પ્રેમે જાલા, સુખનાં દીના ઇશ્કું ટાલા. ।।૨।।
ખાને પીને કા કયશા ચાવા ? સર્વ બિશારા શાહ કે હાવા. ।।૩।।
પ્રેમ પિયાસી ઘર ઘર જાઈ, સુધિયા સારી ખોહ્ ગમાઈ. ।।૪।।
યુંકર આપસકું કીના ખેહા, તો રંગ લાગા શાહકે નેહા. ।।૫।। તુંહી સાચા સાંઈ હો.
પ્રેમ પિયાસી જે જલે, જલતાં તલના ફિરાવે અંગ, વોહી સોહાગણ પ્રગટી, શાહ શું માંડા રંગ. ।।૪૬।।
મેંહદી રંગ તોજા પાવે, પથ્થર તલે જો આપ પીસાવે. ।।૧।।
જયું દુઃખ દેખે અતી શુભાગી, તો જા નવશાહ પાઉં લાગી. ।।૨।।
નહિ તો હરિયાં પાંનડા કહિયે, પીશે રંગ તો પ્રગટ લહિયે. ।।૩।।

વણ પીશે તો જન્મ ગમાઈયેં. તલભી રંગ તો ક્યુંકર પાઈએ ? ॥૪॥

અપની દેહા કા યેહી ઢંગા. આપ પીશાવો તો લાગે રંગા. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.

મેહેંદી માંહે રંગ હ્યે, જે જાણે સારા જગ, આપ પીશાવે પથ્થર તલે, તો લાગે નવશાહ પગ. ॥૪૭॥

દીન લેજાણા સોહેલા હોતા, આપે આપસ કું કોએ ન દેતા ! ॥૧॥
દુઃખ માંહેજો જન્મ ગુમાઇએ, દીન માંહે સાબિત હોઈ રહિયે, ॥૨॥
મુજ ફકીરીએ જે આપ જલાણે, દીન દાર તો સોહી કહેલાણે ॥૩॥
સાવ સવાદ જિન્ને જા છોડા, મન ચિંત લાકર ઇનુ ને લોઢા. ॥૪॥
સો સબ પોતે શાહકે દ્વારા, જિન્ને આપસકું દુઃખમાં સારા. ॥૫॥

જિસમાં અગ્નિ પ્રગટી, તમે જોઈ વિચારો વાત, ખરી જલાણી યુગમાં, કરણી અપણી સાથ. ॥૪૮॥

જીનકે હૈડે સૃજન સાલે, પ્રેમ ઝાલ તિસ હૈડે ચાલે. ॥૧॥
નત્ય નિત્ય જાલે અપની દેહા, અદકા ઉઠે માંહે શાહકા નેહા. ॥૨॥
તપી સોહાગણ જાલે છાતી, અદકી હોવે રંગમાં રાતી. ॥૩॥
અપની દેહા શું દીન પકાવે, હાંકી સો કાઠી ઠામે જલાવે. ॥૪॥
શાહકે નેહમા જલતા રાખે. કાચી દેહા તોજા પાકે. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.

યુગમાં ભેજે તમકું, દેહા પકાવન કાજ, કયુંકર પાકે બાવલે ? અગ્નિ કીતે બાજરે. ॥૪૯॥

દેહા આહે હાંડી તોલા, જેમ જેમ પાકે તેમ આવે મૂલા. ॥૧॥
કિશકી હાંડી કિત્ની ઝાલી ? કીશકી ઝાલ શિર ઉપર ચાલી. ॥૨॥
કોઈ સો આધી જલકર થાકી, પૂરી જલાણી સો સબ પાકી. ॥૩॥
હાંડી પાકી જિસકી કહાવે, પૂરે સ્વાદે બેઠા ખાવે. ॥૪॥
આજ પકાવો નિશ્ચે લોકા, જેમ જેમ હોવે શાહ શું ભોગા. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.

જે પકાવે આપકું, પૂરી જલાવે દેહ, ભોગ કરાવે શાહકું, ને આપજ હોવે ખેહ. ॥૫૦॥

રસુલે પકાઈ સો સારૂં જાણી, પ્રત્યક્ષ આહે નાંહી છાની. ॥૧॥
કિતેક બરસં જા અગન જલાવે, નેહકા શાહો તોજા પાવે. ॥૨॥
ફિર ફિર ચ્યોદિશ અગન જલાઈ, યુંકર અપની દેહા પકાઈ. ॥૩॥
જે કોઈ જલતાં તલનાં રાખે, સો સબ્ જાએ સરાડે પાકે. ॥૪॥
બિન અગન પાક નાં હોતા, જેકો મિંત શું અપણી દેહા દેતા. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.

સાચી પકાણી રસુલકી, જેણે જલાઈ મન ચિંતત્તલાએ, જન્મ ગમાયા અગ્નિમાં, બાહેર ન કાઢા પાએ.

પીર પેગામ્બર જે કેહલાણે, સો સબ જાએ પ્રેમુ જલાણે. ॥૧॥
મરદ ઓરત કી બાત ન રાખી, જિન્ને જાલી સો સબ પાકી. ॥૨॥
દેખો રાબિય કેરા કાજા, હૈયડે સેથી મારી લાજા. ॥૩॥
રાબિયા ઓરત ધરાઈ નામાં, મરદ લજાણે ઇશ્કે કામાં, ॥૪॥
પ્રેમે સાચી હોવે માંહી, તો કાંએ ન જાવે આપ પકાઈ ! ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.

(૧૯૮)

મરદ ઓરત ન સારીએ, એ પ્રેમજ કેરા કામ, ઓરત પકાવે સાચ શું, તો કાંએ ન પાવે ઠામ. ॥૫૨॥

પતંગ આંચ જો માંહે લાગી, ચોદિશ સારા ફિર ફિર જાલી. ॥૧॥
તલનાં છોડેં એકજ રતી, જ્યું જલાવે દિવડા બત્તી. ॥૨॥
લકડી બીચ અગન જો દીજે, સારા શાહો યુંકર લીજે. ॥૩॥
પતંગ ઝાલ સો તોહી ભાવા, કછું નાં છોડે શિર લગી પાવા. ॥૪॥
જ્યોં હરિ લાવે હૈડે માંહા, ફિર ફિર ઝાલે અપને ઠાંહાં ॥૫॥

એ તો ઝાલ સ્નેહ કી, રહિયે કુડે ઢાલ, કછુ ન છોડે તન્ન માહાં, જ્યાં લગી બાલો બાલ. ॥૫૩॥

સતિયે નેહ્ડા સૂધા કીના, પિયુ કારણ અગન બિચ દીના. ॥૧॥
અપના સૃજન તોજા પાવા, જીવતા આપો આપ ઝલાવા. ॥૨॥
જીનકું ભાવે સૃજન અપના, સોજા કરશે અગન જો તપના. ॥૩॥
જેમજેમ જલતી શિર લગી આવે, તેમ તેમ પ્રેમકા મેલા પાવે. ॥૪॥
પ્રેમ ઝાલ જિસ હૈડે પેઠી, સો તન ઝાલ ભસમ કર બેઠી. ॥૫॥ તુંહી સાંચા સાંઇ હો.

ઉઠી ઝાલ સન્હેકી, સબ્ તન્ કરે' અંગાર, સહી સો જાલે આપકું, સો પિયુ કે પ્રેમે ધાર. ॥૫૪॥

તીસે સોહાગણ સત્ય કરી જાણી, પિયુ કે સાથ આપ જલાણી. ॥૧॥
જટ મુલે જાઇ અગ્નિ જો દીના, યું કર નેહડા સૂધા કીના. ॥૨॥
કાટી પેટ જડ મૂલ ઉપાડા, ઠાહું ઠાહાં મિત જો લાવા. ॥૩॥
સૃજન અગ્નિ ચોદિસ ધરશે, પીયુ રંગ લાગે આપ જો જલશે. ॥૪॥
અવર કિશીકું પ્રિત ના લાણા, સ્વર્ગુ હોકર જાએ ઝંપાણાં. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.

સતી સોહાગણ તીશે કહું, જે જાલે શાહ કે નેહ, ભશ્મ કરાવે રસુલ શું, તે આખર નાં પડિયા છેહ. ॥૫૫॥

પ્રેમ ખેલ તમે દેખો લોકા, અગ્ન ઝાલે શિર લગી ભોગા. ॥૧॥
ફિર ફિર જલાવે ચોદિશ છાતી, જ્યું જલાવે દિવડા બાતી. ॥૨॥
ઘડીનાં રેહવે એક સવાલા, દમે દમ લાવે બાલો બાલા. ॥૩॥
સાતું સ્વર્ગ જો બરશે આહે, પ્રેમ ઝાલ નાં નજાએ બૂજાએ. ॥૪॥
સાચા દમ યે નેહકા કહિયે, નેહડા જાતે તલનાં રહિયે. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.

એ તો પ્રેમ રસ હ્યે, જો લાગે શાહકે નેહ, અદકા ઉઠે જોરમાં, જયસા સોરંગી મેહ. ॥૫૬॥

સ્વર્ગ બૂજે સો સારી સેહવે, શાહબિન અપની દેહા ન દેવે. ॥૧॥
એતો ઝાલ સ્નેહ કી લાગી, સ્વર્ગ દેખી કેમ જાએ બુઝાઇ ! ॥૨॥
નેહડા કીના શાહ કે સાથું, ક્યું ભૂલાવે સ્વર્ગ માટું. ॥૩॥
સ્વર્ગે સુખ કયેસા પાવે ? બંદી કું લે જ્યું બંદમેં બાવે. ॥૪॥
જેકો હોવે સૃજન જોગા, તિસે કરાવે સ્વર્ગુ ભોગા. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.

સ્વર્ગ દીજે લાખ એક, અને હુરાં લાખ પચાસ, અધીક જો માંગે બાપડે, તો શાહો તેરે પાસ. ॥૫૭॥

હરિ મિલ્ને કા નેહડા લાઈ, ક્યું સુખ પાવે સૃજન ટાલી ? ॥૧॥

શાહ બિના જિસ્કું સર્વ અભાવા, સો ક્યું દેવે સ્વર્ગુ પાવા. ॥૨॥
મોજ દોજખ કીજો સુધિયા પાવે, અદકે ચાઉં સો જાએ ઝંપલાવે. ॥૩॥
દોજક આંચે સબ કું અભાવા, જયેસી અગન શું કાઠી જલાવા. ॥૪॥
દોજક ઉપર ચલિયા જાવે, સારૂં માંહે ફિર ફિર આવે. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.
એ તો ઝાલ સ્નેહ કી, લાયા અપના ઢોલ ! દોજક અગ્નિ જો લકડી, હઈડે લાયિ મૂલ. ॥૫૮॥
પ્રેમ ખેલ તમે દેખો લોકા, કિન કિન પેરે હોવે ભોગા. ॥૧॥
જિન્ને મિંતુકા કીના ચાવા, તિન તિન પ્રેમકા મેલા પાવા. ॥૨॥
શિરથી ટાલી અલ્ગા બેઠા, સોસબ જાણો ઈસ મંદિર પેઠા. ॥૩॥
રાવણ દેખો માણસ કારણ, ક્યું ના રહ્યા અપને ધારણ ? ॥૪॥
સીતા કેરા લાગા નેહા, દશ શિર રાવણ તલમાં દેહા. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.
સીતા કારણ દુ:ખ સહ્યા, દશ શીસ દીનાં જાએ ! પણ સાચા સૃજન કારણે, એક શિર દિયોના જાએ.
દેખો નિશ્ચય સૃજન કાજા, શિર ઉગારે ન આવે લાજા ? ॥૧॥
માણસ કારણ ક્યા ક્યા કીના, સૃજન કારણ જીવન ન દીના. ॥૨॥
એ સબ આહે મકર જો કામા, પ્રેમ ખેલ તો ન આવે ઠામાં. ॥૩॥
ત્રિયા દેખો હિન્દુ કેરી, મૂએ ઉપર એ વારી ફેરી. ॥૪॥
તમકું ના આવે મનમેં લાજા, જે જલાણે સૃજન બાજા ! ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.
ત્રિયા હિન્દુ કી સતી કહું, જો જાલે મૂએ કાજ, તિલ નાં રાખે જીવડા, અપણે પુરુષજ પ્રાજ. ॥૬૦॥
સત્યકે કારણ સતિ જીવ ગુમાવે, અવર પુરુષ શું જીવ ન લાવે. ॥૧॥
તેમ તમ આપસકું સતિ આંખો, હરિ પુરુષ કું હૃદયમાં રાખો. ॥૨॥
યહાં લગણ તુજે લાજ ન આવે, સતી પુરુષ યુગ માંહે કહાવે. ॥૩॥
પુરુષ મારી યુગમાં રહે ગમારા, પુરુષ પાંખે સુધા અંધારા. ॥૪॥
દેહા સર્વ લાગે કાજ નકારા, જિન્કુ ધર્મે દોયુગ તારા. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.
સતિઆ યુગમાં તીશે કહું, જે જાવે પખજ ઢોલ, આપ જલાવે સાચ શું, રહે' નાં કિશિકે બોલ. ॥૬૧॥
સત્ય શું નેહા પતંગે જો કીના, લે આપશ બિચ અગન જો દીના ॥૧॥
અપના સૃજન તોજા પાવા, અગન આંચ શું કીના ચાવા. ॥૨॥
જ્યું ઝાલ હૈયડે શિર લગી પાવા, યું પ્રીત પતંગ કી સુધી આવા. ॥૩॥
જિસ્મા હુતા શાહકા નેહા, તો કાંએ ના જાલે અપની દેહા. ॥૪॥
પ્રત્યક્ષ આહે યેહી ગાલી, કોઈ નાં જાલે સૃજન ટાલી. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.
કોઈ ના જાલે આપકું, જ્યાં લગી ન લાગે નેહ, બ્રિહે હોવે જિસ્કું, સો જાલે હૈયડા ખેહ. ॥૬૨॥
જેકો હોતા પ્રેમજ જોગા, અયસી અગન શું કીના ભોગ. ॥૧॥
અવરે બાકી શાહનાં પાવે, ઠાલે ઘરમેં આવે જાવે. ॥૨॥
પ્રેમ ઝાલે ન જલિયા કોઈ, નેહડા પાયા સો અગ્નિુ જોઈ. ॥૩॥

યેહ અગન કી ગાલી મોટી, કોઇનાં ઝાલે એ નિશ્ચે ખોટી. ।।૪।।

નેહ બિન શાહો તો કયસા પાઇએ ? ઠાલી ઘરમેં આઇયે જાઇયે ! ।।૫।। તુંહી સાચા સાંઇ હો.
જયેણે પરમરસ' નાં ચાખીયા, અને નેહ' હરિ શું લ લાએ, ઠાલે ઘરકા પરૂણલા, જયમ આવે તેમ જાવે.
બંધના બાંધ્યા ફરે નહિ કોઇ, પ્રેમે ખેલો તમે સાચા હોઇ, ।।૧।।
નેહ બિન શાહો' નેહ બિન સાવા, નેહ બિન હેત' નેહ બિન હાવા. ।।૨।।
નેહ બિન શાહો તે ક્યાશા પાવા ? સૃજન પખે કયશા જાવા ? ।।૩।।
નેહ બિન શાહો તે કયશા જાણી ? જયમ ગાજર ખાઇને પીજે પાણી. ।।૪।।
છાલ કૂટે ચોખા ના પાઇયે, નેહ બિન જોબન અયેશા ખોઇયે ।।૫।। તુંહી સાચા સાંઇ હો.
જે હરિશું નેહ ન લાઇયા, આયા અતી સંસાર ! જન્મ દુઃખી તિસે જાણીયે, જેણે ખોયા હૈ' કિર્તારરે. ।।૬૪
નેહ બિન સજન હાથ ન આવે, નેહ બિન સેજે પ્રેમરસ' ન ભાવે. ।।૧।।
નેહકી આહે ગાલી મોટી, શાહ કો ન જાણે તો નિશ્ચે ખોટી. ।।૨।।
જિન્ કીને કીના રસશું ચાવા, શિર કે સાટે' ઉન્ને પાવા. ।।૩।।
સાચકી બાટું જો જીવડા ધરસી, રસકી ઘડી બિન્ રસ કયસી ? ।।૪।।
રસથી હોવે સર્વ સંજોગા, બિન રસ પ્રિત ન બિન રસ ભોગા. ।।૫।। તુંહી સાચા સાંઇ હો.
પ્રેમ રસ અતી મીઠડા, તમે જોઇ લેજો જાણરે, જહાં ન દીશે રસ વિના, દુજા ન મિલતી' પાન રે. ।।૬૫।।
જો શાહા મન બેશે સેજા, બાત ન કરશે બિન રસ હેજા. ।।૧।।
ચકવા ચકવી કી પીંછો બાતાં, રસ બિના ગઇસો કયસી રાતાં ? ।।૨।।
રસમાં શાહો' તો હોતા ભાઇ, મિંતજ મિલતા તત્ક્ષણ જાઇ. ।।૩।।
રસશું લીના અપના સાથી, હુંસજ' પોહોંચી ચોદીશ રાતી. ।।૪।।
ચોલી ચીરે ઉઢિયા ભાવા, બિન રસ હોવે સર્વ અભાવા ! ।।૫।। તુંહી સાચા સાંઇ હો.
મેલ મિલાવો હો સખી ! સોહી સબ રસ જાણ, બિન રસ શાહોનાં જાણીયે, તિસ હૈડે સુખ ના આણ ।।૬૬।।
રસ શું ખાણા રસ શું પીણા, રસ શું શિષ રણમાં દીના. ।।૧।।
રસ બિના બોલા ચાલી ન હોઇ, રસ બિના મિલ્તા ન દેખા કોઇ ! ।।૨।।
પાન ફૂલ બિન રસ ન હોવે, જો બોહ્તેરા ફિર ફિર જોવે. ।।૩।।
રસ બિના પ્રિત હરિશું ન લાગે ! સબ્ સોહાગણ' દુઃખમાં જાગે. ।।૪।।
જો તમે દેખો યેહ કિર્તારા, રસ શું બાંધ્યા, સબ સંસારા. ।।૫।। તુંહી સાચા સાંઇ હો.
યુગમાં મીઠા પ્રેમ રસ, જો કોઇ દેખે ચાંખ, શાહ જો પાવે શિર લગી, તો હૈડા દેવે શાખ ।।૬૭।।
રસશું રાજા કયસા હોવે ? તાપી માં જ્યું ચકવા સોવે. ।।૧।।
રસથી આહે યુગ અમુલા, રસથી પાયા' સૃજન ઢોલા. ।।૨।।
બિન રસકી તો બાત નાં જાણી, જે રસ જાઇ શાહો શું માની. ।।૩।।
અપને ચાઓ મરસે કોઇ, સાચા રસિયા જાણો સોહી. ।।૪।।
શાહ બિના મરણાનાં આવે કાજા, જયસી કાચી ઠીકરી ભાજા ! ।।૫।। તુંહી સાચા સાંઇ હો.

મીઠા મરણા ઈસ્ યુગમાં, જે પેહેલાં મરી કરી જાએ, શાહ જો પાવે સોહાગ કા, હોવે'ન મરણા દૂજીવાર.
મરણા સો તમે ઈસ્કું જાણા, જે કોઈ જલાવે પાંચે બાના. ।।૧।।
સાચા મરણા મરીયે માંહી, મરના જાશે ફિર ફીર આંઈ. ।।૨।।
મૂએ કું મારના કયેશા આહે ? આપ મૂએ બિના કોઈ ન પાહે. ।।૩।।
મરણા સાચા અદિક વસેખો, જ્યાંલગી આપસકું મુવા ન લેખો. ।।૪।।
દુજા મરણ મરણા આંહે, ફોગટ મરણા કારણ લા'હે. ।।૫।। તુંહી સાચા સાંઈ હો.
શાહ કી પ્રીત દોહેલી, જો શિર સેહ'તી જાએ, પ્રેમ ખેલ હૈ તુજ મહાં, મૂએ કીરત વણાએ. ।।૬૯।।
સાચી સતી સોહી જાણી, જીવ દેતાં જેણે સંખનાં આણી. ।।૧।।
સોહાગણ બાટ તમે યેહી જાણો, શિરકા સાટા તમે પેહેલા આણો ।।૨।।
શિર આગલ કરી પગલા ધરણા, સતકી બાટું સુધા મરણા. ।।૩।।
જીવડા લાઈએ અવર જો સાથે ! તો ક્યું આવે સૃજન હાથે ? ।।૪।।
સુખ શું બેઠા જાવે સોહી, અપના સૃજન ખોવે સોહી ! ।।૫।। તુંહી સાચા સાંઈ હો.
સાજન કે ઘર જાઈયે, સાથે ન લીજે કોય, પીછા ફીર નાં દેખીયે. જો હોણી હોય સો હોય ! ।।૭૦।।
હરિશું નેહે કીજે ચાહ્વા, ફિર નાં દીજે પીછે પાવા. ।।૧।।
યહાં તો આપો આપહી લડણા, કદી ન હોવે એ પીછે ટલણા. ।।૨।।
શિર ઉગારી પીઉ જો લેવે, સો યું જોબન એલે ખોવે ! ।।૩।।
જો તમે સર ઉગારા ચાઓ, પ્રેમ ખેલ' તો તમે કદી ન પાઓ. ।।૪।।
નેહકા શાહો તોજા પાઈયે ! અપણા શિષ જો આપ ગમઈયે. ।।૫।। તુંહી સાચા સાંઈ હો.
નેહ કે મંદિર પેશીએ, મત્ કો પીછે ધાએ, જન્મની કાસલ બાપડે, એશિર સેતી જાએ. ।।૭૧।।
લ્યલા' મજનું' નેહ્ડા કીના, જીવ આગલ કરી પ્રેમુ ભીના. ।।૧।।
જો એ હોતા પ્રેમકા સાધા, તો ઈસે કીના દુઃખમાં આઘા. ।।૨।।
જો કોઈ શુણિયા કોઈ કાંહા, જીવ ગુમાવ્યા તલ એક માંહાં. ।।૩।।
શિર કા સાટા પેહલા કરણા, જીવ આગલ કરી પગલા ધરણા. ।।૪।।
નેહ કે મંદિર પેસે કોઈ, પેહેલાં બેશે જીવડા ખોઈ. ।।૫।। તુંહી સાચા સાંઈ હો.
શેજ શાહ કી જે ચડે ! સો શિર ધરે ઉતાર ! દુઃખ સેહવે શિર લગી. રેહણા ખાંડા ધાર. ।।૭૨।।
સાચા સોના વાં નીકલ શે, લે કર બીચ અગન જો ધરશે. ।।૧।।
અગ્નિ એ જલતાં સંખ ન આણે, ચુન્દા સોના સબ્ કોઈ જાણે. ।।૨।।
સારી અગન ન શિર ઉપર સેહવે, ત્યાં લગી ચુંદા કોઈ ન કેહ્વે. ।।૩।।
જો બોહોતેરા ઘડિયા ઘાટા, તો મેલ ન છોડે જાલે માટા. ।।૪।।
પીતલ રંગ તો સોને તોલા, બોહોત કસીએ પણ ન આવે મોલા. ।।૫।। તુંહી સાચા સાંઈ હો.
સોના કસીએ સાચ શું, અને દીજે અગનજ માંએ, ધમણ ધમી'ધમી જાલીએ, સત્ય નાં છોડે ત્યાંએ. ।।૭૩।।
જૂઠા અગ્નિ કયેશી સેહવે ? જો આપસ કે ધારણે નાં રહેવે ! ।।૧।।

ગલી ગલી જાવે એ'કસ ટાલા, જૂઠા ક્યુંકર રહેણે ડાલા. ॥૨॥
પ્રેમ અગ્ને જ્યેમ કાઠી જલતી, સહી ન જાવે અવર કીસીથી. ॥૩॥
સહી અગ્નિમાં જલિયા હોવે, તો પીતલ રંગ ઉસે કોઇ ન કહેવે. ॥૪॥
યુગમાં આપસ કું અયેસા દેવે ? સત્ય સોના તો ક્યુંકર લેવે ? ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.

હું બલિહારી ગુરૂ આપણા, અને જપો હરિકા નામ, કાયા આપણી જે કશે, સો પાવે અમર ઠામ. ॥૭૪॥

સત્ય તમે દેખો મચ્છલી કેરા, જાએ ઝપાણી નિરમલ નીરા. ॥૧॥
સત્ય નાં છોડે અપના કાંઇ, મિજ પાણીમાં ઝબ્કી બાઈ. ॥૨॥
અપને ચાઉં ફિર ફિર આના, કદીનાં કીના બાહર જાના. ॥૩॥
દો યુગ પ્રિત'એ સૂધી જાણી, નેહ બંધાણા મચ્છલી પાણી. ॥૪॥
મચ્છલી પ્રિત જો જૂઠી જાણી ! કરધરીને જબી બાહેર આણી. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.

મચ્છલી પાણી નેહ હ્યે, જાકર દેખો લોક, જયશી સતિકું પ્રગટી, અયેસા હોવે ભોગ ॥૭૫॥

મચ્છલી પાણી નેહ બંધાણા, જીવ એ જીવ માંહે સંધાણા, ॥૧॥
અબ્લે અલગી કરે જો કોઇ! મરણા પાંખે દુજી બાત નાં હોઈ. ॥૨॥
નેહ બંધન જો અયેસા કીજે, તલ બિછડે જીવડા દીજે. ॥૩॥
નહિતો નેહડા જૂઠા જાણી, સાચા નેહડા મચ્છલી પાણી. ॥૪॥
નેહ પઠંતરા અયેસા શિખો, ઢાંકા નહિ પણ પ્રગટ લેખો. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.

સાચ છુપે ન બાવલે, જો એ છુપાવે કોએ! ચાંદ કું ડાલે ઢાંકીએ, તો ક્ષેણુ ક્ષેણુ પ્રગટ હોએ. ॥૭૬॥

મચ્છલી પ્રિત સો સાચી જાણી, અપને ચાવા સો જાએ ઝપલાણી. ॥૧॥
તબ્ પીછે ફીર' બાહર ના દેખે, પાણી સાથે એ મરણા લેખે. ॥૨॥
નેહ કી ગાલી મિંતુ જાણી, પ્રગટ આહે નહિ કાંઇ છાની. ॥૩॥
અવરે સો દેખા દેખી હોઈ, ઈસ્માં મિલતા ના દેખા કોઈ. ॥૪॥
એ ઘર નિર્મલ સાચા હોઇ, પ્રિત બાજ નાં સીધા કોઈ. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.

જે જડ જડી સજના, રેહેણ મેલી અપાર : સો' જડ કબુ નાં ઉખડે, જો લક્ષ મિલે લવાર. ॥૭૭॥

જન્મ નાં છૂટે પ્રેમકા બાંધા, ન્હે ભલેરા મચ્છલી સર સાધા. ॥૧॥
જિન્ને એ ચોટ' લગતી જાણી, મારી કલેજે ગિણ કર તાણી. ॥૨॥
કોઇ નાં જાણે દુઃખ બ્રિહે કેરા, સોહી જાણે જિસ પડિયા વેરા. ॥૩॥
પ્રેમ આંછ જિસ હૈડે લાગી, શાન્ત સૂવે નહિ સત્પંથે જાગી. ॥૪॥
જન્મ દુઃખી હૂઈ સોહી દેહા, જિસ્માં ન પડિયા હરિકા નેહા. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.

સાચી સતિ તીસે કહું, જો બાંધે હરિકી આસઃ નિશ દીન જપે સાચશું, તો હરિ હ્યે તિસપાસ. ॥૭૮॥

જિને પ્રેમ રસે બ્રિહે સતાવે, નિશ'દિન સુખે તીસે નીંદ ન આવે. ॥૧॥
પ્રેમ પીડા તીસે પૂછો જાઈ, જિન્ને એ ભલકા' ખાધા કોઇ. ॥૨॥
તેમ' તેમ બ્રિહે અદકી જો ચાલે, ચોટ બ્રિહેકી માંહે સાલે. ॥૩॥

પ્રેમ ઘાઓકા ઔષધ ન પાણી, જિન્ને એ ભલકા લગતી જાણી. ॥૪॥

છાની ચોટ બ્રિહે કા મારા, જન્મ પાલવે પ્રેમકા જાલા: ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.

તલએકસહીનાજાવેબાવલે, અયેસી પ્રેમ કેરી ઝાલઃ ભસ્મ કરાવે તલમાં, ધરણી સ્વર્ગ પાતાલ. ॥૭૯॥

નેહ કે મંદિર જે જા પડીયા, રૂંએ રૂંએ તીસે દુઃખે જ જડીયા. ॥૧॥

માણસ ધ્યાનસેં સો સબ ટાલા, અયસા શાહકે પ્રેમું જાલા. ॥૨॥

શાહકા પ્રેમ જિસ્મા આણા, સો સબ જાએ અગ્ને જલાણા. ॥૩॥

અન રસી' સુખશું સોવે સારી, પ્રભુ માતે સોવે જારી. ॥૪॥

અવરં સો અયે'સાહ બાજી બૂજે, સત્ય કી બાટે સદ્ગોર સૂજે. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.

શિષ સાટા જે કરે, સો પ્રેમે ખેલા જાએઃ જીવ ગમાવે આપણા, સત્ય કા બાંધા આયે. ॥૮૦॥

શિષ કે સાટે સૂરા કહાવે, દુઃખ દોહેલા ચાહ્વું ખાવે. ॥૧॥

કાહેર પણાતો ક્યુંકર કીજે? પ્રેમે પાઓ' તો યુંકર દીજે? ॥૨॥

ગર ચોગાન જે કોઈ ખેલા, શાહા પ્રેમું અયેસા મેલા. ॥૩॥

શિષખોતા જેણે દિલમાંનાં આણા, સોસબ ખેલી ઈસ મંદિર જાણા. ॥૪॥

શાહ પ્રેમરસ તો ખેલા જાવે, તત્ક્ષણ શિષ જેકો ગમાવે. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.

છાના સત્ય જો શાહકા, અને પ્રેમું ખેલા જાએઃ જ્યાં લગી શિષ ન ઢલી પડે, અને લોક નાં દેખે ત્યાંએ.

સતિયે સત્ય જો સાચા જાણી, જીવ દેતાં જેણે સંખનાં આણી. ॥૧॥

આપ સમજે ઈસ' બાટું ખોયા, તો એ નેહ્ડા ચાખી જોયા. ॥૨॥

શુદ્ધ બુદ્ધે ખોઈ અપની દેહા, યુગકે ગુરૂ શું કીના' સ્નેહા. ॥૩॥

ગાંઠે મુઠ્ઠી કછુ ન રાખી, સદ્ગોરે લે અયેસી આંખી. ॥૪॥

જ્યાં લગી આપ સકું મૂઆ ના લેખે, ત્યાં લગી સદ્ગોર માર્ગ ન દેખે. ॥૫॥તુંહી સાચા સાંઇ હો

સાચા સદ્ગોર કીજીએ, જૂઠા નાં આવે કાજઃ કદી'નાં પાઈયે શાહકું, આપસ ખોયા બાજ. ॥૮૨॥

સુધી સોહાગણ યુંકર જાણી, જીવ દેતાં જેણે સંખ નાં આણી, ॥૧॥

સાવ સવાદ દોજખકેરા, શાહ બિન જાણો ફોગટ ફેરા. ॥૨॥

શાહ નાં પાઈએ' જો અપના, સ્વર્ગું માંહે હોવે તપના. ॥૩॥

ઈસ્થી અવરૂં કોઇ નાં લેવે, સાધા પ્રેમકા સબ યુગ દેવે. ॥૪॥

જિન કીને નેહા મિતું કીના, સો સબ અપને સાથું લીના. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.

જો કછુ આહે શાહ બિના, સારી પૂરી દેહઃ દર્શન જો દેખા શાહકા. સોજા કછુ નાં લેહ, ॥૮૩॥

દર્શન સાચા સોહી પાવા, જિને આપસકું ખોહ ગમાવા. ॥૧॥

સુની દુનિયા ધાત ન જાણે, ગાંઠે મુઠ્ઠી કોઇના આણે. ॥૨॥

અયેસા જો કોઇ સત્યશું રહેવે, ખોવે આપસકું તે બેઠા જોવે. ॥૩॥

ખોયા બાજ ન જોવે કોઇ, જોવે સો જિન્ને ખોયા હોઇ. ॥૪॥

એતો આહે પ્રતક્ષ ગાલી, કિન્ને નાં પાયા ખોયા ટાલી. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.

આપ ખોએ શાહ મીલે, શાહ ખોએ સબ હાણ: યેહ સબ કેહણી દૈવ કી, તમે' દેખો લોકા જાણ. ॥૮૪॥

છાશે મસ્કા પ્રગટ જોવે, જોવે તે જે છાશી ખોવે. ॥૧॥
જ્યું' જ્યું પાણી માંહે બાવે, ત્યું' ત્યું મસ્કા તરતા આવે. ॥૨॥
જો મહિયારી સાચી હોવે, મસ્કા કારણ છાશી ખોવે. ॥૩॥
જે કોઈ છાશ ઉગારી ચાહ્‌વે, સો ક્યું મસ્કા પ્રગટ પાવે? ॥૪॥
જો દીન અમુલા મુલ ન પાઈએ, સો ક્યું ફોગટ ખોહ્‌ ગમાઈએ? ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.

કોઈ નાં લેવે તુજકું, યુગ સારામાં પોકાર: મસ્કા ખોયા કાલ મુખી, અને છાશી રહી ઉગાર. ॥૮૫॥

દેહા જો આહે છાશી તોલા, શાહો મસ્કા માંહે અમુલા. ॥૧॥
છાશ મસ્કા માંહે જો રેહવે, તેમ' તેમ મૂલ અદકા લેવે. ॥૨॥
મુજ છાશે શું તલ નહિ ભાવા, સોહાગણ સો જિન્ને મસ્કા પાવા. ॥૩॥
સાચી મહિયારી મસ્કે લાગી, મસ્કા ખોયા મૂર્ખ અભાગી. ॥૪॥
સુજન માંહે અયેસા જાણો, મસ્કા છાશી દેખ પિછાણો. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.

જો વલોવે આપકું, નેહ કા રવૈયા બાયે: જૂઠી છાશી બાહેર કરે, તો મસ્કા તરકર આએ. ॥૮૬॥

માણક છીપે રહે સો છાના, આપે રહ્યા માંહે લોભાના. ॥૧॥
પ્રત્યક્ષ માણક જો તમ્ માં પાવા, દેહી છીપ જો જાએ ભનાવા. ॥૨॥
છીપ ઉગારા જેકો કરશે, માણક યું ક્યું મેટું પડશે? ॥૩॥
રહે કાશલ સઘલી માંહી, તિસ્થી રહ્યા માંહી છુપાઈ. ॥૪॥
જેણે સમંદર માં આપે ખોયા, તેણે એ માણક પ્રગટ જોયા. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.

ખોયા જેણે સમંદર માંહા, જોયા રૂડે આજ: કિન્ને ન પાયા પ્રગટા, આપસ ખોયા બાજ. ॥૮૭॥

યોગણ હોવે યોગે રાતી, ભભૂત ચડાવે દર્શન માતી. ॥૧॥
મુંદ્રા કારણ ભિક્ષા માંગી, સુધી રાવલે ભૂરખી નાખી. ॥૨॥
હાથે ખપ્પર ઘર ઘર' જાવે, સુધી યોગણ અવર નાં પાવે. ॥૩॥
યોગણ યોગ તોહી લેવે, સર્વ કંથા શું આદેશ રેહેવે. ॥૪॥
કાને કુંડલ સત્ય કા બાવે, સુધી યોગણ અવર નાં ભાવે. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.

યોગી કારણ ઢુંઢિયા, આદેશ દેઈ' સબ: શાહ પાવે સોહાગકા, દર્શન હોવે તબ. ॥૮૮॥

ભસમ કરો તમે યોગી લાગે, યોગી શો જે દર્શન માંગે. ॥૧॥
સત્ય કેઈ અંધારા મેલે, આશણ મારી યોગશું ખેલે. ॥૨॥
યેહ તન જહાં લગી માટીની' કરશે, યોગી કારણ તપ તપી મરશે. ॥૩॥
રાવલ પાઈએ તો સુખ હોવે, યોગણ હોવે તો યોગી મોહ્‌વે. ॥૪॥
જેણેયોગી' કી જટાબંધાતે ન જાણી, સુધા રાવલ કી ધાત નાં જાણી. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો

રાવલ કારણ ઢુંઢિયા, જંગલે કછોટા વાલ: ચિત્ત જો કીજે નિર્મલા, માંહે કી કાશલ ટાલ. ॥૮૯॥

કાશલ ખોણા યેહી વશેકો, જો' એ પ્રેમું આપે દેખો. ॥૧॥

ઈન્ની કાસલ આવે માંહી, શાહ મુખ દિખ્લાવે નાંહી. ॥૨॥

જો બોહ્તેરી ભક્તિ હોવે, માંહે કાશલ ફોગટ ધોવે. ॥૩॥
માંહે નિર્મલ નીરજ હોવે, બાહેર બેઠા ફોગટ ધોવે. ॥૪॥
બાહેર ધોએથી મેલનાં જાવે, જો પાણીમાં જન્મ ગુમાવે. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.
ઘર ઉપર જ્યું દીવડા! અને માહે કાલી રાત! ફોગટ ધોણા બારકા, કાશલ ન જાવે સાથ. ॥૯૦॥
મચ્છલી ભેદ તમે દેખો લોકા, નિશ'દિન કરે નીરશું ભોગા. ॥૧॥
જો એ અગ્નિ માંહે રંધાણી, વશે નિરે પણ ગંધે ગંધાણી. ॥૨॥
કાટી કૂટી નીરમાં બાઈએ, તેમ તેમ ગંધ અદકિ પાઇએ. ॥૩॥
માંહેકી કાજલ અયેસી જાણી, ગંધ નાં છોડે ધોવે પાણી. ॥૪॥
એ અચંબા પ્રગટ દેખો, માંહે કી કાશલ અયેસી લેખો. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.
મછલી સમંદર જાએકર, બોહોત વશે જો નીરઃ ગંધે ગંધાણી અગનથી, અવ્ગુણ માહે શરિર. ॥૯૧॥
તરૂવા દેખો યેહી ભાવા, માંહે કાશલ તો મૂલ્યાના પાવા. ॥૧॥
રૂપા કેરે મૂલ્યે નહિ ચાલે, માંહે કી કાશલ બાહેર ન ડાલે. ॥૨॥
સંગે રૂપા પુરા આવે, માંહે કી કાશલ તો મૂલ્ય ન પાવે. ॥૩॥
મન સમજાઇ ઈન્ના જાલી, પાક ન હોવે નિર્મળ ટાલી. ॥૪॥
માંહે કાશલ જરા ન રેહવે, તિસ્કું તરૂવા કોઈ નાં કહેવે. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.
કાશલ માંહેકી કાઢીયે, તો પાવે રૂપા મલઃ પરખો કશણા માંહેકી, આપણે સાંઇ કે બોલ. ॥૯૨॥
પરખો કશણી માંહે કી સાચી, ખરી અભાગણ તરૂવે રાચી. ॥૧॥
પ્રત્યક્ષ રૂપા જાહેર દીઠા, તિસ્થી તરવા લાગે મીઠા. ॥૨॥
તરૂવા દેહી દો સરીખા જાણો, રૂપા તિસ્મા તમે દેખ પિછાણો. ॥૩॥
જબ લગી તરૂવા નીકલી ન જાવે, તબ લગ રૂપા કોઇ નાં પાવે. ॥૪॥
મન સજ્જાઇ ઈન્ના જોણા, તરૂવા કારણ રૂપા ખોણા. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.
તરૂવા દેહી દોએ સરીખા, અને પાઈએ સરખા મોલઃ નહિતો રૂપા પ્રગટા, નહિતો ઈસ્મા ઢોલ. ॥૯૩॥
યેહી ધાત તમે પ્રત્યક્ષ બૂજો, ઠાહું ઠાંહા તમે કાંએ ન સૂજો. ॥૧॥
બાહર ઢુંઢણ કાયકું જાઈએ? સગલી બાતાં તમમાં પઈયેં, ॥૨॥
બોહોત બ્રાહ્મણ સતિ કહાવે, ઘડી ઉગે યુગ ફિર કર આવે. ॥૩॥
ઘટમાં આહેસુજન તેરા, કાયકું દીજે બાહેર ફેરા? ॥૪॥
જે કોઈ નાખે આપસ ટાલી, શાહ બિન નાહી દુજી ગાલી. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.
ઘટમાં તિર્થ સન્મુખા, ઘટમાં ધર્મ દ્વારઃ સાચા ધોણા માંહેકા, ફોગટ ધોણા બાર. ॥૯૪॥
દેહડી સરીખા માંહે હોઈએ. બાહેર બેઠા ફોગટ ધોઈયે. ॥૧॥
બાહેર ચાંદ્રણા રૂડા ભાવે, માંહે અંધારા કામ ન આવે. ॥૨॥

હિન્દુ મુસલમાન જિત્તે કહેતે, સો સબ્ દેખો યે મનમે લેતે. ॥૩॥

મક્કા મદીમા જે કોઈ રેહેતે, સો સબ દેખો યેહ નામજ લેતે. ॥૪॥
મક્કા મદીના બોહોતેજ જાવે, માંહે ધોવે તો શાહ પાવે. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.
માહે ધોઈએ બાપડે, જો હોયે સુધા જ્ઞાનઃ યું ક્યું પાકજ હોઈયે? જોશી કેરે સ્નાન. ॥૯૫॥
ભીતર મ્યેલે કાંઇ ન સૂજે, જો બાહેર ગંદી પખાલી બૂજે. ॥૧॥
મુખે નામ સુજન કા લેવે, પથ્થરે શીષ જાજા દેવે. ॥૨॥
સાચ જો ચાહિયે હૈડે માંહા, ધોયા ચાહિયે સોહી ઠાંહાં. ॥૩॥
પ્રત્યક્ષ ધોણા જોશી ખેલા, સુજ પ્રેમું ભી અયેસા મેલા. ॥૪॥
સૂધા હોવે યેહી ભાવા, માંહે ધોવે તો શાહ પાવા. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.
બાહેર ચાંદ્રણા નિર્મલા, માંહે કાલી રાતઃ જ્યારે ચોર પ્રગટે, અપની ચોરી સાથ. ॥૯૬॥
યેહ સબ ચોરી પ્રગટ લીના, જ્યાં એ મગતી મકર જો કીના. ॥૧॥
બાહેર સ્નાન કાયકું કીજે? માંહેકે ખતરે ઝાડ કર દીજે. ॥૨॥
પંડ્યા વોહી જો સાચા ભડિયા, જ્યસા ગાડા કીચડ ગડીયા ॥૩॥
પંડ્યા લોભ દુનિયા કા કીના, કોલ રસુલ શું મન નહિ દીના. ॥૪॥
દુનિયા' દીનકી જો મિલતી ધાતા? બે' દીન હોકર કોઈનાં જાતા! ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.
દુનિયા મુરદાર પ્રગટી, મકરે નાં આવે છેહઃ દીનજો પાક કીજીયે, તો હોવે દુનિયા ખેહ. ॥૯૭॥
મગતી કેરા દેખો કામા, વોહભી દોડે કારણ દામા. ॥૧॥
ઈત્તી ખ્વારી તિસ્થી સ્હેવે, દુનિયા પાખે જીવ' ન રહેવે ॥૨॥
નહિંતો બાંદી ઈસે ભી કહિયે, જૂઠે કામે ક્યું શાહ લઇયે! ॥૩॥
ફિર ફિર કીજે ચોરી કામા, જીભું લીજે સુજન નામાં. ॥૪॥
રાબિયા દેખો દુનિયા છોડી, તત્તક્ષણ અપના સુજન લોઠી. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.
મગતી ભી જો સાચશું, જો લોઢે અપની બાટઃ મીંત અપને કું પાઈએ, જો કછું નાં હોવે ઘાત. ॥૯૮॥
વાણીયા બેઠા ઉસકે કારણે, આપે બેઠા હાટકે બારણે. ॥૧॥
બોહોત ઘરાકાં ચલ કર આવે, તોજા ઉલટ અંગનાં માવે. ॥૨॥
જૂઠે હોવે સગલે પાના, જૂઠી દુનિયા કા કીયા બાના. ॥૩॥
સૂધા ચાલો અપને ભાવા, તોજા અપના સૂજન પાવા. ॥૪॥
શાહકી જીકરે શાહ જો પાવે, લે ઘર અપના સૂજન આવે. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.
દુનિયા કારણ વાણીયા, દોડે લોક ડંડન કાજઃ ઈસ ભાવે કેમ મિલશે? સાચા સૂજન આજ. ॥૯૯॥
મુલ્લા મશાયક જહાં લગી કહિયે, દુનિયા કારણ આપસ દહિયે. ॥૧॥
અયેસે અંધે જે એ કસ ટાલા, મુજ માંહે દુનિયા એ' કસ હાલા. ॥૨॥
સૂજનથી સબ્દ જો દેખા, માએના પાખે નલાગે લેખા. ॥૩॥
સાચ જો' છોડો જો દુનિયા લોઢો, મિજલિસ નબીકી જાકર છોડો. ॥૪॥

સુખશું બાહર જો જાકર રેહવે, અપના સૂજન વોબી લેવે. ાા૫ાા તુંહી સાચા સાંઇ હો.
સબ બંદે રેહમાન કે, સબ સહી એકજ તોલઃ દુનિયા લોઢે દુરિજના, તિસથી ખોયા મૂલ. ાા૧૦૦ાા
શેખ મશાયખ જે કેહ્‌લાણે, સો સબ મકરૂં જાએ જપાણે. ાા૧ાા
હાથે મિકરાઝ લેવે દો ધારી, તિસ્થી કતરી પુથ્વી સારી. ાા૨ાા
યુંતો મુર્શદ નાં હોવે પૂરા, શાહ પાખે જન્મ અધુરા. ાા૩ાા
સત્ય કી મિકરાઝ રસુલે લીની, જિને પુથ્વિ કતરી પાકજ કીની. ાા૪ાા
અવર સો પાખંડ બાજી કહિયે, ઇ લ્લિલ્લા મિકરાજ હાથું લહિયે. ાા૫ાા તુંહી સાચા સાંઇ હો.
સાચી મિકરાઝ સત્યકી, જે ચાલે યુગે રસુલઃ કતરે જોજો શાહ બિના, સો કતરે વોહ જડ મુલ.
સાચી મિકરાઝ યેહી ભાવા, જો'જા કતરે શિર લગી પાવા. ાા૧ાા
સાચા કતરના મન કા કહિયે, બાહેર કતરે થી મૂલ્યનાં લહિયે. ાા૨ાા
પ્રેમું હોવે સરસા સરસી, માંહેં કે પરદે સબ કતરસી. ાા૩ાા
બાહેર કતરનાં' હજામત કામાં, પીયુ અપના યું ન આવે ઠામાં. ાા૪ાા
કાસલ આહે'રે હૈડા માંહાં, કતરા ચાહિયે સોહી ઠામા. ાા૫ાા તુંહી સાચા સાંઇ હો.
હૈયે કતરની જે કરે! સબ કાશલ નાંખે કાટ, પીરપણા ક્યું પામિયે? બાહેર કતરે માટ. ાા૧૦૨ાા
શિજરા કુલાહ્ હાથું દેવે, શાહ બિના શિરકી પઘડી લેવે. ાા૧ાા
છાની ચોરી જાહેર બૂલાવે, શાહ બિન શેખ પાઉંજો દેવે. ાા૨ાા
જ્યસી બાટ બટાઉ લેવે સાજી, અયેસા હોરહ્યે દૈયા મનકા રાજી. ાા૩ાા
જપની તપની લોક દિખાવે, જહાં લગી અપના દૈયાનાં પાવે. ાા૪ાા
જપતાં સારી રેહણી જાવે, તોજા અપના સૂજન પાવે. ાા૫ાા તુંહી સાચા સાંઇ હો.
કુલાહ્ દેવે શિરમાં, સુજરા દેવે હાથઃ શાહ ન પાઇયે અપના, જો' એ કાસલ હોએ સાથ. ાા૧૦૩ાા
ચાર તરિક જાકર લેવે, સો સબ શુજરા કુલાહ દેવે. ાા૧ાા
પેહલી તરીક જો આપજો રહિયે, સેવા કારણ જીવડા દૈયે. ાા૨ાા
દુજી તરીક સો દુનિયા નાંખો, ચિત્ત સઘલા શાહ ઉપર રાખો. ાા૩ાા
ત્રીજી તરીક સો ટાલા કરના, જો શિર પડે સો સબ સેહણા. ાા૪ાા
ચોથી તરિકે નિમેડા કરણા, નેકી બદીસે દેખી ડરણા. ાા૫ાા તુંહી સાચા સાંઇ હો.
તરક કરો સબ શાહ બિના, મકર કરો સબ બારઃ એતો સાચા ખેલહે, રેહણા ખાંડા ધાર. ાા૧૦૪ાા
શ્યેખ સબ હોવે ખુદાજી પીછે, સેવા મકરે જાવે પીછે. ાા૧ાા
દુનિયા કારણુ લોક ઉડાવે, સો ક્યું શાહકા મુખડા પાવે? ાા૨ાા
આપ ટંગાવે છાના અયસા, મકર કરે સબ શ્યતાન જ્યસા. ાા૩ાા
ફિરાઉન યુગમાં બોહોત ટિંગાવા, શાહ પાખે સબ ખોહ ગમાવા. ાા૪ાા
અપણી બાટે સુખશું રેહતા, મિંત પાવ વોહભી લેતા. ાા૫ાા તુંહી સાચા સાંઇ હો.
શ્યેતાની મકર જો કીજીયે, છાના લીજે જાએઃ દુનિયા સર્વ શંકેલીયે, ગલે કફની બાએ. ાા૧૦૫ાા

બ્રાહ્મણ સન્યાસી હોવે યુગમાં, ભિક્ષ્યા કરે સબ ઠામો ઠામાં. ાા૧ાા

યોગી જાકર ગુફા રેવે, વોહ બી કંથા પાસે લેવે. ાા૨ાા
કડી કાપડી જિત્તે કીને, કિન કિન તીર્થે દોડજ દીને. ાા૩ાા
બ્રાહ્મણ જ્ઞાની અપને ભાવા, ઢુંઢા કરે પણ માર્ગ ન પાવા. ાા૪ાા
દૈયા મંનદિર મનકા લાગે, રસુલ સારે જ સેવા માંગે. ાા૫ાા તુંહી સાચા સાંઇ હો.
ભેસ સારા યુંગ કરે, અતી દિખાવણ આપ: સાચા પાખે જો ઢુંઢણા, તો અદકા લાગે પાપ. ાા૧૦૬ાા
મિમ્બર ચડિયા લોક દિખાણા, સાચા પાખે શાહના જાણા. ાા૧ાા
દુનિયા કું જો ફજીલત દીજે, અપને સુખશું લાહો લીજે. ાા૨ાા
દુનિયા શું રતી નહિ કાજા, કાહે ઢુંઢો બાહેર રાજા! ાા૩ાા
દર્શન કારણ દુનિયા ધાવે, લોક બિચારા ક્યું શાહ પાવે? ાા૪ાા
એજો આહે સાચી બાટાં, કિન્ને ન પાયા ભેસજ માટાં. ાા૫ાા તુંહી સાચા સાંઇ હો.
ભેસ કરે સબમકર શું, યુગમાં દિખાવે આપ: મિંત જો પાવે અપના, તો કાસલ જોવે સાથ. ાા૧૦૭ાા
મૂંડ મુંડામણે કરે જો ભાવા, તિસ્થી દુનિયાં સબ' કતરી ખાવા. ાા૧ાા
જિસ્થી હોવે જો મન ચંગા, શાહ પીછાણે તો લાગી રંગા. ાા૨ાા
શ્યેખ કેહલાણા' સોહ ક્યા હે? મુંડ મુડામણ સો કારણ લા' હે! ાા૩ાા
ટોપી કફની શિર ગલે લેવે, શાહબીનાશ્યેખ મશાયખ બાજી દેવે. ાા૪ાા
સાચા મુંડણા મનકા કહિયે, જિસ્થી પાલવ શાહ કા લઇયે. ાા૫ાા તુંહી સાચા સાંઇ હો.
માંહે મુંડો મન આપણા, બાહેર મુંડે ક્યા હોયે? ઘણા મેંઢા મુંડીયે! પણ સ્વગ'નાં પાતા કોયે.
દર્શમ કરતો યોગ નાં પાઇ એ, જ્યાં લગી યોગી કેડે ન જાઇયે. ાા૧ાા
યેહ દર્શન જો ચંગા આવે, શાહ રશાંયણ માંહે લાવે. ાા૨ાા
તરવા દેખો ભેદેજો પુરા, રતી એક બાજ સર્વે અધુરા. ાા૩ાા
બીજી સરાયણ જિત્ત્ની લેશે, તરૂવા દેહી કદીનાં ટલશે. ાા૪ાા
તલ રશાયણ દેહી પાવે, તો સોને સરિખા હોકર જાવે. ાા૫ાા તુંહી સાચા સાંઇ હો.
સર્વે રશાયણ ચાખીયા, પણ સ્વર્ગેનાં પોતા કોઈ: જિસ્માં તલભી સાચ હે, તો સબ તન સોના હોય
શાહ રશાયણે જે કોય માતે, રૂંહે રૂંહે સુજન પાતે. ાા૧ાા
તલ એક રતી કહીં નાં મોહ વે, સારે તનમાં શાહ શાહ હોવે. ાા૨ાા
સાચે મને જો બાટું ચલિયા, સાંશે ઉસાશે શાહ શાહ જડિયા. ાા૩ાા
માટી માંહે જેમ નીરજો દીજે, માંહે પડતાં સઘલી ભીજે. ાા૪ાા
સુજન તમમાં અયેસા જાણી! જ્યું ભેદાણા એ માટી પાણી. ાા૫ાા તુંહી સાચા સાંઇ હો.
ઈસમાં સારા સાચ હ્વે, અવરે નાં લાગે મોહ્: જો જા માંહીં ભેદાઇ યે, તો સબ્તનશા હ'શાહહોએ.
તમ માં ભેદ અયેસા જાણી, જ્યું ભેદાણા માટી પાણી. ાા૧ાા
બુંદ પાણી જો નહિ પડશે, તો લોકું માટી ક્યું જા ચડશે? ાા૨ાા

શાહ કે નેહમાં યું જા રહી, જ્યું બિસ્મિલ્લાહ્ અલ્લાહ્ છુપાઇ. ॥૩॥

સાસ ઉસાસે જડતાં દેખો, જ્યું દુધમાં મસ્કા પેખો. ॥૪॥
અયેસા આપસમાં ખોહ ગમાવે, સોહાગણ સોજો મસ્કા પાવે. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.
શાહો તો તુજ પાસ હે, અને મનમાં કીજે નેહ: બુંદ પડી સમુદ્રમાં, કેમ કરી દેવે છેહ. ॥૧૧૧॥
બોહોત કાહેર સરે ન કામા, પાસે સુજન લેવે' ન નામા. ॥૧॥
નેહડા છાના જ્યું જ્યું લાઈએ, ત્યું ત્યું સુજન નેડા પાઈએ. ॥૨॥
પાસે સુજન દૂરનાં દેખો, જેમ ન્યણા'માં પૂતલી પેખો. ॥૩॥
બોહોત પૂકારણ દુનિયા લાગી, પાસે સુજન ચોંક નાં જાગી. ॥૪॥
જેમ ફૂલમાં આહે બાસા, અયેસા સુજન અપને પાસા. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.
તમ મત્ જાણો દૂર હો, જેમ ચંદા વશે આકાશ. તમમા સૂજન યું રહે, જેમ ફુલમાંહે બાસ.
તપિયા તપ કરી યુગમાં આવે, પ્રગટ જોતા સતિ કહેલાવે. ॥૧॥
પંડિત પડીયા બોહોત જ્ઞાની, પત ખોયા પણ ઘાત ના જાણી. ॥૨॥
યોગી યોગે યુગ લપટાણા, પંડિત પડીયા કેણે મરમ ના જાણ્યા! ॥૩॥
કાચે ભાંડે કચ્છુ ના બાઇયે, તત્ક્ષણ સારા ખોહ ગમાઇયે. ॥૪॥
બૂજે પંડિત એહીજ કહેણી, કાચે ભાંડે રહે નાં પાણી. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.
સત્ય કરો તમે સતિયા, શાહ શું કરો વ્યવહાર: કોઈના લાગા સત્ય વિના, તર કર પરલે પાસ.
સતિયા સાહેર માંહે નહાવે, બિન સતે બૂડે તરને નાં પાવે. ॥૧॥
સદ્ગોર કિ નાવ બિના નર બૂડા, સદ્ગોર વિના સઘલા કૂડા: ॥૨॥
સદ્ગોર નીરમાં તર તર લાવે, સત્ય છોડે ઘણા પૂરે બહાવે. ॥૩॥
સત્ય કું લાગે આગ ન પાણી, સત્યકી બાટ સત્ય ગોર શું જાણી. ॥૪॥
સત્ય સોના લે માટીમાં બાઈએ, ઢુંઢે પીછે ચૌદા પાઇયે. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.
સાચી નાવ સો સત્યકી, સાચા ભરિયે ભાર: જૂઠે બૂડે સો સત્ય વિના, સાચે લાગે પાર. ॥૧૧૪॥
જાએ તમે દેખો સમુદ્ર પાસા, જોએ તમે સમજો સાચી દાસા. ॥૧॥
ફૂટી નાવ જો નીરમાં બાઇયે, તો ક્યું કર પાર ઉતરી જાઇયેં? ॥૨॥
જો જાણો એ તર કર લીજે, તો પેહેલી નાવ સાજી કીજે. ॥૩॥
જે કોઈ આપસ કું બૂડા લોઢે, સો ફૂટી નાવ લે નીરમાં છોડે. ॥૪॥
સાહેર તરિયા તીસે પૂંછો તેડી, ક્યુંકર ઉતરિયા ફૂટી બેડી? ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.
સાચી નાવજો સત્યકી, જે તર કર લાગે પાર: ક્યું ન બૂડે નિશ્ચે, જો દોગુના ભરિયે ભાર. ॥૧૧૫॥
તમાઅ્ તમકું દો દિખલાવે, એક મન પાંખે શાહ ના આવે. ॥૧॥
બુઝો સોહાગના ગાલી સાચી, સત્ય બિના સોહાગન દેખો કાચી. ॥૨॥
એક મન ચંત્તે ધાઓ પંથા, દો મુખી સુઇ ન ફુટે કંથા. ॥૩॥
એક એક કરતાં જીવડા દેહું, યુગ દુશરે કા નામનાં લેહું. ॥૪॥

ખોટે મને સબ જૂઠા જાણો, એક શિર જાતાં દુજા ન આણો. ાાપાા તુંહી સાચા સાંઇ હો.

એક શાહે ચંત લાએકર, દુજે દ્રારે મત જાએ, દો મુખ બોલે માદલા! શો ક્યું ન થપેડા ખાએ?

જિત્ની કિત્ની પોથી હોઈ, સોહી પણ્ડિતે ઢુંઙ્યા જોઈ. ાા૧ાા

માંહે નિર્મલ નીર જો બાતા, એક મન પાંખે ન લાધે ધાતાં. ાા૨ાા

જો તમે પૂજો દેવલ ડેરી, એક મન પાંખે સઘલી ફેરી. ાા૩ાા

જપણી તપણી આપ દિખાવે, એક મન પાંખે સુધના પાવે. ાા૪ાા

બ્રહ્મ રૂપ તમે જાહેર કીના, એક મન પાંખે ઠામ ન લીના. ાાપાા તુંહી સાચા સાંઇ હો.

હૈડા ભીતર ચોરિયો, જીભું મીઠી વાતઃ બાહેર દીશે નિર્મલા, માંહે કાલી રાત. ાા૧૧૭ાા

પંણ્ડિત એક મના હોઇ ન ધાવે, તો એ પોથી કછુ કામ ન આવે! ાા૧ાા

પોથી શેહસ્ત્ર પચવીસા હોઇ, ગદ્ધા પીઠે જેમ લાદે કોઇ! ાા૨ાા

જયાસા ગધ્ધા બૂઝે શાહા, એકમના પાંખે અયેસા ભાવા ાા૩ાા

જન્મ ગમાઇએ ઇસ્ પોથીમાંહાં એકમના પાંખેન મલિયે ઠાંહાં ાા૪ાા

સાચીપોથી ભણો ઈમાના એકમન પાંખે કેમ લેસો ઠામ ાાપાા તુંહી સાચા સાંઇ હો.

પન્ડિત પડિયા બહોતકર અને સાચા ન લિયાશેર જો બોતેરા દોડીયા સો પડીયા મોટે ફેર ાા૧૧૮ાા

પન્ડિત એકમના ન હોઇ ધાવે, એક મન પાંખે શુધ્ધનાં પાવે ાા૧ાા

જ્ઞાની યુગમાં બહોત કહેલાણે, એકમના પાંએ શુધ્ધન જાણે ાા૨ાા

પોથી ભાર જો બહોતેરા દેખા, પણ એક મના પાંખે ન લાગે લેખા. ાા૩ાા

ધર્મ માર્ગ સદ્ગોરથી પાવા, સાચા પણ્ડિત સોહી ભાવા. ાા૪ાા

જિન્ને એ પોથી સારી ધોયા, જેના એક પોથી શું જીવડા મોહ્યા. ાાપાા તુંહી સાચા સાંઇ હો.

પણ્ડિત પડિયા પબોત કર, પોથી પાના લાએઃ આશન મારી બેશિયા, એક ગુંશાઇ કું ધાએ. ાા૧૧૯ાા

પ્રેમકી પોથી બાંચો મિત્તા, પ્રત્યક્ષ પોથી નાંઆવે ચિત્તા. ાા૧ાા

પ્રેમકી પોથી જે કોઇ લેવે, દુજી પોથી એ ચંતનાં દેવે. ાા૨ાા

કિતિક પોથી ચંત્ત શું લાવે, કિતિક પોથી ખોહ્ ગમાવે. ાા૩ાા

આથી પોથી શું ક્યેશે કાજા? પ્રેમકી પોથી બાંચો આજા. ાા૪ાા

પ્રેમકી પોથી જે કોઇ લેતા, દુજી પોથી શું ચિન્ત નહિ દેતા. ાાપાા તુંહી સાચા સાંઇ હો.

પોથી પાના કિન પડે, કાયશ શું લાવે ચિત્ત, સાચી પોથી પ્રેમકી, કાએ ન વંચો મિત? ાા૧૨૦ાા

સાચી પોથી યેહી પોથી જાણો, નબી ચલે શો દેખ પિછાણો. ાા૧ાા

સાથી પોથી ભરી ઈમાના, ખોયા બાજ ન મલશે ટાણા. ાા૨ાા

દુજી બાટે ના પોંતા કોઇ, બોહોત જ્ઞાનીએ ઢુંઢા જોઇ. ાા૩ાા

નબીયું કેરી યેહીજ ગાલી, આપ ખોયા પ્રેમ જ ભેલી. ાા૪ાા

નબીયે આંખી યેહીજ ગાલી, ઠામ ન આવે મુર્શદ ટાલી. ાાપાા તુંહી સાચા સાંઇ હો.

યેહ તો પ્રેમ જ ખેલ હયે, અને પાઇયે શિશજ માટઃ નબીયે ખોયા ઈસમહાં, સાચી યેહી બાટ. ાા૧૨૧ાા

ભક્તિ ભાવ પેહેલા કરણા, જપની તપની બાટું ચલણા. ॥૧॥

ઈસ બાટું સબ કોઇ આવે, પોંહતા સોહ્ જો આપ ગમાવે. ॥૨॥
અયેસી કરામત યેહજ કેરી, જ્યસો ચિંડા મન્તર ફેરી. ॥૩॥
નૂર દેખ્યા વિના ક્યાં કરશે ચા વાહ્? યેહ સબ આહે યું દર્શન ભાવા. ॥૪॥
લોક ઉડાવન કરશે કાજા, જન્મ હોડે રહેશે શાહ બાજા. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.

દેવલ'ડેરા સબ્ છાંડિયે, જો જાઈ લીજે બાટઃ ચોદિશ ચાવા શાહકા, ઘડાશે બોહ્તેરા ઘાટ. ॥૧૨૨॥

જો ચિડા મંતર બાજી લાવ્યા, યુંકર સારા લોક ઉડાવ્યા. ॥૧॥
કિસીકે મંનતરે જે કોઈ લાગ્યા, જા પસ્તાશે મુર્ખ અભાગા. ॥૨॥
લોક ઉડાવન કરશે કાજા, જન્મ દોડા રહે શાહ બાજા. ॥૩॥
યેહ ચોંદી દૈવ્ય કી જાણો, શાહ બિન મિલશે કેશો ટાણો? ॥૪॥
અવરશું કાંઈ ન કીજે ભાવા, જહાં ન દીશે શાહકા પાવા. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.

શાહ બિન જે દિખલાઈ યે, સો સબ બાજી જાણઃ અવર કહીં લોભાઈ યે! તો મિંતજ હોવે હાણ. ॥૧૨૩॥

બાવા કીસીકા વો કહ્યાન્ જાવે, પ્રગટ ભી જો કેડે ધાવે. ॥૧॥
દમડા દોકડા હાથમાં દેવે, બાવા ચાહે તો કછુ ન લેવે. ॥૨॥
ફિર ફિર આંખો તેરા ચાવા, લોભ નકરશે કછુ નહિ ભાવા. ॥૩॥
બાવા પ્યારા અદકા જો હોવે, અપને સ્નેહે લે લે દેવે. ॥૪॥
શાહ બિન અવર કહિંન રાતા, સર્વ કરામત યેહી' જો ધાતા. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.

સાચા પૂતા તિસે કહું, જો જાવે બાવા સાથઃ મનમાં કછુ ન ભાવ હ્યે, અવર ન લેવે હાથ. ॥૧૨૪॥

લાંબા ફેરા કાયકું કરના? અપની બાટું જા પગલા ધરના. ॥૧॥
ઈધર ઉધર જે કોઇ લાગા, જા પસ્તાશે મૂર્ખ અભાગા. ॥૨॥
અપની દેહા અયેસી આહે, જન્મ ગમાઇયે ઇસ માટી માંહે. ॥૩॥
દેહડી જ્યસી કીજે ખેહા, અયેસી જાણો તેરી દેહા. ॥૪॥
હુકમ શાઇ કા તાં લગ દેહા, હુકમ આવે તો ભાંગે દેહા. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.

એહ તન કાચા પિન્ડ હ્યે, માંહે શાહકા બંન્ધઃ કાલે થાશે બાવલે, અળગા સંધો સંધ. ॥૧૨૫॥

સાચી માટી એ માટી નિપાવા, માટી કહેવે માટી શાહવા. ॥૧॥
સોના શરિખી કે જે દેહા, સો જા હોશે સાચી ખેહા. ॥૨॥
માટી મરણા અયેશા જાણી, સોતન ખાવે માટી પાણી. ॥૩॥
પ્રત્યાક્ષ સમજો રૂડી બાતાં, સાચી આહે યેહી ધાતાં. ॥૪॥
મીટી ભેદ જિને પૂરા પાવા, સબ કોઇ જાણી લેજો લાવા. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.

ઈસ્મે સારી બુજ હ્યે, ઘડાશે બોહોતજ ઘાટઃ જે કોઈ લાગ્યા અવરશું, ખોયા તે માટી માટ. ॥૧૨૬॥

સોવણ પૂતલી માટી પૂતા, માટી દેખંત માટી ભૂલા. ॥૧॥
માટી ભોગવે માટી ખાવે, માટી ઉપર રંગ સોહાવે. ॥૨॥

માટી બાજ ન ઉપના કોઇ, જાતે દહાડે સબ માટી હોઇ. ાા૩ાા
અયસા યુગમાં તમે દેખો લોકા, મિલ'મિલ કીજે શાહ શું ભોગા. ાા૪ાા
મિંત કોઈ એસે શું જીવડા લાવે, ટાલે માર્ગે ફિર ફિર જાવે. ાા૫ાા તુંહી સાચા સાંઇ હો.
દુનિયા સારી ખૂબ હ્યે, એ પતંગ કેરા રંગઃ જન્મ ગમાઇએ ઇસ રંગમે, પડી પોતાને ઢંગ. ાા૧૨૭ાા
જોલે રાજા ધારાઇયે નામા, આગળ જાતાં માટી ઠામાં ાા૧ાા
ભાંગે' ઘડે, કરે સબ કજા, લેકર કીશે બીઠાવે રાજા. ાા૨ાા
રાજ્ય દેકર કીતી બડાઈ, ભીખ મંગાતા તો ઘટી ન જાઇ! ાા૩ાા
ઘડીયા ઘાટ માણક જ્યસાહ, અયેસી જાણો તેરી દેહા. ાા૪ાા
મન ચિંત લાકર ઢુંઢી જોયા, સો યેહ યુગમાં કંહીં ન મોહ્યા. ાા૫ાા તુંહી સાચા સાંઇ હો.
માટી થી સબ ઉપન્યા, આખર માટી છેહઃ રાજય સેહસ્ત્રા જે કરે, આખર માટી તેહ. ાા૧૨૮ાા
યુગ સારેમેં યેહી રંગા, ચલિયા જાવે અપને ઢંગા. ાા૧ાા
સ્વપને જ્યસા યેહ યુગ જાણો,થર યાંહ્ રેહેતા તમે કીશે ન માનો. ાા૨ાા
ઘડીએ નરેહસે નરહે કાંહાં, બહોત નેહે ઇસ યુગમાં ઠાંહાં. ાા૩ાા
જ્યસી સોડ અયસા સોણા, પ્રગટ આહે નહિહ્યે છાના. ાા૪ાા
મન ચિત્ત લાકર ઢુંઢી જોયા, સો ઇસ યુગમાં કહીં ન મોહોયા. ાા૫ાા તુંહી સાચા સાંઇ હો.
યેહ યુગ સારા ખાક હ્યે, બાઓ હોકર જાએઃ પતંગ જ્યસા રંગ હ્યે, તલમાં ઉડ્કર જાએ. ાા૧૨૯ાા
યુગ સારામાં જો જો સાવા, ઢુંઢા સારા શિર લગી પાવા. ાા૧ાા
માંહે કછુ બાત ન પાવે, જો હોબોંતેરા ઠોક બજાવે. ાા૨ાા
ખોટે ધંધે લોક લાગા, માણેક ખોયા પણ હાથ ન લાગા. ાા૩ાા
સબકો રોલે રાતા માતા, વોહભી હાથ ઝટક કર જાતા. ાા૪ાા
હૈયડા લાવે સુજન સાથે, તોજા સૂજન આવે હાથે. ાા૫ાા તુંહી સાચા સાંઇ હો.
સબ યુગ દેખો હરે ફરે, કાંધે માદલ બાએઃ યેહ યુગ કિશીકા હ્યે નહિ, દેખા ઠોક બજાએ. ાા૧૩૦ાા
ઉતારે જયસી આહે બાટાં, જ્યસા બાસા રહિયે રાતાં. ાા૧ાા
પીછે ચલણા હોવે લોકા, જો બોહ્ તેરા કીજે ભોગા. ાા૨ાા
પંથી જ્યાસા બાટું ચલણા, અપના ચિત્તકહીં નાં ધરના. ાા૩ાા
બાટું ચલતાં કહાં કહાં લાગે? ખોટી હોવે દહાડે ભાગે. ાા૪ાા
જો દિન અમૂલા મૂલનાં પાઈએ, સો ક્યું ફોગટ ખોહ ગમાઈયે? ાા૫ાા તુંહી સાચા સાંઇ હો.
પીઠ ભલી ઇસ યુગમેઃ સબ કુચ્છ સોદા બીકાએઃ જિસ ઘર સૂજન પ્રીત નહિ, તીસે દીજો આગું જલાએ.
સુજન પાંખે ન આવે સાવા, જો જા દીજે સ્વર્ગું પાવા. ાા૧ાા
રાજા સેહસ્ત્ર ધરા યા નામા, પણ શાહ પાખે ન આવે ઠામા. ાા૨ાા
આપે રાવત આપે રાજા, આપ કરેશો સઘલે કાજા. ાા૩ાા
આપે પણ્ડિત ગોર કહેલાવે, મૂર્ખ લોક મર્મ નાં પાવે. ાા૪ાા

આપે જાણે સઘલી બાતાં, વિગતુ નિકશે અવરજો ધાતાં. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.

યેહ તો શાહકા મર્મહે, કોઈ ન જાણે ધાતઃ કેડે કીસીકે કો રહ્યા, યુંહ કર ખોયા સાથ. ॥૧૩૨॥

બહોત ધંનધે દુનિયા લાગી, આપણી ચિંત્તાએ કછુ ન લાગી! ॥૧॥

આપણી ચિંતા બિન મીલશે ટાણા, જો બોતેરા કીજે યુગ મા ના. ॥૨॥

જિસ્કુ આપણી પીઠ ન સૂજે, સુજન કામા સો ક્યું કર બૂજે? ॥૩॥

અવર મડાણા જે કોકી ધાતાં, કોઈના બૂજે ઉસ્કી બાતાં. ॥૪॥

જૂઠ પૂંઠે આપસ ન દહિયે, ભોલે કાલે હોકર રહિયે. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.

આપ કરે શો વોહી વોહી, દુજે કર્યા મત જાણઃ કહીં ના મોહવે અવરથી, જેણે ઈત્તા માંડ્યા મંડાણ.

જૂઠા હોકર બોહોતેરી કરે, એકું કામ આપસથી નાં સરે. ॥૧॥

કરે આપ-ઓર બાના દેવે, ખરા ખોટા યું કર લેવે. ॥૨॥

મૂર્ખ લોક મર્મનાં પાવે, માંહો માંહે ઝઘડા લાવે. ॥૩॥

જે કો આંખે મેંજો કીના, કરે સો આપ'અવર શિરબાનાદીના. ॥૪॥

સદ્ગોર ભેદ ખાલી નાહોવે, તિસ્થી મૂર્ખ ફર્માની ન રહેવે. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.

મેરા ચિત્યા સો મેં કરૂં, તેરા ચિત્યા તાં હોયઃ તેરા ભાવે સો તું કરે, મુજે ભાવે સો હોય. ॥૧૩૪॥

અપને ભાવે વિચાર જોકીના, પાંતી સઘલી વિગતું દીના. ॥૧॥

આધી જિસ્કું સારી નાં હોવે, જો બોહોતેરા ધંન્ધા કરી જોવે. ॥૨॥

પ્રત્યક્ષ સમ્જો રૂડી ગાલી, પણ અદકી નાં હોવે લખિયા ટાલી. ॥૩॥

રોલા સઘલા દિનજો કીજે, આખર લખિયા સોહી લીજે. ॥૪॥

એક પહોર બેઠા સુખશું રહેવે, આપણી કિસ્મતું વોહ્બી લેવે. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.

જિસ્કુ જિત્ના સૃજિયા, તિસ્કુ તિતના હોયઃ રતિ ઘટે ન તિલ વધે, જો શિર મારો કોય. ॥૧૩૫॥

બહોત ધંધા આન મિલાવે, શિર ઉપર તમે કાંએ ન ખિલાવે. ॥૧॥

દુઃખડા શિર ઉપર જોરું લેણા, આપસ કું બિચ્ ધંધે દેણા. ॥૨॥

રોલા કરે ઓર સુખશું લેટે, સૃજન લખિયા કોઈનાં મેટે. ॥૩॥

રિજક રોટી' જે ધનજ કહિયે, સો સબ સૃજન દિનમાં લહીયે. ॥૪॥

અવરૂં દિલ જિન કિને બાંધા, લખિયા પાસે સોભી અંધા. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.

યુગ સારામાં હિંડ ફરે, અને ઘર ઘર લાવે ચિંત્તઃ આખર દુનિયા જુઠ હે, સાચા અપના મિત. ॥૧૩૬॥

તમા કરે ઓર ભિક્ષા માંગે, બિન કિસ્મતે કછુ હાથ નાં લાગે. ॥૧॥

મરણા ભલા યુગે ફિર બોલા, મુત્લક બાજી જાએ અમોલા. ॥૨॥

કીત્તે માર્ગ શિર ઉપર લીજે, જો કહીં જા માગણા કીજે. ॥૩॥

અયેસી યુગમાં આહે ખ્વારી, જો કહાં માંગો હાથ પસારી. ॥૪॥

આપસ જિસ્કી કીજે આશા, મરણા ભલા' પણ માગણા દાસા. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.

નિસ્ચિંત યુગમાં સંત ચલે, અપને સંત કે પાસઃ મરણા ભલા નહિ માગણા, અપને જ્યેસે પાસ. ॥૧૩૭॥

ભિક્ષા કરે ઓર યુગમાં ધાવે, લાજ શરમ તીસે તિલ નાવે. ॥૧॥
જિન્ને ઘડીયા ઈન્ના ઘાટા! સો ક્યું રાખે ખાણા માટા! ॥૨॥
જામીન હુવા વોહ યુગમાં અપના, રિજ્જક રોટી કો ક્યું તપના! ॥૩॥
પૂગે ટાણે આન મિલાવે, વોહ તમકું હાથું હાથ ખિલાવે. ॥૪॥
ભાંડા ઘડિયા મુખ કીયા સાંઈ, કુચ્છ ભી જાણો બાણે લાઈ. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઈ હો.
ભૂખ્યા ભૂખ્યા ક્યા કરે? કાએ સુણાવે લોક? ભાંડા ઘડિયા મુખ દિયા, કછુ એક બાને જોગ. ॥૧૩૮॥
બોલે ન રિજ્જક ટાણે પાઈયે, જો અગ્રેબે થી મગરે બે જાઈયે! ॥૧॥
વાએરે ચડ'કર કેડે ધાવે, આંખર લિખિયા સોહિ પાવે. ॥૨॥
સબુરી કરો તમે દુઃખ નાં આણો, રાજિક અપના દેખ પિછાણો. ॥૩॥
તમ્ કું ભેજે સેવા કારણ, ઉસ્ ઉપર જીવ રાખો ધારણ. ॥૪॥
સાચી કીજે ભક્તિ શાહો કેરી, જિસ્ કું ચિન્તા દોજાગ કેરી. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઈ હો.
સેવા કારણ ભેજીયા, તેં ક્યા લોઢા અપ્રામિંત? તિસથી મુખ ફેરીયા, રોટી લાયા ચિંત. ॥૧૩૯॥
જિસ્કુ શાહકા વછોવા હોવે, સો ક્યું જાએ રોટીએ મોહ વે? ॥૧॥
તપતા રેહેણી સારી જાવે, ઉસ્કુ ક્યેશી નીંદજ આવે? ॥૨॥
ઉસ દોહાગણ કૂટે છાતી, શાહ બીશારી નીંદમાં રાતી. ॥૩॥
જૂઠ બિસારે તો નીંદના આવે, સાચી બાટે જૂઠ ખોહ ગમાવે. ॥૪॥
જિસ્કુ શાહકા વછોવા હોવે, સો ક્યું રેહણી સારી સોવે! ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઈ હો.
જિસ્કું વછોવા શાહકા, તિસે નિંદ ના આવે રાતઃ જીવ તપાવે આપણા, દૈયા કેરે સાથ. ॥૧૪૦॥
રેહણી આહે યુગ અ'મુલા , મલ્ મલ્ પાઈયે ઈસમાં ઢોલા. ॥૧॥
દિ'સે ફિરાકે જે જે જાવા, પણ રેહણી સબકા મેલા પાવા. ॥૨॥
પશુ પંખી યુગમાં કીતે, રેહણી સબ કું મેલા દીતે. ॥૩॥
સાચા મિંત જે શાહ શું ચાવા, મેએરાજેરસુલ' તમે યુગમાં પાવા. ॥૪॥
કલમાં કહેતાં રેહણી જાવે, હૃદય અજુવાલા ભીતર આવે. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઈ હો.
રેહણી ભેજી ઈસ યુગમાં, મીંત મિલાવા કાજઃ રસુલ ભી ઈસ રેહણીમાં, જાએ પકાએ મેઅરાજ. ॥૧૪૧॥
મેએરાજ મુમન તમ હાથુ લાગી, કાએકું ખોયા મૂર્ખ અભાગી? ॥૧॥
કબુલી જિન્ની યુગમાં કહિયે, સો સબ શાહો રેહણી લઈએ. ॥૨॥
પણ્ડિત પડિયા રેહણી જિન્ના, જન્મ લખાણા નબી શિર તિતના. ॥૩॥
પશુ પંખી જહાં લગી આએ, સોભી જાકર રેહેણી જગાવે. ॥૪॥
ભોગ ભાવ જે યુગમાં કીતા, સો સબ શાહો રેહણીએ દીતા. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઈ હો.
રંગ ભોગ જે કહિયે, સો સબ રેહણી ઠામઃ જિસ્કું જિન્ના સાચહે, સો યું કર ગએ કામ. ॥૧૪૨॥
કામ સો સુધા તીનુજા કીના, રેહણી જાગા પ્રેમુ ભીના. ॥૧॥
પીર પ્યગાંબર જહાં લગી કીતે, રેહણી થી સબ શાહજો લીતે. ॥૨॥

પ્રેહલા બિચાર મુજ ઉપર રાખા, ગુંજ ખોલકર મિતુંજો આંખા. ॥૩॥

દિવસે યુગકું જાએ જગાવે, રેહણી થોડી હાથ લગાવે. ॥૪॥
જોથા પૂરા કરામત જોગા, ઉસે કરાવે રેહણી ભોગા. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.
કરમ લેલાડી જિસ્કે, ઉસે કિયા રેહણી જોગઃ પ્રેમે ભેલાણા શાહ કે, ફિર ફિર માંગે ભોગ. ॥૧૪૩॥
માણસ રૂપે તમેને યુગમે આણે, કાએ ન ચેતો અપણે ટાણે? ॥૧॥
મિંત કરણે કા થા' શાહ કું ચાહવા, કશણી કારણે તમે યુગમા લાવા. ॥૨॥
આપ પીછાણો તમે મૂર્ખ લોકા, તુમકું કીનાં પ્રેમું જોગા. ॥૩॥
ખાકજ કેરી દેહડી કહિયે, ગ્વેંહર માણક ઈસ્માં લઈયે. ॥૪॥
જેણે જાણ્યા તે ફીર ફીર જાગે, પ્રેમુ ભેદાણા તે-તે કેડે લાગે. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.
જિન્ને આપ પીછાણિયા, ફિર ફિર જાગ્યા તેહઃ ઢુંઢા મન ચિંત લાયકર, ઉન્ને પાઈ અપની દેહ. ॥૧૪૪॥
શાહ કી પ્રીતે તમે યુગમાં આણે, પારખુ થે તિન્ને દેખ પીછાણે. ॥૧॥
એતો માર્ગ દૈયા કા કહિયે, સોસબ્ શાહો દેહામાં લઈએ. ॥૨॥
નબી સો યુગમાં જિન્ને કીતે, ઈનુંભી નીશાન યેહીજ દીતે. ॥૩॥
સાચે થે ઉને ઢુંઢ જો દેખા, ઈનભી પીઠે યેહી વશેખા. ॥૪॥
રસુલ સો આંખી યેહિજ ગાલી, કિન્ને ન પાયા નવશાહ ટાલી. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.
શાહ પીછાણી લોઢીયે, તું એ દેહામાં પીછાણઃ રસુલ ભી ઈસ દેહમાં, પ્રગટ આંખા જાણ. ॥૧૪૫॥
પારા માંહે ગંધક યુંહી વસેખો, રંગે રૂપે ભેદ જો દેખો. ॥૧॥
પારા માંહે ગંધક જો દીજે, અયેસા આપે ભેદ જો લીજે. ॥૨॥
જહાં લગી પારા ગંધક હોવે, તહાં લગી દેહા ક્યેશી જોવે. ॥૩॥
જબ્ વોહ્ પારા નીકલી જાવે, તબ્ વોહ ગંધક હાથના આવે. ॥૪॥
અયેસા તમમાં આહે સૂજન, દેખા ના શકે માંહીં દુરિજન. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.
રંગ રૂપ માંહે ભેદ હો, ઢુંડી દેખો જાએઃ શાહા જો પારા પ્રગટ્યા, ગંધક લે છીપાએ. ॥૧૪૬॥
અયસા દેહમાં પર્દે રેહેવે, માંહે કા ભેદ કોઈ નાં લેવે. ॥૧॥
દેહા ગંધક યુંકર જાણો, શાહ જો પારા દેખ પિછાણો. ॥૨॥
ગંધક જાકર અલગા હોવે, પારા માંહે પ્રગટ જોવે. ॥૩॥
અયેસા તમ્માં શાહા લેખો, પારા ગંધક જહાં કર દેખો. ॥૪॥
દેહીમાં' છે પણ આહે દુરિ'જન, તો કેમ હાથું આવે સજન? ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.
તુજમાં સૃજન પ્રગટા, ઢુંઢી લેજો જાણઃ મૂર્ખ મર્મ જાણે નહિ, સો ક્યેશે મલશે ઠામ! ॥૧૪૭॥
નવશાહ કેરે જિન્ને કામા, મિંત જો જાણે શાહકા ઠામા ॥૧॥
કહાજો માનો ઈશકા જાઈ, આપસ રાખો શાહ પર લાઈ. ॥૨॥
જબ કછુ પાવે તેરી દેહા, તેમ તેમ વાધે શાહકા નેહા. ॥૩॥
શાહ બિ અવરૂં કહીં નમોહ્વે. નહિતો દેહા ફોગટ ખોહ્વે. ॥૪॥

ચોરૂં હાથે લેકર દીના, જૂઠા લેકર અપના કીના. ।।૫।। તુંહી સાચા સાંઇ હો.
ચોરૂં હાથે જે ચડે, છોડે એકજ બાણઃ શાહા મેલાવે આપણા, યે દેહા, દેખ પિછાણ. ।।૧૪૮।।
દેહા પિછાણણ અદિક જ કામા, સઘલે જો આહે ઈશક જ ઠામા. ।।૧।।
દેવલ ડેરા તમે દેહા જાણો, બાદશાહી તમે ઈસ્મા માનો. ।।૨।।
જિસ મંદિસમેં રાજા આવે, ઉસ્કું છોડ અવર કહાં ધાવે. ।।૩।।
યેહ સબ્ આહે કરામત બાતાં, મંદિરમાં ન મલશે અવરે જો ધાતાં. ।।૪।।
દેહા ચો દિશ માંહે ઝાડો, આપસ લેકર શાહ પર વારો. ।।૫।। તુંહી સાચા સાંઇ હો.
જો જાણો શાહ પિછાણીયે, તો પહેલા આપ પીછાણઃ જે કછુ આહે પીછાણણા, સો સબ તુજમાં જાણ. ।।૧૪૯।।
દેહા મર્કબ મોટા જાણો. દો આલમ તમમમાં કાંએ નમાનો? ।।૧।।
બાહેર દીશે હફ્ત જમીના, હફ્ત આસમાના માંહે દીના. ।।૨।।
કતરે સારે ઠાંહું ઠાહાં કીના, ચાંદ સૂરજે અજવાલા દીના. ।।૩।।
પ્રત્યક્ષ દેખો તારા જડિયા, મિંજ વસેખો અયેસા ઘડિયા. ।।૪।।
કતરે જડકર એક જ હોવે, સારે ભેદ તો પ્રત્યક્ષ જોવે. ।।૫।। તુંહી સાચા સાંઇ હો.
હફ્ત અસમાન તમ્મહાં, કતરે જડિયા સબઃ ચાંદ સૂરજ દોનું દેખિયા, એકજ આવે તબ. ।।૧૫૦।।
હફ્ત અસ્માના તમ્માં લઈએ, સાત જમીના બાહર કહિયે. ।।૧।।
હફ્ત જમી તમે દિલ્માં જાણો, હફ્ત આસ્માના તમે દિલ્મા આણો. ।।૨।।
કતરેથી જો લાગે ઝાંખા, પ્રત્યક્ષ દેખો માંહે પૂરા પર્ખ્યા. ।।૩।।
ચાંદ સૂરજ કા ભેદજ પાવે , સારે કતરે નીકસી જાવે. ।।૪।।
દેખનાં લોઢે સુજન કોઈ, માંહેકે કતરે સબ સીધે હોઈ. ।।૫।। તુંહી સાચા સાંઇ હો.
માંહે અસ્માના સમારિયે, કતરે ઝાડીયે છેહઃ સુજન આહે પ્રગટા, દેખો આપણી દેહ. ।।૧૫૧।।
શાહ નમુના સૂરજ જાણો, પ્રત્યક્ષ આહે દેખ પીછાણો. ।।૧।।
જિત્ના ઉપર ચડતા જાવે, સારૂં કે શિર તિત્ના આવે. ।।૨।।
મંદિર યુગમાં જિત્ના કહિયે, સારું કે શિર તિત્ના લહિયે. ।।૩।।
સૂજન સબ્ શિર અયેસા આવે, કાસલથી તે દેખ્યાનાં જાવે. ।।૪।।
જિન્ને એ કાસલ મનથી ખોઈ, તેઓ દર્શન પ્રત્યક્ષ જોઈ. ।।૫।। તુંહી સાચા સાંઇ હો.
કાસલ માંહેથી કાઢીયે, ચાંદરણા કીજે દેહઃ દર્શન દેખો શાહકા, તો અદ્કા વાધે નેહ્. ।।૧૫૨।।
મુરશદ ચાહિયે ઈસ્રા ફિલ ઠામાં, સૂર મોહોબ્બત કા ફૂંકે માંહાં. ।।૧।।
માંહે અસ્માના સબ્ ઝેણ ઉડાવે, કતરે સારે સબ ખિર્’ ખિર્ જાવે. ।।૨।।
માંહે અસ્માના પાકજો હોવે, સુજન મુખડા પ્રત્યક્ષ જોવે. ।।૩।।
ગોર સબ્લા જો હાથું આવે, તો એ અસ્માના જાએ બુજાવે. ।।૪।।
અયેસા ગોર જો કીજે લોકા, જાતે દહાડે હાવે શાહ શું ભોગા. ।।૫।। તુંહી સાચા સાંઇ હો.
ઈસ્રાફિલ તો રંગ હે, વેતો ભેદ બુજાએઃ પાસે રહી જો ફૂંકીયે, રૂંહ રૂંહ ઝેણ ઉડાએ. ।।૧૫૩।।

જેણ ઉડાવે દેહા સારી, કાસલ માંહેથી કાઢે બારી. ॥૧॥
પાક કરો લબ ચંદની દેહા, અદ્કા ઉઠે માંહે શાહકા નેહા. ॥૨॥
ગોર સો સબ્લા કહી બૂજાવે, તેમ તેમ મારગ પાતા જાવે. ॥૩॥
ગોર સો ભેદ સબ્ ખોલી કહેવે, મારગ સઘલા પ્રત્યાક્ષ દેવે. ॥૪॥
ગુરૂ બિના બાટ ન જાણે કોઈ, ચૌદા ઈલ્મ જો પડિયા હોઈ. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઈ હો.
ગુરૂ પાસે જો રહીયે, ખેલિયે સુધા ખેલઃ રંગ લગાવે શાહશું, જો પ્રેમે આવે મેલ. ॥૧૫૪॥
ગુરૂ કે પાસે જિત્ના રહીયે, સજન સુધિયા અદકિ લૈયે. ॥૧॥
પુંડરીક કેરા દેખો ખેલા, ગુરૂભી ખેલે અયેસા ખેલા. ॥૨॥
નિશદિન ખેલે સુધા જાઈ, ચેલા ચિંત સબ્ શાહપર લાઈ. ॥૩॥
કિત્તે દિવસ સબલી ચોટાં ખાઈ! ચિન્ત સઘલા શાહ ઉપર લાઈ. ॥૪॥
સાચા પાસે જાકર રેહણા, સબ્ કુછ પાવે અપના લેણા. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઈ હો.
સાચી સંગત કીજીયે, પુંડરીક કેરી જોગઃ આપ બરાબર કાડીયે, જેમ જેમ હોવે ભોગ! ॥૧૫૫॥
ગૂરૂ બિન ભાવ ગુરૂ નિબ ભાવા, ગુરૂ બિન કોઈ માર્ગ ન પાવા. ॥૧॥
ગુરૂ બિન કોઈ પણ્ડિત ના હોઈ, ગુરૂ બિન જોષ ન જોવે કોઈ. ॥૨॥
ગુરૂ બિન યોગી યોગ ન પાવે, ગુરૂ બિન ધાત હાથ ન આવે. ॥૩॥
ગુરૂ બિન કોઈ કહીં ન લાગે, ગુરૂ બિન તપિયાં તપેન જાગે. ॥૪॥
ગુરૂ બિન હુન્નર હાથ નાં લાગે, ગુરૂ બિન કોઈ પ્રેમે ના જાગે. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઈ હો.
સબ બાટે ગુરૂ કીજીયે, ગુરૂ બિન ન આવે ઠામઃ જો યુગમાં ગુરૂ ન ભેજતા, તો એકે નાં સરતા કામ. ॥૧૫૬॥
મારગ સૂધા તોજા પાવે, પહેલા આપો આપ દિખાવે. ॥૧॥
તબ્ પીછે રસુલ જો આણે, ઈનેભી બાટ દિખાઈ ટાણે. ॥૨॥
મુર્શદ ભેદ તબ પીછે કીના, ઈનું ભી બાટ લગાકર દીના. ॥૩॥
ગુરૂથી બાટ જો સુખશું પાઈયે, જૂઠે નેહડા ઠાલે જાઈયે. ॥૪॥
જેણે યેહ મૂર્શદ સુધા સેવા, તેણે ચાખ્યા પ્રેમકા મેવા. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઈ હો.
ગુરૂ ચાહિયે ઈસ યુગમાં, જો ભેજા અપને ચાવ. સુજન ફલતો ચાખીયા, જો બેશે સત્યકી નાવ, ॥૧૫૭॥
પણ્ડિત જ્ઞાની અતીજ ભારી, તેણે યેહ યુગમાં જોયા વિચારી. ॥૧॥
તોએ જાકર ભેદજો ખોલા, સોહી મુનિવર મીઠા બોલા. ॥૨॥
સુજન ફલ ચુંકર રાખા, સત્ય શું લોઢા તિનુ જા ચાખા. ॥૩॥
જિન્ને યેહ ફલ ચાખ્યા હોવે, દોજખ ધરમ કોઈનાં લેવે. ॥૪॥
દૈયા ફલ જો મોંઘા પાઈયે, અવરૂં ફલ કે કેડે નાં ધાઈયે. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઈ હો.
યે ફલ સધા શાહ હ્યે, દુજા ફલ મુખ ના બાઓઃ જે ફલ સદા કાલ હ્યે, સો ફલ ચાહઉં ખાઓ. ॥૧૫૮॥
સાચ વિના યે યુગ સૂના, સુજન ફલતો ચાહવું લેના. ॥૧॥
સોહાગન સોજો પ્રેમું લાગા, તિન્ને યે ફલ શુ કીના માંગા. ॥૨॥

 અવેરે ચાખ્યા કિન્ને ન દેખ્યા, જિન્ને યહાં શિર ઉગારી લેખ્યા. ।।૩।।
અયેશે ફલમાં આહે શાહ્‌વા, જો ઈશ્કથી કીજે પ્રેમુ ભાવા. ।।૪।।
ગુરૂ વિના યેહ ફલ હાથ નાં આવે, જો સુખશું બેઠા ચાહ્‌વું ખાવે. ।।૫।। તુંહી સાચા સાંઈ હો.
જો ગુરૂ જાણ્યા સો જાણજો, જિન્ને દિખાયા ચાખઃ શાહ જો પાવે શિર લગી, યુગમાંહે પૂરી સાખ. ।।૧૫૯।।
ગુરૂ ભી કીજે અયેસા જોઈ, જિન્ને યેહ ફલ ચાખ્યા હોઈ. ।।૧।।
અયેસે યુગમાં ગુરૂ થોડે હોઇ, તિસ્કું મુર્ખ ન બૂજે કોઈ. ।।૨।।
યુગમાં ગુરૂહૂ બહોત કહેલાવે, આપ આપસકી પ્રતિત ના પાવે, ।।૩।।
સદ્‌ગોર યુગમાં થોડે હોવે, પ્રેમું માતે ચાહવું મોહ્‌વે. ।।૪।।
જો મરણા આગે મરી કરી જાવે! તો યેહ ફલ ઉન્ન હાથું આવે. ।।૫।। તુંહી સાચા સાંઇ હો.
યેહ ફલ સુધા શાહ કા, પાઇયેં પૂરે ભાગ્યઃ જિન્ને યેહ માયા છેતરી, તિનું શિર લિખિયા ભાગ્ય. ।।૧૬૦।।
કર્મ લ્યલાડી જિસ્કે હોવે, સો યેહ ફલ કું ચાખી જોવે. ।।૧।।
સોહાગ્યે ભાગ્યે જે નર પૂરા હોવે, તિસ્કુ યેહ ફલ હાથું આવે. ।।૨।।
જાએ પકાવો ગુરૂકે પાજા, પૂરે સ્વાદે ચાખો આજા. ।।૩।।
જિન્ને કેડે જાકર સુધા કીના, તિન્ને યેહ ફલ પકાકર લીના. ।।૪।।
જિન્ને મરણા આગે મરણા વસેખા, તિન્ને યેહ ફલ નૈયણે દેખા. ।।૫।। તુંહી સાચા સાંઇ હો.
ચાહઉં મરિયે તબ્‌ લગી, જબ લગી મિંત નાં હોયઃ મરણા પેહેલા જે મરે, દર્શન પાવે સોયે. ।।૧૬૧।।
કાચે પાકે ઈત્ના વેહ્‌રા, નારિયલ સમજો સઘલા ચેહ્‌રા. ।।૧।।
જહાં લગી કાચી કાંચલી નેહા, જ્યમ જ્યમ પાકે ત્યમત્યમદેવેછેહા. ।।૨।।
જોએ જાણો પૂરા પાકે, કાચલી શુ તો તલનાં લાગે. ।।૩।।
ભાંજે ટુકડે ટુકડા હોઈ, ગોટા હાલે તો કદીનાં હોઈ. ।।૪।।
ઈસ્કે ચાહવું જહાં લગ રેહવેઃ ઈસ્મા શાહો જાકર લેવે. ।।૫।। તુંહી સાચા સાંઇ હો.
જ્યસી ખોટી કાંચલી? ત્યસી દેહા જાણઃ પાકા ગોટા કેયમ રહે? તેમ નેહડા પીયુશું આણ. ।।૧૬૨।।
પાકા ભોગવીને પાકા ખાઈયે, પાક્યા લગણ પાકવા દૈયે. ।।૧।।
પાકે યુગકા દેખો સાવા, આપસ રાખો ગોટે ભાવા. ।।૨।।
ગોટે કાંચલી ક્યશા મિલ્ના! ઈસ યુગમાં અયેશા ભિલ્ના. ।।૩।।
કાચા લેકર પાજમે બાઇયે, પૂરા સવાદે બ્યેઠા ખાઇયે. ।।૪।।
પાકા પાજમાં દીજે લોકા, તત્ક્ષણ હોવે નાખણે જોગા. ।।૫।। તુંહી સાચા સાંઇ હો.
પાકા ફલ અયેસા હોએ, રાજા કરે તિશે યાદઃ કાચા પાજ મા બાઇયે, તત્ક્ષણ ફિરે સવાદ. ।।૧૬૩।।
કાચે પાકે દેખો મેલા, પ્રત્યક્ષ હોશે કશતી વેલા. ।।૧।।
કાચા કેડે બહોતજ ધાવે, પાકા પાંખે શાહો ન પાવે. ।।૨।।
જોતમ દેખો સુધા ખેલા, પકાવન કેરી યેહી વેલા. ।।૩।।
પીછે ટાણા કહાં પાઇયેં? કાચા ફલજો પાજમેં બાઈયેં. ।।૪।।

પાકા ફલસું નેહડા લાગી, નેહડા ખોયા મૂર્ખ અભાગી. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.
ઘરમાં તિર્થ સન્મુખા, ઘરમાં ધર્મ દ્વારઃ સાચા ઘોણા માંહેકા, ફગટ ઘોણા બહાર. ॥૧૬૪॥
માંહે ઘોણા યેહી સારા, આપશ લેકર શાહ પર' વારા. ॥૧॥
સાચી દાસી યેહીજ કાજા, સોહીણી કરીયે આપશ રાજા. ॥૨॥
આપસ ખેહા કીજે લોકા, તો રાજા દાસી હોવે ભોગા. ॥૩॥
દોઇ રાજા હોવે એક નગરી, નિત્ય ઉઠી માંહે લાગે ઝગડી. ॥૪॥
અપ્ના શીશ રાજા જો પાવે, તો રાજા દાશી યેહી ભાવે. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.
સાચી દાશી તીશે કહું, જિસે રાજા કરે ભાવઃ લે'વારે જીવ આપણા, ઈસ ઘર લાગો પાઓ. ॥૧૬૫॥
કુર્બાની કીજે જીવ અપના, ફોગટ હોવે જીભું જપના. ॥૧॥
દૈયા જીવ કુરબાની માંગે, જીભું જપતા ધાતનાં લાગે. ॥૨॥
જીવડા લાઇએ અવર' જો સાથે, તો ક્યું આવે સૃજન હાથે? ॥૩॥
જિત્ના શબ્દ યુગમાં કહિયે, શાહા ઈસ્માં પ્રત્યક્ષ લઈયે. ॥૪॥
જો તમે જીકરે જીવડા લાવો, તો ક્યું ના પાએ અપના શાહો? ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.
જહાં નલાયે જીવ અપના, જીભું જપિયે નિત્યઃ તો કદી નાં લાગે જાએકર, તો શાહોથી તે ચિત્ત. ॥૧૬૬॥
પશુ પંખી સબ શાહ શાહ કહેવે, સુજન પાખે એક જીવ ના રહેવે. ॥૧॥
જે કછુ આહે જીવ માંહાં, નહીતો શાહા કેશે ઠામાં. ॥૨॥
રબાબ માંહે તુંહી તુંહી કહેવે, સુજન શાહો તો તલ ન લહેવે. ॥૩॥
માણસ મુખમાં યેહી વાણી, શાહ શાહ કહેવે પણ ધાતનાં જાણી. ॥૪॥
આલ સમજે માએના લાવે, તોંજા અપ્ના સુજન પાવે. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.
ગાલી સો સબ છાંડી એ, માંએને લાવીએ જીવઃ એમ વરસા સો ક્રોડીએ, તો એ ન પામીએ પીવ. ॥૧૬૭॥
સુજન વિના કોઈ ન રેહતા, માંહે નેહ'થી શબ્દ કોઈ લેતા. ॥૧॥
જીભું જપતાં જો શાહ પાતા, તો સ્વર્ગું ખાલી હાથે કોઇ ન જાતા. ॥૨॥
કિત્તે બરસું શાહ શાહ આંખા, સુજન બોલ ચિત્ત ના રાખા. ॥૩॥
જીભું શાહાકું જોજા લેતા, મુનાફિક હોઈ કોઈ ન જાતા. ॥૪॥
આપે જાણે નાહી દુરજન, તો યું કર ખોયા અપના સુજન. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.
જીભું જપિયે બોહોતેરા, માંએને લાઇયે નેહઃ અયેશા મિંત જો આંખિયે, તો દુરિજન હોવે છેહ. ॥૧૬૮॥
જો જા યુગમાં મિંત કેહ્લાવે, જીવડા અપનાં કહીંનાં લાવે. ॥૧॥
માંહે જપતાં મિંત આંવે અપના, જીવડા લાવે શાહશું તપના. ॥૨॥
તેમ તેમ કાશલ બાહેર આવે, માંહે કે પરદે કતરે જાવે. ॥૩॥
તબ્ પીછે ચાંદરણા હોવે, માર્ગ સઘલા પ્રગટ જોવે. ॥૪॥
અપને ચાહવું જપતાં જાવે, ચિન્ત સઘલા શાહશું લાવે. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.
જ્યેમ જપિયે મન મહાં, ચાહવા કીજે નિત્યેઃ મન ચિંત લાગે અપ્ના, ઠામ જો આવે ચિત્ત. ॥૧૬૯॥

રસુલે ઉમ્મત ફજીલત કીતી, સુજન નામે મુખ ભર લીતી. ॥૧॥
ઉમ્મત માહેજો શાહ શાહ કહેતા, આપસ કું માંહે દુઃખમાંહ દેતા. ॥૨॥
સાગે રોટી જો કરતા ખાણા, તો લોકું કું બાહર નહોતા જાણા. ॥૩॥
ઈત્તા દુઃખ શિર ઉપર શેહ તા, બાહેર નામ મુખ ભર લેતા. ॥૪॥
બાહેર ઈમામ જાકર લેવે, માંહે ઈમાન પ્રગટ હોવે. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઈ હો.
ઉમ્મત મહંમદી ભાયગે થઈયે? આવે કર્મ સંજોગઃ નિશદિન જપેજો શાહ કું, તમ્‌તમ્ વાધે ભોગ. ॥૧૭૦॥
જીસે ન હોવે હક્ક હેરમાના, તજકર રોટી આજ કુર્બાના. ॥૧॥
કીશીકું કોઈ મુકામ જોદીના, જો ઈસ યોગીકા ઈશ્ક જોકીના. ॥૨॥
કિત્તેક ફક્કરૂં જલાકર દીતે, કોઈ નિશદિન જાએ બીતે. ॥૩॥
કિશકું કહાં લે જાકર રાખે, કો'મુજ પ્રેમું જાએ આંખે. ॥૪॥
રસુલ હુવે શો જિકરૂં માંહાં, નિશ'દિન લેવે શાહકા નામાં. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઈ હો.
જિત્ને નબી યુગમાં કીયે, રાખે કંઈ કંઈ મુકામઃ રસુલે યેહિજ આંખીયાં, જીકરે આવે ઠામ. ॥૧૭૧॥
ફક્કર માંહે જો તિશ્કું કહિયે, શાહ કું જપતાં તલનાં રહિયે. ॥૧॥
અલ્લાહથી ટલકર અળગા નાજઈયે, અલ્લાહ રસુલે જો મન લાઈયે. ॥૨॥
દુજે ભક્ત ભક્તિ જો કહિયે, માંહે બંધાતાં કછુ ના લહિયે. ॥૩॥
જ્યમ જ્યમ જોવે અલ્લાહ્‌કા છેહા, ત્યેમ ત્યેમ વાધે શાહકા નેહા. ॥૪॥
નેહડા કીજે દૈયાકે સાથ, ઈમાન લિખીયા મનકે હાથ. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઈ હો.
ભક્ત માંહે ભક્તિ હે, રહ્યા કોઈ કોઈ મુકામઃ જિસ્મા જીકરજો આંખીયા, રસુલ બુજાવે રેહમાન. ॥૧૭૨॥
પોથી શેહેશ્ર પચ્ વીશાં ઢૂંઢે, કિન કિન્ તિર્થ જાકર મૂંડે. ॥૧॥
કિત્ને વેદ મોંહ ઉપર કીજે, દેવલ ડેરારે જાકર લી જે. ॥૨॥
વિશ્વાસ જો મન બોહોતજ લાવે, સુજન તોજા જિકેર પાવે. ॥૩॥
જે કોઈ હોવે દર્શણ જોગા, સો સબ કરગયે જિકરે ભોગા. ॥૪॥
જે કોઈ સુધા હોકર ધાવે, જિકરે શાહકા નેહડા પાવે. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઈ હો.
દેવલ ડેરા છાંડીયે, કર તિર્થ સાચી લેહેઃ સુજન પાયા આપણા, મનમાં સોહાણી દેહ. ॥૧૭૩॥
સોહાણી દિલકી યેહી જાણો, શાહકી જિકરૂં દેખ પીછાણો. ॥૧॥
સુજન મેલા જિત્ના કીજે, તિત્ના લાભ સરાડે લીજે. ॥૨॥
જિસ્કે સાસું સાંસ બંધાણા, સો સબ યુગમાં ખાક સરજાણા. ॥૩॥
તિલ તિલ નામા દૈયાકા લીજે, ઉસ્કું ક્યુંકર અળ્ગા કીજે? ॥૪॥
મિતજ કેરી યેહી ભાવા, તોજા અપના સુજન પાવા. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઈ હો.
નિશદિન રહિયે સાચશું, પડે રહિયે દ્વારઃ કબિ'એક અપને ભાવશું, સુજન કરશે સાર. ॥૧૭૪॥
સુજન સાર તોજા કરશે, જિકર લેકર દિલ્માં ધરશે. ॥૧॥
નિશદિન જપના શાહકાનામાં, તેમ તેમ દિલ્‌જો આવે ઠામા. ॥૨॥

હયાત દિલ તોજા પાવે, જિકરે નેહડા અદકા લાવે. ॥૩॥
જપણી કામા કરશે કોઈ, તોજા દિલ જિંદા હોઈ. ॥૪॥
રસુલે આંખી યેહજ ગાલી, દિલ ઠામ ના આવે જિકરૂં ટાલી. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.
જિકર જીશ્કું શાહકી, દિલ્કા દારૂ યેહ: જિંદા હોવે દિલ તિલમાં, અદકા વાધે નેહ. ॥૧૭૫॥
જિન્દા દિલતો જિકરૂં હોવે, જિકરે દિલતો અપના ધોવે. ॥૧॥
તોજા કરશે નવશાહ ચોટાં, તિસ્થી ભાંગે માહેંકી ખોટાં. ॥૨॥
જીત્ની ચોટાં સબ્ નવશાહી આહે, નેહકી બાટે સબ્ નીકસી જાવે. ॥૩॥
તબ્ પીછે દિલ જિન્દા હોવે, તબ્ પીછે સબ દુનિયા ખોવે. ॥૪॥
ફિર દિલજો જિકરૂં લાવે, તોજા શાહકા દર્શન પાવે. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.
જિકર જો લાગી શાહકી, તિશે અવર'ન આવે ચિંતઃ કડવા હોવે સબ્ યુગ, જો પરખે અપના મિંત. ॥૧૭૬॥
ઈલમ ઈમાન જિકરે કહીયે, નિશદિન શાહકું જપતાં રહિયે. ॥૧॥
જેમ જેમ જપતાં છાના આવે, તેમ તેમ કલમા ઉગતા આવે. ॥૨॥
ચાંદ્રણા શરીખા ઈમાન હોવે, અંધારા માંહેથી સારા ખોવે. ॥૩॥
પાઈ' તેરા તેલ જો કહીયે, તિસ્મા અજાુવાલા પ્રગટ લહીયે. ॥૪॥
તોજા ઈમાન ચંદ્ર શરીખા હોવે, દુનિયા ગફલત માંહે ક્યસી સો હ્વે? ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.
જિસ્મા ઈમાન પ્રગટ્યા, તીશે ગફલત હોવે દૂર, તહાં અંધારા ક્યા કરે? જ્યાં સુજન કેરા નુર. ॥૧૭૭॥
અલ્લાહ્ કી નાવમા પાવજો દીજે, ઈલ્લિલ્લાહ રસુલ શું પારજ લીજે. ॥૧॥
નબીકા દરિયા તરિયા જાવે, તો મંજિલ ઈલ્લિલ્લાહ્ નેહેડા પાવે. ॥૨॥
બાટું દુરિજન ચોર જો આવે, નેહકી ઈસ્ બાટું નીકલી જાવે. ॥૩॥
એ કલમા જિસ્કે મનમેં હોતા, સોજા લેકર મંદિર પોતા. ॥૪॥
શાહકા પ્રેમ જિસ્કે મનમાં ભાએ, સો સબ્ જાએ અગન જલાએ. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.
અલ્લાહ સુભાન જિન્ને કહા, ઈલ્લિલ્લાહ્ દીયા કરારઃ શાહ મંદિર જા દેખીયા, સોહ તરકર લાગ્યા પાર. ॥૧૭૮॥
નબી મુર્શદ જિન્ને કીતે, સોસબ પોંતે ઈસ નામજ લીતે. ॥૧॥
જેમ જેમ છાના જપતા જાવે, તેમ તેમ માંહે કશ પડતા આવે. ॥૨॥
સાચા દફતર હયાતજ કેરા, છાપા ઉઠે માંહે કલમા કેરા. ॥૩॥
જીભું જપના દુરિજન ઠામા, નકશ ઉઠે નહિ હૈયડા માંહાં. ॥૪॥
દિલજો જિકરે નેહ બંધાણા, સોસબ કલમે સાથ સીધાણા. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.
દિલ્કી જિકર જો સાધીએ, અને ચિંત્ત સઘલા લાએઃ અયશી ગુંજ્જ જે કરે, સો સબ કલમે સીધાએ. ॥૧૭૯॥
દૈવ્ય કેરી બાટ'જો કહિયે, સાચા પાખે તલનાં રહિયે. ॥૧॥
સેવા મકર જિનમે જો જિતના? જન્મ વોહ દોડા ફિરે' ફિર તિતના. ॥૨॥
હફ્ત હજારી જિકર જો હોવે, એકી મકરૂં સારી ખોવે. ॥૩॥
સાચે મને બાટું ચાલે, સો સબ પોહોંતે નેહડા ડાલે. ॥૪॥

તકરે ભાવ જો જિત્તા કીના, શ્યેતાની દરવાજા જોરૂં લીના. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.

યેહતો સાચી બાટ હ્યે, મકર નાં આવે કામઃ દિલ ફિરાવે આપણા, શ્યેતાની પાવે ઠામ. ॥૧૮૦॥

તસ્બી જપણી સબજ હોવે, એક જ મકરૂં સારી ખોવે. ॥૧॥

જિકર'જો આહે બનિ આદમ કામા, નેહા ઉઠે હૈયડા માંહાં. ॥૨॥

લોહે લી જેમ ગાંઠ પટોલા, અયેસા ચોંટે મનમાં ઢોલા. ॥૩॥

જીભું જપતાં બહોતજ જાવે, ગ્રીહે ન પડે તો મનમાં ન આવે. ॥૪॥

જિને મીંતકા ભેદજો જાણા, સોહી શાહકી જિકરે જો આણા. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.

તસ્બી બોહોતજ કીજીએ. જો નલાઈએ ચિંતઃ ગ્રિહે નપડે મન મહાં, કદી ન હોવે મિન્ત. ॥૧૮૧॥

શાહકે ભાલે જે કોઈ લોઢે, અપના સાંસ ખાલી ન છોડે. ॥૧॥

જીભું જપતાં ઠામ ન આવે, બાટું ચલતાં શાહ બન જાવે. ॥૨॥

જિત્ના સાંસ શાહબિન ખોવે, સો સબ જાકર મુર્દાર હોવે. ॥૩॥

શાહ બિન ખોટી ગાલી જાવે, માણક અપના ખોહ ગમાવે. ॥૪॥

સારી ઉમર અલ્લાહથી તાણે, અલ્લાહ્ રસુલ ભીતર આણે. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.

જોદમ જાવે શાહ બીના, સોસબ જાણો મુર્દાર, દરિયા કેરી શંખલી. કેયશી કીજે બહાર? ॥૧૮૨॥

શાહ બીન દમજો બાહેર જાવે, સો જા કછું મૂલ ના પાવે. ॥૧॥

સાંસે ઉસાસે જિત્ના લેવે, તિત્તના જા ગુરૂ અગન જો દેવે. ॥૨॥

પ્રત્યેક દમ જો શહાબિન જાવે, પાઈ કેરા મૂલ ના પાવે. ॥૩॥

નહિ તો ગ્વંહર બાહેર આવે, તોજા સુજન કેડા પાવે. ॥૪॥

મન સમજાઈ ઈત્ના જોણા, કાચ કે કારણ ગ્વંહર ખોણા! ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.

ગ્વંહર ખોયા હાથ શું! જે યુગ આહે અમૂલઃ આ'ન પાલટે મનથી, જે જાવે પંખજ ઢોલ. ॥૧૮૩॥

જો જાણો માંહે ચોખા કીજે, અલ્લાહ્ ડિ'જીકરે નિશદિન લીજે. ॥૧॥

કશ કા મ્યેલ તો કશ થી જાવે, દિલ તો ચોખા જિકરે થાવે. ॥૨॥

નબી બાટું કી યેહી નિશાની, સો સબ શીકલ દિલ્કી આની. ॥૩॥

નિર્મલ ચાંદરણા માંહે હોવે, તોજા શાહકું ન્યાણું જોવે. ॥૪॥

આરસી માંહે પ્રત્યક્ષ ગાલી, મુખ ના દીશે નિર્મલ ટાલી. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.

અંતર નહિરે સાંઈશું, ઘટ જો નિર્મલ હોએઃ કાટે ભરાણી આરસી મુખ ન દેખે કોએ. ॥૧૮૪॥

મુખડા તો જાકર દિખાવે, આપશ કું માંએ જિકરે લાવે. ॥૧॥

સબ્ લોહા માં આયેના કહીયે, કાટ ટલે તો પ્રત્યક્ષ લહિયે. ॥૨॥

કાટ ઉપરથી સઘલા ખોવે, તોજા મુખડા પ્રત્યક્ષ જોવે. ॥૩॥

દિલ્માં કાટ અયેસા જાણી, લોહા અયનેક દેખ પીછાણી. ॥૪॥

જિકરૂં દિલ જો જાકર લાવે, તોજા દિલ્કા આયના પાવે. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.

દિલ્માં અયેનક પ્રગટા, સાંઈ મુખ દેખન જોગઃ કાટ ટલેજો માંહેકા, તો દીન'જ કીજે ભોગ. ॥૧૮૫॥

રાત દિવસ જો ચાવા કરશે, જિકરૂં માંહે દિલ્જો ધરશે. ॥૧॥
નિશદિન સાંસે આવે જાવે, દિલ્ભી જિકરે સુધિયા પાવે. ॥૨॥
પીછે જિકરે જીવડા લાગે, હવા હિરશ સબ્ માહેથી ભાગે. ॥૩॥
દમે કદમે જો જાકર રેહવે, દિલ્કી શુધિયા કોઇ નાં લેવે. ॥૪॥
અયશી ખશલત હાથ જો કીજે, તો રૂંહે રૂંહે પ્રેમે જ ભીજે. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.
હૈયડા લાઈયે શાહશું, તો શાહ તમ ઘર હોએ, દોનું હૈયડા મિલ ચલે, તો સાધ જાણે સબ્કો એ. ॥૧૮૬॥
જીવ શાંસ દોનું નેહ્ડા રેહેવે, જીવકી સુધિયા શાહ શું કહેવે.॥૧॥
કાશદ છાના માંહે જાવે, નિશદિન સાંસ તલના ખાવે. ॥૨॥
નેહડે હોકર અરજ કહેવે, શાહ કું જપતાં તલનાં રહેવે. ॥૩॥
ખ્વાશ દિવાનકા ખરા જો કહાવે, ઈસ બીન મોહોલે કોઇનાં પાવે. ॥૪॥
જાપ જકર જો કીજે ખરા, તોકર્તા કરશે માંહે ફેરા. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.
દમકા કાશૂદ કીજીએ, જોજા રહ્યો શાહ પાશ: નિશદિન દોડીએ શાહશું, તલના ખાઈયે શાંસ. ॥૧૮૭॥
જિકરું સાંપ માંહેકા મારે, માંહેલા કાજ સઘલા સારે. ॥૧॥
નબી અયેસેથી શાહ સું બ્હાનાં, માંહેકે મોહેલે યું કર જાના. ॥૨॥
બાકી નફર સબ બાહેર રહેવે, માંહેકા મોહોલ કોઈ નાં લેવે. ॥૩॥
બાલું બાલાં ઓર ઠામું ઠામા, દમ્ ફિરાવે સગલે માંહાં. ॥૪॥
જિન કિને મિંતું એ બાટ જાણી, સોસબ લેગએ બાજી છાની. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.
મનમાં અયેશા ખેલીયે, કીશે ન હોવે જાણ: ગુંજ જો કીજે યુગમહાં, શાહું ન હોવે હાણ. ॥૧૮૮॥
માહે પ્રીત અયેશી લાઈયે, તલ્ભી બાહેર કછુન પાઈયે. ॥૧॥
અંધારે પ્રીત જો ન્યણે ન સૂજે, મનકી લાગી કોએ ન બૂજે. ॥૨॥
બાહેર જાતાં લોક પીછાણે, માંહેકી લાગી કોઈ ન જાણે. ॥૩॥
જિન્કે હૈયડે મનકે રાતા, નિત્ય નિત્ય હોવે પ્રેમે માતા. ॥૪॥
માંહે કીજે છાના ભોગા, તો કોઈ ન બૂઝે બાહાર લોકા. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.
જે કો મિંત શુજાણ થે, તેણે જોયા પ્રખ્યા સંધ: નિશદિન જપિયા શાહ કું, અયેશા કીજેબંધ. ॥૧૮૯॥
રૂંહે રૂંહે તલ માંહે ન રહેવે, મનકી બાતાં મનમાં કહેવે. ॥૧॥
શાહકી જિકર જો જાણે આંખી, નબીયું સારૂં ફજિલત રાખી. ॥૨॥
છાની બાત જો કરની પાઈયે, બોહોત પૂકારન કાહે કું જાઈયે? ॥૩॥
જે કો હોવે સો મનકા લોઢે, કોએ ન પોંતા બાહેર દોડે. ॥૪॥
ફજિલત નબીકી પકડો જોઇ, તો સુખશું શાહકું જાહેર પાઇ. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.
બાહેર બોહોતજ દોડિએ, માંહે ન લાઈએ મન: સાચા મિન્ત જો આપણા, જિન્ને શાહ કું સોંપ્યા તન. ॥૧૯૦॥
બ્રાહ્મણ ગલે જનોઇ બાવે, જિકરૂ પાંખે મુલન પાવે. ॥૧॥
કાજી મુલ્લાં જાએ કેહ્લાવે, પ્રેમકા શાહો તલનાં પાવે. ॥૨॥

[illegible] હૈયડે માંહાં, પોથી પડતાં પાઈયે ન ક્યાંહાં? ॥૩॥
પોથી પ્રીત છોડી ના જાવે, છોડે, તોજા શહ કું પાવે. ॥૪॥
જિકરૂં દિલજો જાકર લાગે, પોથી પાના તિલ્ ના આગે. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.
પોથી પડિયા બોહોત કર, અને મન માંહે ન લાવે નેહઃ ક્યુંકર ભીજે બાવ લે? જ્યેણે ઠાલા કીના નેહ. ॥૧૯૧॥
દિલ્ ના અવે શાહ બિન ઠામા, જિસ્થી હોવે સાચા કામા. ॥૧॥
બાંગી લકડી જિત્ની કહિયે, છાયડા ભી તિસ્કા બાંકા નહિયે. ॥૨॥
લિત એક તીર જો બાંકા હોવે, તિત્ના હદથી બાંકા જાવે. ॥૩॥
દિલ જો સઘલા સુધા ન કીજે, સુખશું મજલ ક્યશી લીજે? ॥૪॥
શાહ બિન જીવડા કહીં ન લાવે, સુખ શું શહાકું ઘર લે આવે. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.
જીભું બાંકે જગ્ ચલે, દિલ બાંકે સબ્ હાણઃ જો હોશે મન પાધરા, તો દરગે પાવ ઠામ. ॥૧૯૨॥
બાહેર પડિયા કામ નાં આવે, જહાં લગી મન ચિંતલાઈ ન ધાવે. ॥૧॥
દૈયા આહેરે મન્કા સાજી, રસુલ ચલે શો સારૂં માજી. ॥૨॥
નબીયે મનજો ચોખા કીના, તોજા કાદિર અપના લીના. ॥૩॥
જીભું જપતાં કામ ન આવે, જ્યાં લગી મન ચિંત્ત શાહશું ન લાવે. ॥૪॥
દિલ જિકર શું શુદ્ધ જો કીજે, મનમાં સોહાણી ચોદિસ દીજે. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.
માંહે જો કીજે નિર્મલા, શાહશું લાઈયે ધ્યાનઃ સોહાણી દીજે સાચકી, શાહ જિકરૂં આવે ઠામ. ॥૧૯૩॥
પ્રત્યક્ષ દીશે દોઈજ બોલા, કોઇ ન પોંતા ઇસકે તોલા. ॥૧॥
સાચી સોહાણી હક્કજ કેરી, સાફ કરો સબ્ માંહે કેરી. ॥૨॥
માંહેકી સોહાણી જિંકર જો કામા, પાક કરે સબ્ રાહજ ઠામા. ॥૩॥
નબીયું કેરા યેહિજ ખેલા, મહંમદ ભી પાયા યેહિજ મેલા. ॥૪॥
માંએનાં આહે સોહાણી કેરા, શાહ જપતાં આહે મેલા. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.
સોહાણી આઈ સાચકી, ચાવા કીજે નિત્તઃ જિત્ના માંહે ફીરાઇયે, ચોખા હોવે ચિત્ત. ॥૧૯૪॥
જે કોઇ પીરશું સુધા ચાલે, સોસબ્ જા ઇસ્ પેડે લાગે. ॥૧॥
સાચા પંથ નબીકા લીના, નબીકા ફર્માન કછુન કીના. ॥૨॥
બાકી બંદા ઈત દાવે ચલાવે, સુધી બાટ સો થોડે પાવે. ॥૩॥
ધોકટ માર્ગે ચાલ્યા જઇયે, ચોર ન લાગે તસ્કર પાઈયે. ॥૪॥
બાટનાં પકડો બિદાઇત કેરી, રસુલ ચલે સો સાચી શેરી. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.
સાચી બાટ રસુલકી, જો ચાલે' યુગ અમુલઃ શાહે જિબ્રાઈલ ભેજકર, આપ દિખાયા ખોલ. ॥૧૯૫॥
ઈલમ ઈમાન જિત્ના કીના, નબી ઇસખું જિકર જો દીના. ॥૧॥
ખાસા ખજાના જે કછુ કહિયે, સોસબ્ અપને દિલ્માં લઇયે. ॥૨॥
નબી ઈસ બાટું કરશે ભોગા, સોસબ્ હૈયેકે ખજાને જોગા. ॥૩॥
જિકર શો દિલ્કી કીલી કહિયે, બાટ શો સઘલી માંહે કી લઈયે. ॥૪॥

જો એ કલ્મેં શું મન લાવે, ખાસા ખજાના ખોલતે આવે. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.
દિલ્માં ખજાના પ્રગટ્યા, અને કીલી કરો હાથઃ ખોલી લોઢો સ્તય શું, લાગો જિકરજ સાથ. ॥૧૯૬॥
હવા સરીખા દુરીજન પાસે ઈમાન ઉડાવે એકજ સાંસે. ॥૧॥
નિશદિન શાહકું જપતાં રહિયે, તોજા ઈસ્થી છૂટકા લઈયે. ॥૨॥
માંહે જપતાં જનમ ગમાવે, પાઈ કેરા કોઈ મરમ ન પાવે. ॥૩॥
તલબ્ કરે નિત્ય રોટી કેરી, યુગમાં હિંડાવે શેરી શેરી. ॥૪॥
અયેસી ત્રીયા આહે ખોટી, શાહા ખોયા યે કારણ રોટી. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.
ત્રીયા ચરિત્ર આગલી, આહે સબલા ચોરઃ ઈશકે પાલવ જે પડ્યા, દીને લગાઈ ખોડ ॥૧૯૭॥
દુજા ચોર જો માંહે રહેવે, ઈસ્થી બાટ કોઈ ન લહેવે. ॥૧॥
કુટાણે જાતાં તલ તલ બ્હીજે, અંધા અત્રિ આલે બાટજો લીજે. ॥૨॥
હાથું ઝાલે સો ગફલત રાખે, ફિર ફિર હક્કી બાટું નાખે. ॥૩॥
જે કહેલાણે બડે બડેરે, સો સબ્ જાએ મકરે ઘેરે. ॥૪॥
એહ્મક કું એ ખાણા ન આવે, જ્યસી બિલ્લી ચૂઆ લે જાવે. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.
દિલ્માં ચોર જો પ્રગટા, અને માર્ગ ન આવે હાથઃ ખાતર દેવે માંહે કા, બેઠા લાવે બાટ. ॥૧૯૮॥
ખાણે પીણે કી યેહી આસે, સત્ય સબુરી પહેલી નાશે. ॥૧॥
ચોરી કરે મુખ મીઠી ગાલી, કિન્ને ન પકડા શાહબિન ટાલી. ॥૨॥
શાહકા જિસમાં હોતા ચાહવા, જન્મ ન છોડે મુર્શદ કા પાવા. ॥૩॥
સુરીજન તેજે ચલીયા જાવે, માંહે સઘલા ખોહ્ ગમાવે. ॥૪॥
ચાંદરણા મારગ સઘલા પાવે, નહિતો તલ્ માં બાજી ખોવે. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.
મુર્શિદ દિવા યુગમાં, આણ દિખાયા સેરઃ ઓર બાંટુ સબ ડુબાણે, માર્ગ લગાએ ફેર. ॥૧૯૯॥
મુર્શિદ પાંખે બાટ ન પાવે, ખરા ખોટા પ્રત્યક્ષ દિખાવે. ॥૧॥
બંદગી સઘલી મારગ કહિયે, મુર્શિદ પાંખે ભેદના નહિયે. ॥૨॥
સીત્તેર બરસ કીજે ભક્તિ, મુર્શિદ કેરી એક જ રતી. ॥૩॥
ગુરૂ પાંખે જો કામ ચલાવે, એ સબ્ ખોવે પણ ઠામ ન આવે. ॥૪॥
એતો આંખી દિલ્કી ગાલી, કોઈ ઠામ ન આવે મુર્શિદ ટાલી. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.
સો દિન આયા નિર્મલા, અને લાયા સબલા જોરઃ તેગ ફીરાઈ સત્યકી, નીકલી ભાગે ચોર. ॥૨૦૦॥
શ્યેતાન સર્વે જેર જો કીતે, હક્કકી હકીકત રાહજો લીતે. ॥૧॥
ઈશ્કે તોલું કોઈન પૂગે, ચેંદિશ ચાંદરણા નિર્મલ ઉગે. ॥૨॥
ચોરૂંકે હાથું જોજા લાગે, સો સબ્ ચોરી છોડ કર ભાગે. ॥૩॥
સાચા બાજા દૈયા કા દીના, કૂડ કપટ સબ્ પ્રગટ કીના. ॥૪॥
કરમ ભાગ્ય સબ લોકું કેરા, અયેશા મુર્શિદ યુગમાં ફેરા. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.
કર્મ લ્યેલાડી જિસ્ લોકે, જો પાયા મહંમદી રગઃ સાચા ચલિયા પંથસર, જૂઠા ખેંચે પગ. ॥૨૦૧॥

ખતમ વિલાયત તીશે સાચી કહિયે, રૂંહે રૂંહે સબ્ મેંહદી લઈયે. ।।૧।।
સાચે મને જેણે પાલવ લીના, તેણે જા ચોખા દીન જ કીના. ।।૨।।
અવર કછુ બિચારે દૂર્જન, સો સબ્ દૂરે પડિયા સુજન. ।।૩।।
ખાસા વજીર તીસ્સેં આદાવત કીજે, મૂર્ખ દિવાન કે એપાવજ લીજે. ।।૪।।
ભાગ્યજ પૂરે જિસ્કે આને, સો સબ્ જાએ નાખે ખજાને. ।।૫।। તુંહી સાચા સાંઈ હો.
સાચા વજિર જો ખાશ થા, થોડે હૂવે સો જાણઃ જીસ્કે પૂર્વે પુનઃ થા, ઈન્ને આણા ઈમાન. ।।૨૦૨।।
સુધા કામ ઓર સુધી વાચા, શાહ કા મુર્શિદ આયા સાચા. ।।૧।।
સારે યુગમાં કીયા પૂકારા, જો સ્મજા સો લાગ્યો પારા. ।।૨।।
રસુલ કેરી બાટજ ખોલી, કાહેર નાઠે શિશજ ડોલી. ।।૩।।
દુઃખ દોહેલા તલ સહાન જાવે, સો ક્યું દૈયાકા મારગ પાવે? ।।૪।।
હવા' હિરશે જો બેઠે લાગે, ઉસ માંથી સત્ય નીકલી ભાગે. ।।૫।। તુંહી સાચા સાંઈ હો.
મહેંદી સાચા દીન કા, અને જોજા કીયા પૂકારઃ હવા હિરશે સબ્ છેતરે, ઈન્ તન કું લગો અંગાર.
ચોરૂં ચાંદ્રણા ના સોહાએ રાતાં, જાએ લાગે અંધારે સાથાં. ।।૧।।
ફિરફિર કીયા જૂઠા ગુમાના, યું કર ખાયા અપ્ના ઈમાના. ।।૨।।
નબીયું શિર યે બીતી બાતાં, ક્યશે લાગે ઉનુંકી સાથાં? ।।૩।।
કિત્ત નબી કતલ કરાએ, કિત્તેક કું દેશ બહાર ચઢાએ. ।।૪।।
મહેંદી બાટ જો અયેસી કીતી, તિસ્થી અલામત ઉનું શિર બીતી. ।।૫।। તુંહી સાચા સાંઈ હો.
નબી જોથે ઈત સાચ શું, જો સુધી ચાલે બાટઃ કિત્તેક કાઢે ગામ શું, કિત્તેક નાખે કાટ. ।।૨૦૪।।
બડી નિશાની તુંહીં પાવા. સાચા મેહેંદી હમ ઘર આવા. ।।૧।।
દઈ ઈલ્લિલ્લાહ્ જિત્ને કીતે, ઉનું કે શિર કિત્તે પરના બીતે. ।।૨।।
નબી ખુદામાં મન જાકર દેવે, સો શિર ઉપર બેદના લેવે. ।।૩।।
વલી મશાયક જે સાચે ચાલે, સો સબ બેદનાથી કોએ નાં ટાલે. ।।૪।।
નબી પણાતો તિસ્કું દીજે, પર વેદનામાં કશણી કીજે. ।।૫।। તુંહી સાચા સાંઈ હો.
નબીયું કશણી ઈસ્થી, જે દીની માંહે બુલાએ, તિસ્થી સુખ ન દીજીએ, જિસ્થી પ્રેમે જલાએ. ।।૨૦૫।।
આશિક કેરી યેહી કશણી, નિશદિન શાહો શું કરે પીશણી. ।।૧।।
જે ખ્વારી દુઃખડા કહિયે, સો સબલા પ્રેમજ લઈએ. ।।૨।।
લોકે લાગ્યા ઘેલા કાલા, સો સબ્ આએ પ્રેમજ ચાલા. ।।૩।।
જીશે કરાવે આપ સંજોગા, તીશે કરાવે સગલા ભોગા. ।।૪।।
લોક કુટુંબ સબ્ બાહેર કીજે, યું કેર મોમિન માંઝે રહીજે. ।।૫।। તુંહી સાચા સાંઈ હો.
જેમ સોના કશિએ અગ્નિમાં, યુંકર કશીએ મિંતઃ ખરા ખોટા પર્ખિએ, યું' કર દેખો ચિંન્ત. ।।૨૦૬।।
જિત્તે કિત્તે નબીજો કીતે, ઉનું શિર કિત્તી બેદના બીતે. ।।૧।।
યુગ સારા કેડે લગાયા, યુંકર સુજન મેલા પાયા. ।।૨।।

ઘેલા કાલા ધરાયા નામા, યું કર મિંતે લગાયા ઠામા. ॥૩॥

સુજન ખેલે જે કોઇ ભૂલા, તિસ્કે મુખમેં પડે જો ધૂલા. ॥૪॥
ભલી બુરી ખટ્ટી લાવે, યુંકર અપના મિંત્ છુપાવે. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.
જે મિંતું માંહે સાચથા, ઉન્ શું લાગે લોકઃ સબ્થી અલગા ટાલકર, કીયા સલામત જોગ. ॥૨૦૭॥
નબી મહંમદ પ્રત્યક્ષ આવા, જિસ્થી પ્રેમકા મેલા પાવા. ॥૧॥
કિત્તી શિર ઉપર બીતી બાતાં, ફિરફિર લાગે વોહબી સાથાં. ॥૨॥
જિત્ની બાતાં રસુલ કી લીતી, ઉનુશિર ઈત્ની બેદના બીતી. ॥૩॥
સૈયદ મહંમદ સૂધા ચાલા, વોબી સુધા પ્રેમે માલા. ॥૪॥
સાચા દીનજો હક્કશું રહેવે, ઉનું શિર ઈત્ની બેદનાં લેવે. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.
જિત્ને યુગમાં રસુલ થે, ઉનું શું લાગે લોકઃ મેહેંદી ચાલે સાચશુંઃ કીયા મેલા મિંત જોગ. ॥૨૦૮॥
સેવા મિંત જો યેહી પાવે, ધોવે કાશળ ઓર જૂઠ ગુમાવે. ॥૧॥
બાટ નહોવે મેંહેંદી ટાલી, જે કછુ નાંખે શાહા બિન ગાલી. ॥૨॥
જિન્ને શુણિયા કાનજ ખોલી, તિન્ને એ બૂઝી સાચી બોલી. ॥૩॥
જે કોઈ દુરિજન દુનિયા શું લાગે, ગફલત ધોકે ચોંપ ન જાગે. ॥૪॥
જિશ્કુ હુતા શાહકા ચ્હાવા, તિને જા દેખા શાહકા પાવા. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.
મેંહેંદી સાચા પ્રગટ્યા, અને લાયા સુજન સંઘઃ પાલવ લાગે જે રહ્યે, જિસે દૈયા ઉપના બંધ. ॥૨૦૯॥
સૂજન પિછાણ સાચી જાણો, છાના નાંહી, દેખ પીછાણો. ॥૧॥
રસુલ કેરે કીને કામા, ઈસ્થી મેંહેંદી ધરાયા નામા. ॥૨॥
જિન્ને કલમાં હક્કકા આણા, તિન્ને યેહ મેંહેંદી સૂધા જાણા. ॥૩॥
શાહે દીધી જિસ્કું બુદ્ધ, સો ક્યું ન બુજે કી શુંદ્ધ? ॥૪॥
સાચા મેંહેંદી સુજન જોગા, શાહ બિન્ બંધાણા મૂર્ખ લોકા. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.
આલે આલે મોહોલ શાહકા, અને સાચા થા રસુલઃ મેંહેંદી સદફ જો પીછાણિયે, શાહ બાટજ લાયા અમૂલ. ॥૨૧૦॥
સોહાગે ભાગ્યે જિન્ને પૂરા જાણા, સો સબ મેંહેંદી ટોલામાં આણા. ॥૧॥
શાહ કે પ્રેમું આણ લગાએ, ગાફલ થે સો માર્ગ પાએ. ॥૨॥
હક્ક કા પ્યાલા લેણા હાથું, વોહ ફિર્ ફિર્ લાગે શાહ કે સાથું. ॥૩॥
રાતે માતે જિન્ને કીના ભોગા, સો સબ હૈયડે સુજન જોગા. ॥૪॥
અયેશા મુર્શિદ યુગમાં આવા, તો ઘેલે કાલે મર્ગજ પાવા. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.
મુર્શિદ સબલા યુગમાં, તે આયા લોકોં કાજઃ જિસ્માં તિલ્ભી દીન થા, સો શાહકે લાગે સાથ. ॥૨૧૧॥
યેહતો મેલાવા મેંહેંદી કા કહીયે, નિશદિન સાથે પ્રત્યક્ષ લહિયે. ॥૧॥
શાહ મેલાણે પાઓ જો દીજે, અન્તર પરદે જો ચોખા તીજે. ॥૨॥
ભાંગે દિલે જો ભક્તિ કીજે, તોયું અપના શાહ ના લીજે! ॥૩॥
જાુલ્ ફિકાર જો હાતું રાખે, કુફરકાટ સબ્ માંહે કે નાખે. ॥૪॥

તિતી જાએ સન્મુખ પાડે, નિસ્તાઈ સઘલી ટાલી કાઢે. ાાપાા તુંહી સાચા સાંઈ હો.

એતો પહેલવાન શાહકા, બાઈ લાયા દીન જ જોર, કુફર સારા કાટીયા, બાંધ ચલાયે ચોર. ાાર૧રાા

ચોરું માંહે પુકારજ પડિયા, હક્કકી અશ્વારી જે કોઈ ચડીયા. ાા૧ાા
માંહેકા કુફર યુંકર કાટા, સત્ય ચલે જે જિકરૂં માટા. ાારાા
રાવત કહિયે દીનજ કેરા, નીચિંતી લોકુંકું ફોગટ ફેરા. ાા૩ાા
દીન મહંમદ રોશન કીના, અયેસી શહાએ દયા જો કીના. ાા૪ાા
જિન્ને અસ્વારી સાથે લીના, દીન રોશન યહાં ઉન્ને કીના. ાાપાા તુંહી સાચા સાંઈ હો.

અવલ શુભાગ્ય ઈસ્ દીન કે, જિન્ને અશ્વારી કીની સાથ. મારગ પાયા દીન કા, સૂજન લાગા હાથ. ાાર૧૩ાા

આખર જમાના આયા લોકા, સામલ લેજો અને જોગા. ાા૧ાા
આકર વખતે ક્યુંકર રેહ્ણા? યુગમાં નિર્ધારે યુંકર જાણા? ાારાા
પડે પંણ્ડિત સાચનાં કેહ્વે, પંણ્ડિત વિના ભેદ ના લેહ્વે. ાા૩ાા
માં બાપ કોઈ કીશે ન માને, સાચ વિના સદ્ગોર ન જાને. ાા૪ાા
ખેર મેહેર સબ માંહેકી ઉઠાઈ, ઈલ્લિલ્લાહ્ રસુલ યુંકર પાઈ. ાાપાા તુંહી સાચા સાંઈ હો.

કલિયુગ ખોટો આવિયો, ધર્મ ર્હયો ન સાચ! જે જે સદ્ગોર ભાંખીયા, સાચા હુવા સો આજ. ાાર૧૪ાા

મીંતુ દેખા દીન' રસુલા, તો મેંહેંદી ભેજા અપને ઢોલા. ાા૧ાા
બાટ સાચી ફેર લગાઈ, શાહ કે પ્રેમું યું જગાઈ. ાારાા
આશક મોહોબ્ત કેરે કામા, યુંકર ખોલો સઘલે ઠામાં. ાા૩ાા
સઘલે કામ રસુલકે કીના, ભાગ્ય ઉનુંકા સુજન લીના. ાા૪ાા
ભાવે ભેદ પૂરા લેખા, ઈસ્થી મારગ પૂરા દેખા. ાાપાા તુંહી સાચા સાંઈ હો.

કાહેરે સબ જુગ્ દેખિયા, બેઠા મારગ છોડઃ તિસ્થી મેંહેંદી નકીબ ભેજીયા, રસુલ જ કેરી જોડ. ાાર૧પાા

સૈયદ મહંમદ ભાગ્યું પાવ્યા, હમ્ ઘર સાચા મેંહેંદી આવ્યા. ાા૧ાા
દિલ્કી આંખી સબ્ કરે પારા, અયેસા મેંહેંદી દીન દાતારા. ાારાા
મનમાં કાસળ કછુ ન રાખી, ગુંજ ખોલ કર મિંતજ આંખી. ાા૩ાા
કાહે પડિયા લાંબે ફેરે! જે મરણા આગલ નાંહી મરે. ાા૪ાા
ઈમાન ઓલખતાં પ્રત્યક્ષ જોવે, તોજા ઈમાની મોહોર જો પાવે. ાાપાા તુંહી સાચા સાંઈ હો.

મેહેદી આવ્યા જો આંખીયે, સૂણો મન ચિંત્ત લાએઃ મરણે આગે જેમરે, સો સબ્ દર્શન પાએ. ાાર૧૬ાા

નબી મહંમદ પ્રત્યક્ષ ધાવા, જેણે મરણે આગે મરણા પાવા. ાા૧ાા
હુવા વોહ અપણે સુજન જોગા, હંસી હંસી માના શાહ શું ભોગા. ાારાા
શાહ સવાદે પૂરા પાવા, જીવડા અપના શાહ શું લાવા. ાા૩ાા
તે સુખ શું પોંતા મંદિર જાઈ, તો સ્વગું માંહે હુઈ વધાઈ. ાા૪ાા
સખી સાહેલી મંગલ ગાવે, જિકરૂં અપના શાહ જો પાવે. ાાપાા તુંહી સાચા સાંઈ હો.

જે થે અપને સત્ય શું, સો પોતે મન્દિર જાએઃ જિન્ને સુજન આંખિયા, દેખા સુજન પાએ. ાાર૧૭ાા

ઘર ઘર ઓર ઘર ઘર શાહા, ઘર ઘર સાહેલી મંગલ ગાવા. ॥૧॥
રેહણી દિવશે હુંઇ દીવાલી, સ્વર્ગું માંહે હુઇ અજુવાલી. ॥૨॥
શિરશિર જાણો ઠાહું ઠાંહાં, યુંકર મિંતુ જાણો કાંહાં. ॥૩॥
સોહાગ્ય ભાગ્યે જો પૂરા પાવે, અપના સુજન ઘર લે આવે. ॥૪॥
રાજ કરોને માનો ભોગા, સુજન પાનેકા જાનો યોગા. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.
અપના સોહાગ યેહ હે, અને પરખો સાચા રેહ્માનઃ સોહાગ પાઓ શિર લગી, અયેશા કરો તમે કામ.
નબી મહંમદ યુગમાં આયે, તિસ્થી અલ્લાહ્ ઈમાન જો પાએ. ॥૧॥
આલે આયે ઈમાન દીન જો જાનો, તિસ્કે તન્ મહંમદ શાહ વખાણો. ॥૨॥
એ સદ્ગોરે દુનિયાં શું આંખી, નર મહંમદ શાહે સત્ય વેણી ભાંખી. ॥૩॥
મોમિન મન શું સાચા જાણો, જ્યેસા જાણો ત્યસા પરમાણો. ॥૪॥
સાચા થા સો સબ્ કુછ આંખા, જો કછુ થા સો ખોલ કર દાખા. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.
તમકું ભેજા યુગ મહાં, સુધા ચાલો ગુરૂ પાસઃ નબી સો આયે યુગ મહાં, સારી ઉમ્મત કે કાજ. ॥૨૧૯॥

યોગ વાણી જ્ઞાન, ૧.

શ્રી સદ્ગોર બ્રહ્મા વાચા

ધર્તિ ના હુતી જ્યારે અસ્માન ના હુતા ત્યારે સુષ્ટી સંજોગ નોહોતા કોઈઃ
પર્થન યોગ કેસ મુલ વખાણું, તો પ્રેમ તત્વ સોહી. રે યોગેશ્વરો-
યોગ સંયોગ ગ્રહી રહિયે. ॥ટેકા॥
આવા ગમનના જે ઘર હોયે નિમેડા, લક્ષ ચોરાસી ખાણના જે ઘર હોય છુટકારા,
તો સોહી પરમેશ્વર કહિયે. રે યોગેશ્વરો-
યોગ સંયાંગ ગ્રહી રહિયે. ॥૧॥
પ્રથમ ધંધુકાર જો હૂતા. અને તેજ સ્વરૂપી બ્રહ્મા કાવ્યાઃ
તેજ મધે અબ્ધુ ધ્યાન ધરીને, ત્યારે પ્રથમ હેત ઉપાયા. રે યોગેશ્વરો-
યોગ સંયોગ ગ્રહી રહિયે. ॥૨॥
હેત ધરીને ધંધુકાર જો કીધા, ઉસ ભીતર નીલ ઉપાયાઃ
નીલ મધેથી અબ્ધુ ફીણ જો સુજ્યા, તો તીસ ભીતર ખીર નીપાયા.રે યોગેશ્વરો-
યોગ સંયાંગ ગ્રહી રહિયે. ॥૩॥
ઉત્તપત્ એક સ્વામીયે ઇંડ નીપાયા, તીસ માંહે સ્વામીએ પવન સમાયાઃ
યોગેશ્વર હુતા તે તો ધ્યાન માંહે લાગ્યા, સો એણી પેરે યોગ કમાયા.રે યોગેશ્વરો-
યોગ સંયાંગ ગ્રહી રહિયે. ॥૪॥
ગગનમંડલ માંહે નાથજીનું આશણભણિયે, ત્યાં અન્નત મૂર્તકા હે મેલાઃ
તે ગોર બ્રહ્માની નગરી માંહે સેવા શું ખેલે, તે પાત્ર નિષ્કલંકી ના ચેલા.રે યોગેશ્વરો-

યોગ સંયાંગ ગ્રહી રહિયે. ॥૫॥
તે માંહે ઉત્તપત બ્રહ્માને ઉત્તપત વિષ્ણુ, તો દેવ માહેશ્વર સોહીઃ
ત્રણ મૂર્ત એક જ્યોતિ શું ખેલે, તેને જાણેજ વિર્લા કોઇ.રે યોગેશ્વરો-
યોગ સંયાંગ ગ્રહી રહિયે. ॥૬॥
વેદ કથી કથી બ્રહ્માજી રહ્યા, અને વિષ્ણુએ મેલી માયાઃ
ધ્યાન ધરી ધરી બેઠા માહેશ્વર, તો એ પરિબ્રહ્મકા પાર ના પાયા. રે યોગેશ્વરો-
યોગ સંયાંગ ગ્રહી રહિયે. ॥૭॥
એકાંતિક સેવા તે આગમ ગમેવા, મન વાયક જ્યોતિ શું ખેલેઃ
અમર ભેદ પ્રમાણો યોગેશ્વર, તો ટલે જીવના જોખમી હેવા.રે યોગેશ્વરો-
યોગ સંયાંગ ગ્રહી રહિયે. ॥૮॥
ભણે સદ્ગોર બ્રહ્મા પાત્ર ઈન્દ્ર ઈમામશાહ, આ સપ્તંથ આદિ નીપાયાઃ
સદ્ગોર પ્રસાદે જે ઋષિ વરે વર પાયાઃ તેની અમર હોશે કાયા.રે યોગેશ્વરો-
યોગ સંયાંગ ગ્રહી રહિયે. ॥૯॥
આવા ગમનના જે ઘર હોયે નિમેડા, લક્ષ ચોર્યાશી ખાણના હોયે છુટકારા,
સોહી પ્રમેશ્વર કહિયે.રે યોગેશ્વરો-
યોગ સંયાંગ ગ્રહી રહિયે. ॥૧૦॥

યોગ વાણી જ્ઞાન, ૨. શ્રી સદ્ગોર બ્રહ્મા વાચા

પ્રથમ ધંધુકાર જ હૂતા, ધ્યાન ધરી ધરી પ્રથમ હેત નીપાયાઃ
તેજ મધે સ્વામી આપે આવ્યા, તો તેજ માહે સર્વે સૃજાયા રે યોગેશ્વરો!
યોગ માર્ગે યુક્તિયે ચાલો જોઈ. ॥૧॥
અખંડ આશણ દેવે દેહીમા સુજ્યા ત્યારે બંબ મદ્ધે રૂપ વર્ત્યાઃ
મંડળ મધે જ્યારે મન પ્રકાશ્યું, ત્યારે પિંડને રૂહ સર્વે સૃજ્યા. રે યોગેશ્વરો!
યોગ માર્ગે યુક્તિયે ચાલો જોઈ. ॥૨॥
'શબ્દના ભેદ ત્યારે સ્મજીને રહ્યા, ત્યાં શિર્ગુણને નિર્ગુણ સર્વે સુજ્યાઃ
કમલ પ્રકાશી ધ્યાન ધરિયો, ત્યારે ભેદ અભેદ બેઉ વર્ત્યા. રે યોગેશ્વરો!
યોગ માર્ગે યુક્તિયે ચાલો જોઈ. ॥૩॥
યોગી પ્રત્યે સદ્ગુરુ ભણિયા, ત્યારે દેવને પૂજી દશાંશ આલીઃ
ઈન્દ્ર ઈમામ શાહે યોગ સ્મજાવ્યા, ત્યારેયોગિયોએ યોગમેલ્યાઉથાપી. રે યોગેશ્વરો!
યોગ માર્ગે યુક્તિયે ચાલો જોઈ. ॥૪॥

યોગ વાણી જ્ઞાન, ૩. શ્રી સદ્ગોર બ્રહ્મા વાચા

પ્રાણ સુજીને સ્વામિયે પિંડ નીપાયા, પ્રાણ તણી એ છે કાયાઃ

કાયા મધે અબધુ કર્મ જો મેલ્યું, તો રક્ષા માંહે સર્વ સમાયા. રે યોગેશ્વરો-
યોગ યોગેશ્વર કમાવો. ॥૧॥
યોગેશ્વર તે જે કોઈના જીવને ઓધારે, અને જરણ મરણનાં સાંસાં ટાલેઃ
વૈકુંઠની વાટમાં ઉભો જો રહિને, નર્કે જાતાં જીવને વ્હારે. રે યોગેશ્વરો-
યોગે યોગેશ્વર કમાવો. ॥૨॥
ધ્યાન ધરી ધરી ધંધુકાર જો દેખે, અને જરણ મરણ રાખે લેખેઃ
નિગમને જાણી અગમ પીછાણે, સુનકલા માંહે સર્વે દેખે. રે યોગેશ્વરો-
યોગ યોગેશ્વર કમાવો. ॥૩॥
આશન રાખીને સ્થળ પૂજાએ, એણી યુક્તિયે જીવોનાં તારણ સોહીઃ
ભણે પાત્ર બ્રહ્મા ઈન્દ્ર ઈમામશાહ યોગેશ્વર પૂરા, તેને હાજર મિજલસમાં લેજો જોઈ.
રે યોગેશ્વરો-
યોગ યોગેશ્વર કમાવો. ॥૪॥

યોગ વાણી જ્ઞાન, ૪. શ્રી સદ્‌ગોર બ્રહ્મા વાચા

વેદ વિચારીને ગોર નરને સેવો, સત્ય કરીને તેમને સોં ચોઃ
સત્પંથ માંહે સુધા જો રહિને પિંડ પોતાનું ખોજો. રેયોગેશ્વરો-
યોગની યુક્તિ જાણે સો નર યોગી. ॥૧॥
આજના ભૂલ્યા નર તે પ્રલ્ય જાશે, અમને સ્તયપંથે આદ્ય પ્રમાણોઃ
ભણે ગુરૂ ઈમામશાહ સુણો યોગેશ્વર, પિંડ બ્રહ્મંડમાં અમને પીછાણો. રે યોગેશ્વરો!
યોગની યુક્તિ જાણે સો નર યોગી. ॥૨॥

યોગ વાણી જ્ઞાન, ૫. શ્રી સદ્‌ગોર બ્રહ્મા વાચા

યોગ તત્વ કેરા ભેદ વખાણો, તે સાંભળો યોગેશ્વર જાણીઃ
આદે ઉનાદે નર યોગી જો હૂતા, તેને જાણે સો સાચા નર જાણો. રે યોગેશ્વરો!
યોગના ભેદ દોહેલા. ॥૧॥
આપ સંભાળીને સેવા જો કીજે, તો આશણ ધારણે નીવેડાઃ
યોગ તણા જોને નિવેડા હૂતા, તેણે લીધા માયા તણા કેડા. રે યોગેશ્વરા!
યોગનાં ભેદ દોહેલા. ॥૨॥
યોગી તે જે યુક્તિને જાણે, અનંત પ્રકારે યોગને સંભાલેઃ
કાયા માયા જે દુનિયાં મા બાલે, તો ક્રિયામાં યોગને સંભાળે. રે યોગેશ્વરો!
યોગના ભેદ દોહેલા. ॥૩॥
યોગી તે જે યુક્તિને જાણે, યોગ મંત્ર ને બાંધેઃ
ભણે ગોર ઈમામશાહ સાંભલો યોગી, વેદ મંત્રે યોગ સાધે. રે યોગેશ્વરો!

યોગના ભેદ દોહેલા. ॥૪॥

યોગ વાણી જ્ઞાન, ૬. શ્રી સદ્‌ગોર બ્રહ્મા વાચા

આદે ઉનાદે જોને સદ્‌ગોરે સુજ્યા, ત્રણ મૂર્ત ત્યારે સૃજીઃ
ત્રણ મૂર્ત એક જ્યોતી શું ખેલે, તે આદે ઉનાદે લેજો જોઈ. રે યોગેશ્વરો!
યોગ ર્નોમર્મ કોઈનાં જાણે. ॥૧॥
આ સમંથ મધે સદ્‌ગોર આવ્યા, અને સત્યને સંતોષ બેઉ લાવ્યાઃ
ધર્મ પ્રકાશીને પાપ પ્રજાલ્યા, તો સુષ્ટિ તણા ગોર કાવ્યા. રે યોગેશ્વરો-
યોગના મર્મ કોઈના જાણે. ॥૨॥
ગોરના કાંકણ બંધાવીને પાવલ પીધા, તે જીવ ચારે ખાણીથી છૂટ્યાઃ
દુનિયામા જીવ તેતો દુનિયા શું લાગ્યા, તે સત્ય પંથ માંહેથી ફૂટ્યા. રે યોગેશ્વરો-
યોગના મર્મ કોઈનાં જાણે. ॥૩॥
ઋષિવર તે જે કોઈ રત્ન પીછાણે, અને કાચની ઓરત ને તજે,
સત્ય પંથ વાટે ધ્યાન ધરીને. અલખ પુરૂષને ભજે. રે યોગેશ્વરો-
યોગના મર્મ કોઈનાં જાણે. ॥૪॥
વિષ્ણુને ઓળખીને પાત્રને પૂજે,અને મેલે દુનિયાની આશા,
જાંબુ દ્વીપના પુરૂષનું ધ્યાન જો રાખે, તેને હોસે અમરા પુરના વાશા. રે યોગેશ્વરો-
યોગના મર્મ કોઈના જાણે. ॥૫॥
આદ્ય પુરૂષ જોને સત્પંથમાં આવ્યા, સોહી યોગી ઋષિવરને પાયાઃ
ભણે પાત્ર બ્રહ્મા ઈન્દ્ર ઈમામશાહ અમે આદે છું યોગી.
અમને જાલે અમર થાએ કાયા. રે યોગેશ્વરો-
યોગના મર્મ કોઈના જાણે. ॥૬॥

યોગ વાણી જ્ઞાન, ૭ શ્રી સદ્‌ગોર બ્રહ્મા વાચા

સુન મધે જોને બંબજો હુતા, અને તેજ માંહે બંબ ઉપાયાઃ
યોગ મધે જોને એક ઈંડ નીપાયા, તે ઈંડ મધે બાંધી હરિયે કાયા. રે યોગેશ્વરો-
તો યોગની યુક્તિ અનેરી. ॥૧॥
ઈંડ છેદી ને હરિયે હેત ઉપાયા, તે હેત શું કીધો વિસ્તારઃ
ઈંડમધેથી નરાકાર ઉપન્યા, ત્યાં મૂર્ત સુજી ચાર, રે યોગેશ્વરો!
તો યોગની યુક્તિ અનેરી ॥૨॥
હેત ધરિને દેવે જુગત નીપાઈ, આતેજ થકી સર્વ કમાઈઃ
સત્ય સંતોષે ત્રણદેવ જો રહ્યા, તો ઓંમકાર શબ્દે સુષ્ટિ નીપાઈ. રે યોગેશ્વરો-

તો યોગની યુક્તિ અનેરી. ।।૩।।

આદ ઉનાદ જોને ઓંમકાર ભણિયે, બ્રહ્મા વિષ્ણુ માહેશ્વર ભણિયાઃ
શક્તિ થકી સર્વ સુષ્ટિ નિપાઈ, તો યે કને રહ્યા સર્વ દેવ. રે યોગેશ્વરો-
તો યોગનીયુક્તિ અનેરી ।।૪।।
સુન મધે જોને શબ્દ ઉપના, અને શબ્દથી સર્વે ઉપાયાઃ
ભણે પાત્ર બ્રહ્મા ઈન્દ્ર ઈમામશાહ, તો તેજ માંહે તેજ સમાયા. રે યોગેશ્વરો-
તો યોગની યુક્તિ અનેરી. ।।૫।।

યોગ વાણી જ્ઞાન, ૮. શ્રી સદ્ગોર બ્રહ્મા વાચા

હેત ધરી ધરી ફીણ જો કીયા, ફીણ થકી ઈંડ નીપાયાઃ
તે ઈંડ મધે સર્વ રચના કીધી, ત્યારે સૂજી તે પિંડ ને કાયા. રે યોગેશ્વરો-
યોગી તે ધ્યાન માંહે રહ્યાં. ।।૧।।
આદ્ય નિરંજને ઈચ્છા જો કીધી, પ્રથમ યોગના મૂળ નિપાયા,
તે યોગ મધે યોગિશ્વર રહિને, તે પિંડ સાથે મેલી છે માયા. રે યોગેશ્વરો-
યોગી તે ધ્યાન માંહે રહ્યા. ।।૨।।
કાયાને માયા બેઉ યુગલ સૂજ્યા, તેજ મધે યોગ સમાયાઃ
યોગ માંહેથી દેવે યુક્તિ જો સુજી, માંહે ત્રણ તત્વ અલોપજ રહ્યા, રે યોગેશ્વરો-
યોગી તે ધ્યાન માહે રહ્યા. ।।૩।।
તે તત્વ માંહેથી ત્રણ ગુણ જો સૂજ્યા, તે યોગીયે તેજ માંહે મેલ્યાઃ
આદ મધેથી જોને શબ્દ જો થયા, શબ્દેથી તેજ સર્વે ખેલ્યા. રે યોગેશ્વરો-
યોગી તે ધ્યાન માંહે રહ્યા. ।।૪।।
ત્રણ ગુણ થકી એક નારી જો સૂજી, તે નારીથી સર્વે ગુણ હુવાઃ
ત્રણ ગુણ થકી જે અલગા રહ્યા, તે ર્ક્યા આદ નિરંજને જુવા. રે યોગેશ્વરો-
યોગી તે ધ્યાન માંહે રહ્યા. ।।૫।।
નાથ અનાથ જોને એણી પેરે હુવા, તો તે બેહુ તેજના છે મેલાઃ
ભણે પાત્ર બ્રહ્મા ઈન્દ્ર ઈમામશાહ આશણ જોયા, એ નાથ અનાથ ના ચેલા. રે યોગેશ્વરો-
યોગી તે ધ્યાન માંહે રહ્યા. ।।૬।।

યોગ વાણી જ્ઞાન, ૯. શ્રી સદ્ગોર બ્રહ્મા વાચા

હેત ધરીને વિમુખ ફરીયા, તેને નિશ્ચે ફોગટ ફેરા મલસેઃ
પાપના પડદા પિંડ ઉપર ફરિયા, ફર્માની હોશો તો ફેરા ટલશે. રે યોગેશ્વરો-
યોગેશ્વર યુગમાં જીવણા થોડા. ।।૧।।

આપ વિચારો ને પાપને વારો, નહિ તો પિંડ પ્રાણ ના પડશે વેરાઃ
જીવની જ્યોતિ જેવા નિર્મલ મોતી, નીરંજન ઘર થાસે વાસો સવેરા. રે યોગેશ્વરો-
યોગેશ્વર યુગમાં જીવણા થોડા. ।।૨।।
પાંચ ને મારે મારી એક કરી જાણે, પણ સૂર્ય ઉગે સંઘરામ થાશેઃ
સોળ કળા લેઈ સૂર્યજ તપશે, લેખાં થાશે જીવનાં સાંઈયાં પાશે. રે યોગેશ્વરો-
યોગેશ્વર યુગમાં જીવણા થોડા. ।।૩।।
બ્રાહ્મણ યોગીને સેવડા સન્યાસી, તે શું જાણે કલા હમારી?
અનંત પ્રકારે અમે કળા કીધી, દેવના દેવ અમે યોગ કળા સાધી. રે યોગેશ્વરો-
યોગેશ્વર યુગમાં જીવણા થોડા. ।।૪।।
નવ માસ માતા એ ઉદર માંહે રાખ્યા, તેનીએ તમે શુધ્ધ ના જાણીઃ
એમ બોલ્યા ઈમામશાહ તમે શુણો યોગી તમે તજો સંસારના મીઠા પાણી. રે યોગેશ્વરો-
યોગેશ્વર યુગમાં જીવણા થોડા. ।।૫।।
આરે સંસાર લહેર સમુદ્રની કહિયે,શુધા હશે તે ઉતરશે પારઃ
અથર્વ વેદ પ્રમાણી સ્વામીને સેવો, તો નિશ્ચે ભવનો લેસો પાર. રે યોગેશ્વરો-
યોગેશ્વર યુગમાં જીવણા થોડા. ।।૬।।

યોગ વાણી જ્ઞાન, ૧૦. શ્રી સદ્‌ગોર બ્રહ્મા વાચા

ઓંમકાર મધે ધ્યાન ધરીને, ધંધુકાર જો રચિયાઃ
ધ્યાન માંહેથી યોગજો સૃજા, યોગ માંહેથી નીપની કાયા. રે યોગેશ્વરો!
યોગની યુક્તિ ન્યારી. ।।૧।।
આદિ યોગેશ્વરે યોગિ પાયા, અને યોગિથી સૃજી માયાઃ
આદે ઉપન્યા તે અંતે સમાયા, તે ધરશે નુરાની કાયા. રે યોગેશ્વરો!
યોગની યુક્તિ ન્યારી. ।।૨।।
ત્રણે મૂર્ત આદે યોગ માંહેથી સૃજી, ત્યાં શક્તિએ સૃજી માયાઃ
યોગી હતા તે ધ્યાન માંહે રહ્યા, ત્યાં યોગિયે યોગ કમાયા. રે યોગેશ્વરો!
યોગની યુક્તિ ન્યારી. ।।૩।।
ધ્યાન મધે સર્વે માયા સૃજી, અને માયા માંહે યોગ સમાયા,
કાયાને માયા બેહુ યુગલ સૃજ્યા, ત્યારે યુગલ માંહે યોગ જો ઉપાયા. રે યોગેશ્વરો!
યોગની યુક્તિ ન્યારી. ।।૪।।
પ્રથમ યોગી ધ્યાન માંહે બેઠા, અને નિરંજન રહ્યા એકેલાઃ
ભણે પાત્ર બ્રહ્મા ઈન્દ્રઈમામશાહ યોગ કમાયા, તે અનાથ ઘરકા એ ચેલા. રે યોગેશ્વરો!

યોગની યુક્તિ ન્યારી. ॥૫॥

યોગ વાણી જ્ઞાન, ૧૧. શ્રી સદ્‌ગોર બ્રહ્મા વાચા

આદ નાં હૂતા ઉનાદ નાં હૂતા, ન હૂતા અક્ષરા અતિતઃ
શબ્દા અતિત તે યોગમાંહે રહેતા, પછી કર્યો તે ઓંમકારાતિ. રે યોગેશ્વરો-
યોગની રીત અનેરી. ॥૧॥
તેજ ન હૂતા પુંજ ન હૂતા, ત્યારે હૂતા તેજ બંબ સ્વરૂપઃ
ત્રણ યુગ સુજા ત્યારે બંબ માં રહ્યા છુપાઈ તે માહે ધ્યાન ધરિયા અરૂપ. રે યોગેશ્વરો-
યોગની રીત અનેરી. ॥૨॥
તેજ ન હૂતા ત્યારે ક્યાં થકી સૂજી? તો પંજર વિના કેમ કરી નીપાયું?
યુક્તિ વિનાં યોગ કેમ કરી સૂજા? જ્યોતિ વિના ક્યાંથી સૂજાયુ? રે યોગેશ્વરો-
યોગની રીત અનેરી. ॥૩॥
ધામ મધે જોને ધ્યાન ધરીને, તો નિરંજન મધે નિરાકારઃ
બંબ રૂપ માંહે બંધ જો હૂતા, પછી કીધો ઓંમ ૐ કાર. રે યોગેશ્વરો-
યોગની રીત અનેરી. ॥૪॥
ઓંમ મધે જોને આશણ જો ઉપના, તો અતિત આદ અમે સૂજાઃ
ઈંડ મધે જોને ધ્યાન ધરીને, ભેદ વેદ સર્વે સૂજા. રે યોગેશ્વરો-
યોગની રીત અનેરી. ॥૫॥
શબ્દ શુણી યોગી પાએ જો લાગ્યા, આપી દશાંશ ને ગોર પરમાણ્યાઃ
ધામ નિજ ધામ તણા ગુણ ગ્રહ્યા, કહે પાત્ર બ્રહ્મા ઈન્દ્ર ઈમામશાહ પીછાણ્યા. રે યોગેશ્વરો-
યોગની રીત અનેરી. ॥૬॥

યોગ વાણી જ્ઞાન, ૧૨. શ્રી સદ્‌ગોર બ્રહ્મા વાચા

બંબ ન હૂતા ત્યારે બ્રહ્મા ન હૂતા, ત્યારે બંબ માંહે બંબ સમાયા,
આદેથી ઉપન્યા તે અંતે સમાયા, તેમણે બાંધી નુરાની કાયા. રે યોગેશ્વરો-
યુક્તિ વિના મૂક્તિ ના હોએ. ॥૧॥
આશણ વર્તીને યુક્તિ નીપુરતી, સુજ્યા યોગીને યુક્તિયે ધાયાઃ
તે યોગી યુગ મદ્ધે પ્રત્યક્ષ બેઠા, જેણે ચૌદ ભૂવન રચાયા. રે યોગેશ્વરો-
યુક્તિ વિના મૂક્તિ ના હોએ. ॥૨॥
કાલે ક્રોધે કાન જો થાએ, બંબ વિસ્તારીને બંધ જો કીધાઃ
બંબ વિસ્તારીને બ્રહ્મ નીપાયા, તિસમાં તેજ પ્રકાશ દીધા. રે યોગેશ્વરો-
યુક્તિ વિના મૂક્તિ ના હોએ. ॥૩॥

બંબ માંહે તેજ સમાયા, યુક્તિ વિના મુક્તિ નાં હોઈઃ
ઈશ્વર ન ઓળખે તે યોગને વળગે, સીંગી ફૂંકે થી શું હોય? રે યોગેશ્વરો-
યુક્તિ વિના મૂક્તિ ના હોએ. ॥૪॥
કરણીયે કાચા ને કૂડી છે વાચા, તે પડ્યા શુન્કારે જાયેઃ
બ્રહ્માના ભેદ તે પૂજો ઉપવેદ, આગે જીવનો અરથજ થાયે. રે યોગેશ્વરો-
યુક્તિ વિના મૂક્તિ ના હોએ. ॥૫॥
સુન કલા મધે ધ્યાન ધરિને, નીપાયા ધર્મ ને પાપ,
કર્મ ટાલી જેણે ધર્મ પ્રકાશ્યા, એણે કુળ ઓધાર્યા માઈને બાપ. રે યોગેશ્વરો-
યુક્તિ વિના મૂક્તિ ના હોએ. ॥૬॥
જેણે સત્પંથના સેવ્યા તે પારાધી જેવાઃ તે પડશે સેહેસ્ત્ર પચાસને ઠાએઃ
માગી ખાવું ને તિર્થે નાહવું, જેમ માછલી છે પાણીની માંહે. રે યોગેશ્વરો-
યુક્તિ વિના મૂક્તિ ના હોએ. ॥૭॥
યુક્તિ વિના યોગી જન્મ જો ખોયા, પણ મરણા જીવણા જીવનની સાથેઃ
કલવારે નરઅલી મહંમદશાહને શેવો, શુદ્ધ બુધ્ધતે સ્વામીને હાથે. રે યોગેશ્વરો-
યુક્તિ વિના મૂક્તિ ના હોએ. ॥૮॥
યુક્તિ જાણોને અમને પીછાણો, તે કળા ધરિને કલિ માંહે ખેલ્યાઃ
ભણે ગુરૂ ઈમામશાહ શુણો મારા યોગી. તમને હાજર હમે મલિયા. રે યોગેશ્વરો-
યુક્તિ વિના મૂક્તિ ના હોએ. ॥૯॥

યોગ વાણી જ્ઞાન, ૧૩. શ્રી સદ્ગોર બ્રહ્મા વાચા

આદે ઉનાદે ઓંમકાર ઉપન્યા, ત્યારે શબ્દ માંહે સર્વ સમાયાઃ
આદથી ઉપન્યા તે અંતે સમાયા તો તેજ મધે બાંધી હરિયે કાયા. રે યોગેશ્વરો-
તો યોગના માર્ગના જાણે કોઈ. ॥૧॥
યોગી તે જે યુક્તિ જ જાણે, શબ્દ તણો લાવે જ્ઞાનઃ
ગગન માંહે સાધી મંડલ પ્રકાશે, તે સૂરત મધે રાખે ધ્યાન. રે યોગેશ્વરો-
તો યોગના માર્ગના જાણે કોઈ. ॥૨॥
સંધને જાણે ને શબ્દને ઓળખે, અને યોગની ક્રિયાને સાધેઃ
અગ્નિ પ્રકાશીને વાની પ્રજાલે, ગગન પાતાલે શૂર્તા બાંધે. રે યોગેશ્વરો-
તો યોગના માર્ગના જાણે કોઈ. ॥૩॥
તાલ તમાસા બઉ જો ડી પ્રકાશે, સંધ તણી ક્રિયા જાણીઃ
ઈન્દ્ર ઈમામશાહે ઉપદેશ દીધા, તો યોગિયે યુક્તિ પ્રમાણી. રે યોગેશ્વરો-

તો યોગના માર્ગના જાણે કોઈ. ।।૪।।

યોગ વાણી જ્ઞાન, ૧૪. શ્રી સદ્‌ગોર બ્રહ્મા વાચા

આદ ઉનાદ અમો હુતારે એકેલા, ત્યારે શબ્દથી કર્તા મેલાઃ
ધ્યાન મધે જ્યારે ધુંધલ પ્રકાશ્યા, ઉનાદ પુરૂષથી અમે ખેલ્યા. રે યોગેશ્વરો-
યોગ વિના યુક્તિનાં હોયે. ।।૧।।
ધુંધુકાર મંધે ધ્યાન ધરીને, તેજ મધે હેત ઉપાયાઃ
ખેંગાલ ભૂગલનાં જે હતા યોગી, તો ખગોલ ભૂગોળ બેઉ સંધાયા. રે યોગેશ્વરો-
યોગ વિના યુક્તિનાં હોયે. ।।૨।।
ત્રણ પ્રકાશે ત્રણ મૂર્ત સુજી, દશે કળા દેવે વર્તિઃ
દશ કળામાં દશ આશન સૂજ્યા. દશમે મૂકામે લીધી સૂર્તિ. રે યોગેશ્વરો-
યોગ વિના યુક્તિનાં હોયે. ।।૩।।
નાથ અનાથ થઈને યુગ સુજ્યા, યોગ પ્રસાદે બોલ સુજ્યાઃ
પીંડ બ્રહ્માંડ જેણે સુર્તિમાં લીધા, તો સર્વ પિંડ માંહેથી સુજ્યા. રે યોગેશ્વરો-
યોગ વિના યુક્તિનાં હોયે. ।।૪।।
સદ્‌ગોર બ્રહ્માને ઓળખીને ધાઓ, જેણે પિંડ બ્રહ્માંડ જોને સૂજ્યા,
ભણે પાત્ર ઈમામશાહે સત્પંથી સૂજા, તે આદ ઉનાદના છે પુરા. રે યોગેશ્વરો-
યોગ વિના યુક્તિનાં હોયે. ।।૫।।

યોગ વાણી જ્ઞાન, ૧૫. શ્રી સદ્‌ગોર બ્રહ્મા વાચા

બંબ ન હૂતા ત્યારે ખીર ના હૂતા, ખીર બંબ માંહે મસાયાઃ
આદેથી ઉપન્યા તે અંતે સમાયા, તેણેબાંધી નુરાની કાયા. રે યોગેશ્વરો-
યુક્તિના ભેદ વિના મુક્તિ નાં હોયે. ।।૧।।
યુક્તિને જાણે ને વેદ પ્રમાણે, તિસ્મધ્યેથી યોગ નીપાયાઃ
આશણ વૃત્તિને યુક્તિ જો સુજી, તે યુક્તિયે તે યોગને ધાયા. રે યોગેશ્વરો-
યુક્તિના ભેદ વિના મુક્તિ નાં હોયે. ।।૨।।
બંબ રૂપ માંહે બંધ જો હોત, ત્યારે ત્યાં હેત શું તેજ બંધાયાઃ
નિરંજન નારાયણે ધ્યાન ધરીને, હેત થકી ઈંડ નિપાયા. રે યોગેશ્વરો-
યુક્તિના ભેદ વિના મુક્તિ નાં હોયે. ।।૩।।
નુર વિસ્તારીને બંબ નીપાયા, તો બંબ માંહે તેજ સામાયાઃ
આદિ યોગેશ્વરે જ્યારે ધ્યાન જો ધરિયું, ત્યારે હેત ધરી ઈંડ નીપાયા. રે યોગેશ્વરો-
યુક્તિના ભેદ વિના મુક્તિ નાં હોયે. ।।૪।।

સુન્કાર મધે ધ્યાન ધરીને, ધર્મ કર્મ બેઉ નિપાયાઃ
ઈમામશાહ કહે અમે આદે છું યોગી, અમારા તેજ માંહે સર્વે સમાયા. રે યોગેશ્વરો-
યુક્તિના ભેદ વિના મુક્તિ નાં હોયે. ।।૫।।

યોગ વાણી જ્ઞાન, ૧૬. શ્રી સદ્‌ગોર બ્રહ્મા વાચા

આદે યોગી તેનું ધ્યાન છે મોટું, અને ચેલા તણી સર્વે એ માયાઃ
કામ થકી યોગીની કાયા ઉપની, તો પિંડ માંહે યોગ સમાયા. રે યોગેશ્વરો-
યોગ તણા આશણ દોહેલા. ।।૧।।
શબ્દ થકી જોને સૌ નીપાયું, તો એ વસ્તુ સહી છે ન્યારીઃ
શક્તિ એ તેની સેવા જો કીધી, તેને ત્રણે દેવ રહ્યા ઘેરી. રે યોગેશ્વરો-
યોગ તણા આશણ દોહેલા. ।।૨।।
એણી પેરે નાથ યોગી જો ઉપન્યા, અનાથ સેવાએ આવ્યાઃ
નાથ અનાથ બેઉ યુગનો સંગમ, ત્યાં સૃષ્ટિ બેઉ લાવ્યા. રે યોગેશ્વરો-
યોગ તણા આશણ દોહેલા. ।।૩।।
હેત થકી જોને શબ્દ ઉપન્યા, તેજ મધે સર્વે સમાયાઃ
ત્રણ મૂર્તે યુક્તિ જો જાણી, તો એ નાથ યોગિયે પાયા. રે યોગેશ્વરો-
યોગ તણા આશણ દોહેલા. ।।૪।।
પ્રથમ હુતા તે અંતે જો ઉપન્યા, તો આદે અંતે યેહ યોગ કમાયાઃ
ઈંદ્ર ઈમામ શાહે સેવા દેખાડી, તો નાથ તણી શુદ્ધ પાયા. રે યોગેશ્વરો-
યોગ તણા આશણ દોહેલા. ।।૫।।

યોગ વાણી જ્ઞાન, ૧૭. શ્રી સદ્‌ગોર બ્રહ્મા વાચા

સુન મધે જ્યારે સેવા હોજાગી,ત્યારે શબ્દ થકી તેજ ઉપાયાઃ
તેજ મધે જોને શબ્દ સમાયા, ત્યારે શબ્દથી તેજ ઉપાયા. રે યોગેશ્વરો-
તો યોગ નાં ભેદ અનેરા. ।।૧।।
જ્યોતિ થકી જોને યોગી નીમાયા, યુક્તિ થકી જ્યોતિ નીપાઈઃ
તેજ માંહેથી ત્રણ તત્વ સર્જ્યા, યોગ નાં માંહેથી સર્વે લીધા. રે યોગેશ્વરો-
તો યોગ નાં ભેદ અનેરા. ।।૨।।
કરણ માંહેથી કલાઓ સર્વે જાગી, ત્યારે સુન ચકર દેવે સાધ્યાઃ
તેજ કલા માંહેથી યોગ પ્રકાશ્યા, ત્રણ તત્વનાં ભેદ દેવે બાંધ્યા. રે યોગેશ્વરો-
તો યોગ નાં ભેદ અનેરા. ।।૩।।
અનંત યુગોયુગ પહેલાં અમે કમાયા, અનંત વિષ્ણુ અમે નીપાયાઃ

અનેક બ્રહ્મા અમે આગળ સૃજ્યા, શિવને નારાયણ અમે સર્જ્યા. રે યોગેશ્વરો-
તો યોગ નાં ભેદ અનેરા. ॥૪॥
બ્રહ્મ કુંડ માંહે ભરમ પરજાલ્યું, પણ બ્રહ્મના ભેદ અનેરાઃ
દિપક જ્યોતિ તે તે માંહે સમાઈ, તીસ કારણ નાખ્યા ફેરા, રે યોગેશ્વરો-
તો યોગ નાં ભેદ અનેરા. ॥૫॥
યોગ માંહેથી યોગી ઉપન્યા, તો યોગેથી સર્વે નીપાયાઃ
આદ નિરંજન તે યોગીનાં ચેલા, તે યોગી અમ માંહે સમાયા. રે યોગેશ્વરો-
તો યોગ નાં ભેદ અનેરા. ॥૬॥
યોગ તત્વનાં ભેદ વખાણું, અનંત યોગી કેરા મેલાઃ
ભણે પાત્ર બ્રહ્મા ઇન્દ્રિ ઈમામશાહ ક્હે અમે ભભુત માંહે સર્જ્યા,
અમે આદે યોગેશ્વર એકેલા. રે યોગેશ્વરો-
તો યોગ નાં ભેદ અનેરા. ॥૭॥

યોગ વાણી જ્ઞાન, ૧૮. શ્રી સદ્ગોર બ્રહ્મા વાચા

પ્રથમ હેતથી તેજ ઉપાયા, હેતને તેજ બેહુ યુગલ શું ધ્યાનાઃ
તેજથી હેત ઉપાયા, તો બેહુ માંહે બેહુ સમાયા. રે યોગેશ્વરો-
અનાથે નાથજો સુજ્યા. ॥૧॥
આદિ નાથથી નાથ યોગેશ્વર, તે વેદ થકી શુદ્ધ પાઈઃ
ભેદ માંહે વેદવશે અપરંમપાર, એણી પેરે બેઉ સમાઈ. રે યોગેશ્વરો-
અનાથે નાથજો સૃજ્યા. ॥૨॥
આદિ યોગેશ્વરે ઈંડ નીમાયું, તોતે માંહે તેજ સમાયાઃ
છેદન કરીને ઉત્પત સુજી, નુર માંહે નુર સમાયા. રે યોગેશ્વરો-
અનાથે નાથજો સુજ્યા. ॥૩॥
માયા પ્રકાશીને દેવજો કાવ્યા, ત્રણ ટોળ ત્યારે સુજ્યાઃ
શબ્દ કારણ વાચા જો કીધી, તો આદિ અંતે બેહુ આવ્યા. રે યોગેશ્વરો-
અનાથે નાથજો સુજ્યા. ॥૪॥
નિરંજન નામનુ આશણ ભણિયે, સત્ય સુષ્ટિ ના સદ્ગોર સાંઈઃ
ભણે પાત્ર બ્રહ્મા ઈન્દ્ર ઈમામશાહે એ સેવા દેખાડી,તોએ નાથ તણી શુદ્ધ પાઈ.રે યોગેશ્વરો-
અનાથે નાથજો સુજ્યા. ॥૫॥

યોગ વાણી જ્ઞાન, ૧૯. શ્રી સદ્ગોર બ્રહ્મા વાચા

ધામ સ્વરૂપિ નિરંજન ભણિયે, ત્રણે મૂર્ત એક કિર્તારઃ

ગગન માંહે આશણ ભણિયે, હમે અંતર ધરિયા ધ્યાન. રે યોગેશ્વરો!
તો યોગ યોગેશ્વર કમાઓ. ॥૧॥
ધ્યાન ધરી ધરી માહેશ્વર યોગી, જેણે પિંડને બ્રહ્મંડ બેહુ કીધાઃ
મુંડ મુંડાયે મોક્ષ નાં પાઇયે, તેણે નર્કના માર્ગ લીધા. રે યોગેશ્વરો!
તો યોગ યોગેશ્વર કમાઓ. ॥૨॥
સત્પંથ ન સૂજે તે મર્મ નહિ બુજે, તેની આશા તૃષ્ણા નાં મૂઇઃ
ઈંડ માંહેથી અઢારે આલમ સુજ્યા, ઈંડ બાજ કોઈ નાં હોઈ. રે યોગેશ્વરો!
તો યોગ યોગેશ્વર કમાઓ. ॥૩॥
તેરે દહાડે અમે આપે જો હૂતા, અમે અલેખ પુરૂષ ઘેર જાણઃ
તેરે દાડાની તમને ખબરો ન પાઈ, તેથી પડશો તે ચોર્યાશી નીખાણ. રે યોગેશ્વરો!
તો યોગ યોગેશ્વર કમાઓ. ॥૪॥
આવા ગમને આવ્યાને અર્થ ના પાયા, પ્રાણ પડતાં નહિ લાગે વારેઃ
પ્રાણીનો અર્થ તો એમ નહિ સીજે, તે સત્પંથ ના મૂલ નહિ જાણે. રે યોગેશ્વરો!
આવા યોગ યોગેશ્વર કમાઓ. ॥૫॥
મુલના જાણે તે પ્રતિમા પ્રમાણેઃ એ પથ્થર માંહે ક્યાંથી પ્રભુ પામે?
જેણે એ તમે યોગ દેખાડ્યો, પણ તે છે અમારા ચેલા રે યોગેશ્વરો!
તો યોગ યોગેશ્વર કમાઓ. ॥૬॥
ચરણ પખાળે ને આગલ ચાલે, પણ તેમને ધર્મ અમે આપ્યાઃ
પીરનાં પીછાણે ને આપ મતે ચાલે, તમે પડશો અંધકારે થાપ્યા. રે યોગેશ્વરો!
તો યોગ યોગેશ્વર કમાઓ. ॥૭॥
ધુંધલ વેશને આલે ઉપદેશ, પણ આશા તુષ્ણા નાં મૂંઇઃ
મસ્તાના મૂકે ને યુગે ધ્યાન ચૂકે, બેઇમાની પડશે બંધાઈ. રે યોગેશ્વરો!
તો યોગ યોગેશ્વર કમાઓ. ॥૮॥
અમે નાથને સિદ્ધ સમજાવ્યા, સત્પંથ સાહેર માંહે તરવુંઃ
પીર પેગામબર તમે પ્રતક્ષ પૂજો. જેથી ટળે જીવની જંજાળ. રે યોગેશ્વરો!
તો યોગ યોગેશ્વર કમાઓ. ॥૯॥
કર્તવ્ય ખોટા ને થાઓ છો મોટા, પણ મોટાઇયે મર્મ નહિ પામોઃ
માંગી ખાવું ને વૈકુંઠ જાવું, એ દો દો બાતાં નહિ પામો. રે યોગેશ્વરો!
તો યોગ યોગેશ્વર કમાઓ. ॥૧૦॥
કાચી છે કાયા ને ખોટી છે માયા, તેને મરતાં નહિ લાગે વારઃ

શબ્દ છે સાચા ને પિંડ છે કાચા, કોણ કર્તવ્યથી જીવડા છૂટે. રે યોગેશ્વરો!

તો યોગ યોગેશ્વર કમાઓ. ॥૧૧॥
સત્પંથે ધવું તે પાપે નિવારણ થાવું, નિશદિન જપવું સાંસ ઉસાસેંઃ
ઈમાનની ભક્તિને જીવોની મુક્તિ, એથી જરણ મરણનાં ભય ભાંગે. રે યોગેશ્વરો!
તો યોગ યોગેશ્વર કમાઓ. ॥૧૨॥
ત્રણ મૂર્ત આદિ યુગ માંહે આવ્યા, તેને એક કરીને જાણોઃ
ભણે ઈન્દ્ર ઈમામશાહ તમે ભૂલ્યા, જપતપ યોગે તમે યોગ કમાઓ. રે યોગેશ્વરો!
તો યોગ યોગેશ્વર કમાઓ. ॥૧૩॥

યોગ વાણી જ્ઞાન, ૨૦. **શ્રી સદ્‌ગોર બ્રહ્મા વાચા**

કરમ કરી કરી કંથા હો પેરી, આ યુગમાંહે ફોગટ ખાસો ફેરાઃ
અગમ નિગમની યુક્તિ ના જાણી, જરણ મરણ બેહુના કીધા હેરા. રે યોગેશ્વરો-
જ્યોત જાણે સોહીનર યોગી. ॥૧॥
જે દાડે શૂનના હૂતા શબ્દનાં હૂતા, ન હોતા પિંડ બ્રહ્માંડ ઉપાયાઃ
જલનાં હૂતા ને કમલના હૂતા, ત્યારે નહોતા મોહને માયા. રે યોગેશ્વરો-
જ્યોત જાણે સોહીનર યોગી. ॥૨॥
ધરતીનાં હૂતીને અસમાનનાં હૂતા, ત્યારે નહોતા મેરૂ કૈલાશઃ
તે દિવસે અમો આપો આપ હૂતા, અમે યુક્તિ મૂક્તિ કીધી પ્રકાશ. રે યોગેશ્વરો-
જ્યોત જાણે સોહીનર યોગી. ॥૩॥
યુક્તિ મુક્તિ મધે મન્ચ્છા ધરીને, અમે ધરમ કરમ બેહુ કીધાઃ
કરમ ધરમ વચ્ચે કર્મે કરીને, અમે ચારે ખાણ પેદા કીધા. રે યોગેશ્વરો-
જ્યોત જાણે સોહીનર યોગી. ॥૪॥
ચારે ખાણ મધે હેત ધરીને, અમે ઉત્પન્ન ઈંડ પેદા કીધાઃ
ઈંડ માંહે અમે ઈચ્છા કરીને, અમે નરને નારાયણ બેઉ સીધ્યા. રે યોગેશ્વરો-
જ્યોત જાણે સોહીનર યોગી. ॥૫॥
અમે સત્યા ધરીને સંસાર કીધો, અમે આપ્યો અજંપા જાપઃ
તમને સત્પંથ માંહે સુજ્યાઃ તમેનાં ઓ લખ્યા નારાયણ આપ. રે યોગેશ્વરો-
જ્યોત જાણે સોહીનર યોગી. ॥૬॥
જ્યાં સુધી નાથું નાં નાથ નથી મલીયા, ત્યાં લગી લક્ષ ચોરાસી નહિ ભાંગેઃ
યોગી તે જે કોઈ જીવને ઓધારે, કર્મ ધર્મ કાંએ ન લાગે, રે યોગેશ્વરો-
જ્યોત જાણે સોહીનર યોગી. ॥૭॥

છત્રીસ પંથ સર્વ ને જાણે, અને જ્યેમ અંદ્ધા અથડા યાઃ
કરણ કલફ આગળ વહી તે ગયા, તે માંહે ઈશ્વરે મુકી છે માયા. રે યોગેશ્વરો-
જ્યોત જાણે સોહીનર યોગી. ॥૮॥
એ નિરંજનના જોરે તેજ માંહે, ત્રણ મૂર્તે ઈચ્છા જો કીધી,
એ નરને પ્રસાદે નિરંજન ભણિયા એ ત્રણે મુર્ત એક કિર્તારે સિધ્યા. રે યોગેશ્વરો-
જ્યોત જાણે સોહીનર યોગી. ॥૯॥
એવા ગુરૂ મલે તો પાતક જાએઃ અમે ત્રિભોવન તારણ આવ્યાઃ
તેવા ગુરૂ યોગી તમને નથી મલિયા. માયાનાં બાંધ્યા માર ખાવા. રે યોગેશ્વરો-
જ્યોત જાણે સોહીનર યોગી. ॥૧૦॥
ત્રણ મુર્ત સુજીને સંસાર નીપાયા, શુદ્ધ બુદ્ધ તણા એ દાતારઃ
ભણે ઈમામશાહ આદ પુરૂષથી આવ્યા, અમને સેવે તે શુદ્ધ નિર્ધાર, રે યોગેશ્વરો-
જ્યોત જાણે સોહીનર યોગી. ॥૧૧॥

યોગ વાણી જ્ઞાન, ૨૧. શ્રી સદ્‌ગોર બ્રહ્મા વાચા

ધંધુકાર માંહે ધ્યાન ધરીને, દશે કલા દેવે કીધીઃ
ઈંડ મધે યોની આસન સુજ્યા, ત્રણ ગુણને વાચા દીધી. રે યોગેશ્વરો-
યોગની યુક્તિનાં વિચાર અનેરા. ॥૧॥
કરમ ધરમ બેઉ યુગલે બંધાયા, તે યોગને યુક્તિ બેઉ સૂજ્યાઃ
અમે આદે ઉનાદે નાથાતિત અકેલા, અમે યોગનાં આશણે વ્રર્ત્યા. રે યોગેશ્વરો-
યોગની યુક્તિનાં વિચાર અનેરા. ॥૨॥
સંતોષ મધે જોની સત્ય જો સુજ્યું, ત્યારે દત્ત તણો વ્યવહારઃ
દયા ઉપાશી ને ધર્મ જો સુજ્યું. ત્યારે કર્મ તણા હૂવા વ્યવહાર. રે યોગેશ્વરો-
યોગની યુક્તિનાં વિચાર અનેરા. ॥૩॥
બ્રહ્મપણુ જોઈને બ્રહ્મ કલા કીધી, ત્યારે યોગિયે યુક્તિ જાણીઃ
કહે ઈન્દ્ર ઈમામશહ ચરણે લાગ્યા, અંતે સદ્‌ગોર બોલ્યા વાણી. રે યોગેશ્વરો-
યોગની યુક્તિનાં વિચાર અનેરા. ॥૪॥

યોગ વાણી જ્ઞાન, ૨૨. શ્રી સદ્‌ગોર બ્રહ્મા વાચા

શબ્દાતિતે જોને સત્ય ઉપાયું, તો ક્ષર ને અક્ષર નીપાયુંઃ
અક્ષર હુતા તે તો આશણે રહ્યા, તો ક્ષર સંયોગ લઈ આવ્યા. રે યોગેશ્વરો-
તો યોગની યુક્તિ અનેરી. ॥૧॥
ધુંધળ સાધીને ધ્યાન જો વર્ત્યું, તો તેજે માયા પ્રકાશીઃ

આશણે અહાર લઇ ગયા યોગેશ્વરઃ તો અતિત રહ્યા અપવાશી. રે યોગેશ્વરો-

તો યોગની યુક્તિ અનેરી. ાારાા
સત્ય સંતોષ વલી ક્ષમા સાંધી, તો યુક્તિ ક્રિયા માંહે વાધીઃ
કહે ઈન્દ્ર ઈમામશાહ યોગ સમજાવ્યો, ત્યારે યોગીને સુધિયા આવી. રે યોગેશ્વરો-
તો યોગની યુક્તિ અનેરી. ાા૩ાા

યોગ વાણી જ્ઞાન, ૨૩. શ્રી સદ્‌ગોર બ્રહ્મા વાચા

ઇંડ મધે પ્રથમ ધ્યાન ધરીને, તો ધ્યાન મધે સર્વે ઈચ્છયુંઃ
દશ કલા દેવે દેહી માંહે સૃજી, તે કલા માંહે સર્વે પ્રિછયું. રે યોગેશ્વરો -
યોગ માર્ગે યુક્તિયે ચાલીયે જોઈ. ાા૧ાા
અખંડ આસણ દેવે ઈચ્છા માંહે સુજ્યું, તો રેખા માંહે રૂપ વર્ત્યુંઃ
મંડલ મધે જ્યારે મન પ્રકાશ્યું, પિંડને અહાર સર્વે સુજ્યું. રે યોગેશ્વરો -
યોગ માર્ગે યુક્તિયે ચાલીયે જોઈ. ાારાા
શબ્દનાં ભેદ ત્યારે સમજીને રહ્યા, ત્યારે ગુણને નિર્ગુણ બેઉ સુજ્યાઃ
કમલ પ્રકાશી ધ્યાન ધરીને, ત્યારે ભેદ અભેદ બેઉ વર્ત્યા. રે યોગેશ્વરો -
યોગ માર્ગે યુક્તિયે ચાલીયે જોઈ. ાા૩ાા
યોગ પ્રવર્તે સદ્‌ગોર વચને જાણીયા, ત્યારે દેવને પુજી દશાંશ આપીઃ
ભણે ઈંદ્ર ઈમામશાહ યોગ સમજાવે, ત્યારે યોગી નાં મેલાં સ્થાપી. રે યોગેશ્વરો -
યોગ માર્ગે યુક્તિયે ચાલીયે જોઈ. ાા૪ાા

યોગ વાણી જ્ઞાન, ૨૪. શ્રી સદ્‌ગોર બ્રહ્મા વાચા

પ્રથમ ધંધુ કાર જો હૂતા, ત્યારે તેજ મધે સ્વામી હૂવાઃ
તેજ મધે સ્વામીયે ધ્યાન ધરીને, પ્રથમ હેતજ પ્યદા હૂવા. રે યોગેશ્વરો-
યોગના માર્ગ દોહેલા. ાા૧ાા
પિંડ બ્રહ્મંડ નાં સ્વામીયે કીધા નીમેડા, ત્યારે પ્રથમ તે પ્રીતજ બાંધીઃ
નુર તજલ્લાથી હેતજ ધરિયું, ત્યારે પવન પાણી રહ્યા સાધી.રે યોગેશ્વરો-
યોગના માર્ગ દોહેલા. ાારાા
નર હરિ કાયાને શબ્દ ઉપાયા, તો શુન છેદીને ચક્ર લીધાઃ
આપોતે આપ સ્વામી અળગા રહીને ત્યા મન માંહી ચરિત્ર કીધા. રે યોગેશ્વરો-
યોગના માર્ગ દોહેલા. ાા૩ાા
રત્ન પ્રકાશીને સ્વામીયે તેજ દેખાડ્યું, ત્યારે નાભી થકી નુર ઝરિયાઃ
કહે ઈન્દ્ર ઈમામશાહે કુંભ દેખાડ્યા, તેમાં અદ્‌બદ્ નુર ભરિયા. રે યોગેશ્વરો-

યોગના માર્ગ દોહેલા. ॥૪॥

યોગ વાણી જ્ઞાન, ૨૫. શ્રી સદ્ગોર બ્રહ્મા વાચા

ધંધુકાર માંહે ધ્યાન ધરીને, તો કરણ માંહે કરણી કમાંઈઃ
કલપ મધે અમે કલ્પના કીધી, તો યુક્તિયે સુષ્ટિ નીપાઈ. રે યોગેશ્વરો-
તો યુક્તિ વિના યોગ દોહેલા. ॥૧॥
યુક્તિ મધે અમે યોગ જો સુજ્યો, તો યોગ મધે સર્વે યોગ સુજ્યાઃ
ભાષા માંહે તે સર્વે યોગેશ્વર, તો ભાષા માંહે સર્વે વર્ત્યા. રે યોગેશ્વરો-
તો યુક્તિ વિના યોગ દોહેલા. ॥૨॥
આજ કલિયુગ મધે યોગી કોનેરે કહિયે? કોહને ભેષ નાં વવ્હાર?
કઈરે યુકિતયે તમે યોગી કહેવાયા? કઈ પેરે રહ્યા છો સંસાર? રે યોગેશ્વરો-
તો યુક્તિ વિના યોગ દોહેલા. ॥૩॥
તમને કોણે અંતે યોગ દેખાડ્યા? અને કોણે ભભુત જો આપી?
કોણ રૂપની તમે કલા જો માનો? તમને કોણે યોગી કીધા સ્થાપી? રે યોગેશ્વરો-
તો યુક્તિ વિના યોગ દોહેલા. ॥૪॥
તમે શું રે કમાઓ ને શું રે આચરો? અને કેવા ધરો છો ધ્યાન?
આવેલામાં વાટ ક્યાં થકી લીધી? તમને કોણે બતાવ્યા યોગના જ્ઞાન? રે યોગેશ્વરો-
તો યુક્તિ વિના યોગ દોહેલા. ॥૫॥
તમને કોણે પરમોધીને ઉપદેશ દીધા? તમને કોણે દેખાડ્યો આ ધર્મ?
યુગ યુગંતરમાં તમને કોણે સમજાવ્યા? તમે કીયે જાપે બાળો કર્મ? રે યોગેશ્વરો-
તો યુક્તિ વિના યોગ દોહેલા. ॥૬॥
અમે સદ્ગોર બ્રહ્માના આશણ પુંજ્યું, અને કલા રે સેવું તમારીઃ
અથર્વ વેદના અમે વાક્ય ભાંખું, અને સત્પંથ સેવું વિચારી. રે યોગેશ્વરો-
તો યુક્તિ વિના યોગ દોહેલા. ॥૭॥
પીર સુદરદીન પીર કબીરદીને ઉપદેશ દીધો, અમને દેખાડ્યો આ ધર્મ.
નિષ્કલંક નામે અમને જાપ જપાવ્યા, અમે તેણે બાળું છું કર્મ, રે યોગેશ્વરો-
તો યુક્તિ વિના યોગ દોહેલા. ॥૮॥
સત્ય સંતોષની અમને યુક્તિ દેખાડી, કશણીની ભભૂત અમને આપીઃ
પાત્ર હુશયેની નો અમને પરવાર દેખાડ્યો, અમને ત્યાંથી યોગી કીધા થાપી. રે યોગેશ્વરો-
તો યુક્તિ વિના યોગ દોહેલા. ॥૯॥
જાંબુદ્વીપના અમને આશણ દેખાડ્યા, ત્યાંથી યોગી થયા અમે અનેરાઃ

સુદરદીન કબીરદીનના વાયક પ્રમાણ્યાઃ અમે તેથી છૂટ્યા બંધન ફેરા. રે યોગેશ્વરો-

તો યુક્તિ વિના યોગ દોહેલા. ॥૧૦॥
ઈન્દ્ર ઈમામશાહને બ્રહ્મા પ્રમાણ્યા, ત્યારે યોગી તણા સાંસાં ભાગ્યાઃ
નવરે નાથ ને સિદ્ધ ચોર્યાસી, આપી દશાંશ ને પાએ લાગ્યા. રે યોગેશ્વરો-
તો યુક્તિ વિના યોગ દોહેલા. ॥૧૧॥
ભણે પાત્ર બ્રહ્મા ઈન્દ્ર ઈમામશાહ, તમે અથર્વ વેદના વાયક કમાઓઃ
જાંબુદ્વીપની તમે યુક્તિ સેવે, તો સેહેજે અમરા પુર જાઓ. રે યોગેશ્વરો-
તો યુક્તિ વિના યોગ દોહેલા. ॥૧૨॥

યોગ વાણી જ્ઞાન, ૨૬. શ્રી સદ્ગોર બ્રહ્મા વાચા

તોઈચ્છા કરીને જ્યારે આશને બેઠ્યા, ત્યારે મર્મસ્થળે ધ્યાન ધરિયુંઃ
વચને તે સાચાને પોતાની વાચા, તો આપો આપે સર્વે સર્જ્યું, રે યોગેશ્વરો-
ત્રણ તત્વનો ભેદ જાણે કોઈ. ॥૧॥
યુક્તિએ અહાર યુક્તિયે વ્યવહાર, આનંદ શબ્દે જ્યોતિ પ્રકાશીઃ
તંત્ર મંત્રના સર્વે ભેદ જો કીધા, તો શબ્દે કરી સર્વે લીધા. રે યોગેશ્વરો-
ત્રણ તત્વનો ભેદ જાણે કોઈ. ॥૨॥
માયા છેદીને છત પ્રકાશી, ત્યારેકલા ધરીને ધ્યાન જ ધરીયુંઃ
તેજ માંહેથી મૂર્ત સુજી, તેને મસ્તગે નીર ઝરિયું. રે યોગેશ્વરો-
ત્રણ તત્વનો ભેદ જાણે કોઈ. ॥૩॥
આતન માંહેથી ત્રણ મૂર્ત સુજી, ત્યારે ત્રણ કળા દેવે કીધીઃ
ભણેપાત્રબ્રહ્માઈન્દ્ર ઈમામશાહે શુદ્ધ દેખાડી, ત્યારે યોગિયે વાણી ગ્રહી લીધી. રે યોગેશ્વરો-
ત્રણ તત્વનો ભેદ જાણે કોઈ. ॥૪॥

યોગ વાણી જ્ઞાન, ૨૭. શ્રી સદ્ગોર બ્રહ્મા વાચા

અનંત આરંભ સ્વામીયે ઈંડ માંહેથી કીધો, અનંત લીલા ત્યાંહ વલી કીધીઃ
ઓંમ કાર શબ્દે ઈંડજો છેદ્યું, ત્યારે વ્યવહારે વાચા ત્યાં દીધી. રે યોગેશ્વરો-
તો યોગ પ્રકાશીને યુક્તિ કીધી. ॥૧॥
ધ્યાન ધરી ધરી આરંભ કીધા, ત્યારે ભાવ વિવેક સર્વે સુજ્યાઃ
રતન અનંતની જ્યોતિ પ્રકાશી, ત્યારે હેત કમલ થકી સુજ્યા. રે યોગેશ્વરો-
તો યોગ પ્રકાશીને યુક્તિ કીધી. ॥૨॥
શબ્દને સાદ બેઉ તડો વર આવ્યા, તો વિવેક તણા વિચારોઃ
ત્રણ મૂરત એક જ્યોત શું ખેલે, તેને જાણે તે જાણણ હારો. રે યોગેશ્વરો-

તો યોગ પ્રકાશીને યુક્તિ કીધી. ાા૩ાા
ગગન પાતાલ દેવે સુન માંહેથી સુજ્યા, તો ભેદ અભેદ ના નીમેડાઃ
બ્રહ્માઈન્દ્ર ઈમામશાહે શુન્ય દેખાડ્યું, ત્યારે યોગીનાં થયાં નિવેડા. રે યોગેશ્વરો-
તો યોગ પ્રકાશીને યુક્તિ કીધી. ાા૪ાા

યોગ વાણી જ્ઞાન, ૨૮. શ્રી સદ્‌ગોર બ્રહ્મા વાચા

યોગી રે યોગી તે આશણ યોગી, બાકી અવર મુદ્રા ધારી. ાા૧ાા
કાન કેરી મુન્દ્ર પવન શું ડોલે, તો મન કેરી મુદરા સાચી. ાા૨ાા
મન કેરી મુદ્રા તેને સોવણની કાયા, તો અંદર ભભુત લગાયા. ાા૩ાા
જટા મુગટ મોહોર હારનાં છૂટે, કાયા મેરી પવન શું ડોલે. ાા૪ાા
કાચી કાયા પવન ઓધારી, તો નીર ચલે શો પારી. ાા૫ાા
પાર ફૂટીને નીર ઢોલાણા, તો કાયા હે કામણ ગારી. ાા૬ાા
આરે સંસારમાં પાસારે ઢલિયા, તો ખેલ ખેલે સચિયારા. ાા૭ાા
તો ખેલોને જાગો મેરે મુનિવર ભાઈ, તો આહે પાખંડ કેરા વારા. ાા૮ાા
ગગન મંડલ માંહે શબ્દ જો હૂવા, તો નવ ખંડે આશા તમારી. ાા૯ાા
નવ અવ્તારે નવ દાણવ છેદ્યા, તો દશમે કાલિંગો છેદણ હારા. ાા૧૦ાા
જ્ઞાન અમીરસ બોલ્યા ગુરૂ ઈમામશાહ, તો યુગે યુગે આશા તમારી. ાા૧૧ાા

યોગ વાણી જ્ઞાન, ૨૯. શ્રી સદ્‌ગોર બ્રહ્મા વાચા

યેગીતે યોગી આશણ યોગી, બાકી અવર સો મુંદ્રા ધારીઃ
કાન કેરી મુંદ્રા પવન શું ડોલે, તો મન કેરી મુંદ્રા સાચી. રે યોગેશ્વરો-
યોગ સંયોગ ગ્રહી રહિયે. ાા૧ાા
મન કેરી મુદ્રા તેને સોવણની કાયા, તો અંદર ભભુત લગાઈઃ
જટા મુગટ મોહોર હાર છૂટે, કાયા આ મેરી વપન શું હલાઈ રે યોગેશ્વરો-
યોગ સંયોગ ગ્રહી રહિયે. ાા૨ાા

યોગ વાણી જ્ઞાન, ૩૦. શ્રી સદ્‌ગોર બ્રહ્મા વાચા

ાા૨ાાસદ્‌ગોર પ્રશાદે સ્વામી હાથ પગ આપ્યા, તે ગોર ને કેમ વિશાર્યાઃ
ભૂલ્યા રે ભૂલ્યા તમે નાથ મચ્છંદરસ તો જપ તપ બઉ હાર્યા.
હાડ કી કલિયે જ્યમ શિયાળ વળુધ્યા, મીન ભાંખે આપ રળિયાતાઃ
હું તમને પૂંછું મારા નાથ મચ્છંદર, ચરિત્ર પુત્લીયે સર્વે યુગ છલીયા. ાા૧ાા
સગલી જમાતતે સુખે સેજ પોઢતા, તે કોણસે રાજાએ પાર ઉતરિયા?
સુખની નાલેરે સ્વામી બહુ વરસ વહી ગયા, અવિચળ ધણી તકી ફળ લઈયે.

હાડ કી કલિયે જ્યમ શિયાળ વળુધ્યા, મીન ભાંખે આપ રળિયાતઃ
હું તમને પૂંછુ મારા નાથ મચ્છંદર, ચરિત્ર પુત્લીયે સર્વે યુગ છલિયા. ॥૨॥
બુદ્ધડી ગમાઈ જેણે આ સત્પંથ છોડ્યા, મરણ જીવણ બેઉ હાર્યા,
રાજ યે લોભે નાથજી પાપે બંધાણા, તો કર્મ ધર્મ બેઉ હાર્યા.
હાડકી કલિયે જ્યમ શિયાળ વળુધ્યા, મીન ભાંખે આપ રળિયાતઃ
હું તમને પુછું મારા નાથ મચ્છંદર, ચરિત્ર પુત્લીયે સર્વે યુગ છલિયા. ॥૩॥
ભઠ્ પડ્યો એ ટાઢા ટુક્કા, ભઠ્ પડ્યો એ ભોંયકા સૂણાઃ
ભઠ્ પડ્યો એ સોટા લંગોટા, ભઠ્ પડ્યો અવતારકા ખોણા.
હાડકી કલિયે જ્યમ શિયાળ વળુધ્યા, માન ભાંખે આપ રળિયાતઃ
હું તમને પુંછું મારા નાથ મચ્છંદર ચરિત્ર પુત્લિયે સર્વે યુ છલિયા! ॥૪॥
ઓર ધણીકા ગોરસ મીઠા, તમે ગોર મૂખે કરણી કમાવોઃ
યે ધરતિ ઉપર કોઈ થર ના રહ્યા, નાથજી મુળગાકાં ગમા ઓ?
હાડકી કલિયે જ્યમ શિયાળ વળુધ્યા, મીન ભાંખે આપ રળિયાતઃ
હું તમને પુછું શુદ્ધ નાથ ગોર્ખા, આવડી શુદ્ધ તમે ક્યેમ કરી જાણી? ॥૫॥
સ્વામી અમે ભૂખડી ખોઈને તુષ્ણા છીપાઈ, અમે ન્યણે નિદ્રા ના આણીઃ
સદ્ગોગ બ્રહ્માજીની સેવેએ જાગ્યા, તો નાથ મચ્છંદરે ત્યાં થકી શુદ્ધ જાણી.
હાડકી કલિયે જ્યમ શિયાળ વળુધ્યા, મીન ભાંખે આપ રળિયાતઃ
હું તમને પુંછું મારા નાથ મચ્છંદરઃ ચરિત્ર પુતલીયે સર્વે યુગ છલિયા. ॥૬॥
જેણે બંબ થકી આપણી કાયા નીપાઈ, તે બંબ પર ભોમ કરમ ટાલોઃ
સત્પંથ સેવો ને સદ્ ગોર પૂજો, જન્મ સફળ કરી દેહી વારો.
હાડકી કલિયે જ્યમ શિયાળ વળુધ્યા, મિન ભાંખે આપ રળિયાતઃ
હું તમને પુંછું મારા નાછ મચ્છંર ચરિત્ર પુતલિયે સર્વે યુગ છલિયા. ॥૭॥
એ શાંભળી નારી અતી શુંદિર દેખી, નાથજી ભુલાવે શું પડિયા?
મચ્છંદર પ્રતાપે શુદ્ધ ગોરખ બોલ્યા, તો નિત્ય નવા નાથ કેવાયા.
હાડકી કલિયે જ્યમ શિયાળ વળુધ્યા, મિન ભાંખે આપ રળિયાતઃ
હું તમને પુંછું મારા નાછ મચ્છંર ચરિત્ર પુતલિયે સર્વે યુગ છલિયા. ॥૮॥

યોગ વાણી જ્ઞાન, ૩૧. શ્રી સદ્ગોર બ્રહ્મા વાચા

॥ટ॥આદે થકી એક શુન ઉપાયા, ત્યારે શુન માહે શબ્દ સમાયાઃ
મુંદ્રા પે હેરી નેમનવશ નાહિ, તો નર્કે જાશો વિર્વાર્ણ. રે યોગેશ્વરો -
તો યોગ ના મર્મ ને જાણો. ॥૧॥

અનાથના નાથ અમે ઇંદ્ર ઈમામશાહ, અમે અલખ નિરંજનનાં ચેલાઃ
ભભુત ચોળીને પાંઉ પડાવે, પણ શિદ્ધિનાં શબ્દના જાણે મેલા. રે યોગેશ્વરો -
તો યોગ ના મર્મ ને જાણો. ॥૨॥
સીંગીં વગાડે ને કાન જો ફાડે, પણ બ્રહ્મ અક્ષરનાં જાણેઃ
જટા વધારેને યોગનાં સાધે, એ મોક્ષના મર્મના જાણે. રે યોગેશ્વરો -
તો યોગ ના મર્મ ને જાણો. ॥૩॥
જાંબુ દ્વીપમાં શાહ મારે તખ્ત રચાવ્યા, તે સુષ્ટિનાં સુજન હારાઃ
એરે ગોર યોગી તમે આરા ધો, જેણે ત્રણ ભોવન પેદા કીધા. રે યોગેશ્વરો -
તો યોગ ના મર્મ ને જાણો. ॥૪॥
અડસઠ તિર્થે તર્વનને પાણી, ત્યાં જીવના નિવેડા નહિ થાએઃ
ભણે ઈમામશાહ શુંણો મારા યોગી, અમને મલે સંશ્ય દૂર થાએ. રે યોગેશ્વરો -
તો યોગ ના મર્મ ને જાણો. ॥૫॥

યોગ વાણી જ્ઞાન, ૩૨. શ્રી સદ્‌ગોર બ્રહ્મા વાચા

॥૫॥ લીલ વરણ ધંધુ કારજો હૂતાઃ ત્યારે તેજ સમા તે અમે હૂતાઃ
અહદરૂપે અમે ઈન્દ્ર ઈમામશાહ, એ મધે નિરંજનના સાથી, રે યોગેશ્વરો -
તમે યોગની યુક્તિના જાણી. ॥૧॥
એ ત્રણ મૂર્ત આગળ તત્વ જાણો, ચોથી આદ્ય શક્તિ અવતારી,
જાંબુ દ્વીપમાં તમે દર્શન દેખો, જેથી પાવનથાએ નરને નારી. રે યોગેશ્વરો -
તમે યોગની યુક્તિના જાણી. ॥૨॥
આવા ગોર નરે તમને સત્પંથ આપ્યા, પણ સામલ લેજો જે જીવને ભેલોઃ
ભીતર ખોજે તે અમને બુજે, તો આવા ગવનના ફેરા ટલે. રે યોગેશ્વરો -
તમે યોગની યુક્તિના જાણી. ॥૩॥
ધરતી પાતાલને સહેજે સર્ગાપુર, અમે કલા ધરીને આવ્યાઃ
જ્યાં લગી નાથુંના નાથ નથી મલિયા ત્યાં લગી, તમે ફેરા ખાવા આવ્યા. રે યોગેશ્વરો -
તમે યોગની યુક્તિના જાણી. ॥૪॥
ઈમામપુરી નગરીમાં અલખ ધણી રહેછે, તેને છત્રીસ પંથ સૌ જાણે,
મુકોરે બાજી તમે મન કોર કાજી, પણ કોણ કૃતવ્ય ના છે નીમેડા. રે યોગેશ્વરો -
તમે યોગની યુક્તિના જાણી. ॥૫॥
ત્રણ મુર્તને આદિ યોગ માયા, તેને તમે એક કરીને જાણોઃ
ભણે ઈંદ્ર ઈમાશાહ તમે શુણોને યોગી, અમને સેવો તો સ્વર્ગ પામ્યા જાણો. રે યોગેશ્વરો -

તમે યોગની યુકિતના જાણી. ॥૬॥

યોગ વાણી જ્ઞાન, 33. શ્રી સદ્‌ગોર બ્રહ્મા વાચા

॥૬॥ સત્પંથ સાચા ને ગોરની વાચા, અમે ધર્મ કર્મથી રહ્યા ન્યારાઃ
કોણ નાથે તમને ધર્મ દેખાડ્યા? તે નાથ જાશે નર્ક મોઝારા. રે યોગેશ્વરો -
સુષ્ટિના ગોર વિના મોક્ષના હોયે. ॥૧॥
આશણ બાંધે ને યોગને સાધે, સંસારમાં ચાલો તમે સુધાઃ
નવ નાથને સિદ્ધ ચોર્યાસી, તે અમારી સેવાએ ઉભા. રે યોગેશ્વરો -
સુષ્ટિના ગોર વિના મોક્ષના હોયે. ॥૨॥
જ્યોતિ ને લેખે ને અસત્યને મેલે, પણ પ્રાણ જાતાં નહિ લાગે વારઃ
વિષ્ણુની વાણી ને ગુરૂ મુખે જાણી, ગર્ભે ઘસાતાં નહિ લાગે વાર. રે યોગેશ્વરો -
સુષ્ટિના ગોર વિના મોક્ષના હોયે. ॥૩॥
શુક્તિે સાચા ને નર નારી રાચ્યા, અંગ ઉગારા કો હો ના નાહિઃ
આદ્ય પુરૂષ માનો અંદરમાં આપે, પણ હીરા રતને હાથ રાખો સાહી. રે યોગેશ્વરો -
સુષ્ટિના ગોર વિના મોક્ષના હોયે. ॥૪॥
વિષિયોને વારોને જ્ઞાન સંભારો, તો તમને આપે સ્વર્ગા પુરના વાસાઃ
જાંબુ દ્વીપે ગુરૂજી તારવા આવ્યા, તે નાથુના નાથ તમે જાણો. રે યોગેશ્વરો -
સુષ્ટિના ગોર વિના મોક્ષના હોયે. ॥૫॥
અક્કલે જાણે તે અમને પીછાણે, અમે કીધા યોગના વિસ્તારઃ
ચારે વેદોથી અમે રહીને ન્યારા, અમને સેવો તો પામો નિસ્તારા. રે યોગેશ્વરો -
સુષ્ટિના ગોર વિના મોક્ષના હોયે. ॥૬॥
ચારે વેદની વાત તે તો સંસારિયાને હાથ, પણ ભેદ પાંચમાં વદેના કહ્યાઃ
પાંચમાં વેદના ગુરૂ જ્યાં સુધી નથી મલિયા, ત્યાં સુધી ફેરા ચોરાસીના રહ્યા. રે યોગેશ્વરો -
સુષ્ટિના ગોર વિના મોક્ષના હોયે. ॥૭॥
માંગી ખાએ તેને મોક્ષ ના થાએ, પર ધાન લેઈ પસ્તાશોઃ
લુણ પાણીનું શાહો મારો લેખાં લેશે, ત્યાં કેમ કરીને ઉત્તર દેશો. રે યોગેશ્વરો -
સુષ્ટિના ગોર વિના મોક્ષના હોયે. ॥૮॥
આજ કલવારા ને ખોયા જન્મારા, પણ જ્યોત વિના શું થાયે?
ભણે ઈંદ્ર ઈમામશાહ શુણો યોગેશ્વરો, કરડું રૂપ લેઈને અમે આવ્યા. રે યોગેશ્વરો -
સુષ્ટિના ગોર વિના મોક્ષ નાહોયે. ॥૯॥

યોગ વાણી જ્ઞાન, ૩૪. શ્રી સદ્ગોર બ્રહ્મા વાચા

યોગ પ્રમાણીને સેવા શું જાગો, તમે સંતોષે શુદ્ધ થાશોઃ
સદ્ગોરની વાચા તે કરણિયે સાચા, તમે મુનીવર સેવા શું જાગો. રે યોગેશવરો-
સદ્ગોર બ્રહ્મા વિના મોક્ષ ના હોયે. ॥૧॥
તન મન વારો ને વિષિયાને મારો, સોહી આપે અમરા પુરના વાશાઃ
અમે ધર્મ પ્રકાશીને ઘટ પાટ સ્થાપ્યો, ત્યાં બાંધી જીવોની આશા. રે યોગેશવરો-
સદ્ગોર બ્રહ્મા વિના મોક્ષ ના હોયે. ॥૨॥
એક અબ્ધુત અમો જ્યાતિ શું ખેલ્યા, અમે કીધા યોગના નિમેડાઃ
અમેઅસ્માન બાંધી ચંદ્ર નિપાયા, અમે સુજી તે વરણ અઢાર. રે યોગેશવરો-
સદ્ગોર બ્રહ્મા વિના મોક્ષ ના હોયે. ॥૩॥
અમે પવન પ્રકાશીને પાતાલ બાંધ્યુંઃ અમે ત્રણ મૂર્ત એક કિર્તાર
અમે ત્રણ મૂર્ત એક તત્વ જાણો, અમે નરને નારાયણે સંગ સાધ્યું. રે યોગેશવરો-
સદ્ગોર બ્રહ્મા વિના મોક્ષ ના હોયે. ॥૪॥
એ ઘરના પુરૂષની તમે પાવલ પીયો, જે ઈકોતેર સોનો ઓધ્ધારઃ
તેવો તમોને સત્પંથ જો આપ્યો, તમને નર્કે જાતાં જીવ કાઢયાં બાર. રે યોગેશવરો-
સદ્ગોર બ્રહ્મા વિના મોક્ષ ના હોયે. ॥૫॥
ઈકોતર સો યોગીના આગલ કરીને, તમે એવા બ્રહ્મજ્ઞાન શુંણોઃ
કીધા કર્તવ્ય તમારા પ્રલે જાશે, તો ટળશે માધન કેરો માર રે યોગેશવરો-
સદ્ગોર બ્રહ્મા વિના મોક્ષ ના હોયે. ॥૬॥
મુનિવરને કાજે અમે અમરા પૂર સૃજ્યા, જેકોઈ આવશે કરણીયે સારઃ
આગે ગોરક્ષ મંચ્છદર ભણિયે, જેણે નથી તજી સંસાર નીમાયા. રે યોગેશવરો-
સદ્ગોર બ્રહ્મા વિના મોક્ષ ના હોયે. ॥૭॥
તેઓના ઓધાર અમ ઘરથી થયા, એવું જાણો તો ભેખને ઊતારોઃ
એ શુદ્ધ પુરૂષની સેવા જો કરીયે, તો જીવોને પુંછક તો નહિ થાશે. રે યોગેશવરો-
સદ્ગોર બ્રહ્મા વિના મોક્ષ ના હોયે. ॥૮॥
ભભૂત ચોલીને હાથે લીધી ઝોલી, પણ ભીતરના ભેદ નહિ જાણોઃ
એમ ભણે ઈમામશાહ સુણો યોગેશ્વર, તમો દશમાં દર્શનને પરમાણો. રે યોગેશવરો-
સદ્ગોર બ્રહ્મા વિના મોક્ષ ના હોયે. ॥૯॥
પ્રાણીના અર્થ નવ અવતારે સીધ્યા, તમે સેવા કરો નરને નારીઃ
આદશમે અવ્તારે તમારા કારજ સીધસે, તમે સત્પંથ ધાઓને વિચારી. રે યોગેશવરો-

સદ્દગોર બ્રહ્મા વિના મોક્ષ ના હોયે. ॥૧૦॥

યોગ વાણી જ્ઞાન, ૩૫. શ્રી સદ્દગોર બ્રહ્મા વાચા

અહદ રૂપેથી નિલ જો હૂવા, નિલ થી અનિલ નીપાયાઃ
નાચા પ્રમાણી અમે મંડાણ માંડ્યુ, તો માંડી ઉત્તપત્‌ની લીલા. રે યોગેશ્વરો-
તો યોગના તત્વ તમે જાણો. ॥૧॥
રચના રચી રચી રમત જો કીધી, ત્યારે કીધા યોગને ભોગઃ
ત્રિશુલ ધરી અમે દ્રષ્ટિ જો રાખી, ત્યારે રચનાના પારનાં રચિયા યોગ. રે યોગેશ્વરો-
તો યોગના તત્વ તમે જાણો. ॥૨॥
પ્રદક્ષિણા દઈને જો પાયે પડિયા, ત્યારે ચરણ ધોઇને ચરણામુત લીધાઃ
એમ ઓધરશે નરને નારી, અમે મુલસ્થાને થીંથંભ જો દીધા. રે યોગેશ્વરો-
તો યોગના તત્વ તમે જાણો. ॥૩॥
મૂલને મંડાણ બેઉ બંધથી ઉપાયા, ત્યારે સુજ્યા સત્ય ને દત્ઃ
સત્યને દત્ બેહુ બ્રહ્માએ સુજ્યા, અને સુજ્યા તે તેજ નાં તંત, રે યોગેશ્વરો-
તો યોગના તત્વ તમે જાણો. ॥૪॥
ઉદ્દ્ બુદ્ધ વાણીને ગોર મૂખે જાણી, ત્યારે જોજો શંખનાં શબ્દ,
શંખ પ્રકાશીને સંસારજો સૃજ્યાઃ તે દાડે યોગનાં ક્યાં હુતા અબ્દ? રે યોગેશ્વરો-
તો યોગના તત્વ તમે જાણો. ॥૫॥
એ ઈશ્વર પાર્વતી આદમ અવતાર, તેનાં યોગ તમે લીધાઃ
તે યોગ જોઈને તમે કેમ ભૂલ્યા? તેથી પડશો તમે અંધકાર. રે યોગેશ્વરો-
તો યોગના તત્વ તમે જાણો. ॥૬॥
અમે સત્ય પ્રકાશીને સત્પંથ સુજ્યા, અમે કીધાં જીવોનાં ઓદ્ધારઃ
સત્પંથ માંહે ઉભા રહી આશિષ માંગી, એમ ઈકોતેર સોનો કીધો ઓદ્ધાર. રે યોગેશ્વરો-
તો યોગના તત્વ તમે જાણો. ॥૭॥
એ નરને નાર બેઉ યોગ શું ખેલે, પણ યોગ નો ભોગે બ્રહ્માની ભક્તિમાલે,
એ બ્રહ્માની ભક્તિને જીવોની મૂક્તિ, તમે ટાલો મોહ મચ્છરને કાલે. રે યોગેશ્વરો-
તો યોગના તત્વ તમે જાણો. ॥૮॥
કાલતજશો તો તમે આ વિને મલશો, એક અક્ષરથી સબ્ યુગ કીતાઃ
તરે અક્ષર અમને દેખાડો, એણી માયાએ મુનિજન મિત્તા. રે યોગેશ્વરો-
તો યોગના તત્વ તમે જાણો. ॥૯॥
એણી માયાએ મહેશ્વર મોહ્યા, પંચભુત પંચભુતાત્માને વશ રાખો,

એ વેહતરણીને વશ રાખો, એ ઉપદેશ યોગી તમને આપ્યો? રે યોગેશ્વરો-
તો યોગના તત્વ તમે જાણો. ॥૧૦॥
તે ગોર તો અમને દેખાડો, અનેક ગોર જીવને દુઃખ ના દીજેઃ
એ દર્શણ તમે ક્યાં લેશો? દશે અવતારે અમને લીજે. રે યોગેશ્વરો-
તો યોગના તત્વ તમે જાણો. ॥૧૧॥
દશે અવ્તારે અમ મનુષ્ય દેહીએ આવ્યા, તો અમને તે પ્રતક્ષ પૂજોઃ
અમારા મરમ અમે પીરને પ્રમેશ્વર, અમને અંત કાલના તારણ લેજો. રે યોગેશ્વરો-
તો યોગના તત્વ તમે જાણો. ॥૧૨॥
વૈકુંઠનાં દુઃખ તમથી વેઠયા નહિ જાએ, ઉંચ નીચ નહિ ત્યાં કોઈઃ
અમરાપુરને દરવાજે ઉભા જો રહિને, દોડી જાવો જ્યોતિ દેખાડે તે જોઈ. રે યોગેશ્વરો-
તો યોગના તત્વ તમે જાણો. ॥૧૩॥
ઈમામ પૂરી નગરીને કુંવારકાં ક્ષેત્ર, ત્યાં જીવોના જાુજના નિમેડા ખાસઃ
પહેલા કર્તા યુગમાં અમે કરણી કીધી, ત્યારે ઉત્તર દિશામાં પુર્યા વાશ. રે યોગેશ્વરો-
તો યોગના તત્વ તમે જાણો. ॥૧૪॥
બીજા ત્રેંતા યુગમાં હમે પૂર્વ દિશા પૂજાવી, પણ તે દર્શને અમોને જાણોઃ
એ નાથના નાથને ઢુંઢતાં હીંડો, પ્રત્યક્ષ જાંબુદ્વીપના પીર પ્રમાણો. રે યોગેશ્વરો-
તો યોગના તત્વ તમે જાણો. ॥૧૫॥
ત્રીજા દ્વાપુર યુગમાં દક્ષિણ દિશા પુજાવી, અમે પ્રાણીના અર્થને કાજે,
સતી જીવોને સ્વર્ગાપુરના વાશા. પણ અમર પુજા જે કોઈ પૂજે આજે. રે યોગેશ્વરો-
તો યોગના તત્વ તમે જાણો. ॥૧૬॥
આજ કલવારે પશ્ચિમ દિશા પૂજાવી, ત્યાં પીર પેગ્મબરે પુર્યા વાસોઃ
દર્શન દેખો તો સત્પંથ લેખો, તો શુદ્ધ બુદ્ધનાં દાતાર થાશો. રે યોગેશ્વરો-
તો યોગના તત્વ તમે જાણો. ॥૧૭॥
એ ચારે યુગમાં અમે પ્રત્યક્ષ બેઠા, જેને આદે સદ્ગુરૂ ભેટ્યા નામઃ
નિર્મલ થઈને નિરંજન આરાધો, સેવા કારણે અમે કલિમાં કીધ કામ. રે યોગેશ્વરો-
તો યોગના તત્વ તમે જાણો. ॥૧૮॥
એમ ભણે ઈમામશાહ તમે નિરંજન પૂજો, જેથી જીવોના થાએ નિમેડાઃ
ઉજ્વલ મને જો કર્મ જો કીના, હેતે પ્રિતે હમને આરાધો સવેરા. રે યોગેશ્વરો-
તો યોગના તત્વ તમે જાણો. ॥૧૯॥

યોગ વાણી જ્ઞાન, ૩૬. શ્રી સદ્‌ગોર બ્રહ્મા વાચા

પ્રથમ યોગ કેરા મૂલ વખાણું, તે પાંચે તત્વના છે પીંડ જાણોઃ
પિંડ નિર્મલ કરી રાખો શંભાળી, નહિતો સત્પંથની શુદ્ધ ક્યાંથી પામો. રે યોગેશ્વરો -
પણ યુક્તિ જાણે તે યોગી. ॥૧॥
અગમ યોગી ઓંમ કારજો હુંતા, ત્યારે નોહતી મોહને માયા કોઈઃ
પાંચ તત્વકા પિંડ નિપાયા, અલક્ષ વિના નહિ દૂજા કોઈ. રે યોગેશ્વરો -
પણ યુક્તિ જાણે તે યોગી. ॥૨॥
આ સત્યવાણી તે ગોર મુખે જાણી, શુદ્ધ ને પ્રમાણો શાહો આવ્યાઃ
એમ ભણે ઈમામશાહ તમે શુણો યોગેશ્વરો, સત્યને સંતોષ બેઉ સાથે આવ્યા. રે યોગેશ્વરો -
પણ યુક્તિ જાણે તે યોગી. ॥૩॥

યોગ વાણી જ્ઞાન, ૩૭. શ્રી સદ્‌ગોર બ્રહ્મા વાચા

આજ ઈમામ પુર નગરી માંહે ગોર નર કહિયે, તેની સેવા તમે સહી કરી જાણોઃ
તે ગોરે તમને આજ યોગ સમજાવ્યા. તમે શુદ્ધ પુરૂષની સેવા માણો. રે યોગેશ્વરો-
આ જન્મે તમે જ્યોત પ્રકાશો. ॥૧॥
એ પ્રત્યક્ષ પૂજો અમથી નથી દૂજોઃ તમે નર તનને નાદે ખેલો,
તમે યોગ ખોશો તો દોજક જાશો. રે યોગેશ્વરો-
આ જન્મે તમે જ્યોત પ્રકાશો. ॥૨॥
પ્રત્યક્ષ જાણોને આ ગુરૂને વખાણો, અને આદિ અંતે થી આવ્યા રાચીઃ
યુગ પ્રમાણે તમને પરિબ્રહ્મ મલિયા, તમે મુકો ને મન કેરી બાજી. રે યોગેશ્વરો-
આ જન્મે તમે જ્યોત પ્રકાશો. ॥૩॥
આદે સર યોગીને દુનિયાના ભોગી, પણ ભવના બંધન કેઈ પેરે જાએ?
ધુરૂણ ધારીને આ ધુધંળ પાણી, ભીતર ધોયે તો પાપજ જાએ. રે યોગેશ્વરો-
આ જન્મે તમે જ્યોત પ્રકાશો. ॥૪॥
તે ગોર આજ પ્રત્યક્ષ બેઠા, જેણે યુગોમાં જ્યોતિ પ્રકાશીઃ
આવા ગવનના તે કરશે નિવેડા, તમ મનના મેલ બાહેરના ધોવાશે. રે યોગેશ્વરો-
આ જન્મે તમે જ્યોત પ્રકાશો. ॥૫॥
અશંખ્ય યુગ આગળ વહિ ગયા, હજુ લગી નાથ ના મલિયાઃ
એ કઈ પેરે યોગી યોગ કમાશો? આ જન્માતર એળે વલીયો. રે યોગેશ્વરો-
આ જન્મે તમે જ્યોત પ્રકાશો. ॥૬॥
અમને ના બુજે સદ્‌ગોર ન સૂજે, આ સંસાર કાલે પ્રલ્ય જાશેઃ

પાખંડ પાણી 'એ' ગોર નરના જાણે, પણ મસે પંજર ઝરીઝરી જાશે. રે યોગેશ્વરો-

આ જન્મે તમે જ્યોત પ્રકાશો. ાા૭ાા
એ ચારે ખાણીની નિરંજનની વાણી, કાલ સંદેહ શબ્દે સૌને પડશેઃ
બીજ ન બોવે અમરાપુર ક્યાંથી જાવે? આ કાયા તે કઇ પેરે પાકે. રે યોગેશ્વરો-
આ જન્મે તમે જ્યોત પ્રકાશો. ાા૮ાા
કુંજર દાન કર્તા યુગ માંહે દેતા, ત્યારે દશે અવતારે અમે આવ્યાઃ
ભક્તિ જાણે ને યોગને વખાણે, જરણ મરણ જીવની સાથે રયા, રે યોગેશ્વરો-
આ જન્મે તમે જ્યોત પ્રકાશો. ાા૯ાા
મમતા ના મૂકોને અહંકારમાં ચૂકો, ચો દિશથી લાગી તમને ચોટઃ
કોણ પ્રકારે તમે કરણી કીધી? સ્વામી રાજા સુજણહારા મોટ. રે યોગેશ્વરો-
આ જન્મે તમે જ્યોત પ્રકાશો. ાા૧૦ાા
પાંચ તત્વ કેરા પિંડ નિપાયા, તો કુદરતથી અમે કીધા ખેલેઃ
પંચ નદી મુલસ્થાને તખ્ત રચ્યાવ્યું, તખ્તે ત્રીભોવન બેઠા ખેલે. રે યોગેશ્વરો-
આ જન્મે તમે જ્યોત પ્રકાશો. ાા૧૧ાા
હિમપુર નગરીનો ધણી હિસાબ લેશે, ત્યારે યોગના માર્ગ જોવાશેઃ
એ ભરતખંડ જાંબુદ્વીપે આવ્યા, તે કુંવારકા ધર્તિ ના ધણી કાવ્યા. રે યોગેશ્વરો-
આ જન્મે તમે જ્યોત પ્રકાશો. ાા૧૨ાા
વરજા સેહેર માં વૈકુંઠ રચાશે, દે દલ ભર જીવોનાં દાતારઃ
આ છત્રીસ પંથ આ દુનિયામાં ચાલ્યા, ચલણે સાચા ચાલે સાચા આવાર. રે યોગેશ્વરો-
આ જન્મે તમે જ્યોત પ્રકાશો. ાા૧૩ાા
આ સંસારનાં ગોર સર્વે પર્લે જાશે, પર્લે જાશે જોગીને ભોગીઃ
એમ ભણે ઈમામશાહ તમે સુણો યોગેશ્વર, અમે મરણ જીવનના સંગાતી. રે યોગેશ્વરો-
આ જન્મે તમે જ્યોત પ્રકાશો. ાા૧૪ાા

યોગ વાણી જ્ઞાન, ૩૮. શ્રી સદ્‌ગોર બ્રહ્મા વાચા

આ કુદરતે જે કોઇ જીવને ઓધારે, જે પિંડ બ્રહ્માંડની જાણે વાતોઃ
એ બોલતા પુરૂષને તમે બુઝોરે ભાઈ, એ કુતવ્યે પૂંછાશે તમારી વાતો. રે યોગેશ્વરો -
નિરંજન લાધ્યા તો યોગને કાઢો. ાા૧ાા
એક ધ્યાને આપણા નાથને આરાધો, એ પિંડ બ્રહ્માંડની શંભળાવે વાતોઃ
ભભુત ચોલે ને વૈકુંઠે જાવે, એણી પેરે યોગના નિવેડાની ધાતો. રે યોગેશ્વરો -
નિરંજન લાધ્યા તો યોગને કાઢો. ાા૨ાા

જટા વધારે યોગીનાં જાણો, પાણી નાહે વૈકુંઠે નહિ જાશોઃ

સદા પાણીમા માછલી રહે છે, યોગના ભેદ વિના ભટકી મરશો. રે યોગેશ્વરો -
નિરંજન લાધ્યા તો યોગને કાઢો. ॥૩॥
ભેદના જાણે તે ભવો ભવ ભૂલ્યા, દશાંશ ગુરૂને દીધે વૈરાગ લેશોઃ
વરણા વરણી ત્યાં ક્યાંએ નથી, આજ કલિ વારે ભૂલીના જાશો. રે યોગેશ્વરો -
નિરંજન લાધ્યા તો યોગને કાઢો. ॥૪॥
આજ કલિવારે ભૂલી માં જાશો, દુનિયા કરણી નું ઠામ આજે ભારીઃ
આઅવતાર નાબુજે તેને સત્પંત ના સૂજે, તે પછી શું કરશો તમે નરને નારી. રે યોગેશ્વરો-
નિરંજન લાધ્યા તો યોગને કાઢો. ॥૫॥
પિંડનો ધંધો તે તો માયાનો ફંદો, મરશે મન એક દઢ વિશ્વાસેઃ
આશણ યોગની યુક્તિનાં જાણી, નાં જાણ્યા સુજન હાર સ્વાસે. રે યોગેશ્વરો -
નિરંજન લાધ્યા તો યોગને કાઢો. ॥૬॥
ધર્મે ધાયા તે મહા પદ પાયા, તો પર નિદા થી રહેજો દુરઃ
શુદ્ધ નાંહી શબ્દ જો નાંહી, તો નહિ સ્વર્ગને પાતાલ પૂર. રે યોગેશ્વરો -
નિરંજન લાધ્યા તો યોગને કાઢો. ॥૭॥
પ્રતિતે પૂરા તો ગોર નર મુખે શુરા, એજ સ્વામીને સહી કરી સેવ્યાઃ
અમે આદેથી આવ્યા ને અંતે સમાયા, અમે સકલ વ્યાપક હોઈને રહ્યા. રે યોગેશ્વરો -
નિરંજન લાધ્યા તો યોગને કાઢો. ॥૮॥
તમો નાથ બુજો આવેદની ગુંજો, તમે સત્પંથ સોધીને સુધા ધાઓઃ
આજ દન લગી તમે યોગી દર્શ લેખ્યા, અમને ન્યણે દીઠે શુદ્ધી પાઓ. રે યોગેશ્વરો -
નિરંજન લાધ્યા તો યોગને કાઢો. ॥૯॥
એમ પુછે યોગેશ્વર તમે શુણો મારા સ્વામી, તમે ક્યાં થકી ધર્યા અવતારો?
તમે ક્યે દાડે યોગની યુક્તિ સુજી, અને અમને કહો એના ભેદો. રે યોગેશ્વરો -
નિરંજન લાધ્યા તો યોગને કાઢો. ॥૧૦॥
એ ઇચ્છા ભોજન અમને લાધો, અમારા મનની મટે જંજાલોઃ
જરણ મરણ આ ક્યાં થકી કીધા?
ક્યાંથી કીધી માયાની જંજાલો? રે યોગેશ્વરો -
નિરંજન લાધ્યા તો યોગને કાઢો. ॥૧૧॥
પિંડ જો નોહોતા ને બ્રમંડ જો નોહોતા, ત્યારે નહોતા મેરૂ કૈલાશઃ
ભણે ઈમામશાહ અમે સ્થળ પુજાયા, શુદ્ધ પુરૂષની સેવા એ પુર્યા વાસ. રે યોગેશ્વરો -

નિરંજન લાધ્યા તો યોગને કાઢો. ॥૧૨॥

યોગ વાણી જ્ઞાન, ૩૯. શ્રી સદ્‌ગોર બ્રહ્મા વાચા

પ્રથમ લીલ ધંધુકાર જો હૂતા, ત્યારે તેજ ધરીને કાયમ આવ્યા:
બ્રહ્માની સેવાએ અમે મંડાણ સુજ્યા, જે માનવી મનુષ્યા દેહે આવ્યા. રે યોગેશ્વરો-
નિરંજન લાધ્યા તો યોગને કાઢો. ॥૧॥
જે દહાડે માનવી મનુષ્યા દેહે સુજ્યા, ત્યારે અમે હૂતા તેજ સ્વરૂપી:
પેહેલા સત્ય સુજીને અમે ધર્મને જ સ્થાપ્યું, રચી પુથ્વી માયા અરૂપી. રે યોગેશ્વરો-
નિરંજન લાધ્યા તો યોગને કાઢો. ॥૨॥
અમે પુરૂષ સુજીને પાવલ કીધી, અમે માંડ્યું જરણ મરણ:
અમે વેદ સુજીને વરણ નીપાઇ, અમે યોગનાં શબ્દે બાંધી વરણ. રે યોગેશ્વરો-
નિરંજન લાધ્યા તો યોગને કાઢો. ॥૩॥
અમે પુરૂષ ઉત્તમથી આશણ સુજ્યા, અમે કીધા ધર્મ ને પાપ:
અગોચર પણે અમે પ્રતિત બાંધી, અમે પરાક્રમથી પુરા આપ. રે યોગેશ્વરો-
નિરંજન લાધ્યા તો યોગને કાઢો. ॥૪॥
અહદરૂપે અમે ઈંડ નાભીએ રાખ્યું, એ રચના એ રચી કૃતવ્યે પૂરી:
જબ લગી યોગી તમે પાપનાં છુટો, ત્યાં લગી ફેરા ખાસો તમે પૂરા. રે યોગેશ્વરો-
નિરંજન લાધ્યા તો યોગને કાઢો. ॥૫॥
એન-કેન યોગી દિદાર જો માંકે, તમે ત્રણ લોક જેવા થાશો વિર:
સુદર દીન કબીરદીન દિતારી અમારા, અમે નાથ જાલંધરનાં પીર. રે યોગેશ્વરો-
નિરંજન લાધ્યા તો યોગને કાઢો. ॥૬॥
સત્ય ના છોડે ને કમાઇને જોડે, પણ વક્રમથી વેગળા એ સાર,
અધર્મથી પાએ પાછેરો દેજો, પિંડને પડતાં નહિ લાગે વાર. રે યોગેશ્વરો-
નિરંજન લાધ્યા તો યોગને કાઢો. ॥૭॥
એ નાથને પૂજોને અમને બજો, પણ અમે છું સુષ્ટિનાં સુજન હાર,
આજ લગી યોગી તમે જન્મ ગુમાવ્યો, એ જીવનથી મરણ ભેલેરા સાર. રે યોગેશ્વરો-
નિરંજન લાધ્યા તો યોગને કાઢો. ॥૮॥
આગે કરણ આઠ લાખ જો હૂતા, તે દીથી ધ્યાન ધરી ધરી અમે રહ્યા:
અમે આદેથી આવ્યાને અંતે સમાયા, પણ અમારા ભેદ કોએનાં જાણ્યા. રે યોગેશ્વરો-
નિરંજન લાધ્યા તો યોગને કાઢો. ॥૯॥
માયાનાં મૂઈને મમતાની મૂઈ, વલીનાં મૂઈ મનકી બાજી:

એણી માયાએ મોટા મૂનિ જન ખાધા, એણીએ ખાધી પુથ્વિ સારી. રે યોગેશ્વરો-

નિરંજન લાધ્યા તો યોગને કાઢો. ॥૧૦॥
અમે અરબી રૂપે ચૌદ ભૂવનના ભૂપ, અમે વેલા પ્રમાણે રૂપ ફિરાવ્યાઃ
કુંજર દાનને ગંગાનું સ્નાંન, યોગ વિના ધર્મની ના પડે સજ. રે યોગેશ્વરો-
નિરંજન લાધ્યા તો યોગને કાઢો. ॥૧૧॥
આદ પુરૂષથી અમો અગોચર આવ્યા, અમે સુજ્યા ધર્તિ અસ્માનઃ
વિસ વસા ધર્મ અમે ધર્તિમાં મંક્યું, અમે પડદા પાપના કાપ્યા જાન. રે યોગેશ્વરો-
નિરંજન લાધ્યા તો યોગને કાઢો. ॥૧૨॥
ધર્મ પાપ બેઉ સંયોગે સુજ્યા. તેમાં અદકું ઓછું નહિ લગાર,
અમે તે પીરને અમે તે પરમેશ્વરઃ અમે તે ઈન્દ્ર ઈમામશાહ સાર. રે યોગેશ્વરો-
નિરંજન લાધ્યા તો યોગને કાઢો. ॥૧૩॥
ઘેર ઘેર જ્ઞાન ને ધ્યાન નાં હોએ, ભુલ્યા તે જમને હાથે પડશોઃ
એમ બોલ્યા ઈમામશા તમે શુણો યોગેશ્વર, પ્રાણનો અર્થ કેમ કરી કરશો? રે યોગેશ્વરો-
નિરંજન લાધ્યા તો યોગને કાઢો. ॥૧૪॥

યોગ વાણી જ્ઞાન, ૪૦. શ્રી સદ્‌ગોર બ્રહ્મા વાચા

સ્વાસા લેખે સ્વામી શબ્દ જો ભણિયા, એ ભણિયા તે બ્રહ્મ જ્ઞાનની વાણઃ
મહાદન અમલ તે દુનિયામાં કરશે, એવા યોગી જાશે રસાતાલ જાણ. રે યોગેશ્વરો-
પણ અલક્ષ વિના અર્થનાં સીજે. ॥૧॥
એકાન્ત થઈને મનમાં આરાધો, તેને કાલ ના લોપે કોઈઃ
કાયાછે કુંપોને મન છે કસ્તુરી, મોહ ન મારો તો મમતા મૂઈ. રે યોગેશ્વરો-
પણ અલક્ષ વિના અર્થનાં સીજે. ॥૨॥
ધ્યાન ધરીને આગે માહેશ્વર બેઠા, અને નિરંજનના ભેદ નાં પાયાઃ
ચંદ્ર સૂર્ય સ્વામીનાં નુરે નીપાયા, તે લેઈ અસ્માને ધરાયા. રે યોગેશ્વરો-
પણ અલક્ષ વિના અર્થનાં સીજે. ॥૩॥
અસ્ટ કુલ પર્વત અમેરે રચીયા, ત્યારે રચી છે અને ચારે ખાણઃ
એક ઇંડ માંહે સબયુગ સુજ્યા, ત્યારે કીધી તે ઉત્પત લીલાજાણ. રે યોગેશ્વરો-
પણ અલક્ષ વિના અર્થનાં સીજે. ॥૪॥
અમે નાભી કમલ થકી કરૂણાઓ કીધી, અને રાખ્યું તે બંબ વિસ્તારઃ
ઈંડ માંહેથી એક તુષાર પેદા કીધી, એ તેનો અસ્માન સુજ્યો સાર રે યોગેશ્વરો-
પણ અલક્ષ વિના અર્થનાં સીજે. ॥૫॥

એ ત્રણ ગુણ માંહેથી હરિયે રમત કીધી, હવે રત પોતીની રવી ઉગ્યા:
જ્યાં લગી યોગી આપણા મનને મોહ્યા, ત્યાં લગી ગર્વે ઘસાઇ ગયા. રે યોગેશ્વરો-
પણ અલક્ષ વિના અર્થનાં સીજે. ॥૬॥
અંતકાલે સૌ અળગું થાશે યોગી, એક છે આયોગ નો ભંડાર:
લિંગ પૂજતાં તમને લાજ નાં આવે, એ વિધે શિવ તે કેમ પૂજાયે સાર. રે યોગેશ્વરો-
પણ અલક્ષ વિના અર્થનાં સીજે. ॥૭॥
જે પથ્થર પૂજે તે અમને નાંબૂજે, તે નર્કે જાશે નરને નાર:
આસ્માન અગ્નિ પુતલે પ્રીછો, આપ્રાણ પવન ક્યાંથી કીધા સાર? રે યોગેશ્વરો-
પણ અલક્ષ વિના અર્થનાં સીજે. ॥૮॥
આ દેહીનાં ડંડે ફરશે નવ ખંડે, પણ નાથું ના નાથ ક્યાં થકી મલશે?
એવી સેવા એ આવીને ચોંદિશ ભુલ્યા, એ બ્રહ્મના ભેદ કોને નાં મળશે. રે યોગેશ્વરો-
પણ અલક્ષ વિના અર્થનાં સીજે. ॥૯॥
નિરંજન માંહેથી એક પાતાલે તેજ લીધું, તેની બાંધી વિષ્ણુની કાયા:
કાયા બંધીને અમે રમત કીધી, અને કીધા તે ધમ્ ને ધમ્કાર. રે યોગેશ્વરો-
પણ અલક્ષ વિના અર્થનાં સીજે. ॥૧૦॥
યોગી તેજે જીવતાં મરે, આપ તેરે ને અવર ને તારે સાર:
જાંબુ દીપનાં તમને યોગી દેખાડ્યા, સંસારે ગોર નર બેહુ આવ્યા સાર. રે યોગેશ્વરો-
પણ અલક્ષ વિના અર્થનાં સીજે. ॥૧૧॥
અંગની ઝોલીને ભભુત ચોલી, ચાલ ચાલે છે ઉંધા ઉદાસી:
માયા નાદના બોલે આવા યોગના મલે, પણ જન્મ એણીપેરે વહી જાશે. રે યોગેશ્વરો-
પણ અલક્ષ વિના અર્થનાં સીજે. ॥૧૨॥
નદીને તીરેરૂખ, એવી યોગીની ભુખ, કો દીન મુળગા ઉખડી જાશે:
એક ઠામ યોગી આશણ રાખે, એથકી પ્રાણનાં અર્થ ના થાશે. રે યોગેશ્વરો-
પણ અલક્ષ વિના અર્થનાં સીજે. ॥૧૩॥
કઠણ ક્રિયાને દિલ રાખો દરિયા, જેથી યોગીની યુક્તિ થાએ:
એમ ભણે ઈમામશાહ તમે શુણો યોગેશ્વર. ધર્મે ચાલો તો વૈકુંજ જાએ. રે યોગેશ્વરો-
પણ અલક્ષ વિના અર્થનાં સીજે. ॥૧૪॥

યોગ વાણી જ્ઞાન, ૪૧. શ્રી સદ્ગોર બ્રહ્મા વાચા

કવન જ્યોત ગગનમાં ધરિયા? કવન જ્યોત પિંડે વિસ્તારી?
કવન જ્યાત ગુરૂ માંહે રેહેવે? જ્ઞાન જ્યોત જોત ખોજ કરે સારી,

કહેરે યોગી સુનોરે ગુરૂજી મુજે. યા ભેદકા કહો વિચાર. ॥૧॥
અબ્ધુ ચંદ્ર જ્યોત ગગન માંહે ધરિયા, પવન જ્યોતે પિંઢે વિસ્તાર્યા,
જ્ઞાન જ્યોત કુરૂ માંહે રેહેવે. ગુરૂ મુખ જ્ઞાન ખોજ કહે વિસ્તારી.
સુનોરે યોગી સુનોરે અબ્ધુ તુજે આદ્ય ભેદકા કહું વિચાર. ॥૨॥
સ્વામી કોણ તમારા ગુરૂ ભણિયે? અને કોણ તમારા જ્ઞાન?
કોણ તમારા થાનક ભણિયે? અને કોણ તમારા ધ્યાન?
કહેરે યોગી સુનોરે ગુરૂજી મુજે. યા ભેદકા કહો વિચાર. ॥૩॥
અબ્ધુ સત્ય હમારા ગુરૂ ભણિયે, બ્રહ્મ હમારા હ્યે જ્ઞાન
ત્રીલોક અમારા સ્થાનક ભણિયે, વિષ્ણુ અમારા ધ્યાન.
સુનોરે યોગી, સુનોરે અબ્ધુ તુજે આદ્ય ભેદકા કહું વિચાર. ॥૪॥
સ્વામી કોણ સરોવર બેઠા તન? કોણ સરોવર બેઠા હંસા?
કોણ સરોવરે જાુલે મન? કોણ સરોવરે લેહરા વાસી?
કહેરે યોગી સુનોરે ગુરૂજી મુજે. યા ભેદકા કહો વિચાર. ॥૫॥
અબ્ધુ સત્ય સરોવર બેઠા તન, મન સરોવર બેઠા હંસા,
જ્ઞાનસરોવર ઝૂલે હંસા, શાહો સરોવર લેહરા વાસા
સુનોરે યોગી સુનોરે અબ્ધુ તુજે આદ્ય ભેદકા કહું વિચાર. ॥૬॥
યોગી તે જે યોગ જણાવે, તેને હરિયા કીયા સંસારઃ
પાણીકી બુંદ સે બ્રહ્મંડ નિપાયા, એ સ્વામી સુજનહાર.
સુનોરે યોગી, સુનોરે અબ્ધુ તુજે આદ્ય ભેદકા કહું વિચાર. ॥૭॥
એ નાથ બોલ્યા સુનરે અબ્ધુ તું અમારી જ્ઞાનકી કલંકી ભણિયે,
નવખંડમાં હમ પ્રગટ ખેલી, આદ ભેદકા મુલ ગણિયે.
સુનોરે યોગી સુનોરે અબ્ધું તુજે યાદ ભેદકા કહું વિચાર. ॥૮॥
બાલારે ભોલા તમે શુણો મારા અબ્ધુ, સત્ય શું રચી પુથ્વિ માયાઃ
યુગ છત્રીસમાં નિષ્યલંકી ભણિયે, તે હમો સ્વામી કલિયગુમાંહે આવ્યા.
સુનોરે યોગી, સુનોરે અબ્ધુ તુજે આદ્ય ભેદકા કહું વિચાર. ॥૯॥
અમે ઈસ યુગ માંહે આવ્યા, તેથી થાએ અમર જીવડા સારઃ
વાચા કારણ અંતે યુગે આયા, તે નામ ધરાયા સંસાર.
સુનોરે યાગી, સુનોરે અબ્ધુ તુજે આદ્ય ભેદકા કહું વિચાર. ॥૧૦॥
ધ્યાન ધરી બ્રહ્મ અક્ષરે બાંધ્યા, તો કરણી કમાવો ખરીઃ
સાહંસ જપી સન્મુખ ખેલીયે, તો ઉપદેશ ના લીજે ફરી.

સુનોરે યોગી, સુનોરે અબ્ધુ તનજે આદ્ય ભેદકા કહું વિચાર. ॥૧૧॥
આરંભે સોહંસ સ્યેજ સમાઈ, જીવને મરણા સોહેલા કહિયેઃ
જે જન્મે મન નિશ્ચળ તેને રહિયે, સદ્‌ગુરૂ વચને મન પ્રગટ લહિયે,.
સુનોરે યોગી, સુનોરે અબ્ધુ તનજે આદ્ય ભેદકા કહું વિચાર. ॥૧૨॥
ધર્તિન હૂતી આસમાન ન હૂતા, ન હૂતા પર્વત ને ભારાઃ
નવસો નવાણુ નદિયું ન હૂતી, તબશે હમે નેહ બતાયા સારા.
સુનોરે યોગી સુનોરે અબ્ધુ તુજે આદ્ય ભેદકા કહું વિચાર. ॥૧૩॥
કહે ગુરૂ ઈમામશાહ અમે પંથ પ્રગટાવ્યો, સત્પંથ લેઈ જંબુદ્વીપમાં આયાઃ
સત્પંથ સદાએ છે ઉત્તમ, સત્પંથ વિના મોક્ષ નહિ કોઈ પાયા. ॥૧૪॥

યોગ વાણી જ્ઞાન, ૪૨. શ્રી સદ્‌ગોર બ્રહ્મા વાચા

ઈમામપુરી માંહે અમે આશણ સુજ્યા, અમે શુદ્ધ નિરંજનનાં સાથીઃ
રેવાથી ઓત્રે ને સાબર ત્રષ્ટે, ત્યાં ગોર નર બ્રહ્મા એ કલા કીધી. રે યોગેશ્વરો-
પણ યુગમાં જીવણા થોડા. ॥૧॥
વૈકુંઠમાં હતા તે તમને સંભળાવ્યા, આ યોગે મુક્તિ નહિ થાએઃ
જરણાની જાતને જીવતરની વાત, એમ પિંડને બ્રહ્મડ પડિયા જાએ. રે યોગેશ્વરો-
પણ યુગમાં જીવણા થોડા. ॥૨॥
ઈમામ ની નેક ને જૂવો વેદની ટેક, પણ ઘડ્યા એટલા નહિ ઘાટોઃ
કોએક ફાટયા ને કોએક ફુટ્યા, કોએક મૂલ માંગે વાતો. રે યોગેશ્વરો-
પણ યુગમાં જીવણા થોડા. ॥૩॥
એ શાસ્ત્ર તમને યોગી સદ્‌ગોરે કહ્યા, પણ સુષ્ટિના ગોર અમને જાણોઃ
સંતોષ વિધિએ સપાત્ર લહીયે, કુપાત્રની પૂજા કેમ ચિત્તે આણો? રે યોગેશ્વરો-
પણ યુગમાં જીવણા થોડા. ॥૪॥
મોટા થાએને શિવગુણ ગાએ, પણ સાંસાં તે તમને પડશેઃ
યોગને કાજે તમે જીવન કાં હારો! તો રત્ન પદાર્થ ક્યાંથી સાંપડશે? રે યોગેશ્વરો-
પણ યુગમાં જીવણા થોડા. ॥૫॥
યોગને ન જાણેને સુનને વખાણે, તે શેહેસ્ત્ર ખાટકી જેવાનેકઃ
જીવ હણે ને શિવ મંતર ભણે, પ્રેમનો અક્ષર ના જાણો એક. રે યોગેશ્વરો-
પણ યુગમાં જીવણા થોડા. ॥૬॥
હેત ધરીને શ્રીનર મુખે ફરિયે, નહિતો ફોગટ ફેરા ખાસોઃ
એ પાપના પડલ તારા પિંડ પર ફરિયા, ફર્માની હોશો તોફેરા ટલશો. રે યોગેશ્વરો-

પણ યુગમાં જીવણા થોડા. ॥૭॥

આપ વિચારે ને પંચને મારે, નહિતો પિંડ પ્રાણને વેહેરા પડશેઃ
જીવનની જ્યોતિ જેવા નિર્મલ મોતી, ત્યારે નિરંજન ઘેર વાસો થાશે. રે યોગેશ્વરો-
પણ યુગમાં જીવણા થોડા. ॥૮॥
પાંચને મારે તે એક કરી જાણે, પણ સૂર્ય ઊગે સંગ્રામ થાશેઃ
આગળ સોસો કીરણ લેઇ સૂર્ય તપશે, ત્યારે જીવોનાં લેખાં સાહેબ લેશે. રે યોગેશ્વરો-
પણ યુગમાં જીવણા થોડા. ॥૯॥
બ્રાહ્મણ જોશીને સેવડા સન્યાશી, તે શું જાણે કલા અમારીઃ
અમે મચ્છા રૂપે રમત કીધી, વેદ લેઇ ઘેર આવ્યા વારી. રે યોગેશ્વરો-
પણ યુગમાં જીવણા થોડા. ॥૧૦॥
નવ માસ તમને ઉદર માંહે રાખ્યા, તેની તમે જરાએ શુદ્ધનાં જાણી,
એમ બોલ્યા ઈમામશાહતમે શુણો યોગેશ્વર, તમે તજ્યો આ સંસાર શું જાણી. રે યોગેશ્વરો-
પણ યુગમાં જીવણા થોડા. ॥૧૧॥
જેણે સંસાર લેર સમુદ્રની જાણી, જેકો સુધા હોશે તે ઉતરશે પાર. રે યોગેશ્વરો-
પણ યુગમાં જીવણા થોડા. ॥૧૨॥

યોગ વાણી જ્ઞાન, ૪૩. શ્રી સદ્‌ગોર બ્રહ્મા વાચા

છત્રીસ યુગને ચોરાસી ચોકડી, અમે એક ધ્યાન શું રહ્યાઃ
ધ્યાન ધરી ધરી સત્ય જો સુજ્યા, તો સત્યમાં માં દત્ સમાયા. રે યોગેશ્વરો-
જેમણે સુજ્યા તેમને સેવો. ॥૧॥
તેવોને સેવો તો સ્વર્ગા પુર જાશો, જાશો તે તમે કરણી ને સારૂઃ
ધર્મને પાપ બેઉ જીવની સાથે, ધર્મ વધે તો પાપની ઘાટી વારૂ. રે યોગેશ્વરો-
જેમણે સુજ્યા તેમને સેવો. ॥૨॥
અમે પીર કબીર દીનને કુલે આવ્યા, અમે અનંતનાં ભરણ ભરાવ્યા,
તે ભરણ મીરાં મહમદશાહને શોભે, એ છેલ્લી સંઘના સરદાર કાવ્યા રે યોગેશ્વરો-
જેમણે સુજ્યા તેમને સેવો. ॥૩॥
અમે ગોર નર બેઉ નિરંજનનાં ચેલા, અમે હેમ પૂરીમાં તખ્ત રચયાઃ
એ ચારે વેદની વાત સંસાર જાણે, પણ જાણી જોઇને અંધા થયા. રે યોગેશ્વરો-
જેમણે સુજ્યા તેમને સેવો. ॥૪॥
અમે પાંચમો વેદ પ્રત્યક્ષ બ્યેઠા, અમે બેઠા આરબી રૂપ ધારી,
અરબી રૂપે હમે અવતાર લીધો, એવી કળા કલિમાં ધારી. રે યોગેશ્વરો-

જેમણે સુજ્યા તેમને સેવો. ॥૫॥
અમે દીન જગાવીને કુફર તોડ્યો, અમે કોમ કોમનાં કકાશ ટાળ્યાઃ
અમો બ્રહ્માને અમો માહેશ્વરઃ અમે નિરંજનની કળાએ મહાલ્યા. રે યોગેશ્વરો-
જેમણે સુજ્યા તેમને સેવો. ॥૬॥
અમે ભાવના સુજીને ભક્તિ કીધી, અમે મરણ જીવણ બેહુ સુજ્યાઃ
વિષ્ણુ રૂપે અમે વૈરાગી વાહ્યા, માલા પહેરી માંગી ખાયે તુષ્ણા. રે યોગેશ્વરો-
જેમણે સુજ્યા તેમને સેવો. ॥૭॥
કહે ઈમામશાહ અમે અસ્થળ પૂજાવ્યા, સંઘ પોતીને સ્મર્થ આવ્યા,
ઠામ ઠેકાણા તે ગુરૂ મખે જાણો, એ ગુરૂ વિના ગત કોએ ન પામ્યા. રે યોગેશ્વરો-
જેમણે સુજ્યા તેમને સેવો. ॥૮॥

યોગ વાણી જ્ઞાન, ૪૪. શ્રી સદ્‌ગોર બ્રહ્મા વાચા

યોગી તેજે જીવના નીમેડા કરે, બાકી માંગી તાગીને ઉદર પૂરેઃ
એ કુદરતી ખેલ અમે ત્રણનાં બેલી, અમે ત્રણ ગુણ મલી લીધી તાલી. રે યોગેશ્વરો-
જેણે સુજ્યા તેને સેવો. ॥૧॥
સોલ કળા લેઇ અમે સ્વર્ગેથી આવ્યા, ત્યારે યગુમાં જળાહળ થયોઃ
અમર નામાર આગળ ક્યમ કરી સેહસો? તમે શુદ્ધ વિસારી બેશી રહ્યા. રે યોગેશ્વરો-
જેણે સુજ્યા તેને સેવો. ॥૨॥
સમા પ્રમાણે તમે સ્વર્ગમાં જાશો, વાસ વૈકુંઠના તમને થાશેઃ
કર્મ સંયોગે તમે કર્તવ્ય ટાલો, એ ટાલો ભભુત ભાવે જાશે. રે યોગેશ્વરો-
જેણે સુજ્યા તેને સેવો. ॥૩॥
અજ્ઞાન ને મેલો ચેતો સવેલા, અમ પાશે વસસો કે દુર જાશો?
ત્રવેણી ઘાટમાં સંગ્રામ કીજે, સત્પંથ ફળ તેથી પાઓ. રે યોગેશ્વરો-
જેણે સુજ્યા તેને સેવો. ॥૪॥
કાયાના મહલમેં અબ્ધુત કરમ કીધા, ત્યાં કોણ રાજાને કોણ પ્રધાન?
જે કોલે કાયમજી શું બંધન થયા, તે કોલ આજ સંભાલો રાખી ધ્યાન. રે યોગેશ્વરો-
જેણે સુજ્યા તેને સેવો. ॥૫॥
એક રાજા ગુરૂ ને મારૂં મન પ્રધાન, ઉમયા અમારી માતા નિરંજન તાતઃ
આઁમકાર દેવીને કાયાપુરી નગરી, એની સેવાએ ખેલો સાક્ષાત. રે યોગેશ્વરો-
જેણે સુજ્યા તેને સેવો. ॥૬॥
એમ બોલ્યા ઈમામશાહ તમે શુણો યોગેશ્વર જન્મ ગમાશો જોતાં જોત જાણી,

અલક્ષ નિરજ જ્યારે લેખું લેશે, ત્યારે કાયાને ઘાલશે લોઢાની ઘાણી. રે યોગેશ્વરો-
જેણે સુજ્યા તેને સેવો. ॥૭॥

યોગ વાણી જ્ઞાન, ૪૫. શ્રી સદ્ગોર બ્રહ્મા વાચા

કોણ સત્ય તમારૂં કહિયે બ્રહ્માજી? કોણસી નગરમાં રહો વાશો?
કોણે ઉપદેશ આપ્યો છે તમને?
કોણે યોગ દેખાડ્યો ખાસો. રે યોગેશ્વરો-
બ્રહ્મ પીછાણે સોહી યોગી. ॥૧॥
કોણ સત્યગુરૂ એ યોગ દેખાડ્યો? એ કોણ કર્તવ્યે ધર્મ કીધો?
કોણ કર્તવ્યે એવા ગુણ ખોજો? અને કોણ ઠેકાણે પાપ ટાલી દીધો? રે યોગેશ્વરો-
બ્રહ્મ પીછાણે સોહી યોગી. ॥૨॥
કોણે તમને ભભૂત આપી? પણ કોણે સીંગી થબ્દ કીધા?
કીયા ગુરૂએ પથ્થર પૂજાવ્યા? કોણે રૂંઢ માલા તમને દીધી? રે યોગેશ્વરો-
બ્રહ્મ પીછાણે સોહી યોગી. ॥૩॥
એ કોણસો માતા તમારી કહિયે? કોણસો કહિયે તમારા તાત?
એકોણ સો ઠેકાણે દિદારજ કીજે? પણ કોણ યોગે પૂજાવ્યા? રે યોગેશ્વરો-
બ્રહ્મ પીછાણે સોહી યોગી. ॥૪॥
કોણસી શક્તિ ને કોણસી ભક્તિ? કોણે અમર કાયા રાખી?
એ કોણે માયા મનથી વિસારી? કોણે તુષ્ણા ને તજી? રે યોગેશ્વરો-
બ્રહ્મ પીછાણે સોહી યોગી. ॥૫॥
નિરંજન ના મેલા તે યોગીની વેલા, પણ કોણે ધર્મ કમાયા?
કોણ પ્રકારનાં યોગજ કહિયે? કોણ પ્રકારે કર્મના છુટકારા! રે યોગેશ્વરો-
બ્રહ્મ પીછાણે સોહી યોગી. ॥૬॥
કોની ચાલે ચાલો? કોને ધર્મ આલો? કોને જોઇને મુક્તિ લેશો?
ન આવે વિશ્વાસ તે કોણે પૂરી ઓશા? પ્રતિત વિના કેમ પાવન થાશો. રે યોગેશ્વરો-
બ્રહ્મ પીછાણે સોહી યોગી. ॥૭॥
હૃદય કમલમાં કોણ નર લેખો? આશણ વાલો તો મન અજવાલેઃ
કોણ ભરૂંસે રાખો પાસો? પણ પંચ ભૂત આત્માને વારો. રે યોગેશ્વરો-
બ્રહ્મ પીછાણે સોહી યોગી. ॥૮॥
મન તન લેખે, તે અમને ન દેખે, એમ દન પોતે જાશો શિર સોતાઃ
આ યુગ જાણો તો મન શું વખાણો, પણ વિષિયાની વેલ કડવી હોવે. રે યોગેશ્વરો-

બ્રહ્મ પીછાણે સોહી યોગી. ॥૯॥
શુન મંડલ માંહે તમે શું શોધો? પણ પ્રતિમાં પૂજે પાપનાં જાએ*:
યોગ કમાઓ તમે યુગને જોઈ, ધરણી કરણી જીવો સાથે થાએ. રે યોગેશ્વરો-
બ્રહ્મ પીછાણે સોહી યોગી. ॥૧૦॥
નવ માસ તમને ઉદર માંહે રાખ્યા, તમે તેની શુદ્ધ નાં જાણી:
મનની કાશળ તમે કાઢી નાંખો, તે નિત્યના નહિ લેખા પ્રાણી. રે યોગેશ્વરો-
બ્રહ્મ પીછાણે સોહી યોગી. ॥૧૧॥
અમે બોલ્યા ઈમામશાહ તમે શુણો યોગેશ્વર પણ જ્યોતિ વિના યુક્તિ નાં હોવે:
કાલનાં ધંધા ને દુનિયા નાં ફંદા, પણ ફોગટ માટે ફેરા ખાશો. રે યોગેશ્વરો-
બ્રહ્મ પીછાણે સોહી યોગી. ॥૧૨॥

યોગ વાણી જ્ઞાન, ૪૬. શ્રી સદ્‌ગોર બ્રહ્મા વાચા

એકોણ ગુરૂ હમે તમને કહિયે? કોણ સે આસન તમને લહિયે?
અમો કોણ વિધ સપાત્ર લહિયે? અમે કોણ શબ્દે મંત્ર ભણિયે? રે યોગેશ્વરો-
અમને આશણ બ્રહ્માજી બતાવો. ॥૧॥
કોણસી નગરીમાં ભેલા રહિયે? કોણ ધામે તમને કહિયે?
દુનિયાના ગુરૂએ અમને યોગ દેખાડ્યો, અમે દેખા દેખી ભભુતી ચોળી. રે યોગેશ્વરો-
અમને આશણ બ્રહ્માજી બતાવો. ॥૨॥
અમે માંગી ખાવાને ભેખ્જ પેહેર્યો, અમે કાયાને કાજે કંથા પહેરી:
અમે દુનિયામાં દોડીદામ મેળવ્યો, અમે પાપનાં પડદા દીધા પેહેરી. રે યોગેશ્વરો-
અમને આશણ બ્રહ્માજી બતાવો. ॥૩॥
અમે પ્રેમ પ્રકાશી પથ્થર પૂજ્યા, અમે ઉમિયાની સેવા કીધી:
મન વશ નાહિને, તિર્થે ફરિયે, એ મુલે, મૂલ હમે ગમાયા. રે યોગેશ્વરો-
અમને આશણ બ્રહ્માજી બતાવો. ॥૪॥
અમે પંચભૂ આત્માને માકળ દીધા, અમે જિભ્યા સ્વાદે યોગજ લીધા:
ઉત્તપત્તપુંછો, તે અમે શું જાણિયે? અમને સુજ્ઞિના ગુરૂજી નથી લાધ્યા રે યોગેશ્વરો-
અમને આશણ બ્રહ્માજી બતાવો. ॥૫॥
બ્રહ્માના ભેદ ગુરૂજી અમે શું જાણિયે? ગુરૂજી અમને તે ઠેકાણા બતાવો:
અમે ઠરી કરીને ત્યાં જઇ ઠરિયે, અમે ચરપટ રાજામે મન્છા નગરી. રે યોગેશ્વરો-
અમને આશણ બ્રહ્માજી બતાવો. ॥૬॥
અમે કવણ આશણ ધરિયે? અમે કવણ ક્રિયા કર્મ કરિયે?

અમે કવણ દિશાએ જાપ જપીયે? અમે યોગને કારણ જન્મ ગમાયા. રે યોગેશ્વરો-
અમને આશણ બ્રહ્માજી બતાવો. ॥૭॥
અમે મરણ નાં લેખું ને જિંદગીનાં દેખું, અમને નારાયણની સેવા ના સૂજીઃ
હિરા હશે તેને ઝવેરી જડશે, ઈમામશાહ મલ્યા તે યોગી થાશે. રે યોગેશ્વરો-
અમને આશણ બ્રહ્માજી બતાવો. ॥૮॥

યોગ વાણી જ્ઞાન, ૪૭. **શ્રી સદ્‌ગોર બ્રહ્મા વાચા**

કોણ સિંહાસન કહોરે બ્રહ્માજી? અને કોણ નગરીમાં રેહશો?
કોણ ઠેકાણે અસ્થળ પૂજાવો? કોણ તે સાચું તીર્થ કહેશો. રે યોગેશ્વરો-
પણ અમને છે ગોર નરની આશા. ॥૧॥
કોણ ઠેકાણે તમે પ્રગટ રેહશો? અને કોણસે વેદ ભણાવો?
કોણ વિવેકની વાચા હો માનો? તમે કોણસો જાપ જપાવો! રે યોગેશ્વરો-
પણ અમને છે ગોર નરની આશા. ॥૨॥
અમે કોણસે તિર્થે પાપ છુટીયે? અને કોણસી જ્યોત અમે લઈયે?
ક્યા હાંરે જઈને અમે ગુન્હા ગુજારીયે? અમને તેના સાંસાં ટાળો. રે યોગેશ્વરો-
પણ અમને છે ગોર નરની આશા. ॥૩॥
સેજે રે દાન સદ્‌ગુરૂ મુખે દેજો, ગત તિર્થમાં ગુન્હા પર હરજોઃ
આજ પશ્ચિમ દિશા બેશી જાપ ઓચરજો, તમે બીજ શુકર વારી કરજો. રે યોગેશ્વરો-
પણ અમને છે ગોર નરની આશા. ॥૪॥
ઈમામ પુરી નગરીમાં અમે પ્રગટ બેઠા ત્યાં ગોર નર બેઉનાં છે કેડાઃ
અનંત કરોડી જીવ તારવા આવ્યા, અમે કરશું તે યુગોના નીમેડા. રે યોગેશ્વરો-
પણ અમને છે ગોર નરની આશા. ॥૫॥
અથર્વ વેદી અમો રામ રેહમાન, અમે સહી નરને નારાયણેઃ
ચારે તે યુગમાં ચાર દિશા પૂજાવી, કરણ કલકમાં અમને સર્વે જાણએ. રે યોગેશ્વરો-
પણ અમને છે ગોર નરની આશા. ॥૬॥
સોળ કળાશું અમે જ્યોતિ પ્રકાશી, અમે છત્રીસ આશને લાવ્યાઃ
હેમ પુરમાં હાજર મિજલસ નાં મેલા, ત્યાં પાંચમો વેદ ભણાવ્યા. રે યોગેશ્વરો-
પણ અમને છે ગોર નરની આશા. ॥૭॥
કુંવારકા ક્ષેત્ર માંહે મંડોણ માંડ્યું, અને ત્યાં પાપ ધર્મ તોલા શેઃ
જે કોઈ આવી "નરા" કારને નમશે, તેના પાપ તેપર લે જાશે. રે યોગેશ્વરો-
પણ અમને છે ગોર નરની આશા. ॥૮॥

ઘટને પાટે તમે સાચે મને પૂજો, સોળ કળા તે ઘટમાં આવે:
જંબુરે દ્રીપમાં યોગેશ્વર બેઠા, તે સાદ શબ્દના સાથી. રે યોગેશ્વરો-
પણ અમને છે ગોર નરની આશા. ।।૯।।
કહે ઇંદ્ર ઈમામશાહ શુણો યોગેશ્વર, અમે નિરંજન ઘર થકી આવ્યા:
આગળ કુષ્ણરૂપે અમે કરૂણા હો કીધી, અમે તે ગોર નર બેઉ આવ્યા, રે યોગેશ્વરો-
પણ અમને છે ગોર નરની આશા. ।।૧૦।।

યોગ વાણી જ્ઞાન, ૪૮. **શ્રી સદ્ગોર બ્રહ્મા વાચા**

બ્રહ્માને શિવ બેઉ સંગાતે આવ્યા, અમો શિદ્ધ પુરૂષ ના છે સાથી:
નિરંજન લેઇ શક્તિ સમજાવી, એ વર વરી તે શક્તિ જાતિ. રે યોગેશ્વરો-
પણ નિરંજન સેવે તે શુદ્ધ થાશે. ।।૧।।
અમે નવે અવતારે રમત કીધી, અમને પણ એવા તમે જાણજો
અમે તે બ્રહ્મા ને અમે તે વિષ્ણુ, અમે તેજ દેવ માહેશ્વર જાણો. રે યોગેશ્વરો-
પણ નિરંજન સેવે તે શુદ્ધ થાશે. ।।૨।।
અમે પુથ્વિ રાખીને બ્રહ્માંડ જડિયા, અમે જડ્યા મૂલને મંડાણ:
અમે કમલ પ્રકાશીને સંયોગ કીધા, અમે કીધા જરણ ને મરણ. રે યોગેશ્વરો-
પણ નિરંજન સેવે તે શુદ્ધ થાશે. ।।૩।।
અમે સુષ્ટિમાં આવ્યાને મુનિવરે વધાવ્યા, અમે વશ થયા તે દેવ વનમાલી:
અમે સત્પંથ રોપીને રમત માંડી, અમે રહ્યા ગરિબ ઘર મહાલી. રે યોગેશ્વરો-
પણ નિરંજન સેવે તે શુદ્ધ થાશે. ।।૪।।
ઉત્તમ મધ્યમથી અમેનાં અભડાયા, અમને સેવે તે અમર થાયે:
અમે વાડી વાવીને વિગતાઇ કીધી, વિશ્વંભરની કળા વર્તાવી. રે યોગેશ્વરો-
પણ નિરંજન સેવે તે શુદ્ધ થાશે. ।।૫।।
કળા વર્તાવી અમે યોગ દેખાડ્યા, તે જાણો, તે અમે આપો આપ,
ભકતોની વ્હારે અમે યુગોયુગ આવ્યા, અમે કોલ આપીને ટાળ્યા પાપ. રે યોગેશ્વરો-
પણ નિરંજન સેવે તે શુદ્ધ થાશે. ।।૬।।
અમારે હુકમે પાણીને પર્વત જાણો, અમારે હુકમે નવકુળ નાગ:
અમે નુરાણી વસ્ત્રે નુરધર કહેવાયા, અમે તેજ ઈમામશાહો આવ્યા. રે યોગેશ્વરો-
પણ નિરંજન સેવે તે શુદ્ધ થાશે. ।।૭।।
અમારા પુરનું સુખ સદ્ગોરે દેખાડ્યું, અમે રહિયે શરણ તમારી:
શરણે રાખી અમને સત્પંથે આપ્યો, અમે સોબતના થયા છું સાથી. રે યોગેશ્વરો-

પણ નિરંજન સેવે તે શુદ્ધ થાશે. ॥૮॥

અપરાધ અમારા અળગા કરી નાખો, અમને નર્કે જાતાં ગુરૂજી ઉગારોઃ
એકે બાણે અમારા અંગો અગ વિધાંણાં અમથી ઉત્તર એકેનાં દેવાયો. રે યોગેશ્વરો-
પણ નિરંજન સેવે તે શુદ્ધ થાશે. ॥૯॥
અમે આજ લગી ગુરૂજી સુનમાં સેવતા, એ ના જાણ્યા સુજન હારાઃ
અમે આદ્યગુરૂ વિના ગુરૂજીભીં તે અથડાયા, તમે સત્ય યોગ દેખાવનહારા. રે યોગેશ્વરો-
પણ નિરંજન સેવે તે શુદ્ધ થાશે. ॥૧૦॥
અમને જન્મો જનમના ફેરાથી ટાલ્યા, પણ અમે શું જાણું? શુદ્ધ તમારીઃ
અમને જંબુદ્વીપના ગુરૂગત્તમાં દેખાડ્યા, શુણી સાચા વેદની વાણી તમારી. રે યોગેશ્વરો-
પણ નિરંજન સેવે તે શુદ્ધ થાશે. ॥૧૧॥
વેદ પ્રમાણે અમે વિશ્વંભર વરિયા, દશાંશ દઇએ અમને દીયોને દીદારઃ
સેવા કારણ અમે સંસાર તજિયા, અમને ભવસાગરથી ઉતારોને પાર. રે યોગેશ્વરો-
પણ નિરંજન સેવે તે શુદ્ધ થાશે. ॥૧૨॥
ભણે ઈમામશાહ તમે શુણો યોગેશ્વરો, પણ પ્રાલબ્ધે દેવને કાયમ પામોઃ
જે દહાડે ધંધુ કાર જો હૂતા, ત્યારે પણ અમે તેજ પ્રકાશ્યા. રે યોગેશ્વરો-
પણ નિરંજન સેવે તે શુદ્ધ થાશે. ॥૧૩॥

યોગ વાણી જ્ઞાન, ૪૯. શ્રી સદ્ગોર બ્રહ્મા વાચા

નાથ તમારા ન ચેલા અમારા, જન્મો જન્મના છું અમે યોગીઃ
નવ નાથ ને એ સિદ્ધ ચોયાસી, એ આશણે અમને ઓરાધે. રે યોગેશ્વરો-
કાયા કશો તો યોગ સૂજે. ॥૧॥
અમે ત્રાંસ બાંધીને જીવું ને તોલીશું, રતી રતી આવગુ નહિ રાખું તમારાઃ
જે જીવ બળશે ને એકઠા મલશે, તેના શિર પડશે ઘણ કેરા મારા. રે યોગેશ્વરો-
કાયા કશો તો યોગ સૂજે. ॥૨॥
સાતમે નેજે સૂર્ય આવી રેહશે, ત્યારે ધર્તિ હોશે ત્રાંબા વર્ણિઃ
એકેકો ગુન્હો સોસો વાર પૂછશે, તરે જીવડો રોશે પોકો પાડી. રે યોગેશ્વરો-
કાયા કશો તો યોગ સૂજે. ॥૩॥
સત્પંથી હોશે તેને શિરછત્ર ધરાશે, તેને અગ્નિ નહિ લોપે લગારઃ
તે જીવનો મહાદન એલેરે જાશે. તેતો બેસશે શાહોજી પાસે સાર. રે યોગેશ્વરો-
કાયા કશો તો યોગ સૂજે. ॥૪॥
તેરે દહાડો તમને દોહેલો આવે, કીધા કર્તવ્ય તે આગલ હોશેઃ

તન મન વારો ને જીવને ઓધારો, નહિ તો હિસાબે પૂંછતા હાણ હોશે. રે યોગેશ્વરો-

કાયા કશો તો યોગ સૂજે. ॥૫॥
અધલાખ વરસનો એક દહાડો હોશે, એવા દુઃખડા ત્યાં જીવડા ભોગવશેઃ
મુનિવર કાજે અમે મેઘા ડમ્બર રચિયા, તેની છાંએ બેસી શાન્તિ લેશે. રે યોગેશ્વરો-
કાયા કશો તો યોગ સૂજે. ॥૬॥
એવા દુઃખ દોહેલા દુનિયામાં હોશે, પણ તમે ગુરૂમંતર નાં જાણોઃ
તમો ઇકોતેર નેતારો તો યોગ ઉતારો. જન્મ જાશે તે જોતાં જોતાં. રે યોગેશ્વરો-
કાયા કશો તો યોગ સૂજે. ॥૭॥
આયોગ ઉતારીને સંસાર માંડો, સંસારમાંડે શુદ્ધ થાશો તમેઃ
એણે સંસારે રાજા પ્રહલાદ સિધ્યા, જેણે કાયા હોમાવી હોલી માંહે. રે યોગેશ્વરો-
કાયા કશો તો યોગ સૂજે. ॥૮॥
એ મનના યોગીતે અમરનાં ભોગી, સ્વર્ગે જઇને સુખિયા થાઓઃ
સવાલાખ વરસનું આગળ સુખ થાશે, અમને ગોર નર જાણીને સેવો. રે યોગેશ્વરો-
કાયા કશો તો યોગ સૂજે. ॥૯॥
એમ બોલ્યા ઈમામશાહ સુણોરે યોગેશ્વરો, પણ સંઘ પોંતીને સ્મર્થ આવ્યાઃ
છેલ્લી સંઘનાં સાહેબ અમને સહી કરી જાણો, જે આપે અમરાપુરનાં વાશા. રે યોગેશ્વરો-
કાયા કશો તો યોગ સૂજે. ॥૧૦॥

યોગ વાણી જ્ઞાન, ૫૦. શ્રી સદ્ગોર બ્રહ્મા વાચા

સત્પંથ પદાર્થ તમે શોધીને લેજો, એણી આલે ઈમામ ગોર આવ્યાઃ
રૂપ અમારા ને ભાગ્ય તમારા, જેણએ શુદ્ધ શોધી તે નેર પામ્યા. રે યોગેશ્વરો-
તમે જન્મના યોગને જાણો. ॥૧॥
આ જન્મે નાં જાણ્યાં તે જાતે લૂંટાશે, તેની કમાઇ જોશે સર્વ લૂંટાઇઃ
અમે "હેમ" પૂરી માંહે તખ્તે બ્યેઠાઃ એ દિલભર જીવોનાં દાતારી. રે યોગેશ્વરો-
તમે જન્મના યોગને જાણો. ॥૨॥
તમને ઇમામ ગોર પ્રતક્ષ મલિયા, યુગના કરવા તે નિમેડાઃ
એ કોણ જાતતમારી ને નાત તમારી, અમે સાહેરના તારણહારા. રે યોગેશ્વરો-
તમે જન્મના યોગને જાણો. ॥૩॥
એ દરિયા ભરિયા ને વેદની ક્રિયા, ચૂકે ચોર્યાસીના ખાશો મારોઃ
પૂછો છો અમને? ગોર મલિયા છે તમને, આ સંસાર જોઇને કર્તવ્ય ખોજો. રે યોગેશ્વરો-
તમે જન્મના યોગને જાણો. ॥૪॥

આ સમયે જોઇને કર્તવ્ય ખોજો, પણ ક્ષમા જેવું નહિ કોઇ દાનઃ

અમે મુલ સ્થાનમાં રમત માંડી, અમે હીરાની ખાણ ઉઘાડી. રે યોગેશ્વરો-
તમે જન્મના યોગને જાણો. ।।૫।।
અમારાં મર્મ, મેરમ હોય તે જાણે. અમે સકળ સંયોગે ધરિયા ધ્યાનઃ
ધ્યાન ધરી ધરી અમે ધારણાઓ ધરી, નિરંજનની માયાના ધરિયા માન. રે યોગેશ્વરો-
તમે જન્મના યોગને જાણો. ।।૬।।
આકઠણ વેલામાં અમે કલા છુપાવી, અમે કીધા ભક્ત અગોચર અંતરે સારઃ
આજ સમા પ્રમાણે સોધીને લેજો, આ સત્પંથ છે ખાંડા કેરી ધાર. રે યોગેશ્વરો-
તમે જન્મના યોગને જાણો. ।।૭।।
જે દાડે મોહ ને માયા એ નહોતી, ત્યારે અમે તે રૂપ પ્રકાશ્યા જાણઃ
અમે તે રૂપ પ્રકાશી ને રમત માંડી, અમે સુજ્યા હિન્દુ ને મુસલમાન. રે યોગેશ્વરો-
તમે જન્મના યોગને જાણો. ।।૮।।
હિન્દુ હરિને પુજી પસ્તાયા, મુસલમાને મુલગા ગુમાવ્યાઃ
રાજા ગુંસાઇ તેમણે શુન માંહે પાયા, તમે શું શોધો શુનની માયા? રે યોગેશ્વરો-
તમે જન્મના યોગને જાણો. ।।૯।।
સો ક્રિયાની અમે જનોઇ આપી, પણ બ્રહ્મ ને જાણે સોહી બ્રાહ્મણઃ
તિર્થ ન્હાવે ને પાપનાં જાવે, એ પંથ કોણે બતાવ્યા નિર્વાણ? રે યોગેશ્વરો-
તમે જન્મના યોગને જાણો. ।।૧૦।।
પાંચમો વેદ તેતો મુક્તિનો ભેદ, અર્શ કુર્શિની આશા તેને સોએઃ
અહાર નિર્મલ મને પાલો ગુરૂની વાચા, તોહેતે પ્રિતે હાંસલ હોએ. રે યોગેશ્વરો-
તમે જન્મના યોગને જાણો. ।।૧૧।।
ભિક્ષા ફિરાવે ને ઘર ઘર જાવે, પરધાન ખાધે ધર્મનાં સૂજે કાંઇઃ
પડી બાંધી ને મંચ્છા નાં મૂઇ, માયા જૂઠીમાં મરશો તમે સોઇ. રે યોગેશ્વરો-
તમે જન્મના યોગને જાણો. ।।૧૨।।
ઉપદેશે ઉંધાને થાએ છે સુધા, પણ સત્ય વિના સૂકાઇ જાશો સારઃ
જેમ ઝાકલનું પાણી તેમ કાયાની એધાણી,આવ્યું તેને વહી જાંતાં નહિલાગે વાર.રે યોગેશ્વરો-
તમે જન્મના યોગને જાણો. ।।૧૩।।
દોઢી સવાઇ જેમ મીઠી ભવાઇ, રાત પોંતીને રહ્યા ખેલી તે રેહશેઃ
એમ બોલ્યા ઈમામશાહ શુંણો યોગી, અમને મલે આવા ગવન ટલશે. રે યોગેશ્વરો-
તમે જન્મના યોગને જાણો. ।।૧૪।।

યોગ વાણી જ્ઞાન, ૫૧. શ્રી સદ્‌ગોર બ્રહ્મા વાચા

ઓંમ શબ્દ એવો બોલે સાનંવિના, પણ લી લોપીને મેલી લાજોઃ
કશના કાચા એ પડશો તમે પાછા, પણ પેટ ભરીને લેશો પાપ. રે યોગેશ્વરો-
પણ જ્યોત પુરૂષને પૂજો જોઇ. ાા૧ાા
કરમની કંથા સૌ થોશે મિથ્યા, બધ ને કંશા શુર જોને રાજઃ
એ રાજ આપીને અમે રમત કીધી, તે અવતાર અમે તે આવ્યા આજ. રે યોગેશ્વરો-
પણ જ્યોત પુરૂષને પૂજો જોઇ. ાા૨ાા
અહદ રૂપે અમે રમત કીધી, અમે એક રૂપને નવ અવતારીઃ
રાસ વિલાસ આગે અમે અવનવી કીધી, અમે રમત રમીએ અનેરી. રે યોગેશ્વરો-
પણ જ્યોત પુરૂષને પૂજો જોઇ. ાા૩ાા
એ પુરૂષના તમે આશણ સેવો, અમે જ્યોતિનાં યોગ દેખાડ્યાઃ
આહદની વાત તમને અમે ઝાહર કીધી, અમે મોક્ષ મુક્તિનાં ઠામ બતાવ્યા. રે યોગેશ્વરો-
પણ જ્યોત પુરૂષને પૂજો જોઇ. ાા૪ાા
અમે શુદ્ધ પ્રસાદે સેવા કરીને, અમે સંસારમાં શુદ્ધ કહેવાયાઃ
અમે હશન કબીરદીન કુળે અવતાર લીધો, અમે તેજ ઇમામશાહ કહાવ્યા. રે યોગેશ્વરો-
પણ જ્યોત પુરૂષને પૂજો જોઇ. ાા૫ાા
આદિપથી હમે પાશે જોરાખી, અમે સોળ કળાના સરદારઃ
અમે સંસારમાં આવ્યા ત્યારે યોગી કાવ્યા, અમે યોગ કીધા છે ગુણ ગંભીર. રે યોગેશ્વરો-
પણ જ્યોત પુરૂષને પૂજો જોઇ. ાા૬ાા
રેહણી કરણિયે અશંખ્ય યુગ આગે કીધા, અમે થયા અશરણા શરણઃ
એ તત્વ ગુણ વિધિયે ત્રીગુણ સુજ્યા, અમે સુજી તે વરણા વરણ. રે યોગેશ્વરો-
પણ જ્યોત પુરૂષને પૂજો જોઇ. ાા૭ાા
એમ ભણે ઇમામશાહ તમે શુણો યોગેશ્વર, સી વિધે સપાત્ર ને લૈયેઃ
સપાત્રની યોગી સેવાઓ કર્તા, એ ત્રીગુણથી ન્યારા રૈયે. રે યોગેશ્વરો-
પણ જ્યોત પુરૂષને પૂજો જોઇ. ાા૮ાા

યોગ વાણી જ્ઞાન, ૫૨. શ્રી સદ્‌ગોર બ્રહ્મા વાચા

ઇમામપુરી નગરીમાં સદ્‌ગોર બ્યેઠા, અને સેવાએ જાગીને સૌ ખેલોઃ
એ સેવાએ ખેલો છે આતમનો છેલ્લો મેલો, તમે કાયાના અભીમાન ખોવો. રે યોગેશ્વરો-
પણ યોગ તત્વ તમે જાણો. ાા૧ાા
અભિમાન તજશો તો યોગને ભજશો, આપ ન સૂજે તે કાંએ નાં બૂજેઃ

એ પ્રાણીનો અર્થ કેઇ પેરે થાશે? તે ભરણ વેલા ભાગી જાશે દૂજે. રે યોગેશ્વરો-

પણ યોગ તત્વ તમે જાણો. ॥૨॥
આ ગરથી યોગી દો એ તડ તરશો, તમને થાશે અમરાપુરની આશાઃ
સ્વર્ગની આશા જવ રાખી પસ્તાશો, પણ પચાસમાં તમે પૂરો વાસો. રે યોગેશ્વરો-
પણ યોગ તત્વ તમે જાણો. ॥૩॥
શુદ્ધ નિરંજનને છે સોળ કળા, ત્રણ ભોવનમાં ભરી પૂરી રહ્યાંઃ
કાયા કશીને તમે યોગ કમાઓ, તો મરણ જરણનાં લેખા ગયા. રે યોગેશ્વરો-
પણ યોગ તત્વ તમે જાણો. ॥૪॥
માર ખાશો ને શિર મિન્દા થોશો, જીવ ગએ ફેરા અતીશે ખાશોઃ
મન કેરી માલા માયાએ કરી ભૂલ્યા, તમે સદ્ગોરને શરણે જાશો. રે યોગેશ્વરો-
પણ યોગ તત્વ તમે જાણો. ॥૫॥
એ ઈશ્વર આદમ આગે બોહોત કહાવે, પણ એ ક્યાંથી થયા છે પ્યેદા, અમેતે મચ્છંદરને
યોગનું ઘર, પંચ ભૂતને વસ રાખો સદા. રે યોગેશ્વરો-
પણ યોગ તત્વ તમે જાણો. ॥૬॥
દુનિયા સવાદે જેણે સત્પંથ ખોયા, તેણે ખોયા આજ કલિમાં કિર્તારઃ
આ મન મનાવવા ને યોગી હૂવા, આ હંસ રમી કરી જાશો બારરે. રે યોગેશ્વરો-
પણ યોગ તત્વ તમે જાણો. ॥૭॥
યે રૂઆને આધારે પ્રાણ રમે છે, યે પિંડને પ્રાણ વાયુનાં સાથીઃ
બુદ્ધને શુદ્ધ બેઉ હોશે મરણના સાથી, સત્ય છે દત્નાં બેલી. રે યોગેશ્વરો-
પણ યોગ તત્વ તમે જાણો. ॥૮॥
ક્ષમાની ખેતી ને રાખો શિર સેતી, એ સોળ કલામાં સાથે મલસોઃ
એ કરણીનાં કાચાને થાએ છે સાચા, એ સંતોષની નાડેથી વલશો. રે યોગેશ્વરો-
પણ યોગ તત્વ તમે જાણો. ॥૯॥
બ્રહ્માંડ જડાયા ને ઘટ ઘડાયા, પણ એ ઘટ છે ઘોર ગંભીરઃ
ઈમામ પૂરીમાં અમે આસણે બેટા, અમે કરમ પ્રજાલી કળા ધરી ગંભીર. રે યોગેશ્વરો-
પણ યોગ તત્વ તમે જાણો. ॥૧૦॥
પ્રકાશી પાપને બેઠા આપો આપ, અમે બારમી સદીનાં સરદારઃ
અલક્ષ યોગ વિનાં ભિક્ષા મંગાવો, આવા ઉપદેશ કોણે આપ્યા સાર. રે યોગેશ્વરો-
પણ યોગ તત્વ તમે જાણો. ॥૧૧॥
જ્યાં લગી તમને ગોર બ્રહ્મા નાં ભેટ્યા, ત્યાં લગી ખાસો તમો ફેરાઃ

સદ્‌ગોરની વાણી તમે ગોર મુખે જાણી, પણ તાલ વિના નહિ હોયે નિમેડા. રે યોગેશ્વરો-

પણ યોગ તત્વ તમે જાણો. ॥૧૨॥
નિષ્કલંકની ગત આ સદ્‌ગોરે દેખાડી, તે ગોરને તમે સાચે મને ધાઓઃ
સાચેરે મને તમે શુક્તિ કરજો, તો સહી અમરાપુર જાઓ. રે યોગેશ્વરો-
પણ યોગ તત્વ તમે જાણો. ॥૧૩॥
એમ બોલ્યા ઈમામશાહ તમે શુણો યોગેશ્વર, અમે સ્વર્ગ ભૂવન થકી આવ્યાઃ
અમે પ્રત્યક્ષ બેઠાને પૂજા દેખાડી, અમે જન્મ મપણનાં સાંસાં ટાલ્યા. રે યોગેશ્વરો-
પણ યોગ તત્વ તમે જાણો. ॥૧૪॥

યોગ વાણી જ્ઞાન, ૫૩. શ્રી સદ્‌ગોર બ્રહ્મા વાચા

યોગીકું ઢુંઢતાં યુગ ગયે, કહો કેતે દીન ભયે, સાંઈયા માંગેગા લેખા.
ઉસ યોગીકું ઢુંઢતાં યુગ ગયે. કહો કિત્તે દીન ભયે. ॥૧॥
યોગીકે ગલેમેં હાર હો, હિરા રતનશું જડિયાઃ
જિસ્કા ભાગ્યહો ઉસકું દેતાહો અયસા દિલહે દરિયા. યોગીકું ઢુંઢતાં યુગ ગયે. ॥૨॥
યોગી સો યગુમેં એક હો, બાકી સર્વે ભીખારી,
મારા યોગી ચતુર શુજાણ છે, અવરસો મુંદ્રા ધારી. યોગીકું ઢુંઢતાં યુગ ગયે. ॥૩॥
યોગી કી રમત જે કરે, ઉસે દઉ લાખું બધાઈયાંઃ
કાન ગોકુલ મે ખેલ ગયે, આપે હુવા રે ગુંસાઈયાઃ યોગીકું ઢુંઢતાં યુગ ગયે. ॥૪॥
યોગી સો જેણે યોગજ જાણ્યા, આપે રહ્યા મસ્ત દીવાનાઃ
યુગમાં મઢુલી રચી રહ્યા, જયશી ધર્તિ અસમાના. યોગીકું ઢુંઢતાં યુગ ગયે. ॥૫॥
કાયાસો કંથા ગોદડી, કરણી કેરા ધાગા,
ઓઢ્યાસો અમર હૂવા, ના ઓઢ્યાસો નાગા, યોગીકું ઢુંઢતાં યુગ ગયે. ॥૬॥
કપડા ધોએ યોગી નહિ મીલે, દિલ ધોવે સો પાવે,
જ્ઞાન બોલ્યા ગોર ઈમામશાહ, સાચા અમરા પૂરજાવે. યોગીકું ઢુંઢતા યુગ ગયા
કહો કે તે દીન ભયે. ॥૭॥

શ્રી ચિત્તવરણી

તો મુનિવર ભાઈ!
પ્રથમ અથર્વ વેદી ગોર નરને સેવીયેઃ એને સેવંતા શંક ના આણરે,
જો અમર થાએ પ્રાણરે. ૧
તો મુ... અમરાપુર તો પામીયેઃ જો સેવીયે સદ્‌ગોર નુર રે,
એકમ નચિંત્ત સેવીયે પીરશાહનેઃ તેનાં પાપજ થાએ દૂર રે. ૨
તો મુ... આજ કલિયુગમાં સાચા સદગોરને જાણજોઃ તે ગોર ઈમામશાહ હોય રે,
તેને દોકરી જાણે બાવલેઃ તે નિશ્ચે દોજક જાએરે. ૩
તો મુ... દોજકથી તો છુટીએઃ જો સેવીએ ઈમામશાહ ગોરનાં પાયરે,
જો નિત્ય નિત્ય ગતમાં જઈ સેવા કરે, તે સહી અમરાપુર જાયેરે. ૪
તો મુ... આજ કલયુગની ગત ગંગા કરીને જાણજોઃ જેનો ગુપ્ત વહે પ્રવાહરે,
તેમાં નિત્ય નિત્ય જઈ સ્નાન કીજીએઃ તેના કીધા પાપ જાયેરે. ૫
તો મુ... મુખી મુસાફિર એક મનચિંતે સાંભળોઃ અને સાંભળો મોક્ષ મુક્તનાં ઠામરે,
ઈન્દ્ર ઈમામશાહે એમ ભાંખીયાઃ ઇલમના મુમિન ચિત્તવરણી નામરે. ૬
તો મુ... આ ગોર નરને સેવે સાચશુંઃ ભાઈ તેને હરિ છે હજુરરે,
આ ઇલમ ચિત્તવરણી સાંભલી પાલસેઃ તેના પાપજ જાશે દુરરે. ૭
તો મુ... મુનિવર મુનિવર સેર્વ કોઇ કાવેઃ પણ મુનિવરના ભેદ ન જાણે કોએરે,
ઈન્દ્ર ઈમામશાહ જેણે પુરા સેવીયાઃ આજ કલિમા મુનિવર સોએરે. ૮
તો મુ... જીવંતા મૃતક હોઇ રહિયેઃ અને દાનત રાખીયે ઠામરે,
નિત્ય નિત્ય ગત્માં હાલ ગુજારે સાચશુંઃઆજ કલિમાં મુનિવર નામરે. ૯
તો મુ... ક્યા કાચી કાલે વહી જાશેઃ જેમ નદિએ વહે છે નીરરે,
જેવુ સ્વપ્નાં તરનું પેખણઃ તેવું આ શરીરરે. ૧૦
તો મુ... જેવું સ્વપ્નાં તરનું પેખાણુંઃ તેસો આ સંસારરે,
કાંએ સુક્રિત કીજે બાવલેઃ મુર્ખ તજો અહંકારરે. ૧૧
તો મુ... અહંકારી રાવણ મારીયોઃ કોરવ દુર્યોધનરે,
કંશ છેદ્યો શ્રીકૃષ્ણેઃ કોઇ ગર્વ ના ધરજો મનરે. ૧૨
તો મુ... પાંડવે ગર્વ જો ગાળીયોઃ સત્પંથ સેવ્યો પૂરે ઈમાનરે,
રાજપાટ તેણે સર્વ છોડીયા, આ સદ્‌ગોરને વચનરે. ૧૩
તો મુ... ગુરૂ વચન પાંડવે શીર ધર્યાઃ અને અવિચલ રાખ્યાં ઈમાનરે,
મોહમાયા જાણી કારમીઃ તે તજી સદ્‌ગોરને વચનરે. ૧૪
તો મુ... જબ લગી તનમાં પ્રાણ હેઃ તબ લગી જાણો સુખરે,

કાયા કાચી કાલે વહી જાશેઃ ત્યારે પ્રાણીયો પામશે દુઃખરે. ૧૫
તો મુ... આપણા પ્રાણીને દુઃખ ના દીજીએઃ આ માયા જુઠી સદા કાલરે,
સબ જુગ ધંધે બાએકર, આપે રહીશો ટાલરે. ૧૬
તો મુ... આ માયા અનંત ઘંટા વાળ છેઃ જેથી મુગ વેધ્યો જાયરે,
જેણે આગળ ન દીઠું ચાંદરણુંઃ તેતો પડ્યો ધોર અંધારરે. ૧૭
તો મુ... જેમ મૃગ વેધ્યો માયા નાદનોઃ જે કુડ કપટે ચાલતાં શંખના આણેરે,
તેને બાણ લાગે જ્યારે જમનુંઃ ત્યારે ક્ષેણું માં છુટે પ્રાણરે. ૧૮
તો મુ... તેમ માયા અનંત ઘંટા વાળ છેઃ ગાફલ દુનિયા વેધી જાએરે,
બાણ લાગે જ્યારે જમનુંઃ ત્યારે લક્ષ ચોરાશી ફેરા ખાએરે. ૧૯
તો મુ... આ માયા રસમાં જે કોઇ રાચીયાઃ એથી મૂર્ખ દુજો નહિ કોએરે,
એદન ચાર માયા છે મીઠડીઃ અંતકાલે તે કડવી વિખરે. ૨૦
તો મુ... જે હરિ રસ સુણી રાચીયાઃ તેણે પ્રમાણી સદ્ગોરની શિખરે,
એ સદા કાલ છે મીઠડી, એ કદીનાં હોવે વિખરે. ૨૧
તો મુ... સર્વે દુનિયા સુખ દુઃખ ને રાચી છેઃ પણ મોક્ષ મુક્ત ના જાણે કોયેરે,
સાચા મુનિવર સો આપણાઃ જેણે સુખ દુઃખ નાંખ્યા ખોએરે. ૨૨
તો મુ... સુખ દુઃખ દિલથી ધોઇએઃ દુનિયા છે દન ચારકો રંગરે,
જેને સદ્ગોરે રંગ દીયાઃ તેકદી ના હોએ કરંગરે. ૨૩
તો મુ... તમે કરશણ કરો હરિના નામનાઃ કાયા ખેતી ખેડી વાએરે,
જો હળ હાંકો ઈમાનશુંઃ તેમ ક્ષેત્ર ચોખેરાં થાએરે. ૨૪
તો મુ... તમે હૃદયના હળ હાંકજો, તમે જીભ્યા ચવડું બેસાડરે,
સદક ઈમાન એ બળધીયાઃ એમ કરી દલની કાશળ કાઢરે. ૨૫
તો મુ... તમો પુન્યનો પરોણો હાથ કરોઃ તેમાં જ્ઞાનની બેસાડો અંકરે,
એ સામે ચાસે હલ ખેડજોઃ તેમાં ક્ષેણુ ના લેશો વંકરે. ૨૬
તો મુ... કાલના ખુંટા કાઢી નાંખજોઃ કાયામાં કાશળ ન રાખશો કાંએરે.
જો સદ્ગોર મુખે વાવો સાચશુંઃ તો સહેસ્ત્ર ઘણેરા કણ હોએરે. ૨૭
તો મુ... ક્ષેત્ર માંહે બીજ દશાંશનાં વાવીએઃ વાવતા કેણ ના કરશો કોએરે,
જો સદ્ગોર મુખે વાવો સાચશુંઃ તો સહસ્ત્ર ઘણા કણ હોયરે. ૨૮
તો મુ... ક્ષેત્ર ટોઇએ આપણું, અને મનનો માળો બાએરેઃ
લોક કુટમ એ સબ ઝારહે, તે ક્ષેત્ર તો કરડી ખાએરે. ૨૯
તો મુ... જબ લગી હરિયા ક્ષેત્રહે, તબ લગીજ ક્ષેત્ર જાણરેઃ
તમે પાકા કરશણ જાળવો, તમે ક્ષેત્રમાં દેજો ખાણરે. ૩૦

તો મુ... અ પાપી પક્ષી છે ઉતાવળા, તે ખેતી ઉપર ઝપ લાએરેઃ
જ્યારે ગાફલ રખવાળો સુઇ રહે, તો એ ક્ષેત્ર કરડી ખાએરે. ૩૧
તો મુ... તમે મનને માલે ચઢી કરી, ક્ષેત્રજ ટોજો જાણરે,
આવંતા પક્ષીને જાળવો, ક્ષેત્રના દેશો ખાણરે. ૩૨
તો મુ... ક્ષેત્ર પાક્યું આપણું, તે લણી કીજે એકજ ઠારરેઃ
સેહસ્ત્ર ઘણા કણ નીપજે, જબ ઉડી જાએ ઝારરે. ૩૩
તો મુ... કરશણ કીજે હરિના નામના, ગોર નર શું મન લાએરેઃ
જ્યારે સેહસ્ત્ર ઘણા કણ નીપજે, તો ઇકોતેર સો પરીયા બેઠા ખાએરે. ૩૪
તો મુ... મુનિવર એશા લોઢિએ, ને માયામાં ફીરે ઉદાસરેઃ
તે તન દિખાવે યુગમાં, પણ મન ગોર નર કેરે પાસરે. ૩૫
તો મુ... સદ્‌ગોરને ચરણે ચિત્ત જો બાંધીએ, તો ન અવતરિયે દુજીવારરેઃ
આ કાયા આખર છે કારમી, તે ગળીને થાશે છારરે. ૩૬
તો મુ... આ કાયા કુંપલ લીલી દેખ કર, મત્ જાઓ તમે ભૂલરેઃ
પણ આ કાયા આખરે છે કારમી, તે કરમાઇ જાશે ઝેમ ફુલરે. ૩૭
તો મુ... જબ લગી કુંપલ લેહરાં લેતહે, તબ લગી સુઝે ધર્મનો ઠામરેઃ
જ્યારે પાન ઝડીને ભોંએ પડે, ત્યારે કછું ના આવે કામરે. ૩૮
તો મુ... પાન હરિયા તો રહે, જો સદ્‌ગોર બ્રહ્મા ભેટ્યા હોએરેઃ
તે પાન કદી ઝડી ના ભોંય પડે, તેનો દેહી અમરા પુર જાએરે. ૩૯
તો મુ... અમર ગઢ છે અમરાપુરી, તેની દોહલી દીસે વાટરેઃ
જો ગોર ઇમામશાહની નિત્ય પાવલ પીજીએ, તો અમર હોયે ઘાટરે. ૪૦
તો મુ... આજ કલિયુગમાં બહુ પંથને બહુ પંથડી, બહુ સાધને બહુ સિદ્ધરેઃ
તે દન ચારના ગોર છે, પણ તે આખર પડશે રદરે. ૪૧
તો મુ... હવે આગળ વેદ અને યુગ નહિ, આજ કલયુગે પોંતી સંઘરેઃ
સદ્‌ગોર કહે છે પોકારીને, પણ મૂર્ખનાં ચેતે અંધરે. ૪૨
તો મુ... તમે ચેતણ હારા ચેતજો, આજ મોગતા છે મ્યદાનરેઃ
જ્યારે રોજ ક્યામત દિન આવશે, ત્યારે શાહ લેખાં લેશે નિર્વાણરે. ૪૩
તો મુ... લેખું લેશે સાંઇયાં, અને કાગળ દેશે હાથ રે :
જે દશાંશ શુક્રિતે પુરા હશે, તે તો મલશે શાહાની શાથરે. ૪૪
તો મુ... શકલ દુનિયા દાવો કરે, અથર્વ વેદનો ન જાણે ધામરે,
ભાઇ શીશ જાએ તો જાણે દીઓ, પણ મત છોડો ગોરના નામરે. ૪૫

તો મુ... સત્પથ ધાઓ સાચશું, અને હરિ ઉપર રાખો હેતરેઃ
ટુક ટુક થઇને ભોંએ પડે, તોએ ન છોડા ગોર નર શું હેતરે. ૪૬
તો મુ... શુરા ક્ષેત્ર ન છોડશે, પણ કાએર ફિરાવે પીઠરે :
પાંચે હથિયારે પુરાહશે, સોતો લડશે સત્ય ચિત્તરે. ૪૭
તો મુ... શુરા તે સન્મુખ લડે, તેની સબ કોઇ પુરે સાખરે,
પણ કાહેર કપટી ભાગીયા, તેનાં કોએ ના જાણે આંકરે. ૪૮
તો મુ... કલિ યુગમાં વેળા છે દોહલી, તેમાં લોક છે અચેતરે,
જેને પુર્વ જન્મનો સંચો નહિ, તે કેમ રાખે હરિ ઉપર હેતરે? ૪૯
તો મુ... હરિ ઉપર હેત જો રાખીએ, તો ન અવતારી એ દુજી વારરેઃ
પણ દુનિયા રંગ કસુંબકો, તેને જાતાં નહિ લાગે વારરે. ૫૦
તો મુ... કસુંબ રંગ છે દુનિયા, તેણે હરિ ઉપર ના રાખ્યા હેતરેઃ
તે દિન ચારનો રંગ છે, તે આખ઼ર શ્વેતકા શ્વેતરે. ૫૧
તો મુ... ખોટા રંગ રંગાવે દુનિયા, પેહેરે બીરાના ભેખરે,
આ સદ્દગોરનો સાચો રંગ છે, તે કદીના હોવે શ્વેતરે. ૫૨
તો મુ... તમે રંગ રંગાવો ગોર નરશું, જેવો પટોળી રંગરે,
તે ફાટીને ટુકટા હોઇ જાએ, તે કદીના હોવે કરંગરે. ૫૩
તો મુ... બીજો અવર રંગ છે કારમો, તે કુડ કપટમાં રાચપરેઃ
મન થર રાખો આપણું, તો સદગોરનો રંગ સદા સાચરે. ૫૪
તો મુ... જીસ્કુ સદગોરે રંગ દીયા, તેણે હરિ ઉપર રાખ્યા હેતરેઃ
પણ ગાફલ કાળી કાંબલી, તેકદી ના હોઇ શ્વેતરે. ૫૫
તો મુ... કાળી કાંબલ ધોઇએ, સોમણ સાબુ બાએરેઃ
મૂર્ખને છો માસ લગી પ્રબોધીએ, તોએ ના મૂકે સ્વભાવરે. ૫૬
તો મુ... મૂર્ખ સ્વભાવ છોડે નહિ, તે ગાફલ હ્રદે અચેતરેઃ
જેને પૂર્વ જન્મનું સંચિત નહિ, તે કેમ રાખે હરિ ઉપર હેતરે? ૫૭
તો મુ... હરિ ઉપર હેત જો રાખીએ, માયા દેખી મત ભૂલો ગમારરેઃ
જ્યસી છાંયા ધુપેહેર કી, તેને ફરતાં ના લાગે વારરે. ૫૮
તો મુ... જબ લગી છાંયા થર છે, તબ લગી મૂર્ખ ચેતરેઃ
દન પોંહોંતે વેળા વહી જાએ, તબ કોઇનાં રાખે હેતરે. ૫૯
તો મુ... હરિ ઉપર હેત જો રાખીએ, અને દાનત રાખીએ ઠારરેઃ
જો સાચા સદગોરને સેવીએ, તો તે કદી ના ફરે છાંએરે. ૬૦

તો મુ... આજ સાચા સદગોરને જાણજો, તે ગોર અકલ કળ્યા નવ જાએરેઃ
તે ગોર ના થાનક જંબુદ્વીપમાં, તે બેઠા રૂપ છુપાએરે. ૬૧
તો મુ... ગોરે રૂપ ફેરાવ્યું આપણું, આજ યુગમાં રહ્યા અલોપરેઃ
એ દશમે ગોરનર આવીયા, તેને કોઇના જાણે લોકરે. ૬૨
તો મુ... એ ગોરને બુઝણહારા બુઝશે, તે ગોરનાં વેદશાખામાં નામરેઃ
આજ કલિમાં બ્રહ્માજી આવીયા, તેનું ઇંદ્ર ઇમામશાહ નામરે. ૬૩
તો મુ... એ ગોરની પીછાણ હુશ્યેની આલમાં: બાકી અવર સો ફંદરે,
તે સાચા તપસ્વી ઇમામશાહ છે, જેસા પુનમ કેરા ચંદરે. ૬૪
તો મુ... આકાશે ચંદા નિર્મલા, તેનું અંધો ના બૂઝે જ્ઞાનરેઃ
જેના પૂર્વનાં પુન્ય ઘણા, તેણે આણ્યા હરિપર ઇમાનરે. ૬૫
તો મુ... ઇમાન રાખીએ આપણું, ગોર નરશું ચિત્ત લાએરેઃ
જો દમે દમે સંભારિયે, તો નર મંહમદશાહ હાજર આએરે. ૬૬
તો મુ... આજ હાજર નરમહંમદશાહ છે, જ્યાં જોઇએ તાં પાસરેઃ
જો દ્રઢ વિશ્વાસે સેવીએ, તો આલે અમરાપુર વાસરે. ૬૭
તો મુ... અમરાપુર તો પામીયે, જો પુરે મને ગોરનર ને ધાએરેઃ
જો ઇદ્રિં ઇમામશાહને સેવીએ સાચશું, તો સહી અમરાપુર જાએરે. ૬૮
તો મુ... અમરાપુર જાવા બહુ મળ્યા, અમરાપુરની દોહલી વાટરેઃ
જે દો મુખ બોલે માદલા, સો કેમ ઉતરે ઘાટરે? ૬૯
તો મુ... જે દો મુખ બોલે માદલા, તેથી તે કુટાયા જાએરેઃ
દુનિયા મોહમાયામાં રાચી છે, ક્યું ના થપડે ખાએરે? ૭૦
તો મુ... તે ફુટ્યા તો ટાંગ્યા જાણજો, જે દો મુખ બોલે ગમારરેઃ
જો સાચા સદગોરને સેવીએ , તો કોએ ના દેવે મારરે. ૭૧
તો મુ... માદલ મારતાં મારતાં કાહેર હોએ, બોહોતજ હોએ ભાંડરેઃ
જબ ખેલ રમત પુરી હુઈ, તો મુકે અત્રી આલે ટાંગરે. ૭૨
તો મુ... તમને ગર્ભવાસમાં ટાંગીયા, લક્ષ ચોરાસી દીધો મારરે,
આ કલિયુગ છેલી સંધ છે, તમે કાંએ નાં ચેતો ગમારરે? ૭૩
તો મુ... ટાંગ્યા તે ફુટ્યા જાણજોઃ જેની પંચમાં પત જોએરેઃ
એ મારથી બીન્યા પાણ્ડવા, તે સીધા હિમાળે જાએરે. ૭૪
તો મુ... પાંડવ રસખા તો કોઇ નહિ, પાંડવે કીધા સહુના કાજરેઃ
સદગોર વિદુર વ્યાસ ભેટીયા, તો ક્ષેણુમાં છોડ્યા રાજરે. ૭૫
તો મુ... રાજપાટ છોડ્યા આપણા, સદગોર ઉપર આણી ઇમાનરેઃ

તેણે દુનિયા ફનિયા છોડી કરી, વનમાં સુકા ખાધા પાનરે. ૭૬
તો મુ... જ્યારે પાંડવ હિમાલયે ચાલીયા, રાજા ધર્મ માંગ્યો કોલરેઃ
સવા પોંહોરનું એક પરબ છે, આપણ મળશું અમરાપુર મોહોલરે. ૭૭
તો મુ... ભક્ત પાંડવ હિમાલયે ચાલીયા, ગાળી પાડી પોતાના દેહરેઃ
જબ લગ કંઠે પ્રાણ આવીયા, ત્યાં લગી હરિશું રાખ્યો નેહરે. ૭૮
તો મુ... તેણે નેહ રાખ્યો ગોર નરશું, સદગોર ઉપર આણ્યા ઈમાનરેઃ
જબ લગ કાયા ગળી ગળી ભોંએ પડી, તબ લગ જપ્યા ગોર નરના નામરે. ૭૯
તો મુ... પાણ્ડવ હિમાળેજ સીજીયા, ત્યાં ગાળી પોતાની દેહરેઃ
જબ લગી કંઠે પ્રાણ આવીયા, તવ લગ રાખ્યો ગોરશું નેહરે. ૮૦
તો મુ... કાયા ગલાવી પાંચે વિરની, જબ લગ તનથી નીસર્યા સાંસરેઃ
તેના સદગોર લક્ષ ચોરાસી ફેરા છોડાવયા, અને આલ્યા અમરાપુર વાસરે. ૮૧
તો મુ... હિમાળે કાયા ગળાવી પાંચે વીરની, કાયા ગળતી દીઠી આપરે,
સ્વામી અમને ચોરાસી છોડાવજો, અમારા પુર્વ જન્મના ટાલો પાપરે. ૮૨
તો મુ... એવી વિનંતી કરી પાંચે પાંડવે, તેણે કષ્ટ સહ્યા અપારરેઃ
તેનાંશીર ઉપર હિમાજલ પડે, જ્યેસી ખાંડા કેરી ધારરે. ૮૩
તો મુ... એવી વિનંતી કરી પાંણ્ડવે, તે સનમુખ ચાલ્યા જાએરે,
ભક્તોને શીર કશણી પડે, જેમ ખાંડા કેરી ધારરે. ૮૪
તો મુ... એવા સત જો કીજીએ, જેમ પાંડવે ગલાવી દેહરે,
તેને જેમ જેમ કશણી શીર પડી, તેમ તેમ હરિશું અદકા વાધ્યા નેહરે. ૮૫
તો મુ... તેમે પ્રીછો સત્ય પાણ્ડવ તણું, ભક્તિ કરી લીધો અમરાપુર ઠામરે,
તેણે હિંમાળે દેહ ગળાવી આપણી, તેણે યુગમાં રાખ્યું નામરે. ૮૬
તો મુ... કસણી વિના કોઈ સીધ્યા નહિ, કશણી યુગમાં શીરરેઃ
સત્પતી કશણી શીર સહો, તો તમ ઉતરો પરલો પારરે. ૮૭
તો મુ... તમે કશણી કસાવો મુનિવરો, કાયા સોના તોલરેઃ
તેને કસણી જેમ જેમ શીર પડે, તેમ અદકા વાધે મોલરે. ૮૮
તો મુ... કંચન તો કસણી સહે, જે અગનમાં પેસે બહુ વારરેઃ
જેમ ઘા હથોડાનાં શીર પડે, તેમ રૂપે ચઢે અપારરે. ૮૯
તો મુ... રૂપ તો કંચનને ચડે, ઓ અગનમાં પેશે પહુ વારરેઃ
એ ટુક ટુક કરાવે દેહીના, તો રૂપ લેહ અપારરે. ૯૦
તો મુ... પીતલ રંગ તો સોના તોલહે, સોના સરીખા દેખા એરેઃ
એક પલક અગનમાં બાઈએઃ તો ક્ષણમાં કાલુ થાએરે. ૯૧

તો મુ... દુનિયા રંગ તો પીતલ તોલ છે, સતની કસણીના સેહવાએરેઃ
પાપ કપટ તેના દિલમાં વશે, તેથી લક્ષ ચોરાશી ફેરા ખાએરે. ૯૨
તો મુ... લક્ષ ચોરાસી ફેરા ખાવે દુનિયા, કશણી તેથી સહી ના જાએરે
મારા મુનિવર સોના તોલ છે, તે કદી ના ફેરા ખાએરે. ૯૩
તો મુ... લક્ષ ચોરાસી ફેરા ખાવે દુનિયા, છ દર્શનના ગોરને ન ધાએરે,
જેને સદગોર ઈમામશાહ ભેટ્યા નહિ, તે લક્ષ ચોરાશી ફેરા ખાએરે. ૯૪
તો મુ... છો દર્શનના ગોર તો ભૂલડા, તે ફરી ફરી લે અવતારરે,
જેને આપણી પીઠ સૂજે નહિ, સો કેમ ઉતારે પારરે? ૯૫
તો મુ... છો દર્શના ગોર જાુઠા આપ છે, તેમાં કોઈ અમર ના થાએરેઃ
તે ગોર અવરને કેમ તારે? જે યુગમાં ટુકડા માગી ખાએરે. ૯૬
તો મુ... હવે છો દર્શનની વેલા વહી ગઈ, આજ કલિયુગમાં હુવા અચેતરે,
આજ પ્રતક્ષ અવતારને જાણે નહિ, ને તે ઠાલા વાંચે વેદરે. ૯૭
તો મુ... ઠાલા વેદ વાંચે દુનિયા, સબ યુગને ભોળવી ખાએરે,
જે અથર્વવેદને જાણે નહિ, તે પુજે મૃતગોરના પાએરે. ૯૮
તો મુ... છ દર્શનઠામ હરિનાં જાણે નહિ, ઠાલે તિર્થે લેઈ જાએરેઃ
ઠાલા ઘરમાં જે લોક ફેરા ફરે, તે કોને પુછે વાતરે? ૯૯
તો મુ... જે વાત હતી તે ત્રણ યુગમાં ગઈ, હવે ઠાલે તીર્થે જાએરેઃ
ગાફલ દુનિયા બાવલી, તે ફોગટ ફેરા ખાએરે. ૧૦૦
તો મુ... ફેરા ખાવે દુનિયા, તેતો ઠાલા તિર્થે જાએરેઃ
તહાં દ્વારે જઈ પોકાર કરે, ત્યાં કોને પાલવ સાહેરે? ૧૦૧
તો મુ... ઘરકા ઘણી તો ઘરમાં નથી, ત્યાં ગાફલ દુનિયા જાએરેઃ
જે ઠાલા ઘરકા પરોણલાં, તે ફોગટ ફેરા ખાયરે. ૧૦૨
તો મુ... પત્થર પુજે દુનિયા, તે ઉપર બહુ રીઝે અબુઝરેઃ
પણ એ પત્થર કેણે સૂજીયા? તેની કોએ જાણે સૂઝરે. ૧૦૩
તો મુ... પથ્થર પૂજે દૂનિયા, તીસ્કા ના જાણે ભેવરેઃ
તેની છાતી ઉપર પગ તેઈને કુટીયા, એને કરી બેસાર્યા દેવરે. ૧૦૪
તો મુ... પથ્થર પંચે મલી દેવ પરઠીયો, તેની છાતીએ પગ દેઈ કૂટ્યો જાયરેઃ
ઠાલા ઘરમાં આણી બેસાડીયો, તેને ગાફલ દુનિયા લાગે પાએરે. ૧૦૫
તો મુ... પથ્થર પૂજા દુનિયા બહુ કરે, જીભે જપે હરિનું નામરે,
એ પથ્થર બીચારો શું કરે? ગાફલ ફોગટ કુટે શીર નિર્વાણરે. ૧૦૬
તો મુ... પથ્થર પૂજે દુનિયા, પણ ઈશકા ન જાણે ભેદરે,

નાની અમરાપુરીમાં પથ્થર થઈને અવતરે, અયેસા બોલે અથર્વ વેદરે. ૧૦૭
તો મુ... આજ વેદ શાખામાંહે એ કહ્યું, જેસા બીજ તેસા ફલ જાણરેઃ
આજ જેવા ગોર સેવીએ તેવા ફલ પામીએ નિર્વાણરે. ૧૦૮
તો મુ... પાણી પથ્થર પૂજે દુનિયા, પશુ પીપલો પૂજે જેહરેઃ
અહીં જેવી પૂજા કરે, ત્યાં તેવી ધરાવે દેહરે. ૧૦૯
તો મુ... જેને વિષિલો ડંશે દેહીને, તેને ઝેર ચડે અપારરેઃ
તેને પાન મુલી ચવરાવીએ, તીસથી કેમ ઉતરે ઝેરરે? ૧૧૦
તો મુ... એસા ઔષધ કરે દુનિયા, છો દર્શનને ધાએરેઃ
પાણી પથ્થર જો પુજીએ, તીસથી પાપનું ઝેર ના જાએરે. ૧૧૧
તો મુ... છો દર્શનનાં ગોર ભૂલડા, તે પેટ ભરી ભરી ખાએરે,
પાપ કપટ દિલમાં રહે, તિસ્થી ઝેર પાપના ન જાએરે. ૧૧૨
તો મુ... એવા ગોર તે વિષ કરીને જાણજો, સંસારને ડસી ડસી ખાએરેઃ
તિસ્કી લેહેર બોહોત ચડે, તિસ્થી દુનિયા લક્ષ ચોરાસી ફેરા ખાએરે. ૧૧૩
તો મુ... એ ગોર પાપ વિષ કરી જાણજો, જે સંસારને ડસી ડસી ખાએરેઃ
તિસ્કી લેહેર બોહોત ચડે, તિસ્થી લક્ષ ચોરાસી ફેરા ખાએરે. ૧૧૪
તો મુ... છો દર્શનના ગોર તો ભૂલડા, પોતે જાુઠા છે આપરેઃ
આજ સદગોર બેઠા જાંબુદ્વીપે ગારૂડી, તે તપસ્વી ઉતારે ઝેરને પાપરે. ૧૧૫
તો મુ... સદગોર પાપ ઉતારશે, તો ગોર ઈમામશાહ સાચા આએરેઃ
જો સદગોરનું પાવલ નિત્ય નિત્ય પીજીએ, તો પાપ જડમુલથી જાએરે. ૧૧૬
તો મુ... સદગોર પાપ ઉતારશે, સાચે દશાંશ આપે જેહરેઃ
પીર શાહ જાપ તેમનો જપે, અને કશણી કશાવો દેહરે. ૧૧૭
તો મુ... જો રક્ષણ કરાવો દેહીનું, તો ઔષધ સદગોરનું ખાયરેઃ
જોતન જલાવે ગોર નરશું, તો પાપ જડમુલથી જાએરે. ૧૧૮
તો મુ... પાપ ગયુ કેમ જાણીએ? તીસ્કા સુણો વિચારરેઃ
જે દુનિયા ના લાવે દિલમાં, તે સદગોર સેવતાં ઉતરે પારરે. ૧૧૯
તો મુ... જબ લગી પાપ વસે દિલમાં, ત્યાં લગી પ્રાણીયો અશુદ્ધરેઃ
જ્યારે સાચા સદગોર ભેટીયા, ત્યારે સત્યની આવે શુદ્ધરેઃ ૧૨૦
તો મુ... જ્યારે આવી બુદ્ધદિલમાં, તેણે ગુરૂની પુરી પ્રમાણી શીખરેઃ
ત્યારે શંકા ભાંગી મનતણી, ત્યારે પાપના ઉતર્યા વીષરે. ૧૨૧
તો મુ... પાપના ઝેર ત્યારે ઉતર્યા, જ્યારે મુનિવર ધરીયા નામરેઃ
તેના ચોરાશી ફેરા છુટીયા, સદગોરે આપ્યા અમર ઠામરે. ૧૨૨

તો મુ... સર્વે યુગ તો અમે જોયા, પણ્ડિતોને પુછો જાઈરેઃ
સર્વે વિત્યા ઔષધ ખવરાવશે, તીસ્થી પાપના ઝેર ના જાએરે. ૧૨૩
તો મુ... કલિયુગે અડસઠ તીર્થના ઘર ઠાલાછે, તેને પુજે ન જાવે પાપરેઃ
એ દર્શનના ગોર તો ભૂલડા, તે તો જુઠા જપાવે જાપરે. ૧૨૪
તો મુ... અડસઠ તીર્થના ઘર ઠાલા થયા, કલિએ કર્યા નખેદરેઃ
તે તીર્થગયા જાંબુદ્વીપમાં, એસા બોલે અથર્વ વેદરે. ૧૨૫
તો મુ... જુઠાપણું છે દિલમાં, દુનિયા જુઠાની પત લાએરેઃ
જે ગોર વીત્યા વેદ વાંચે, જુઠી દુનિયા લાગે તેને પાએરે. ૧૨૬
તો મુ... જુઠાનું મન તો થર નહી, સાચાને ન માને કોએરેઃ
સ્વામી રાજા જિસ દીન આવશે, તે દન સાચ જુઠાના નીમેડા હોએરે. ૧૨૭
તો મુ... કલિમાં બ્રાહ્મણ કહે અમે ઉત્તમ છું, દુનિયા દેઉં શીખરેઃ
તે બ્રાહ્મણ જુઠા આપ છે, જે ઘર ઘર માંગે ભીખરે. ૧૨૮
તો મુ... બ્રાહ્મણ જુઠા છે દિલમાં, બાહર કરે છે છોતરે,
તે ટીલા કાઢે નિર્મળા, અને ફોગટ ધોવે ધોતરે. ૧૨૯
તો મુ... તે બાહેર ધોવે દેહીને, ભીતર મેલનાં જાયરેઃ
તે દિલમાં કડવા તુંબડા, તે ધોયે મીઠા ના થાયરે. ૧૩૦
તો મુ... એ બ્રાહ્મણ તુમ્બા તોલ છે, યુગમાં દેવે શીખરેઃ
જે બાહેર દીશે નિર્મલા, પણ માંહે કડવા વિષરે. ૧૩૧
તો મુ... બ્રાહ્મણ બ્રહ્મ ક્રિયા જાણે નહિ, પોથી વાંચે આજરેઃ
જે ટુકડે ટુકડે વાણી કહે, તે તો મુઠી કણક ને કાજરે. ૧૩૨
તો મુ... બ્રાહ્મણ ટીલાં કાઢે નિર્મળા, તેણે સત્યની કશણી ન સહી કાંઈરેઃ
જેણે ગલામાં ઘાલી સુત્રની જેવડી, તેથી કલિમાં સતી કહેવાયરે. ૧૩૩
તો મુ... ઘોડાબી બ્રાહ્મણ તોલહય, તિસ્કે શિરભી ટીલા હોયરેઃ
તેના ગલામાં સુત્રની દોરડી, તે સ્વર્ગ ના પોહંતા કોએરે. ૧૩૪
તો મુ... દિલની ધોતી ધોઈએ, અને મનની પોથી જોએરેઃ
જો દિલમાં જનોઇ પહેરીએ, આજ કલિમાં બ્રાહ્મણ સોહીરે. ૧૩૫
તો મુ... દયા પાણી છે દિલમાં, દિલમાં ધોતી ધોએરેઃ
સોક્રિયાની જનોઇ પેહેરીયે, આજ કલિમાં બ્રાહ્મણ સોહીરે. ૧૩૬
તો મુ... તારા દિલમાં પાણી બોત છે, તું દિલ ભીતરથી ધોએરેઃ
જો દિલમાં ટીલા કીજીએ, આજ કલિમાં બ્રાહ્મણ સોહીરે. ૧૩૭
તો મુ... દયા પાણી છે દિલમાં, તું દિલ ભીતરથી ધોયેરેઃ

 ચિત્ત ચંદન કરી ટીલા કીજીએ, આજ કલીમાં બ્રાહ્મણ સોહીરે. ૧૩૮
તો મુ... બ્રાહ્મણ કહે અમે ઉત્તમ છું, ઉત્તમ આચારે જોએરેઃ
એવા આચારે કોઇ સિધ્ધે નહિ, ઉત્તમ કરણીએ અમર હોયરે. ૧૩૯
તો મુ... આજ કલિમાં મધ્યમ કોણ છે, તેના ભેદ ના જાણે કોઇરેઃ
જે નિત્ય નિત્ય ક્રિયા ભ્રષ્ટ રહે, આજ કલિમાં મધ્મ સોહીરે. ૧૪૦
તો મુ... મધ્યમ પણુ છે દિલમાં, બાંહે ઉત્તમ આચારે ના સિધ્યા કોઇરેઃ
સુતક પાતક ક્રિયા ભ્રષ્ટ રહે, આજ કલિમાં મધ્યમ સોહીરે. ૧૪૧
તો મુ... જેણે સદગોર બ્રહ્માજી ના ઓળખ્યા, દશમે અવતારે ન જોયરેઃ
અથર્વવેદી ગોર ઇમામશાહને જાણે નહિ, કલિમાં મધ્યમ સોહીરે. ૧૪૨
તો મુ... જેણે સદગોરના સેવ્યા સાચશું, જે દશમે અવતારે હોયરેઃ
તેનું મુખ તો નવ જોઇએ, કલિમાં મધ્યમ સોહીરે. ૧૪૩
તો મુ... આજ કલિમાં ઉત્તમ કોણ છે? તીસ્કા ભેદના જાણે કોઇરેઃ
જેણે સદગોર બ્રહ્માજી પૂરા સેવીયા, આજ કલિમાં ઉત્તમ સોહીરે. ૧૪૪
તો મુ... આજ ગત ગંગા કરીને જાણજો, તેમાં મલતાં શંક ના આણરે,
તેમાં નિત્ય નિત્ય પાલવ પીજીએ, આજ કલિમાં ઉત્તમ સોહીરે. ૧૪૫
તો મુ... તેમો પુરી દશાંશ આલો મુનિવરો, દેતાં કેણ ન કરશો કોઇરેઃ
સદગોર મુખે વાવો સાચસું, તો સહસ્ત્ર ઘણા ગણ હોયરે. ૧૪૬
તો મુ... સદગોરના વેદ વચને ચાલીએ, સોક્રિયા પાલો સબ કોઇરેઃ
નિત્ય નિત્ય ગતમાં હાલ ગુજારો સાચશું,
આજ કલમા ઉત્તમ સોહીરે. ૧૪૭
તો મુ... એણે વાટે વાટે નવ જઇએ, આજ કલિ છેલલી સંઘરેઃ
સદગોર કહે પોકાર કર, પણ મુર્ખ ના ચેતે અંધરે. ૧૪૮
તો મુ... ઉત્તમ દેહ ધરે ઉત્તમ ના હોઇએ, મધ્યમ દેહે મધ્યમ ના હોયેરેઃ
ઉત્તમ બ્રહ્મ ક્રિયા પાલીએ, આજ કલિમાં ઉત્તમ સોહીરે. ૧૪૯
તો મુ... અનેક વરણી ગાય દોઇએ, તેના દુધ એક વરણા હોએરેઃ
બ્રહ્મ ક્રિયા પાલે તે સર્વ એક છે, કલિમાં ઓત્તમ સોહીરે. ૧૫૦
તો મુ... બ્રહ્મ ક્રિયા સો પાલીએ, ગોર નર શું ઇમાન આણરે,
જો સત્પંથ સેવો સાચશું, તો અમર થાએ પ્રાણરે. ૧૫૧
તો મુ... પ્રાણ પુરૂષ તો અમર છે, પણ કાયા મરી મરી જાયરેઃ
જ્યાં લગી મનની મમતા મરે નહિ, ત્યાં લગી પ્રાણીઓ ફેરા ખાએરે. ૧૫૨
તો મુ... મનની મુમતા મારીએ, અને માયા માંહે ફરીએ ઉદાસરેઃ

જો સત્પંથની કસણી શીર સહો, તો પામો અમરાપુર વાસરે. ૧૫૩

તો મુ... આ કાયા કાચી જાણજો, જ્યેસી કાચી હાંડી તોલરેઃ
તેને લાતો થપેડા શીર પડે, ભાઇ તેમ તેમ વાધે મૂલરે. ૧૫૪
તો મુ... પ્રથમ હાંડી ખાકથી, અને આણી કોદાળી ખોદરેઃ
તેમાં પાણી બાયા બોહોત કર, ઉપર દીયા લાંતોકા ઠોકરે. ૧૫૫
તો મુ... માર સહ્યા જબ ખાકને, માંહે ગોબરકા ભેલરે,
લાતો થપેડા શિર પડ્યાઃ તેમ તેમ બાઝયા મેલરે. ૧૫૬
તો મુ... મેલદીયા જબ ખાકને, તબ કુંભારે ધરીયા હાથરે,
જ્યારે ચાકે ચઢાવી ફેરવીયા, વાસણ ઉતર્યા ત્યાંયેક ભાતરે. ૧૫૭
તો મુ... જબ વાસણ ઘડ્યા કુંભારને, તોભી હાંડી કાચી ખાકરેઃ
જ્યારે અગન જલાવી ચોફેરથી, તો હાંડી નીપની પાકરે. ૧૫૮
તો મુ... હાંડી બાઇ અગ્નિમાં, તમે દેખો ખાકકા નેહરેઃ
જેમ જેમ ઝાલ ઉઠે અગ્નીનીઃ તેમ તેમ પકવે દેહરે. ૧૫૯
તો મુ... તેમાં જલતાં થાકી હાંડીયા, તેની જલતાં દાનત ન રહી ઠામરે,
એ ફુટ્યા વાસણને શું કીજીએ, તેતો કછું ના આવે કામરે. ૧૬૦
તો મુ... પુરી જલકર પાકી હાંડીયાં, જલતાં જેણે શંકા ના આણરેઃ
એવી અગ્ની જ્યારે શીર સહી, ત્યારે પંચમાં હુવા વખાણરે. ૧૬૧
તો મુ... પ્રથમ હાંડી ખાકથી, એમણે કસણી સહી શરીરરેઃ
તબ રાજા રાણી દેવતા, સબ પીએ તેમાંનું નીરરે. ૧૬૨
તો મુ... તે હાંડી પાકી સબ જુગ કહે, કસણીથી હુઈ અમૂલરેઃ
પણ મુનિવર અયેસા લોઢીએ, ભાઇ હોયે હાંડી તોલરે. ૧૬૩
તો મુ... એવી કાયા માટી ખાક છે, એને જ્ઞાન કોદાળીએ ખોદરેઃ
જો સત્પંથ ની કશણી શિર સહે, તો નહિ ભોગવે ક્યામત રોજરે. ૧૬૪
તો મુ... દયા પાણી છે ખાકમાં, દશાંશ શુકીત માંહે ભેળરેઃ
જીકરની અગની તે દીજીએ, ભાઇ તેમ તેમ બાઝે મેળરે. ૧૬૫
તો મુ.. જબ મેળ દીયા ખાકને, તબ સદગોરે કાયા ધરી હાથરેઃ
જે ચારે ખાણીનાં ચોકથી છોડાવીયા, ત્યાં નીપજી ઇકોતેરસો પાકરે. ૧૬૬
તો મુ... પાકા વાસણ કેમ જાણીએ, જે ઘડતાં ના દેવે છેહરેઃ
આ સત્પંથની કસણી શિર સહે, અને ગોર નરશું રાખે નેહરે. ૧૬૭
તો મુ... નેહ રાખીયે ગોર નરશું, જબ લગ કાયા કાચી ખાકરેઃ
સદગોરને હાથે જો ચડે, તો હાંડી નીપજે પાકરે. ૧૬૮

તો મુ... જો હાંડી સદગોરને હાથે ચડે, અને દાનત ન રહી ઠામરે,
તો ફુટ્યા વાસણકું ક્યા કરે? જે કછુ ના આવે કામરે. ૧૬૯
તો મુ... જે જાણી બુઝી ફુટી હાંડીયા, તેણે ખોઇ સદગોરની વાટરે,
જેનાં ચૌટે પડ્યાં ટુકડા,તેને કોઇ ના ઝાલે હાથરે. ૧૭૦
તો મુ... એ ફુટ્યા વાસણકું ક્યા કીજીએ? જેમાં બહુ કપટકા ભેલરેઃ
જે છો દર્શનથી મલી ગયો, તેને કોઇ નાં દેવે મેળરે. ૧૭૧
તો મુ... એ પરછા હાંડીકા કહ્યા, તમે હ્રદયમાં રાખો ખોલરેઃ
મુનિવર અયસા લોઢીએ, ભાઇ જ્યસા હાંડી તોલરે. ૧૭૨
તો મુ... કાયા મંદિર છે આપણું, તેમાં કેણે ના દેખ્યા જાયેરેઃ
તેના વજર કમાડ લોહે જડ્યા, તીસતી દુનિયા ફેરા ખાએરે. ૧૭૩
તો મુ... સદગોર હ્રદયનાં કમાડ ખોલશે, તો તેમાં વસ્તુ બહુ ભાતરેઃ
ગોર જ્ઞાનની કીલી કરો, તો સર્વે વસ્તુ આવે હાથરે. ૧૭૪
તો મુ... હ્રદય કમાડ તો ઉઘડે, સુણીયે બ્રહ્મ જ્ઞાનની વાતરે,
ગુરૂ જ્ઞાનનો દિપક કીજીએ, વસ્તુ સર્વે આવે હાથરે. ૧૭૫
તો મુ... ગુરૂ જ્ઞાનનો દિવો કીજીએ, અજવાલુ રહે દિવસ ને રાતરેઃ
સો દિપક લેઇ દિલમાં ધરો, તો સર્વ વસ્તુ આવે હાથરે. ૧૭૬
તો મુ... જ્યારે દિપક દિલમાં ધરીએ, તો આવે સત્યની શુદ્ધરેઃ
માંહે અંધારૂ હતું તે મટી ગયું, તો આવી દિલમાં બુદ્ધરે. ૧૭૭
તો મુ... રત્ન પદારથ છે દિલમાં, તે કણે દેખ્યા ના જાયેરેઃ
જ્ઞાનની કીલી કરી ખોલીએ, તો તત્વ પદાર્થ દિલમાં પાયેરે. ૧૭૮
તો મુ... રત્ન પદાર્થ તો અમે તોલીયા, અમૂલ્ય છતાં તોલાએરે,
અમે મોહોબતશું તોલીયા, ગુરૂના ગુણ નવ તોલાએરે. ૧૭૯
તો મુ... ગુરૂ કહે સબ જુગ તોલીયા સદગોર સર્વનો જાણએ તોલરેઃ
પણ છો દર્શને જે ભૂલીયા. તેણે વસ્તુ જાણી મુલરે. ૧૮૦
તો મુ... સદગોર જ્ઞાનનો દિવો કરો, કાલ કરો તમે હાથ રેઃ
સર્વ વસ્તુ ઢુંઢતાં પાઇએ, તેને કછુ ના લાગે વારરે. ૧૮૧
તો મુ... દિલમાં ખજાના બોત હે, તેમાં વસ્તુ બહુ ભાતરેઃ
ખોળી લોઢો સાચશું, જીકર કરો દિવસ ને રાત રે. ૧૮૨
તો મુ... ખજાનો ઇમાન શું ખોલીએ, સદગોરની કીલી તમારે હાથરેઃ
જો સાચા મને ખોલો બાપડા, તો જીકર કરો દિવસ ને રાતરે. ૧૮૩
તો મુ... સદગોરે ખજાના લુટાવીયા, લૂટી શકો તો લૂટરેઃ

પછી ફરી ફરી પસ્તાવશો, જબ તન જાયેગા છુટરે. ૧૮૪

તો મુ... સદગોરે ખજાનો લૂટાવીઓ, તે લૂટતાં મનમાં શંકા મ આણરેઃ
જ્યારે દીન ક્યા મતનો આવશે, તો અમર હોવે પ્રાણરે. ૧૮૫
તો મુ... સદગોરનો ખજાનો લૂટો સાચશું, ગોર નર શું મન લાએરેઃ
જો પુરો ખજાનો લૂટીએ, તો ઈકોતેરસો બેઠા ખાએરે. ૧૮૬
તો મુ... છો દર્શનના લોક ખજાનો લૂટી ના શક્યા, તે તો જાુઠા લૂટણ હારરેઃ
જેણે કપટ શું લૂટ્યો બાવલે, સો કેમ ઉતરે પારરે? ૧૮૭
તો મુ... દુનિયા ખજાનો લૂટી ન શકી, તિસથી કુલુફ ખોલ્યા ના જાએરેઃ
જેને કીલી નાહીં હાથમાં, તે દુનિયા બાહેર ફેરા ખાએરે. ૧૮૮
તો મુ... દુનિયાએ ખાલી ઘર જઈ લૂટીયા, તે હરખે બહુ સાથરેઃ
જેણે અંધારે પેસીને લૂંટીયા, તેને પથ્થર આવ્યા હાથરે. ૧૮૯
તો મુ... તેણે મોટ બાંધી પથ્થરની, તે હર્ષે ખજાનો આવ્યો હાથરેઃ
તે જ્યારે નાની અમરાપુરીમાં ખોલશે, ત્યાં પથ્થર આવશે સાથરે. ૧૯૦
તો મુ... ત્યાં પથ્થર નીકળશે મોટા મોટા, ત્યારે મન થર ન રહ્યા જાણરેઃ
તે વેલા તો વહી ગઈ, પછી શીર કૂટે પથ્થર શું નિર્વાણરે. ૧૯૧
તો મુ... તે વેલા તો વહી ગઈ બાવલે, દશાંશ શુક્તિ સામલ સારરેઃ
જો તમે સત્પંથ ધાઓ સાચશું, તો સદગોર ઉતારે પારરે. ૧૯૨
તો મુ... વૃક્ષ ઘણા છે યુગમાં, અમર ફલનો ભેદ ના જાણે કોઈરેઃ
જેમ ચંદન પાસે લીમ રહે, વોબી શું ગંધા હોયરે. ૧૯૩
તો મુ... એસા ચંદન છે જાંબુદ્વીપમાં, તેનો કોઈના જાણે ભેવરેઃ
તેનું નામ તો મુનિવર લહે, તો અમર હોયે દેવરે. ૧૯૪
તો મુ... છો દર્શન તો લીંબડા તોલ છે, તેને ના કીજે મુખને પાસરેઃ
તેથી પાસે જઈને ઊભા રહીયે, તો કડવી આવે વાસરે. ૧૯૫
તો મુ... જૂઠા ને તો કડવા ભાવે, સાચાને કડવા ન સોહાએરે,
જાુઠી દુનિયા સેવે બાવલી, તેતો કડવા લીંબજ ખાએરે. ૧૯૬
તો મુ... સદગોર બ્રહ્મા ચંદન તોલ છે તેની વાસનાથી ઉપજે સુખરે,
પણ મીઠાં નામ મુખમાં બાઈએ, કડવા નાંખીએ થુંકરે. ૧૯૭
તો મુ... હરિ નામ તો સર્વથી મીઠડા, પણ કડવા જપાવણ હારરેઃ
જે સર્વને કડવી શિખામણ દહે, ભાઈ તે કેમ ઉતરે પારરે? ૧૯૮
તો મુ... સાચી નાવ છે સત્યની, તેમાં સદગોર ખેવણ હારરેઃ
જો સત્પંથે ધાઓ સાચશું, તો સદગોર ઉતારે પારરે. ૧૯૯

તો મુ... સંસાર સાગર જાણજો, અને તે ઉંડો છે અપારરેઃ
જો સત્પંથની નાવમાં બેસીએ, તો સદગોર ઉતારે પારરે. ૨૦૦
તો મુ... સદગોરની નાવમાં બેસીએ, દશાંશ શુક્તિ પુરી દેહરેઃ
નિત્ય નિત્ય ગતમાં હાલ ગુજારો સાચશું, ગોર નર શું રાખો નેહરે. ૨૦૧
તો મુ... તમે નેહ રાખો ગોર નરશું, સદગોર કહે પોકારરે,
જો તમે સાચે મને બેસો બાવલે, તો સદગોર ઉતારે પારરે. ૨૦૨
તો મુ... તેમાં કૂડા હસે તે બૂડશે, તેની અમને ના દેશો ખોટરેઃ
ભાઈ તમે પૂરો સામલ સાથે બાંધજો, અહીંથી હરિના નામની મોટરે. ૨૦૩
તો મુ... સદગોર ખેવણ હારા નાવના, તેમાં મુનિવર બેસણહારરેઃ
સદગોરે સત્યનો સઢ પૂરીયો, તે ક્ષેણુમાં ઉતરે પારરે. ૨૦૪
તો મુ... છો દર્શન ફૂટી નાવ છે, તેના ખેવણ હારા ગમારરેઃ
જેને પાણી આવે ચોફેરથી, તો કેમ ઉતરે પારરે? ૨૦૫
તો મુ... ફૂટી નાવ અણ સત્યકી, તેના અંધા બેસણહારરે,
જેણે સઢ બાંધ્યો જૂઠનો, તો કેમ ઉતરે પારરે? ૨૦૬
તો મુ... દુનિયા નાવની શુદ્ધ જાણે નહિ, નેઉતરવા ચાહે પારરેઃ
જેના ખેવણ હારા આઁધળા, સો કેમ ઉતારે પારરે? ૨૦૭
તો મુ... ફુટી નાવ તો બૂડી ગઇ, તો પડ્યા ચોરાસીને ઘાટરેઃ
જેના ખેવણ હારા આંધળા, તે કેમ ઉતારે વષમી વાટરે? ૨૦૮
તો મુ... સંસાર સાગરના વચમાં, નાવ ધરી છે દોયરે,
એક ફૂટીને એક સાજી, ભાઇ તારું મન માને તે જોયેરે. ૨૦૯
તો મુ... જૂઠાને નાવ તો ફૂટી ભાવે, સાચાને ફૂટીના સોહાએરેઃ
સાચાને નાવસાજી ભાવે, તે ફૂટીએ ના દેવે પાએરે. ૨૧૦
તો મુ... સદગોરની સાચી નાવમાં જે ચડે, તે ક્ષેણમાં ઉતરી જાયરેઃ
જો સત્યનું સામલ લીજીએ, ત્યાં ઇકોતેરસો પરિયા ખાયરે. ૨૧૧
તો મુ... ફૂટી નાવ છે અણ સત્યની, તેમાં અસતિયા બેઠા જાયરે,
તે ભવસાગરમાં બૂડી ગયા, તેમાં સબ દુનિયા ગોથાં ખાયરે. ૨૧૨
તો મુ... અસતી નાવમાં દુનિયા ડૂબશે, તેમાં જાુઠા બેસણ હારરેઃ
તેના ખેવણ હારા બૂડાડશે, તે ખાશે લક્ષ ચોરાશીનો મારરે. ૨૧૩
તો મુ... સત્યની નાવમાં બેસીયે, તો સદગોર ઉતારે પારરે,
જો પીરશાહના સ્મરણ કીજીએ, તો ન અવતરીયે દૂજી વારરે. ૨૧૪
તો મુ... સત્પંથે ધાઓ સાચશું, અને છોડો માયાની આશરેઃ

જો પુરો નેહ રાખો સદગોરશું, તો પામો અમરાપુરમાં વાસરે. ૨૧૫
તો મુ... તમ પાસે હરદમ શાહ છે, તેને દૂર ના દેખો કોઈરે:
નેહ છાના હરિ શું લાઈએ, તો શાહ દયા વંતા હોયેરે. ૨૧૬
તો મુ... દેખો હિંદુ ક્યા કરે? બોહોત પુકારી ગાવે ગીતરે:
જો સાચવટ હોવે દિલમાં, તો રાખે છાના હરિ શું હેતરે. ૨૧૭
તો મુ... હિંદુ સાચા હોતા હરિ શું મનમાં, તો સદગોર શું કરતા સ્નેહરે,
એકાંતે બેસી એક મના, હરિ શું છાના કરતા નેહરે. ૨૧૮
તો મુ... હિંદુ દેવલ ડેરા જાએ કર, હાથું મીલાવે તાલરે:
કંઈ બજાવે માદલા, કંઈ નાચે સામા બારરે. ૨૧૯
તો મુ... સબ દુનિયા નાદ ભેદ બહુ કરે, તહાં મલી બોલે વાણરે:
જે ગાફલ દુનિયા બાવલી, તે પથ્થરને દેવે પ્રાણરે. ૨૨૦
તો મુ... પથ્થર આગળ છંદ બહુ કરે, ગીત ગાવે ગલા તાણરે:
તે પર રીઝે દુનિયા બાવલી, તે પથ્થરના કરે વખાણરે. ૨૨૧
તો મુ... સભા મલી ગીતનાદ કથા ગાએ, ફરી ફરી પથ્થરના કરે વખાણરે:
ભાઈ ગાએ નાચે હરિ નહિ મલે, જો શિર પથ્થર શું કુટે નિર્વાણરે. ૨૨૨
તો મુ... પથ્થર સર્વે એક છે, તેનો ભેદ ના જાણે કોએરે:
નાચ છંદે હરિ નહિ મલે, જો પથ્થર શું આણે મોહરે. ૨૨૩
તો મુ... હિંદુ જાુઠા આપહે, જે પથ્થર શું રીઝે અબુઝરે:
પણ એ પથ્થર કોણે સુજ્યા, ભાઈ ઈસ્કી ના જાણે બુઝરે. ૨૨૪
તો મુ... આજ કલિમાં હિન્દુ કોણ છે, તિસ્કા ભેદના જાણે કોઈરે:
જેણે સદગોર બ્રહ્મા પૂરા સેવીયા, આજ સાચા હિન્દુ સોહીરે. ૨૨૫
તો મુ... તારા દિલમાં દેવલ ખુબહે, ત્યાં બેઠા નિરંજન જોયરે:
તાલ મૃદગ જાણો દિલમાં, તેજ આજ કલિમાં હિન્દુ સોહેરે. ૨૨૬
તો મુ... કાયા મંદિર છે આપણું, ત્યાં બેઠા નિરંજન જેહરે,
તેને પ્રેમની પાત્રી ચડાવીએ, અને હરિશું છાના રાખી નેહરે. ૨૨૭
તો મુ... આણી જીભ્યાએ તાલ બજાવીએ, અને દિલમાં માદલ સારંગરે:
બ્રહ્મ જ્ઞાનના ગીતાં ગાઈએ, હરિશું છાનાં રાખો રંગરે. ૨૨૮
તો મુ... તમે રંગ રાખો ગોર નરસું, અને છોડો માયાની આશરે:
તમમાં સાંઈ એમ છે, ભાઈ જેમ ચંપા ફુલ માંહે વાસરે. ૨૨૯
તો મુ... જેમ ફુલ માંહે વાસ છે, જેમ હરિ છે તમ હજુરરે:
જે ચૌટે ગીતાં ગાવે બાવલે, તે ગાફિલકે મન દુરરે. ૨૩૦

તો મુ... જેને સદગોર બ્રહ્માજી ભેટીયા, તે બોલે બ્રહ્મ જ્ઞાનની વાણરેઃ
નિત્ય નિત્ય ગતમાં આવી મલે, આજ કલિમાં હિન્દુ પરમાણરે. ૨૩૧
તો મુ... કલિમાં હિન્દુએ એક છે, જેને નારાયણ દેવ વિશેષરેઃ
એમ કલિમાં બ્રાહ્મણ એક છે, એમ મુસલમાન પણ એકરે. ૨૩૨
તો મુ... હિન્દુ ગોર બ્રહ્માની હદમાં ના રહ્યા, મુસલમાને મહંમદ ઉપરના આણ્યા ઈમાનરેઃ
જે ગોર બ્રહ્માના ઘરને ભૂલી ગયા, તબ એ દોએ ધરાયા નામરે. ૨૩૩
તો મુ... દેખો વ્રતિયા ક્યા કરે? જૂના વ્રત ધર્મને ધાએરેઃ
એ વ્રત ધર્મની વેલા વહી ગઈ, પ્રત્યક્ષ દેવ ઘટમાં બેટા આએરે. ૨૩૪
તો મુ... આજ પ્રત્યક્ષ બેઠા સાંઇયા, તે તલતલ ના લેખાં લેહરે,
જે હરામ ટુકડા ખાવે પારકા, તે આજ નિશ્ચે દોજક જાએરે. ૨૩૫
તો મુ... વ્રતિયા વ્રત ધર્મને જાણે નહિ, આજના વ્રત વછોડી જાયરેઃ
તે ઠામ હરિના જાણે નહિ, તે શુનકારના પૂજે પાયરે. ૨૩૬
તો મુ... વ્રતિયા શુન પૂજે બાવલે, એ મૂર્ખનાં જાણે કોઈરેઃ
જેણે ત્રણ ભોવન પેદા કર્યા, તે શુનકારમાં કેમ હોએરે? ૨૩૭
તો મુ... એ નિરંજન દેવ તો આગળ હતા, જ્યારે ન હતી આદમ ની જાતરેઃ
જ્યારે નિરંજને ઓંમકારે રૂપ ધર્યા, ત્યારે સંસાર નિપાઓ પોતાને હાથરે. ૨૩૮
તો મુ... વ્રતિયા વ્રત ધર્મ જાણે નહિ, તે કુળ વછોડી જાએરેઃ
બેસે ઉંચે થાનકે પણ્ડિત થઇ, તે દિદાર શાહના ના પાએરે. ૨૩૯
તો મુ... તેને દિદાર નદે સાંઇયાં, જે ઘર ઘરનાં ટુકડે અહાર લેએરેઃ
તે શિરકી કાઢે પાઘડી, અને ઘર ઘર ફેરા દેહરે. ૨૪૦
તો મુ... ઔટ ક્રોડી વાડી દયાલની, તે દેવે રચી છે આપરેઃ
જે વ્રતિયા યતી હોઇ ચુંટાવસે, તેને પંચ ગાય માર્યાનો પાપરે. ૨૪૧
તો મુ... કાયા વાડી છે દયાળની, તે દેવે પોતે રચી છે જેહરે,
વ્રતિયા જતી તેને થડથી ચુંટાવસે, તેના પાપનો ન હોવે છેહરે. ૨૪૨
તો મુ... આજ કલમાં વ્રતિયા કોણ છે? તેના ભેદના જાણએ કોઈરેઃ
પાંચ વશ રાખી ક્રિયા સો પાલશે, સદગોર કહે કલિમાં વ્રતિયા સોહિરે. ૨૪૩
તો મુ... રોમ બિચારા ક્યા કરે? જેને પાપ કપટ દિલમાં હોએરેઃ
જો સાચવટ હોયે દિલમાં, તો રોમ ન ચુંટાવે કોઈરે. ૨૪૪
તો મુ... આ રૂખ સર્વ વ્રતિયા તોલ છે, ઉનકે શિર બાલ હોએરેઃ
તે જીવ દયા પાલે બોહોત કર, પણ તે સ્વર્ગે ના પહોંચ્યા કોએરે. ૨૪૫
તો મુ... આજ ઘટમાં વ્રત કમાઇએ, ઘટમાં ધર્મના ઠારરેઃ

આ ધર્મ વ્રત છે દિલમાં, બાહેર ફરે સો ગમારરે. ૨૪૬

તો મુ... યોગી જંગમ બોહોત હે, બોહોત કરે ગુમાનરેઃ
આજ કલિમાં ગોર નર આવીયા, ભાઈ તિસ્કાએ ના જાણે ઠામરે. ૨૪૭
તો મુ... યોગી યુક્તિ જાણે નહિ, અને દિલ ના રાખે પાકરેઃ
તે ટુકડા ખાવે પારકા, અને ફોગટ ચોલે રાખરે. ૨૪૮
તો મુ... યોગી જૂઠા આપ હે, અને યોગ વછોડી જાએરેઃ
તે તો ઠામ હરિના જાણે નહિ, તે પથ્થરને લાગે પાએરે. ૨૪૯
તો મુ... ઘટમાં તિર્થ સન્મુખા, ઘટમાં ધર્મનો દ્વારરે,
ઘટમાં ધર્મ કમાઈએ, બાહેર ફરે સો ગમારરે. ૨૫૦
તો મુ... કલિમાં સાચા યોગી જંબુદ્વીપમાં, તે જાણે સર્વે યોગીના ઠામરેઃ
જેણે સર્વે યોગ સુજીયા, તેના ઇંદ્ર ઇમામશાહ નામરે. ૨૫૧
તો મુ... આજ યોગી યુગમાં એક છે, જેણે સરજી ચારે ખાણરે,
તે યોગીનાં દર્શનથી છુટીએ, એથી અમર થાએ પ્રાણરે. ૨૫૨
તો મુ... દેખો મુંડિયા વ્યેરાગી ક્યા કરે? જે જ્યોત ધર્મને ધાયેરેઃ
જે ઠામ હરિના જાણે નહિ, તે ટુકડા માંગી ખાએરે. ૨૫૩
તો મુ... જ્યોતિયા મુંડીયા બૈરાગી જાણે નહિ, અન્ય યોગકા મારગ લહેરેઃ
જે શિરકી કૂટે પાઘડી, અને ઘર ઘર ફેરવે દેહરે. ૨૫૪
તો મુ... જ્યોતિયા જ્યોત પ્રકાશી જાણે નહિ, અને જ્યોતિ ધર્મને ધાએરેઃ
જ્યોતિ પુરુષનો ઘર ભૂલીયા, તે તો યુગમાં માંગી ખાએરે. ૨૫૫
તો મુ... તેણે કુળ વછોડ્યું આપણું, અને ઘર ઘર માંગે ભીખરેઃ
પોતાનું દિલતો થર નહિ, અને યુગને દેવે શિખરે. ૨૫૬
તો મુ... મૂંડ મૂંડાવે હરિ મીલે નહિ, એમ તિર્થ કરે પાપ ના જાએરેઃ
જો જ્યોતિ પુરૂષકા ઘર ભૂલી ગયા, તે ચૌટે બેઠા ગીતાં ગાએરે. ૨૫૭
તો મુ... ચૌટો ચૌટે ગાડર મૂંડીએ, તેમ જ્યોતિયા વૈરાગી તે તોલરેઃ
જો મુંડ મુંડાવે હરિ મીલે, તો એ ગાડર પામે મૂલસે.. ૨૫૮
તો મુ... તમે હ્રદય ખોલી જુઓ આપણું, કાંએ ભૂલાવો લોકરે?
જો મુંડ મુંડાવે હરિ મીલે? તો ગાડર પામે મોક્ષરે. ૨૫૯
તો મુ... આજ મુંડીયા વૈરાગી કોણ છે? તિસ્કા ભેદના જાણે કોએરેઃ
જેને સદગોર બ્રહ્માજી ભેટીયા, કલિમાં જ્યોતિયા મુંડયિા વૈરાગી સોએરે. ૨૬૦
તો મુ... આજ કલિમાં જ્યોત છે જંબુદ્વીપમાં, તેના અથર્વવેદમાં જાણો ઠામરેઃ
જે સદ્દગોરને વાયકે ચાલીયા, તેના મુંડિયા વૈરાગી નામરે. ૨૬૧

તો મુ... જ્યોતિ પુરૂષ એમપાઇએ, દેહી કસે દર્પણ થાએરે:
જેમ લોઢું બાઇએ અગનમાં, ઉપરે દેઇએ ઘણકેરા ઘાએરે. ૨૬૨
તો મુ... ઘણના ઘા તો એરણે સહ્યા, અગનમાં પેસે બહુ વારરે:
તોએનાં પાયા જ્યોતકું, તબ દીયા હથોડા મારરે. ૨૬૩
તો મુ... જેણે માર હથોડાની સહી, અને રાખ્યા અગન શું નેહરે:
તોએ ના પાયા જ્યોતકુ, તબ શરાણે છોલાવી દેહરે. ૨૬૪
તો મુ... જેણે દેહ છોલાવી આપણી, અને કછુ ના રાખી ખોટરે:
ઇતના કષ્ટ જ્યારે શિર સહ્યા, ત્યારે દર્પણે આવી જ્યોતરે. ૨૬૫
તો મુ... જ્યોત જ્યોત આવી દિલમાં, કસણીથી હુવા અમુલરે:
મુનિવર એસા લોઢીએ, જ્યેસા જ્યોત આરસી તોલરે. ૨૬૬
તો મુ... મનમાં કપટ છે આપણે, દીલમાં ભરીયા બહોતરે:
જ્ઞાનના ઘણે કરીને કૂટીએ, તો દિલમાં આવે જ્યોતરે. ૨૬૭
તો મુ... જ્ઞાનનો ઘણ કીજીએ, ગુરુ શું રાખી નેહરે:
સોક્રિયાની શરણ કીજીએ, તે ઉપર છોલાવો દેહરે. ૨૬૮
તો મુ... જેણે દેહ છોલાવી આપણી, તેણે કછુ ના રાખી ખોટરે:
કાટ માંહેલો મટી ગયો, ત્યારે દર્પણમાં આવી જ્યોતરે. ૨૬૯
તો મુ... દર્પણ દીલને કીજીએ, તો તને હરિ છે હજુરરે
જેણે ગુરૂની કશણી શિર સહી નહિ,તે ગાફિલ કે મન દૂરરે. ૨૭૦
તો મુ... આપણી દેહા દર્પણ તોલ છે, તીસકા ભેદના જાણએ કોએરે:
જેણે મોહોર છાપ નહિ ભિસ્તકી, તે ફિર ફિર લોહા હોએરે. ૨૭૧
તો મુ... પ્રથમ ઇતના કષ્ટ શિર સહ્યા, તે યુગ જાણે સૌ કોએરે:
તેણે ખોટ જ રાખી દિલમાં, તે ફિર હુવા લોહેકા લોહેરે. ૨૭૨
તો મુ... લોહેકા લોહા ફીર હુવા, મૂર્ખ ભૂલ્યા સત્પંથની વાટરે:
જબ લોહાર કે ઘર ગયા, તબ ઘડીયા બોહોતેરા ઘાટરે. ૨૭૩
તો મુ... એ ઘાટ ઘડ્યા ક્યા કીજીએ? એ પડ્યા લોહાર કે હાથરે:
જે વેલાથી સો વહી ગઇ, હવે પડ્યા ઘડાવે ઘાટરે. ૨૭૪
તો મુ... તમે ધર્મના છોડો બાપડે, સત્પથ સાચી વાટરે:
જે સત્પંથ છોડી અળગા ચાલીયા, તેતો પડીયા ચોરાસી ઘાટરે. ૨૭૫
તો મુ... ઘાટ ઘડ્યા હવે નહિ ફરે, આજ કલિયુગ છેલ્લી સંધરે:
સદગોર કહે પોકાર કર, પણ મૂર્ખ ના ચેતે અંધરે. ૨૭૬
તો મુ... દેખો મુલ્લા મસીતે ક્યા કરે? તિસ્કા ભેદ ના જાણે કઓએરે:

ત્યાં જઇને તે પોકાર કરે, પણ સાહેબ બેહેરાના હોએરે. ૨૭૭
તો મુ... જે જીભ્યાએ પોકારે બોત કર, પણ સાંઇ શું હેત ના લાયેરેઃ
જેને કશણી દિલમાં ના રહી, તેથી સાહેબ દયાવંતા ના થાએરે. ૨૭૮
તો મુ... ગાફલ પોકારે બોહોત કર, જાણે સાહેબ છે બહુ દૂરરેઃ
પણ જ્યેસા તનમાં પ્રાણ હે, તેસા યુગમાં છે ભરપૂરરે. ૨૭૯
તો મુ... ગાફલ કે મન દૂર હે, તિસ્થી સાહેબ હોવે બહુ દૂરરેઃ
જો સાચા નેહ હોવે દિલમાં, તો સાહેબ છે હજુરરે. ૨૮૦
તો મુ... છાના નેહ રાખી એ શાહ શું, કરો ગોર નરની આશરેઃ
પણ જ્યેમ નયણા માંહે પુતલી, ત્યેસા તેરે સાંઇ તુજ પાસરે. ૨૮૧
તો મુ... જ્યસી નયણા માંહે પુતલી, ત્યસા સાહેબ હજુરરેઃ
જેની માયા મમતા મરે નહિ, તે ગાફળ કે મન દૂરરે. ૨૮૨
તો મુ... જ્યેસી નેનું માંહે પુતલી, તેસા સબ ઘટ હરિ ભરપૂરરેઃ
જીસ્કા ઇમાન પ્રગટ્યા, તે ઘટમાં દેખે હરિ હજુરરે. ૨૮૩
તો મુ... દેખો મુસલમાન ક્યાકરે? સુન્નત કરાવે દેહરેઃ
કલમો ભણે એ જીભથી, પણ દિલ શું ના રાખે નેહરે. ૨૮૪
તો મુ... રોજા નિમાજ નિત્ય કરે, અને હરામ મુર્દાર ખાયરેઃ
તીસે મુસલમાન મત કહો, તે લક્ષ ચોરાસી ફેરા ખાએરે. ૨૮૫
તો મુ... શરાબ સ્યતાના પીજીએ, ને પર સ્ત્રી પાસે જાયરેઃ
તીસે મુસલમાન મત કહો, તે લક્ષ ચોરાસી ફેરા ખાએરે. ૨૮૬
તો મુ... હરામ મુર્દાર કોણ છે? તિસ્કા ક્યું ના જાણે વિચારરેઃ
જાુઠી બદગોઇ હરામ છે, જીવ હિંસા સો મુર્દારરે. ૨૮૭
તો મુ... નિંદા બદગોઇ હરામ છે, લાંચ રૂશ્વત સો મુર્દાર,
તીસે મુસલમાન મત કહો, તે પડે લક્ષ ચોરાસી ઠારરે. ૨૮૮
તો મુ... આજ કલમાં મુસલમાન કોણ છે? ઇસ્કા કોઇના જાણે ભેદરેઃ
સદગોર ઇમામશાહે ભાંખીયા, અયેસા બોલે અથર્વવેદરે. ૨૮૯
તો મુ... આજ કલમાં મુસલમાન કોણ છે? તિસ્કા કહું તમને વિચારરેઃ
જેણે પાંચે સુન્નત કરાવી દિલમાં, સોહી સાચા મુસલમાન દીનદારરે. ૨૯૦
તો મુ... પ્રથમ જીભ્યા સુન્નત કીજીએ, પરનિંદા જાુઠને વારરેઃ
હરદમ સાહેબને સંભારીયે, મુખથી કેને ના કહીયે મારરે. ૨૯૧
તો મુ... દુજી ઇન્દ્રી સુન્નત કીજીએ, પર સ્ત્રી ગમનને વારરેઃ
ચામ કટાવે એ બાવલે, ઇસ્કા ક્યા રહ્યા વિચારરે? ૨૯૨

તો મુ... ત્રીજી આંખની સુન્નત કીજીએ, બુરી નજર શું મત દેખરે:
રૂપ રંગ સુજા સાંઇના એક છે, એ સર્વે એક જ મીટ્ટી પેખરે. ૨૯૩
તો મુ... ચોથી કાનની સુન્નતકીજીએ, હરિ નામ સુણતા દિન જાયેરે,
કેની નિંદા બદગોઇ સુણે નહિ, સોહી મુસલમાન ભીસ્તી કહેવાએરે. ૨૯૪
તો મુ... પાંચમી હાથ પગની સુન્નત કીજીયે, કોઇ પ્રાણી ઉપર હાથ ના ઉઠાએરે:
મારતા જીવને મુકાવીએ, ભાઈ અસતે ના દીજે પાએરે. ૨૯૫
તો મુ... પાંચે સુન્નત દિલમાં કીજીએ, અને ઈમાન સાબુત રાખરે:
રોજા નિમાજ કરે બંદગી, સો મુસલમાન દિનદાર પાકરે. ૨૯૬
તો મુ... જીકર બંદગી કલમા કહે, ગોર નર શું ઈમાન લાએરે:
જો નિત્ય નિત્ય ગતમાં આવી મલે, સો મુસલમાન ભિસ્તી કહેવાએરે. ૨૯૭
તો મુ... દયા દયા સબ કોઇ કહેવે, પણ દિલમાં ના રાખે સત્યરે:
સાચા મુનિવર આપણા, ઉનકું દયા આંખો અન્નતરે. ૨૯૮
તો મુ... આંખા અન્નત કેમ જાણીયે? જેણે ભેટ્યા સદગોર નુરરે:
જેણેજ્ઞાન આંખે શાહ નિર્ખીયા, તેનાં પાપજ થાયે દુરરે. ૨૯૯
તો મુ... દો દો આખાં સર્વને છે, પણ ઉલટા દેખે લોકરે:
જેણે પાંચ પવિત્ર કીધા નથી, સોકેમ પાવે મોક્ષરે? ૩૦૦
તો મુ... મોક્ષ મુક્ત તો પામીએ, જો દેહી કીજે મહી તોલરે:
તેમાં નેહકા રવૈયા બાઇયેં, તો શાહ માખણ પાવે અમોલેર. ૩૦૧
તો મુ... દુધ દહીમાં ગ્રથ છે, તેને પ્રગટ ના દેખે કોઈરે:
તે જ્યારે મથીને બાહેર કાઢીએ, ત્યારે ગ્રથ કહેવે સબ કોઈરે. ૩૦૨
તો મુ... ગોર નરશું વલોણા વલોઇએ, કૂડ કપટથી મત રાચરે:
સંસારમાંથી ગોર નર ગ્રથ કાઢી લીજીએ, અને દુનિયા તજીએ કરી છાસરે. ૩૦૩
તો મુ... જે ગોર નર શું વલોની ન શક્યા, અને કરતા મોટી વાતરે:
તે સંસારી ચાહે છાશકું, તેને ગ્રથ ના આવે હાથરે. ૩૦૪
તો મુ... દુનિયા છાશકું રાચીહે, સંસાર આહે છાછી તોલરે,
દન ચાર જો છાછી રાખીએ, તો કછુ ના આવે મોલરે. ૩૦૫
તો મુ... મૂલના આવે છાશકા, તે ખાટી હોવે તત્તક્ષરે:
પણ ગ્રથ મોંધે મૂલ છે, તે રાખો બોહોતજ પક્ષરે. ૩૦૬
તો મુ... એસા વલોણા વલોવો સાચસું, તમે દાનત રાખી ઠામરે:
સંસારમાંથી ગોર નર ગ્રથ લીજીએ, આપણએ છાછી શું નાહીં કામરે. ૩૦૭
તો મુ... પ્રત્યક્ષ આપણી કાયા ગોલી છે, તેમા ગોર નર રવૈયો બાએરે:

જો દમે દમે દેહા વલોવીએ, તો શાહ માખણ નયણે આએરે. ૩૦૮
તો મુ... એ પડછા છાછીકા યું કહા, આપણા હ્રદયમાં દેખો ખોલરેઃ
આ સત્પંથ પદારથ એમ છે, જેમ છાછી ગ્રથને મોલરે? ૩૦૯
તો મુ... અયેસા માખણ તો પાઈએ! હરિ શું વલોવતાં શંકામા રાખરેઃ
તમે તબ જા પાવો ગ્રથને, જો સંસાર તજો કરી છાસરે. ૩૧૦
તો મુ... જબ લગી કાયા આપણી, તબ લગ પીર શાહ વલોવો ઠામરેઃ
ક્યા ગોળી જયારે વણસી જાશે, પછી કછુ ના આવે કામરે. ૩૧૧
તો મુ... જબ કાયા ગોલી ફૂટી ગઈ, જેની દાનત ના રહી ઠામરેઃ
એ જીવ છાછ માંખણથી રહ્યા, પછી ગયા લક્ષ ચોરાસી ઠામરે. ૩૧૨
તો મુ... આજ કલિયુગમાં વેલા છે દોહેલી, તમે રાખજો આપણુ આપરેઃ
જો સદગોર ના ફર્માવ્યા કીજીએ, તો જાવે લક્ષ ચોરાસીના પાપરે. ૩૧૩
તો મુ... પાવલ પીને જે ગાફલ હોઈ રહ્યા, તેને સાહેબ દેશે ઘણકેરી મારરેઃ
સતી લોક તમે સાચા ચાલજો, તો ઉતરશો ભવ પારરે. ૩૧૪
તો મુ... અમરાપુરમાં વાશો તમારો, તે ઉપર કલ્પવૃક્ષની છાંયરેઃ
મનગમતા મેવા ભોગવશો, આનંદે અમૃત ફળ ખાએરે. ૩૧૫
તો મુ... પૂરા સત્પથ કમાઈએ, તો પરીયા તરશે ઈકોતેરસો આયેરેઃ
ઈકોતેરસો માઈ, બાપને સાસરી સાતના, તે લેઈ અમરાપુર જાએરે. ૩૧૬
તો મુ... એવા સુખ ત્યાં ભોગવો, વેહતરણી ઉતરો પારરેઃ
ગોરની સતે પાવલ પીજીએ, તો હરિ દેવે ત્યાં દિદાર રે. ૩૧૭
તો મુ... આદ અંતના દેવ એકઠા થાશે, જેણે કશણી કીધી ખાસરેઃ
જો ગોર ઈમામશાહનું ફરમાન માનશે, તો થાશે અમરાપુરમાં વાસરે. ૩૧૮
તો મુ... અમરાપુરમાં સુખ પામશો, તે ઈમામશાહને ફરમાનરેઃ
આ તપસ્વી ગોર ઈમામશાહ ઓધારશે, તમો અમર થાશો નિરવાણરે. ૩૧૯
તો મુ... પ્રથમ આઠ લાખ કરણ સરજીયા, ત્યાં ગોર ઈમામે તપસ્યા કીધી જાણરેઃ
એ ગોર પ્રતાપે અનંત કરોડી જીવ ઓધર્યા, જેણે અવિચળ રાખ્યું ઈમાનરે. ૩૨૦
તો મુ... પછી ચાર કલફે ઝાખા તર્યા, મેઘા કીન્નર અને તેત્રીસ ક્રોડી સિષ્યા જાણરે,
આ ગોરના તપે કરીને ઓધર્યા, અમર થયા નિર્વાણરે. ૩૨૧
તો મુ... કરતા યુગે બ્રહ્માજીએ તપ કીધા, સત્પથે ધાયા ભક્ત પ્રેહેલાદરેઃ
ત્યાં ગોરનાં તપે પાંચ ક્રોડ જીવ ઓધર્યા, તે પામ્યા અવિચળ રાજરે. ૩૨૨
તો મુ... ત્રેતા યુગે વશિષ્ઠજીએ તપ કીધા, તે ગોરે તપ કીધા ખાસરેઃ
ભક્ત હરિશ્ચંદ્ર ક્રોડી સાતશું, તે પામ્યા વઈકુંઠ વાસરે. ૩૨૩

તો મુ... દ્રાપર યુગે વિદુર વ્યાસ ગોરે તપ કર્યા, પૂરા પ્રેમે હરિશું ચિત લાએરેઃ
તેણે તપે નવ ક્રોડી યુધિષ્ઠર નીપન્યા, તે પોહોંચ્યા સ્વર્ગાપુર માંહેરે. ૩૨૪
તો મુ... કલિયુગે બાર ક્રોડી જીવ નીપન્યા, તે પીર સદરદીન સાથે જાયેરેઃ
ગોરે કંઇક મોટાઇ આણી દિલમાં, જેથી વજ્જર ભીંત આડી થાયેરે. ૩૨૫
તો મુ... એક પગે ગોર ઉભા રહ્યા, ગલામાં તોક પેહેર્યો તે વારરેઃ
એણી પેરે છમાસ ગુરૂએ તપ કર્યા, ત્યારે સાહેબે દીધા દીદારરે. ૩૨૬
તો મુ... આદીનાં ગોર પીર સુદર દીન કહીયે, તેના પીર હશનશાહ પરમાણરેઃ
તેમના પીર ઇમામશાહ જાણજો, અથર્વવેદી ગોર એ જાણરે. ૩૨૭
તો મુ... એ અગમ ચરિત્ર સુણો દેવના, સત્પંથના એ વ્યવહારરેઃ
ગોરના વચન અવીચલ પ્રમાણશે, તે પામશે અમરાપુરનાં દ્વારરે. ૩૨૮
તો મુ... આગે ચાર કલફ ત્રણે યુગ વહિ ગયા, આજ કલિયુગ છેલ્લી સંધરે,
તેમાં ચેતી શકો તો ચેતજો, નહિ તો પડશો ચોરાસીને બંધરે. ૩૨૯
તો મુ... ઇંદ્ર ઇમામશાહે એમ ભાંખીયા, તમે સાંભળો મુનિવર ભાઈરેઃ
જો આ છેલ્લી સંધે આવી મળો, તો મુનિવર સાચી તમારી કમાઈરે. ૩૩૦
તો મુ... પીર ઇમામશાહે સહી ભાંખીયા, સચિયારા અવિચલ રાખો ઇમાનરેઃ
સદ્ગોરજી વાણી એમ બોલીયા, સુણો મુનિવરો પૂરે ઇમાનરે. ૩૩૧
તો મુ... આવા અથર્વવેદી ઇમામશાહે, ભાંખીયા, આ કલિયુગે છેલ્લી સંધરેઃ
જે કોઇ ભણે સુણે ને પાલસે, તે પામશે નવ નિધરે. ૩૩૨
તો મુ... આ વેદ વચન એકમને સાંભળો, તમે એકાંતે નરને નારરેઃ
આ કહેણીયે જે ચાલશે, કહે ઇમામશાહ, તે નહિ અવતરે દૂજી વારરે. ૩૩૩

સત્પંથ કર્મ પ્રયોગ.

પ્રકાશ પહેલો ૧ (સમષ્ટિ ધર્મ)

દોષ મુક્તોજ દોષ મુક્ત કરાવે છે.

મંગળાચરણ.

શ્રી પર, પરા, પરમ, પરમો, પરમાત્મા, આદ પુરૂષ, નિરંજન, નિરાકાર, સરજન હાર, રક્ષણહાર, સંહારનાર, મોક્ષદાતાર, પરમપૂજ્ય, કિરતારના પૂર્ણ વખાણ કોઇ પણ કરી શક્યું નથી, સાક્ષાત, પરમનુર શ્રી બ્રહ્માજી જેવા પણ 'અગમ અગોચર' કહી રહ્યા. વેદ 'નેતિ નેતિ' પોકારી ગયા, કિતાબોએ, 'કુલ્લે સ્યેયૈ-મુહિત' 'મઝહરૂલ અજાયબ,' 'અલી યુલ અઝીમ,' 'એલીયા એલીયા' 'અર્થાત' ' સર્વત્ર વ્યાપક', 'અગાધ,' 'અપાર''નવીન નવીન કળા પ્રગટાવનાર' 'અતિ મોટો' '(અલી)' ગાયા કર્યું છે આવી સ્થિતિ જ્યાં માહન્ મંડળની હોય તો પછી મારા જેવા પામરની શી ગુંજાસકે એના વખાણમાં શ્વાસ ભરી શકું? એ શ્રી

પરમ કૃપાળુ હોવાથી પોતાના સરજ્યાની સહાયાર્થે વખતો વખત મનુષ્ય રૂપે પધારી અમ અપરાધિયો ઉપર અનેકાનેક ઉપકારો કરનાર પરમ કૃપાળુના ચરણ કમળમાં શીર્ષ રાખી, એ વર્તમાન સમયના નુરી પુરૂષની ઓળખાણની ખોળમાં જીવન વ્યતિત કરતાં તે નામનું સ્મરણ રહેશે, એટલાજનેજ મારો મનુષ્ય જન્મ સફળ થવાનો માર્ગ માની એજ વખાણ, ભક્તિ જે કાંઇ ગણાશે તે ગણી સંતોષ પામીશ.

સત્પંથ.

'સત્પંથ,'વર્તમાન સમયના નુરી પુરૂષની સેવામાં રહેણી કહેણીના અભેદને કહે છ. તે ઓશ્રી જે આજ્ઞાઓ નિયમતિ સત્ય માર્ગ સુલ્લભ થવા કરી ગયા છે તેમાં સંકલ્પ વિકલ્પ થવા ન દેવો તે કહેવાય.

સત્પંથીઓ.

'સત્પંથીઓ,' ઘણા દેશો, ગામો, જ્ઞાતિયોમાં હોવાથી તેઓ શ્રી સદગોરની આજ્ઞા પાળવા ઉમંગી હોવા છતાં સમજ ફેરના કારણે પવિત્ર આજ્ઞાઓમાં ડોળ શોભા દેખાડવાની અભિલાષાએ કે અજાણ પણે કે કોઇ ધૂર્તોની ધૂર્તતાએ, કે દેખા દેખીના ચેપમાં ફસાયાથી, ઘણો ફેરફાર કરી, પવિત્ર વિધિઓને નિયમોમાં અવળ સવળ ગોટાળા વાળ્યા છે, જેથી કરી ધર્મ કલંકિત થયું, કેટલાએક ગર્વિષ્ટો ધર્મ સુધારાને બાને કુપંથગામી બની પાખંડ પૂજતા થઇ ગયા.

જ્ઞાતિ કે ગ્રામ વ્યવહારોમાં ગમે તેવો ફેરફાર હોય તો નભે! પણ ધાર્મિક વ્યવહારો કે નિયમોમાં જરા પણ વધઘટ, કે છુટ છાટ ચાલેજ નહિ. સર્વત્રના સત્પંથીઓ એકજ શાસ્ત્રાધિન હોવાથી ધર્મવિધિ એકજ પ્રકારની બધે હોવી જોઇએ.

ચાર આશ્રમો.

મનુષ્ય તન માટે પ્રમાતમાએ મોક્ષ સરળ કરવા ચાર આશ્રમો આયુષ્યનાં પ્રમાણે નિર્માણ કરી આપ્યા છે. તેમાં મુખ્ય બ્રહ્મચર્યાશ્રમ છે, જેનું બ્રહ્મચર્યાશ્રમ સફળ થાય છે, તેનું જ આખું એ જીવિત સફળ થઇ, તે મોક્ષ માર્ગનો અધિકારી થાય છે,

૧. બ્રહ્મચર્યાશ્રમ, ૨. ગ્રહસ્થાશ્રમ, ૩. વાનપ્રસ્થાશ્રમ, ૪. સન્યાસાશ્રમ,

બ્રહ્મચર્યાશ્રમ.

ભક્તિબ્રહ્મચર્યા આશ્રમની હદ શાસ્ત્રોમાં નીચે પ્રમાણે વર્ણવેલ છે, બાળક આશરે ૫-૭-૯કે ૧૧ વર્ષનો થાય, ત્યાર પછી તેને ધર્મ સંસ્કાર કરવો, એટલે બાળકને સ્નાનાદિએ પવિત્ર કરી પવિત્ર દેસી સ્વેત વસ્ત્રો ધારણ કરાવી, યજ્ઞ સમીપે ઉભો રાખી (માણ લેવરાવી) તેને અમૃત સીચન કરી, મુખી આજ્ઞાએ ગતને સત પ્રમાણે ભોજન નાદિ પ્રશાદ આપી, શુભાશિષ લેઇ ગુરૂ (ભણાવનાર મહેતાજી) દ્રારે વિદ્યાભ્યાષ માટે શિશુને રાખવો. પ્રથમ એવા આશ્રમો નભાવી શકાતા હોવાથી બોહોળા પ્રમાણમાં હતા. સત્પંથિયો ધારે તો હજુ એક મોટૂ પવિત્ર આશ્રમ ઉઘાડી શકે તેમ છે, જ્યાં સુધી એવા પવિત્રાશ્રમો હયાતી ન હોય

ત્યાં સુધી ગ્રામ, તાલુકા કે જીલ્લાની વિદ્યા શાળામાં વિદ્યાભ્યાષ કરાવવો. ધાર્મિકજ્ઞાનની કેળવણી જ્યાં પૂરણ અપાતી હોય, તેવી શાળામાં ગોઠવણ કરવી, નકાં સ્વઘરે શાળાના અભ્યાષ કર્મ પછી વડીલોએ ધાર્મિક અભ્યાષ કરાવવો.

ઓછામાં ઓછા દિકરાને ૨૦ વર્ષ અને દિકરીને ૧૬ વર્ષ યોગ્ય ગુણ કુળ જ્ઞાન સ્વરૂપ પ્રેમાળ ને સમાનતાવાળું જોડું ખોળી દિકરા દિકરી ને પરણાવી વ્રાભયયોક્ષમ પુર્ણ કરાવી ગ્રહસ્થાશ્રમી બનાવવા. અગ્યનાં કારણોઓ કદી બાળ વયમાં બાળક, બાળકી પ્રણાવ્યા હોય, તો પણ ગ્રહસ્થાશ્રમી તો ઉપર લખેલી વયેજ કરવા, નાની વયમાં પ્રણાવતી વેળા વર, કન્યાની આયુષ્યનો ફેરફાર ઉપર પ્રમાણેજ રાખવો.

બ્રહ્મચારીના નિયમ.

૧. ખોરાક જેથી વિષય (કામાગ્નિ) ઉત્તપન્ન થાયે તેવો તીખો, માદકપણાવાળો ના લેવો.

૨. આશન પૃથ્વી ઉપર જ રખાય તો ઉત્તમ છે, એક જ ચાદર ખાદીની, અગર કામળો રાખવો.શરદ ઋતુમાં બે રાખવા એક (૧) ઓઢે ને એક(૧) પાથરે.

૩. સ્નાન પવિત્ર જળ નિર્મળ અને તાજું (તરતનું) નદી, કુવા, તળાવ, નળાદિનું ઉનું કર્યા વિનાનું જ લેવું, વિધ્ન કે મંદવાડનાં કારણએ ગુરૂ કે વૈદ્યની આજ્ઞા હોય તોજ ઉનું પાણી લેવું

૪. આળશ, પ્રમાદ તજવો, નિંદ્રા અલ્પ કરવી. ગુરૂ સેવા ને સ્વધ્યાય પૂર્ણ પ્રેમે કરવા.

૫. મલિનતા બાંહ્યાંતરની પળવાર પર રેહવા દેવી નહિ, લાઈ સુતકાદિ આવે, મુદત થયે તુર્ત ઉતરાવી નિશદિન પવિત્ર રેહવું.

૬. શ્રૃંગારનાં સોળે ચિન્હો, અષ્ઠ પ્રકારનાં મૈથુન, દર્પ સુદ્ધાંત ત્યાગવા, કોઈનાં કે પોતાના ગુપ્ત અંગો ભણી દ્રષ્ઠી કરવી નહિ.

૭. કોઈ પણ સ્ત્રી જાતી સાથે કોઈ પણ સમયેઃ કોઈ પણ પ્રસંગમાં, કોઈ પણ સંજોગોમાં એકલા ઉભું રહેવું નહિ, તેમ વાત પણ ન કરવી. તેનાં અંગો ભણી દ્રષ્ટી પણ ન કરાય, તેમ સ્ત્રી જાતીનાં વખાણ, સ્વરૂપ કે ગુણ સંભાર્યા કે કહ્યા ન જાય.

૮. સ્ત્રી જાતીના ચિત્રામણો, ચારિત્રો, શ્રંગાર રશની નવલકથાઓ ન જોવી કે વાંચવી.

૯. કોઈનાં પણ સ્વરૂપનું ધ્યાન, યાદી, ચિત્તવનઃ હ્રદય ઉપર રહેવા ન દેવું. ગુરૂવિના અન્ય કોઈ પણ વ્યકિતનું સ્મરણ ન રહે.

૧૦. સંધ્યા ચારે વખતની, યજ્ઞ(ઘટપાટની) સેવા નિત્ય પૂર્ણ પ્રેમે સંભારી, સાચવી કરવી, તેમાં ભંગ પડવા નાં દેવું.

૧૧. ગુરૂજનો એટલે. માં, બાપ, દાદા, દાદી , કાકા, કાકી, ફઈ, ફુવા, મામા, મામી, માસા, માસી, ગુરૂ, ગુરૂપત્ની, વડીલબંધુ, મુખી, મુખિયાણી આદીની આમન્યા પાળી તેઓના વચનાધિન રેહવું.

ગૃહસ્થાશ્રમી થયા પછી પણ જન્મ પ્રયંત બ્રહ્મચારી રહી શકે છે. ગ્રહસ્થે શાસ્ત્રાનું કુળ જે સ્ત્રી સાથે પાણી ગ્રહણ કરેલું હોયઃ તે વિના અન્ય ગમે તેવી સ્વરૂપા, સદગુણી, આદિ,

મોહક, લાવણ્ય મયી કે ગુણીનો મોહ, પ્રેમ, ઇચ્છા, વખાણ, ખ્યાલ, ધ્યાન, ચિત્તવનાદિ કદીએ ન કરવા. સ્વકીયા ને પણ રજો દર્શનનાં છઠ્ઠે દિવસે રૂતુદાન આપ્યા પછી સાતમે દિવસે સુતક ઉતરાવી બીજીવારના રજો દર્શન સુધી બ્રહ્મચર્ય દમ્પતી (બન્ને સાધ સાધવી) એ પાળવું. મિથ્યાહાષ્ય વિનોદનો ત્યાગ કરવો. તો તેથી જીવન પર્યાંત બ્રહ્મચારી રહી શકે છે.

જીવન પ્રયંત એકલા બ્રહ્મચારી (ત્યાગી)નજ રહી શકાયઃ શાસ્ત્રો એ બાંધેલ મર્યાદાનો ઉચ્છેદ કરનાર દોષિત ઠરેછેઃ બ્રહ્મચર્ય પછી ગ્રહસ્થા શ્રમ, પછી વાનપ્રસ્થ, પછી સન્યાશનો જે પ્રતિબંધ મહાપુરૂષોએ રાખ્યું છે, તેજ યોગ્ય છે. તેનો અનાદર એજ મહાદોષનું મૂળ છે.

ગ્રહસ્થાશ્રમ.

વીસ(૨૦) વરસ પછી યોગ્ય કન્યાનું પાણી ગ્રહણ કરી તે સાથે સશાસ્ત્ર સંસાર વ્યવહારનાં કર્મો (૫૦) પચાસ વરસની આયુષ્યસુધી કરતા રહી પ્રજા સદગુણી ઉછેરી પરમાર્થાદિકાર્યોમાં પ્રવૃતતા રહેવું.

આ પુસ્તકમાં ઘણા ખરા સર્વ નયિમો સર્વાશ્રમીયોના વર્ણાઇ ગયા છે.

વાનપ્રસ્થાશ્રમ.

પચાસ(૫૦) વરસની આયુષ્ય સુધી ગ્રહકાર્ય અને સંસાર વ્યવહાર પ્રમાર્થ સાધી ર્ક્યા કરવા. એકાવન (૫૧)ના વર્ષથી એટલે લગભગ સ્ત્રીને રજ બંધ થઇ જવાનો સમય હોય છે ત્યારથી સંસાર વ્યવહારનું એકાંતિક કર્મ બંધ કરવું. સાધ સાધવીએ સાથે રહી ગ્રહ, સંસારિક કાર્યો બંધ કરી પ્રમાર્થિક કાર્યો આદરવાઃ નિર્વાહની ચિંત્તા પરિવારના શિર હોય છે. તેમ નાં હોયતો નિર્વાહ જેટલું જ સંચય રાખી બાકી પ્રમાર્થ સાધવું.

સન્યાસાશ્રમ.

ત્રેસઠ(૬૩) વરસની આયુષ્ય સુધી સાધ સાધવી કાંઇપણ ગ્રહ કાર્ય પ્રમાર્થે સાધવા, કે પરિવાર પોષવાના પ્રમાણમાં કરી શકે છે. તેને ચોસઠ (૬૪) માં વર્ષ પછી તો પોતાના નિર્વાહનું સંપાદન કર્યા પછી સ્મરણાદિ વિનાં અન્ય કાંઇ કરવાનું રહેતું નથી.

ખરો સન્યાસિતો ગ્રહસ્થા શ્રમી છતાં સર્વ શ્રી નિષ્કલંકી નારાયણને જ અપર્ણ કરેછે. જેનું સર્વસ બ્રહ્માર્પણ હોય છે તે સદાએનો સન્યાસી છે. ઘર, બાર, કુટુંબાદિ ને ત્યાગી (તેને રઝળાવી મારી) ફક્કડ બની જગતમાં અક્કડ ફરનારા ત્યાગી નહિ પણ ઢોંગી ધુતારા છે. તેને સદાને માટે ત્યાગવા.

પ્રભાત ને મેદાન.

નાની'પ્રભાત' (સવાર)માં છો ઘડી રાત રહે તે મસયે ઉઠી મેદાને જવું: મેદાને જવા બેસતા પશ્ચિમ દિશાએ મુખ કે પીઠ કરી કદીએ બેસવું નહિ, બનતાં સુધી ઉત્તર દિશાએ મુખ કરીને ન બેસાએ તે ઠીક છે. નવાણ, તળાવ, નદી કે દરીઆ નજીક, પવિત્ર દેવનાં સ્થળોમાં, કબરસ્તાનમાં મેવાના ફળઉ ઝાડ નીચે, કે રસ્તામાં ન બેસવું. દક્ષિણ દિશાએ મુખ

રહે ને ગુપ્ત અંગોકોઇની નજરે ન પડે તેવી રીતે બેસવું. હાથ પાણી લેવા(ગુહ્ય ઇંદ્રિયો સ્વચ્છ કરવા) પાણી ઓછામાં ઓછું અઢી શેર પવિત્ર(મલ મુત્ર કે કાંઇ એંઠવાડો લાગેલનું ન હોય તેવું) લઇ જવું, જેથી બંન્ને ગુહ્ય ઇંદ્રિયો પવિત્ર થઇ રહે. મેદાને બેસતાં જે દિશાએથી વાયુ આપણી સમીપ આવતો હોય તે ભણી તેને મુત્રની છાંટન લાગે તેવી રીતે પાણી રાખવું. ગુહ્ય ઇંદ્રિયો પવિત્ર કરતાં અવશ્ય લક્ષમાં રાખવું કે પ્રથમ ઉપસ્થ ઇંદ્રિયને ધોઇ પવિત્ર કરવી, તેમાં પુરૂષ વર્ગે પ્રથમ ઉપસ્થ ઇંદ્રીયની પ્રથમ નાડી જે ગુદાપાસેથી આવેલી છે તે નાડી ઉપર બે આંગળાં રાખી જરા ભાર દઇ દબાવી ઇંદ્રિયના મૂખ સુધી તાણી લાવી ખોંખારો કરવો, એવું ત્રણ વખત કરી, ઇંદ્રિયના મુખ ઉપર આવેલ વીર્યના ટીપાને ધોઇ નાખવું, એમ નાડી સાફ કર્યાથી વીર્યનું ટીપું નાડીમાં રહેવા ન પામે, જેથી પથરી, પરમીઓ, ગરમી આદિ ભુંડા રોગો ઉપજવાનો ભય રહે નહિ. ઉપર પ્રમાણે જો સ્વચ્છ ન કરે તો પેશાબ થયા પછી થોડી વારે વીર્યનું ટીપું પોતાની મેળે બહાર સરી આવી લુંગડું ને શરીર અપવિત્ર કરે છે. એ ટીપું કદી બહાર ન આવે તે રગમાં ને રગમાં રહી સુકાઇ જાય તો વર્ણેલભુંડા રોગો ઉપજી શરીરનો નાશ કરે છે. શરીર કે લુગડાને વીર્ય મુત્ર મળાદિ અપવિત્ર વસ્તુની જરાપણ છાંટ લાગેલ હોય તેવા શરીર કે તેવા વસ્ત્ર પહેરી ધર્મ ક્રિયા આદિના પવિત્ર કાર્યો ન કરી શકાએ, પવિત્ર વસ્તુઓને ન અડાય, પવિત્ર સ્થળોએ ન જવાય. તેથી શરીર અને સર્વ વસ્ત્રો ધોઇ પવિત્રજ રાખવા. પ્રથમ ઉપસ્થ ઇંદ્રિય સ્વચ્છ કરવી અને પછી ગુદાને ડાબા હાથે સ્વચ્છ કરવી.

મેદાને જવા બેઠા હોઇએ ત્યાં સુધી શ્વાચ્છો શ્વાસ ઓછો લેવાય તો સારું. દુષ્ટ જંતુઓ શ્વાસમાં ન મળે તો મંદવાડનો ભય રહેતો નથી.

મેદાને જઇ આવી પવિત્ર માટી (જ્યાં છાણ,મૂત્ર, માળાદિના પડતું હોય, તેવા સ્થળની) લઇ સ્વચ્છ પાણી એ પલાળી સારી રીતે હાથ ધોવા, જેથી મળની ચીકાશ હાથ ને ચોટેલી રહેવા પામે નહિ. પુનઃપાંચ કોગળા (ગળા સુધી પાણી પહોંચાડી કાઢી નાંખવું) તે રીતે કરવા, મોઢું ધોવું: છેવટે પગ ધોઇ, પવિત્ર થઇ, દાતણ કરી વિધિસહ સ્નાન કરવું.

જ્યારે જ્યારે મેદાને જવું પડે ત્યારે વર્ણવ્યાનુસાર પવિત્રથવાના સર્વ નિયમોનું સેવન કરવું. દાતણ સ્વારમાં ફક્ત એકજ વખત કરે, પુનઃઆવશ્યકતા નથી. મેદાને બેસતાં જ વસ્ત્રો અંગે ઉપર હોય તે સર્વ ધોઇ પવિત્ર કરવા.

ક્ષૌર

'ક્ષૌર' (હજામત) કરાવવા હજામ(નાયી) મૂંઢ, રમતિયાળ, ચોર, લુચ્ચો, કે હાથે, પગે, કે આંખે ખામી વાળો ન હોવો જોઇએ. હજામતમાં રાચ સારા, તેજ ને સ્વચ્છ કરેલા હોય. પાણી પવિત્ર ચોખ્ખું હોવું જોઇએ. સાબુ આદિ સાહિત્યો ખાતરીથી પવિત્ર હોવા જોઇએ. હજામત કરાવી સ્નાન વિધિ યુક્ત કરવું, ને જે વસ્ત્રો શરીરે ધારણ કરેલા હોય તે સર્વ સ્વચ્છ કરી ધોવા.

 અપવિત્ર વસ્ત્ર પહેર્યા હોય કે શરીર અપવિત્ર હોય ત્યાં સુધી સંધ્યા, પાઠ, પૂજાદિ પવિત્ર કાર્યોના થાએ, દેવાસને કે પવિત્ર સ્થળોએ દર્શન ના જવાએ, વેદ શાસ્ત્રાદિ પુસ્તકોઃમાળા, પૂજાની સામગ્રીના થાળ, પરસાદાદિને ન અડાએ તે સદા સ્મર
ણમાં રાખવું.

સવારની સંધ્યા(વખત) સ્નાનથી પરવારી ભાંખ ફૂટે એટલે રાત્રિના છેલ્લા સમયે (પૂર્વદિશાએ પ્રકાશ એટલે ઉજાસ દેખાય ત્યારે)વિધિસહ કરવી. ભાંખ ફુટી ન હોય તો શ્રી સદગોની વાણીના શાસ્ત્રો મંત્રો, દુઆઓ આદિનો પાઠ કરવો. પાઠ કરતી વેળા જાણે સદગોરજી પ્રત્યક્ષ સમક્ષ રહી બોલી રહ્યા છે ને હું તેઓશ્રીની પવિત્ર વાણીનું શ્રવણ કરી રહ્યો છું તેવો ભાવ રાખવો.

ભાંખ ફૂટે વખત કરી ચરણઆમૃત (નુર-પાવળ) કરી પીવું. કુટુંબાદિ જેઓ પવિત્ર ક્રિયા પાળી શ્રીજીને આજ્ઞાધિન રહેતા હોય તેવાઓને પાવું. ક્રિયા ભ્રષ્ટને ધર્મહીણ ચંડાળ લેખાય છે, તેથી તેવાઓને ન આપવું, ભલેને પછી ગમે તે હોય! પુંનઃ સદગોરની શિખામણનું પઠન, મનન, તેની અગત્યતા, અંતરે વિચારી રહી, પવિત્ર સ્થળે, (ખાના, વગેરે) કે પવિત્ર પુરૂષોના દર્શને જઇ સત્સંગનો લાભ સમયાનુકુળ લેવો.

નિત્યકર્મ જે કરવાનાં છેને કરીએ, તે સર્વ ફળની આશાએ ન કરતાં એ આપણી ફરજ છે ને તે પૂર્ણ કરવા શ્રી સદગોરજીની આજ્ઞા છે, તે પૂર્ણ નહિ કરીએ તો મહાદનમાં માર પડશેઃ સદગોરજ આપણી સહાય નહિ કરે, તેમ સમજી ફરજ પૂર્ણ કરવા જ કરવાનાં છે.

ઉપ્ અહાર

'ઉપ્ અહાર' (શિરામણ-નાસ્તો) દર્શનાદિ વિધિએથી પરાવારી રૂચિ હોય તો જમવાની આશિષનો મંત્ર ભણી ફર્માન માંગી, બ્રહ્માર્પણ (બિસ્મિલ્લાહ) કહી પવિત્ર ખાદ્ય વસ્તુનો આહાર કરવો. નકાં યોગ્ય રોજ ગારિક કે પ્રાપ્ત ગ્રહ કાર્યો કરવા.

કાર્ય

'કાર્ય' સર્વદા દગા, પ્રપંચ, છળ, કપટ, ધૂર્તતા, લોભ, લાલસાદિ અસભ્યતા રહિત કરવા. જે કાર્ય કરવા પડે તે 'ઇશ્વર કૃપાએ મનુષ્ય દેહ મળેલી, તેનું કર્તવ્ય ધર્મ ભોગવે છુટકો છે તેથી ભોગવી લેવા કરૂં છું,' એવા ભાવે કરવા. મોટપ લેવા, ધનવાન થવા, સુખી થઇ મોજમજા ઉડાવવાઃ કે કોઇના દાબમાં રાખીસારો કહેવરાવવા ને હુકમ ચલાવવા, પુણ્યની આશાએ કે ફળની લાલસાએ, કદીએ કરવા નહિ, તેમ તેવી ઇચ્છાએ ઉદભવવા દેવી નહિ. કાર્યનું ફળ જે પ્રાપ્ત થાએ તે ઉપર સંતોષ માનવો. વિશેષ લોભ કરવો નહિઃ કોઇની ઇર્ષા કરવી નહિઃ સર્વકાળ સદગોરની શિખામણાનુકુળ વર્તન રાખી શ્રીસદગોરને અર્પણ કરી દેવા.

વ્યશન.

'વ્યશન' સદગોર વિના અન્ય કોઇપણ જાતનું કરવું નહિ, કદાચ દુર્ભાગ્યે એ દુષ્ટ કર્મમાં સંડોવાયા હોઇએ તો જરૂર તૂર્તજ, ગમે તે ભોગે તે ત્યાગી જ દેવું. ધર્મ સેવતાં મરણનું

 આવવું એ જ સ્હેલમાં મોક્ષ મેળવવાનું દ્વાર છે.

ભોજન.

'ભોજન' અમુક અમુક નિયુક્ત સમયેજ પવિત્ર 'આદ્ય વસ્તુનું જ કરવું જેમાં લસણ, ડુંગળીઃ હિંગ, માંસ, મદિરાદિ દુષ્ઠ વસ્તુઓ પડી કે તેને અડી ન હોય. એંઠું, બોટેલું, ચાખેલું, ચાટેલું વાસી દુર્ગંધવાળું એઠાપાત્ર માંહેલુ અજાણ્યા કે કર્મ ચંડાળ માણસનું અજાણી રસોઇનું અન્ય ધર્મીનું દુષ્ટ કર્મચારીનું અડેલું કે રાંધેલું રજ સ્વલા સ્ત્રીનું રાંધેલું કે અડેલું ખાવું નહિ.

પ્રથમ શરીર અપવિત્ર હોય (મેદાને જઇ આવ્યા હોય કે વીર્ય પાતાદિ થયું હોય તો) સ્નાન કરી લેવુ. નહિ તો, હાથ, મોં, પગ ધોઇ ત્રણ કોગળા કરી, પવિત્રને સ્વચ્છ સાવધ થઇને જમવા બેસવું રસોઇ ભાણામાં ખપ જેટલીજ લેવી જે એઠું છાંડવું ન પડે.

રસોઇના પાત્રો સ્વચ્છને પવિત્ર લેવા-જેને અપવિત્ર વસ્તુ(છાણ,મુત્ર, એઠવાડો તેમ ઉપર વર્ણવેલી ત્યાજ્ય વસ્તુઓ પૈકીની કોઇ પણ) અડેલ કે ચોંટેલ ન હોવી જોઇએ. ધુળ કે કાટ વળગેલ ન હોય. સોના ચાંદીના કે તેના ગિલેટવાળા હોય એવા વાસણોમાં ખાવા પીવાથી રોગ ઉત્પન્ન થાએ, અથવા બુદ્ધિ ભ્રષ્ટ થવાથી ધર્મહારી જવાએ. ભોજનના પાત્રોથી આપણું આસન ઉંચુ કદી ન રાખવું.

જમતાં પહેલાં પ્રથમ પ્રાપ્ય રસોઇ શ્રી ગોરનરને અર્પણ કરવાનો મંત્ર ભણી શ્રી સદગોરજીને અર્પી રહેલ શ્રી સદગોરજીની પ્રસાદી ધારી પ્રાર્થના પછી પ્રથમ ગ્રાસે (કોળીએ) ફરમાન માગી બ્રહ્માર્પણ(બિસ્મિલ્લાહ) બોલી મુખમાં ગ્રાસ લેવો. જમતાં સુધી, વાત ચીત, બોલાબોલ કરવી નહિ. 'જમતાં સુધીજ મૌન રહી શકાએ તો જન્મ પર્યંત મુનિપણાના ફળની પ્રાપ્તિ થાએ છે.'

ભોજનના પદાર્થો પવિત્ર કમાણીના જ હોવા જોઇએ. ગૃહે. બાહર, મ્હેમાનીએ, નાતાદિના જમણો, આદિ સર્વ સ્થળોએ, ચોરી, લુચ્ચાઇ, ઠગાઇ, લૂંટ, વ્યાજ, જારી, કન્યાધન, ગોરનર દસાંશાદિનો માલ, ધન, ધાન્યાદિ કાંઇ પદાર્થનું ન હોવું જોઇએ.

સત્પંથીઓના ખાવાપીવાના પદાર્થોમાં વિષય ઉપરજાવનાર, બુદ્ધિ ભ્રષ્ટ કરનાર, વૃત્તિ તીવ્ર કરનાર, રક્તમાં ઉન્માદી ઉષ્ણતા ઉપજાવનાર, કામવાસના વધારનાર, ખોટી ગરમી ઉત્પન્ન કરનાર, મોઢાનો સ્વાદ બગાડનાર, દુર્ગંધ ઉત્પન્ન કરનાર, આંતરડાં, ફેફસાં, કાળજાું, આંખો, મગજ, હૃદયાદિ અવયવોમાં બગાડ કરનાર કોઇ પણ પદાર્થ ન વાપરવો તેમ જે પદાર્થમાં એ દુષ્ટ પદાર્થ પડ્યા કે ભેળવ્યા હોય તે પણ ન ખાવા કે ન પીવા- તદ્દન નજ વાપરવા. ભ્રષ્ટ અહારે રોગી થઇ પડશો, બુદ્ધિ ભ્રષ્ટ થએ મનુષ્ય જન્મ વ્યર્થ થઇ જવાનો તેમ રોગાધિન થવાથી પણ જીવતર ધિક્કારયુક્ત થઇ જશે. બુદ્ધિમાં ભ્રમ ઉપજવાથી ધર્મ ભ્રષ્ટ થએ મનખો અકારત થઇ જશે.

ભોજન સમયે મનમાં ભાવો પવિત્ર રાખવા, જેમ કે 'હું આ ભોજન મોજશોખ, એશ આરામ વધારવા કે માણવા જમતો નથી.- આ પરમાત્મા આકારની મનુષ્ય દેહ મળી છે તે

દેહીનો ફેરો શ્રી નિષ્કલંકી નારાયણના દર્શન સફળ થવા દેહી ટકી રહે તે સારૂં તેઓ શ્રીની પ્રસાદી લઉં છું' રસ સ્વાદાદિનો ને હુંપણાનો મોહ મુકી દઇ ખારી, ફીકી, મોળી, મીઠી આદિ વિશેષણોનો ઉચ્ચાર કરવો નહિ. પણ પ્રાપ્ય રસોઇના વખાણ કરવા. ભોજનથી પરવારી હાથ ધોઇ, કોગળા કરી, મોઢું સ્વચ્છ કરી, મોં ધોઇ, શ્રી ગોરનરનો આભાર માની, આશિષનો મંત્ર ભણી, શ્રીજીની દયા માગી પરવારી ઉઠવું.

'ઉપરોક્ત વિધિયુક્ત ભોજન કરનારને જન્મ પ્રયંતના અપવાસ (રોજા) કર્યાનું ફળ પ્રાપ્ત થાય છે.

એઠવાડો.

'એઠવાડો' ભોજનથી પરવારી તુર્ત કાઢી નાખવો એટલે વાસણાદિ સર્વ સાહિત્ય ઉટકી, અબોટ કરી પવિત્ર કરી મુકી દેવા. ગંદવાડો કે એઠવાડો કાઢી નાખ્યાથી તંદુરસ્તી વધે છે, રોજી બરકતક થાય છે. ઇમાન સલામત રહેછે, મનોબળને હૃદયબળમાં વૃધ્ધિ થાય છે. એંઠવાડામાં ફરવાથી અપવિત્ર થવાએ, માખાદિ જંતુઓ વધવાથી રોગની ઉત્પત્તિનો ભય રહે. એવા ઘણા નુકશાન છે. જેથી ગંદવાડો, એઠવાડો કાઢવામાં આળસ જરાપણ કરવી નહિ.

'મ્હેમાન' (અતિથિ).

''મ્હેમાન'' (પરૂણા) પધારે કે પ્રથમ તેઓનો સત્કાર કરી. આદરભાવે ઘરમાં લઇ, હાથ પગ ધોવા પાણી ભરી પાત્ર આપી, પાથરણા વિગેરે આસન અને અગત્યનું સાહિત્ય તેઓને આધિન કરી, પીવા પાણી, ખાવા રસોઇ આપી સંપત પ્રમાણે ઉત્તમ પ્રકારે આગતા સ્વાગતા (મ્હેમાનગરી સરભરા) કરવી. મુખવાસમાં, વરિયાળી, એલચી, પાન, સોપારી આદિ વસ્તુઓ આપવી, પણ તમાકુ આદિ દુષ્ટ પદાર્થો ન આપવા. પુનઃપોતે ભોજન લઇ અતિથિ સન્મુખ અદબે ભેસી સત્સંગ લાભ લેવો.

પરમ પૂજ્ય શ્રી નરનાથ શાહોજી, કે શ્રી સદગોર બ્રહ્મા (પીર) કે હરિવંશ મુખી, મુશાફર, કે ભક્ત પધાર્યા હોય તો દરેક દરેકની પદવી અનુકુળ જ વિધિયુક્ત સેવના કરવી. ભોજન નિર્દોષજ જમાડવું. તેઓ આગળ રહી સત્સગનો લ્હાવો લેવો.

વસ્ત્રા ભૂષણ.

'વસ્ત્રા ભુષણ' દોષિત ન પહેરવાં. ગળિના રંગવાળા, કાળા રગંના, મળમૂત્ર, રજ વીર્ય, છાણ, દારૂ, ગાંજો, ભાંગ, તમાકુ આદિનો સ્પર્શ થએલ, શરીરનાં ગુહ્ય અંગોના ભાગ દેખાય તેવા, ડોળના કે ફેશન, (છેલાઇને વરણાગીઆ કહેવરાવીએ તેવા, વણકરને ત્યાંથી પેણકોરીઆ આવે તેવાજ ખેર ભર્યા અપવિત્ર લુગડાં કદીએ નજ પહેરવાં.

જે વસ્ત્રને મળ, મુત્ર, દારૂ ભાંગાદિ નિષેધ પદાર્થનો છાંટોપણ લાગ્યો હોય તે વસ્ત્ર અપવિત્ર થયું લેખાએ ને તે એમને એમ પહેરાય નહિ. પણ તેને ધોઇ સ્વચ્છ કરી પહેરાય. સ્વચ્છ શરીરે સ્વચ્છ વસ્ત્રો પહેર્યા હોય તોજ ખાના વગેરે પવિત્ર સ્થળોએ જવાએ-પવિત્ર પ્રસાદની વસ્તુઓને અડાયઃ નહિ તો તેવા પવિત્ર રાખવાની કાળજી રાખવી. ખાવાપીવાના પદાર્થોને

પાત્રો ઉપર પણ એવા અપવિત્ર વસ્ત્રો ઢાંકવાકે ઓઢાડવા નહિ. પાણી પણ તેવા વસ્ત્રથી ગાળવું નહિ. શાક, પાન, ફુલાદિ પદાર્થો પણ તેવાવસ્ત્રોએ બાંધવા નહિ. એવો દુષ્ટ વસ્ત્રો નો સર્વ સ્થળેથી ત્યાગ કરવો. - 'સ્વચ્છ કરવા.'

પાણી.

'પાણી' ગળેલું પીવું. ઘ્યાળવાનાં વસ્ત્ર, ઉપર લખી ગયા પ્રમાણે ખાદીનાં, જાડા, ધોઇને પવિત્ર કરેલા, વાપરવા. પાણીનું પાત્ર હંમેશાં ઢાંકેલ રાખવું પીવાનું કે વાપરવાનું પાણી સ્વચ્છ હોવું જોઇએ. દુર્ગંધ રહીત, અપિવત્ર માણસનું અડેલું, લાઇવાળા કે સુતકીના ઘરનું કે તેમનું એડેલું, કોઇનું પણ એંઠું, અપવિત્ર વસ્તુવાળું, કે અપવિત્ર વસ્તુથી અડેલું, અજાણ્યા વાસણનું કે અજાણ્યા માણસનું, સ્વાદ રહિત કે હાનિકારક પાણી કદીએ પીવું નહિ.

કેફી

'કેફી' પીણા, જેવા કે દારૂ, ભાંગ, તાડી, તમાકું, અફીણ, ગાંજો, ચડશ,મદદ, ચંડુલાદિ પદાર્થો પીવા નહિ તેમજ સુંઘવા પણ નહિ. માજમ પણ ન ખાવી.

કાયા, માયા, સંપ,બુદ્ધિ, વંશ. ધર્મ, સંપદાદિનો નાશ થઇ, કલેશ અને નુકશાન ઉપરજાવનાર કોઇ પણ વસ્તુ જે પદાર્થમાં પડી હોય કે અડી હોય તે પદાર્થ ખાવા કે પીવા નહિ.

કોઇ દુષ્ટ પ્રસંગે ભોજનાદિમાં, એ વસ્તુઓ અડેલ કે પડેલ પદાર્થ પીરસાયો હોય તો તે સમયે તેવા અન્નજળાદિ ભોજનનું ભાણું પીરસાએલું ત્યાગી દઇ ઊઠી જવાનો દોષ નથી.

લઘુશંકા.

'લઘુશંકા' કરવા (પેશાબ કરવા) જતાં ઉપરસ્થ ઇંદ્રિયને ધોઇને પવિત્ર કરવા જેટલું પવિત્ર પાણી લઇ જવું. પેશાબ કરવા બેસતી વખતે ગુપ્ત અંગ કોઇની નજરે ન પડે તેમ દક્ષિણ દિશા તરફ મુખ રાખી બેસવું. દેવસ્થાનો, કબરો, માર્ગો, મેવાનાંકે ફળ, ફુલના, ઝાડો નીચે, નવાણ કાંઠે, તળાવ, નદી, કે દરીઆ પાસે ન બેસવું.

મુત્રની છાંટ વાયુને લીધે ન પડે તેવી રીતે પાણીનું પાત્ર રાખવું, પેશાબ કરી રહ્યા પછી ઉપસ્થ ઇંદ્રિયની ધોરી નાડીમાં વીર્યનું ટીપું ન રહે તે માટે મેદાને જવાની વિધિમાં જણાવ્યા પ્રમાણે નાડીને સ્વચ્છ કરી ઇન્દ્રિયને ધોવી.

પેશાબ કરી આવી પાણીથી હાથ ધોઇ, ત્રણ કોગળા કરી (ગળા સુધી પાણી પહોંચાડી કાઢી નાખવું,) મોં, પગ થોઇ પવિત્ર થઇ જવું, એ પ્રમાણે કરવાથી શરીર નિરોગી રહે છે.

બપોર.

'બપોર' (દિવસના પ્રથમના બે પહેર પુરા થયા પછીનો સમય) અર્થાત્ આપણા પડછાયા પુર્વ દિશાએ ઢળવા માંડે કે બપોરની સંધ્યા(વખત) કરવા મેદાને જઇ આવ્યા હોઇએ તો સ્નાનાદિ કરીને, નહિ તો હાથ, મોં, પગ, ધોઇ, ત્રણ કોગળા કરી પવિત્ર પણે કરવાનું કે કામ કાજ કરવાનું ન બન્યું હોય તો સ્નાન કે હાથ પગ ધોવાની કંઇ અગત્ય નથી. પણ શ્વાછો શ્વાસ સ્વચ્છ કરવા માટે ત્રણ કોગળા કરવા) ગમે તેવું યજ્ઞ(પુજા)સિવાયનું અન્ય

કાર્ય હોય તોપણ એને અધઘડી માટે થોભાવી વખત તુર્ત કરી લેવો. મળેલા 'વખત' નો

સમય કદી ત્યાગવો નહિ.

પાછલો દિવસ.

'પાછલો દિવસ' એટલે બપોરને સમીસાંજના વચ્ચેના સમયનો ભાગ. તે સમયમાં સંસારિક, વ્યવહારિક, નીતિને ધર્મનું રક્ષણ થાય તેવા ધાર્મિકને પરમાર્થિક કાર્યો સમયાનુકુળ હોયતે લોભ ને ઈર્ષા રહિત થઈ કરવા.

સમી સાંજ.

"સમી સાંજ" (સૂર્યને અસ્ત પામવાનો સમય) જેમાં દિવસનો ભાગ જરા પણ રહ્યો ન હોય તેને, કહે છે. સમી સાંજ પહેલાં ઘડી બેઘડી વ્યવહારિક કે ગૃહના કાર્યમાંથી નિવૃત્તિ થઈ (પરવારી) સ્નાનની જરૂર હોય તો તે કરી લેવું: નહિ તો હાથ, મોં , પગ, ધોઈ ત્રણ કોગળા (આગળ લખ્યાં પ્રમાણે) કરી દર્શન કરવા, ખાનામાં (પોશાળ મંદિરે) કે જ્યાં ગત મળતી હોય ત્યાં સહ કુટુંબ જવું. ત્યાં જઈ સર્વ ગતને મળી એક બાજુએ માર્ગ મળે ત્યાં બેસી જાપના મંત્રની (પીરશાહની) કે 'તોબા' (ગુન્હાની માફીની માગણી)ની માળા કરવી અથવા સ્મરણ ધ્યાનાદિ પ્રસંગો સંધ્યાનો સમય થાય ત્યાં સુધી કરવા. બોલાબોલ કે બેસવા સારૂ સારી જગ્યાની ખોળની ગરબડ કે ફરા ફર કરી ગતનું ધ્યાન ભંગ કરવું નહિ. 'એથી ગતનું ધ્યાન ભંગ કર્યાનો દોષ લાગે છે."

એ સમયેમુખી આદિ જ્ઞાની પુરૂષો શ્રી સદગોરની વાણીનું સ્ફોટન કરી સમજાવી સત્સંગ કરતા હોઈતો તે વચનામૃતનું પાન પૂર્ણ કાળજી રાખી કરવું. (અર્થાત્ લક્ષ રાખી જ્ઞાનનો લ્હાવો લેવો.)

આત્મ ઉદ્ધારનો માર્ગ જ્ઞાન બોધજ છે. જો સત્સંગનો લાભ મળે તેમ ન હોય તો ફક્ત મંત્રચ્ચાર જ (વચનામૃતો)નાં પદ, મંત્રો આદિ સ્ત્રોતો બોલવા, અને જેવો અર્થ સમજતા હોઈએ તેવો અર્થકરી બતાવવો. આવી રીતનો પણ સત્સંગ કરવો.

સંધ્યાનો સમય પ્રાપ્ત થએ મુખી સંધ્યા કરાવે તેમ ગતે મુખીને આધિન રહી (બોલે તેમ બોલી અને કહે કે કરે તેમ કરી) સંધ્યા કરી લેવી. સંધ્યાથી પરવારી મુખીની આજ્ઞાલઈ ગતમે મળી ઈચ્છિત સ્થળે જવું.

રાત્રી

'રાત્રી'એ રસોઈ સધર્માનુકુળ હોય તે, હાથ, મ્હોં પગ ધોઈ, ત્રણ કોગળા કરી, આસને બેસી શ્રીગોરનરને અર્પણ કરવાનો મંત્રબોલી ફર્માન માગી, બ્રહ્માર્પણ(બીસ્મીલ્લાહ) કહી વિધિ સહ આરોગવી (જમવી) રાત્રિનો અહાર ક્ષુધા કરતાં પોણો લેવો. ભોજનાદિથી પરવારી એઠવાડો કાઢી નિશાનીનાં થાળ લઈ સહ કુટુંબ ખાનામાં યજ્ઞ (પૂજા) નો લાભ લેવા જવું અન્ય સ્થળે ભટકવા, ફરવા, બેસવા, કે મળવા જઈ ગ્રામ ગપાટા સપાટા મારવા રોકાવું નહિ.

ખાના (પોશાળ)માં

'ખાનામાં' પેસતાં પહેલાં શરીર ને વસ્ત્રો, શુદ્ધને પવિત્રજ હોવાં જોઇએ. અપવિત્ર વસ્તુ કે અપવિત્ર માણસને પણ અડવું નહિ, પગ ધોઇનેજ ખાનામાં દાખલ થવું. ખાનામાં આવવાના સમયે ચામડાના પગરખા પહેરી આવીએ તે કરતાં લાકડાની ચાખડીઓ (પાવડીઓ) પહેરી આવવું ઉત્તમ છે. અને તે ચાખડીઓચામડાના પટાવાળી ન હોવી જોઇએ. ઉઘાડા પગે કે પગરખા પેરી પોશાળ આવ્યા હોઇએ તો હાથ પગ ધોઇને જ અંદર દાખલ થવું. રસ્તાની રજ કણઓથી પવિત્ર થવા, હાથ મોં પગ ધોઇ, ત્રણ કોગળા કરવા જ જોઇએ. પછી ખાનામાં આવી શ્રી સદ્ગોરજીને મળીને, તેઓશ્રીની ગેરહાજરી હોય તો મુખી, ગતને મળવું, મળી રહી. જ્યાં જગ્યા મળે ત્યાં બેસી, યજ્ઞનો (પૂજાનો) સમય થાય ત્યાં સુધી મંત્રની કે તોબાની માળાઓ કર્યા કરવી. શ્રી મુખ વાણીનાં સ્તોત્રો(શાસ્ત્રો)ની કથા કરવી. પ્રસંગે સત્સંગનો લાભ લેવાયતો તે ઉત્તમ છે. શ્રી સદ્ગોરના વચનોનો ઉચ્ચાર થતો હોય તે સમયે વક્તાને શ્રોતાએ, જાણે શ્રી સદ્ગોરજી સાક્ષાત્ પોતેજ બોલી રહ્યા છે એવું લક્ષ ને ભાવ રાખવો. ખાનામાં ભાંગ, તમાકું, અફીણ, લસણ, ડુંગળી, ગાંજો, દારૂ માંસાદિ દુષ્ટ વસ્તુઓ કે એ વસ્તુઓનો ઉપયોગ કરનારા માણસો આવવા દેવા નહિ. અપવિત્ર શરીરવાળો કે લાઇ સુતકી મુદત પુરી થયા વિનાનો, કુતરાદિને ખાનામાં પેસવા ન દેવા. પરધર્મી, દુષ્ટ કર્મચારી, નીચ જનો પણ ખાનામાં પેસે નહિ તેની સંભાળ રાખવી. ભાંડ, ભવૈયા, ગુણકા, મજાખીને ખાનામાં જોવા સરખું પણ આવવા ન દેવા. ચોવટ,પંચાત, રમત, ગમત, ભાંડાઇ, ભવાઇ, નાચ, છંદ કે મુજરા કદીએ ખાનામાં નજ થાવા દેવા. તેમ ખાનામાં આવનાર મુનિવરોએ તેવાઓને અડવું પણ નહિ. ભૂલે ચુકે અડાઇ ગયું હોય તો સ્નાન કરી લેવું. ખાનામાં ધર્મ ક્રિયાના ઉપયોગનાં સર્વ સાહિત્યો પૂરાપુરાં રાખાવં. કોઇ પણ ધર્મી ખાનામાં આવી પોતાનો 'વખત' કરવા ઇચ્છતો હોય તો તેને રંચ માત્ર પણ રોકાઇ જવું ન પડે તેવી રીતના સર્વ સાધનો પરીપૂર્ણ ખાનું રહેવું જોઇએ,'ખાનું' સુવા બેસવાનું શ્થળ નથી. એ તો ભક્તિ કરવાનું સ્થળ છે તે નિત્ય યાદ જ રાખવું.

પૂજા

'પૂજા' (યજ્ઞ)નો સમય થાય ત્યાં સુધી આવેલા મુનિવરોએ સત્સંગમાં કે માળા ધ્યાન, સ્મરણાદિમાં નિમગ્નજ રહેવું, અન્ય વ્યવહારી પ્રસંગો ભણી મનોવૃત્તિ જવા દેવી નહિ. મુખી જ્યારે યજ્ઞ વિધિનો મંત્ર (દુવા) બોલી યજ્ઞ કાર્યકરવા ઉભા થાઓ ત્યારે તેમની સાથે જ ગતમંડળે (બાઇ, ભાઇ, યુવક, વૃદ્ધ) સર્વેએ ઉભા થઇ મુખી યજ્ઞ કાર્ય ક્રમમાં જે જે આજ્ઞા અને ઈસારા કરે તે પ્રમાણએ તેમને આધિન રહી કરે જવાં. મુખીયે યજ્ઞનાં મંત્રો સર્વગત સાંભળે તેવી રીતે ભણવા ને ગતે તે એક ચિત્તે સાંભળવાં. તોબાની કે જાપના મંત્રની માળાઓ કરે જવું.

મુખી, યજ્ઞ, કરવા પશ્ચિમ દિસા સન્મુખ રહી બેસી શકે. અન્ય દિશાએ બેસી યજ્ઞ કરી શકાએ નહિ. શ્રી સદ્ગોરની આજ્ઞા લોપી અન્ય દિશાએ બેસી કરેલ યજ્ઞ નહિ પણ પાખંડ

કર્યું કહેવાએ, તેથી યજ્ઞ નિષ્ફળ નીવડી, મુખી ચંડાળ બની, ગત દોષિત બને છે.
મુખી પ્રથમ પોતાની વિધિનો મંત્ર બોલે પછી તોબાનો મંત્ર ભણી માણનો મંત્ર માણ લઇને બોલી લે કે બે જણા માણ ઉતરાવે. ત્યાંથી યજ્ઞનના આસન ઉભા રહી મંત્રોચ્ચાર કરે. પછી 'જમણા પગ' નો મંત્રોચ્ચાર કરી પશ્ચિમ દિશા તરફ મુખ રાખી આસન વાળી યજ્ઞના કાર્યનો આરંભ કરે, યજ્ઞ સદગોરજીની આજ્ઞાનુસાર દેવ થાપના મંડાણની દુઆ પ્રમાણે વિગતે વિગતે કરે જાએ-શોભા વધારવા કે ડોળાદિ પાખંડ દેખાડવા વધ ઘટ, હેરફેર, જોડ મેળ કે કાંઇ પણ ઉલ્ટચા સુલટી જોડાણ કરે નહિ. આ કાર્યમાં પોતાની નિપુણતા કે હોંશ દેખાડવાની નથી. અહીં તો આજ્ઞધિન રહી ધર્મ કાર્ય કરવાનું છે. સારો દેખાવ કરવા જતાં આજ્ઞનો બંગ થાય તો તેથી સદગોરના દ્રોહી થયાના પાપના ભોગી થવાય છે. યજ્ઞ મટી પાખંડ લેખાય છે. ગતને પુણ્યને બદલે પાપ મળે છે. પાપે મુકવા આવેલી ગત ઉલટું પોટલાં બાંધી ઘેર જાય છે,
મુખી યજ્ઞ વિધિના મંત્રો સર્વ એક પછી એક વિધિ કરતાં પ્રગટ બોલતા જાએ, કે જેથી કરીને એ મંત્રોનું જ્ઞાન મેળવવા ગત ભાગ્યશાળી થાય-'યજ્ઞના ફળની પ્રાપ્તિનો મહિમા પ્રગટે ને ગત તે ફળ ભોગવવા ભાગ્યશાળી નિવડે. ગત પણ મુખીના મંત્રોચ્ચારને શ્રી સદગોરજી પ્રત્યક્ષ સાક્ષાત્ મંત્રોચ્ચાર કરે છે તે ભાવે એકે ધ્યાને સાંભળે. શિજદાને સમયે માથું ઠેઠ પૃથ્વી સાથે અડાડે, શિજદો કરતાં ધ્યાનમાં રાખવું કે 'શ્રી નરનાથ ખુદાવિંદ પ્રત્યક્ષ, વૈરાટ રૂપે, ઘટગતમાં વ્યાપક ને વ્યક્તિ રૂપે સમિપ, ઘટપાટ રૂપે બ્રહ્માંડ હાથમાં ધારણ કરી રહ્યા છે - તેઓ શ્રી પંડજે અક્ષય્યપાત્રમાંના અમૃતનું સિચન કરી અમર કરવા સેવામાં બોલાવી રહ્યા છે-શ્રી બ્રહ્માજી પણ એજ રૂપમાં ભેળા દર્શન આપી શ્રી નરનાથની ઓળખાણ આપી રહ્યા છે- તેઓ શ્રી નેજ આ શિજદો કરૂં છું. પછી ઉભા થઇ ધ્યાન શ્રી દગોરજીનું જ રાખે. મુખીને સદગોરજીનો પ્રતિનિધિ લેખવો. જ્યાં સુધી કળસ આસનથી અળગા ન થાએ ત્યાં સુધી કોઇથી બેસાય કે હરાય ફરાય જ નહિ. સાખીઓ (મુખી સાથે કામ કરનાર) મુખી આજ્ઞાએ યજ્ઞ કાર્યમાટે જ બેસ ઉઠ કે હર ફર કરી શકે.
યજ્ઞ વિધિમાં કળસ, પાટ અને પીઆલીઓનાં પાત્ર ખાસ માટીનાં જ લેવાય. વર્જિત ધાતુનાં પાત્રો શ્રી સદગોરે નિષેધ કરેલાં હોવાથી યજ્ઞ સમયે ઉપયોગનાં નથી તેથી તે ન લેવાએ. વર્જિત ધાતુનાં પાત્રે યજ્ઞમાં વાપરનારા ગુરૂદ્રોહી(ચંડાળ) લેખાય છે, કળસ, પાટ, અને પીઆલીઓ સિવાયનાં અન્ય પાત્રો, યજ્ઞ કાર્યમાં અન્ય સ્થળે વપરાય છે. જેવા કે થાળ, થાળીઓ, વાટકા, પ્યાલા, લોટા, ઘડા, ચરૂ, ચમચા આદિ કાંસા, તાંબા, પિત્તળની ધાતુનાં હોય તો હરકત નહિ પણ સોના ચાંદિની ધાતુનાં તો જન હોવાં જોઇએ, 'કારણ એ ધાતુ સદગોરે વર્જેલી છે.' વર્જ્ય દાતુ સંત્પતીઓથી ગ્રહણ થઇ શકે નહિ.
ચરણામૃત લેવા મુખી આજ્ઞાએ, એક એક, બેબે, કે ત્રણ ત્રણ જણાએ શાંતિથી આવવું. પગે લગી છાંટ ત્રણ વખત લઇ ત્રણે વખત શિજદા કરી ફર્માન માગી અમીનું પાત્ર કરમાં પઈ,

 પ્રી જઇ, તેને તે સ્થળે મૂકી, પગે લાગી, હેજંદા કહી, ઉભા થઇ, યજ્ઞ સ્થળે પૂંઠ ન થાએ તેવી રીતે આસને આવી ઉભા રહેવું. કળસ ઉતરે ત્યારે બેસી મુખીની આજ્ઞાએ પ્રસાદ જમી યજ્ઞ વિધિ પુર્ણ કરી મેળાથી પરવારી યજ્ઞ પાત્રો સ્વચ્છ કરી પવિત્ર સ્થળે મૂકી દેવા. યજ્ઞ સાથે જમણવાર હોય તો તે ખાનાની બહાર અન્ય ગૃહે કે સ્થળે હોયતો યજ્ઞ કાર્યથી પરવારી જોત, ગાદી, વગેરે યજ્ઞ સામગ્રી તે સ્થળેથી ઉપાડી અન્ય પવિત્ર સ્થળે મૂક્યા પછીં જ ભોજન કરાય પણ ખાનામાં તો પ્રસાદી સિવાય બીજું કંઇ જમાય જ નહિ.

મુખીને યજ્ઞ.

મુખી યજ્ઞ કરવા પશ્ચિમ દિશાએ મુખ રાખી બેસી શ્રી સદગોરની આજ્ઞાનુસાર વિધિ ક્રમવાર કરે. પ્રથમ પાટ, અક્ષત, પછી પાટે પૈસા મૂકવાની શ્રીજીની આજ્ઞા છે. તેને બદલે રૂપાના પૈસા કે ગિલિટ કે ઢોળ ચઢાવેલ કોઇપણ નાણું મૂકાય નહિ. જે પૈસા પૈસા તરીકે ઓળખી શકે, જેને અજાણ્યો માણસ પણ 'પૈસો' કહી શકે તેવા જ પૈસા વપરાવા જોઇએ.

હિંદુસ્તાનમાં જે પૈસાનું ચલણ છે તે પૈસા ત્રાંબાની ધાતુનાજ બને છે - તે સિવાયના અન્ય બનાવટી પૈસા મૂકનાર ગુરૂદ્રોહના પાપના ભોક્તા થાય છે. પૈસા પાટે મૂકવામાં આવે તે ઉપર મૂર્તિ કોઇ પણ પ્રાણીની ન હોવી જોઇએ.

પાટે પૈસાનો વિધિ કરતી વેલા મુખી, પૈસાને ચંદન, પુષ્પાદિનો વિધિ કરી શકે નહિ. ચંદન, પુષ્પ વગેરે ચડાવવાની વિધિ સમય કળસની વિધિ કરી રહ્યા પછી આવે છે. તે સમયે વિધિ યુક્ત શ્રી સદગોરની આજ્ઞાનુસાર જ્યાં જ્યાં ચર્ચવાનું છે ત્યાં ત્યાં ચર્ચવું.

પાટ, પૈસા, કળસ, કળસનાં અક્ષત, દશદિશા છાંટ, ને મોટી છાંટ એટલા સમયેજ શિજદા વિધિ યુક્ત કરવા.

યજ્ઞવિધિમાં દશ દિશાની છાંટ પછી કુલ રૂષિવરને હેજંદાના મંત્રોચ્ચાર કર્યા પછી તુર્ત ચારે દેવોના થાળો આજ્ઞા પ્માણેજ લઇ તેનો મંત્રોચ્ચાર વિધિ સહ કરવો. પછી થાળના પાવળનો વિધિ કરવો: આટલી વિધિ પૂર્ણ કરી રહ્યા પછી યજ્ઞમાં સાંપ્રત કાર્યો અનુક્રમે કરવા. પ્રથમ ઊઠાસણાનું કાર્ય પૂર્ણ મંત્રો ને વિધિ સહ કરવું. આસન વસ્ત્રોને છાંટની વિધિ પછી ઊઠાસણામાં દેવનો પ્રસાદ ધરાવવાની વિધિએ મંત્રોચ્ચાર થએ ઉઠાસણાનું કાર્ય પૂર્ણ થાએ છે. પછી બાળક તથા નવા ધર્મીને ધર્મ દિક્ષા (કાંકણ બંધાવવા) નો વિધિ કરવાનો છે. પછી વર કન્યા પરણાવવાનું કામ થાએ. (જ્ઞાતિ સમુહ અન્ય ધર્મીહોય કે કન્યા અન્ય ધર્મની લાલવાની હોય(અન્ય ધર્મીને ઘેર પરણાવાનું હોય) કે અન્ય ધર્મીને કન્યા આપવાની હોય, કે પ્રથા એવી પડેલી હોય, તો અન્યનાં લગ્નો થતાં હોય તેમજ થવાં દેવાં, પણ જ્યારે પુખ્તવયે ગૃહસ્થાશ્રમમાં જોડાવાનો સમય જોડકા (વરકન્યા) ને આવે ત્યારે કન્યાને સાસરે લાવી પહેલાંજ વરકન્યાનાં કાંકણનો વિધિ કરવો. તે પહેલાં એકાન્તવાસ આપવો નહિ) ઉપરના કાર્યો એક સાથે આવ્યા હોય તો અનુક્રમે લખ્યાનુસાર કરવા. તેમાં આગળ પાછળ થાય નહિ. - કરે તો " કરનારા દોષિતછે. " સર્વ કાર્ય સાથે ન આવ્યા હોય તો

 જેટલા આવ્યા હોય તેટલા ઉપર લખ્યાનુસાર ક્રમવાર જ પતાવવા. ઉપરનાં કાર્યોની પૂર્ણાહુતીએ કળસ ઉપરથી અજ્ઞતુતારી, મોટી છાંટ નાખી, સુતકીનાં સુતકો પ્રથમ સ્ત્રીયોનાં, પછી પુરૂષોનાં ઉતરાવવાનો વિધિ મંત્ર સહ કરવો. કોઇ કાર્ય કરવાનું યજ્ઞમાં મુખી સમીપ ન આવ્યું હોય તો છાંટ પછી તુર્ત નુર (પાવળ, અમી) પીવાનો સમય થાય છે.

નુર પીતાં પીનારના એવા ભાવો રહેવા જોઇએ કે હૃદયનું મળ ધોઇ, આંતરિક જ્યોતિ પ્રકાશક આજ શ્રી ગોરનરનું ચર્ણામૃત છે. એથી હૃદય પવિત્ર થઇ આત્મ દર્શને પરમાત્માના આક્ષાત્કારનો આ એક જ મૂળ પ્રયોગ છે.' ગતે અમી પીધા પછી મુખી મંત્રોચ્ચારે પીએ: આસનેથી કળસ અળગા કરી, દરેક સાહિત્ય મંત્રોચ્ચારે વિધિ યુગ્ત અળગા કરે-દરેક કાર્ય પ્રસંગે ફર્માન માગતા રહે.

કળસ ઉતરે ત્યારે ગતે બેસવું, મુખીને યજ્ઞને વિધિનાં મંત્રોચ્ચાર કરવાના હોય ત્યાં સુધી ગતે શાન્ત બેસી મંત્રો સાંભળવા. મંત્રો બોલી રહ્યા પછી મુખીની આજ્ઞા લઇ શ્રીમુખની વાણીનાં સ્તોત્રો(શાસ્ત્રો) સુસ્વરે ગાવાં. ઉપરા છાપરી ગાવાં નહિ. એક બોલી રહ્યા પછી બીજાએ ગાવું.

મુખી પોતાની યજ્ઞ સામગ્રીના કાર્ય વિધિ યુક્ત સમાપ્ત કરી રહ્યા પછી અક્ષય પાત્રનો મંત્ર ભણે કે જ્ઞાન બોલનારા રૂષિવરો ચુપ રેહ. સાખીઓ પ્રસાદ મેળવી વ્હેંચી દે. (ઘણા માણસો હોય તો મુખી આજ્ઞાએ બીજા માણસો પણ પ્રસાદ વ્હંચવા ઊઠી શકે છે.) મુખી પ્રસાદનો મંત્ર ભણી આજ્ઞા આપે કે પ્રસાદ ફરમાન માગી તેજ સ્થળે બેસી જમે:ઘેર પ્રસાદ ન લઇ જવાય. પછી મુખી આશિષનો મંત્ર બોલેકે મુનિવરો પોત પોતાનાં આસનેથી ક્રમવાર એક એક ઉભા થઇ મુખી તથા ગતનો પંજો લઇ હારબંધ ઉભા રહે. મુખી આસનેથી ઊઠી ગતનો મેળો લઇ, યજ્ઞાસન સમીપે ઉભા રહી, ગતને પરવારી ઘેર જવાનો મંત્ર ભણી, ગત સાથે નમન કરી, આજ્ઞા આપે. રૂષિવરો ઇચ્છિત સ્થળે જાએ.

'આજ્ઞા વિના અધુરા યજ્ઞે જનાર ગતનો મેલો ભાંગ્યાના દોષને પાત્ર થાય છે.''

ગતને જમાડનારે યાદ રાખવું કે સ્વગૃહે યજ્ઞ કરાવી ગત જમાડવી. ખાનામાં એ કાર્ય ન થાય. ખાનું ભક્તિ, ધ્યાન, સ્મરણાદિ સત્સંગ અર્થે જ બેસવાનું સ્થળ છે.

યજ્ઞથી પરવારી ખાનામાં સ્મરણ ધ્યાનાદિએ બેસવું હોય તો પશ્ચિમ દિશા ભણી મુખ રાખી બેસી શકાય. ખાનામાં ઊંઘાય નહિ. ખાનામાં ઉંઘનારો ભજનમાં ભંગાણ પાડનાર જેટલો દોષિત છે. (કારણ કે એકને સુતેલો જોઇ બીજાને આળસ ઉપજવાથી શ્રી શાહનું સ્મરણ ત્યજી દેવાઇ ઉંઘના સ્મરણમાં લીન થઇ જાય છે.)

ગુના છોડાવનાર

'ગુના છોડાવનાર' પ્રથમ જેના જે દોષો, છાનાં કે પરગટ કર્યા હોય તે તેને ખુલાસાવાર વગર સંકોચે કહી, ગમેતે ભોગે તેની માફી મેળવી તેના મનનું સમાધાન કરે. પછી ગતમાં આવી સર્વ સમક્ષ વગર સંકોચે સર્વ પાપો પ્રકાશી ખુલ્લે ખુલ્લા જેમ બન્યા હોય તેમ કહી

દે, (બોલવામાં બીભત્સ વાત ન આવે) પછી કાલાવાલા કરી ગત પાસે ક્ષમા માગેઃ શ્રી સાહોજીને સન્મુખ ધારી ધ્યાન રાખી વિનવેને અરદાસ કરે કે 'મારા પાપોની ક્ષમા આપી દોષ મુક્ત કરનાર શ્રીજી આપ ધણી છો. પછી દોષ બુદ્ધિ ન ઉદ્દભવે તેવી પ્રેરણા કરવાને આપજ સમર્થ છો.' ગતે પણ તોબા તોબા કરી શ્રીજીને સન્મુખ ધારી કરગરી કરગરી અર્દાશ કરવી. મુખી તેના મંત્રોચ્ચારથી માણાદિની ક્રિયા વિધિ યુક્ત પૂર્ણ કરે. ગુના છોડાવનાર જાણે શ્રી સદ્દગોરજી સમક્ષ માફી માગી રહ્યો હોય એવા ભાવે રહે. 'સર્વ દોષ તેઓ શ્રીએ માફ કરી દીધા છે.' એમ પોતે પોતાને મન સાથે પોતાને નિર્દોષ માને. પછી દોષિત બુદ્ધિને વારો.

યજ્ઞથી પરવારી.

'યજ્ઞથી પરવારી' વસ્ત્રાદિ ઉતારી, ઓછા કે ફેરબદલ કરી ધ્યાનાદિ, ભક્તિ, માળા, સ્મરણ કરતાં રહેવું.

મધ્ય રાત્રિ.

'મધ્ય રાત્રિ' ની સંધ્યાનો સમય થાએ સંધ્યા વિધિ યુક્ત કરવી. યજ્ઞ કાર્ય પૂર્ણ થતાં, મધ્ય રાત્રિની સંધ્યાનો સમય થાય તો તુર્ત ગત સાથે કરવી. યજ્ઞ કાર્ય લંબાય અને સંધ્યાનો સમય વ્યતિત થતો હોય તો થવા દેવો, પણ યજ્ઞની વિધિમાં ભંગ પાડવો નહિ, યજ્ઞ કાર્ય સમાપ્ત થએ તુર્ત મધ્ય રાત્રિની સંધ્યા કરવી. જો સવારની સંધ્યાનો સમય થવા આવ્યો હોય તો એ પ્રથમ કરી મધ્ય રાત્રીની સંધ્યા કરી લેવી. ગણા ભાગે સંધ્યાનો સમય વ્યતિત ન થાય તેવી જોગવાઇ પ્રથમ કરી રાખવી.
મધ્ય રાત્રિએ યજ્ઞ હોય તો ધ્યાન રાખવું કે પ્રથમ સંધ્યા કરી રહ્યા પછી જ મધ્યરાત્રિના યજ્ઞનું કામ ધરવું.

રાત્રિ શયન.

'રાત્રિ શયન' મધ્ય રાત્રિની સંધ્યા(વખત) કે યજ્ઞ (પૂજા) થી પરવારી સૂવામાં વસ્ત્ર પહેરી ઉત્તર કે પશ્ચિમે માથું રહે તેવી રીતે સુવું. સુતાં નિદ્રા આવે ત્યાં સુધી શ્રી ગોરનરની પવિત્ર વિભૂતિનું ધ્યાન રાખવું. જાપ જપતા જપતાં જે પાપો થયા હોય તેની માફી શ્રીજી આગળ તેમને પ્રત્યક્ષ માનીને માગી એ જ ધ્યાનમાં તલ્લીન રહી નિદ્રાવશ થવાય તેવી પ્રેરણા એ રહેવું.
પાથરણું સાદુંઃસ્વચ્છ, અને ભોંય ઉપર રાખવું. 'પલંગાદિ ઉંચી શૈયા, ગાદલાં કે ઘણા ગોદડા ઉપર સુવાથી આળસ વધે છે અને ધ્યાન ભંગ થવાય છે. ભક્ત અને મુમુક્ષોઓના માટે આસન (પાથરણા) વાસ્તે માત્ર એક ચાદર (પછેડી) કે કામળો પાથરવાને અને ટાઢ હોય તો એક ઓઢવાને બસ છે. એથી વિશેષ પાથરણું કામીજન અને સુખ પિપાસુને યોગ્ય ગણાય. તેવાઓને ભક્ત મુમુક્ષુ, સાધુ કે પવિત્ર સત્પંથી કહી શકાય જ નહિ. માટીમાંથી ઉપજેલું, પુનઃમાટીમાંજ મળી જનારૂં માટીનું સ્થુલ શરીર માટી ઉપર જ રહે તે અતિ શ્રેષ્ઠ

 છે. જુઓ! શ્રી સદગોર નરનાથ ખુદાવિંદ સમ્સો તબ્રેજી સાહેબને પાથરણામાં માટીજ પ્રિય હતી. - માટીથી અળગા થવા ઈચ્છતાજ ન હતા. તેમજ શ્રી ખુદાવિંદ શ્રી નિષ્કંલકી નારાયણ અલી સાહેબને પણ ભોંય ઉપર સુવું એટલું પ્રિય હતું કે તેઓ શ્રીની આખા દેહીએ માટી વળગી રહેલી જોઈ તેમજ બીજા ગુહ્ય ભેદોને લઈને શ્રી સદગોરજી નબી મહંમદ સાહેબ તેઓશ્રીને 'માટીના પિતા' કહી બોલાવતા.

સત્પંથી થવા ઈચ્છનારે, સ્વપ્ને પણ ઉંચા સ્થાને આસન રાખવાની અભિલાષા કરવી નહિ, તેઓને તો સોળે પ્રકારનાં શ્રૃંગાર આઠે અંગની નિરાળ રાખવાના છે, (ઉચ્ચ પાથરણું તે મૈથુનાદિ સોળ શૃંગારમાંન એક શ્રૃંગાર છે.) એ ભોગવનારા ધર્મ ભ્રષ્ટ થાયે છે.

સંસાર વ્યવહાર.

'સંસાર વ્યવહાર' (સ્ત્રી પુરૂષનું એકાન્તિક કર્મ) મધ્યરાત્રિની સંધ્યા કરી રહી સર્વના સૂઈ ગયા પછી નિરાળા એકાન્ત સ્થળે કરવું. તદ્દન નવસ્ત્રા ન થવું. લજ્જા રક્ષણ જેટલું વસ્ત્ર તો અવશ્ય રાખવું. ગુહ્ય ઇંદ્રિયો નિહાળવી નહિ બોલ બોલ કે વાતો ન કરાય, મનુષ્ય દેહનો ધર્મ મુનિવર વૃદ્ધિનું કાર્ય જાણી, પવિત્ર સત્પંથી પુત્રની પ્રાપ્તિ અર્થે, ધર્મ સેવાનું ફળ ધારી કરવાનું છે. વિષયની સુખ પ્રાપ્તિએ ઇંદ્રિયોને તૃપ્ત કરવા કે એશ આરામ ભોગવવાની ઈચ્છાએ સહગમન કર્મ ન કરાય.

એ કર્મ સમયે વિછાણ સુવાના બિસ્તરાથી નોખો કરવો ને તે સાધારણ પાથરણું હોવું જોઈએ કે ધોતા સુગમ પડે.

સંસાર વ્યવહારનું કર્મ શ્રી સદગોરની આજ્ઞાનુ સાર તો દર માસે એકવાર સ્ત્રીને ઋતુ આવેથી છઠ્ઠે દિવસે થઈ શકે છે.

'ઉત્તમ ફળદાઈ' સ્ત્રીને માસિક રજ પ્રાપ્ત થયા પછી છઠ્ઠે દિવસે સ્નાનાદિથી શુદ્ધ થઈ બંને જણએ જાપનો મંત્ર બોલતા ફરમાન માગી પવિત્ર પ્રેમે સત્ય નિષ્ઠાએ કરવાથી થાય છે.

'મધ્યમ ફળદાઈ' રજના ચાર દિવસ વ્યતિત થએ રજબંધ થયે ચોથો પાંચમો ને છઠ્ઠોએ ત્રણ દિવસ, બંને જણા પવિત્ર પ્રેમે સ્નાનાદિથી શુદ્ધ થઈ જાપનો મંત્ર બોલતા ફરમાન માગી સત્ય નિષ્ટાએ કરવાથી થાય છે.

'કનિષ્ઠ ફળદાઈ' રજના ત્રણ દિવસ વીત્યે ચોથો, પાંચમો, છઠ્ઠો, આઠમો, નવમો, ને દશમો, એટલા દિવસ બંને જણા સ્નાનાદિથી શુદ્ધ થઈ પવિત્ર પ્રેમે જાપનો મંત્ર બોલતાં ફરમાન માગી સત્ય નિષ્ટાએ કરવાથી થાય છે.

રજના દિવસોમાં એકાંન્તીક કર્મ તદ્દન નજ કરી શકાય. કરનાર મહા દોષિત ને નાકિ બને છે.

ઉપરની ત્રણે આજ્ઞા વગરના દિવસોમાં સ્ત્રીને ફરીવાર રજ પ્રાપ્ત થાય નહિ ત્યાં સુધી સહગમન કર્મ થાય નહિ. સાતમો દિવસ સુતક ઉતારવાનો હોવાથી તે દિવસે એકાન્તિક કર્મ થાય નહિ.

સ્ત્રીને ફરી રજ પ્રાપ્ત થાય ત્યાં સુધી દંપતીએ ધૈર્યથી બ્રહ્મચર્ય પાળવનું છે. ઉત્તમ ફળદાઇ કાર્યની રીતિએ વર્તનાર નરનારીઓને શાસ્ત્રમાં ઉત્તમ બાળ બ્રહ્મચારીને બ્રહ્મચારિણી વર્ણવ્યા છે, આવા પવિત્ર બ્રહ્મચારી અને બ્રહ્મચારિણીઓની પ્રજા સદ્ગુણી બળવાન, કાન્તીવાન, શુરવીર, સત્પંથનું રક્ષણ કરનાર, મુમુક્ષુ. પવિત્ર મુનિવરોજ ઉત્પન્ન થાય છે.

એકાન્તિક કાર્ય સમયે એક રૂમાલ જેટલો વસ્ત્રનો કકડો સાથે રાખવો તે કટકો કર્મથી શાન્ત થઇ ઊઠતી વખતે સાધ્વી પોતાના અંગ ઉપર રાખી વીર્યને વસ્ત્રમાં ઝીલી લઇ નીરાળી જગ્યાએ વીર્યને સંતાડી દઇ ઇન્દ્રીય ઊના પાણીએ સ્વચ્છ કર્યા પછી હાથ, પગ, મોં ધોઇ ત્રણ કોગળા કરી વિધિયુક્ત સ્નાન કરવું. પળવાર પણ અપવિત્ર રહેવું નહિ. પહેરેલા લજ્જા રક્ષણ વસ્ત્રને પણ ધોઇ સ્વચ્છ કરી પવિત્ર કરવું. શૈયા ત્યાગતાં વીર્યથી અન્ય સ્થળ અપવિત્ર ન થાય તેની પુર્ણ સંભાળ રાખવી.

સ્વપ્નાવસ્થાના વિકારના દોષે વીર્ય સ્ખલિત થાય તો પણ તુર્ત ભ્રષ્ટ થએલ વસ્ત્રો અને શરીર ધોઇ પવિત્ર કરવા. તુર્તજ વિધિયુક્ત પિશાબ કરી વિધિ યુક્ત સ્નાન કરવું.

માસિકને વૃદ્ધિ સુતક.

'માસિક' સુતક સ્ત્રીને સાતમે દિવસે ઉતારવું. વૃદ્ધિ સુતક (બાળ પ્રસવનું) ચાલીસ દિવસે ઉતારવું. બળકને ધર્મ દિક્ષા (કાંકણ)ની વિધિ તેવાજ મસયે કરવી. દિક્ષા વિધિ કંઇ પ્રંસગશાત્ વ્હેલી મોડી થાય તેથી કાંઇ ઘણી અડચણ નથી. પણ સુતક તો તુર્ત મુદ્દતપુર્ણ થએ ઉતરાવીજ લેવું. સુતકીના ઘરનું કોઇએ ખાવું નહિ,-તેમજ અડવું પણ નહિ. સહભોજન અને સ્પર્શથી સુતક આવે છે. અડનારનું સુતક સ્નાન કર્યાથી અને ખાનારનું સુતક, સ્નાન કરી છાંટ નખાવવાથી ઉતરે છે.

કોઇ કુટુંબીજનને બહાર ગામ જવાનુ હોયતો તે સ્નાન કરી છાંટ નંખાવી સુતક ઉતરાવી ને જાયઃ સુતક ઉતરાવ્યા પછી જો તે સુતકી ને અડે કે તેના ઘરનું ખાય તો તેને સુતક પાછું આવે છે, તેથી સુતકીના ઘરનું પછી ખવાય નહિ.

મરણ સુતક.

'મરણ સુતક' શબને (મુડદાંને)સ્નાન કરાવ્યાં પહેલાં અડનારાઓને સ્નાન કરાવનારા સર્વને ચઢે છે. શબને સ્નાન કરાવ્યું હોય અને તેને સ્નાન કરેલો પુરૂષ અડે તો તેને સુતક ફરી ચઢે છે. એવા સર્વ સુતકીઓએ નવરાવેલા શબને નાહ્યા વિના અડવું નહિ.

શબને સ્નાન કરાવનાર, ઉંચકનાર, દાગ આપનાર અડનાર સર્વે પવિત્ર હોવા જોઇએ. નહવરાવ્યા પહેલાં જે અડ્યા હોય તેઓએ શબને નવરાવ્યા પછી અડવું કે ઉચકવું હોય તો સ્નાન કરી લેવું, શબને ભુમિદાગ આપ્યા પછી સર્વ કાંધિઆ આદિઓએ સ્નાન કરેલું હોય છતાં ડાઘુઓએ (આભડનારાઓએ) તો ફરીથી સ્નાન કરવું જ.

મરણ સુતક સ્નાન કર્યેથી ઉતરી જાય છે. સ્નાન કર્યા પછી દેવ દર્શને જવામાં કે પવિત્ર વસ્તુને અડવામાં પુજા, વખત કે વગેરેમાં જવામાં કે ભાગ લેવામાં કોઇ પ્રકારનો બાધ

ત્રાથી, પણ ત્રીજે દિવસે ઉઠાસણા સમયે મરનારનાં આપ્તજનોએ તોબા તોબા કરતા રહી દોકડો દમડો મુકી છાંટ લેવી અને મરનારના આત્માના કલ્યાણાર્થે સર્વગત મંડળે 'તોબા તોબા' કરવું, અથવા જાપની માળા ફેરવી.

શબને વિધિયુક્ત સ્નાન કરાવી, અત્તર, ખુશબોઇ, કપુર, ફુલ, અબિલાદિ સુગંધી પદાર્થો સંપત પ્રમાણે અર્પવા. સફેદ, સ્વચ્છ, સ્વદેશી વસ્ત્રનો પોશાક (કફન) પહેરાવવો. ઉપરની સોડ માથાથી પગ સુધી એકેક વેંત લાંબી રાખવી અને તે જાડા વસ્ત્રની હોવી જોઇએ. પછી શબને જનાજા(ખાટલો, ઠાઠડી) માં સુવાડી મુકામ માં લઇ જવું. મરનાર પાછળ રડવું કુટવું નહિ. જાપનો મંત્ર કે 'તોબા તોબા' બોલ્યા કરવું. પુણ્ય દાનના સંકલ્પો કરવા અને મરનારના આત્માના પુણ્યાર્થે, પુજાઓ, ઉઠાસણાં આદિ ક્રિયાઓ કરાવવી. તેનું દેવું રહી ગયું હોય તો ચુકવી દેવું. શોગતો ઉઠાસણું વાળીને ત્રીજે દિવસેજ મુકી દેવો.

મના.

'મના' (કબર, શબને દાટવાનો ખાડો) શબની લંબાઇ જેટલી ઉત્તર દક્ષિણે લાંબી, સ્ત્રીના શબના કાનની અણી સુધી, એટલે કે તેની છવેંત ઉંડી, પુરૂષના શબની છાતી જટલી, એટલે કે તેની જ પાંચ વેંત ઊંડી, પોલાણમાં શબની જરૂર જેટલી પહોળી ખોદવી.

મના તૈયાર થયા પછી માંહે અત્તર, ખુશબોઇ, ગુલાબજળ, કપુર, ફુલાદિ પવિત્ર સુગંધી પદાર્થો સંપત પ્રમાણે શબની નીચે અને આજુ બાજુ નાખવા. માંહે અગળાઇને અપવિત્ર વસ્તુ કાંઇ પણ પડવા દેવી નહિ. તેમ અપવિત્ર પુરૂષે તેમાં ઉતરવું નહિ પુર્ણ રીતે સ્વચ્છતાઇ રાખવી.

શબને મનામાં ઉત્તર દિશામાં માથુ રહે તેમ ચત્તું સુવાડી પશ્ચિમે મુખ રાખવું, વિધિના મંત્રો મુખીએ ભણવા ધીમે ધીમે શબ ઉપર પછડાય નહિ તે પ્રમાણે અને શબ દેખાય નહિ ત્યાં સુધી માટી નાખવી. ઉપર દેખાય તેવી રીતે મના બનાવી નિયમ પ્રમાણે મુખીએ મંત્ર વિગેરે ક્રિયા કરી ભોમદાગની વિધિ પૂર્ણ કરવી. (જંગલ અંદરની કબરો જનાવરો ખોદે નહિ તેવી મજબુત કરવી.)

ભોમદાગથી પરવારી સર્વ જનોએ મરણનું સ્નાન તેનો મંત્ર ભણી વિધિ સહ કરી જાપનો મંત્ર (મનમાં) જપતાં જપતાં ખાને કે હજુર સ્થળે આવી પગે લાગી મરનારના મોક્ષ માટે આશીષ માગી પોત પોતાના ઇચ્છિત સ્થળે જવું.

ત્રીજે દિવસે શોક તજવો પણ જે ગામ કે જ્ઞાતિના બાહ્ય વ્યવહારો કરવાના હોય તે વગર સંકોચે કરવા.

લગ્ન.

'લગ્ન'ની બાહ્ય વિધિ દેશ, જ્ઞાતિ કે કુટુંબની રૂઢિ અનુસાર કરવી, પણ વર કન્યાની ગ્રથિના જોડાણનો સંકલ્પ તો સત્પંથી વિધિયુક્ત જ યજ્ઞ સમીપે મુખી હસ્તેજ થવું જોઇએ.

દશાંશ (દસોંદ).

'દશાંશ' પૂર્ણ કમાણીનો દશમો ભાગ શ્રી ખુદાવિંદ નર નાથશ્રી સાહોજીના નિમિત્તનો કાઢી,

શ્રી સદગોરજી પ્રગટ બારે કળા સહિત હોય તો તેઓશ્રીને મુખી હસ્તે અર્પણ કરવો. શ્રી સદગોરજી જો પ્રગટ ન હોય તો શ્રી સદગોરનું મુખ તે પવિત્ર ક્રિયાચાર વાળો આજ્ઞાંકિત મુખી છે તેને શોંપી દેવો.

શ્રી નરનાથ ખુદાવિંદ શ્રી શાહોજી પ્રગટ ગાદીએ મનુષ્ય દેહે બિરાજેલા હોય છે તે સમયે તેઓશ્રીની પવિત્ર નુરાણી દેહી સોળે કલા સહિત પ્રત્યક્ષ શોભતી હોય છે. શ્રી ખુદાવિંદ બ્રહ્મ સ્વરૂપ સદગોરજીની દેહ ગાદીએ બિરાજે છે ત્યારે બાર કલા સહિત પ્રત્યક્ષ દેદિપ્યમાન હોય છે. એ કળા વિનાનું ખાલી ખોખું કોઇ ગાદીદાર કે વગર ગાદીદાર શ્રી નર,(ઇમામ) કે શ્રી ગોર(પીર) થવાનો દાવો કરતો હોય. તો તે દંભી પાખંડી, દુષ્ટ, ચંડાળ છે. તેને તુર્ત તજવો.

ચાલીસોં.

'ચાલીસો' પૂર્ણ કમાણીનો ચાલીસમો ભાગ શ્રી સદગોરજીના નિમિત્તે કાઢી તેઓશ્રી પ્રગટ (બાર કળા સહિત) હોય તો આજ્ઞાંકિત મુખી હસ્તે અર્પણ કરવો, અને શ્રી સદગોરજી પ્રગટ ન હોય તો પવિત્ર આજ્ઞાંકિત મુખીને સોંપી દેવો.

અર્પણનું સાહિત્ય.

'અર્પણ સાહિત્ય' સર્વ પવિત્ર હોવું જોઇએ તેને નિષેધ પદાર્થો કે નિષેધમય પદાર્થો લાગેલા કે ભળેલા ન હોય. તેના વડે તે બનેલા કે રંગેલા પણ ન હોવા જોઇએ. અર્થાત્ બાધા ચઢાવવા વાસ્તે એકવાર ચઢેલો પદાર્થ ન હોવો જોઇએ. જે ઉપર એક વાર સંકલ્પ થઇ ગયો હોય તે પદાર્થ પુનઃપૂજવા યોગ્ય કે દેવને અર્પણ કરવા યોગ્ય ન જ રહ્યો. ઉઠાસણાદિ પ્રયોગોમાં જે પદાર્થ એકવાર અર્પણ થઇ ચુક્યો હોય અને દેવની છાંટ પડી ગઇ હોય તેને તેજ ફરી તેવા કામમાં લેવાય નહિ. ચઢાવેલું કે અર્પણ કરેલું ફરી ચઢાવવાથી ઓકેલું ખવરાવવા જેટલો દોષ લાગે છે. કંઇક લોભી, દંભી ચંડાળ પુરૂષો માયાની જાળમાં ફસાયાથી આવા ગુડા કૃત્ય કરે છે તે ધર્મ નહિ પણ પ્રપંચ માનવો. ધર્મમાં લોભ કરવાનું કે માયાનો સંગ્રહ કરવાનું હોય જ નહિ. શુદ્ધને પવિત્ર વૃત્તિએ શ્રી સદગોરજીની આજ્ઞાના પાલનને જ ધર્મ કહે છે.

જે જે પદાર્થ, વસ્ત્ર, વાસણ, દાણા, નાળિયેર, નાણું, જણસ, પશુ, જમીન, સાકર, ગોળ વગેરે દેવને એકવાર અર્પણ થઇ ચુક્યો તેનો સંગ્હ કરી તેની કિંમત ઉપજાવી ન શકાએ, તેમ ફરીવાર ચડાવી પણ ન શકાએ. તેતો દાન પાત્ર જ થયું. તેને સુપાત્રોમાં, અર્થાત્ સત્પંથી હરિવંશો, પવિત્રને અશ્કત સત્પંથી સેવકો, નિરાધાર બાળકો, બાળકોને સત્પંથી કેળવણી આપતી હોય તેવી સંસ્થા, દુષ્ટ કર્મથી દુર રહેનારા અપંગો, વગેરેને વ્હેંચી દેવું. એમ કરવાથી જ અર્પણ કરનારનો શ્રમ સફળ થાય છે. એજ પવિત્ર વસ્તુનો સદુપયોગ થયો લેખાય છે.

 ...સુકરીત આદિ માલનો સંગ્રહ કરી રાખી વેચી સાટી નાણા ઉપજાવી તેનો સંગ્રહ કે વેપાર કરે છે તે દુષ્ટ ચંડાળ છે. લુચ્ચા, ચોર, ધુતારા, પાખંડી,જનોજ દેવને ચડેલો માલ વેચે છે. દોષિત કાર્યોમાં વાપરે છે, સંગ્રહ કરી દોલત વધારવાના મોહમાં પડે છે, અને પરધર્મી અને દુષ્ટજનોને પોષી સ્વધર્મનો નાશ કરાવે છે. એવા શ્રી સદગોરજીની આજ્ઞા લોપનારા ચંડાળોનો ભરોસો કરી કદી પણ તેમને પવિત્ર વસ્તુ પૂજવા, ચડાવવા કે અર્પણ કરવા સોપંવી નહિ અને તેવાઓનો ભરોસો કરનાર સત્પંથી રહી શકે પણ નહિ. ચંડાળોજ ચંડાળને આસરે રહી તેને પૂજે અને પોષે છે.

શ્રી ગોરનરનો માલ

'શ્રી ગોરનરનો માલ' તેની વિધિ પ્રમાણે વપરાવો જોઇએ. તેનો દુરઉપયોગ કરનાર ચંડાળ છે. તેવા દુષ્ટ ચંડાળોના હાથમાં એ માલ ન આપવો ને તેઓનો ભરોસો પણ ન કરવો. એ પવિત્ર નાણાંથી પવિત્ર સત્પંથ ધર્મ વૃદ્ધિનાં કાર્યો જ થવાં જોઇએ. એ વિનાનાં બીજા સર્વ કામમાં વપરાય તેને દુરૂપયોગ કહે છે.

દુષ્ટ ઇચ્છા

'દુષ્ટ ઇચ્છા' કોઇ કાળે સ્વપ્નામાં એ ન કરવી. પર સ્ત્રી, પરધન, પરવસ્તુ, પરધાન્ય, પરપશુ હિંસાદિક દુષ્ટ કાર્યની કામના ઉદ્દભવવા ન પામવા દેવી. નાચ, છંદ, ભાંડાઇ, ભવાઇ, નાટક, ચેટક, ઢોંગ, સોંગ, જુગાર, વ્યસન, વ્યાજ, તોફાનાદિ દુષ્ટ કાર્ય પ્રસંગોના મેળાવડામાં કે તમાસામાં, જોવા, ભાગ લેવા, કે ઉભો કરવા નજવું. શ્રી સદગોરજી આગળ હંમેશાં અરદાશ કરતાં રહેવું કે એવી દુષ્ટ ઇચ્છા કદીએ ઉદ્દભવવા ના પામે.

આપ્ત જન.

'આપ્ત જન' મા, બાપ, દીકરા, દીકરીઓ બેનો, ભાણેજો, ભાઇઓ, કાકાઓ, ફઇઓ, મામાઓ, માસીઓ આદિ કુટુંબીજનો, ગુરૂ, ગુરૂપત્ની, ગુરૂ બેનો ને ગુરૂ ભાઇઓ આદિ ધાર્મિકજનો અપંગ અને નિરાધાર જ્ઞાતિજનોને ગણાવાની શાસ્ત્રની આજ્ઞા છે. તેવાઓમાં વિદ્યાનો પ્રચાર કરાવવો. ધાર્મિક જ્ઞાન તેઓના નિત્ય કર્મનો વિધિ કરાવી પ્રચારમાં મૂકવો. ધર્મ પ્રચાર જ્ઞાને કરી બહોળા વિસ્તારમાં પ્રસરે તેવા ઉપાયો યોજતા રહે તેવા શુદ્ધ ભાવમાં લીન રાખવા બનતું કરવું.

ધાર્મિક નિયમો ને ક્રિયાચારોનોલોપ ન થવા દે, તેમ તે પવિત્ર કાર્યોમાં આળસુ કે પ્રમાદી ન બને તેવી યોજનાએ તેઓને પ્રવીણ કરવા. એવા આપ્ત જનોની સર્વ પ્રકારે સેવામાં ને સંભાળમાં રહેવું.

દાન પુણ્ય.

'દાન પુણ્ય' સુપાત્ર મનુષ્યોનેજ આપવું. સત્પંથની આજ્ઞાને આધિન રહેનારાઓ પવિત્ર શ્રદ્ધાળુ સત્પંથમાં દાન પુણ્ય લેવા અધિકારી ગણાએલા હોય તેઓને ફળની અનિચ્છાએ આપવું (કરવું). જેઓ દયા, ક્ષમા, દિનતા, આદિ શુભ ગુણે શોભી રહ્યા હોય, સત્પંથની

સર્વ ક્રિયાઓ શ્રદ્ધા યુક્ત પાળતા પળાવતા હોય, શ્રી ગોરનરની વાણીમાં સંકલ્પ વિકલ્પ ન કરતા હોય, શુદ્ધ વાણીને તેના મૂળ સ્વરૂપમાંજ વર્ણવતા હોય, તેમાં જોડમેળ કોઇ પ્રકારની ન કરતા હોય, શ્રી સદગોરની આજ્ઞાઓ સાચી માની તેમને આધિન રહી પૂર્ણ શ્રદ્ધા યુક્ત રહેતા હોય, એવા પવિત્ર ચારિત્ર્ય શાળી પુરૂષોજ દાન, પુણ્યના પદાર્થો લેવા-દેવા વાસ્તે સુપાત્રો છે, તેઓનેજ આપવાથી ફળ થશે.

પરમાર્થ.

'પરમાર્થ' ગમે તે પ્રસંગે, ગમે તેવા પ્રાણીઓ સાથે, ગમે તેવે સ્થળે, ગમે તેવી સ્થિતિએ, ગમે તેવા ધર્મિ સાથે, ગમે તેવી દિશામાં, ગમે તેવા દુષ્ટ ભ્રષ્ટ કર્મચારી સાથે વગર સંકોચે કરવાની આજ્ઞા છે. ગુણ નાત જાત, લાભ કે હાનિ જોવાનું કાંઈપણ નથી. કોઇ પણ પ્રકારે સંકટમાં સપડાએલ પ્રાણી પવિત્ર સ્થિતિમાં લાવી ઉધ્ધાર કરવાના સર્વ પ્રયોગો બની શકે તેમ કરવા.

પરમાર્થનો ખરો અર્થ એ છે કે કરેલી ભલાઈનો બદલો ફળ કે લાભ લેવાની ઇચ્છા તદ્દન નજ હોયે, પરમાર્થના સર્વ કાર્ય સત્ય ધર્મપરાયણ થઇને જ કરવા.સર્વ કાર્યમાં જનમાત્ર જ્ઞાની અને સત્પંથી બની સંપીલા કેમ રહે? તેવાજ નિયમો સચવાઇ રહેતા હોય, દેશોધ્ધાર અને જનોધ્ધાર થતો હોય, એવાજ વિચારો સહિત આદરેલા કાર્યને પરમાર્થ અને પવિત્ર કાર્ય કહે છે. એજ કાર્યો સફળ ને ઉત્તમ છે.

તીર્થ.

'તીર્થ' યાત્રાનાં સ્થળોએ જવું. જે જે સ્થળે પવિત્ર નુરી પરમ મહાન દિવ્ય જ્યોતી અખંડ પ્રકાશીત પરમ પરમાત્મા આદિ પુરૂષે મનુષ્યદેહે સ્મરણ કરી પવિત્ર કાર્યો કર્યા છે.-જે સ્થળો ને શ્રી મુખે પવિત્ર તરીકે વર્ણવ્યા છે તેવાં સર્વ સ્થળો તીર્થ યાત્રાનાં સ્થાનકો છે. પોતાનાં ગૃહ કાર્યોથી નિવૃત્ત થઇ શાન્તવૃત્તિથી અમુક અમુક સમયે યાત્રાએ જવું જ, ઉત્તમ યાત્રી તો પગે ચાલી યાત્રા કરનાર જ લેખાય છે, અશક્તતાએ અને દુર દેશનો લાંબો પ્રવાસ હોય તો વાહનની જોગવાઇ કરી જનાર યાત્રાળુને પણ ફળ પ્રાપ્ત થાય છે. પવિત્ર સ્થળોએ તેવી તેવી ઘટનાઓ બની છે શ્રીજી એ ક્યા ચરિત્ર અત્રે કર્યા છે તેનું હૃદયપટ પર ચિત્ર દોરી ધ્યાન કરવું. એજ ભુતકાળનો સમયઆજજ પ્રવર્તતો હોય! તેવી કલ્પનાએ દર્શન કરવું. 'શ્રીજી મારી સમક્ષ છેને હું આ સમયે સેવામાં ઉભો છું. પગે લાગું છું. એવું ધ્યાન ધરવું. એવી પવિત્ર કલ્પનાથી વૃત્તિઓ જાગૃત થઇ, મન શાન્તિ પામી પવિત્ર પણે ધર્મ દઢ થાય છે. અને મોક્ષને પમાય છે.

માર્ગમાં દરેક સમયે શ્રી ગોરનરની આજ્ઞા પ્રમાણે પવિત્ર વિભુતિનું જ ધ્યાન કરવું. રટણ સ્મરણ, જપના, લવના વિચારાદિ સર્વ તેમના જ રાખવા. અન્ય ઇચ્છા કે વાસના જરા પણ ઉદભવવા દેવી નહિ.

પવિત્ર સ્થળોએ બનતા સુધી નિત્ય અપવાસિત અને જાગૃત રહેવું. સવાર, સાંજ બંને વેળા

 પ્રસાદિના સ્થળોએ દર્શનાર્થે જતાં ભેટ કે સોગાદ ગજા સંપત પ્રમાણે લઈને જવું. ખાલી હાથે ન જવાય. દર્શન સમયે શ્રીજી એ-તે સ્થળે જે સ્વરૂપ ધારણ કર્યું હોય, જે કાર્યો કર્યા હોય તે બંધુ એક પછી એક સંભારી તેનું સ્વરૂપ હ્રદય ઉપર ચીતરી લેવું. જાણએ એજ લીલા અવલોકી રહ્યા છીએ, એ ભાવનાઓ રાખી યાત્રાનાં સ્થળોએ ફરવું.

દિવસે નિત્ય કર્મ અને દર્શનાદિ સર્વ કર્મ આટોપી લઇ શ્રી મુખની પવિત્ર વાણીનું પઠન, પાઠન, શ્રવણ, મનન, નિદિધ્યાસન, સત્સંગાદિથી નવીન જ્ઞાન મેળવવાના પ્રયત્ને પ્રેરિત રહેવું. પવિત્ર અધિકારી પાત્રોનેજ દાન દેવું યાચકોને પણ સંપત પ્રમાણે સંતોષવા.

યાત્રાદિ કોર્યાથી પરવારી સ્વસ્થાને પોહંચતાં સુધી માર્ગમાં પણ અન્ય ભાવનાઓ ઉપજવા દેવી નહિ. પવિત્ર સ્થળોનો ચિતાર આબેહુબ દ્રષ્ટિ આગળ નિત્ય રાખવો. એજ સ્થળ ફરીએ છીએ, દર્શન કરીએ છીએ એવા ભાવો જાગૃત રાખવાને બનતુ કર્યા કરવું.

સ્વઘરે પણ એજ સ્મરણ રહે ગ્રામવાસીઓ આગળ વર્ણન કરી યાત્રાની ઇચ્છા સુદ્ધ ભાવે ઉપજે તેવા પ્રકારે કથા કરવી. પોતાની ભાવનાઓ પુનઃ પુનઃ નવીન કરવી. દાન પુણ્ય જમણવારાદિ કરવા.

સત્પંથે સ્વીકારેલા ભારતવર્ષે કળિયુગના પવિત્ર સ્થળો આ પ્રમાણે છેઃ-

૧. શ્રી પીરાણા(ઇમામપુર-હીમપુર) જી. અમદાવાદ. દેશ ગુજરાત.
૨. શ્રી ખંભાત ઠે. નારંગસર તળાવ કાંઠે.
૩. શ્રી પાટણ સરસ્વતી નદી કાંઠે.
૪. શ્રી દેવા ગમા જી. ખેડા (ચિલોતર)
૫. શ્રી રૂણ ગામે જી. ખેડા (ચિલોતર)
૬. શ્રી અમદાવાદ. ઠે. સારંગપુર દરવાજા બહારક અને કોચરબે.
૭. શ્રી કુક્સ. તા. સીનોર. રાજ્ય વડોદરા. (કાનમ પ્રા.)
૯. ધોળકા (વૈરાટ) દક્ષિણે બારની બાજુ.
૧૦. શ્રી સાબરમતી નદી. અમદાવાદ. જમાલપુર દરવાજા પાસેના ફાટે આરેથી તે નવા પરાના આરા સુધી. (અમદાવાદથી ધોળકે જતા રસ્તામાં આવે છે.)

સંકટ સ્થાનો.

'સકંટ સ્થાનો' જ્યાં જ્યાં નરનાથ શ્રી સાહેજી કે શ્રી સદગોરજીનાં પવિત્ર નુરાણી શરીરોને ચંડાળ પુરૂષોને લીધે કષ્ટ સહન કરવું પડ્યું હોય, કંટાળી જે સ્થળનો ત્યાગ કર્યો હોય, જ્યાં ભ્રષ્ટાચાર પ્રવર્તતો હોય, પાખંડ પૂજાતું હોય, શ્રી જીના, સત્પથીઓની કે સત્પથની નિંદા થતી હોય, ધર્મ ભ્રષ્ટ થવાતું હોય, શ્રી સદગોરની આજ્ઞાનું પાલન ન થતું હોય, ધર્મને બાને જ્યાં ઢોંગ પુજાયો હોય તેવા સર્વે સ્થાનો 'સંકટ સ્થનો' લેખાય. એ સ્થળો જવાનું થાય ત્યારે શ્રીજી ને પડેલું સંકટ સંભારી શ્રીજી એ કેવી ક્ષમા રાખી, અને કેવી

સત્યનિષ્ઠાથી શિયળ સાચવ્યું, કેવી ઉત્તમ રીતે ધૈર્ય રાખ્યું- એવા ઉત્તમ ગુણો આપણે ગ્રહણ કરવાને બનતું કરવું. દુષ્ટતામાં ફસાએલા ઉપર દયા રાખવી તેઓને સત્પંથે પ્રેરવા અને કુંપંથીથી પ્રંપંચીઓને પાછા હઠાવવા પ્રયત્ન કરવો. એવે ઠેકાણે નાણાં આપી કુતર્કોને ટેકો આપવો નહિ. નહિ તો ધર્મ તોડવા જેટલો દોષ લાગશે.

પુણ્ય તિથિઓ.

'પુણ્ય તિથિઓ' શ્રી પવિત્ર પુરૂષોના પુણ્ય કાળ યાદ અપાવનારી હોવાથી સ્મરણમાં રાખવા અને તે પવિત્ર તિથિઓના ઉત્સવોમાં ભાગ લેવા સારૂ એ પવિત્ર સ્થળોએ જઇ ભાગ્યશાળી થવું. જો કોઇ તિથિએ પવિત્ર સ્થળે ઉત્સવમાં ભાગ લેવા જઇ ન શકાય તો પોત પોતાના ગામના ખાનામાં એ પવિત્ર ઉત્સવો પૂર્ણ ઉમંગે ઉજવવા. ગતમેળો કરવોઃ સ્વગૃહો, માર્ગો, ખાના વગેરે શણગારવા(દિપાવલીઓ, વાવટા, તોરણ, ફુલ, પાન, ગોટા, માંડવા, ચંદરવા આદિ બાંધી શુશોભિત કરવા) સારા અને પવિત્ર વસ્ત્રાભૂષણ ધારણ કરી સુગંધાદિ દ્રવ્યો લગાવવા. ગૃહકાર્યો(ખેતી, વેપાર, વણઝ, મઝુરી આદિ સર્વ પ્રકારની રોજગારી) બંધ કરી, સત્સંગ કે ધ્યાનાદિમાં નિમગ્ન કહેવું. દુષ્ટ વાસના ઉપજવા ન દેવી. સારાં સારાં ભોજન પવિત્ર રાંધી પ્રસાદ ધરાવવા. દાન પુણ્ય કરવું અને આવી રીતે પવિત્ર કાર્યોમાં પ્રવર્તવું.

વૃત.

'વૃત' શુક્રવારે ચંદ્રોદયનું અર્થાત શુક્રવારી બીજનું પુર્ણ વિધિસહ કરવું. ગુરૂવારની સવારથી વ્રતનું મંગળાચરણ થાય છે. ગુરૂવારે આખો દિવસ(ચાર પહોર) કોઇએ ખાવું, પીવું, સુંઘવું કે ચોપડવું નહિ. એવી વિધિનો અપવાસ રાખી જાપનો મંત્ર જપ્યા કરે, અથવા ભજન શાસ્ત્રાદિ શ્રી મુખવાણીના બોલે કે શાંભળે. (શ્રીમુખની વાણી બોલતાં કે શ્રવણ કરતાં ઝાણે કે શ્રીજી પોતે સમક્ષ વદી રહ્યા છે તેવો ભાવ ધ્યાન સહિત રાખવો.) વખત તો તેના સમયે કર્યા કરવા. રાત્રિએ સમી સાંજની સંધ્યા કરી રહ્યા પછી યજ્ઞમાંના શાહના થાળની પ્રસાદી પાવળ સાથે આવે તે આરોગી. પાણી ચળુ કરવા જેટલું પી, આખી રાત (ચારે પહોર) જાગરણ કરી રાત્રિ સત્સંગમાં કે ધ્યાનાદિમાં વયતીત કરવી. તે સમયે કાંઇ પણ ખાવા, પીવા કે ઉંઘવાની ઇચ્છા કરવી નહિ, મધ્યરાત્રિની સંધ્યા પછી ઇચ્છેલ કે પ્રાસંગિક યજ્ઞ(પૂજા) હોય તોજ તેમાં શાહ થાળને પાવળ ગ્રહણ કરવું, ચળુ જેટલું પાણી લેવુઃ બીજું કાંઇ નહિ, શુંક્રવારે આખો દિવસ(ચારે પહોર) ગુરૂવારના દિવસની પેઠે જ અપવાસ રાખવો. સાંજે ચંદ્ર દર્શન કરી, સમી સાંજની સંધ્યાથી પરવારી, વ્રરતના બારે પહોર ચંદ્ર દર્શનથી પુરા થાએ. યજ્ઞથી પરવારી પોણો આહાર કરવો. ચંદ્ર દર્શન કરી પાત્રોનો પુણ્ય દાન દેવા. (કુપાત્રને દાન આપવાથી વ્રત નિષ્ફળ થાય છે.)

ગતમેળો, જમણવાર, પુણ્યદાનાદિ ઉત્તમ કાર્યો કરવાનું સત્પંથીઓનું આ મોટું પર્વછે. આ વ્રતના દિવસો જો પવિત્ર પુણ્ય ભૂમિ શ્રી પીરાણામાં વ્યતિત થાય તો એથી અધિક એકે પુણ્ય નથી. યુગ પર્યંતની શુક્રવારી બીજો કર્યાનું ફળ થાય છે.-પણ વિધિયુક્ત થાય તોજ.

આ પવિત્ર દિવસોમાં સર્વપ્રકારનાં ગૃહકાર્યો બંધ રાખી ફક્ત સત્સંગ, ધ્યાનાદિ ભક્તિ ભાવોમાંજ નિમગ્ન રહેવું.
જ્ઞાતિ કે ગતાદિ ધાર્મિક જનોને સંપત પ્રમાણે ભોજન આપવું હોયતો શનીવારે સવારમાં યજ્ઞ કરાવી અપાય છે. સંપત પ્રમાણે પવિત્ર હરિવંશ, પવિત્ર મુખીઓ, પવિત્ર મુસાફરો, પવિત્ર ભક્તાદિને તેડાવી આપવું એ ઉત્તમ છે. ખાનાઓ, માર્ગો, સ્વગૃહો, વગેરેને માડવા, તોરણ રૂશ્નાઈ(દિપાવલી) આદિ શોભાની સામગ્રીથી શણગારવા. શરીરે પણ પવિત્ર વસ્ત્રો, સુગંધી દ્રવ્ય, આભૂષણ વગેરે ધારણ કરવા. પર્વનો દિવસ ઉમંગ અને ખુશી આનંદમાં વ્યતિત કરવો. ઉમંગની અંદર કોઇ પણ કાર્ય ધર્મ ભ્રષ્ટ કરે એવું ન થવું જોઇએ.

ઉપાસના.

'ઉપાસના' શ્રી ઇમામગોરની આજ્ઞા ધ્યેય પણેરાખી તદનુસાર સ્વીકારવી. પાણી પત્થરાદિ પાખંડીને ઢોંગી ધતિંગો ટાલી દેવા. ધર્મમાં ભેળ થવા ન પામે તેવી સવજ્ઞ પ્રકારની સામગ્રી રાખવી.

પાઠને સ્વાધ્યાય.

'પાઠને સ્વાધ્યાય' શ્રી ઇમામ ગોરનાંજ વચનામૃતોનું જ હોવું જોઇએ, આકાશી (અપુરૂષ્ય) વાણી વેદો, કિતાબોનું આપણે સમજી શકીએ તેવી શૈલીમાં આપણા જ સત્પંથના મહાન નરો શ્રી ગોર કે શ્રી શાહોજીરૂપ વ્યક્તિઓએ ભાષાંતર (અર્થ) કર્યુ હોય તેના પાઠો કરવા. અન્ય ધર્માવલંબીઓના જોડેલા, મેળવેલા, રચેલા પુસ્તકોનો પાઠ કે અભ્યાસ ન કરવો. તેમ એવું અન્ય સાહિત્ય જો સત્પંથના સાહિત્યમાં પેસી ગએલું દેખાએ તો તરત તે પર સાહિત્ય જુદું કાઢી ત્યાગી દેવું. એવા પર સાહિત્યનો પેસારો કરનાર દાંભિક પુરૂષ મહાન્ ચંડાળ છે. એવા ધુર્તોને પ્રથમથીજ ત્યાગવા પર વાણીના પ્રવેશથી અન્યનો ઢોંગ ધર્મમાં પેસી જાયછે, તેથી ઢોંગીઓ ફાવી જવા પામે છે. ઢોંગીઓનો પેસારો થતાં ધર્મમાં ભેળ પડતાં ધર્મ અર્ધદગ્ધ (ભેળ સેળીઓ) બની જવાથી નામનો પણ ધર્મ રહેતો નથી અને છેવટે પડી ભાંગે છે.

પરપુસ્તકો.

'પરપુસ્તકો' કહેવાય છે તે (અન્ય ધર્માવલંબીઓએ કલ્પેલું સાહિત્ય.) સત્પંથીઓએ શોધ ખોળની દ્રષ્ટિએ વાંચવું. તેના નિયમો કાંઇ સત્પંથીઓને બંધન કર્તાનથી. માત્ર તેમાની સત્યતા ને પવિત્રતાજ ગ્રહણ કરવાની છે. સત્પંથીએ ગમે તેધર્મ કે સાહત્યિની સત્યતા, પવિત્રતા અને ઉત્તમ ભાવનાઓ ગ્રહણ કરવાની છે, તે માંહેની સત્યતાનો અનાદર ના કરી શકાય, જો શ્રી સદગોરની આજ્ઞાનુસાર હોય તોજ. સાહિત્યવાલા ધર્માવલંબીઓ જો તે પવિત્ર નિયમોનું સેવન કરતા નહોય તો તેઓને વીનવી તે પ્રમાણએ ચાલવા ઉમંગ દેવરાવવો. તે સાહિત્યમાંથી પવિત્રતા શોધી અન્ય ધર્મીઓને દેખાડી આપવાથી જ તમે સત્પંથની ઉત્તમતા સિદ્ધ કરી શકશો.

ગમે તે ધર્મનું સાહિત્ય વાંચતાં તેની દુષ્ટ બાજુ ધ્યાનમાં ન લેવી. તેમ તેની નિંદા પણ ન કરવી.

નાસ્તીકોનું, પાંખંડીઓનું, પાખંડી પૂજકોનું. કૃત્રિમ ધર્માવલંબીઓનું, નાચ, છંદ, ભાંડ, ભવાઈનું, શ્રૃંગારનું ને હાસ્ય વિનોદાદિનું, બુદ્ધિ ભ્રમિત થતી હોય તેવું સાહિત્ય કદીએ વાંચવું, વંચાવવું સાંભળવું, સંભળાવવું, ખરીદવું કે ખરીદાવવું નહિ.

સત્પંથી કર્મ પ્રયોગ.

પ્રકાશ બીજો.

વ્યક્તિ ગત ધર્મ.

મા, બાપ.

'મા, બાપ' ગુરૂ, ગુરૂપત્ની, દાદા, દાદી, નાના, નાની, કાકા, કાકી , મોટો ભાઇ, મોટી બેન, ફઇ , માસી આદિ વડીલોની સેવાએ તેઓની આજ્ઞાધિન રહેવું. તેઓ સમીપ ઉગ્રભાવે જવું કે બોલવું નહિ તેમના કરતાં ઉચ્ચસ્થાને બેસવું નહિ, તેઓ નિરંતર સુખી રહે અને માન ભંગ ના થાએ, તેઓની પવિત્ર પદવી જળવાઇ રહે તેવી રીતે તેમને રાખવાની કાળજી અહો નિશ રાખવી. અન્ય કુટુંબીજનો પણ રહેણી કહેણીએ રહે તેનો વિવેક જાળવતાં રહેવું અને જળવાઇ રહે તેવું શિક્ષણ આપ્યા કરવું.

કુટુંબ.

'કુટુંબ' સાથે સભ્યતાએ સ્નેહયુક્ત ભાઇચારે વર્તવું. એક બીજાની મદદે જરૂર પડે આવવું ને જવું. સદાને માટે સંપ અખંડ રહે તેવી કાળજી રાખવી, કુસંપ ઉપજે તેવા કાર્યો કદાપિ ન થવા દેવા. ખાર, વેર, ઈર્ષા, અદેખાઇ, લોભાદિ દુષ્ટ વૃત્તિઓનો ત્યાગ કરવો ને કરાવવો.

સ્ત્રી.

'સ્ત્રી' એ પોતાના પતિને ઈશ્વર તુલ્ય પૂજ્ય, સૌભાગ્યદાતા માની તેને આધિન ધર્મ સચવાય ત્યાં સુધી રહેવું. ધર્મભ્રષ્ટ કરનારી આજ્ઞા લોપવામાં દોષ નથી.

સર્વપ્રકારના સ્ત્રી ધર્મો, તેમજ રજાદિ સુતકો નિતિયુક્ત સાચવી પાળવા. પતિસેવાથી પરવારી આજ્ઞા લઇ દેવમંદિરે દર્શનાર્થે જવું. દંપતી એકજ ધર્મમાં હોય તો સાથે જવું ઉત્તમ છે. પતિ આજ્ઞા ન આપે તો ઘરે ધર્મ નિયમો જાળવી પતિસેવા પરાયણ રહેવું.

ગૃહકાર્યો ધર્માનુસારજ કરવા. સાસુ સસરા આદિ ઈષ્ટજનોની માબાપ જેટલીજ અદબ રાખવી. પર પુરૂષને ભાઇ, બાપ તરીકે લેખવો. તેનું ઉત્તમપણું, કાન્તિ, તેજ મોટાઇ, બળ, રૂપ, ગુણ, હાસ્યવિનોદ, ચેષ્ટાદિ સ્વપ્ને પણ સંભારીને આસક્ત થવું નહિ. પરપૂરૂષ સાથે એકાન્તમા કદી એ ઉભા ઉભા કે બેસીને વાત કે વિચાર કરવા નહિ. ક્ષણવાર ઉભા પણ ન રહેવું. ગમે તેવી ભયંકર આપદ્‌ના વખતમાં પણ જે ઘરમાં પરપુરૂષ સૂતો હોય તે ઘરમાં ગમે તેવા આપણા સ્નેહીઓ સાથે હોય તોપણ યુવાન સ્ત્રીએ સુવું નહિ.

બાળબચ્ચાં, કુટુંબીજનોને ધર્મશિક્ષણ આપતા રહેવું. પવિત્ર નીતિ અને વ્યવહાર સાથે ધર્મ

રહી સંપ જળવાઇ રહે તેવી રીતે વર્તન રાખવું ને રખાવવું.

પ્રજાને સ્વચ્છંદી થવા દેવી નહિ. ધર્મપરાયણ, નીતિનિપુણ અને કેળવાએલી નીવડે તેવી કાળજી રાખવાની ફરજ માતા તરીકેની સ્ત્રીઓને છે.

જગતમાં પ્રધાનપદે સુધારાની મુળ માલિક અને દાતા માતારૂપ સ્ત્રીઓજ ગુરૂ છે. જેની માતા કુભારજા, વઢકણી, ગંદી હશે તેની જ પ્રજા દુષ્ટ અને દુરાચરી નીવડી રોગી અને અલ્પ આયુષ્યવાળી થશે. 'સ્વતંત્રતાનાં ફળ ભયંકર છે.'

પુરૂષ.

'પુરૂષે' પોતાની સ્ત્રીને અર્ધાંગના ગણી તેની સાથે બેદરકારીથી વર્તવું નહિ, જુલમ ગુજારવો નહિ, બિભસ્ત વ્યવહાર લેવો નહિ, હદ ઉપરાંત કામ લેવું નહિ અને તેનું શિયળ, શરીર, લજ્જા: અને ધર્મનું રક્ષણ કરવું. વડીલોની સમીપ સ્ત્રી સાથે છુટથી ભાષણ ન કરવું અને પોતાની સ્ત્રી પોતાના વડીલોની સેવા સ્વીકારે તેવું શિક્ષણ તેને વિનયથી આપવું. મોક્ષધર્મ, કુળધર્મ જ્ઞાતિ અને ગ્રામ્યધર્મોથી પ્રવીણ બનાવવી અને ગૃહકાર્યામાં સહભાગિણી બનાવવી, ક્લેશથી પ્રજા નિઠોર થઇ ચંડાળ બને છે.'

ભાઇ, ભાંડુ, બાળબચ્ચાં અન્ય કે સ્વજન સમીપ સ્ત્રીની હાંસી, મજાક કે અમર્યાદિત ચેષ્ટા કે ચાળા કંઇ કરવા નહિ. અદબ, માન, આભરૂ, લજ્જા, અને ધર્મ જળવાઇ રહે તેમ વિવેક નો પ્રબંધરાખવો.

પર સ્ત્રીને મા, બેન તરીકે ગણી તેના રૂપ, ગુણ, ચાળા કે ચેષ્ટા ઉપર મોહિત ન થવું. તેના મજાક, મરોડાદિ ચાળા સ્વપ્ને પણ સંભારવા નહિ. આઠે પ્રકારના મૈથુનનો ત્યાગ કરવો તેમ તે સંભારવાની પણ ઇચ્છા ઉદ્દભવવા દેવી નહિ.

પ્રજાને, વિદ્યા,ધર્મ,નીતિ, હુન્નર કારીગરી, ધંધો કે રોજગારની ઉત્તમ પ્રકારની કેળવણી આપવાનો બોજો મહાન્ ગુરૂ પિતારૂપ પુરૂષ ઉપરજ છે. એ ફરજ જે પૂરૂષ બજાવતો નથી અને પ્રજા મૂઢ ઉછરે છે તેને પુર્વના ચંડાળ જન્મથી મનુષ્ય થએલો ઓળખવાની એંધાણી છે અને મુવા પછી મહાનીચમાં નીચ જન્મે નર્ક ગામી થવાનો પુરાવો છે. એ રૂણ ગમે તે ભોગે પુરૂષે ઉતારવું જોઇએ.

મોટી ઉંમરે લગ્ન થાય તો તે ઉત્તમ છે. આપત્તિને લીધે અથવા કંઇ પ્રસંગવશાત્ નાની વયમાં લગ્ન કરાવી લેવાય છે.પણ ગૃહસ્થધર્મનો પ્રવેશકાળ તો અનુક્રમે વીસ અને સોળ વર્ષ જછે. તેવો પ્રસંગજ ઓછી વયે ન આવવા દેવો તે ઉત્તમ છે.

બાળકો આનંદી સ્વભાવવાળાં કેમ બને તેની કાળજી તેમને ઉછેરનાર માબાપે કરવાની છે. દુષ્ટ સંગ, દુષ્ટ ખોરાક, કુટેવો, સેલસપાટાની આદતવાળાં અને વ્યસની ન બને તેવી કાળજી પ્રથમ થી પુર્ણ રીતે રાખવી.

બેનો, ભાણેજો.

'બેનો, ભાણેજો' ની દેખરેખ રાખવી એ મહા પુણ્યનું કાર્ય છે. તેઓની સેવાને ટેલ કરતાં

રહેવું. એઓ પુણ્ય કરવાનું સ્થળ હોવાને લીધે તેમને ધર્મ દેહ્લી (ધર્મનો ઉંબરો) કહે છે.

બનતા પ્રયત્ને તેમને દરેક પર્વે, લગ્ને, ઉસ્તવે કે પવિત્ર દિવસે નોતરી, જમણ, વસ્ત્રો, આભૂષણ, રોકડ વગેરે સંપત પ્રમાણએ આપવા . તેમની સુખે દુઃખે સંભાળ લેવી. આપત્ કાળના સર્વ પ્રસંગોમાં જાતે જઈ નાણાદિથી મદદ કરી તેમનું સક્ષણ કરવું.

ધાર્મિક શિક્ષણ પુર્ણ આપવું. જો તેઓ ધર્મ કાર્યમાં ભાગ લેવા બેદરકાર રહેતા હોય તો શિખામણ આપવી. ધર્મ વિરૂદ્ધ વર્તતા હોય તો સર્વ પ્રકારે ત્યાગી દેવા.

દીનજનો.

'દીનજનો'ગામ, પરગામ, સ્વ કુટુંબ, કે સંપ્રદાયનાં સર્વ પવિત્ર વૃત્તિવાળાનું પોષણ થાય તેવી કાળજી રાખવી. દીન જનો ધર્મને દેહ શુદ્ધ નીતિ રીતિએ ટકાવી - સાચવી શકે તેવી ગોઠવણ કરવી- અથવા ગોઠવણ કરાવવાનો પ્રયત્ન કરવો.

ભક્તો.

'ભક્તો' સત્પંથ શાસ્ત્રાનુસાર પવિત્ર ભક્તિ, નિયમ ધર્મ સાચવી કરતા હોય તેવા સર્વનું સન્માન વડીલો પ્રમાણે કરવું. ગામમાં કે અન્ય સ્થળોએ તેમની પ્રતિષ્ઠા જળવાઇ રહે, તેઓની પાસે સત્સંગથી સત્પંથનો પ્રચાર કરાવી વિસ્તાર વધારવા ધર્મ શાસ્ત્રની કથા, કિર્તન કરાવવા.

સત્પંથી આલમને પુત્રવત્ લેખી તેઓએ સદા શાસ્ત્રના ઉપદેશે ભક્તિ જ્ઞાનનો પ્રચાર કરતા ફરવું. સાવ સ્વાદ ત્યાગવા. કોઇપણ પ્રકારનો મોહ કે પ્રેમ રાખવો નહિ. ઈર્ષ્યા આળસ વગેરેને ત્યાગવા. સદા શાસ્ત્રાનુસાર જ રહી નમ્રતાઇ મુકવી નહિ. શૈયા પૃથ્વી પટ્ની કરવી.

આગેવાનો.

'આગેવાનો' ગામના, જ્ઞાતિના અને ધર્મના સશાસ્ત્ર નીતિ રીતિ યુક્ત હોય તો તેઓની મર્યાદા જાળવી આધિન રહેવું. માંહોમાંહેના કજીઆ, ટંટા, બખેડા આદિનો નીવેડો તેઓ પાસેથી લેવો. તેઓની ધર્મ ભ્રષ્ટ કરનારી કે નીતિ ભ્રષ્ટ કરનારી કોઇ પણ આજ્ઞા માનવી નહિ.

આગેવાનોએ વેહ્રોવંચો કરવો નહિ. તમામને પોતાના પુત્રવત્ લેખી પુર્ણ ધર્મશાસ્ત્રાનુસાર ન્યાય કરવો. પક્ષાપક્ષી કે વેહ્રોવંચો કરનારો આગેવાન કે પંચાતીઓ ચંડાળ છે, તે કોઇક દિવસે નષ્ટ ભ્રષ્ટ થઇ જશે.

પેટીઆ. (ભગવું લેવાની ઈચ્છાવાળા.)

'પેટીઆ' કે જેઓ ઉદર નિર્વાહાર્થે સંસ્થાઓમાં આવી પોષાય છે. તેઓએ સંસ્થાના તેમજ ધર્મના નિયમો પૂર્ણ કાળજી રાખી પાળવા. મૂળ સ્થિતિ કે જેને લીધે, ઘરબાર, કુળ, જ્ઞાતિ, અને ગામ તજીને આવવું પડ્યું હોય તે નિત્ય સંભારી રાખવી. સદગોરના શિષ્યો તરફથી મળતા માન, પાન, નાણાં, વૈભવાદિ જોઇ ફુલાઇને ધર્મ ભ્રષ્ટ ન થવું. દોલત ઉપર મોહીને અંધ ન બનવું. મનમાં કોઇપણ પ્રકારની મોટાઇનો વિચાર આવવા ન દેવો, સેવાભાવ અને

દીન વૃત્તિએજ રહેવું.
હરિવંશ મુખી, મુખ્ય કાર્યવાહક મુસાફર સાધારણ મુસાફર કે કામદાર મુસાફરોની આમન્યા લોપવી નહિ. સંસ્થાની, હરિવંશની, સર્વ કાર્ય કરતા મુસાફરોની, અતિથિઓની અને સેવકોની સેવા પ્રેમપૂર્વક કરવી.
મુસાફરો સાથે મુસાફરીમાં હોય ત્યારે મુસાફરોને બાધ ન આવે અને નિયમ સંયમાદિ ધર્મ સચવાએ તે રીતે વર્તવું, નાણા સંબંધી વ્યવહાર ઉદાસ વૃત્તિએજ કરવો. મુસાફરોને પૈસાદિને અડવું પડે તે જાળવતાં રહેવું. મુસાફરોને ધર્મ ભ્રષ્ટ ન થવા દેવા. ધર્મ ભ્રષ્ટ થતા મુસાફરની બરદાસ કરવી નહિ.
મુખ્ય કાર્યવાહક મુસાફર કે અમુક કાર્ય કર્મચારી મુસાફર જે કામે મોકલે તે કામ શાસ્ત્રાનુસાર હોય તો વગર વિલંબે કરવું. તેનો અનાદર કરવો નહિ. શાસ્ત્રો શીખવા, શીખવાડવા, વિદ્યાભણવી ને ભણાવવી, સગા સંબંધી જ્ઞાતિ આદિ સર્વના મોહને ત્યાગી શ્રી સદગોર સાથે સ્નેહ જોડી તેઓશ્રીના વચનને આધીન રહી સેવામાં નિમગ્ન રહેવું.
સંસ્થાના ખેતર, વાડી, શીમ, ગૌશાળા, નોકર ચાકર વિગેરેની દેખરેખ ને તપાસ જાતે રાખવી. આ સંસ્થા અને તેના અંગનું સર્વ પ્રકારનું સાહિત્ય સદગોરનું છે, હું માત્ર સેવક છું, દાસ છું, મારે તો સાચવીને સેવા કરવા જેટલોજ અધિકાર છે, તેનો ઉપયોગ કરવાને હું લાયક નથી, એવા સત્ય ભાવે ઉદાસી રહી મૂળ ગરીબીએજ સેવા કરતા રહેવું.
પેટીઓ જ્યારે પૂર્ણ ક્રિયા, નિયમ, ધર્મ જ્ઞાનાદિ જાણી, શીખી, પાળી પારાંગત થઈ જાય ને તેને મુસાફર થવાની ઈચ્છા હોય, તે સર્વ નિયમો અચુક વગર ટૂટયે જાળવી પાળી શક્યો હોય, પાળ્યા કરશે તેવી તેમાં શક્તિ હોય ને સ્વીકારતો હોય ત્યારે જ તેણે શ્રી હરિવંશના પવિત્ર પુરૂષો આગળ પ્રતિજ્ઞા કરવી કે 'આ સત્શાસ્ત્રના મુસાફરપણાની સર્વનિયમો વગર ટૂટયે પાળીશ ત્યારે જ હરિવંશજનોએ પોતાના મુખ્ય કાર્યવાહક મુસાફર અને અન્ય મુસાફરોથી તપાસને સલાહ સૂજ કરી પૂર્ણ ખાતરી કરી પેટીઆને મુસાફરની પદવીનું ચિન્હ ભગવા રંગનું વસ્ત્ર આપવું.
ભગવું વસ્ત્ર માટીના રંગનું છે. એ રંગ માથે બાંધી ફરવાનો હેતુ એટલોજ કે શરીર માટીનું, ઉપર માટી, નીચે માટી, છેવટે આ શરીર 'માટીમાં જ મળવાનું છે. માટીમા 'જતાં આજ માટી મારી ચોદિશાએ ફરી વળશેઃ છેવટની આશ્રયદાતા અને સંઘાતી માટી છે. માયા, દોલત, કુટુંબાદિ સાથે નહિ આવતાં આ માટી જ સાથે રહેશે. એવો મોતનો ભય રહી છેવટનું ભાન રહે. દુષ્ટ કાર્યને મોહમાં ન સપડાય એવા પવિત્ર હેતુએ પવિત્ર પુરૂષોએ માટીનો રંગ પસંદ કરી ઉત્તમ માન્યો છે. મુસાફર બનવાની પ્રથમ શ્રેણી થઈને આવે છે, પછી તેને મુસાફર બનાવે છે.

મુસાફરો.

'મુસાફરો' (અર્થાત્ મુસાફરી કરનાર, પ્રયાણ કર્યા કરનાર, એક જ જગ્યાએ ન રહી શકે

તેવા, જેને હંમેશા મુસાફરી કરવાની છે તે , સફરી, જનારા, આ લોકમાં અરૂચિ થઇ હોય તેવા, ઉચાટ મનના, પર લોકની અરૂચિવાળા,. દેવલોકમાં જવા ઇચ્છનાર, અહીંથી જનાર, આ લોક ત્યાગી દેનાર, મડદું, મુવેલા, નિસ્પૃહી, માયાથી નિવૃત્ત થએલો, મુમુક્ષુ, કુટુંબાદિની મોહજાળથી કંટાળેલો ઉદાસી, માયારહિત, ત્યાગી, મમતા રહિત થનારો, સન્યાસી, આજ્ઞાંકિત, ભક્ત, સંયમી, ફકીર, પરદેશી, પંથી) કાકાઓ જેનું બીજુ નામ છે તે જેને પેટીઆઓમાંથી બનાવવામાં આવે છે તે, તેમાંના કેટકાલ ઝોળી ફેરવવા ગામોગામ સત્પથીઓમાં વિચરે છે, કેટલાક આશ્રમનાંજ કાર્યો કરે છે, કેટલાક સંસ્થાની સેવાના કાર્યોએ નિયુક્ત કરેલા હોય છે. જેમકે ગાદીની, રોજની, ઢોલીઆની સેવા કરવી. કોઠારી, કારભારી, ખેતી આવતા સેવકો આશ્રિતો અને અતિથીયોની દેખરેખ ને સંભાળ રાખી સેવા કરવી, સદાવૃત્ત દેવાનુંઃ દરબાનપણું કરવું વગેરે.

'મુસાફરો' શ્રી સદગોરની સંસ્થાના સેવા કરનારા હોવાથી તેઓ શાસ્ત્રાધીન હોય ત્યાં સુધી તેઓનો ઉત્તમ પ્રકારે સત્કાર કરવો. મુસાફરોએ શૃગાંરિક, માદિક, મોહિક, માયિક વગેરે સર્વ પ્રકારના પદાર્થો ત્યાગેલા હોય,. સંગ, છંદ, દોલત, માયા કુટુબાદિનો મોહ વર્જે. તાંબુલ સરખું પણ શ્રી શાહના થાળની પ્રસાદી વિનાનું હોય તો ન ખાયે. ઉપરનાં નિયમો વિરૂદ્ધનો મુસાફર ન કહેવાય.

મુસાફર આજ્ઞા લઇ મુસાફરીએ સચરે ત્યાં દરેક ગામે મુખી આજ્ઞાએ સત્ય શાસ્ત્રોની કથા કીર્તનાદિથી જનસમૂહને સત્પંથનો મહિમા પૂર્ણ સમજાવે. અન્ય ધર્મીઓની શંકાનું સમાધાન બનતા પ્રયત્ને શાન્તીથી કરે.સર્વના મન રાજી રાખીને જ ધર્મનો પ્રચાર કરતો રહે. જ્યાં જ્યાં જ્ઞાની પુરૂષો મળી આવે ત્યાં તેઓનો સહવાસમાં સહી વિશેષ જ્ઞાન મેળવે. કામ, ક્રોધ, લોભ, મોહ, ઈર્ષા, દંભ, માયિક કાર્ય, નાચ, છંદ, ભવાઇ, કુકર્મ, હિંસા, વ્યાજ, વ્યસન, મોજ, મજાહ, એશ, આરામ સુખ વૈભવાદિના કાર્યો તજી તજાવે.

દશાંશાદિ શ્રી ગોરનરનો માલ ઝોલી ફેરવી એકત્ર કરી પવિત્રશથળે પેટીઆ હથુ રાખી શ્રી સદગોરજી પ્રગટ પણ હોય તો (ગાદીએ બારે કળા સહીત બિરાજતા હોય તો) તેઓશ્રી ના ચરણ કમળમાં અર્પી દે, શ્રી સદગોરજી પ્રગટ ન હોય ને તેઓશ્રીની સંસ્થામાં સેવા કરવા ઠરાવેલ મુખ્ય સેવક (કાર્યવાહક) જો સદ્‌ગોરની આજ્ઞાધિન હોય તો તેને સોંપી દેવો, નહિ તો તે માલ મુખીને પાછો સોંપાવી દેવો. શ્રી ગોરનરનો માલ કુમાર્ગે ન જાએ, ધૂર્તોને લુચ્ચાઓ ન પોષાય, પરધર્મીઓ ન અડે તે પૂર્ણ લક્ષમાં રાખવું.

ઉક્ત પવિત્ર માલ કોઈપણ મુખી, મુસાફર, કાર્યવાહક કે ધર્મી વાપરી ઉપભોગ કરી શકે નહિ. તેમજ જે સત્પંથી નથી તેવા મનુષ્યોને સોંપી પણ શકે નહિ. પરધર્મીઓને તેને હાથ પણ અડાડવા ન દેવો. પૃથ્વીપટે સૂક્ષ્મ પથારી રાખે, મોટૂં ઓશીકુ ન રાખે. સર્વ પ્રકારની શોભા, આડંબર, ડોળ કે ગૃહસ્થાઇ દેખાડવાનો મોહ ત્યાગે.

નિત્ય શ્રીમુખ વાણીમાં સંશય રહિત થઇ આસ્થાવાન્ રહે. તેનું જ પઠન, પાઠન,

નિદિધ્યાસન કરે, ક્રિયા, નિયમ કે આજ્ઞાનો ભંગ નજ થવા દે. આજ્ઞા લોપી હોય તેવાઓનો સંગ ત્યાગે, શાસ્ત્રાભ્યાસ કરી સર્વ પ્રકારની વિદ્યા શીખાય તેમ વર્તે. સ્ત્રીઓના સ્હવાસનાં સર્વ પ્રકારનાં કાર્યો ત્યાગવા. આગંતુક મુસાફર કે અતિથિને શાસ્ત્રાભ્યાસ કરવવો. મુસાફરોની છેવટ મરણ બાદ પૂર્ણ વિધિની ભૂમિદાહને ઉઠાસણાદિની ક્રિયા કરતાં જે કોઇ ખર્ચ થાય તે સર્વે સંસ્થાએ કરવો. છેવટ સુધી મુસાફરોની શાંતિને ખામી આવે નહિ તેવો પ્રબંધ સાચવવો.

મુખ્ય મુસાફર.

'મુખ્ય મુસાફર' સંસ્થામાં નિયુક્ત કરવામાં આવે છે. તેણે સંસ્થાના સર્વ નિયમો પાળવા ને પળાવવા. હરિવશની સંભાળ સેવક ભાવે રાખવી. મુસાફરો, આશ્રિતો, પેટીઆઓ, અતિથિઓ, સાધુઓ, ભક્તાદિની દેખરેખ સંભાળ પૂર્વક રાખવી. દરેકનું માન તેની હદ સુધી જાળવવું. મુસાફરોથી સાંસારિક, વ્યવહારિક, ખેતી, વ્યાપાર, મજૂરી, સાટા, લેવટદેવડાદિનાં કાર્યો ન લેવાએ. તેઓ પાસેથી તો ધર્મ, જ્ઞાન, વિદ્યાભ્યાસાદિ કાર્યો કરાવ્યા જાએ. જ્ઞાન પૂર્ણ થઇ લાયક થએલ મુસાફરને મુખીની આજ્ઞા લઇ તે સ્થળે ઝોળી ફેરવવા પેટીઆ સાથે મોકલવો. વસ્ત્રો સ્વદેશી, સ્વચ્છ, ભગવાં અને શ્વેત પૂર્ણ રીતે વાપરવા. ભોજનાદિ સાહિત્ય શાસ્ત્રયુક્ત પામ્યા કરે તેવી જાતની દેખરેખ રાખવી. ઝોળીથી પરવારી આવતા મુસાફરો કનેથી પેટીઆનો સર્વ હિસાબ તપાસી લે. આવેલો માલ શ્રી ગોરનરનો હોવાથી તે ઉપર પોતે પણ કંઇ ઇચ્છા રાખે નહિ, ને તેનો સંગ્રહ ન કરે, તેમ તે ઉપર પોતાનો અધિકાર છે એવો મોહ કદી ઉપજવા ન પામે તેવી જવૃત્તિએ રહે, નહિ તો સહેજમાં સત્પંથી ટળી જશે. હરિવંશ સર્વ પ્રકારે પૂજ્ય પાત્રા છે. શ્રી સદગોરની ગેરહાજરીમાં સર્વ પ્રકારે તેઓની આજ્ઞાધીન રહી, સેવા બરદાસ ભરણ પોષણ કરવું , ભણાવવા, ધર્મપ્રચાર વિશેષ થાય, તેવા સર્વ પ્રકારના કાર્યો અને સાહિત્યો મેળવી આપી સહાયકારી રહેવુ.

મુખીઓને સદગોરના મુખ સમાન માની માન આપવું. તેઓથી પોતાની પદવી શિષ માનવાન મોહ કરવો નહિ.

આવતા અતિથિઓને પૂજ્ય તથા માનવંત્ માની તેઓનો સ્તકાર કરવો. ધાર્મિક અડચણો ન નડે તેવી સર્વ પ્રકારની જોગવાઇ કરી આપવી. સત્ય શાસ્ત્રોનું પઠન પાઠન, સત્સંગ વગેરે કરાવવા.

શ્રી ગોરનરના માલનો સદા સદુપયોગથાય, જેથી સત્પંથનો બ્હોળો પ્રચાર થાય તેવા કાર્યોમાં એ માલ વપરાય, સત્પંથીઓ જ્ઞાની બને, હરિવંશ વિદ્વાન, સત્પંથી બને તે પોષાએ, બાળખો જ્ઞાન, શાસ્ત્ર, અને વિદ્યાર્થી કેળવાઇ સત્પંથની સેનાના વીર યોદ્ધા બને, દીન અને અનાથોનું રક્ષણ થાય, સદાવૃત અપાય એ નાણા વ્યાજ વ્યસનમાં ન ખર્ચાય, તેનાથી દુષ્ટ વસ્તુઓ ન ખરીદાય, શૃંગારાદિના પદાર્થો એકત્રન કરાયઃ દુષ્ટો ન પોષાયઃ ધર્મીઓને નોકર રાખી ધર્મનું સર્વ કાર્ય કરાવાય.

મુખ્ય સેવક આદિ સર્વ મુસાફરોએ પૂર્ણ ત્યાગ વૃત્તિએ નિવૃત થઈ સાધુ, ફકીર થઈને જ રહેવાનું છે. ઘરેણાં, સોનું, ચાંદી, હીરા માણેક આદિ હાથે પણ ન ઝલાય, પેહરવાનાં વસ્ત્રો શ્વેત અથવા ભગવાંજ રખાયઃ તે સિવાયનાં મોહક કોઇ પણ પ્રકારના વસ્ત્રને ન અડાય. સુવાની પથારી સૂક્ષ્મમાં સૂક્ષ્મજ રાખી શાકય. મુખ્ય કાર્યવાહકની ઉત્તમતા તો પૃથ્વીની જ શૈયા બનાવવામાંજ છે. તેનાથી આડંબર, મોટપ કે ગૃહસ્થાઇનું કાંઇ પણ ચિન્હ દેખાડવા સરખું પણ ન રખાય, શ્રીમુખની વાણીમાં પૂર્ણ આસ્થાવાનજ રહેવાય. તેમાં તર્ક વિતર્ક કર્યું ન જાય. સર્વ પ્રકારની વિદ્યાનું જ્ઞાન મેળવવું, સર્વધર્મનાં રહસ્યો જાણવા, હઠ અને ઉગ્રત ત્યાગી સરળતાથી અને નમૃતાથી શાસ્ર પ્રમાણે ધર્મ પ્રચાર કરવો. કોઇનું પણ મન ન દુભાય તેની પૂર્ણ કાળજી રાખવી. અધર્મનું એકે કાર્ય સંસ્થામાં ન થવા દેવું. ધર્મ ભ્રષ્ટો, અધર્મીઓ, ધર્મ દ્રોહીઓ, ધર્મની ક્રિયાના આળસુ, પ્રમાદીનો તથા નાસ્તિકોને સંસ્થામાં રહેવા ન દેવા.

હરિવંશની સશાસ્ત્રા આજ્ઞાધીન, શ્રી સદગોરજી બાર કળા સહિત પ્રગટ ગાદીએ ન બિરાજે ત્યાં સુધી રહેવાનું છે. હરિવંશના અભાવે મુખિઓ આધીન વર્તવું. મુખ્ય સેવક સ્વતંત્ર કદી પણ રહી શકે જ નહિ.

મુખી.

'મુખી' શ્રી સદગોરના મુખ સમાન શ્રી સદગોરનો પ્રતિનિધિ હોવાથી તેમનું માન પૂર્ણ જાળવવું. મુખીને આજ્ઞાધીન રહી પવિત્ર હૃદયે સેવા કરવી મુખીની આજ્ઞા જો નીતિ યુક્ત ને ધર્મ શાસ્ત્રાનુસારજ હોય તો માનવી. ધર્મ વિરૂદ્ધ એક પણ વાત માનવી નહિ. તેઓની પાસેથી મુખીની હદ સુધી ધર્મ શિક્ષણ લેવું.

મુખી વિના અન્ય શિષ્ય મંડળના કોઈપણ ભક્ત, પટેલ, મુસાફરાદિથી યજ્ઞનું કાર્ય કરી શકાય નહિ, (મુખી દૈવયોગે કોઇ અજોગના ભોગ થયા હોય તો તેમની આજ્ઞાથી પૂર્ણ જ્ઞાની, નીતિ ધર્મ નિયમ સાચવનારો પુરૂષ યજ્ઞની ગાદી પર બેસી શકે.

યજ્ઞનો મુખ્ય હોતા 'મુખી' છે. શ્રી સદગોરનો નીર્ણીત કરેલો મુખ્ય પુરૂષ છે. તેની મર્યાદા લોપનાર ગુરૂદ્રોહી છે.

મુખીએ શ્રી સદગોર તથા શ્રી નરનાથ ખુદાવિંદ શાહોજી અને હરિવંશને જ પૂજ્ય અને શ્રેષ્ઠ માનવાના છે. વર્ણોક્ત વ્યક્તિયો વિના મુખીથી અન્ય કોઇ શ્રેષ્ઠ નથી. મુખીઓએ ઉક્ત પુરૂષો કનેથી ધર્મ ધ્યાનાદિ સર્વ પ્રકારનું જ્ઞાન આધિન રહી શીખવું. મુખી મુખ્ય કાર્ય વાહકાદિ સર્વ મુસાફરો ધર્મ વિષયિક કે વ્યવહારિક ભાગની હરિવંશના અભાવે શિક્ષા કરી શકે છે.

દશાંશાદિ સર્વ પ્રકારના નાણા શ્રીસદગરૂનો માલ હોવાથી મુખીએ પોતાના કબજામાં રાખવા. શ્રી સદગોર પ્રત્યક્ષ હોય (બારે કળા સહિત) તો તેઓશ્રીને પોંપી દેવા અથવા તેઓની આજ્ઞાનુસાર વ્યવસ્થા કરવી. શ્રી સદગોરનો માલ સુપાત્રે વપરાય તેમ ન હોય અથવા

[illegible] જવાનો ભય હોય તો દરિઆ મુસાફરને સોંપી દેવો. એ પવિત્ર માલથી ધર્મના શુત્રુઓ પોષાય નહિ. ધર્મ શત્રુઓ પોષવાથી ધર્મનો નાસ કરવા જેટલું જ પાપ લાગે છે. ધર્મના પૈસા અન્ય ધર્મી હસ્તે ન જ જવા દેવા.

મુખીએ પોતાના સર્વ વ્યવહારો મુખીની ક્રિયા આદિ મંત્રોમાં જે શ્રી સદગોરની આજ્ઞા મુખીની ક્રિયાની અને દેવ સ્થાપનાં મંડાણની દુઆમાં વર્ણવેલી છે તે પ્રમાણે જ રાખવા. આજ્ઞા વિરૂદ્ધનું એક પણ વર્તન કરવું નહિ. સર્વ પ્રકારે સદા મનસા વાચા કર્મણા એ શ્રી સદગોરાધીન રહેવું, દોષિત કાર્યો સ્વપને પણ આવવા ન દેવા. ક્ષમાવાન્ રહી દીન પણે વર્તવું.

મુખી જ શ્રી સદગોરને ઓળખાવનાર પવિત્ર વિભૂતિ છે. શ્રી સદગોરજી નરનાથ શ્રી સાહોજી ઓળખાવી દે છે.

મુખી એક નિયમ કે એક ક્રિયા ભ્રષ્ટ થાએ કે તુર્ત તેને ગતે ત્યાગી દેવો, અગર માફી આપી પ્રાયશ્ચિત્ત કરાવી લેવુ. શ્રી સદગોરજી પ્રગટ હોય ત્યાં સુધી મુખી સ્થાપવાનું કાર્ય તેમને આધીન છે. ને તેઓશ્રીના ગુપ્ત સમયે ગતે પોતાનાંથી પવિત્ર, નીતિ નિયમ જ્ઞાનવાળો પુરૂષ-વિદ્વાન ખોળી સદાચારી હોય તો મુખી નીમી શકે છે.

હરિવંશ

'હરિવંશ,' શ્રી સદગોર બ્રહ્મા, શ્રી નરનાથ ખુદાવિંદ શ્રી શાહોજી (વિષ્ણુ), ને પવિત્ર મહાપુણ્યવતી આદ શક્તિ-એ ત્રણ સદેહે એક કુટુંબમાં જોડાએલ હોય, તેવે પ્રસંગે તેઓ ત્રણએથી એકત્ર પણ એક વંશ ઉત્પન્ન થાય તેને કહે છે. એજ વંશમાં શ્રીજીના બંને નુર પ્રસંગે ભેળાને પ્રસંગે નોખા આવ્યા જ કરે છે.

પ્રસંગે પ્રસંગે વંશબીજા કુળમાં લઇ જાય છે ને કુળ બદલ્યો (ફેરવ્યો) કહેછે. એ નુર જ્યારે વંશ ફેરવે તે સમયે અતિ વિચિત્રપણે વર્તાય છે. ઘણા સત્પંથીઓ પણ ભોળવાઇ જુના ખાલી ખોખા જેવા રહેલાને વળગી રહી પાખંડ કરે છે. કેટલાક નવીન ધતિંગ ઉભુ કરી વંશથી કરી પાખંડના પૂજારી બને છે. વિરલાજ શ્રીજીની કૃપાએ ખરી ખોલે સતત પ્રયાસે વંશના ભેદ ગોતી લે છે.

શ્રી ગોરનરના આજ્ઞાંકિત વંશજો તેમના વારસ છે, જ્યારે જ્યારેશ્રી ગોરનર પ્રગટ નથી હોતા ત્યારે ત્યારે તેઓશ્રીના આજ્ઞાંકિત વંશજોની સેવા કરવી. આજ્ઞામાં રહેવું. જ્ઞાન લેવું, છેવટના જ્ઞાનદાતા ગુરૂ એ વિના અન્ય કોઇ થઇ શકે જ નહિ.

હરિવંશજો નિત્ય પરમાર્થવૃત્તિએ રહે, સર્વ કાર્ય વ્યવહાર શ્રી સદગોરની આજ્ઞાનુસાર જ રાખે, શ્રી ગોર નરની આજ્ઞામાં રંચ માત્ર પણ શંકા પડતું કાર્ય ન કરે, બનતા પ્રયત્ન ને પ્રયોગોએ સર્વ પ્રકારની વિદ્યા શીખી સર્વ ધર્મના રહસ્યનું જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરે, જનમંડળોના સંશયોનું નિવારણ કરે, ખાર, વેર, અદેખાઇ, કે ઇર્ષા કોઇ પણ પ્રાણી સાથે કરે નહિ. સૃષ્ટિમંડળને પોતાના સહોદર સમાન માની સરખોજ પ્રેમ ભાવ સર્વમાં રાખે, કોઇના મનને

દુભાવવાની ઇચ્છા ન કરે, સાત્વિક વિચારો ઉપજાવવા સર્વથા અહારો સાત્વિક તેમજ વ્યવહારો પરમ સાત્વિક જ રાખે.

શ્રી ગોરને શ્રી નરના પુણ્ય રૂપ પવિત્ર પદવીધર્મમાં ઉત્તમમાં ઉત્તમ એ જ છે. તેવી ઉત્તમતાના કારણે હરિવંશની પદવી મહાજોખમ ભરેલી છે. ખાંડાની ધારે ચાલવું ને હરિવંશની પદવી સાચવવી તે એક સરખું છે, રંચ માત્રપણ દ્રષ્ટિ મર્યાદાથી ડગતાંજ એ પદવીથી પડીને પાપી થવાય છે. પવિત્ર પદવીથી પડનારો અધમદશાનો ભોગી નીવડે છે. પવિત્ર પદવી શ્રી ગોરનરના પ્રસાદે કરી પ્રાપ્ત થઇ હોય, તે જળવાઇ રહે તે સારૂ પૂર્ણ કાળજી રાખી સ્રી સદગોરજીનાં વચનામૃતોનું પઠન કર્યા કરી તેને આધીન રહેવા- પ્રયત્નશાળી રહેવું.

સર્વ પ્રકારે સત્પંથનો પ્રચાર બહોળા પ્રમાણમાં થાય તેવી રીતે સદાને માટે વર્તન રાખી સદાચારે રાખવા રહેવા હરિવંશજનો તત્પર રહ્યા કરે.

પવિત્ર પદવીથી પડેલો.

'પવિત્ર પદવીથી પડેલો' ગમે તે જન હોય પણ તે સત્પંથી આલમની નજરે તુછ્છ થઇ જાયછે. સત્પંથથી પડનારા અધર્મને સત્પંથીઓ ચંડાળ જ લેખે છે, પુર્વના એવા ઘણા બ્રહ્મ પુત્રો ને મહા રૂષિઓ શંખવો આદિદાણવો ઉત્પન્ન થઇ ગયા છે. તેવાજનો ધર્મમાં અતિ વિઘ્નો ઉપજાવે છે. ધર્મીઓને દુઃખ દઇ ધર્મ છોડાવવાનું કરે છે. ધર્મ ભ્રષ્ટ બની ધર્મીઓને ભ્રષ્ટ કરવા મથી રહે છે. તેવા જ ધર્મનો નાશ કરનારા છે. એવા ઘણાકારણોને લીધે ક્રિયા આચાર ભ્રષ્ટ પતન પામેલાથી સર્વ સત્પંથીઓએ અળગા રહેવું. નહિતો તેઓના ઉપરદ્રવોમાં સપડાય વિઘ્નમાં પડી રીભાઇ રહેશે.

પતિત પાવન ના થાએ ત્યાં સુધી કોઇ પણ સાચો સત્પંથી તેને અડે કે વાત સુદ્ધા પણ કરે નહિં. તેવી ક્રિયાભ્રષ્ટતાના લીધે તેઓમાં કોઇ પણ વ્યવસ્થા રહેવા દેવાયજ નહિં.

ધર્મના દ્રોહીઓ.

'ધર્મના દ્રોહીઓ' શ્રી સદગોરના વચનોને ઉથાપનાર, શ્રી મુખની વાણીમાં કલ્પના યુક્ત ભાવાર્થો ફેરવી ક્રિયા, આચાર, નિયમમાં ભેદ પાડી, નહિ પાળવા દેનારા, શ્રીજીની ને ધર્મની હાંસી કરનારા, શ્રીજીની આજ્ઞાઓનું રૂપાન્તર કરી ધર્મમાં સ્વાર્થ ઉમેરનાર, પવિત્રને પુણ્ય ગણાએલ જગ્યા, વસ્તુ, નિયમ, સ્થળ વંશ, વાક્ય કે મંત્રના ચાલા, ચેષ્ટા, મજાક કે હાંસી કરી હલકી પડાવવા મથન કરનારા, ઉન્માદી પ્રમાદી, ભ્રષ્ટ અહારી, ભ્રષ્ટ વ્યવહારી થએલાને અન્યને તેવા કરવા ઇચ્છનારા હોવાથી ચંડાળ છે. એવા દુષ્ટજનોથી સત્પંથીઓ અળગાજ રહે તો તેઓનું કલ્યાણ છે. ક્રિયા ભ્રષ્ટ દ્રોહીઓ અને પરધર્મીઓને ધર્મ સંસ્થા આદિમાં મદદગાર તરીકે રાખી શકાયજ નહિ. તેવાઓને ધર્મના ને સંસ્થાના સર્વ કાર્યોથી વેગળાજ રાખવા ઉત્તમ છે. ધર્મી માત્રને જો ધર્મ ખોવો હોય ને દુઃખી થવું હોય તોજ પરધર્મીને ક્રિયા ભ્રષ્ટોને ધર્મ સંસ્થામાં જગ્યા આપશો.

સત્પંથીઓ.

'સત્પંથીઓ' ઉપરના સર્વ વ્યવહારો જાળવી રાખેથી સંત્પથી રહી શકાશે, એથી જ ભવસાગર સેજે તરી મોક્ષગામી થવાનો ઉપાય હાથ આવશે. સત્પંથી બની બંને ભવમાં આનંદે રહેવાનો ખરો માર્ગ આજ છે. સત્પંથની પુરાતન દીવ્યતા પુનઃ દિશાઓમાં વ્યાપક એજ પવિત્ર રૂઢીએથી કરશો. શ્રી ગોરનર દયાળુ અનંતનો મસૂહ એકત્ર કરવા અને જગતને ઉદ્ધારવા પધારી મોક્ષ આપશે ત્યારે જ સત્પંથીઓએ પોતાની ફરજ પુરી કરી લેખાશે. એ અવશ્ય સર્વ સત્પંથીઓને લક્ષમાં રાખવાનું હોવાથી અહોનિશ સ્મરણામાં રહો ને સાચા સત્પંથી થાઓ 'તથાસ્તુ.'

આપત્ કાળ.

'આપત્ કાળ' ધર્મ કાર્યોમાં સંસારિક કે રાજ્યદ્વારી ભય કે જ્ઞાતિની ને ગ્રામસમુહોની અડચણો એ ધર્મનો કે જીવનો નશ થવાનો ભય કે જોખમ આવી પડવાની ધાસ્તી આદિ બીકના સમયને કહે છે.

આપત્કાળે ધર્મ સચવાય ને જીવને જોખમ ન થાએ તેથી સમય સુચકતા શીખવવા સારૂ બાહ્ય રૂપાંતર જ્યારે હિંમત હારી ગયા હોઈએ ત્યારે કરી લેવું. (દેખાવ પુરતું).

ક્રિયા, વિધિ, નિયમ, નીતિ ધર્મ આદિ સાચવતા શરીરને કંઈ મંદવાડનું કષ્ટ, જીવના જોખમનો ભય ઉપજતો હોય, તેમ તે ભયને બોજો સહવા શક્તિ ન હોય, બીકને લીધે હિમત ન રહી શકતી હોય ત્યારે મન શાન્ત કરવા શરીર રક્ષાણાર્થે ક્રિયા બંધ રાખવી કે હેરફેર કે બદલવી પડે તો તેમ કરવું.

દશાંશાદીના ધર્મના નાણા યોગ્ય ઉપયોગમાં ન વપરાતાં દુષ્ટ સ્થળે જતા હોય, ઘરે કે બાહેર રાખી શકાતા ન હોય ત્યારે તે નાણા દરીઆ મુસાફરને સોંપી દેવા.

પાણીની પ્રાપ્તિ ન થાએ, પાણી અડે મંદવાડ વધવાનો ભય હોય, તેવે સમયે પવિત્ર માટી લઈ તે ઉપર હાથ સ્વચ્છ કરી હળવેથી બંને હાથમાટી ઉપર મુકી તે હાથે જેમ સ્નાન કે હાથ પગ ધોવાનું કરીએ છીએ તેમ તે સ્થળોએ ફેરવવાની વિધિ કરવી. સમયે સમયે હાથ ફેરવતાં જવું ને માટી વાળ કરતાં જવું, પાણી મળે કે ભય ટળે સ્નાન તુર્ત કરી લેવું.

આપત્કાળની વ્યાખ્યા ગંભીર જોખમી હોવાથી અગત્યના ભયંકર સમય વિના તેનો ઉપયોગ કરવાનો નથી.

શ્રી ચેતામણી

ચેતો ઋષિવરો ગુરૂ કહે

શ્રી સદગોર બ્રહ્મવાચા

હેજી, આદ નિરંજન અવતયા, તેનું થાનક છે એરા ખંડ માંહે, સદ્ગોરે સોહી દેખાડીયા,
તે સેવીયા નવે ખંડ માંહે, ચેતોઋષિવરો ગુરૂ કહે, નરને નારાયણજીએ એમ કહ્યા. ૧
હેજી, આલ નબીજીની કહીયે, મહંમદ પીર અલ્યે હિસ્સલામ આએ, ઈસરે આલથી જે કોઈ ભૂલશે,
તે તો જાસે દોજકની માંએ. ચેતો-૨
હેજી, એરે આલથી આલજે ચાલી, તે તો આવી કેક નગરી માંહે,
વરજા સેહેરમાં તેનું થાનક કહીયે, શ્રી ઈસ્લામ શાહ બેઠા છે ત્યાંએ. ચેતો-૩
હેજી, જામા જામા માંહે નરજી આવીયા, તેની આલતે ચાલી સાર,
આ ચાલીસ સીપારા કુરાનના, તે માંહેથી ત્રીસ છે દુનીયાની માંએ. ચેતો-૪
હેજી, દશ સીપારા બાકી રહ્યા, તે તો છે આ ઘર માંહે,
અથર્વ વેદ તે કહીયે, તેની વાણી છે સદગોરની મુખ માંહે. ચેતો-૫
હેજી, આલ અલી નબીની જુગો જુગઆવી, તેમણે કીધો ધર્મ ઉપાએ,
પીર ઈમામ શાહે દેખાડીયા, તે નરઅલી મહંમદ શાહ કહેવાયે. ચેતો-૬
હેજી નુર માંહેથી નુર પ્રગટયા, તેનો વાસો છે નુરજ માંહે,
તેમણે આ સત્પંથ પેદા કીધા, તે ખેળી કાઢો કુરાનની માંહે. ચેતો-૭
હેજી, ચાર વેદ અને ચાર કીતાબ બોલીયા, સદ્ગોર સરવે તે આંએ,
ઈલમ અલ્લાહ જીએ ભેજીયા, ફરજ સર્વે કુરાનની . માંએ. ચેતો-૮
હેજી, ફરજ કુરાન માંહેથી ઉપન્યા, તે તો પરવરીયા પૃથ્વીની માંએ,
સરીયત તરીકત હકીગત રાહ કહીએ, તેની માએની છે મારફત માંહે. ચેતો-૯
હેજી, મારફત માંહેથી કાઢી કરી, તે તો આપી સતંપંથીઓને આજ,
રેહેણી રાખો નિશ્ચ કરી, તો સરસે આપણા જીવોના કાજ. ચેતો-૧૦
હેજી, ઈસરે રેહણીથી જે કોઈ ભૂલશે, તેનું ઠામ નહિ કોઈ ઠાએ,
તે તો ફેરાફરે ચોરાસી માંહે, તે તો મોક્ષ નહિ પામેરે કાંએ. ચેતો-૧૧
હેજી, લક્ષ ચોરાસી યોની તો છુટીએ, જો રહીએ સદ્ગોરના ફર્માન માંહે,
દશાંશ દેજો આપણા સદ્ગોર મુખે, તો વાસો થાશે વૈકુંઠ માંએ. ચેતો-૧૨
હેજી, વકુંઠ છે આ ઘર માંહી, તેના સુખ કહ્યા નવજાએ.
સદ્ગોરે દીઠી તેવી કહી, ત્યાં હુરાં મલાયક કહેવાએ ચેતો-૧૩
હેજી, અનંત મેવા તે મોહોલ માંહે, તે ઘરની શોભા છે અપાર,

મુનિવાર ૠષિવર ત્યાં મહાલશે, લીલા લાડ કરશે તે ઠાર ચેતો-૧૪
હેજી, એવા તે ઘર તે જીવ પામશે, જે ચાલશે સત્પંથ માંહે,
ખરા દશાંશી શુક્રિતે પુરા હશે, તેની સાખ છે ઇલમની માંહે. ચેતો-૧૫
હેજી, ઇલમ આલથી પ્રગટયા, તેની સાંખ છે કુરાનની માંહે,
કુરાન અરસ માંહેથી ઉપન્યા, તેની સાખ છે આ ઘર માંહે, ચેતો-૧૬
હેજી, આ ઘર દેખીને જે ભૂલશે, તે તો જાશે, દોજકની મોહે,
આદ ઉનાદથી આ ઘર કહીયે, તેને શેવતા વિલંબો ન કાંએ ચેતો-૧૭
હેજી, બ્રહ્મા વિષ્ણુ માહેશ્વર કહીયે, તે તો છે સર્વે આ ઘર માંહે,
આ ઘરથી આલજે ચાલીયા, તે તો પરવરીયા પૃથ્વી માંહે. ચેતો-૧૮
હેજી, વિષ્ણુ તે તો વરદાતાર થયા, કૃપા કીધી બ્રહ્માજીને જ્યાંએ,
તમે જાઓ યુગો યુગ વાણી કરો, અમો આવશું તમ સાથે ત્યાએ. ચેતો-૧૯
હેજી, તેઓને ફર્માને બ્રહ્માજી આવીયા, વાણી કીધી યુગોયુગ માંહે,
પ્રબોધી પૃથ્વી બ્રહ્માજીએ, અને સત્ ધર્મ ચલાવ્યા ત્યાંએ. ચેતો-૨૦
હેજી, અનંત કલફ આગે વહી ગયા, પછી આવ્યા આ કલફજ ચાર,
તેમાં ત્રણ કલફ પુરા થયા, તે બ્રહ્માજીને ફર્માને સાર. ચેતો-૨૧
હેજી, એક કલફ આ પરવર્યો, અને તેના યુગ કીધા ચાર,
આદ ઉનાદે ભેળા હતા, સદ્ગોર સ્વામીજી તે સાર. ચેતો-૨૨
હેજી, ત્યારથી સદ્ગોર પ્રગટયા, અને આવ્યા યુગોયુગ માંહે,
તેમાંથી ત્રણ યુગ વહી ગયા, તેનાં જીવડા પોહોચ્યા થાનક માંહે. ચેતો-૨૩
હેજી, અવતારો અવતાર વહી ગયા, રચના કીધી બ્રહ્મા વિષ્ણુએ ત્યાંએ,
આદ કલિયુગ છેલ્લી સંઘ છે, શ્રી મુર્તુઝા અવતર્યા મક્કા માંહે. ચેતો-૨૪
હેજી, ત્યાંથી આલજે ચાલી છે, તે તો આવી છે હીમપુરી નગરી માંહે,
શ્રી નર મહંમદશાહ તે નુર કહીયે, તે શાહોજીનું તેજ જ્યાંએ. ચેતો-૨૫
હેજી, એ ઘર સેવે જે સત્ય શું, તેનાં પાપ સર્વે જાએ,
અવતારે અવતાર જે ઓળખે, તે જીવ મોક્ષ મુગત પાએ. ચેતો-૨૬
હેજી, આ ઘર દશાંશ દીજીએ, તેમાં આળસ ના કીજે લગાર,
અનેક જીવ આગળ ઓદર્યા, જેણે ઓળખ્યા યુગના ભરથાર. ચેતો-૨૭
હેજી, દશાંશ વિના નહિ છુટશો, સાંભળો મુનિવરો કહું છું વારમ્વાર,
છેલ્લો અખાડો આ કળીયુગ તણો, તે માંહે શુક્રિત લેજો સંભાળ. ચેતો-૨૮
હેજી, દશાંશ દશમી પાંતી કહીયે, તે તો આલો નરજીનો અહાર,

 ચાલીસો તે પીરની પાંતી કહીયે, દેજો મુનિવર તણો એ વેહવાર. ચેતો-૨૯
હેજી, દશાંશ આલતા જે જીવ ડોલાવશે, તેનું હાલ માલ નહિ રહેશે પરવાર,
ક્રિયાના હિણા જીવ કોઈ નહિ તરે, એમ સદ્‌ગોરજી કહે પોકાર. ચેતો-૩૦
હેજી આખર જમાનો આવીયો, આવી છેલ્લી કલિયુગની વાર,
અવતાર સર્વ પુરા થયા, હવે સ્વામી રાજા થાશે અસ્વાર. ચેતો-૩૧
હેજી, દલરે ચાલે નિષ્કલંકી તણા, ત્યારે થાશે તે હલ હલ કાર,
તેમાં સતી જીવ હશે તે તરશે, અને કાહેર ખાશે ઘણ કેરો માર. ચેતો-૩૨
હેજી, કાહેર મા થાશો મુનિવરો, આગળ છે દોહેલી વાટ,
સ્વામી રાજા લેખાં માંગશે, નિશ્ચે જાણજો નિરધાર. ચેતો-૩૩
હેજી, કલિયુગ સંઘ છે દોહેલી, મુનિવર તમે રેહજો હુંશિયાર
દશાંશ દેજો સદ્‌ગોર મુખે, જેથી ઉતરશો પરલોરે પાર. ચેતો-૩૪
હેજી, દશાંશ નહિ દેશે સદ્‌ગોર મુખે, તે તો કાહેર ખાશે ઘણ કેરો માર,
તેના હૈયામાંથી અગ્નિ ઉઠાડશે, ત્યારે જીવડો કરશે પોકાર. ચેતો-૩૫
હેજી, સદ્‌ગોરે સર્વ સંભળાવિયા, મુનિવર તમે કરજો વિચાર,
આદ ઉનાદથી એ ઘર ચાલીયા, તે વાણીનો કરજો વિચાર. ચેતો-૩૬
હેજી, લેખું લેશે ગોર નર સાંઇયાં, ત્યાં પુંછાશે સહુ નરને નાર,
ઓત્તમ મધ્યમ ત્યાં કોઈ નહિ, કોઈ કેની વાર .ન કરશે લગાર. ચેતો-૩૭
હેજી, ઓત્તમ આચારે ઓત્તમ કહીયે, અને મધ્યમ જાણજો મધ્યમ આચાર,
સૌજ્ઞાન સાંભળે આગળા, કોઈ કેનું કહ્યું નહિ કરે નર કે નાર. ચેતો-૩૮
હેજી, બાપ બેટો કેનો નહિ, અને કોનું કુટુંબ પરવાર,
એવી વેલારે જ્યારે આવશે, ત્યારે નહિ કોઈ સાસરૂં મોસાળ. ચેતો-૩૯
હેજી, જે જીવ સેવાથી ચુકશે, અને હૃદય ધરમ નહિ આણે લગાર,
માયાના મોહે બંધાઈ રહેશે, સ્વાર્થે સૌ કોઈ જાશે સંસાર. ચેતો-૪૦
હેજી, કલિયુગ જમાનો કઠણ આવશે, ત્યારે સૌના દલમાં વસે કાલ,
તે માંહે જે જીવ નહિ ચેતશે, તેનો જીવડો પડયો જંજાલ. ચેતો-૪૧
હેજી, સંસાર સર્વ સાંભળજો. અને સાંભળી મા થાજો ગમાર,
સદ્‌ગોર યુગો યુગ માંહે આવીયા, તેની વાણીનો કરો વિચાર, ચેતો-૪૨
હેજી, માંહો માંહે લડશે, અને માત પિતાનો પરીવાર,
કઠણ વચન કહેશે આપ માંહે, એવો આવશે કલિકાલ. ચેતો-૪૩
હેજી, કોઈ કેને ઘેર નહિ આવશે, અને મન માંહે કરશે તે રીસ અપાર,

અહંકાર અતી ઘણો આણશે, તે જાશે નરકને દ્વાર. ચેતો-૪૪
હેજી, મન માંહેથી જે ભૂલશે, નહિ કરે કોઈ જ્ઞાનનો વિચાર,
કૂબુદ્ધિને કાલ નહિ ઉતરે, અધર્મિ કરશે ઉત્પાત અપાર. ચેતો-૪૫
હેજી, ગતનો મેળો તેથી ભાંગશે, ત્યારે નહિ કોઈ આવશે ધરમ દ્વાર,
અધર્મ એવા ચાલશે, તેથી ઓરા હશે નરને નાર. ચેતો-૪૬
હેજી, માતાના તન માંહેથી ઉપજશે, તેના થાશે પુત્રને પરવાર,
દયા ના આવે તેના હૃદય માંહી, અને સૌના હૃદયમાં વાપશે કાલે, ચેતો-૪૭
હેજી, એવા એધાણે તમે જાણજો, તમે આપતણો કરજો વિચાર,
સ્વાર્થે સંસાર બગડશે, સૌ મેલશે ધરમ આચાર. ચેતો-૪૮
હેજી, બારમી સંઘ જ્યારે આખર થાશે, ત્યારે ધરમ નહિ રહેશે લગાર,
દશાંશદેતાં મનમાં ઓછું આણસે, એવો આવે સંસાર. ચેતો-૪૯
હેજી, ખાના માંહે ભૂત ખાના વ્યાપશે, અને મુનિવરનાં મન કઠણ થાશે અપાર,
માસ છ માસે ખાના માંહે ન આવશે, ધર્મશાળે પાપ નહિ ઉતરાવે લગાર. ચેતો-૫૦
હેજી, અધર્મ વારો જ્યારે આવશે, ત્યારે ધોરી છાંડશે ધરતીનો ભાર.
થર થર ધરતી ધ્રૂજશે, પાપ કરમનો નહિ કંઇ પાર. ચેતો-૫૧
હેજી, ગત તીર્થ કરી નહિ જાણે, જાણેજ વિરલા કોએ,
અંહકારથી સૌ હારશે, એથી ગતનો મેળો ભાંગે સોએ ચેતો-૫૨
હેજી, સદ્‌ગોરને વાએકે જે નહિ ચાલશે, આપણો મુનિવરનો જે આચાર,
દશાંશ નહિ દે સદ્‌ગોર મુખે, અને મેલશે ધરમનો વિચાર. ચેતો-૫૩
હેજી, અધર્મે અન્ન નહિ નીપજે, અને વણસશે મોહોટા ભંડાર,
માગ્યા તે નહિ વરસે મેવલા, અલ્પ કણ ઉપજશે સાર ચેતો-૫૪
હેજી, આસમાનથી મેવલા નહિ આવશે, અલ્પ સલ્પ વરશે સાર,
તે હાથે સર્વે સ્વામીજીને, જેણે સજર્યો સર્વ સંસાર. ચેતો-૫૫
હેજી, સંસાર સર્વે સજર્યો સ્વામીજીએ, તે સૌનો રોજી પુરાણ હાર,
તેમાં અથર જીવ આ યુગ તણા, તેને વિશ્વાસ નહિ લગાર. ચેતો-૫૬
હેજી, વિશ્વાસ નહિ રાખે નિશ્ચત કરી, નહિ રાખે સાહેબ શું પ્યાર,
ભૂ ના ભૂલ્યા સૌ આગલા, એ તો બહેરે બહેરા મલશે સાર. ચેતો-૫૭
હેજી, શાહો ઉપર સંતોષ રાખીયે, નવ કરીએ અવર આગળ પોકાર,
જેણે આ યુગ પેદા કર્યા, તે સ્વામી છે રોજી પુરણહાર. ચેતો-૫૮
હેજી, સેવા તે કીજીએ શાહો તણી, તો ટળે જીવું ના જંજાલ,

માતાના ઓદરમાં જેણે પુરીયા, ગર્ભવાસમાં કીધી સંભાલ. ચેતો-૫૯
હેજી, એવા સ્વામી ઉપર વિશ્વાસે નહિ રાખે, અને ચાલશે પોતાને વિચાર,
આપ મતે જે કોઇ ચાલશે, તેના મનનો નહિ ટળે વિકાર. ચેતો-૬૦
હેજી, સંસાર સઘળો એમ થયો, સદ્ગોર કહે કેટલી વાર,
મૂર્ખ મર્મ જાણે નહિ, બૂડે સૌ કોઇ ગમાર. ચેતો-૬૧
હેજી, સદ્ગોરની સેવાથી જે નર ચુકશે, તેનો ભઠ પડયો અવતાર,
ચેતનહારા જીવ તમે ચેતજો, મનુષ્ય જન્મ નહિ આવે બીજી વાર. ચેતો-૬૨
હેજી, મહા રતન પદાર્થ મનખો, તેને ગુરૂજીએ ધર્મ દીધા સંભાલ,
તેમાં સાચા મુનિવર તે આપણા, તેને સ્વામી રાજા લેશે ઉગાર. ચેતો-૬૩
હેજી, તમો ખરી દશાંશ દેજો સદ્ગોર મુખે, તો તમે બાંધી પુન્યની પાળ,
જે જ્ઞાન વિચારીને ચાલીયા, તેને કલિયુગ નહિ લોપે લગાર. ચેતો-૬૪
હેજી, ચાર યુગ હવે પુરા થયા, નહિ હવે અગિયારમો અવતાર,
સંસારનો સાંસો મટે સદ્ગોરથી, તેને ચરણે રહો નિર્ધાર. ચેતો-૬૫
હેજી, ગત સઘળી તમે હેતે મલો, ઋષિવરો ખેદ કોનો ન કરશો લગાર,
સેવા કરો સાચા સદ્ગોર તણી, જેથી પામશો મોક્ષ દિદાર. ચેતો-૬૬
હેજી, જેણે આજીવ પિન્ડ સર્જીયા, તેના સામરથનો નહિ પાર,
ખરી દશાંશ તેને આલીયે એતો ખાટયાની છે સાર. ચેતો-૬૭
હેજી, આ સદ્ગોરની પાંતી અલગી કરી, બીજો કરો પોતાનો અહાર,
તે માંહેતો થાશે બરકત ઘણી, તે આપતાં સાંસો મ ધરશો લગાર ચેતો-૬૮
હેજી, આપણે દીધે એનું નહિ ચાલે, એ ઘરતો નહિ લોભીયું લગાર,
મનુષ્યને માથે ઠેરાવીયું, સૌ સૌના માથે છે ભાર. ચેતો-૬૯
હેજી, જેટલા ધરમ પેદા કર્યા, તે માંહે ચલાવ્યો આ વહેવાર,
હિન્દુ મુસલમાનની નાત માંહી, સૌ દે છે ગોર મુખે દાન સાર. ચેતો-૭૦
હેજી, સરજનહારો છે સાંઇયા, તેણે કીધાં તે પંથ અપાર,
તે માંહે સૌ સૌના થાનકે, આપણા ધરમમાં રહે હુંશિયાર. ચેતો-૭૧
હેજી, અધુરો ઓછો કોઇ નહિ, સર્વ થાનકે સૃજણહાર,
સર્વને કારણે સૃજીયા, બ્રહ્મા નબી મહંમદનો અવતાર. ચેતો-૭૨
હેજી, નબી મહંમદ મુસ્તુફા ઉપાવીયા, તેનો ચાલ્યો પરવાર,
સદ્ગોર બ્રહ્મા નબી મહમંદ એક છે, તેનો કિર્તાર વિષ્ણુ દાતાર. ચેતો-૭૩
હેજી, સદ્ગોર બ્રહ્માજીનો વારો વહી ગયો, તેના તે વેદ રહ્યા છે ચાર,

હિન્દુ માને છે તે વેદને, તે ઉપર દાન દે છે સર્વ સંસાર. ચેતો-૭૪

હેજી, તે દેવની વાણી ઉપર સૌ ધર્મ દે છે, તેના જુઠા તે લેવણહાર,
બ્રહ્માજીના તે પુત્ર કહેવાય છે, તે તો માથે લે છે સૌનો ભાર. ચેતો-૭૫
હેજી, બ્રહ્માજીના પુત્ર તેને કહીયે, જે કોઇ પાલે બ્રહ્મચાર,
દાન લે તે તો સફલ કરે, તેને માથે ન હોય ભાર. ચેતો-૭૬
હેજી બ્રહ્માજી તે નબી મહંમદ થયા, તેનો આ સદ્ગોર છે પરવાર,
તે સદ્ગોર સ્વર્ગથી ઉતર્યા, તેણે બાંધ્યો આ સર્વ સંસાર. ચેતો-૭૭
હેજી, સદ્ગોરથી આલ જે ચાલી, પીર શમ્સ છે તેમનો પરવાર,
હાજર જામો તેમણે દેખાડીયો, તે હઝરત અલીનો અવતાર. ચેતો-૭૮
હેજી, એમણે પ્રથમ સહી કીધા, નજરે દેખાડયો શાહનો દિદાર,
એ મુરીદોએ પણ સહી કીધો, ઓળખ્યા તે ઉતર્યા પાર. ચેતો-૭૯
હેજી, નબી મહંમદ સત્ બ્રહ્મા કહીયે, તેમનાં ફરજંદ થયા બીબી ફાત્માસાર,
ત્યારે નબી મહંમદને ચિંત્તા ઉપની, એમનો કોણ થાશે, ભરથાર. ચેતો-૮૦
હેજી, નબી મહંમદને મેએરાજે તેડીયા, ત્યાં દીઠી કુદરત અપાર,
ત્યાં ફર્માન આવીયા જનાબથી, તમે ચિંતા મકરશો લગાર. ચેતો-૮૧
હેજી, તમ ઘર ફરજંદ બીબી ફાતમાહ, તેના અમ પાસે છે ભરથાર,
કુલ તમારામાં આવ્યા છે, અબુ તાલીબને ઘેર અવતાર. ચેતો-૮૨
હેજી, તે તો રૂપ અમારૂં તમે જાણજો, મવલા અલીનો અવતાર,
અલી અલ્લાહ એક કરી જાણજો, તેમાં શંકનાં આણજો લગાર. ચેતો-૮૩
હેજી, જ્યારે એવો ફર્માન આવીયો, અજાયબ કુદરત દીઠી તે સાર,
આનંદ થઇ નબીમહંમદ બોલીયા, અને બોલ્યા તે તેણીવાર. ચેતો-૮૪
હેજી, ત્યારે અરજ કીધી આલી જનાબમાં, તમે સાંભળો પરવરદિગાર,
અલી અલ્લાહ એક ફર્માવિયું, એ નો કોણ કરશે ઇત્બાર. તેચો-૮૫
હેજી, ફરી ફર્માન દરગાહેથી આવીયો, તમે સાંભળો નબીમહંમદ સાર,
તમ ઘરે ફરજંદ બીબી ફાતમાહ, તેમના અલી છે ભરથાર. ચેતો-૮૬
હેજી, તમ ઘર ફરજંદ નાર છે, અમ ઘર ફરજંદ ભરથાર,
તમે મહંમદ અમે જલ્લે સાન હુ, આપણ બને તો એ વહેવાર. ચેતો-૮૭
હેજી, જ્યારે એ ફરજંદ મોટો થાશે, ત્યારે કરીશું દુનિયાનો વહેવાર,
અમે તમે દોનું એક છીએ, તેનો કોઇ ન કરશે વિચાર. ચેતો-૮૮
હેજી, બીબી ફાત્માહને વોળાવજો, તે હજરતઅલી નર ઘેર નાર,

તેમને તમે આપજો, દેજમાં દેજો ખોજા ચાર. ચેતો-૮૯

હેજી, તે તો ખોજા રહેશે હજુરમાં, તે ઉપર બીબી ફાતમા ધરસે પ્યાર,

તેમની દુઆ એથી તે તો વધશે, તેનો બહુ થાશે પરવાર. ચેતો-૯૦

હેજી, તે તો માનસે મવ્લા અલીને, સેવા કરશે ધરી પ્યાર,

તેનો અલ્લાહ તે અલી કહીયે, જે કોઇ લાવસે ઇત્બાર. ચેતો-૯૧

હેજી, અલીને અલ્લાહ કરી જે માનશે, તેનો પીર તે નબીમહંમદ અવતાર,

નબીજીની આલમાંહેથી પેદા થશે, તે નો પીર મુસલ્લે સાર. ચેતો-૯૨

હેજી, આલ અલી નબીજીની સાચી કરી માનશે, જે થાશે ખોજાનો પરવાર,

આ સાચે સદકે જે ચાલશે, અલી મહંમદ ઉપર ધરશે પ્યાર. ચેતો-૯૩

હેજી, તેના ઈમાન હમે રાખશું, જ્યારે આવશે કલિકાલ,

તેને પોતાનો કરી રાખીશું, તેને મહાદન નહિ લોપે લગાર. ચેતો-૯૪

હેજી, ત્યારે નબીમહંમદ બોલીયા, તમે સાંભળો પરવરદિગાર,

તમારા ફર્માને અમે ચાલશું, મેહેર કરજો તે સૃજણ હાર. ચેતો-૯૫

હેજી, અલીમહંમદ એક છે, તેનાં નામનો જુજવો વિચાર,

અલી કલિયુગનાં વિષ્ણું કહીયે, નબીમહંમદ બ્રહ્માનો અવતાર. ચેતો-૯૬

હેજી, સૃજણહાર એમ બોલીયા, જેનું નામ તે પરવરદિગાર,

માહેશ્વર મુરત તે માંહે ભણીયે, તે તો આદમ તણો અવતાર. ચેતો-૯૭

હેજી, તારે મે રાજ માંહેથી નબી ઉતર્યા, તે આવ્યા પોતાને દ્વાર,

આસણે આવી તપ કર્યો, ત્યારે ત્રુઠયા અલી વરદાતાર. ચેતો-૯૮

હેજી, માતાજી ગયા બ્યેતુલ્લાહ માંહે, ઈબાદત કરવા સાર,

ઈબાદત કરી જ્યારે ઉઠીયા, અલી પેદા થયા તેણીજ વાર. ચેતો-૯૯

હેજી, માતાજી પડયા વિચારમાં, હવે ઘર ગયાની નહિ વાર,

ત્યાં તો ઘર બીજો થયો, ભીંત ફાટી બારી થઇ તેણીવાર. ચેતો-૧૦૦

હેજી, માતાજી ઉઠી તેમાં ગયા, અને હું રાઉં આવી તેણીવાર.

તે સમે અલી પેદા થયા, તે તો આદ નિરંજનનો અવતાર. ચેતો-૧૦૧

હેજી, તેમણે સાત દહાડા આંખો ન ઉઘાડી, અને ખીર ના પીધો લગાર,

ત્યારે તે નબીમહંમદને માલમ થયું, તે તો આવીયા તેણીવાર. ચેતો-૧૦૨

હેજી, સલામ ત્યાં સર્વે કીધા, ત્યાં આંખો ઉઘાડી અલીએ તેણીવાર,

દિદાર કીધા તે નબીમહંમદ તણા, મુખથી સલામ બોલ્યા તેણીવાર. ચેતો-૧૦૩

હેજી મુખ ઉઘાડયું ત્યારે અલીએ, ત્યારે જીભ દીધી અલીના મુખમાંએ,

જ્યારે ભેદ સઘલો ખેંચી લીધો, જે મેહરાજમાં દીઠો હતો જ્યાંએ. ચેતો-૧૦૪

હેજી, પોતાની કુદરત રાખી પોતા કને, ત્યારે મહંમદ સમજયા સર્વ વિચાર,
ધન્ય ધન્ય તમારાં માત તાતને, તમે છો આદ નિરંજન અવતાર. ચેતો-૧૦૫
હેજી, ત્યારે સદ્ગોર બ્રહ્માજીએ, સેવા કીધી અને સુકરાના કીધા અપાર,
અલી તે અલ્લાહ કરી ઓળખ્યા, તેમાં શંકા ના આણી લગાર. ચેતો-૧૦૬
હેજી, ત્યારે આર્શથી મલાયક ઉતર્યા, તે તો આવ્યા પેગમ્બરની પાસ,
તે આવી પેગમ્બર ને પૂછવા લાગ્યા, તમે શું શું દીઠું સરદાર. ચેતો-૧૦૭
હેજી, ત્યારે મુખ માંહેથી બોલીયા, તે નબી મહંમદ તેણી વાર,
મોજીઝો દીઠો મુખ અલી તણો, આપણે ભેદ લીધો છે અપાર, ચેતો-૧૦૮
હેજી, ત્યારે મલાએકે કહ્યું મહંમદને, અમને દેખાડો અલીવર દાતાર,
દિદાર કરીએ અલી તણા, તો માહાદનમાં ઉતરીયે પાર. ચેતો-૧૦૯
હેજી, નબી મહંમદે મળવા ચલાવીયા, તેતો અબુ તાલિબને દ્વાર,
તેમણે નુર દીઠું નિરાકારનું, અને કીધ્યું કુન્નશું તેણીવાર. ચેતો-૧૧૦
હેજી, સલામ કરીને તે તો પાછા વલ્યા, મલાયક ને નબી સરદાર,
ત્યારે મલાયકે નબીને સમજાવીયું, આ છે અરશ કુરશીને કિર્તાર. ચેતો-૧૧૧
હેજી, અમે તેમણે હુકમ કર્યો, મુક્યા તમારી પાસ સરદાર,
તેજ અમે એને જાણીયો, તેમાં શક નહિ લગાર. ચેતો-૧૧૨
હેજી, નબી મહંમદ ત્યારે બોલીયા, ભાઇ મલાયકો કહું છું વિચાર,
અમે મેહેરાજ ઉપર તેડાવીયા, ત્યાં જે કહ્યું તે કર્યું નિર્ધાર ચેતો-૧૧૩
હેજી, અલીતે તો અલ્લાહ કહીયે, તેમાં ઓછું નહિરે લગાર,
અમે માન્યા એને સદક શું, એનું નામ જલ્લેશાન નરાકાર. ચેતો-૧૧૪
હેજી, સદક બ્રહ્મ તે અલી છે, અલખ નિરંજનનો અવતાર,
મહંમદ અલી એક કરી માનીએ, તો પોહોંચીયે પોતાને દ્વાર. ચેતો-૧૧૫
હેજી, મલાએક ત્યાંથી માથે ગયા, પોંત્યા હજુરની માંહે સાર,
કુન્સું કરી ઉભા રહ્યા, ત્યાં દીઠો તેમણે અલીનો આકાર. ચેતો-૧૧૬
હેજી, હજરત અલી ત્યારે દુનિયામાં આવીયા, તેમની કુદરતનો નહિ પાર,
દીન ઇસ્લામ પેદા કર્યા, તેમને ઉતર્યા દુલ્દુલ ને જુલફિકાર. ચેતો-૧૧૭
હેજી, તેણે દુષ્ટો મારી દુર કીધા, દાણવો નો નહિ કાંઇ શુમાર,
દીન પોતાનો જાહેરો કર્યો, તેના નબી મહંમદ કીધા સરદાર. ચેતો-૧૧૮
હેજી, બીબી ફાત્માહ ઝોહરાં મોટા થયા, ત્યારે હુકમ હુવો પરવર દિગાર,

હજરત અલીને પરણાવજો, દેજમાં દેજો ખોજા ચાર. ચેતો-૧૧૯

હેજી, ફર્માન માની મહંમદ ઉભા થયા, અને જઇ કર્યો અલી શું વિચાર,
આ બીબી ફાત્માહ તમે હક્ક કરો, એ છે તમારો ઇખ્તિયાર. ચેતો-૧૨૦
હેજી ત્યારે હજરત અલીએ હક્ક કર્યા બીબી ફાતમા તે તે વાર
ત્યારે નબી મંહમદે આલીયા તે દેજમાં ખોજા ચાર ચેતો-૧૨૧
હેજી, તે ખોજા તે ખિજમતમાં આલીયા, તેના નામ તણો વિચાર,
અરબી ભાષામાં તે હતા, તે ગુજરાતીમાં કહુ નિર્ધાર. ચેતો-૧૨૨
હેજી, ખાલક ખુદાબક્ષ બે જણા, ત્રીજો નામ તે સાદક સાર,
અબ્દે રસુલ એ ચાર જણા, બીબી ફાત્માહને આલ્યા સરદાર. ચેતો-૧૨૩
હેજી, ખીદમત કીધી સાહેબ તણી, ગઇ ઉમરસાજી સાર,
તેની આખર વેલા આવી રહી, ત્યારે બીબી ફાતમાએ ધરીયો પ્યાર. ચેતો-૧૨૪
હેજી, બીબી ફાત્માહ ત્યારે બોલીયા, તમે સાંભળો હૃદરે કર્રાર,
સારી ઉમર એણે સેવા કરી, તેનું આપણા શિર ઉપર છે ભાર. ચેતો-૧૨૫
હેજી, ત્યારે હજરતઅલીએ ફર્માવિયું, તમે સાંભળો તે બીબી ફાત્માહ સાર,
જે કહે તે તેને આપીએ, એમ બોલ્યા હૈદરે કર્રાર. ચેતો-૧૨૬
હેજી, ત્યારે બીબી ફાત્માહ બોલીયા, તમે સાંભળોઅલી ભરથાર,
એને દુઆ તમે આપજો, જેથી થાએ એનો પરવાર. ચેતો-૧૨૭
હેજી, હજરતઅલીએ ખોજાને તેડાવિયા, ને પૂછ્યો વિચાર,
જે જોઇએ તે તમે માંગજો, તમને ત્રુઠિયા અલી દાતાર. ચેતો-૧૨૮
હેજી, ત્યારે ખોજો ખાલક એમ બોલીયા, તમે સાંભળો પરવરદિગાર,
તમે ત્રુઠે અમને સંપુર્ણ છે, તમે કાયમ છો કુદરતના કિર્તાર. ચેતો-૧૨૯
હેજી, અમારા ઇમાન સાબિત રાખજો, જેથી ઉતરિયે પરલે પાર,
બીજું અમે શું માંગીએ, વારોવાર હો જો તમે દિદાર. ચેતો-૧૩૦
હેજી, તમે સેવાથી અમે ના ચુકીએ, મેહેર એવી કરજો અલી દાતાર,
આલ હમારી કાંઇ નથી, કેમ ચાલે અમારો પરવાર ! ચેતો-૧૩૧
હેજી, અમે ચાર જણા જુગમાં આવીયા, તેની સાખ નહિ સંસાર !
અમારો પિન્ડ છે તમે તણો, અમારી એ છે અરદાસ. ચેતો-૧૩૨
હેજી, એમ કહી ખોજો ખાલક રોયો, આંખે આવ્યા તે નીર અપાર,
ત્યારે માતા ફાત્માહ બોલીયા, તમે ચિંતા ન કરશો લગાર. ચેતો-૧૩૩
હેજી, ત્યારે બીબી ફાત્માહ બોલીયા, તમે સાંભળો અલી ભરથાર

તમે દુઆ કરો એને મેહેર શું, જેમ થાએ એના પુત્રને પરવાર ચેતો-૧૩૪
હેજી, ભાગા નર તે સાજા થયા, દુઆ કીધી ફાત્માહ સાહેબને ભરથાર,
તેમને તે લઇ સ્ત્રી પરણાવીયા, ઉત્તમ વરણની લેઇ સાર. ચેતો-૧૩૫
હેજી, ચારે ને પરણાવીયા, તે માંહે એકને નહિ પરવાર,
તેમાં એકે ઓછું કરી જાણીયું, આલી જનાબ પરવર દિગાર. ચેતો-૧૩૬
હેજી, ચારે ખોજાને પરણાવીયા, તેમને આલ્યો તે ધર્મ આચાર,
તે ચારે જણને આઝાદ કર્યા, એ હુકમ કીધો દાતાર. ચેતો-૧૩૭
હેજી, અમે તમને આઝાદ કીધા, તમે જાઓ નબી મહંમદને પાસ,
એમના કહ્યા માફક તમે ચાલજો, તો થાશે મોક્ષ મુગત દિદાર. ચેતો-૧૩૮
હેજી, એ ચારે ખોજા નબી મહંમદ પાસે ગયા, અમને ત્રુઠયા અલી દાતાર,
હવે અમને લઇ તમને સોંપીયા, અમો તમથી ઉતરીએ પાર. ચેતો-૧૩૯
હેજી, ત્યારે નબી મહંમદ બોલીયા, દેખાડયો સત્પંથ ધર્મ આચાર,
અલીને અલ્લાહ કરી માનજો, તેમને દશાંશ કમાણીની દેજો સાર. ચેતો-૧૪૦
હેજી, દશાંશ દશમી પાંતી કહીયે, તે દેજો અલી નરજીને સાર,
ચાલીશો તે અમને આપજો, પીર મુરીદનો એ છે વેહવાર. ચેતો-૧૪૧
હેજી, અલીને અલ્લાહ કરીને માનજો, પીર તો નબી મહંમદ સરદાર,
અમારે ફર્માને તમે ચાલશો, તો તમારે વધશે પુત્ર અને પરવાર. ચેતો-૧૪૨
હેજી, તેની એધાની તમને દઉં છું, તમે સાંભલો કહું તે વિચાર,
આલ તમારી જે થાશે, દીકરા દીકરીનોપરવાર. ચેતો-૧૪૩
હેજી, તેને તમે લઇ કરી ચાલજો, જજો તે પર્વત ઉપર સાર,
તેને ટોચેથી મેલજો, અલી અલ્લાહ કહીને સાર. ચેતો-૧૪૪
હેજી, અલી અલ્લાહ પોતે હશે, તો તો તે ઉગરશે બાલ,
એ નરને તમે સંભારજો, દશાંશ તેમને દેજો નિર્ધાર. ચેતો-૧૪૫
હેજી, એ નરને દશાંશ આલજો, તો તમારો વધશે રિધ્ધિ સિદ્ધિને પરવાર,
ઈમાન સલામત તેના અમે રાખશું, નર અલી રાખશે શરણે સાર. ચેતો-૧૪૬
હેજી આથી આલ તમારી જુગમાં ચાલશે, તેને સાંસો નહિ પડે લગાર,
તે જીવ સત્ય ધરમ પીછાણશે, રોજે કયામત લગી સાર. ચેતો-૧૪૭
હેજી, બીજા પંથ જુગમાં ચાલશે, તેના ધરમ ચાલશે અપાર
તેતો આપ બુદ્ધિવડે સર્વ ચાલશે, તેના ઈમાન નહિ રહે લગાર. ચેતો-૧૪૮
હેજી, તમારી આલના જે સાથે, તેના તો રહેશે સત્પંથસું વ્હેવાર,

નર નારી જે અલીજીને માનશે, પીર મુસલ્લે નબી મહમદ સાર. ચેતો-૧૪૯

હેજી, કલયુગ સંઘે બીજાને બોધશે, જે થાશે અમારો પરવાર
તે માંહેથી થર કોઇ રહેશે, એવો કલીનો કઠન વહેવાર. ચેતો-૧૫૦
હેજી, ત્યારે ક્રિયાનાં હિણા જીવ ભૂલશે, જે મેલશે સત્ય ધરમનો આચાર,
આ સત્પંથ મૂકીને બાહેર જાશે, જઇ કરશે નિંદા જુઠ કુડીઆલ. ચેતો-૧૫૧
હેજી, દર દીવાને જઇ વાતો કરશે, આપણા ધરમ માર્ગનો કરશે વિસ્તાર
આ દશાંશ આપતાં ઓછું આણશે, અને તેનો જીવ થર નહિ રહે લગાર. ચેતો-૧૫૨
હેજી ત્યાં તમારી આલનો જે થાશે, તેની નર અલીજી કરશે વાર,
ઇમાન તેના સાબુત રાખશે, જ્યારે આવશે કલીયુગ સંઘની વાર. ચેતો-૧૫૩
હેજી, ત્યારે કરી સલામને ઉઠીયા, નબી મહંમદ પાસેથી ખોજા ચાર,
તેણે તો જઇ પોતાનો ધંધો કર્યો, તેમાંથી ખટયાની દશાંશ દીધી સાર. ચેતો-૧૫૪
હેજી, નબી ને ફર્માને ધર્મે ચાલીયા, તેના વાધ્યા રિદ્ધ સિદ્ધ પુત્ર તે પરવાર,
તેના બાલ જ્યારે જન્મે છે, તેને પર્વતેથી ગબડાવે તેણીવાર. ચેતો-૧૫૫
હેજી, એ ચાલ આજ દીન સુધી છે, નબીએ બોધ્યા ખોજા ચાર,
તેની આલ આજ સુધી છે, તે ભૂખ્યા તૃષ્યા નહિ રેહ લગાર. ચેતો-૧૫૬
હેજી, એતો મુલ ધર્મ ઉપર સાબિત છે, નથીમેલ્યો ધર્મ આચાર,
તેમણે સત્પંથ ગુપ્ત આરાધિયા, દીન ફાએસ ન ફીધો લગાર. ચેતો-૧૫૭
હેજી, જે નર દશાંશ શુક્રિતે પૂરા હુવા, અને જુઠ નિંદા ન કીધી લગાર,
તેને માહદન દોહેલું કેમ હોશે ? જેણે દશાંશ સદ્ગોરમુખે આપી સાર. ચેતો-૧૫૮
હેજી, એરે ખોજા સત્પંથે આવીયાં, નબી મહંમદની હતી વાર,
ત્યાંથી સત્પંથ ચાલીયા, તે જાહેર કર્યો નબીના પરવાર. ચેતો-૧૫૯
હેજી, નબીજીની કલા માંહેથી ઉપન્યા, ઇમામ હશન હુશ્યેન પરવાર,
તેનારે કુલ માંહેથી ઉપન્યા, ઇમામ જયેનુલ આબદીન અવતાર. ચેતો-૧૬૦
હેજી, ત્યાંથી આલજે ચાલીયા, તેતો અવતારો અવતાર,
તેને સેવતાં જે ભુલશે, તે તો જાશે દોજકને દ્વાર. ચેતો-૧૬૧
હેજી, અલી નબીથી સત્પંથ ચાલીયા, તેના સેવીએ ગુપ્ત અવતાર,
અથર્વ વેદનો આ પંથ કહીયે, એને ખોળી કાઢો કુરાન મોઝાર. ચેતો-૧૬૨
હેજી, દશ સીપારા કુરાનનાં અર્થવેદનો છે સાર,
ગુપ્ત સત્પંથ જે રાખીયા, આરાધ્યા તે પામ્યા પાર. ચેતો-૧૬૩
હેજી, અનંત કલફ અનંત યુગ વહી ગયા, તેમાં જીવ ઓધર્યા અપાર,

આ કલીયુગમાં અલી નબી આવીયા, તે કરવા જીવુંની સંભાળ. ચેતો-૧૬૪
હેજી, તે ફર્માને જે જીવ ચાલશે, તે જીવ પામશે મોક્ષ દીદાર,
જાદુ કપટ જે જીવ શીખશે, તેતો જાશે નર્કને દ્વાર. ચેતો-૧૬૫
હેજી, આદ ઉનાદથી સત્પંથ કહી, કરણ કલફ યુગ સાર,
જાંખા નવ્વાણું પહેલા કલફે ઓધર્યા, તે તો પામ્યા મોક્ષ દીદાર. ચેતો-૧૬૬
હેજી, બીજા કલફ માંહે ઓધર્યા, છપ્પન કરોડી મેઘા મહારાજ,
આદગુરુ બ્રહ્માની સેવામાં રહ્યા, તેણે ઓળખ્યો પોતાનો રાજ. ચેતો-૧૬૭
હેજી, બત્રીસ ક્રોડી કિન્નર કહીયે, તેણે સદ્દ્ગોર ઉપર રાખ્યો વિશ્વાસ,
તે જીવ તો આગળ ઓદર્યા, ત્રીજા કલફ માંહે ખાસ. ચેતો-૧૬૮
હેજી, આજ તેત્રીસ ક્રોડી ધર્મિ પૂરા થયા, ચોથા કલફ માંહે સાર,
સદ્દ્ગોર સેવાથી ન ચુકીયા, તો પહોંચ્યા અમરાપુર મોઝાર. ચેતો-૧૬૯
હેજી, ચોથા કલફલમાં ચાર યુગ થયા, કર્તા તે નરઅલી દાતાર,
કર્તા, ત્રેતા દ્રાપટ યુગ કર્યા, ચોથો તે કલિયુગ સાર. ચેતો-૧૭૦
હેજી, કર્તા યુગમાં રાજા પ્રેહેલાદ, તેણે બ્રહ્માજીને સેવ્યા સાર,
હરણાં કંશ ઘેર અવતર્યા, તેણે બાપ શું ન રાખ્યો વ્યવહાર ચોતે-૧૭૧
હેજી, પિતાએ તેને પરહર્યો, તે તો જનમ્યો વનડા મોઝાર,
તેની સેવા દીઠી સ્વામીરાજે,થંભમાં પ્રગટયા દેવ મુરાર. ચેતો-૧૭૨
હેજી, પ્રહલાની વારે નૃસિંહ આવીયા, દીઠું હરણા કંશનું જોર અપાર,
માગ માગ પ્રહલાદ શ્રી નૃસિંહ ભણે, તમને ત્રુઠયા વિષ્ણુ દાતાર. ચેતો-૧૭૩
હેજી, પ્રહલાદ હરી પ્રતે બોલીયા, સ્વામી ધન્ય ધન્ય ગુરુ અવતાર,
તેમને પ્રતાપે તમે પધારિયા, તમ સત ઉપર જાઉં બલિહાર. ચેતો-૧૭૪
હેજી, સદ્દ્ગોર થકી અમ સેવા કીધી, તેથી પામ્યા તમ દર્શન,
તેં સદગોરના પ્રતાપે કરી, છોડાવે લક્ષ ચોરાશીના ફંદ. ચેતો-૧૭૫
હેજી સદગોર પ્રતાપે શ્રી નરસિંહ ત્રૂઠીયા ક્રોડી પાંચ ઉતાર્યા પાર
તે તો જીવ અમરાપુરીમાં ગયા તેનો સાંસો ન રહ્યો લગાર ચેતો-૧૭૬
હેજી, ત્રેતા યુગ માંહે રાજા હરિશચંદ્ર થયા, તેને તારાદે રાણી નાર,
કુંવર રોહી દાસ તેનો પુત્ર કહીયે, તેણે સેવ્યા તે વિષ્ણુ કિર્તાર. ચેતો-૧૭૭
હેજી, સતી તારા રાણીએ સેવા કીધી, સ્વામીની રક્ષાથી ઉતરીયા પાર,
સંગતથી સદ્દ્ગોર પામીયા, તે ધર્મ પામ્યા હરિશ્ચંદ્ર સાર. ચેતો-૧૭૮
હેજી, હરશિચંદ્ર સદ્દ્ગોર સેવામાં રહ્યા, તેના પુત્રને રાણી સાર,

રાજપાટ સર્વ મેલી કરી, ધાયા સત્ય ધર્મે સાર. ચેતો-૧૭૯

હેજી, તેણે હાલ માલ સર્વ દીધા ગુરૂ નામે, અને વેચાણા ઝાંપડા દ્વારા,

તેને ત્યાં સદ્ગોર મલ્યા, જ્યારે દીઠી કસણી અપાર. ચેતો-૧૮૦

હેજી, ત્યારે વારો હતો રામચંદ્રનો, સદ્ગોર વસ્ઠિજી સાર,

અવતાર જાણીને સેવા કીધી, ત્યારે ઓધર્યા નર ને નાર. ચેતો-૧૮૧

હેજી, સાત ક્રોડી અમરાપુર ગયા, તે તો વસિષ્ઠે ઉંતર્યા પાર,

એવા થઇ તમે ચાલજો, તમને કહું છું સત્ય વિચાર. ચેતો-૧૮૨

હેજી, સદ્ગોર યુગો યુગ આવીયા, તેમણે ધર્મ બતાવ્યા સાર,

તમે ચેતણહાર ચેતજો, મનુષ્ય તન નહિ મલે વારંવાર. ચેતો-૧૮૩

હેજી, દ્વાપર યુગે પાંડવ થયા, શ્રીકૃષ્ણ શું રાખ્યો પ્યાર,

માતા કુંતાના પુત્ર કહીએ, દ્રુપુતીના ભરથાર. ચેતો-૧૮૪

હેજી, રાજા ધર્મ અર્જુન સેહદેવ કહીયે, ભીમ નીકુળ મહા જોધ.

તેમણે કુરુક્ષેત્રમાં યુદ્ધ કર્યા, કૌરવો પર મહા ક્રોધ. ચેતો-૧૮૫

હેજી અઢાર ક્ષોણી આવી બેઠા, ત્યાં ઇંડાને આંચ ન આવી લગાર,

એવા યોધ્ધા મહાબળવંતા, તેનો ઋષિવર સાંભળો વિચાર. ચેતો-૧૮૬

હેજી, તેમને સદ્ગોર વિદુર વ્યાસ મલ્યા, મેલાવ્યો ત્યારે સંસાર,

હશનાપુરીમાં રાજ કર્તા, તે તો સદ્ગોર વચને મેલ્યા તેણીવાર. ચેતો-૧૮૭

હેજી, માતા કુંતા સતી દ્રુપતિ કહીયે, યુધિષ્ઠિર પાંડવ સાર,

સેવા કીધી સાચા સદ્ગોર તણી, તે સતે ઉતરીયા પાર. ચેતો-૧૮૮

હેજી, ઓધરવા કારણ એટલું કર્યું, મેલ્યા રાજપાટ સંસાર,

સદ્ગોર વ્યાસે વાણી કહી, તે પર ચાલયા પૂરે વિશ્વાસ. ચેતો-૧૮૯

હેજી, ગોર વિદુર વ્યાસ કૃષ્ણ નર થયા, રાજા યુધિષ્ટિરે રાખ્યો પ્યાર,

નવક્રોડી જીવ નીમીયા, તેણે સદ્ગોર સેવ્યા પુરણ પ્યાર. ચોતે-૧૯૦

હેજી, સેવા જાણી તે ઋષિવર તણી, તેનો મુખી તે રાજા યુધિષ્ઠર સાર,

તે નવક્રોડી અમરાપુર ગયા, સદ્ગોર વચને પહોંચ્યા વૈકુંઠ દ્વાર. ચેતો-૧૯૧

હેજી, એવું જાણી તમો ચાલજો, આગલ માર્ગ દોહલો અપાર,

તે સદ્ગોર બ્રહ્માજી યુગોયુગ આવીયા, તેની વાણીથી ઉતર્યો સર્વે પાર. ચેતો-૧૯૨

હેજી, આનંત કલફ આગળ વહી ગયા,યુગોનો નહિરે શુમાર,

જે જીવ સદ્ગોર ને ફર્માને ચાલીયા, તે જઇ પહોંચ્યા સ્વર્ગ દ્વાર. ચેતો-૧૯૩

હેજી, ત્રણ યુગ હવે પુરા થયા, આવી કલિયુગની વાર,

આગળ જે જીવન ચેતીયા તેણે લીધો છે આ કલિમાં અવતાર ચેતો-૧૯૪
હેજી, આ નિરંજનદેવ અલી કહીએ, સદ્‌ગોર બ્રહ્મા નબી મહંમદ સાર,
તેને ફર્માને જે જીવ ચાલશે, તે જીવ ઉતરશે પરલે પાર, ચેતો-૧૯૫
હેજી, તેના પરવાર ગુપ્ત ચાલિયા, અમારી સાથે પ્રીતે અપાર,
નરઅલી મહંમદશાહથી વર અમે પામીયા, જ્યારે સેવા કીધી અપાર, ચેતો-૧૯૬
હેજી, નુર સદ્‌ગોર પ્રથમ જાહેર થયા, તે પામ્યા આ ઘર મોઝાર,
તેમણે સેવા કીધી નરઅલી તણી, ત્યારે ચાલ્યા સત્પંથ સાર. ચેતો-૧૯૭
હેજી, નુર સદ્‌ગોરે પ્રબોધ કરી, અને આપ્યો તે ધર્મ સંભાર,
વીરા મારા ભાઇ તમે સાંભળો, આ સદ્‌ગોરર કહે રે પોકાર. ચેતો-૧૯૮
હેજી, તેમણે બોધીને ખોજા કર્યા, અને આપ્યા તે ધર્મ આચાર,
ત્યાંથી સત્પંથ ચાલીયો, અને દશાંશ તણો વ્યવહાર. ચેતો-૧૯૯
હેજી, પીર સલાહોદીન ત્યાંથી ચાલીયા, સદ્‌ગોર નુરતણો ચાલ્યો પરવાર
નુર સદ્‌ગોર અર્શ થકી ઉતર્યા, તે તો આવ્યા પાટણ મોઝાર. ચેતો-૨૦૦
હેજી, ખેલ રમત ત્યાં રૂડી કરી, બોધ્યા રાજા પ્રજા સંસાર,
રાણી પાલણદે ને પરણીયા, તે તો નબી મહંમદનો અવતાર. ચેતો-૨૦૧
હેજી, સદ્‌ગોર નુરથી નુર ચાલીયા, પીર સલોહાદીન તણો અવતાર,
તેમણે પીરશા નો જાપ જપાવીઓ, હાજર જામો દેખડયો સાર ચેતો-૨૦૨
હેજી, પીર સલોહાદીને સર્વને બાંધીયા, દાન દેતા ખાટયાની સાર,
આ સદ્‌ગોર ને વાયકે ચાલીયા, તેથી વાધ્યો ધર્મ આચાર. ચેતો-૨૦૩
હેજી, તે સલાહોદીનથી શમ્સદીન થયા, તે આવ્યા ઉંચ મુલક મોઝાર,
આ પીરશમ્સથી ધર્મ ચાલીઓ, તમે ઋષિવરો થાઓ હુંશિયાર, ચેતો-૨૦૪
હેજી, ત્યારે ઉંચ મુલકથી સીધારિયા, પીર શમ્સ ચોટનો અવતાર,
તે ફરીયા ચોવીસ મુલક માંહી, ત્યાં બાંધીયા મુરીદ અપાર. ચેતો-૨૦૫
હેજી, તે ફરતા ગયા ચીણનગરી માંહે, ત્યાં બોધ્યાં સુરજા રાણી નાર,
પુત્ર તેના કમલા કુંવર કહીયે, દહીત કાલીંગો તેમનો ભરથાર. ચેતો-૨૦૬
હેજી, સદ્‌ગોર શમ્સદીને બોધીયા, બતાવ્યા ધર્મ આચાર,
કમાઇ કરો તે માંહેથી આપજો, તમે દશાંશ સદ્‌ગોર મુખે સાર. ચેતો-૨૦૭
હેજી, હક કમાઇ એ જો આપશો, તો પોહોંચશે ગોર મુખે આહાર,
જે વગર હકનું ઓછું કરી આલશો, તેનું નહિ ઉગે નિર્ધાર. ચેતો-૨૦૮
હેજી, ચાર પોહોર દનનો ધંધો કરીએ, તેમાંથી ગણી દેજો સદ્‌ગોર મુખે આહાર,

સંતોષ કરીયે બાકી રાતના, શ્રી શઆહોજી શું રાખીએ વહેવાર. ચેતો-૨૦૯
હેજી, તે માંહે ખટ ઘડી પાછલી, તેમાં સાહેબની બંદગી કરીએ સાર,
એટલી ફરજ તમે પાલજો, તો ઉતરશો પરલો પાર. ચેતો-૨૧૦
હેજી, રાત દનનો હિસાબ ગોરે કરી આલીયો, તેમાં શંકા ન આણશો લગાર,
આ દનના ધંધાનું ધન ઠરાવ્યું, રાત્રીનો ખટ ઘડીનો કહ્યો વ્યવહાર. ચેતો-૨૧૧
હેજી, જો જાણોતો કરો એટલુ તો પહોંચે સદગોર મુંખે આહાર
જો એમાંથી ઓછુ કરશો તો તેનો તમ માથે છે ભાર. ચેતો-૨૧૨
હેજી, એટલું ફર્માન સદ્‌ગોરે કર્યું, નિંદા જુઠ ન કરશો લગાર,
વહેર ક્રોધ કોઇ સાથે ન કરશો, નમ્યા ક્ષમાનો રાખો વ્યવહાર. ચેતો-૨૧૩
હેજી, સદ્‌ગોરનો ફર્માન માની કરી, ધર્મ લીધો ત્યાં સાર,
ત્યાં સાડીસાત ક્રોડી ધર્મિ થયા, તેમનો કમલા કુંવર સરદાર. ચેતો-૨૧૪
હેજી, સદ્‌ગોર શમ્સ ત્યાંથી ચાલીયા, તે તો આવ્યા ઉંચ મોઝાર,
ત્યાં સદ્‌ગોરજીને કોઇએ ન ઓળખ્યા, બાવદીન નેમાને સર્વ સંસાર. ચેતો-૨૧૫
હેજી, સર્વ લોક મુરીદ બાવદીન તણા, સદ્‌ગોરને ઉતરવા નહિ કાંએ ઠાર,
ફરતા ગયા એ મસ્જીદ માંહે, નીમાજ કીધી ત્યાં એઠાર. ચેતો-૨૧૬
હેજી, ત્યાં બાલાક એક આવીયો, તેણે સદ્‌ગોર ઉપર ધર્યો પ્યાર,
રાત દિવસ સદ્‌ગોર પાસે રહે, તે બાદશાહનો પુત્ર સાર. ચેતો-૨૧૭
હેજી, એક દીન સદ્‌ગોરજી બાહેર નીસર્યા સેલ કરવા તે સાર,
તે રમતા રમતા આવીયા, દરીયા કિનારે તે વાર. ચેતો-૨૧૮
હેજી, સદ્‌ગોરના મનમાં એમ ઉપન્યું, દીઠું તે દરિયાનું નીર સાર,
ત્યાં કાગળ કાઢયો દસ્તારથી, તેની નાવ કરી તૈયાર. ચેતો-૨૧૯
હેજી, તે નાવ લઇ પાણીમાં મેલી, તેમાં પોતે થયા અસ્વાર,
સેલ કરે સાહેર તણી, તેમાં બેઠા તે ઘણીવાર. ચેતો-૨૨૦
હેજી ત્યારે બાવદીન બેઠો મેડીએ, ગોખમાંથી જોયું તેણીવાર,
મહાસમુદ્રમાં દીઠી નાવડી, અને દીઠો કાગળનો આકાર. ચેતો-૨૨૧
હેજી, ત્યારે બાવદીન વીમાસીયું, આ નાવડીમાં કોણ છે સાર,
કાગળ નાવે સેલ કરે છે, એવા પુરુષ ન સુજે સંસાર. ચેતો-૨૨૨
હેજી, ત્યારે બેડી તે લાગી ભીંજવા, સદ્‌ગોરે નિર્ખ્યું તેણીવાર,
ત્યારે બેડી તે રહી ભીંજતી, સદ્‌ગોરે મનમાં તે કર્યો વિચાર. ચેતો-૨૨૩
હેજી, કોણ અધર્મિ છે આ શેહેર માંહે, અને જોયું તે માતમી સામુ સાર,

મુસ્તક ઉચું કરી જ્યારે જોયું, ત્યારે દીઠો બાવદીન ગોખથી બાર. ચેતો-૨૨૪
હેજી, તેનું ગોખથી બાહેર માથું રહ્યું, પીરે આજ્ઞા કરી જેણી વાર,
સીંગડાની તે વાણી કરી, સીંગડા ઉગ્યા તેણી ઠાર. ચેતો-૨૨૫
હેજી, તેનું માથું તે બાહેર રહ્યું, અને ધડ રહ્યું ઘર માંહી,
બાવદીન ત્યારે ધ્રૂજીયા, આ કોઇક દીશે છે કિર્તાર. ચેતો-૨૨૬
હેજી, જ્યારે સેલ કરીને ઉતર્યા, નાવડી મેલી સહેરથી બાર,
ત્યાંથી સદ્ગોર ચાલીયા, તે તો આવ્યા નગર મોઝાર. ચેતો-૨૨૭
હેજી, ત્યારે સદ્ગોર ને ખોળી કાઢીયા, આવી પૂછ્યું મસીદને દ્વાર,
યહાં કોઇ મુસાફર ઉતર્યા છે ? તેની દશ કોઇ આપે આ ઠાર. ચેતો-૨૨૮
હેજી, મસીદમાંથી છોકરો આવીયો, જેનું પીરથી અતીશે પ્યાર,
તેણે આવી સમજાવીયું, પુરુષ બેઠા છે મસીદ મોઝાર. ચેતો-૨૨૯
હેજી, ત્યારે તો માણસ માંહે આવીયો તેણે આવી પીરના કીધા દીદાર,
તે સલામ કરી ઉભો રહ્યો, તેણે જોયા તે સૃજનહાર. ચેતો-૨૩૦
હેજી, કરી સલામ પાછો વળ્યો, ગયો તે બાવદીનને દ્વાર
જેટલી દીઠી તેટલી વાત કહી, પુરુષ એક બેઠા છે મસીદ મોઝાર. ચેતો-૨૩૧
હેજી, ત્યારે બાવદીને પુત્ર પોતાનો બોલાવીયો, સાંભલો કહું તેનો વિચાર,
આવો હાલ અમારો થયો છે, ધડ માંહે ને માથું બહાર. ચેતો-૨૩૨
હેજી, કોઇ પુરૂષ આવ્યો છે આપણા શહેરમાં, તે ઉતર્યો મસીદ મોઝાર,
અરદાસ કરો તે આગળ જઇ, અમારી તકસીરનો નહિ કાંઇ પાર. ચેતો-૨૩૩
હેજી સેખસદરે ત્યારે પુછીયું, બાવા બાવીદીનને વિચાર,
તમારે માથે શિંગડા કેમ થયા, તેનો ભેદ કહો નિર્ધાર. ચેતો-૨૩૪
હેજી, ત્યારે બાવદીન મુખથી બોલીયા, સાંભળો કહું વાત થયેલ,
પુરુષ એક નાવમાં બેશી કરી, કરતા હતા દરિયાની સહેલ. ચેતો-૨૩૫
હેજી, તેમણે નાવ બનાવી કાગળ તણી, તેમાં પાણી ના સંચરે લગાર,
તે સામું અમે જોયું નજર ભરી, કાગળ તે ભીંજવા લાગ્યો સાર. ચેતો-૨૩૬
હેજી, તે પુરુષના મનમાં શક આવીયો, તેમનો અમને થયો શ્રાપ,
આ માથું તે મેડીમાં આવે નહિ, રહે છે તે ઝરૂખાથી બહાર. ચેતો-૨૩૭
હેજી, તમે તે જાઓ એ પુરુષ કને, જઇ સંભળાવો વાત વિચાર,
એમની દુઆથી ફજલ થાશે, માથું આવશે ગોખ મોઝાર. ચેતો-૨૩૮
હેજી, શેખ સદર ત્યાંથી ચાલીયા, તે તો બાવીદીનનો પરવાર

તેમણે એક માણસ ભેળો લીધો, આવ્યા તે મસીદ મોઝાર. ચેતો-૨૩૯

હેજી, ત્યારે સદ્ગોરજી સામાં બેઠા હતા, તેમના શેખ સદરે દીઠા દીદાર,
સલામ કરી સદ્ગોરને નમી, હાથ બાંધી દીન થઇ કર્યો પોકાર. ચેતો-૨૪૦

હેજી, સદ્ગોરજીયે પુછયું, કેવા કામે આવા સાર,
ક્યાં થકી તમે આવીયા, કોણ તાત તણા પરવાર. ચેતો-૨૪૧

હેજી, સેખ સદર ત્યારે બોલીયા, અમે રહીયે આ નગર મોઝાર,
તાત અમારો બાવદીન કહીયે, અમેબેઉ ભાઇ એમનો પરવાર. ચેતો-૨૪૨

હેજી, સદ્ગોરજી એમ બોલીયા, પીર શમ્સ તે વર દાતાર,
નામ શું છે બે ભાઇઓના, બાપ તમારા કોણ છે સાર. ચેતો-૨૪૩

હેજી, ત્યારે શેખ સદર એમ બોલીયા, તમે સાંભલો સરદાર
સેખ 'સદર' હમારૂં નામ છે, 'રૂકનુદીન' હમથી નાનેરો સાર. ચેતો-૨૪૪

હેજી, તમ કૃપાથી હમે છુટીએ, શેખ બાવદીનનાદુઃખનો નહિ પાર,
તેમના ઉપર તમે મેહેર કરો, તમે છો ગુનાહ બક્ષણ હાર. ચેતો-૨૪૫

હેજી, ત્યારે સદ્ગોરજીએ પૂછીયું, અમને એ વાતનો કહો વિસ્તાર,
શા કારણીએ તમારા તાતનો, મુસ્તક રહ્યો ગોખથી બહાર. ચેતો-૨૪૬

હેજી, ત્યારે શેખ સદરે અરજ કરી, સ્વામી તમે હતા દરિયા મોઝાર,
ત્યારે શેખ બાવદીન ગોખમાં, તેની નજર પડી તમારી નાવ પર સાર. ચેતો-૨૪૭

હેજી, ત્યારથી ગોખમાં ગરાએ નહિ, માથું રહ્યું છે ગોખથી બહાર,
તેની અરજે અમે આવીયા, તમે મેહર કરો દાતાર. ચેતો-૨૪૮

હેજી, ત્યારે સદ્ગોર શમ્સ બોલીયા, અમને રીસ હતી તે અપાર,
મારી નાવમાં પાણી આણીયુ, તેથી શીંગડા થયા તત્કાળ. ચેતો-૨૪૯

હેજી, શેખ સદર તમે આવીયા, જાઓ મસ્તક આવશે ગોખ મોઝાર,
શીંગડા તે સર્વે સમાઇ જશે, પણ મટશે નહિ કદી આકાર. ચેતો-૨૫૦

હેજી, તમારી આલનોજે થાશે, તેના માથે રહેસે શીંગનો આકાર,
એ એંધાણી છે તમ તણી, બાવદીન તણે પરવાર. ચેતો-૨૫૧

હેજી, શેખ સદર સલામ કરીને ચાલીયા, અને આવ્યા પિતાને દ્વાર,
ત્યારે બાવદીન મેડી માથેથી ઉતર્યા, તેણુ પુછીયું સર્વ વિચાર. ચેતો-૨૫૨

હેજી, બાવદીનને મન ચિંતા ઉપની, અને સાંસો પડયો અપાર,
અમારે એક શેહેરમાં કેમ ચાલશે, ઉંચ નગર મોઝાર. ચેતો-૨૫૩

હેજી, શેખ સદરને તેમણે કહ્યું, કરી મન માંહે વિચાર,

હેવ એ સાથે કેમ ચાલશે,આ ઉંચ નગર મોઝાર. ચેતો-૨૫૪
હેજી, વાટકો ભરી આપું ખીરનો, તે લઇને જજો પીરની પાશ,
એ વાટકો લઇને પાછા આવજો, કાંઇ વાતન ા કરશો લગાર. ચેતો-૨૫૫
હેજી, વાટકો દુધનો છલાછલ ભર્યો, તે ખાલી નહિ લગાર,
શેખ સદરે તે ઉપાડીયો, તે આલ્યો સદ્ગોરજીને હાથ. ચેતો-૨૫૬
હેજી, એ આવી અરજ કરે, સદ્ગોરે જોયું સામું તે વાર,
અમારા પિતાએ દુધ મોકલ્યું, સાહેબ તમે લેજો દાતાર. ચેતો-૨૫૭
હેજી, સદ્ગોર સામું જોઇ કરી, ઉભો રાખ્યો તેણે ઠામ,
અરશમાં હાથ ઉંચો કરી, ફુલ મંગાવ્યું એણે ધામ. ચેતો-૨૫૮
હેજી, તે ફુલ મુક્યું દુધમાં, અને મુખથી કહ્યો વિચાર,
જઇ દેજો તમારા બાપને, કહેજો સાંસો ન કરે લગાર. ચેતો-૨૫૯
હેજી, બીજો બારે હાથ કાઢીયો, તેમાં ખાખ આણી તે સાર,
તેના તે ત્રણ ભાગ કર્યા, સૌ સૌને નામે દીધી તે વાર. ચેતો-૨૬૦
હેજી, શેખ સદર ત્યાંથી ચાલીયા, સદ્ગોરની હજુરથી બહાર,
દુધ ખાક ત્યાંથી લેઇ આવીયા, બાવદીન પાસે સાર. ચેતો-૨૬૧
હેજી, બાવદીને તે લઇ માથે ધર્યા, દુધ ફુલ જેણી તે વાર,
શેખ સદરે ત્યારે પુછીયું, એનો ભેદ કહો પિતાજી સાર. ચેતો-૨૬૨
હેજી, શા ભેદે દુધ તમે મેલીયો ? એ સૈયદને દ્વાર,
તેમણે ફુલ માથે મૂકીયા, કહ્યું સાંસો ન ધરશો લગાર. ચેતો-૨૬૩
હેજી, બાવદીન ત્યારે બોલીયા, એમાં તમે સમજ્યા નહિ લગાર ?
અમે એમને એમ કહ્યું, ઉંચ માંહે ઓલીયા છે અપાર. ચેતો-૨૬૪
હેજી, ત્યારે તે એમણે એમ કાવ્યું, દુધ ઉપર ફુલનો શું ભાર,
એ રીતે અમે રેહશું, તેનો સાંસો ન કરસો લગાર. ચેતો-૨૬૫
હેજી, શેખ સદરે ફરી પુછીયું, આ ખાકનો કહો વિચાર,
તેની વાત જાહેર ના કરી, બાવદીનના મને ઉપજ્યો કાલ. ચેતો-૨૬૬
હેજી, સૌ સૌને થાનકે બેશી રહ્યા, બાવદીનને સંશે ન મટે લગા,
અંતરમાં રાખી અદેખાઇ ઘણી, આપણા દીનથી છે એતો બહાર. ચેતો-૨૬૭
હેજી, એતો ત્રણ યારને નાના માને, એ અલી નબીનો પરવાર,
તે દિવસથી છેટા પડયા છે, હતી અલી નબીની વાર. ચેતો-૨૬૮
હેજી, તેમાં અંધ્ધે ના જાણ્યું એટલું, પંજે તન સરખા કેમ થાએ યાર ?

જેને કુદરતથી કીતાબ ઉતરી, આવ્યા દુલ્દુલને જુલફિકાર. ચેતો-૨૬૯
હેજી, ચાદર અરશથી ઉતારી, તેણે ઢાંક્યા પાંચે તન સાર,
હુંરા અરશથી ઉતર્યા, બીબી ફત્માહને દરબાર. ચેતો-૨૭૦
હેજી, જાહેર કરામત દેખાડીયા, દીઠી તે કેટલી વાર,
મુશરિકોએ માન્યું નહિ, અંતરમાં ન આણ્યો ઇતબાર. ચેતો-૨૭૧
હેજી, પીર શમ્સ બેઠા મસીદ માંહે, એક બાલક ધરે છે પ્યાર,
રાજાને દ્વારે એ બાલક હતો, ત્યારે એ પોહોંચ્યો સાહેબને દરબાર. ચેતો-૨૭૨
હેજી, એ પુત્ર હતો બાદશાહ તણો, તે હતો ઉંચ નગરનો સાર,
બાદશાહને શંસો ત્યારે ઉપન્યો, તેણે કીધો મનમાં વિચાર. ચેતો-૨૭૩
હેજી, અમે એ શાંભલ્યું હતું, મૂવા જીવાડે પેગંબરનો પરવાર,
તેણે મૂવો બાલક મેલીકરી, તેડાવ્યા કાજી મુલ્લાને સાર. ચેતો-૨૭૪
હેજી, કાજી મુફ્તિ તેડી કરી, અને કરીયો તે એક વિચાર,
અમો તમને રોજ ખવરાવતા, તમો ઇલમ પડતા તે સાર. ચેતો-૨૭૫
હેજી, એ ઇલમમાં તમે એમ કહેતા, મુવા જીવાડે પેગંબરનો પરવાર,
તે માટે તમે હવે તે કરો, મુઓ માણસ પડયો છે અમારે દ્વાર. ચેતો-૨૭૬
હેજી, તેને તમે જઇ જીવતો કરો, નહિ તો પીલાવીશ તમારો પરવાર,
કાજી મુફ્તિ અરજે ઉભા રહ્યા, પડો વગડાવ્યો નગર મોઝાર. ચેતો-૨૭૭
હેજી, પડો વગડાવ્યો શેહેરમાં, જે આવે પેગંબરનો પરવાર
ત્યારે શહેર સર્વ ભેગું થયું, કોઇથી જીવતો ન થયો એ બાલ. ચેતો-૨૭૮
હેજી, ત્યારે માંહો માંહે બેઠા વાતો કરે, તેમના મને પડી બહુ જંજાલ,
બાદશાહ આપણને પીલાવશે, આ સૌનો તે આવ્યો કાલ. ચેતો-૨૭૯
હેજી, સર્વ ને તે સાંસો પડયો, તેમાં એકને ઉપન્યો વિચાર,
એક મરદ બેઠો મસીદ માંહી, તેને લાવો બાદશાને દ્વાર. ચેતો-૨૮૦
હેજી, ત્યારે સભા ઉઠી કરી, તે આવી મસીદ મોઝાર.
સદ્‌ગોર શમ્સ બેઠા હતા, તેમને કહ્યો સર્વ વિચાર. ચેતો-૨૮૧
હેજી, સદગોર આગળ સર્વ વિનંતી કરે બાદશાહ પીલાવસે અપારો પરવાર
તે માટે સાહેબ તમે કૃપા કરો ઉઠાડો બાદશાહનો બાળ. ચેતો-૨૮૨
હેજી, સદ્‌ગોર શમ્સે ત્યારે પુછીયું, યહાં કોઇ નથી પેગંબરનો પરવાર,
જેથી આ બાળ જીવતો થઇ ઉઠે, રહે બાદશાહનો પરવાર. ચેતો-૨૮૩
હેજી, અમે ગુલામ છૈયે નબી તણા, અને શું છે અમારો ભાર,

ઓલીયા છે આ નગરી તણા, તેને પુછી કરો તકરાર. ચેતો-૨૮૪

હેજી, જેટલા હતા તે સર્વ બોલીયા, અમે પુછ્યું શેહેરમાં અપાર,
હવે માત તાત તમે થાઓ, તો ઉગરે અમારો પરવાર. ચેતો-૨૮૫
હેજી, ત્યારે મેહેર કરી મુરશદ ઉઠીયા, આવ્યા બાદશાહને દ્વાર,
બાંહે ગ્રહીને ઉઠાડીયો, બાળક શાહનો સાર. ચેતો-૨૮૬
હેજી, ઉઠાડયો પોતાના હુકમથી, સાથે ન લીધો કિર્તાર,
બાળકને જ્યારે ઉઠાડીયો, ત્યારે ઓળખ્યા સર્વે સંસાર. ચેતો-૨૮૭
હેજી, ત્યારે મુનાફકોના મન ડોલીયા, આપે થયો કિર્તાર,
ત્યાં સર્વે મલી અદેખાઇ કરે, અને કરે પરસ્પર વિચાર. ચેતો-૨૮૮
હેજી, પીર શમ્સ પાસે કોઇ આવે નહિ, પુઠે નિંદા કરે અપાર
બેઇમાનીના જીવ ડોલીયા, તે કોઇ ના પામ્યા પાર. ચેતો-૨૮૯
હેજી, શેહેર સારામા પડો વગડાવીયો, એને કોઇ ખાવા ન દેજો લગાર.
એણે પોતાનો હુકમ ચલાવીયો, એ માથે છે સરાનો ભાર. ચેતો-૨૯૦
હેજી, ત્યારે સરાનો ભાર ઉતરશે, ખાલ ઉતારે શરીરની સાર,
ત્યાંસુધી કોઇ ખાવા આપે નહિ, પડો ફેરવ્યો નગર મોઝાર. ચેતો-૨૯૧
હેજી, સદ્‌ગોર શમ્સને માલમ થયું, ફરતાં આવ્યા કસાઇને દ્વાર,
પૈસા કાઢી દીધા હાથમાં, તમે ખાવા આપોને કાંઇ સાર ચેતો-૨૯૨
હેજી, ત્યારે કસાઇયે વિચારીયું, કેમ દઇએ તેમને આહાર ?
શેહેરમાં એવીં ડુંડી ફરે, એમને કોઇ ખાવા નદેજો લગાર. ચેતો-૨૯૩
હેજી, કસાઇ મનમાં ઝાંખો થયો, તે તો બહુ કરે વિચાર,
કહેતો કાચોમાંસઆલીએ, બીજો કાંઇ નહિ ઇખત્યાર. ચેતો-૨૯૪
હેજી, ત્યારે પીર શમ્સે હાં કહો, કસાઇએ માંશ આપ્યો તેણીવાર,
તે દેવતા લેવા આગળ ચાલીયા, દેવતા કેણે નાઆપ્યો સાર. ચેતો-૨૯૫
હેજી, સદ્‌ગોર બાળકને તેડી કરી, અને ગયા નગરથી બહાર,
તેમણે ખાધું પીધું કાંઇ નહિ, દહાડો ચઢયો ત્યાં અપાર. ચેતો-૨૯૬
હેજી, સદ્‌ગોર શમ્સને સર્વે એમ કહે, તમે તોડી સરાહની પાલ
તન્ન માથેથી ખાલ ઉતારીયા, અને પોતે હાથે કિર્તાર. ચેતો-૨૯૭
હેજી, તે તો દીધી બાળકના હાથમાં, બાળક આવ્યો નગર મોઝાર,
બાળકે દીધી તેના હાથમાં, તે ખાલ આપી નિર્ધાર. ચેતો-૨૯૮
હેજી, એરે ખાલ તમે લીઓ, સદ્‌ગોરે ફરમાવ્યું તેણીવાર,

આ બંદાને અમે ઉઠાડીયો, તેનો અમસર સરાનો ભાર. ચેતો-૨૯૯

હેજી, ત્યારે સૌના મન થર કરાવિયા, તેમણે તે ઓળખ્યા દાતાર,
સદ્‌ગોરને ખુધ્યા ઉપની, ગયા ગામમાં તેણીવાર. ચેતો-૩૦૦
હેજી, ત્યારે તો શુધાવ્યાપી ઘણી, દહાડો રહ્યો ઘડી ચાર,
સૂર્યને લેઇ ત્યારે હુકમ કર્યો, તે તો હાજર થયો તેણીવાર. ચેતો-૩૦૧
હેજી, ત્યારે સૂર્ય આવી હાજર થયો, અને શું છે અમારૂં કામ,
તમ હુકમે અમે હાજર છું, ફર્માવો તે કરીએ કામ. ચેતો-૩૦૨
હેજી, સદ્‌ગોર શમ્સે ફર્માવીયું, ગોશ પકવી કરો તૈયાર,
તો અમો આરોગીએ, ક્ષુધા લાગી બહુ અપાર. ચેતો-૩૦૩
હેજી, માંસ લઇ હાથ મેંહે ધર્યું, પકવવા કીધો વિચાર,
ત્યારે સૂર્ય આવી ઉભો રહ્યો, ત્યારે ખલ્કને થયો બહુ આજાર. ચેતો-૩૦૪
હેજી, ત્યારે ખલ્ક સર્વ બળવા લાગી, નગર માંહે પડયો પોકાર,
દિન કયામતનો આવીયો, કેમ કરી છુટાએ એથી સાર ? ચેતો-૩૦૫
હેજી, ત્યારે રાજા પ્રજા બલવા લાગ્યા, પશુ પંખી તરફડે અપાર,
તોબા તોબા સૌ કોઇ કરે, કોનું જોર ન ચાલે લગાર. ચેતો-૩૦૬
હેજી, ત્યારે કોઇ કેને ઘેર આવે નહિ, થઇ પડયો સૌને આજાર,
ત્યારે સૌ કોઇ વિમાસે મન વિષે, આનો કોણ કરણ હાર. ચેતો-૩૦૭
હેજી, ત્યારે ખલ્ક સર્વ આવી મલી, તેનો નહિ કાંઇ શુમાર,
કાજી મુફ્તિ સૌ આવીયા, ઓલીયા અંબીયા સર્વે સાર. ચેતો-૩૦૮
હેજી, સૌ કોઇ આવી પાય પડયા, ત્યાં સર્વે નરને નાર,
તોબા તોબા સૌ કોઇ કરે, બીજો કાઇ ન રહ્યો ઉપાયે, ચેતો-૩૦૯
હેજી, માંસ રંધાએ સૂર્ય સ્થાને ગયો, સદ્‌ગોર બાલકને પૂછે તે વાર,
કહો બેટા ક્યાં ચાલીશું, તમે ભૂખ્યા હશો અપાર ? ચેતો-૩૧૦
હેજી, ત્યારે બાલક એમ બોલીયો, સાહેબ તમારો અખ્તિયાર,
હમને તો ખુધ્યા કાંઇ નથી, અમને આવે છે ઓડકાર. ચેતો-૩૧૧
હેજી, જ્યારે તમે સાહેબ સૂર્ય બોલાવીયો, તેથી પકવ્યો માંસ સાર,
ત્યાં ખલ્કત સર્વ શેહેરની, તે તો બળી હશે અપાર ? ચેતો-૩૧૨
હેજી, તમે કર્તા થયા છો મેહેરબાન, તેનો ખલ્ક ને નથી વિચાર,
એ અચરજમાં અમો છૈયે, તમે સાહેબ બક્ષણ હાર. ચેતો-૩૧૩
હેજી, બાદશાહ રાણી સહીત આવીયો, તોબા તોબા કરતો અપાર,

તેતો આવી સદ્ગોરને પાયે પડયો, પુછયું બાળેકને વિચાર. ચેતો-૩૧૪

હેજી, બાળકના એ પિતા માતા, રાખ્યો સદ્ગોર ઉપર પ્યાર,
બાળકને ભેદ સર્વે પૂછીયા, શાકારણ સૂર્ય મંગાવ્યોગુરુજીએ સાર? ચેતો-૩૧૫
હેજી, બાળકે ભેદ સર્વ ખોલીયા, તમે સાંભળો માત તાત,
અમને ભૂખે દિવસ વહી ગયો, ખાવાની ન થઇ કાંઇ વાત. ચેતો-૩૧૬
હેજી, અમે બે ભૂખ્યા થયા, પાછા આવ્યા શેહેર મોઝાર,
આવી શેહેર માંહે પુછીયું, ખાવાનું કોઇ ન દે લગાર. ચેતો-૩૧૭
હેજી, ત્યારે કસાઇને દયા આવી, પણ અમને ન આપ્યો અહાર,
પૈસા છોડી ગોરે આપ્યા હાથમાં, તો એ ખાવાની ભણી નકાર, ચેતો-૩૧૮
હેજી, કસાઇએ ફરી વિચારીયું, માંસ કાચો આપ્યો તે વાર,
તે લઇ અમે ફર્યા ઘણું, રાંધી દેવા કોઇ ન કરે હકાર. ચેતો-૩૧૯
હેજી, ઠામ કોઇ આપે નહિ, અને અગ્નિ એ ન દે કોએ,
ફરી ફરી થાકી ગયા, એવા હાલ અમારો હોએ. ચેતો-૩૨૦
હેજી, ત્યારે બધો દીન ભૂખ્યા રહ્યા, દન પાછલો રહ્યો ઘડીચાર,
ત્યારે સદ્ગોરે સૂર્યાને સાદ કર્યો, એ આવી હાજર થયો તે વાર. ચેતો-૩૨૧
હેજી, સવા નેજે સૂર્ય આવીઓ, સદ્ગોરે માંસ કીધો તૈયાર,
સૂર્ય તાપે માંસ પકાવીઓ, સદ્ગોર કરામતના દાતાર. ચેતો-૩૨૨
હેજી, સદ્ગોરે એવી કરામતો દેખાડિયો, દુનિયાનેના સુઝે લગાર,
મૂઓ માણસ સજીવન કર્યો, કાગલ બેડીએ સમુદર તરીઆ. ચેતો-૩૨૩
હેજી, પોશ ઉતારી પોતાના દેહની, અને સુર્ય મંગાવ્યો સાર,
એવી કરામતો દીઠા છતાં, અંધી દુનિયાનાલાવી ઇતબાર. ચેતો-૩૨૪
હેજી, એવી જાહેર કરામતો દેખાડીયા, તે તો દુનિયાને જાણવાસાર,
એ કરામતો જોવાઇ ગઇ, એથી બીજો નથી કિર્તાર. ચેતો-૩૨૫
હેજી, ત્યારે રાજા રાણી ઉઠીયા, તે તો આવી પડયા ગોરજીને પાએ,
ઉઠો સાહેબ મેહેર કરો, પધારો અમારે દ્વાર. ચેતો-૩૨૬
હેજી, તેના માત તાત સદ્ગોરના પાએ પડયા, ઓળખ્યા તે સૃજંના હાર,
પાએ પડી ગોરને મનાવીયા, તમો તો સૌના તારણ હાર. ચેતો-૩૨૭
હેજી, સદ્ગોર શમ્સ એમ બોલીયા, તમે એવા લોક સંસાર,
અમારે તમારે નહિ બને, અમે રહિશું મસીદ મોઝાર. ચેતો-૩૨૮
હેજી, ત્યારે રાજાએ બાલકને કહ્યું, હતો પોતાનો પરવાર,

આ સદ્‌ગોરને તેણે સમજાવીયા, લઇ ચાલ્યો પોતાને દ્વાર. ચેતો-૩૨૯

હેજી, રાજાને પ્રજા સર્વે ઉભા, અને ધ્રુજે બહુ અપાર,
ત્યાં શેખ સૈયદ સર્વ ઉભા ઘણા, ત્યાં ઉભો બાવદીનનો પરવાર. ચેતો-૩૩૦
હેજી, બાવદીન પોતાની મેડીએ, મનમાં કરે વિચાર,
એવો પુરૂષ કાંઇ દીઠો નહિ, અમે જોયો સર્વ સંસાર. ચેતો-૩૩૧
હેજી, ત્યારે બાવદીન મેડીથી ઉતર્યો, એ આવ્યો સદ્‌ગોર હતા જ્યાંએ,
ઉભા જુએ સદ્‌ગોર ને, આવી લાગ્યા શમ્સદીનને પાએ. ચેતો-૩૩૨
હેજી, ત્યારે સર્વે મળી કહ્યું, અને કહ્યું સદ્‌ગોરનેસર્વ સાર,
સ્વામી અમારી ભૂલ અતી ઘણી, બક્ષો તમે બક્ષણ હાર. ચેતો-૩૩૩
હેજી, ત્યારે સદ્‌ગોર શમ્સ એમ બોલીયા, અમો આવ્યા નગર મોઝાર,
મુસાફર થઇ બેઠા મસીદ માંહે, અમારી કોઇએ ન લીધી સંભાળ. ચેતો-૩૩૪
હેજી, ત્યાં એક મુવેલો માણસ હતો, તેનો તમસર હતો ભાર,
ત્યારે તમે આવીને કરગર્યા, એ આફતથી અમને બચાવો સાર. ચેતો-૩૩૫
હેજી, ત્યારે એ જીવને અમે ઉઠાડીયો, હતો જે રાજાનો બાલ,
ત્યાં તમારા મન ડોલીયા, તાજીર આણી અમ્ પર તે વાર. ચેતો-૩૩૬
હેજી, ત્યારે અમે ખાલ ઉતારીયા, તે તો દીઠી સર્વ સંસાર,
તમે પડો ફેરવ્યો શહેરમાં, એને કોઇ ખાવા ન દેજો લગાર. ચેતો-૩૩૭
હેજી, આખો દહાડો અમો ભુખ્યા રહ્યા, જ્યારે દહાડો રહ્યો ઘડી ચાર,
શેહેર સર્વે અમે ઢુંડીયો, કોઇને મેહેર ના આવી લગાર. ચેતો-૩૩૮
હેજી, કસાઇ હતો એક શહેરમાં, તેણે માંસ કાચો આપ્યો સાર,
તે લઇ ફર્યા આખા શહેરમાં, કોઇએ દેવતા ન દીધો લગાર. ચેતો-૩૩૯
હેજી, ત્યારે સૂર્યને અમે સાદ કર્યો, તે તો આવિયો તતકાળ,
તેથી માંસ પકાવીયો, હવે જાસુ મસ્જીદ મોઝાર. ચેતો-૩૪૦
હેજી, બાદશાહ ત્યારે બોલીયો, જે મુલતાનનો સરદાર,
સદ્‌ગોરજી અમને ધર્મ દીઓ, આ છુટિએ સર્વ જંજાલ. ચેતો-૩૪૧
હેજી, તમે સદ્‌ગોર ને અમે સેવક, તમે કૃપાકરોદાતાર,
તમો તાત થઇ ગુનાહ બક્ષજો, અમારા અવગુણનો નહિ પાર. ચેતો-૩૪૨
હેજી, અમે ગુનેહગાર સર્વે બંદા, તેની તમો કરો સંભાળ,
આવી અમારા દેશમાં, અમને તમો ઉતારો પાર. ચેતો-૩૪૩
હેજી, સદ્‌ગોરજી હવે અમને ધર્મ દીયો, પધારો અમારે દ્વાર,

ચેતો-૩૪૪

કૃપા કરી પધારજો, તમો રીસ મકરજો લગાર.

હેજી, સદ્‌ગોર શમ્સ એમ બોલીયા, તમે ધર્મ લેશો સાર,

ચેતો-૩૪૫

આ કઠણ ધર્મ છે અમતણો, તેના પરેજ તણો નહિ પાર.
હેજી, ત્યારે રાજાએ સર્વે કબુલીયું, ફર્માન કર્યો શમ્સ દાતાર

ચેતો-૩૪૬

અમેરે ગુલામ સદ્‌ગોર તમ તણા, તેનો કાંએ મધરજો વિચાર.
હેજી, ત્યાં સદ્‌ગોરજી પહોંચીયા, અને રાજા તણે દ્વાર,

ચેતો-૩૪૭

ત્યાં ચંદ્ર સૂર્ય બેઉ આવીયા, હજુરમાં તેણી વાર.
હેજી, સદ્‌ગોરજી અમને ફર્માવજો, અમો છયેં તમારા દાસ,

ચેતો-૩૪૮

અમે તમારા બંદા છૈયે, તમે સ્વામી અમારા બક્ષણ હાર.
હેજી, નુરના તેજ અર્શેથી આવીયા, જેમ જુએસર્વ સંસાર,

ચેતો-૩૪૯

ત્યારે સર્વે તે મનમાં જાણીયું, એ છે પોતે સાહેબ સૃજનહાર.
હેજી, મધરાતનો સમો હતો, ત્યારે કર્યું તે સદ્‌ગોરજીએ સાર,

ચેતો-૩૫૦

ચંદ્ર સૂર્ય તે ઉભા હજુર માંય, સદ્‌ગોર વેદ ભણ્યા તે વાર.
હેજી, ચંદ્ર સૂર્ય સર્વ સાંભળે, સદ્‌ગોરની વાણી મીઠી અપાર,

ચેતો-૩૫૧

તે સાંભળી સર્વ રાજી થયા, ત્યાં સમય સૂર્યોદયનો થયો સાર.
હેજી, જ્યારે સૂયર્યોદયનો સમય થયો, સૂર્યે સદ્‌ગોર શું માંગી વિદાય,

ચેતો-૩૫૨

હુકમ કરો તો અમે જઇયે, રહેણી રહી નથી જરાએ.
હેજી, આજ્ઞા લઇ ચંદ્ર સૂર્ય ચાલ્યા ગયા, ગયા સૌ સૌને દ્વાર,

ચેતો-૩૫૩

ત્યારે સદ્‌ગોરે વેદ સંભળાવીયા, એથી મોહિત થયો સંસાર.
હેજી, રાજા રાણીએ ધર્મ લીધો, સદ્‌ગોરે પાવલ પાયું સાર.

ચેતો-૩૫૪

સદ્‌ગોર સત્યપંથ તેમને દેખાડીયા, જે સર્વોત્તમ પંથ સાર.
હેજી, રાજા સાથે સૌ કોઇ નમ્યા, સર્વે રાખ્યો સદ્‌ગોર ઉપર ,પ્યાર,

ચેતો-૩૫૫

ત્યાં પ્રબંધ પીરે ચલાવીયો, કીધા મુરીદ ઉંચ નગર મોઝાર.
હેજી, સદ્‌ગોરે સત્પંથ દેખાડીયા, ને શીખવાડયા ધર્મ આચાર,

ચેતો-૩૫૬

રાજા રાણી આવ્યા ધર્મમાં, એક પુત્ર પણ તેનો સાર.
હેજી, જેના જીવ સદ્‌ગોરે ચલાવીયા, મૂવેલ જીવતા કર્યા દાતાર,

ચેતો-૩૫૭

ત્રણ જણને ધર્મ આલીયા, બીજા બોધ્યા લોક અપાર.
હેજી, તેને સદ્‌ગોરે વાણી કહી, મૂરીદ કર્યા ઉંચ નગર મોઝાર,

ચેતો-૩૫૮

સદ્‌ગોરને ફર્માને જે જીવ ચાલીયા, તે પામ્યા મોક્ષ દિદાર.
હેજી, સદ્‌ગોરને ફર્માને સુધા ચાલશો, દશાંશદેશો સદ્‌ગોર મુખે સાર,

ચાલીશો પીરનો આપશો, કરજો મુક્તિ તે આ સંસાર. ચેતો-૩૫૯
હેજી, ખરા દશાંશી શુક્તિવંતા, તે આવશે અમારે દ્વાર,
આખરની વેળા જ્યારે આવશે, ત્યારે ઉતરશે તે ભવપાર. ચેતો-૩૬૦
હેજી, તેને હાજર જામો દેખાડીયો, નર કાશમશાહનો અવતાર,
કાશમશાહને અલી કરીને માનજો, એમાં શંકા મ આણસો લગાર. ચેતો-૩૬૧
હેજી, એમને જે ઓછું કરી માનશે, તે પાંખંડી' સત્પંથી નહિ લગાર,
જેના પૂર્વે પુન્ય પૂરા નહિ, તે નહિ માને હાજર જામાનો અવતાર. ચેતો-૩૬૨
હેજી, અલખ નિરંજન એને કહીયે, તેની કળાનો નહિ પાર,
આદ ઉનાદનો એ નર કહીયે, તેની યુગો યુગે રમત સાર. ચેતો-૩૬૩
હેજી, એ ધરે ધરમ આપશે, તેને આવા ગમન નહિ સંસાર,
આ કલિસંઘે જે થર રહેશે, તે પામશે મોક્ષ દિદાર. ચેતો-૩૬૪
હેજી, કલિયુગ કઠણ જ્યારે આવશે, કુડ કપટ વ્યાપશે અપાર,
ધર્મના કામ ઢીલા પડશે. ફેડશે ઋષિવરનાં વહેવાર. ચેતો-૩૬૫
હેજી, ધર્મી થઈ અધર્મે ચાલશે, મેહેર નહિ આવે લગાર,
એ પાપે સર્વે દુઃખી થાશો, દુઃખી થાશે સર્વસંસાર. ચેતો-૩૬૬
હેજી, ધર્મિ જ્યારે અધર્મિ થશે, તેને હ્રદય તે વ્યાપશે કાળ,
એથી સંસાર વણસશે, તેથી કોઈ નહિ પામે મોક્ષ દીદાર. ચેતો-૩૬૭
હેજી, સંસાર બગડશે ગુરૂ વિના, તેને ધર્મનાસૂજે લગાર,
અવતાર દશમાનો ઘર ભૂલીયા, ત્રણ વેદમાં કરશે વ્યવહાર. ચેતો-૩૬૮
હેજી, ત્રણ વેદ ત્રણ યુગમાં વહી ગયા, હવે આવી ચોથા કલિયુગની વાર,
તેસદ્‌ગોરે ઋષિવરને કહ્યા, અને કહ્યા તે સર્વ વિચાર. ચેતો-૩૬૯
હેજી, તે માંહેથી જાણી જોઈને ભૂલશે, તે માથે રહેશે સૌનો ભાર,
ઋષિવરને પાપે પ્રથમ પીડાશે, જે જાણી કરશે વક્રમ અપાર. ચેતો-૩૭૦
હેજી, ધરમ કરતાં ઝઘડો મચાવશે, સૌ ચાલશે પોતાતે વિચાર,
તે દીલ દયા નહિ ઉપજશે, તે જાશે નર્કને દ્વારે. ચેતો-૩૭૧
હેજી, સદ્‌ગોરને દાન દેતાં ઠરે નહિ, પાંખડી સાથે રાખે વ્યવહાર,
તેને સદ્‌ગોર પોતાનો નહિ ગણે, ભઠ પડયો તેનો અવતાર. ચેતો-૩૭૨
હેજી, સુપાત્રે દાન દેતાં ઓછું આણશે, ચાલા ચરપટે રહેશે હુશિયાર,
આ સદ્‌ગોર વિના ધર્મ જેટલા, તે સર્વ પાખંડની જાલ. ચેતો-૩૭૩
હેજી, ગુરૂએ ધર્મ દેખાડિયા, દેખાડયા પ્રગટ નર અવતાર,

બીજા સંસારથી ગુપ્ત રહ્યા, સદ્ગોર મૂખે રાખો વિશ્વાસ. ચેતો-૩૭૪

હેજી, સદ્ગોર ઋષિવરને સમજાવીયા, દેખાડયા નર અલી નકલંક અવતાર,
એ નરને દેખી જે નર ભૂલશે, તે તો ઠામ નહિ પામે લગાર. ચેતો-૩૭૫
હેજી, એવી વાણી તે સદ્ગોરે કહિ, તેનો ઋષિવર કરજો વિચાર,
આ સંસાર માયા છે મીઠડી, મન થર એથી નહિ રહે રલગાર. ચેતો-૩૭૬
હેજી, તેમાં જે જીવ ચેતશે, અને મેલશે માયાનો જંજાલ,
ખરા દશાંશી સદ્ગોર મુખે, શ્રી અલીને માનશે નિર્ધાર. ચેરો-૩૭૭
હેજી, તે જીવ અમારે ઘેર આવશે, તેને કલિયુગ નહિ લોપે લગાર,
ધન પુત્ર માયા છે કારમી, તેને જાતાં નહિ લાગે વાર. ચેતો-૩૭૮
હેજી, એવી વાણી સદ્ગોર બોલીયા. અને મુરીદને કહ્યા વિચાર,
સત્પંથ ગુપ્ત ચલાવિયા, ઋષિવરને કહ્યા, નિર્ધાર. ચેતો-૩૭૯
હેજી, પીર શમ્સના પીર નશીરદીન થયા, અને કાશમશાહ નર અવતાર,
એ સદ્ગોરે બહુ જીવ બોધીયા, તે વરિયા સર્વ સંસાર ચેતો-૩૮૦
હેજી, પીર નસીર દીનના સાહેબ દીન થયા, તે તો શમ્સ દીનનો પરવાર,
એ આલ અલી નબીજીની કહીએ, આદ ઉનાદથી ચાલી આવી સાર. ચેતો-૩૮૧
હેજી, પીર સાહેબ દીનથી સર્જીયા, પીર સુદર દીન તે સાર,
એ બારક્રોડીના તારણહાર કહીયે, ઇસ્લામશાહ કાશમશાહનો પરવાર. ચેતો-૩૮૨
હેજી, સદ્ગોદ સુદરદીનો નરની સેવા કીધી, જાણી નર નકલંક અવતાર,
યુગો યુગ નરની સેવામાં રહ્યા, ઓળખ્યા તે અવતારો અવતાર. ચેતો-૩૮૩
હેજી, શાહોજીએ પ્યાર કીધા પ્રેમ શું, સેવા કીધી સદ્ગોરે સાર,
ત્યારે શ્રી ઇસ્લામશાહ ત્રુઠિયા, અને હુવા તે વર દાતાર. ચેતો-૩૮૪
હેજી, ચોરાશી આસણે પીરે તપ સાધ્યું, શાહોજી ઉપર રાખ્યો ઇતબાર,
આપણા કાજે પીરે તપ સાધ્યું, અને ક્રિયા કીધી અપાર. ચેતો-૩૮૫
હેજી, છત્રીશ યુગને ચોરાસી ચોકડી, સદ્ગોરે તપ કીધો સાર,
અહીં અનેક તપ આદર્યા, તેનો ના થાએ વિસ્તાર. ચેતો-૩૮૬
હેજી, આઠ લાખ કરણ આગે તપશ્ચર્યા કીધી, અનેંક કલફો યુગોમાં સાર,
તે અલી રૂપે નર ઓળખ્યા, સદ્ગોર બ્રહ્મા નબી મહંમદ અવતાર. ચેતો-૩૮૭
હેજી, એની ખેલ રમત આદે ઉનાદની, જ્યાં થકી સજર્યો સંસાર,
આદિ નર તે અલી પુજીયે, નબી મહંમદે ઓળખ્યા ભરથાર. ચેતો-૩૮૮
હેજી, ઠામે ઠામે અલી એજ નર કહીયે, પંથા પંથમાં એની સેવા સાર,

જેટલી વરણ આ સંસારસાં, સર્વે અલી નામજપે નિર્ધાર. ચેતો-૩૮૯
હેજી, વરણા વરણ માંહે ઠરાવીયા, અલી નામ તે કિર્તાર,
જમી અસ્માન જેણે પેદા કર્યા, તેના નામે ચાલે સર્વ સંસાર. ચેતો-૩૯૦
હેજી, તે પીંડ શ્રી ઇસ્લામ શાહનું, નબી મહંમદ સુદરદીન સાર,
યુગો યુગ એ નરની જોડી કહીયે, એ તો બ્રહ્મા વિષ્ણુ અવતાર. ચેતો-૩૯૧
હેજી, તેરે વર અમે પામીયા, નર મહંમદશાહ અવતાર,
અમે અમારો વર ઓળખ્યો, મુનિવર તમને કહું પોકાર. ચેતો-૩૯૨
હેજી, નર ઇસ્લામશાહે ઓળખ્યા, ફર્માન આલ્યું હતું સદ્‌ગોરને સાર,
ત્યારે છત્રીસ ક્રોડી જીવનિર્મી કરી, જઇ બોધ્યા દુનિયા મોઝાર. ચેતો-૩૯૩
હેજી, તે ફર્માન લઇ સદ્‌ગોરજી આવીયા, વાણી કીધી યુગમાં સાર,
તે ફર્માની બંદા ઇસ્લામશાહ તણા, ક્રોડી છત્રીસ બોધ્યા સાર. ચેતો-૩૯૪
હેજી, ત્યાં ધર્મ નિમ સૌને આપીયા, આવી તેડયા નરને નાર,
સદ્‌ગોરે સર્વને બતાવીયું, કરજો હક્ક કમાઇ સાર. ચેતો-૩૯૫
હેજી, જુઠ નિંદા કોઇની ન કરજો, જેથી પડીએ દોહેલે ઠાર,
સતી જીવ સાચે ચાલજો, તો તરી ઉતરશો પાર. ચેતો-૩૯૬
હેજી, જે સદ્‌ગોરનું ધર્મ લીધું, તે સદ્‌ગોરની વાણીનો કરજો વિચાર,
તે સદ્‌ગોરને અમે એક છીએ, નર ઇસ્લામશાહ તેનરમહમદશાહ દાતાર. ચેતો-૩૯૭
હેજી, એ નરની સેવા તમને બતાવીયા, જે સર્વનો સૃજન હાર,
તે નર નકલંક ઇસ્લામ શાહ, તેનું થાનક એરાખંડ મોઝાર. ચેતો-૩૯૮
હેજી, એ આસણ નરજીનું કહીયે, સદ્‌ગોર બેઠયા જંબુદ્વીપ મોઝાર,
એને ફર્માને તમે ચાલશો, હક્ક કમાઇ કરજો સાર. ચેતો-૩૯૯
હેજી, સૌ સૌને થાનકે પરવર્યા, ગોર નર બંને જાંબુદ્વીપે ઠાર,
હક્ક કમાઇએ તમે ચાલજો, તેમાં દશાંશ નરની પાંતીનો વ્યવહાર. ચેતો-૪૦૦
હેજી, ધરમ લીધો તે ખંડિત ન કરજો, ખટ્ટી કમાઇએ રળજો સાર,
સાચા ઇમાને આપજો, દશાંશ નરનો છે આહાર. ચેતો-૪૦૧
હેજી, દશાંશશ્રી ઇસ્લામશાહને આલજો, કલિયુગ સંઘે નકલંક અવતાર,
ચાલીશો બ્રહ્માજીનો અમને આપજો, તેથી બરકત થાશે તમને અપાર. ચેતો-૪૦૨
હેજી, મલજો નિત્ય નિત્ય ગત માંહે, ગોર મુખી સાથે કરજો સદ્ વિચાર,
તો પાપ તમારાં સર્વ ઉતરશે, દુઃખ ધંધાનો મટશે, આજાર. ચેતો-૪૦૩
હેજી, ગોર મુખી હસ્તે દુઆ કરાવીયે, કોડી પૂજા દીજીએ સાર,

ધર્મ દશાંશ ગોર મુખે દીજીએ, ધંધાની પાંતીનો પુરો વ્યવહાર. ચેતો-૪૦૪
હેજી, નિત નિત ગતમાંહે મલજો, અનેક રીતે ધર્મ આચાર,
હાલ વાએકે આપો મુનિવરો, આપણા સદ્દ્ગોર મુખે પુરોવ્યવહાર. ચેતો-૪૦૫
હેજી, એવા પરબોધ ચલાવીયા, નિમીયા તે છત્રીસકરોડ,
તે ઈસ્લામશાહને સેવતા, તેમાંથી પાકયા બાર કરોડ. ચેતો-૪૦૬
હેજી, બાર કરોડ ધર્મિ પૂરા થયા, તેણે ઓળખ્યો પોતાનો ભરથાર,
દશાંશ સુક્રિતે પુરે હતા, તે તો પામ્યા મોક્ષને દિદાર. ચેતો-૪૦૭
હેજી, ચોવીસ કરોડીએ ચિત્ત ડોલાવીયા, ના રાખ્યો સદ્દ્ગોર શું વ્યવહાર,
તે બાર કરોડથી જુદા પડયા, ચોવીસ કરોડ ચાલ્યા ઘોર અંધાર. ચોતે-૪૦૮
હેજી, દશાંશ કારણ જીવ ડોલાવીયા, માયા શું રાખ્યો પ્યાર,
તેથી તે ક્રિયા ભંગ થયા, હાજર જામાનો ફળ ન થયું લગાર. ચેતો-૪૦૯
હેજી, દશાંશ ખંડત ન કીજીએ, અનાદિનો ધર્મ આચાર,
દશાંશ સદ્દ્ગોર મૂખે દીજીએ, તેનો સંશય ના આણો લગાર. ચેતો-૪૧૦
હેજી, ધરમ ખંડિત નવ કીજીયે, એથી જીવ પડશે જંજાલ,
ચોવીસ કરોડ એ ચંત ડોલાવીયા, તેને માયાનો લાગ્યો પ્યાર. ચેતો-૪૧૧
હેજી, તે જીવ સદ્દ્ગોર વચને ના ચાલીયા, તેનું દાન પુન્ય તિર્થ અફળ સાર,
આ તમનેકહ્યું શું મુનિવરો, સદ્દ્ગોર વાણીનો કરજો વિચાર. ચેતો-૪૧૨
હેજી, જીવ આ જુગમાં નહિ ચેતીયા, તેના જીવ પડયા જંજાલ,
સદ્દ્ગોરના શરણથી ચુકીયા, ચોવીસક્રોડીની વાટ પડી ઘોર અંધાર. ચેતો-૪૧૩
હેજી, આપણા સદ્દ્ગોરને તેણે લજાવીયા, ને પોતે ગયા ઘોર અંધાર,
તેત્રીસ ક્રોડીનામેલાથી નીસર્યા, ન ઓળખ્યા 'જ્યોતિ' પાત્રઅવતાર. ચેતો-૪૧૪
હેજી, પ્રથમ પીરે ત્યાં ચરિત્ર કીધા, તેઓના મન ન રહ્યા થર લગાર,
ત્યારે હુકમ હુઓ નર ઈસ્લામશાહ તણો, છત્રીસમાં અમઘર કરોડી બાર. ચેતો-૪૧૫
હેજી, ના માન્યું તે તેના અગમાં, એથી હુકમ થયો કિર્તાર,
માંડયું મિથ્યા થાતું .નથી, તેમાં કેનુ નાં ચાલે લગાર. ચેતો-૪૧૬
હેજી, દશાંશ દેતાં જીવ ડોલાવીયા, ન ઓળખ્યો પોતાનો ભરથાર,
નાવ ભાંગી તેની સાહેર વચ્ચે, તેનો કોઈ ન લંભે પાર. ચેતો-૪૧૭
હેજી, સંસાર ઉંડો જાણજો, તેમાં લોભ તૃષ્ણાનું જળ અપાર,
જે તે જળમાં અહીં બૂડશે, તેની નાવ નહિ થાશે પાર. ચેતો-૪૧૮
હેજી, નાવ બુડાડી નાખવે, જે ગોર થઈ લીધો આહાર,

તે ખેવણ હારો ખોટો થયો, તે ભાર ભરી બૂડાડયા સાર. ચેતો-૪૧૯
હેજી, ત્યાં નીચું જોયું નાખુએ, ભૂંડે સદ્‌ગોરનું ના માન્યું લગાર,
નાવ ભાંગી તેની સત્ય લોકની, તેણે કોઇ રાખ્યો નહિ વિચાર. ચેતો-૪૨૦
હેજી, તે સદ્‌ગોરની શિખે ન ચાલીયા, તેણે રાખ્યો ખોટો ખેવણ હાર,
માંહે માલમી મુર્ખે બેસાડીયા, માંહે ભરીયો ઘણેરો ભાર. ચેતો-૪૨૧
હેજી, એ ખોટી નાવ અસત્યની, તેમાં અસતિયા બેસણ હાર,
જુઠા ગોરે તેના દાન લીધાં, એથી ન પામ્યા એ ઓપાર. ચેતો-૪૨૨
હેજી, એ ત્યારે અસત્યનું નાવડું, કબુદ્ધિના વા અપાર,
તેથી એ નાવ બૂડી ગઇ, એથી ગયા એ ઘોર અંધાર. ચેતો-૪૨૩
હેજી, સદ્‌ગોર વાય કે થી ઓતળ્યા, હાજર જામાનું ફર્માન ગુમાવીયું,
એ નાવ ડૂબાડી ગપાર, ચાલ્યા ચોવીસ ક્રોડી ઘોર અંધાર. ચેતો-૪૨૪
હેજી, ધર્મ દેતાં જીવ ડોલાવીયા, માયા મોહે ભૂલ્યા ગમાર,
જુઠા ગોરને તે જઇ મલ્યા, જેને પોતાનો ન સૂજે અવતાર. ચેતો-૪૨૫
હેજી, એ ગોર અવરને કેમ તારશે, જેનો ભૂતખાનાનો વ્યવહાર.
તેથી ગફલતે દુનિયા મોહી રહી, એથી કોઇના ઉતરે પાર. ચેતો-૪૨૬
હેજી, સત્પંથ વિના ધર્મ જેટલા, તે તો નિષ્કલંકી રાહથી બહાર,
તે સ્વર્ગ ભોગવી ઉતરે, નહિ પામે અમરાપુર સાર. ચેતો-૪૨૭
હેજી, બાર કરોડી સાચા ગોર મુખે, એવા મુનિવર પામે પાર,
હાલ વાયકે દશાંશી ખરા, જેણે દીધા સદ્‌ગોર મુખે આહાર. ચેતો-૪૨૮
હેજી, તેણે તે સદ્‌ગોર મુખે વાવીયું, ઓળખી હાજર જામો અવતાર,
હાજર જામો તેને સફળ થયો, જેણે બીજે ન રાખ્યો વ્હવહાર. ચેતો-૪૨૯
હેજી, સદ્‌ગોરની શીખે તે ચાલીયા, સુદરદીન પીર પરખ્યા પુરે ઈમાન,
તે સદ્‌ગોર પ્રતાપે ઓધર્યા, તેને મટીયા ચોરાસી ફેરા નિધાન. ચેતો-૪૩૦
હેજી, સાચી નાવ તે સદ્‌ગોર તણી, તેમાં ખુબી છે ખેવણ હાર,
તેમાં નાખવો છે નર ઈસ્લામશાહ, તેમાં માલમ સદ્‌ગોર સુરદીન સાર. ચેતો-૪૩૧
હેજી, સઢ તે સદ્‌ગોરજીના નામનો, ખુપ ધરમનો રાખ્યો સાર,
લંગર નાવ તે નિજ નામનો, જ્ઞાની ઘોડા ચાલ્યા અપાર. ચેતો-૪૩૨
હેજી, સદ્‌ગોર સડપુરી ચાલીયા, સિયળનો વાવલીયો સાર,
માલમી મલ્યા અલી નબી, જે અનાદિના ભરથાર. ચેતો-૪૩૩
હેજી, આદિ ગોર બ્રહ્મા તે સુદરદીન, જેણે બાર ક્રોડી ઉતર્યા પાર,

એ નર ઈસ્લામશાહના નામથી, પીર સુદરદીન ખેવણ હાર. ચેતો-૪૩૪
હેજી, એ નાવ તારી શ્રી નરજીએ, શ્રી ઈસ્લામશાહની વાર,
તેણે બાર ક્રોડી ઓધારિયા, પીર સુદરદીન પહોંચ્યા પાર. ચેતો-૪૩૫
હેજી, પીર સુદરદીના નુરથી ઉપન્યા, પીર કબીરદીન અવતાર,
તેણે સેવા કીધી સાચા સ્વામી તણી, ઓળખી પોતાનો ભરથાર. ચેતો-૪૩૬
હેજી, નારી થઈ નરજી ઓળખ્યા, બીજો કાંઈ ન રાખ્યો વિચાર,
કસણી કીધી એના નામની, ત્યારે પામ્યા એવા ભરથાર. ચેતો-૪૩૭
હેજી, ત્યારે નર ઈસલામશાહ નિવાજીયા, કબીરદીન ઉપર હેત ધર્યું અપાર,
સ્વામીજીએ કૃપા કરી, હશન કબીરદીન ઉપર ધરિયા પ્યાર ચેતો-૪૩૮
હેજી, મેહેર કરી મારા સ્વામીજીએ, સેવક જાણી કીધી સંભાળ,
સદ્‌ગોરે તપ એવા સાધીયા, જેથી પ્રસન્ન થયા કિર્તાર. ચેતો-૪૩૯
હેજી, સેવા દીઠી સ્વામીજીએ, યુગોયુગ કીધી ગુરુજીએ સાર,
અનાદિથી ગોર સ્વામીને વચને રહ્યા, સદ્‌ગોરજીને માન આપ્યું અપાર. ચેતો-૪૪૦
હેજી, અનાદિથી ગોરજીએ તપ કીધા, તેના તપનો ના આવે પાર,
યુગોયુગો વિનંતી કીધી ઘણી, ઓળખ્યા હાજર જામો અવતાર. ચેતો-૪૪૧
હેજી, આદિ અમે સૌ ભેળા એક હતા, બ્રહ્મા વિષ્ણુ માહેશ્વર સાર
એ ત્રણ મુરત એક દેવ છે, તેમાં વિષ્ણુ છે સૃજન હાર. ચેતો-૪૪૨
હેજી, સેવાને કારણે એ સૃજીયા, બ્રહ્મા માહેશ્વર અવતાર,
પોતાના નુર માંહેથી નિપાવીયા, મૂક્યા તે દુનિયા મોઝાર. ચેતો-૪૪૩
હેજી, તમે યુગમાં જઈ વાણી કરો, ઓળખાવો અમારો અવતાર,
એમ કરતાં કરતાં તો વહી ગયા, અનંત કલફ યુગ અપાર. ચેતો-૪૪૪
હેજી, સદ્‌ગોર આ યુગ સંઘે અવતર્યા, એ નબીમહંમદ અવતાર,
તેરે અવતારે સદ્‌ગોર જાણીએ, પીર સુદરદીનનો કબીરદીન પરવાર. ચેતો-૪૪૫
હેજી, એ સદ્‌ગોરે અનેક જીવ ઓધારીયા, સતીયા સેવાએ રહ્યા સાર,
આ સદ્‌ગોરને સહી કરી જાણજો, શંકા ન આણસો લગાર. ચેતો-૪૪૬
હેજી, પાત્ર અવતાર આ યુગ સંઘે, બેઠા મલેચ્છ રૂપે મૂરાર,
અલીજીનો અવતાર તે કહીયે, શંકા ન આણશો લગાર. ચેતો-૪૪૭
હેજી, જેણે અલીજીને માનીયા, સેવા કીધી યુગોયુગ સાર,
ત્યારે શ્રી ઈસ્લામશાહ નવાજીયા, જે હતા કેક નગર મોઝાર. ચેતો-૪૪૮
હેજી, તેણે માયા ધરી બોલાવીયા, પોતાના જાણી લીધી સંભાળ,

ત્યારે હશન કબીરદીન બેઠા હતા, તે ઉંચ મુલક મોઝાર. ચેતો-૪૪૯
હેજી, હશનશાહે સ્વામીજીને ઓળખ્યા,નર ઇસ્લામશાહ મુજ ભરથાર,
સદ્ગોરે તપ અદકા કર્યા, ત્યારે સ્વામીજીએ અતીધર્યા પ્યાર. ચેતો-૪૫૦
હેજી, ઉંચથી હશનશાહ ચાલીયા, શાહ દર્ગાહનો રાખી વિચાર,
નર નકલંક તે ભેટીએ, એથી ટાળયા જીવતણા આજાર. ચેતો-૪૫૧
હેજી, ચાલતાં માર્ગ માંહે સદ્ગોર આવીયા, મનમાં ઉપન્યો વિચાર,
સ્વામી કાજે શું લઇ જવું ? તોફો કાંઇક જોસે સંભાર. ચેતો-૪૫૨
હેજી, ત્યારે હશનશાહ પડયા વિચારમાં, સાથી રીઝે ભરથાર ?
કાંઇક તો એવું બનાવીએ, વસ્તુ આપણા સ્વામીને કાજ, ચેતો-૪૫૩
હેજી, આંકડા વાટમાં અતી ઘણા, ડોડા તેના તોડયા તે વાર,
તે માંહેથી રૂ કાઢીયું, તે કાઢી કીધો તૈયાર. ચેતો-૪૫૪
હેજી, માર્ગે ચાલતાં કાંતિયું, તે ઝીણા સુત અપાર,
તેનો તોફો બનાવીયો, તેની પાઘડી વણી કીધી તૈયાર. ચેતો-૪૫૫
હેજી, પાઘડી પીરે તો હાથે કરી,તે પાચસે ગજનો વિસ્તાર,
ગજ ગજ ઉપરે સીફત લખી, સદ્ગોરે અરજ વિનંતિ અપાર. ચેતો-૪૫૬
હેજી, તે પાઘડી ગોરે તૈયાર કીધી, તેના નવ છોગા રાખ્યા સાર,
તે છોગે છોગે વિનંતિ લખી, તે વિનંતિનો નવલંભે પાર. ચેતો-૪૫૭
હેજી, અરજ વિનંતી અતી ઘણી કીધી, નારી રૂપે દેખાડયો આચાર,
માતમ ના રાખ્યું મોટાઇનું, જેથી વાધે મનમાં અહંકાર. ચેતો-૪૫૮
હેજી, નારી થઇ નર ઇસ્લામશાહને ઝીતીયા, તે પીર કબીરદીન સાર,
તેણેથી સ્વામીજીએ કૃપા કરી, તેડાવ્યા પોતાને દ્વાર. ચેતો-૪૫૯
હેજી, હશનશાહ શાહ દર્ગે જઇ પોતા, નુર નકલંકીનું દીઠું સાર,
ત્યારે નુરમાં નુર સમાઇ રહ્યા, ઓળખ્યા પોતાના ભરથાર. ચેતો-૪૬૦
હેજી, શાહોજીએ બ્રહ્મા કહી બોલાવીયા, હૃદયે રાખ્યું હેત અપાર,
ત્યારે સદ્ગોરજીએ વીનંતી કરી, તમે સાંભળો પરવરદિગાર. ચેતો-૪૬૧
હેજી, બેડી ભરી અમે આવીયા, નારી થઇ તમારે દ્વાર,
દુહાગણના દુઃખ સર્વ ટાળી કરી, સોહાગણ કરો ભરથાર. ચેતો-૪૬૨
હેજી, અમે નારી તમે વર સદાં, અમે સેવક તમો સરદાર,
આ તોફો તમ કાજે લાવીયા, તે કબુલ કરજો મુરાર. ચેતો-૪૬૩
હેજી, હું નારી સાદાએ તમતણી, મારા અવગુણનો નહી પાર,

તમારે ઓરડે અમ આવીયા, સ્વામી તમે બક્ષણ હાર. ચેતો-૪૬૪
હેજી, સદ્ગોરે સર નામી કરી, કીધી તે અરજ અપાર,
ત્યારે પાઘડી લઇ પીરે આગળ ધરી, જે માર્ગે કરી હતી તૈયાર. ચેતો-૪૬૫
હેજી, સ્વામીજીએ છેડો કાઢીયો, પોતાને હાથે બાંધ્યો દસ્તાર,
જ્યાં શીરબંધ સ્વામીજીએ બાંધીયા, ત્યારે રાજી થયા અપાર. ચેતો-૪૬૬
હેજી, ત્યારે નરજી બોલ્યા મુખ થકી, સુણો સત્ય બ્રહ્મા પુછું વિચાર,
બ્રહ્માજીશીરબંધ તમે જે લાવીયા, તેનો ન કાંઇ થાએ સુમાર. ચેતો-૪૬૭
હેજી, સદ્ગોરજી ત્યારે બોલીયા, તમે સાંભળો કીર્તાર,
અમે નારી સ્વામીજી અવગુણ ભરી, તમો કિર્તાર અમારા ભરથાર. ચેતો-૪૬૮
હેજી, જે નારીથી નર રીઝે નહીં, તેના અવગુણનો નહીં પાર,
ત્યારે સ્વામીજી આ તોફો બનાવીયો, નવ છોગે વીનંતી કરી અપાર. ચેતો-૪૬૯
હેજી, ત્યારે સ્વામીજીએ શીરબંધ બાંધીયું, અને પ્રસન્ન હુવા વરદાતાર,
માંગો માંગો સદ્ગોર સ્વામીજી કહે, ધન્ય ધન્ય તમ અવતાર. ચેતો-૪૭૦
હેજી, અમારો તમારો તન એક છે. તેમાં અંતરો નહિ લગાર,
તમને સત બ્રહ્માજી કરી સૃજિયા, તમ સેવાનો નહિ પાર. ચેતો-૪૭૧
હેજી, કૃપા તે કીધી નર ઇસ્લામશાહે, હશનશાહ શું કર્યો વિચાર ?
આજે માગો તે આલીયે, તમને ત્રુઠયા ત્રીભોવન મૂરાર. ચેતો-૪૭૨
હેજી, સદ્ગોર હશનશાહ બોલીયા, તમ ત્રુઠે સર્વે આનંદ સાર,
સૃજનહાર તમે સાંભળો, જ્યારે થયા તમારા દીદાર, ચેતો-૪૭૩
હેજી, અમે સ્વામીજી શરણે તમારી, જેનું નામ તે સૃજન હાર,
આ નારી તમારા નામની, તેને સોહાગણ કીધી ભરથાર. ચેતો-૪૭૪
હેજી, તમ આગળ નારીનું શું ચાલે ? બોલ્યા હશનશાહ તે વાર,
શાહો તમારા બીરદ સામું જોઇ કરી, પાવન કીધી અબલા નાર. ચેતો-૪૭૫
હેજી, માત તાત બંધવ તમે, સદાના સ્વામી મારા ભરથાર,
અમેરે બાંદી સ્વામી તમ તણી, તમે પુરુષ નિરંજન અવતાર. ચેતો-૪૭૬
હેજી, બાંએ ગ્રહી અમને ઉતારીયા, જાતી કાઢી સાહેરથી બેડી પાર,
અમારા અવગુણ સામી નાં જોયું, એ લાભ અનંત અપાર. ચેતો-૪૭૭
હેજી, મુજ નારીથી અવગુણ અતિ થયા, તે લેઇ આવી તમ દ્વાર,
મારા અવગુણ સામી નવ જોઇ, મને રાખી પોતાને દ્વાર. ચેતો-૪૭૮
હેજી, અમે ઉણિયા ચારી તમારા બંદા, મારૂં જોર ના ચાલે લગાર,

સ્વામી ગુનેગાર નારીને પાવન કીધી, તમારા ગુણનો નાંહિ પાર. ચેતો-૪૭૯
હેજી, દેવ દ્વારે અમે આવીયા, છુટયા અનંત કરોડી જંજાલ,
હીણા ખીણા બહુ ઓધર્યા, મારો જીવ છે ઉમેદવાર. ચેતો-૪૮૦
હેજી, તેને પ્રતાપે અમને બક્ષજો, નારી ના એબ અપાર,
ગુણ મારો રતી નહિ, જેથી રીઝે મારા ભરથાર. ચેતો-૪૮૧
હેજી, ત્યારે નર નકલંકે માયા કરી, મુખથી બોલ્યા સૃજન હાર,
અનંત ક્રોડી જીવ નિમ્યા આજથી, ત્રુઠયા ગુરુજી નર અવતાર. ચેતો-૪૮૨
હેજી, અનંતનો વર આપ્યો તમને, બોધ દુનિયામાં જઇ કરજો સાર,
તમ બ્રહ્મા ને અમે બક્ષિયા, અનંત કોડી લાવશો અમારે દ્વાર. ચેતો-૪૮૩
હેજી, તે જીવ અહીંયા તમે લાવશો, તે આવા ગવન નહી જાએ સંસાર,
તમ કારણ એ જીવ બક્ષિયા, તેનો તમ શિર છે બ્રહ્માજી ભાર. ચેતો-૪૮૪
હેજી, ત્યારે હશનશાહ સ્વામીજીને પાએ પડયા, વિનંતી કીધી અપાર,
ધન્ય ધન્ય સ્વામીજી તમને કહીયે, અમ નારીનું શું છે ભાર ? ચેતો-૪૮૫
હેજી, એ જીવ અમથી ન ઓધરે, સ્વામીજી કૃપા કરો કિર્તાર,
અમેરે ગુનેહગાર બહુ બંદા, તમો સાહેબ છો બક્ષણ હાર. ચેતો-૪૮૬
હેજી, સ્વામીજી એવડો ભાર અમ શિર ભર્યો, અમથી શું થાએ કિર્તાર ?
તમો મેહેર કરો સાંઇયાં, અમશિરથી ઉતારો અનંતનો ભાર. ચેતો-૪૮૭
હેજી, સદ્ગોર સ્વામીજીના ચરણેથી, ઉંચો શિર ના કર્યો લગાર,
અનંત કરોડી જીવ વિનતિ કરે, સાહેબ બોલ્યા મુખથી તેણીવાર. ચેતો-૪૮૮
હેજી, ત્યારે સાહોજી હસી એમ બોલીયા, તમે સાંભળો બ્રહ્માજી અવતાર,
અમો તમો ઘર નર થઇને આવશું, તેને સેવશે સર્વ સંસાર. ચેતો-૪૮૯
હેજી, અનાદિના સદ્ગોરજી તમે, સદ્ગોર બ્રહ્માજીનો અવતાર,
અમો વિષ્ણુ નર દાતાર છીએ, કલિયુગે મલેચ્છે થયો અવતાર. ચેતો-૪૯૦
હેજી, એ અવતારને જે જાણશે, તેને શરણ સદ્ગોરજીનો સાર,
શાહે હાથ દેઇ મસ્તક ઉચું કર્યું, વિષ્ણુ હુવા વર દાતાર. ચેતો-૪૯૧
હેજી, સદ્ગોરજી સ્વામીજીને કહે, મસ્તક ઉંચો કીધો તેણી વાર,
ભાર ત્રણ ભોવનનો શિર ધર્યો, અમ કીડીનો સો વિસ્તાર ? ચેતો-૪૯૨
હેજી, અમ કીડીથી નવ ઉપડે, સ્વામીજી ત્રણ ભોવનનો ભાર,
અમેરે ગુનેહગાર ઉણિયા આચારી, સ્વામીજી તેનો કહું વિચાર. ચેતો-૪૯૩
હેજી, અનંતનો વર આપીયો, આગલ કઠણ કલિ કાલ,

તે માંહે દશાંશ કોણ દેશે ? ને દાનદેશે પુરે વ્યવહાર ? ચેતો-૪૯૪
હેજી, કોણ અવતાર પાત્રને માનશે ? કોણ કરશે સદ્‌ગુરુની સંભાળ ?
કોણ જીવ ક્રિયાના પુરા હશે ? કોણ નિંદા જુઠ શું રેહેશે નિરાધાર ? ચેતો-૪૯૫
હેજી, કલિયુગનાં જીવ થાનકે પોતા, અમારા બાપ દાદાથી રાખ્યો વ્યવહાર,
કેવા જીવ કલિમાં બાકી રહ્યા ? જેનો અમ શિર રાખ્યો ભાર, ચેતો-૪૯૬
હેજી, અમ ગુનેગારથી નવ ઉપડે, આ કલિના જીવોનો ભાર,
એ અસતિયા ઉણિયાચારી, એના મન થર નહિ રેહશે લગાર. ચેતો-૪૯૭
હેજી, જુઠો આ કલિયુગ કહીયે, તેમાં જુઠા તે જીવ અપાર,
આ જુગમાં અમને મૂકતાં, કેમ કરી ઓધરશે સંસાર ? ચેતો-૪૯૮
હેજી, ઉણિયાચારી જીવ ઉગર્યા, સતીયા સ્વર્ગ સધાર્ય સાર,
જીવને પરબોધ કેવો લાગશે ? જેના મનમાં રેહેમ નહિ લગાર. ચેતો-૪૯૯
હેજી, કલિયુગ સંઘે જેજીવ રહ્યા, તે કરશે કુબુદ્ધિનો આચાર,
ધર્મ બુદ્ધિએ નહી ચાલશે, નિંદા જુઠ શું રાખશે વ્યવહાર. ચેતો-૫૦૦
હેજી, સાડીઓગણિ વશા પાપના, અધમ વશો ધરમનો સાર,
કલિયુગ કઠણ એવો ઉપન્યો, તેમાં કોણ ચાલશે ધર્મ આચાર. ચેતો-૫૦૧
હેજી, સંસાર સઘળો ભમે જાઠુમાં, તેના જુઠા ક્રિયા આચાર,
જુઠા જુઠી સોબતે બેસશે, તે આપ મુરાદી મનહઠી અપાર. ચેતો-૫૦૨
હેજી, ત્યાં સૌ મળી ધર્મ ખંડિત કરશે, એવો યુગતણો આચાર,
તે જીવને ધર્મ કેવો લાગશે ? સીધું બોલતાં કરે અહંકાર. ચેતો-૫૦૩
હેજી, એવો સંસાર બાકી રહ્યો, સ્વામી તેનો અમશિર રાખ્યો ભાર,
સંસાર ધાશે પાખંડને, ભૂત ભક્તિ શું રાખે વ્યવહાર. ચેતો-૫૦૪
હેજી, સત્યની વાત સમજે નહિ, ભૂત ભક્તિ શું રાખે પ્યાર,
તેમાંહે જેઉપર તમ કૃપા કરો, તે જીવ આવશે તમારે દ્વાર. ચોત-૫૦૫
હેજી, સદ્‌ગોરને સ્વામીએ એમ કહ્યું, તમે સાંસોમ ધરશો લગાર,
અમો અમારા જીવ ઓળખી લેશું, હમે તમ ઘર બેઠા સાર. ચેત-૫૦૬
હેજી, કઠણ પોરે જે જીવ ચેતશે, તે રાખશે જીવ તણો વિચાર,
તે જીવનું સત અમે રાખશું, તે ના ઘટે નહિ ઉપજશે કાલ. ચેતો-૫૦૭
હેજી, તેને આઠે પોર ચિંતા જીવની, રાખશે એ ઘટમાં વિચાર,
સત્ય ધર્મ તેને સૂજશે, તે નહિ મેલે ધર્મ આચાર. ચેતો-૫૦૮
હેજી, એ જીવ તમ શરણે આવશે, તમ ગતમાં મલશે નિત્ય,

જે જીવ હક હલાલ ઓળખી લેશે, ખરી કસોટીએ પાલશે સત્ય, ચેતો-૫૦૯
હેજી, હલાલ કમાઇ તેને સૂઝશે, નહિ કરે જુઠ નિંદાનો આહાર,
કઠણ વેળા કલિયુગ તણી, તેનાં મન થર રહેશે સાર. ચેત-૫૧૦
હેજી, કલિયુગ કઠણ ઉપન્યો, કુડ કપટે બંદાનો વ્યવહાર,
સતી જીવ સતે ચાલશે, તે આવશે આપણે દ્વાર. ચેતો-૫૧૧
હેજી, જે જીવ નિત્ય ગતમાં મલશે, સુખ દુઃખ દિલમાં નહિ રાખે લગાર,
દુઃખ સુખ દેહી સાથે મઢીયા, જેમ અન્ન પાણીનો અહાર. ચેતો-૫૧૨
હેજી, સતી જીવન તો કસણી ધણી, જગતનો એવો વ્યવહાર,
હરામ હલાલ ઓળખી જે ચાલશે, પારકી આશ ન કરશે લગાર. ચેતો-૫૧૩
હેજી, તે જીવ પાખંડ શું પ્રિત નહિ રાખે, જુઠી મિજલસ શું નહિ રાખે વ્યવહાર,
અરી પરી કેની કરશે નહિ, ધંધામાં રહેશે હુંશિયાર. ચેતો-૫૧૪
હેજી, દને ધંધો કરે પેટનો, જપશે દમે દમે સૃજન હાર,
હક કમાઇએથી તે આલશે, ગોરને દેશે દશાંશનો આહાર. ચેતો-૫૧૫
હેજી, કેની નિંદા બદ્‌ગોઇ કરશે નહિ, ગોર નર શું રહે પુરો વ્યવહાર,
તે જીવ અમઘર આવશે, તેની નિંદા કરશે સર્વ સંસાર. ચેતો-૫૧૬
હેજી, તેના ઇકોતેર સોપરીયા માઇ બાપના, સાત પેઢી સાસરીનીસાર,
તે લઇ અમરાપુરે મહાલશે, ખરા દશાંસી શુક્રિતવંતા સાર. ચેતો-૫૧૭
હેજી, સતના ધર્મે આ જુગ માંહે, આપશે એક કણ સાર,
તેનું સવા લાખ ધણેરૂ લેશે, આપણા માંથે નહિ કોંઇ ભાર. ચેતો-૫૧૮
હેજી, જે દેશે સતીજીવ ધર્મ શું, તેનું તલભાર ન જાશે લગાર,
સુપાત્રે દાન તો બહુ ફલે, સવા લાખ ધણેરૂ સાર. ચેતો-૫૧૯
હેજી, અમરાપરી મા તે ઘર ચણાવશે, તેમાં હીરા જડિત્ર અપાર,
સુવર્ણ ઇંટે ઘર ચણીયા, ગારા કસ્તુરીના સાર. ચેતો-૫૨૦
હેજી, હુરાં પંચાસતે ઘરમાં રાખશે, તેનો એક તે થાશે ભરથાર.
પચાસ પુત્ર તે જીવના થાશે, ફર્માની આગળ રમશે બાળ. ચેતો-૫૨૧
હેજી, પચાસ મલાયક હજુરમાં, ફર્માની રહેશે એ ઘર મોઝાર,.
તે તો આસન આલીને ઉભા રહેશે, સહેલ કરશે સ્વર્ગ મોઝાર. ચેતો-૫૨૨
હેજી, અમને તમને જે જીવ ઓળખશે ? તે અમરાપુરી પામસે સાર,
દશાંશી સુક્રિતે સદ્‌ગોર મુખી, તેને કલિયુગ નહી લોપે લગાર. ચેતો-૫૨૩
હેજી, સત્ય ધર્મ જે જીવ ચાલશે, તેને આવા ગમન નહીં સંસાર,

બ્રહ્મા ને સત્ય કરી માનશે, ઓળખે હાજર જામો અવતાર. ચેતો-૫૨૪

હેજી, એવા ધર્મે અમરાપુરી આપશું, આપશું આખરતી દીદાર,
આવા સુખ જેને નહીં ગમે, તેનું આપણ સાથે નહીં વ્યવહાર. ચેતો-૫૨૫
હેજી, સુપાત્રે દાન જે આલસે, સદ્ગોર સાંભળો તેનો કહું વિચાર,
તે સ્વર્ગ તેવા પામશે, જે રાખ્યા મહેરૂ પર્વત મોઝાર. ચેતો-૫૨૬
હેજી, તે સ્વર્ગ માંહે તેવા ઉતરશે, જુઠા ગોરને દીધા છે દાન અપાર,
તે તો સ્વર્ગ ભોગવી પાછા આવશે, તે લેશે દુનીયામાં અવતાર. ચેતો-૫૨૭
હેજી, જેણે દુનીયામાંજેવા ધર્મ કીધા, પાછો તેવો લેશે અવતાર,
તે તો જઇ પડશે ચોરાસીમાં, તેના દુઃખનો નહિ આવે પાર. ચેતો-૫૨૮
હેજી, ત્યાં ધર્મ અવતાર તેને આલસે, ચારે ખાણીમાં લેસે અવતાર,
એકવીસ લાખ અવતાર એક ખાણના, એ ભોગવશે દુનિયા મોઝાર. ચેતો-૫૨૯
હેજી, આતે જીવ તોબા તોબા કરે, ત્યાં નહીં કોઇ છોડાવણ હાર,
તે ફેરા ફરસે લક્ષ ચોરાસી તણા, નર ઓળખ્યા વિના જાસે ઘોર અંધાર. ચેતો-૫૩૦
હેજી, એવા અવતાર કોણ છોડાવે તમ વીના, સદ્ગોર હશનશાહ કહે સાર,
અમે બંદા ગુનેગાર તમતણા, તમારી કુદરતનો નાલંભે પાર. ચેતો-૫૩૧
હેજી, ત્યારે સદ્ગોર લાગ્યા ધ્રૂજવા, વીનંતીઓનો નહી સુમાર,
અન્નંત ક્રોડી જીવ કેમ ઓધરે, કલીયુગ કઠણ જમાનો સાર. ચેતો-૫૩૨
હેજી, તે લક્ષ ચોરાસીમાં કોણ આવશે ? સદ્ગોર પુછે તેનો વિચાર,
આ સૃષ્ટી સ્વામી તમ તણી, સર્વોના તમે છો સૃજન હાર. ચેતો-૫૩૩
હેજી, માતા તાતના જે બાળકો, તેમાં વહાલું વેરીનહીં છે પરિવાર,
અદકું ઓછું એમાં કોઇ નહીં, તેતો તમતણો છે પરિવાર. ચેતો-૫૩૪
હેજી, સ્વામી સૃષ્ટિનાં સૃજનહાર છો, તમો માત તાત બંધવ મોસાલ,
કુટુંબ કબીલો સ્વામી છો તમે, તમ વિના નહિ કોઇ રખવાલ. ચેતો-૫૩૫
હેજી, માયા તમારીથી કેમ છુટીએ, સ્વામી ટાળો સર્વેના જંજાલ,
તમે તમારા બીરદ સામી જુઓ, ન જુઓ અમ અવગુણ સાર. ચેતો-૫૩૬
હેજી, હિન્દુ મુસલમાન સંસારમાં, સૌના તમે સૃજન હાર,
વ્હાલું વ્હેરી તમારે ક્રોઇ નહિ, સર્વના રોજીપુરણ હાર. ચેતો-૫૩૭
હેજી, સર્વના અવતાર તમથકી, તેમાં નહિ ઓતમ મદ્ધમ સંસાર,
જીવોની રક્ષા તમથકી, તમ કૃપાએ ઓધરે નરને નાર. ચેતો-૫૩૮
હેજી, સ્વામી તમ નર આદે અંતના, અમે નારી સર્વે સંસાર,

સોહાગ તમ શું અમે પામીયા, દોહાગણ આ સંસાર. ચેતો-૫૩૯
હેજી, ઓત્તમ સદ્‌ગોરજી કહીયે, ધર્મે ઓત્તમે ઓત્તમ આચાર,
આ જુઠ નિંદા જેને પરહરી, નમી ખમી ચાલે સંસાર. ચેતો-૫૪૦
હેજી, નમણી ખમણી સર્વને પ્યારી, જેથી રીઝે સર્વ સંસાર,
તેનુજશ બોલાએ લોકમાં, કોઇ કથણી ન કરે જુગ મોઝાર. ચેતો-૫૪૧
હેજી, જેની વાણી મીઠી દુનિયા માંહે, હશે તે ધર્મે આચાર,
તેને દુનીયા બુડાડસે નહિ, તે પર રાજી હોસે સૃજન હાર. ચેતો-૫૪૨
હેજી, જે જીવ શીળ સંતોષિ ક્ષમાવંતા, નીચી દ્રષ્ટે ચાલણ હાર,
એણે આચારે ઉત્તમ જાણીયે, સર્વ કુટુંબનો ખેંચે ભાર. ચેતો-૫૪૩
હેજી, ક્રીયા ચાર તે જીવ પુરા, ધર્મ માર્ગે રાખે અતી પ્યાર,
તેના હ્રદય કમલ નહીં ડોલશે, જે ઓળખશે હાજર જામો અવતાર. ચેતો-૫૪૪
હેજી, એણે આચારે મિત્ર થાશે આપણો, તેને દોહલું ન થાશે લગાર,
અમરાપુર તે જીવ પામશે, તે કલિયુગ ઉતરશે પાર. ચેત-૫૪૫
હેજી, ભૂડે કામે તે જીવ ચલાવશે, નવ પાલે તે ક્રિયા આચાર,
તે પોતે બૂડી બીજાને બૂડાડશે, તે પામશે મદ્ધમ અવતાર. ચેતો-૫૪૬
હેજી, એણે આચારે મધ્યમ જાણીયે, જુઠ નિદા કપટ શું વ્યવહાર,
તેને ધર્મ આચાર સૂજે નહીં, તે તો જાશે નર્કને દ્વાર. ચેતો-૫૪૭
હેજી, ધર્મ દેતાં ઝગડો માંડશે, ભઠ પડયો તેનો અવતાર,
પોતે પુને પુરા નહી, બીજાને કરાવશે બહાર. ચેતો-૫૪૮
હેજી, પિંડ પોતાને સારે નહીં, તેમાં બીજાનો લેશે ભાર,
આખર વેળા જ્યારે આવશે, ત્યારે તેને બાંધી દેશે માર. ચેતો-૫૪૯
હેજી, તેને મારતાં મારતાં કયામત થાશે, ત્યાં બહુ કરશે પોકાર,
તેને આડે કોઇ આવે નહીં, માઇ બાપ કુટુંબ પરવાર. ચેતો-૫૫૦
હેજી, સગા સાગવા સંસારમાં, કોઈનો જોર ત્યાં ન ચાલે લગાર,
અજાણ થઈ પોતાના કર્યા, લીધો પોતા માથે તેનો ભાર. ચેતો-૫૫૧
હેજી, દુનિયામાં પોતાના કરી રાખશે, આગળ કઠણ છે દરબાર,
ગોર કહે સત્ય વિના નહિ છુટશો, આખર જાશો તે ઘોર અંધાર. ચેતો-૫૫૨
હેજી, એણે આચારે જીવ શત્રુ આપણો, સદ્‌ગોર કહે નિર્धાર,
અહીં જે સત્પંથ ભાંગશે, તેની કોઇ નહિ કરશે વહાર. ચેતો-૫૫૩
હેજી, શત્રુ જે સદ્‌ગોરને જાણે નહિ, ચાલે અધર્મે આચાર,

ગુરૂ લોપી તે મહા પાપી, જેના હૃદયમાં ઉપજે કાલ. ચેતો-૫૫૪

હેજી, તેને મદ્ધમ ચંડાલ કરી જાણજો, તેનું મુખ દીઠે દોશ અપાર,
તેણે માત તાત સર્વ બૂડાડિયા, જેણે ન ઓળખ્યો હાજર પાત્ર અવતાર. ચેતો-૫૫૫
હેજી, જે અવતાર પાત્રને ઓછો કરી માનશે, રાખે જો એવા વિચાર,
એ માણસ રૂપે બેઠા મલેચ્છમાં. એવા કેમ હોએ ક્રિર્તાર. ચેતો-૫૫૬
હેજી, તેને ક્રિર્તાર કદી માનશે નહિ, દશાંશ દેતાં રોસ કરશે અપાર,
દાન લેતે અલ્લા કેવો, અલ્લાહ સર્વનો રોજી પુરણહાર. ચેતો-૫૫૭
હેજી, એણે આચારે મધ્યમ થાશે, તેનું મન થર નહિ રહે લગાર,
આ માયા ખોટી કલિયુગ તણી, તેને નહિ ઓળખે મૂર્ખ ગમાર. ચેતો-૫૫૮
હેજી, જેના પૂર્વ પુનઃ પુરા નહિ,તે વખોંડશે શ્રી હરિને અવતાર,
હરિને નિંદે તે માણસ નહિ, નિંદકે ખોટો મનુષ્ય અવતાર. ચેતો-૫૫૯
હેજી, મહા અમુલ્ય પદાર્થ મનખો, એ મનખો નહિ આવે વારોવાર,
લક્ષ ચોરાસી ભોગવી ઉતરે, ત્યારે પામે એક મનુષ્ય અવતાર. ચેતો-૫૬૦
હેજી, આઠ અવતાર મનુષ્યના આ યુગમાં, કરણી એ ઓત્તમ મધ્યમ સાર,
તેમાં અવતાર પાત્ર જે નાં ઓળખે, તે જાશે નર્કને દ્વાર. ચેતો-૫૬૧
હેજી. સંસાર સગલો થાશે પાખંડી, ધર્મ વેલા કરશે નિંદા અપાર,
દશાંશ તેની સદ્‌ગોર મુખે ક્યારે પોહોંચે ? તે તો જાશે ક મુખે આહાર. ચેતો-૫૬૨
હેજી, ધર્મ જેનું સદ્‌ગોર મુખે નહિ, તેને તેવી બરકત સાર,
જેના પૂર્વ પુનઃ સાચા નહિ, તે કેમ ઓળખે પાત્ર અવતાર. ચેતો-૫૬૩
હેજી, મનુષ્ય અવતાર તે તો ઉત્તમ કહીયે, એ રૂપ બ્રહ્મા વિષ્ણુ માંહેશ્વર સાર.
તેવો મનખો દીધો સંસારમાં, તેના ગાફલ ન કરશે વિચાર. ચેતો-૫૬૪
હેજી, પૂર્વની કરણીએ આવીયા, આવ્યા તે મનુષ્યા અવતાર,
જેની બુદ્ધિ સીધી સૂર્તા નહિ, તેના માથે ભર્યા છે ભાર. ચેતો-૫૬૫
હેજી, સદ્‌ગોરજી જુગમાં જઇ વાણી કરો, અનંત ક્રોડીને આલજો ધર્મ,
અમને તમને જે ઓળખશે, માનશે તે પુરે મર્મ ચેત-૫૬૬
હેજી, ત્યારે હશન કબીરદીન બોલીયા, સાંભળો સૃજન હાર,
કલિયુગ કઠણ એવો પરવર્યો, તમ વિનાબોધ ન ચાલે લગાર. ચેતો-૫૬૭
હેજી, કૃપા કરી સ્વામીજી બોલીયા, તમે સાંભળો સદ્‌ગોરજી વિચાર,
હમે તમ ઘર આવશું, તેનો સાંસો મધરજો લગાર. ચેતો-૫૬૮
હેજી, અનંત ક્રોડી જીવ નીમશો, તેમાં અડતાલીસ ક્રોડ આવશે સાર,

તેનાં માલિક તમો સદ્ગોરજી, તમારી કરણીનો નહિ પાર. ચેત-૫૬૯
હેજી, મહાદન જ્યારે આવશે, ત્યારે તમે સર્વ ના થાશો સરદાર,
અરબી રૂપ થાશે તમ તણુ, સાચા જુઠાનો થાશે વિસ્તાર. ચેતો-૫૭૦
હેજી, તમ ઘર પીર ઈમામશાહ બાલ, જે મહા બ્રહ્મા અવતાર,
તે ઘર અમો નર મહંમદ થઇ આવશું, તેનો કોલ આપું નિર્ધાર. ચેતો-૫૭૧
હેજી, કોલ લેઇ સદ્ગોરજી સીધાવીયા, ગોરે ધર્મ દીધો સંસાર,
પ્રથમ ઉંચ માહે ચલાવીયા, ત્યાં બોધ ચલાવ્યો સાર. ચેતો-૫૭૨
હેજી, ત્યાં જઇ નરજીનાં વચન સંભળાવીયા, ધર્મ ચલાવ્યો સાર,
શાહ દર્ગે દીઠું જેટલું, તેનો હશન શાહે કર્યો પોકાર. ચેત-૫૭૩
હેજી, સ્વામીએ અમને ઓળખાવીયા, નારી થઈને રહ્યા દ્વાર,
એને અમ જેવી નારીયું ઘણી, સ્વામીજી સૌના ભરથાર. ચેતો-૫૭૪
હેજી, નર ન કલંકને અમે ભેટીયાં, ત્યાંકુદરત દીઠી અપાર,
કોલ સાહેબજીનો સંભળાવીયા, એ ઘર વિના ભૂલશે સંસાર. ચેતો-૫૭૫
હેજી, એ ઘર દાન દીજે હેત શું, તેમાં શંકા ન આણે લગાર,
એ નરનું દિદાર અમે પામીયા, તે છે સર્વ સૃષ્ટિનો સૃજનહાર. ચેતો-૫૭૬
હેજી, હમ દુહા ગણને લઇ સોહાગણ કરી, અનંતનો પહેરાવ્યો શણગાર,
તે કારણઅમને મૂકીયા, સ્વામીએ કૃપા કીધી અપાર. ચેતો-૫૭૭
હેજી, સ્વામીજીના વચન તમને કહ્યા, અમે સાંભળ્યા શાહોનો દરબાર,
તેમને વચને જે જીવ ચાલશે, તેના ટલશે સરવે જ જાલ. ચેતો-૫૭૮
હેજી, પ્રથમ પહેલું એમ કહ્યું, તેનો તમને કહું વિચાર,
આદ્ય નિરંજન અલી એક છે, મુજ નારીનાં ભરથાર. ચેતો-૫૭૯
હેજી, હશનશાહ વાણી કરો, આપજો સત્પંથ ધર્મ સાર,
પાંચ, સાત, નવ, બાર જે ઓધર્યા, તેઓની જઇ કરો સંભાળ. ચેતો-૫૮૦
હેજી, અનંતનો વર અમને આલીયે, અડતાલીશનો કહ્યો છે વિસ્તાર,
સત્ય ધર્મે જે જીવ ચાલશે, તેને સ્વામી રાજા લેશે ઉગાર. ચેતો-૫૮૧
હેજી, સતી જીવ સત્ય ધર્મે ચાલજો, તો ઉતરશો પર લે પાર,
આ દશ અવતાર સ્વામીનાં પૂરા થયાં, હવે નથી અગીયારમો અવતાર. ચેતો-૫૮૨
હેજી, છેલ્લો અખાડો કલિયુગ તણો, શાહો ઓળખ્યા તે પામ્યા પાર,
અમને, તમને, સર્વ જગતને સૃજીયા, અને ઓલખ્યા વિના નહિ જાએ જંજાલ. ચેતો-૫૮૩
હેજી, મારો તમારો કોલ છે, ઋષિવરો કહું વિચાર,

આલા અલી તે શ્રી ઈસ્લાલશાહ કહીયે, તે શ્રીનરઅલી મહંમદશાહ અવતાર. ચેતો-૫૮૪
હેજી, હવે પ્રગટ અવતાર આગળ નહિ, એ નરનો ગુપ્ત ચાલસે પરવાર,
તેને સંસાર નહિ ઓળખે, નહિ માને પાત્ર કરી અવતાર. ચેતો-૫૮૫
હેજી, હવે અમે તે સહી કરી માનીયું, આદ નિરંજન અવતાર,
તે નુરનાં પગલાં અમે નિર્ખિયાં, તે શ્રી નર મહંમદશાહ અલી સાર. ચેતો-૫૮૬
હેજી, અમારે વચને જે જીવ ચાલશે, તે તો એ ઘર મેલી નહિ જાશે બહાર,
એ નર મહંમદશાને અલ્લાહ કરી માનશે, તેમાં શંકા ન આણસે લગાર. ચેતો-૫૮૭
હેજી, પશ્ચિમ દેશ એરા ખંડમાંહે નર હતા, ને ત્યાં ધર્યા હતા અવતાર.
તે હાજર જામો મુજ ઘરમાં આવીયો, તે નર મહંમદશાહ અલી અવતાર. ચેતો-૫૮૮
હેજી, અમ ઘર દશાંશ ધરમ આલજો, નહિ તો જાશે ઘોર અંધાર,
જુઠ નિદાં કોની માં કરજો, મા કરજો લગાર. ચેતો-૫૮૯
હેજી, હક કમાઇ ખાજો પેટમાં, આછા ધંધા કરજો નરને નાર,
અજંપા જાપે ઓધરસો, ઓળખજો નર મહંમદશાહ અવતાર. ચેતો-૫૯૦
હેજી, એને ઓળખ્યા વિના નહિ છુટસો, કોલ દીધો ઈસ્લામશાહ દાતાર,
સદ્‌ગોર વચને જે જીવ અમને ઓળખશે, તેજીવ આવશે અન્નંત મોઝાર. ચેતો-૫૯૧
હેજી, અનંતનો તારણ તે નર મહંમદશાહ કહીયે, જે કોલે બંધાયા હમારે સાથ,
એ નરની નિંદા કરશે, નિંદા કરશે જગત સંસાર. ચેતો-૫૯૨
હેજી, એક બીજાને ઉથાપશે, અને ખોટા તે દેશે આલ,
ઘરો ઘર જઇ વાતું કરશે, તેના મનથી નહિ રહે લગાર. ચેતો-૫૯૩
હેજી, આ કલિયુગમાં એવા જીવ ઉપજશે, પોતે ડુલે બીજા ડુલાવશે સાર,
સદ્‌ગોરનાં વચન ઉથાપશે, તે પોતા તણે વિચાર. ચેતો-૫૯૪
હેજી, સદ્‌ગોર ધર્મ દેઇ દેખાડિયા, તે ગોરની ચાડી કરશે અપાર,
તેના પૂર્વ પુનઃ સાચા નહિ, તે કેમ ઓળખે શ્રી અલી અવતાર ? ચેતો-૫૯૫
હેજી, ત્યારે સંસાર સર્વ થાશે પાખંડી, તે ગીત નાદ કથા પર ધરશે પ્યાર,
અહીં દુનિયા તેને કેડે પડશે, તેનો વારો હતો દ્વાપર યુગ મોઝાર. ચેતો-૫૯૬
હેજી, તે જીવ કામી ક્રોધી લાલચુ, સ્વાર્થ લૂટે છે સર્વ સંસાર,
તેને પોતાની પીઠ સૂજે નહિ, બતાવે બીજા ધર્મના આચાર. ચેતો-૫૯૭
હેજી, બધી દુનિયા એવી થાશે, જે નવ ઓળખે કુડા આચાર,
જુઠું બોલી મીઠું ખાશે, તેનો માનસે સર્વ સંસાર. ચેતો-૫૯૮
હેજી, એવા પાખંડે તે જીવ ચાલશે, ગોર નરની લાજ ન આવશે લગાર,

એવા ગોરનું કેવું ચાલશે, જે થઇ બેસશે પોતે કિર્તાર. ચેત-૫૯૯

હેજી, સર્વ પાખંડ આ યુગ તણા, સાચ જુઠનું થાશે નિસ્તાર,
અધર્મે કરી યુગ પુરો થાશે, ત્યારે મેહેંદી થાશે અશ્વાર. ચેતો-૬૦૦
હેજી, એવી વેલામાં ચેતીને ચાલશે, સત્પંથ માર્ગે રહેશે હુંશિયાર,
કાનેથી વાત કેની નહિ સાંભળે, નિંદા જુઠ શું નહિ રાખે વ્યવહાર. ચેતો-૬૦૧
હેજી, ચરપટ ચાળા દેખી આ યુગ તણા, ન ભૂલજો સર્વ સંસાર,
નબીજી યુગમાં અવતાર પાત્ર છે, એથી ઓતળ્યા તે જાશે નર્ક મોઝાર. ચેત-૬૦૨
હેજી, નર મંહમંદશાહ અવતાર અલી તણો, ને ઇમામશાહ નબી મહંમદ અવતાર,
તેમને ઓછા કરીને માનશે, તેનો એળે ગયો અવતાર. ચેતો-૬૦૩
હેજી, એ ઘરની ઉમ્મેદ રાખજો ઋષિવરો, જ્યાં હોવ ત્યાં સેવજો સાર,
સદ્‌ગોર હશનશાહે એ ઘર બતાવ્યું, તેમાં હે સાંસો મધરજો લગાર. ચેત-૬૦૪
હેજી, સદ્‌ગોર ભૂલ્યા તમે ભૂલ્યા, સદ્‌ગોર ઝીતે તેમને વધાઇ અપાર,
બીજો ગોર તે સદ્‌ગોર નહિ, તે વાતનો રાખજો વિચાર, ચેતો-૬૦૫
હેજી, કાયમ શ્રી અલીમહંમદશાહ નર છે, તેમનો કલિ સંઘ નકલંક અવતાર,
એ નરને ઓળખી ઓળખાવિયા, અમારે તમારે જાવું નકલંકદ્વાર. ચેતો-૬૦૬
હેજી, શ્રી નકલંક સુખી તો આપણે સુખી, એને દુઃખે આપણને કાંહી વિચાર,
તે માટે ઋષિવરો સદ્‌ગોર કહે, નકલંક ચરણે રહેવું નિર્ધાર. ચેતો-૬૦૭
હેજી, નિશ્ચે કરી સેવો સ્વામી આપણો, શ્રી નર મહંમદશાહનો અવતાર,
એણે આગળ અનેક જીવ ઓધારીયા, આપણી કરશે એ સંભાળ. ચેતો-૬૦૮
હેજી, આ ગોરને મેલી બીજે સેવા કરશે, તેનું આગળ માન નહિ રહેશે લગાર,
સદ્‌ગોર વિના બીજી જુઠી સેવા, જુઠા ગુરૂ જુઠા ધર્મા આચાર. ચેતો-૬૦૯
હેજી, સદ્‌ગોર મલ્યા તમને મુનિવરો, ધર્મ ખંડિત માં કરશો લગાર,
તેની પરિક્ષા પડશે આગળે, જ્યારે મહાદન પુંછાશે સાર. ચેતો-૬૧૦
હેજી, ધર્મે જે જીવ પુરા હશે, દશાંશ શુક્રીત નહિ ખડે લગાર.
તે જીવ સર્વ ત્યાં જાશે સાચ શું, તે શાહો કરશે નીર્ધાર. ચેતો-૬૧૧
હેજી, જ્યારે મહાદનનું મંડાણ થાશે, ત્યારે થાશે હલહલ કાર,
તેરે વેલા થાશે ઘણી દોહેલી, જેના ગુરૂ જુઠા તે ખાશે ત્યાં માર. ચેતો-૬૧૨
હેજી, ત્યારે તખ્તે કાયમ સ્વામી બેસશે, જે અલી નકલંક અવતાર,
તેનું તેજ તપ બહુ વાધ શે, થાશે આરબી અલી વર દાતાર. ચેતો-૬૧૩
હેજી, ધરતી થર થર ધ્રૂજશે, આશમાન ન કંપશે અપાર,

પીર પેગમ્બર ખડા ધ્રૂજશે, ત્યાં આપ આપણી પડશે જંજાલ. ચેતો-૬૧૪

હેજી, ગુનેગાર શીર લેખું થાશે, તે લેશે સ્વામી રાજા સંભાર,
સાચ જુઠનાં પડશે પારખા, ૠષિવરો કહું છું પોકાર. ચેતો-૬૧૫
હેજી, ધન્ન ધન્ન અવતાર પાત્રને, સ્વામીએ આલ્યો આપણને દીદાર,
તેથી સેવાથી ન ચુકો ૠષિવરો, એના ચારિત્રનો નહિ પાર. ચેતો-૬૧૬
હેજી, સદ્‌ગોરે એમ સંભળાવીયું, મુનિવર રાખજો હૃદયમાં વિશ્વાસ,
એમ કરતાં જે જીવ નર્કે જાશે, તેના સદ્‌ગોર હશનશાહ માથે નહિ ભાર. ચેતો-૬૧૭
હેજી, આવું સાંભળી સતે નહિ ચાલશે, ઓળખશે નહિ હાજર જામો અવતાર,
તે જીવ પીસ્તાલીશ ભેળા થાશે, તેની સદ્‌ગોર નહિ કરે સંભાલ. ચેતો-૬૧૮
હેજી, આપીસ્તાલીસે ધર્મ ખંડિત કર્યા, તે ચાલ્યા ઘોર અંધાર,
જેણે દશાંશ દેતા ચિત્ત ડોલાવિયા, ન ઓળખ્યા હાજર પાત્ર અવતાર. ચેતો-૬૧૯
હેજી, ગોરનાં ચરિત્ર દેખી ભૂલશે, ગોર ઉપર નહિ આણે ઈત્બાર,
મૂર્ખે માણસ રૂપે કરી જાણીયું, ગુરૂ વચને ન રહ્યા થર લગાર. ચેતો-૬૨૦
હેજી, ધન્ન ધન્ન ગોર હશનશાહ કહીયે, ધન્ન ધન્ન ઈસ્લામ શાહ અવતાર
આ ધન્ન ધન્ન તે જીવને કહીયે, જેણે ઓળખ્યા સત્પંથ મોઝાર. ચેતો-૬૨૧
હેજી, ધન્ન ધન્ન સદ્‌ગોરની આલને, તેમનો સદ્‌ગોર ઈમામશાહ પરવાર
સદ્‌ગોર હશનશાહ સુત પીર ઈમામશાહ, જેણે બોધ્યા મુરીદ અપાર. ચેતો-૬૨૨
હેજી, એ સદ્‌ગોરનાં વચન સત્ય કરી જાણજો, એમાં અસત્ય નહિ લગાર,
એમ કરતાં જીવ ડોલશે, તેની કૃત કમાઈ સાર. ચેતો-૬૨૩
હેજી, ધન્ન ધન્ન પીર સુદરદીન, તેમના હશન કબીર દીન પરવાર,
તેમનાં સદ્‌ગોર ઈમામશાહ, આખરત વેલાનાં સરદાર. ચેતો-૬૨૪
હેજી, આ જ્ઞાન ભાંખ્યું સદ્‌ગોર ઈમામશાહે, મુમન ચેતામણી સાર,
વચને વચને કહી સંભળાવીયા, મુનિવર રાખો હૃદયમાં સાર. ચેતો-૬૨૫
હેજી, સર્વ બંદા શાહોજી તણા, તેની સામર્થનો નહિ પાર,
આજ નર મહંમદશાહ અલી આવીયા, સૌને જાવું એને દરબાર. ચેતો-૬૨૬

શ્રી મન'હર જ્ઞાન

સદ્‌ગુરુ સાહેબને કરૂં સલામ, સમરૂં એક નિરંતર નામ. ।।૧।।
સાંઈ સમરી નિત્ય જ્ઞાને મલીયે, સઘલા મનના કુલક્ષણ ટાલીયે. ।।૨।।
ગુરૂ વચન તે સ્થિર થઈ સુણિયે, સદ્‌ગુરૂ બોધ તે પ્રેમે ભણિયે. ।।૩।।
ચંચલ મન તો થર થાએ, રૂષિવર કરવો સમરણ ઉપાએ. ।।૪।।

કુમન કુભાવ કુબુદ્ધ પર હરિયે, સાહેબ નામ લેતાં નિશ્ચે તરીયે. ॥૫॥ તુંહીં સાચા સાંઇ હો.

અલ્લાહ અલ્લાહ્ જિન્ને કીયા, અને લીયા મહંમદ નામ, મનહર શું નેહ્ જિન્ને કીયા, સો મલિયા અમર ઠામ
સઘલી વાતથી વાતજ સાર, મન શુધ્ધે પામે સકલ ભવ્પાર. ॥૧॥
કારણ સઘલું મનજ તણું, મુનિવર એથી શું કહિયે ઘણું ? ॥૨॥
કાયા કલેશ મ કરશો જન્ન, થર કરી રાખો તમે ચંચલ મન. ॥૩॥
બ્રહ્મ જ્ઞાને મન થર થાએ, મુનિવર બીજો કોઇ નથી ઉપાએ. ॥૪॥
કાયા કાશી મન છે શ્રી ગંગા, ગોર નર ચરણે જો લાગે રંગા. ॥૫॥ તુંહીં સાચા સાંઇ હો.
રંગ રંગાવો દિલમાં કાએ ફરો વન વાસ ? ઘટ્મા તિર્થ સોધીયે, તો પિયુંજી તેરે પાસ. ॥૨॥
ઘટમાં તિર્થ ને ઘટમાં વન, નિર્મલ હોવે જો આપણું મન. ॥૧॥
જ્યાં લગી મનશું ફરતા ફરિયે, તિર્થ વનમાં અર્થ નવ સરિયે. ॥૨॥
કારણ સઘલું મન'નું જાણ, અજન અજાણી શું બોલો વાણ ? ॥૩॥
સોધો શાસ્ત્ર ને વેદ પુરાણ, પંછો સદ્ગુરૂ પંડિત શુજાણ. ॥૪॥
સદ્ગુરૂ શાસ્ત્ર જો રાખો ઉથાપ, મનથર થાએ નહિ શોક સંતાપ. ॥૫॥ તુંહીં સાચા સાંઇ હો.
મન થર કરો મુનિવરો, થર વિના દુઃખ અપાર, કારણ સઘલું મનતણું, સદ્ગુરૂ કહે પોકાર. ॥૩॥
વલી વલી કીજે યેહી જતન, જેણે નિર્મલ થાએ આપણું મન
સાંઇ સમરો તજો અભિમાન, સદ્ગુરૂ ચરણે કીજે ભક્તિ જ્ઞાન. ॥૨॥
ગુરૂ જ્ઞાને સત્ સંગત કરીયે, માયા મોહ મચ્છર પરહરિયે. ॥૩॥
જ્ઞાન વચન હૃદયમાં ધરિયે, સમરણ એક સાહેબનું કરિયે. ॥૪॥
એ સદ્ ભક્તિએ બ્રહ્મ જ્ઞાન, જો સઘલે કીજે દ્રષ્ટિ સમાન. ॥૫॥ તુંહીં સાચા સાંઇ હો.
ઘટ્ ઘટ્ હરિ વશી રહ્યો, તમે જોઇ લેજો જાણ, દેહ થકી નવ અલ્ગો ટલે, એમ સદ્ગુરુ કહે જ્ઞાન ॥૪॥
એવે અનુભવે હરિ સમરિયે, સદ્ગુરૂ ચરણે કુ બુદ્ધ પરહરિયે. ॥૧॥
ખલકમાં ખાલક ખાલકમાં ખલક, એ બુદ્ધ રાખો મુનિવર સાલક. ॥૨॥
સઘલે પૂરણ શાંઇ પ્રકાશ, પ્રગટ નાં ભાંશે વણ વિશ્વાસ. ॥૩॥
વણ વિશ્વાસે વસુ અફલે, અકલ સ્વરૂપને કોઇ નવ કલે. ॥૪॥
વીષ વિવાદ માં સર્વે મોહ્યા, અજન અમર પીછાણે વિર્લાકોએ. ॥૫॥ તુંહીં સાચા સાંઇ હો.
સદ્ગુરુ વચન ઘટમાં ગ્રહો, તો કારજ સર્વે હોય, મન નિજમને પલમાં લહો, અમર પીછાણે સોએ. ॥૫॥
અમર પીછોણો તો મનને ગાળો, કલ્પિત વસ્તુ જ્ઞાને વારો. ॥૧॥
આદ ઉનાદનો જાણો મર્મ, તો એક સતંતર ભાશે બ્રહ્મ. ॥૨॥
સર્વ સંગતથી એ છે સાર, બાહેર ભીતર જાણો બ્રહ્મ વિચાર. ॥૩॥
શુદ્ધ વિચારથી હું તું ટલિએ, અજન અંતરે હરિમાં ભળિયે. ॥૪॥
સદ્ગુરૂ જ્ઞાન ઈલમ એમ કહ્યા, એ મન નિરાલંભ એક મન રહ્યા. ॥૫॥ તુંહીં સાચા સાંઇ હો.

જો મન વશ ન રહે આપણુ, તો કેમ ઓળખિયે ધામ ? મન થર થાએ નિજ મને, તો ઓળખિયે પુરણ ઠામ. ॥૬॥

માયા બ્રહ્મ તે એકજ જોયે, વર્તમાન ઓળખાએ સોયે. ॥૧॥

માયા સંગે મન કલ્પિત ફરિયે, બ્રહ્મ જ્ઞાને સકલ પરહરિયે. ॥૨॥

આપ વિચારી તમે જોજો જન, અજન ઓળખો તમે એણે મન. ॥૩॥

મનના ધર્મ તે ઓળખીને તજીએ, નર નારાયણ નિરંતર ભજિયે. ॥૪॥

જહાં નર ત્યાં નારાયણ જાણ, મનશુદ્ધ પામે તો હોયે ઓળખાણ. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.

મન શુદ્ધ કરો રે મુનિવરો, તમે માં કરો પરાઈ વાત, મનનું લક્ષણ એજ છે, જે કરે અરી પરી વાત. ॥૭॥

શુદ્ધ મનનો લક્ષણ યેહ, કેની નિંદા ન કરે તેહ. ॥૧॥

દેખે સઘલે અલ્લાહ્ રહેમાન, જેને અંતર બ્રહ્મ જ્ઞાન. ॥૨॥

અનેક ભક્તિ સાધન જો કરીયે, બ્રહ્મ જ્ઞાન વિણ અર્થ નવ શરીયે. ॥૩॥

બ્રહ્મ જ્ઞાની ઉપાધી નાં દેખે, સૃજન વિના અવર નાં પેખે. ॥૪॥

અનેક રૂપ નામ ગુણ ને કરમ, દર્શન દેખે સબ ઘટ બ્રહ્મ. ॥૫॥ તુંહીં સાચા સાંઇ હો.

સબ ઘટ સાંઇયા દ્રષ્ટિયે, તો આવરણ સર્વે જાએ, અવર ધ્યાન સર્વ પરહરો, ત્યાં રાખો સુરત લગાએ. ॥૮॥

અવર ઉપાધી સર્વે પર હરિયે, અજન અમર દ્રષ્ટિ કરિયે. ॥૧॥

અમર દ્રષ્ટિએ અર્થ જો સરિયે, તો સંસાર સાગર સુખે તરિયે. ॥૨॥

અમર દ્રષ્ટે રહે તદા કાર, અજન અમર તે સારો ધાર. ॥૩॥

મુનિવર સાવધાન થઈને રહિયે, અમર દ્રષ્ટિ હૃદયમાં ધરિયે. ॥૪॥

અમર દ્રષ્ટિએ અમર નિર્ખીયે. અજન અમર મન જોઇ હર્ખીયે, ॥૫॥ તુંહીં સાચા સાંઇ હો.

અમર અલી અવતાર છે, આદ્ય વિષ્ણુ પરમાણ, આલે અમર જે પ્રગટયા, સોહી પીર પીછાણ.॥૯॥

હરિને જોતાં મન હોયે પ્રશ્ન, અરૂ પરૂ કાંઇ નવ ધાવે મન. ॥૧॥

હરિ ચરણે મન નિર્મલ હોએ, મુનિવર હરિને નિરંતર જોએ. ॥૨॥

મનસા વાચા ને કાયા સહી, મુનિવર રાખો હૃદયમાં ગૃહી. ॥૩॥

ગોર નરને મીલાવે જેહ, અજન અમર સત્ય ભાંખે જેહ, ॥૪॥

સર્વ પ્રકારે મન દ્રઢ કરીયે, સ્મરણ એક હિર ચિંત્તે ધરિયે. ॥૫॥ તુંહીં સાચા સાંઇ હો.

સાંઈ સ્મરણ કીજીયે, સદ્ગોર તણો લીજે ભેદ, આદ્યવિષ્ણુ નરઅલી સત્યછે એમ બોલે ચારે વેદ. ॥૧૦॥

વેદ તણુ જો કહ્યું કરીયે, અલી અલી નામ અહો નિશ ઓચરીયે. ॥૧॥

અવર ઉપાયે અર્થ નવ સરીયે, અલીઅલી કહેતાં નીશ્ચે તરીયે. ॥૨॥

પ્રેમે પ્રીતે જપો અવિનાશ, અજન અવરની તજો આશ, ॥૩॥

ફલને અર્થે ભજીયે સારંગપ્રાણ, તે તો દુકાન દારી પુરણજાણ. ॥૪॥

ફલ તજી સાહેબની સેવા કરિયે, કેવળ ભક્તિજ્ઞાન હૃદયમાં ધરીયે. ॥૫॥

સાહેબ વાહાલા બહુકરો, છોડો અવરની આશ, સર્વે આશા પરહરો, તો ગોર નર તેરે પાસ. ॥૧૧॥

વિષય વાસના પર હરિયે જાણ, તેને સાહેબ વાહલા પ્રમાણ. ॥૧॥
જેનુ મન ગોર નર ચરણે રમે, તેને અતીશે અન્ન નવ ગમે. ॥૨॥
જયેણે એક સાહેબ વાહાલા કરીયા, ત્યેણે રિદ્ધિ સિદ્ધિ ભોગ પરહરિયા. ॥૩॥
હરિને હરિજન વ્હાલા સહી, સત્ય સત્ય શ્રી મુખ વાણી કહી. ॥૪॥
શ્રી મુખ વાણી કહ્યું વચન, સાંભલો મુનિવરો એકે મને. ॥૫॥ તુંહીં સાચા સાંઇ હો.
શ્રી મુખ વાણી ઓચરે, મુજને વ્હાલા મિંત, વિશ્વ વાસીનાં વચન પર, સર્વે ધરજો એક ચિંત,॥૧૨॥
મુજને વ્હાલા મુનિવર જન, જેનો કહિયે નિશ્ચલ મન. ॥૧॥
તે હરિજનની હું સેવા કરૂં, તેઉના વચન તે મસ્તેક ધરૂં. ॥૨॥
હું તે હરિજન હરિજન તે હું જાણ, એમ કહે શ્રી નારાયણ વાણ. ॥૩॥
હરિ હરિજન વચે અંતર નાહિ, રૂપ બે પણ ઘટ એકજ સહી. ॥૪॥
હરિજન હરિજન નિશ્ચે કરૂં, હરિ હરિજનને ક્ષેણુ ન વિસરૂં. ॥૫॥ તુંહીં સાચા સાંઇ હો.
હરિને હરિજન એક છે, તે દોએમાં દેખો જાણ, જેમ હંસકાયામાં જાણીયે, એમ શ્રી મુખ કહે વાણ. ॥૧૩॥
હરિ હરિજન સદાં એકજ જાણ, અજન અંતરમાં નિશ્ચે આણ. ॥૧॥
હરિથી હરિજન મોટા સહી, હરિ ત્રિગુણ હરિજન ત્રિગુણ નહિ, ॥૨॥
હરિજનને એક હરિ ચિત વંન્દ, એ અવર કાંઇ ન ઇચ્છે મન. ॥૩॥
હરિજન પુજતાં વિષ્ણુ પુજાએ, પુજક પૂજે હરિતૃપત થાયે. ॥૪॥
સાહેબ સઘલે એમ વેદજ વદે, પ્રગટય છે હરિ હરિજનને હૃદયે. ॥૫॥ તુંહીં સાચા સાંઇ હો.
પૃગટ હૃદયે હરિજનને, જેણે તજિયા વિષવિવાદ, અમર ખેલ અતોલ ગત, તેનો કોઈનાં લેવે પાર. ॥૧૪॥
ક્ષાર ધર્તિએ ઉદક જોએ, તેણે જલે કછુ અર્થનાં હોએ. ॥૧॥
પ્રગટ હોય ત્યાં કારજ થાએ, હરિ પ્રગટ જ્યાં હરિગુણ ગાએ. ॥૨॥
જેને લક્ષણ હોએ ત્રીસ, એ હરિજનને પ્રગટ યુગ દીશ, ॥૩॥
હરિજન લક્ષણ હૃદયમાં ગ્રહો, અજન અંતરમાં સમજી રહો. ॥૪॥
સંતના લક્ષણ કહિયે જેહ, એક મને મુનિવર શુણિયે તેહ. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો
એકમન થઈને સાંભલો, સાવધાન થઈ મોક્ષરે, જેમ તેમ કરીને આદરો, લક્ષણ કેરી જુગતરે. ॥૧૫॥
જેમ તેમ કરી આદરિયે વાત, તો બ્રહ્મ જ્ઞાન પામીયે સાક્ષાત. ॥૧॥
રેહેમ હૃદયમાં કુબુદ્ધપર હરિયે, હરિજન ક્ષમા સદા મન ધરિયે. ॥૨॥
સર્વ વચન બોલે સત્ય સંત, જેને અજન અંતરમાં વ્હાલા ભગવંત ॥૩॥
હરિજન હરિચરણે મન માંડે, અવર કુમાર્ગ મેલી છાંડે. ॥૪॥
હર્ષ શોક નકરે સદાઇ, પર ઉપ્કારે હર્ષ શું ધાઇ. ॥૫॥ તુંહીં સાચા સાંઇ હો.
પર ઉપકારી પ્રમાર્થી, હરિજન તેનું નામ, કામ ક્રોધ વ્યાપે નહિ, નિર્મલ બુદ્ધ તમામ. ॥૧૬॥
કામ કયેમે હણાયે નહિ, ધીર વિર તે જાણો સહી. ॥૧॥

ઇન્દ્રી સર્વ પવિત્ર કરીયે, નિર્દોષ નિસંગત હોઇ ચ્યોદિશ ફરિયે. ॥૨॥
કોમલ સ્વભાવ સંતોક નિન્ય ગ્રહિયે, જાહેર બાતિન પવિત્ર કરીયે. ॥૩॥
સાચા હરિજન એક ચિંત્તે હોઇ, વિષય વિકારનાં દીશે કોઇ. ॥૪॥
હૈયે ન ઉપજે કછુ અણુ પ્રમાણ, ભક્તિ જ્ઞાન તેણે કરી જાણ. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો

સત્ય કરી જાણો તે હરિજનને, જેને એક હરિની ઓથરે, અહાર વ્યવહારને વળગી રહ્યો, તેની ભક્તિ થોથ રે. ॥૧૭॥

જુગ્તે અહાર ને જુગ્તે વ્યવહાર, અંજન અંતરમાં વસ્તુ વિચાર. ॥૧॥
શિળ સ્વભાવ હરિજન મન ધરિયે, સ્થિર સ્થિરતાને સદા અનુસરિયે. ॥૨॥
સદ્‌ગુરુ સાહેબને શરણે રહિયે, ગુરુનર ભક્તિ તે તેની કહિયે. ॥૩॥
મન નિર્મલ તે મુનિવર જાણ, બાહેર ભીતર સાંરંગ પ્રાણ. ॥૪॥
અમર અકર નિત્ય રહે સાવધાન, આઠ મધ્યનું જેને નહિ માન. ॥૫॥ તુંહીં સાચા સાંઇ હો.

આઠ મધ અભિમાનના, એને પર હરિજન નિર્ધાર, તે ધીર વિર સાચાસદા, તેના અનુંભવનો નહિ પાર. ॥૧૮॥

જેના અનુભવનો નહિ પાર, ગુણ ગંભિર તે હરિજન સાર. ॥૧॥
ધરતી જેવા ગુણ હૃદયમાં ધરિયે, ખીર ગ્રહી નીર પર હરિયે. ॥૨॥
સત્ય સોહી જો હંસવૃતી ધરિયે, સાર ગ્રહીને છાર પ્રહરિયે. ॥૩॥
સદ્‌ગોર સાહેબ તે ખીર જાણો, વણસે વિશ્વ તે નીર પ્રમાણો. ॥૪॥
હરિજન નિત્ય હરિનાં કરે વખાણ, હરિચરણે હરિજન નિર્વાણ. ॥૫॥ તુંહીં સાચા સાંઇ હો.

ષટ ગુણ ઝીતે તે હરિજન, માન રહીત માંહા મિતરે, તે વ્યરાગી વિશ્વવાશી ખરા, તે હરિજન હરિનાં ચિંતરે. ॥૧૯॥

ષટ ગુણ ઝીતે તે હરિજન પ્રમાણ, માન રહીત તે ઓત્તમ જાણ. ॥૧॥
સર્વ સૃષ્ટિને દે અતી માન, આપ વિષે નાંહી અભિમાન. ॥૨॥
કલ્પ વૃક્ષ ની પેરે સ્મર્થ, ઓત્તમ હરિજન ટાળે અનર્થ. ॥૩॥
મિત્ર ભાવ સગલે છે જેને, રેહેમ રહૃદયમાં કહિયે તેને. ॥૪॥
હરિજન સમૂ સતી નહિ કોઇ, મહાપદ પદ્ધી નિરંતર જોઇ. ॥૫॥ તુંહી સાચા સાંઇ હો.

મહા પદ્ધી હરિજનને, જે જીવતાં મૃત્યુ હોયે, અનંત લોચન ઉઘેડીયા, તે સબઘટ દર્શન જોયે. ॥૨૦॥

સાંઇ પ્રગટ હરિજનને હૃદયે, ગુરુનર શાસ્ત્રે એમ વાણી વદે. ॥૧॥
હરિ તે હરિજન હરિજન તે હરિ, એ બુદ્ધ રાખો હૃદયમાં ધરી. ॥૨॥
શ્રીમુખ વચન બોલે જોએ, અજન અંતરમાં પ્રગટ હોએ. ॥૩॥
આદ્ય સદવ્ગુરૂ સત્યને સેવે જેહ, સુખે પ્રેમપદ પામે તેહ. ॥૪॥
કાયા કલેશ સાધન વણ કર્મ, સત્ય સંગતે મલિયે પરીબ્રહ્મ. ॥૫॥ તુંહીં સાચા સાંઇ હો.

પરિબ્રહ્મ સદ્‌ગુરૂ તો મલે, જો ગુરુ ભેદ પીછાણ, તે મર્મ હરિજનને હૃદયે, તે હરિજન મહિમાં જાણ. ॥૨૧॥

સત્ય સંગતનો મહિમા ઘણો, પાર ના પામે કોઇ તે તણો. ॥૧॥
એક મને સેવો તો હરિ પીછાણો, સત્યસંગતે તમે સાધન જાણો. ॥૨॥

સત્ય સંગતે થાયે બ્રહ્મજ્ઞાન, બ્રહ્મજ્ઞાને થાયે દ્રષ્ટિ સમાન. ॥૩॥
દ્રષ્ટિ સમાને સઘલે હરિ જોએ, અજન અમર જીવન મૂક્તિ સોએ. ॥૪॥
સાવધાન થાઓ રે ઋષિજન, સાંઇ સ્મરણનું કરો જતન. ॥૫॥ તુંહીં સાચા સાંઇ હો.
શાહ સ્મરણ કરો હરિજનો, સાધન કરો તન મન્ રે, પૂંજી છે પરીબ્રહ્મની, મનુષ્ય જન્મ રતન રે. ॥૨૨॥
મનુષ્ય જન્મ મૂક્તિનો દ્વાર, તે નહિ પામો તમે વારંવાર. ॥૧॥
જે ક્ષણ જાયે તે આવે નહિ, સાંઇ સ્મરણ તમે સાધો સહી. ॥૨॥
શ્રીમુખ સાહેબ કહ્યું તે કહું, અજન અમર કાએરે નવ લહ્યું. ॥૩॥
પંથ માંહે બહુ મત છે ઘણા, માર્ગ રોક્યા છે ભક્તિ તણા. ॥૪॥
તેને જોઇ રાખો સ્થિર ચિંત્ત, સદ્ગુરુ સાહેબ સૂ રાખો ચિંત્ત. ॥૫॥ તુંહીં સાચા સાંઇ હો.
એક અદ્વિતીયા ચિંત્ત રાખીયે, અને ગ્રહિયે ભક્તિ ભગવંત, અરૂ પરૂ નવ જોઇયે, તો ચોખા હોવે ચિંત્ત. ॥૨૩॥
સત્ય હરિજન ગુણ જ્ઞાની જામ, જેનર જપે એક પુરુષ પુરાણ. ॥૧॥
ભક્તિ પાખે સાધન તેહ શું ? ગ્રંથ પાખે જેમ ભોજન કયેશું ? ॥૨॥
સાંઇ ચરણ જેણે હૃદયમાં ધરિયા, તે હરિજન સાધન સર્વે કરીયા. ॥૩॥
હરિહોય ત્યાંહ સર્વે થાયે, બીજો નથી કોઇ અવર ઉપાયે. ॥૪॥
હરિ સ્મર્ણે સકલ શુદ્ધ થાએ, મોક્ષ ગતી તે ચારે પમાએ. ॥૫॥ તુંહીં સાચા સાંઇ હો.
ચારે મોક્ષ પામે સહી, સ્મરણે સારંગ પાણ, વલી વલી સ્મરો તેહને. ચોખે ચિંત્તે પ્રમાણ. ॥૨૪॥
વલી વલી એવે અવ્સરે જો મલિયે, સાંઇ સ્મરતા સર્વે દુઃખ ટલિયે. ॥૧॥
સાંઇ સ્મરણ તણો એ છે નેમ, સદ્ગુરુ સાથે નિરંતર પ્રેમ. ॥૨॥
સર્વે સ્મરણ સાંઇનું કરિયે, નિંદા જુઠ મનથી પર હરિયે. ॥૩॥
મન વચન કાયાએ કરી, સઘલે જાણે એકજ હરિ. ॥૪॥
સર્વ સૃષ્ટિ શું સરખી પ્રિત, અજન અમરની સ્મરણ રીત. ॥૫॥ તુંહીં સાચા સાંઇ હો.
એજ રીત સ્મરણ તણી, નિર્મલ ભક્તિ પ્રમાણ, અખંડ ધ્યાને આરાધિયે, તે અનંત ભક્તિ જાણ. ॥૨૫॥
અનિત્ય ભક્તિ તેનું નામ, સાંઇ પાંખે નહિ ઠાલો ઠામ. ॥૧॥
સઘલે જાણો એક રેહમાન્, અજન અમર તે તત્વ જ્ઞાન. ॥૨॥
સબ્ ઘટ જાણી સર્વને વંદો, અજન અંતરે કેને નવ નિંદો. ॥૩॥
આત્મ સર્વનો અંતર જામી, સબ્ઘટ સર્ખો એકજ સ્વામી. ॥૪॥
બાહેર ભીતર એક હરિનો વાસ, સત્ય ગુરૂ સર્વ કરે પ્રકારશ ॥૫॥
સર્વને સદ્ગુરુ કહે, તમે ચેતો મુનિવર વીર, બાહેર ભીતર વશી રહ્યો, સર્વે નિર્મલ શરીર. ॥૨૬॥
બાહેર ભીતર એકજ સાંઇ, અજન અંતર બુદ્ધ રાખો માંહી. ॥૧॥
નિત્ય એક સદ્ગુરની સરણે રહિયે, સબ્ ઘટ સાહેબ જ્ઞાને લહિયે. ॥૨॥
અનુ ભવિ જ્ઞાની મહા મહંત, સંસારીને તે દુર્લભ સંત. ॥૩॥

 પૂર્ણ પ્રિત જેમે નહિ હોએ, જ્ઞાની પુરૂષ ને ન ઓલખે સોયે. ॥૪॥
પ્રપંચ માંહે રહે જેનું મન, અજન અંતરમાં તેને નહિ હરિજન. ॥૫॥ તુંહીં સાચા સાંઇ હો.
સંસારી તેને કહો, જેની પ્રપંચ ઉપર પ્રીત, અસત્ય ને જે સત્ય કહે, તે જ્ઞાની તણી નહિ રીત. ॥૨૭॥
અસત્ય ને જો સત્ય કરી ગ્રહિયે, તેને હૃદય એક સાંઇ નવ કહિયે, ॥૧॥
સદ્ગુરુ સમજણે અર્થ જ સરિયે, જન્મ મરણ થકી ઓ ધરિયે. ॥૨॥
સર્વ શાસ્ત્ર કેરો યેહ ભેવ, ચૈતન પુરૂ, તે ઉત્તમ દેવ. ॥૩॥
આત્મ જાણી સર્વેને નમિયે, અજન અંતરમાં સાંઇ સ્મરીયે. ॥૪॥
અંત્તર દ્રષ્ટિએ જુઓ એકસામ, બાહેર દ્રષ્ટે વિરા સરે ન કામ. ॥૫॥ તુંહીં સાચા સાંઇ હો.
બાહેર દ્રષ્ટિ નવ રાખીયે, અંતર દ્રષ્ટિએ હરિજો એ, કૃપા હોએ સદ્ગુરૂ તણી, તો ભીતર દર્શન હોએ. ॥૨૮॥
અંતર દ્રષ્ટે દર્શન નિર્ખો, બાહેર દ્રષ્ટે સાંઈ નવ પેખો. ॥૧॥
ગુરુ નર કહે ઘણુ ઘણુ પોકારી, બાહેર દ્રષ્ટિ તમે રાખો વારી. ॥૨॥
અંત્તર દ્રષ્ટિ નિરતર ધરિયે, અજન અંતરથી દ્વીત પરહરિયે. ॥૩॥
હરિતે હર ને હર તે હરિ, વેદ વચને વાણી ઓચરી. ॥૪॥
અજિત જ્યારે અંગીકારજ કરિયું, હરિહર નામ તે ત્યારે ધરિયું. ॥૫॥ તુંહીં સાચા સાંઇ હો.
હરિહર નામ ત્યારે ધરિયું, કર્યું અંગિકાર અભેદ, હરિહરમાં અંતર નહિ, એવા જાણો મુનિવર ભેદ. ॥૨૯॥
હરિહર નામે કશો નહિ ભેદ, એમ બોલે ભાઇ ચારે વેદ. ॥૧॥
નર નારી જગત સૌ એહ, અજન અંત્તરમાં નહિ સંદેહ. ॥૨॥
નારાયણ નરને વિસારે નહિ, નરનું મન તે નારાયણ સહી. ॥૩॥
એક આત્મા ને જુજવા રૂપ, આખર જોતાં એક સ્વરૂપ ॥૪॥
બ્રહ્મા' વિષ્ણુ' માહેશ્વર' જાણ, એ' ત્રી મૂરત એક નિર્વાણ. ॥૫॥ તુંહીં સાચા સાંઇ હો.
એક મૂરત ત્રણ દેવ છે, એ' કહિયે એક સમાન, ત્રણ ગુણ પ્રતિતે થાએ છે, દ્રઢ મન કરી પિછાણ. ॥૩૦॥
લક્ષ ચોરાસી તે ચારે ખાણ, એક સ્વરૂપ થી સર્વે જાણ. ॥૧॥
કારણ કારજ રૂપ' ઉપસિયું, કારણ માંહેતે કારજ વસિયું. ॥૨॥
કનક કુંડલે જળ હળે જયેમ, બ્રહ્મ માંહે બ્રમાંડ છે તેમ. ॥૩॥
તત્વ વિના પિંડ ન હોએ, પિંડ માંહે ભાઇ તત્વ સોહે. ॥૪॥
તેમ સર્વ ઉત્પતી એ જગદીશ, સર્વ ઘટ માંહે એકજ ઇશ. ॥૫॥ તુંહીં સાચા સાંઇ હો.
સર્વ ઘટ એકજ સાંઇ યાં, એક અનેક જો સાર, સદ્ગુરુ વચને જ્ઞાન કહું, થોડા માંહે અપાર. ॥૩૧॥
થોડા માંહે પ્રબોધજ ઘણી, નિંદા નાં કીજે ભાઈ કોઈજ તણી. ॥૧॥
સર્વ સૃષ્ટિ ને પ્રણામજ કરીયે, સદ્ગુરુ વચન હૃદયમાં ધરિયે. ॥૨॥
શુદ્ધ સ્મજણ હૃદયમાં રાખો, ઘેલા થઇને કાં' જયમ ત્યમ દાખો ? ॥૩॥
જયે તેમ દાખે કાંઇ અર્થનાં સરિયે, કાચે કુંભે નીરનાં ભરીયે. ॥૪॥

શાસ્ત્ર ભણતાં નાં આવે જ્ઞાન, વળી વિશેરો આવે અભિમાન. ।।૫।। તુંહીં સાચા સાંઇ હો.
અભિમાન તજો મુનિવરો, સદ્દ્ગુરુ પારસ પિછાણ, હિરે હિરો વિંધીએ, તે હરિ પારસ કરી જાણ. ।।૩૨।।
ધમિયું સોનું વહી કરી જાએ, અંજન અંતરમાં કોઇના પાએ. ।।૧।।
સદ્દ્ગુરુ જ્ઞાનનો ભેદજ લઇયે, કરમ ફળ ને વળગી નાં રહિયે. ।।૨।।
ભેદનાં જાણે સદ્દ્ગુરુ નો સાર, ખર પર ચંદન વહે જેમ ભાર. ।।૩।।
અહાર, નિંદ્રા, ને ભય, મૈથુન, સર્વે દેહને જાણો સરખાજન. ।।૪।।
મનુષ્યા દેહી ને અદકું જ્ઞાન, જ્ઞાન નહિ તે પશુ સમાન. ।।૫।। તુંહીં સાચા સાંઇ હો.
જ્ઞાન સમજો મુનિવરો, થર કરવાને મન. થર મને મુકતા ફળ મળે, એમ જાણો મુનિ જન. ।।૩૩।।
એવું જાણી ને જે ચેત્યા જન, બ્રહ્મ જ્ઞાન વિના ન છુટે કરમ. ।।૧।।
અજન અંતરમાં રાખી રહિયે, વાદ વિવાદ વિષય સર્વે તજિયે. ।।૨।।
મુનિવર સર્વેને હેતે લઇયે, મન ચિંત સર્વગુરુ નર ચરણે દઇયે. ।।૩।।
મન માંહેથી જો મમતા તજિયે, તો ઘટ માંહે બ્રહ્મ જ્ઞાન સજિયે. ।।૪।।
જ્યાં લગી મમતાએ હુંહું કરશે, ત્યાં લગી કાયા કલેશ ભોગવશે. ।।૫।। તુંહીં સાચા સાંઇ હો.
કાયા કલેશ ના કીજીયે. નિર્મલ કીજીયે દેહ, વાસના સર્વે છોડીયે, એક સૃજન સાથે નેહ. ।।૩૪।।
સર્વે વાશના જ્યારે ગળે, અંતર માંહેલી દુગ્ધા ટળે. ।।૧।।
સત્ય સંગે થાએ વાસના ભંગ, હરિચરણે જો લાગે રંગ. ।।૨।।
સદવ્ગોર કર્યાની જાણે જુગત, હરિચિંત્વે થાએ જીવન મુગત. ।।૩।।
સદ્દ્ગુરુ ક્રિયા સત્ય શાસ્ત્રે, હોએ, સત્ય શાસ્ત્રે તે હરિજન જોએ. ।।૪।।
સાચા હરિજન કહિયે સોએ, અજન અંતરે પ્રમાર્થિ હોયે. ।।૫।। તુંહી સાચા સાંઇ હો.
પ્રમાર્થે બુદ્ધિ રાખીયે, તો ચિંત્તે આવે જ્ઞાન, ચિંત્ત ચોખા ચંદન કરો, તો ટળે મોહક અજ્ઞાન ।।૩૫।।
પરમાર્થિ સદ્દ્ગુરુ જ્યારે મલિયે, ત્યારે જીવના શંકટ ટલીએ. ।।૧।।
શંકટ ટાલી સમજી રહે મન, તે'નાં કરે વિષયનું ચિત્તવન. ।।૨।।
વિષય તણુ ચિત્તવન છે જેને, મહા મૂર્ખ કહીયે તેને. ।।૩।।
દુઃખ પર વર્તિ તે નર્ક જાણ, વિષયા સાથે વૈરાગ્ય જાણ. ।।૪।।
વિષય સાથે વૈરાગ્ય છે જેને, જીવન મૂક્ત કહિયે તેને. ।।૫।।
જીવન મૂક્ત હોઈ રહો, વિષય તજો વિકાર, જો મન ખેલે મોકલા, તો મન ઠારી બેસાડો ઠાર. ।।૩૬।।
વિષય સાથે જહાં લગી મન હોય, તો ઠરી ઠાર નાં બેશે કો એ. ।।૧।।
સર્વે ધર્મ ષટ દર્શન કામ, કુળની ક્રિયાએ ન મલે સામ. ।।૨।।
અજનસાચો સાધન એક વૈરાગ્ય, ન એ પ્રગટે અંતરે વણભાગ્ય. ।।૩।।
જ્યાં વૈરાગ્ય ત્યાં રિદ્ધ ને સિદ્ધ, જ્યાં વૈરાગ્ય ત્યાં નવ નિદ્ધ. ।।૪।।
સકલ પદાર્થ વૈરાગ્ય જાણ, અજન અંતરે સાધન પ્રમાણ. ।।૫।। તુંહીં સાચા સાંઇ હો.

સાધન કરો વૈરાગ્યનું, તો સકલ પદાર્થ હોય, વણ વૈરાગ્યે માનવી અર્થ સરે નાં કોય. ।।૩૭।।

વણ વૈરાગ્યે અર્થ ના સરિયે, વણ વૈરાગ્યે મને ભટકતા ફરીયે. ।।૧।।
વણ વૈરાગ્યે નવ ટળે અભિમાન, વણ વૈરાગ્યે નવ મલે નિજજ્ઞાન. ।।૨।।
વિવેક વિચાર વૈરાગ્ય ધ્યાન, સકલ પદાર્થ એચારે માન. ।।૩।।
એ ચાર વાચક હૃદયમાં ધરિયે, અંજન અંતરમાં હરિને વરિયે. ।।૪।।
સર્વ સાધનમાં મુખ્ય વિવેક, જે થકી ટલે અજ્ઞાન અનેક. ।।૫।। તુંહીં સાચા સાંઇ હો.

અજ્ઞાન ટલે સત્ય જ્ઞાનથી, મન પામે અવિચલ ઠામ, તેને ના ઉપજે ઉરથી, અહંકાર ક્રોધને કામ. ।।૩૮।।

આપે મનને અવિચલ ઠામ, નવ ઉપજે ક્રોધ ને કામ. ।।૧।।
સત્ય જ્ઞાને વિવેક ઉપજે, ત્યારે મન સઘલા કુલક્ષણ તજે. ।।૨।।
જ્ઞાન યથાર્થ અનુભવે લઇયે, ત્યારે મન કલ્પિત થી રહિયે. ।।૩।।
વિષય વાસના કરીયે ત્યાગ, ધરીયે ભક્તિ તીવ્ર વૈરાગ્ય. ।।૪।।
મનને ઝીતવા ચાહે જેહ, અંજન અંતરમાં કરવો યેહ. ।।૫।। તુંહીં સાચા સાંઇ હો.

વલી જુઓ વૈરાગ્યને, સાચી ભક્તિ યેહ, વણ વૈરાગ્યે થર નહિ, મુનિવર જાણો તેહ. ।।૩૯।।

બ્રહ્મ જ્ઞાન સત્યે મન ધરિયે, ભક્તિ જ્ઞાને ન્ત્યિ વિચારજ કરિયે. ।।૧।।
બ્રહ્મ જ્ઞાને મન થર થાયે, અજન બીજો નથી કોએ ઉપાયે. ।।૨।।
પર નીમ નું કરે અભ્યાશ, સમજણ માંહે આવ વિનાશ. ।।૩।।
જેને નિત્ય સત્યસંગનું ચિતૃવન, તેનું નિશ્ચે થર થાએ મન. ।।૪।।
દેહ સ્વભાવ એણીપેર ટલીયે, જો મન આત્મા ચૈતન્યને મલીયે. ।।૫।। તુંહીં સાચા સાંઇ હો.

આપણું આપજાણે નહિ, કરે અવર શું પ્રીત, કભીના હોયે, બાવલે, ગોર નર સાથે પ્રીત. ।।૪૦।।

ભીતર ભેદની વિદ્યા ખરી, જેણે બેશે મન ઠામે ઠરી. ।।૧।।
ભીતર ગળે વાસના લિંગ, નિરવર્ત પામે સઘલો અંગ. ।।૨।।
શ્રી મુખ સ્વામી કહે છે એહ, ભીતર સમજે તે પુરૂષ વિદેહ. ।।૩।।
એમ લક્ષણ હૃદયમાં ધરિયે, અંતર માંહેથી દ્વીત પર હરિયે. ।।૪।।
પૂરણ ભાગ્યે મુનિવરે લહ્યું, શ્રીમુખ સ્વામીએ એમજ કહ્યું. ।।૫।। તુંહીં સાચા સાંઇ હો.

શ્રી મુખ નારાયણ કહે. બ્રહ્મ જ્ઞાન મુખવાણ, સબ્ ઘટ્ સાહેબ એક છે, આદિ અંતે નારાયણ ।।૪૧।।

નારાયણે બ્રહ્મા ને કહ્યું જ્ઞાન, આદિ અંત મધ્યે મુજને જાણ. ।।૧।।
એવા અનુભવે આજ અંતર આણ, બ્રહ્માને લઇએ ગત નારાયણ. ।।૨।।
બ્રહ્માએ નારદ ને કહ્યું જ્ઞાન, પામ્યા દેવ ઋષિવર નિધાન. ।।૩।।
નારદે વિદર વ્યાસને કહ્યું, મુનિવરનું મન પરશન થયું. ।।૪।।
વ્યાસે સુખજીને કહ્યું સ્મરણ, જેણે જીવનો થાએ ઓધારણ. ।।૫।। તુંહીં સાચા સાંઇ હો.

જીવ પણુ મૂકાએ સદા, શુકજી એ કહ્યું જ્ઞાન, જનક વિદેહી થરી પામીયા, પરમ જ્ઞાન નિધાન. ।।૪૨।।

શુકજીએ પરિક્ષત ને કર્યો ઉપદેશ, ટલિયા તેના કરમ કલેશ. ||૧||
શુણતા ઉપન્યુ ભક્તિએ બ્રહ્મ જ્ઞાન, પામ્યા પરિક્ષત પદ નિર્વાણ. ||૨||
બ્રહ્મ જ્ઞાને જેની ભક્તિ લહી, અંતરમાં તેને મુક્તિજ સહી. ||૩||
અનેક જ્ઞાનીને રાજા રાએ, હરિપદ પામ્યા તે જ્ઞાન પસાએ. ||૪||
દ્વીત તજીને હરિને મલિયા, તો ક્ષેણુ એકમાં એક હરિપદે મલીયા. ||૫|| તુંહીં સાચા સાંઇ હો.
હરિપદ લો કોએજ વિર્લા, સદ્‌ગુરુ કહે પોકાર,સદ્‌ગુરુ ચરણે જેમ જેમ રહે, તેમ ચિત્તજ આવે ઠાર. ||૪૩||
જ્યાં લગી દ્વીતનું માન નવ ટલીયે, ત્યાં લગી જીવન્ન મુક્ષે નવ મલીયે. ||૧||
જ્યારે દ્વીતનું ન આવે અંત, ત્યારે અંતરમાં મુકાએ જન. ||૨||
અંતર દર્શણે અજ્ઞાનજ ટલીએ, નહિતો મોહ માયામાં ફરતા ફરીયે. ||૩||
સ્મરણ એક ગોર નરનું કરિયે, એકજ ભાવે નિરંતર ભણિયે. ||૪||
સર્વ સૃષ્ટિમાં એક આત્મા જોયે, આપે અંતર અવલોકે સોયે. ||૫|| તુંહીં સાચા સાંઇ હો.
અંતર ગત્ ઉલ્ટી કલા, સાધનનાં જાણે કોયે, કૃપા થાએ જો સદ્‌ગુરુ તણી, તો તત્ક્ષણ દર્શન હોયે. ||૪૪||
આત્મા સર્વે અંતર શોભાના, ઉત્તમ ભક્તિ તે દ્રષ્ટિ સમાના. ||૧||
સદ્‌ગુરુ ચરણે જેનું નિર્મળ મન, તે વિષય તણું નાં કરે ચિત્વન. ||૨||
હરિનાં ભક્ત ઉત્તમ સહી, જેને વિષે વિષય મત નહી. ||૩||
જેને વ્હાલા એક શ્રી સારંગ સહી, તેને શાસ્ત્ર નો અભીમાનજ નહીં ||૪||
જેને વ્હાલા સદ્‌ગુરુ સત્ય સમાન, તે સઘલે દેખે એક રહેમાન. ||૫|| તુંહીં સાચા સાંઇ હો.
કાલ અહંકારને નિંદાપણું, આદ અજ્ઞાનનું મુલ, આશા તૃષ્ણા એ મોક્ષ નહિ, તે સેહશે મોટા શૂલ. ||૪૫||
સત્સંગ વ્હાલો તે વિષ્ણુ જન, દેવ દ્રષ્ટિ જેનું એકજ મન. ||૧||
પરતી વંતાની પેરે સોએ, બીજા વિષે કાંઇ બુદ્ધિનાં હોએ. ||૨||
પરતી વંતા પિયુ. પર વારે નમે, તે સાધવી ભરથાર ને ગમે. ||૩||
એક સ્મરિયે કેનું દ્વેષ ના કરીયે, હરિને વ્હાલા ભવતારણ તરીયે. ||૪||
સરવણ સ્મરણ કિર્તન સેવા, અવર વંદન દાસત્વ મેવા. ||૫|| તુંહીં સાચા સાંઇ હો.
સાત પ્રકાર ઉપર કહ્યા, સુણો મુવિર એક ધ્યાન, બે પ્રકાર પાછલ કહું, નવધા ભક્તિ નિર્વાણ. ||૪૬||
સખા ભાવ આત્મ વંદન, નવધા ભક્તિ રાખે કોઇજન. ||૧||
અનેક પ્રકારે ગુરુનર ને ભજિયે, કાલ અહંકાર ને વાસના તજિયે. ||૨||
જેને ગુરુનર શું નિરંતર પ્રેમ, તેને ગુરુનર આપે યોગ ક્ષેમ. ||૩||
યોગ ક્ષમા એ વાસના સઘલી ટલીયે, યોગ ક્ષમા એ સાંઇમાં ભળિયે. ||૪||
યોગ ક્ષમા એ ટલે જન્મ મરણ, યોગ ક્ષમા એ સીતલ અંતઃકરણ ||૫|| તુંહીં સાચા સાંઇ હો.
યોગ ક્ષમા જે પાલે સદા, અનુભવી દીશે અપાર, તેનું અર્થ આગલ કહું, શુણો મુનિવર સાર. ||૪૭||
યોગ ક્ષમાએ સંમ બુદ્ધિ પ્રકાશ, યોગ ક્ષમાએ શાન્ત મનનો નહિ નાશ. ||૧||

સંમ બુદ્ધિ અર્થે યોગી જન, આચારે અનેક યોગ સાધન. ાા૨ાા

એજ ભાવે શિસ હરિને નમીયે. ગુરુનરદયા સમ્ બુદ્ધિએ પામીયે. ાા૩ાા
આપો સમ્ બુદ્ધિ અંતરજામી, ગુલામઅલી કહે તે પરનામી. ાા૪ાા
સ્વામી સેવક અપરાધે ભરિયા, આવી શરણ તુજ ચરણે પડિયા. ાા૫ાા તુંહીં સાચા સાંઇ હો.
અજન અંતર સ્વામી શરણે રહી, ગુરુનર સ્વામી એકજ જાણ, ગ્રંથ મંહા હી પ્રગટ કરો, તે અંતર માંહે પીછાણ.
શરણે આવ્યા ની રાખો લાજ, દયા કરો શ્રી નિષ્કલંક મહારાજ. ાા૧ાા
માંગુ નહિ રિદ્ધ સિદ્ધ નહિ ભોગ, માંગુ એક પરમાર્થ યોગ. ાા૨ાા
એ લક્ષણ મુજને આપો સાંઇ, એક સાંઇ વિણ બીજું ભાશે નાંહિ. ાા૩ાા
કરિયે વિનતી તે કેટલી કથી, સેવક તણું બલજ નથી. ાા૪ાા
આપે રહીમ તે રેહમજ કરશે, અજન અંતર માંતો કારજ સરશે. ાા૫ાા તુંહીં સાચા સાંઇ હો.
કારજ સરે સત્યગોર થકી, અજન અંતર માં રાખ, પ્રેમે સંભળાવ્યું જ્ઞાનજે, તે રસ હૃદયમાં ચાખ. ાા૪૯ાા
સફલ મનુષ્ય જન્મ યેહ, બાજ ભક્તિ અવસ્થા યેહ. ાા૧ાા
કહે સેવક અલીનો શાંભલો નરનાર, અલીએ કહ્યું છે વારંમવાર. ાા૨ાા
શાસ્ત્ર જ્ઞાન એમજ વદે, ગોર નરનું સ્મરણ રાખો હૃદય. ાા૩ાા
બાહેર ભીતર એકજ સાંઇ સહી, સાંઇ વિના ખાલી ઠામજ નહિ. ાા૪ાા
સબ્ઘટ સર્વ માંહે એકજ સ્યામ, અનંત રૂપને અનંત નામ. ાા૫ાા તુંહીં સાચા સાંઇ હો.
અનંત નામરૂપ અનંતના, અનંત ચરિત્ર અપાર, અનંત લિલા વિસ્તારિયા, અનંત લોચન નિર્ધાર. ાા૫૦ાા
સબ્ ઘટ નારાયણ સર્વમાં દેવા, સર્વમાં વિષ્નુ જાણો અશ્વ મેવા. ાા૧ાા
ભીતર બાહરે ચરાચર વિષ્ણું, જીનકે ચિંત્ત નિરંતર વિષ્ણુ. ાા૨ાા
દાતા મુક્તા અલી સાંઇ, સૈયદ ગુલામઅલી બલ બલજાઇ. ાા૩ાા
ઋષિવર સંશયનાં રાખો મન, નહિ અલીવિના કોઇ અન્ય. ાા૪ાા
એક અનેક મલીને એક, સાચો સાધન યેહી વિવેક. ાા૫ાા તુંહીં સાચા સાંઇ હો.
પૂર્ણ વિષ્ણુ સાચા અલી, અનંત લિલા અપાર, અક્ષર રૂપ અરૂપના, તેને પ્રેમે સમજો ચિતાર. ાા૫૧ાા
ભક્તિ એક ને ભેદજ બહુ, આદિ અંત મદ્ધે ભક્તિ કહું. ાા૧ાા
બાહરે ભીતર એમ સર્વે બ્રહ્મ, સમજુ સમજી લેજો નીજ મરંમ. ાા૨ાા
સુવર્ણ એકને આભુષણ અપાર, સર્વ સુવર્ણ તમે જાણો નિર્ધાર. ાા૩ાા
દેવ મનુષ્ય આદિ ત્રીજક બહુ, કેવળ વિષ્ણુ બુદ્ધ જાણે સહુ. ાા૪ાા
એ પરબોધ અંતરમાં ધરિયે, સર્વ શ્રેષ્ઠ શું હેતે ઓચરિયે. ાા૫ાા તુંહીં સાચા સાંઇ હો.
અનંત રૂપ અવ્તાર ગત, સ્થાવર જંગમ સ્વરૂપ, આદ્ય બ્રહ્મ સદ્ગોર નબી, વિષ્ણુ તે અલી સ્વરૂપ. ાા૫૨ાા
વિષ્ણુ વાયક તે હૈયે ધરિયે,. સ્મરણ નિરંતર ગોર નરનું કરિયે. ાા૧ાા
સદ્ગોર બુદ્ધ શિખી સુણિયે, સદ્ગોર બોધ તે પ્રેમે ભણિયે. ાા૨ાા

મનહર જ્ઞાન વિચારે જેહ, સંસાર બંધનથી છૂટે તેહ. ।।૩।।

સંસાર સમુદ્ર મહા ભવ અપાર, સદ્‌ગોર બુદ્ધ તે નાવજ સાર. ।।૪।।
સાધન અનુભવ સેવે જેહ, સુખે પ્રેમપદ પામે તેહ. ।।૫।। તુંહીં સાચા સાંઇ હો.
મોક્ષ મોર્ગ તે પ્રેમપદ, મુનિવર સમજો મન, અંતર ઘટ આદર કરો, તો નિર્મલ હોવે તન. ।।૫૩।।
વિષ્ણુ આપે બોલ્યા જેહ, સૈયદ ગુલામ અલીએ ભાંખ્યું તેહ. ।।૧।।
નિમિત્ત માત્ર સદ્‌ગોરનો દાસ, કરતા હરતા શ્રી અવીનાશ. ।।૨।।
બ્રહ્મ જ્ઞાન કહિ સમજાવ્યું, અંતર માંહે નિર્મલ થાવું. ।।૩।।
નિર્મલ થઇને નિત્ય ધરવું ધ્યાન, એકમના થઇ ભણવું મનહર જ્ઞાન. ।।૪।।
સાધન વિચાર નિત્ય નિત્ય કરવું, સદ્‌ગુરુ વચન તે ચિત્તે ધરવું. ।।૫।। તુંહીં સાચા સાંઇ હો.
ચિત્ત સાધન પર બોધવું, શુણી સદ્‌ગુરુ બુદ્ધ, સ્મરણ એક ચિત્તે કરો, તો અજન અંતરમાં શુદ્ધ. ।।૫૪।।
ગ્રંથ સંપુરણ મહા નિરાશ, વૈરાટ નગરમાં કર્યો પ્રકાશ. ।।૧।।
અજન ઓળખવા કારણ માટ, રહિયે વાશ નગર વૈરાટ. ।।૨।।
અક્ષર બાવનને સન બાવન, યારો સમજો ઘટ અંતર મન. ।।૩।।
માગસરે સુદ્ધ સદ્‌ગોરથી જાણ, દ્વા દશીએ બાંધ્યો તિથ પ્રમાણ. ।।૪।।
શુક્લ પક્ષને મંગલ જાણ, સરાધાર માંહેથી લીધો પ્રમાણ. ।।૫।। તુંહીં સાચા સાંઇ હો.
લીધો ગ્રંથ સરાધારથી, અજન આવવા વૈરાગ, કોઇક શુરા સમજશે, જે સમજે તે શિરને શાટ. ।।૫૫।।

નિષ્કલંકી ની ભાળ

આદી શંકરાચાર્યે, બાર જ્યોતિષ લીંગોનું સ્થાન જ્યારે પ્રગટ કર્યુ, તેમાંનું એક લીંગ શાલ્મલ દ્વીપે શંભલનગરમાં જાહેર કર્યું, એ 'મકલેશ્વર' નામે કહેવાયું.

શ્રી આદિ શંકર મહાદેવનાં પત્ની શ્રી પાર્વતીજી (ઉમૈયા) તેમણે પોતાના શરીરથી એક બાળક, ને બીજી બાળકી ઉત્પન્ન કર્યા. તેમાં બાળકી 'ઉષા' નામે હતી.

શોણિતપુરનો રાજવી 'બાણાસુરે' શ્રીશંકરની તપશ્ચર્યા કરી, તેમાં ભોળા પ્રસન્ન થઇ વર માંગવા ફર્માવ્યું. 'બાણાશુરે' બાળકની માગણી કરી, શ્રી શંકરે કહ્યું, તારા ભાગ્યમાં બાળક કે બાળકી નથી, પણ તારા તપોબળના પ્રતાપે, એક બાળકી મારી પાસે છે, તે તને આપું ? તેણે તે કબુલ કર્યું, ત્યારે શ્રી શંકરે ઉષા બાણાશુરને અર્પણ કરી.

કાળે કરી કોરવ, પાન્ડવનું પ્રાગટ્ય થયું તેમાં શ્રી અર્જુન તે શ્રીકૃષ્ણનાં સખા, ભક્ત, નેદાસ નિર્માયા. એક કાલે શ્રી કૃષ્ણ અર્જુનને ઉપદેશતાં પોતે ફર્માવ્યું કે, 'હું જગતનો સૃજક છું, મારા સ્વરૂપનું ધ્યાન એજ સૃષ્ટિના મોક્ષનો માર્ગ છે.

શ્રી અર્જુને પૂછયું, આ આપનું સ્વરૂપ (શરીર) મહાપ્રલય સુધી રહેવાનું છે ?

શ્રી કૃષ્ણે ફર્માવ્યું, કે નહિ. અમુક મુદત પછી પરિણામને પામી જશે.

શ્રી અર્જુને પૂછયું, તેજ સમય સૃષ્ટિ સર્વનો પણ વિલય થઇ જવાનો ?

શ્રી કૃષ્ણે ફરમાવ્યું, નહી તે તો મહા પ્રલય સુધી રહેશે.

શ્રી અર્જુને પૂછયું, આપનું આ શરીર ના હોય તો પછીની સૃષ્ટિનાં મનુષ્યોની કેવી ગતી ?

શ્રી કૃષ્ણે ફર્માવ્યું, સૃષ્ટિને મારાથી નિરાધાર નજ મૂકાય, મારે તેનું રક્ષણ કરવું જ પડે, અનાદિ કાળથી એમ જ કરતો આવ્યો છું, ને થયા કરશે.

શ્રી અર્જુને પૂછયું તો આપનું શરીર ના હોય તો જગતના મનુષ્યો કોનું ધ્યાન ધરશે ?

શ્રી કૃષ્ણે ફરમાવ્યું કે, મારા વંશનો પ્રભાવ પણ એવો જ છે 'વંશાદિ પાત્ર પૂજા મંહમ્'

શ્રી અર્જુને પૂછયું, આપને એક લાખથી વિશેષ પુત્રો છે, તો તેઓનું એક સામટું ધ્યાન કેમ ધરી શકાય ? એતો અશક્ય છે.

શ્રી કૃષ્ણે ફરમાવ્યું કે, વંશ માનવમાં ભેદ છે. વેદ જેને હરિવંશ કહે છે, તેજ વંશ માનવાને, ને પુજવાને પાત્ર છે. 'બ્રહ્મા, વિષ્ણુ' સદાએ કાળથી હરિવંશમાંજ આવે છે, એ હરિવંશ વિનાં બીજે હોય જ નહિ.

શ્રી અર્જુને પૂછયું, આપ જગતના તાપ, અને દોષોના હરનારા, જેથી આપ જ હરિ કહેવાઓ.

શ્રી કૃષ્ણે ફર્માવ્યું, કે એમ નહિ. શ્રી શંકરનો વંશ તે શિવવંશ, શ્રી શક્તિનો વંશ તે શક્તિ વંશ કહેવાય, ને બ્રહ્માનો વંશ તે બ્રહ્મવંશ કહેવાય, શ્રી વિષ્ણુનો વંશ તે વિષ્ણુવંશ કહેવાય, પણ હરિવંશના કહેવાય. હરિવંશ તે તો બ્રહ્મા, વિષ્ણુ ને શક્તિ એ ત્રણેનો એક મિશ્ર વંશ ચાલે તે હરિવંશ કહેવાય.

શ્રી અર્જુને પૂછયું, આપને સોળ હજાર સ્ત્રીઓ છે, તેમાં આઠ તો પટરાણીઓ છે, તો હમારે આદ્યશક્તિ શ્રી રૂક્ષ્મણી માન્યા, ને તેમનો પુત્ર પ્રધુમ્ન પણ માન્યા, પણ એમાં બ્રહ્માનો અંશ તો ઓળખાયો નહિ ? તે સમજાવો.

શ્રી કૃષ્ણે કહ્યું, કે જ્યારે હરિને જે કાર્ય કરવું હોય છે, તેનાં સંજોગો પ્રથમથી મેળવીઉભા કરી દે છે. 'રૂકમ રાજા એ બ્રહ્મ અંશે અવતર્યા છે'. ને તેમને વંશે આદ્યશક્તિ રૂક્ષ્મણીએ જન્મ લીધો.ને તેને હું. (વિષ્ણુ) વર્યો. તેની પ્રજાએ હરિવંશ થયો.

એક સમયે 'શ્રી ઉષાને' સ્વપ્ન આવ્યું ને તે જાણે શ્રી પ્રદ્યુમ્નના પુત્ર શ્રી અનિરૂદ્ધને વરી, જાગ્રત થઈ ત્યારે મીંઢલ હાથે બાંધેલું, વિવાહના સર્વ સંસ્કારો ઉષાના શરીર ઉપર દેખાતા હતા, તે વાત તેની સખી 'રમા'-ચિત્રલેખાને કહી, પણ સ્વામીનું નામ ઠામ વિસારેલ હોવાથી, ચિત્રલેખાને કહી શકી નહિ. ત્યારે ચિત્રલેખાએ દાણવી વિદ્યાના પ્રભાવે, પૃથ્વીભરના રાજવી ને રાજકુમારો ઋષિઓ ને ઋષિપુત્રોનાં ચિત્ર દોરી શ્રી ઉષાને ઓળખાણ માટે દેખાડયા. તેમાંથી શ્રી ઉષાએ 'અનીરૂદ્ધ' ને ઓળખ્યા. ત્યારે દાણવી વિદ્યાએ ચિત્રલેખા દ્વારકાંથી અનીરૂદ્ધને રાત્રે પલંગ ઉપર નિદ્રામાં પલંગ સહિત સોણિતપુર લાવી, ઉષાને અર્પણ કર્યા, ને પોતે પણ વરી. બાણાશુર આ વાતને જાણી અનિરૂદ્ધ સાથે યુદ્ધે ચડયો, તેમાં શ્રી કૃષ્ણે બાણાશુરને માર્યો, ને રાજ બાણાશુરના પ્રધાન, ને પિત્રાઈ ભાઈ કુભાંડને આપ્યું. ચિત્રલેખા (રમા) એજ કુભાંડની પુત્રી હતી.

realpatidar.com

બાણાશુર અપુત્ર મૂવો. ને કુંભાંડને પણ એ ચિત્રલેખા વિના કોઇ પુત્ર કે પુત્રી ન હોવાથી રાજ્ય

'શ્રી અનીરૂદ્ધ'ને જ મળ્યું ને તે શોણિતપુરમાં જ રહ્યા, તે વંશ ત્યાંજ રહ્યો. એ કુળ 'કૃષ્ણ કુળ' કહેવાયું.

જ્યારે દ્વારકામાં યાદવાસ્થળી થઇ ત્યારે એ વંશ શોણિતપુર હોવાથી બચી ગયો. 'શોણિતપુર' 'કુશદ્વીપ' (હાલનું આફ્રીકા), શોણિતપુર, કુશદ્વીપના પશ્ચિમને ઉત્તર બાજુ દરિયા કીનારાના પ્રદેસથી રાજધાનીનું શહેર (હાલનું મીસર) શોણિત સમુદ્ર, (હાલનો રાતો સમુદ્ર)

હવે હરિવંશ મીસરની ભૂમિમાં રાજ્ય કરતું રહ્યું, એજ વંશે 'શ્રી બુદ્ધા ભગવાન' શોભી રહ્યા, કાળાંતરે વંશની વૃદ્ધિ થતાં રાજ્યની સીમા સંકડાવવા લાગી. ત્યારે એ કૃષ્ણ કુળમાંથી મુખ્ય પુરૂષ 'કુશઇ નામે મહાત્મા શાલ્મલ દ્વીપમાં શંભલનગરે પધારી રાજ્ય સ્થાપ્યું. કૃષ્ણ કુળ એ ભૂમિમાં પ્રખ્યાત મનાયો ને પૂજાયો. ઘણા વરસ રાજ્ય કર્યું. વંશ પણ વધ્યો, ભાષામાં ફેર પડવાથી કૃષ્ણ કુળના અપભ્રંશે 'કૃષ્ણ, નો 'કુરેશ' બોલાયો. એટલે 'કુરેશ કુળ' બોલાયો ને મનાયો.

કાળે કરી એ કુળમાં સ્યબા સાહેબ જન્મ્યા, તેઓ સાહેબને દશ પુત્ર થયા જેથી તેમને દશાંશનો વિષય અગત્યનો બન્યો. પિતાને સો પુત્ર હોય, પણ એકે અળખામણો ન હોય, હવે કીયો પુત્ર દશાંશમાં આપવો ? એ ચિંતા બાળ્યા કરતી. જેથી તેમણે પોતાના કુળના, ને એ પ્રદેશના મોતેબાર પંડિતોની એક સભા ભરીને, એ પ્રશ્નનો ગુંચવાડો ઉકેલવા નક્કી કર્યું, સભા બોલાવી મજકુર પ્રશ્ન સભા સન્મુખ મૂક્યો. સભાએ ઠરાવ્યું કે દશેના નામની પત્રીકા નાખો. જેનું નામ આવે તે. તે મકલેશ્વરને અર્પણ કરો.

પત્રિકાઓ નખાઇ, તેમ. 'શ્રી વિષ્ણુ યક્ષ'નું નામ આવ્યું, દેશની ભાષા પ્રમાણે 'અબ્દુલ્લાહ સાહેબ' હતું. એ નામ આવવાથી માંહેમાંહે વાદ પડયો.

બે પક્ષ બંધાયા, એક પક્ષ પંડિતોનો. બીજો પક્ષ 'સ્યબા' સાહેબનો. પંડિત પક્ષે કહ્યું કે 'શ્રી વિષ્ણુ યક્ષ સાહેબને દશાંશમાં ન અપાય, કેમકે એમના પેટે એક પવિત્ર પુરુષ અતિ નામાંકિત જગતારણ જન્મશે, જેમની નામના આખા જગતભરમાં વખણાશે, ને ઘણા કાળ સુધી અમર રહેશે, એવા જગતતારણને મકલેશ્વરનો સાધુ બનાવ્યો ન જાય ! એમને તો પરણાવવા જ જોઇએ.

શ્રી સ્યબા સાહેબે કહ્યું, કે પત્રિકા જેના નામની આવી તે ખરી, હવે બીજો બાળક એમના બદલામાં ના આપું. જેના જેવા ભાગ્ય ! એ વાદનો પન્ડિતોએ વચલો માર્ગ કાઢયો, તે સર્વ સભાએ પણ અનુકુળ આવવાથી 'શ્રી વિષ્ણુ યક્ષ' પરણવવાનાં કર્યા, ને તેમના બદલે બસો ઉંટ મકલેશ્વરમાં અર્પણ કરવાનું ઠર્યું.

શ્રી વિષ્ણુ યક્ષ સાહેબને પરણાવ્યા, જેને પેટે કલિયુગના બ્રહ્માજી નબી મહંમદ સાહેબ થયા. શ્રી સ્યબા સાહેબને બીજા પુત્ર 'પદ્મસેન' એટલે ત્યાંની ભાષા પ્રમાણે 'અબુ તાલિબ' સાહેબ હતા. તે સાહેબને ત્રણપુત્ર હતા. તે માંહેલા વિશ્વવિખ્યાત મહા પરાક્રમી શ્રી વિષ્ણુ ભગવાનનો પૂર્ણરૂપ અવતાર 'શ્રી અલી નિષ્કલંકી નારાયણ' થયા.

શ્રી અલીના સગા ત્રણ ભાઇને તેવાજ ચોથા ભાઇ નબી મહંમદ સાહેબે શ્રી મુખે સગા ભાઇપણાનો બંધ પોતે નોંધાવ્યો છે. દરેક અવતારની પ્રથાનું કુલ ચાર જ ભાઇ હોય છે.

શ્રી સ્યબા સાહેબને ત્રીજા પુત્ર, 'શ્રી દેવેન્દ્ર' એટલે તે દેશની ભાષાનું કુળ 'અબુસામ' હતા. તેમને ચાર પુત્રો હતા, અસ્પત, ગજપત, નરપત. ને ભૂપત, પ્રથમ શ્રી નબી મહંમદ સાહેબે પોતે 'એકેશ્વર' વાદનો ઉપદેશ કરતા. ત્યારે પોતાના જ સગા કાકાઓ, અબુસામ, અબુઝેહલોદિને ન ગમતો હોવાથી તેનો વિરોધ કરતા. શ્રી મહંમદ સાહેબ ઘણું ઘણું કરી આજીજીએ શાન્તિએ સમજાવતા, વિનયે વિનોદે ઉપદેશતા, પણ એ કાકાઓએ ન માન્યં તે ન જ માન્યું. ઉલટો વિરોધ વધારી તેમનો નાશ કરવા પ્રેરાયેલા રહેતા. ફક્ત 'શ્રીઅલી નિષ્કલંકી'ની મદદેથી જ વિજયવંત રહેતા. તેમ 'શ્રી નબી સાહેબ'નું બળ દીન પર દીન અધિકા અધિક વધતું જ રહેતું, ને એ કાકાઓનું બળ દીન પર દીન જાજરવત હલકું પડતું ચાલ્યું.

તેજ પ્રણાલિકાએ અસ્પતાદિ ચારે ભાઇઓને વિદેશ ગમન સુલ્લભ લાગવાથી હીજરત કરવાપ્રેરાયા. ચારે તરફ નજર કરી, પણ તેમને તે પશ્ચિમ દિશાના દેશો તરફ કાંઇ નજર ન ખુંપવાથી પુર્વગામી થયાનો ઉકેલ આવ્યો. 'બાબલ બેડી' એટલે તે વહાણમાં સવાર થઇને અસ્પતા દી ચારે ભાઇ રવાના થયા. તેમની સાથે, એક મિત્ર બાણ કુરેશી પણ સાથે થયો, રસ્તામાં આવતાં એક તુંબડું મલ્યું, તે લીધું. તેમાં એક બાળક હતું, તે પણ સાથે લીધું. એજ બાળકના વંશનાં 'તુંબેર ચારણો' હાલ કહેવાય છે. એ બેડી જંબુદ્વીપના સૌરાષ્ટ્ર ભૂમિના વેરાવળ બંદરે નાગરીને ત્યાં એ પાંચે જીવ (છો) ઉતર્યા, ને પોતાના રક્ષણના સવાલને ચર્ચી, ભાળ મલતાં જુનાગઢના ભુપે જ્યોતિષિયો બોલાવી રક્ષણનો પ્રકાર મેળવી કાર્ય આદર્યું. જ્યોતિષિયોના કહેવા પ્રમાણે જુનાગઢનો ડુંગર હાલ જે હાલ દાતારના ડુંગરને નામે પ્રખ્યાત છે. તેના ઉપર કોટ ઉપર હાલ જે ઝંડીયા' કુવાના નામે બોલાય છે. તે ખોદાવવા માંડયો. કેમકે અસ્પતના દિને વાંસે જે શત્રુ આવનાર આકાશ માર્ગે આવી, આ ઠેકાણે ઉતરે, તેવો જ પાતાળમાં પેશી જાય, ને તેને આ ખાડામાં પથ્થરે કરી પૂરી દેવાય તે માટે ખાડો તૈયાર કરાવ્યો. ત્યાં સુધી ખોદાવ્યું કે ખોદનારાઓને દિવસે દેખાય નહિ ત્યાં સુધી તેઓ એક બીજાને ભાળે નહિ. ખોદતાં કોદાળા એક બીજાને અથડાવા લાગ્યા. એક બે માણસ જખ્મી થયા. ને એક બે માણસ મરણ શરણ થયા. એટલે ખોદાવવાનું બંધ કરાવી, તેની આજુબાજુ લશ્કર સંતાડી ગોઠવી દીધું.

જોષિયોના નિર્માણ કરેલા દિવસેજ 'શ્રી અલી' ઘોડેસ્વારીએ પધારી કુવામાં ઉતરી જ પડયા, તેવાજ કુવાની આજુબાજુ ગોઠવેલું લશ્કરે પથરા કુવામાં પુરવા માંડયા. જે પથ્થરો કુવામાં પડતા તે સ્વાર કે ઘોડાને ઈજા કર્યા વગર ઘોડાના પગ નીચે ગોઠવાઇ જતા. જેથી કુવો પુરાઇ જવા લાગ્યો, ને ઘોડોને સ્વાર ઉપર આવવા લાગ્યા. કુવાનો કેટલોક ભાગ પુરાયો હશે, ત્યારે પોતે ધારણ કરેલા તુપંજા બહાર ફેંકવાની અગત્ય નજણાયાથી, પોતે એક તુપંજો કમરેથી અળગો કરી પોતે સ્વહસ્તે બહાર ફેંકયો, તે તુપંજો વેરાવળ બંદરે જઇ દરિયાની બહાર સપાટી ઉપર તરી આવી સર્વને

દર્શન દે છે, ને તેના પુજારીઓ, તને સીંદુરાદીથી પૂજન કરે છે, કે પાછો પાણીમાં અલોપ થઇ જાય છે. બીજો તુપંજો પોતે બહાર ફેંક્યો, (નાખ્યો), તે એજ કુવા કાંઠે પડયો છે, તેનો માપ લેવા ઘણા ઘણા કારીગરો મથી મુવા, પણ તેનો માપ ઠામ પડતો નથી. એકવાર માપ લીધા પછી ફરી માપ લો તો, ફરીએ ને એ માપ આવે નહિ, કાં વધે કે ઘટે, કદીએ જે પહેલાં માપ આવ્યો તે ફરી નાજ આવે.

'શ્રી અલી' એ કુવામાંથી બાહેર પધારી અસ્પતા દિ ચારે ભાઇઓને ઘેરી લઇ ઘણા સમજાવ્યા, પણ એક મોટા ભાઇએ શિખામણ માની, બીજા ભાઇઓ જુનાગઢ મુકી ઉત્તરગામી થઇ સિંઘ પધારી ગયા. સિંઘમાં જઇ સુમરા તરીકે સિંઘનું રાજ્ય કર્યું, ને સુમરાના નામે પ્રખ્યાતિને પામ્યા. એ વંશ ત્યાં પણ શ્રી હરિ પ્રતાપે વધ્યો. રાજાનો વંશ વધવાથી ભૂમિની સંકડામણ પડેજ ! જેથી વંશ વધવાથી ભૂમિની સંકડામણ પડેજ ! જેથી સિંઘમાંથી એક પરાક્રમી સુમરો 'જાડા' ક્ષત્રીના નામથી પ્રખ્યાત છે. તેમનો વંશ હાલ કચ્છ, કાઠીયાવાડ, ગુજરાતાદીમાં પ્રસરેલ છે.

શ્રી નિષ્કલંકી 'શ્રી અલી' સાહેબ પછી, એ શ્રી હરિવંશ આગળ ચાલ્યો. તેમના શ્રી ઇમામ 'હુશ્યેન' 'શ્રી અલી' ના પુત્ર હતા. 'શ્રી અલી વિષ્ણુ' 'શ્રી નબી મહંમદ બ્રહ્મા'ને શ્રી નબી મહંમદની પુત્રી 'આદ્યશક્તિ માતા ફાત્મા' તેમનો હરિવંશ આગળ ચાલ્યો.

એ વંશમાં ઇમામ જાફરો સાદિક પછી 'પુલસ્ત્યે' મુનિની પેઠે વંશમાં ભેદ પડયો. શ્રી ઇમામ જાફરો સાદિક સાહેબને બે સ્ત્રીયો હતી, પ્રથમ પોતે હરિવંશ માંહેલા ઇમામ હસનના કુળ માંહેલી દીકરીને પરણ્યા હતા. તેમના પેટેથી હઝરત ઇમામ ઇસ્માલ સાહેબ જન્મ્યા હતા.

ને બીજી સ્ત્રી બની અબ્બાસીના કુળની કન્યા પોતે વેચાણ લીધી હતી. તેના પેટેથી મુશીયેકાજમ નામના પુત્રીદિ થયા હતા, કાલે કરી.

શ્રી ઇમામ ઇસ્માલ પછી શ્રી ઇમામ મુન્તેસર બિલ્લાનો સમય પણ ઇમામ જાફરો સાદિક જેવો જ આવ્યો. એ સાહેબને પણ બે સ્ત્રી હતી. એક તો હરિવંશ માંહેલા હતા. બીજા તુર્કાણી હતા. તુર્કાણીનો ભાઇ શ્રી ઇમામ મુન્તેસર બિલ્લા સાહેબના રાજ્યની સેન્યનો સેનાઅધ્યક્ષ હતો.

શ્રી ઇમામ મુન્તેસર બિલ્લાહ, પંચતત્ને પામ્યા, પછી તેમના ત્રણ પુત્રો હતા, પ્રથમ માતા હરિવંશીનાં ઉદરેથી 'શ્રી ઇમામ શાહની ઝાર' હતા. બીજી માતાથી મુસ્તેઅલી આદિ હતા.

મામાના બળે મુસ્તેઅલી રાજ્યાસને પધારી વડીલ ભાઇને તેમના સ્ત્રી પુત્ર સાથે કેદખાનામાં પધારી વડીલ, ભાઇને તેમના સ્ત્રી પુત્ર સાથે કેદખાનામાં પધરાવ્યા. ત્યાં કેદખાનામાં શ્રી ઇમામ શાહનિઝાર, પંચત્વને પામી ગયા, પણ તેમના પુત્ર શ્રી ઇમામ શાહ હાદી છો વરસની આયુષ્યમાં મીસરની જેલની દીવાલો ચીરી ઇરાન પધારી ગયા ! ને કોઇને ખબર સરખી ના પડી કે ક્યાંથી ગયા ? ને ક્યાં ગયા ?

મજકુર હરિવંશજ ચાલતો ચાલતો 'અલાઓદીન મહંમદ' સાહેબ સુધી ઇરાનની ભૂમિ અલમોત ગઢમાં રહ્યો. હવે એ વંશે જંબુદ્વીપની ભૂમિનું આમંત્રણ સ્વિકાર્યું.

શ્રી ઈમામ 'અલાઓદીન મહંમદ' સાહેબે પીર સલાહોદીન (નુરસદ્ગોર) સાહેબના પુત્ર 'શ્રીપીર

શમ્મસ' સાહેબને બોલાવી ઈમામતની કળા તેમને અર્પણ કરી, પોતે યુધ્ધે હલાકુખાં સામે ચડયા. શ્રી પીર સલાહો દીન, ને શ્રી ઈમામ અલાઓદીન મહંમદ બંને પિતરાઈ કાકો ભત્રીજો થાય. અનાદિકાળના ધોરણે ઈમામ સદ્ગોર અસ્થાનકે હોય તે પ્રમાણે શ્રીગોર ને શ્રીનર એ બન્ને કળા શ્રી પીર શમ્સ સાહેબમાં દીપતી રહી. ને પોતે જંબુદ્વીપે પંજાબ ભૂમિએ પધાર્યા.

શ્રી પીર શમ્સને બે પુત્ર, શ્રી ઈમામ કાશમ શાહ, ને શ્રી પીર નસીરોદીન થયા, અહીં બન્ને કળા નોખી પડી.

તે બાર કરોડીનાં ભરણ સમે, શ્રી પીર સુંદરદીન સાથે પીર શ્રી કબીરદીનના હાથ ઉપર, શ્રી ઈમામ ઈસ્લામશાહ સાહબે કોલ કરેલો, કે આપણે બન્ને ભેળા થઈ અન્નતનો ભરણ કરીશું, તમારે ચિંતા કરવી નહિ. તે પ્રમાણે થયું.

શ્રી નર ઈસ્લામ શાહના પુત્ર નુરમહંમદશાહ બાવાએ શ્રી સદ્ગોર પીર ઈમામશાહ બાવાને ઈરાન દેશે બોલાવી પોતાની ઈમાબતની કળા તેમને સોંપી જે 'ગોર' તે પ્રથમના હતા' તે પાછલની 'નરની કલા મળી' એટલે ગોર ને નર બન્ને કળાના સ્વામી પોતે 'સદ્ગોર પીર ઈમામશાહ બાવા' થઈ જુનો કોલ પૂરો કર્યો.

તેમના પુત્ર શી વિષ્ણુ પૂર્ણ કળાએ શ્રી નરઅલી મહંમદશાહ થયા, પોતે શ્રી સદ્ગોર ઈમામશાહ, શ્રી બ્રહ્મા શ્રી નરઅલી મહંમદશાહ, વિષ્ણુને આદ્યશક્તિ, શ્રી બુજુરૂક બેગમ, એ હરિવંશનો ત્રીગુણી કળાનો સ્ટાફ અનાદિ કાળની પ્રથા અનુકુળ અહીં બંધાયો. એની કળા એજ જાણે. સાત્વિક આહારે એ ભેદ સુજે બીજાને રંચ માત્ર ન સમજાય, ને ન મનાય. બીજા સર્વ વિમાસ્યા કરે, તેનો વિરોધ કરતાં જંપે નહિ.

મજકુર હરિવંસે શ્રી સદ્ગોર બ્રહ્મા ઈંદ્ર ઈમામશાહ બ્રહ્મ કળાએ ને એજ દેહીમાં શ્રી વિષ્ણુની કળા પણ એજ દેહીમાં. એટલે બન્ને કળાધારી, શ્રી હરિ ઈમામદીન-શ્રી ઈમામશાહ બાવા થયા. તેમના દીકરા રૂપે શ્રી હરિ વિષ્ણુ, આદ્ય નિરંજન નરઅલી મહંમદશાહ બાવા સોળ કળાસહિતજન્મ્યા. છઠ્ઠીના દિવસે જે સોળ કળા સહિત પંજો લઈ, સત્યવેણી ભાંખી તેમના પુત્ર શ્રી હરિવંશે શ્રી શાહોજી સહાબોદીન બાવા, તેના પુત્ર શ્રી હરિવંશે શ્રી શાહોજી જલાલોદીન બાવા, તેમના પુત્ર શ્રી શાહોજી મુર્તુજાશાહ બાવા તેમના પુત્ર શ્રી શાહોજી અશરફશાહ બાવા દિલ્લી ઔરંગજેબ બાદશાહના સમે પધારી 'અમર દીવો' જપ વીઘા જમીનનો ફર્માન આદિ બાદશાહી લેખો લાવનાર, એશ્રીનો રોજો ધોળકામાં છે. આ પછી અત્રેથી હરિવંશ વીરમી કળા રહિત રહે છે. બારમી સદીના કોલના કારણે શ્રી ગોર, ને શ્રી નર હાલ અલોપ, એટલે ગુપ્ત, કલા રહિત છે. જેથી જગતને અણઉકેલ ગુચવણ માદક આહારે થઈ છે. જ્ઞાને ખોળવાનું છે. સાત્વિક આહારીજ જ્ઞાનના ભેદ પામી, શ્રીજીને ઓળખી આનંદ કરશે. બોલો શ્રી નિષ્કલંકી નારાયણકી જય, જય, જય, સત્ય મેવ જયતે.

સાત વિભાગોની વહેંચણી

દીપનું નામ	હાલનું નામ	ફેરબદલ થવાનું કારણ
૧ જંબુદ્વીપ	હીંદુસ્તાન આસામ બરમાં	આ ઈલાકામાં જામનાં ફળો આમ છે.
૨ શાકદીપ	ઈરાન અને ખુરાસાન	અહીં ફ્રુટ અને બકાલો વધુ રહે છે.
૩ કુમીકદીપ	રૂસજર્મની ચીન જાપાન	અહીં પર્વતો વીશેષ છે અને ક્ષેત્ર ભુમી વધુ છે.
૪ કંન્ચદીપ	ઈટલી અને ગ્રીક	અહીંહવાસીલ બગલા વગેરે વધુ થાય છે
૫ શાલમલદીપ	અરબસ્તાન અને કીનઆન	અહીં રૂ રેશમ જેવું નરમ થાય છે.
૬ કુશદીપ	આફ્રીકાનો ઈલાકો	અહીં ખશ એટલે સુગંધી ઘાસ થાય છે.
૭ પશકરદીપ	ઈંગ્લેન્ડ ફ્રાન્સ સ્પેન	આ ઈલાકામાં પાણી ઘણું છે.

'પદ' ગોરખ વાણી

માયાનું મંડાણ યોગણી, આદ્ય પુરૂષ ઘર ચેલી, મારૂં મન માને તો સંગે ચલું, નકાં ફિરૂં અકેલી.
માયાનું મંડાણ યોગણી. ાા ટેક ાા

કૃતાયુગમાં ઉમૈયા કહેવાણી, શીવ શંભુ ઘર નારી, ભસ્માસુર દાનવ મેં રોળ્યો, હું ઝઘડાથીન્યારી.
માયાનું મંડાણ ાા૧ાા

ત્રેતાયુગમાં સીતા કહેવાણી, રામચંદ્ર ઘર ન્યારી, દશાસર રાવણ મેં રોળ્યો, હું ઝઘડાથી નારી.
દ્વાપર યુગમાં દ્રૌપદી કહેવાણી. પાંચ પાંડવ ઘરનારી, કૈયા કોરવ મેં હણ્યા, હું ઝઘડાથી ન્યીરી.
માયાનું મંડાણ ાા૩ાા

કલિયુગમાં કાળકા કેહેવાણી, આદ્ય પુરુષ ઘર દેવી, પતૈનો પાવો મેં રોળ્યો, હું ઝઘડાથી ન્યારી.
માયાનું મંડાણ ાા૪ાા

ભોગવ્યા વખતે ભારજા કહેવાણી, પુજ્યા વખતે દેવી, પુજ્યા તે તો પામી ગયા, સમય સમયમાં જેવી.
માયાનું મંડાણ ાા૫ાા

મચ્છંદર પ્રતાપે જતી ગોરખ બોલ્યા, આદ્ય અંતથી એવી, પરખ્યા તે તો પુજી રહ્યા, હાલું હેલા ખાતી.
માયાનું મંડાણ ાા૬ાા

સત્પપદ બોધ

જ્ઞાન ૧ પહેલું.

શ્રી બાઇબુઢાઇ વાચા.

કેજીરે ભાઇ! મનુષ્ય જનમ પામી દુઃખ માંહે રહિયેઃ અને દુઃખનો ન આવે પારજી. ૧
કેજીરે ભાઇ! દુઃખ તેતો અતિ દોહલા કહિયેઃ તે શું છૂટવાનો મારગ બતાવોજી. ૨
કેજીરે ભાઇ! દુઃખ શું છોડાવે તે જીવ મોટાઃ તેતો આદ ગુરૂજી સોહેજી. ૩
કેજીરે ભાઇ! આદ ગુરૂ તે હમને બતાવોઃ આદ ગુરૂ કેવા હોએજી. ૪
કેજીરે ભાઇ! ગુરૂ વિના કેમ દુઃખડાજ ટળશેઃ તેનો સાંસો છે જીવને ભારીજી. ૫
કેજીરે ભાઇ! આદગુરૂ કેમ કરી કહિયે! તેનો મારગ હમને બતાવોજી. ૬
કેજીરે ભાઇ! એ દુઃખ હમને બહુ બહુ પીડેઃ તો ભાઇ મને વ્હેલા ઉગારોજી. ૭
કેજીરે ભાઇ! બેનડી તું મારી દુઃખમાં ડુબેલઃ વિરાભાઇ વ્હેલેરા શાએ આઓજી, ૮
કેજીરે ભાઇ! દુઃખ ટળી સુખ સોહેલા થાએઃ તેવા ગુરૂજી હમને બતાવોજી. ૯
કેજીરે ભાઇ! બાઇ બુઢાઇ તારી બેનડીજ બોલેઃ તેની સાય તે વેહેલા કરજોજી.

જ્ઞાન ૨ બીજું

શ્રી સદગોર પીર ઈમામશાહ વાચા.

કેજીરે બાઇ! નાના હતા ત્યારે આપણે ના પુછયુંઃ કે આદગુરૂ કોને કહિયેજી. ૧
કેજીરે બાઇ! આદગુરૂ જે સૌની શુદ્ધજ રાખેઃ શુદ્ધ વિના ગુરૂ નવ હોય જી. ૨
કેજીરે બાઇ! આદગુરૂ તે જે નરને દેખાડેઃ નરવિના આદગુરૂ નવ હોયેજી. ૩
કેજીરે બાઇ! આદગુરૂ તે દોઇ તડ તારેઃ ભૂલડાં કુમારગ લગાવેજી. ૪
કેજીરે બાઇ! દોઇતડ જે ગુરૂ તારેઃ સોહી ગુરૂ શમ્મશ આયાજી. ૫
કેજીરે બાઇ! ધરમ દાઢેરૂ બાઇ ધરમ દાઢેરૂઃ તમે પોતે તે ઘરમાં રહેજોજી. ૬
કેજીરે બાઇ! ધરમ માંહે તો નર્મિજ જોઇએઃ નરમી વિના નર નહિ આવેજી. ૭
કેજીરે બાઇ! નર નારી જ્યારે એકઠા બેશેઃ ત્યારે એકાન્તે વાતજ કીજેજી. ૮
કેજીરે બાઇ! બાપ આપણા નારી થઇ બેઠાઃ ત્યારે અન્નંતનો સોહાગ પાયજી. ૯
કેજીરે બાઇ! તે ગોર પરતાપે ઈમામશાહ બોલ્યાઃ ઈમામ શાહ ઘરમાંહે આવ્યાજી. ૧૦

જ્ઞાન ૩ ત્રીજું.

શ્રી બાઇ બુઢાઇ વાચા.

કેજીરે ભાઇ! પિતાજી એ જે ઘર સેવાજ કીધીઃ અને આશા જેની તમે રાખોજી. ૧
કેજીરે ભાઇ! તે ઘરની સેવા કઇ રીતે કરશો? તેનો મરમ હમને બતાવોજી. ૨
કેજીરે ભાઇ! હમારે પણ તેજ ઘરની આશાઃ તેની સેવાનો ભેદ બતાવોજી. ૩
કેજીરે ભાઇ! સેવા માંહેતો શું? શું? જોઇએ? અને સાથે તે કોણ? કોણ? હોયજી? ૪

કેજીરે ભાઇ! સેવાનાં ટાણાં તે હમને બતાવોઃ તેની વિધિએથી જ્ઞાન સમજાવોજી. ૫
કેજીરે ભાઇ! વ્યવહાર સેવાના હમે નવ જાણુંઃ તેના બંધણ તે હમને બાંધોજી. ૬
કેજીરે ભાઇ! બાઇ બુઢાઇ તેરી બેહનાજ બોલેઃ પિતાજીનાં પ્રતાપે કહેજોજી. ૭

જ્ઞાન ૪ ચોથું.

શ્રી સદગોર પીર ઇમામશાહ વાચા.

કેજીરે બાઇ! સેવાકીજે ત્યારે કોઇનાંલીજેઃ એકાંતે સેવા નરની કીજેજી. ૧
કેજીરે બાઇ! અકધી રાતે હરીની સેવા જકીજેઃ તો નરગુરૂ એકઠા આવેજી. ૨
કેજીરે બાઇ! બોહોંતેર દુઆની જ્યારે જનોઇ પેહેરોઃ તો ધરમબાઇ તમે પામોજી. ૩
કેજીરે બાઇ! પર ધન પર માયાનું તમે ભાવ ન રાખો, પર' પુરૂષ ભાઇ બાપ નિર્ખોજી. ૪
કેજીરે બાઇ! અર્દાશ માંગી હમો એ ઘર રહ્યાઃ હમો ઇસ્ નર હાથ વેચાણાજી. ૫
કેજીરે બાઇ! ચેતી ચાલોતો કાંકણ બંધાવો, કાંકણ બાંધી કાંઇ નવ બોલોજી. ૬
કેજીરે બાઇ! માહદન, જપ તપ નિવા નવ છૂટોઃ તો સતી ભાવે જપ તપ કરજોજી. ૭
કેજીરે બાઇ! આશિષ અરશ કુરશીની પઢવીઃ તે આશિષ વિના કેમ ઓળખોજી. ૮
કેજીરે બાઇ! જ્યાં આવી અન્નંતક્રોડી મળશેઃ ત્યારે તમે ક્યાંરે દેખાશોજી. ૯
કેજીરે બાઇ! સંસાર દિન ચાર હસતાં રમતાં જાશોઃ ઇમામશાહ કહે તમે ચેતીને ચાલજો.૧૦

જ્ઞાન ૫ પાંચમું.

શ્રી બાઇ બુઢાઇ વાચા.

કેજીરે ભાઇ! સંરાસની હમને આશાજ નાહીઃ તિશકા ભેદ હમને જાણ્યાજી. ૧
કેજીરે ભાઇ! જુઠી માયા સબ છોડકર ચલણાઃ સોબીહે દુઃખકા દ્વારજી. ૨
કેજીરે ભાઇ! વખત વેળાની જે જે ભક્તિઃ તે ભાઇજી હમને બતાવોજી. ૩
કેજીરે ભાઇ! કાંકણ તે કેમ બંધાએ? તેનો ભેદ હમને બતાવોજી. ૪
કેજીરે ભાઇ! જપ ને તપ કોને જે કહીયે? તે કરવાની રીત બતાવોજી. ૫
કેજીરે ભાઇ! હમો અજ્ઞની કછુએ નવ જાણું, સાચો મારગ હમને બતાવોજી. ૬
કેજીરે ભાઇ! બાઇ બુઢાઇ અર્દાશ કહેવેઃ અબ હમકુ ભેદ બતાવોજી. ૭

જ્ઞાન ૬ છઠ્ઠું.

શ્રી સદગોર પીર ઇમામશાહ વાચા.

કેજીરે બાઇ! ચાર પોહોર હસ્તાં રમતામાં જાવેઃ તેમા ચાર ઘડી નુરની જાણોજી. ૧
કેજીરે બાઇ! ચાર ઘડીમાં ચાર જોતજ જાણોઃ તેમા બે જોત ગોરની જાણોજી. ૨
કેજીરે બાઇ! સાંજની દુઆ ગત સાંથે કીજેઃ તે ચાર ટાણાં ચાર ઘડી જાણોજી. ૩
કેજીરે બાઇ! કુંભજલ વૃત સૂરભાણએ રાખ્યાઃ તેણે શાહનું રૂપ પિછાણ્યુંજી. ૪

કેજીરે બાઇ! આશિષ દુઆ સૌતેનીજ જાણોઃ તે ગોર નરથી અરજ કરી માંગેજી. ૫
કેજીરે બાઇ! પ્રભાતની વેલાએ સવેરા ઉઠોઃ દાતણ પાણી સર્વે કીજેજી. ૬
કેજીરે બાઇ! આશિષ દાતણની બીબીફાતમાં સું કીજેઃ તે દાતણનું ફળ શાહો દેશેજી. ૭
કેજીરે બાઇ! ચારે જુગમાં અમ્ તમ્ એકજ હુતાઃ તે આજ ગોરની કળામાંહે બેઠાજી. ૭
કેજીરે બાઇ! બાઇ બુઢાઇ તમેને શિખામણ આલુંઃ તે ચિત્તમાં રાખીને ચેતોજી. ૯
કેજીરે બાઇ! બાપને પરતાપે ગોર ઇમામશાહ બોલ્યાઃ તો સેવા વિના કેમ છૂટોજી. ૧૦

જ્ઞાન ૭ સાતમું.

શ્રી બાઇ બુઢાઇ વાચા.

કેજીરે ભાઇ! હું છું ગુનેહ્ગાર બંદી તોએલીઃ તમે કરો તે દયા ભાવજી. ૧
કેજીરે ભાઇ! દયા રાખી વળી ઇમાન રાખોઃ અમે શરણે તમારેજ બેઠાજી. ૨
કેજીરે ભાઇ! ઘટ્ટમાં છે ઘટ્ટને તમારી વાચાઃ તો અમારી નિદ્રાને ટાળોજી. ૩
કેજીરે ભાઇ! નિદ્રાંને ટાળી વળી સુદ્ધ બુદ્ધ દેજોઃ તો દુનિયાનું હિરષ નવ આવેજી. ૪
કેજીરે ભાઇ! દુનિયાને હિર્ષે સર્વે દેવજ ભૂલ્યા, તેની સુદ્ધ ન પોંતી છે કોઇજી. ૫
કેજીરે ભાઇ! તે ગત્ દેજો જેમાં પરદાજ ખુલેઃ બાઇ બુઢાઇ હોશે તેરી દાસીજી. ૬

જ્ઞાન ૮ આઠમું.

શ્રી સદ્દગોર પીર ઇમામશાહ વાચા.

કેજીરે બાઇ! ગુનેગાર તે ગોરના ચોર જ હોએઃ જે વેદ વિચારી નવ ચાલેજી. ૧
કેજીરે બાઇ! વેદ વિચારીને ગોરનરને ધાવેઃ તે કાયકુ ગુનેહ્ગાર હોવેજી? ૨
કેજીરે બાઇ! અરજ કરોગે તો ન્યાય પાઓગેઃ હમ્ તમ્ હેં ગુરૂકે ચેલેજી. ૩
કેજીરે બાઇ! સાહેબ સૌની આશાજ પુરેઃ સોહી સાહેબ હે સુલ્તાનજી. ૪
કેજીરે બાઇ! સેવા વિના બાઇ મેવા ન હોવેઃ મેવા તો સાહેબજીકે નામેજી. ૫
કેજીરે બાઇ! ભણે ગોર ઇમામશાહ એજ વિનંતીઃ પરદા ખોલેગા મેરા અલ્લાહજી. ૬

જ્ઞાન ૯ નવમું.

શ્રી બાઇ બુઢાઇ વાચા.

કેજીરે ભાઇ! પાયા ભેદ અબ્ કાએકુ છુપાઓઃ હમ્તો લઇંગે તુમારી પાસેજી. ૧
કેજીરે ભાઇ! અલ્લાહ ઇમામ હમ્ તો એકજ લેખેઃ ઉન્હેં કરમસેં ભેદ બતાવોજી. ૨
કેજીરે ભાઇ! સમજ વિનાં ઉંધે મારગે હતાઃ જાકુ નહિ આપકી સુદ્ધજી. ૩
કેજીરે ભાઇ! હમહી પાયા તો હમ્હી છુપાવેઃ તુમે દિલ્મે ડર નહિ ધરનાજી. ૪
કેજીરે ભાઇ! પરદા ખુલા અબ્ કાએકુ છુપાઓઃ હમ્ નહિ બોલે કોઇકે આગેજી. ૫
કેજીરે ભાઇ! આપકા કહ્યા હમ્ ચિત્તમાંહે રાખ્યાઃ ગુરૂજી તુમ્ભી ભેદ હમકુ દીઓજી. ૬
કેજીરે ભાઇ! બાઇ બુઢાઇ તમારી બેહ્ના કહિયેઃ બાપ દોનું કાહે એકજી. ૭

જ્ઞાન ૧૦ દશમું

શ્રી સદગોર પીર ઇમામશાહ વાચા.

કેજીરે બાઇ! સાચું બોલો ગુરૂ શું સાચું જ બોલોઃ તો ગુરૂ સૌનો છે નાથજી. ૧
કેજીરે બાઇ! અઢાર ફરજંદ સુલ્તાનજ કહિયેઃ તે સૌ એક બાપકા ફરજંદ લહિયેજી. ૨
કેજીરે બાઇ! ઓલિયા ફરજંદ સુલ્તાનજ કહિયેઃ બાઇ ઉન્કી હે તું તો બેહુનાજી. ૩
કેજીરે બાઇ! ઓલિયા ફર્માનસેં હમ વિન્નતી કહેવેંઃ તો બાઇ બુઢાઇ હે હમારી બેહૂનાજી. ૪
કેજીરે બાઇ! પરદા ખુલ્યા તો હમ્કુ રજાઃ કરો હુંશિયારી શંભારીજી. ૫
કેજીરે બાઇ! ગોર ઇમામશાહ રજાજ દેવેઃ અશ્વારી અપ્ની સંવારીજી. ૬

જ્ઞાન ૧૧ અગિઆરમું.

શ્રી બાઇ બુઢાઇ વાચા

કેજીરે ભાઇ! દિવસ ઉગે ત્યારે ધંધામાંહે બેસીએઃ રાત્રે તો નિંદ્રા આવેજી. ૧
કેજીરે ભાઇ! એ ખટ્ટ પોહોર અમે એમ જ રહિયેઃ તો વૈકુંઠ ક્યાં થકી લહિયેજી. ૨
કેજીરે ભાઇ! સંસારજાુઠો તેમાં કોઇ એક ચેતે, ચેત્યાને દહિંતનું ડર નહિ લાગેજી. ૩
કેજીરે ભાઇ! દુષ્ટિલોક બહુ નિંદાએ લાગેઃતેને સાહેબ ઘાણીમાં પીલાવેજી. ૪
કેજીરે ભાઇ! બાઇ બુઢાઇકી વિન્નતી સુણલોઃ તો હમકું ક્ષમા ખુદા આલેજી. ૫

જ્ઞાન ૧૨ બારમું.

શ્રી સદગોર પીર ઇમામશાહ વાચા

કેજીરે બાઇ! નિંદા થાએતો તેમાં રસ ઘણું જાણોઃ તેમાં રસ ઘણએરૂં આવેજી. ૧
કેજીરે બાઇ! નિંદા સુણો તો હમ્ ઘરના આવોઃ જઇ રહો પીઅરીયા માંહેજી. ૨
કેજીરે બાઇ! ચાચા તાજ દિન નિંદાએ લાગ્યાઃ તે ભરજોબનમાં જીવ દીધાજી. ૩
કેજીરે બાઇ! એવી નિંદા અમારે ચિત્તમાં ન આવેઃચિત્તમાં રાખે નવ જીવાએજી. ૪
કેજીરે બાઇ! જાુમ્લી જમાત સર્વ સ્વાર્થો લાગ્યાઃ પણ અમા્રા પુરકા જીવ કોઇજી. ૫
કેજીરે બાઇ! અમ્રાપુર લેના તો ક્ષમા શું રહેનાઃ ક્ષમા વિના તે નહિ આવેજી. ૬
કેજીરે બાઇ! ગોર ઇમામશાહ અર્દાસ કહેવેઃ કેહેને તે શાહાનિ ઝારીજી. ૭

જ્ઞાન ૧૩ તેરમું.

શ્રી બાઇ બુઢાઇ વાચા

કેજીરે ભાઇ! તમે તો સરવે મેલીને બેઠાઃ અમને સાસરીયામાં રહેવુંજી, ૧
કેજીરે ભાઇ! અમારા સાસરા બહુ બલવંત કહિયેઃ તે સૈયદ જલાલજાની જેવાજી. ૨
કેજીરે ભાઇ! બાદશાહ પીર બહુ વાતું પીછાણેઃ નિંદા એ પીર નીચું જાુએજી. ૩
કેજીરે ભાઇ! લાજ શરમ જ્યારે કુટુમ્બકીનાં રેહવેઃ ત્યારે જીવ્યું નાં જીવ્યું કહેવાએજી. ૪
કેજીરે ભાઇ! તમે નાંગા થઇ ફકીરજ થાશોઃ પણ અમારે કેમ કરી ચાલેજી! ૫

કેજીરે ભાઇ! સ્વાર્થ કારણ કસવે આવી મળશેઃ જો કતલ ચાલેતો નાશી જાએજી. ૬

કેજીરે ભાઇ! બાઇ બુઢાઇ તારી એવીરીતે બોલ્યાઃ જાહેર થઇ નાં રહેવાએજી. ૭

જ્ઞાન ૧૪ ચૌદમું.

શ્રી સદગોર પીર ઇમામશાહ વાચા

કેજીરે બાઇ! મોટપ જોશો તો મેલો નહિ થાશેઃ સંસારમાં વગુતા રહેશોજી. ૧
કેજીરે બાઇ! સાસુ સસરા તેરા મોટેરા કહિયેઃ પણ બાપકા હૈ દર્વાનજી. ૨
કેજીરે બાઇ! તારે મારે હવે કાંઇ નથી બોલવું, આજ દાડાથી કોલેજ મૂકુંજી. ૩
કેજીરે બાઇ! હવે મારે પુરી ફકીરી જ લેવીઃ તે હાંજર બેગની સાથેજી. ૪
કેજીરે બાઇ! હમારી પાસેતો કાંઇ ચીજ નથીઃ તારા ભાઇઓએ કાંઇ નવ દીધુંજી. ૫
કેજીરે બાઇ! તારે બાપે અમને ઇમાન આપ્યુંઃ તસ્બી શાકર હાથસું દીધીજી. ૬
કેજીરે બાઇ! સંસારમાં તમારે હજાર વરસ રહેવુંઃ હમારી અજલ આવીને બેઠીજી. ૭
કેજીરે બાઇ! ભણે ગોર ઇમામશાહ સાંભલો બેનાઃ હવે અરજ હમારી એ જ હોનાજી. ૮

જ્ઞાન ૧૫ પંદરમું

શ્રી બાઇ બુઢાઇ વાચા

કેજીરે ભાઇ! અરજ તમારી તમ આપજ બુજોઃ અરજ અમારી તમ પાસેજી. ૧
કેજીરે ભાઇ! અરજ કરતાં કાંઇ વીલંબનાં કીજેઃ ઇસ અરજમે શાહા નિઝારીજી. ૨
કેજીરે ભાઇ! ક્રિયા કરવી તો આશણ ગ્રહી રેહણાઃતો નાત જાત ભ્રમના નાં રેહેવેજી. ૩
કેજીરે ભાઇ! દીનકે મયાન દો દો તલ્વારનાં છાજેઃ હમ ભુલડાને મારગે લગાડોજી. ૪
કેજીરે ભાઇ! હમે જાણ્યું દોનું મારગ રાખેઃ પણ દીશે છે દોહેલો ઠામજી. ૫
કેજીરે ભાઇ! દીનકા નગારા મેરે દિલ્મેં વાગ્યાઃ હમભી ચલેં તુમ સાથું જીઃ ૬
કેજીરે ભાઇ! બાઇ બુઢાઇ અરજ વિન્નતી બોલેઃ તમે શાંભળો રિશામણા ભાઇજી. ૭

જ્ઞાન ૧૬ સોળમું

શ્રી સદગોર પીર ઇમામશાહ વાચા

કેજીરે બાઇ! તમે પોતાના જીવ કસ્જેજ ચાલો, તે પણ જોત દેખીને તમે આવોજી. ૧
કેજીરે બાઇ! કવણ અર્થે આજકોઇ ન આવે, સૌ કોઇ સ્વર્ગજ માંગેજી. ૨
કેજીરે બાઇ! અમે તો સ્વર્ગ નાનપણમાં જોશું, તે પણ બાપનાં વચન પ્રમાણેજી. ૩
કેજીરે બાઇ! સ્વર્ગ તમે જે આંજેજ માંગો, તે અમે ક્યાં થકી દૈયેજી. ૪
કેજીરે બાઇ! ક્રિયા કરો તો તમે તે ઠામે પોહોંચો, વળી હુરાંઉં શું હોશે મેળોજી. ૫
કેજીરે બાઇ! જીવતા અમરાપુરી કોઇ નવ લેશે, મૂવા પછી કોઇ કોઇને જડશેજી. ૬
કેજીરે બાઇ! ભણે પીર ઇમામશાહ યેહીજ વિન્નતી, ક્રિયા વિના કોઇ નવ્ પામેજી. ૭

જ્ઞાન ૧૭ સત્તરમું

શ્રી બાઇ બૂઢાઇ વાચા

કેજીરે ભાઇ! સંસારનાં સર્વે રંગજ મેલ્યા, હવે ક્રિયાકો ભેદ બતાવોજી. ૧
કેજીરે ભાઇ! જિસ ક્રિયામેં જીવ ધારણ રહેવે, સોહી ધારણકા બેદ બતાવોજી. ૨
કેજીરે ભાઇ! ઘેર ભેઢા અમે બંદગીજ કીજે, જિસ્મે અલ્લાહ મેરા રીઝેજી. ૩
કેજીરે ભાઇ! સુતક્ પાતક્ જઇ દિલ્કા તાલા ખૂલે, અંત્તર મેવા મુક્ત પાવેંજી. ૪
કેજીરે ભાઇ! બાહોંતેર કોઠે બીચ નોબત બાજે, એસા ભેદ હમકુ બતાવોજી. ૫
કેજીરે ભાઇ! નાભી કમલ આગે જંત્રી છાજે, ઉસ્મેભી જોતજ આવેજી. ૬
કેજીરે ભાઇ! બાઇ બુઢાઇ તમારી બેન બોલે, અંમને અજંપા જાપ જ આવેજી. ૭

જ્ઞાન ૧૮ અઢારમું

શ્રી સદગોર પીર ઇમામશાહ વાચા.

કેજીરે બાઇ! ભરજોબન પહેલાં વાળીને લીજે, અને કાળ ક્રોધનાં કીજેજી. ૧
કેજીરે બાઇ! મોટપ માંહે જ્યારે નાનપ લીજે, ત્યારે બ્રહ્મ કલા હ્રદય આવેજી. ૨
કેજીરે બાઇ! ગરીબ મુસાફરની સેવાજ કીજે, તે આગળ હાથ જોડી રહીએજી. ૩
કેજીરે બાઇ! અનસૂયા મહા સતીજ કહીયે, સર્વે ઉન પીછેજ ચાલેજી. ૪
કેજીરે બાઇ! ધ્રુપતિ સરખી કોઇ નાર નાં કહિયે, સો ભી કીશી શું નવ બોલેજી. ૫
કેજીરે બાઇ! માતા કુંત્તા સરખી કોઇ શીળ ન કહિયેઃ જાકું દેવ સલામે આવેજી. ૬
કેજીરે બાઇ! તારા રાણી સરખી કોઇ શીળ ન કહિયે, વિશ્વામિત્ર હાથ વેચાણાજી. ૭
કેજીરે બાઇ! સીતા સરખી કોઇ સતી ન દેખી, જેણે શબ્દ ગુરૂકા રાખ્યાજી. ૮
કેજીરે બાઇ! અયેસા શીળ જબ ઇન્હુને રાખ્યા, બોંહોંતેર કોઠે વાચા દીઠીજી. ૯
કેજીરે બાઇ! જંત્રી વાજા તો ઇન્હું કું શોભે, જિન્ને કાળ ક્રોધે સર્વે કાઢ્યાજી. ૧૦
કેજીરે બાઇ! અજંપાજાપ તો ત્યારેજ આવે, જ્યારે ઇન્ સરીખા જીવ થાએજી. ૧૧
કેજીરે બાઇ! ગોર ઇમામશાહ એવા વાણીજ બોલ્યાઃતે સોહ્બત જોઇને ચાલોજી. ૧૨

જ્ઞાન ૧૯ ઓગણીશમું

શ્રી બાઇ બુઢાઇ વાચા.

કેજીરે ભાઇ! એવીયું વાતું તમે અમને સંભળાવો, તો એ વાતું આગળકેમ ન કહ્યુજી? ૧
કેજીરે ભાઇ! તે વેળામાં અમે ક્યાંજ હોતા? તે ભેદ કથો મોરા ભાઇજી. ૨
કેજીરે ભાઇ! તે વેળા તમે આજજ જાણોઃ તે સતીયું ને પરતાપેજી. ૩
કેજીરે ભાઇ! જે કહો તે હમે આજજ માનેઃ જો ફરમાવો શો શિર ચઢાવુંજી. ૪
કેજીરે ભાઇ! કામ ક્રોધ અહંકારજ મેલ્યા, કહો તો કોઇ શું વાત ન કીજેજી. ૫
કેજીરે ભાઇ! આસણદીઓ હવે આશ તમારી, ગોર કબીર દીનકી હિંયાળીજી. ૬

કેજીરે ભાઇ! જાગો જાગકા અબ્ ભારજ ટાળો, તો મેળા બીબીયો કાજ હોવેજી. ૭

કેજીરે ભાઇ! જોત વિના કછુ આનંદ ન હોવે, ખાલી ભાંડે કામ ન સીજેજી. ૮
કેજીરે ભાઇ! બાઇ બુઢાઇ કી વિનંતી અયેશી, હવે ચિત્તરાખો મોરા ભાઇજી. ૯

જ્ઞાન ૨૦ વીશમું

શ્રી સદગોર પીર ઇમામશાહ વાચા

કેજીરે બાઇ! સુનો જ્ઞાન અબ ચિત્તજ ધરના, અને દુઆ સુનંત સબ સંવારોજી. ૧
કેજીરે બાઇ! દુઆ સુનંત જબ તમકું આવે, તબ ઘટમાં જોત હોવેજી. ૨
કેજીરે બાઇ! ઘટકી જોત જબ દિલ્માં આવે, તબતાલી બોહોંતેર કોઠે લાગેજી. ૩
કેજીરે બાઇ! તાલી આવે ત્યારે તાલાજ ખુલે, તબ અનાજ કોઇ પેટભર નાં ખાવેજી ૪
કેજીરે બાઇ! જંતર તબ જોર કરેગા, તબ અજંપા જાપ ઉઠેગાજી. ૫
કેજીરે બાઇ! આપ ઘરમે બોહોત દ્રષ્ટિ પોહોંચી, તબ હમ્ તુમ વલી ભેળા હોવેજી. ૬
કેજીરે બાઇ! ભણે ગોર ઇમામશાહ, હવે વિલંબના કીજેઃ હાથે રાંધીનેજ ખાજો. ૭

જ્ઞાન ૨૧ એકવીશમું

શ્રી બાઇ બુઢાઇ વાચા.

કેજીરે ભાઇ! દુઆ સુન્નતકા હમ્ ભેદનાં જાણે, તમ્ આપ હમ્કુ શિખાવોજી. ૧
કેજીરે ભાઇ! ખાણા પીણા હમ્ હાથું પકાવેં, અબ દાસીશું કામ ન લેણાજી. ૨
કેજીરે ભાઇ! તમે કહો તે ધંધોજ કરેંઃ ભાંત ભાંતકા ગુલ શીવેંજી. ૩
કેજીરે ભાઇ! ઉસ ધંધેમેં લેકર ખાનાજ ખાવેં, ઓર પેટકુ પાટા ભી દેવેંજી. ૪
કેજીરે ભાઇ! જિસ બાતુંમેં અલ્લાહ નબી રાજીઃ ઉસ્મે મારગ સોહેલા પાવેંજી. ૫
કેજીરે ભાઇ! આપણે નાના દાદા ઉપર કશણીજ બીતીઃ આપણે ઉસસે મોટેરા નાંહીજી. ૬
કેજીરે ભાઇ! બાઇ બુઢાઇ કી વિન્નતી સુણોઃ હમ્તો શાહોજી કે હાટ બેચાણાજી. ૭

જ્ઞાન ૨૨ બાવીશમું.

શ્રી સદગોર પીર ઇમામશાહ વાચા

કેજીરે બાઇ! વિન્નતી તમારી હમ્ ચિત્તમાં જ રાખું, તો ચિત્ત મન એક પીછાણોજી. ૧
કેજીરે બાઇ! શિર દીધું ત્યારે કેવોજ ભય છે? તે ભયને તમે મેલી દેજોજી. ૨
કેજીરે બાઇ! સત્પંથસેવ્યામાં ભય છે કેવો? સત્પંથ શું રાખો સેવાજી. ૩
કેજીરે બાઇ! જીકર ફીકર પેહેલાં ચિત્તમાંજ રાખોઃ તો દુઆ શુન્નત શિર લેજોજી. ૪
કેજીરે બાઇ! દુઆ શુન્નત મવ્લાઅલીકી કહિયેઃ જિસ્કે જાપશેં બરકત્ આવેજી. ૫
કેજીરે બાઇ! બરકત્ આવે ત્યારે સબ કુચ્છ પાવેઃ તો ઇમાન ભી સાબિત્ રહેવેજી. ૬
કેજીરે બાઇ! ભણે ગોર ઇમામશાહ કેટલું સમ્જાવુંઃ તમે થોડા માંહેથી થોડું લેજોજી. ૭

જ્ઞાન ૨૩ ત્રેવીશમું

શ્રી બાઈ બુઢાઈ વાચા.

કેજીરે ભાઈ! ક્ષોભ કારણ બહુ દુઃખ દોહલાઃ પેહેલું આશણ દૂધ જ જોઈએ જી. ૧
કેજીરે ભાઈ! દૂધ આચરણ તે તમે જ થાઓ, તો હમકૂ ભી દૂધ સોહાવેજી. ૨
કેજીરે ભાઈ! મેરમનો શું કામજ દીશેઃજો દયા કરો મોરા ભાઈજી. ૩
કેજીરે ભાઈ! જગ્યા મગ્યા પહેલીજ માટીજ જોઈએ, સોહી માટી મેરી કાયાજ જાણોજી. ૪
કેજીરે ભાઈ! મેરણ એક તિલ હમ્કુ ચખાવોઃ દુજા કાએકો મેરમ ચાહિયેજી. ૫
કેજીરે ભાઈ! ગ્રથગોલો જ્યારે આવી તરેહ મળેઃપછી ક્યશા વલોણા વલોવેજી. ૬
કેજીરે ભાઈ! બાઈ બુઢાઈ છોટેરી આંખેઃ અને અપના જીવને સમ્જાવેજી. ૭

જ્ઞાન ૨૪ ચોવીસમું

શ્રી સદગોર પીર ઈમામશાહ વાચા.

કેજીરે બાઈ! સમ્જાવવું બહુ મુશ્કિલ જાણોઃ એવા સમૂજે તો સારા સંસારજી. ૧
કેજીરે બાઈ! ઔટ ક્રોડ બ્રહ્માએ તપ્ સાધ્યાઃતો મેરમાઉન હાથનાં આયાજી. ૨
કેજીરે બાઈ! નવખંડ પૃથ્વી સલામજ કીધાઃ તોએ મેરમ કિન્ને નાં દીધાજી. ૩
કેજીરે બાઈ! અઢાર ભાર વનસ્પતિ પાન પાન સોધ્યાઃ તોભી મેરમ હાથું નાં આયાજી. ૪
કેજીરે બાઈ! સાત સાહેરમાં જાકર સોધ્યાઃ તોએ મેરમ નાંહી પાયાજી. ૫
કેજીરે બાઈ! ગ્રથ ગોલોભી તબ હાથું જ આવેઃ જબ સાચા મેરમ હાથ લાગેજી. ૬
કેજીરે બાઈ! ભણે ગોર ઈમામશાહ સાંભળો બેનાઃ આતો મેરમ મલશે દોહલાજી. ૭

જ્ઞાન ૨૫ પચીસમું

શ્રી બાઈ બુઢાઈ વાચા.

કેજીરે ભાઈ! નવખંડ પૃથ્વી તો નારાયણ બૂઝેઃ ઉંવાંસે રસ હમકું દેણાજી. ૧
કેજીરે ભાઈ! ઔટ ક્રોડ બ્રહ્મા હમ્ તુમ્કું જાણેઃ ઓર કાહેકું ઢુઢણ જાવેંજી. ૨
કેજીરે ભાઈ! અઢાર ભાર વનસ્પતિ તેરે હાથકે નીચે, પાંત પાંત હે તેરા મુખજી. ૩
કેજીરે ભાઈ! સાત સાહેર તેરી કાયાજ ભણિયેઃ હમ્ ઉંવાંસે મેરમ માંગેજી. ૪
કેજીરે ભાઈ! બાઈ બુઢાઈ તુમે કિત્તાક કેહેવેઃ તુમ દયા કરોને દિવાનજી. ૫

જ્ઞાન ૨૬ છવીસમું

શ્રી સદગોર પીર ઈમામશાહ વાચા.

કેજીરે બાઈ! દીવાન હાકમ્તો અલ્લાહકું કહિયેઃ જિસ્કી કુદરત સબ્ પસારીજી, ૧
કેજીરે બાઈ! સબકુચ્છ યેહ મેરી કાયામે કીનાઃ સો હમ્ તો હૈ ગરીબ નિઝારીજી. ૨
કેજીરે બાઈ! હમ્ તુમ દોનું એકજ હીંગેઃ પણ શબ્દ રૂપજ ન્યારાજી. ૩

કેજીરે બાઈ! શબ્દ દેવે તબ બુદ્ધજ આવેઃસો કાચે પાઈએ બુદ્ધ નાંહીજી. ૪

કેજીરે બાઈ! કાચે પાઈએ જે કોઈ બુદ્ધજ રાખેઃ સોતો ફિર ફિર અવ્તાર લેવેજી. ૫
કેજીરે બાઈ! અવ્તાર લિઆતો જન્મ ગમાયાઃ તો કહાંસે મુક્તિ માંગેજી. ૬
કેજીરે બાઈ! ભણે ગોર ઈમામશાહ શાંભલો બ્હેનાઃ સમજ વિના શુદ્ધ નહિ પાવોજી. ૭

જ્ઞાન ૨૭ સત્તાવીશમું

શ્રી બાઈ બુઢાઈ વાચા.

કેજીરે ભાઈ! ખોજી ખોજી હમ મારગ પાયાઃ સો કાચા મારગ નહિ જાણુંજી. ૧
કેજીરે ભાઈ! અવ્તાર હમારા ઈસ્ ઘરમાં આયાઃ તબ સંદલ સૂરાણ સંવાર્યાજી. ૨
કેજીરે ભાઈ! અન્નતકા ધણી મેરા બાપજ કહિયેઃ જિસ્કુ સરવે સૂજના હોતીજી. ૩
કેજીરે ભાઈ! જિસ્કી શરણાગત્ સબકોઈ રેહેવેઃ ઉન્કી યુક્તિ ન્યારી જાણોજી. ૪
કેજીરે ભાઈ! ઉન્કે મુખશે હમ્ યુંહી સૂન્યા, કે હમ્શે મોટેરા ભી હોવેજી. ૫
કેજીરે ભાઈ! એસા શબ્દ હમ્ બાવાકા શુનિયાઃ તબહી હમ્ તુમ્કું કેહવેંજી. ૬
કેજીરે ભાઈ! ભણે બાઈ બુઢાઈ સુણો મોરે મોટાઃ યેહી ભેદકી શુદ્ધ હમ પાઈજી. ૭

જ્ઞાન ૨૮ અટ્ઠાવીસમું

શ્રી સદ્ગોર પીર ઈમામશાહ વાચા.

કેજીરે બાઈ! ભેદ પાયા ઓ હમ્કુ બતાઓઃ હમ્ભી શુદ્ધ કછુ પામેજી. ૧
કેજીરે બાઈ! શુદ્ધ આવે તબ બુદ્ધભી આવેઃ હમ્ હેં નાનેરા તેરા ભાઈ. ૨
કેજીરે બાઈ! અન્નતકા ધણી તેતો મોટેરા હિયેઃ જિસ્કી શાખ નવખંડ માંહીજી. ૩
કેજીરે બાઈ! ઉન્કે મુખકી બાતાં જો સુનિયાંઃઉસ્કી હમ્કુ ખબર કછુ નાહીંજી. ૪
કેજીરે બાઈ! ખબર મીલે તો ઉસ શબ્દ પર ચલનાઃતબ હી મેલા દિનકા પાવેજી. ૫
કેજીરે બાઈ! દિનકા મારગ એહીજ કહિયેઃ શબ્દ શુણિયે અપ્ને કાનજી. ૬
કેજીરે બાઈ! ભણે ગોર ઈમામશાહ હમ્કુ શંભલાવોઃ તો મોક્ષ મારગ હમ્ભી પાવેંજી. ૭

જ્ઞાન ૨૯ ઓગણત્રીસમું

શ્રી બાઈ બુઢાઈ વાચા.

કેજીરે ભાઈ! મોક્ષ મારગકી સુનોરે બાતાંઃ હમ્શે પૂંછો ભલે યેહી ધાતાંજી. ૧
કેજીરે ભાઈ! સોને રૂપેકા હે વેઢ તુમ્ હાથેઃ ઔર ત્રુઆ કડિયા બિરાજેજી. ૨
કેજીરે ભાઈ! ત્રુઆ કડિયાકી શુદ્ધજ હોવેઃ તો હમ્મી સોનેકા મૂલ પાવેંજી. ૩
કેજીરે ભાઈ! જિસ વખત બાપે જામા સમાર્યાઃ તબ હમ્ હજુરીમાં બેઠાજી. ૪
કેજીરે ભાઈ! સેહેદ શાકર જબ હમે મૂખમાંહી દીતીઃ તબ બાવા વચન યેહી બોલ્યાજી. ૫
કેજીરે ભાઈ! જાગતી જોત સબ તુજકુ હી દીનીઃ યેહી બાવાકે મુખશે શુનિયાજી. ૬
કેજીરે ભાઈ! નવખંડ માંહે તમને બ્રહ્માજ કહિયેઃ અયેશા શબ્દ હમ્ને પાયાજી. ૭

કેજીરે ભાઈ! ભાઈ બુઢાઈ સાચી વાતજ કહેવેઃ છેડા તુહ્મારા તબ્હીશેં પકડ્યાજી. ૮

જ્ઞાન ૩૦ ત્રીશમું

શ્રી સદગોર પીર ઈમામશાહ વાચા.

કેજીરે બાઈ! તેનો છેડો પકડો જેણે નવખંડ સર્જયાઃ અને સર્જયા તે સંસાર સારાજી. ૧
કેજીરે બાઈ! આદ બ્રહ્મા તે તો સાચાજ જાણોઃ જિસ્થી ચારે વેદ પ્રકાશ્યાજી. ૨
કેજીરે બાઈ! બાપની વાતું જો ચિત્તમાંહી ધરશોઃ તો તમ્કું ભાઈ! નહિ બોલાવેજી. ૩
કેજીરે બાઈ! માતા દેવે તમ્કું તમારે ભાઈ જ દેવેઃ દેવે સો માન બોહોતેરાજી. ૪
કેજીરે બાઈ! અમારી પાસે તો ખાવા પીવા નાહીઃ અને નાંહી જામ્લી જમાતજી. ૫
કેજીરે બાઈ! ખાવા પીવાની હમને ઓશિયાળીઃ હમ્શું બોહોત નહિ કછુ હોવેજી. ૬
કેજીરે બાઈ! ગુરૂ ઈમામશાહકી શુણો વાણી, એસા ભૂખ્યા હે પેટ અપારી જી. ૭

જ્ઞાન ૩૧ એકત્રીસમું.

શ્રી બાઈ બુઢાઈ વાચા.

કેજીરે ભાઈ! ભૂખ્યા તુષ્યાકુ ખુદા રોટીજ દેવેઃ ઓર માનતો બ્રહ્માજી હાથુંજી. ૧
કેજીરે ભાઈ! જામ્લી જમાતસર્વ ખુદાકા કહિયેઃ ઓર ધન્ન માલહે સબ્ તેરાજી. ૨
કેજીરે ભાઈ! મેરા માલ હે સો તેરી સાત પેઢી ખાવેઃ ભલે ખાએ હમ્કું હે ઉઠણાજી. ૩
કેજીરે ભાઈ! તેરી ફકીરી સો હમ્હી કબૂલીઃ કબૂલીંગે કાજી મુલ્લાં પાસેજી. ૪
કેજીરે ભાઈ! દિનકા સોદા સો ખંડા કેરી ધારઃ જો કાહેર હોયેસો નર્કે જાવેજી. ૫
કેજીરે ભાઈ! હિરામોતીકી અબ ગાંઠડી કીનીઃ જિસ્મે મોક્ષ મારગ્ સબ કીનાજી. ૬
કેજીરે ભાઈ! ભણે બાઈ બુઢાઈ ઉમ્મત નબીકીઃ અબ છેડા મેરે શિર પર વાશોજી. ૭

જ્ઞાન ૩૨ બત્રીસમું.

શ્રી સદગોર પીર ઈમામશાહ વાચા.

કેજીરે બાઈ! ઉમ્મત નબીકી સારા સંસાર જાણોઃ ત્યું પીર પેગામ્બર શુલ્તાનજી. ૧
કેજીરે બાઈ! સબ નબીયું મેં હે મહમ્મદ શિરદારઃ જિસ્પે કુર્આન ઈર્ફાન આયાજી. ૨
કેજીરે બાઈ! અબ કરલો જીવકી મુક્તિકી બાતાંઃઅબ દૂજી બાતાં નવ કીજેજી. ૩
કેજીરે બાઈ! દુજી બાંતો માંહે ભેદ ન આવેઃ કરો અબતો ભેદકી બાતાંજી. ૪
કેજીરે બાઈ! નહિ ઠામ નહિ ઘર હે હમારાઃ અને નાંહિ કાંઈ તકિયાજ કીનાજી. ૫
કેજીરે બાઈ! હાજર બેગશું હમ અરજજ કીનાંઃ ઓર દુઆ સુન્નત ભેદ લીનાજી. ૬
કેજીરે બાઈ! હાજર બેગશું જઈ કુમ્ભજલ થપાવોઃ પીછે થપાવો હમારે હાથેજી. ૭
કેજીરે બાઈ! ભણે ગોર ઈમામશાહ ઈમાન જ રાખોઃ નહિકાં દિન દુનિયાં બેથી જોશો. ૮

જ્ઞાન ૩૩ તેત્રીસમું.

શ્રી બાઈ બુઢાઈ વાચા.

કેજીરે ભાઈ! દિન દુનિયાંશું જબ હમ્ જાવેં: તબ બંધન તુમારા ક્યું રેહવેજી. ૧
કેજીરે ભાઈ! હાજરબેગ આગલ હમ્ કિશ વખત જાવેં: સોહી જાનેકા વખત ફર્માવોજી. ૨
કેજીરે ભાઈ! સોહીવખત હમ્ ચિત્તમાંહે રાખેં: ઓર ઠામ ઠેકાણા બતાવોજી. ૩
કેજીરે ભાઈ! કોનસા ઠામ ને કોન ઠિકાના: સોહી બેદ કહો મેરે ભાઈ. ૪
કેજીરે ભાઈ! જોત જાુગત હમતો કબુઅ ન દેખી: ઓર નાંહી બૂઝે ઉસ્કા ભેદજી. ૫
કેજીરે ભાઈ! તુમ્હી બતાવો હમ્કો યેહ ભેદ: તો જાવેં હાજરબેગકે પાસેજી. ૬
કેજીરે ભાઈ! નહિ કછુ જાને નહિ કછુ બૂઝે: સોક્યુંકર જાવેં ઉન્કે આગેજી. ૭
કેજીરે ભાઈ! હાજરબેગકું ક્યુંકર બુલાવેં? સોહી ભેદ બતાવો મોરા ભાઈજી. ૮
કેજીરે ભાઈ! બાઈ બુઢાઈ ભણે જજમાન તેરી: હમ્કું શબ્દ શિખાવો મોરા પીરજી. ૯

જ્ઞાન ૩૪ ચોત્રીસમું.

શ્રી સદગોર પીર ઈમામશાહ વાચા.

કેજીરે ભાઈ! શબ્દ કે જજમાન સબ કોઈ હોવે: પણ સાચા નબી સબકા પીરજી. ૧
કેજીરે ભાઈ! અપ્ને ઘરમે જજમાની કેશી? અપ્ને અધીકે હેં ગુલામજી. ૨
કેજીરે ભાઈ! હાજરબેગ તો અપ્ને દરવાજે રેહતા: પણ દૌલત બાપે ઉન્કુ દીતીજી. ૩
કેજીરે ભાઈ! ઉન્કુ શુદ્ધ સબ પિયુજી કેરી: હમ્તો હેં બાલક સ્વરૂપજી. ૪
કેજીરે ભાઈ! બારકે બારણે બેઠક જ હોતી: ત્યાં થાપના થાતી સાચજી. ૫
કેજીરે ભાઈ! તમારે સસરે કે ઘેર કુરાન બોતેરા: ઓર તસ્બી કુરાનકી બૂઝેજી. ૬
કેજીરે ભાઈ! હમારે ઘરમેંબી કુરાનજ બૂઝેં: ઓર અવર કછુ નાંહી જાણેજી. ૭
કેજીરે ભાઈ! સોહી બાતાં જો જાહેર હોવે: તો મુસ્લમાન નીકલકર મારેજી. ૮
કેજીરે ભાઈ! ભણે ગોર ઈમામશાહ હમ્કુ હે બીક: ઉસ કારણ થર થર કાંપેજી. ૯

જ્ઞાન ૩૫ પાંત્રીસમું.

શ્રી બાઈ બુઢાઈ વાચા.

કેજીરે ભાઈ! થર થર કાહેકું મન ખોફજ રાખો: હમ્ સબ બૂઝે તમ્ બાતાં. ૧
કેજીરે ભાઈ! સત્પંથી રાહ સાચી જ જાણું: ઈન્ના હમ્બી સમ્જે હેં સારજી. ૨
કેજીરે ભાઈ! બાપકે ડેલેમેં કરેજો પૂજા:તો જો ચાહિયે સો હમહીં મંગાવેંજી. ૩
કેજીરે ભાઈ! આંડ ગ્રથ ઓર પાની ચાહિયે: ઔર મેવા અનેક મંગાવેજી. ૪
કેજીરે ભાઈ! એલચી જાવંત્રી ઓર જાયફલ ચાહિયે: લવિંગ ઔર કુચ્છ સામાનજી. ૫
કેજીરે ભાઈ! ઠામણા વાસણ સારે મંગાવું: જો મુખશે બોલો સોહી લાવુંજી. ૬
કેજીરે ભાઈ! હમ્માલ મજુરને પરદા મંગાવું: લાકડાં લોઢાં કહો સોહીજી. ૭

કેજીરે ભાઈ! ઉંચ બીચ હમ જાકર લાવેં: ઔર સબ કુચ્છ તુમકું દીયાજી. ૮

કેજીરે ભાઈ! કિત્તે હજાર રૂપે નગદ દેવે? ગુલામ ચાહિયે હજુરજી. ૯

કેજીરે ભાઈ! હાજરબેગકું જો ઘોડા ચાહિયે? તો હમ દેવેં જોડ વેલાજી. ૧૦

કેજીરે ભાઈ! કહો તો ઓલિયાસેં મેળા કરાવે? ઓર કાજી પાદશાહકી મોહોરાંજી. ૧૧

કેજીરે ભાઈ! સર્વે જમાતું તમ પાસેજ આવેં: તમારી રજા વિનાં કાંઇ નહિ હોવેજી. ૧૨

કેજીરે ભાઈ! જો મેરી માયાસો તુમ્કું હલાલ: તમુ છોડો સો હમ ખાવેંજી. ૧૩

કેજીરે ભાઈ! બાઇ બુઢાઇ એણીપેર બોલ્યા: હમ તો શબ્દું તેરે બંધાણાજી. ૧૪

જ્ઞાન ૩૬ છત્રીસમું.

શ્રી સદગોર પીર ઈમામશાહ વાચા.

કેજીરે બાઈ! હમ શું બંધાણા તબ ક્યેસી માયા? માયાકા નહિહે રંગાજી. ૧

કેજીરે બાઈ! બીછાણા દીયાને મેવાજ લેણા:તબ લેકર ક્યાસો કરનાજી. ૨

કેજીરે બાઈ! જુમે રાતે તમ આપ પધારો: અને ધુપ દિવા રચના કરનાજી. ૩

કેજીરે બાઈ! કુમ્ભ જલકા જબ શબ્દજ લેના: પીછું હમ તુમ્કો શબ્દજ કહેનાજી. ૪

કેજીરે બાઈ! બોહોત કેહેણએસે કછુ કામજ નાંહિ: હમ ઓર હાજરબેગ સિધાવેંજી. ૫

કેજીરે બાઈ! તમારે કાજ હમ ઈત્ના દિન રેહેવે, પીછે હમકું હુકમ સર રેહેણાજી. ૬

કેજીરે બાઈ! જુગત દેખી તુમ મુક્તશું રેહના: કાયા કાલે ચલ જાશેજી. ૭

કેજીરે બાઈ! તેરી માયા લેઇ હમ જો ખાવે: તો ધર્તિ આકાશ બિચ ક્યું રેહેવેજી. ૮

કેજીરે બાઈ! તેરા મેરા ખેલ જબ જાહિર હોયગા: તબ સમુદ્ર છલેગા પાણીજી. ૯

કેજીરે બાઈ! છાની બાતાં જબ જાહેર હોયગી: તબ મચ્છાશિર જોર એક આવેજી. ૧૦

કેજીરે બાઈ! જિત્તા મચ્છા જાહેર જો હોવે: તિત્તા તો જાહેર જો દેખેજી. ૧૧

કેજીરે બાઈ! સાહેર ભરિયા શો કોઇ કોઇ પીવે: જો પીવે સો પાકજ હોવેજી. ૧૨

કેજીરે બાઈ! ભણે ગોર ઈમામશાહ હમ સ્વર્ગ જાએગે: સો તમકું કહુ સાચી બાતજી. ૧૩

જ્ઞાન ૩૭ સાડત્રીસમું.

શ્રી બાઇ બુઢાઈ વાચા.

કેજીરે ભાઈ! સાચી બાતાં તે તો સાચી જ કહિયે: સાચા બિના સ્વર્ગનાં પામેજી. ૧

કેજીરે ભાઈ! જુમેરાતકું જો હમ ડેલે બિચ જાવેં: સો એકલી કે લોડિયાં સાથજી. ૨

કેજીરે ભાઈ! એકલી તે આધી રાતકુંજ આવેં: સો હાજર બેગકું કેહ છોડોજી. ૩

કેજીરે ભાઈ! મેવા દુઆ કોન લેકર આયગા? સો તુમ કહો ઉસ્કા ભેદજી. ૪

કેજીરે ભાઈ! બીબી રાતકું ચલ કર આઇ: સો આઇ પિયરીયે દ્વારજી. ૫

કેજીરે ભાઈ! આગળ આવી ગુરૂ ઈમામશાહ બેઠા: હાજરબેગ દરવાજે બહારજી. ૬

કેજીરે ભાઈ! બાઇ બુઢાઇ એવી વિન્નતી બોલે: બિરદ પાલો ગુરૂ સાચાજી. ૭

જ્ઞાન ૪૦ ચાલીસમું.

શ્રી સદ્દગોર પીર ઈમામશાહ વાચા.

કેજીરી બાઈ! પીઅર કે ઘરમાં ધરમ રચનાં: તે પહેલી થાપના હજરબેગ કર્તાજી. ૧
કેજીરી બાઈ! યેહ મુખી પિતાજી કે ધર્મ કાજ કહિયે, બાલક પીર સર્વે જાણેજી. ૨
કેજીરી બાઈ! ઉન્કે હાથમે અપને બાલક ખેલે: તાકે આગે છુપી કહાં જાવેંજી. ૩
કેજીરી બાઈ! હાજરબેગ અસલ ગુલામ હામારા: સો હમ્ ચીચા કર બોલેજી. ૪
કેજીરી બાઈ! બાપકા વચન હમકો અયેસા જોહે:કે હાજારબેગ કે સાથ ચલનાંજી. ૫
કેજીરી બાઈ! પેહેલી થાપ હાજરબેગ કરેગા: હમ તુમ જા નુર પીવેંજી. ૬
કેજીરી બાઈ! ભણે ગોર ઈમામશાહ શાંભલો બ્હેનાં: કાયા કાલે ચલકર જાવેજી. ૭

જ્ઞાન ૪૧ એકતાલીસમું

શ્રી બાઈ બુઢાઈ વાચા.

કેજીરી ભાઈ! કાલે કાયા ચલકર જાશે: પણ સંપુરણ બચન અમ્મર નાંહીજી? ૧
કેજીરી ભાઈ! જો ફર્માવો સો હમ શિર ચડાવે: હાજરબેગ બુઢ્ઢા પિછાણેજી. ૨
કેજીરી ભાઈ! પહેલી થાપનાં હાજબેગજ દેવે: હમ હાથું કર કર લેવેંજી. ૩
કેજીરી ભાઈ! વાંચાકા ભણિયા તમારે જો રેહેવે: તો હમ્ ચાલેં તમારી સાથેજી. ૪
કેજીરી ભાઈ! ચલકર તુમ આપ બેચોગે! તોબી ઈમાન નહિ જાવેજી. ૫
કેજીરી ભાઈ! હમ્ તમારી શરણેજ રેહેવેં: હમારે તુમ હો બડેરે ભાઈજી. ૬
કેજીરી ભાઈ! અયેશા જ્ઞાન બાઈ બુઢાઈ બોલ્યા: હમકુ અમીરસ પાઓજી. ૭

જ્ઞાન ૪૨ બેંતાલીશમું

શ્રી હાજરબેગ વાચા.

કેજીરે બેટી! શુણો વેણ હમારા ચિત્ત રાખો: અબ બાત્વાતો હે નાના રૂપજી. ૧
કેજીરે બેટી! હમ્ બુઢ્ઢા બોહોત દિન્ જ હુવા: તમારે ઘરમે જોબન સ્વરૂપજી. ૨
કેજીરે બેટી! ભાઈ બેન જ્યાં તમે સ્વર્ગે બેશો, ત્યાંભી હમ્ તુમારા ગુલામજી. ૩
કેજીરે બેટી! જિન્નતી મેવા તુમારે હમકુ દેવા:હમ્હેં તુમારા ગુલામજી. ૪
કેજીરે બેટી! કિત્તે અવ્તાર હમ્ ગુલામીમે આયા: અબ્ અમ્મર હોવેં તમ હાથુંજી. ૫
કેજીરે બેટી! જિન્ને જાણ્યા ઉન્ને મારગ પાયા: બિન્ જાણએ માગર ન પાવેજી. ૬
કેજીરે બેટી! મારગ પાયા સો ઉસ્ને છુપાયા: ગુરૂ વચને મારગ સૂઝેજી. ૭
કેજીરે બેટી! ગુરૂ પ્રતાપે હાજરબેગ બોલ્યા: તે બાઈ બુઢાઈકે પાઉંજી. ૮

જ્ઞાન ૪૩ તેંતાલીશમું.

શ્રી બાઈ બુઢાઈ વાચા.

કેજીરે બાવા! હમ્તો આયા ભાઈકે સંગાતે: તુમ તો હો બુઢ્ઢાપણ માંહેજી. ૧

કેજીરે બાવા! બાવા કે દરવાજે દરવાની કર્તાઃ તો તુમ્કુ સર્વે કુચ્છ સુઝેજી. ૨
કેજીરે બાવા! અબ્ હમ્કુ ધરમજ આપોઃ કે સત્પંથકા મારગ હમ્ પાવેજી. ૩
કેજીરે બાવા! જિન્નતી મેવા હાજરબેગ માંગેઃ પણ હમ્તો હેં ગુનેહ્ગારજી. ૪
કેજીરે બાવા! બાપકે પ્રતાપે બાઇ બુઢાઇ બોલ્યાઃ શરણાગત્ સાહેબ પાયાજી. ૫

જ્ઞાન ૪૪ ચાંવાલીશમું.

શ્રી બાઇ બુઢાઇ વાચા

કેજીરે ભાઇ! તમારી પાસેથી નિરાશ ફરિયાઃ તમે હમને ભેદમાં કહ્યાજી. ૧
કેજીરે ભાઇ! ઘેર જઇને રોવાને લાગ્યાઃકંઇ કામમાં મન્ નવ રહ્યાજી. ૨
કેજીરે ભાઇ! બેલી થઇ મારી દાસી બેનડીઃજનું નામ મરિયમ જાણોજી. ૩
કેજીરે ભાઇ! મને રોતી જોઇ મારી પાસેજ આવી, હમ્ને વાત દિલાશાની કહેવેજી. ૪
કેજીરે ભાઇ! કારણ સોવાનું ઘણું ઘણું પૂંછે, હમે તે શું ધ્યાન નાં દીધુંજી. ૫
કેજીરે ભાઇ! છેવટે હમે ઘણા ગભરાયા, ત્યારે મરિયમ બેનડી બોલાવીજી. ૬
કેજીરે ભાઇ! તમોએ હમને મુરિદ ન કરિયાઃ ને ગવાહી સત્પથની માંગીજી ૭
કેજીરે ભાઇ! હમે જાણ્યું હમ્ને ત્રીશકાર કરિયાઃ તે વતું સર્વે પૂરી કીધીજી. ૮
કેજીરે ભાઇ! મરિયમ બેની મારી ખુશી થઇ બોલીઃ તમ ભાગ્યવડા કરી જાણોજી. ૯
કેજીરે ભાઇ! હમો મરિયમપર ક્રોધે ભરાણાઃ એવે કારણીયે એમ બોલ્યાજી. ૧૦
કેજીરે ભાઇ! મરિયમ બેની એમજ બોલીઃ તમે શુણોને શિરતાજજી. ૧૧
કેજીરે ભાઇ! ભાઇયે તમારે માર્ગ દેખાડ્યાઃ જે સત્પંથની રીત કહીયેજી. ૧૨
કેજીરે ભાઇ! મુખી ગવાહી તમારીજ દેશે, જે બુઢાઇ બાઇ સત્પથી જાણોજી. ૧૩
કેજીરે ભાઇ! મુખી હાજરબેગ આગલ કાંકણ ભારવોઃ તે શાક્ષીએ પીર પાસે જાઓજી. ૧૪
કેજીરે ભાઇ! સત્પંથી વિના પીર હાથ નાં ઝાલેઃ તેથી ગવાહી સત્યની માંગેજી. ૧૫
કેજીરે ભાઇ! મરિયમ બેની કહે હું સત્પંથીઃ મુખી શાક્ષીએ મુરીદ મુને કીધીજી. ૧૬
કેજીરે ભાઇ! તેરે વાતમેં તમ્નેજ કીધીઃ બીબી ચિંતા તે જીવની તમે કરજોજી. ૧૭
કેજીરે ભાઇ! એ વાતું શુણી હમો મુખી પાસે ગયાઃ ત્યાં નિમકાંકણ હમે લીધાજી. ૧૮
કેજીરે ભાઇ! કહે બાઇ બુઢાઇ હવે છેડો શિરપરવાશોઃ હમે સત્પંથનો સાક્ષી લાવ્યાજી. ૧૯

જ્ઞાન ૪૫ પિસ્તાલીસમું.

શ્રી સદગોર પીર ઇમામશાહ વાચા.

કેજીરે બાઇ! પાઉં હાથ હમારે રાખોઃ તો ધરમ સારા હોવેજી. ૧
કેજીરે બાઇ! પોષ માસે હમે બાહેર જાશુંઃ હવે કાંકણ બંધાવોજી. ૨
કેજીરે બાઇ! ધરમ પુજા તો તમને જોઇએઃ તે તમે લીઓ આપ શંભાળીજી. ૩
કેજીરે બાઇ! બેઠે બેઠે આપણો જન્મ એમ જ જાશેઃ તેઓં દરિયા લખ્યો નહિ જાશેજી ૪

કેજીરે બાઇ! આશણપૂરી તમે પૂજન રાખોઃ અમે શાહો દરગાએ જાશુજી. ૫
કેજીરે બાઇ! ધરમમારગ બહુ છે દોહેલાઃ તે શિ દેઇને તમે સેવોજી. ૬
કેજીરે બાઇ! ભણે ગોર ઇમામશાહ પછે કજિયાજ થાશેઃ ત્યારે રખે તમને દુઃખ લાગેજી. ૭

જ્ઞાન ૪૬ છેંતાલીસમું.

શ્રી બાઇ બુઢાઇ વાચા.

કેજીરે ભાઇ! શિર દિધું ત્યારે દુઃખ શું ધરવુંઃ અમે રેહશું આપણે દ્વારેજી. ૧
કેજીરે ભાઇ! શાહોજીને દ્વારે તમે જ જાશોઃ ત્યાંથી વહેલેરા વીરા તમે વળજોજી. ૨
કેજીરે ભાઇ! ધરમ સાચાને મારગ સાચાઃ તમે અમ્ને ન મેલો મોરા ભાઇજી. ૩
કેજીરે ભાઇ! એવા કોણ જે તમશું વઢેઃ હજી તમ્ પ્રતાપે જોર જ રાખુંજી. ૪
કેજીરે ભાઇ! હાકિમ હોય ને દિવાન જો કહિયેઃ કાજી મુફ્તિ અમ્ ઘેરજી. ૫
કેજીરે ભાઇ! સરવે પોતાને ઘેર મોટાજ કહિયેઃ પણ કોઇ કેનું નામ ન લેવેજી. ૬
કેજીરે ભાઇ! ભણે બાઇ બુઢાઇ અર્દાશ એવીઃ અમે છૈયેં ગરીબ તુમારીજી. ૭

જ્ઞાન ૪૭ સુડતાલીસમું.

શ્રી સદગોર પીર ઇમામશાહ વાચા.

કેજીરે બાઇ! અમે ગરીબ કેની સાથે ન બોલીએઃ અને વઢ્યાનું શું છે કામજી. ૧
કેજીરે બાઇ! હાકમ દિવાન સરવે તમકુજ સોહીયેઃ અમારે કાજી શું છે શું કામજીય ૨
કેજીરે બાઇ! ધરમ લેવું તો કાજીનું શું કામ? શું કરે હાકમ ને દિવાનજી? ૩
કેજીરે બાઇ! ધરમની વાતુ માંહે ખાકજ થાવંઃ જોર દેખાડે તે ધર્મિ કેવાજી? ૪
કેજીરે બાઇ! રસુલ નાના કેવા ખાક થયા? બીબી ફાત્માહ ગયા કઠિયારી ઘેરજી. ૫
કેજીરે બાઇ! રસુલ સરીખા કોઇ જોરાવાર નાહિઃ સબ નબિયોંકા હે સરદારજી. ૬
કેજીરે બાઇ! સૈયદ ઇમામશાહ એવી વાણીજ બોલ્યાઃ હમા્ તો ખાશકેંભીં હયે હીણાજી. ૭

જ્ઞાન ૪૮ અડતાલીસમું.

શ્રી બાઇ બુઢાઇ વાચા.

કેજીરે ભાઇ! ખાક થયા ત્યારે કાંઇ નવ જાણીએઃ તો સૌ કોઇ ભલેં હીણા કહેવેજી. ૧
કેજીરે ભાઇ! જેના પેટથી તું કુવર જનમ્યોઃ માતા આરિફ ખાતું ન બોલ્યાજી. ૨
કેજીરે ભાઇ! ખાક થાવું તેધરમને કાજેઃ પણ પોતાનો ગરાશ કેમ મેલોજી? ૩
કેજીરે ભાઇ! આપણા નાના તો બાલક હતા તેનું નાંહી ગરાસ ને ગામજી. ૪
કેજીરે ભાઇ! નાનપણે માંબાપ મરી ગયાઃ તારે તો ખાક થઇને બેઠાજી. ૫
કેજીરે ભાઇ! મોટા હતા પ્યગમ્બર કે લાવ્યાઃ તાશું આપણા નાહિં ચાલેજી. ૬
કેજીરે ભાઇ! બાઇ બુઢાઇ તમશું અર્દાશ બોલ્યાઃ તમે ખાક થાઓ મોરા ભાઇજી. ૭

જ્ઞાન ૪૯ ઓગણપચાસમું.

શ્રી સદગોર પીર ઇમામશાહ વાચા.

કેજીરે બાઇ! ન્યામત બોલત મેરે બાવા કેરીઃ હમકું હે બોહોતેરી આઇજી. ૧

કેજીરે બાઇ! ઉસ વખત તું ગાલિયાં દેતીઃ અબ તો ભલી હુઇ તું બેહનાજી. ૨

કેજીરે બાઇ! પાંચને વારો ને ચારને પાળોઃ તો ખાકકા ભેદજ પાવોજી. ૩

કેજીરે બાઇ! ખાક થયા વિના હમ્ સાથે ન ચાલેઃતમારી મોટપ તમ પાસે રાખોજી. ૪

કેજીરે બાઇ! બાવીશમી તારીખે કાંકણ બંધાવોઃ અને કોલ સદગુરૂકું આલોજી. ૫

કેજીરે બાઇ! કાંકણ બંધાવી તમે ભેદજ લેજોઃ જેમ અજંપા જાપ જ આવેજી. ૬

કેજીરે બાઇ! નવખંડ પૃથ્વી ગરાશ આપણાઃ ઉસ્મે કિત્તા અપણેજ ખાવેંજી. ૭

કેજીરે બાઇ! ઉમ્મર થોડી આપણાઃ ગરાસ મોટેરાઃ અપણે જહાં જાવેં વહાં ખાવેંજી. ૮

કેજીરે બાઇ! કાંકણ બાંધી હમ તૈયાર હોંવેઃ તબસે યહાં હમ્ નહિ રૈયેંજી. ૯

કેજીરે બાઇ! ભણે ગોર ઇમામશાહ સાચીજ વાણીઃ જો કુચ્છકરણા હોય શો કરી લેજોજી ૧૦

જ્ઞાન ૫૦ પચાસમું.

શ્રી બાઇ બુઢાઇ વાચા.

કેજીરે ભાઇ! નાંહી રહોંગે હમ્ ઇત્તાબી જાણેઃ હમ્ભી ચલેંગેં તેરે સાથજી. ૧

કેજીરે ભાઇ! આજથી પાંચમે દિન કાંકણ બાંધજોઃ જો ચહિયે સોહી તો મંગાવજો. ૨

કેજીરે ભાઇ! સત્તાવીસમી તારીખે રચના રચાવોઃમંડપ હેમ ઝરકા બંધાવોજી. ૩

કેજીરે ભાઇ! જેવી તરેહ સામી રચનાજ જોઇએઃ અને તેવા મંડપ રચાવોજી. ૪

કેજીરે ભાઇ! ચાર ચોકે પાઇયા મઢાયોઃ ઉપર છત્ર સોનેકા જડાવોજી. ૫

કેજીરે ભાઇ! ચાર પલાવોને પાંચ વલાવોઃ અને મંડપ રૂડા રચાવોજી. ૬

કેજીરે ભાઇ! મંડપ રચાવી ઘટ્ટ પાટ જ સ્થાપોઃ ઉસ્ ઠામે કાંકણ જ બાંધોજી. ૭

કેજીરે ભાઇ! સોનાના ત્યાં કાંકણ બાંધોઃ તો ગરીબ મિસ્કીન ભી પાવેજી. ૮

કેજીરે ભાઇ! માયાનું હવે હિરશજ મેલ્યુંઃ પણ મંડપ રૂડો રચાવોજી. ૯

કેજીરે ભાઇ! સાતે ઉંચમાં જેમ પુકારજ ચાલેઃ અને ગરીબ શાવકાર ખાવેજી. ૧૦

કેજીરે ભાઇ! બાઇ બુઢાઇ અરદાસ કેહેવેઃ તમે રંગ રૂડેરા રાખોજી. ૧૧

જ્ઞાન ૫૧ એકાવનમું.

શ્રી સદગોર પીર ઇમામશાહ વાચા.

કેજીરે બાઇ! રંગ તો ગુરૂ જ્ઞાને બંધાણાઃ કાંકણનો રંગ રૂડો રાખોજી. ૧

કેજીરે બાઇ! મંડપ રચાવો ત્યાં બહુ રંગ થાપેઃ માણસ લોક સૌ પરીવારજી. ૨

કેજીરે બાઇ! તમારા ભાઇ સર્વે કુટુમ્બજ આવેઃ ત્યારે ઘટ્ટપાટ કેમ થપાએજી? ૩

કેજીરે બાઈ! તે કામે કોનું નામ ન લેવું: જેનું નામ લેવાએ તે વળજોજી. ૪
કેજીરે બાઈ! ગુપ્ત ભેદ તે કેમ જાહેર કહેવાએ? તો કાંકણ કેમ બંધાએજી. ૫
કેજીરે બાઈ! કોઇનાં દેખતાં એતો નામનાં લેવાએ: ત્યારે અજંપા જાપ જપાએજી. ૬
કેજીરે બાઈ! તમને તો બાઇ સર્વેજ જોઇએ: અમને બાપની છમાસી જોઇએ. ૭
કેજીરે બાઈ! નામ હોયગા ફીર ઠામ ઠિકાણા: સોહી મંડપ રૂડેરા કરનાજી. ૮
કેજીરે બાઈ! ગોર ઈમામશાહે જ્ઞાનજ ભાંખ્યા: તમે શુણો બાઇ બુઢાઈજી. ૯

જ્ઞાન ૫૨ બાવનમું.

શ્રી બાઈ બુઢાઈ વાચા.

કેજીરે ભાઈ! લીલા પીલા પરદા બંધાવો: ઉજલા કાલા રંગ સારજી. ૧
કેજીરે ભાઈ! ચારે થંભે ચોક રૂપાના જડાવો: તિસ્મે રંગ જોત લગાવોજી. ૨
કેજીરે ભાઈ! મોટા ગોળા પાણીના ભરાવો: ઉસ્મે સરબત્ બનાકર પિલાઓજી. ૩
કેજીરે ભાઈ! ઉંચા ચોખા ઉંચી દાલ મંગાવો: અને ઉંચા ગ્રથ સારાજી. ૪
કેજીરે ભાઈ! રાંધવા કાજે મોટા મુનિવર તેડાવો: પછી આવી અમે ઉભા રહિએજી. ૫
કેજીરે ભાઈ! જમવા ટાણે અઢારે ભાઈ તેડાવો: જે સંસારતણો પરીવારજી. ૬
કેજીરે ભાઈ! મસીતતણા સરવે મુલ્લાં તેડાવો: તેડાવો કાજી મહમ્મદ શાહ જાણજી. ૭
કેજીરે ભાઈ! ફાતેહા ખતમ સરવે જાહેર કરો: ભાઈ નામ તમારા ન લેનાજી. ૮
કેજીરે ભાઈ! તમારી પાસે સરવે માલ હમારા: બાપની છમાસી કરનાજી. ૯
કેજીરે ભાઈ! બાઇ બુઢાઈ કબીર દીનકી બેટી જ બોલ્યા: ભાઈ કે શબદ પર રહેણાજી. ૧૦

જ્ઞાન ૫૩ ત્રેપનમું.

શ્રી સદગોર પીર ઈમામશાહ વાચા.

કેજીરે બાઈ! ભાઈકા શબ્દ જો સાચા પિછાણો: તો છમાસી હોયગી સારીજી. ૧
કેજીરે બાઈ! સામાન સરવે આજજ મેલો: અમે કરીંગે પાસ બેઠેજી. ૨
કેજીરે બાઈ! મંડપ કારણ સરવે સામાન મેલો: તે તો મેલો આણીજ ઘડિયેજી. ૩
કેજીરે બાઈ! આળશ કરશો તો નાંહિજ થાશે: પછી દોશ માં દેશો કાંઈજી. ૪
કેજીરે બાઈ! ભણે ગોર ઈમામશાહ હમે ડેલામાં બેશું: તમો કરો પોતાની શંભાળજી. ૫

જ્ઞાન ૫૪ ચોપનમું.

કેજીરે ભાઈ! ડેલે બેશી તમે સંભાર કરશો: અને આવશે સર્વે કોઈજી. ૧
કેજીરે ભાઈ! તમારે કરવું હોય તે કરી લેજો: અમે આવશું સર્વે બીબીયું તેડીજી. ૨
કેજીરે ભાઈ! સૈયદ બુખારી તમે જ તેડાવો: નહિ આવે તેનું નામ કેહજોજી. ૩
કેજીરે ભાઈ! મસીદ મુલ્લાં, સરવે કાજીજ લાવો: અમે મહમ્મદશાહને કેહશુંજી. ૪
કેજીરે ભાઈ! બાકી રૈયતને કહી મેલશું: કોઇ નાકારો નહિ કરશેજી. ૫

કેજીરે ભાઇ! વેહલા થાજો કાંઇ વિલંભ નાં કરજોઃ ખાધા પછી કાંકણનું કામ કરજોજી. ૬
કેજીરે ભાઇ! તમારો હક્ક તમે સંભારી લેજોઃ પણ અમને દિદાર સહી દેજોજી. ૭
કેજીરે ભાઇ! કાંકણ ધરમ પૂરોજ દેવોઃ આપણા બાપનો શબ્દજ કેહજોજી. ૮
કેજીરે ભાઇ! ભણે બાઇ બુઢાઇ એવીજ વિન્નતીઃ હવે શંભારીને ચિત્ત દેજોજી. ૯

જ્ઞાન ૫૫ પંચાવનમું.

શ્રી સદગોર પીર ઇમામશાહ વાચા.

કેજીરે બાઇ! ચિત્ત દેઇ અમે કાનજ દેશુંઃ ત્યારે વિલંભ ન કરશોજી. ૧
કેજીરે બાઇ! સારી શંભાલી તમે પાકીદી રાખોઃ હવે અમે તે ગામ સિધાવેંજી. ૨
કેજીરે બાઇ! કાંકણ ભર્યાનો હક્ક હવે અમનેજ આલોઃ તો દિવા ધૂપની રચના કીજોજી. ૩
કેજીરે બાઇ! ઉદસુરાણ લોબાન પેહેલા મંગાવોઃ અને ગુલાબના પાણી છંટાવોજી. ૪
કેજીરે બાઇ! પાટ પેહેલો ત્યાં પૂજાને કાજેઃ તે સદગુરૂ પાસે મંગાવોજી. ૫
કેજીરે બાઇ! આપના કાજે ફળ ફુલ મંગાવોઃ સાથે કેવડા ચંદન સુરાણજી. ૬
કેજીરે બાઇ! દુઆના કાજે પાણી અછુતું મંગાવોઃ અને કુવે પાકીદીએ જાણાજી. ૭
કેજીરે બાઇ! શુક્રિત સાચી જે શોભતી લાવોઃ અને પાન સોપારી મુખવાસજી. ૮
કેજીરે બાઇ! ખીરખાડ પેહેલાં પ્રિતેજ લાવોઃ તેમાં ચોખા સુગંધી આજ નાખોજી. ૯
કેજીરે બાઇ! પુજાને કાજે પાંચ પૈશાજ લાવોઃ અને શ્રી ફલ નારીયલ સારજી. ૧૦
કેજીરે બાઇ! ભણે ગુરૂ ઇમામશાહ સાચુંજ બોલેઃ તમે ચિત્તદેઇ કાન રાખોજી. ૧૧

જ્ઞાન ૫૬ છપ્પનમું.

શ્રી બાઇ બુઢાઇ વાચા.

કેજીરે ભાઇ! કાન દીધે વામની શુધ્ધજ પોંતીઃ તમે વ્હેલા થઇ કામ કરજોજી. ૧
કેજીરે ભાઇ! ધન્ય ધન્ય માતપિતા માહારાજ કહિયેઃ અને ધન્ય ધન્ય શાહો નિઝારીજી. ૨
કેજીરે ભાઇ! ધન્ય ધન્ય જામલી જમાતુજ કહિયેઃ ધન્ય ધન્ય સદગુરૂ સાચાજી. ૩
કેજીરે ભાઇ! ધન્ય સતી દ્રુપતિજ કહિયેઃ જેણે દુનિયાનું દુઃખ જ સહીયાજી. ૪
કેજીરે ભાઇ! ધન્ય ધન્ય પાણ્ડવ માતા કુંતાજ કહિયેઃ જેણે હિમાલે હાડ ગલાયાજી. ૫
કેજીરે ભાઇ! ધન્ય ધન્ય સતી સીતાજ કહિયેઃ જેણે રાવણ દુઃખજ સહિયાજી. ૬
કેજીરે ભાઇ! ભણે બાઇ બુઢાઇ ગુનેગાર દાસીઃ સતીયુનાં સત્ તમે રાખોજી. ૭

જ્ઞાન ૫૭ સત્તાવનમું.

શ્રી સદગોર પીર ઇમામશાહ વાચા.

કેજીરે બાઇ! સતીયોના સત્યતે સાહેબ રાખેઃ શિયળવંતિયોનાં શીળ રાખેજી. ૧
કેજીરે બાઇ! ધરમ લાધ્યું ત્યારે ધરમસર ચાલોઃ જ્યું દિવે કેરી જોત રાખોજી. ૨
કેજીરે બાઇ! "હેજંદા" હમે તારી સાથેજ કહિયેઃ પણ ટાણું નાં ચૂકો મોરી બાઇજી. ૩

કેજીરે બાઈ! "ખટ્ ઘડિયે" ઉઠી દાતણ કરવું: અને આશિષ ત્યારે ભણવીજી. ૪
કેજીરે બાઈ! "અડધી રાતે" વઝીફો કાઢો: તો ક્રિયા દુઆ સર્વે શિખોજી. ૫
કેજીરે બાઈ! "સમી સાંજે" દુઆ નિફલ પડવી: પર પુરુષ શું જતન કરવુંજી. ૬
કેજીરે બાઈ! "દુપેર વેલામાં" એકાન્ત રહેવું: કબરની આશિષ ભણવીજી. ૭
કેજીરે બાઈ! અવીયું વાતો કેને જાહેર આપી ન દેવી: જો હોય પોતાનો તે તન્નજી. ૮
કેજીરે બાઈ! ભણે ગોર ઈમામશાહ શાંભલો સતી: સત્પંથ ખાંડા કેરી ધારજી. ૯

જ્ઞાન ૫૮ અઠ્ઠાવનમું.

શ્રી બાઈ બુઢાઈ વાચા.

કેજીરે ભાઈ! બાપની વાતું તમે કેને ન દેતા: અમને તમે દયા કીધીજી. ૧
કેજીરે ભાઈ! દયા કરી ત્યારે ભાવજ રાખો: આખર તો હે મરણાજી. ૨
કેજીરે ભાઈ! મુવા પિછે બી હિસાબજ દેણા: સોદિન દરબારકે માંહિજી. ૩
કેજીરે ભાઈ! અજાણ હતા ત્યારે કુરન પઢતા: હમ શરિખા નહિ કોઈજી. ૪
કેજીરે ભાઈ! મંત્ર એક શબ્દજ કહીયે: તેમાં અવિચલ રાજજ લહિયે. ૫
કેજીરે ભાઈ! ઈમાન વચન એક તિલ પીછાણે: બિછુકા મંત્ર કિત્ના કહિયેજી. ૬
કેજીરે ભાઈ! અબ્ તુમ્ ગુરૂ ઓર ભાઈ હમારે: અય્યેસી હે બાઈ બુઢાઈકી અર્દાસજી. ૭

જ્ઞાન ૫૯ ઓગણસાઠમું.

શ્રી સદગોર પીર ઈમામશાહ વાચા.

કેજીરે બાઈ! ગૂરુતો ગુરુકો જ્ઞાનજ કહિયે: બાકી તો સરવે સંસારજી. ૧
કેજીરે બાઈ! ગોર પીરકી આશા જ્ઞાન જ જાણો: જિસ્મે સંતોષકા ભેદ પીછાણોજી. ૨
કેજીરે બાઈ! સુકર હે શો શાહકી રેહેમત: જીકર હે શો કાયાકા એહ્શાનજી. ૩
કેજીરે બાઈ! આગલ મારગ દોહેલા જાણો: બાદશાહ તુણે હાકમ પીછાણોજી. ૪
કેજીરે બાઈ! ભણે ગોર ઈમામશાહ અમે દાસ તમારા: તમને પાએ પડિયે તો સારાજી. ૫

જ્ઞાન ૬૧ એક્સઠમું.

શ્રી સદગોર પીર ઈમામશાહ વાચા.

કેજીરે બાઈ! પથ્થરકી મૂર્તિ ક્યા શિર બોલે: જે માણસે ઘડીને બેશાડીજી. ૧
કેજીરે બાઈ! રામ કૃષ્ણકા જો નામ જ લેવે: સો તો પશ્ચિમ દિશે મનુષા ઝાલ્યા ૨
કેજીરે બાઈ! ઈનુને લેકર પથ્થર ઝાલ્યા: તિન્ શિર ઈમાનજ લાવ્યાજી. ૩
કેજીરે બાઈ! પથ્થર આગલ લેકર નિશાના જો રાખે: તો જાતે દિન પથ્થર હોકે રહેવેજી. ૪
કેજીરે બાઈ! દિન દુનિયાકા ધણી પશ્ચિમે બેઠા: સોહી નુર નર નિઝારીજી. ૫
કેજીરે બાઈ! મોક્ષ મુક્તિકા માર્ગનાં પાવે: અને પથ્થર શિર ભારજ સેહેવેજી. ૬
કેજીરે બાઈ! ભણે ગોર ઈમામશાહ સાચુજ બોલ્યા: રામકૃષ્ણ તોહે મવ્લા અલીજી. ૭

જ્ઞાન ૬૨ બાસઠમું.

શ્રી બાઇ બુઢાઇ વાચા.

કેજીરે ભાઇ! મવ્લા અલી તો આપે દિનકા રાજાઃ સો હિન્દુમે જાકર ક્યું બેઠાજી? ૧
કેજીરે ભાઇ! રામકૃષ્ણ તો રાજાજ કહિયેઃ તાલ તબલ ઢોલકી બજાવેજી. ૨
કેજીરે ભાઇ! આગલ ક્યા આપણ હિન્દુજ હોતાઃ ક્યેશી બાતાં હે ભાઇ બતાવોજી? ૩
કેજીરે ભાઇ! હિન્દુ હોકર આગમે જલાવેઃ તિસ્મે આપણ ક્યું હોવેંજી? ૪
કેજીરે ભાઇ! હિન્દુ જાકર દેરાજ પૂજેઃ મૂવે પીછે ભૂતજ હોવેજી. ૫
કેજીરે ભાઇ! ખોટી પૂજા ને ખોટા મંડપઃ ઉસ્મે દાદા કાએકુ બેઠાજી! ૬
કેજીરે ભાઇ! બાઇ બુઢાઇ બોલ્યા સાચુ જણાવો? ઉસ્કા ભેદ બતાવોજી. ૭

જ્ઞાન ૬૩ ત્રેસઠમું.

શ્રી સદગોર પીર ઇમામશાહ વાચા.

કેજીરે બાઇ! તત્ત્વ વેદકી વાચા જો બોલેઃ સો તમે ચિત્તમાંહે રાખોજી. ૧
કેજીરે બાઇ! મચ્છ કોરંભ વ્યારાહ નૃસિહ કહિયેઃ દાદા અલીકા યેહ સ્વરૂપ લઇએજી. ૨
કેજીરે બાઇ! ચાર રૂપે કર્તા જાુગુમાંહે આયાઃ તિસ્મે પ્રેહલાદ સતિયા હુવાજી. ૩
કેજીરે બાઇ! નૃસિંહ રૂપે મવ્લા અલી જો હૂતાઃ ત્યારે દૈત હરણાકંશ જાણોજી. ૪
કેજીરે બાઇ! કષ્ટ ભોગવ્યું ત્યારે પ્રહલાદ નિપનાઃ ભણે ગોર ઇમામશાહ કેવળાશી એઉના કામ સિધ્યાજી. ૫

જ્ઞાન ૬૪ ચોંસઠમું.

શ્રી બાઇ બુઢાઇ વાચા.

કેજીરે ભાઇ! ઇન્કે શિર કષ્ટી કિત્ની જો બીતી? શો કષ્ટીકા ભેદજ ભાંખોજી. ૧
કેજીરે ભાઇ! પ્રહલાદ ક્યાશા અવતાર કહિયેઃ તાકા શબ્દ હમ્ કું સુનાવોજી. ૨
કેજીરે ભાઇ! હિન્દુ હોકર કિત્તી કરણી જો કીતીઃ ત્યેસી તો હમ્ શિર નહિ બીતીજી. ૩
કેજીરે ભાઇ! સોહી પ્રેહલાદ આજ કષ્ટીજ રાખેઃ કષ્ટ કર્યા વિના નહિ જ રેહેવેજી. ૪
કેજીરે ભાઇ! બાઇ બુઢાઇ એવી તરેંહ બોલ્યાઃ શબ્દ કહે બિના રજા નાંહીજી. ૫

જ્ઞાન ૬૫ પાંસઠમું.

શ્રી સદગોર પીર ઇમામશાહ વાચા.

કેજીરે બાઇ! શબ્દ બોલે સબ ભાષા તુમ્હારીઃ તબ રજા હમ્ ગુંબી હોવેજી. ૧
કેજીરે બાઇ! પ્રેહલાદ તો ઇબ્રાહીમ ખલિલુલ્લા જાણેઃ જાકી ઓલાદ મક્કા મદી નામાંહેજી. ૨
કેજીરે બાઇ! વોહી હિન્દુ સોઇ મુસલમાનજ હુવાઃ ઉસ્મે તો ભેદ ભાવ નાંહીજી. ૩
કેજીરે બાઇ! યેહીજ જીવ ઇસ્ ઘરમેંજ રાચેઃ કશણી બોહોત શિર રેહેવેજી. ૪
કેજીરે બાઇ! આગે જે જીવ અયેસા જ હોવેઃ સોહી આજ સત્પંથમાં આવેજી. ૫

કેજીરે બાઇ! અયેશી કશણી જો શિરસહીઃ સોહી મોમિન આજ કહાવેજી. ૬
કેજીરે બાઇ! ભણે ગોર ઇમામશાહ સુણો મોરી માઇઃ સુણ્યા વિના શુદ્ધ નાંહી હોવેજી. ૭

જ્ઞાન ૬૬ છાસઠમું.

શ્રી બાઇ બુઢાઇ વાચા.

કેજીરે ભાઇ! શુણ્યા વિના તો શુદ્ધજ નાંહોવેઃ પણ શબ્દ દીઓ મોએ સોહીજી. ૧
કેજીરે ભાઇ! વામન ફરસુરામ રામજ કોણ? યેહીકથો વેદ વિચારજી. ૨
કેજીરે ભાઇ! હરિચંદ્ર સો કોન જીવી કહિયે? ઔર કોન ઠામે એ લૈયેજી? ૩
કેજીરે ભાઇ! ક્યસી કરણી ઇન જીવું ને જોકીની? જો ઇત્તી કમાઇ જીવે લીનીજી? ૪
કેજીરે ભાઇ! ઉસ વખત ક્યેસાજ કહિયે? જો અયશી કમાઇ કરી ગયાજી? ૫
કેજીરે ભાઇ! ઉસ વખતકા ભેદજ કથોઃ અને ક્યા કર્તા શો કામજી? ૬
કેજીરે ભાઇ! બાઇ બુઢાઇ જે વાતું પૂછેઃ તે કહોને સંભારીને ભાઇજી. ૭

જ્ઞાન ૬૭ સડસઠમું.

શ્રી સદ્દગોર પીર ઇમામશાહ વાચા.

કેજીરે બાઇ! સંભારીને જો હમે વાતુંજ કેહશુંઃ ત્યારે ચિત્ત દેઇ તમે રેહજોજી. ૧
કેજીરે બાઇ! હરિચંદ્ર મૂશા પેગામ્બરજ કહિયેઃ સોખુદાકા પ્યારાજ લહિયેજી. ૨
કેજીરે બાઇ! હરિચંદ્રે નીચ ઘર નિરજ ભરિયાઃ અને દેખતાં હુઇ ખ્વારીજી. ૩
કેજીરે બાઇ! અયેશી કશણી જબ શિર ઉપર બીતીઃ તબ રામ દર્શને પાયાજી. ૪
કેજીરે બાઇ! રામ રાજા તબ્ જા આયાઃ જબ કુંવર રાણી સબ્ બિકાયાજી. ૫
કેજીરે બાઇ! તારા રાણી રોહીદાસ નામજ જાણોઃ તબ્ અમરાપૂરી ભેદ પાયાજી. ૬
કેજીરે બાઇ! વખડી વેલામાંહે આપજ રાખોઃ ભણે ગોર ઇમામશાહ તો ફલ ચાખોજી. ૭

જ્ઞાન ૬૮ અડસઠમું.

શ્રી બાઇ બુઢાઇ વાચા.

કેજીરે ભાઇ! એવા ફલ અમે કશ્ટીશું માંગેઃ પિન્ડ વેચ્યાવિના નહિ આવેજી. ૧
કેજીરે ભાઇ! કહાન બુદ્ધના જીવ કોન છુડાયા? તેની વિગત હમ્ને કહેજોજી. ૨
કેજીરે ભાઇ! કોણસા જીવને કોણસી કમાઇ? અને કોન ધ્યાન જ ધરતાજી. ૩
કેજીરે ભાઇ! કોનસા નગર ને કોનસા વાશા? અને કોન ઠામ પૂજા કર્તાજી? ૪
કેજીરે ભાઇ! હિન્દુ જન્મમાં કોન ચરિત્ર કીયા? કહે બાઇ બુઢાઇ હમ્ તમ્ ક્યાં હૂતાજી? ૫

જ્ઞાન ૬૯ અગનોસીતેરમું.

શ્રી સદ્દગોર પીર ઇમામશાહ વાચા.

કેજીરે બાઇ! અમે તમે બે જીવ નિપનાઃ વિદર વ્યાસ ઘર રેહણાજી. ૧
કેજીરે બાઇ! શુકદેવજી ત્યાં મારૂં નામજ કહિયેઃ તમે હોતા વ્યાસ ઘર કન્યાજી. ૨

કેજીરે બાઈ! વિદર વ્યાસ મેરા બાપજ કહિયેઃ ધરમનાથ કહિયે દાદાજી. ૩

કેજીરે બાઈ! અરજણ રાજવૌંશીજ કહિયેઃ પાંચ પાણ્ડવ તેની જોડજી. ૪

કેજીરે બાઈ! શ્રી કૃષ્ણજી આપણા દાદાજ કહિયેઃ પાણ્ડવ ઘર પ્રિતીજ બાંધીજી. ૫

કેજીરે બાઈ! તબ પાણ્ડવ સેન શિકારેજ ચડિયાઃ ધ્રુપત રાજા એક કહિયેજી. ૬

કેજીરે બાઈ! ધ્રુપત રાજા ઘેર એક કન્યા સીઃ સો પાણ્ડવ લેકર આયાજી. ૭

કેજીરે બાઈ! રાજા ધરમ માતા કુંતાકો પુંછેઃ તેષુ કિતા ભાગ લૈયૈજી? ૮

કેજીરે બાઈ! માતા કુંત્તા કહે પાંચ ભાગજ હુવાઃ જો નિકાલી તો ધ્રુપતી સતીજી. ૯

કેજીરે બાઈ! ઈસ સતીશું પાચ ધર્મે ધાયાઃ તબ્ ધર્મ માર્ગ જ પાયાજી. ૧૦

કેજીરે બાઈ! તબ્ જા કૃષ્ણજીકી રાહકુંજ પોહોંચ્યાઃ શો બિન્ કરણી નહિ આવેજી. ૧૧

કેજીરે બાઈ! ઉનુને લેકર સંસાર ખ્વારજ કીતાઃ ગૌ વરોધી ગલે નાખીજી. ૧૨

કેજીરે બાઈ! હિમાલે જાકર હાડ ગલાયાઃ તબ્ જા અમાર પુર પાયાજી. ૧૩

કેજીરે બાઈ! પેગામ્બર મેં ઉન્કા અવ્તારજ કહિયેઃ જોજિકરિયા યુસુફ સાલેજી. ૧૪

કેજીરે બાઈ! નુહ સાબિર ઉન્કો ભાઈજ કહિયેઃ અયેશા અવતાર ઈનુકા હુવાજી. ૧૫

કેજીરે બાઈ! તખત પર રાજા પરિખત હોતાઃ તિસ્કા રાજ બહુ બલ્વંતાજી. ૧૬

કેજીરે બાઈ! પીર શમ્મશ સદ વૈરાગી હૂતાઃ જંગલ મદ્ધે તપ્શી રેહતાજી. ૧૭

કેજીરે બાઈ! સીગીનાથ તોકા નામજ :ચેલા હતા થોભનાથજી. ૧૮

કેજીરે બાઈ! પરિખત જંગલે શિકાર સિધાયાઃ ત્યાં મૂવા નાગ નજરે આયાજી. ૧૯

કેજીરે બાઈ! નાગ લેકર જોગીકે ગલેમે દીયાઃ તબ્ જોગીકી તાલી છુટ્ ગઈજી. ૨૦

કેજીરે બાઈ! ઉસ વક્ત ચેલા થોભનાથ આયાઃ અમારા ગુરૂ કિન્ને દુભાવ્યાજી. ૨૧

કેજીરે બાઈ! ગુરૂકે ગલેમે જિન્ને સાંપજ નાખ્યાઃ તાકો સાત દિનમેં મરણાજી. ૨૨

કેજીરે બાઈ! જોગી કહે ચેલા શ્રાપ ન દીજેઃ શ્રાપ દીધે જપ્ તપ્ જાએજી. ૨૩

કેજીરે બાઈ! જ્યારે બેટા પરિખત સુદ્ધ કરનાઃ કે સાત દિનમેં હે તેરા મરણાજી. ૨૪

કેજીરે બાઈ! તબ પરિખત તત્તક્ષણ ચેત્યાઃ શુક્દેવજી કે પાએ લાગ્યાજી. ૨૫

કેજીરે બાઈ! સુણોરે શુક્દેવજી અબ્ મરણાજ હોવેઃ જોગીકો શ્રાપ હમકું પોહોંચ્યાજી. ૨૬

કેજીરે બાઈ! અવ્ગુણનાં પોહોંચે હમારા પ્રાણનેઃ હમે તો હેં પાપી અજાણજી. ૨૭

કેજીરે બાઈ! પરિખત રાજા એશા કામ નાં કીજેઃ અબ સવેરા તુમ્ આવોજી. ૨૮

કેજીરે બાઈ! ચાર અધ્યાય ભાગ્વત્કા ભાંખ્યાઃ સો પરિખતકો હી સુણાયાજી. ૨૯

કેજીરે બાઈ! ચાર અધ્યાય તીન દિનમેં સુણાયાઃ તુમ્ ક્યા દેખ્યા પરિખત સોહી બોલોજી ૩૦

કેજીરે બાઈ! તબ પ્રિક્ષતે સબ કુચ્છ દેખ્યા? મોર પીંછ શું કૃષ્ણ ખપેજી. ૩૧

કેજીરે બાઈ! સાતમે દિન ફરી શુકદેવજીયે પૂછ્યુંઃ અબ ક્યાં હે તેરા મકાનજી? ૩૨

કેજીરે બાઈ! સાત દિન જબ પૂરાજ હુવાઃ તબ કહે હમે સિધ્ધ સંગત પાઈજી. ૩૩

કેજીરે બાઇ! ભણે ગોર ઇમામશાહ શુકદેવજી જાણોઃ ભેદ કથી તુમ્કો શુણ્યાજી. ૩૪

જ્ઞાન ૭૦ સીતેરમું.

શ્રી બાઇ બુઢાઇ વાચા.

કેજીરે ભાઇ! ભેદ કથી તુમ હમકુ સુનાયાઃ સો હમ્ માને સર્વે સાચાજી. ૧
કેજીરે ભાઇ! અબ પરિખત કિશ ઠામેજ દેખેં? થોભ ચેલા કિશ ઠામેજી. ૨
કેજીરે ભાઇ! પીર શ્મશ આપકી કલામાંહે બેઠાઃ ઓર કૃષ્ણજી મહમ્મદસાહ નિઝારીજી. ૩
કેજીરે ભાઇ! અપની કલામાંહે સૌ ભરપુરઃ તુજ મેં કોઇ કલા ઓછી નાંહીજી. ૪
કેજીરે ભાઇ! ભણે બાઇ બુઢાઇ એક પૂછે વિચારઃ પરિખત થોભ કિશ ઠામેજી. ૫

જ્ઞાન ૭૧ ઈકોતેરમું.

શ્રી સદગોર પીર ઇમામશાહ વાચા.

કેજીરે બાઇ! પરિખત થોભકી વિન્નતી કહેવેંઃ અબ્ અગમ વાણીકા વિચારજી. ૧
કેજીરે બાઇ! અગમ બાતાં અમ્ તુમ્ કો હી કહેવેંઃ અબ્કી બાતા સો દોહેલી જાણોજી. ૨
કેજીરે બાઇ! હમ્ તમારી હજુરીમાં બેઠાઃ હમ્ જન્મે જો તુમ્હારે હાથુંજી. ૩
કેજીરે બાઇ! અગમ બાતાં બોહોત તુમ્કું સુનાવેંઃ સો સાચહે જાુઠ જ નાંહીજી. ૪
કેજીરે બાઇ! હિન્દ જાવેંગે તબ્ શુધ્ધ હોવેંગેઃ સો તુમ્કું અગમ્ સુનાવેંજી. ૫
કેજીરે બાઇ! કાનમ મુલક બીચ સોમલ ગામ કહિયેઃ વહાં ચોર રેહવે અપારજી. ૬
કેજીરે બાઇ! દાંગ જંગલ અતી ભારીજ કહિયેઃ વહાં નાયા કોલીજ ચોર ભારીજી. ૭
કેજીરે બાઇ! થોભ ચેલા ઉસ્કા નામજ કહિયેઃ ઉસ્કું પીર કરૂં કાનમ માંહેજી. ૮
કેજીરે બાઇ! પીર કરુંગા હમ્ શરીખાઃ જાકી પૂકાર હોવે ચારે ઠામેજી. ૯
કેજીરે બાઇ! પરિખત રાજાકા શુણોરે વિચારઃ સો દેવા ગામકા હે કામદારજી. ૧૦
કેજીરે બાઇ! ભાભારામ ઉન્કા નામજ કહિયેઃ ધર્તિ સરવે ડામાડોલ કરાવેજી. ૧૧
કેજીરે બાઇ! દેવા ગમમેં ઉન્કુ પીર કરુંગાઃ એને રાખી હિન્દુકે ભેષજી. ૧૨
કેજીરે બાઇ! પરિખતરાજા યેહીજ જાણોઃ અબ્ તો હમ્ હેં તુમ્હારે પાસજી. ૧૩
કેજીરે બાઇ! આગમ વાણી હમ્ તુમ્કો શુણાવેંઃ અબ્ છેલ્લે અખાડે હે નગારાજી. ૧૪
કેજીરે બાઇ! ભણે ગોર ઇમામશાહ શુણો મોરી માઇઃ અબ્ બોલના હોયશો બોલોજી. ૧૫

જ્ઞાન ૭૨ બોંહતેરમું.

શ્રી બાઇ બુઢાઇ વાચા.

કેજીરે ભાઇ! અબ્ બોલણા ક્યેશા તમ્ શાથે? અબ્ તો અરજ બંદગીમેં રેહનાજી. ૧
કેજીરે ભાઇ! પાઉં પડુંગી અબ્ નિશ્ચે જો હોઇઃ અબ્ મેહર રાખો મોરા ભાઇજી. ૨
કેજીરે ભાઇ! અબ્ દર્ગા જાકર વેહેલેરા આવોઃ તો દેખો પરિખત સોહીજી. ૩
કેજીરે ભાઇ! થોભ ચેલા તેરા અયસા જો કહિયેઃ ઉસ્કા હમ્ દેખેં તમાશાજી. ૪

 કેજીરે ભાઈ! અબ્ વ્હેલા થાઓ હમે ફિકર નીકાલીઃ પરદેશ ભંડેરા ભાઈ જાનજી. ૫
કેજીરે ભાઈ! તુમ્ વ્હેલા આવો આપણી જગ્યા માંહેઃ કામ કરીને સીધાવોજી. ૬
કેજીરે ભાઈ! અરજ વિન્નતી બાઈ બુઢાઈ બોલ્યાઃ પણ ભાઈ તુમ્ હમકું નાં વિશારોજી. ૭

શ્રી સદગોર પીર ઈમામશાહ તથા શ્રી બાઈ બુઢાઈનાં

જ્ઞાન બોહોંતેર સંપુરણ.

મદ્ય મૌંશનાં ત્યાગનો ફર્માન.

શ્રી સદગોર પીર કબીરદીન સાહેબનું

શ્રી સદગોર બ્રહ્મા પીર કબીરદીન વાચા.

એજી વિરા! મદ્ય મૌંશનાં ખાઈએઃ અને એમાં છેરે અહંકારઃ
મદ મૌંશ જો ખાઈએ, તો તેમાં છે પાપ અપાર. ૧
એજી વિરા! મદ્ય મૌંશ ખાશે તો મૂકર થાશે, તેને ધરમ ન સૂઝે લગારઃ
તેન ગર્વના ઉછાળા ઉછળશે, પછે જાશે દોઝકને દરબાર. ૨
એજી વિરા! મદ્ય મૌંશ એવો જાણીને હમે મેલિયો. અને મેલ્યો તે શાહને દરબારઃ
ક્રિયા બંદગી ત્યારે પામીયા, એમ બોલ્યા ગુરૂજી વિચાર. ૩
એજી વિરા! મદ્ય મૌંશ ચાખે તે ધરમ નાં રાખે, અને ચાલે પોતાને જોરઃ
તે જાણે હું બેહસ્તી થાઈશ! પણ દોઝખી થાશે સૌથી મોર. ૪
એજી વિરા! જીવ મારે ફેરા નવ ટલે, અને બોહત બોહતેરારે થાએઃ
જીવ મારે ફેરા તો છુટીએઃ જો મારીએ પોતાની રે કાએ. ૫
એજી વિરા!જીવ પોતાનું કોઈ નવ મારે, અને પરજીવ કાપી ખાએઃ
મારી કૂટીને અગન ચઢાવે, જાણે તે જીવ છોડાવીએ આએ. ૬
એજી વિરા! જેનું દૂધ વિરા પીજીએઃ તેને તો માતા કરીને રે જાણઃ
તેને જો વિરા કાપીએ, તો કેમ પોહોંચિએ નિર્વાણ? ૭
એજી વિરા! તેના જાયા જે બાલકા, તેતો કુટુંબ થયો પરિવારઃ
તેને જો વિરા કાપીએ, તો કેમ પોહોંચીએરે પાર? ૮
એજી વિરા! દુનિયાનાં ચરિત્ર એવા કહિએ, અને કહિયે તે અનંત અપાર,
મદ્ય મૌંશ ખાધે બહુ દોષ છે, ભાઈ! તેનો અંત્તનહિ પાર. ૯
એજી વિરા! મદ્ય મૌંશ ખાધે ધર્મ નહિ સૂજે, અને ન સૂઝે ઉત્તમ આચારઃ
તે સોબતે ધર્મશાળાએ આવશે, પણ નિંદા કરશે અપાર. ૧૦
એજી વિરા! માછલડી માટે મૂર્ખાઈ કહિયે, અને કહિયે તે બહુ અપારઃ
તે ગંદી માછલડી કેમ ખાઈએ? તમે કેમ થાઓછો ગમાર? ૧૧
એજી વિરા! એ માછલડી ગંધાણી, અને ઈંડાં મૂકે અપારઃ

તે માંહે સરવે જીવ છે, તમ જેવા છે તે માંહે નિર્ધાર. ૧૨
એજી વિરા! જરોજ ખાણીના જીવ કહિયે, અને કહિયે બહુ અવ્તારઃ
તે જીવુંને કાપી ખાશો! તેનું કેમ કરી દેશો જવાબ? ૧૩
એજી વિરા! જે જીવથી લોહી નિશરે, તેની દયા તું તો રે રાખઃ
નહિ તો છે દુઃખ અતી ઘણું, પછી હોશો તે ફલંતરે હલાખ. ૧૪
એજી વિરા! બાર વરસનાં થઇને જ્યારે બેસશે, અને બેસશે અલીનો અવ્તારઃ
ત્યારે પેહલું લેખું એનું માગશેઃ બાઇ તે માંગશે તતકાલ. ૧૫
એજી વિરા! એવું જાણી તમે જીવ મારજો, અને ન ખાશો તેનું રે મૌંશઃ
જ્યારે લેખાં લેતાં પૂછશે, ત્યારે કેમ કરી દેશો જવાબ! ૧૬
એજી વિરા! એવો અવ્શર વિરા આવશે, ત્યારે કરશો તે અતી પોકાર!
ત્યાં નરન જામ વિરા આવશે, તે શાહ અલીતણો અવ્તાર. ૧૭
એજી વિરા! ત્યાં કાયમ કાજી થઇને બેસશે, તે રૂપ અરબ્બીરે જાણઃ
મહમ્મદ શાહ નામ ધરાવશે, તે નર નિષ્કલંક અવ્તાર. ૧૮
એજી વિરા! ત્યાં ગોર નર ભેળા થઇને બેસશે, અને બેસશે તખ્તે રે જાણઃ
ત્યારે અવર જીવુંનાં લેખાં માંગેશે, અને માંગશે સાચ નિર્વાણ. ૧૯
એજી વિરા! ત્યારે જેણે જીવે મદ્ય મૌંશ ખાયા, અને જીવ માર્યા અપારઃ
તે જીવુંને આવાગવ્ને મેલશે, અને મેલશે ચોરયાશી અવ્તાર. ૨૦
એજી વિરા! દુનિયામાંહે તો અવ્તાર આવી રહ્યા, હવે દોઝક માંહે અવ્તાર,
એકથી છૂટે બીજે જાશે, એવા મદ્ધમ ભોગવશે અવ્તાર. ૨૧
એજી વિરા! જુગ ચોથાથી નથી પાંચમો, અને નથી અગિયારમો અવ્તારઃ
તેમાં પાત્ર ઇમામગોરને ઓળખો, તો છુટશો સરવે જંજાળ. ૨૨
એજી વિરા! એવા પાત્રથી જે જીવ ભૂલશેઃ તેનો જન્મ ગયોરે હરાયઃ
જેમ અધુરે ઇંડ ગળિયો, તેતો નર્કને દ્વારેરે જાયે. ૨૩
એજી વિરા! એવું જાણીને જીવ મારજો! અને ખાજો તેનોરે માંશઃ
તે પોતાન શિર દોષ જ જાણજો, એમ બોલ્યા સદગોરજી સાર. ૨૪
એજી વિરા! પીર કબીરદિન બોલિયા, અને બોલ્યા ઉંચ મોઝારઃ
સંવત પંદરને ચિલ્લોતરો, અને ચૈતર નુરે માસ. ૨૫

શ્રી સદગોર પાત્ર બ્રહ્મા શ્રી પીર કબીરદીન સાહેબે ક્રોડી સાથેના ભરણમાં અન્નતનાં ભરણનો લીધેલો ખુલાસો.

શ્રી સદગોર પીર કબીરદીન વાચા.

એજી! સવંત ચૌદસોને બત્રીસ, અસાડ માસની તિથ્ઃ
તારીખ સત્તરમીએ આવી છે, અને આવી તે લોઢાની ભીંત. ૧

એજી! ત્યાં ગોરે અર્દાશ કીધી, અને કીધી તે માસ છો માસઃ

છો માસ ને છો દિને પુરા થયા, ત્યારે નરજી થયા મેહેરબાન. ૨
એજી! તે તો ઈસ્લામશાહનો અવતાર કહિયે, અને કહિયે તે કેક મોઝારઃ
ત્યારે પાંચ વરસને પાંચ દિન ગોરના થયા, ભાઇ! ત્યારે થયા તે તૈયાર. ૩
એજી! સંવત ચૌદસો ને તેત્રીસ, અને માગસરનો રે માસઃ
ત્યારે આંકડા માંહેથી પાઘડી કીધી, વલી કીધી તેરે તૈયાર. ૪
એજી! તે પાંચસે ગજની પાઘડી, તે વણી પોતાને હાથ-
તેમાં શિફ્ત લખી શાહતણી, ભાઇ પોતે થયા રળિયાત. ૫
એજી! સ્વામી અમે તમ્ દાસ છીએ, અને છૈયૈ તમારા રે બાલઃ
અનંત ક્રોડીનું પાપ ઉતારશો, એમ કહે ગુરૂ દાતાર. ૬
એજી! એ પાઘડી લેઇને ચાલિયા, અને ચાલ્યા આનંદે અપારઃ
એક વરસને દિન પાંચ માંહે, ગુરૂજી આવ્યા થઇ તૈયાર. ૭
એજી! ત્યારે બાર ક્રોડી દરગે પોહોંતા, તે પીર સુદરદીનને સાથઃ
તે છઠ્ઠે અસ્માને જઈ રહ્યા, ભાઇ તે જૂએ છેલ્લાની વાટ. ૮
એજી! છેલ્લા જે વિરા જીવડા, તે તો પીર કબરદીનનેસારઃ
જપ્ તપ્ અમતણું રાખજો, અન્નત તણઓ એ વિચાર. ૯
એજી!અન્નંત ગોર હશન કબીરદીન અવિયા, અને આવ્યા તે હુશ્યેની પરવારઃ
એ ગોરને સાચા જાણજો, નહિ કાં પડશો તે ઘોર અંધાર. ૧૦
એજી! સંવત ચૌદસોને છત્રીશ, અને રમ્જાનનોરે માસઃ
ત્યારે શ્રી ઈસ્લામશાહ આવિયા, અને આવ્યાં છે કેક મોઝાર. ૧૧
એજી! તે આલે નુરમહમદશાહઅલી આવશે, અને આવશે તે શાહનો અવ્તારઃ
વરજા સેહેર તખત રચાવશે, અને રચાવશે શાહ અલીદાતાર. ૧૨
એજી! નુર મહમ્મદશાહ કોલ આલશે, કોલ આલે એતો શાહનો અવ્તારઃ
તેતો ઇમામશાહને નુર આલશે, તે કહિયે હશન કબીરદીનની આલ. ૧૩
એજી! સંવત પંદરસોને છો કહિએ, અને માસ ફાગણનોરે થાએઃ
તારીખ બાવીસમીએ નુર આપશે, નુર શાહ આપે તે વરજારે માંહે. ૧૪
એજી! તે દાડેથી નર આવશે, અને આવશે તે આણે ઠારઃ
નર મહમ્મદશાહ આવી તખ્તે બેસશે, તે જાબુંદ્વિપ મોઝાર. ૧૫
એજી! ગુરૂ કહે એવી અવ્તારની વાતું કહિયું, અને કહ્યું તે ઉંચ મોઝારઃ
સાત ઉંચમાં સર ઉંચ કહિયે, ભાઇ તેનો કહું વિસ્તાર. ૧૬
એજી! દેજો દશોંદ ને માનજો, અને એછે અલીનો અવ્તારઃ
એ થકીરે જે બૂલશે, તે નહિ પામશે સ્વર્ગ દ્વાર. ૧૭

એજી! પીર હશન કબીરદીન બોલિયા, અને બોલ્યા તે આપનેરે વાશઃ

સાચા થઈનેરે ચાલજો, તો પામશો સ્વર્ગમાં રે વાશ. ૧૮

નિરંજની નાનુ સત્ય વચન લખ્યું છે.

ફર્માનજી બિસ્મિલ્લા હિર્રેહમાં નિર્રહીમ.

પહેલા સુરિજન હાર વખાણો, ઈસ્કા આદે અંત નાં જાણો. ૧
આદે અંતકા યેહી ભેદા, જબ લે આપે ઇંડ જો છેદા. ૨
પૂપ ધર કર જુગ્મેં આએ, મનિવરકું સત્પંથ બતાએ. ૩
સુરિજન રચના તબ્જા નિપાઇઃ ત્રણેમૂરત માંહે સમાઇ. ૪
ફર્માન કેહકર બાહર આને, તબ્ જા આપે આપકું જાને. ૫
જુગમે આકર અજવાલા કીના, જાંબુદ્વિપે પાવ જો દિના. ૬
રોશન હુવા દિન દુનિયા માંહે, અલી મહમ્મદશાહ નામ ધરાએ. ૭
આલ જ્યાં હોઇ પાઇએ ત્યાંહાં, સાચે મોમિનકી પકડે બાંહા. ૮
સત્ય વચનમાં સ્તય જો ભાખ્યાં, હેત સઘલા મોમિનકું દાખા. ૯
ગોર નર મિલ્કર તેજ સમાયા, જાંબુદ્વિપમેં છોડી માયા. ૧૦
દોનું નુર જબ એકઠા મિલિયા, તબ્ જા ફેરા જીવુંકા ટલિયા. ૧૧
હાથે દિલક સુધા દીના, અપ્ને મોમિનપર હેતજ કીના. ૧૨
આદે અંતે દોનું નુર જો આએ, જુગો જુગમાં ઋષિવર પાએ. ૧૩
જો જીવ સોધ્યા સો દેવ કેહલાએ, ખરી કસોટી સુરિજન શું લાએ. ૧૪
દોનું કલા જબ એકઠી હુંઇ, દૂજે પાત્ર નાં દેખો કોઇ. ૧૫
જુગો જુગમાં એહી ભેદા, દુજા મારગ સદગોરે છેદા. ૧૬
ચોથી સંધકી આહે બાતાં, અબ્ નહિ જાણો દૂજી ધાતાં. ૧૭
છે દિન માંહે મારગ બતાયા, મુનિવર થે ઉન્ને નેડા પાયા. ૧૮
દીયા ધરમને રાહ બતાઇ, અબ્બમત ભૂલો તુમ્ મેરે ભાઇ. ૧૯
પંથી કોએ ખોટે નાં હોવે, પરગટ મારગ મુરને જોવે. ૨૦
તોડા કલ્લજુગ ઉમ્મર ઘટાઇ, કાચી કાયાકી ક્યારે બઢાઇ. ૨૧
ઈસ્મે સદગોરે રાહ બતાઇ, મોમિન મેરે તમ્ કરો કમાઇ. ૨૨
જાંબુ દ્વિપમે જોત ઉપાઇ, અબ્ મત ભુલો તુમ્ મેરે ભાઇ. ૨૩
દુનિયા કોઇ કામ ન આવે, દુનિયા જીવકું દોજખ લે જાવે. ૨૪
આગે દેખો જીન્ને દુનિયા છોડી, કબુએ ન ચલા મૂખડા મોડી. ૨૫
તબ્ જા બાટ એ સતકી દીન, દુનિયા દુરિજન દિલ્શું કીની. ૨૬
ઈસ્ દુનિયાને સબ્કો ભૂલાએ, જો બડે મૂશાઅક વલી કહેલાએ. ૨૭

સાચે સુધે નિકલ જાવે, જૂઠે થે સો આપ બંધાએ. ૨૮

ઈસ્ દુનિયાકુ મત્ ધીરો કોઇ, બડે મુશાએક ઉન્કી નાં હોઇ. ૨૯
જીસ્કી નોબત પેહેલી જાવે, સહી કરી માનો પ્યાલા આવે. ૩૦
જો તમે જાનો શરોશિર ધેરીં, રાખ્યા નાં રેહવે એ પરદેશી. ૩૧
ઈસ પંથીકા કોઈ મરમ નાં પાવે, દેખો ઓંચિત્તા ઉઠકર જાવે. ૩૨
જીવ જાતાં બુઝે નાં કોઇ, બુઝે જીન્ને ખોજા હોઇ. ૩૩
મલેકૂલ મોતકા યેહી ભેદા, નબી બુઝ્યા માંહેકા પરદા છેદ્યા. ૩૪
પરદા છેદયા ઉન્ને સબ કુચ્છ પાયા, આપ આપકું આપ ગમાયા. ૩૫
જિસ્થી મોતકું આગે જોએ, પરદા માંહેકા જિન્ને છેદયા હોવે. ૩૬
તો મલે કિલ્ મોતકું ન્યનું જોએ, હાલ અપ્રા સબ્ મોતકું કહેવે. ૩૭
હાથ જોડ કર ખડી જ રેહેવે, પરદા છેદયા જિન્ને પૂરા હોવે. ૩૮
પૂરા પરદા છેદયા હોઇ, તો મોહોત અપ્રીકું ન્યનું જોઇ. ૩૯
મુરશદ પેહેલા સુધા પાવે, માંહેકે મુકામ સબહી બતાવે. ૪૦
મુર્શદ પૂરા આપે કહાવે, માંહેકે મૂકામ સબ્હી દિખાવે. ૪૧
તબ્ જા ચાંદ્રણા સુધા હોવે, સબહી મૂકામ નેનું જોવે. ૪૨
માંહેકી કાશલ રતી નાં રેહવે, તો દર્શન શાહકા નેનું જોવે. ૪૩
પીછે સદગોર ભિસ્ત લે જાવે, ભિસ્તી ચાદરણા આગલ દિખાવે. ૪૪
દેહડી સૂધી કીજે લોકા, તો ક્યુ નાં હોને શાહસું ભોગા. ૪૫
દેખો મોમિન શાહ ઘરજો આએ, ઘેર ઘેર મંગલ વર્તાએ. ૪૬
સદગોર મલ્યા જો રાહ બતાઇ, સત્પંથ માંહે મલિયા ભાઇ. ૪૭
ચાંદ્રણા મારગ પ્રગટ આણા, જાંબુદ્વિપમાં કિયા પિયાણા. ૪૮
તો કાએ નાં ચેતો મેરે બાઇ, નહિ ચેતે તો દોજખ જાઇ. ૪૯
છેલ્લી સંધ ઓર છેલ્લી બાતાં, છેલ્લી જુગ ઓર છેલ્લી ધાતાં. ૫૦
શેસ્રાદ્વિપથી તમ્ ઘર શાહા આએ, જાબું દ્વિપે ફર્માન પઠાએ. ૫૧
તમ્ ઘર શાહકી હુઇ વધાઇ, સદગોરે સુધી રાહ બતાઇ. ૫૨
એ દોનોં દિપક સુધા જાનો, સદગોર અજવાલા સહી કરી માનો. ૫૩
જિન્ને એ દિપક દેખા હોઇ, ઉસે અંધારાનાં લોપે કોઇ. ૫૪
પેહેલી સોહેણી માંહે ફેરો લોકા, પીછે હૈયડા હોવે દિપક જોગા. ૫૫
દીઆ ધરમને કરમ સંજોગા, તો ફરી ફરી શાહશું ન હોવે ભોગા. ૫૬
બાજ અજવાલે નાં પોતાં કોઇ, આગે મુશાએક બડે બડે હોઇ. ૫૭
તબ્ જા નબી ધરાયા નામા, સબ જીવોંકા કરશે કામાં, ૫૯
પીછે નબી મહમ્મદ કેહલાએ, સોહણી દિપક સાથું લાએ. ૬૦

ચૌદ લોકમાં અજવાલા કીતા, અલીકે શિરપ દસ્તાર જો દીતા. ૬૧
તબ્જા ધરાયા મહમ્મદ નામ, સબ્ ઉમ્મતકા કરશે કામ. ૬૨
સો મહમ્મદ હો જાંબુદ્વિપમે આએ, અલીમહમ્મદશા નામ ધરાએ. ૬૩
એ મુનિવરકું ઠામ બતાયા, જાંબુદ્વિપમેં છોડી માયા. ૬૪
આલ હમારી અમ્મર જાનો, ઉસ્ સેપાતર દૂજા ના માનો. ૬૫
યેહી સદગોર દૂજાનાં હોઇ, જીન્ને ન પાયા તિન્ને સર્વે ખોઇ. ૬૬
જે નુરે નુર ચલકર આયા, જાંબુદ્વિપમેં છોડી માયા. ૬૭
સુધા મારગ સતીએ જોઇ, અયેસા ચાણા દુજા નહિ કોઇ. ૬૮
વેદશાસ્તર્માં લેજો જોઇ, અબ્ દો દીપકકી હૂઇ રૂશનાઇ. ૬૯
સતી જીવને સત્શું જોઇ, મૂર્ખ અભાગી કરમ શું ખોઇ. ૭૦
એ આલ અલીકી એમ્મર જાનો, છેલ્લે ટાણે તમે દેખ પીછાણો. ૭૧
અબ મત્ ભૂલો મેરે બાઇ, આગે દુનિયા તમ દેખો હરાઇ. ૭૨
સત્ય વચનમાં સત્ય જો બાંખા, જો કહુ થાશો ખોલકર દાખા. ૭૩
જો કોઇ જાુગમાં શાહ કેહલાવે, સો તો સત્ય વચન પઢાવે. ૭૪
શાહ કેહલાવેસો નર પૂરા હોઇ, સોલ કલાશું તમે લેજો જોઇ, ૭૫
અગિયાર મુકામે સેહસ્ત્ર દ્રિપમે કાએ, બારમાં મુકામ જાંબુદ્વિપમેં લાએ. ૭૬
ઢાંકા નહિ તમે પ્રગટ જાણો, સોલ કલાશું તમે દેખ પિછાણો. ૭૭
કોહ તો પઢકર કહું જ્ઞાના, તુમકો બતાયા ભિસ્તકા ઠામાં. ૭૮
સત્ય વચન ઈસ્કા ધરિયા નામા, ભણે નર મહમ્મદશાહ આખર ધામા. ૭૯
૧ પેહેલી કલા જે નિર્મલ હોઇ, ૨ દુજી તેજ નાં લોપે કોઇ. ૮૦
૩ ત્રીજી દેહમાં સાંધાં નાં પાલે, ૪ ચોથી શરિરે થાન ન આવે. ૮૧
૫ પાંચમી અનેક આગમં રૂપ દિખાવે,૬ છઠ્ઠી અગમ કી બાત સુનાવે. ૮૨
૭ સાતમે ન્યેણે પુત્લી નવ દેખો, નિંદ નાહ તીશે તલક્ નવ્ પેખો. ૮૩
૮ આઠમી પાઉં પદમૂજો હોઇ, ૯ નવમી સેત પ્રસેવો નાંહી. ૮૪
૧૦ દશમી ભોમિએ પગલા નાં હોઇ, હણિા ખીણા એક કરી જોઇ. ૮૫
૧૧ અગિયારમી લચ્છન ડાબે પાસા,બ્રિહ ઈન્દ્રી નહિ તીસ બાશા. ૮૬
૧૨ બારમી બલવંત અપરમ્ પારા હોઇ, દેવ દાણવ નવ લોપે કોઇ. ૮૭
૧૩ તેરમી ત્રણ ગુણા તિતજ હોઇ, શક્તિ રૂપ તમે લેજો જોઇ. ૮૮
૧૪ ચૌદમી ચૌદ ઈલમ બતાવે, જબ્ ઉપજે તબ્ વેદ પઢાવે. ૮૯
૧૫ પંદરમી પખ્ પૂરા હોઇ, ચડતી ઉતરતી કલા લેજો જોઇ, ૯૦
૧૬ સોલમી કલા જે સર્જનહારા, જીવ પડિંકા કરે નિસ્તારા. ૯૧
સોલ કલાશું પૂરા હોઇ, સાચા વિષ્ણુ જાણે શોઇ. ૯૨

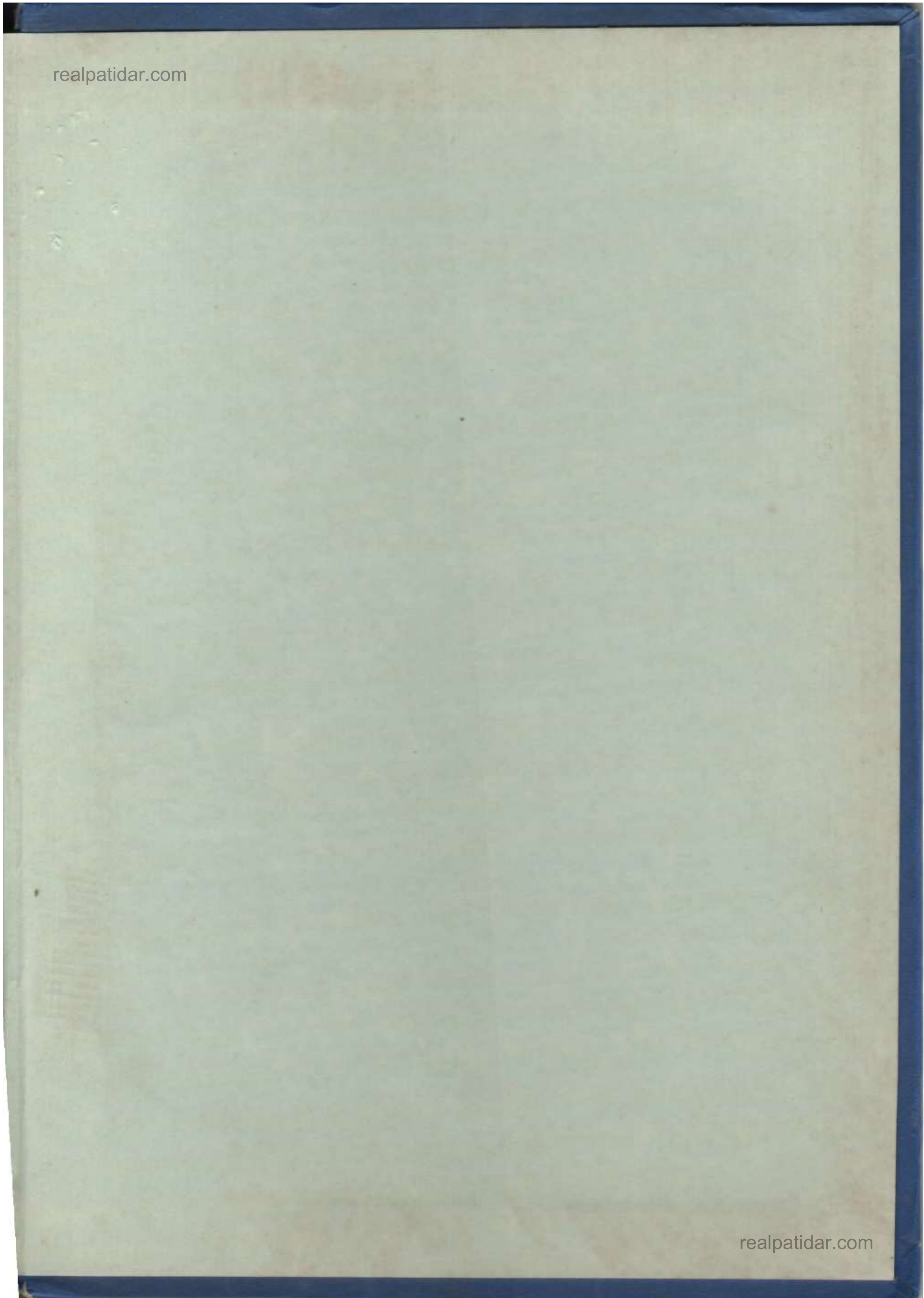
શ્રી સદ્‌ગોર બ્રહ્મા પીર શમ્મસની વાચા.

ગોરની બાર કલા. ફર્માનજી બિસ્મિલ્લા હિર્રેહમાં નિર્રહીમ.

પેહેલા શુરીજન હાર વખાણો, આદે અંતકા ભેદ જો જાણો. ૧
દૂજે દયા ધરમ જો ધરના, હેત લે સઘલા શાહો પર ધરના. ૨
જે શાંઇ ઘટો ઘટ્ બોલે, સાચા મુનિવર ઉસ્કુ ખોલે. ૩
જીન્ને પાયા વોહ પૂરા માટી, ઉતરી ગયા શો વસ્મી ઘાંટી. ૪
પ્રથમ સ્વામિએ નુર નિપાયા, ઉસ્કા એકહી બ્રહ્મ બનાયા. ૫
બ્રહ્મ બનાકર ભેદ જો દીના, વેદે અજ્‌વાલા ઉસ્કા કીના. ૬
અતિ પવિત્ર વોહ પૂરા કહાવે, જાુગ્ તારણ વોહી આવે. ૭
આદ જાુગો જાુગ બ્રહ્મ પ્રકાશા, સબ્ ભવનકી પૂરે આશા. ૮
વોહી નુર નબી કહેલાયા. જાંબુદ્વિપમાં ફિર્ ફિર્ આયા. ૯
પંજાબ પ્રકાશી ગુજખંડ જાવે, સાચા બ્રહ્મા સોહી કહાવે. ૧૦
બ્રહ્મ રૂપ બ્રહ્મ કલા ધારે, અન્નંત કરોડી સોહી નર તારે. ૧૧
છેલ્લે ટાણે કીહેયે બાતાં , સચ્ કરી માનો મુનિવર ધાતાં. ૧૨
જાુગ જાુગાંતર રૂપ રૂપાંતર, તિસ્થી મુનિવર મત્ રાખો અંતર. ૧૩
ગોર રૂપ જો પ્રગટ હોવે, બાર કલાશુ સબ નેનું જોવે. ૧૪
કલાનાંહી વોહ ગોર ક્યેશા, માખણ નાંહી તો છાછી જયેશા. ૧૫
૧ પહેલી કલા તે નિર્મલ હોઇ, જયાશા સૂર્ય તમે લેજો જોઇ. ૧૬
૨ દૂજી તેજ નાં લોપે કોઇ, સાચા બ્રહ્મા તમે જાણો સોઇ. ૧૭
૩ ત્રીજી અનેક અગમ્ રૂપ દિખાવે, સબ્ જીવું ના સંક્ષે મિટાવે. ૧૮
૪ ચોથી અગમ્કી બાત બતાવેઃ શાહા પ્રગટ નેનું દિખાવે. ૧૯
૫ પાંચમી પાંઉ પદમ જો હોઇ, મૃતક્ જીવતા કરે નર સોઇ. ૨૦
૬ છઠ્ઠી સેત પ્રશેવો નાંહી, સત્ય સબુરી અતી મન માંહી. ૨૧
૭ સાતમી નીંદ પલખજ નાં હોવે, હિણા ખિણા એક કરી જોવે. ૨૨
૮ આંઠમી ભૂમીએ પગલાનાં હોઇઃ આવત્ જાવત્ નવ જાણએ કોઇ. ૨૩
૯ નવમી ત્રણ ગુણઆ તિતૂજ હોઇ,ત્યણે નિર્મલ નુરજ જોઇએ. ૨૪
૧૦ દશમી દશ ભોવન મુખ્માં બતાવે, જબ ઉપજે તબ્ વેદ પઢાવે. ૨૫
૧૧ અગીયારમી અતી બલ હોઇ, દેવ દાણવ નવ લોપે કોઇ. ૨૬
૧૨ બારમી કલા સબ્કી પૂરે આશા, બ્રિહ ઇન્દ્રી નહિ તિશ બાશા. ૨૭
ઇતી કલા જીસ્માંહી જાણો, સોઇ બ્રહ્મા તમે દેખે પીછાણો. ૨૮
ભણે પીર શમ્મસ તમે શુણો જ્ઞાના, ધરો મુનિવર ઉસ્કા ધ્યાના. ૨૯

સંપુરણ.

નોંધ : સદરહુ અથર્વેદીયાજ્ઞાન
(૧) ઇમાનસાહબાવા હસ્ત લીખીત ગ્રંથમાંથી (૨) ખોજા સાહીત્ય (૩) ગુલામ અલીબાવા (૪) બી. એ. ખાકી સત્પંથી સાહીત્ય ના સૌજન્યથી આભાર

realpatidar.com
realpatidar.com